Enciclopedia istoriografiei românești

Editura științifică și enciclopedică

AU APĂRUT

- Mic dicționar enciclopedic (ediția a II-a)

*

- Dicționar de istorie veche a României
- Dicționar enciclopedic de artă românească medievală
- Mică enciclopedie a poveștilor românești
- Mică enciclopedie onomastică

*

- Enciclopedia descoperirilor geografice
- Mică enciclopedie de demografie
- Mică enciclopedie de politologie
- Mică enciclopedie de arhitectură, arte decorative și aplicate moderne

*

- Dicționar tehnic de radio și televiziune
- Mică enciclopedie de biologie și medicină
- Dicționar de astronomie și astronautică

Editura științifică
și enciclopedică

ENCICLOPEDIA ISTORIOGRAFIEI ROMÂNEȘTI

La realizarea enciclopediei au mai colaborat:
Ioan GLODARIU, Viorica PERVAIN, Şerban POLVEREJAN,
Mircea ŢOCA, Vasile VESA

Redactor coordonator:
Alexandru STĂNCIULESCU

Coperta şi supracoperta: Gheorghe MOTORA

Enciclopedia istoriografiei românești

Coordonator științific:

Prof. univ. dr. ȘTEFAN ȘTEFĂNESCU
membru corespondent al Academiei R.S. România

Autori:

Adolf ARMBRUSTER, Dan BERINDEI, Nicolae BOCȘAN, Ioan CHIPER, Eugen COMȘA, Florin CONSTANTINIU, Vasile CURTICĂPEANU, Ludovic DEMÉNY, Nicolae EDROIU, Titu GEORGESCU, Damaschin MIOC, Georgeta PENELEA, Constantin PREDA, Nicolae STOICESCU, Ștefan ȘTEFĂNESCU, Pompiliu TEODOR, Traian UDREA

EDITURA ȘTIINȚIFICĂ ȘI ENCICLOPEDICĂ
București, 1978

„Exponenții înaintați ai științelor sociale, preocupați de ideea cercetării trecutului României, de propagarea idealurilor de libertate și dreptate ale poporului, au contribuit prin operele lor, prin întreaga lor activitate socială, la dezvoltarea conștiinței naționale a maselor, la realizarea visului secular de unire a țărilor române, la cîștigarea independenței și suveranității de stat, la închegarea și consolidarea națiunii".

NICOLAE CEAUȘESCU

marile momente hotărîtoare în istoria ţării: anul revoluţionar 1848, Unirea din 1859 şi constituirea statului naţional unitar român în 1918.

Istoriografia romantică. Perioada de avînt revoluţionar 1840—1848 a marcat un salt şi în domeniul gîndirii istorice. Datorită lucrărilor lui *Nicolae Bălcescu* ştiinţa istorică românească a făcut în această vreme un serios pas înainte. El a căutat să îmbine arta, frumuseţea stilului, cu erudiţia, să opună istoriei personalităţilor istoria poporului. „Istoria — scria Nicolae Bălcescu — nu trebuie să fie numai ca un şir de oarecare întîmplări politice sau militare uscate... nu trebuie să se ocupe numai de oarecare persoane privilegiate, dar să ne arate poporul român cu instituţiile, ideile, sentimentele şi obiceiurile lui în deosebite veacuri". Procesul istoric nu e un proces static, ci în mişcare, în dezvoltare. Nicolae Bălcescu vorbea de problema succesiunii orînduirilor sociale, a trecerii de la o fază de dezvoltare a societăţii la alta, care se face în virtutea legii progresului, progres ce nu poate fi împiedicat de nimeni. Rolul istoriei este de „a arăta, a demonstra transformaţia continuă, mişcarea progresivă a omenirii... supt toate formele... în timp şi în spaţiu". Mişcarea, dezvoltarea societăţii, nu are loc de la sine, nu este o mişcare lină, fără zguduiri. Istoria omenirii este „istoria luptei necontenite a dreptului contra tiraniei, a unei clase desmoştenite de dreptul său contra uzurpatorilor, luptă arzătoare, fără sfîrşit, care va dura cît nu va mai fi umbră de tiranie".

Influenţat de istoricii romantici francezi, de François Guizot, de Augustin Thierry şi îndeosebi de Jules Michelet, depăşindu-i, însă, în ce priveşte concepţia istorică, apropiată în cazul lui în mai mare măsură de materialismul istoric, Nicolae Bălcescu a durat o operă ce-l face actual şi azi.

Alături de Nicolae Bălcescu, *Mihail Kogălniceanu* a îndeplinit un rol important în orientarea democratică a istoriografiei româneşti. Militant de seamă şi ideolog al revoluţiei de la 1848, luptător şi realizator, alături de alte strălucite figuri de cărturari şi oameni politici, al Unirii Principatelor, făptuitor principal — în calitate de prim sfetnic al lui Alexandru Ioan Cuza al secularizării, al reformei rurale şi al noilor instituţii moderne, şef al diplomaţiei româneşti în epoca războiului de independenţă, Kogălniceanu a ocupat timp de aproape o jumătate de veac un loc de prim ordin în viaţa politică, socială şi culturală a ţării.

Studiile temeinice în Franţa şi în Germania, într-un moment în care în domeniul cercetării istoriei locul romantismului de orientare nobiliar-reacţionară era luat de romantismul de factură liberalo-burgheză, i-au lărgit lui Mihail Kogălniceanu orizontul ştiinţific, l-au făcut să înţeleagă funcţia social-politică a istoriei în viaţa statelor, în ridicarea conştiinţei naţionale, în realizarea unităţii naţional-politice.

În efortul lor de a stabili legătura cu vremurile de glorie de odinioară — evocarea cărora avea rostul să contribuie la ridicarea conştiinţei naţionale — istoricii simţeau nevoia să se adreseze izvoarelor de primă mînă. În vederea depistării acestora şi a publicării lor în cît mai bune condiţiuni s-au iniţiat mari colecţii, s-au înfiinţat instituţii specializate, s-au organizat comisii şi societăţi istorice, au apărut reviste de profil istoric. În Germania începea să se publice colecţia „Monumenta Germaniae Historica", de o inestimabilă valoare, nu numai pentru istoria Germaniei, ci şi pentru istoria altor ţări, fiecare volum al colecţiei avînd deviza semnificativă „Sanctus amor patriae dat animum". În Franţa, după organizarea în 1821 a celebrei instituţii de pregătire a arhiviştilor şi paleografilor, *École de Chartes*, s-a constituit în

1834, un comitet sub preşedinţia lui Guizot pentru publicarea izvoarelor istoriei Franţei. Din Germania şi Franţa măsurile cu privire la adîncirea activităţii istoriografice şi organizarea ei pe baze mai largi şi mai solide au trecut şi în alte ţări, contribuind la înflorirea istoriografiilor naţionale. Pe o treaptă superioară a fost ridicată tehnica cercetării istorice, critica istorică beneficiind de progresele înregistrate de filologie. Văzut în dezvoltarea sa, deşi după o bază metodologică idealistă, procesul istoric cîştigă în explicaţie; erau căutate cauzele de bază şi forţele motrice ale dezvoltării istorice; locul expunerii seci l-a luat, mai ales în cazul şcolii istorice franceze, expunerea vie, colorată, studiul detaliilor.

În pas cu spiritul vremii, Mihail Kogălniceanu a început în 1837, pe cînd se afla la Berlin, să publice, cu scopul de a fundamenta programul politic al burgheziei liberale şi de a răspunde interesului manifestat de opinia publică europeană pentru ţările române, o istorie naţională: *Histoire de la Valachie, de la Moldavie et des Valaques transdanubiens*. Dificultăţile întîmpinate în realizarea acestei lucrări şi a altor două scrieri publicate tot la Berlin, pricinuite în primul rînd de lipsa izvoarelor precum şi exemplul altor ţări, au făcut ca, odată întors în patrie, M. Kogălniceanu să-şi concentreze atenţia asupra strîngerii şi dării la lumină a surselor istoriei naţionale. În 1841, an în care la Florenţa se puneau bazele celei mai importante reviste italiene — *Archivio storico italiano* — M. Kogălniceanu scotea *Arhiva Românească*, cea dintîi revistă de specialitate istorică în limba română. În perioada 1845—1852 au apărut la Iaşi, sub îngrijirea lui M. Kogălniceanu, *Letopiseţele ţării Moldovei* (3 volume).

Exemplul dat de Kogălniceanu, iniţiind *Arhiva Românească*, ca să scoată la iveală documentele vechi, atît de necesare scrierii unei istorii mai complete a patriei, a fost urmat de Nicolae Bălcescu şi August Treboniu Laurian cu *Magazinul istoric*, de Theodor Codrescu cu *Uricariul*, de Alexandru Papiu-Ilarian cu *Tezaurul de Monumente Istorice*, de Bogdan Petriceicu Hasdeu cu *Arhiva istorică* şi *Columna lui Traian*, de V.A. Urechia cu *Ateneul* şi *Anuarul instrucţiunii publice* şi de alţii. Rezultatul a fost crearea unei baze mai solide pentru studierea istoriei României.

Ca şi N. Bălcescu, M. Kogălniceanu a subliniat ideea poporului ca făuritor al istoriei, idee care, în condiţiile situaţiei revoluţionare create, capătă un vădit sens politic. Pătruns de necesitatea unităţii naţionale a poporului român, el găsea că vremea scrierii istoriei regionale era depăşită şi că locul ei trebuie să-l ia scrierea istoriei întregului popor român. De la Leopold von Ranke, fostul său profesor la Berlin, M. Kogălniceanu a reţinut marea însemnătate pe care o are în formarea unui istoric cunoaşterea istoriei universale, viziunea de ansamblu singură permiţînd studierea detaliilor într-o formă satisfăcătoare. M. Kogălniceanu socotea că privită în cadrul istoriei universale, comparată cu istoria altor popoare, istoria poporului român prezintă multe aspecte de interes universal.

Cunoaşterea profundă a istoriei patriei, a virtuţilor strămoşeşti — constituia — după M. Kogălniceanu — unul din cele mai importante izvoare ale patriotismului şi optimismului istoric, un mijloc de fundamentare a tendinţelor de înnoire democratică a ţării. El, Kogălniceanu, s-a servit de istorie, a plecat de la reflecţiile asupra trecutului pentru a se orienta în problemele prezentului. Competenţa arătată de Kogălniceanu în soluţionarea problemelor pe care le

ridica modernizarea statului român au făcut ca el să fie socotit ca „cea mai limpede minte politică ce a existat la noi în ţară" în secolul al XIX-lea.

În Transilvania dintre istoricii români participanţi la revoluţia din 1848 s-au remarcat *Timotei Cipariu*, *August Treboniu Laurian*, *Alexandru Papiu-Ilarian* şi în special *George Bariţiu.* Scrierile lor, cu un pronunţat caracter militant, pledau pentru ideea emancipării românilor aflaţi sub stăpînirea Imperiului habsburgic şi a aristocraţiei transilvănene, în majoritatea ei maghiară. Ei invocau, continuînd pe reprezentanţii „Şcolii ardelene", dreptul istoric, susţineau ideea descendenţei directe a românilor din coloniştii romani (T. Cipariu, A.T. Laurian). *Papiu-Ilarian*, preocupat de culegerea şi publicarea de izvoare, făcea remarca: „istoria românilor din Transilvania este istoria ţăranilor din Transilvania". Tot lui i se datoresc idei interesante despre revoluţii: „Revoluţiile — scria el — nu nasc dintr-un accident, ci dintr-o necesitate. Grămada apăsărilor de secole ce nu mai era de purtat: iată adevărata cauză a răscoalei lui Horea". *G. Bariţiu*, situat pe poziţia democratismului burghez, considera, ca şi N. Bălcescu şi M. Kogălniceanu, că istoria trebuie să prezinte viaţa şi năzuinţele popoarelor, numai în felul acesta putîndu-se avea o imagine reală a dezvoltării istorice.

Istoriografia romantică a epocii postrevoluţionare a numărat printre reprezentaţii ei de seamă pe *Alexandru Odobescu*, pe *Bogdan Petriceicu Hasdeu*, *Grigore Tocilescu.* Toţi trei au ca elemente comune consecventa urmărire a depistării şi publicării de izvoare istorice, etnografice sau folclorice, ca şi preocuparea pentru cadrul de organizare a studiilor istorice, a instituţiilor care să le cultive. Lor li se datoreşte salvarea a numeroase manuscrise şi tipărituri vechi, ca şi punerea în valoare a multora dintre ele.

Al. Odobescu, un mare literat, s-a dovedit şi un neobosit istoric şi arheolog. El şi-a legat numele de o monumentală monografie consacrată Tezaurului de la Pietroasa („Le Trésor de Pétrossa", Paris, 1889—1900) care, prin ţinuta ei ştiinţifică, l-a impus pe Al. Odobescu ca primul arheolog român în adevăratul sens al cuvîntului.

B.P. Hasdeu, om de ştiinţă de formaţie enciclopedică, a produs prin metoda sa analitică o mişcare enormă în domeniul istoriei şi al filologiei. El a pus bazele arheografiei sistematice şi critice în România şi este considerat ca cel dintîi mare slavist român. Ca istoric, preocupările sale s-au concentrat în jurul cîtorva mari probleme: dacii şi originea lor, continuitatea daco-romanilor în Dacia, formarea poporului român, apariţia statelor româneşti. B.P. Hasdeu a combătut punctul de vedere al reprezentanţilor curentului latinist care susţineau originea curat latinească a populaţiei din Dacia şi a limbii ei, a atras atenţia asupra necesităţii de a nu se neglija elementul traco-dacic în dezvoltarea limbii şi culturii noastre. Precursor al concepţiei actuale de „istorie totală", B.P. Hasdeu anunţa că vrea să trateze *Istoria critică a românilor* — lucrare rămasă neterminată — din punct de vedere teritorial, etnografic, dinastic, nobilitar, ostăşesc, religios, juridic, economic, literar şi artistic. *Istoria critică a românilor* orienta cercetările istorice, în spiritul preconizat de N. Bălcescu şi M. Kogălniceanu, nu spre „personalităţi" ori „figuri mari" din istoria naţională, ci spre popor, spre instituţii şi obiceiuri.

B.P. Hasdeu n-a reuşit să-şi împlinească gîndurile; el concepea totul pe un plan atît de larg încît a lăsat puţine lucrări terminate. Perspectiva deschisă de el investigaţiilor istorice se va dovedi însă extrem de stimulatoare în căutări creatoare. Dacă activitatea lui B.P. Hasdeu ca editor de izvoare a

fost reluată şi ridicată pe o treaptă nouă, superioară, de Ioan Bogdan, problematica cercetărilor lui istorice a cîştigat în lămurire prin pleiada de străluciţi istorici români de la sfîrşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea care, cu o acribie ştiinţifică neîntîlnită pînă atunci, împărtăşind sau respingînd părerile marelui lor predecesor, au realizat studii fundamentale: Vasile Pârvan, privind fondul traco-dacic în formarea poporului român, Dimitrie Onciul în privinţa continuităţii în Dacia a populaţiei daco-romane şi a formării statelor româneşti de-sine-stătătoare, A.D. Xenopol şi N. Iorga ca viziune largă, de ansamblu, asupra trecutului nostru.

Grigore Tocilescu a avut şi el preocupări diverse de folclor şi de drept, de istorie medievală şi de istorie modernă; şi-a cîştigat însă un merit deosebit în studiul antichităţilor greco-romane din România. De numele lui se leagă primele cercetări privind marele complex arheologic de la Adamclisi, care evocă momentul de imprimare a peceţii romane pe teritoriul ţării noastre.

Trecerea de la istoriografia romantică a epocii postrevoluţionare la istoriografia pozitivistă a fost ilustrată de *A.D. Xenopol*, care sub influenţa scientismului a formulat teoria „seriilor istorice“, echivalent istoric al noţiunii de lege din ştiinţele naturii. Lui A.D. Xenopol i se datoreşte prima sinteză completă asupra istoriei românilor, în care se acordă o atenţie deosebită aspectelor sociale şi economice ale procesului istoric, fără însă a le vedea rolul determinant în dezvoltarea fenomenelor politice şi culturale. Este, cu toate acestea, un mare merit al prestigioasei sinteze a lui A.D. Xenopol de a fi încercat să lege într-o concepţie unitară toate fenomenele istorice. „Am căutat... eu cel dintîi — avea să evoce Xenopol — a da un loc însemnat dezvoltării culturale şi aceleia a aşezămintelor şi a nu îneca întreaga istorie numai în fapte politice. Sînt cel dintîi, care am cercetat în tot lungul istoriei românilor dezvoltarea boierimei, a producţiei şi bogăţiei ţărilor, starea ţăranilor, aşezămintele juridice şi sociale ca breslele, modul ocîrmuirii, starea financiară, moravurile şi deprinderile, literatura lumească şi bisericească, căutînd totdeauna a forma şi legătura asemenea dezvoltării cu mersul obştesc al poporului“.

A.D. Xenopol a atras atenţia asupra necesităţii cunoaşterii istoriei universale pentru o mai bună înţelegere a istoriei naţionale. El personal n-a ajuns să integreze istoria românilor în istoria universală. Aceasta avea s-o facă discipolul său, N. Iorga.

Spre sfîrşitul secolului al XIX-lea *curentul pozitivist în istoriografie* va fi reprezentat prin *Ioan Bogdan*, *Dimitrie Onciul* şi *Nicolae Iorga*, care vor impune o minuţioasă cercetare a izvoarelor istorice. *I. Bogdan* a realizat remarcabile ediţii critice de documente şi cronici, ca şi temeinice studii asupra unor vechi instituţii româneşti. El a atras atenţia asupra aprofundării fenomenelor sociale, considerîndu-le de mare însemnătate în evoluţia istorică a popoarelor. „Evoluţia istorică a unui popor — scria el — poate fi înţeleasă numai prin factorii interni care au provocat-o, deci prin studiul claselor sociale ce le-au constituit şi al ideilor ce au stăpînit acţiunea lor“.

D. Onciul şi-a legat numele de importante lucrări consacrate începuturilor statelor româneşti. Format în spiritul disciplinii şcolii istorice austriece, el a căutat să aplice cercetărilor istorice precizia obişnuită în ştiinţele exacte. Aproape o jumătate de veac, D. Onciul a cercetat totalitatea izvoarelor perioadei formării poporului român şi statelor româneşti, reconstituind cu migală din fragmente de ştiri elementele de rezistenţă ale permanenţei noastre în ţinuturile pe care le locuim. „Nu e chestiune — scria N. Iorga despre D. Onciul — pe care să

n-o fi atins şi la rezolvarea căreia să nu fi contribuit cu lumini preţioase... Iniţiator la începutul carierei sale, el a fost pînă la sfîrşit un păzitor devotat şi sever al metodelor cu care-şi identificase întreaga structură sufletească. Asemenea lecţii nu sînt niciodată fără folos la un popor latin".

În ce-l priveşte pe *N. Iorga*, el a realizat o imensă operă, care a atins toate domeniile istoriei naţionale şi a celei universale. Preocupat iniţial de problemele istoriei medievale, în special de istoria cruciadelor, N. Iorga s-a dovedit apoi un neobosit editor de documente. Investigaţii metodice, publicarea de studii, monografii sau sinteze parţiale l-au condus cu timpul la elaborarea unor valoroase sinteze de istoria românilor, de istoria Bizanţului, a popoarelor balcanice, a Imperiului otoman, de istoria culturii şi a literaturii, de istorie universală, în care era avută în vedere totalitatea fenomenelor de viaţă individuală şi colectivă.

Teorii filozofice variate au contribuit la formarea concepţiei istorice a lui N. Iorga, în care ca un leit-motiv apare ideea realizării statului naţional, pe baza democraţiei culturale.

O perspectivă largă a deschis N. Iorga studierii istoriei naţionale prin încadrarea ei în istoria universală. Convingerea lui era că istoria naţională nu poate fi înţeleasă deplin decît în cadrul istoriei universale. Pentru a cunoaşte istoria diferitelor naţiuni trebuie plecat de la istoria universală, de la cunoaşterea marilor linii de dezvoltare a societăţii umane. „Viaţa unei naţiuni — arăta el — se întreţese fără contenire cu viaţa altor popoare, depinzînd de acestea, exercitînd, la rîndul ei, o continuă influenţă asupra vieţii acestora".

Formaţia enciclopedică, diversitatea problemelor ştiinţifice abordate, varietatea mijloacelor de investigaţie, vastitatea operei şi noutatea concluziilor cercetărilor sale au făcut din N. Iorga — după expresia lui Henri Focillon — „una din acele personalităţi legendare înfipte pentru veşnicie în glia ţării şi în istoria inteligenţei umane".

La începutul secolului al XX-lea în cadrul „şcolii critice", ilustrată de I. Bogdan, D. Onciul şi N. Iorga, s-au afirmat discipolii lor *Vasile Pârvan*, *Constantin Giurescu*, *Ioan Ursu* şi *Ilie Minea*, a căror activitate ştiinţifică s-a desfăşurat mai ales între cele două războaie mondiale.

„*Vasile Pârvan* — scria recent un elev al său, Radu Vulpe, — a fost primul istoric român care a înţeles rolul „covîrşitor al arheologiei în dezvoltarea istoriei ca ştiinţă". În timp ce la sfîrşitul secolului al XIX-lea cercetările de arheologie şi de istorie veche se concentrau asupra urmelor stăpînirii romane în Dacia, istoricii fiind preocupaţi îndeosebi de problema descendenţei romane a românilor, V. Pârvan, fără să neglijeze investigaţiile pentru perioada romană, a lărgit orizontul cercetărilor în două direcţii: o primă direcţie, civilizaţia coloniilor antice greceşti de pe ţărmul apusean al Mării Negre şi relaţiile acestor colonii cu populaţia autohtonă. Cea de a doua direcţie, descoperirea — aproape necunoscută ştiinţei universale — a civilizaţiei geto-dacilor. În această direcţie încă în vremea lui V. Pârvan s-au făcut remarcate explorările în staţiunile geto-dace ale colaboratorului său, Ion Andrieşescu.

Lui V. Pârvan îi revine meritul de a fi creat un curent în domeniul cercetărilor arheologice în România, care a dat naştere unei puternice şcoli de arheologie.

Constantin Giurescu a desfăşurat o valoroasă activitate istoriografică, care cuprinde, pe lîngă publicaţii de izvoare, documente şi cronici, critică de texte, lucrări de istorie politică şi de instituţii. Aplecat spre studiul amănun-

tului, C. Giurescu a reuşit să facă lumină în privinţa paternităţii unora dintre cronicile muntene sau moldovene, să stabilească, pentru altele, textul de bază și interpolările ulterioare, stema manuscriselor, să definească calea ştiinţifică de urmat în întocmirea colecţiei de cronici medievale româneşti.

Spre sfîrşitul vieții, C. Giurescu a dat remarcabile studii monografice de istorie socială care l-au făcut pe un învăţat francez să-l compare cu Fustel de Coulanges.

Ioan Ursu şi-a concentrat preocupările ştiinţifice asupra istoriei Moldovei în secolele XV-XVI, oprindu-se în lucrări monografice ce au făcut şi fac încă autoritate la figurile domnitorilor Ştefan cel Mare şi Petru Rareş. Ca şi dascălii săi, D. Onciul şi N. Iorga, el a înţeles istoria nu numai ca o disciplină ştiinţifică, ci şi ca o armă de apărare naţională. I. Ursu a militat cu ardoare pentru realizarea statului naţional unitar român.

Ilie Minea, cu preocupare pentru amănuntul şi ineditul istoric, a dat lucrări erudite privind istoria românilor în secolul al XV-lea, personalitatea lui Dimitrie Cantemir, reformele lui Constantin Mavrocordat. El a avut și un rol de seamă în organizarea şi dezvoltarea cercetărilor istorice ieșene.

Istoriografia socială. Frămîntările sociale de la sfîrşitul secolului al XIX-lea și începutul celui de al XX-lea, care au culminat cu răscoala din 1907, au făcut să apară o serie întreagă de studii de istorie socială. La ordinea zilei fiind problema îmbunătăţirii situaţiei ţăranilor, a reformelor agrare, studiile istorice au căpătat, implicit, aspectul unor pledoarii *pro* sau *contra* reformelor agrare. S-au remarcat îndeosebi studiile lui *Radu Rosetti* şi *Gheorghe Panu*. Aceştia aveau faţă de criza agrară din economia românească puncte de vedere diferite. R. Rosetti era pentru o reformă agrară, văzută ca o soluţie de a salva marea proprietate. Gh. Panu era împotriva reformei agrare şi apăra ideea respectării marii proprietăţi.

Plecînd de la interesul politic imediat, de a fi pentru sau împotriva reformei agrare, R. Rosetti şi Gh. Panu în studiile lor au căutat „argumentele istorice" care să îndreptăţească poziţia de pe care scriau: a lui R. Rosetti de orientare democratică, favorabilă ţăranilor, a lui Gh. Panu conservatoare, slujind interesele boierilor. Amîndoi au încercat să surprindă în cel mai depărtat trecut argumente pentru răspunsul la întrebarea: cine anume a avut mai mult dreptul de proprietate al pămîntului — ţăranii sau boierii? Concepînd existenţa unui singur fel de proprietate şi anume proprietatea în sensul modern al cuvîntului, ei au căutat în trecutul istoric dovezi în sensul existenţei, fie numai a proprietăţii ţărăneşti, fie numai a celei boiereşti.

Radu Rosetti, sprijinindu-se pe un bogat material documentar, considera că originile marii proprietăţi se găsesc în diferenţierea membrilor în sînul vechilor obştii ţărăneşti. *Juzii* sau *cnezii*, ieşiţi din rîndurile obştii, au ajuns să conducă, apoi să stăpînească obştea. Din rîndurile lor s-a ridicat o clasă nouă, boierii, stăpînii de moşii. Ei au acaparat pămîntul şi munca ţăranilor printr-un abuz de putere, situaţia ţăranilor agravîndu-se tot mai mult în evul mediu pînă la legarea lor de glie.

Gheorghe Panu susţinea dreptul de proprietate al boierilor *ab antiquo*, dreptul ţăranilor de folosinţă a pămîntului decurgînd din faptul şederii lor pe pămîntul boierilor.

Gravitatea problemei agrare în România şi necesitatea rezolvării ei au făcut ca o dată cu lucrările lui R. Rosetti şi Gh. Panu să crească în istoriografia românească interesul pentru studierea problemelor sociale. C. Giurescu şi

I.C. Filitti, deşi de pe poziţie favorabilă intereselor boierilor, aveau să aducă însemnate contribuţii la mai buna cunoaştere a raporturilor sociale din trecutul nostru.

Începuturile istoriografiei marxiste. Creşterea numerică şi organizarea politică a clasei muncitoare, dezvoltarea ideologiei acesteia, apariţia primelor organe de presă socialiste au făcut ca socialiştii români — în lupta împotriva ideologilor burghezi, care extindeau la viaţa socială, denaturînd teorii, legi şi metode din ştiinţele naturii — să opună concepţiilor idealiste, în interpretarea fenomenelor istorice, concepţia marxistă.

Ioan Nădejde a avut, la începutul activităţii lui, un rol însemnat în propagarea ideilor marxiste. În lucrarea *Concepţia materialist-dialectică a istoriei sau materialismul economic*, apărută în 1892, I. Nădejde făcea o largă expunere a concepţiei lui K. Marx asupra istoriei, reliefînd totodată caracterul ei materialist-dialectic. Erau folosite pe larg şi aduse la cunoştinţa cititorilor, într-o bună traducere, texte din lucrările lui Marx şi Engels.

Într-un articol intitulat, ca şi una din conferinţele lui N. Iorga, *Despre concepţia actuală a istoriei şi geneza ei*, I. Nădejde, îi reproşa lui N. Iorga insuficienta recunoaştere — urmîndu-l pe Leopold von Ranke — a necesităţii legăturii şi sistematizării fenomenelor istorice cercetate.

Constantin Dobrogeanu-Gherea, cunoscut fruntaş al mişcării socialiste din România, mai mult decît I. Nădejde, a contribuit la răspîndirea teoriei marxiste şi la combaterea concepţiilor idealiste burgheze. În lucrarea *Concepţia materialistă asupra istoriei* (1892), C.D. Gherea expunea concepţia materialistă asupra istoriei, sublinia caracterul ştiinţific al concepţiei lui Marx şi Engels, respingea, totodată, diferitele concepţii idealiste despre istorie — Comte, Bukle, Spencer, Gumplowicz, Fustel de Coulanges ş.a. — susţinute şi de ideologii burgheziei din România. C.D. Gherea susţinea că „factorul hotărîtor în mersul istoric al omenirii n-a fost nici intelectul, nici pornirile şi pasiunile omeneşti, ci bazele materiale ale societăţii, modul de producere şi de împărţire a produselor trebuincioase traiului“. Analiza structurii economice a oricărei societăţi pînă în zilele noastre evidenţiază existenţa claselor şi importanţa preponderentă a luptei de clasă.

În ciuda reacţiei pe care au produs-o lucrările lui I. Nădejde şi C.D. Gherea în rîndul adversarilor socialismului, interpretarea marxistă a istoriei avea să cîştige poziţii şi să contribuie la înnoirea şi îmbogăţirea activităţii istoriografice.

Istoriografia în perioada interbelică. Desăvîrşirea unităţii statale, slujită cu fervoare de istoriografia naţională, a stimulat dezvoltarea ştiinţei istorice româneşti, un rol deosebit revenindu-le universităţilor de la Bucureşti, Iaşi, Cluj şi Cernăuţi. Potenţialul ştiinţific a crescut prin aportul istoricilor din provinciile unite cu România: Alexandru Lapedatu, Ioan Lupaş, Silviu Dragomir, Ion Nistor, Grigore Nandriş, Alexandru Boldur, Ştefan Ciobanu ş. a., iar din rîndul naţionalităţilor conlocuitoare: Roska Márton, Veress Endre, Gustav Gündisch ş.a. Nevoia organizării muncii de cercetare a condus la înfiinţarea institutelor de istorie pe ramuri de specialitate, care grupau pe unii din cei mai de seamă cercetători din domeniile respective. *Institutului de studii sud-est europene*, întemeiat în 1914 de Nicolae Iorga, Vasile Pârvan şi Gheorghe Murgoci, i-au urmat: *Institutul de istorie naţională din Cluj* (1920), condus de Ioan Lupaş (1920—1945) şi

Alexandru Lapedatu (1920—1938), ce avea să se ocupe de cercetarea istoriei Transilvaniei în cadrul istoriei României, *Institutul de studii bizantine (1926)*, aflat din 1934 sub conducerea lui N. Iorga, *Institutul de istorie universală (1936)*, avînd în frunte acelaşi istoric, *Institutul de istorie naţională (1941)*, condus de Constantin C. Giurescu pînă în 1948, *Institutul de istorie „A.D. Xenopol" din Iaşi (1943)*, organizat de Ilie Minea şi *Institutul de studii şi cercetări balcanice (1943)*, condus pînă în 1948 de Victor Papacostea. Aceste institute, prin publicaţiile editate sub egida lor, ca şi prin conferinţele şi dezbaterile organizate, au avut un rol important în dezvoltarea ştiinţei istorice din patria noastră.

În afara reţelei de instituţii existente în ţară, pentru pregătirea specialiştilor au fost înfiinţate şcolile române de la Paris şi Roma, în fruntea cărora se aflau N. Iorga şi V. Pârvan şi care au contribuit la situarea şcolii istorice româneşti la nivelul celor mai avansate şcoli ale timpului. Un mare număr de publicaţii de istorie slujea interesului de promovare a studiilor istorice: *Analele Academiei Române. Memoriile Secţiei Istorice*, *Bulletin de la Séction Historique*, *Revista Istorică*, *Cercetări Istorice* (Iaşi), *Revista Istorică Română*, *Anuarul Institutului de Istorie Naţională* (Cluj), *Revista de Preistorie şi Antichităţi Naţionale*, *Dacia*, *Anuarul Universităţii din Iaşi*, *Revista Arhivelor*, *Hrisovul*, *Revue Historique du Sud-Est Européen*, *Bulletin de l'Institut pour l'étude de l'Europe Sud-Orientale*, *Balcania*, *Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice*, *Revue de Transylvanie*, *Erdélyi Múzeum*, *Korrespondenzblatt des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde*, *Diplomatarium Italicum*, *Mélanges de l'École Roumaine en France* etc. Aria investigaţiilor istorice s-a lărgit; au fost extinse cercetările în domeniul arheologiei privind civilizaţia geto-dacă, Dacia romană, continuitatea populaţiei daco-romane; a continuat preocuparea pentru publicarea de documente diplomatice şi izvoare narative; s-au făcut eforturi de a surprinde trăsăturile comune ale fenomenelor şi proceselor istorice desfăşurate în toate provinciile locuite de români şi de reliefare a legăturilor dintre ţările române. Alături de mai vechile preocupări de istorie politică, concentrate, în general, asupra istoriei vechi şi medievale, au apărut valoroase lucrări şi în domeniul istoriei moderne, au căpătat o pondere însemnată cercetările de istorie socio-economică şi culturală, ca şi cele privind instituţiile. Istoria comparată şi-a făcut în mai mare măsură loc.

Istoriografia a continuat să aibă un puternic caracter angajat, să slujească ideii de întărire a unităţii naţionale, de apărare a integrităţii teritoriale a României.

Pe drumul deschis de N. Iorga, a crescut preocuparea pentru cercetările de istorie universală, domeniu în care au apărut lucrări valoroase, ce au contribuit la creşterea prestigiului internaţional al şcolii istorice româneşti.

Perspectiva pe care o avem azi permite să apreciem că în ciuda progreselor realizate de istoriografia românească în perioada interbelică, a acumulării unui bogat material faptic şi a unei viziuni largi de istorie universală în tratarea subiectului, chiar atunci cînd el era de istorie naţională, cercetările istorice datorită concepţiei idealiste, dominantă în acea vreme, nu aveau întotdeauna caracter riguros ştiinţific; ele prezentau o serie de deficienţe ca orientare şi tratare a temelor luate în studiu. Dintre acestea enumerăm ca mai importante: ignorarea sau minimalizarea aportului maselor populare în desfăşurarea istoriei, slaba însemnătate acordată luptei de clasă sau chiar negarea ei, neglijarea răscoalelor ţărăneşti şi a dezvoltării mişcării muncito-

reşti, ignorarea însemnătăţii modurilor de producţie şi a formaţiunilor social-economice.

Desigur făcînd aceste aprecieri globale nu putem ignora crearea în perioada amintită a unui curent în istoriografia românească sub numele de *„Şcoala nouă de istorie“ (Constantin C. Giurescu, Gheorghe Brătianu, P.P. Panaitescu, Victor Papacostea* ş.a.), care, deşi în fond nu se deosebea în orientarea sa teoretică de *„Şcoala veche“* a lui N. Iorga, acorda în cercetările întreprinse o mai mare însemnătate factorului social-economic şi căuta, în pas cu realizările istoriografice din alte ţări, să îmbunătăţească metodologia investigaţiilor istorice.

Totodată trebuie remarcat că în perioada interbelică, curentul marxist a cîştigat teren, a crescut numărul aderenţilor săi printre istoricii profesionişti, istoriografia marxistă înregistrînd realizări notabile.

Printre istoricii care au luat poziţie faţă de interpretarea idealistă a fenomenelor social-economice şi de artă merită amintit, în primul rînd, *Petre Constantinescu-Iaşi.* El a scos în relief superioritatea principiilor materialismului istoric care fac din istorie o ştiinţă, a căutat să trateze probleme ale istoriei patriei în lumina concepţiei filozofice a clasei muncitoare. În 1925 şi 1926 Petre Constantinescu-Iaşi a publicat în revista *Arhiva* mai multe articole în care opunea periodizării făcute de istoriografia burgheză o încercare ştiinţifică de periodizare a istoriei României.

Adept şi propagandist al concepţiei materialiste a istoriei s-a dovedit şi *Andrei Oţetea*, cu excelente studii făcute la Paris şi autor al unor valoroase lucrări despre Renaştere şi Reformă. În studiul *Concepţia materialistă a istoriei ca metodă de cercetare şi de expunere*, publicat în 1938 în „Însemnări ieşene”, A. Oţetea arăta că „materialismul istoric a lărgit cunoaşterea vieţii şi a istoriei, printr-o seamă de descoperiri pe care nici adversarii săi nu le mai pot nesocoti. În primul rînd a arătat că forţele economice, nu fanteziile individuale, conduc istoria şi transformă, treptat, societatea. A stabilit că toate elementele vieţii depind unele de altele şi îşi au izvorul în substratul economic. Istoria a fost redusă astfel la unitate reală... Materialismul istoric a lărgit orizontul cercetărilor şi conceptul de istorie“.

În afara unor însemnaţi istorici, în popularizarea gîndirii istorice marxiste, în strădania de interpretare de pe poziţiile materialismului istoric a unor procese, fenomene sau evenimente din istoria României s-au impus şi unii dintre oamenii de cultură, militanţi ai Partidului Comunist Român sau apropiaţi Partidului, cum au fost: Lucreţiu Pătrăşcanu — om politic de largă viziune, fin cunoscător al istoriei ţării, ale cărui lucrări au deschis perspectiva unei înţelegeri mai profunde şi mai exacte a istoriei moderne şi contemporane a României, Miron Constantinescu, Tudor Bugnariu, Ladislau Bányai, Ştefan Voicu, Mihai Roller, Ilie Cristea, Mihai Diaciuc — Dăscălescu, Lothar Rădăceanu. Pornind de la cunoaşterea faptelor istorice concrete, analizate de pe poziţia clasei muncitoare, ei le-au ştiut lega de acţiunea politică, făcînd, astfel, din învăţătura istoriei o puternică armă ideologică.

Istoriografia după Eliberare. După 23 august 1944 a avut loc o transformare radicală în orientarea şi activitatea istoriografiei româneşti. În anii 1944—1947 s-au editat o serie de lucrări în care se promova concepţia materialistă a istoriei şi se popularizau figurile progresiste din istoria patriei şi mişcării muncitoreşti.

Cucerirea puterii de către clasa muncitoare, aliată cu ţărănimea muncitoare, refacerea vieţii economice pe baze noi, au determinat adeziunea tot mai hotărîtă în rîndul istoricilor, opţiunea lor pentru viitor.

Organizarea şi orientarea ideologică a studiilor istorice au primit un puternic impuls în 1948 odată cu reorganizarea Academiei Române şi înfiinţarea institutelor de istorie din Bucureşti*, Cluj şi Iaşi. În primii ani institutele şi-au concentrat activitatea asupra lărgirii bazei documentare. Ele s-au angajat într-o acţiune amplă şi planificată de săpături arheologice, de culegere şi publicare a izvoarelor medievale, ca şi a documentelor din perioada modernă şi contemporană.

Pe baza numeroaselor izvoare scoase la iveală şi publicate în mod sistematic în mari colecţii naţionale şi a prelucrării ştiinţifice a materialului documentar acumulat de vechea istoriografie s-au întreprins cercetări marxiste asupra unei serii întregi de probleme importante, nelămurite încă sau care erau deformat prezentate de istoriografia burgheză.

În *domeniul istoriei străvechi şi vechi*, efortul de înnoire şi adîncire a cercetărilor, care a avut în frunte pe *Constantin Daicoviciu*, *Ion Nestor*, *Emil Condurachi*, *Dionisie Pippidi* ş.a., s-a soldat cu rezultate notabile în cunoaşterea vestigiilor paleoliticului pe teritoriul României, descoperirea unor culturi neolitice şi stabilirea etapelor neoliticului, achiziţii însemnate pentru epoca bronzului, reliefarea originalităţii civilizaţiei geto-dace şi stabilirea locului ei în cadrul civilizaţiei antice.

În continuarea cercetărilor întreprinse de Vasile Pârvan s-au adus lămuriri noi în privinţa istoriei coloniilor greceşti de pe ţărmul vestic al Mării Negre, în special a raporturilor dintre coloniştii greci şi populaţia băştinaşă. Romanizarea Daciei, ca şi continuitatea populaţiei şi civilizaţiei daco-romane, graţie avîntului săpăturilor arheologice, au căpătat o bază documentară, incomparabil mai largă şi mai solidă. Extinderea cercetărilor arheologice şi asupra perioadei de formare a poporului român a făcut ca spaţiul dintre secolele IV—X, considerat altădată ca o perioadă obscură, să capete noi lumini cu fiecare campanie, devenind posibilă identificarea pe cale arheologică a populaţiei româneşti.

Arheologia medievală, constituită ca ramură nouă în cadrul arheologiei, a pus la dispoziţia mai bunei cunoaşteri istorice elemente noi privind formarea, structura şi evoluţia satului şi oraşului medieval, ca şi dezvoltarea meşteşugurilor.

În *domeniul istoriei medievale*, în organizarea şi stimularea cercetărilor un rol însemnat au avut *Andrei Oţetea*, *David Prodan*, *Ştefan Pascu*, *Constantin C. Giurescu*, *Mihai Berza*, *P.P. Panaitescu*, *Barbu Câmpina* ş.a. În afara publi-

* În decretul nr. 148 din 15 iulie 1948 al Prezidiului Marii Adunări Naţionale, prin care lua fiinţă Institutul de istorie al Academiei R.P.R. — care va reprimi în 1965 numele de „Institutul de istorie N. Iorga" — , i se stabileau următoarele obiective:

— „să contribuie la dezvoltarea şi progresul cercetării referitoare la studiul istoriei naţionale şi universale;

— să dirijeze şi să controleze activitatea ştiinţifică în domeniul istoriei;

— să contribuie la răspîndirea cunoştiinţelor de istorie în marele public prin publicaţii şi conferinţe;

— să strîngă şi să publice material documentar;

— să publice lucrări de specialitate;

— să organizeze şi să dezvolte o bibliotecă de specialitate spre a pune la îndemîna cercetătorilor materialul ştiinţific trebuitor".

cării critice a izvoarelor interne şi externe *(Fontes historiae daco-romanae Documenta Romaniae Historica*: cu patru serii, Ţara Românească, Moldova, Transilvania, Relaţii între ţările române, *Colecţia Hurmuzaki* (seria nouă), *Călători străini despre ţările române*, *Cronici medievale*, *Izvoare juridice*, *Inscripţii medievale)*, ca şi a unor valoroase instrumente de lucru (bibliografii sistematice, indici de locuri), o atenţie specială a fost acordată cercetării relaţiilor agrare, constituirii, evoluţiei, caracterului şi structurii stăpînirii feudale asupra pămîntului, obştii ţărăneşti, ca formă de organizare a ţărănimii libere, evoluţiei relaţiilor dintre ţărănimea dependentă şi stăpînii feudali. Au fost cercetate producţia meşteşugărească, comerţul şi procesul de formare şi dezvoltare a oraşelor medievale. O preocupare susţinută a existat pentru studierea luptei de clasă în evul mediu, în primul rînd pentru lupta ţărănimii. Lucrări speciale au fost consacrate marilor răscoale ţărăneşti.

Rezultate noi au fost obţinute în cercetările consacrate organizării politice, administrative şi militare a societăţii feudale, formării statelor româneşti, fărîmiţării feudale, luptei pentru centralizarea statului, precum şi în studierea diverselor instituţii politico-administrative, ca sfatul domnesc, marii dregători, aparatul propriu-zis al statului feudal.

Regimul dominaţiei otomane şi lupta împotriva acesteia a constituit obiectivul unor valoroase studii. Principalele aspecte puse în lumină au fost: formele şi evoluţia luptei pentru păstrarea fiinţei de stat, împrejurările instaurării dominaţiei otomane, aspectele acestei dominaţii şi rolul ei, trăsăturile luptei de eliberare.

În istoria culturii medievale au fost urmărite formele de cultură, originalitatea şi difuzarea în afara hotarelor ţării a culturii româneşti în evul mediu, tiparul românesc în secolul al XVI-lea etc.

În *domeniul istoriei moderne*, unde cercetările au beneficiat de îndrumările lui *Miron Constantinescu*, *Vasile Maciu*, *Victor Cheresteşiu* ş.a., o atenţie deosebită s-a acordat formării orînduirii capitaliste, revoluţiei burghezo-democratice din 1848, făuririi statului naţional (1859), dobîndirii independenţei (1877—1878), creării statului naţional unitar român (1918). Lucrările consacrate anului revoluţionar 1848 au lămurit în bună măsură caracterul revoluţiei, rolul jucat de masele populare, poziţia diverselor clase şi pături sociale în revoluţie, problema agrară în timpul revoluţiei, colaborarea dintre revoluţionarii din cele trei provincii locuite de români, ca şi aspectele principale ale revoluţiei în diferite regiuni ale ţării.

Lupta pentru formarea statului naţional cu diversele ei aspecte, premisele social-economice ale Unirii din 1859, acţiunea revoluţionarilor emigranţi după 1848, aportul hotărîtor dat de masele populare la făurirea unirii etc. au constituit obiectul de studiu atent al mai multor cercetători.

În ce priveşte războiul de independenţă, contribuţii noi au fost aduse la cunoaşterea condiţiilor interne ale proclamării independenţei, rolului jucat de clasele şi categoriile sociale, desfăşurării operaţiunilor militare etc.

Istoria modernă a cîştigat mult în clarificări prin abordarea unor teme netratate de vechea istoriografie, cum au fost apariţia şi dezvoltarea clasei muncitoare şi mişcării muncitoreşti, ca şi răscoalele ţărăneşti de la sfîrşitul secolului al XIX-lea şi începutul celui de-al XX-lea. Au fost studiate şi prezentate pe larg cauzele marii răscoale din 1907, izbucnirea, desfăşurarea şi reprimarea ei sălbatică, poziţia mişcării muncitoreşti din ţara noastră faţă de răscoală, ecoul internaţional al acesteia, urmările şi însemnătatea ei.

Aniversarea semicentenarului desăvîrşirii unităţii de stat a României a dat impuls sporit cercetării acestei teme, lucrările apărute subliniind semnificaţia şi rolul actului din 1918 în dezvoltarea procesului istoric românesc.

Cercetarea ştiinţifică *a istoriei contemporane* — domeniu nou de investigaţii care a înscris printre reprezentanţii lui de seamă pe *Petre Constantinescu-Iaşi*, *Ion Popescu-Puţuri* şi *Ladislau Bányai* — a cuprins toate evenimentele importante ale epocii, începînd cu perioada avîntului revoluţionar din 1917—1921 şi pînă în zilele noastre.

Concentrate, în special, la Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R., care a iniţiat o vastă colecţie de documente privind mişcarea muncitorească, cercetările din domeniul istoriei contemporane s-au oprit asupra creării Partidului Comunist Român şi luptei pentru libertăţi democratice, pentru apărarea unităţii şi independenţei naţionale. Au fost elaborate lucrări importante privind reforma agrară din 1921, situaţia ţărănimii între cele două războaie mondiale, politica externă a României între anii 1919—1944, dictatura regală (1938—1940), dictatura antonesciană (1940—1944), România în perioada construirii socialismului, iniţiativele ei în politica externă pe linia întăririi păcii şi apropierii între popoare.

O direcţie nouă de cercetări în istoriografia de după Eliberare a fost şi *istoria naţionalităţilor conlocuitoare* din România. Lucrările apărute evidenţiază unitatea de interese a maselor populare în cursul marilor evenimente, care au confruntat trecutul nostru istoric, semnificaţia luptei comune dintre poporul român şi naţionalităţile conlocuitoare ca factor de coeziune a realităţii noastre sociale şi naţionale de astăzi.

Întrerupte cîtva timp, preocupările de *istorie universală* au fost reluate şi ele, în interesul chiar al dezvoltării cercetărilor de istorie naţională, înregistrîndu-se unele realizări în domeniul bizantinologiei, slavisticii, orientalisticii. Au apărut studii de valoare privind istoria popoarelor vecine, istoria sud-estului european în condiţiile dominaţiei otomane, expansiunea orientală a Austriei, regimul social-politic al dominaţiei austriece şi austro-ungare ş.a.

Realizările obţinute de istoriografia românească după 1944 au făcut cu putinţă întocmirea mai multor sinteze de Istoria României. Sub egida Academiei au apărut patru mari volume care cuprind *Istoria României* de la comuna primitivă pînă în 1878. Aceste volume au avut un rol mare în orientarea cercetării unor probleme speciale şi s-au bucurat de o bună apreciere în lumea ştiinţifică. În recenzia făcută în revista *Annales* volumului II *(Istoria României*, sec. X—XVI*)* Marcel Emerit considera că nu crede să fi „apărut în vreo altă ţară după cel de-al doilea război mondial lucrări de un nivel ştiinţific aşa de înalt“.

Din nevoia de a pune la îndemîna publicului larg, într-o formă concentrată, rezultatele cercetărilor istorice, au fost editate sinteze în cîte un volum: *Istoria poporului român* (sub redacţia acad. A. Oţetea), *Istoria României. Compendiu* (sub redacţia M. Constantinescu, C. Daicoviciu şi Şt. Pascu), *Istoria românilor. Din cele mai vechi timpuri pînă astăzi* (autori: Constantin C. Giurescu şi Dinu C. Giurescu).

La cunoaşterea trecutului României în ţară şi peste hotare o contribuţie deosebită au adus-o publicaţiile de specialitate: *Revista de istorie*, *Anale de istorie*, *Studii şi cercetări de istorie veche şi arheologie*, *Dacia*, *Revue des*

études sud-est européennes, *Revue Roumaine d'Histoire*, *Revista de relaţii internaţionale*, *Magazin istoric*. Acestora li se adaugă *Anuarele* institutelor de istorie şi arheologie de la Cluj şi Iaşi, culegerile de *Studii şi materiale de istorie medie, modernă şi contemporană* ca şi publicaţiile marilor muzee. Dealtfel, un loc important în procesul de educaţie civică şi patriotică îl ocupă reţeaua largă de muzee istorice, unele reorganizate şi îmbogăţite tematic în ultimii ani, altele, ca *Muzeul Naţional de Istorie al R.S. România* sau *Muzeul Unirii* (Alba Iulia), creaţii de prestigiu ale epocii socialiste.

Un moment fundamental, de referinţă, în dezvoltarea istoriografiei româneşti contemporane îl reprezintă *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism*, ca şi celelalte documente adoptate la Congresul al XI-lea al P.C.R. „*Programul Partidului Comunist Român*" — cartă fundamentală ideologică, teoretică şi politică a Partidului — întreprinde o amplă analiză materialist dialectică şi istorică a istoriei României.

Sinteza istorică a poporului nostru cu care se deschide „*Programul Partidului Comunist Român*" are o valoare şi o semnificaţie exemplară pentru întreaga activitate istoriografică; ea înfăţişează de pe poziţiile concepţiei despre lume a clasei muncitoare — materialismul dialectic şi istoric — şi în lumina ultimelor concluzii ale ştiinţei istorice româneşti, existenţa milenară şi permanentă a poporului nostru în spaţiul carpato-dunărean, rolul maselor largi populare şi al marilor personalităţi politice şi culturale, „în lupta îndelungată şi grea pentru progres social, împotriva exploatării şi asupririi sociale şi naţionale, a dominaţiei străine, pentru apărarea fiinţei sale, a libertăţii şi neatîrnării, pentru o viaţă mai bună, mai demnă". Ea este măsura cea mai elocventă a preţuirii de care se bucură tradiţiile înaintate ale poporului nostru în gîndirea politică a Partidului Comunist Român, iar prin bogăţia de idei şi prin clarviziunea analizei regăsim în această sinteză direcţia unor fecunde împliniri ale muncii istoriografice.

Angajată într-un vast şantier de lucru, propunîndu-şi ca, paralel cu ducerea mai departe a muncii de editare a colecţiilor naţionale de izvoare, să realizeze într-o nouă ediţie *Tratatul de istoria României*, să elaboreze o *Istorie militară a poporului român* şi un *Tratat de istorie universală*, istoriografia românească are vie conştiinţa răspunderilor ce-i revin pentru a continua tradiţiile înaintate şi mai ales a răspunde marelui interes pe care poporul nostru îl manifestă pentru a regăsi în scrierile istorice redarea veridică a trecutului său.

Păstrînd un caracter riguros ştiinţific, manifestîndu-şi ataşamentul cel mai deplin la marile valori ale ştiinţei, istoricii români sînt hotărîţi să slujească prin adevăr înălţării patriei, să-şi desfăşoare activitatea sub orizontul gîndirii Preşedintelui ţării, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, care arăta în „*Mesajul*" adresat participanţilor la al doilea Congres internaţional de tracologie (Bucureşti, 1976), că „România manifestă o preocupare permanentă pentru dezvoltarea cercetării istorice, a tuturor domeniilor ştiinţelor umaniste... pornind de la însemnătatea acestora pentru îmbogăţirea culturii naţionale şi universale, pentru educarea întregului popor în spiritul preţuirii şi al înţelegerii cu celelalte naţiuni, al respectului şi înţelegerii marilor valori ale umanităţii".

ŞTEFAN ŞTEFĂNESCU

NOTĂ

Colectivul de autori ai acestei Enciclopedii a urmărit să facă cunoscut iubitorilor de istorie pe slujitorii acestei discipline, fie ei mari personalităţi, fie modeşti truditori, care cu talentul şi hărnicia lor au contribuit la ridicarea edificiului istoriografic de azi.

În dorinţa de a da o imagine cît mai completă asupra creaţiei istoriografice au fost prezentate principalele izvoare ale Istoriei României, ca şi instrumentele de lucru necesare investigaţiei istorice; au fost înfăţişate publicaţii periodice, cu rol important în dezvoltarea ştiinţei istorice româneşti şi în răspîndirea cunoştinţelor istorice. În lucrare sînt trecute, de asemenea, instituţiile legate de învăţămîntul istoriei, de cercetare ştiinţifică sau de popularizarea cunoştinţelor referitoare la istorie; se fac aprecieri despre principalele sinteze de istorie a României sau de istorie universală, opere ale istoricilor români.

Partea consacrată istoricilor, care este cea mai mare şi definitorie pentru conţinutul lucrării, cuprinde: date biografice pentru fiecare istoric în parte, domeniul de cercetare şi o succintă caracterizare a istoricului, ca şi a operei sale, bibliografia principalelor lucrări, oprindu-ne ca dată a apariţiei lor la începutul anului 1976.

În afara istoricilor cu formaţie de specialitate, au fost cuprinşi cei mai importanţi istorici din alte domenii, istorici de artă, ai literaturii, ai ştiinţei şi tehnicii, ai medicinii etc.

Date despre istoricii în viaţă au fost culese cu ajutorul unui chestionar care le-a fost trimis. Mulţumindu-le şi pe această cale celor care ne-au răspuns, menţionăm, totodată, că nu în toate cazurile solicitării noastre, uneori repetate, i s-a răspuns, ceea ce explică unele lacune; altele, sîntem conştienţi că ni se datoresc nouă, alcătuitorilor, care, poate, nu în toate cazurile am ştiut cîntări exact aprecierile asupra istoricilor prezentaţi şi selecta cît mai judicios bibliografia lucrărilor lor. Le cerem scuze istoricilor în viaţă pentru eventualele scăpări, şi-i rugăm — ca dealtfel pe toţi cititorii noştri — să ne semnaleze ceea ce consideră că este omisiune sau o greşită judecată de valoare. Într-o lucrare de acest gen, realizată cu un colectiv relativ larg de autori, inegalităţile în dozarea materialului sînt greu de evitat.

Informăm că atunci cînd ne-am angajat la realizarea acestei lucrări, colectivul de autori şi-a propus şi o cît mai bogată ilustrare a ei. În această privinţă am solicitat prin chestionar şi fotografiile celor cărora ne-am adresat. Nu ni le-au trimis însă toţi şi ne-am văzut în situaţia, pentru a evita eventuale neînţelegeri, să renunţăm în această primă ediţie la fotografii. O nouă ediţie, care va beneficia, sîntem siguri, de observaţiile şi sugestiile cititorilor noştri, va fi, sperăm, şi ilustrată şi mai completă.

COLECTIVUL DE AUTORI

Prescurtări ale titlurilor de reviste

AA	=	Arta şi Arheologia
AARD	=	Analele Academiei Române — Dezbateri
AARMSI	=	Analele Academiei Române — Memoriile Secţiei Istorice
AAŞG	=	Analele Academiei „Ştefan Gheorghiu“
AB	=	Analele Banatului
ABr	=	Analele Brăilei
ACMI	=	Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice
AD	=	Analele Dobrogei
ADP	=	Arhiva de Drept Public
AFI	=	Archivu pentru Filologia şi Istoria
AG	=	Arhiva Genealogică
AGR	=	Arhiva Genealogică Română
AI	=	Anale de Istorie
AIIP	=	Analele Institutului de Istorie a Partidului
AIIAI	=	Anuarul Institutului de Istorie şi Arheologie-Iaşi
AIIC	=	Anuarul Institutului de Istorie şi Arheologie-Cluj
AIINC	=	Anuarul Institutului de Istorie Naţională-Cluj
AIR	=	Arhiva Istorică a României
AISC	=	Anuarul Institutului de Studii Clasice
ALIL	=	Anuarul de Lingvistică şi Istorie Literară
AM	=	Arheologia Moldovei
AMA	=	Acta Musei Regionalis Apulensis
AMold.	=	Analele Moldovei
AMN	=	Acta Musei Napocensis
AO	=	Arhivele Olteniei
AR	=	Arhiva Românească
ARS	=	Analele Româno-Sovietice
AS	=	Arhiva Someşană
ASUI	=	Annales scientifiques de l'Université de Jassy
AŞUC	=	Analele ştiinţifice ale Universităţii Al.I. Cuza-Iaşi
AUB	=	Analele Universităţii-Bucureşti
AV	=	Acta Valachica
AVSL	=	Archiv des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde
BAM	=	Buletinul Academiei Militare
BCI	=	Buletinul Comisiei Istorice a României
BCMI	=	Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice
BGP	=	Bistritzer Gymnasialprogramm
BMI	=	Buletinul Monumentelor Istorice
BMM	=	Buletinul Muzeului Militar
BOR	=	Biserica Ortodoxă Română
BŞARPR	=	Buletinul ştiinţific al Academiei R.P.R.
BSHAR	=	Bulletin de la Séction Historique de l'Académie Roumaine
BSIA	=	Buletinul Societăţii Istorico-Arheologice
BSNR	=	Buletinul Societăţii Numismatice Române
BV	=	Bucureştii Vechi

CC	=	Codrul Cosminului
CCult.	=	Căminul Cultural
CI	=	Cercetări Istorice
CL	=	Convorbiri Literare
CNA	=	Cronica Numismatică şi Arheologică
CT	=	Columna lui Traian
DFSO	=	Deutsche Forschung im Südosten
DI	=	Diplomatarium Italicum
ED	=	Ephemeris Dacoromana
EM	=	Erdélyi Múzeum
FVLK	=	Forschungen zur Volks- und Landeskunde
GB	=	Glasul Bisericii
HGP	=	Hermannstädter Gymnasialprogramm
IN	=	Ioan Neculce
Kbl	=	Korrespondenzblatt des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde
MA	=	Materiale Arheologice
MAnt.	=	Memoria Antiquitatis
MAr.	=	Mitropolia Ardealului
MB	=	Mitropolia Banatului
MC	=	Miron Costin
MCA	=	Materiale şi Cercetări Arheologice
MbGP	=	Mühlbächer Gymnasialprogramm
MERF	=	Mélange de l'École roumaine en France
MGP	=	Mediascher Gymnasialprogramm
MHHD	=	Monumenta Hungariae Historica. Diplomataria
MHHS	=	Monumenta Hungariae Historica. Scriptores
MI	=	Magazin Istoric
MID	=	Magazin Istoric pentru Dacia
MIM	=	Bucureşti. Materiale de istorie şi muzeografie
MM	=	Mitropolia Moldovei
MMS	=	Mitropolia Moldovei şi a Sucevei
MO	=	Mitropolia Olteniei
MS	=	Munca Sanitară
NEH	=	Nouvelles Études d'Histoire
PR	=	Pandectele Romane
PVAR	=	Pagini de Veche Artă Românească
RA	=	Revista Arhivelor
RdI	=	Revista de Istorie
RER	=	Revue d'Études Roumaines
RESEE	=	Revue des Études Sud-Est Européennes
RF	=	Revista de Filozofie
RHSEE	=	Revue Historique de Sud-Est Européen
RI	=	Revista Istorică
RIAF	=	Revista de Istoria, Arheologia şi Filologia
RIHM	=	Revue internationale d'histoire militaire
RIR	=	Revista Istorică Română
RIRE	=	Revista Istorică Româno-Elenă
RISBC	=	Revista Institutului Social Banat-Crişana
RM	=	Revista Muzeelor
RMNI	=	Revista Muzeului Naţional de Istorie
RN	=	România Nouă
RP	=	Revista de Pedagogie
RPA	=	Revista de Preistorie şi Antichităţi
RRD	=	Revista Română de Drept
RREI	=	Revue Roumaine d'Études Internationales
RRH	=	Revue Roumaine d'Histoire
RRHA	=	Revue Roumaine de l'Histoire de l'Art
RRSI	=	Revista Română de Studii Internaţionale
RT	=	Revue de Transylvanie
SAI	=	Studii şi Articole de Istorie
SAMB	=	Studia et Acta Musei Bălcescu
SAO	=	Studia et Acta Orientalia
SB	=	Studia Bibliologica

Sbg. Vjschr.	=	Siebenbürgische Vierteljahresschrift
SC	=	Studii Clasice
Sc. Alba Iulia	=	Studii şi Comunicări-Alba Iulia
SCB	=	Studii şi Cercetări de Bibliologie
SCBr.	=	Studii şi Comunicări-Brukenthal
SCE	=	Studii şi Cercetări Economice
SCI	=	Studii şi Cercetări de Istorie-Cluj
SCIA	=	Studii şi Cercetări de Istoria Artei
SCII	=	Studii şi Cercetări de Istorie-Iaşi
SCIM	=	Studii şi Cercetări de Istorie Medie
SCIV-SCIVA	=	Studii şi Cercetări de Istorie Veche (şi arheologie din 1975)
SCN	=	Studii şi Cercetări de Numismatică
SCŞC	=	Studii şi Cercetări Ştiinţifice Cluj
SCŞI	=	Studii şi Cercetări Ştiinţifice Iaşi
SGP	=	Schässburger Gymnasialprogramm
SH	=	Studia Historica
SIB	=	Studii de Istorie a Banatului
SM	=	Studii Muzeale
SM.Tg. Mureş	=	Studii şi Materiale Tîrgu Mureş
SM. Suceava	=	Studii şi Materiale Suceava
SMIC	=	Studii şi Materiale de Istorie Contemporană
SMIMil.	=	Studii şi Materiale de Istorie Militară
SMIM	=	Studii şi Materiale de Istorie Medie
SMIMod.	=	Studii şi Materiale de Istorie Modernă
SMTIP	=	Studii şi Materiale privitoare la Trecutul Istoric al judeţului Prahova
SOA	=	Südostdeutsches Archiv
SOF	=	Südost-Forschungen (respectiv Südostdeutsche Forschungen)
SRIR	=	Studii şi Referate de Istoria României
ST	=	Studii Teologice
SUBB	=	Studia Universitatis Babeş-Bolyai
SV	=	Studia Valachica
SVl.	=	Studii Vîlcene
TC	=	Theodor Codrescu
TN	=	Terra Nostra
TT	=	Történelmi Tár
ŢB	=	Ţara Bîrsei
VR	=	Viaţa Românească

PERSONALITĂŢI

I. Date biografice
II. Scurtă caracterizare
III. Bibliografie selectivă
IV. Bibliografie referitoare la personalitate

A

AARON, Florian I. — N. 21 ianuarie 1805, sat Rod, com. Tilişca jud. Sibiu — m. 12 iulie 1887, Bucureşti. Studii la Sibiu, Blaj, Buda. Profesor la Şcoala de la Goleşti (1826), la Colegiul din Craiova (1830) şi apoi la Colegiul Sfîntul Sava din Bucureşti (1836). Participant la revoluţia din 1848 din Ţara Românească şi Transilvania. Redactor la *Telegraful Român* (1853) din Sibiu şi la *Foaia legilor imperiale* (1853—1856) din Viena. Chemat la Bucureşti, ajunge profesor de istorie universală la Facultatea de litere şi filozofie.

II. — **F.A.** face în istoriografia românească trecerea de la luminism la romantism. Precursor al lui M. Kogălniceanu şi N. Bălcescu subliniază necesitatea cunoaşterii istoriei naţionale, „oglinda acea magică a veacurilor trecute, icoana cea adevărată a vremii de acum, şi cheia cea de mare preţ cu care se descue oarecum şi ascunsurile viitorului". Înainte de N. Bălcescu şi pregătind într-o oarecare măsură opera acestuia, **F.A.** s-a oprit în mod deosebit asupra figurii lui Mihai Viteazul şi a operei înfăptuită de el, pilduitoare pentru deziderátul ce urma a fi realizat — unitatea naţională. „Unind pe toţi românii într-un tot, (Mihai) făcu o naţie mare, vrednică de recunoaşterea altor naţii, destoinică de a se apăra şi în stare de a se civiliza. Aceasta era vremea cea mai slăvită pentru români, era o epocă care prevestea pentru dînşii un veac de aur. Încă puţin şi românii s-ar fi fericit". A realizat o primă periodizare a istoriei românilor şi a atras atenţia asupra valorii ştiinţelor auxiliare istoriei (genealogia, heraldica, numismatica, epigrafia, diplomatica, sfragistica).

III. — *Idee repede de istoria prinţipatului Ţării Româneşti*, 3 vol., Bucureşti, 1835—1838, 232 p. (I), 331 p. (II), 149 p. (III); *Elemente de istoria lumii pentru trebuinţa tinerimei începătoare din aşezămintele de învăţătură şi creştere publice şi private*, Bucureşti, 1864, 174 p.

IV. — Pompiliu Teodor, *Evoluţia gîndirii istorice româneşti*, Cluj, 1970, p. 89—91. **(Şt. Şt.)**

ACKNER, Johann Michael I. — N. 25 ianuarie 1782, Sighişoara — m. 13 august 1862. Gimnaziul la Sighişoara, studii universitare la Wittenberg şi Göttingen. Predă la Sibiu filologie clasică şi arheologie. Preot (din 1821). Membru corespondent al Comisiei centrale imperiale pentru cercetarea şi conservarea monumentelor istorice de la Viena, al Institutului capitolin de arheologie din Roma şi al Societăţii savanţilor din Cracovia; membru al Academiei imperiale carolino — leopoldine din Jena.

II. — Istoric al antichităţii, epigrafist. Colindă prin Transilvania pentru a-i cunoaşte şi colecţiona antichităţile daco-romane; devine un specialist de renume în istoria antică a Transilvaniei.

III. — *Die römischen Alterthümer und deutschen Burgen in Siebenbürgen*, Viena, 1856, 50 p.; *Die römischen Inschriften in Dacien*, Viena, 1865, XXVII + 247 p. (în colaborare).

— *Die Colonien und militärischen Standlager der Römer in Dacien, im heutigen Siebenbürgen*, în „Jahrbuch der k.—k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmäler", II, 1857, p. 63—100; *Römisch-dakische Alterthümer*, în AVSL, IV (1859), p. 104—134; *Dacien in den antiken Münzen*, in „Mitteilungen der k.-k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmäler", VII (1862), p. 135—141, 164—173, 195—199, 221—228, 247—251. **(A.A.)**

ADAM, Marieta I. — N. 18 martie 1945, Bucureşti. Studii secundare şi superioare

la Bucureşti. Arhivist, muzeograf, documentarist şi cercetător ştiinţific (din 1969) la Institutul de istorie „N. Iorga".
II. — Medievistă. Cunoscătoare a paleografiei slave şi chirilice, şi-a desfăşurat activitatea în domeniul editării izvoarelor documentare interne şi al însemnărilor de pe vechile cărţi şi manuscrise.
III. — Colaborator la: *Documenta Romaniae Historica, B. Ţara Românească*, vol. III, Bucureşti, 1975, 449 p.; *Documenta Romaniae Historica*, B. Ţara Românească, vol. XI, Bucureşti, 1975, 744 p.
— *Mănăstirile Adîncata, Alunişul, Aninoasa-Cislău*, în MO, XXIV (1972), 7—8, p. 558—566 (în colaborare); *Documente inedite din arhiva Cretzulescu*, în SMIM, VI (1973), p. 359—361; *Date noi despre circulaţia şi cititorii operei lui Dimitrie Cantemir „Divanul sau gîlceava înţeleptului cu lumea"*, în „Studii", XXVI (1973), 5, p. 999—1022 (în colaborare); *Documente inedite din secolele XV-XVII*, în SMIM, VII (1974), p. 285—291. **(D.M.)**

ADAMEŞTEANU, Dinu I. — N. 25 martie 1913, com. Toporu, jud. Teleorman. Studii secundare şi universitare la Bucureşti (1938) şi Roma (1945). Asistent la Muzeul naţional de antichităţi (1938—1939), membru (1940—1942) şi bibliotecar (1943—1946) al Şcolii române din Roma. Redactor al publicaţiei *Fasti Archeologici* (Italia). Lucrează în cadrul diferitelor programe consacrate cercetărilor arheologice. Profesor de arheologie italică şi etruscologie la Universitatea din Lecce (din 1971); cursuri de urbanistică greacă arhaică la Facultatea de arhitectură din Roma (1971). Doctor docent în topografie antică (Roma 1971). Membru al mai multor societăţi ştiinţifice (Deutsches Archäologisches Institut, Comitato Tabula Imperii Romani, Instituto di Studi Etruschi etc.). A participat ca raportor la mai multe congrese internaţionale de specialitate.
II. — Arheolog. Contribuţii la lămurirea topografiei şi a fazelor istorice şi urbanistice a trei mari centre coloniale greceşti, Gela (Sicilia), Metapont şi Heracleea în sudul Italiei, ca şi asupra oraşelor romane Grumentum şi Venusia. Continuînd şi dezvoltînd o linie de cercetare indicată de V. Pârvan, a studiat sistematic căile de penetraţie şi difuziune a civilizaţiei greceşti, de la marile colonii de pe coastă către lumea indigenă din interior. Cele cîteva zeci de aşezări autohtone elenizate, descoperite şi cercetate în Sicilia şi apoi în Lucania, au deschis un nou capitol în studiul colonizării greceşti în această regiune. Apelul constant la fotografia aeriană i-a permis descoperirea multora din aceste aşezări, aducînd dovada elenizării lor timpurii şi profunde. Specialist de renume internaţional al aerofotoarheologiei. Recent, prin studiul fotografiilor aeriene ale coloniei milesiene Histria — la ale cărei cercetări a participat în anii 1935—1939 —, a făcut importanta descoperire a organizării necropolei tumulare de epocă greacă în parcele riguros geometrice, despărţite de drumuri. Este creatorul a numeroase muzee şi zone arheologice turistice, realizate într-o concepţie modernă de integrare a patrimoniului arheologic în circuitul civilizaţiei contemporane.
III. — *Gela. Scavi e scoperte*, I, 1951—1956, în „Notizie degli Scavi", vol. X, s. VIII, fasc. 1—2 (1956), p. 203—401; *Scavi e scoperte nella Provincia di Caltanissetta del 1951 al 1957*, I, în „Memoria dell'Academia dei Lincei", vol. XLIV, 1958, col. 205—672; şi II, în „Notizie degli Scavi", vol. XII, s. VIII, fasc. 1—2 (1958), p. 288—408; *L'ellenizzazione di Sicilia ed il momento di Ducezio*, în „Kókalos", VIII (1962), p. 167—198; *La fotografia aerea e le vie di Magna Grecia*, în „Vie di Magna Grecia", Napoli, 1963, p. 39—58; *Note di topografia siceliota*. Parte I, ibidem, IX (1963), p. 19—48; *Contributions of the Archeological „Aerofototeca" to the Solution of Problems of Ancient Topography in Italy*, în „Tenth Congress of the International Society of Photogrammetry", Lisabona, september, 1964, 75 p.; *Origine e sviluppo di centri abitati in Basilicata*, în „Atti del Congresso Internazionale sulla città antica in Italia", Milano-Verona-Brescia, 1970, „Atti CeSDIR", vol. III (1970—1971), p. 115—156. **(C.P.)**

ADĂNILOAIE, Nichita I. — N. 1 mai 1927, com. Şaru-Dornei (Suceava). Studii secundare la Cîmpulung Moldovenesc şi Rîmnicu Sărat, superioare la Bucureşti (1952). Doctor în istorie (1968). Asistent la Institutul pedagogic din Bucureşti (1954—1957). Cercetător ştiinţific principal (din 1956), şef de sector (din 1958) la Institutul de istorie „N. Iorga". Redactor responsabil al publicaţiei *Studii şi articole de istorie* şi coredactor la *Studii şi materiale de istorie modernă*. Membru în conducerea Societăţii de ştiinţe istorice din R. S. România.
II. — Modernist; s-a oprit în lucrările sale asupra unor momente de cotitură din istoria patriei: mişcarea condusă de Tudor Vladimirescu, Unirea Principatelor, reforma agrară din 1864, războiul pentru cucerirea independenţei naţionale. Studiile sale sînt întemeiate în special pe material arhivalic inedit. Istoriograf prin excelenţă al reformei agrare din 1864 şi al războiului pentru independenţă. Activitate notabilă de popularizator al istoriei.

III. — *Boierii și răscoala condusă de Tudor Vladimirescu*, București, 1956, 128 p.; *Formation de l'État national roumain*, București, 1965, 112 p.; *La réforme agraire de 1864 en Roumanie et son application*, București, 1966, 127 p. (în colaborare); *Pagini din lupta poporului român pentru independență națională. Documente și texte social-politice*, București, 1967, 422 p. (în colaborare); *Reforma agrară din 1864*, București, 1967, 364 p. (în colaborare); *Cucerirea independenței de stat a României. 1877—1878*, București, 1973, 102 p.
— Colaborări la: *Documente privind istoria României. Războiul pentru independență*, București, 1952—1955, 9 volume (vezi sub voce); *Documente privind istoria României. Răscoala din 1821*, București, 1959—1962, 5 volume (vezi sub voce); *Istoria României*, vol. IV, București, 1964.
— *Țărănimea și Unirea*, în „*Studii privind Unirea Principatelor*", București, 1960, p. 225—280; *K vaprosu o polojenii krestianstva vî Rumînii posle voinu na nezavisimosti (1877—1878)*, în NEH, II (1960), p. 441—460; *La participation de l'armée roumaine à la guerre russo-turque de 1877—1878*, în RRH, I (1962), p. 93—123; *N. Iorga, istoric al războiului de independență*, în „Studii", XVIII (1965), 6, p. 1393—1409; *Personalitatea istorică a lui Al. I. Cuza*, ibidem, XXIII (1970), 5, p. 897—913; *Revoluția de la 1848 și problema unității naționale*, în „*Revoluția de la 1848 în țările române*". *Culegere de studii*, București, 1974, p. 59—97; *Războiul pentru independență reflectat în istoriografia românească din secolul trecut*, în RdI, XXVIII (1975), 5, p. 689—708. **(G.P.)**

AGRIGOROAIEI, Ion I. — N. 30 decembrie 1936, Chișinău. Studii secundare și universitare la Iași. Doctor în istorie (1975). Asistent (1959—1968) și lector (din 1968) la Facultatea de istorie a Universității Iași.
II. — Contribuții privind istoria contemporană a României. Studii și lucrări referitoare la viața politică, situația agriculturii și mișcării muncitorești în perioada interbelică. În ultimii ani și-a axat preocupările asupra unor aspecte ale mișcării antifasciste din România. Manifestă interes pentru probleme de istoriografie.
III. — *Iașul contemporan, 1918—1961. Scurt istoric*, Iași, 1969, 215 p. (în colaborare).
— *Aspecte privind situația agriculturii din România în perioada 1929—1933*, în AȘUC, XI (1965), p. 69—87; *Mișcarea democratică și socialistă din orașul Iași în preajma creării Partidului Comunist Român*, în CI, II (1971), p. 207—216; *Viața politică din orașul Iași în perioada imediat următoare primului război mondial (1918—1921)*, în AȘUC, XVII (1971), 2, p. 171—184; *Noi rezultate în analiza critică a fascismului din România*, în AIIAI, IX (1972), p. 511—522; *Probleme ale revoluției democrat-populare din România în unele lucrări străine*, ibidem, X (1973), p. 419—427 (în colaborare); *Programul și orientarea Partidului Muncii 1917—1918*, în AȘUC, XIX (1973), 2, p. 217—251; *Probleme privind rezistența antifascistă din România și pregătirea insurecției din august 1944 în istoriografia noastră*, ibidem, XX (1974), 2, p. 11—23; *N. Iorga și situația României la sfîrșitul primului război mondial*, în „Din trecutul județului Botoșani", Botoșani, 1974, p. 223—235; *Rezultate recente ale cercetării ieșene referitoare la rezistența antifascistă din România (1940—1944)*, în CI, 1974, p. 247—256. **(I.C.)**

ALBU, Nicolae I. — N. 7 aprilie 1910, sat Adrian, com. Gurghiu, jud. Mureș. Studii secundare la Tîrgu-Mureș și Blaj, superioare — litere și filozofie — la Cluj (1945—1949). Activează la Arhiva Mitropoliei din Blaj și Sibiu. Colaborator al Institutului de istorie națională din Cluj. Distins cu premiul „Gh. Asachi" (1945) al Academiei Române.
II. — Cercetător al istoriei învățămîntului românesc din Transilvania, problematică căreia i-a închinat două volume, precum și al unor aspecte ale activității reprezentanților Școlii ardelene și a unor dascăli transilvăneni.

III. — *Istoria învățămîntului românesc din Transilvania pînă în 1800*, Blaj, 1944, 369 p.; *Petru Maior. Scrisori și documente inedite*, Ediție îngrijită, prefață de ..., București, 1968, 22+170 p.; *Istoria școlilor românești din Transilvania între 1800—1867*, București, 1971, 236 p.

— *Problema facultății juridice pentru românii din Transilvania după revoluția din 1848—1849*, în SUBB, XIII (1968), 1, p. 59—71; *Date noi privitoare la viața și activitatea lui Petru Maior*, în RA, XLVIII (1971), 4, p. 575—593; *Contribuții la istoria culturii bănățene*, în „Apulum", XI (1973), p. 435—467; *Din relațiile cărturarilor bănățeni cu Blajul*, în „Sub semnul lui Clio. Omagiu acad. prof. Ștefan Pascu", Cluj, 1974, p. 503—508. **(N.E.)**

ALEXANDRESCU, Alexandrina I. — N. 8 noiembrie 1920, la București. Studii secundare și universitare la București. Doctor în istorie. Asistentă la Muzeul național de antichități. Cercetător și cercetător științific principal la Institutul de arheologie București.

II. — Arheolog. Studii privind istoria orînduirii comunei primitive. A cercetat unele obiective neolitice, aducînd contribuţii în problemele referitoare la tipurile şi periodizarea săbiilor de bronz din epoca bronzului şi din prima epocă a fierului. În ultimii ani se ocupă de studierea culturii geto-dacice.

III. — *O vtoroi faze dokukutenskoi culturî*, în „Dacia", NS, V (1961), p. 21—37; *Die Bronzeschwerter aus Rumänien*, ibidem, X (1966), p. 117—189. **(E.C.)**

ALEXANDRESCU, Ion I. — N. 14 martie 1938, Olteniţa. Studii secundare la Olteniţa, universitare la Bucureşti. Cercetător ştiinţific la Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. (din 1968).

II. — Preocupări de istoria contemporană a României şi istoria P.C.R. Contribuţii cu privire la caracterul şi desfăşurarea revoluţiei populare în România după 23 August 1944.

III. — Coautor la: *Alianţa clasei muncitoare cu ţărănimea muncitoare în România*, Bucureşti, 1969, 545 p.; *România în anii revoluţiei democrat-populare, 1944 — 1947*, Bucureşti, 1971, 463 p.; *Chronological History of Romania*, ed. a II-a, Bucureşti, 1974, 608 p.; *Tradiţii ale poporului român de solidaritate şi prietenie cu poporul chinez*, Bucureşti, 1973, 479 p.

— *Concepţia şi activitatea P.C.R. şi a guvernului democrat privind relaţiile economice externe ale României (1945—1948)*, în AI, XVIII (1972), 6, p. 96—107; *Colaborarea forţelor democrate de stînga cu gruparea liberală burgheză tătăresciană în guvernul dr. Petru Groza*, în Rdi, XXVIII (1975), 2, p. 217—239. **(T.U.)**

ALEXANDRESCU, Petre I.—N. 3 ianuarie 1930, Paris. Studii superioare la Bucureşti (1948—1952). Doctor în istorie (1969). Preparator la Institutul de lingvistică (1951) şi la cel de arheologie (1952), continuînd ca asistent, cercetător (1953) şi cercetăto principal (din 1965). Membru al Societăţii de studii clasice.

II. — Arheolog. Preocupări privind arheologia clasică greco-romană, îndeosebi cea din zona Mării Negre, în contact cu lumea traco-getică. A cercetat necropola de la Histria. În studiile sale a definit unele aspecte ale raporturilor dintre greci şi băştinaşi la Histria. A participat la realizarea primelor fascicole din colecţia *Corpus vasorum antiquorum*.

III. — *Corpus Vasorum Antiquorum-Roumanie*, Bucureşti, I, 1965, 54 p. şi II, 1968, 41 p. (în colaborare).

— *Izvoarele greceşti despre retragerea lui Darius din expediţia scitică*, în SCIV, VII (1956), 3—4, p. 319—342; *Autour de la date de fondation d'Histria*, în SC, IV (1962), p. 49—69; *Types de tombes de la nécropole tumulaire d'Histria*, în „Dacia", NS, IX (1965), p. 163—184; *Necropola tumulară. Săpături 1955—1961*, în „Histria", II (1966), p. 133—294. **(C.P.)**

ALEXANDRESCU, N. VASILE I.—N. 24 noiembrie 1929, Bucureşti. Studii secundare şi universitare la Bucureşti. Doctor în istorie (1975). Lector (1958—1969) la catedra de istorie a Academiei militare din Bucureşti; cercetător ştiinţific principal (din 1969) la Centrul de studii şi cercetări de istorie şi teorie militară.

II. — Istoric militar. Studii privind contribuţia armatei române în epoca modernă şi contemporană la lupta pentru independenţă şi afirmare naţională. A participat la întocmirea unor volume privind istoria armatei române în epoca modernă.

III. — *Opinii ale mişcării muncitoreşti şi socialiste din România în legătură cu înarmarea generală a poporului la sfîrşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului XX*, în „Tradiţii înaintate ale luptei maselor populare din România pentru libertate şi independenţă naţională", Bucureşti, 1972, p. 191—218; *Figuri de conducători militari ridicaţi din mase în lupta pentru libertatea poporului*, în „România şi tradiţiile luptei armate a întregului popor", Bucureşti, 1972, p. 79—87; *Consideraţii cu privire la poziţia mişcării socialiste din România faţă de primul război mondial*, în „File de istorie militară a poporului român. Studii", vol. 2, Bucureşti, 1974, p. 43—66; *Concepţii şi opinii ale mişcării socialiste din România la sfîrşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea privind problemele armatei, războiului şi apărării naţionale*, în „Tradiţie şi actualitate în făurirea şi întărirea armatei României socialiste", Bucureşti, 1975, p. 7—31. **(T.U.)**

ALEXANDRESCU-DERSCA-BULGARU, Maria Matilda I. — N. 5 iunie 1912, Bucureşti. Studii secundare şi universitare — istorie (1935) şi sociologie (1936); absolventă a Şcolii superioare de arhivistică; specializare la Şcoala de limbi orientale de la Paris (1937—1938). Doctor (1940) şi doctor docent în istorie (1961). Şef de lucrări la Institutul de studii şi cercetări balcanice (1944—1947); asistentă la Facultatea de istorie din Bucureşti (1947—1952), cercetător principal la Institutul de istorie al Academiei (1949—1975).

II. — Medievistă-orientalistă. A întreprins, în cadrul tezei de doctorat, o documentată cercetare asupra campaniei lui Timur-Lenk

şi a consecinţelor victoriei mongole de la Ankara. S-a consacrat istoriei Imperiului otoman, studiind, mai ales pe baza folosirii izvoarelor orientale, turceşti în primul rînd, aspecte ale regimului dominaţiei otomane şi ale relaţiilor dintre Poartă şi ţările române. A participat la întocmirea corpusului de relaţii de călătorie *Călători străini despre ţările române*.

III. — Colaborator la *Istoria României*, vol. III, Bucureşti, 1964.

— *La campagne de Timur en Anatolie (1402)*, Bucureşti, 1943, VIII + 180 p.

— *À propos d'un firman du sultan Mustafa III. Contribution à l'étude des rapports d'économie dirigée turco-roumains au XVIIIe siècle*, în „Balcania", VII (1944), 2, p. 363—391; *Contribution à l'étude de l'approvisionnement en blé de Constantinople au XVIIIe siècle*, în SAO, I (1957), p. 13—37; *Rolul hatişerifurilor de privilegii în limitarea obligaţiilor către Poartă*, în „Studii", XI (1958), 6, p. 101—119; *L'expédition d'Umur Beg d'Aydin aux bouches du Danube (1337 ou 1338)*, în SAO, II (1959), p. 3—23; *Despre regimul supuşilor otomani în Ţara Românească în veacul al XVIII-lea*, în „Studii", XIV (1961), 1, p. 87—112. **(F.C.)**

ALMAŞ, Dumitru I. — N. 19 octombrie 1908, sat Negreşti, com. Dobreni, jud. Neamţ. Studii secundare la Piatra Neamţ, universitare la Bucureşti (1929—1933). Doctor în istorie (1973). Profesor secundar (1933—1949). Conferenţiar (din 1949) şi profesor (din 1973) la catedra de istorie universală a Facultăţii de istorie din Bucureşti. Membru în comitetul de conducere al Societăţii de ştiinţe istorice. Unul dintre iniţiatorii şi director (1967—1969) al revistei *Magazin istoric*. Premiul de stat (1954).

II. — Istoric, scriitor şi publicist. Preocupări de istorie modernă românească şi universală, concretizate în lucrări monografice şi de sinteză, precum şi în cursuri universitare şi manuale şcolare. Susţinută activitate de popularizare a istoriei.

III. — *Neculai Milescu Spătarul*, Bucureşti, 1951, 594 p. (cu o ediţie în limba germană); *Căderea Bastiliei. Revoluţia burgheză din Franţa (1789—1794)*, Bucureşti, 1959, 719 p.; *Bălcescu — democrat revoluţionar*, Bucureşti, 1962, 72 p.; *Nord contra Sud. Războiul civil din Statele Unite ale Americii (1861—1865)*, Bucureşti, 1965, 399 p. +il.; *Mihai Vodă Viteazul*, Bucureşti, 1966, 83 p. (cu o ediţie în limba germană, Bucureşti, 1967, 87 p.); *Petru Voievod Rareş*, Bucureşti, 1970, 125 p. + il.; *Decebal, eroul strămoşilor, strămoşul eroilor*, Bucureşti, 1972, 168 p.; *Miron Costin, cronicarul*, Bucureşti, 1973, 159 p.; *Eroi au fost, eroi sînt încă. Evocări şi portrete istorice*, Bucureşti, 1975, 368 p.

— *Memorialişti contemporani despre mişcările proletare din Franţa între 1830—1834*, în AUB, VI (1957), 9, p. 121—142; *Politica lui Napoleon I faţă de ţările române pînă la pacea de la Tilsit, aşa cum reiese din corespondenţa sa*, ibidem, IX (1960), 16, p. 65—84; *Ideile lui Saint Just privitoare la problemele economice din timpul dictaturii iacobine*, ibidem, XIV (1965), p. 45—59; *Problema naţională în revoluţiile din 1848*, în SAI, XII (1968), p. 169—200; *Metternich 1773—1859*, în „Diplomaţi iluştri", vol. I, Bucureşti, 1969, p. 129—180; *Otto Bismarck*, ibidem, vol. II, Bucureşti, 1970, p. 279—354; *Ioannis Capodistrias*, ibidem, vol. III, 1973, p. 67—137; *Conceptul de sinteză a istoriei universale la N. Iorga*, în AUB, XXII (1973), 2, p. 123—133. **(G.P.)**

AMLACHER, Albert I. — N. 27 decembrie 1847, Orăştie — m. 14 ianuarie 1939, Orăştie. Studii medii la Sibiu şi Sighişoara, universitare la Jena, Berlin şi Heidelberg. Profesor secundar la Orăştie, apoi predicator la Sebeş (1881), iar după 1891 preot la Romos (jud. Hunedoara) şi Orăştie.

II. — Editor controversat de documente şi istoric al unor localităţi din sudul Transilvaniei.

III. — *Damasus Dürr*, Sibiu, 1883, 76 p.; *Rumes*, Sibiu, 1912, 52 p.

— *Urkundenbuch zur Geschichte der Stadt und des Stuhles Broos bis zum Übergang Siebenbürgens unter Erbfürsten aus dem Hause Österreich* (1690), în AVSL, XV (1880), p. 162—228, 231—295, 415—585; *Das Mühlbacher Altarwerk*, în Kbl, XXVII (1904), p. 35—41. **(A.A.)**

ANDREESCU, Constantin I. — N. 5 mai 1904, Huşi — m. 11 august 1951, Bucureşti. Studii secundare şi universitare (1926) la Iaşi; specializare în Franţa (1926—1928), unde a făcut şi cercetări de arhivă (1926—1928, 1929—1930). Doctor în litere al Universităţii din Bucureşti (1928). Asistent (din 1927) şi profesor suplinitor (1931—1937) la catedra de istorie medievală a Universităţii din Iaşi; asistent la catedra de istorie universală a Universităţii din Bucureşti (1940—1942). Profesor de vechiul drept românesc la Şcoala de arhivistică (1942—1950). Cercetător la Institutul de istorie al Academiei din Bucureşti (1948—1951).

II. — Specialist în disciplinele auxiliare ale istoriei şi în istoria medievală a Moldovei. Autor al primului manual de paleografie latină în limba română (1938). Studiile sale se disting printr-o bogată informaţie şi o pătrunzătoare analiză a faptelor prezentate. A editat, de asemenea, numeroase documente moldovene.

III. — *Documente şi regeste Vol. I. Documente moldoveneşti din sec. XVI*, Iaşi, 1934, 47 p. (în colaborare); *Evoluţia învăţămîntului în Moldova şi istoricul Liceului Naţional din Iaşi*, Iaşi, 1935, 267 p.; *Ştefăniţă Lupu, domn al Moldovei (1659—1661)*, Bucureşti, 1938, 198 p. (în colaborare); *Manual de paleografie latină*, Iaşi, 1938, 248 p. + 2 f. + 8 pl.
— *La France et la politique orientale de Catherine II d'après les rapports des ambassadeurs français à St. Petersbourg (1775—1792)*, în „Mélanges de l'École roumaine en France", 1930, p. 119—297; *Ştiri noi asupra aducerii apei în Iaşi în cursul sec. XVIII şi la începutul sec. XIX*, în AR, t. III (1939), p. 193—273; *Documentele Kogălnicenilor din arhiva Fundaţiei culturale Mihail Kogălniceanu*, ibidem, t. VII (1941), p. 3—32; *Ştiinţă şi tehnică în istorie*, în „Hrisovul", IV (1944), p. 5—59; *Documentele satului Măcişeni din judeţul Covurluiului*, în AR, t. X (1946), p. 197—270. **(N.S.)**

ANDREESCU, Ştefan **I.**—N. 12 iunie 1947, Bucureşti. Studii secundare şi superioare (1970) la Bucureşti. Redactor la *Magazin istoric* (1970—1972) şi la *Revue Roumaine d'Histoire* (din 1972).
II. — Medievist. S-a preocupat de istoria politică şi culturală românească, în context sud-est european, lămurind în articolele sale unele evenimente rămase pînă acum obscure istoriografiei.
III. — *Portretele murale de la Snagov şi Tismana*, în BOR, LXXXVIII (1972), 1—2, p. 175—190; *La politique de Mircea le Pâtre*, în RESEE, X (1972), 1, p. 115—122; *Considérations sur la date de la première chronique de Valachie*, în RRH, XII (1973), 2, p. 361—373; *Les débuts de l'historiographie en Moldavie*, ibidem, XII (1973), 6, p. 1017—1035; *Limitele cronologice ale dominaţiei otomane în ţările române*, în RdI, XXVII (1974), 3, p. 399—412. **(D.M.)**

ANDRIEŞESCU, Ioan **I.**—N. 2 mai 1888, Iaşi — m. 17 decembrie 1944, Bucureşti. Studii secundare şi superioare la Iaşi; specializare la Berlin şi Viena. Călătorii de studii în: Grecia, Italia, Suedia, Danemarca, Franţa. Doctor (1912) şi doctor docent (1920) în istorie. Profesor secundar (1918—1919). Profesor suplinitor la Facultatea de filozofie şi litere din Iaşi. Conferenţiar (din 1923). Profesor de preistorie (din 1927) la Facultatea de istorie a Universităţii Bucureşti. Directorul Seminarului de preistorie (1927—1938). Profesor de arheologie şi preistorie (1938—1944). Director la Muzeul naţional de antichităţi din Bucureşti (1927—1935). Membru în Comisia monumentelor istorice. Membru corespondent al Academiei Române (1928). Membru al Institutului arheologic german (1929) şi al Societăţii Antiquarilor din Londra (1933).
II. — Arheolog; specialist în istoria comunei primitive. Împreună cu Vasile Pârvan este considerat creatorul şcolii arheologice româneşti. Principalul merit al lui **I.A.** constă în aceea că a scos preistoria românească din perioada sa romantică şi i-a indicat direcţia de dezvoltare ca ştiinţă. Se cuvine remarcată şi concepţia sa potrivit căreia regiunile locuite de români nu sînt cu nimic mai prejos faţă de restul Europei şi că ele au contribuit într-o largă măsură la progresul general al umanităţii.
III. — *Contribuţie la Dacia înainte de romani*, Iaşi, 1912, VIII + 124 p. + 8 pl. +1 h.; *Asupra epocei de bronz în România. 1. Un depozit de bronz la Sinaia. 2. Obiectele de bronz de la Predeal*, în BCMI, 1915, p. 154—166; *Din Preistoria Olteniei. Fragment de început*, în „Lui N. Iorga—Omagiu", Craiova, *Ramuri*, 1921, p. 15—31; *Dacia în antichitate şi în evul mediu*, în „Adevărul literar şi artistic", V (1924), 162, p. 1—2; *De la preistorie la evul mediu. Păreri îndrumătoare şi fapte arheologice şi istorice*, Bucureşti, 1924, 99 p.; *Les fouilles de Sultana*, în „Dacia", I (1924), p. 51—107; *Piscul Crăsani. Descoperirile arheologice din vara anului 1923*, în AARMSI, s. 3, t. 3, m. 1 (1924), 111 p. + 3 pl.; *Consideraţiuni asupra tezaurului de la Vâlci Trân lîngă Plevna (Bulgaria). Cu o notă complementară de V. Pârvan*, ibidem, s. 3, t. 5, m. 2 (1925), p. 1—42; *Nouvelles contributions sur l'âge du bronze de Roumanie. Le dépot de bronzes de Drajna de Jos et l'épée de Bucium*, în „Dacia", II (1925), p. 345—384; *Artele în timpurile preistorice la noi*, în „Artă şi tehnică grafică", nr. 4—5 (1939), p. 25—50. **(E.C.)**

ANDRONESCU, Grigore **I.**—N. 11 ianuarie 1778, Bucureşti — m. după 1851, Bucureşti. Dregătorii mărunte, apoi judecător (1831—1841). Fiul lui Şerban Andronescu.
II. — A continuat însemnările tatălui său, făcînd o naraţie succintă a evenimentelor din anii 1799—1817, după care dă o amplă informaţie despre evenimentele din anii 1823 — 1848. În afară de datele privind istoria politică internă şi internaţională din amintita perioadă, se cuvin semnalate ştirile despre viaţa societăţii bucureştene şi, mai ales, consemnările morţii a peste 200 de contemporani, prilej de a furniza preţioase elemente de genealogie. S-a păstrat manuscrisul original.
III. — Titlul în manuscris: *Domniile Ţării Rumâneşti cîte au stătut din vremea Radului voevod ce se chema Negrul, carele s-au scoborît din Ţara Ungurească şi au venit în*

Ţara Românească cu oşti şi au gonitu pre tătari, care lăcuia într-aceste locuri şi au stătutu întîiu domnu al Ţării Rumâneşti, în leat de la Hristos 1290.
IV. — Ilie Corfus, *Însemnările Andronestilor*, Bucureşti, 1947, 144 p. **(F.C.)**

ANDRONESCU, Şerban I. — N. pe la mijlocul sec. al XVIII-lea, Bucureşti — m. 22 februarie 1799, Bucureşti. Stolnic şi medelnicer (1787—1793).
II. — Autor al unor însemnări de caracter istoric, cuprinse într-o listă a domnilor Ţării Româneşti, care merge de la 1290 la 18 februarie 1799. Notele originale sînt din perioada 1769—1799.
III.—IV. — Titlul, vezi în Grigore Andronescu. **(F.C.)**

ANDRONIC, Alexandru I. — N. 2 iunie 1915, Jora de Jos (azi U.R.S.S.). Studii secundare la Chişinău, universitare — drept, litere şi filozofie — la Iaşi. Doctor în istorie (1970). Asistent, apoi şef de lucrări la Facultatea de istorie din Iaşi. Cercetător principal şi apoi şef de sector la Institutul de istorie şi arheologie „A.D. Xenopol" din Iaşi. Lector la Facultatea de istorie-geografie a Institutului pedagogic din Bacău.
II. — Contribuţii de istorie medie şi modernă a României. Printr-o bogată activitate de cercetare arheologică, asociată permanent cu studiul minuţios al izvoarelor scrise, **A.A.** a îmbogăţit cunoaşterea perioadelor pre- şi proto-feudală — mai ales în ceea ce priveşte aria de extindere a culturii Dridu — şi a începuturilor oraşului medieval moldovenesc. Interesat deopotrivă de epoca modernă, a consacrat personalităţii lui Ion Ionescu de la Brad valoroase investigaţii.
III. — *Cetatea de Scaun a Sucevei*, Bucureşti, 1965, ed. a II-a, 1967, 69 p. (în colaborare).
— *Oraşe moldoveneşti în secolul al XIV-lea în lumina celor mai vechi izvoare ruseşti*, în „Romanoslavica", XI (1965), p. 203—218; *Români, bulgari, ruşi şi bizantini la Dunărea de Jos la sfîrşitul secolului al X-lea*, în M Ant, I (1969), p. 207—213; *Cercetări arheologice privind unele curţi domneşti şi cetăţi medievale din România*, în SAI, XIII (1969), p. 67—78. *La résidence princière de Jassy* (în colaborare), p. 67—78; *Fortificaţiile medievale din Moldova*, în M Ant, II (1970), p. 403—416; *Ion Ionescu de la Brad, profesor la Academia Mihăileană*, în vol. „In memoriam Ion Ionescu de la Brad", Bucureşti, 1971, p. 225—239 (în colaborare). **(F.C.)**

ANGELESCU, Constantin C. I.—N. 16 februarie 1905, Bucureşti. Studii secundare şi universitare (1926) la Bucureşti; diplomat în studii superioare de drept public, Paris (1928), în studii superioare de economie politică, Paris (1930), şi al şcolii de ştiinţe politice din Paris — secţia generală, drept public şi istorie (1931). Doctor în drept, Paris (1933). Profesor de drept constituţional la Universitatea din Iaşi (1937—1950). Cercetător la Institutul de istorie şi arheologie „A.D. Xenopol" din Iaşi; din 1968, şeful sectorului de istorie modernă. Laureat al Şcolii de ştiinţe politice din Paris (1931). Deţinător al premiului „N. Bălcescu" al Academiei R.S. România (1965).
II. — Specialist în istoria dreptului. A relevat aspecte inedite cu privire la dezvoltarea constituţională a României. Studiile sale excelează prin acurateţă şi grija pentru respectarea adevărului ştiinţific.
III. — *La consultation directe du peuple, en dehors de l'élection, d'après la Constitution de Weimar*, Paris, 1933, 656 p.; *Proiectul de constituţie al lui Cuza Vodă din 1863*, Bucureşti, 1935, 46 p.
— *Decretele-legi sub regimul Statutului din 1864*, în ADP, 1939, p. 264—281; *Contribuţii la istoricul Constituţiei române de la 1866*, ibidem, 1940, p. 43—50 şi 1942, p. 234—256; *Mihail Kogălniceanu director la Departamentul din Lăuntru al Moldovei în 1851—1852*, în SCŞI, IX (1958), 1—2, p. 55—73; *Dezvoltarea constituţională a Principatelor-Unite de la 1859 la 1862*, ibidem, X (1959), 1, p. 151—174; *Contribuţii la istoricul Asociaţiei lucrătorilor tipografi din România (perioada 1858—1865)*, în AIIAI, II (1965), p. 63—91; *Despre ultima fază a luptei pentru Unire în Moldova*, ibidem, VIII (1971), p. 261—278; *Unificarea legislaţiei Principatelor Unite sub domnia lui Alexandru Ioan Cuza*, în „Cuza Vodă. In memoriam", Iaşi, 1973, p. 363—408; *Proiecte privitoare la reorganizarea constituţională a Moldovei întocmite de Nicolae Şuţu în 1855—1856*, în „Economistul Nicolae Şuţu", Bucureşti, 1974, p. 95—131. **(G.P.)**

ANGELESCU, N.I. I.— N. 10 august 1866, Bucureşti — m. 11 decembrie 1942, Bucureşti. Studii secundare şi universitare la Şcoala superioară de farmacie (1881—1887) la Bucureşti. Doctor în ştiinţe al Universităţii din Lausanne (1893). Membru (din 1894) al Societăţii farmaciştilor din România (preşedinte între 1902 şi 1908) şi al Camerei de comerţ şi industrie din Bucureşti (din 1902).
II. — Cercetător al trecutului negustoresc, a publicat aproape 20 de broşuri în seria „Negustori de odinioară", consacrînd mici medalioane, cu preţioase informaţii documentare, lui Nicolae H. Stoica, Nicolae Kirilof, Rudolf Orghidan, C. A. Rosetti, Stancu Radu Becheanu, C. D. Athanasiu,

Gr. Capşa etc. Cîteva modeste volume de documente îi întregesc preocupările de investigare istorică.
III. — *Acte şi documente din trecutul farmaciei în Ţările româneşti*, Bucureşti, 1904, 189 p.; *Tariful vamal şi nartul lucrurilor de băcănie din 1776*, Bucureşti, 1907, 21 p.; *C. A. Rosetti, prim staroste al negustorilor bucureşteni (1816—1856)*, Bucureşti, 1932, 33 p.; *Camera de Comerţ şi Industrie din Bucureşti. Catalogul galeriei de tablouri*, cu note biografice alcătuite de..., Bucureşti, 1938, 84 p. + pl. (text paralel român-francez).
IV. — Potra G., *Dr. N. I. Angelescu. Viaţa şi opera (1866—1942)*, Bucureşti, f. a., 31 p. **(G.P.)**

ANGHEL, Gheorghe I. — N. 7 aprilie 1935, sat Şard, com. Ighiu, jud. Alba. Studii secundare la Alba Iulia şi Deva, superioare (1954—1958) la Cluj. Muzeograf principal şi şef de secţie (1968—1971) la Muzeul de istorie Alba Iulia. Director al Muzeului Unirii—Alba Iulia (din 1971). Membru al Societăţii de castelologie „Chateau Gaillard" Paris-Caen (1973) şi al Societăţii de studii mitraice Londra (1974).
II. — Arheolog şi medievist. Preocupări privind sistemul de fortificaţii feudale din România. A participat la cercetări arheologice pe teritoriul Transilvaniei, cuprinzînd în aria investigaţiilor sale domeniul arheologiei medievale, problematica habitatului etc. Studii de epigrafie medievală.
III. — *Cetăţi medievale din sud-estul Transilvaniei*, Bucureşti, 1968, 88 p.; *Cetăţi medievale din Transilvania*, Bucureşti, 1973, 200 p.; *Alba Iulia 2000*, *Cluj*, 1974 (toate în colaborare).
— *Biserica din Maieri şi mitropolia lui Mihai Viteazul de la Alba Iulia*, în SAI, IX (1967), p. 225—234; *O locuinţă din secolul al XVII-lea descoperită la Alba Iulia*, în „Apulum", VI (1967), p. 361—377; *Noi descoperiri arheologice în legătură cu aşezarea feudală de la Alba Iulia*, ibidem, VII (1968), 1, p. 469—482; *Date noi în legătură cu apeductele medievale de la Alba Iulia*, în „Sargetia", V (1968), p. 155—163. **(P.T.)**

ANTALFFY, Endre I. — N. 3 februarie 1877, com. Răstoliţa, jud. Mureş — m. 6 februarie 1958, Tîrgu-Mureş. Studii medii la Tîrgu-Mureş şi Alba Iulia (1896), universitare la Cluj. Se consacră studiilor de orientalistică. Specializare la Cairo, unde studiază civilizaţia mahomedană. Călătorii de studii în Orientul Apropiat, la Ierusalim şi Constantinopol. Profesor secundar (1905—1906, 1908—1938). Cunoştea cîteva limbi orientale (ebraica, araba, turca şi persana). Redactează partea arabă, persană şi turcă din *Enciclopedia literaturii universale*, publicată la Budapesta în 1930.
II. — Orientalist. Studii şi articole interesante referitoare la istoria medievală a României. În cercetările sale de orientalistică, desfăşurate în condiţii destul de vitrege, **A.E.** a primit un sprijin real din partea lui N. Iorga.
III. — *Cronici turceşti ca izvor pentru istoria românilor*, în AARMSI, s. III, t. IX (1928—1929), p. 1—22; *Călătoria lui Evlia Celebi prin Moldova în anul 1659*, în BCMI, t. XII (1932), p. 5—56; *Mün a'at al-Selatin al lui Ruxanzade Ahmed Feridun et-Tevki (pomenit şi sub numele de Ahmed Feridun Bei Nişangi) ca izvor pentru istoria românilor*, ibidem, t. XIII (1933), p. 3—25; *Două documente din Biblioteca Egipteană de la Cairo despre cucerirea Chiliei şi Cetăţii Albe în 1484*, în RI, XX (1934), 1—3, p. 33—42.
IV. — D. Sasu, *Andrei Antalffy et les études orientales en Roumanie*, în SAO, I (1957), p. 344—347; V. Niţă, *Antalffy Endre*, în „Profiluri mureşene", vol. I, Tîrgu-Mureş, 1971, p. 269—276. **(L.D.)**

ANTIP, Constantin I. — N. 27 octombrie 1925, com. Zăpodeni, jud. Vaslui. Studii secundare la Vaslui, universitare la Bucureşti. Doctor în istorie. Membru în colegiul de redacţie (din 1967) şi redactor-şef (1967—1968) al revistei *Magazin istoric*. Lector la Facultatea de ziaristică, Bucureşti (1953—1958) şi profesor asociat al cursului de istoria presei la secţia de ziaristică a Academiei „Ştefan Gheorghiu" (din 1971). Director al Muzeului militar central (din 1975).
II. — Istoric militar şi publicist; specialist în istoria contemporană a României. Contribuţii cu privire la istoria presei revoluţionare şi a României în anii celui de-al doilea război mondial (îndeosebi în legătură cu participarea României la zdrobirea militară a Germaniei hitleriste). A participat la numeroase colocvii, simpozioane, sesiuni şi conferinţe internaţionale în problemele privind istoria politică şi militară a României în anii celui de-al doilea război mondial.
III. — *Contribuţii la istoria presei române*, Bucureşti, 1964, 216 p.; *Trepte peste timp*, Bucureşti, 1970, 68 p.; *România în războiul antihitlerist, 23 August 1944—9 Mai 1945*, Bucureşti, 1966, 814 p. (coautor); *Istoria presei*, curs universitar Xerox la Academia „Ştefan Gheorghiu", 1973, 211 p.
— *Din istoria universală a apărării populare*, în „Magazin istoric" nr. 3, 4 şi 5/1973; *Consideraţiuni cu privire la războiul popular*, în „Studii social-politice asupra fenomenului militar contemporan", Bucureşti, vol. II, 1972 (coautor); *Declanşarea insurecţiei*, în

„Insurecţia din august 1944 şi semnificaţia ei istorică", Bucureşti, 1974, p. 179—189; *Les Roumains dans la résistance antifasciste européenne*, în „Revue internationale d'histoire militaire", XXIV (1975), p. 75—80. **(T.G.)**

ANTONESCU, Iulian I. — N. 26 iulie 1932, Piatra Neamţ. Studii superioare la Bucureşti (1952—1955). Director al Muzeului judeţean de istorie şi artă din Bacău (1957—1971); director al Direcţiei muzeelor din cadrul Consiliului Culturii şi Educaţiei Socialiste (din 1971).
II. — Istoric, cu preocupări în domeniul istoriei antice şi în probleme de muzeografie.
III. — *Săpăturile de la Gabăra*, în MA, VII (1961), p. 449—457; *Depozitul carpic de la Negri şi implicaţiile sale istorice*, în „Carpica", I (1968), p. 189—197; *Zece ani de muzeografie băcăoană*, ibidem, p. 5—8; *Curţile domneşti de la Bacău*, ibidem, II (1969), p. 331—342. **(C.P.)**

ANTONESCU, Teohari I.—N. 1 septembrie 1866, Bucureşti — m. 11 ianuarie 1910, Iaşi. Studii secundare şi universitare la Bucureşti (1889); specializare la Paris, Berlin, München, Heidelberg. Călătorii de studii în Italia şi Grecia. Profesor de arheologie şi antichităţi la Universitatea din Iaşi (1895—1910).
II. — Epigrafist şi istoric al antichităţii. În prelegerile sale de la Universitate a realizat unitatea dintre studiile de istorie şi cele de arheologie. Studenţii de la Iaşi aveau pentru prima oară posibilitatea să audieze cursuri despre antichitatea îndepărtată, despre lumea orientală şi greco-romană. Preocupări privind originea arienilor, literatura egipteană şi chaldeană.
III. — *Cultul Cabirilor în Dacia*, Bucureşti, 1889, XV +260 p. +XII pl.; *Dacia patria primitivă a arienilor*, în vol. „Lumi uitate", Iaşi, 1901, IX+214 p.; *Le Trophée D'Adamclisi, étude archéologique*, Iaşi, 1905, 252 p.; *Cetatea Sarmizegetusa, reconstituită*, Iaşi, 1906, 80 p. + 3 pl.; *Columna lui Traian, studiată din punct de vedere arheologic, geografic şi artistic*, vol. I, Iaşi, 1910, 271 p. **(E.C.)**

ANTONOVICI, Ion I. — N. 18 noiembrie 1856, sat Similişoara, com. Bogdana, jud. Vaslui — m. 31 decembrie 1931, Huşi. Studii la seminarul din Huşi şi Iaşi; licenţiat în teologie la Bucureşti (1892). Preot şi profesor la Bîrlad (1880—1918), arhiereu (1918—1923) cu numele Iacov şi episcop de Dunărea de Jos şi de Huşi (1923—1931). Membru de onoare al Academiei Române (1919).
II.— Autor a numeroase studii de istorie locală; a adunat de la locuitorii din Tutova şi Bîrlad un mare număr de documente, pe care le-a publicat în 5 volume de „documente bîrlădene", care rămîn — după cum spunea N. Iorga — baza cercetărilor pentru istoria Bîrladului şi a regiunii înconjurătoare. A publicat, de asemenea, numeroase documente despre schiturile şi mănăstirile din aceeaşi regiune.
III. — *Istoria comunei Bogdana din plasa Simila, judeţul Tutova, urmată de 281 documente* ..., Bîrlad, 1905, CLXXXVIII + 478 p.; *Documente bîrlădene*, 5 vol., Bîrlad-Huşi, 1911—1926; *Mînăstirea Floreşti din plasa Simila, judeţul Tutova. Studiu istoric cu hărţi şi ilustraţiuni, urmat de documente, inscripţii şi însemnări*, Bucureşti, 1916, LXXVII + 138 p.; *Documente ale fostelor schituri Orgoeştii, Bogdăniţa, Pîrveştii, Cîrţibaşii şi Mînzaţii din judeţul Tutova*, Huşi, 1929, XI + 137 p. + 7 pl.
IV. — Beldie Const., *Viaţa şi scrierile episcopului Huşilor Iacov Antonovici*, Bîrlad, 1932, 58 p. **(N.S.)**

APOR, Péter I. — N. 3 iunie 1676, com. Turia, jud. Covasna — m. 22 septembrie 1752, Turia. Studii la Cluj şi Nagyszombat (Ungaria). Comite suprem al comitatului Tîrnava Mică (din 1699), jude regesc în scaunul Trei Scaune (1708); în 1713 obţine titlul de baron. Organizează rezistenţa în Secuime împotriva invaziei tătare din 1717.
II. — În 1734 termină principala sa lucrare *Metamorphosis Transylvaniae, azaz: Erdélynek régi együgyü alázatos ideiben való gazdagságából ez mostani kevély, czifra felfordult állapotjában koldusságra való változása*... (Metamorphosis Transylvaniae, adică schimbarea Transilvaniei din vremurile vechi şi simple dar bogate în stare de cerşit, pretenţioasă şi încrezută de acum), în care oferă o descriere amplă şi critică despre dezvoltarea economică, socială şi religioasă a Transilvaniei în perioada stabilirii şi consolidării dominaţiei habsburgice de la sfîrşitul secolului al XVII-lea şi din prima jumătate a veacului al XVIII-lea.
III. — Lucrările lui **A.P.** au fost editate de Kazinczy Gábor, *Altorjai báró Apor Péter munkái* (Operele baronului **A.P.** de Turia), vol. XI, din *Monumenta Hungariae Historica. Scriptores*, Pesta, 1863, iar scrierile lui istorice versificate de Szádeczky K L. în aceeaşi colecţie, vol. XXXVI-XXXVII, Budapesta, 1903. **(L.D.)**

APOSTOL, Ion I. — N. 23 mai 1931, Focşani. Studii secundare la Focşani, universitare la Bucureşti. Redactor responsabil adjunct la *Revista de istorie*.
II. — Specialist în probleme de istorie contemporană. Contribuţii în studierea unor aspecte privind istoria P.C.R. şi a celorlalte organizaţii revoluţionare.

III. — *Conferința generală a tineretului muncitor din martie 1922*, în „Studii", XV (1962), 2, p. 263—290; *Publicarea izvoarelor istoriei contemporane*, ibidem, nr. 6, p. 1763—1778; *Semnificația conferinței naționale a P.C.R. din 1945 în istoria patriei*, ibidem, XXIII (1970), 6, p. 1061—1072. **(T.U.)**

ARBORE, Alexandru P. I. — N. 20 iunie 1890, sat Cogeasca, com. Lețcani, jud. Iași — m. 26 noiembrie 1953, București. Studii secundare la Iași și Tulcea, universitare — drept și litere (1914) la București. Profesor secundar. A condus, în 1925, o secție a Institutului de la Sibiu pentru studiul Europei sud-orientale.
II. — Etnograf. Cercetări laborioase privind istoria Dobrogei, stăruind în special asupra aspectelor etnografice. Colaborator la *Analele Dobrogei* și *Arhiva Dobrogei*.
III. — *Din etnografia Dobrogei. Contribuțiuni la așezările tătarilor și turcilor în Dobrogea*, București, 1920, 50 p.; *O încercare de reconstituire a trecutului românilor din Dobrogea*, Constanța, 1922, 55 p.; *Toponimie putneană*, Focșani, 1930, 39 p.; *Însemnătatea cercetărilor etnografice pentru cunoașterea poporului român*, București, 1929, 55 p.; *Informațiuni etnografice și mișcări de populațiune în Basarabia sudică și Dobrogea în veacurile XVIII și XIX, cu specială privire la coloniile bulgărești din aceste regiuni*, Cernăuți, 1929, 105 p.; *La culture roumaine en Dobroudja*, București, 1938, 99 p. (versiune engleză, București, 1940).
— *Cîteva însemnări etno-istorice asupra Dobrogei în veacul de mijloc: Raguzanii*, în „Analele Dobrogei", III (1922), 1, p. 36—47. **(G.P.)**

ARBORE, Zamfir C. I. — N. 14 noiembrie 1848, Cernăuți — m. aprilie 1933, București. Studii secundare la Moscova, Academia militară la Petersburg, secția medicină; licențiat în științe naturale al Universității din Moscova. Participă la „conjurația lui Neceaev" (1869), în urma căreia este închis în fortăreața Petropavlovsk și apoi deportat în Siberia. În 1872 fuge în Elveția, unde intră în mișcarea socialistă. Redactor-șef al ziarului rus *Obșcina*, organul federaliștilor; colaborează la *Le Travailliste*, condus de Elysée Reclus și scrie capitolul asupra Rusiei în „Géographie Universelle" a acestuia. Colaborări la presa internațională aflată sub influența lui Bakunin. În 1877 se stabilește în România. Colaborează la *Românul*, *Telegraful*, *Telegraful român*, *Revista nouă*. Devine cetățean român în 1881. Funcționar la Arhivele statului, profesor de limba rusă la Școala de război, șef al serviciului de statistică al Bucureștilor (1896—1920). Distins cu premiul „Eliade Rădulescu" al Academiei Române și cu premiul Societății române de geografie. Scrie sub pseudonimul Andrei Ivanov.
II. — Scriitor și publicist democrat, propagandist socialist; participant la activitatea cercurilor revoluționare ruse, a înlesnit pătrunderea presei democrate și socialiste tipărită în Occident în Rusia țaristă. Preocupările sale de istoric s-au împletit cu cele de lingvist (este autorul unei gramatici și al unui dicționar român-bulgar) și igienist. A întreținut legături strînse cu revoluționarii bulgari, mai ales cu Hristo Botev, al cărui prim biograf a fost. Lucrările sale de istorie constituie materiale prețioase pentru cunoașterea multilaterală a spațiului cuprins între Prut și Nistru, considerat de aceea de N. Iorga drept „cel mai documentat istoriograf al vieții basarabene".
III. — *O pagină din socialismul român. Viața și activitatea lui Nicolae Zubcu Codreanu*, București, 1880, 49 p.; *Temniță și exil*, Râmnicu-Sărat, 1894, 225 p.; *În exil. Din amintirile mele*, Craiova, 1896, 428 p. + 3 pl.; *Basarabia în secolul al XIX-lea*, București, 1898, 790 p. + 25 pl. + 4 h.; *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București, 1904, 237 p.; *Opere alese*, Chișinău, 1957, 423 p. (ediție Al. Kidel).
IV. — Al. Kidel, *Zamfir Arbure. Bibliografia scrierilor sale*, Chișinău, 1936, 12 p.; Vasile Hristu, *Zamfir Arbure despre revoluționarii bulgari*, Sofia, 1947, 86 p. (în l. bulgară); *Bibliografia istorică a României. III. Secolul XIX, Tom. 5. Biografii*, București, 1974, p. 34. **(G.P.)**

ARDELEANU, Ion I. — N. 9 iulie 1933, sat Sîntelec, com. Hidișelu de Sus, jud. Bihor. Studii secundare și universitare — filozofie la București. Doctor în istorie. Director adjunct (din 1965) al Muzeului de istorie a Partidului Comunist, a mișcării revoluționare și democratice din România. Conferențiar universitar (din 1971) la Institutul de arte plastice „N. Grigorescu" București. Secretar al comisiei de organizare și director al Muzeului de istorie al R.S.România (1968—1971). Membru corespondent al Academiei de științe sociale și politice a R. S. România (din 1970).
II. — Specialist în problemele mișcării muncitorești și socialiste și ale istoriei P.C.R.; contribuții importante asupra unor momente revoluționare din istoria politică a României în primele decenii ale secolului XX. Desfășoară o activitate largă în probleme de organizare muzeală, în elaborarea unor expoziții și culegeri tematice privind istoria modernă și contemporană a României. A participat la numeroase reuniuni internaționale consacrate istoriei mișcării revolu-

ţionare din ţară şi din Europa răsăriteană.
III. —*Muzeul de istorie a Partidului comunist, a mişcării revoluţionare şi democratice din România* (album), Bucureşti, 1967, 127 p. (în colaborare); *Muzeul Doftana*, Bucureşti, 1968, 60 p.; *Viaţa politică în România. Partidele politice, 1918—1921*, Bucureşti, 1971, 320 p.; ed. a II-a, Bucureşti, 1975, 374 p. în colaborare); *Constantin Dobrogeanu Gherea. Corespondenţă*, Bucureşti, 1972, 387 p. (îngrijitor de ediţie); *Din istoria mişcării muncitoreşti, a Partidului Comunist Român. Imagini ale unui trecut glorios*, Bucureşti, 1974, 298 p. — *Prezentarea istoriei moderne şi contemporane în muzee*, în „Cumidava", II (1968), p. 417—423; *Raportul dintre istoria naţională şi istoria locală*, ibidem, III (1969), p. 589—593; *Din activitatea organizaţiei regionale P.C.R. Dobrogea (1934—1944)*, în „Peuce", II (1971), p. 357—362; *1918. Socialiştii români în fruntea luptei maselor pentru încheierea procesului de formare a statului naţional unitar*, în AI, XXI (1975), 6, p. 45—57 (în colaborare). **(T.G.)**

ARICESCU, Andrei I. — N. 28 septembrie 1935, Bucureşti. Studii superioare — filologie, secţia limbi clasice — la Bucureşti (1953—1958 . Doctor în istorie (1975). Muzeograf la Muzeul de arheologie Constanţa (1959—1965); lector la Institutul pedagogic din Constanţa (din 1965). Membru al Societăţii de studii clasice şi de istorie din R.S. România.
II. — Filolog clasic şi arheolog. Contribuţii la istoria veche a Dobrogei, remarcîndu-se prin cercetările sale cu privire la armata romană din Moesia Inferior.
III. — *Depozitele de bronzuri din Dobrogea*, în SCIV, XVI (1965), 1, p. 17—42; *Quelques précisions sur la carte de la Scythia Minor*, în „Dacia", NS, XIV (1970), p. 297—309; *Drumul militar Noviodunum-Callatis în lumina itinerariilor antice*, în „Pontica", VIII (1975), p. 315—329; *Tezaurul de semne de schimb premonetare de la Enisala*, în SCN, VI (1975), p. 17—24. **(C.P.)**

ARICESCU, Constantin D. I. — N. 18 martie 1823, Cîmpulung Muscel — m. 18 februarie 1886. Cîmpulung Muscel. Studii la Colegiul „Sf. Sava" din Bucureşti. Inginer ajutor; copist în Ministerul de finanţe. Participant la revoluţia de la 1848 din Ţara Românească; condamnat la 10 luni temniţă la mănăstirea Snagov. În 1857, deputat de Cîmpulung pentru Divanul ad-hoc. Administrator la foile *Românul* şi *Buciumul*. Colaborează la *Reforma* şi *Naţionalul*. Director general al Arhivelor statului (1869—1870, 1871—1876).
II. — Istoric şi publicist. Spirit frămîntat, s-a aplecat cu onestitate asupra faptului istoric. Lucrările sale, lipsite de spirit critic, rezistă timpului prin abundenţa documentelor date la iveală, ca şi prin caracterul de pionierat pe care l-au avut în abordarea unor teme (mişcarea revoluţionară de la 1821, de pildă). Preţioase rămîn şi documentele asupra anului revoluţionar 1848, în măsura în care presa şi broşurile apărute în epocă au fost distruse. Autor al primei monografii asupra unui oraş şi a instituţiilor sale (Cîmpulung). Opera lui **C.D.A.**, de factură idealistă, cu accente de xenofobie şi fatalism, îmbrăcînd variate aspecte sociale, se înscrie în epigonismul lui Nicolae Bălcescu şi constituie o expresie a stadiului istoriografiei române în perioada postpaşoptistă.
III. — *Istoria Cîmpulungului, prima reşidenţa a României*, Bucureşti, 2 vol.: I, 1855, 191 p.; II, 1856, 179 p.; *Procesul şi esilul meu la Snagov*, Bucureşti, 1859, 104 p.; *Chestiunea proprietăţii dezbătută de proprietari şi plugari la 1848*, Bucureşti, 1862, 128 p.; *Procesul meu pentru „Odă la Grecia"*, Bucureşti, 1863, 195 p.; *Capii revoluţiunii române de la 1848 judecaţi prin propriele lor acte*, I, Bucureşti, 1866, 96 p.; *Politica d-lui Ion Ghica, ex-bey de Samos*, Bucureşti, 1870, 162 p.; *Condica de veniturі şi cheltuieli a vistieriei de la leatul 7202 — 7212 (1694—1704)*, Bucureşti, 1873, VII + 750 p.; *Corispondinţa secretă şi acte inedite ale capilor revoluţiunii române de la 1848 şi ale administraţiunii de la Balta Liman*, 3 vol., Bucureşti. I, 1873, 96 p.; II, 1874, X + 116 p.; III, 1875, XVIII + 143 p.; *Istoria revoluţiunii române de la 1821*, 2 vol., Craiova, 1874. I, XXX + 2 + 382 p. + 3 pl.; II, *Acte justificative la istoria revoluţiunii române de la 1821*, 225 p.; *Satire politice care au circulat în public, manuscrise şi anonime între anii 1840—1866*, culese de..., Bucureşti, 1884, 118 p.
IV. —Maciu Vasile, *Activitatea istoriografică a lui C. D. Aricescu*, Bucureşti, 1957, 55 p. (extras). **(G.P.)**

ARIMIA, Vasile I. — N. 1 aprilie 1925, sat Budieni, com. Scoarţa, jud. Gorj. Studii secundare la Bucureşti, universitare la Iaşi. Doctor în istorie (1963). Director în Direcţia generală a Arhivelor statului Bucureşti din 1962).
II. — Specialist în organizarea şi conservarea fondurilor arhivalice. Contribuţii privind istoria contemporană a României, mai ales condiţiile istorice concrete în care s-a realizat unirea Transilvaniei cu România în 1918, precum şi referitoare la pregătirea şi înfăptuirea insurecţiei din august 1944 şi la transformările revoluţionare din primii ani după 23 August 1944.

III. — *Agravarea situației economice a României în anii 1943—1944*, în RA, VII (1964), 1, p. 51—68; *Acțiuni greviste premergătoare grevei generale din octombrie 1920*, ibidem, IX (1966), 1, p. 149—172 (în colaborare); *Gărzile naționale în lupta pentru înfăptuirea unității de stat a României*, ibidem, XI (1968), 2, p. 153—164; *Consiliile naționale române și rolul lor în pregătirea și înfăptuirea unirii Transilvaniei cu România*, în AI, XIV (1968), 6, p. 22—31 (în colaborare); *Informații documentare în arhivele românești despre un cilian— Francisco Bilbao*, în RA, XVII (1974), 1—2, p. 275—289 (în colaborare); *Aspecte din activitatea P.C.R. pentru educarea și pregătirea maselor populare în vederea eliberării patriei de sub dominația fascistă*, în AI, 1974, 3, p. 24—35 (în colaborare); *Personalități ale istoriografiei românești în paginile „Revistei arhivelor"*, în RA, XXXVI (1974), 4, p. 495—502; *Starea de spirit și pregătirea armatei în vederea participării ei la insurecția națională armată antifascistă și antiimperialistă*, în „Hunedoara, 30 de ani pe coordonatele socialismului", Deva, 1974, p. 69—75. **(I.C.)**

ARION, Dinu C. I. — N. 1883, București — m. 19 iulie 1966, București. Studii liceale la București, universitare la București și Paris, unde și-a luat doctoratul în drept. Profesor de istoria dreptului românesc la Universitate și de istoria diplomației la Academia comercială.

II. — Istoric al vechiului drept românesc. **D. C. A.** a făcut interesante observații asupra proprietății feudale în țările române, schițînd mai clar unele trăsături ale feudalismului. Proprietatea feudală a existat, după el, în țările române înainte de întemeierea statelor. Ea a luat naștere ca rezultat al transformărilor situației cnezilor și judecilor din capi de ginți și întemeietori de sate în stăpîni de moșie. După „întemeierea" domniei, proprietatea asupra pămîntului a fost creată prin hărăzirile domnești. Cercetarea proprietății feudale nu poate fi realizată fără luarea în considerare a condițiilor de viață a societății, ruptă de mediul istoric și social. **D.C.A.** a fost primul istoric care a studiat mai atent problema „dominium-ului eminens", a dreptului de supremă stăpînire a pămîntului din partea domnului, drept ce se manifesta prin confirmarea de către domn a proprietăților boierilor. „Darea calului" și „prădalica domnească" erau un semn al acestui „dominium eminens".

III. — *Le Νομοι γεωργικοι et le régime de la terre dans l'ancien droit roumain*, Paris, 1929, 210 p.; *Din hrisoavele lui Mircea cel Bătrîn*, București, 1930, 96 p.; *Cnejii (chinejii) Români. Contribuții la studiul lor*, București, 1938, 245 p.; *Vlahii, clasă socială în voivodatele românești*, București, 1940, 52 p.
— *Caracterele juridice și sociale ale proprietății rurale în voievodatele românești*, în „În amintirea lui C. Giurescu", București, 1944, p. 107—137; *Încercare asupra dominiului eminens din principatele Munteniei și Moldovei în sec. XIV și XV*, în „Închinare lui N. Iorga cu prilejul împlinirii vîrstei de 60 de ani", Cluj, 1931, p. 12—23. **(Șt. Șt.)**

ARMBRUSTER, Adolf I. — N. 7 decembrie 1941, com. Tălmaciu, jud. Sibiu. Studii medii la Sibiu (1956—1960), superioare la București (1960—1965). Doctor în istorie (1971). Cercetător la Institutul de istorie „N. Iorga" (din 1966).

II. — Printr-un remarcabil efort de investigație, a dat cea mai documentată și înnoitoare lucrare despre evoluția ideii de romanitate a românilor, atît pe planul realităților autohtone cît și pe cel european, și a relevat rolul politic al conștiinței descendenței romane la români în evul mediu. Cunoscător al izvoarelor occidentale, a îmbogățit substanțial — prin analiza unor texte ignorate sau obscure — istoria feudalismului timpuriu în spațiul carpato-dunărean.

III. — *Romanitatea românilor. Istoria unei idei*, București, 1972, 279 p.
— *Evoluția sensului de „Dacia"*, în „Studii", XXII (1969), 3, p. 423—444; *Die Romanität der Rumänen im Spiegel der sächsischen Geschichtsschreibung*, în SOA, XIV (1971), p. 78—103; *Românii în cronica lui Ottokar de Stiria: o nouă interpretare*, în „Studii", XXV (1972), 3, p. 463—483; *Nochmals „Herzoge Râmunc ûzer Vlâchen Lant"* în RRH, XII (1973), 1, p. 83—100. **(F.C.)**

ASLAN, Teodor C. I. — N. 11 iulie 1859 la București — m. 1935, București. Absolvent al Facultății de drept din București și al Academiei de științe politice din Paris. Avocat, director al serviciului stenografilor de la Senat, cenzor la Banca generală a Țării Românești.

II. — Studii întemeiate pe o bogată documentație privind finanțele României în secolul XIX și în primul sfert al celui următor. Sistematizarea materialului și rigoarea informației conferă durabilitate lucrărilor sale.

III. — *Reforma accizelor*, București, 1903, 47 p.; *Finanțele României de la Regulamentul Organic pînă astăzi, 1831—1905*, București, 1905, 351 p.; *Studii de drept parlamentar*, București, 1905, 122 p.; *Studiu asupra monopolurilor în România*, București, 1906, 242 p.; *Politica agrară a României*, București, 1907, 247 p.; *Tratat de finanțe cuprinzînd și legislațiunea fiscală după război*, București, 1925, 550 p. **(G.P.)**

ATANASIU, Ion C. **I.** — N. 1866, Galaţi — m. 1940, Bucureşti. Studii secundare la Galaţi şi Bucureşti, superioare — juridice la Bucureşti. Avocat. Din 1884 a fost atras de mişcarea socialistă; membru al conducerii P.S.D.M.R.-ului, s-a numărat apoi printre „generoşi", trecînd, în toamna anului 1900, în partidul liberal, unde a activat două decenii.
II. — Publicist. A început să scrie o „istorie contemporană" a României, realizînd însă numai primul volum din serie, consacrat mişcării socialiste pînă la 1900. Deşi este o scriere menită a da o „justificare" actului „generoşilor", lucrarea conţine o serie de informaţii şi documente preţioase.
III. — *Pagini din istoria contimporană a României, 1881—1916*, vol. I: *Mişcarea socialistă 1881—1900*, Bucureşti, 1932, 445 (—448) p. **(D.B.)**

ATANASIU, Victor **I.** — N. 27 noiembrie 1920, com. Surdila-Greci, jud Brăila. Studii secundare la Brăila, militare la Timişoara, Piteşti şi Bucureşti, universitare la Bucureşti. Doctor în istorie (1975). Lector şi profesor la Academia militară. Redactor principal la Editura militară; cercetător principal la Centrul de studii şi cercetări de istorie şi teorie militară.
II. — Istoric al armatei. A publicat importante studii de istorie militară românească, axate pe principalele momente: Ion Vodă, Mihai Viteazul, Războiul de independenţă, primul război modial. Istoric, dublat de militar, **V.A.** a reuşit să prezinte cu competenţă şi obiectivitate mari bătălii din lupta poporului român pentru independenţă şi unitate naţională.
III. — *Mihai Viteazul. Campanii*, Bucureşti, 1972, 342 p.; *Contribuţii la istoria învăţămîntului militar din România*, vol. I, Bucureşti, 1972, 236 p. (coautor); *Bătălia de la Jilişte*, Bucureşti, 1974, 92 p.; *Documente privind istoria militară a poporului român, vol. I 1878—1882*, Bucureşti, 1974, 468 p. (coautor); *Mihai Viteazul*, Bucureşti, 1975, 159 p. (coautor).
— *Concepţia militară a lui Mihai Viteazul*, în „Mihai Viteazul", Bucureşti, 1975, p. 113—125. **(D.M.)**

AURELIAN, Petre S. **I.** — N. 13 decembrie 1833, Slatina — m. 24 ianuarie 1909, Bucureşti. Studii secundare la Bucureşti, superioare la Grignon (Franţa). Profesor la Şcoala naţională de agricultură de la Pantelimon, director al ei (1863) Activitate politică. Ministru şi prim-ministru (1896—1897). A întemeiat gruparea politică de nuanţă liberală a „drapeliştilor" adunaţi în jurul foii *Drapelul*. A înfiinţat periodicele *Agronomia*, *Monitorul comunelor*, *Revista ştiinţifică*, *Economia naţională*. Membru al Academiei Române (din 1871), preşedinte (1901—1904); membru al Societăţii de economie politică din Paris.
II. — Economist. Creator al şcolii româneşti de gîndire economică. Partizan al protecţionismului industrial, a militat consecvent, mai bine de 20 de ani, împotriva „epitropiei economice" a capitalului străin, pentru afirmarea naţiunii române independente din punct de vedere economic şi delimitarea locului ei în concertul internaţional. A introdus noţiunea de „program economic" pentru dezvoltarea complexă —, pornind de la analiza nuanţată a disponibilităţilor umane şi materiale ale României. Oponent statornic al convenţiei comerciale cu Austro-Ungaria. A văzut în asociaţionism, în special în mediul rural, o armă eficace împotriva capitalismului cămătăresc. Aprecieri obiective asupra reformei agrare din 1864 şi a tocmelilor agricole derivate din spiritul ei. A fost apreciat în străinătate pentru monografia economică consacrată României (*Notice...*). Opera sa este considerată de exegeţi a fi „prima abordare complexă la nivel macroeconomic a problemelor creşterii economice a României" (C. Murgescu).
III. — *Notice sur la Roumanie, principalement au point de vue de son économie rurale, industrielle et commerciale. Suivie du Catalogue spécial des produits exposés dans la section roumaine à l'exposition universelle de Paris en 1867 et d'une notice sur l'histoire du travail dans ce pays*, Paris, 1868, XXII + 436 p. (în colaborare); *Bucovina, Descriere economică însocită de una charta*, Bucureşti, 1876, XXI +94 p. +1 h.; *Terra nostra. Schiţe economice asupra României*, Bucureşti, 1880, XXV +347 p. (ediţia a II-a); *Schiţe asupra stării economice a României în secolul al opt-spre-zecelea*, Bucureşti, 1882, 159 p. + 2 pl.; *Politica noastră comercială faţă cu convenţiunea de comerciu*, Bucureşti, 1885, 91 p.; *Politica noastră vamală*, Bucureşti, 1890, XII + 107 p.; *Despre sistemele de cultură şi raportul lor cu starea socială*, Bucureşti, 1891, 58 p.; *Discursul d-lui ... asupra răscoalelor ţărăneşti*, Bucureşti, 1899, 56 p.; *Discursul d-lui ... asupra sindicatelor agricole*, Bucureşti, 1899, 62 p.; *Opere economice*, texte alese, ediţie de Mihail C. Demetrescu, Bucureşti, 1967, LXXX +401 p.
IV. — Moldoveanu, Constantin, *Pionierii cooperaţiei române. P. S. Aurelian*, Bucureşti, 1938, 39 p.; Moga, V. S., *Notiţe asupra vieţii şi lucrărilor agronomului P. S. Aurelian*, Bucureşti, f.a., 38 p. **(G.P.)**

AXENCIUC, Victor **I.** — N. 12 februarie 1928, Botoşani. Studii secundare la Botoşani, superioare — Academia de studii eco-

nomice din Bucureşti (1951). Doctor al Universităţii „Lomonosov“ (1956). Conferenţiar universitar (1956), apoi profesor la Academia „Ştefan Gheorghiu“ (1970). Membru corespondent al Academiei de ştiinţe sociale şi politice a R.S. România (din 1970); membru al Societăţii de ştiinţe politice şi drept internaţional şi al asociaţiei economiştilor. A participat la diferite reuniuni internaţionale de specialitate.

II. — Contribuţii în domeniul istoriei economice, îndeosebi perioada 1918—1948, analizată în compartimentele: industrializare, consecinţele introducerii capitalului străin, politică economică, crizele economice şi urmările lor. De reţinut efortul spre generalizare a fenomenului economic românesc, privit în perspectivă istorică.
III. — *Capitalismul monopolist de stat în România*, Bucureşti, 1962, 327 p. (în colaborare).

— *Les monopoles dans l'industrie de la Roumanie*, în RRH, IV (1965), 1, p. 55—79; *La place occupée par la Roumanie dans la division mondiale capitaliste à la veille de la seconde guerre mondiale*, ibidem, V (1966), 4, p. 675—705; *Situaţia economico-socială a României în perioada 1919—1924*, în AIIP, XII (1966), 4, p. 125—146; *Evoluţia economiei româneşti în anii 1918—1938*, ibidem, 6, p. 3—18; *The impact of industrialization on environment in Romania during the first half of the 20th century*, în „Urbanization and human environment“, Bucureşti, 1973, p. 82—89 (în colaborare). **(G.P.)**

AXINTE, Uricariul I. — N. sec. XVII, Scînteia, jud. Iaşi — m. cca 1731—1732. Diac în cancelaria domnească (1702—1723), îndeplinind multe însărcinări de hotarnic de moşii. Boiernaş. Cunoştea limbile slavă, latină, greacă şi puţină turcă.

II. — Din însărcinarea domnului ţării, Nicolae Mavrocordat, a scris cronica celei de-a doua domnii a acestuia în Moldova (1711—1716). Cronică de curte, este constituită dintr-un lung şir de laude la adresa domnului şi a faptelor sale. Are calităţi de povestitor. Cronica a circulat destul de mult; se cunosc pînă în prezent 13 manuscrise ale acestei lucrări. Se pare că tot el ar fi alcătuit şi o compilaţie de cronici moldo-muntene, scrise de înaintaşi, cunoscută azi sub numele de „Istoria paralelă a Ţării Româneşti şi Moldovei“.

III. — *De a doua domnie a lui Nicolae Alexandru Mavrocordat.*
IV. — Ediţii: M. Kogălniceanu, *Letopiseţe*, II, p. 131—192 şi *Cronicele României*, II, p. 119—173; Ioan St. Petre, *Axinte Uricariul. Studiu şi text*, Bucureşti, 1944, 203 p. **(D.M.)**

AZARIE I. — N. sec. XVI. Ucenic al lui Macarie, episcop de Roman.

II. — A scris în vechea slavă, din porunca lui Petru Şchiopul, domnul Moldovei, a marelui logofăt Ioan Golăi şi a mitropolitului Anastasie, o cronică a Moldovei între anii 1551 şi 1574, continuînd cronica lui Macarie. Scriere oficială, ea trebuie privită cu spirit critic; autorul preamăreşte figura domnului care a comandat cronica, prezentat ca avînd calităţile unui stăpîn ideal. În schimb, adversarii lui sînt înfăţişaţi în culori dintre cele mai sumbre. Cu toate acestea, descrierea în cronică a unor fapte de istorie social-politică, cu oarecare amănunte interesante, fac din ea un izvor de referinţă.
III. — *Cronica lui Azarie*, în „Cronicile slavo-române din sec. XV-XVI“ publicate de Ioan Bogdan, ediţie revizuită şi completată de P.P. Panaitescu, Bucureşti, 1959, p. 126—151. **(Şt. Şt.)**

B

BABEŞ, Mircea **I.** — N. 13 decembrie 1941, Bucureşti. Studii liceale şi universitare (1960—1964) la Bucureşti. Cercetător ştiinţific la Institutul de arheologie, Bucureşti.
II. — Arheolog. Preocupări în domeniul istoriei şi arheologiei geto-dacilor urmărind prezenţa triburilor bastarne pe teritoriul Moldovei şi a raporturilor lor cu populaţia geto-dacică.
III. — *Noi date privind arheologia şi istoria bastarnilor*, în SCIV, XX (1969), 2, p. 195—217; *Zu den Bestattungen in nördlichen Flachgräberfeld von Romula*, în „Dacia“, NS, XIV (1970), p. 167—206; *Necropola daco-romană de la Enisala*, în SCIV, XXII (1971), 1, p. 19—45; *Das Gräberfeld von Les Jogasses*, în „Saarbrücker Beiträge zur Altertumskunde“, Bd. 13, Bonn, 1974, 74 p. **(C.P.)**

BABICI, Ion **I.** — N. 20 iunie 1935, Chiuzbaia — Baia Sprie. Studii secundare la Baia Mare, universitare la Cluj. Doctor în istorie (1968). Cercetător ştiinţific principal la Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă CC al P.C.R., conferenţiar universitar la Academia „Ştefan Gheorghiu“.
II. — Specialist în problemele de istorie contemporană interbelică. Studii şi articole privind tradiţiile internaţionaliste ale P.C.R., activitatea studenţimii democratice şi revoluţionare, mişcarea antifascistă şi luptele greviste din România între anii 1921 şi 1939.
III. — *Solidaritate militantă antifascistă 1933—1939*, Bucureşti, 1972, 308 p.; *Tradiţii şi solidaritate internaţionalistă ale P.C.R.*, Bucureşti, 1973, 108 p. (în colaborare), ediţii în limbile rusă, germană şi maghiară; *Solidaritatea mişcării revoluţionare din România cu mişcarea muncitorească revoluţionară din Bulgaria (1889—1944)*, Bucureşti, 1974, 180 p. (în colaborare).
— *Actions de solidarité du peuple roumain avec la lutte héroïque du peuple d'Ethiopie contre l'agression fasciste (1935—1936)*, în RRH, VI (1967), 2, p. 257—273. **(T.U.)**

BACALBAŞA, Constantin C. **I.** — N. 21 august 1856, Bucureşti — m. 5 februarie 1935, Bucureşti. Studii secundare la Brăila şi Bucureşti, universitare — drept, timp de doi ani — la Bucureşti, pe care le-a părăsit pentru a se dedica profesiunii de ziarist. Fondator al mai multor publicaţii periodice. A colaborat vreme îndelungată la *Drepturile omului*, *Telegraful*, *Epoca*, *Adevărul*, *Dimineaţa*, *Universul*.
II. — Ziarist şi publicist de notorietate. Opera sa istorică de factură memorialistică prezintă o marcantă însemnătate. Prin însemnările, comentariile şi unele documente reproduse, **C.B.** ne-a pus la dispoziţie o preţioasă sursă de informare privind perioada 1871—1914.
III. — *Bucureştii de altă dată*, Bucureşti, 1927—1932, vol. I-IV. **(D.B.)**

BAIULESCU, Bartolomeu **I.** — N. 11 iunie 1831, Zărneşti — m. 14 iunie 1909, Braşov. Gimnaziul romano-catolic din Braşov, Seminarul teologic din Sibiu. Învăţător şi preot în Zărneşti (1851—1857); preot la biserica ortodoxă românească din Cetatea Braşovului (1857—1909).
II. — Activitate susţinută pentru ridicarea culturală a românilor braşoveni; întemeietorul „Asociaţiunii meseriaşilor români“ din Braşov (1871). Colaborator la periodicele din Transilvania. Preocupări de istorie locală a trecutului românilor braşoveni.
III. — *Monografia comunei bisericeşti greco-ortodoxe române a Sf. Adormiri din Cetatea Braşovului, cu acte şi dovezi*, Braşov, 1898, 274 p. **(N.E.)**

BALOTĂ, Anton B. I. **I.** — N. 17 ianuarie 1901, Piteşti — m. 24 octombrie 1971, Bucureşti. Studii secundare şi superioare — litere (1922) la Bucureşti; specializare la Belgrad, unde îşi susţine şi doctoratul în slavistică şi albaneză (1925). Asistent la catedra de slavistică a Universităţii din Bucureşti

(1922—1925); profesor secundar la Miercurea Ciuc și București și în învățămîntul militar (1926—1936). Colaborator la Institutul de istorie al Academiei (1951—1952).
II. — Folclorist și slavist, cu preocupări multiple. Studii interesante și documentate de folclor comparat, insistînd asupra motivelor românești în poezia populară suddunăreană, cît și asupra epicii sud-slave și a influenței ei în țările române.
III. — *La littérature slavo-roumaine à l'époque d'Etienne le Grand*, în „Romanoslavica", I (1958), p. 210—236; *Bogomilismul și cultura maselor populare din Bulgaria și țările române*, ibidem, X (1964), p. 19—71; *„Radu Voievode" dans l'épique sud—slave*, în RESEE, V (1967), 1—2, p. 203—228; *Vitejii lui Ștefan cel Mare*, în SAI, IX (1967), p. 43—64; *Autenticitatea „Învățăturilor lui Neagoe Basarab"*, în „Studii", XXII (1969), 2, p. 271—280. **(D.M.)**

BALȘ, Gheorghe I. — N. 24 aprilie 1868, Adjud — m. 22 septembrie 1934, București. Studii în Elveția, luînd bacalaureatul la Lausanne și diploma de inginer la Politehnica din Zürich. Călătorii de studii în Bulgaria, Serbia, Grecia, Turcia și Rusia, pentru cercetarea influențelor străine în arhitectura veche românească. Membru al Comisiei monumentelor istorice și al Academiei Române (din 1923).
II. — Arhitect; unul din cei mai de seamă istorici ai artei vechi românești. Studiile sale despre evoluția arhitecturii moldovenești în sec. XV-XVIII sînt utilizate și apreciate de toți cercetătorii.
III. — *Biserica din Filipeștii de Pădure*, București, 1908, 47 p. (în colaborare); *O vizită la cîteva biserici din Serbia*, București, 1911, 44 p. +18 pl.; *Histoire de l'art roumain ancien*, Paris, 1922, 2 f. +412 p. +62 pl. (în colaborare); *Bisericile lui Ștefan cel Mare*, București, 1926, 331 p.; *Bisericile și mănăstirile moldovenești din veacul al XVI-lea*, București, 1928, 397 p.; *Bisericile și mănăstirile moldovenești din veacurile al XVII-lea și al XVIII-lea*, București, 1933, 655 p. +1 h. **(N.S.)**

BANTEA, Eugen I. — N. 30 ianuarie 1921, Bîrlad. Studii secundare la Bîrlad, universitare — economice — la București. Doctor în istorie (1974). Directorul Editurii militare (1959—1969) și al Centrului de studii și cercetări de istorie și teorie militară (1969—1977). Membru corespondent al Academiei de științe sociale și politice (din 1970).
II. — Publicist, istoric militar, specialist în istoria contemporană a României, **E.B.** a adus contribuții originale privind pregătirea și înfăptuirea insurecției antifasciste din august 1944 și participarea României la războiul antihitlerist. A participat la elaborarea unor lucrări de sinteză despre desfășurarea celui de-al doilea război mondial și cu privire la situația internațională a României în timpul războiului. Participant la numeroase reuniuni internaționale pe teme de istorie contemporană universală.
III. — *N. Bălcescu. Scrieri militare alese* (Studiu introductiv, culegerea textelor, redactare și glosarul), București, 1957, 611 p. (în colaborare); *Despre unele trăsături și principii ale doctrinelor militare burgheze actuale*, București, 1957, 111 p.; *România în războiul antihitlerist, 23 August 1944—9 mai 1945*, București, 1961, 817 p. (coautor); *August 1944 — mai 1945*, București, 1969, 349 p. (în colaborare); *Insurecția română în jurnalul de război al grupului de armate germane „Ucraina de Sud"*, București, 1974, 203 p.
— *Considerațiuni de ordin militar asupra insurecției din August 1944*, în „Momente din făurirea și întărirea armatei R.S. România", București, 1970, p. 49—76; *„Națiunea armată" în planuri, proiecte și dezbateri militare românești interbelice*, în „România și tradițiile luptei armate a întregului popor" București, 1972, p. 133—142 (în colaborare); *Cîteva considerații despre războiul popular și înarmarea poporului*, în „Studii social-politice asupra fenomenului militar contemporan", vol. II, București, 1972, p. 69—94 (în colaborare); *Insurecția antifascistă din România în desfășurarea generală a războiului purtat contra Reichului nazist*, în „Studii", XXVI (1973), 1, p. 117—130; *Les actions militaires sur la côte de la Mer-Noire pendant l'insurrection nationale antifasciste d'Août 1944*, în RRH, XIII (1974), 1, p. 43—61; *Ultimul conflict mondial, desfășurare și consecințe*, în RdI, XXVIII (1975), 5, p. 633—645 (în colaborare). **(T.U.)**

BÁNYAI, Ladislau I. — N. 17 noiembrie 1907, com. Baia de Criș, jud. Hunedoara. Studii secundare, la Cluj, Sibiu, M. Ciuc, Alba Iulia; universitare la Budapesta, Grênoble, Paris (Sorbona). Doctor docent în științe istorice. Profesor secundar (1930—1933); profesor universitar la Facultatea de istorie Cluj (1946—1957) și la Facultatea de istorie București (1958—1975). Rectorul Universității Bolyai din Cluj (1952—1956). Director adjunct la Institutul de istorie „N. Iorga" (1958—1967); membru și vicepreședinte al Academiei de științe sociale și politice (din 1970). Membru corespondent al Academiei R.S. România. Militant al mișcării antifasciste și al P.C.R., colaborator al revistei marxiste *Korunk* dup 1933; secretar general al „Madosz"-ului (1934—1944).

II. — Publicist şi poet revoluţionar, **L.B.** şi-a consacrat activitatea ştiinţifică şi didactică după 23 August 1944 studierii principalelor momente revoluţionare politice din istoria modernă şi contemporană, aducînd contribuţii importante, îndeosebi cu referire la activitatea P.C.R. pentru mobilizarea maselor populare la lupta antifascistă în perioada interbelică, precum şi privitor la istoria naţionalităţilor conlocuitoare din România de-a lungul veacurilor. A participat la numeroase congrese, conferinţe, simpozioane şi alte reuniuni interne şi internaţionale pe diverse probleme de istorie modernă şi contemporană.
III. — *A magyarság a Dunavölgyében. Ezer év tanúsága* (Ungurii în bazinul Dunării. Învăţămintele unui mileniu), Cluj, 1938, 79 p; *Harminc év. Jegyzetek a romániai magyarság múltjából* (Treizeci de ani. Note privind trecutul maghiarilor din România), Bucureşti, 1949, 108 p.; *Pe făgaşul tradiţiilor frăţeşti*, Bucureşti, 1971, 286 p.; *Destin comun, traditions fraternelles*, Bucureşti, 1972, 209 p.; *Közös sorstestvéri hagyományok. Történelmi vázlat* (Tradiţii de soartă comună. Schiţă istorică), Bucureşti, 1973, 366 p.; *Hosszú mezsgye* (Potecă lungă), Bucureşti, 1974, 351 p.
— *Contribuţia maselor populare din Transilvania la eliberarea ţării de sub jugul fascist*, în „Cumidava", nr. 3/969, p. 15—21 (în colaborare). *Uniunea oamenilor muncii maghiari din România împotriva pericolului hitlerist, a horthismului şi a fascismului. Madosz-ul în perioada dictaturii regale*, în AI, XVI (1970), 5, p. 124—137; *P.C.R. în fruntea luptei comune a oamenilor muncii români şi maghiari împotriva dictaturii militaro-fasciste şi a cotropirii horthyste. Madosz-ul în anii 1940—1944*, ibidem, XVII (1971), 1, p. 30—46; *Contribuţia Madosz-ului la concentrarea forţelor antifasciste sub îndrumarea Partidului Comunist Român (1933—1937)*, în „Studii", XXIV (1971), 1, p. 115—138. **(T.U.)**

BARABÁS, Samu I. — N. 14 noiembrie 1855, sat Păpăuţi, com. Zagon, jud. Covasna — m. 18 noiembrie 1940, Păpăuţi. Studii secundare la Sfîntu-Gheorghe şi Odorheiu Secuiesc (1876), universitare la Budapesta (1880); specializare (1881—1883), la „Institut für österreichische Geschichtsforschung" din Viena. Bibliotecar la Universitatea din Budapesta, apoi conduce secţia transilvăneană a Arhivelor statului din Budapesta (1883—1915). Secretar adjunct şi secretar al Asociaţiei maghiare de istorie (1885—1899). Membru corespondent al Academiei maghiare de ştiinţe (din 1910).
II. —**B.S.** a desfăşurat o vastă activitate de publicare a izvoarelor medievale. Reprezentant marcant din istoriografia maghiară al şcolii vieneze de renume european de studiu, critică şi publicare a izvoarelor.
III. — *I. Rákóczi György és a Porta* (Gheorghe Rákóczi I şi Poarta), Budapest, 1888, XII + 905 p (în colaborare); *Codex diplomaticus sacri romani imperii comitum familiae Teleki de Szék*, vol. I—II, Budapest, 1895, XLVII + 541 p. (I), XXV+ 570 p. (II); *Codex epistolaris et diplomaticus comitis Nicolai de Zrinio*, vol. I—II, 1898—1899; *Codex diplomaticus de Frangepanibus*, vol. I—II, Budapest, 1910—1913 (în colaborare); *Székely Oklevéltár* (Documente privitoare la secui), vol. VIII, Budapest, 1934. **(L.D.)**

BARANYAI Decsi Czimor János I. N. cca 1560. Décs (Ungaria) — m. 15 mai 1601. Tîrgu Mureş. Studii la universităţile din Wittenberg şi Padua. Profesor la şcoala din Tîrgu-Mureş (din 1593), devenind apoi istoric la curtea princiară a lui Sigismund Báthori.
II. — Istoric şi filozof cu o vastă cultură umanistă. Editează în limba maghiară opera lui Sallustius. Autor al unei cronici despre evenimentele din timpul lui Sigismund Báthori, cu multe ştiri despre Mihai Viteazul, despre relaţiile dintre Moldova, Ţara Românească şi Transilvania. Descrie pe larg răscoala secuilor din 1595—1596.
III. — *Commentariorum de rebus Ungaricis*, în „Monumenta Hungariae Historica. Scriptores", vol. XVII, Pesta, 1866.
IV. — Szabó Károly, *Adatok Decsi János életéhez* (Date despre viaţa lui D.J.), Budapest, 1898. **(L.D.)**

BARBU, Gabriel I. — N. 23 septembrie 1904, Bucureşti. Studii secundare şi universitare — medicină — la Bucureşti. Doctor în ştiinţe medicale. A condus secţia de istoria medicinei la Centrul de organizare, ocrotire a sănătăţii şi istorie a medicinei din Bucureşti şi la Institutul de igienă din Bucureşti. În 1956 a organizat Centrul de istorie a medicinei, transformat apoi în Societatea de istorie a medicinei. Membru al Societăţii de istoria medicinei şi al Societăţii internaţionale de istoria medicinei.
II. — Specialist în domeniul istoriei medicinei moderne româneşti. A abordat începuturile organizării sănătăţii publice, serviciului sanitar — civil, militar — şi învăţămîntului medical din Ţara Românească, contribuind la clarificarea a diferite aspecte ale istoriei medicinei româneşti în secolul XIX.
III. — *Carol Davila şi timpul său*, Bucureşti, 1958, 445 p.; *Nicolae Kretzulescu*, Bucureşti, 1964, 276 p.; *Arta vindecării în Bucureştii de odinioară*, Bucureşti, 1967, 301 p.; *File dintr-o istorie necunoscută*, Bucureşti, 1969. 336 p.

— *Istoria medicinei româneşti*, Bucureşti, 1972, 567 p. (colaborare). **(D.B.)**

BARIŢIU, George I.— N. 24 mai 1812, com. Jucu, jud. Cluj — m. 2 mai 1893, Sibiu. Studii la Blaj şi Cluj. Profesor la Blaj (1834—1836) şi la gimnaziul românesc din Braşov (1836—1854). În 1838 înfiinţează aici săptămînalul literar *Foaia pentru minte, inimă şi literatură* şi ziarul politic *Gazeta de Transilvania* al cărui redactor a fost pînă în 1850. Unul din principalii conducători ai revoluţiei de la 1848—1849 din Transilvania. S-a numărat printre fondatorii „Astrei" (1861), în cadrul căreia a activat pînă la sfîrşitul vieţii; preşedinte al organizaţiei (1888—1893). A întemeiat revista *Transilvania* (1868), publicaţie istorico-culturală de largă circulaţie. Membru al Societăţii Academice Române (1866) şi preşedinte al Secţiei istorice, iar în ultimul an al vieţii, preşedinte al Academiei Române. A participat la viaţa politică a Transilvaniei făcînd parte din comitetul central al P.N.R. (după 1881); a participat la pregătirea memorandumului din 1892.

II. — Istoric, ziarist, om politic. Opera lui **G.B.** cuprinde aspecte variate de istorie economică, socială, culturală şi religioasă. Articolele şi studiile sale urmăresc progresele industriei şi agriculturii, bunăstarea poporului, comunitatea economică a celor trei ţări româneşti, Principatele constituind reazimul Transilvaniei. În aceeaşi măsură l-au preocupat instituţiile şi stările sociale ale poporului, mişcările sociale din 1437/38 din timpul lui Horea şi revoluţia de la 1848, lupta maselor împotriva feudalismului şi a despotismului nobiliar. Coloanele revistei *Transilvania* dau la iveală din îndemnul lui **G.B.** documente şi cronici referitoare la viaţa românilor din epoca medievală. **G.B.** are aceleaşi idei despre naţiune ca şi Bălcescu şi Kogălniceanu, considerînd naţionalitatea „ca o trebuinţă firească", iar unirea naţională „ca o frumoasă deviză ce răsună din toate părţile". Spiritul modern al operei lui constă în interesul deosebit pentru istoria naţională, de unde şi reproducerea în coloanele foilor sale a unor lucrări ale lui N. Bălcescu şi M. Kogălniceanu. Opera principală a lui **G.B.** este „*Părţi alese din istoria Transilvaniei. Pre două sute de ani în urmă*" în trei volume, o expunere largă a vieţii politice din Transilvania din epoca ocupării provinciei de către austrieci pînă în 1883. Este prima istorie de proporţii pentru această perioadă, o continuare a istoriei lui A. Papiu Ilarian de după revoluţia de la 1848. Contribuţia lucrării constă, mai ales, în reliefarea luptei românilor pentru emanciparea individualităţii naţionale din perioada feudalismului austro-ungar, dezvăluirea caracterului opresiv al acestuia.

III. — *Despre istoria mai nouă şi mai ales despre istoria anilor 1848—1849*, în AARMSI, 1870; *Numele proprii gentilice, geografice topografice*, ibidem, 1871, 183 p.; *Despre belul civil transilvan din anii 1437—1438*, în „Transilvania", VI (1873) nr. 1, 2; *Bătălia de la Varna 1444*, în AARMSI, 1873, 70 p.; *Istoria regimentului al 2-lea*, Braşov, 1874, 110 p.; *Noţiuni relative la economia socială şi la istoria civilizaţiei în Transilvania*, în AARMSI, 1877, p. 21—32, tom. X, 196 p.; 1878, tom. XI, 165 p.; *Părţi alese din istoria Transilvaniei. Pre două sute de ani în urmă*, Sibiu, vol. I, 1889, XX + 774 p.; vol. II, 1890, XVI + 800 p.; vol. III, 1891, XII + 625 p.

IV. — D. Prodan, *Gheorghe Bariţ. Cuvînt comemorativ la 150 ani de la moartea sa*, în AARMSI, 1962; V. Netea, *George Bariţiu. Viaţa şi activitatea sa*, Bucureşti, 1966; I. Pervain, *Gheorghe Bariţ (1812—1893). Contribuţii bio-bibliografice*, în SUBB, 1968, 2, p. 23—41. **(V.C.)**

BARNEA, Ion I.—N. 15 august 1913, com. Lungeşti, jud. Vîlcea. Studii secundare la Rm. Vîlcea, superioare la Bucureşti (1933—1937); specializare la Atena (1937—1940), unde obţine titlul de doctor în arheologia paleocreştină şi bizantină (1940). Membru al Şcolii române din Roma (1941—1942). Cercetător la Comisia monumentelor istorice (1944—1946) şi la Muzeul naţional de antichităţi (1946—1956); şef de sector la Institutul de arheologie (din 1956). Conferenţiar la catedra de istorie veche a Românici a Facultăţii de istorie a Universităţii Bucureşti (1949—1951).

II. — Istoric al monumentelor paleocreştine din România. A publicat rezultatele a numeroase descoperiri arheologice din fostul teritoriu al Daciei. Cercetări în domeniul arheologiei şi istoriei Scythiei Minor din epoca romană tîrzie şi cea bizantină (sec. IV—XII); săpături la Garvăn—Dinogeţia, Isaccea-Noviodunum, Basarabi şi Adamclisi. Contribuţii şi în domeniul sigilografiei.

III. — Colaborator la tratatul de *Istoria României*, vol. I, Bucureşti, 1960; *To palaiohristionikon thysiastêrion, Diatribê. En Athênais*, 1940, 227 p.; *Dinogetia*, I — *Aşezarea feudală timpurie de la Bisericuţa-Garvăn*, Bucureşti, 1967, 409 p. (în colaborare; *Din istoria Dobrogei*, II, Bucureşti, 1968, 502 p. (în colaborare); *Din istoria Dobrogei*, III, Bucureşti, 1971, 405 p. (în colaborare).

— *Contribuţii la studiul creştinismului în Dacia*, în RIR, XIII (1942—1943), 3, p. 31—42; *Relaţiile dintre aşezarea de la Bisericuţa-Garvăn şi Bizanţ în sec. X—XII*,

în SCIV, IX (1953), 3—4, p. 641—671; *Quelques considérations sur les inscriptions chrétiennes de la Scythie Mineure*, în „Dacia", NS, I (1957), p. 265—288; *Sigilii bizantine inedite din Dobrogea*, în SCN, III (1960), p. 323—332; *Les monuments rupestres de Basarabi en Dobroudja*, în „Cahiers archéologiques", Paris, 1962, p. 187—208; *Les thermes de Dinogetia*, în „Dacia", NS, XI (1967), p. 225—252. **(C.P.)**

BARTOŞ, Gheorghe I. — N. 25 mai 1908, Someşeni-Cluj. Studii secundare şi superioare (1933) la Cluj. Profesor în învăţămîntul mediu.

II. — Medievist. Preocupări orientate spre probleme legate de istoria economică medievală a ţărilor române, ocupîndu-se în special de apicultură.

III. — *Vechimea albinăritului la români*, în „Terra nostra", I (1969), p. 123—131; *Le commerce de la cire entre les Principautés Roumaines et Venise pendant les XVIe—XVIIIe siècles*, în „Cahiers internationaux d'histoire économique et sociale", Napoli, 1973, nr. 2, p. 269—277; *Horea, Cloşca şi Crişan în iconografia vremii*, în AMN, VIII (1971), p. 267—273. **(P.T.)**

BÁTHORY, Ludovic I. — N. 16 februarie 1942, Sighetu Marmaţiei. Studii liceale la Arad, universitare la Cluj (1964). Cercetător ştiinţific la Institutul de istorie şi arheologie Cluj (din 1965).

II. — Specialist în istoria contemporană a României. A urmărit dezvoltarea economică în perioada interbelică, studiind industria minieră şi metalurgică în noile condiţii istorice ale statului unitar român.

III. — Colaborator la *Bibliografia istorică a României*, I, 1944—1969, Bucureşti, 1970; vol. IV, 1969—1974, Bucureşti, 1975.
— *Aspecte privind situaţia industriei carbonifere din România între anii 1919—1929*, în AIIC, X (1967), p. 285—295; *Dezvoltarea industriei extractive a metalelor preţicase după unirea Transilvaniei cu România (1918—1939)*, ibidem, XI (1968), p. 159—170; *Procesul de refacere a industriei metalurgice în România după primul război mondial (1919—1924)*, în SUBB, XVIII (1973), 2, p. 109—144; *Acţiuni revendicative şi greve ale minerilor din Banat între anii 1922—1929*, în AIIC, XVI (1973), p. 325—346. **(P.T.)**

BĂICOIANU, C.I. I. — N. 21 mai 1873, Bucureşti — m. 31 decembrie 1945, Bucureşti. Studii secundare la Bucureşti, universitare — comerciale — la Leipzig (1889—1891) şi München (1891—1894). Doctor în ştiinţe economice al Universităţii din München (1894). A condus revista *Economia naţională* (1898—1941). Director al Băncii naţionale (1915—1940). A scris sub pseudonime: De la Muru, Cibianu, Snagoveanu, Chrisant de la Scrovişte etc.

II. — Istoric al economiei româneşti. Studii privind politica comercială, legislaţia vamală, industrializarea, situaţia monetară. Partizan al protecţionismului industrial, a cerut anchete pentru limitarea introducerii capitalului străin şi naţionalizarea vieţii economice. S-a împotrivit vehement convenţiei economice cu Austro-Ungaria. A stăruit pentru stabilirea de tarife vamale generale, reciproc avantajoase, recomandînd crearea unui oficiu de studii. Apreciat a fi folosit în analiza politicii monetare naţionale „metoda istorico-realistă" (Gh. Vlădescu-Răcoasa).

III. — *Geschichte der rumänischen Zollpolitik seit dem 14. Jahrhundert bis 1874*, Stuttgart, 1896, X +250 p.; *Relaţiunile noastre comerciale cu Turcia de la 1860 pînă în prezent*, Bucureşti, 1901, 163 p.; *Contribuţiuni la politica noastră comercială. Problema convenţiunilor veterinare. Politica veterinară şi comerţul nostru de vite de la 1860 şi pînă în prezent*, Bucureşti, 1903, VIII +1107 p.; *Istoria politicii noastre vamale şi comerciale de la Regulamentul Organic şi pînă în prezent. Relaţiunile noastre comerciale cu Germania, Austro-Ungaria, Anglia, Franţa, Italia şi Rusia de la 1871 la 1902*, Bucureşti, 1904, vol. I, partea I, XI +556 p.; partea II-a, p. diferită; *Dunărea. Privire istorică, economică şi politică*, Bucureşti, 1915, 444 p.; *Istoria politicei noastre monetare şi a Băncii Naţionale*, Bucureşti, partea I, 1932, 378 p. + LIX facs.; partea a II-a, 1932, 911 p.; II, partea I. *1880—1914*, 1932, V +725 p. + XLV facs.; partea a II-a$_1$, *Acte şi documente*, 1939, 451 p.; partea a II-a$_2$ *Acte şi documente*, 1939, 723 p.; III, *Neutralitatea. Războiul. Ocupaţiunea*, 1933, VIII + 476 p. +XXI pl.; *Studii economice, politice şi sociale 1898—1940*, Bucureşti, 1941, VIII +888 p. **(G.P.)**

BĂLAN, Constantin I. — N. 8 mai 1928, Bucureşti. Studii secundare şi superioare în oraşul natal. Cercetător ştiinţific (din 1953) şi cercetător ştiinţific principal la Institutul de istorie „N. Iorga".

II. — Medievist, editor de izvoare, în special epigrafice. Membru al colectivului de editare a inscripţiilor medievale de pe teritoriul României. Munca sa de epigrafist şi paleograf se caracterizează prin minuţiozitate, precizie, exactitate.

III. — *Inscripţiile medievale ale României. Oraşul Bucureşti, vol. I (1395—1800)*, Bucureşti, 1965, 935 p. (coautor); *Mănăstirea Dealu*, Bucureşti, 1965, 60 p. cu ilustr.,

facs. şi plan; *Documenta Romaniae Historica, B., Ţara Românească, vol. XXIV*, Bucureşti, 1974, 714 p. (coautor).
— *O inscripţie din 1397—1398 privitoare la stăpînirea turcească de la Turnu*, în SMIM, III (1959), p. 359—364 (în colaborare); *O pisanie necunoscută din comuna Alunu*, ibidem, V (1962), p. 349—353 (în colaborare); *Documente inedite slavo-române din Ţara Românească din veacurile al XVI-lea şi al XVII-lea*, în „Romanoslavica“, XI (1965), p. 333—355 (în colaborare); *Cîteva consideraţii despre activitatea politică şi diplomatică a lui Mihai Viteazul în 1597*, în RdI, XXVIII (1975), 4, p. 515—526. **(D.M.)**

BĂLAN, Maria **I.** — N. 26 noiembrie 1929, sat Sculeni, com. Victoria, jud. Iaşi. Studii secundare la Iaşi şi Bucureşti, superioare la Bucureşti. Cercetător ştiinţific la Institutul de istorie „N. Iorga“.
II. — Cunoscătoare a paleografiei slave şi chirilice, a colaborat la editarea documentelor medievale interne în cadrul colecţiilor: *Documente privind istoria României* şi *Documenta Romaniae Historica*. S-a preocupat şi de istoria învăţămîntului.
III. — Colaborator la: *Documenta Romaniae Historica, B. Ţara Românească*, vol. XI, Bucureşti, 1975, 744 p.
— *Documente privitoare la satul Băneşti din apropierea oraşului Tîrgovişte*, în „Studii“, X (1957), 3, p. 207—211 (în colaborare); *Lista dregătorilor din sfatul domnesc al Ţării Româneşti în sec. XV—XVII*, în SMIM, IV (1960), p. 565 583 (în colaborare); *Aspecte ale rentei feudale în Ţara Românească. Vinăriciul domnesc (otaştina)*, în SAI, VII (1965), p. 127—146 (în colaborare); *Contribuţii la istoria învăţămîntului din Oltenia în sec. al XVIII-lea*, în SMIM, VI (1973), p. 289—295. **(D.M.)**

BĂLAN, Teodor **I.** — N. 26 iulie 1885, Gura Humorului — m. 26 noiembrie 1972, Gura Humorului. Studii secundare la Cernăuţi, superioare la Cernăuţi şi Viena (1904—1908). Doctor în istorie (1932). Profesor secundar la Cîmpulung Moldovenesc, Cernăuţi şi Suceava (1908—1932). Director al Arhivelor statului din Cernăuţi (1929—1940). Docent şi conferenţiar universitar la Universitatea din Cernăuţi (1932—1940). Premiul Academiei Române (1942).
II. — Istoric regional şi editor de surse documentare. A desfăşurat o activitate istoriografică întinsă, îmbrăţişînd istoria Moldovei de Nord din evul mediu şi pînă în contemporaneitate. A dat în studiile consacrate unor personalităţi culturale din provincia sa natală (E. Hurmuzaki, D. Onciul) caracterizări complete.
III. — *Suprimarea mişcărilor naţionale din Bucovina 1914—1918*, Cernăuţi, 1923, 216 p.; *Familia Onciul*, studiu şi documente, Cernăuţi, 1927, XII +207 p.; *Noui documente cîmpulungene*, Cernăuţi, 1929, 134 p. *Documente bucovinene*, vol. I—VI, Cernăuţi-Bucureşti, 1933—1942; *Dimitrie Onciul*, Cernăuţi, 1938, 175 p.; *Activitatea refugiaţilor moldoveni în Bucovina 1848*, Sibiu, 1944, 130 p.; *Din istoricul Cîmpulungului moldovenesc*, Bucureşti, 1960, 341 p. **(D.M.)**

BĂLAŞA, Dumitru **I.** — N. 1 august 1911, sat Dealul Mare, com. Guşoeni, jud. Vîlcea. Studii secundare la Rîmnicu-Vîlcea, superioare la Bucureşti. Secretar al Institutului de istorie naţională din Craiova şi secretar de redacţie al publicaţiilor *Oltenia*, *Monografia jud. Dolj* şi *Mitropolia Olteniei*. Membru al Societăţii de ştiinţe istorice şi al Asociaţiei slaviştilor.
II. — Istoric regional. A valorificat materiale inedite, documente şi inscripţii, referitoare la trecutul Olteniei; studii de istorie a bisericii.
III. — *Alte manuscrise ale cronicarului Dionisie Eclesiarhul*, Craiova, 1941, 40 p.
— *Dobromir, marele ban al Craiovei*, în MO, XII (1960), 1—2, p. 24—41; *Valori muzeale şi cărturăreşti din Arhiepiscopia Craiovei*, ibidem, XXII (1970), 5—6, p. 451—468 (în colaborare); *Mănăstirea Călnicul sau Cepturoaia, jud. Olt (sec. XVI)*, ibidem, XXIII (1971), 7—8, p. 513—534; *Inscripţii şi însemnări din bisericile Olteniei*, ibidem, XXIV (1972), 3—4, p. 247—263; *Cruci de piatră în Ţara Românească, catagrafiate în anul 1832*, ibidem, 5—6, p. 408—452; *Luptele pandurilor şi eteriştilor de pe valea Oltului*, în „Buridava“, 1972, p. 295—320 (în colaborare); *Documente privitoare la mănăstirea Coşuna-Bucovăţul Vechi (sec. XVII—XIX)*, în MO, XXV (1973), 3—4, p. 269—307. **(D.M.)**

BĂLĂCEANU, Ion **I.** — N. 25 ianuarie 1828, Bucureşti — m. 22 decembrie 1914, Nisa. Studii secundare şi superioare la Paris. În 1848 e prefect revoluţionar de Muscel. După înfrîngerea revoluţiei emigrează. La 8 martie 1849 semnează, alături de N. Bălcescu, „procesul verbal al emigraţilor moldo-români din Constantinopol“. În mai 1849 se află în armata generalului Bem. Carieră politică şi diplomatică.
II. — Om politic; memorialist. A profesat un liberalism moderat în umbra lui Ion Ghica. A lăsat memorii — inedite — de certă valoare istorică. Contactul nemijlocit pe care l-a avut cu numeroase personalităţi române şi străine, creionarea expresivă, chiar dacă adesea subiectivă a acestora, conferă memoriilor politice ale lui **I.B.** o pondere particulară. Sînt interesante nota-

ţiile despre Nicolae Bălcescu, Napoleon al III-lea, Al. I. Cuza, Ion Ghica, Mihail Kogălniceanu, Petre Carp.

III. — *Lettres sur les Principautés à M. le Chevalier Vegezzi Ruscalla*, Genève, 1858, 173 p.

IV. — Maciu Vasile, *Memorialistul Ion Bălăceanu (1825—1914)*, în „Omagiu lui Petre Constantinescu-Iaşi cu prilejul împlinirii a 70 de ani", Bucureşti, 1965, p. 447—454. **(G.P.)**

BĂLCESCU, Nicolae I. — N. 29 iunie 1819, Bucureşti — m. 29 noiembrie 1852, Palermo. Fiu al unui boiernaş — Barbu Petrescu. Rămas de timpuriu orfan de tată (1824), este crescut de mama sa Zinca Bălcescu al cărui nume l-a purtat, ca şi fraţii săi. Începe învăţătura prin a lua lecţii particulare şi apoi este înscris la Colegiul „Sf. Sava". Cadet în oştire (1838—1841). Este scos din cadrele armatei pentru participare la mişcarea revoluţionară de sub conducerea lui Dimitrie Filipescu din 1840 şi închis pentru 3 ani. În 1843 întemeiază, împreună cu Ion Ghica şi Christian Tell, societatea secretă „Frăţia". Participă la diverse societăţi literare ale vremii, îndeosebi la „Asociaţia literară" (1845), al cărei secretar a fost. În 1846 pleacă la Paris. Coautor al „Proclamaţiei de la Islaz" — platforma revoluţiei de la 1848. S-a ilustrat ca fruntaş şi ideolog al revoluţiei române din 1848—1849; cel dintîi ministru de externe al regimului revoluţionar, iar apoi secretar al Guvernului provizoriu. A încercat să impună revoluţiei o orientare democratică, urmărind rezolvarea celor două mari probleme ale epocii, cea socială şi cea naţională. În Transilvania a militat pentru o alianţă a tuturor naţiunilor în cadrul revoluţiei. Condamnat la exil, a continuat acţiunea sa revoluţionară pînă la moarte. **N.B.** a acordat o deosebită importanţă istoriei, considerată de el o esenţială armă politică. Începînd cu *Puterea armată şi arta militară de la întemeierea principatului Valahiei pînă acum* (1844) şi pînă la *Românii sub Mihai Viteazul*, opera sa de căpetenie, rămasă neterminată, şi-a consacrat o bună parte a activităţii sale muncii istoriografice.

II. — Om politic, istoric, economist şi gînditor democrat-revoluţionar, **N.B.** a abordat o problematică istorică variată. Editor de izvoare, împreună cu A.T. Laurian, în *Magazinul istoric pentru Dacia*, revistă de mare răsunet naţional în epocă, a scris studiul *Cuvînt preliminariu despre izvoarele istoriei românilor (1845)*, în care a prezentat diferitele categorii de izvoare ale istoriei naţionale. În afara studiilor consacrate „puterii armate" în Ţara Românească şi Moldova, scrise şi ca un îndemn dat contemporanilor săi, a evocat, cu acelaşi scop, într-o serie de studii, personalităţi marcante ale trecutului naţional. A acordat o deosebită atenţie problemei agrare, scriind un studiu în această privinţă în 1846 — *Despre starea soţială a muncitorilor plugari în Principatele Române în deosebite timpuri* —, pe care l-a reluat în 1850, amplificîndu-l, în *Question économique des Principautés Danubiennes*. Domnia şi personalitatea lui Mihai Viteazul l-a atras în mod deosebit, prilej de a reliefa ideile unităţii şi independenţei; monografia consacrată de el marelui voievod rămîne, la nivelul de documentare de care a dispus, una din principalele realizări ale istoriografiei româneşti din secolul XIX. Personalitate revoluţionară marcantă, **N.B.** a scris o remarcabilă sinteză asupra „mersului revoluţiei" şi a analizat cu pătrundere, în 1851, evenimentele revoluţionare desfăşurate în 1848—1849 în Transilvania *(Mişcarea românilor din Ardeal la 1848)*. Problemele puse în relaţiile cu Poarta otomană şi în perspectivă „independenţa" l-au îndemnat să scrie în vara anului 1848 studiul *Drepturile românilor către Înalta Poartă*.

N.B. considera istoria „cea dintîi carte a unei naţii", în care aceasta îşi putea găsi „trecutul, prezentul şi viitorul". El mai vedea în istorie un instrument menit a ajuta progresul societăţii. „Misiunea istoriei, — scrie el — este a ne arăta, a ne demonstra această transfomaţie continuă, această dezvoltare a sentimentului şi a minţii omeneşti, sub toate formele dinlăuntru şi dinafară, în timp şi în spaţiu". Credea în progres, în puterea înnoitoare a revoluţiei, în caracterul implacabil al evoluţiei poporului său spre unitate, independenţă şi eliberare socială. Activitatea sa de istoric a reflectat angrenarea sa deplină în mişcarea de eliberare naţională şi socială a românilor, iar subiectele pe care le-a abordat în scrierile sale nu i-au fost impuse de fantezie sau întîmplare, ci ele au oglindit necesităţile cele mai stringente ale procesului de formare a statului naţional român. Opera sa constituie în ansamblu un model de îmbinare creatoare între studiul metodic supus rigorilor ştiinţei şi practica înnoitoare.

III. — N. Bălcescu, *Istoria românilor supt Mihai Vodă Viteazul*, ediţie critică Al.I. Odobescu, Bucureşti, 1878, XX+ 678 p. + 1. pl.; Idem, *Opere*, ediţie critică G. Zane, vol. I, partea I-a şi a II-a, Bucureşti, 1940, VIII +333 p. +324 p.; vol. IV (corespondenţă), Bucureşti, 1964, 657 p.; vol. I (Scrieri istorice, politice şi economice, 1844—1847), Bucureşti, 1974, 418 p.; Idem, vol. I—II, Bucureşti, 1953, II +385 +377

(—379) p. (vol. II conţine *Istoria românilor sub Mihai Vodă Viteazul*).

IV. — J. Voinescu, *Nicolas Balcesco*, Paris, 1853, 2 f.; Gr.C. Tocilescu, *Nicolae Bălcescu. Viaţa, timpul şi operele sale (1819—1852)*, Bucureşti, 1876, 72 p.; P.P. Panaitescu, *Contribuţii la o biografie a lui N. Bălcescu*, Bucureşti, 1923, 160 p.; N. Popescu-Doreanu, *Nicolae Bălcescu şi revoluţia de la 1848*, Bucureşti, 1948, 167 p.; *Studii şi referate despre N. Bălcescu*, vol. I, Bucureşti, 1953, 224 p.; C. I. Gulian, *Gîndirea social-politică a lui Nicolae Bălcescu*, Bucureşti, 1954, 163 p.; Virgil Ionescu, *Contribuţii la studiul gîndirii economice a lui Nicolae Bălcescu*, Bucureşti, 1956, 136 p.; Gh. Georgescu-Buzău, *N. Bălcescu*, Bucureşti, 1956, 256 p.; Dan Berindei, *Nicolae Bălcescu*, Bucureşti, 1966, 80 p. +6 pl. (ediţie franceză); Sultana Sută-Selejan, *Gîndirea economică a lui Nicolae Bălcescu*, Bucureşti, 1967, 495 p.; *Studii despre N. Bălcescu*, Bucureşti, 1969, 172 p.; Dan Berindei, *Bălcescu*, Bucureşti, 1969, 272 p. + 8 pl.; Horia Nestorescu-Bălceşti, *Nicolae Bălcescu. Bibliografie*, Bucureşti, 1971, XXXIX + 398 p.; G. Zane, *N. Bălcescu. Opera. Omul. Epoca*, Bucureşti, 1975, 415 p. **(D.B.)**

BĂLINTESCU, Alexandru I. — N. 9 ianuarie 1920, com. Costeşti, jud. Vîlcea. Studii secundare la Slatina, superioare la Bucureşti. A lucrat în cadrul Arhivelor statului (1946—1972) ca paleograf, arhivist, arhivist principal şi şef al Arhivelor statului din Rîmnicu-Vîlcea. Muzeograf principal la Muzeul judeţean Vîlcea (din 1972).

II. — Arhivist cu serioase contribuţii în acest domeniu. Pe lîngă instrumente de lucru şi izvoare, a dat şi unele studii privind istoria Olteniei.

III. — *Documente noi în legătură cu răscoala poporului de sub conducerea lui Tudor Vladimirescu*, Craiova, 1954, 82 p. +5 facs. (în colaborare); *Meşteşugari şi neguţători din trecutul Craiovei*, Bucureşti, 1957, 374 p. (în colaborare); *Problema ţărănească în Oltenia în secolul al XIX-lea*, Bucureşti, 1967, 605 p.; *Arhiva generalului Gheorghe Magheru. Catalog de documente, 1582—1880*, Bucureşti, 1968, 178 p. +16 facs.

— *Documente privind mişcarea socialistă în fostul judeţ Dolj, (1899—1910)*, în RA, IX (1966), 2, p. 281—296 (în colaborare); *Manuscrise ecleziastice la Rîmnicu-Vîlcea (sec. XVIII—XIX)*, în MO, XXIV (1972), 3—4, p. 228—237. **(D.M.)**

BĂLTESCU, Mircea I. — N. 31 martie 1929, Cluj — m. 29 noiembrie 1973, Braşov. Studii superioare la Cluj (1953). Profesor secundar la Sighişoara şi Braşov (1954—1969, 1972—1973). Director al Muzeului judeţean Braşov (1969—1972).

II. — Specialist în istoria Transilvaniei, cu preocupări pentru viaţa Braşovului în epoca modernă şi contemporană. În articolele sale a evidenţiat aspecte interesante, unele inedite, asupra activităţii P.C.R. în zona Braşov. Reuşite portrete ale unor personalităţi politice şi culturale ale Transilvaniei.

III. — *File din activitatea şi lupta comuniştilor braşoveni*, Braşov, 1971, 287 p. + il. (în colaborare); *Contribuţii la istoricul „Reuniunii Femeilor Române" din Braşov*, în vol. „Culegere de studii şi cercetări. Muzeul regional Braşov", 1967, p. 191—211; *Contribuţii privind lupta naţional-politică a lui Pompiliu Dan*, în „Cumidava", II (1968), p. 233—282; *Valeriu Branişte ziarist*, în vol. „Omagiu lui Valeriu Branişte", Braşov, 1968, p. 35—59; *Dr. Aurel Mureşianu şi „Gazeta Transilvaniei"*, în vol. „130 de ani de la apariţia „Gazetei Transilvaniei", Braşov, 1969, p. 115—160 (volum apărut sub redacţia **M.B.**); *Contribuţia lui George Moroianu la făurirea statului român unitar*, în „Cumidava", IV (1970), p. 217—247; *„Charta rotundă" (1893), o tribună de luptă a tinerimii universitare pentru unitatea naţională*, în „Cumidava", V (1971), p. 189—220. **(G.P.)**

BĂNESCU, Nicolae I.—N. 16 decembrie 1878, Călăraşi — m. 11 septembrie 1971, Bucureşti. Studii secundare şi universitare la Bucureşti, specializare în limba greacă şi literatură bizantină la München (1910—1912), unde îşi trece şi doctoratul (1914). Revizor şcolar, profesor secundar, profesor universitar de bizantinologie la Cluj (1919—1938), apoi la Bucureşti (1938—1947). Rector al Universităţii din Cluj (1924 1926). Membru corespondent (din 1920), titular (din 1938) şi vicepreşedinte (1938—1947) al Academiei Române. Profesor emerit (1964). Membru în comitetul de conducere al revistei *Byzantion* de la fondarea ei, devenind apoi şi vicepreşedinte de onoare al Asociaţiei internaţionale de studii bizantine (1961—1971).

II. — Încă de la susţinerea tezei sale de doctorat, consacrată evoluţiei timpului viitor în limba greacă, **N.B.** s-a remarcat ca un perfect cunoscător al limbii şi literaturii medio-greceşti. Frecventarea asiduă a surselor bizantine i-a permis să releve momente ignorate ale istoriei româneşti, pe temeiul mărturiilor oferite de cronicarii Bizanţului. În această direcţie, contribuţiile sale cele mai importante privesc ştirile despre formaţiunile politice dintre Dunăre şi Marea Neagră de la sfîrşitul secolului al XI-lea. De cel mai mare interes sînt cercetările lui **N.B.** privind istoria ducatelor

Paristrionului şi Bulgariei; încheierile sale au găsit un şir de confirmări în descoperirile sigilografice de mai tîrziu. Interesul pentru literatura medio- şi neogreacă l-a condus la cercetarea şi editarea unui mare număr de texte bizantine şi poeme populare greceşti, precum şi la relevarea unor aspecte ale activităţii unor personalităţi bizantine şi postbizantine şi ale lumii greceşti moderne. Erudit de mare clasă, spirit critic de remarcabilă profunzime, istoric cu har literar, **N.B.** se numără printre acei învăţaţi pe care istoriografia românească i-a dat patrimoniului istoriografic universal.
III. — *Viaţa şi opera lui Daniel Philippide. Cartea sa despre pămîntul românesc*, Bucureşti, 1924, 204 p.; *Bizanţul şi romanitatea de la Dunărea de Jos*, Bucureşti, 1938, 38 p.; *Le déclin de Famagouste. Fin du royaume de Chypre. Notes et documents*, Bucureşti, 1946, 115 p.; *Les duchés byzantins de Paristrion (Paradounavon) et de Bulgarie*, Bucureşti, 1946, 193 p.; *L'ancien état bulgare et les pays roumains*, Bucureşti, 1947, 97 p.
—*Cele mai vechi ştiri bizantine asupra românilor de la Dunărea de Jos*, în AIINC, I (1921—1922), p. 138—160; *Archives d'État de Gènes. Officium provisionis Romaniae (1424—1428)*, în RESEE, IV (1966), 3—4, p. 575—591; V (1967), 1—2, p. 235—263. **(F.C.)**

BĂRBULESCU, Ilie **I.** — N. 3 decembrie 1875, Bucureşti — m. 5 iunie 1945, Iaşi. Studii secundare la Bucureşti, superioare şi de specializare la Bucureşti, Zagreb, Praga, Leipzig, Berlin, Viena. Doctor în litere la Zagreb (1899). Funcţionar şi apoi subdirector (1900—1905) la Arhivele statului. Profesor de slavistică la Universitatea din Iaşi (din 1905). Membru corespondent al Academiei Române (din 1908), al Academiei de ştiinţe şi arte din Belgrad (din 1914), al Institutului de slavistică din Praga (din 1931). A condus revista *Arhiva*.
II. — Slavist. A susţinut, cu dovezi concludente, că limba slavă din ţările române, îndeosebi cea folosită în cancelariile domnilor, este mai ales de factură sîrbească şi nu bulgărească sau rusească, cum au susţinut alţi slavişti. A dovedit influenţa limbii române vorbite asupra celei slave, pe care a înrîurit-o îndeosebi în flexiune.
III. — *Cercetări istorico-filologice*, Bucureşti, 1900, 104 p.; *Vechile relaţii ale Principatelor Române cu Croaţia*, Bucureşti, 1903, 37 p.; *Fonetica alfabetului cirilic în textele române din veacul XVI şi XVII în legătură cu monumentele Paleo, Sîrbo, Bulgaro, Ruso şi Română-Slave*, Bucureşti, 1904, VIII + 501 p.; *Românii faţă de Sîrbi şi Bulgari* ..., Bucureşti, 1905, 216 p.; *Relations des Roumains avec les Serbes, les Bulgares, les Grecs et la Croatie* ..., Iaşi, 1912, V + 369 p.; *Curentele literare la români în perioada slavonismului cultural*, Bucureşti, 1928, VII + 423 p. **(D.M.)**

BĂRCĂCILĂ, Al. I. — N. 18 martie 1876, com. Bughea, jud. Argeş, — m. 1970, Bucureşti. Studii universitare la Bucureşti. Asistent onorific la catedra de epigrafie a Universităţii Bucureşti. Profesor secundar (1907—1938) la Turnu-Severin. Organizator şi director al Muzeului Porţilor de Fier. Distins cu premiul „Vasile Pârvan" al Academiei Române (1934).
II. — Arheolog. A desfăşurat o intensă muncă de animator pentru salvarea şi cunoaşterea monumentelor arheologice din vechea Drubeta şi din vestul Olteniei. A organizat şi invitat numeroşi arheologi pentru a face săpături în această zonă.
III. — *Antiquités pre- et protohistoriques des environs de Turnu Severin*, în „Dacia", I (1924), p. 280—296.
— *Drubeta, azi Turnu Severin*, în „Boabe de grîu", 1932, extras 40 p. şi 70 fig.
— *Cetatea Severinului. Început de cercetări arheologice*, în BCMI, fasc. 94, 1937.
— *Une ville Daco-Romaine, Drubeta*, în „L'archéologie en Roumanie", Bucureşti, 1938, 46 + XXXIX p.
— *Dacia de la Dunăre, din analele france din sec. IX. Evenimente şi probleme*, în AO, anul XXIII—XXV, extras 28 p.
— *Monede de la cetatea medievală a Severinului*, în SCN, I (1957), p. 173—188.
— *Dacia şi Dania în istoriografia şi cartografia medievală*, în „Studii şi materiale de istorie medie", vol. III, 1959, p. 341—358. **(E.C.)**

BĂRNUŢIU, Simion **I.** — N. 2 august 1808, Bocşa Română, azi com. Bocşa, jud. Sălaj — m. 28 mai 1864 pe Valea Almaşului, în drum spre Bocşa Română. Gimnaziul şi liceul din Careii Mari, apoi seminarul din Blaj (1825—1829) şi Academia săsească de drepturi din Sibiu (1845—1848). Arhivar consistorial, profesor de sintaxă la gimnaziul din Blaj (1829—1831), profesor de filozofie — ţinînd cursurile în limba română (1830—1834) —, notar consistorial (1834—1839). În 1842 începe acţiunea împotriva episcopului renegat Lemenyi; este eliminat din corpul profesoral (1845). Unul din conducătorii revoluţiei române din Transilvania (1848—1849), autor al proclamaţiilor revoluţionare din 25 şi 26 martie 1848. Participant la „adunarea generală a naţiunii române" — numită aşa chiar de el — din 2/14 mai 1848 de la Blaj. Cu acest prilej ţine un discurs memorabil în catedrală. Vicepreşedinte al Comitetului naţional român, apoi membru al comitetului de pacificare. După eşecul revoluţiei, emigrează în

Principate (11 martie 1849). Face călătorii la Constantinopol, Triest, Viena pînă în septembrie 1849, cînd revine în Transilvania. În 1850 pleacă la Viena, unde se înscrie la facultatea de drept. La 11 octombrie 1852 e la Pavia, unde doi ani mai tîrziu, își ia doctoratul în drept. Profesor de logică la liceul din Iași (din 1855); apoi ocupă catedrele de filozofie, la facultatea de filozofie, și cele de dreptul ginților, drept public și drept constituțional la Facultatea de drept a Universității din Iași (din 1856).

II. — Filozof, istoric și om politic. A formulat și motivat din punct de vedere juridic cererile naționale ale românilor. Ideea națională este integrată la el concepției generale a dreptului la autodeterminare a tuturor popoarelor prin respectarea suveranității naționale. Expresia concentrată a gîndirii sale politice o constituie discursul ținut la Blaj la 2/14 mai 1848. Orator strălucit, gînditor fecund, argumentează autonomia culturală a românilor, abolirea iobăgiei, împroprietărirea, apărarea limbii naționale și a personalității poporului. Ca filozof a suferit influența iluminismului francez și a organicismului filozofico-juridic al lui Savigny. Cursurile sale de filozofie și drept reflectă o vastă cultură umanistă și o gîndire profund originală. A cultivat un raționalism idealist cu tendințe antiteologice. Discutarea ideii de libertate în interpretarea fenomenului istoric, generalizările la care a ajuns cu privire la filozofia istoriei, accentele materialiste îl situează pe **S.B.** în avangarda gîndirii creatoare românești din secolul al XIX-lea. Creația sa în ansamblu face trecerea de la idealism și raționalism la materialism și ateism. O exegeză bogată înlesnește azi înțelegerea operei sale, rămasă, totuși, în cea mai mare parte, inedită. În afara numeroaselor cursuri universitare ținute la Iași (drept natural, etică, logică, metafizică, știința virtuții, psihologie, pedagogie etc.) semnalăm lucrări în manuscris: *Enciclopedia filozofiei teoretice*, *Politica*, *Constituțiunile statelor principali*, *Dreptul ginților*, *Antropologia*, *Istoria filosofiei*, *Metafizica* etc.

III. — *Raporturile Românilor cu Ungurii și principiele libertății națiunali desfășurate de... la 14/2 maiu 1848 în siedința preliminarie a Adunării Națiunale în Beserica catedrale din Blasiu*, ed. a II-a, Viena, 1852, 60 p.; ed. 1909, 248 p.; ed. G. Bogdan-Duică, 1924, 72 p.; *Dreptu public al Românilor*, Iași, 1867, XXXVI + 472 p.; *Dreptu naturale privat*, Iași, 1868, 300 p.; *Dreptu naturale public*, Iași, 1870, 391 p.; *Pedagogia*, Iași, 1870, 326 p.

IV. — Coriolan Suciu, *Corespondența lui Ioan Maniu cu Simion Bărnuțiu 1851—1864*, Blaj, 1929, 470 p.; Enea Hodoș, *Din corespondența lui Simion Bărnuțiu și a contemporanilor săi*, Sibiu, 1944, 134 p.; Bogdan-Duică, G., *Viața și ideile lui Simion Bărnuțiu*, București, 1924, 244 p.; Marcu Petre, *Filosofia politico-juridică a lui Simion Bărnuțiu*, București, 1935, 233 p.; Roșca D.D., *Europeanul Bărnuțiu*, București, 1944, 35 p.; Pantazi Radu, *Simion Bărnuțiu. Opera și gîndirea*, București, 1967, 270 p. + il.; *Bibliografia istorică a României. III. Secolul XIX. Tom 5 Biografii*, București, 1974, p. 48. **(G.P.)**

BEDEUS v. Scharberg, Joseph I. — N. 2 februarie 1782, Sibiu — m. 6 aprilie 1858, Sibiu. Studiază istoria, filozofia și dreptul la Sibiu. Din 1802, importantă carieră politică; devotat al autorităților imperiale; în 1848/49 s-a refugiat în Țara Românească.

II. — A realizat însemnate lucrări referitoare la istoria sașilor.

III. — *Das Lucrum camerae in Ungarn und Siebenbürgen*, Brașov, 1838, 147 p.; *Das Wappen und Siegel der Fürsten von Siebenbürgen und der einzelnen ständischen Nationen dieses Landes*, Sibiu, 1838, 38 p. + 26 lit.; *Die Verfassung des Grossfürstenthums Siebenbürgen*, Viena, 1844, VII + 106 p.; *Historisch-genealogisch-geographischer Atlas zur Uebersicht der Geschichte des ungrischen Reiches, seiner Nebenländer und der angränzenden Staaten und Provinzen*, Sibiu, 1845—1851; *Schneller Ueberblick der Geschichte der Romänen von Laureani*, în AVSL, IV (1850), p. 73—85; *Die Veranlassung zu der engeren Verbrüderung der Sachsen in Siebenbürgen*, ibidem, III (1858), p. 208—273.

IV. — Cea mai bună biobibliografie a lui **B.** a scris-o fiul său vitreg Eugen v. Friedenfels, *Joseph Bedeus von Scharberg. Beiträge zur Zeitgeschichte Siebenbürgens im 19 Jahrhundert*, I—II, Viena, 1876/77, XII + 417 p. (I), X + 499 p.(II). **(A. A.)**

BEJENARU, Nicolae I. — N. 28 noiembrie 1897 — m. 13 mai 1970, Iași. Studii secundare la Bîrlad, universitare la Iași (1921). Doctor în istorie (1924). Învățător (1914—1916). Secretar (1921—1924), asistent la catedra de istorie a Facultății de litere din Iași (1923—1940) și, paralel, profesor de istorie la diverse licee din Iași (1924—1955). Lector și apoi conferențiar la Institutul de perfecționare a cadrelor didactice din Iași (1955—1964).

II.— Medievist. Studii privind istoria Moldovei în sec. XVI—XVII și a Țării Românești în sec. XVII. Lucrările sale se caracterizează printr-o informație bogată și prin încercarea de a găsi interpretări noi pentru

anumite domnii din istoria celor două ţări (Al. Lăpuşneanu, C. Şerban).
III. — *Ştefan Tomşa II (1611—1616; 1621—1623) şi rivalitatea turco-polonă pentru Moldova*, Iaşi, 1926, 92 p.; *Politica externă a lui Alexandru Lăpuşneanu*, Iaşi, 1935, 130 p.
— *Constantin Şerban înainte de domnie*, în „Arhiva", XXXI (1924), 1, p. 14—26; *Constantin Şerban domn*, ibidem, nr. 3—4, p. 227—239; *Răscoala seimenilor (1655) şi stabilirea supremaţiei politice a lui Rákóczy asupra Ţării Româneşti*, ibidem, 5—6, p. 239—242 şi XXXII (1925), 2, p. 99—113. **(N.S.)**

BELDICEANU, Nicoară N. I. — N. 25 februarie 1920, Bucureşti. Studii secundare şi superioare (1943) la Bucureşti. Doctor în istorie al Universităţii din München (1955) şi al Universităţii din Paris (1963); în 1973 a obţinut la Paris şi doctoratul de stat în Litere şi Ştiinţe Umane. Asistent la Institutul de studii şi cercetări balcanice din Bucureşti (1945—1947). Cercetător (1955—1967) şi cercetător principal — maître de recherches (din 1967) la „Centre National de la Recherche Scientifique" din Paris. Conferenţiar la École Pratique des Hautes Etudes (din 1965).
II. — Cercetări privind istoria Imperiului otoman. A adus importante contribuţii asupra instituţiilor otomane, oraşului otoman, lumii balcanice, ca şi în elucidarea unor aspecte ale relaţiilor româno-otomane.
III. — *Les actes des premiers sultans conservés dans les manuscrits turcs de la Bibliothèque Nationale à Paris*, Paris-La Haye, 1960 şi 1964, vol. I, 196 p. + h.; vol. II, 422 p. + h. + pl.; *Codes de lois coutumières de Mehmet II:* Kitāb-i qavānīn-i 'örfiyye-i 'osmānī, Wiesbaden, 1967, 39 + + 69 p.; *Recherches sur la province de Quaraman au XVI-e siècle*, Leyde, 1968, 130 p. (în colaborare); *Deux villes de l'Anatolie préottomane*, Paris, 1973, 66 p. + 13 pl. şi h.; *Recherches sur la ville ottomane au XVI-e siècle*, Paris, 1973, 468 p.; *Le monde ottoman des Balkans, 1402—1566: institutions, société, économie*, Londra, 1975, 340 p. **(D.B.)**

BELDICEANU, Nicolae I. — N. 26 octombrie 1844, com. Preuţeşti, jud. Suceava — m. 3 februarie 1896, Iaşi. Studii secundare şi universitare la Iaşi. Profesor secundar. Membru onorific al Academiei din Berlin. Poet.
II. — Arheolog. S-a preocupat cu multă pasiune de antichităţile preistorice din Moldova, făcînd numeroase cercetări în aşezarea de la Cucuteni.
III. — *Antichităţile de la Cucuteni*, în „Revista pentru istorie, arheologie şi filologie", III(1885), 5, Bucureşti, p. 187—192. **(E.C.)**

BELU, Sabin I. — N. 29 noiembrie 1919, Mediaş. Studii secundare la Oraviţa, superioare la Cluj. Cercetător ştiinţific şi şef de sector la Institutul de istorie şi arheologie din Cluj. Membru al Societăţii de ştiinţe istorice din România.
II. — Medievist. Studii privind istoria social-economică a Transilvaniei, bazate pe o bogată documentaţie adesea inedită. A abordat şi teme de istorie universală, punînd la îndemîna publicului cititor reuşite lucrări de popularizare.
III. — Colaborator la colecţiile *Documente privind istoria României* şi *Documenta Romaniae Historica*, seria C, Transilvania. Coautor la: *Arta populară în Valea Jiului*, Bucureşti, 1963, 580 p.; *Glosar de termeni şi expresii din documentele latine privind istoria medie a României*, Bucureşti, 1965, 202 p.; *Epoca marilor descoperiri geografice*, Bucureşti, 1971, 439 p.
— *Despre participarea orăşenilor din Transilvania la răscoala populară din 1514*, în „Studii", VI (1953), 4, p. 119—128; *Despre robi în Imperiul otoman*, în AIIC, III (1961), p. 7—67 (în colaborare); *Două registre ale breslei postăvarilor din Braşov în sec. XVI*, în AMN, IV (1967), p. 127—151 (în colaborare); *Contribuţii la istoria aşezărilor româneşti din Munţii Apuseni*, în „Cumidava", II (1968), p. 53—77 (în colaborare); *Al doilea registru al breslei postăvarilor din Braşov în sec. XVI*, în AMN, VI (1969), p. 565—576 (în colaborare); *Contribuţii la istoria satelor din Munţii Apuseni în evul mediu (s. XVI—XIX)*, în „Sargetia", 1973, p. 125—129. **(D.M.)**

BENDITER, Jeaneta I. — N. 12 martie 1917, Botoşani. Studii secundare la Botoşani, universitare la Iaşi. Doctor în istorie la Universitatea din Moscova (1952). Conferenţiar (1952—1971), profesor (1971—1975) la catedra de istorie universală a Facultăţii de istorie a Universităţii Iaşi.
II. — Specialist în istoria contemporană a României şi universală; contribuţii privind situaţia internaţională şi politica externă a României în perioada interbelică. A participat la elaborarea unor lucrări, studii şi articole privind mişcarea de rezistenţă, pregătirea insurecţiei din august 1944 şi desfăşurarea luptei pentru instaurarea puterii revoluţionar-democratice în Moldova.
III. — *Universitatea din Iaşi între anii 1944—1960*, în „Contribuţii la istoria dezvoltării Universităţii din Iaşi, 1860—1960", Iaşi, 1960, p. 246—286; *Contribuţii la cunoaşterea situaţiei economice a României în perioada dictaturii militaro-fasciste (6 sept. 1940—23 August 1944)*, în AIIAI, III (1966), p. 85—135; *A.D. Xenopol în anii studenţiei*, ibidem, p. 39—63; *A.D. Xenopol*,

représentant de la science roumaine au-delà des frontières, în RRH, VIII (1969), 2, p. 297—311 (în colaborare); *Relații româno-germane în perioada 1928—1932*, în AIIAI, VIII (1971), p. 317—330 (în colaborare); *Din istoria relațiilor germano-italiene, 1938—1940*, în AȘUC, XVIII (1972), fasc. 2, p. 195—206; *Încercarea de anexare a Austriei 1933—1934) și poziția marilor puteri*, ibidem, p. 293—307; *Operația „Felix"*, în AIIAI, IX (1972), p. 417—430; *România în contextul evenimentelor europene din perioada 1944—1947*, în AȘUC, XIX (1973), fasc. 1, p. 55—68 (în colaborare). **(T.U.)**

BENKŐ, József I. — N. 20 decembrie 1740, com. Brăduț, jud. Covasna — m. 28 decembrie 1814. Studii medii la Odorheiu Secuiesc și Aiud. Preot (1765), apoi profesor de teologie (1787—1789) la liceul din Odorheiu Secuiesc. Neputîndu-se împăca cu superiorii, s-a retras în satul Aita Medie, unde s-a ocupat de istorie.

II. — Istoria scrisă de el se bazează pe o concepție largă, pe adunarea, selectarea și critica izvoarelor. Studii privind istoria medievală a Transilvaniei, sub aspect politic, economico-social și demografic. A întocmit o valoroasă lucrare despre episcopatul catolic al Milcoviei, bazată pe multe izvoare inedite, o descriere a secuimii și prima fascicolă din lucrarea privitoare la răscoala condusă de Horea, Cloșca și Crișan. **B.J.** a adunat o bogată colecție de izvoare narative transilvane, pregătind publicarea lor. Membru al Societății academice din Harlem (1781).

III. — *Transilvania sive Magnus Transsilvaniae Principatus olim Dacia Mediterranea dictus*, Vindobonae, 1777—1778 (din volumul III au fost tipărite în 1790 cinci fascicole); *Milcovia, sive antiqui episcopatus Milkoviensis*, vol. I—II, Viennae, 1781; *Diaetae sive Rectius Comitia Transilvaniae, eorumque decreta que vulgo adpellantur articuli dietales*, Cibinii-Claudiopoli, 1791, 122 p.; *Imago inclytae in Transylvania nationis siculicae historico-politica ex probatissimis historiis et cum primis legibus patriis atque comitiorum decretis ...*, Cibinii et Claudiopoli, 1791, 89 p.

IV.—Mikó Imre, *Benkő József élete és, munkái* (Viața și opera lui **B.J.**), Pesta 1867. 350 p. **(L.D.)**

BENKŐ, Samu I. — N. 25 februarie 1928, sat Leordeni, com. Gheorghe Doja, jud. Mureș. Studii secundare și superioare la Cluj. Preparator, apoi asistent la Facultatea de filozofie a Universității din Cluj (1949—1952). Cercetător științific la Institutul de istorie și arheologie din Cluj (din 1953).

II. — Modernist: a contribuit prin monografii și studii la elucidarea unor aspecte majore ale dezvoltării culturii din Transilvania în secolele XVIII—XIX, abordînd probleme ca: formarea intelectualității moderne, istoria științelor, gîndirea social-politică, învățămîntul, istoria presei.

III. — *Tanulmányok az erdélyi kapitalizmus kezdeteiről* (Studii despre începuturile capitalismului în Transilvania), București, 1956, 114 p. (în colaborare); *Kemény Zsigmond naplója* (Jurnalul lui K. Zs.), București, 1966, 230 p.; *Bolyai János vallomásai* (Confesiunile lui B.J.), București, 1968, 278 p.; *Sorsformáló értelem. Művelődéstörténeti dolgozatok* (Rațiunea existenței. Studii de istoria culturii), București, 1971, 344 p. *Societățile culturale clujene din prima jumătate a sec. al XIX-lea și rolul lor în formarea intelectualității burgheze*, în SCIC, 1957, 1—4, p. 143—164; *Eszmék és tettek 1848 tavaszán Erdélyben* (Idei și fapte în primăvara lui 1848 în Transilvania), în „1848 Arcok, eszmék, tettek" (1848, Portrete, idei, fapte), București, 1974, 10—30. **(L.D.)**

BERCIU, Dumitru I. — N. 27 ianuarie 1907, sat Bobaița, com. Malovăț, jud. Mehedinți. Studii secundare la Turnu-Severin, superioare la București (1932). Membru al Școlii române din Roma. Doctor în filozofie și litere (1938). Profesor secundar (1933—1945). Șef al misiunii arheologice române, secretar și apoi director al Institutului român din Albania (1938—1944). Conferențiar și apoi profesor la catedra de istoria României a Facultății de istorie a Universității București (din 1945). Decan (1966—1971). Consilier și apoi șef de sector la Institutul de arheologie, București (din 1948). Membru titular al Academiei de științe sociale și politice a R.S.R. (din 1970). Membru al Institutului de preistorie din Viena (din 1935) și al Societății arheologice a R.S.F. Iugoslavia (din 1960). Membru corespondent al Institutului arheologic din R.F. Germania (din 1965). A participat sau a trimis comunicări la numeroase congrese internaționale de specialitate în țară și peste hotare. Distins de Academie cu premiile „V. Pârvan" (1936) și „N. Bălcescu" (1961).

II. — Arheolog și istoric al antichității. De-a lungul celor patru decenii de activitate, **D.B.** a efectuat cercetări de teren și de prelucrare a materialelor descoperite, fiind unul dintre cei mai fecunzi arheologi români. A studiat probleme începînd din epoca neolitică și terminînd cu epoca geto-dacică. O atenție deosebită a acordat studierii epocii neolitice, în principal a culturilor: Hamangia, Boian, Gumelnița, Sălcuța, Vădastra, Petrești. Pentru unele din ele, precizînd periodizarea și conținutul. A condus săpăturile arheologice de la: Petru Rareș, Tangîru, Ostrovul Simian, Baalt

Verde, Vlad Ţepeş, Pietrele, Alba Iulia (Lumea Nouă), Petreşti, Verbicioara, Sălcuţa, Cernavodă, Hamangia, Tariverdi, Ocniţa, Oinacu, Verbiţa, Vîrţu ş.a.
III. — Colaborator la *Istoria României*, vol.I, Bucureşti, 1960; *Arheologia preistorică a Olteniei*, Craiova, 1939, 249 p.; *Contribuţii la problemele neoliticului în România în lumina noilor cercetări*, Bucureşti, 1961, 593 p.; *Din istoria Dobrogei*, vol. I, Bucureşti, 1965 (Partea I. Orînduirea comunei primitive), 136 p.; *Zorile istoriei în Carpaţi şi la Dunăre*, Bucureşti, 1966, 319 p.; *Cultura Hamangia*, Bucureşti, 1966, 321 p.; *Neue Forschungsergebnisse zur Vorgeschichte Rumäniens*, Bonn, 1966, 63 p. + 22 pl.; *Romania before Burebista*, Londra—New York—Washington, 1967, 215 p. + 73 pl.; *Arta traco-getică*, Bucureşti, 1969, 234 p. + 2 pl.; *Lumea celţilor*, Bucureşti, 1970, 238 p. + 40 pl.
—Das thrako-getische Fürstengrab von Agighiol in Rumänien, în 50. BerRGK, Berlin, 1971, p. 209—265. **(E.C.)**

BERCIU, Ion I. — N. 3 martie 1904, sat Bobaiţa, com. Malovăţ, jud. Mehedinţi. Studii secundare la Turnu-Severin, universitare la Bucureşti şi Paris. Profesor secundar la Deva, Turnu-Severin, Alba Iulia şi Sebeş. Asistent la muzeul „Porţilor de Fier“ din Turnu-Severin (1934—1938); organizator şi director al Muzeului regional Alba Iulia (1939—1949), organizator al Muzeului raional din Sebeş (1955—1957), conservator al secţiunii arheologice a Muzeului regional Alba Iulia (din 1957). Redactor al revistei *Apulum* (din 1939).
II. — Arheolog. Studii privind prima şi mai ales a doua epocă a fierului, riturile funerare daco-romane etc. Contribuţii privind aşezările şi castrele romane de la Drubeta şi Apulum. Săpături la Căpîlna, Piatra Craivii, Ighiu etc.
III. — *Depozitul de bronz de la Ighiel*, în „Apulum“, I (1942), p. 21—38; *Două tezaure de monede republicane romane din Dacia Superioară*, ibidem, 110—202 (în colaborare); *Cercetări şi săpături arheologice în judeţele Turda şi Alba*, ibidem, II (1946), p. 1—80 (în colaborare); *Săpături şi cercetări arheologice în anii 1944—1947*, ibidem, III (1948), p. 1—43 (în colaborare); *Mozaicuri policrome romane din Dacia*, în „Acta Musei reg. Apulensis“, IV (1961), 30 p.; *Aşezarea hallstattiană fortificată de la Drîmbar Teleac*, în „Apulum“, V (1965), p. 71—89 (în colaborare); *Importanţa complexului neolitic „Lumea Nouă“ în lumina noilor săpături (1961—1963)*, ibidem, VII (1968), p. 53—59. **(E.C.)**

BERECHET, Ştefan Gr. I. — N. 16 ianuarie 1885, com. Moşoaia, jud. Argeş — m. 1946. Studii secundare la Curtea de Argeş şi Bucureşti, universitare — drept — la Iaşi (1922). Academia teologică din Kiev şi Petersburg; licenţiat în teologie (1909) şi drept (1922). Doctor în drept (1926). Profesor de limbi slave la Şcoala militară din Bucureşti (1918—1922), şi Chişinău (1922—26). Profesor de istoria vechiului drept românesc la Facultatea de drept din Iaşi (din 1926).
II. — Specialist în istoria dreptului vechi românesc. Bun cunoscător al limbilor slave, a publicat documente slave şi româneşti, informaţii ruseşti referitoare la istoria ţărilor române, izvoare juridice româneşti. A editat vechi legi româneşti, între care „Pravilniceasca condică“ (1780) şi „Condica criminalicească“ (1818). A studiat interdependenţa dintre vechiul drept românesc şi cel bizantin şi slav.
III. — *Autobiografia stareţului Paisie Velicikovski*, Iaşi, 1918, VII + 27 p.; *Documente slave de prin arhivele ruse*, Bucureşti, 1920, 103 p.; *O carte rusească despre biserica Bucovinei de acum 50 ani. Partea I*, Chişinău, 1925, 37 p.; *Particularităţile conjurătorilor la români. După documente slave*, Chişinău, 1925, 46 p.; *Documente vechi 1490—1827*, Chişinău, 1928, 63 p.; *Schiţă de istorie a legilor vechi româneşti, 1632—1866*, Chişinău, 1928, 108 p.; *Legătura dintre dreptul bizantin şi românesc. Vol. I. Partea I. Izvoadele*, Vaslui, 1937, 376 p.; *Dreptul vechilor noştri ierarhi la judecata mirenilor*, Bucureşti, 1938, 23 p.; *Album paleografic juridic no. 1*, Iaşi, 1939, 1 p. + 38 pl. **(N.E.)**

BERGER, Albert I. — N. 30 septembrie 1864, sat Săcărîmb, com. Certeju de Sus, jud. Hunedoara — m. 12 martie 1936, Bistriţa. Studii secundare la Bistriţa, superioare la Tübingen, Heidelberg, Leipzig şi Cluj. Din 1888 lucrează la sistematizarea arhivei din Bistriţa, apoi profesor la gimnaziul din acelaşi oraş (din 1892).
II. — Arhivist şi istoric. Merite însemnate în domeniul arhivisticii şi organizării arhivelor din Bistriţa, utilizate în lucrările sale de N. Iorga, care recunoaşte importanţa concursului primit din partea lui **A.B.**
III. — *Urkunden-Regesten aus den alten Bistritzer Archiven von 1203—1490*, în BGP, 1892/93, p. 3—58 (apărut şi separat Bistriţa, 1893); II. Teil: *Von 1491—1516*, ibid., 1893/94, p. 3—44; III. Teil: *Von 1517—1526*, ibid., p. 3—45; *Volkszählung in den 7 und 2 Stühlen, im Bistritzer und Kronstädter Distrikte vom Ende des XV. und Anfang des XVI. Jahrhunderts*, în Kbl, XVII (1894), p. 49—59, 65—76; *Verzeichnis der Bistritzer Oberrichter auf Grund urkundlicher Quellen*, în „Festgabe der Stadt Bistritz“, Bistriţa 1897, p. 81—100; *Das Verhältnis von Bistritz zu dem Moldauer*

Woiwoden Peter Rareş, în „Festgabe zur Feier der Einweihung des neuen ev. Gymnasial-, Bürger- und Elementarschulgebäudes A.B. in Besstercze (Bistritz) am 7. Okt. 1911, Bistriţa, 1911, p. 37—79. **(A.A.)**

BERINDEI, Dan I. — N. 3 noiembrie 1923, Bucureşti. Studii secundare şi superioare (1941 1945) la Bucureşti. Doctor în istorie (1969). Asistent şi secretar la Institutul de studii şi cercetări balcanice (1946—1948). Cercetător (din 1948) şi cercetător ştiinţific principal (din 1956) la Institutul de istorie al Academiei; în 1968—1970, secretar ştiinţific. Secretar al Comitetului naţional al istoricilor (din 1970), membru în biroul consiliului de conducere al Societăţii de ştiinţe istorice, vicepreşedinte al Comisiei de heraldică, genealogie şi sigilografie, membru al biroului Comisiei naţionale de istorie militară. Membru al Comisiei internaţionale de istoria presei, al Asociaţiei internaţionale de studii şi cercetări asupra informaţiei (Elveţia), al Institutului naţional pentru istoria jurnalismului (Italia), al Societăţii de istorie modernă (Franţa) şi al Asociaţiei europene de istorie contemporană (Franţa). A participat la numeroase reuniuni internaţionale de specialitate. Membru în comitetul de redacţie al vol. IV din *Istoria României* şi în comitetele de redacţie ale periodicelor: *Revue Roumaine D'Histoire*, *Studii şi materiale de istorie modernă*, *Studii şi articole de istorie* şi *Revista arhivelor*.

II. — Modernist. Domeniile în care s-a afirmat cuprind o arie largă: istoria politică şi socială a secolului al XIX-lea, unde a adus contribuţii originale asupra unor momente-cheie: revoluţiile din 1821 şi 1848, Unirea Principatelor, reforma agrară din 1864, războiul pentru curerirea Independenţei, istoria culturii, a jurnalismului şi cea a oraşului Bucureşti, care îi datorează studii temeinice, de înaltă ţinută ştiinţifică. Preocupări privind istoria diplomaţiei şi a relaţiilor internaţionale. **D.B.** şi-a mai legat numele de realizarea cîtorva volume de documente şi instrumente de lucru. Susţinută activitate şi în domeniul popularizării istoriei.

III. — Colaborator la *Istoria României*, vol. IV, Bucureşti, 1964.

Documente privind Unirea Principatelor II. *Rapoartele consulatului Austriei din Iaşi (1856—1859)*, Bucureşti, 1959, LIX + 550 p.; I. *Documente interne (1854—1857)*, Bucureşti, 1961, XLIV + 779 p. (coordonator şi coautor); *Aspecte militare ale răscoalei populare din 1821*, Bucureşti, 1962, 226 p. + 9 pl. (o a doua ediţie în 1973); *Oraşul Bucureşti, reşedinţă şi capitală a Ţării Româneşti (1459—1862)*, Bucureşti, 1963, 301 p.; *Din începuturile diplomaţiei româneşti moderne*, Bucureşti, 1965, 182 p.; *La réforme agraire de 1864 en Roumanie et son application*, Bucureşti, 1966, 127 p. (în colaborare); ediţie amplificată — 361 p. — în limba română, Bucureşti, 1967; *L'Union des Principautés Roumaines*, Bucureşti, 1967, 225 p.; *Documente Hurmuzaki*, seria nouă, *Rapoarte consulare austriace (1812 — 1823)*, vol. II, Bucureşti, 1967, CXXVLIII + 1020 p.; *M. Kogălniceanu. Texte social-politice alese*, Bucureşti, 1967, 423 p. (coordonator şi coautor); *L'Académie de la République Socialiste de Roumanie 1866—1966. Bref historique*, 155 p. + il. (în colaborare); *Bălcescu*, Bucureşti, 1969, 272 p. + 8 pl.; *Revoluţia română din 1848*, Bucureşti, 1969, 379 p. (coautor); *Bibliografia analitică a periodicelor româneşti*, vol. II, Bucureşti, 1970—1972, 1344 p. (coautor); *Războiul pentru independenţa naţională. 1877—1878. Documente militare*, Bucureşti, 1971, LII + 658 p. (în colaborare); *L'année révolutionnaire 1821 dans les Pays Roumains*, Bucureşti, 1973, 246 p.; *Revoluţia română din 1848*, Bucureşti, 1974, 79 p. **(G.P.)**

BERZA, Mihai I. — N. 23 august 1907, Tecuci — m. 5 octombrie 1978, Bucureşti, Studii universitare la Iaşi (1929). Membru al Şcolii Române din Roma (1931—1933); audiază cursuri la École Pratique des Hautes Études din Paris (1935—1936). Secretar al Şcolii române din Roma (1936—1938). Doctor docent. Profesor secundar (1939—1941). Subdirector al Institutului de istorie universală „N. Iorga" (1941 1947), ocupă şi catedrele de metodologie şi istoriografie, genealogie şi heraldică de la Şcoala de arhivistică (1944—1950). Profesor la Facultatea de istorie din Bucureşti (1950—1974), unde în 1964 devine şef al catedrei de istorie universală medie, modernă şi contemporană. În 1956—1964 şef al secţiei de istorie universală de la Institutul de istorie „N. Iorga". Director al Institutului de studii sud-est europene (din 1964). Membru corespondent al Academiei R.S.R. (1963), membru titular al Academiei de ştiinţe sociale şi politice (1970), membru în comitetul internaţional AIESEE (1970), preşedinte al Comisiei de istoria ideilor (1964), profesor invitat la Collège de France (1966). Membru în biroul Comitetului internaţional al ştiinţelor istorice (CISH — din 1970), vicepreşedinte al Asociaţiei internaţionale de studii bizantine (din 1971), membru străin al Academiei sîrbe de ştiinţe şi arte. Redactor-şef al RESEE şi membru în comitetul de redacţie al publicaţiilor RRD, SCIA, RRH şi al colecţiei Doc. Romaniae Historica.

II. — Activitatea științifică a lui **M.B.** s-a desfășurat pe aproape toate planurile anchetei istoriografice: de la istoria economiei la cea a ideilor, de la teorie și metodă la genealogie și heraldică. Se poate spune, fără teamă de exagerare, că nimic din ceea ce aparține istoriei, ca direcție de investigație, nu i-a rămas străin. Elev al lui Ilie Minea, evită erudiția tumultoasă, adesea dezordonată, a magistrului și își construiește cercetările într-un perfect echilibru între informație și analiză, vădit preocupat ca forma, de cea mai aleasă ținută, să îmbrace riguros fondul. Calofil în cel mai bun înțeles al cuvîntului, **M.B.** se numără printre autorii paginilor de mare valoare literară din istoriografia noastră. Debutant cu un studiu privind cronica lui Matei al Mirelor, **M.B.** a fost atras rapid de istoria universală, îndelungatul stagiu la Roma facilitîndu-i întruparea acestor preocupări într-un lung șir de studii, între cele mai remarcabile fiind acelea consacrate orașului Amalfi, a căror încununare o constituie privirea sintetică de largă cuprindere asupra funcției istorice a Mării Negre în secolele XIII—XV. După un popas fecund în domeniul teoriei și istoriografiei — care îi prilejuiește și o bună analiză a concepției și metodei lui N. Iorga —, **M.B.** revine, am spune, la prima preocupare: istoria națională. Contribuția masivă la volumele privind evul mediu din ampla sinteză *Istoria României* — unde abordează, deopotrivă, istoria economică, socială, politică și culturală — este însoțită de exemplare cercetări privind regimul de obligații al țărilor române față de Poartă și arta medievală românească.
III. — Redactor responsabil adjunct și autor la *Istoria României*, vol. II—III, București, (1962—1964); *Mănăstirea Sucevița*, București, 1958, 198 p. + pl. (în colaborare); *Cultura moldovenească în timpul lui Ștefan cel Mare*, culegere de studii, sub îngrijirea ..., București, 1964, 684 p.; *N. Iorga, Pagini alese*, antologie și studiu introductiv de..., București, 1965, 2 vol., LXII + 305 + 460 p.; *Repertoriul monumentelor și obiectelor de artă din timpul lui Ștefan cel Mare*, București, 1968, 512 p.
—*Amalfi Preducale (596—957)*, în ED, VIII (1938), p. 349—444; *La Mer Noire à la fin du Moyen Age*, în „Balcania", IV (1941), p. 409—435; *Der Kreuzzug gegen die Türken—ein europäisches Problem*, RHSEE, XIX (1942), p. 42—74; *Știință și metodă istorică în gîndirea lui Nicolae Iorga*, în AARMSI, s. III, XXVII (1946), p. 245—308; *Haraciul Moldovei și Țării Românești în sec. XV—XIX*, în SMIM, II (1957), p. 7—47; *Variațiile exploatării Țării Românești de către Poarta otomană în secolele XVI—XVII*, în „Studii", XI (1958), 2, p. 59—72; *Les grandes étapes de l'histoire du Sud-Est européen*, în „Tradition et innovation dans la culture des pays du Sud-Est-européen", la Colloque ... „CIPSH", București, 1969, p. 9—26; *Problèmes majeurs et orientationes de la recherche dans l'étude de l'ancienne culture roumaine*, în RRH, IX (1970), 3, p. 485—506; *Nicolae Iorga et les traditiones du Sud-Est européen dans le domaine de la culture*, în „Cahiers d'Histoire Mondiale", XIII (1971), p. 390—426; *Turcs, Empire ottoman et relations roumano-turques dans l'historiographie moldave des XVe—XVIIe siècles*, în RESEE, X (1972), p. 595—627; *Activitatea istoriografică a lui Dimitrie Cantemir*, în „300 de ani de la nașterea lui Dimitrie Cantemir", București, 1974, p. 17—39; *Les études du Sud-Est européen, leur rôle et leur place dans l'ensemble des sciences humaines*, în RESEE, XIII (1975), p. 5—14. **(F.C.)**

BETHLEN, Farkas **I.** — N. 1639 — m. 30 decembrie 1679, sat Nicoleni, com. Șimonești, jud. Harghita. Studii la Alba Iulia. Membru al consiliului princiar în timpul lui Gh. Rákóczi al II-lea. Sol al principelui la împăratul Leopold în 1658, pentru a obține sprijin împotriva turcilor, și la Constantinopol în 1678. Comite suprem de Alba.
II—III. — Lucrarea lui *Historiarum Pannonico-Dacicarum libri X a clade a Mohazensi 1526 usque ad finem seculi*, care cuprindea un vast material documentar, adunat în cea mai mare parte cu ocazia soliei la Constantinopol, a început să fie editată de fratele său Bethlen Elek în 1684 la tipografia înființată cu acest scop la Criș (jud. Sibiu). În 1690, în urma luptelor purtate de Thököly Imre, tipărirea s-a întrerupt. În partea tipărită sînt înfățișate evenimentele pînă la 1601. Coalele tipărite au fost broșate și puse în vînzare abia în 1775. Ulterior, József Benkö a pregătit o nouă ediție în 6 volume sub titlul: *Wolfgangi de Bethlen celsissimi Principis Transsylvaniae consiliarii intimi, supremi comitis comitatus Albensis, nec non regni cancellarii Historia de rebus Transsylvanicis*. Editio secunda, tom I—VI, Cibinii, 1782—1793. Cronica cuprinde evenimentele dintre 1526 și 1609. Scrisă pe baza unor cronici mai vechi, ea este foarte bogată în știri mai ales pentru epoca lui Mihai Viteazul și cea a lui Radu Șerban, prezentînd evenimentele din Transilvania, dar și pe cele din Moldova și Țara Românească.
IV. — Svéda Pál, *Bethlen Farkas historiája* (Istoria lui Bethlen Farkas), Pécs, 1938. **(L.D.)**

BETHLEN, János **I.** — N. 1613 — m. 28 februarie 1678, Sibiu. Studii la Alba Iulia

şi la Universitatea din Frankfurt. Participă în 1644 la expediţia lui Gh. Rákóczi I, în cadrul războiului de 30 de ani. Carieră politică. A jucat un rol de seamă în refacerea şcolii de la Aiud, care a suferit mult în urma invaziilor turco-tătare din 1658—1660, iar în urma daniei lui, şcoala din Odorheiu Secuiesc a fost ridicată la rangul de colegiu.
II. — În lucrările sale de istorie, **B.J.** oferă ştiri ample despre istoria Transilvaniei între anii 1629 şi 1673; cronicile lui conţin informaţii şi despre Moldova şi Ţara Românească. Autorul include adesea în cronica sa acte oficiale, documente şi note zilnice, ceea ce măreşte autenticitatea operei.
III. — *Rerum Transylvanicarum libri quator continens res gestas principium eiusdem ab anno 1629, usque ad annum 1663*, Cibinii, 1663; în traducere germană *Das bedrängte Dacia. Das ist: Siebenbürgische Geschichte ... Verteutschet durch Johannem Troester*, Nurnberg, 1666; *Historia rerum Transilvanicarum ab anno 1662, usque ad annum 1673...*, Viennae, I—II, 1782—1783. **(L.D.)**

BETHLEN, Miklós I. — N. 1 septembrie 1642 — m. 17 octombrie 1716, Viena. Studii la Alba Iulia, Cluj, Heidelberg, Utrecht şi Leida (1661—1662). Carieră politică şi militară. La dieta din 1691 a fost ales cancelar al Transilvaniei, obţinînd în 1696 titlul de conte. S-a opus ocupării Transilvaniei de către habsburgi fiind întemniţat.
II. — Scrierea lui principală *Önéletirás* (Memorii) reprezintă o operă de mare valoare literara şi istorică, în care istoria Transilvaniei este înfăţişată amplu de un martor ocular.
III. — *Memoires historiques contenant l'histoire des dernièrs troubles de Transylvanie*, 2 vol., Amsterdam, 1736, 344 p. (I), 189 p. (II); *Betlhen Miklós rabságábánirt emlékiratai, imádságai* (Memoriile şi rugăciunile lui **B.M.** scrise de el în închisoare), Budapest, 1923; *Bethlen Miklós önéletirása* (Memoriile lui **B.M.**), vol. I—II, Budapest, 1955, 408. p (I), 426 p. (II). **(L.D.)**

BEU, Octavian I. — N. 9 iulie 1893, com. Orlat, jud. Sibiu — m. 3 ianuarie 1964, Sibiu. Studii secundare la Sibiu, universitare — drept — la Budapesta. Doctor în ştiinţe politice al Universităţii din Budapesta şi doctor în drept al Universităţii din Cluj. A lucrat în diplomaţie.
II. — Cercetări privind răscoala lui Horea; oglindirea ei în corespondenţa împăratului Iosif al II-lea cu arhiducele Leopold şi în arta transilvăneană şi europeană a epocii.
III. — *Răscoala lui Horea în arta epocii*, Bucureşti, 1935, 75 p.; *Kaiser Josef II. und der Bauernaufstand Horias*, Sibiu, 1944, 117 p. (şi în l. franceză). *Răscoala lui Horea în corespondenţa împăratului Iosif II cu arhiducele Leopold de Toscana*, în vol. „Fraţilor Alexandru şi Ioan Lapedatu", Bucureşti, 1936, p. 51—60. **(N.E.)**

BEZA, Marcu I. — N. 1885, Kesura (Grecia) — m. 1949, Bucureşti. Studii secundare la liceul din Bitolj (Iugoslavia, 1903), universitare la Bucureşti (1908). A activat în diplomaţie (din 1909), fiind şi docent al Universităţii din Londra. Membru corespondent al Academiei Române (din 1923).
II. — Pe lîngă diverse opere literare sau de istorie literară, a alcătuit şi cîteva studii privind relaţiile ţărilor române cu orientul creştin.
III. — *Paganism in roumanian folklore*, London-Toronto-New York, 1928, X + 162 p. + 16 pl.; *Biblioteci mănăstireşti la muntele Athos*, Bucureşti, 1934, 41 p.; *Urme româneşti în răsăritul ortodox*, Bucureşti, 1935, 208 p.
IV. — N. Iorga, *Legături româneşti cu muntele Sinai. Observaţii la comunicarea d-lui Beza*, Bucureşti, 1932 şi idem, *Legături descoperite de d. M. Beza cu mănăstirele Meteorele din Tesalia*, Bucureşti, 1934. **(N.S.)**

BEZDECHI, Ştefan I. — N. 24 aprilie 1888, Ploieşti — m. 25 martie 1958, Cluj. Studii secundare la Ploieşti, superioare la Bucureşti; specializare la Universitatea din Berlin. Membru al Şcolii române din Roma (1924). Doctor în filozofie. Profesor de limba şi literatura greacă la Universitatea din Cluj (1919—1951), desfăşurînd o rodnică activitate didactică, formînd zeci de specialişti în filologie clasică. Colaborator al Institutului de istorie din Cluj-Napoca. Membru corespondent al Academiei Române (din 1945).
II. — Specialist în literatura, filozofia şi istoria antică, traducînd şi scriind lucrări despre autorii greci şi latini (Homer, Hesiod, Aristofan, Herodot, Polibiu, Platon, Aristotel, Ovidiu) şi pătrunderea lor în cultura românească. Preocupări privind literatura grecească tîrzie, patristicia şi literatura istorică bizantină (N. Gregoras). Cercetări asupra vieţii, activităţii şi operei umanistului de origine română Nicolae Olahus. S-a afirmat drept unul dintre cei mai buni elenişti din ţara noastră, apreciat şi în străinătate. Colaborator la publicarea colecţiei de *Documente privind istoria României*, seria C. Transilvania, şi la glosarul de termeni şi expresii din documentele latine privind ţările române.
III. — *Nicephori Gregorae Epistulae XC*, în ED, II (1924), p. 239—275; *Nicolaus Olahus. Primul umanist de origine română*, Aninoasa-Gorj (1939), 126 p.; *Cronica ine-*

dită de la Blaj a protosinghelului Naum Râmniceanu, partea I, text însoțit de un studiu introductiv, Sibiu, 1944, 105 p.; *Familia lui Nicolae Olahus*, în AIINC, V (1928—1930), p. 63—85. **(N.E.)**

BEZVICONI, Gheorghe Gh. I. — N. 14 aprilie 1910, Jitomir (U.R.S.S.) — m. 30 aprilie 1966, București. Studii la Chișinău și București. Cercetător la Institutul de istorie „N. Iorga". Colaborator permanent la numeroase reviste și ziare; a fundat, în 1933, revista istorică *Din trecutul nostru*. Distins cu medalia de aur a Institutului de istorie și heraldică al Franței (1935), cu Crucea „Ligii Republicane Franceze a Binelui Public" clasa a III-a și cu Medalia de Onoare Vermeil a Societății Academice „Arts-Sciences-Lettres" din Franța (1936). Premiul Năsturel al Academiei Române (1948). Studiile lui de genealogie a boierimii moldovene și de relații româno-ruse sînt de cel mai mare interes. Hărnicia lui științifică, materialele documentare noi scoase de el la lumină au atras atenția cercurilor științifice din țară și de peste hotare. N. Iorga i-a recenzat mai multe lucrări, prețuindu-i „munca atît de folositoare" pentru știință.

III. — *Armenii în Basarabia. Manuc-Bey*, Chișinău, 1934, 62 p. Ediția a II-a, 1938, 55 p.; *Boierimea Moldovei dintre Prut și Nistru. Documente*, București, vol. I, 1940, 345 p.; vol. II, 1943, 320 p.; *C. Stamati și contemporanii săi*, Iași, 1942, 100 p.; *Profiluri de ieri și de azi*, București, 1943, 336 p.; *Călători ruși în Moldova și Muntenia*, București, 1947, 464 p.; *Contribuții la istoria relațiilor româno-ruse*, București, 1962, 347 p.; *Necropola capitalei*, București, 1972, 292 p. (litografiat) **(Șt. Șt.)**

BIANU, Ion I. — N. august 1856, sat Făget, com. Valea Lungă, jud. Alba — m. 13 februarie 1935, București. Studii liceale la Blaj, universitare — filozofie (1876—1880) — la București, specializare la Milano și Paris (1880—1883). Bibliotecar la Biblioteca Academiei (din 1879), profesor secundar, profesor universitar la catedra de istoria literaturii române, primul ei titular (din 1902), la Universitatea din București. Membru corespondent (din 1887), titular (din 1902) și președinte al Academiei Române (1929—1932).

II. — Învățat de mare erudiție și perfect cunoscător al literaturii române vechi, **I.B.** a dat istoriografiei românești două importante instrumente de lucru — *Catalogul manuscriptelor românești din Biblioteca Academiei*, 3 vol., și *Bibliografia românească veche, 1508—1830*, 3 vol. —, care, prin rigurozitatea și soliditatea investigației pe care sînt întemeiate, rămîn și astăzi de neînlocuit. **I.B.** a consacrat cea mai mare parte a activității sale organizării Bibliotecii Academiei, fiind, după aprecierea lui N. Iorga, „întemeitorul cel adevărat, păzitorul statornic și harnicul străjer" al ei. Editor al unor texte de veche limbă românească, a contribuit în chip esențial la progresul paleografiei chirilice.

III. — *Psaltirea Scheiană (1482)*, București, 1889, XVIII + 536 p.; *Pagini de veche scriere românească*, București, 1921, 32 f.; *Album de paleografie românească*, ed. a III-a, București, 1940, 12 p. + XLIV pl. (în colaborare); *Lucrul apostolesc. Apostolul tipărit de diaconul Coresi în Brașov la anul 1563*, București, 1930, XIV + 632 p. **(F.C.)**

BIBESCU, Gheorghe I. — N. 14 martie 1834, București — m. 7 mai 1902, București. Studii în Franța. Bacalaureat în litere (1853), în științe (1855). Școala militară „St. Cyr". Ofițer în armata franceză, participă la corpurile expediționare din Mexic (1861—1863), Algeria (1867), Alsacia (1870). În 1889 organizează secția română a expoziției universale de la Paris, alcătuind o prezentare model a standului românesc. Membru al Academiei de științe morale și politice din Franța (din 1891), membru asociat al Institutului Franței (din 1897). Ofițer al Legiunii de Onoare.

II. — A abordat istoria în primul rînd pentru prezentarea domniei tatălui său, Gheorghe Bibescu, domn al Țării Românești (1842—1848). Polemist violent, face apologia acestuia, condamnînd revoluția de la 1848. A dat la iveală însă documente valoroase, din arhive particulare, legate de domnia acestuia. A publicat și memorii de război.

III. — *Quinze mois de régime libéral en Roumanie (1883—1884)*. Paris, 1886, 424 p.; *Exposition universelle. La Roumanie. Avant-Pendant-Après*, Paris, 1890, 443 p. + il. + h.; *Domnia lui Bibescu, I. România de la Adrianopol la Balta Liman (1829—1849). Corespondență și documente. 1843—1856*, București, 1893, 467 p. + il.; II. *România 1843—1859. Legi și decrete 1843—1848. Răzvrătirea din 1848. Istoria și legenda*, București, 1894, 744 p. (trad. din l. franceză).

IV. — Bondin Amédée, *Le prince Georges Bibesco*, Paris, f.a., 40 p. **(G.P.)**

BICHIR, Gheorghe I. — N. 27 octombrie 1926, com. Ivești, jud. Vaslui. Studii secundare la Bîrlad, universitare la București. Cercetător (1954—1967) și cercetător științific principal (din 1967) la Institutul de arheologie, București.

II. — Arheolog. Studii privind problemele epocii bronzului (timpuriu și dezvoltat) și arheologia carpilor și sarmaților.
III. — *Beiträge zur Kenntnis der frühen Bronzezeit im südöstlichen Transilvanien und in der Moldau*, în „Dacia", NS, VI (1962) p. 81 115; *Autour du problème des plus anciens modèles de chariots découverts en Roumanie*, ibidem, VIII (1964), p. 67—87; *Les Carpes à la lumière des dernières découvertes archéologiques de Moldavie*, în „Atti del VI Congresso internazionale delle Scienze Preistoriche e Protoistoriche", Roma, III (1966), p. 74—80; *La civilisation des Carpes (IIe—IIIe siècles de n.è.) à la lumière des fouilles archéologiques de Poiana-Dulcești, de Butnărești et de Pădureni*, în „Dacia", NS, XI (1967), p. 177—224; *Sarmații și pătrunderea lor la Dunărea de Jos*, în „Peuce", II (1971), p. 135—145; *Les relations entre Daces libres et Romains aux IIe—IVe siècle de n.è.à la lumière des recherches archéologiques*, în „Actes du VIIe Congrès International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques, Prague, 21—27 août, 1966", Praga, 1971, p. 1034—1038; *Carpii în istoriografia română și străină*, în SCIV, XXII (1971), 2, p. 179—197. **(E.C.)**

BIELZ, Julius I. — N. 18 martie 1884, com. Orlat, jud. Sibiu — m. 9 iunie 1958, Sibiu. Gimnaziul la Sibiu (1902), științele juridice la Kecskemét, Cluj, Berlin și München. Avocat la Sibiu și funcționar de stat la Sibiu și Viena (1907—1924); apoi se consacră activității cultural științifice. Șeful secției de etnografie și istorie a Transilvaniei din cadrul Muzeului „Brukenthal" (din 1927).
II. — Istoric de artă. A publicat lucrări menite a trezi în popor interesul și respectul pentru arta populară și etnografie.
III. — *Porträtkatalog der Siebenbürger Sachsen*, Leipzig, Hamburg, 1936, XI + 100 p.+ 14 il. (și în AVSL, XLIX (1936), p. 1—100); *Schrifttum zur Kunst in Siebenbürgen*, Cracovia, 1943, 23 p.; *Die Sächsische Goldschmiedekunst Siebenbürgens*, București, 1957, 39 p. + 53 il.; *Die Volkstracht der Siebenbürger Sachsen*, București, 1957, 53 p. + 38 il. *Deutsch — siebenbürgische Hafnerarbeiten für die Moldau*, în DFSO, I (1942), p. 260—262; *Ein Hermannstädter Malerkreis um 1850*, în FVLK, XIII (1970), 1, p. 37—56 (publicat de Harald Krasser). **(A.A.)**

BINDER, Pavel I. — N. 9 martie 1935, Brașov. Studii secundare la Brașov, superioare, geografie-geologie (1952—1956), la Cluj. Doctor în geografie (1971). Profesor secundar (1956—1959; din 1968) și bibliograf (1959—1961, 1964—1968) la Brașov.
II. — Specialist în geografie istorică. A realizat studii de înaltă ținută științifică în acest domeniu, în cel al istoriei sociale, ca și al istoriei culturii transilvane.
III. — *Contribuții la studiul dezvoltării feudalismului în Maramureș și în nordul Transilvaniei*, în SAI, X (1967), p. 27—61; *Frămîntări în Transilvania în preajma războiului țărănesc din 1514. Răzvrătirea lui Ioan Secuiul*, în „Studii", XX (1967), 2, p. 289—305 (în colaborare); *Contribuții la geografia istorică a Banatului de Severin*, ibidem, XXI (1968), 4, p. 625—639; *Contribuții la biografia lui Filip Moldoveanul, primul tipograf român*, în „Limbă și literatură", XVI (1968), p. 145—174 (în colaborare); *Românii din Brașov în epoca Reformei*, în SAI, XIII (1969), p. 79—93 (în colaborare); *Johannes Honterus' Karten und Beschreibungen der rumänischen Länder*, în RRH, XII (1973), 6, p. 1037—1065. **(A.A.)**

BIRÓ, Vencel I. — N. 9 august 1885, Vértessomló (Ungaria) — m. 2 decembrie 1962, Cluj. Studii universitare la Cluj. Profesor, apoi director la Liceul catolic din Cluj (1908). Profesor la Universitatea din Cluj (1940—1948).
II. — Medievist. Monografii și studii consacrate istoriei Transilvaniei în secolele XVI—XVII și relațiilor principatului cu Poarta otomană. Istoric pozitivist, **B.V.** a prelucrat în cercetările sale un număr apreciabil de informații.
III. — *Az erdélyi fejedelmi hatalom fejlődése 1540—1690* (Evoluția puterii princiare în Transilvania 1540—1690), Cluj, 1917, 165 p.; *Erdély követei a Portán* (Solii Transilvaniei la Poartă), Cluj, 1921, 149 p.; *Altorjai gróf Apor István és kora* (Contele A.I. de Turia și epoca lui); Cluj, 1935, 208 p.; *Erdély története* (Istoria Transilvaniei), Cluj, 1944, XI + 210 p.; *Az erdélyi udvarház gazdasági szerepe a XVII. szazad második felében* (Rolul economic al curții princiare în a doua jumătate a secolului al XVII-lea), Cluj, 1945, 37 p.
Erdély XVI—XVII. századi kereskedelmének történetéhez (Contribuții la istoria comerțului transilvan în secolele XVI—XVII), în „Kelemen Lajos Emlékkönyv" (Omagiu lui K.L.), Cluj, 1957, p. 64—77. **(L.D.)**

BITIRI, Maria I.—N. 21 decembrie 1931, com. Suraia, jud. Vrancea. Studii secundare la Focșani, universitare la Leningrad. Doctor în istorie. Cercetător (1957—1970) și cercetător științific principal (din 1970) la Institutul de arheologie, București. Membră a Societății „Hugo Obermaier" din RFG.
II. — Arheolog. Preocupări privind studiul problemelor paleoliticului superior din România și în special cele referitoare la paleoliticul din Maramureș.

III. — *Vetrele paleolitice în România*, în SCIV, XII (1961), 1, p. 7—15; *Aşezarea paleolitică de la Boineşti*, ibidem, XV (1964), 2, p. 165—186; *Consideraţii asupra prezenţei unor forme de unelte bifaciale în aşezările paleolitice din România*, ibidem, XVI (1965), 3, p. 431—449; *Cîteva observaţii cu privire la paleoliticul din Oaş şi periodizarea lui*, ibidem, XVIII (1967), 4, p. 623—643; *Gravetianul în nord-vestul României*, ibidem, XX (1969), 4, p. 515—531; *Paläolithische Blattspitzen in Rumänien*, în „Quartär", XVIII (1967), p. 139—155; *Evolution de la culture materielle dans le paléolitique de la dépression de l'Oaş*, în „Dacia", NS, XV (1971), p. 15—29. **(E.C.)**

BÎRZU, Ligia I. — N. 25 octombrie 1930, Burdujeni-Suceava. Studii secundare la Suceava, universitare (1949-1953) la Bucureşti. Doctor în istorie (1971). Lector la Facultatea de istorie a Universităţii Bucureşti.
II. — Istoric al antichităţii. Activitatea sa se axează pe probleme ale perioadei migraţiilor şi a formării poporului român. A luat parte la săpăturile de la Sărata Monteoru şi Bratei.
III. — *Continuitatea populaţiei autohtone în Transilvania în sec. IV—V (cimitirul I de la Bratei)*, Bucureşti, 1973, 280 p. *Contribuţii arheologice la cunoaşterea perioadei hunice la Dunărea de Jos*, în AUB, X (1961), 20, p. 13—24. **(C.P.)**

BOBULESCU, Constantin I. — N. 8 mai 1882, sat Vlădiceni — com. Tomeşti, jud. Iaşi — m. 1 decembrie 1958, Bucureşti. Seminarul la Roman şi Bucureşti (1896—1903) şi Facultatea de teologie la Bucureşti (1903—1907). Diacon şi preot la Iaşi (1908—1922), apoi preot la Bucureşti (1922—1958).
II. — Pasionat cercetător al trecutului Moldovei, cu multe lucrări privind istoria culturii şi bisericii, a unor monumente, localităţi sau familii vechi. A strîns inscripţii şi documente privind monumentele vechi din Iaşi şi împrejurimi (lucrare aflată în manuscris la Academie).
III. — *Lăutarii noştri. Din trecutul lor...*, Bucureşti, 1922, 183 p.; *Schiţă istorică asupra satelor Crucea de Sus, Crucea de Jos, cu bisericile lor, cum şi asupra schiturilor Brazii şi Moşinoaiele din jud. Putna*, Bucureşti, 1926, 86 p.; *Cronica bisericii Sf. Ecaterina din Bucureşti, 1577—1 octombrie 1924*, Bucureşti, 1927, 87 p.; *Banul Tanasă Gosan (1769—1831)*, Bucureşti, 1928, 72 p; *Neamul Holbăneştilor cu al episcopului Gherasim — Clipa Barbovschi, 1796 — 1803—1826 şi arhimandritul Sofronie Barbovschi predicatorul (┬ 1850)*, Chişinău, 1929, 81 p.; *Din viaţa mitropolitului Veniamin Costachi. Neamul, copilăria, tinereţea şi episcopatul*, Chişinău, 1933, 162 p.; *Lăutari şi hori în pictura bisericilor noastre*, Bucureşti, 1940, 80 p.
IV. — Turcu Constantin, *Preotul Constantin Bobu'escu*, în MM, XLV (1969), 1—2, p. 70—79. **(N.S.)**

BOCŞAN, Nicolae I. — N. 24 septembrie 1947, Bocşa. Studii secundare la Bocşa, superioare la Cluj. Bibliograf la Biblioteca Centrală Universitară Cluj-Napoca.
II. — Preocupări de bibliografie istorică şi de istorie a Banatului în epoca luminilor. S-a consacrat istoriei ideilor la românii bănăţeni, evidenţiind resorturile interne şi determinaţiile europene ale unei ideologii complexe şi progresiste, care a fundamentat tactic şi programatic mişcarea naţională a românilor din aceste regiuni.
III. — Colaborator la *Bibliografia istorică a României. vol. IV 1969—1974*, Bucureşti, 1975, 514 p.; *Activitatea ştiinţifică a Universităţii din Cluj-Napoca. Bibliografie selectivă. Ştiinţe umaniste şi social-politice*, fasc. istorie, Cluj-Napoca, 1974, 238 p.; *Conducerea ştiinţifică a vieţii sociale. Semnalări bibliografice*, Cluj-Napoca, 1972, 278 p. — *Un istoric uitat — Damaschin Bojincă*, în „Banatica", I (1971), p. 289—299; *Aspecte ale luptei culturale şi politice a românilor bănăţeni în prima jumatate a secolului al XIX-lea*, ibidem, II (1973), p. 345—363 (în colaborare); *Polemica lui Damaschin Bojîncă şi Eftimie Murgu cu Sava Tököly*, ibidem, p. 363—382; *Date noi despre biblioteca lui Damaschin Bojîncă*, în „Sub semnul lui Clio. Omagiu acad. prof. Ştefan Pascu", Cluj, 1974, p. 509—517. **(P.T.)**

BOD, Péter I. — N. 22 februarie 1712, com. Cernat, jud. Covasna — m. 3 martie 1769. Studii la Aiud (1724—1729) şi Leida (1740—1743), specializîndu-se în domeniul teologiei, jurisprudenţei, filozofiei şi istoriei. Preot la Ighiu (1749—1769).
II. — **B.P.**, sprijinit de Bethlen Kata, a desfăşurat o susţinută activitate ştiinţifică, fiind alături de Benkő József, figura cea mai reprezentativă a istoriografiei maghiare transilvănene în secolul al XVIII-lea. A publicat lucrări privind istoria tiparului din Transilvania, istoria şi starea secuilor etc. Principala lui operă *Magyar Athenás* (Ateneul maghiar) este prima lucrare bio-bibliografică despre cronicarii şi literaţii maghiari. Sub titlul de *Brevis Valachorum Transylvaniam incolentium Historia in qua populi Valachici in Transylvania status civilis et eclesiasticus, profani item ac sacri Ritus precipue vero Unionis cum Romano-Catolicis ab anno 1648...* a scris prima istorie a românilor din Transilvania, care, în 1890, a fost editată de fruntaşii luptei naţionale române într-o ediţie în 25 exemplare. În această lucrare, **B.P.** se referă pe

larg la epoca daco-romană şi la romanizarea Daciei, la originea poporului român.
III. — *Magyar Athenas avagy az Erdelyben és Magyar-Országban élt tudós embereknek... historiajok* (Atena maghiara, adică istoria oamenilor învăţaţi care au trăit în Transilvania şi Ungaria), Sibiu, 1766, 370 p.; *Erdélyi Féniks—Tóthfalusi Kis Miklós* (Phoenix transilvan T.K.M), Aiud, 1767, 55 p.; *Dictionarium latino-hungaricum et hungarico-latino-germanicum*, Cibinii, 1767, 648 p.; *Historia unitariorum in Transilvania*, Lugduni Batavorum, 1776.
IV. Benkő S., *A magyarigeni Athenas* (Ateneul din Ighiu), în „Sorsformáló értelem" (Raţiunea existenţei), Bucureşti, 1971, p. 54—68. **(L.D.)**

BODEA, Cornelia I. — N. 8 aprilie 1916, sat Dud, com. Tîrnova, jud. Arad. Studii secundare şi universitare (1937) la Bucureşti. Absolventă a Şcolii superioare de arhivistică şi paleografie (1937). Doctor în istorie (1941); doctor docent (1969). Profesor secundar (1938—1948). Asistentă la catedra de istorie universală a Universităţii din Bucureşti (1942—1949). Cercetător ştiinţific principal la Institutul de istorie „N. Iorga" (din 1949). Membră a Societăţii de ştiinţe istorice. A participat la reuniuni internaţionale de specialitate. Conferinţe şi misiuni ştiinţifice în SUA, Marea Britanie, Austria (1966—1974). Distinsă cu premiul Bălcescu al Academiei R.S. România.
II. — Specialistă în istoria modernă. Îmbrăţişează o gamă largă de probleme din sfera politică: iosefinismul, constituirea statului naţional modern, activitatea diplomatică în secolul al XIX-lea. Studii consacrate unor momente de vîrf din istoria ţărilor române — 1848, 1859, 1867, 1894 —, bazate pe minuţioase investigaţii arhivalice în ţară şi peste hotare. Contribuţii pentru elucidarea unor aspecte economice şi culturale. Excelează în portretizarea unor personalităţi istorice româneşti din secolul trecut. Editor de documente şi bibliografii caracterizate prin acurateţă şi interes ştiinţific major.
III. — Colaborări la: *Din istoria Transilvaniei*, II, Bucureşti, 1961, p. 133—186; *Istoria României*, IV, Bucureşti, 1964. — *Moise Nicoară (1784—1861) şi rolul său în lupta de emancipare naţional-religioasă a românilor din Banat şi Crişana*, Arad, 1943, 450 p.; *Documente privind Unirea Principatelor*, III, *Corespondenţa politică 1855—1859*, Bucureşti, 1963, XLVIII + 700 p.; *Lupta românilor pentru unitate naţională 1834—1849*, Bucureşti, 1967, XVIII—390 p. (ed. în l. engleză, Bucureşti, 1970, 297 p.); *N. Bălcescu. Privire asupra stării de faţă, asupra trecutului şi viitorului patriei noastre*, ediţie de..., Bălceşti-pe-Topolog, 1970, 43 p.; *Vatra Bălceştilor. Studiu şi documente*, Bălceşti-pe-Topolog, 1971, 249 p. (în colaborare); *Bibliografia istorică a României. Secolul XIX*, I, *Cadrul general. Ţara şi locuitorii săi*, Bucureşti, 1972, XXXVI + 1974, 512 p. În comitetul de coordonare la tom III, *Biografii*, Bucureşti, 1974. — *Preocupări economice şi culturale în literatura transilvană dintre anii 1786—1830*, în „Studii", IX (1956), 1, p. 87—106; *Lupta pentru Unire a revoluţionarilor exilaţi de la 1848*, în „Studii privind Unirea Principatelor", Bucureşti, 1960, p. 125—166; *Din acţiunea de pregătire a agenţiei diplomatice de la Paris. Înfiinţarea biroului de corespondenţă 1/13 ianuarie 1860*, în „Studii", XIII (1960), 6, p. 121—150; *L'idée d'unité et de continuité dans la conscience du peuple roumain*, în RRH, VII (1968), 6, p. 853—876; *Pagini inedite din opera lui N. Bălcescu. Cuvîntarea ţinută la adunarea societăţii studenţilor români de la Paris, la 1 ianuarie 1847*, în „Studii", XXII (1969), 3, p. 499—515; *Surse engleze de informare privind ţara noastră*, în RA, XII (1969), 1, p. 201—209; *A portrait and a fresco from the history of the Romanian people N. Bălcesco*, în „East European Quarterly", Boulder, Colorado, V (1971), 2, p. 152—164; *Curente şi opinii în sînul emigraţilor de la 1848. Memoriile colonelului N. Pleşoianu*, în SAMB, 1970—1971, p. 377—434; *Avram Iancu şi Curtea de la Viena*, în RA, XLIX (1972), 4, p. 565—581. **(G.P.)**

BODEA, I. Gheorghe I. — N. 17 iulie 1939, Someşeni-Cluj. Studii secundare la Baia Mare, universitare la Cluj. Doctor în istorie (1973). Cercetător ştiinţific la sectorul din Cluj al Institutului de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R.
II. — Specialist în probleme de istorie modernă şi contemporană. studii privind lupta de eliberare naţională a românilor transilvăneni pînă la 1918, mişcarea muncitorească şi antifascistă din anii 1933—1940 şi rezistenţa maselor populare din nordul Transilvaniei împotriva ocupaţiei horthyste în anii 1940—1944. A participat la elaborarea unor culegeri tematice privind istoria presei muncitoreşti şi luptele greviste din ţara noastră.
III. — *Presa muncitorească şi socialistă din România*, vol. III (1917—1921), Bucureşti, 1971 (coautor); *Cluj, pagini de istorie revoluţionară 1848—1971*, Cluj, 1971, 418 p. (în colaborare). — *Acţiuni revoluţionare ale minerilor de la Aghireş-Şorecani din anii 1929—1932*, în AMN, II (1965), p. 565—580; *Din acţiunile populaţiei regiunii Maramureş pentru eliberarea întregului teritoriu al patriei şi zdrobirea fascismului (23 august 1944—25 octombrie 1944)*, ibidem, III (1965),

p. 351—365; *Din lupta de rezistență antifascistă a populației județului Satu Mare în anii 1940—1944*, în „Satu Mare. Studii și comunicări", 1969, p. 5—23. **(T.U.)**

BODIN, Dumitru I. — N. 27 septembrie 1904, Strehaia—m. 15 iunie 1978, București. Studii secundare la Turnu-Severin, universitare (1927—1932) la București. Membru al școlii române din Roma (1933—1935). Doctor în istorie (1942). Secretar de redacție și redactor la „Revista istorică română" (1931—1948). Șef de lucrări, director de secție, apoi director girant la Institutul de istorie națională din București (1942—1945). Asistent, conferențiar, profesor suplinitor la catedra de istoria României a Facultății de istorie din București (1937—1948). Profesor secundar (1949—1968). Membru al „Instituto per la storia del Risorgimento italiano" (1935), al Societății de științe istorice din R. S. România, al Asociației oamenilor de știință din România.

II. — Modernist. Lucrările sale de o remarcabilă minuție poartă adesea pecetea unui spirit polemic ardent. Istoria Olteniei și figura lui Tudor Vladimirescu polarizează majoritatea cercetărilor sale. A căutat să încadreze mișcarea condusă de acesta în curentul revoluționar general propriu S.E. european, în primele decenii ale secolului trecut. Ca editor a pus la dispoziția cercetărilor documente asupra relațiilor țărilor române cu regatul sard. Contribuții privind relațiile româno-italiene, în special sub raport economic și cultural.

III. — *Drubeta și Severinul*, Turnu-Severin, 1939, 54 p. + 10 fig.; *Documente privitoare la legăturile economice dintre Principatele Române și Regatul Sardiniei*, București, 1941, VIII + 372 p. + 20 tab.

—*Contribuțiuni la istoricul consulatelor Regatului celor două Sicilii în Principatele Române*, în RIR, 1938, p. 69—86; *Politica economică a Regatului Sardiniei în Marea Neagră și pe Dunăre în legătură cu Principatele Române*, ibidem, 1939, p. 137—164; *Tudor Vladimirescu în lumina izvoarelor italiene*, ibidem, 1941—1942, p. 46—65; *„Antologia" din Firenze și românii din Sudul și Nordul Dunării la 1822—1824*, în „Studii italiene", 1943, p. 77—89; *Nouvelles informations sur les mouvements révolutionnaires roumains et les „sclavons" de Craïova, Galatz et Braïla de 1840—1843*, în „Balcania", 1943, p. 163—200; *Tudor Vladimirescu și Constantin Samurcaș*, în „În amintirea lui C. Giurescu", București, 1944, p. 157—165. **(G.P.)**

BODOGAE, Teodor I.—N. 10 martie 1911, com. Cetatea de Baltă, jud. Alba. Studii secundare la Blaj, universitare la Sibiu și Cernăuți; specializare la Atena, Belgrad, Berlin și Tübingen. Doctor în teologie (1938). Profesor la Institutul teologic din Sibiu și director al Bibliotecii și arhivei mitropolitane din Sibiu.

II. — Specialist în istoria bisericii române, disciplină în care a studiat patronajul asupra așezămintelor de la Athos, împrejurările ținerii sinodului de la Iași din 1642 și diverse alte aspecte ale vieții religioase din sec. XVII-XIX. Editor al operelor teologice-filozofice ale lui D. Cantemir.

III. — *Ajutoarele românești la mănăstirile din sfîntul Munte Athos*, Sibiu, 1941, LII — 354 p.; *Din istoria bisericii române de acum 300 de ani. Sinodul de la Iași*, Sibiu, 1943, 194 p.; *Despre cunoștințele teologice ale preoților români de acum 200 de ani*, Sibiu, 1944, 136 p.; *100 de ani de la venirea lui Șaguna în Ardeal*, Sibiu, 1947. **(N.S.)**

BODOR, András I. — N. 5 august 1915, com. Suatu, jud. Cluj. Studii secundare la Cluj, superioare, la Cluj și Oxford. Doctor în filozofie clasică și istorie antică (1943). Profesor la catedra de istorie veche univ rsală a Universității „Babeș-Bolyai" din Cluj. Vicepreședinte al Societății de studii clasice, filiala Cluj, și membru in Comitetul național al istoricilor din România. Membru corespondent al Academiei de științe sociale și politice a R.S.R. (din 1970).

II. — **B.A.** abordează în studiile sale probleme de istorie veche universală și aspecte din istoria Daciei romane. Bun stilist și cunoscător al limbilor latină, greacă și engleză, se face cunoscut prin traducerea unor opere ale clasicilor greci și romani, precum și a unor opere de valoare ale unor scriitori englezi.

III. — *Erasm din Rotterdam. Elogiul Nebuniei.* Traducere și note de..., București, 1960, 232 p.; *Aiszóposz*, București, 1970, 246 p. — *Contribuții la problema agriculturii în Dacia înainte de cucerirea romană. Problema obștilor la daci*, în SCIV, VII (1956), 3—4, p. 253—266 și VIII (1957), 1 4, p. 137—148; *Napoca a feliratok tükrében* Napoca în lumina inscripțiilor), în „Kelemen Lajos emlékkönyv", Cluj, 1957, p. 78—111; *Un nou monument de la Gilău înfățișînd banchetul funebru*, în „Omagiu lui C. Daicoviciu", București, 1960, p. 41 54; *Macedonia és a dáciai törzsek kapcsolatai i.e. II század első felében* (Relațiile Macedoniei cu triburile din Dacia în prima jumătate a sec. al II-lea î.e.n.), în SUBB, 1961, 1, p. 19—33; *Dacian Sclaves and Freedmen in the Roman Empire and the Fate of the Dacian Prisoniers of War*, în Acta Antiqua Philippopolitana", Sofia, 1963, p. 44 52; *Der Liber-und Libera-Kult. Ein Beitrag zur Fortdauer der bodenständigen Bevölkerung*

im römerzeitlichen Dazien, în „Dacia“, NS, VII (1963) p. 211—239; *Contribuţii la cucerirea Daciei*, în AMN, I (1964), p. 137—162; *Despre noţiunea de filozofie a istoriei*, în „Filozofia istoriei. Studii“, Bucureşti, 1969, p. 257—274; *Emperor Aurelian and the Abandonment of Dacia*, în „Dacoromania“, 1973, 1, p. 29—40; *Împăratul Caracalla în Dacia*, în „In memoriam Constantini Daicoviciu“, Cluj, 1974, p. 39—50. **(L.D.)**

BOGA, L.T. **I—II.**—Editor de documente moldovene, autor a numeroase studii de istorie locală şi de genealogie.
III. — *Românii din Macedonia, Epir, Tessalia, Albania, Bulgaria şi Serbia*, Bucureşti, 1913, 31 p. + 5 h.; *Documente basarabene*, 20 volume, Chişinău, 1926—1936; *Despre Iane, mare ban de Craiova şi ceva despre Mihai Viteazul*, Iaşi, 1934, 32 p. (din „Cerc. istorice“, X, 1934; în colaborare) **(N.S.)**

BOGDAN, Damian P. **I.**—N. 1 iulie 1907, Buteşti (azi URSS). Studii superioare la Bucureşti — Facultatea de filozofie şi litere şi Şcoala superioară de arhivistică (1930). Doctor în istorie (1933). Doctor docent. Asistent la catedra de istoria slavilor a Universităţii din Bucureşti (1935—1942), profesor de paleografie slavă la Şcoala superioară de arhivistică (1942—1950) şi la Facultatea de istorie a Universităţii — Bucureşti (1951—1970). Membru fondator al Asociaţiei slaviştilor (1956) şi membru al Asociaţiei oamenilor de ştiinţă din R.S.R. (1968).
II. — Istoric, slavist, paleograf şi unul din cei mai buni diplomatişti români. Studiile lui **D.B.** în domeniul diplomaticii slavo-române şi al paleografiei slave, modele ale genului, rămîn neegalate în literatura istorică românească, valoarea lor fiind recunoscută şi pe plan european. Analiza temeinică a documentelor medievale româneşti i-a prilejuit culegerea minuţioasă şi atentă a cuvintelor româneşti din documentele slavo-române şi l-a condus la concluzii noi referitoare la construcţia limbii textelor slavo-române. Prin critica internă şi externă a unor acte, considerate autentice, a făcut dovada falsităţii lor. A studiat pe material informativ adesea inedit problema relaţiilor românilor cu unele popoare slave în evul mediu, îndeosebi cu ruşii. Profesor eminent, stăpîn pe domeniul specialităţii sale, prin cursuri şi prin unele lucrări de caracter didactic, folosite şi azi, după 2—3 decenii de la apariţie, a contribuit la formarea unor specialişti în paleografia slavă şi diplomatica slavo-română.
III. — *Manual de paleografie slavo-română*, Bucureşti, 1936, 193 p. + 52 pl. (în colaborare); *Acte moldoveneşti dinainte de Ştefan cel Mare*, publicate de..., Bucureşti, 1938, 80 p. + 2 pl.; *Pomelnicul mănăstirei Bistriţa*, Bucureşti, 1941, 166 p. + 8 pl.; *Culegere de facsimile pentru Şcoala de Arhivistică. Seria slavă*, Bucureşti, 1943, 8 p. + 20 facs.; *Caracterul limbii textelor slavo-române*, Bucureşti, 1946, 271 p.; *Acte moldoveneşti din anii 1426—1502*, Bucureşti, 1947, 119 p.; *Din paleografia slavo-română*, în vol. „Introducere“, I, la colecţia „Documente privind istoria României“, Bucureşti, 1956, 72 p. + 9 pl.; *Diplomatica slavo-română*, ibidem, vol. II, 162 p. + 30 pl.; *Compendiu al paleografiei româno-slave*, I—II, Bucureşti, 1969, 152 p. *Contribuţiuni la studiul diplomaticei vechi moldoveneşti*, în RIR, IV (1934), 1—4, p. 92—140; *Despre daniile româneşti la Athos*, în AR, VI (1941), p. 263—309; *O străveche matrice de pecete românească*, în SMIM, I (1956), p. 245—265; *Legăturile serdarului Lupu Anastasă cu ruşii (1721—1751)*, ibidem, II (1957), p. 345—389; *Ioan Bogdan, activitatea ştiinţifică şi didactică*, în „Romanoslavica“, III (1958), p. 187—207; *Acte false atribuite lui Alexandru cel Bun*, în RA, VIII (1965), 2, p. 46—82; *Filigranologia ca disciplină ştiinţifică*, ibidem, X (1967), 2, p. 3—40; *La vie et l'oeuvre des frères Constantin-Cyrille et Méthode*, în „U cortios tomos Kirillu kai Metodiu epi ti 1100 etiridi“, t. II, Salonic, 1968, p. 33—82; *L'oeuvre de Constantin-Cyrille et de son frère Méthode en Roumanie*, ibidem, p. 195—209; *Les Enseignements de Pierre Movilă adressés à son frère Moise Movilă*, în „Cyrillomethodianum“, I (1971), p. 1—25; *La minuscule dans les textes paléographiques slavons et roumains écrits en cyrillique*, ibidem, II (1972—1973), p. 23—42. **(D.M.)**

BOGDAN, Ioan **I.** — N. 25 iulie 1864, Braşov — m. 1 iunie 1919, Bucureşti. Studii secundare (1874—1882) la Braşov, superioare (1882—1885) la Iaşi; specializare în slavistică la Viena, Petersburg şi Cracovia (1887—1890). Profesor la Universitatea din Bucureşti (din 1891). Membru corespondent (din 1892), titular (din 1903), vicepreşedinte al Academiei Române (1910). Preşedinte al Comisiei istorice a României (din 1909). Membru corespondent al Societăţii de istorie şi antichităţi ruseşti din Moscova şi al Academiei din Serbia.
II. — Prin numeroasele sale studii consacrate literaturii medievale româneşti în limba slavă, **I.B.** poate fi socotit fondatorul unei noi discipline, filologia slavo-română, al cărei obiect de cercetare îl constituie limba slavă folosită în cancelaria Moldovei şi a Ţării Româneşti, precum şi cercetarea literaturii slave redactate pe teritoriul locuit

de români. Convins că progresul studiilor de istorie nu putea fi asigurat decît printr-o solidă bază de informaţie, a desfăşurat o amplă activitate de editare a surselor, potrivit celor mai severe exigenţe ale paleografiei şi slavisticii. Ediţiile sale de izvoare narative şi documentare sînt un model de rigurozitate ştiinţifică. S-a preocupat şi de operele istoriografice ale Bizanţului şi ale lumii sud-slave, dînd, între altele, o excelentă ediţie a traducerii medio-bulgare a cronicii lui Constantin Manasse (apărută postum). **I.B.** a adus o contribuţie decisivă la cunoaşterea originilor vechii istoriografii româneşti, punînd într-o nouă lumină literatura slavo-română din secolele XV-XVI. A studiat şi instituţiile voievodatului şi cnejilor la români, relevînd caracterul lor autohton, în ciuda termenilor slavi care le desemnează. Deşi noile cercetări au adus unele rectificări de lectură la ediţiile de texte sau au înlocuit unele din concluziile privind filiaţia textelor de cronici, **I.B.** rămîne cel mai de seamă slavist român.

III. — *Vechile cronici moldoveneşti pînă la Ureche*, Bucureşti, 1891, XII + 292 p.; *Cronice inedite atingătoare de istoria românilor*, Bucureşti, 1895, XII + 208 p.; *Relaţiile Ţării Româneşti cu Braşovul şi cu Ţara Ungurească*, Bucureşti, 1905, CVII + 400 p.; *Documentele lui Ştefan cel Mare*, vol. I—II, Bucureşti, 1913, XLVI + 518 p.; XXI + 611 p. *Originea voievodatului la români*, în AARMSI, s. III, t. XXIV (1902), p. 191—207; *Despre cnejii români*, ibidem, t. XXVI (1903), p. 13—44; *Letopiseţul lui Azarie*, ibidem., XXXI (1909), 60 p. (extras).

IV. — P.P. Panaitescu, *Ioan Bogdan şi studiile de istorie slavă la români*, în BCI, VII (1928), p. XXI—XXXII; Damian P. Bogdan, *Ioan Bogdan*, în „Romanoslavica", III (1959), p. 187—210; V. Costăchel, *Contribuţia lui Ioan Bogdan la studiul instituţiilor medievale româneşti*, ibidem, XIII (1966), p. 55—63; G. Mihăilă, *Ioan Bogdan. Scrieri alese*, Bucureşti, 1968, introducerea. **(F.C.)**

BOGDAN, Nicolae A. **I.** — N. 1854, Iaşi — m. 17 aprilie 1939, Iaşi. Secretar al primăriei Iaşilor. Publicist. A scos, între altele, *Lupta pentru viaţă*, revistă sociologică şi literară (1903—1905). Dramaturg minor. Pseudonim: Moş Andrei Gurăbogată.

II. — Lucrările de istorie, destinate cu precădere marelui public, ceea ce explică şi reeditările, au un caracter descriptiv (N. Iorga); cuprind însă o vastă informaţie documentară şi iconografică. Sînt limitate la istoria Iaşilor şi a instituţiilor sale.

III. — *Oraşul Iaşi. Monografie istorică şi socială ilustrată*, ediţia a II-a, Iaşi, 1915, 522 p. + 550 il.; *Regele Carol I şi a doua sa capitală. Relaţii istorico-politice*, Bucureşti 1916, 660 p. + 170 il.; *Societatea medico-naturalistă şi muzeul istorico-natural din Iaşi 1830—1919. Documente, scripte şi amintiri*, culese şi comentate de..., Iaşi, 1919, 170 p. + II + 45 portrete + 20 il.; *Din trecutul comerţului moldovenesc şi mai ales a celui ieşean*, Iaşi, 1925, VII + 188 p. + 89 il. **(G.P.)**

BOGDAN-DUICĂ, Gheorghe **I.** — N. 2 ianuarie 1866, Braşov — m. 21 septembrie 1934, Braşov. Studii secundare la Braşov, universitare — litere — la Bucureşti; specializare — literatură comparată — la Viena, Berlin, Jena. Publicist, colaborează la *Gazeta Transilvaniei*, *Convorbiri literare*, *Luceafărul*, *Semănătorul*, *Tribuna*, *Glasul Bucovinei*, *Revista Fundaţiilor*; întemeiază foaia *România jună*. Profesor secundar, apoi, din 1919, profesor de istoria literaturii române moderne la Universitatea din Cluj. Membru al Academiei Române (din 1921). Laureat al Premiului naţional de critică şi istoriografie literară.

II. — Istoric şi critic literar. A folosit excesiv metoda comparatistă pentru descoperirea influenţelor din opera unor scriitori. Studii de întindere inegală, consacrate lui I. Budai-Deleanu, C. Conachi, V. Alecsandri, Gr. Alexandrescu, G. Bariţiu, I. Ghica, An. Panu, Alecu Russo, G. Coşbuc, M. Eminescu. În cursuri universitare, prefeţe, cronici teatrale, recenzii a vădit un cult al faptului mărunt, ceea ce i-a adus caracterizarea lui N. Iorga drept „acela care a făcut în mai mic descoperirile cele mai mari". De o vastă erudiţie şi disciplină ştiinţifică, s-a plecat cu răbdare asupra creaţiei literare, făcînd analize de detaliu, identificări etc.; i-a lipsit însă preocuparea pentru lucrările de largă respiraţie ştiinţifică, pentru sinteze. Om de vastă cultură, promotor al ideii naţionale, polemist înfocat, istoria literaturii îi datorează caracterizări pertinente, devenite clasice, pentru mulţi scriitori.

III. — *Petru Maior. Un studiu biografic*, Cernăuţi, 1893, 63 p.; *Bucovina. Notiţe istorice asupra situaţiei*, Sibiu, 1895, 278 p.; *Procesul episcopului Inocenţie Clain*, Caransebeş, 1896, 78 p.; *Călugărul Visarion Sarai (1744). Studiu istoric din istoria Transilvaniei*, Caransebeş, 1896, 28 p.; *Istoria ţărănismului. Viaţa şi opera întîiului ţărănist român, I. Ionescu de la Brad (1818—1891)*, Craiova, 1921, 149 p.; *Istoria literaturii române moderne. Întîii poeţi munteni*, Cluj, 1923, VII + 318 p.; *Viaţa şi opera lui Gh. Lazăr*, Bucureşti, 1924, 356 p. (în colaborare); *Viaţa şi ideile lui Simion Bărnuţiu*, Bucureşti, 1924, 244 p.; *Ioan Barac. Studii*, Bucureşti, 1933, 168 p.;

Eftimie Murgu, Bucureşti, 1937, 223 p. **IV.** — *În memoria lui G. Bogdan-Duică*, Cluj, 1935, 80 p.; Crăciun I. şi I. Breazu, *Bio-bibliografia lui Gheorghe Bogdan-Duică. 1866—1934*, Cluj, 1936, 44 p.; Netea V, *G. Bogdan-Duică*, Bucureşti, 1940, 32 p.; *Bibliografia istorică a României. III. Secolul al XIX-lea. Tom. 5. Biografii*, Bucureşti, 1974, p. 57—58. **(G.P.)**

BOGREA, Vasile I. — N. 26 septembrie 1881, Tîrnauca (azi — U.R.S.S.) — m. 6 septembrie 1926, Cluj. Studii secundare la Pomîrla, superioare — Facultatea de litere, secţia limbi clasice — la Iaşi; specializare la Berlin (literatură latină, romanistică, cultură clasică). Profesor secundar la P. Neamţ şi Iaşi. Profesor la Universitatea din Cluj (1919). Membru corespondent al Academiei Române (1920).
II. — Figură proeminentă a culturii româneşti din primul sfert al veacului XX, caracterizat ca „un spirit de o universalitate atît de pronunţată, pentru care lingvistica, istoria, etnografia, folclorul şi literatura alcătuiau diferitele feţe ale aceluiaşi întreg: istoria culturală" (S. Puşcariu). A dat preţioase studii interdisciplinare, mai ales lingvistico-istorice, cu juste explicaţii semantice şi istorice ale unor cuvinte din vechiul vocabular românesc al cronicelor şi documentelor, cu dezlegări ale unor pasaje obscure din literatura cronicărească; de asemenea, studii de toponimie istorică şi de onomastică, auxiliare preţioase ale ştiinţei istorice.
III. — *Originea rom. SAT*, în „Dacoromania", I (1920—1921), p. 253—257; *Urme bizantine în româneşte*, în vol. „Lui Nicolae Iorga. Omagiu", Craiova, 1921, p. 51—63; *Între filologie şi istorie*, în AIINC, I (1921—1922), p. 310—317; *Din vechea noastră terminologie juridică: ferîie*, ibidem, II (1923), p. 345—350; *Mărunţişuri istorico-filologice*, ibidem, p. 351—363; *Note şi observaţii istorico-filologice*, ibidem, III (1924—1925), p. 505—525; *Sfinţii-medici în graiul şi folclorul românesc*, în „Dacoromania", IV — 1 (1924—1926), p. 169—182; *Post scriptum la „sfinţii medici"*, în vol. „Omagiu lui I. Bianu", Bucureşti, 1927, p. 51—69. **(D.M.)**

BOIA, Lucian I. — N. 1 februarie 1944, Bucureşti. Studii secundare şi universitare (1967) la Bucureşti. Doctor în istorie (1972). Asistent la catedra de istorie universală (1967—1968) şi la cea de istoria României (din 1968) a Facultăţii de istorie a Universităţii din Bucureşti.
II. — Specialist în istoria modernă. Preocupări privind mişcarea naţională românească din Transilvania în perioada dualismului, studiind în corelare cu această problematică mişcarea naţională cehă şi slovacă, relaţiile româno-ceho-slovace în perioada amintită, precum şi cele româno-maghiare. În ultimii ani şi-a consacrat atenţia asupra istoriografiei româneşti şi universale, conducînd şi la facultate seminariile respective.
III. — *Eugen Brote (1850—1912)*, Bucureşti, 1974, 211 p.; *Evoluţia istoriografiei române*, partea I, Bucureşti, 1975, 195 p. — *La Roumanie vue par les Tchèques et les Slovaques (1848—1900)*, în NEH, IV (1970), p. 259—281; *Contribuţii privind criza Partidului Naţional Român şi trecerea de la pasivism la activism (1893—1905)*, în „Studii", XXIV (1971), 5, p. 963—984; *Contribuţii privind mişcarea naţională a românilor din Transilvania în anii 1910—1914*, ibidem, XXV (1972), 4, p. 783—803. **(D.B.)**

BOICU, Leonid I. — N. 1 mai 1931, Donduşeni (azi U.R.S.S.). Studii secundare la Iaşi şi Rîmnicu-Sărat, universitare la Iaşi. Doctor în istorie. Cercetător şi cercetător ştiinţific principal la Institutul de istorie şi arheologie „A.D. Xenopol" din Iaşi; responsabilul sectorului de istorie universală. Laureat al Premiului „N. Bălcescu" al Academiei R.S.R. (1964).
II. — Specialist în istoria modernă. Şi-a îndreptat atenţia spre problemele istoriei României de la mijlocul secolului XIX, îndeosebi spre istoria economiei naţionale (oraş, industrie, căi de comunicaţie). Contribuţii marcante în domeniul relaţiilor internaţionale ale ţărilor române în aceeaşi perioadă (relaţii româno-franceze, româno-austriece şi româno-polone).

III. — *„Dezvoltarea economiei Moldovei. 1848—1864"*, Bucureşti, 1963, 505 p. (în colaborare); *„Austria şi Principatele Române în vremea războiului Crimeii (1853—1856)"* Bucureşti, 1972, 478 p.; *„Adevărul despre un destin politic. Domnitorul Gr. Al. Ghica (1849—1856)"*, Iaşi, 1973, 187 p.; *Geneza chestiunii române ca problemă internaţională*, Iaşi, 1975, 152 p.

— *Despre structura socială a oraşului moldovenesc la mijlocul secolului al XIX-lea*, în „Studii", XVI (1963), 2, p. 281—305; *Tentatives de pénétration du capital français dans l'économie de la Moldavie (1853—1859)*, în RRH, II (1963), 2, p. 287—326; *Considérations sur la politique des Habsbourg à l'égard des Principautés Roumaines (depuis le XVIII-e siècle jusqu'en 1848)*, în NEA, IV (1970), p. 157—169. *N. Iorga — istoric al relaţiilor internaţionale ale României în epoca modernă*, în „N. Iorga. Omul şi opera", Iaşi, 1971, p. 63—80; *Cuza Vodă faţă de lupta popoarelor pentru emancipare naţională*, în „Cuza Vodă. In memoriam", Iaşi, 1973, p. 235—260. **(D.B.)**

BOJÎNCĂ, Damaschin I. — N. 1802, sat Gîrlişte, com. Goruia, jud. Caraş-Severin — m. 17 august 1869, com. Dumbrăveni, jud. Suceava. Liceul la Timişoara, seminarul teologic din Vîrşeţ. Facultatea de filozofie din Seghedin şi cea de drept din Oradea şi Budapesta. Redactor (1829—1830) la *Biblioteca românească* fondată de Zaharia Carcalechi. Colaborările sale privesc în special istoria românilor. Avocat la Tabla crăiască a Ungariei din Buda (1831—1833). Jurisconsult al Logofeţiei dreptăţii din Moldova (din 1833). În 1833 adaptează în limba română, împreună cu Ch. Flechtenmacher şi Anania, Codul Calimach şi condica civilă a Moldovei (cu un adaos-glosar de termeni juridici străini). Rector al Seminarului „Veniamin Costache" (1834—1839, 1840—1841). Paharnic (1835). Profesor la Academia Mihăileană din Iaşi (1841—1847); în 1847 ţine un curs de comentare a Regulamentului Organic şi a Condicii civile şi criminale a Moldovei. În 1848 obţine diploma de împămîntenire în Moldova.

II. — Jurist, publicist şi istoric. Continuator al mişcării culturale a Şcolii ardelene. Apărător al clerului român bănăţean, a militat consecvent în scrierile sale (istorie, etnografie, folcloristică) pentru afirmarea latinităţii românilor, căutînd să stabilească filiaţii ale unor practici romane în creaţia poporului român. Aportul său în domeniul istoriei este susţinut de un fierbinte patriotism. Se numără printre întemeietorii doctrinei juridice române.

III. — *Animadversio in Dissertationem Hallensem sub titulo: Erweiss, dass die Wallachen nicht Römischer Abkunft sind etc. vom k. kath. von (Sabbas Tököli) 1823 editam. Cui adnectitur fide dignis Scriptoribus multa Probatio. Wallachos esse veros Posteros Romanorum*, Pesta, 1827, 58 p. (ed. rom., Pesta, 1828, 120 p.); *Diregătorul bunei creştere, spre îndreptarea multor părinţi şi bun folosul tinerimei romane*, Buda, 1830, XVI + 222 p. + 11 f.; *Anticile Românilor acum întîia oară româneşte scrise*, Buda, 1832, XVI + 238 p.

IV. — Ungureanu Gh., *Jurisconsultul Damaschin Bojîncă (1802—1869). Contribuţii la viaţa şi activitatea sa*, Iaşi, 1930, 60 p.; Topliceanu Traian, *Damaschin Bojîncă, 1802—1869*, Oraviţa, 1933, 39 p.; Cristian V., *Opera istorică a lui Damaschin Bojîncă*, în ASUI, XVII (1971), 1, p. 47—72. **(G.P.)**

BOLD, Emilian I. — N. 20 noiembrie 1925, com. Luncaviţa, jud. Tulcea. Studii secundare la Galaţi, universitare la Iaşi. Doctor în istorie (1969). Asistent (1954—1960), lector (1960—1970), conferenţiar (din 1970) la Facultatea de istorie-filozofie a Universităţii „Al. I. Cuza" Iaşi.

II. — Specialist în istoria contemporană a României; contribuţii originale privind datoria externă şi problema reparaţiilor de război cuvenite României în perioada 1919—1933. A participat la elaborarea unor lucrări privind istoria municipiului şi judeţului Iaşi. Preocupări sporadice de numismatică.

III. — *Iaşul contemporan. Scurt istoric, 1918—1969*, Iaşi, 1969, 215 p. (în colaborare).

Aspecte ale situaţiei României burghezo-moşiereşti între anii 1920—1921, în SCŞI, VIII (1957), 1, p. 137—158; *Contribuţii la cunoaşterea situaţiei din Moldova în timpul retragerii*, în AŞUC, V (1959), p. 49—62; *Contribuţii la cunoaşterea împrejurărilor în care au fost contractate de România împrumuturile de stat din anii 1929 şi 1931*, ibidem, IX (1963), p. 37—55; *Unele probleme privind participarea delegaţiei române la conferinţa Păcii (1919—1920)*, ibidem, XIV (1968), p. 27—45; *România şi problema reparaţiilor de la conferinţa de la Spa la planul Dawes*, ibidem, XV (1969), 1, p. 71—88; *Aspecte privind poziţia marilor puteri faţă de România la conferinţa păcii (1919—1920)*, ibidem, XVI (1970), 2, p. 217—223; *Problema reparaţiilor şi relaţiilor internaţionale de la conferinţa păcii la planul Dawes*, în CI, I, (1970), p. 203—218; *Planul Young şi România*, în AŞUC, XVII (1971), 2, p. 185—203 şi XVIII (1972), 1, p. 9—29. **(I.C.)**

BOLDUR, Alexandru I. — N. 9 martie 1886, Chişinău. Studii secundare la Chişinău, superioare — drept (1910) şi Institutul superior de arheologie (1912) din Petersburg. Asistent, apoi conferenţiar la Universitatea din Petersburg (1916—1918), profesor la Institutul superior juridic din Sevastopol (1918—1921), profesor la Facultatea de teologie din Chişinău (1927—1938), apoi la cea de litere din Iaşi (1938—1947). Director al Institutului de istorie naţională „A.D. Xenopol" din Iaşi (1938—1947).

II. — Cunoscător de mare erudiţie al izvoarelor narative slave, **A.B.** a studiat, mai ales pe baza datelor noi oferite de sursele pe care adesea el, cel dintîi, le-a introdus în istoriografia românească, istoria medievală a Moldovei, urmărind cu precădere începuturile epocii feudale pe teritoriul moldovenesc şi relaţiile moldo-ruse. Preocupat de perioada de apogeu a statului moldovean, a aprofundat studiul domniei lui Ştefan cel Mare, îndeosebi a politicii sale externe, la a cărei investigare a adus date şi opinii noi. În cercetările sale a acordat un loc însemnat analizei structurilor şi instituţiilor sociale, relevînd — în limitele unei concepţii apropiate materialismului economic — corelaţia dintre social şi politic.

III. — *La Bessarabie et les relations russo-roumaines*, Paris, 1927, 410 p.; *Istoria Basarabiei pînă la secolul al XVII-lea*, Chişinău, 1937; *Ştefan cel Mare, voievod al Moldovei (1457—1504). Studiu de istorie socială şi politică*, Madrid, 1970, 375 p.; — *The Enigme of the Ulichy-Tivertsy people*, în „Balkan Studies", I (1968), p. 55—90; *Originea numelui Moldova (O ipoteză nouă)*, în RdI, XXVIII (1975), p. 935—940. **(F.C.)**

BOLINTINEANU, Dimitrie I. — N. 2 aprilie 1819, Bucureşti — m. 20 august 1872, Bucureşti. Elev la şcoala de la Colţea, apoi la „Sf. Sava". În 1843 publică prima poezie. Se afiliază la „Frăţia". În 1844 primeşte rangul de pitar. În 1846 e trimis la Paris cu o bursă a Societăţii literare, frecventînd cursuri la Collège de France. Revine în ţară în martie 1848. Participă la revoluţie, fiind redactor la *Popului suveran*. Membru în comisia care dirija comisarii de propagandă. Arestat şi exilat; ajunge în Transilvania cu Nicolae Bălcescu şi Cesar Bolliac. La Braşov scrie în *Foaie pentru minte*... manifestul *către români*. Revine în ţară în 1857. În 1858 scoate foaia unionistă *Dîmboviţa*. Ministru în mai multe rînduri (1861—1864). Pseudonime: Christu Ionin, Cosmat.
II. — Poet, reprezentant de rezonanţă al romantismului românesc. A îmbrăţişat cu fervoare idealurile patriotice ale epocii: unitatea naţională, glorificarea virtuţilor străbune. A jucat un rol politic secundar, gravitînd în jurul personalităţii lui N. Bălcescu, apoi a lui Al.I. Cuza. Într-un fel, a fost purtătorul lor de cuvînt în coloanele *Popolului suveran* şi ale *Dîmboviţei*. Lucrările sale de istorie, care cuprind interesante portretizări, au o valoare documentară particulară, pentru multe episoade (din viaţa principelui Al.I. Cuza, de pildă) **D.B.** fiind martor ocular. Ca şi alţi contemporani a scris, pentru informarea opiniei publice europene, cîteva memorii oglindind stările de lucruri din ţările române, ca şi cîteva volume de popularizare a istoriei românilor străbătute de patos romantic. Om al generaţiei paşoptiste, **D.B.** a participat cu dăruire la opera de edificare culturală a României moderne.
III. — *Les Principautés Roumaines*, Paris, 1854, 62 p.; *L'Autriche, la Turquie et les moldo-valaques*, Paris, 1856, 156 p.; *Bătăliile românilor*, Bucureşti, 1859, 223 p.; *Cestiunea Unirii la Constantinopol*, Bucureşti, 1861, 24 p.; *Călătorie la românii din Macedonia şi Muntele Atos sau Santa Agora*, Bucureşti, 1863, 192 p.; *Călătoria I.S. Domnitorului Românilor la Constantinopole*, Bucureşti, 1864, 70 p.; *România roabă la austro-maghiari*? Bucureşti, 1869, 60 p.; *Domnii regulamentari şi Historia celor trei ani de la 11 februarie pînă astăzi*, Bucureşti, 1869, 336 p.; *Viaţa lui Cuza Vodă. Memoriu istoric*, ediţia a V-a, Bucureşti, 1873, 208 p.; *Opere alese*, ediţie Rodica Ocheşanu şi Gh. Poalelungi, I—II, două volume, Bucureşti, 1961, I. LVI + 392 p. + + 4 facsimile + 1 portret; II. 608 p. + 5 pl.
IV. — Vîrgolici Teodor, *Dimitrie Bolintineanu şi epoca sa*, Bucureşti, 1971, 396 p. + 17 pl.; *Dimitrie Bolintineanu 1819—1872. Bibliografie*, Iaşi, 1972, 1+78 p. **(G.P.)**

BOLLIAC, Cesar I. — N. 25 martie 1813, Bucureşti — m. 10 martie 1881, Bucureşti. Studii la Colegiul „Sf. Sava". A călătorit la Constantinopol, Atena, Paris etc. Activează în ziaristică, dar ocupă şi unele posturi judecătoreşti şi administrative, fiind ales şi deputat. Întemeiază şi conduce ziarele *Buciumul*, *Trompeta Carpaţilor*. Participare activă la revoluţia de la 1848 din Ţara Românească. Exilat, trece împreună cu alţi revoluţionari în Transilvania, unde editează foaia *Espatriatul*. Preşedinte al Clubului român, membru al Societăţii geografice româneşti şi al Societăţii de numismatică şi arheologie franceze.
II. — **III**. Poet, publicist şi arheolog amator. Animat de principii liberale, pentru care a avut adesea de suferit, a militat activ în timpul revoluţiei din 1848 pentru acordarea de drepturi cetăţeneşti şi în special pentru împroprietărirea ţăranilor. Sprijinitor activ al alegerii şi reformelor lui Alexandru I. Cuza, în mod special al secularizării averilor mănăstireşti. Preocupări de arheologie şi numismatică. Deşi fără o pregătire de specialitate şi criticat adesea pentru interpretările şi teoriile sale fanteziste, cuprinse, în parte, în *Fumuri arheologice scornite din lulele preistorice de un om care nu fumează*, pasiunea şi încercările sale în acest domeniu, la o dată aşa de timpurie, merită să fie relevate. În paginile ziarului *Trompeta Carpaţilor* au fost inserate informaţii de valoare referitoare la unele descoperiri arheologice şi numismatice, utilizate şi astăzi de specialişti. A întreprins şi unele cercetări arheologice în staţiuni de comună primitivă (Vădastra, Celei, Caracal, T. Măgurele, Piscu Crăsani ş.a.). La moarte a lăsat Muzeului naţional de antichităţi o bogată colecţie de monede şi obiecte antice. Lui **C.B.** îi revine meritul de a se fi situat printre cei dintîi intelectuali din România, care au contribuit la cunoaşterea unor documente privind trecutul îndepărtat al ţării noastre. **(C.P.)**

BOLOGA, Valeriu Lucian I. — N. 26 noiembrie 1892, Braşov — m. 30 octombrie 1971, Cluj. Liceul în oraşul natal. Facultatea de ştiinţe naturale din Jena şi Leipzig, unde obţine absolutoriul în anul 1918.

Paralel se înscrie la facultatea de medicină din Jena (1912). Continuă studiile de medicină la Innsbruck și apoi la Cluj (1923). Preparator la Institutul de histologie (1919), asistent (din 1921), profesor agregat (din 1935) și profesor titular (din 1937) la catedra de istoria medicinii a Facultății din Cluj. Membru de onoare al Academiei de științe medicale din R.S.R. (din 1962). „Om de știință emerit al R.S.R.", președinte al Societății de istoria medicinei din R.S.R. și vicepreședinte al Societății internaționale de istoria medicinei. Membru de onoare al mai multor societăți, instituții și reuniuni științifice internaționale, a obținut mai multe premii naționale și străine.
II. — Istoric al medicinii românești și universale. Timp de cinci decenii a desfășurat o activitate neobosită didactică și științifică în domeniul istoriei medicinei. Promotor al studiului istoriei medicinei în țara noastră, a pus bazele bibliotecii și colecției muzeale de istoria medicinei din Cluj. Preocupări privind studierea istoriei medicinei universale în țara noastră. În studiile sale a acoperit o gamă variată de domenii: medicina populară românească, reconstituirea cunoștințelor medicale din Dacia, trecutul balneologiei românești, medicina iluministă românească etc.
III. — *Începuturile medicinei științifice românești*, Cluj, 1930, 89 p.; *Contribuția Transilvaniei și Banatului la începuturile medicinei științifice românești*, București, 1941, 91 p.; *Cîteva lămuriri și date cu privire la biografia lui Ioan Piuariu-Molnar*, București, 1941, 10 p.; *Emil Gh. Racoviță. Un mare explorator și biolog român*, București 1954, 76 p.; *Istoria medicinei*, București, 1963, 267 p., sub îngrijirea ...; *Istoria medicinei universale*, București, 1970, 803 p., sub îngrijirea ...; *Istoria medicinei românești*, București, 1972, 367 p. **(V.V.)**

BORONEANȚ, Vasile I.—N. 28 decembrie 1930, com. Conop, jud. Arad. Studii secundare la Lipova, universitare la București, (1950—1954). Cercetător la Institutul de arheologie București (1964—1975) și la Muzeul de istorie a municipiului București (din 1975).
II. — Arheolog; specialist în problemele paleoliticului superior și fazei sale finale, epipaleoliticul. A participat la săpăturile de la Zăbrani (Arad), Dubova, Veterani, Ostrovul Banului și Schela-Cladovei (Mehedinți).
III. — *La période épipaléolithique sur la rive roumaine des „Portes de Fer du Danube"*, în „Praehistorische Zeitschrift", XXXXV (1970), p. 1—25; *Noi date despre cele mai vechi manifestări de artă plastică pe teritoriul României*, în SCIA, XIX (1972), 1, p. 109—115; *Recherches archéologiques sur la culture Schela-Cladovei*, în „Dacia", NS, XVII (1973), p. 5—39; *À propos du caractère magico-religieux des expressions artistiques de l'épipaléolithique développé dans le sud-ouest de la Roumanie*, în „Actes du Sympozium international sur les religions de la Prehistoire", Capo di Ponte, 1975, p. 105—115. **(C.P.)**

BOROȘ, Ioan I. — N. 20 octombrie 1850, Carei — m. 29 ianuarie 1936, Lugoj. Liceul la Beiuș, studii teologice la Viena (1873). Se întoarce la Lugoj și urcă trepte ale ierarhiei bisericești. Președinte al secției din Banat a Comisiunii pentru conservarea monumentelor istorice (1918—1936).
II. — Rețin atenția studiile sale despre istoria Banatului, a Caransebeșului, ecoul răscoalei lui Horea și al mișcării revoluționare condusă de Tudor Vladimirescu în Caraș-Severin, viața și activitatea lui E. Murgu etc. Lucrări privind istoria bisericii.
III. — *Revoluția lui Horea și comitatul Caraș*, în „Transilvania", LIII (1922), p. 8—14; *„Constituția", societate secretă română în Lugoj (1830—1834)*, Lugoj, 1928, 45 p.; *Rapoartele vechiului județ Caraș și alte informații despre revoluția lui Horea*, în AB, IV (1931), p. 90—98. **(N.E.)**

BORSOS, Tamás I. — N. 14 iunie 1566, Tîrgu-Mureș — m. 18 aprilie 1634. Jude în orașul natal (1599—1604). Asesor judiciar, înnobilat de principe (1607). Sol princiar și reprezentant permanent la Poartă.
II. — Memoriile și scrisorile despre misiunile sale diplomatice, descrierea călătoriilor sînt izvoare narative de mare importanță nu numai cu privire la istoria și relațiile internaționale ale principatului Transilvaniei, ci și în privința raporturilor dintre Poartă și Moldova, Țara Românească și Transilvania în primele trei decenii ale secolului al XVII-lea. A întocmit o descriere a Egiptului.
III. — *Borsos Tamás. Vásárhelytől a Fényes Portáig. Emlékiratok, levelek* (Borsos Tamás. De la Tîrgu-Mureș la Înalta Poartă, Memorii, Scrisori); *Sajtó alá rendezte, a bevezető tanulmányt és jegyzeteket irta Kocziány László* (Ediție, studiu introductiv și note de K.L.), București, 1968, 488 p.
IV. — L. Kócziány, *Borsos Tamás*, în „Profiluri mureșene", vol. I, Tîrgu-Mureș, 1971, p. 7—15. **(L.D.)**

BOSSY, Raoul V. I. — N. 31 octombrie 1894, București. Liceul, facultatea de drept și școala de diplomație la Paris. Carieră politică și diplomatică (din 1918).
II. — Activitate istoriografică notabilă pentru consemnarea politicii externe a României în a doua jumătate a secolului

al XIX-lea. Lucrările sale amintesc de factura rapoartelor diplomatice, excelînd prin concisiune, sobrietate și bogăție informațională. În țările unde a fost acreditat a cercetat cu stăruință arhivele dînd la iveală un material diplomatic de preț, care constituie și azi un bagaj indispensabil în portofoliul istoriei diplomației românești.
III. — *Politica externă a României între anii 1873—1880 privită de la agenția diplomatică din Roma*, București, 1928, 213 p.; *Agenția diplomatică a României în Paris și legăturile politice franco-române sub Cuza Vodă*, București, 1931, 402 p. + 2 portrete; *Agenția diplomatică a României la Belgrad și legăturile politice româno-sîrbe sub Cuza Vodă*, București, 1934, 59 p.; *Mărturii finlandeze despre România*, București, 1937, 160 p.; *L'Autriche et les Principautés Unies*, București, 1938, 413 p.; *Vechi năzuințe federaliste în sud-estul Europei*, București, 1940, 15 p. **(G.P.)**

BOTEZ, Constantin I. — N. 11 martie 1929, Bacău. Studii secundare la Bacău, superioare la Iași. Lector la facultatea de istorie a Universității „Al.I. Cuza" din Iași.
II. — Specialist în istoria modernă și contemporană. Studii social-economice și istorice asupra unor ramuri economice (extractivă, viticolă etc.) din unele centre și întreprinderi din Moldova. S-a preocupat, de asemenea, de analiza situației economice și financiare a României și de efectele produse de prezența masivă a capitalului străin în ramuri-cheie ale economiei naționale, între anii 1919 și 1928.
III. — *File din istoricul fabricii de celuloză și hîrtie „Letea" Bacău*, Bacău, 1969, 285 p. (în colaborare), ed. a II-a, 1971, 313 p.; *Uzina mecanică de material rulant Pașcani 1869—1969. Monografie*, Iași, 1970, 239 p. (în colaborare); *Cronica Cotnarilor*, București, 1971, 424 p. (în colaborare); *Județul Bacău. Pagini memorabile din lupta maselor*, Bacău, 1971, 429 p. (în colaborare); *Buhuși. Din istoricul fabricii și localității 1885—1969)*, Bacău, 1971, 376 p. (în colaborare); *Istoria unei citadele muncitorești — Nicolina Iași, 1892—1972*, Iași, 1972, 472 p. (în colaborare).
— *Aspecte din lupta maselor populare din Moldova conduse de P.C.R. pentru instaurarea puterii populare (23 August 1944—6 martie 1945)*, în RA, VII (1964), 1, p. 205—224; *Problemele dezvoltării economice a României în dezbaterea congresului economic de la Iași din 1884*, în AȘUC, XI (1965), p. 135—144; *Contribuții la cunoașterea situației financiare a României (1922—1928)*, ibidem, XV (1969), 1, p. 33—49 (în colaborare); *Cu privire la politica economică „prin noi înșine" în anii 1922—1928*, ibidem, 2, p. 227—245 (în colaborare); *Activitatea social-politică a lui Ion Ionescu de la Brad*, în Carpica", IV (1971), p. 363—374. **(T.U.)**

BOTEZAN, Liviu I. — N. 6 ianuarie 1927, sat Oroșia, com. Cuci, jud. Mureș. Studii secundare la Blaj, universitare la Cluj (1951). Doctor în istorie (1971). Preparator, asistent, lector la aceeași facultate (1951—1966). Cercetător științific principal la Institutul de istorie și arheologie din Cluj-Napoca. Membru al Societății de științe istorice din R. S. România.
II. — Cercetări în domeniul relațiilor agrare și agriculturii transilvane în perioada postiosefinistă.
III. — *Organizarea pămînturilor arătoare și a fînețelor alodiale în Transilvania 1785—1820*, în AMN, VI (1969), p. 243—251; *Înzestrarea gospodăriilor iobăgești din Transilvania cu inventar viu și mort în perioada 1785—1820*, în SUBB, 1969, fasc. 2, p. 51—65; *Situația rentei în bani din comitatele transilvane în perioada 1785—1820*, ibidem, 1970, fasc. 2, p. 31—49; *Contribuții la studiul vieții politice a Transilvaniei din anii 1895—1898*, în AIIC, XIII (1970), p. 213—242; *Contribuții la istoricul cultivării viței de vie pe pămînturile nobiliare și iobăgești din comitatele transilvane în perioada 1790—1820*, în „Terra nostra", II (1971), p. 135—162; *Organizarea pămînturilor arătoare și a fînețelor iobăgești din Transilvania în perioada 1785—1820*, în „Apulum", VIII (1971), p. 137—168; *Slujba iobăgească în Transilvania în perioada 1785—1820*, în AMN, X (1973), p. 27 —285. **(G.P.)**

BOTORAN D. Constantin I. — N. 10 februarie 1938, sat Botorani, com. Măciuca, jud. Vîlcea. Studii secundare la R. Vîlcea, universitare la București (1961). Doctor în istorie (1972). Preparator (1961—1966) la Facultatea de istorie București. Cercetător științific (din 1966) la Institutul de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R.
II. — Specialist în istoria modernă și contemporană a mișcării revoluționare din România. Preocupări axate în ultima vreme asupra unor aspecte ale politicii externe a României interbelice și asupra istoriei contemporane a unor țări din lumea a treia, în special asupra țărilor arabe din nordul Africii și Orientul Apropiat.
III. — *Gîndirea social-politică despre unire, 1859*, București, 1966, 359 p. (coautor); *Relațiile româno-egiptene în epoca modernă și contemporană*, București, 1974, 301 p.; *Solidaritatea militantă. România și mișcările de eliberare națională*, București, 1974, 78 p. (în colaborare).

— *Lupta muncitorilor metalurgişti din România împotriva exploatării capitaliste şi a pericolului fascist (1934— februarie 1938)*, în AI, XI (1965), 3, p. 52—68 (în colaborare); *Greva muncitorilor metalurgişti de la Uzina Ferdinand şi Nădrag (martie 1939)*, în AMN, IV (1967) (în colaborare); *Ecoul internaţional al proclamării Republicii Populare Române pe meridianele lumii*, în AI, XVIII (1972), 6, p. 62—75; *Politica de alianţe şi dinamica acestora în procesul luptei popoarelor din Asia şi Africa pentru cucerirea şi consolidarea independenţei naţionale*, în „Unitatea de acţiune a clasei muncitoare din România", Bucureşti, 1974, p. 289—295; *Sur l'histoire des relations roumano-égyptiennes entre les deux guerres mondiales*, în „Romano-Arabica", 1974, p. 21—37. **(T.U.)**

BOŢESCU, Dan I.—N. 22 decembrie 1934, Vaslui. Studii secundare la Vaslui, universitare la Iaşi. Cercetător ştiinţific (1956—1964) la Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. Muzeograf principal (1964—1965) la Muzeul Universităţii „Al.I. Cuza"; lector (din 1964) la catedra de istorie universală a Facultăţii de istorie a Universităţii din Iaşi.
II. — Specialist în istoria contemporană a României; contribuţii cu privire la situaţia şi relaţiile internaţionale ale României şi la problema Dunării în perioada interbelică şi în anii celui de-al doilea război mondial.
III. — *Aspecte ale grevei generale din octombrie 1920 în Moldova*, în AI, VI (1960), 5, p. 145 161 (în colaborare); *Despre desfăşurarea grevei muncitorimii ceferiste din aprilie-iunie 1920 din Moldova*, în SCŞI, XIV (1963), p. 7—29 (în colaborare); *Aspecte din lupta maselor populare din Moldova pentru instaurarea puterii populare (23 August 1944—6 martie 1945)*, în RA, IX (1964), p. 205—224 (în colaborare); *România şi problema Dunării în preajma izbucnirii celui de-al doilea război mondial*, în AŞUC, XVI (1970), 2, p. 199—215; *Aspecte privind politica României la Dunărea maritimă (1936—1938)*, în „Peuce", II (1971), p. 335—355. **(T.U.)**

BOZAC, Ileana I. — N. 16 august 1914, sat Sîmboeni, com. Cămăraşu, jud. Cluj. Studii secundare la Blaj şi Cluj, superioare (1932—1936) la Cluj. Profesor în învăţămîntul mediu (1936—1942). Cercetător ştiinţific principal la Institutul de istorie şi arheologie din Cluj. Membră a Societăţii de ştiinţe istorice.
II. —Istoric al perioadei de destrămare a feudalismului. A publicat articole referitoare la situaţia economică, socială şi îndeosebi culturală a Transilvaniei. A colaborat la editarea izvoarelor medievale ale aceleiaşi provincii.
III. — Colaborator la *Documente privind istoria României, seria C., Transilvania.* — *Politica şcolară a Curţii din Viena în domeniul fiscal al Zlatnei în a doua jumătate a sec. al XVIII-lea*, în SCI, VII (1956), p. 113—150; *Exploatarea muncii copiilor în minele statului din Transilvania în a doua jumătate a sec. al XVIII-lea*, în „Studii", XI (1958), 3, p. 93—105; *Şcolile de la salinele din Transilvania la sfîrşitul veacului al XVIII-lea*, în AIIC, III (1960), p. 281—295; *„Arhiva" lui Horea*, în RA, IV (1961), 2, p. 151—178; *Morile din domeniul de sus al Zlatnei în anul 1774*, în AIIC, VIII (1965), p. 329—353; *Ştiri despre românii din Transilvania din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea în autobiografia lui Heydendorff*, ibidem, XVI (1973), p. 375—384; *Semnificaţia europeană a răscoalei lui Horea în comentariul lui W. L. Wekhrlin (1739—1792)*, ibidem, XVII (1974), p. 237—246. **(D.M.)**

BOZGA, Vasile I. — N. 3 ianuarie 1930, Satu-Mare. Studii secundare şi universitare — economice — la Bucureşti. Doctor în ştiinţe economice (1972). Asistent (1952—1966), lector (1966—1973), conferenţiar (din 1973) la catedra de istoria economiei de la Academia de ştiinţe economice Bucureşti.
II. — Specialist în istoria modernă şi contemporană a economiei naţionale; contribuţii privind România în perioada interbelică.
III. — *Situaţia clasei muncitoare din România 1914—1944*, 1966, 494 p. (coautor); *Relaţii agrare şi mişcări ţărăneşti în România, 1908—1921*, Bucureşti, 1967, 630 p. (coautor); *Istoria României în date*, Bucureşti, 1971, 524 p. (coautor); *Criza agrară în România dintre cele două războaie mondiale*, Bucureşti, 1975, 262 p.; *Consideraţii cu privire la reforma agrară din 1921*, în SCE, IV (1972), p. 189—201. **(T.U.)**

BÖZÖDI, György I. — N. 9 martie 1913, sat Bezid, com. Sîngeorgiu de Pădure, jud. Mureş. Studii secundare şi superioare la Cluj. Doctor în istorie (1944). Bibliotecar (1941—1945) la Universitatea din Cluj. Director al Muzeului revoluţiei din 1848—1849 (1945—1948). Cercetător principal la Centrul de studii din Tîrgu-Mureş al Academiei de ştiinţe sociale şi politice a R.S.R.
II. — Istoria secuilor în epoca feudală, a descompunerii rînduielilor gentilice, sistemul de obşti teritoriale, feudalizarea acestor părţi, răscoala din 1562 la secui, tradiţiile şi aspectele luptei comune româno-maghiare-germane în cadrul revoluţiei de la 1848 sînt domeniile studiate de **B.G.**
III. — *Székelyek. A nép élettörténete* (Secuii. Istoria de toate zilele a poporului), Budapest, 1943, 91 p.; *Erdély szabadságharca. 1848*—

1849 (Lupta pentru libertate în Transilvania 1848—1849), Cluj, 1945, 95 p. *Probleme privind mişcările social-economice ale secuilor, înainte de răscoala din 1562*, în „Studii de istorie", vol. I, (1968), p. 7—34; *Gábor Áron 1849—ben* (G.A., la 1849, în „Aluta", vol. I, 1969, p. 143—167); *A mármarosi fegyvergyártás 1848—1849—ben* (Producţia de armament din Maramureş în 1848—1849), în „Studii de istorie, filologie şi istoria artei", Bucureşti, 1972, p. 55—73. **(L.D.)**

BRAHARU, Dimitrie I. — N. 22 noiembrie 1898, sat Cut, com. Dumbrava Roşie, jud. Neamţ. Studii secundare la Piatra Neamţ şi Cluj (1925), universitare la Cluj (1927). Doctor în istorie (1941). Secretar-bibliotecar, preparator la Institutul de istorie naţională din Cluj (1920—1940), profesor secundar în Cluj (1920—1940) şi Craiova (1940—1942), inspector şcolar (1942—1947), profesor de liceu în Cluj (1948—1961). Secretar al Filialei din Cluj a Societăţii de ştiinţe istorice (din 1964).

II. — Contribuţii privind istoria modernă. Preocupări privind istoria Transilvaniei. Cercetător al luptelor politico-naţionale ale românilor transilvăneni, ecourilor mişcării memorandiste în Italia, cărora le-a dedicat teza de doctorat, al istoriei bisericii şi presei româneşti din Transilvania.

III. — *Un colaborator al lui Şaguna; secretarul de stat Gheorghe Ioanovici de Dulău şi Valea Mare*, Cluj, 1932, 47 p.; *Nuvela istorică în literatura română transilvană. Ion Al. Lapedatu (1844—1878) cu note biobibliografice*, Extras din vol. „Fraţilor Al. şi Ion I. Lapedatu", Bucureşti, 1936, 52 p.; *„Toate plugurile umblă" ... O pagină din istoria ziaristicei româneşti transilvane*, Extras din vol. „Omagiu profesorului Ioan Lupaş", Bucureşti, 1942, 16 p.; *Chestiunea română în Italia în timpul Memorandului*, Sibiu, 1942, 143 p.; *Familii macedo-române în fosta Austro-Ungarie*, Extras din revista „Şcoala noastră", Slatina-Olt, 1944, nr. 4—6, 16 p. **(N.E.)**

BRANCOVICI, Gheorghe I. — 1645, Ineu — m. 12 decembrie 1711. Frate al mitropolitului Transilvaniei, Sava B. Studii umanistice. Se dădea drept urmaş al vechilor despoţi sîrbi din secolul al XV-lea. Călătorii la Constantinopol şi Moscova. Trăieşte multă vreme refugiat în Ţara Românească, la curtea lui Şerban Cantacuzino. Prieten cu Constantin Cantacuzino stolnicul. Corespondenţă vastă cu căpeteniile sîrbilor şi bulgarilor în vederea unei răscoale generale antiotomane. În 1689, în urma unei proclamaţii, este arestat de austrieci şi închis pînă la moarte.

II. — Cronicar. A scris două cronici: una în 1687, în limba română, mai scurtă, alta în limba sîrbă, în anii de închisoare, foarte întinsă. Cea în limba română este o istorie rezumată a slavilor de sud, pentru a se justifica lupta lor pentru independenţă; ea cuprinde şi date de istorie românească. Este presărată şi cu mici povestiri anecdotice. Cronica în limba sîrbă, încă inedită, are şi vaste capitole de istorie românească. Cronica românească s-a păstrat în 7 copii, iar cea sîrbească are originalul.

III. — *Letopiseţul slovenilor Iliricului, Misiei cei de Sus şi cei de Jos, care coprinde în sine începutul şi stăpînirea crailor şi despoţilor sîrbeşti şi săvîrşitul lor* ... A fost editată de două ori. Ediţia cea mai bună, N. Iorga, *Despre cronica lui Gheorghe Brancovici*, în RI, III (1917), 1—6, p. 26—118.

IV. — P. P. Panaitescu, *Istoria slavilor în româneşte în secolul al XVII-lea. Cronica lui Gheorghe Brancovici şi Sinopsisul de la Kiev*, în RIR, X (1940), p. 80—129. **(D.M.)**

BRĂTESCU, Gheorghe I. — N. 16 iunie 1922, Vălenii de Munte. Studii secundare la Ploieşti şi Bucureşti, superioare — medicină — la Bucureşti. Doctor în ştiinţe medicale — specialitatea istoria medicinei. Cercetător ştiinţific principal în sectorul de educaţie sanitară şi istoria medicinei al Institutului de igienă din Bucureşti. Membru al Comitetului român pentru istoria şi filozofia ştiinţei; membru al Societăţii de istoria Medicinei şi al Societăţii internaţionale de istoria medicinei.

II. — Istoric al medicinei. Cercetări despre evoluţia marilor curente de idei în medicina universală (în primul rînd hipocratismul şi destinul său istoric), precum şi istoria medicinei din România, îndeosebi cea a perioadei 1862—1944.

III. — *Istoria ocrotirii sănătăţii muncitorilor din România*, Bucureşti, 1957, 337 p.; *Hipocratismul de-a lungul secolelor*, Bucureşti, 1968, 308 p.; *Etica medicală*, Bucureşti, 1969, 222 p.; *Sănătatea Bucureştilor (1862—1944)*, Bucureşti, 1970, 192 p; *Istoria medicinei universale*, Bucureşti, 1970, 803 p. (redactor); *Istoria medicinei româneşti*, Bucureşti, 1972, 567 p. (redactor); *O istorie a medicinei*, Bucureşti, 1975, 348 p. (în colaborare). **(D.B.)**

BRĂTIANU, Gheorghe I. I. — N. 30 ianuarie 1898, com. Ruginoasa, jud. Iaşi — m. la 24 aprilie 1953. Studii liceale la Iaşi, universitare — drept la Iaşi (1919) şi litere la Paris (1921). Doctor în filozofie la Cernăuţi (1923) şi doctor în litere (de stat) la Paris (1929). Profesor universitar la catedra de istorie universală a Universităţii din Iaşi (din 1924) şi Bucureşti (1940—1947). În activitatea politică, lider al unei

disidenţe liberale (1930). Membru corespondent (1928) şi titular (1942) al Academiei Române. Membru al Società Ligure di Storia Patria (1925) din Genova şi al Institutului „Kondakov" din Praga (1935).
II. — **G.I.B.** ocupă un loc de frunte în istoriografia românească. A contribuit la ridicarea istoriografiei noastre la un nivel superior, modern, comparabil cu al altor şcoli istoriografice europene. Cercetările sale de istorie naţională s-au concentrat asupra unor probleme majore: formarea şi continuitatea poporului român pe teritoriul pe care îl locuieşte, formarea statelor medievale româneşti, organizarea socială şi politică a vieţii româneşti în evul mediu. **G.I.B.** a fost un deschizător de drumuri în domenii ale istoriei universale, cum ar fi istoria economică şi socială a Bizanţului sau istoria comerţului italian în Marea Neagră. Cu însuşiri deosebite de dascăl, **G.I.B.** a creat o şcoală istoriografică la care s-au format mulţi dintre istoricii noştri de frunte.

III. — *Les fouilles de Curtea de Argeş*, Paris, 1921, 23 p.; *Vicina I*, Bucureşti 1923, 76 p.; *Les bijoux de Curtea de Argeş*, Paris, 1923, 16 p.; *Recherches sur le commerce génois*, Paris, 1929, XII + 359 p.; *Les Véneṭiens dans la Mer Noire*, Istanbul, 1934, 14 p.; *Privilèges et franchises municipales dans l'Empire byzantin*, Paris-Bucureşti, 1936, 138 p.; *Études byzantines d'histoire economique et sociale*, Paris, 1938, 295 p.; *Recherches sur Vicina et Cetatea Albă*, I, Cluj, 1935, 197 p.; II, Bucureşti, 1940, 46 p.; *O enigmă şi un miracol istoric: poporul român*, Bucureşti, 1940, 138 p.; *Le problème de la continuité daco-roumaine*, Bucureşti, 1944, 128 p.; *Tradiţia istorică despre întemeierea statelor româneşti*, Bucureşti, 1945, 263 p.; *Sfatul domnesc şi adunarea stărilor*, I—III, în AARMSI, mem.; s. III, t. XVIII, 1945—1947, 93 p.; *La Mer Noire. Des origines à la conquête ottomane*, München, 1969, 394 p.

IV. — E. Turdeanu, *L'oeuvre de G. I. Brătianu*, în „Revue des études roumaines", VII—VIII (1961), p. 137—152. **(Şt.Şt.)**

BRĂTULESCU, Victor I. — N. 11 noiembrie 1899, sat Podu-Doamnei, com. Clejani, jud. Ilfov — m. ianuarie 1976, Bucureşti. Studii secundare şi universitare la Bucureşti. Doctor în litere şi filozofie (1939). Profesor secundar (1924—1944), funcţionînd în acelaşi timp la Comisia monumentelor istorice ca secretar-ajutor (1923—1936), director al colecţiilor Muzeului de artă religioasă (1936—1938) şi secretar-director (1938—1948). Colaborator extern în colectivul „Inscripţii" al Institutului de istorie „N. Iorga" (1951—1955).

II. — Specialist în istoria artei vechi româneşti, domeniu în care a publicat numeroase studii şi monografii. Cele mai multe dintre acestea cuprind inscripţii, însemnări şi pomelnice de la diverse biserici şi mănăstiri, precum şi descrieri de monumente religioase de pe aproape întreg teritoriul României. Un loc aparte îl ocupă teza sa de doctorat, apărută în 1939, în care prezintă miniaturile şi manuscrisele din fostul muzeu de artă religioasă.

III. — *Mănăstiri şi biserici din jud. Ilfov*, Bucureşti, 1935, 80 p. (în colaborare); *Miniaturi şi manuscrise din Muzeul de artă religioasă*, Bucureşti, 1939, 171 p. + 71 pl.; *Biserici din Maramureş*, Bucureşti, 1941, 165 p. + 34 pl. + 1 h. (vol. XXXIV din B.C.M.I.); *Frescele din biserica lui Neagoe de la Curtea de Argeş*, Bucureşti, 1942, 96 p. + 30 p. **(N.S.)**

BROTE, Eugen I. — N. 11 decembrie 1850, com. Răşinari, jud. Sibiu — m. 20 decembrie 1912, Braşov. Studii secundare la Sibiu, universitare (1870) la Academia agricolă din Altenburg (Ungaria — azi Magyaróvár). Din 1876 colaborează la *Foişoara Telegrafului Român*. Membru în comitetul de conducere al „Astrei" (1877—1888). Asesor consistorial la Sibiu (1879—1888). Înfiinţează reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiului (1888), prima de acest fel din Transilvania. Membru (din 1878) în comitetul central, apoi vicepreşedinte (din 1890) al Partidului naţional român din Transilvania. A condus periodicele *Tribuna* (Sibiu) şi *Tribuna poporului* (Arad). Participant la acţiunea de elaborare a Memorandului (1892). Implicat în numeroase procese de presă, ca şi în cel intentat autorilor Memorandului (1894). După o călătorie în Franţa, Italia, Elveţia, se refugiază în România. Devine cetăţean român în 1904. Înfiinţează „Concordia" (1904), prima bancă federală din România pentru acordarea de credite ţăranilor. În 1911 se stabileşte la Braşov şi colaborează la săptămînalul *Deşteptarea*. Distins cu premiul „Adamachi" al Academiei Române.

II. — Publicist şi om politic transilvănean. Istoriografia i-a reţinut numele în primul rînd pentru lucrarea amplu documentată, cu ecou european, consacrată situaţiei românilor din monarhia austro-ungară. Scrisă cu vervă, ea se cere privită, totuşi, cu unele rezerve, datorită caracterului pe alocuri tendenţios.

III. — *Chestiunea română în Transilvania şi Ungaria. Un memoriu politic cu 67 anexe şi o chartă*, Bucureşti, 1895, XVI + 445 p.; ediţie germană — princeps — Berlin, 1895; ediţie italiană, Torino, 1896; *Das magya-*

rische Ungarn und der Dreibund, München, 1899, 61 p.
IV. — Lucian Boia, *Eugen Brote (1850—1912)*, Bucureşti, 1974, 211 p. **(G.P.)**

BUCOVALĂ, Mihai I. — N. 3 iunie 1939, Gargalîc (Bulgaria). Studii superioare la Bucureşti (1958—1963). Şef de secţie la Muzeul de arheologie Constanţa (din 1967). Membru al Asociaţiei internaţionale pentru studiul sticlei antice din Liège şi al Societăţii de studii clasice.
II. — Arheolog, specializat în domeniul cercetărilor produselor de sticlă din antichitate. Contribuţii referitoare la arheologia oraşului Tomis în epoca elenistică şi romană timpurie.
III. — *Necropole elenistice la Tomis*, Constanţa, 1967, 135 p. ; *Vase antice de sticlă la Tomis*, Constanţa, 1968, 172 p.; *Noi morminte din epoca romană timpurie la Tomis*, în „Pontica", I (1968), p. 269—306; *Tradiţii elenistice în materiale funerare de epocă romană timpurie la Tomis*, ibidem, II (1969), p. 207—332. **(C.P.)**

BUDAI-DELEANU, Ioan I. — N. 1760 (sau 1761), sat Cigmău, com. Geoagiu, jud. Hunedoara — m. 24 august 1820, Lemberg (azi Lvov, U.R.S.S.). Gimnaziul la Blaj, universitatea la Viena (1777—1779, filozofie, drept), apoi bursier al Colegiului „Santa Barbara" (1779—1783, teologie). Doctoratul la Erlau (1784). Profesor la Blaj (1786—1787); din 1787, funcţionar la tribunalul din Lemberg.
II. — Reprezentant modern al Şcolii ardelene, cu preocupări complexe (literatură, istorie, filozofie, filologie, drept) şi cu cea mai întinsă cultură şi cea mai profundă formaţie intelectuală dintre toţi reprezentanţii săi. Cu probabilitate coautor al *Supplex*-ului, el şi-a pus opera istoriografică în slujba argumentării şi apărării revendicărilor expuse în această scriere politico-patriotică. Cunoscător temeinic atît al vastei documentaţii privind romanitatea şi continuitatea românilor, expusă de George Şincai, cît şi al celor mai recente cuceriri istoriografice ale iluminismului european, **B.D.** a realizat cîteva opere istoriografice care atestă solida formaţie profesională a autorului cît şi o gîndire şi logică istorică prin care îi depăşeşte pe toţi reprezentanţii Şcolii ardelene.
III. — *De originibus populorum Transilvaniae commentatiuncula, cum observationibus historico-criticis*, Bibl. Acad. Rom. ms. lat. 113, 114, 115 (manuscris original cu adăugiri ulterioare; prin legarea incorectă a fascicolelor s-a deteriorat serios ordinea expunerii originilor şi istoriei diferitelor populaţii din Transilvania); *Widerlegung der zu Klausenburg 1791 über die Vorstellung der Walachischen Nation herausgekommenen Noten*, în Ion Budai-Deleanu, *Scrieri inedite* ed. Iosif Pervain, Cluj, 1970, p. 37—78 (p. 79—114, traducerea românească, una din cele mai fundamentate combateri ale notelor critice semnate de Joseph Karl Eder la ediţia sa a *Supplex*-ului; paternitatea „Combaterii notelor publicate la Cluj în 1791 cu privire la petiţia naţiunii române" nu este stabilită cu certitudine, ea fiind atribuită şi lui Samuil Micu-Clain; I. Pervain, demonstrează destul de convingător că **B.D.** este autorul ei; argumente în plus pentru această paternitate le aduce o confruntare a „Combaterii" cu lucrarea inedită a lui **B.D.** consacrată populaţiilor Transilvaniei); *Introducere istoricească*, ibidem, p. 173—210 (introducere la un lexicon român-german preconizat de **B.D.** în zece volume, din care a încheiat doar litera *A*; *Introducere istoricească* este una din cele mai izbutite monografii consacrate romanităţii românilor din toate timpurile); *Scurte note asupra Bucovinei*, ed. G. Bogdan-Duică, în „Gazeta Bucovinei", IV (1894) nr. 8 şi urm.; textul original în limba germană, *Kurzgefasste Bemerkungen über Bukowina*, la Ion Nistor, *Românii şi rutenii în Bucovina*, Bucureşti, 1915, p. 168—200 (prima monografie românească consacrată străvechii provincii moldovene).
IV. — Alexandru Ciorănescu, *Opera istorică a lui Budai-Deleanu*, în „Cercetări Literare", II (1936), p. 102—128; Lucia Protopopescu, *Noi contribuţii la biografia lui Ion Budai-Deleanu. Documente inedite*, Bucureşti, Ed. Acad., 1967, 304 p.; *Studiu introductiv* al lui I. Pervain la ediţia citată a *Scrierilor inedite* ale lui **B.D.** **(A.A.)**

BUJOR, Exspectatus I. — N. 27 octombrie 1916, Craiova. Studii secundare şi universitare (1934—1938) la Bucureşti. Asistent la Muzeul naţional de antichităţi (1942—1956). Cercetător principal la Institutul de arheologie, Bucureşti (1956—1975) şi la Muzeul de istorie al R. S. România (din 1975).
II. — Arheolog, cu preocupări şi studii în domeniul arheologiei geto-dacice şi romane. Contribuţii la cunoaşterea culturii getice din Dobrogea. A efectuat săpături la: Murighiol, Noviodunum, Celei-Sucidava, Orşova, Bumbeşti, zona Porţilor de Fier etc.
III. — *O geto dakiskoi kulture v Murighiole*, în „Dacia", NS, II (1958), p. 125—141; *Pogrebalnjie obradî v necropole iz Noviodunum*, ibidem, IV (1960), p. 525—539; *Cu privire la unele monumente arheologice de la Durostorum*, în SCIV, XI (1960), 1, p. 141—154; *The amphorae deposit of Islam Geaferca*, în „Dacia", NS, VI (1962), p.457—478; *Aşezarea de la Celei din perioada*

de tranziţie spre epoca bronzului, în RM, VI (1967), 3, p. 211—216. **(C.P.)**

BULAT, Toma G. I. — N. 18 august 1887, Tunari, jud Dolj. Studii secundare la Craiova şi Bucureşti, superioare la Bucureşti, apoi la Leipzig, Dijon, Berna, Paris şi Fribourg (1921). Licenţiat în teologie şi litere. Doctor în teologie (1921) şi istorie (1923). Profesor secundar, apoi profesor universitar la Facultatea de teologie din Iaşi şi Bucureşti. Fondator al periodicelor *Arhivele Olteniei*, *Arhivele Basarabiei* şi *Revista de istorie bisericească*.
II. — Medievist. Cercetător asiduu al arhivelor din ţară şi străinătate. **T.B.** a pus în circulaţie o mare cantitate de material inedit privitor la variate aspecte ale istoriei medievale româneşti. De un interes deosebit sînt izvoarele tipărite şi studiile sale referitoare la viaţa culturală şi religioasă a românilor, mai ales în secolul al XVIII-lea şi la începutul secolului al XIX-lea.
III. — *Personalitatea religioasă a voevodului Neagoe Basarab al IV-lea*, Craiova, f.a., 51 p.; *Contribuţii documentare la istoria Olteniei (sec. XVI-XVIII)*, Rîmnicu-Vîlcea, 1925, 146 p.; *Documentele mănăstirii Văratec*, Chişinău, 1939, 242 p.
— *O conspiraţie boierească contra mitropolitului Ignatie Grecul al Ungrovlahiei (1811)*, în ABas, IX (1937), p. 55—70; X (1938), p. 81—96; *Ioan Comnen, „iatro-filozoful", profesor la Academia Domnească şi mitropolit al Dristei (1719)*, în BOR, LXXXIV (1966), 3—4, p. 356—368; *Întregiri la istoria bisericii moldovene pînă la Ştefan cel Mare, după mărturii noi*, în MMS, 1969, 5—6, p. 324—348. **(F.C.)**

BUNEA, Augustin I. — N. 4 august 1857, sat Vad, com. Şercaia, jud. Braşov — m. 30 noiembrie 1909, Blaj. Studii gimnaziale la Braşov şi Blaj, superioare la Roma (din 1877), unde studiază teologia şi filozofia la „Propaganda Fide", obţinînd titlul de doctor (1882). Profesor de teologie la Blaj (1886—1888), apoi ocupă diverse funcţii înalte în ierarhia mitropolitană. Membru corespondent (1901) şi titular (1909) al Academiei Române.
II. — Medievist. Opera istorică a lui **A.B.** continuă ideile politice ale lui Inochentie Micu şi ale Şcolii ardelene, urmărind lupta de emancipare a românilor transilvăneni pe tărîm confesional, împotriva absolutismului habsburgic şi austro-ungar. Deşi în marea lor majoritate lucrările sale gravitează în jurul bisericii greco-catolice, în fond el tratează aspecte multiple de istorie socială, politică şi culturală, cu predilecţie din sec. XVIII, bazate pe izvoare culese din arhivele din Transilvania, Viena şi Budapesta. Spiritul erudit l-a făcut pe **A.B.** să-şi depăşească confesionalismul catolic şi să aducă contribuţii de seamă în cercetarea aprofundată a vieţii social-politice din Transilvania în epoca afirmării românilor ca naţiune politică.
III. — *Din istoria românilor. Episcopul Ioan Inocenţiu Klein (1728—1751)*, Blaj, 1900, 422 p.; *Episcopii Petru Pavel Aaron şi Dionisie Novacovici*, Blaj, 1902, XVI + 498 p.; *Vechile episcopii româneşti a Vadului, Geoagiului, Silvaşului şi Bălgradului*, Blaj, 1902, XII + 152 p.; *Ierarhia românilor din Ardeal şi Ungaria*, Blaj, 1904, 307 p.; *Stăpînii ţării Oltului*, Bucureşti, 1910, 61 p.; *Încercare de istoria românilor pînă în 1382*, Bucureşti, 1912, 226 p.; *Istoria regulamentelor grănicereşti*, 1914.
IV. — I. Bianu, *Augustin Bunea* în CL, XLIV (1910), 1, p. 117—119; N. Iorga, *În amintirea canonicului Augustin Bunea. Articole şi alte semne de durere ale neamului*, Vălenii de Munte, 1910 200 p. **(V.C.)**

BUNEA, Aurelia I. — N. 3 aprilie 1918, Dej. Studii secundare şi superioare la Cluj; preparator (1955—1959), şef de cabinet (1959—1962), asistent (1962—1964), lector (din 1964) la Facultatea de istorie a Universităţii din Cluj.
II. — Specialistă în istoria modernă a României. S-a ocupat îndeosebi de situaţia politică şi culturală în Transilvania în perioada dualismului austro-ungar, de legăturile politice şi culturale între românii din Transilvania şi cei din România în ultimele decenii ale veacului al XIX-lea şi în primele două decenii ale veacului al XX-lea, pînă în 1918.
III. — A colaborat la *Istoria Clujului*, Cluj, 1974.
Aspecte din lupta politică a burgheziei române din Transilvania în anii 1887—1891. Mocsáry Lajos, în SUBB, 1960, 1, p. 135—156; *Problema Transilvaniei în dezbaterile parlamentului României (1892—1895)*, III, ibidem, 1969, 1, p. 77—94; 2, p. 93—105; *Parlamentul României în sprijinul învăţămîntului românilor din Transilvania (1892—1899)*, ibidem, 1970, 2, p. 73—100; *Rolul politic al Bucureştilor în lupta pentru desăvîrşirea statului unitar român (1892—1895)*, în „Bucureşti. Materiale de istorie şi muzeografie", 1972, 9, p. 247—257. **(P.T.)**

BUNESCU Traian D. I. — N. 24 martie 1923, com. Bujoreni, jud. Vîlcea. Studii secundare la Timişoara, universitare-juridice — la Cluj. Doctor în filozofie. Preşedinte al Comitetului de cultură şi educaţie socialistă al judeţului Timişoara.
II. — Preocupări referitoare la probleme de istorie contemporană. Contribuţii în studierea luptei maselor populare din România împotriva dictatului fascist de la Viena şi

a urmărilor acestuia. Coautor la o serie de monografii de istorie locală.
III. — *Lupta poporului român împotriva dictatului fascist de la Viena*, Bucureşti, 1971, 255 p.
— *Dictatul de la Viena, încălcare brutală a independenţei şi suveranităţii României*, în AI, XIV (1968), 1, p. 69—84; *Momente ale luptei antifasciste a poporului nostru pentru independenţa ţării (1940—1944)*, în „Studii de filozofie şi sociologie", Universitatea Timişoara, 1970; *Din lupta ilegală a P.C.R. pentru apărarea independenţei şi suveranităţii patriei, 1936—1944*, în „Orizont", XXI (1972), 3, p. 5—13 **(T.U.)**

BUNTA, Magdalena **I.** — N. 21 septembrie 1931, Oradea. Studii secundare la Oradea, superioare la Cluj. Preparator la Facultatea de istorie a Universităţii din Cluj (din 1954), apoi şef de secţie la Muzeul de istorie a Transilvaniei.
II. — Specialistă în istoria meşteşugurilor din Transilvania în epoca feudală. Preocupări de sigilografie.
III. — *Batiz. Monografia manufacturii de faianţă fină*, Cluj, 1971, 287 p. (în colaborare); *Az erdélyi habán kerámia* (Ceramica habană din Transilvania), Bucureşti, 1973, 110 p.
Adatok az erdélyi selyemgyártás történetéhez (Contribuţii la istoria producţiei de mătase în Transilvania), în SUBB, 1961, 1, p. 77—90; *Contribuţii la istoria destrămării breslelor la Cluj*, în AMN, I (1964), p. 237—254; *Tablele şi semnele de breaslă în colecţiile muzeelor de istorie, Cluj şi Sighişoara*, ibidem, IV (1967), p. 199—214 (în colaborare); *Sigiliile domneşti din secolul al XVII-lea*, în SCN, IV (1967), p. 315—347; *Mittelalterliche Zunftpetschafte*, în „Folia Archaeologica", XXI (1970), p. 119—135; *Comuna anabaptistă de la Vinţul de Jos în sec. al XVII-lea*, în AMN, X (1973), p. 231—253. **(L.D.)**

BUNTA, Petru **I.** — N. 1 martie 1928, sat Grădinari, com. Drăgăneşti, jud. Bihor. Studii secundare la Oradea, universitare — economice — la Cluj. Doctor în istorie la Universitatea „Lomonosov" din Moscova (1959). Asistent (1953—1955) la catedra de marxism-leninism a Institutului de ştiinţe juridice şi economice Cluj. Cercetător ştiinţific (1959—1960) la Institutul de studii istorice şi social-politice, sectorul Cluj. Şef de secţie (din 1963) şi cercetător ştiinţific principal (din 1974) la Muzeul de istorie a Transilvaniei. Redactor şef (1964—1970) al revistei *Acta Musei Napocensis*.
II. — Contribuţii privind istoria contemporană a României. A participat la elaborarea unor culegeri tematice şi a unor monografii şi studii de istorie locală privind, îndeosebi, diverse aspecte ale activităţii P.C.R. şi organizaţiilor sale de masă în Transilvania.
III. — *Judeţul Arad pe coordonatele ţării în anii republicii*, Arad, 1974, 428 p. (în colaborare); *Rezistenţa antifascistă în partea de nord a Transilvaniei (1940—1944)*, Cluj-Napoca, 1974, 345 p. (coautor); *Structura socială şi situaţia materială a maselor în România (deceniile 4—5 ale secolului al XX-lea)*, în AMN, IV (1967), p. 335—365; *Lupta Partidului Comunist Român pentru consolidarea unităţii clasei muncitoare în primele luni ale revoluţiei populare (23 August 1944—6 martie 1945)*, în AIIC, X (1967), p. 271—284; *Din luptele revoluţionare ale muncitorilor sătmăreni, 1929—1933*, în AMN, XVI (1973), p. 347—365. **(I.C.)**

BUNYITAY, Vince **I.** — N. 11 ianuarie 1837, Sátoraljaújhely (Ungaria) — m. 26 martie 1915, Oradea. Studii de teologie. Canonic la Oradea (din 1860), apoi pleban (1863—1880). Bibliotecar, apoi episcop de Oradea. Membru corespondent al Academiei de ştiinţe maghiare (1884).
II. — Editor de izvoare **B.V.** a publicat un număr mare de studii şi monografii consacrate în special istoriei bisericii, istoriei culturii şi arhitecturii medievale transilvănene. Lucrările lui, dominate de concepţia clericalo-catolică, sînt depăşite, dar, ţinîndu-se seama de exactitatea şi bogăţia informaţiei, ele pot oferi cercetătorilor o sursă de informare utilă.
III. — *A váradi püspökség története* (Istoria episcopiei de Oradea), vol. I—III, Oradea, 1883; *A mai Nagyvárad megalapítása* (Întemeierea Oradiei de azi), Budapesta, 1885; *A váradi káptalan legrégibb statutumai* (Statutele cele mai vechi ale capitlului de Oradea), Budapesta, 1886; *Szilágy megye középkori müemlékei* (Monumentele medievale din comitatul Sălaj), în „Értekezések a történettudományok köréből" (Comunicări din domeniul ştiinţelor istorice), Budapesta, 1887. **(L.D.)**

BUSUIOC, Elena **I.** — N. 22 iulie 1930, Zimnicea. Studii secundare şi universitare (1952—1957) la Bucureşti. Redactor la Editura Academiei (1957—1961) şi cercetător la Institutul de arheologie Bucureşti (din 1961).
II. — Arheolog pentru epoca feudală; cercetări speciale în domeniul ceramicii medievale din Moldova. A participat la săpăturile de la Suceava, Putna, Mănăstirea Humorului, Rotopăneşti şi Rm. Vîlcea.
III. — *Ceramica de uz comun nesmălţuită din Moldova (sec. XIV—XVI)*, Bucureşti, 1975, 100 p.
Ceramica locală de uz casnic din sec. XIV de la Suceava, în SCIV, XV (1964) 1, p. 85—

102 şi ibidem, 2, p. 205—224; *Contribuţii la cunoaşterea ceramicii din sec. XVI de la Suceava*, ibidem, XIX (1968), 3, p. 493—504 **(C.P.)**

BUŞE, Constantin I. — N. 27 septembrie 1939, sat Bibeşti, com. Săuleşti, jud. Gorj. Studii secundare la Focşani, universitare (1962) la Bucureşti. Doctor în istorie (1971). Preparator (1962—1965), asistent (1965—1971), lector (din 1971) la catedra de istorie universală a Facultăţii de istorie a Universităţii Bucureşti.
I. — Specialist în istoria modernă şi contemporană; contribuţii privind dezvoltarea economică şi comerţul exterior al ţărilor române între pacea de la Adrianopol şi dobîndirea independenţei de stat. În ultimii ani şi-a îndreptat atenţia asupra unor aspecte de istorie universală contemporană cu referire îndeosebi la perioada interbelică.
III. — Coautor la: *Gîndirea social-politică despre unire*, Bucureşti, 1966, 359 p.; *Mihail Kogălniceanu*, Bucureşti, 1967, 76 p.; *Relaţii internaţionale în acte şi documente, vol. I, 1917—1939. Culegere de documente*, Bucureşti, 1974, 347 p.; *Istoria universală, Epoca contemporană, vol. I, 1918—1939*, Curs universitar, Bucureşti, 1975, 293 p. — *Lucrări occidentale despre problema celui de-al doilea front în Europa*, în AUB, XIV (1965), p. 131—146 (în colaborare); *Cu privire la tratatul de alianţă romîno-sîrb din 1868*, în RA, XXVIII (1966), 1, p. 189—204 (în colaborare); *Aspecte social-economice în proza politică a lui Mihail Eminescu*, în AUB, XVII (1968), p. 119—128; *Contribuţii privind regimul vamal al Principatelor Române în perioada 1838—1874*, ibidem, XX (1971), 2, p. 75—84; *Le commerce extérieur de la Moldavie par le port de Galatzi durant la periode 1837—1847*, în RRH, XII (1973), 4, p. 299—315; *Unele consideraţiuni privind viaţa economică a României între 1862—1876*, în AUB, XXII (1973), 2, p. 49—61; *Cercetarea în domeniul istoriei contemporane a României şi universale*, ibidem, p. 53—71 (în colaborare). **(T.U.)**

BUTCULESCU, Dimitrie I. — N. cca 1845, — m. 1916, Bucureşti.
II. — Arheolog amator. A efectuat săpături în cîteva dintre aşezările neolitice aparţinînd culturii Gumelniţa. Este primul dintre arheologii români care a făcut observaţii stratigrafice, în cursul unor săpături.
III. — *Măgura Calomfirescu (Esploraţiune arheologică)*, în „Revista Contimporană" (litere, artă, ştiinţă), Bucureşti, nr. 1, 1873, p. 147—152; nr. 6, 1873, p. 564—580; nr. 7, 1873, p. 623—628. **(E.C.)**

BUZATU, Gheorghe I. — N. 6 iunie 1939, com. Sihlea, jud. Vrancea. Studii secundare la R. Sărat, universitare la Iaşi. Doctor în istorie (1971). Cercetător (1962—1971) şi cercetător ştiinţific principal (din 1971) la Institutul de istorie şi arheologie „A. D. Xenopol" Iaşi.
II. — Preocupări referitoare la istoria contemporană a României; contribuţii originale privind lupta pentru lichidarea poziţiei monopoliste a trusturilor străine în industria petroliferă românească după primul război mondial. A desfăşurat o rodnică activitate pentru reconsiderarea critică a operei şi vieţii marelui istoric român N. Iorga.
III. — *Lucrări privind ecoul Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie 1917 în România (1917—1944)*, Bucureşti, 1967, 730 p. (coautor); *N. Iorga, omul şi opera*, Iaşi, 1971, 220 p. (în colaborare); *Războiul secret*, Iaşi, 1973, 276 p.; *Monumente istorice din Moldova*, Iaşi, 1974, 460 p. (coautor). **(T.U.)**

C

CALLIMACHI, Scarlat I. — N. 20 septembrie 1896, Bucureşti — m. 2 iunie 1975, Bucureşti. Studii superioare — drept la Paris. Director al Muzeului romåno-rus (1948—1963).

II. — Istoric şi om politic democrat. A publicat izvoare ale istoriei României şi unele contribuţii la istoria relaţiilor romåno-ruse.

III. — *Răscoala ţărănească din 1514, condusă de Gheorghe Doja, descrisă de Paolo Giovio*, în „Studii", II (1949), 4, p. 181—187; *Un istoric olandez despre Ioan Vodă „cel cumplit"*, ibidem, III (1950), 2, p. 158—168; *Un document inedit din anul 1711 privitor la colaborarea militară romåno-rusă*, ibidem, 3, p. 178—179; *Pagini despre Ioan Vodă zis „cel cumplit", scrise în secolul XVI de istoricul francez de la Popelinière*, ibidem, V (1952), 2, p. 175—185; *Mişcarea de solidaritate din România cu Gh. Dimitrov*, în RRH, I (1962), 2, p. 463—476. **(D.M.)**

CAMARIANO, Nestor I. — N. 23 martie 1909, Peristeri (Grecia). Studii secundare şi superioare la Bucureşti. Paleograf la Biblioteca Academiei, asistent la Institutul de istorie naţională şi cercetător ştiinţific principal la Institutul de istorie „N. Iorga". Membru al Societăţii de ştiinţe istorice din R.S.R.

II. — A studiat relaţiile greco-române în secolele XVIII-XIX, îndeosebi cele culturale, precum şi aspecte şi momente din istoria Eteriei. A participat la întocmirea unor preţioase instrumente de lucru, bazate pe un bogat material inedit (Catalogul manuscriselor greceşti din Biblioteca Academiei Române; Bibliografia analitică a periodicelor româneşti).

III. — *Cronica Ghiculeştilor*, Bucureşti, 1965, LV + 808 p. (în colaborare); *Alexandre Mavrocordato, le grand dragoman. Son activité diplomatique, 1673—1709*, Thessaloniki, 1970, 109 p. — *L'organisation et l'activité culturelle de la Compagnie de marchands grecs de Sibiu*, în „Balcania", VI (1943), p. 201—241; *Un manuscris al unui eterist despre evenimentele de la 1821 în Moldova*, în RIR, XVII (1947), 1—2, p. 80—97; *Despre organizarea şi activitatea Eteriei în Rusia înainte de răscoala din 1821*, în SMIMod., II (1960), p. 73—103; *Les relations de Tudor Vladimirescu avec l'Hétairie avant la révolution de 1821*, în „Balkan Studies", VI (1965), p. 139—164; *Planurile revoluţionare ale eteriştilor din Bucureşti şi colaborarea lor cu Tudor Vladimirescu*, în „Studii", XX (1967), 6, p. 1163—1175; *Sur l'activité de la „Société litteraire greco-dacique" de Bucarest (1810—1812)*, în RESEE, VI (1968), 1, p. 39—54. **(F.C.)**

CAMARIANO CIORAN, Ariadna I. — N. 31 martie 1906, Peristeri (Grecia). Studii secundare şi superioare (1933—1936) la Bucureşti. Doctor în istorie (1938). Cercetător ştiinţific principal la Institutul de istorie „N. Iorga", apoi la Institutul de studii sud-est europene. A obţinut premiul „N. Bălcescu" al Academiei R.S.R. (1971).

II. — Medievist-istoric al culturii. A studiat cu precădere raporturile culturale greco-române, urmărind mai ales circulaţia şi traducerea în limba română a scrierilor greceşti în secolul al XVIII-lea şi la începutul celui următor, precum şi originalele franceze, aflate la baza lor. În cuprinsul unei ample monografii despre Academiile domneşti, a adus noi contribuţii privitoare la împrejurările fondării lor, apartenenţa socială a elevilor, programele de învăţămînt.

III. — *Poricologos şi Opsarologos grecesc ...* Bucureşti, 1939, 140 p.; *Spiritul revoluţionar francez şi Voltaire în limba greacă şi română*, Bucureşti, 1946, 199 p; *Cronica Ghiculeştilor*, text grecesc, însoţit de traducere românească, glosar, Bucureşti, 1965, LV + 808 p. (în colaborare); *Academiile domneşti din Bucureşti şi Iaşi*, Bucureşti, 1971, 328 p.

— *Măsuri fiscale şi administrative în Moldova (1753—1754)*, în SMIM, V, (1962), p. 505—514; *Jérémie Cacavela et ses relations avec les Principautés Roumaines*, în RESEE, III (1965), 1—2, p. 165—190; *La guerre russo-turque de 1768—1774 et les Grecs*, ibidem, 3—4, p. 513—547. **(F.C.)**

CAMPUS, Eliza I. — N. 18 iunie 1908, Bucureşti. Studii secundare şi universitare (1927—1931) la Bucureşti. Doctor în istorie. Profesor secundar (1949). Şef de lucrări (1949—1951), conferenţiar (1952—1958) la Facultatea de istorie, Bucureşti. Cercetător ştiinţific principal (1951—1975) şi şef de sector (1951—1970) la Institutul de istorie „N. Iorga", Bucureşti. Premiul „Ştefan Gheorghiu" al Academiei R.S. România (1968).

II. — Specialistă în istoria contemporană a României şi universală; s-a remarcat printr-o serie de lucrări, studii şi articole privind întreaga arie a politicii externe şi a situaţiei internaţionale a României în perioada interbelică.

III. — *Mica Înţelegere*, Bucureşti, 1968, 407 p.; *Situaţia internaţională din primele două decenii ale secolului XX în lumina tezelor lui V. I. Lenin*, Bucureşti, 1970 (în colaborare); *Înţelegerea Balcanică*, Bucureşti, 1972, 395 p.

— *Caracterul tratatelor încheiate de România în anul 1920—1921*, în SMIC, II (1958), p. 257—304; *Criza politică a dictaturii regale (1940)*, în SAI, IV (1962), p. 349—380; *Situaţia internaţională şi politica externă a Austro-Ungariei în primele două decenii ale secolului al XX-lea*, în „Destrămarea monarhiei austro-ungare 1900—1918", Bucureşti, 1964, p. 191—215; *Pactul cvadripartit*, în „Omagiu lui P. Constantinescu-Iaşi", Bucureşti, 1965, p. 593—600; *Nicolae Titulescu şi politica pentru menţinerea integrităţii teritoriale a României*, în „Studii", XIX (1966), 2, p. 225—250; *L'activité diplomatique de la Roumanie entre les années 1914—1918*, în RRH, VII (1968), 6, p. 1099—1128; *Din politica externă a României în anii 1914—1915*, în RRSI, 2/971, p. 133—152; *Poziţia internaţională a României în anii 1938—1940*, în „Studii", XXIII (1970), 6, p. 1139—1159; *Nicolae Iorga şi relaţiile internaţionale (1933—1939)*, în „Studii", XXIV (1971), 4, p. 711—733; *Le bloc des neutres (septembre-decembre 1939)*, în RRH, X (1971), 5, p. 881—903. **(T.U.)**

CANARACHE, Vasile I. — N. 6 februarie 1896, Galaţi — m. 4 august 1969, Constanţa. Ziarist (1933—1940). Cercetător ştiinţific la Institutul de istorie şi la cel de arheologie (din 1949). Director al Muzeului de arheologie din Constanţa (din 1957). A iniţiat şi condus revista constănţeană de istorie şi arheologie *Pontica*. Călătorii de studii în Bulgaria, Grecia şi Franţa.

II. — Arheolog şi numismat; colecţionar pasionat de antichităţi. A strîns o colecţie bogată de monede greceşti, emisiuni ale oraşelor vest-pontice Histria, Tomis şi Callatis, de monede ale regilor sciţi descoperite în Dobrogea, precum şi o frumoasă colecţie de tanagrale callatiene. După 1949 activează pe şantierul arheologic de la Histria, întocmind o lucrare însemnată despre importul amforelor la Histria. Dotat cu deosebit spirit organizatoric, **C.V.** a reuşit să reorganizeze Muzeul de arheologie din Constanţa, să amenajeze clădirea romană cu mozaic şi parcul arheologic din centrul oraşului. Sub conducerea sa s-au efectuat cercetări arheologice în Tomis şi în alte centre antice din Dobrogea. Preocupări de numismatică antică privind emisiunile monetare scitice din Dobrogea şi cele ale oraşului Histria şi Dionysopolis.

III. — *Importul amforelor ştampilate la Histria*, Bucureşti, 1957, 447 p.; *Tomis*, Bucureşti, 1961, 72 p.; *Tezaurul de sculpturi de la Tomis*, Bucureşti, 1963, 156 p. (în colaborare); *Măşti şi figurine Tanagra din atelierele de la Callatis-Mangalia*, Constanţa, 1969, 190 p. *Monedele sciţilor din Dobrogea*, în SCIV, I (1950), 1, p. 213—257.

— *Atelierele monetare din antichitate şi rolul lor în dezvoltarea vieţii economice din spaţiul carpato-dunărean*, în „Studii şi referate", I (1954), p. 181—193; *Observaţii noi cu privire la topografia Histriei*, în SCIV, VII (1956), 3—4, p. 289—317; *Monede autonome inedite din Dionysopolis şi cronologia lor relativă*, în SCN, I (1957), p. 61—78; *Sistemul ponderal şi tipologia drahmelor istriene de argint*, în *Pontice*, I (1968), p. 107—192. **(C.P.)**

CANTA, Ioan I. — Secolul XVIII. Face parte din familia Cantacuzinilor, ramura moldovenească. Trece prin diferite dregătorii, ca boier avut ce se afla, ajungînd pînă la rangul de mare spătar. Este cumnat al voievodului Grigore Al. Ghica. Nu se cunosc date amănunţite despre viaţa sa.

II. — Cronicar minor. Opera lui cuprinde istoria Moldovei între anii 1741 şi 1768, înscriindu-se deci printre continuatorii lui Neculce. Copiază toate letopiseţele de pînă la el (Ureche, Costin, Neculce), continuînd pînă în 1768. Cronica sa cuprinde multe ştiri despre viaţa grea a poporului, oprimat în special de fiscalitatea excesivă. Ca operă literară e seacă, autorul neavînd darul de povestitor. Cronica lui **I.C.** s-a păstrat în 6 manuscrise şi a apărut în două ediţii.

III.—IV. — *Letopisețul Țării Moldovei de la a doua pînă la a patra domnie a lui Constantin vodă Mavrocordat (1741—1768).* Editat de M. Kogălniceanu în „Letopisețe", III, p. 175—188 și în „Cronicele României", III, p. 181—193. **(D.M.)**

CANTACUZINO, Constantin I. — N. cca 1640 — m. 7 iunie 1716, Constantinopol. Studii la Constantinopol, Veneția și Padova (1665—1669) cu reputați dascăli ai vremii, însușindu-și temeinic o vastă cultură umanistă. Face parte din bogata și puternica familie a postelnicului Constantin Cantacuzino, importantă facțiune boierească în sec. al XVII-lea. Ajuns la treapta de mare stolnic, rămîne multă vreme boierul cel mai de seamă în sfatul domnesc; conduce de fapt politica externă a Țării Românești, între 1688 și 1716, în domniile lui Constantin Brîncoveanu, nepotul său de soră, și Ștefan Cantacuzino, fiul său, încercînd relații diplomatice prudente, atît față de Austria, cît și față de Rusia, fără angajamente ferme de colaborare, din teamă față de turci. A întreținut o vastă corespondență diplomatică care se cunoaște numai parțial. Se pare că a fost amestecat în moartea neașteptată a fratelui său, Șerban, domnul țării, ca și în mazilirea și uciderea lui Brîncoveanu.

II.—Cronicar. Figura cea mai reprezentativă a culturii din Țara Românească la sfîrșitul secolului al XVII-lea și începutul celui următor. Folosind critic izvoarele, a susținut argumentat persistența populației dacice după cucerirea romană, continuitatea la nordul Dunării a populației romanizate după retragerea aureliană, latinitatea românilor și originea lor comună. Prin „rumâni", stolnicul **C.C.** înțelege nu numai pe cei din Țara Românească, „ce și den Ardeal, carii încă și mai neaoși sînt și moldovenii și toți cîți într-altă parte se află și au această limbă". Susține ideea evoluției universale, în istorie manifestîndu-se prin trei trepte: „urcarea, starea și pogorîrea". Cronica are un pronunțat caracter de clasă; ierarhia feudală, avînd pe treapta de sus instituția monarhiei, constituie crezul său politic. Cronica sa începe de la daci și merge pînă la invazia hunilor. Narațiunea este în genere seacă, stolnicul nefiind un povestitor de talent. S-a păstrat în 6 manuscrise și a fost editată de șase ori. În afara cronicii, opera sa de căpetenie, stolnicul a mai participat la traducerea și publicarea unor cărți bisericești, a redactat unele răspunsuri la întrebările generalului Marsigli despre Țara Românească, cu observații pertinente de caracter istoric, geografic și etnografic, a scris un jurnal de călătorie și a publicat, în 1700, la Padova, o hartă a Țării Românești.

III. — *Istoriia Țării Rumânești, întru care să cuprinde numele ei cel dintîiu și cine au fost lăcuitorii ei atunci și apoi cine a mai descălicat și au stăpînit pînă și în vremile de acum s-au tras și stă.* Ediția cea mai veche: Gheorghe Ioanid, *Istoria Moldo-României*, I, p. 297—348, în 1858—1859; cea mai recentă, în vol. „Cronicarii munteni", ed. îngrijită de M. Gregorian, I, București, 1961, p. 1—79; cea mai bună: ed. lui N. Cartojan și D. Simonescu, Craiova, 1944, XXXVIII + 132 p. + 5 pl.; *Scurtă dar nedesăvîrșită lămurire despre Țara Românească*, în limba italiană, publ. de N. Iorga în „Operele lui Constantin Cantacuzino", București, 1901; *Jurnalul de călătorie și petrecere la Padova*, idem, ibidem; *Harta geografică a prea înaltei domnii a Ungrovlahiei* ..., în limba greacă, ed. C.C. Giurescu, în RIR, XIII (1943), p. 1—28.

IV. — E. Stănescu, *Valoarea istorică și literară a cronicilor muntene. Studiu introductiv*, în „Cronicarii munteni", vol. I, p. V—CXXVI; I. Ionașcu, *Din viața și din activitatea stolnicului Constantin Cantacuzino (1640—1716)*, în „Studii", XIX (1966), 4, p. 633—650; V. Cândea, *Stolnicul între contemporani*, București, 1971, 180 p. **(D.M.)**

CANTACUZINO, Gheorghe I. — N. 21 februarie 1900, București — m. 22 septembrie 1977, București. Studii secundare la București, universitare-drept (1921) și litere (1922); specializare la Paris, Roma și Milano (1923—1927). Doctor în litere (1927), doctor docent (1929). Conferențiar la Facultatea de litere București, catedra Instituții și antichități grecești (1929—1948); referent științific, cercetător și cercetător principal la Institutul de arheologie al Academiei R.S.R. Membru al Academiei de științe sociale și politice din (1970).

II. — Arheolog cu preocupări în domeniul epigrafiei, concretizate prin publicarea unor descoperiri de amfore grecești ștampilate. Contribuții de istorie romană și papirologie. În ultima vreme s-a dedicat studierii unor monumente medievale din București — Mihai Vodă-Ciurel, Tîrgșorul Vechi, Cernica și Cătălui.

III. — *Cîteva corpuri barbare din armata romană de la Augustus la Gallienus*, București, 1928, 208 p.; *Legăturile între civilizațiile orientală și occidentală în lumea antică*, Vălenii de Munte, 1929, 83 p.; *Bucureștii, de odinioară în lumina cercetărilor arheologice*, București, 1959, 239 p. (în colaborare); — *Colonizarea orientală în Illyricum*, în AARMSI, 8, s. 3, XVI (1928), p. 1—68; *Un papyrus latin relatif à la défense du Bas-Danube*, în „Aegyptus", Milano, IX (1928), 1, p. 63—96; *Considérations sur*

les timbres amphoriques découverts en Roumanie et sur les côtés du Pont Euxin, în RHSEE, XVI (1939), 1—3, p. 44—52; *Le grand camp romain situé près de la commune de Băneasa*, în „Dacia“, IX—X (1941—1944), p. 441—472; *Unele probleme istorice privind aşezările medievale muntene în lumina cercetărilor arheologice de la Cernica*, în SCIV, XIV (1963), 2, p. 361—394; *Necropola preistorică de la Cernica şi locul ei în neoliticul românesc şi european*, ibidem, XVIII (1967), 3, p. 379—400. **(C.P.)**

CANTACUZINO, Gheorghe I. I.—N. 13 septembrie 1937, Bucureşti. Studii secundare şi superioare (1954—1959) la Bucureşti. Muzeograf la Muzeul de istorie Tulcea (1959—1961), la Muzeul de artă populară „N. Minovici“, Bucureşti, (1961—1963). Arheolog la Direcţia patrimoniului cultural naţional (din 1963).
II. — Arheolog pentru epoca medievală. A efectuat săpături şi a publicat rapoarte şi studii referitoare la unele monumente medievale din Ţara Românească.
III. — *Cetatea Poenari*, în SCIV, XXII (1971), 2, p. 263—289; *Probleme ale cronologiei ruinelor fostei mănăstiri Vodiţa*, ibidem, 3, p. 469—478; *Elemente de caracter bizantino-balcanice în fortificaţiile medievale, din Ţara Românească*, în BMI, XL (1971) 3, p. 24—31. **(C.P.)**

CANTACUZINO, Mihai I. — N. 1723 — m. cca 1793. Boier din Ţara Românească, ocupă diverse dregătorii între care şi aceea de mare ban. Partizan al Rusiei, face parte din delegaţia munteană trimisă la Petersburg pentru a discuta viitorul statut politic al ţării; înaintează memorii congresului de pace de la Focşani şi Bucureşti (1772) şi lui P.A. Rumianţev, prin care cere nealinierea ţărilor române. Surprins în Rusia de încheierea păcii de la Kuciuk-Kainargi (1774), se decide să rămînă acolo. Primeşte gradul de general-maior, moşii, şerbi şi îşi lichidează averea din ţară.
II. — Cronicar. A lăsat două scrieri de valoare deosebită: 1) *Genealogia Cantacuzinilor*, o istorie de familie, valoroasă prin documentele reproduse şi prin informaţiile bogate, care îi conferă uneori caracter de cronică, mai ales pentru sec. XVIII, şi 2) *Istoria Ţării Româneşti*, a cărei paternitate a fost stabilită de N. Iorga, în care, după ce se înfăţişează succint formarea poporului român, se dă o amplă descriere economico-socială a ţării, urmată de cronologia domnilor între anii 1215 şi 1776. Ea formează „un repertoriu din cele mai îmbelşugate şi mai preţioase“ (N. Iorga).
III. — *Istoria tis Vlahias...*, Viena, 1806, VIII + 367 p. + 71 p. (Trad. rom. de G. Sion, Bucureşti, 1863, VI + II + 192 p.; *Genealogia Cantacuzinilor*, ed. N. Iorga, Bucureşti, 1902, XI + 565 p. + 9 tabele genealogice. **(F.C.)**

CANTEMIR, Dimitrie I. — N. 26 octombrie 1673, Silişteni (azi com. Dimitrie Cantemir), jud. Vaslui — m. 21 august 1723, în Rusia. Fiu al lui Constantin Cantemir, domn al Moldovei (1685—1693). Studii la Iaşi cu învăţatul grec Ieremia Cacavelas, apoi la Academia grecească a patriarhiei ortodoxe din Constantinopol; poliglot, pe lîngă limbile clasice, latina şi greaca, cunoştea turca, italiana, araba, persana, slava veche şi rusa. La 23 noiembrie 1710 ajunge, cu ajutorul turcilor, domn al Moldovei (1710—1711). În scurta-i domnie a luat o serie de măsuri menite să ducă la ridicarea poziţiei internaţionale a Moldovei şi la întărirea puterii domniei. La 13 aprilie 1711, la Luţk, în Volinia, a încheiat tratatul de alianţă cu Rusia, în care se prevedeau eliberarea ţării de sub jugul turcesc, alipirea la Moldova a ţinuturilor smulse ei de Imperiul otoman, regim absolutist în Moldova, tronul rămînînd ereditar în familia Cantemir. Victoria turcilor la Stănileşti (1711) împotriva oastei ruseşti l-a silit să se refugieze în Rusia, unde a ajuns unul din sfetnicii ţarului Petru cel Mare.
II. — De largă formaţie enciclopedică, filozof, istoric, geograf, muzicolog, **D.C.** a fost, prin opera sa, unul din marii învăţaţi europeni ai vremii. În 1714, Academia din Berlin (Societas Regia Berlinensis) l-a ales membru al ei. La îndemnul acestei Academii, D. Cantemir a scris în 1716 importanta sa lucrare *Descriptio antiqui et hodierni status Moldaviae*, izvor pentru cunoaşterea societăţii şi statului moldovenesc, în special pentru epoca în care a trăit autorul, sfîrşitul sec. al XVII-lea şi începutul sec. al XVIII-lea. Scrierea care a făcut din **D.C.** istoric de faimă europeană a fost, în special, *Historia incrementorum atque decrementorum aulae othomanicae*, redactată paralel cu *Descrierea Moldovei* şi terminată în 1716. Tradusă în engleză în două ediţii (Londra 1734 şi 1756), în franceză (Paris, 1743) şi germană (Hamburg 1745), lucrarea a fost socotită ca cea mai importantă istorie a Imperiului otoman pînă la lucrările lui Hammer şi Zinkeisen. Între 1717 şi 1723, D. Cantemir a redactat lucrarea rămasă neterminată *Hronicul vechimii Romano-Moldo-Vlahilor*, în care susţine originea latină a românilor, unitatea lor de origine şi de stat, pînă la despărţirea lor în state feudale, precum şi continuitatea românilor pe pămîntul fostei Dacii. Preţios dar închinat poporului său, *Hronicul* lui Cantemir era menit să facă cunoscută străi-

nătăţii istoria românilor şi să atragă atenţia opiniei publice europene asupra situaţiei politice în care ei se aflau. O serie de alte lucrări istorice ale lui D. Cantemir tratează probleme mai restrînse de istorie a Moldovei şi Ţării Româneşti, ca şi de filozofie a istoriei. Filozofia lui D. Cantemir este teologică, mistică. În unele din scrierile lui se simte influenţa filozofului flamand Jean Baptiste Van Helmont.

III. — *Divanul*, ediţie îngrijită şi studiu introductiv de Virgil Cândea, Bucureşti, 1969, CX + 565 p.; *Opere complete*, vol. IV — *Istoria ieroglifică*, text stabilit de Stela Toma, prefaţă de Virgil Cândea, studiu introductiv de Nicolae Stoicescu, Bucureşti, 1973, 448 p.; *Descrierea Moldovei*, trad. după orig. latin de Gh. Guţu, introducere de Maria Holban, comentariu istoric de N. Stoicescu..., Bucureşti, 1973, 402 p. + 1 h.; *Istoria Imperiului otoman. Creşterea şi scăderea lui. Trad. română de Dr. Ios. Hodosiu*, Partea I—II, Bucureşti, 1876, 807 p. + CXXXVI p. (2 vol.); *Historian of South East European and Oriental Civilisations*. Extracts from „The History of the Ottoman Empire", Edited by Alexandru Duţu and Paul Cernovodeanu, Bucureşti, 1973, 358 p.; *Viaţa lui Constantin Cantemir*. Text stabilit şi tradus de Radu Albala. Introducere de C. C. Giurescu, Bucureşti, 1973, 248 p.; *Hronicul vechimii Romano-Moldo-Vlahilor*, publicat de Gr. G. Tocilescu, Bucureşti, 1901, LXXIII + 891 p.

IV. G. Pascu, *Viaţa şi operele lui Dimitrie Cantemir*, Bucureşti, 1924; I. Minea, *Despre Dimitrie Cantemir. Omul, scriitorul, domnitorul*, Iaşi, 1926, 421 p.; P. P. Panaitescu, *Dimitrie Cantemir. Viaţa şi opera*, Bucureşti, 1958, 270 p.; Dan Bădărău, *Filosofia lui Dimitrie Cantemir*, Bucureşti, 1964; *300 de ani de la naşterea lui Dimitrie Cantemir*, Bucureşti, 1974. 140 p. **(Şt. Şt.)**

CAPESIUS, Bernhard I. — N. 16 noiembrie 1889, Sibiu. Studii superioare la Jena, Berlin şi Budapesta. Doctoratul în lingvistică (1911). Profesor în învăţămîntul mediu şi superior la Sibiu şi Bucureşti. Cercetător ştiinţific (dialectologie). Membru al Academiei de ştiinţe sociale şi politice (1970).

II. — Activitatea istoriografică şi-a îndreptat-o îndeosebi asupra umanismului transilvan.

III. — *Der Ungenannte Mühlbächer. Leben und Werk*, Sibiu, 1944, 112 p. (în colaborare); *Die Landler in Siebenbürgen. Geschichte und Mundart*, Bucureşti, 1962, 195 p.; *Sie förderten den Lauf der Dinge. Deutsche Humanisten auf dem Boden Siebenbürgens*, Bucureşti, 1967, 342 p. (ed. a II-a, mult prescurtată, *Deutsche Humanisten in Siebenbürgen*, Bucureşti, 1974, 216 p.). — *Răscoala lui G. Doja în două poezii umaniste din Ardeal*, în SAI, II (1957), p. 67—76; *Der Hermannstädter Humanist Georg Reicherstorffer (1495? — 1554?)*, în FVLK, X (1967), 1, p. 35—62.

IV. — Bibliografia operei ştiinţifice în FVLK, XIII (1970), 1, p. 135—138. **(A.A).**

CAPIDAN, Teodor I. — N. 28 aprilie 1879, Perlepe (azi Prilep, Iugoslavia) — m. 1953, Bucureşti. Studii secundare la Bucureşti, universitare la Leipzig, unde a obţinut titlul de doctor în filologie (1909). Profesor şi director al Şcoalei comerciale române din Salonic (1902—1919). Lector, conferenţiar şi profesor de dialectologie şi lingvistică la Universitatea din Cluj (din 1919). Profesor de limbi romanice la Universitatea din Bucureşti (1937—1948). Membru corespondent (1928) şi titular (1935) al Academiei Române. Distins cu premiile „Năsturel" (1925) şi „Heliade Rădulescu" (1931) ale Academiei Române.

II. — Specialist în studiul limbii şi trecutului românilor din Peninsula Balcanică, ca şi al relaţiilor acestora cu românii de la nordul Dunării şi cu celelalte popoare din Balcani, domeniu în care a alcătuit numeroase studii foarte apreciate de specialişti. Contribuţii de seamă la studierea procesului de geneză a limbii poporului român, ca şi a influenţelor străine suferite în acest proces.

III. — *Meglenoromânii*, 3 vol., Bucureşti, 1925—1928; *Românii nomazi (Studiu din viaţa românilor din sudul Peninsulei Balcanice)*, Cluj, 1926, 185 p.; *Romanitatea balcanică*, Bucureşti, 1936, 68 p. (discurs de recepţie la Academie); *Les Macedo-Roumains. Esquisse historique et descriptive des populations roumaines de la Péninsule Balcanique*, Bucureşti, 1937, 77 p. + 10 pl. + 2 h.; *Macedo-românii. Etnografie, istorie, limbă*, Bucureşti, 1942, 274 p. + 3 h. *Raporturile albano-române*, în „Dacoromania", II (1922), p. 443—554. **(N.S.)**

CAPROŞU, Ioan I. — N. 26 august 1934, com. Mitoc, jud. Botoşani. Studii secundare la Săveni şi Şendriceni, universitare la Iaşi. Cercetător ştiinţific principal la Institutul de istorie şi arheologie „A. D. Xenopol" din Iaşi şi secretar de redacţie al „Anuarului" acestui institut.

II. — Medievist şi editor de izvoare. Cercetările sale privesc diverse aspecte ale economiei medievale, mişcările ţărăneşti şi unele monumente de artă feudală. Colaborator preţios la editarea corpus-ului de documente medievale.

III. — Colaborator la: *Documenta Romaniae Historica, A., Moldova, vol. XXI (1632—*

1633), Bucureşti, 1971, 734 p.; *vol. XXII (1634)*, Bucureşti, 1974, 487 p. *Biserici şi mănăstiri vechi din Moldova, pînă la mijlocul sec. al XV-lea*, ed. a II-a, Bucureşti, 1971, 75 p. (în colaborare). -*Despre politica internă a lui Radu Mihnea şi răscoalele ţărăneşti din prima lui domnie în Moldova (1616—1619)*, în SCII, XIII (1962), 1, p. 81—104; *Rolul capitalului cămătăresc în aservirea micii proprietăţi din Moldova (pînă la începutul regimului fanariot)*, în AIIAI, VII (1970), p. 107—137; *Camătă şi cămătărie în Moldova în epoca fanariotă*, ibidem, VIII (1971), p. 27—59. **(F.C.)**

CARACAŞ, Saşa I. — N. 24 aprilie 1906, Bucureşti. Studii secundare şi superioare (1922—1926) la Bucureşti. Cercetătoare la Institutul de istorie „N. Iorga" (1951—1971).
II. —Membră în colectivele care au întocmit cele două mari corpus-uri de documente medievale *DIR* şi *DRH*, **S.C.** s-a distins prin minuţie şi discernămînt, cărora le-a adăugat remarcabile cunoştinţe de geografie istorică, transformînd astfel indicii colecţiei dintr-o simplă anexă într-o autentică contribuţie ştiinţifică.
III. — Colaboratoare la *DIR*, B. Ţara Românească, v. XIII-XVI, *Indicele numelor de locuri*, Bucureşti, 1956, 166 p. şi *DIR*, B. *Ţara Românească*, v. XVII (1601—1625), *Indicele numelor de locuri*, Bucureşti, 1960, 140 p.; colaborator la *DRH*, B. Ţara Românească, vol. XXIV, Bucureşti, 1974, 715 p.; vol. III, 1975, 449 p.; vol. XI, 1975, 744 p. **(F.C.)**

CARACIUC, Traian I. — N. 22 iulie 1931, com. Fundu Moldovei, jud. Suceava. Studii secundare la Cîmpulung Moldovenesc, superioare la Universitatea „Lomonosov" (Moscova). Doctor în istorie (1968). Asistent (1956—1960), lector (1960—1968), conferenţiar (1968—1974) şi profesor (din 1974) la Academia „Ştefan Gheorghiu".
II. — Preocupări referitoare la istoria mişcării muncitoreşti internaţionale, epoca modernă şi contemporană. Contribuţii în studierea unor momente importante ale confruntării dintre burghezie şi proletariat pe plan internaţional, acordînd o atenţie specială tendinţelor şi modificărilor survenite în cadrul mişcării muncitoreşti contemporane şi al confruntărilor acesteia cu lumea capitalistă în perioada după cel de-al doilea război mondial. Studii privind dezvoltarea luptei clasei muncitoare din România pentru cucerirea puterii politice, lupta P.C.R. pentru făurirea şi dezvoltarea României socialiste.
III. — *Pentru republică în România*, Bucureşti, 1972, 335 p. (în colaborare); *Clasa muncitoare contemporană*, Bucureşti, 1974, 487 p. (coautor); *România — factor activ al progresului contemporan*, Bucureşti, 1974, 82. p. *Unele aspecte ale luptei P.C.R. pentru făurirea unui nou aparat de stat în ţara noastră (23 august 1944—30 decembrie 1947)*, în AI, III (1957), 6, p. 53—73; *Aspecte ale luptei clasei muncitoare din ţările capitaliste*, în „Lupta de clasă" nr. 2/966, p. 105—112; *Făurirea statului socialist România, cucerire istorică a maselor populare*, în AI, XII (1966), 4, p. 3—21 (în colaborare); *Anschlussul şi consecinţele sale politice asupra continentului european*, ibidem, XIV (1968), 2—3, p. 206—219; *Crearea partidelor comuniste, o etapă nouă în dezvoltarea mişcării muncitoreşti internaţionale*, ibidem, XVII (1971), 2, p. 46—62 (în colaborare); *Formarea partidelor clasei muncitoare — eveniment important în dezvoltarea mişcării muncitoreşti în a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, ibidem, 4, p. 111—126; *Tendinţe şi semnificaţii în evoluţia confruntărilor social-politice*, în „Situaţia clasei muncitoare şi luptele de clasă în capitalismul contemporan", Bucureşti, 1972, p. 133—167; *Unele aspecte ale cercetării şi studierii istoriei mişcării comuniste şi muncitoreşti internaţionale*, în AI, XIX (1973), 3, p. 118—132. **(T.U.)**

CARAMELEA, Vasile V. I. — N. 18 februarie 1915, Berevoieşti, jud. Argeş. Studii liceale la Cîmpulung, universitare la Bucureşti (1939). Doctor în sociologie istorică (1947). Cercetător ştiinţific principal — specialitatea antropologie socială şi culturală — la Centrul de cercetări antropologice al Academiei R.S.R. (din 1957). Conferenţiar la Facultatea de filozofie din Bucureşti, specialitatea etnografie şi folclor, etnologie, antropologie socială şi culturală (din 1971). Redactor-şef adjunct al revistelor *Studii şi cercetări de antropologie* şi *Annuaire roumain d'anthropologie*. Membru al comisiei de antropologie şi etnologie a Academiei, al Comisiei naţionale de demografie. Membru al societăţilor „Southwestern Anthropology" şi „Current Anthropology" (S.U.A.). Premiul „Victor Babeş" al Academiei (1962). Colaborator la programul cultural „UNESCO HA 2 — România".
II. — Antropolog social şi cultural. Contribuţii valoroase în domeniul antropologiei istorice, structuralist-funcţionaliste. Insistă asupra aspectului comparativ natură-societate-cultură-personalitate în diferite contexte social-istorice. Creator al modelului paradigmatic antropologic-social şi cultural, experimentat în cele două staţii-pilot pe care le-a înfiinţat la Berevoieşti şi Cîmpulung. Pe baza lui a elaborat sistemul teoretic al primei şcoli româneşti de antropologie socială şi culturală.

III. — *Composesoratele de foşti iobagi din Ţara Oltului*, în „Sociologia românească", V, 1943, nr. 1—6; *Tipuri de composesorate de boieri şi grăniceri în Ţara Oltului*, Cîmpulung, 1945, 29 p. (ambele republicate în 1971, versiune engleză); *Satul Berivoieşti. Obştea moşnenilor*, Cîmpulung Muşcel, 1946, 124 p.
— *Consideraţii demografico-antropologice asupra migraţiilor populaţiei din Mărginimea Sibiului*, în „Probleme de antropologie", VI (1964), p. 157—178; *Contribuţii paleo-demografice la studiul unor comunităţi tribale din epoca bronzului de pe teritoriul României*, ibidem, VII (1965), p. 243—261 (în colaborare); *Development of the Romanian studies of social cultural anthropology with those of phisical Anthropology (1955—1966)*, în „*Annuaire roumain d'anthropologie*", III (1965), p. 85—98; *Recherches ethnographiques-ethnologiques concernant la communauté villageoise chez les roumains et visant de réaliser une synthese d'anthropologie sociale et culturelle*, ibidem, IV (1967), p. 119—125; *Histoire des théories dans l'anthropologie sociale et culturelle et le système integral dinamique roumain*, ibidem, VIII (1971), p. 117—136; IX (1972), p. 139—151; X (1973), p. 85—94; XII (1975), p. 69—73. **(G.P.)**

CARATAŞU, Mihail I. — N. 15 august 1926, Samarína (Grecia). Liceul român teoretic din Grebena şi Salonic, Academia de ştiinţe economice din Bucureşti, secţia consulară (1949). Facultatea de drept (1949). Paleograf principal la Biblioteca Academiei R. S. România, secţia manuscrise.
II. — Explorări fructuoase în domeniul bibliologiei. A adus în circuitul ştiinţific documente valoroase privind perioada neoelenistică.
III. — *Documentele Văcăreştilor*, Bucureşti, 1975, 352 p. + 14 pl.
— *Les ouvrages d'histoire byzantine de la bibliothèque du prince Constantin Brîncoveanu*, în RESEE, V (1967), 3—4, p. 435—445 (în colaborare); *Un catalog necunoscut al mănăstirii Horezu*, în BOR, LXXXVII (1969), 5—6, p. 590—625 (în colaborare); *Catalogul bibliotecii unui mare negustor din veacul al XVIII-lea: Grigorie Anton Avramie*, în SCB, XII (1972), p. 189—207; *Din corespondenţa inedită a lui Dimitrie Cantemir*, în „Studii", XXVI (1973), 5, p. 1023—1049 (în colaborare); *Ştiri noi privitoare la biblioteca Mitropoliei din Bucureşti în secolul XVIII*, în SCB, XIII (1974), p. 133—150; *Neophyte le Crétois, fondateur de la bibliothèque métropolitaine de Bucarest*, în volumul de comunicări al celui de-al treilea Congres de studii cretane, Atena, 1975, p. 73—78. **(G.P.)**

CARTOJAN, Nicolae I. — N. 4 decembrie 1883, com. Călugăreni, jud. Ilfov — m. 19 decembrie 1944, Bucureşti. Studii secundare şi superioare la Bucureşti; specializare la Berlin. Doctor în litere (1920). Funcţionar la Biblioteca Academiei; profesor secundar. *Conferenţiar (din 1923) şi profesor (din 1929) la catedra de istoria* literaturii române vechi a Facultăţii de litere a Universităţii din Bucureşti. A înfiinţat revista *Cercetări literare* (1934). Membru al Academiei Române (1940).
II. — Istoric al literaturii române vechi, editor de texte româneşti vechi şi eminent profesor. A creat o adevărată şcoală în studierea literaturii vechi româneşti şi a format specialişti valoroşi.
III. — *Alexandria în literatura românească*, Bucureşti, 1910, 102 p.; *Alexandria în literatura românească. Noui contribuţii*, Bucureşti, 1922, 122 p.; *Cărţile populare în literatura românească, vol. I. Epoca influenţei slave*, Bucureşti, 1929, 271 p.; *vol. II. Epoca influenţei greceşti*, Bucureşti, 1938, 450 p.; *Istoria literaturii române vechi*, vol. I—III, Bucureşti, 1940—1945, 272 p. **(D.M.)**

CAZACU, Aurel I. — N. 1896 — m. 1955. Avocat. Cercetător la Institutul de istorie „N. Iorga".
II. — Contribuţii privind organizarea social-juridică a ţărilor române în evul mediu.
III. — *Vechile organizări româneşti. O ipoteză asupra originii lor*, Bucureşti, 1947, 33 p.; *Viaţa feudală în Ţara Românească şi Moldova (sec. XIV—XVII)*, Bucureşti, 1957, 560 p. (în colaborare). **(Şt. Şt.)**

CAZAN, Florentina I. — N. 7 februarie 1932, Bucureşti. Studii liceale şi universitare (1954) la Bucureşti. Doctor în istorie (1973). Asistent (1954—1975), lector (din 1975) la Catedra de istorie universală a Facultăţii de istorie. Membru al Societăţii de ştiinţe istorice.
II. — Medievistă. Cercetări de mare interes în domeniul gîndirii politice în Europa occidentală în sec. XI—XV. Contribuţii privind politica externă a ţărilor române în secolul al XVI-lea, ca şi în problema apariţiei relaţiilor capitaliste în Ţara Românească la sfîrşitul sec. al XVIII-lea.
III. — *Preţul fix al produselor din Ţara Românească la sfîrşitul secolului XVIII şi începutul secolului XIX*, în AUB, X (1961), p. 51—64; *Împotrivirea meşteşugarilor şi negustorilor din Bucureşti la sfîrşitul secolului XVIII şi începutul secolului XIX faţă de îngrădirile de breaslă*, ibidem, XII (1963), p. 15—26; *Aspecte ale gîndirii politice din Europa apuseană în secolele XI—XIV*, ibidem, XVII (1968), p. 37—60; *Ideea unităţii europene la umaniştii din Germania în prima jumătate a secolului XVI*, ibidem,

XIX (1970), 1, p. 41—52; *O descriere a Imperiului otoman la sfîrşitul secolului XVI*, ibidem, p. 153—157; *Rolul oraşului Sibiu în politica externă a lui Ferdinand de Austria*, ibidem, XXI (1972), 2, p. 21—36; *Gîndirea politică a lui Carol Quintul*, ibidem, XXII (1973), 2, p. 7—23; *Divergenţa de păreri dintre Ferdinand de Austria şi Carol Quintul privind Transilvania*, ibidem, XXIII (1974), 1, p. 15—23. **(Şt. Şt.)**

CAZAN, Gheorghe Nicolae I. — N. 4 martie 1931, Bocşa. Studii secundare la Reşiţa, superioare la Universitatea „T. S. Sevcenko" din Kiev (1954). Doctor în istorie (1971). Asistent (1954—1957), lector (1957—1972), conferenţiar (din 1972) la catedra de istorie universală a Facultăţii de istorie, Bucureşti. Premiul „Ştefan Gheorghiu" al Academiei R. S. România (1971).

II. — Specialist în istoria modernă şi contemporană universală. Studii despre politica externă şi relaţiile internaţionale ale României în special cu Austro-Ungaria şi Rusia la sfîrşitul secolului XIX. Contribuţii cu privire la istoria diplomaţiei contemporane, îndeosebi în legătură cu situaţia din ajunul, din timpul şi cu urmările imediate ale celor două războaie mondiale.

III. — Coautor la: *Reprezentanţe diplomatice ale României I. 1859—1917*, Bucureşti, 1967, 419 p.; *Marea Revoluţie Socialistă din Octombrie. Schiţă istorică*, Bucureşti, 1967, 359 p.; *Marea conflagraţie a secolului XX. Al doilea război mondial*, Bucureşti, ed. I-a, 1971, 705 p., ed. a II-a, 1974, 700 p.; *Prelegeri de istorie contemporană, 1917—1945*; *Ţările socialiste*, Bucureşti, 1969, 1970, 1971, 1973 şi 1974, 203+133+165+129 p.; *Documente şi texte privind lupta antifascistă, 1919—1935*, Bucureşti, 1973, 567 p.

— *Cu privire la politica României faţă de Rusia în anii 1879—1893*, în AUB, IX (1960), 16, p. 107—130; *Lupta revoluţionară a popoarelor. Prăbuşirea monarhiei austro-ungare (1914—1918)*, ibidem, XVIII (1969), 1, p. 73—94; *Ştiri din arhivele vieneze privind acţiunea naţională a românilor în anii 1880—1883*, ibidem, XXI (1972), 2, p. 79—89; *Destrămarea sistemului colonial al imperialismului. Constituirea şi dezvoltarea noilor state independente*, în SAI, XVIII (1972), p. 46—55; *Împrejurările externe ale proclamării Republicii Populare Române şi ecoul ei internaţional*, în AUB, XXII (1973), 1, p. 87—98 (în colaborare); *Tratatul secret de alianţă între România şi Austro-Ungaria din anul 1883*, în RRSI, nr. 1/973, p. 175—194; *Evoluţia relaţiilor economice dintre România şi Austro-Ungaria în anii 1878—1886. Declanşarea războiului vamal între cele două ţări*, în RdI, XVIII (1975), 3, p. 385—407. **(T.U.)**

CĂLINESCU, George I. — N. 19 iunie 1889, Bucureşti — m. 12 martie 1965, Otopeni. Studii secundare şi superioare — litere (1923) la Bucureşti; specializare la Şcoala română din Roma (1925—1926). Doctor în litere (1936). Profesor secundar la Bucureşti. Conferenţiar de estetică şi critică literară la Universitatea din Iaşi (1937—1944), apoi şef al catedrei de literatură română modernă la Universitatea din Bucureşti (1945—1965). Director al Institutului de istorie literară şi folclor al Academiei (din 1949). Membru al Academiei R. S. România (din 1948).

II. — Critic, istoric literar, publicist şi scriitor. Cel care avea să devină cel mai strălucit istoric al literaturii române, şi-a început activitatea ştiinţifică prin cercetări în arhivele Vaticanului, unde fusese trimis, fiind remarcat de N. Iorga şi V. Pârvan. După aceste nebănuite investigaţii şi ediţii de texte, **G. C.** a abandonat studiile istorice pentru literatură şi istoria ei. Monumentală şi genială, *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent* este o operă în care criticul trece înaintea istoricului, unde esteticul primează asupra culturalului. Disproporţionată în alcătuirea ei — vechea literatură este tratată într-un spaţiu restrîns — , şi construită pe modalităţi variate de tratare, lucrarea lui **G. C.** este unică prin matricea inedită şi inefabilă dată de geniul autorului ei. Literatura, cultura şi spiritualitatea română găsesc un rafinat analist, cu o mare capacitate de invenţie verbală şi posesor al artei relevării amănuntului semnificativ.

III. — *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, Bucureşti, 1941, 948 p. —*Alcuni missionari cattolici italiani nella Moldavia dei secoli XVII—XVIII*, în DI, I (1925), p. 1—233; *Altre notizie sui missionari cattolici nei paesi romeni*, ibidem, II (1930), p. 305—514. **(F.C.)**

CĂMĂRĂŞESCU, Ruxandra I. — N. 13 iulie 1927, Bucureşti. Studii secundare şi superioare la Bucureşti. Cercetător ştiinţific la Institutul de istorie „N. Iorga" (din 1967).

II. — Cunoscătoare a paleografiei chirilice şi slave, s-a preocupat de editarea izvoarelor medievale, în special a documentelor interne. Contribuţii privind istoria preţurilor din Ţara Românească.

III. — Colaborator la: *Documenta Romaniae Historica, B. Ţara Românească*, vol. III, Bucureşti, 1975, 449 p.; *Documenta Romaniae Historica, B. Ţara Românească*, vol. XI, Bucureşti, 1975, 744 p.

— *Indexarea coordonată şi documentarea istorică*, în „Studii şi cercetări de documentare

şi bibliologie", II (1966), p. 175—180 (în colaborare); *Evoluţia preţului cailor în Ţara Românească, sec. XV—XVII*, în SMIM, VI (1973), p. 225—241; *Mănăstirea Antim, Bucureşti*, în MO, XXVI (1974), 5—6, p. 461—468 (în colaborare). **(D.M.)**

CĂPITANU, Viorel I. — N. 7 octombrie 1932, com. Tanacu, jud. Vaslui. Studii secundare la Vaslui, universitare (1953—1957) la Iaşi. Muzeograf principal (din 1957) şi director al Muzeului judeţean de istorie şi artă din Bacău (1971—1974).
II. — Arheolog, cu preocupări şi studii referitoare la cultura dacilor de la est de Carpaţi. A efectuat săpături arheologice la Bărboasa, Răcătău, Săuceşti, Buda etc.
III. — *Descoperiri arheologice în jud. Bacău*, în AM, VI (1969), p. 213—275 (în colaborare); *O nouă cetăţuie dacică pe valea Siretului*, în „Carpica", II (1969), p. 93—131 (în colaborare); *Descoperiri geto-dace în jud. Bacău*, în „Crisia", 1972, p. 97—114 (în colaborare); *Contribuţia Muzeului din Bacău la cunoaşterea populaţiei daco-carpice*, în „Muzeul naţional", Bucureşti, 1975, p. 245—291. **(C. P.)**

CĂRĂBIŞ, Vasile I. — N. 13 februarie 1909, sat Cîmpofeni, com. Arcani, jud. Gorj. Studii secundare la Tîrgu-Jiu şi Silistra, superioare la Bucureşti. Profesor în învăţămîntul secundar (1938—1962), apoi lector la Universitatea din Craiova (1962—1969).
II. — Preocupări de istorie regională, îndeosebi a jud. Gorj. Contribuţiile sale se disting prin folosirea unor materiale inedite. S-a ocupat şi de etnografie şi folclor.
III. — *Un domn al Moldovei, Alexandru Cornea*, Bucureşti, 1946, 98 p.; *Sate de moşneni de pe Valea Jaleşului*, Craiova, 1975, 184 p.
— *Unele date cu privire la problema transmisiunii stăpînirii funciare în cîteva sate de pe Valea Jaleşului în veacurile XV—XIX*, în „Studii", XI (1958), 5, p. 159—167; *Mori şi pive pe Valea Jaleşului (Gorj) în sec. XVII—XIX*, ibidem, XV (1962), 4, p. 931—952; *Învăţămîntul în judeţul Gorj la sfîrşitul secolului al XVIII-lea şi în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, în RP, XII (1963), 10, p. 65—74; *„Teiul", denumire de proprietate moşnenească*, ibidem, XXIII (1970), 5, p. 979—987; *Bîlciurile şi tîrgurile din Oltenia în sec. XIX*, în „Historica", II (1971), p. 143—153; *Circulaţia sării în Oltenia în sec. XIX*, ibidem, III (1974), p. 139—148. **(D.M.)**

CĂZĂNIŞTEANU, Constantin E. I. — N. 9 februarie 1931, Bucureşti. Studii medii şi universitare (1956) la Bucureşti. Muzeograf la Muzeul militar central (1956—1967). Cercetător, cercetător ştiinţific principal şi şef de sector la Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. (1967—1969). Şeful sectorului de istorie militară modernă la Centrul de studii şi cercetări de istorie şi teorie militară (din 1969).
II. — Specialist în istorie modernă. A abordat eficient o gamă problematică variată în domeniul istoriei militare. Contribuţii privind studiul revoluţiei de la 1848 şi al mişcării muncitoreşti din România.
III. — *Aspecte militare ale revoluţiei din 1848 în Ţara Românească*, Bucureşti, 1968, 176 p. + planşe (în colaborare); *Revoluţia română de la 1848*, Bucureşti, 1969, 376 p. (în colaborare); *Documente privind începuturile mişcării muncitoreşti şi socialiste din România (1821—1878)*, Bucureşti, 1971, 989 p. (în colaborare); *Locotenent-colonel Dimitrie Papazoglu*, Bucureşti, 1972, 149 p.; *Apărarea naţională a României socialiste, cauză şi operă a întregului nostru popor*, Bucureşti, 1974, 298 p. (în colaborare); *Documente privind istoria militară a poporului român, iulie 1878—iulie 1891*, 4 vol., Bucureşti, 1974—1975 (coordonator).
— *Mişcarea de rezistenţă a populaţiei din Bucureşti împotriva ocupaţiei străine (1916—1918)*, în MIM, Bucureşti, 1969, p. 109—121; *Fraternizarea unor soldaţi cu ţăranii în timpul răscoalei din 1888*, în SAI, XIII (1969), p. 151—166; *Ideea înarmării poporului şi a războiului popular în gîndirea românească de la mijlocul secolului al XIX-lea*, în „Oastea cea mare", Bucureşti, 1972, p. 99—134; *Ştiri privitoare la activitatea unei asociaţii transilvane create în urma revoluţiei române de la 1848—1849*, în „Studii", XXVI (1973), 3, p. 497—511; *Războiul de partizani în gîndirea militară românească din veacul al XIX-lea*, în „File de istorie militară a poporului român", II, Bucureşti, 1974, p. 21—42. **(D.B.)**

CÂMPINA, Barbu I. — N. 25 aprilie 1923, Cîmpina — m. 18 septembrie 1959, Bucureşti. Studii secundare şi superioare (1944—1948) la Bucureşti. Conferenţiar la Facultatea de istorie a Universităţii din Bucureşti (1948—1959). Şef de secţie (1952—1955) şi director adjunct la Institutul de istorie al Academiei (1956—1959). Redactor responsabil al culegerii *Studii şi Materiale de istorie Medie* (1956—1959). Redactor al vol. II din Tratatul de Istoria României. Laureat al Premiului de stat.
II. — Medievist. Şi-a axat preocupările pe cîteva din problemele importante ale istoriei medievale a României: feudalismul timpuriu, economia feudală în ţările române, lupta pentru independenţă. A acordat o atenţie deosebită marilor figuri ale istoriei

patriei: Mircea cel Bătrîn, Iancu de Hunedoara, Vlad Ţepeş şi Ştefan cel Mare. În lucrările sale a insistat asupra conţinutului procesului istoric al perioadei de început a feudalismului, a apariţiei şi cristalizării raporturilor feudale, a formării statelor. A adus puncte de vedere noi cu privire la comerţul practicat de genovezi în aceste regiuni şi cu privire la economia românească precumpănitor naturală pînă în secolul al XV-lea. A relevat ca permanenţă istorică legăturile continue economice, politice şi militare dintre cele trei ţări româneşti, efortul lor colectiv pentru păstrarea independenţei, împotriva cotropitorilor străini. Studiind epocile de fărîmiţare feudală şi de centralizare, le-a prezentat ca pe etape fireşti în evoluţia statului medieval. Folosirea unei largi informaţii relative la problemele studiate, atitudinea critică faţă de izvoare, analiza pătrunzătoare a faptelor istorice cu adevărat importante, care pot demonstra legitatea şi obiectivitatea procesului istoric, aplicarea riguroasă a metodei materialist-istorice în investigaţia sa au făcut ca studiile lui **B.C.** să contribuie în mare măsură la făurirea unei imagini noi, juste, asupra feudalismului românesc. Scrierile lui **B.C.** vor avea întotdeauna „acea viaţă pe care o păstrează operele puternic gîndite, animate de pasiunea cunoaşterii şi de darul construcţiilor de solidă arhitectură". Ele vor ajuta „la mai buna cunoaştere şi la mai justa înţelegere a unor aspecte fundamentale ale trecutului naţional. Dar funcţiunea lor cea mai importantă va fi, poate, aceea de stimul în gîndire, cu deosebire pentru generaţiile în formaţie şi pentru tinerii cercetători, în fapt, pentru orişicine se dedică cercetării istorice" (M. Berza).

III. — *Istoria României*, vol. II, Bucureşti, 1961 (membru în comitetul de redacţie şi coautor); *Dezvoltarea economiei feudale şi începuturile luptei pentru centralizarea statului în a doua jumătate a secolului al XV-lea în Moldova şi Ţara Românească*, în „Lucrările sesiunii generale a Academiei", 1950, p. 1602—1638; *Despre rolul genovezilor la gurile Dunării în secolele XIII—XV*, în „Studii", VI (1953), 1, p. 191—236 şi 3, p. 79—119; şi în Barbu Câmpina, Scrieri istorice, vol. I, Bucureşti, 1973, p. 47—135; *Complotul boierilor şi „răscoala", din Ţara Românească din iulie-noiembrie 1462*, în SRIR, I (1954), p. 599—624; *Le problème de l'apparition des états féodaux roumains*, în NEH, I (1955), p. 181—207 şi în „Scrieri istorice", I, p. 23—46 (în limba română); *Cercetări cu privire la baza socială a puterii lui Ştefan cel Mare*, în „Studii cu privire la Ştefan cel Mare", Bucureşti, 1956, p. 11—111; *Ideile călăuzitoare ale politicii lui Ştefan cel Mare*, în „Studii", X (1957), 4, p. 57—67; *Victoria oştii lui Ţepeş asupra sultanului Mehmed al II-lea*, ibidem, XV (1962), 3, p. 533—555; *L'influence byzantine sur le Bas-Danube à la lumière des recherches récentes effectuées en Roumanie*, în RRH, I (1962), 1, p. 7—18 şi în „Scrieri istorice", I, p. 13—22 (în limba română); *Lupta Ţării Româneşti împotriva expansiunii otomane (1335—1415)*, în „Scrieri istorice", vol. I, p. 137—361. **(D.M.)**

CÂNCEA, Paraschiva I. — N. 25 mai 1927, Bucureşti. Studii secundare la Cîmpina, universitare (1957) la Bucureşti. Doctor în istorie (1972). Cercetător ştiinţific la Institutul de istorie „N. Iorga" (din 1957). Membră a Societăţii de ştiinţe istorice.

II. — Contribuţii la cercetarea istoriei politice şi sociale a României în a doua jumătate a secolului al XIX-lea şi a relaţiilor româno-franceze.

III. — *Viaţa politică din România în primul deceniu al independenţei de stat*, Bucureşti, 1974, 306 p.

— *Începuturile luptei pentru emanciparea femeii în România (secolul al XIX-lea)*, în SAI, V (1963), p. 291—311; *Formarea opoziţiei unite şi acţiunile sale în februarie-martie 1888*, în SMIMod, III (1963), p. 315—349; *Rachats des bourgs, localités et propriétés urbaines pendant la période 1865—1900*, în NEH, III (1965), p. 319—330; *Relations entre ouvriers et socialistes roumains et français (1880—1900)*, în RRH, V (1966), 5, p. 809—822; *Din istoricul radicalismului liberal burghez: activitatea parlamentară a lui Gh. Panu (1888—1894)*, în „Studii", XX (1967), 1, p. 81—98; *Probleme sociale şi evoluţia mişcării socialiste române reflectate în presa socialistă franceză la sfîrşitul secolului al XIX-lea*, ibidem, XXIII (1970), 2, p. 285—295. **(G.P.)**

CÂNDEA, Romulus I. — N. la 19 octombrie 1886, com. Avrig, jud. Sibiu — m. 19 ianuarie 1973, Avrig. Studii teologice. Doctor în teologie (1912). Specializare la Berlin şi Leipzig. Doctor în filozofie şi magistru al artelor frumoase la Universitatea din Leipzig (1916). Profesor la Seminarul Andreian din Sibiu (1915—1919), la Facultatea de teologie (1919—1922) şi la Universitatea din Cernăuţi (1922—1940), unde a predat istoria universală medie, modernă şi contemporană. Profesor de istorie universală la Facultatea de litere şi filozofie a Universităţii din Cluj (1940—1947). Decan (1923—1924) şi apoi rector (1925—1926) al Universităţii din Cernăuţi. Membru fondator al Institutului de istorie şi limbă al Universităţii din Cernăuţi. Membru corespondent al Academiei Române (1929).

II. — Cercetător al istoriei bisericeşti. Studii privind catolicismul în Moldova în secolul al XVI-lea, situaţia bisericii româneşti din Transilvania în timpul primului război mondial, viaţa şi activitatea unor personalităţi româneşti ca Alecu Hurmuzaki, Vladimir Repta etc.
III. — *Catolicismul în Moldova în secolul al XVI-lea.* Extras din „Anuarul Seminarului Andreian“, Sibiu, 1916—1917, 68 p.; *Concordate. Un capitol de istorie politică*, Cernăuţi, 1921, 139 p.; *Mitropolitul Vladimir Repta*, Cernăuţi, 1924, 24 p.; *Biserica ardeleană în anii 1916—1918*, Cernăuţi, 1926, 47 p.; *Un luptător bucovinean — Alecu Hurmuzaki*, Sibiu, 1941, 23 p.
— *Introducere în ştiinţele istorice*, în „Transilvania“, LXXIII (1942), p. 671—679; *L'assaut des hongrois contre l'Eglise Roumaine 1916—1918*, în RT, VII—IX (1941—1943), p. 210—250. **(N.E.)**

CÂNDEA, Virgil I. — N. 27 aprilie 1927, Focşani. Studii superioare — drept (1949) şi filozofie (1950) — la Bucureşti. Doctor în filozofie (1970). Cercetător ştiinţific principal la Institutul de studii sud-est-europene. Lector de istoria relaţiilor internaţionale la Facultatea de drept din Bucureşti (cursurile postuniversitare). A ţinut, ca invitat, cursuri de istoria relaţiilor internaţionale la Institutul universitar de înalte studii internaţionale şi la Institutul universitar de studii europene din Geneva (1967—1971). Secretar general al Comitetului naţional român de studii sud-est-europene (din 1963). Secretar al Asociaţiei România (din 1972). Membru corespondent al Academiei de ştiinţe sociale şi politice (din 1970).
II. — Cercetător de mare erudiţie, **C.V.** a întreprins investigaţii asupra istoriei ideilor şi, în genere, a culturilor sud-est-europene. Contribuţii valoroase privind activitatea reprezentanţilor mai de seamă ai umanismului românesc (C. Cantacuzino stolnicul, Dimitrie Cantemir), precum şi în definirea conceptului însuşi de umanism în cultura noastră medievală. Alături de identificarea, în versiune arabă, a primei cronici muntene de redacţie unitară, a avut o contribuţie decisivă la descoperirea picturii postbizantine de expresie arabă (arta melkită).
III. — *Les icônes melkites*, Beyrouth, 1969, 464 p. + 112 pl.; *Stolnicul între contemporani*, Bucureşti, 1971, 179 p.
— *Semnificaţia politică a unui act de cultură feudală*, în „Studii“, XVI (1963), 3, p. 651—669; *L'humanisme d'Udrişte Năsturel et l'agonie des lettres slavonnes en Valachie*, în RESEE, VI (1968), 2, p. 239—288; *Les intellectuels du sud-est européen au XVIIe siècle*, ibidem, VIII (1970), 2, p. 181—230 şi 4, p. 623—668; *Letopiseţul Ţării Româneşti (1292—1664) în versiunea arabă a lui Macarie Zaim*, în „Studii“, XXIII (1971), 4, p. 673—692. **(F.C.)**

CÂRŢÂNĂ, Iulian I. — N. 16 octombrie 1933, com. Jupîneşti, jud. Gorj. Studii secundare la Tg. Jiu, universitare la Bucureşti. Doctor în istorie (1969). Preparator (1959—1961), asistent (1961—1969), lector (1969—1974) şi conferenţiar universitar (din 1974) la Facultatea de istorie, Bucureşti. Premiul „Ştefan Gheorghiu“ al Academiei R. S. România (1972).
II. — Specialist în istoria contemporană a României şi universală. Contribuţii în studierea unor aspecte de politică internă şi externă a României şi referitoare la activitatea P.C.R. şi a altor organizaţii democratice şi revoluţionare în perioada interbelică. Într-o serie de lucrări şi studii s-a preocupat de evoluţia statutului juridic internaţional al navigaţiei pe Dunăre şi în „Strîmtori“.
II. — Coautor la: *Dunărea în istoria poporului român*, Bucureşti, 1972, 406 p.; *România şi problema Strîmtorilor*, Bucureşti, 1974, 431 p.
— *Constantin Z. Buzdugan*, în AI, XV (1969), 6, p. 144—150; *Din activitatea diplomatică a României pentru desfiinţarea Comisiei interaliate a Dunării (1919—1920)*, în RA, XXXI (1969), 1, p. 119—128; *Tradiţii internaţionaliste în mişcarea muncitorească din România*, în „Lupta de clasă“, nr. 4/971, p. 109—118 (în colaborare). **(T.U.)**

CEAUŞESCU, Ilie I. — N. 8 iulie 1926, com. Scorniceşti, jud. Olt. Studii secundare şi universitare la Bucureşti. Doctor în istorie (1968). Profesor la catedra de istorie a Academiei militare din Bucureşti (1958—1970). Cercetător ştiinţific principal şi şef de sector (1970—1975) la Centrul de studii şi cercetări de istorie şi teorie militară.
II. — Specialist în istoria modernă şi contemporană a României şi în istoria P.C.R. şi U.T.C. Contribuţii importante privind situaţia materială a muncitorimii şi referitoare la legislaţia muncii în perioada interbelică. Monografii dedicate studierii activităţii P.C.R. în sînul armatei şi a tineretului înainte de 23 August 1944, vieţii politice şi situaţiei internaţionale a României în anii celui de-al doilea război mondial, pregătirii, înfăptuirii şi urmărilor insurecţiei antifasciste din august 1944. Ca istoric militar a elaborat o serie de lucrări închinate unor momente cruciale din istoria României: 1821, 1848 şi 1877.
III. — *Căpitanul de panduri Simion Mehedinţeanu*, Bucureşti, 1966, 81 p.; *Maiorul Constantin Ene*, Bucureşti, 1967, 87 p.; *Eroi ai războiului de independenţă, 1877—*

1878. Asaltul la redute, Bucureşti, 1969, 224 p. (în colaborare); *Din istoria contractului colectiv în România*, Bucureşti, 1970, 231 p.; *Mişcarea muncitorească şi legislaţia muncii în România, 1864—1944*, Bucureşti, 1972, 324 p. (în colaborare); *Prahova, trepte în istorie*, Ploieşti, 1971, 314 p. (coautor); *P.C.R. stegarul luptelor revoluţionare din anii 1928—1933*, Bucureşti, 1971, 367 p.; *România în războiul pentru independenţa naţională. 1877—1878. Contribuţii bibliografice*, Bucureşti, 1972, 235 p. (în colaborare); *Activitatea P.C.R. în armată, 1921—1944*, Bucureşti, 1974, 300 p. (în colaborare); *U.T.C. şi tineretul în armată, 1922—1944*, Bucureşti, 1974, 247 p.; *Documente privind activitatea P.C.R. în armată, 1922—1944*, Bucureşti, 1974, 350 p. (în colaborare).

— *Aspecte contradictorii în atitudinea unor forţe politice burgheze din România faţă de problemele militare şi politice ale perioadei septembrie 1940—august 1944*, în „File de istorie militară a poporului român", Bucureşti, I (1973), p. 181—226; *Partidele politice şi problemele militare ale României în 1938—1949*, ibidem, Bucureşti, II (1974), p. 82 111; *Însemnătatea Frontului Unic Muncitoresc în coalizarea forţelor sociale antifasciste pentru înfăptuirea insurecţiei armate*, în „Buletinul Academiei Militare", nr. 3/969, p. 81—86; *Poziţia maselor populare din România faţă de mobilizarea parţială de trupe din primăvara anului 1939*, în „România şi tradiţiile luptei armate a întregului popor", 1972, p. 143—151; *P.C.R. conducătorul luptei pentru transformarea revoluţionară a armatei române, scut al apărării cuceririlor socialiste ale poporului nostru, al independenţei şi suveranităţii ţării*, în AI, XXV (1974), 5 p.; *Consideraţii privind poziţia corpului de generali români faţă de insurecţia naţională antifascistă şi antiimperialistă din august 1944. Rezultate preliminarii ale unor cercetări*, în RRSI, III(1974), p. 225—236 (în colaborare). **(T.U.)**

CEAUŞESCU, Nicolae **I.** — N. 26 ianuarie 1918, com. Scorniceşti, jud. Olt. Şcoala primară în comuna natală; studii secundare şi universitare la Bucureşti. Doctor în ştiinţe politice şi doctor în economie (1978). Secretar general al Partidului Comunist Român din 1969, reales în 1974. Prim-secretar al C.C. al P.C.R. (1965—1969). Membru (din 1974) al Comitetului Politic Executiv (în 1965—1974, al Comitetului Executiv şi al Prezidiului Permanent), al C.C. al P.C.R. şi al Biroului Permanent al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. Primul preşedinte al Republicii Socialiste România (din 1974; reales în 1975). Preşedinte al Consiliului Naţional al Frontului Unităţii Socialiste (1968—1974) şi al Frontului Unităţii Socialiste (din 1974). Preşedinte al Consiliului Apărării şi Comandant Suprem al Forţelor Armate (din 1969). Preşedinte al Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice şi Sociale (din 1973). Preşedinte al Consiliului Naţional al Oamenilor Muncii (din 1977).

Se încadrează activ în mişcarea muncitorească şi revoluţionară încă de la vîrsta de 15 ani, participînd nemijlocit la grevele şi demonstraţiile muncitorilor bucureşteni. Membru al U.T.C. şi al P.C.R. (din 1933). În 1934 face parte ca reprezentant al tineretului democrat, din Comitetul Naţional Antifascist din România. Organizează şi participă la o serie de acţiuni de masă cu caracter democratic, antifascist, din care cauză este arestat şi întemniţat în repetate rînduri. Secretar al C.C. al U.T.C. (1939; 1944—1945). În condiţiile detenţiei în închisorile de la Jilava, Caransebeş (1940—1943) şi în lagărul de concentrare de la Tîrgu Jiu (1943—1944), îşi continuă activitatea revoluţionară militînd pentru pregătirea şi înfăptuirea Insurecţiei naţionale armate antifasciste şi antiimperialiste din August 1944. După 23 August 1944 ales în importante funcţii de partid şi de stat, aduce o contribuţie substanţială la realizarea politicii P.C.R. pentru democratizarea ţării, înfăptuirea reformei agrare, sprijinirea frontului antihitlerist, refacerea economiei naţionale, elaborarea şi realizarea politicii de industrializare, de cooperativizare a agriculturii, în formarea şi educarea armatei de tip nou, în întărirea Partidului, a organizaţiei revoluţionare a tineretului, ca şi în întreaga operă de dezvoltare social-economică a ţării spre socialism. Întreaga sa activitate internă şi internaţională, concretizată într-o vastă operă, i-au adus stima şi admiraţia întregii lumi. Distins cu titlul de Doctor Honoris Causa de către Universitatea din Bucureşti (1973), Universitatea Centrală din Quito (Ecuador, 1973), Universitatea Naţională Principală „San Marco" din Lima, Universitatea Naţională de Inginerie din Lima (Perú, 1973), Universitatea arabă din Beirut (Liban, 1974), Universitatea din Buenos-Aires (Argentina, 1974), Universitatea din Nisa (Franţa, 1975), Universitatea Filipinelor (Quezon City, 1975), Universitatea din Yucatán (Mexic, 1975), Universitatea din Teheran (Iran, 1975). Preşedinte de onoare al Academiei de ştiinţe sociale şi politice a R. S. România (1970).

II. Eminent om politic şi de stat, militant de seamă al mişcării comuniste şi muncitoreşti, prestigioasă personalitate a vieţii politice internaţionale. Desfăşoară o activitate multilaterală pe tărîmul con-

strucţiei socialiste, al vieţii politice, de stat şi obşteşti, al relaţiilor internaţionale. Militant revoluţionar şi gînditor de rară perspicacitate, întemeindu-se pe valorificarea în spirit revoluţionar a celor mai bune tradiţii ale gîndirii social-politice româneşti, pe o profundă cunoaştere a realităţilor şi posibilităţilor de progres ale României Socialiste, pe observarea atentă şi continuă a evoluţiei fenomenelor sociale, **Nicolae Ceauşescu** are un rol deosebit de important în intensa activitate a P.C.R. de elaborare a politicii interne şi externe a ţării, a strategiei şi programului complex de edificare a societăţii socialiste multilateral dezvoltate. A desfăşurat şi desfăşoară o laborioasă activitate de sintetizare teoretică a experienţei revoluţiei şi construcţiei socialiste din România, de clarvăzătoare prognoză ştiinţifică a evoluţiei social-economice a ţării pînă către sfîrşitul secolului nostru, menită să asigure condiţiile înaintării ţării spre comunism; în acelaşi timp depune un efort deosebit pentru elucidarea problemelor social-politice ale lumii contemporane. A avut un rol hotărîtor şi a adus o contribuţie de inestimabilă valoare la fundamentarea teoretică şi elaborarea „Programului Partidului Comunist Român de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism", adoptat de Congresul al XI-lea al Partidului (nov. 1974). Orientările teoretice şi practice ale „Programului" au o maximă importanţă atît pentru cauza socialismului în România cît şi în dezvoltarea creatoare a socialismului ştiinţific. **Nicolae Ceauşescu** desfăşoară o amplă activitate pentru definirea conţinutului şi locului istoric al etapei strategice pe care o parcurge astăzi România, pentru rezolvarea contradicţiilor neantagoniste ale acestei etape, pentru dezvoltarea forţelor motrice şi direcţiilor perfecţionării tuturor laturilor vieţii sociale. Pe baza studiului atent al tendinţelor evoluţiei epocii contemporane, al relaţiilor internaţionale, a evidenţiat actualitatea concepţiei materialist-dialectice şi istorice privind raporturile dintre general şi particular, naţional şi internaţional în revoluţia şi construcţia socialistă, a adus o contribuţie deosebită la definitivarea raportului dintre patriotism şi internaţionalismul socialist. Opera sa teoretică, concepţia sa politică pun în evidenţă o puternică personalitate, o gîndire originală, refractară închistării şi dogmatismului, receptivă la nou şi de o vie mobilitate dialectică, neabătut partinică, intransigentă faţă de ideologia burgheză; ea reprezintă expresia socialismului ştiinţific creator aplicat la condiţiile concrete ale României contemporane. O contribuţie esenţială aduce **Nicolae Ceauşescu** la elaborarea şi înfăptuirea politicii de industrializare a ţării, de modernizare a agriculturii şi de apropiere a ei de industrie, de dezvoltare a cercetării ştiinţifice şi a învăţămîntului în strînsă legătură cu producţia. Promotor al gîndirii social-politice înaintate, permanent preocupat de elementul nou definitoriu ideii de progres, **Nicolae Ceauşescu** stimulează în domenii variate ale artei şi culturii efortul căutărilor creatoare, sugerează căi de investigaţie ştiinţifică şi perspective muncii durabile cu o clarviziune proprie naturilor alese. Spiritul de analiză profundă şi de largă deschidere ce-i caracterizează stilul de lucru se manifestă şi în felul în care vede istoria — izvor de înţelepciune acumulată secole de-a rîndul. **Nicolae Ceauşescu** evidenţiază legitatea obiectivă a proceselor istorice, cauzele lor determinante, rolul maselor populare şi al personalităţilor în desfăşurarea istoriei. În opera sa se regăsesc analizate evenimente de mare însemnătate ale istoriei naţionale: formarea primului stat dac centralizat sub conducerea lui Burebista, înflorirea societăţii dacice în vremea lui Decebal, formarea poporului român, apariţia primelor state româneşti de-sine-stătătoare, epopeea luptei pentru păstrarea şi apărarea fiinţei naţionale a poporului român, unirea celor trei ţări române sub conducerea lui Mihai Viteazul, revoluţiile de la 1821 şi 1848, Unirea Principatelor, cucerirea independenţei de stat a României, desăvîrşirea statului naţional, crearea Partidului Comunist Român, Insurecţia armată naţională antifascistă şi antiimperialistă ş.a.
Înţelegerea istoriei în substanţa ei constructivă explică de ce deseori în „*Cuvîntările*" sale revine ca un leitmotiv „învăţătura" istoriei. Ştiinţa istorică este văzută ca un element esenţial în educaţia patriotică, ca un mijloc important de întărire a coeziunii moral-politice a naţiunii noastre socialiste, ca îndemn la cunoaşterea şi apropierea între popoare. Subliniind necesitatea cunoaşterii trecutului pentru a înţelege prezentul în dimensiunile lui reale şi a făuri conştient viitorul patriei, **Nicolae Ceauşescu** atrage atenţia asupra liniilor de continuitate, sevele de energie şi vitalitate socială, care, în contextul favorabil al socialismului strălucesc şi-şi pun ele însele pecetea puternică asupra tuturor creaţiilor, asupra tuturor valorilor materiale şi spirituale. Relevînd importantul rol istoric al naţiunii în epoca noastră, rol care sporeşte considerabil în condiţiile socialismului, **Nicolae Ceauşescu** aduce o contribuţie de incontestabilă autoritate la afirmarea naţiunii României Socialiste ca factor de progres şi de civilizaţie în lumea contemporană, la

creşterea prestigiului ei internaţional. În domeniul relaţiilor internaţionale, activitatea lui **Nicolae Ceauşescu** se distinge prin promovarea consecventă a principiilor suveranităţii şi independenţei naţionale, egalităţii în drepturi, neamestecului în treburile interne, nerecurgerii la forţă şi la ameninţarea cu forţa în raporturile dintre state şi popoare, a avantajului reciproc. Sub conducerea sa, P.C.R. şi România Socialistă promovează în mod consecvent politica de întărire a unităţii şi coeziunii mişcării comuniste şi muncitoreşti internaţionale, în condiţiile marii diversităţi de situaţii specifice, istorice şi naţionale, în care acţionează partidele comuniste şi muncitoreşti, contribuie în mod plenar la creşterea forţelor frontului mondial antiimperialist, la soluţionarea paşnică a problemelor litigioase, la asigurarea securităţii şi păcii în lume, la instaurarea unei ordini economice şi politice internaţionale, bazată pe statornicirea în relaţiile dintre state a principiilor dreptului şi echităţii. **Nicolae Ceauşescu** a arătat în mod elocvent că vechile raporturi interne şi internaţionale, create de orînduirea capitalistă, nu mai corespund stadiului actual de dezvoltare a societăţii umane, nu mai pot oferi soluţii corespunzătoare problemelor atît de complexe ale lumii contemporane. Caracterul perimat al politicii de dominaţie şi dictat este evidenţiat tot mai clar de evoluţia evenimentelor şi de voinţa fermă a popoarelor; aşa cum pe plan naţional relaţiile de inegalitate şi exploatare trebuie lichidate, tot aşa, pe plan internaţional, raporturile de dominaţie şi asuprire trebuie înlocuite cu raporturi întemeiate pe echitate, pe dreptul fiecărui popor de a fi stăpîn pe destinele sale, de a-şi făuri viaţa aşa cum doreşte, de a colabora în pace şi înţelegere cu celelalte state şi popoare. Instaurarea unei noi ordini economice şi politice internaţionale presupune lichidarea stării de subdezvoltare, găsirea unor soluţii concrete de rezolvare a problemei materiilor prime, energiei şi alimentaţiei în lume, un acces larg, fără discriminări sau bariere, al tuturor statelor la cuceririle ştiinţei şi tehnicii contemporane, promovarea unor schimburi comerciale şi a unei cooperări economice internaţionale, pe baza deplinei echităţi şi egalităţi în drepturi, a avantajului reciproc, constituirea unui nou sistem monetar internaţional. **III.** — *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 1—15, Bucureşti, 1968—1978 (primele 3 volume au apărut cu titlul *România pe drumul desăvîrşirii construcţiei socialiste*). — Texte alese, însoţite de ample prezentări biografice au fost editate în numeroase ţări: *Izabrana Dela Savremenih Državnika* (cu o prefaţă de Dimce Belovski), Belgrad, 1970; *For a Policy of Peace and International Cooperation*, Paris-Geneva-München, 1971; *Heiwa to kokusai kyooryoku no seisaku* (cu o prefaţă de Goichi Kusano), Tokyo, ed. I, 1971; ed. a II-a, 1973; ed. a III-a, 1974; ed. a IV-a, 1975; *Para onde vai a Romênia*, Rio de Janeiro, 1971; *Por una politica de paz y colaboración internacional*, Paris-Geneva-München, ed. I, 1971; ed. a II-a, 1973; *Pour une politique de paix et de coopération internationale*, Paris-Geneva-München, 1971; *Romania taistelussa edistyksen, yhteistyön ja rauhan puolesta (Tekstikokoelma)*, Helsinki, 1971; *Rumänien auf dem Weg des Sozialismus. Reden-Aufsätze-Interviews* (cu o prefaţă de Waldemar Besson), Freiburg im Breisgau, 1971; *Scritti Scelti. La Romania sulla via verso il socialismo e nella lotta contro l'imperialismo*, Milano, vol. I — 1971; vol. II—1972; vol. III — 1973; vol. IV — 1974; vol. V—1975; vol. VI—1976; vol. VII—1977; vol. VIII—1978; *Een keuze uit zijn politieke geschriften*, Amsterdam — Bruxelles, 1972; *The Man, his Ideas and his Socialist Achievements* (cu o prefaţă de Stan Newens), Londra, ed. I, 1972; ed. a II-a, 1973; *El pensamiento de paz de una sociedad contemporánea* (cu o introducere de Guillermo Nolasco Juárez), Buenos-Aires, 1972; *Normas y relaciones para la paz y cooperáción mundial* (cu o prefaţă de Prof. Julio Franco), Lima-Perú, 1973; *Der rumänische Standpunkt, Thesen zur nationalen und internationalen Politik* (cu o prefaţă de Dr. Fritz Hodeige), Freiburg im Breisgau, 1973; *Seçmeler Inceleme*, Istanbul, 1973; *Sviluppo economico e democrazia socialista in Romania. Rapporto alla Conferenza Nazionale del Partito comunista romeno, 19—21 Luglio 1972* (cu o prefaţă de Ugo Pecchioli), Roma, 1973; *I exoteriki politiki tis Rumanias. Irini-anexartisia-diethnis sinergasia*, Atena, 1974; *Izabrani Spisi*, Belgrad, 1974; *80 anniversario della fondazione del Partito politico della classe operaia in Romania*, Roma, 1974; *'Al-ialam 'al-'arab min 'al-mashriq ila-l-maghrib 'abra mukhtarat li-l-rais Nicolae Ceauşescu* (cu o prefaţă de Dikran Tosbath), Beirut, 1975; *A Romênia a caminho do socialismo. Discursos politicos* (cu o prefaţă de Francisco da Costa Gomes), Lisabona, 1975; *Directrices de la politica internacional de Rumania*, Ciudad de Mexico, 1975; *Palavras à America do Sul Restabelecendo os élos historicos da latinidade*, Rio de Janeiro, 1975; *Il nuovo corso per una collaborazione internazionale* (cu o prefaţă de Giancarlo Elia Valori), Milano, 1975; *Romania Haqaiq aur Imkanaat*

(cu o prefaţă de M. Aslam Jan), Rawalpindi-Lahore-Murree, 1975; *Rumania ante el mundo contemporáneo*, Ciudad de Mexico, 1975; *Irini ke sinergasia sta Balkania ke se olon ton kosmo* (cu o prefaţă de Constantin Tsatsos), Atena, 1975; *Cambiare il mondo. Per un nuovo ordine internazionale*, Milano, 1976; *Artykuly i przemowienia 1965—1976*, Varşovia, 1977; *Ausgewählte Schriften*, Berlin, 1977; *Momenti di storia del popolo romeno*, Roma, 1978; *The Major International Political Topics*, New Delhi, 1978; *The Effort to Create a Modern Romania*, Londra, 1978; *O ekdimocratismos ton dietnon sheseon epitaghi tis sinhronis epohis*, Atena, 1978; *Sekai no heiwa no mici*, Tokyo, 1978.

IV. — Michel Hamelet, *Nicolae Ceauşescu, avec ses textes essentiels*, Paris, 1971; Donald Catchlove, *Romania's Ceauşescu*, Londra, 1972; Michel Hamelet, *Nicolae Ceauşescu, Haadam umedinooto* (cu o prefaţă de Michael Landau), Tel Aviv, 1972; Heinz Siegert, *Ceauşescu — Management für ein modernes Rumänien*, München-Gütersloh-Viena, 1973; Antonio Acone, *Nicolae Ceauşescu*, Roma, 1974; Ilhan Çevik, *Ceauşescu ve Dünyaya, Açalan Balkan Ülkesi Romanya*, Ankara, 1974; *Confraternidad Rumano-Argentina. Visita del jefe de Estado de Rumania Nicolae Ceauşescu, 5 al 8 de marzo de 1974*, Buenos-Aires, 1974; Stan Newens, *Talking with Nicolae Ceauşescu*, Londra, 1974; Michel Steriade, *L'an XXX d'une destinée exemplaire, N. Ceauşescu, président de la République de Roumanie*, Louvain, 1974; Fevzi Sirinli, *Romania ve Ceauşescu*, Istanbul, 1974; Giancarlo Elia Valori, *Ceauşescu* (cu o prefaţă de Giovanni Mosca), Roma, 1974; Giancarlo Elia Valori, *Ceauşescu* (cu o prefaţă de Alain Poher), Paris, 1975; Giancarlo Elia Valori, *Ceauşescu* (cu o prefaţă de Gen. Carlos Fabiao), Lisabona, 1975; Hamdi Fouad, *Ceauşescu, Rumaniya wa Al-arab*, Cairo, 1976; Hanna Semer, *Ceauşescu shel Romenia*, Tel Aviv, 1976; Necip Alpan, *Ceauşescu — Dün, Bugün ve Yarinki Romanya*, Ankara, 1976; Theodoros Katrivanos, *O dimiurgos tis neas Rumanias*, Atena, 1977 (cu o prefaţă de Menelaos Ludemis; Per Olof Ekström, *Ceauşescu och Rumanien. Mannen och habs fosterland*, Göteborg, 1977; G. Aktas, *Ceauşescu ve türk-romen Ilişkileri*, Istanbul, 1978; Ram Naresh Trivedi, *Nicolae Ceauşescu — Romania geant chi seva en antărastric şanti tătna sahioe che prăti sarămpit ek aprătim gatişvil givan*, New Delhi, 1978; Carlos Loret de Mola, *Nicolae Ceauşescu — 60 Años de vida y de lucha*, Ciudad de Mexico, 1978; *Ipermahoi tis ellinorumaniki sfilias*, Atena, 1978. **(Şt. Şt).**

CEBUC, Alexandru I. — N. 5 aprilie 1932, com. Păuşeşti-Măglaşi, jud. Vîlcea. Studii secundare la Rîmnicu-Vîlcea, universitare la Bucureşti. Şef de secţie (1961—1972) la Muzeul de istorie a municipiului Bucureşti. Vicepreşedinte al Comitetului de cultură şi educaţie socialistă al municipiului Bucureşti (1972—1977). Director al Muzeului de Artă al R. S. România (din 1977).

II. — Muzeolog, specialist în istoria contemporană a României. Contribuţii privind: istoria mişcării muncitoreşti, depistarea şi identificarea sediilor mişcării socialiste şi revoluţionare din Capitală, istoria transportului de călători în Bucureşti şi în România, dezvoltarea social-economică şi viaţa politică a oraşului Bucureşti.

III. — *Locuri şi case din Bucureşti legate de lupta P.C.R.*, Bucureşti, 1960, 138 p. + il. + h. (în colaborare); *Din istoria transporturilor de călători în Bucureşti*, Bucureşti, 1962, 290 p. + il. + h.; *Bucureşti, oraş socialist*, Bucureşti, 1964, 200 p. +il. (în colaborare); *Monumente din Bucureşti. Ghid*, Bucureşti, 1966, 216 p. + il. + h. (în colaborare); *Probleme edilitare bucureştene (Alimentarea cu apă, Canalizarea Dîmboviţei, Asanarea lacurilor din nordul Capitalei)*, Bucureşti, 1967, 200 p. + il. + h. (în colaborare); *Din istoria transporturilor de călători în România*, Bucureşti, 1967, 232 p. + il. + h. (în colaborare); *Tradiţii revoluţionare bucureştene*, Bucureşti, 1973, 215 p.

— *Aspecte din viaţa unor mahalale bucureştene în perioada anilor 1900—1944*, în MIM, I (1964), p. 101—119; *Contribuţii la istoricul iluminatului din Capitală pînă în anul 1900*, ibidem, II (1965), p. 91—115; *Aspecte ale dezvoltării industriei bucureştene în cei 20 de ani de la eliberarea Patriei*, ibidem, III (1965), p. 223—249; *Naţionalizarea principalelor mijloace de producţie în Bucureşti, 11 iunie 1948*, ibidem, IV (1966), p. 203—245; *Dezvoltarea demografică şi teritorială a Bucureştilor în perioada anilor 1944—1966*, ibidem, V (1967), p. 154—167; *Aspecte ale luptei maselor din Bucureşti şi judeţul Ilfov pentru înfăptuirea reformei agrare din anul 1945*, în MIM, VIII (1971), p. 225—240. **(T.U.)**

CERNOVODEANU, Dan I. — N. 10 octombrie 1921, Ploieşti. Studii universitare — drept (1944), litere şi filozofice (1945) — la Bucureşti; absolvent al Şcolii superioare de arhivistică şi paleografie (1946). Consultant permanent al Comisiei create pe lîngă Consiliul de Stat pentru alcătuirea stemelor judeţelor şi municipiilor din R. S. România (1971—1972). Membru al Comisiei de heral-

dică, genealogie şi sigilografie de pe lîngă Institutul de istorie „N. Iorga", al Societăţii „Prietenii muzeului Bălcescu", al Societăţii de bibliofilie şi al Societăţii numismatice române; de asemenea, membru al societăţilor heraldice „Heraldry Society" (Londra) şi „Adler" (Viena).

II. — Specialist în heraldică şi sigilografie românească. Contribuţii originale în studiul heraldicii de stat, al celei sigilare domneşti, districtuale şi municipale, al celei bisericeşti şi în domeniul vexilologiei heraldice.

III. — *Noile steme ale judeţelor şi municipiilor din Republica Socialistă România*, Bucureşti, 1974, 218 p. (în colaborare).
— *Contribuţiuni la studiul stemei municipiului Bucureşti în secolele XIX şi XX*, în MIM, VIII (1971), p. 159—177 + 38 il.; *Sur la valeur héraldique des sceaux des boyards valaques et moldaves à travers l'histoire des Principautés Roumaines*, în „Genealogia et Heraldica", Viena, 1972, p. 589—595; *Stema Moldovei în armele Cantemireştilor*, în BSNR, LXVII-LXIX (1973—1975), 121—123, p. 277—293 + 14 il. **(D.B.)**

CERNOVODEANU, Paul **I.** — N. 11 februarie 1927, Bucureşti. Studii universitare la Bucureşti (1949). Absolvent al Şcolii superioare de arhivistică şi paleografie (1948). Doctor în istorie (1970). Cercetător şi cercetător ştiinţific principal la Institutul de istorie al Academiei (1948—1952 şi din 1964). Muzeograf principal la Muzeul de istorie a oraşului Bucureşti (1956—1963).

II. — Medievist cu o bogată activitate în valorificarea izvoarelor externe privind istoria României, îndeosebi călătorii străini la a căror editare a adus o importantă contribuţie. Alte direcţii de cercetare ale lui **P.C.** sînt istoria culturii româneşti din sec. XVII—XVIII şi comerţul extern al ţărilor române în sec. XVII-XIX. Cercetări remarcabile privind disciplinile auxiliare istoriei (diplomatică, genealogie etc.).

III. — *Documente privind istoria oraşului Bucureşti*, Bucureşti, 1960, VIII + 339 p. (în colaborare); *Răscoala seimenilor şi dorobanţilor din Bucureşti la 1655*, Bucureşti, 1961, 83 p. + 1 h.; *Monumente din Bucureşti. Ghid*, Bucureşti, 1966, 215 p. + 1 pl. (în colaborare); *Călători străini despre ţările române*, 5 vol., Bucureşti, 1968—1974 (în colaborare); *Vatra Bălceştilor. Studiu şi documente*, Bălceşti pe Topolog, 1971, 246 p. + 12 pl. + 4 tab. (în colaborare); *Englands Trade Policy in the Levant and her Exchange of Goods with the Romanian Countries under the Latter Stuarts (1660—1714)*, Bucureşti, 1972, 158 p. + 2 h.; *Societatea feudală românească văzută de călători străini (secolele XV-XVIII)*, Bucureşti, 1973, 274 p. + 43 il. + 1 h.; *Dimitrie Cantemir Historian of South-East European and Oriental Civilisations*, extracts from „The history of Ottoman Empire", Bucureşti, 1973, 358 p. (în colaborare); *Relaţiile politice ale Angliei cu Moldova, Ţara Românească şi Transilvania în sec. XVI—XVIII*, Bucureşti, 1974, 288 p. (în colaborare).
— *Călătoria lui Pierre Lescalopier în Ţara Românească şi Transilvania la 1574*, în SMIM, IV (1960), p. 433—463; *Cetatea Giurgiului*, în SMIMil. 1969—1970, 2—3, p. 76—107; *Préoccupations en matière d'histoire universelle dans l'historiographie roumaine aux XVIIe et XVIIIe siècles, (I—V)*, în RRH, IX (1970), 4, p. 677—697; X (1971), 2, p. 293—312; 4, p. 705—728; XI (1972), 1, p. 13—77; XIII (1974), 1, p. 73—94; *Scientific and Cultural Contacts between England and the Rumanian Lands (1650—1720)*, în „Romanian Studies", II (1971—1972), p. 84—103; *D. Cantemir, vu par ses contemporains — le monde savant et les milieux diplomatiques européens*, în RESSE, X (1973), 4, p. 637—656; *Ţările române în viziunea călătorilor englezi (a doua jumătate a secolului al XVII-lea şi primele decenii ale celui de-al XVIII-lea)*, în SMIM, VI (1973), p. 111—144; *Din corespondenţa lui Constantin Vodă Brîncoveanu cu cărturarii greci Ioan şi Ralachi Cariofil*, în BOR, XCIII (1975), 9—10, p. 1139—1154 (în colaborare). **(N.S.)**

CHERESTEŞIU, Victor **I.** — N. 5 septembrie 1895, Dej — m. 27 mai 1971, Cluj. Studii universitare la Budapesta şi Viena. Doctor în istorie la Viena (1917). Profesor la Universitatea „Babeş-Bolyai" din Cluj. Director al Institutului de istorie din Bucureşti (1953—1956); director adjunct al Institutului de istorie şi arheologie din Cluj (din 1957). Membru al Societăţii de ştiinţe istorice.

II. — Cercetări orientate asupra istoriei moderne a Transilvaniei, domeniul predilect fiind revoluţia de la 1848—1849. Asupra ei a elaborat mai multe studii şi o amplă lucrare cu caracter monografic.

III. — Colaborator la: *Din istoria Transilvaniei*, Bucureşti, 1961, vol. I, p. 318—351; vol. II, p. 1—132; *Istoria României*, Bucureşti, vol. IV, 1964.
— *Românii şi ungurii. Scurtă privire istorică asupra raporturilor româno-maghiare din Ardeal*, Bucureşti, 1947, 95 p.; *Adunarea naţională de la Blaj 3—5 (15—17) mai 1848. Începuturile şi alcătuirea programului revoluţiei din 1848 în Transilvania*, Bucureşti, 1966, 672 p.; *Lucrări şi publicaţii din România despre Marea Revoluţie Socialistă din*

Octombrie (1917—1944), Bucureşti, 1967, IX + 184 p. (în colaborare).
— *Luptătorul revoluţionar Eftimie Murgu*, în „Studii", IX (1956), 1, p. 65—85; *Clasa muncitoare din România şi revoluţia proletară din Ungaria, 1919*, în AIIP, V (1959), 2, p. 23—36; *Întemeierea presei româneşti din Transilvania şi activitatea publicistică a lui George Bariţ pînă la izbucnirea revoluţiei de la 1848*, în AIIC, VI (1963), p. 11—39; *Die internationale Bedeutung der Revolution des Jahres*, în „Comité international des sciences historiques. XIIe Congrès international, Vienne, Rapports. I. Grandes Thèmes", 1965, p. 257—270; *Bestrebungen zur revolutionären Einheit der Völker Siebenbürgens während der Jahre 1848—1849*, în FVLK, XIII (1970), 2, p. 19—44. **(G.P.)**

CHIDIOŞAN, Nicolae I. — N. 8 ianuarie 1936, Oradea. Studii secundare la Oradea, universitare (1957) la Cluj. Muzeograf principal la Muzeul Ţării Crişurilor. Membru al Societăţii de ştiinţe istorice.
II. — Istoric al antichităţii. Contribuţii la studierea problemelor epocii bronzului (cultura Wietenberg, aspectul Suciu de Sus), numismaticii dace şi unor probleme ale feudalismului timpuriu.
III. — *Mormîntul din perioada feudalismului timpuriu de la Galospetreu*, în SCBr, XII (1965), p. 237—242; *Tezaurul de monede dace de la Feniş*, în „Caiet", nr. 1, editat de Muzeul judeţului Bihor, 1967, 59 p. (în colaborare); *Un mormînt din perioada prefeudală descoperit la Săcueni*, în AMN, V (1968), p. 517—520 (în colaborare); *Beiträge zur Kenntnis der Wietenbergkultur im Lichte der neuen Funde von Dersida*, în „Dacia", NS, XII (1968), p. 155—175; *O necropolă din feudalismul timpuriu descoperită la Sălacea*, în SCIV, XX (1969), 4, p. 611—615; *Contribuţii la cunoaşterea grupei Suciu de Sus în contextul epocii bronzului din Crişana*, ibidem, XXI (1970), 2, p. 287—292; *Sincronismele apusene ale culturii Wietenberg stabilite pe baza începuturilor ceramice*, în „Crisia" IV (1974), p. 153—176. **(E.C.)**

CHIPARISSA, Nicolae I-II. — Sec. XVII-XVIII. Grec originar din Arcadia, probabil elev şi profesor la Academia domnească din Iaşi. Autorul unei ample relatări în greceşte a încercării făcute de austrieci de a-l captura pe domnul Moldovei, Mihai Racoviţă (1716), în al cărui anturaj autorul se va fi aflat.
III-IV. — Istorisirea celor întîmplate în Moldova la anul 1716, editată sub titlul *Cronicul lui Neculai Chiparissa* (original grec. şi trad. rom.), de C. Erbiceanu, *Cronicarii greci care au scris despre români*, Bucureşti, 1888, p. 65—87. **(F.C.)**

CHIPER, Ioan I. — N. 17 septembrie 1936, Cahul (azi — U.R.S.S.). Studii secundare la Oraviţa, universitare la Bucureşti. Cercetător (1960—1962), cercetător principal (din 1968) la Institutul de istorie „N. Iorga".
II. — Contribuţii privind politica internă şi externă a României şi relaţiile românogermane şi româno-italiene între anii 1930 şi 1940, precum şi referitoare la istoriografia celui de-al doilea război mondial. Colaborator la întocmirea unor sinteze şi cronologii generale privind istoria poporului român. Participant la o serie de reuniuni internaţionale în probleme de istorie contemporană a ţărilor din estul şi sud-estul Europei.
III. — Coautor la: *Chronological History of Romania*, Bucureşti, 1972, 525 p., ed. a-II-a, 1974, 608 p.; *Istoria poporului român*, 1972, 658 p.
— *Organizarea comitetelor de fabrică (23 August — octombrie 1944)*, în „Studii", XVII (1964), 4, p. 809—833; *Relaţiile românogermane în 1933*, ibidem, XXI (1968), 4, p. 715—735; *À nouveau sur les causes de l'éloignement de N. Titulescu du gouvernement (29 août 1936)*, în RREI, II (1969), p. 41—60; *L'historiographie étrangère relative à l'insurection armée d'août 1944*, în „Études d'histoire contemporaine de la Roumanie", 1970, p. 133—169; *Condiţiile instaurării dictaturii legionaro-antonesciene*, în „Împotriva fascismului", 1971, p. 164—182 (în colaborare); *L'expansion économique de l'Allemagne nazie dans les Balkans: objectifs, méthodes, résultats (1933—1939)*, în „Studia Balcanica", VII (1973), p. 121—127; *Istoriografia străină despre contribuţia României la războiul antihitlerist*, în „Insurecţia din august 1944 şi semnificaţia ei istorică", Bucureşti, 1974, p. 316—329; *Participarea armatei române la războiul antihitlerist în memorialistica militară română*, în RdI, XXVII (1974), 8, p. 1167—1187; *La seconde guerre mondiale dans l'historiographie roumaine*, în RRH, XIII (1974), 4, p. 647—664 (în colaborare). **(T.U.)**

CHIRCĂ, Haralambie I. — N. 17 decembrie 1918, com Singureni, jud. Ilfov. Studii secundare şi superioare la Bucureşti. Arhivist la Arhivele statului Bucureşti, cercetător ştiinţific principal la Institutul de istorie „N. Iorga", conferenţiar universitar la Facultatea de istorie din Sibiu.
II. — Medievist. Editor de izvoare, îndeosebi inscripţii şi documente interne. Bun cunoscător al paleografiei chirilice româneşti, al celei slave şi al celei greceşti; a dat în domeniul amintit lucrări de excelentă calitate. Studii de minuţie şi exactitate referitoare la fiscalitate şi statistică demografică.

III. — *Inscripţiile medievale ale României. Oraşul Bucureşti, vol. I. (1395 — 1800)*, Bucureşti, 1965, 935 p. (coautor); *Documenta Romaniae Historica, A. Moldova, vol. XIX*, Bucureşti, 1969, 800 p.
— *Veniturile vistieriei lui Constantin Brîncoveanu după condica vistieriei*, în SMIM, I (1956), p. 213—232; *L'évolution de la rente féodale en Valachie et en Moldavie du XIVe au XVIIe siècle*, în NEH, I (1960), p. 221—252 (în colaborare); *L'évolution de la rente féodale en travail en Valachie et en Moldavie du XIVe au XVIIe siècle*, în RRH, I (1962), 1, p. 39—60 (în colaborare); *Structura populaţiei pe naţionalităţi în anii 1721—1722 pe teritoriul scaunului Sibiu*, în „Revista de statistică", XVII (1968), 4, p. 53—57; *Întregire la conscripţia confesională din 1733 privind populaţia românească din Transilvania*, în „Populaţie şi societate. Studii de demografie istorică", vol. I, Cluj, 1972, p. 89—95; *Valoarea conscripţiilor confesionale din 1733 şi 1750 pentru scaunul Sibiu*, în SUBB, XVIII (1973), 2, p. 43—50. **(D.M.)**

CHIRILĂ, Eugen I.—N. 15 septembrie 1921, Haţeg. Studii liceale la Orăştie, universitare (1944) la Cluj — Sibiu. Cercetător principal la Institutul de istorie şi arheologie Cluj. Membru la American Numismatic Society (din 1970).
II. — Numismat. A introdus în istoriografia noastră sistemul de publicare „monografică" al tezaurelor monetare. A abordat primul cercetarea sistematică a tezaurelor transilvane din sec. XVI — XVII, valorificînd un imens material numismatic aflat în muzeele din Transilvania. Contribuţii privind cercetarea vieţii romane şi problema continuităţii în Dacia, precum şi probleme de istorie economică şi socială ale Transilvaniei în sec. XVI — XVII.
III.— *Der Münzhort von Căprioru*, Tîrgovişte, 1969, 44 p. + 18 pl. (în colaborare); *Ein dakischer Münzhort von Nordwestsiebenbürgen*, Cluj, 1970, 16 p. + 4 pl.; *Tezaure monetare din nordul Transilvaniei, sec. XVI—XVIII*, Cluj, 1970, 112 p. + 10 pl.; *Tezaure şi descoperiri monetare din colecţia Muzeului judeţean Maramureş*, Baia Mare, 1971, 76 p. + 11 pl.; *Der Münzhort von Şilindia*, Oradea, 1972, 92 p. + 36 pl.; *Das Römerlager von Buciumi*, Cluj, 1972, 150 p. + 142 pl.; *Münzen aus der Sammlung des Museums der Stadt Sighişoara*, Sibiu, 1972, 87 p. + 18 pl.; *Drei Münzhorte des 4. Jhs. aus dem Banat*, Timişoara, 1974, 104 p. + 35 pl.; *Der Münzhort von Mihai Viteazul, 16 Jh.*, în AIIC, XVIII (1975), p. 337—349. **(P.T.)**

CHIRIŢĂ, Grigore I.—N. 26 februarie 1933, Unirea-Odobeşti. Studii secundare la Focşani, universitare (1957) la Bucureşti. Cercetător (1957—1962) şi cercetător ştiinţific principal (din 1969) la Institutul de istorie „N. Iorga"; redactor la revista *Studii* (1962—1968).
II. — Modernist. Studii de istorie politică şi socială a României în a doua jumătate a secolului al XIX-lea.
III. — *Momente din lupta minerilor din Valea Jiului în anii 1917—1921*, în SMIC, II (1962), p. 40—81 (în colaborare); *Studii. Revistă de istorie. Supliment bibliografic (1958—1967)*, Bucureşti, 1969, 189 p. (în colaborare); *Modificarea Constituţiei în 1884. Desprinderea grupării liberal-radicale conduse de C. A. Rosetti din Partidul liberal*, în „Studii", XXIII (1970), 4, p. 739—768; *Periodicul bucureştean „Naţionalul" (1857—1861) şi problemele Transilvaniei*, ibidem, XXV (1972), 1, p. 81—96; *Din istoria legăturilor economice între Principatele Unite şi Transilvania în anii domniei lui Al. I. Cuza*, în SMIMod, IV (1973), p. 177—236; *Presa, opinia publică din România la moartea lui Cuza Vodă*, în „Studii", XXVI (1973), 3, p. 545—554. **(G.P.)**

CHIŢESCU, Lucian I. — N. 14 iulie 1933, com. Laloşu, jud. Vîlcea. Studii universitare (1953—1958) la Bucureşti. Şef de secţie la Muzeul militar central (1969), apoi şeful secţiei de istorie medie la Muzeul de istorie al R. S. România.
II. — Contribuţii la studierea şi lămurirea unor probleme privind fortificaţiile medievale moldoveneşti.
III. — *Principalele rezultate istorice ale cercetărilor arheologice din cetatea medievală de la Gîdinţi (r. Roman)*, în SCIV, XVII, (1966), 2, p. 405—413; *Cu privire la localizarea cetăţii Crăciuna*, ibidem, XVIII (1967), 2, p. 351—359; *Cu privire la tehnica de construcţie a Cetăţii Noi de lîngă Roman*, ibidem, 4, p. 661—669; *Fortificaţiile din pămînt şi lemn pe teritoriul ţărilor române în evul mediu*, în „Materiale de muzeografie şi istorie militară", II — III, 1969—1970, p. 46—61. **(E.C.)**

CHIŢESCU, Maria I. — N. 21 noiembrie 1934, com. Jariştea, jud. Vrancea. Studii superioare la Bucureşti (1953—1958). Cercetător ştiinţific la Institutul de arheologie Bucureşti (din 1963).
II. — Numismat. Preocupări privind studiul monedelor romane republicane şi circulaţia acestora în Dacia, vizînd mai ales implicaţii de ordin istoric şi economic.
III. — *Unele aspecte ale relaţiilor dintre Dicomes şi Marcus Antonius în lumina descoperirilor numismatice (o problemă de geografie istorică)*, în SCIV, XIX (1968), 4, p. 655—665; *Unele consideraţii pe marginea contrafacerii monedei romane în Dacia*, în SCN, IV (1968), p. 127—137; *Copii şi imitaţii după denarii romani republicani*

din Dacia, în MAnt, III (1971), p. 209—258; *À propos des monnaies frappées par Marc Antoine pour légiones*, în „Dacia", NS, XVIII (1974), p. 147—153. **(C.P.)**

CHRISTESCU, Vasile I. — N. 2 ianuarie 1902, Bucureşti — m. 26 ianuarie 1939. Studii secundare şi universitare (1924) la Bucureşti; specializare la Universitatea din Berlin (1927—1928) şi la Şcoala română din Roma (1930—1931). Doctor în istorie (1929). Asistent la catedra de istorie antică, Bucureşti (din 1924).
II. — Arheolog şi istoric al antichităţii. Contribuţii bazate pe o bogată documentaţie literară şi arheologică privind viaţa economică şi militară din provincia Dacia. Preocupări de epigrafie, numismatică şi preistorie.
III. — *Viaţa economică a Daciei romane*, Piteşti, 1929, 175 p.; *Istoria militară a Daciei romane*, Bucureşti, 1937, 269 p.; *Les stations préhistoriques du lac de Boian*, în „Dacia", II (1925), p. 249—303; *Les stations préhistoriques de Vădastra*, ibidem, III — IV (1927—1932), p. 167—225; *Le trésor de monnaies de Săpata de Jos et la date du limes romain de la Valachie*, în „Istros", I (1934), 1, p. 73—80; *Dacia sub Hadrian şi Antoninus Pius*, în CL, LXIX (1936), p. 442—451. **(C.P.)**

CIACHIR, Nicolae N. I. — N. 1 ianuarie 1928, Vaisal (azi — U.R.S.S.). Studii secundare la Ismail, Brăila, Odorhei, Braşov, superioare (1949) la Bucureşti. Doctor în istorie (1961). Asistent (1949—1955), lector (1955 1967), conferenţiar (din 1967) la Facultatea de istorie din Bucureşti. Specializare în Iugoslavia (1964—1965). Membru al Societăţii bulgare de ştiinţe istorice, al Societăţii de ştiinţe istorice şi filologice din Albania, al Societăţii de ştiinţe istorice a regiunii Kosovo-Priština (Iugoslavia).
II. — Balcanolog. Contribuţii privind probleme din sfera politică ale Peninsulei Balcanice în sec. al XIX-lea. Activitate susţinută de popularizare a istoriei în ţară şi străinătate.
III. — *1877*, Bucureşti, 1957, 211 p.; *100 de ani de la Unirea Principatelor*, Bucureşti, 1959, 163 p.; *Mihail Kogălniceanu*, Bucureşti, 1967, 76 p. (în colaborare); ed. în l. franceză, germană, engleză; *România în sud-estul Europei (1848—1886)*, Bucureşti, 1968, 238 p.; *R.S.F. Iugoslavia*, Bucureşti, 1969, 308 p.
— *România şi problema orientală (1875—1878)*, în RRSI, 2 (8), 1970, p. 67—91; *România şi popoarele balcanice (1856–1875)*, ibidem, 1(15) (1972), p. 127—153. **(G.P.)**

CICALĂ, Ioan I. — N. 26 octombrie 1926, Begejci (Iugoslavia). Studii secundare la Vîrşeţ (Vršac — Iugoslavia) şi Pucioasa; superioare (1951) la Cluj. Doctor în istorie (1967). Cercetător ştiinţific la Institutul de istorie şi arheologie din Cluj (din 1951). Membru al Societăţii de ştiinţe istorice din R. S. România.
II. — Contribuţii privind istoria mişcării muncitoreşti şi democratice din Transilvania în primele două decenii ale secolului XX, cît şi lupta Partidului Comunist Român împotriva fascismului, pentru libertate şi independenţă naţională.
III. — *În legătură cu dezvoltarea mişcării muncitoreşti din Transilvania în anii 1905—1906*, în SRIR, 1954, 2, p. 1325—1352 (în colaborare); *Aspecte din activitatea secţiei române a Partidului Social-Democrat din Ungaria în primul deceniu al secolului XX*, în SMIMod, I (1957), p. 369—390; *Lupta oamenilor muncii, sub conducerea P.C.R., pentru refacerea economică a regiunii Cluj şi sprijinirea frontului antihitlerist (octombrie 1944 — mai 1945)*, în „Studii", XII (1959), 4, p. 303—323 (în colaborare); *Din istoria presei muncitoreşti în limba română din Transilvania (1900—1914)*, în AIIC, VII (1964), p. 267—294; *Ecoul răscoalei din 1907 în Transilvania*, în SUBB, XII (1967), 2, p. 99—117; *Aspecte ale luptei naţionale a românilor din Transilvania (1900—1914)*, în AIIC, X (1967), p. 221—251; *Ziarul „Drapelul" — factor activ în mişcarea naţională a românilor bănăţeni*, în „Banatica", I (1971), p. 393—412; *Tradiţiile istorice revoluţionare — factor mobilizator în lupta proletariatului din România*, în AIIC, XVII (1974), p. 154—187. **(G.P.)**

CICANCI, Olga I. — N. 20 aprilie 1940, com. Calul, jud. Ilfov. Studii secundare şi universitare (1962) la Bucureşti. Cercetătoare la Institutul de istorie „N. Iorga" (1962—1969), apoi la Institutul de studii sud-est europene (din 1969).
II. — Preocupată de grecitatea postbizantină, **O.C.** a adus date şi opinii noi privind aspecte economice, politice şi culturale ale istoriei neoelenismului, mai ales sub aspectul relaţiilor greco-române.
III. — *Informaţii despre organizarea administrativă şi fiscalitate în Ţara Românească în opera lui Atanasie Comnen Ipsilante*, în „Studii", XIX (1966), 2, p. 343—361; *Aspecte din viaţa robilor de la mănăstirea Secul în veacurile XVII-XVIII*, în SAI, X (1967), p. 155—172; *Literatura în limba greacă în Moldova şi Ţara Românească în veacul al XVII-lea*, în „Studii", XXIII (1970), 1, p. 17—42; *Concepţia lui Nicolae Iorga despre „Byzance après Byzance"*, în „Nicolae Iorga — istoric al Bizanţului", Bucureşti, 1971, p. 201—234; *Contribution à la conaissance de la biographie et de l'oeuvre de Jean (Hierothée) Comnène (1658—*

1719), în „Balkan Studies", XII (1971), 1, p. 143—186. **(F.C.)**

CIHODARU (CIOHODARU), Costache I. — N. 21 ianuarie 1907, com. Ivăneşti, jud. Vaslui. Studii universitare la Iaşi. Doctor în istorie (1949). Profesor în învăţămîntul mediu (1932—1950). Lector, conferenţiar, profesor la Facultatea de istorie din Iaşi (1950—1973); decan (1965—1972). Şef de sector la Institutul de istorie şi arheologie „A. D. Xenopol" (1957—1968). Membru al Academiei de ştiinţe sociale şi politice (din 1970); membru al Asociaţiei internaţionale de studii sud-est-europene (1968). **II.** — Medievist de remarcabilă erudiţie, **C.C.** a alăturat analizei minuţioase a surselor scrise practica săpăturilor arheologice şi cunoaşterea perfectă a realităţilor geografice. Contactul direct cu izvorul — indiferent de natura lui — conferă durabilitate investigaţiilor care au îmbrăţişat cu precădere faza de început a vieţii de stat la est de Carpaţi, instituţiile şi structurile agrare ale Moldovei, mai ales obştea ţărănească, la a cărei cunoaştere aportul său este esenţial. **III.** — Colaborator la: *Istoria României*, vol. II, Bucureşti, 1962; *Istoria medie a României, partea întîi (sec. X — sfîrşitul sec. al XVI-lea)*, Bucureşti, 1966, 405 p. — *Forme de proprietate feudală în Moldova*, în SCŞI, VI (1955), 3—4, p. 1—30; *Judecia şi cnezatul în Moldova. Contribuţii la cunoaşterea lor*, în AŞUC, XI, (1965), p. 9—42; *Litoralul de apus al Mării Negre şi cursul inferior al Dunării în cartografia medievală*, în „Studii", XXI (1968), 2, p. 217—241; *Tradiţia letopiseţelor şi informaţia documentară despre luptele politice în a doua jumătate a secolului al XIV-lea*, în AIIAI, V (1968), p. 11—42; *Date istorice şi toponimice privind existenţa populaţiei romanice în regiunea carpato-dunăreană în sec. III—XI*, în AŞUC, XV (1969), p. 1—19; *Localizarea unor triburi din lista geografului bavarez*, în CI, 1970, 1, p. 119—131; *Oştirea bizantină în Cîmpia Munteană la sfîrşitul secolului al VI-lea şi toponomastice*, în AŞUC, XVIII (1973), 1, p. 1—7. **(F.C.)**

CIMPONERIU, Ecaterina I. — N. 20 decembrie 1920, Lugoj. Studii secundare la Timişoara, universitare — relaţii internaţionale — la Bucureşti. Doctor în istorie (1961). **II.** — Specialistă în istoria contemporană a României. Contribuţii privind situaţia materială şi lupta muncitorimii dintr-o serie de centre miniere şi metalurgice în perioada interbelică, mişcarea de rezistenţă antifascistă şi desfăşurarea revoluţiei populare în România şi într-o serie de ţări dunărene şi balcanice. **III.** — *Reşiţa luptătoare*, Bucureşti, 1965, 328 p.; *Din cronica unor zile istorice*, Bucureşti, 1971, 239 p. (coautoare). — *Aspecte ale activităţii formaţiunilor de luptă patriotice din Banat (23 august 1944—6 martie 1945)*, în AI, IV (1958), 2, p. 70—83 (în colaborare); *Date privind acapararea industriei naţionale de către monopolurile străine cu sprijinul claselor stăpînitoare din România burgheză-moşierească*, în „Studii", XII (1959), 2, p. 103—114; *Presa ilegală din Banat editată şi îndrumată de partid în anii 1941—1944*, ibidem, XV (1962), 5, p. 1171—1192; *Dezvoltarea industriei metalurgice din Transilvania după unirea cu România (1919—1939)*, ibidem, XXI (1968), 6, p. 1199—1212; *Criza guvernării antonesciene în lunile care au precedat istoricul act de la 23 August 1944*, ibidem, XXII (1969), 4, p. 633—653; *1935, an de luptă îndîrjită a muncitorilor din fabricile metalurgice şi de la atelierele C.F.R., în frunte cu P.C.R., împotriva ofensivei patronale şi a pericolului fascist*, ibidem, XXIV (1971), 6, p. 1231—1244; *Instaurarea puterii populare în unele ţări dunărene*, în RdI, XXVII (1974), 8, p. 1215—1237. **(I.C.)**

CIOBANU, Radu-Ştefan I. — N. 10 decembrie 1937, Bucureşti. Studii secundare şi universitare la Bucureşti. Asistent la Facultatea de istorie din Bucureşti (din 1965). Membru al Societăţii de ştiinţe istorice. **II.** — Medievist. Contribuţii referitoare la istoria Dobrogei. **III.** — *Genovezii şi rolul lor istoric în Dobrogea în secolul XIV*, în „Pontica", II (1969), p. 401—412; *Aspecte ale civilizaţiei portuare din Dobrogea la sfîrşitul secolului al XIII-lea şi în secolul al XIV-lea*, ibidem, III (1971), p. 297—328; *Problema stăpînirii bizantine în nordul Dobrogei în secolele IX—XI*, ibidem, V (1972), p. 381—400; *Vechimea oraşului Baia Moldovei*, în RMNI, II (1975), p. 366—382. **(D.M.)**

CIOBANU, Ştefan I. — N. 1883 — m. 1950. Studii secundare la Chişinău, universitare la Kiev (1912). Profesor secundar (1917—1928). Profesor de istoria literaturii române la universităţile din Chişinău şi Bucureşti. Membru al Academiei Române (din 1918). **II.** — Contribuţii privind istoria literaturii vechi româneşti şi relaţiile culturale cu Rusia şi Polonia în sec. XVII—XVIII. **III.** — *Contribuţiuni la originea şi moartea mitropolitului Moldovei Dosofteiu*, Bucureşti, 1920, 33 p.; *Dimitrie Cantemir în Rusia*, Bucureşti, 1925, 168 p.; *Începuturile scrisului în limba românească*, Bucureşti, 1941, 58 p. + XVIII pl.; *Istoria literaturii române vechi*, vol. I, Bucureşti, 1947, 343 p.; *Documente din Basarabia*, Chişinău, 1928 (în colaborare). **(N.S.)**

CIOBANU, Veniamin I. — N. 6 septembrie 1938, sat Ştirbăţ, com. Udeşti, jud. Suceava. Studii universitare la Iaşi. Cercetător ştiinţific la Institutul de istorie şi arheologie „A.D. Xenopol" din Iaşi. Membru al Societăţii de ştiinţe istorice şi al Societăţii de drept şi relaţii internaţionale.
II. — Medievist. Studii privind raporturile româno-polone în sec. al XVIII-lea, pe baza unor documente puţin cunoscute sau inedite.
III. — *Aspecte are relaţiilor comerciale dintre Moldova şi Polonia din secolul al XVIII-lea*, în AIIAI, VIII (1971), p. 119—144; *Moldova şi conflictul diplomatic polono-turc din anii 1764—1766*, ibidem, IX (1972), p. 159—182; *Les Principautés Roumaines à la fin du XVIII*e* siècle et les partages de la Pologne*, în RRH, XII (1973), p. 715—730; *La situation internationale et l'orientation politique de Moldavie à l'époque de Démètre Cantemir (1699—1711)*, în „Dacoromania", II (1974), p. 77—90. **(D.M.)**

CIORANU, Mihai I.—II.—Sec. XIX. Aghiotant şi şef al cancelariei lui Tudor Vladimirescu. Participant la mişcarea revoluţionară din 1821. Relatarea evenimentelor, în 1859, a făcut-o la îndemnul lui C.D. Aricescu, care a şi revăzut „memoriul" lui Cioranu, pe care-l considera însă tributar, în bună măsură, cronicii lui Ilie Fotino, fapt datorat şi alăturării mai tîrzii a lui Cioranu la „adunarea norodului".
III. — IV. — Tipărit în 1859 de C. A. Rosetti sub titlul *Revoluţia lui Tudor Vladimirescu*, textul fiind apoi retipărit de N. Iorga în 1921, în *Izvoarele contemporane asupra mişcării lui Tudor Vladimirescu.* **(D.B.)**

CIORĂNESCU, Alexandru C. I.—N. 14 noiembrie 1911, com. Moroeni, jud. Dîmboviţa. Studii universitare — litere la Bucureşti. Stabilit în Tenerife (Canare). Doctor în filologie la Sorbona (1938). Cercetător la „Centre National de la Recherche Scientifique", Paris (1948—1962). Conferenţiar de literatură comparată la Facultatea de litere din Bordeaux, detaşat la Universitatea La Laguna (din 1965). Membru al Academiei Ibero-americane din Cadix (din 1958). Premiat de Academia Română (1936); distins cu ordinul „Palmes academiques" (1960).
II. — Specialist în istoria relaţiilor ţărilor române cu Europa în sec. XVI—XVII, domeniu în care a publicat, pe lîngă o serie de studii, şi numeroase documente din arhivele apusene. Contribuţii importante în istoria literaturii române şi relaţiile acesteia cu literatura europeană.
III. — *Documente privitoare la domnia lui Mihail Radu (1658—1659) culese mai cu seamă din arhivele Veneţiei*, Bucureşti, 1934, 157 p.; *Domnia lui Mihnea III (Mihail Radu) 1658—1659*, Bucureşti, 1936, 181 p.; *Documente privitoare la istoria românilor culese din arhivele din Simancas*, Bucureşti, 1940, 393 p.; *La tradizione storica e le origini del popolo romeno*, Bucureşti, 1942, 48 p.; *Oeuvres de Christoph Colomb*, présentées, traduites et adnotées, Paris, 1961, 529 p.; *Bibliographie de la littérature française du dixhuitième siècle*, 3 vol., Paris, 1969.
— *Nou despre Petru Cercel*, în RI, XXI (1935), 7—9 şi Vălenii de Munte, 1935, 32 p.; *Opera istorică a lui Budai-Deleanu*, în „Cercetări literare", II (1936), p. 102—128; *Un témoigne espagnol de la campagne roumaine de 1595*, în RER, IX—X (1965), p. 77—96. **(N.S.)**

CIPĂIANU, George I.—N. 8 martie 1942, com. Papiu Ilarian, jud. Mureş. Studii medii la Cluj, universitare la Iaşi şi Cluj (1967). Cercetător ştiinţific la Institutul de istorie şi arheologie din Cluj (din 1967).
II.—Cercetător al istoriei moderne a României. S-a preocupat de cercetarea istoriei politice, precum şi a presei româneşti în a doua jumătate a sec. XIX. Colaborează la lucrările documentare interesînd problema naţională românească în Imperiul habsburgic.
III. — Colaborator la *Bibliografia istorică a României* I, 1944—1969, Bucureşti, 1970.
—*Din activitatea „Astrei" în 1861 şi 1862 (pînă la a doua adunare generală)*, în SUBB, 1971, 2, p. 63—78; *„Astra" şi oficialitatea maghiară la începutul anului 1918*, în AIIC, XV (1972), p. 355—371; *Ziarul „Albina", apariţie, colaboratori, orientare generală*, în AMN, X (1973), p. 313—329; *Vicenţiu Babeş, activitate parlamentară între 1861—1868*, în AIIC, XVI (1973), p. 167—188; *Mărturii documentare despre starea de spirit şi politica românilor ardeleni (septembrie 1865 — mai 1867)*, ibidem, XVII (1974), p. 291—304. **(P.T.)**

CIPLEA, Alexandru I.—N. 28 iunie 1885— m. 12 noiembrie 1938, Cluj. Studii secundare la Beiuş; universitare — teologie (1904—1908) la Budapesta. Doctor în teologie al Universităţii din Budapesta (1910). Profesor secundar la Năsăud (1911—1924); profesor la Academia teologică din Gherla (1924—1931) şi Cluj (1931—1938). Pseudonim A. C. Albinus.
II. — Preocupări privind istoria românilor maramureşeni şi năsăudeni. Culegător de folclor maramureşan.
III. — *Năsăudul*, Bucureşti, 1924, 52 p. (în colaborare); *Săraca Ţara Maramureşului*, Cluj, 1938, 44 p.
— *Documente privitoare la Episcopia din Maramureş*, în AARMSI, 1915—1916, s. II, t. XXXVIII, p. 249—376; *O delimitare de*

graniță între Maramureș și districtul Năsăudului, în AS, 1924, 1, p. 49—60; *Documente bisericești*, ibidem, 1924, 1, p. 21—40 (în colaborare). **(N.E.)**

CIUBOTARU, Iuliu I.—N. 20 iulie 1930, com. Drăgușeni, jud Botoșani. Studii superioare la Iași. Cercetător științific principal la Institutul de istorie și arheologie „A.D. Xenopol" din Iași. Membru al Societății de științe istorice.
II. — Modernist. Cercetări în domeniul istoriei agrare a Moldovei, cu referire specială la unele aspecte juridice. Editor de documente.
III. — *Precizări în legătură cu documentul din 10 martie 1828 privitor la relațiile dintre țărani și proprietari în Moldova*, în SCȘI, IX (1958), 1—2, p. 132—142; *Un proiect moldovenesc de reorganizare a statului după Eterie*, ibidem, XII (1961), 2, p. 251—258; *Așezăminte agrare moldovenești (1766—1832)*, în AIIAI, V (1968), p. 87—120. **(G.P.)**

CIUHANDU, Gheorghe I.—N. 23 aprilie 1875, com. Roșia, jud. Bihor — m. mai 1947, Arad. Studii secundare la Beiuș, superioare la Arad și Cernăuți. Preot și consilier eparhial la Arad. Membru de onoare al Academiei Române (din 1946).
II. — Preocupări de istoria culturii și a bisericii din regiunile de vest ale țării.
III. — *Episcopii Samuil Vulcan și Gherasim Raț. Pagini mai ales din istoria românilor crișeni (1830—1840)*, Arad, 1935, 701 p.; *Românii din cîmpia Aradului de acum două veacuri. Cu un excurs istoric pînă la 1752 și însemnări istorice-politice ulterioare*, Arad, 1940, 256 + 320 p. + 3 h.
IV. — Găvănescu Eduard, *Părintele dr. Gheorghe Ciuhandu. Viața și opera sa*, în MA, 1968, nr. 7—9, p. 726—731. **(N.S.)**

CIUREA, Dumitru I.—N. 28 iulie 1914, sat Pîhnești, com. Arsura, jud. Vaslui. Studii secundare la Chișinău, universitare (1932—1936), la Iași, specializare (1937—1939) la Roma. Doctor în istorie (1939). Asistent, conferențiar și profesor universitar la Iași. Șef de sector la Institutul de istorie și arheologie „A.D. Xenopol".
II. — Istoric cu preocupări multiple, **D.C.** a îmbrățișat o arie largă de investigație, care a cuprins epocile medie și modernă ale istoriei României și ale celei universale. Contribuții remarcabile prin abundența informației, privind orașul medieval moldovenesc și instituțiile administrative ale Moldovei feudale, precum și domnia lui Mihai Sturza, căreia i-a consacrat o amplă monografie, rămasă pînă astăzi fundamentală pentru cunoașterea epocii regulamentare în istoria Moldovei.
III. — *Moldova sub domnia lui Mihai Sturza*, Iași, 1947, 270 p.
— *Observații pe marginea documentelor latine românești*, în „Apulum", II (1943—1945), p. 215—250; *Date privind situația internă a Moldovei la sfîrșitul sec. XVI și începutul sec. XVII*, în „Studii", VIII (1955), 5—6, p. 113—117; *Situația internă a Moldovei în epoca lui Ștefan cel Mare*, ibidem, X (1957), 6, p. 65—74; *Despre Ieremia Movilă și situația politică a Moldovei la sfîrșitul secolului al XVI-lea și începutul secolului al XVII-lea*, în SCȘI, VIII (1957), 2, p. 323—337; *În legătură cu problema monopolului feudal în Moldova*, în AIIAI, I (1964), p. 139—144; *Organizarea administrativă a statului feudal Moldova (sec. XIV—XVIII)*, ibidem, II (1965), p. 143—235; *Precizări în problema evoluției marii proprietăți feudale din Moldova în secolele XVII—XVIII*, în „Studii", XXII (1969), 1, p. 3—19; *Noi considerații privind orașele din Moldova în secolele XV—XIX*, în AIIAI, VII (1970), p. 21—58; *Diplomatica latină în țările române. Noi contribuții*, ibidem, VIII (1971), p. 1—24. **(F.C.)**

CÎMPEANU, Corneliu I.—N. 1 noiembrie 1921, sat Suceagu, com. Baciu, jud. Cluj — m. 22 decembrie 1962, Cluj. Studii liceale și universitare (1943—1947) la Cluj. Cercetător la Institutul de istorie din Cluj (1951—1962).
II. — Contribuții, bazate pe ample investigații de arhivă, privind momente din desfășurarea răscoalei lui Horea, precum și asupra activității istorice a lui Samuil Micu.
III. — *Samuil Micu. Scurtă cunoștință a istorii românilor* (Introducerea și îngrijirea ediției de **C.C.**), București, 1963, XLIX + + 237 p.
— *O lucrare necunoscută a lui Samuil Micu: „Hronologhia împăraților turcești"*, în SCI, Cluj, VIII (1957), 1—4, p. 213—231; *Date cu privire la atacul iobagilor asupra nobilimii din Cioara, Vurpăr și Vințul de Jos în timpul răscoalei țărănești din anul 1784*, în AIIC, III (1960), p. 255—280; *Considerații bibliografice asupra operelor lui Samuil Clain privitoare la istoria românilor*, ibidem, IV (1961), p. 75—109.; *Date noi în legătură cu răscoala țărănească din Transilvania din anul 1784*, în SAI, IV (1962), p. 55—71. **(N.E.)**

CLOPOȚEL, Ion I. — N. 22 noiembrie 1892 com. Poiana Mărului, jud. Brașov. Studii medii la Brașov, superioare — litere și filozofie — la Budapesta și Viena. Profesor secundar, ziarist și publicist. Activitate politică îndeosebi în perioada desăvîrșirii unității naționale a României.
II. — Cercetări privind istoria modernă și contemporană, fiind de reținut contribu-

ţiile sale privind momentul istoric 1918, în care a fost implicat.

III. — *Revoluţia din 1918 şi Unirea Ardealului cu România*, Cluj, 1925, 173 p.; *Alexandru Papiu Ilarian în faţa problemelor româneşti contemporane*, Alba Iulia, 1939, 126 p.; *Satele răzleţe ale României. Habitatul resfirat din munţii transilvani şi bănăţeni*, Alba Iulia, 1939, 112 p.+pl. **(D.B.)**

CODRESCU, Theodor **I.**—N. 1 aprilie 1819, Iaşi — m. 22 martie 1894, Iaşi. Studii secundare la Iaşi şi Galaţi, superioare la Paris. Profesor la Academia Mihăileană. Ziarist. A întemeiat ziarele *Zimbrul* (1850) şi *Buciumul român* (1875). Membru corespondent al Academiei Române (din 1886).

II. — Editor de izvoare. Prin vasta sa colecţie de documente, „Uricariul" a adus importante servicii istoriografiei româneşti, îndeosebi celei a secolului trecut. A tradus în româneşte opera economistului şi statisticianului N. Suţu.

III. — *Uricariul*, vol. I—XV (1—2) — XXV, Iaşi, 1852—1895. **(D.M.)**

COJA, Maria **I.** — N. 14 noiembrie 1920, sat Vulturu, com. Pantelimon, jud. Constanţa. Studii secundare la Constanţa, universitare (1950—1954) la Bucureşti. Profesor secundar (1947—1955). Cercetător la Institutul de arheologie Bucureşti (din 1955).

II. — Arheolog, cu preocupări şi studii în domeniul ceramicii greceşti şi în problema raporturilor dintre traco-geţi şi oraşele greceşti vest-pontice. A participat la săpăturile arheologice de la Histria şi a condus lucrările şantierului Jurilovca-Argamum.

III. — *Alcuni aspetti della coroplastica elenistica d'Histria*, în „Dacia", NS, V (1961), p. 213—232; *L'artisanat à Histria du VIe au Ier s. av.n.è.*, ibidem, VI (1962), p. 115—138; *Zidul de apărare al cetăţii Histria şi împrejurările istorice ale distrugerii lui în sec. IV î.e.n.*, în SCIV, XIV (1964), 3, p. 383—398; *Nouveaux résultats des fouilles du site greco-romain de Capul Doloşman-Argamum*, în „Ier Congrès International de Thracologie", Sofia, 1972, p. 123—172. **(C.P.)**

COJOCARU, Ion **I.**—N. 22 februarie 1915, sat Teşila, com. Valea Doftanei, jud. Prahova. Studii secundare la Braşov, superioare — drept (1937) — la Bucureşti. Doctor în economie (1949). Profesor secundar. Bibliograf la Biblioteca Academiei, secţia manuscrise (1958—1970), muzeograf principal la muzeul „H. Coandă" al Academiei (din 1970). Membru al Societăţii de ştiinţe istorice.

II. — A întreprins cercetări de arhivă, publicînd izvoare documentare şi elaborînd studii de profil social-economic şi al învăţămîntului profesional-tehnic din România în perioada 1800—1918.

III. — *Documente privitoare la economia Ţării Româneşti 1800—1850*, I-II, 2 volume, Bucureşti, 1958, 1076 p.; *Falansterul de la Scăieni*, Bucureşti, 1966, 535 p. (în colaborare); *Începuturile învăţămîntului tehnic şi profesional în Moldova şi Ţara Românească*, Bucureşti, 1967, 304 p.; *Şcolile tehnice profesionale şi de specialitate din statul român 1864—1918*, Bucureşti, 1971, 251 p.

— *Ţara Românească după statistica generală din 1832*, în SAI, VII (1965), p. 147—162. **(G.P.)**

COLAN, Ion **I.**—N. 1902, sat Moieciu de Jos, com. Moieciu, jud. Braşov — m. 24 aprilie 1969, Braşov. Studii secundare la Braşov, universitare (1921—1926) la Bucureşti. Activează din 1926 la Braşov în cadrul *Astrei*, iar în ultimii ani ca director al arhivei, bibliotecii şi muzeului bisericii Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului.

II. — Preocupări privind istoria Braşovului şi a Ţării Bîrsei; legăturile unor oameni politici şi cărturari cu Braşovul, viaţa şi opera lui I. Barac. Colaborează la diferite periodice transilvănene.

III. — *Viaţa şi opera lui Ioan Barac*, Bucureşti, 1928, 84 p. (Extras din „Acad. Rom., Mem. Secţ. Lit.", s. III, tom. IV, Mem. 1); *Casina română (din Braşov) 1835—1935*, Braşov, 1936, 16 p.; *Contribuţiuni la cunoaşterea ţehiurilor româneşti braşovene*, Braşov, 1944, 24 p.

— *Valeriu Branişte şi Braşovul*, în „Omagiu lui Valeriu Branişte", Braşov, 1968, p. 17—26; *Începuturile bibliotecii din Şcheii Braşovului. Secolele XV-XVI*, în „Revista bibliotecilor", XXI (1968), 4, p. 224—227; 5, p. 276—279. **(N.E.)**

COLESCU, Leonida **I.** — N. 9 ianuarie 1872, Bucureşti—m. 4 iunie 1940, Bucureşti. Studii secundare la Bucureşti, universitare — drept (1892) — la Bucureşti; specializare în ştiinţe economice şi financiare la Paris şi München, unde obţine şi doctoratul. Director general al serviciului statisticii generale (1899—1922). Administrator al Institutului economic român. Profesor de demografie la Şcoala superioară de statistică. A editat *Buletinul statistic al României* (1899—1922). A înfiinţat *Bibliografia economică română* (1910). Membru al Societăţii române de geografie, al Institutului internaţional de statistică (Haga) şi membru corespondent al Societăţii de statistică din Paris.

II. — Unul din întemeitorii statisticii româneşti. A dezvoltat şi perfecţionat statistica demografică folosind fişe mobile pentru actele de stare civilă. A introdus hărţile

figurative. Organizator al recensămîntului populaţiei din 1899, al anchetei industriale din 1901—1902, al celei asupra condiţiilor de muncă (1907) ca şi al primului recensămînt general al populaţiei (1912). Lucrările sale constituie instrumente de lucru de prim rang pentru studierea istoriei României moderne. Rămîn cu atît mai valoroase cu cît pentru anumite compartimente ale istoriei economice sînt izvoare unice.
III. — *Geschichte des rumänischen Steuerwesens in der Epoche der Fanarioten 1711—1821. Eine Darstellung des Steuersystems in den Fürstentümern Walachei und Moldau unter Berücksichtigung der sozialpolitischen und wirtschaftlichen Verhältnisse der Länder*, München, 1897, 80 p.; *La loi rurale de 1864 et la statistique des paysans devenus propriétaires*, Bucureşti, 1900, XLVI + 36 p.; *Population de la Roumanie. Résumé démographique presenté à la session de l'Institut international de statistique (Berlin, 1903)*, Bucureşti, 1903, 63 p. + 1 h.; *Recensămîntul general al populaţiunii României. Rezultatele definitive. Introducţiune cu explicaţiuni şi date comparative*, de ..., Bucureşti, 1905, 4 cartogr. color + 11 + LXVI + 461 p.; *Statistica agricolă a României. Studiu analitic bazat pe cercetările făcute în anii 1904 şi 1905*, Bucureşti, 1907, partea I-a, *Exploatările agricole*, VI + 88 p. + tab.; *Statistica ştiutorilor de carte din România la 1912*, Bucureşti, 1947, XXIV + 1 + 74 + 2 h. **(G.P.)**

COLESCU VARTIC, Cezar I. — N. 1864, Bucureşti — m. 23 august 1900, Davos (Elveţia). Studii secundare şi universitare — litere — la Bucureşti. Funcţionar al Bibliotecii Academiei (din 1894). Ziarist.
II. — Modernist, editor de documente. Lucrarea de căpetenie este monografia consacrată revoluţiei de la 1848; o naraţiune corectă, în general obiectivă, şi care rămîne pentru limpezimea formei şi marea bogăţie de informaţie unul din cele mai preţioase elaborate consacrate acestei teme de istoriografia premarxistă. L-a secondat cu pricepere pe D. A. Sturdza în editarea unor documente de importanţă majoră pentru istoria modernă a României.
III. — *1848, Zile revoluţionare*, Bucureşti, 1898, VIII + 500 p.; *Documente privitoare la istoria Românilor, seria Hurmuzaki*, vol. V, supl. I, vol. VI, supl. I. (vezi sub voce); *Acte şi documente relative la istoria renascerei României* (vezi sub voce).
IV. — Ionescu-Sadi, Al., *Tovarăşi de muncă dispăruţi*. C. Colescu Vartic, în *„Lui Ioan Bianu"*, Bucureşti, 1916, p. 267—303. **(G.P.)**

COLIU, Emil I. — N. 1909, Focşani — m. septembrie 1939, Focşani. Studii secundare la Focşani, universitare la Bucureşti. Membru al Şcolii române din Roma, asistent la Facultatea de litere din Bucureşti (1939). Săpături la Troesmis. Premiul „Vasile Pârvan" al Academiei Române (1938).
II. — Studii în domeniul arheologiei clasice.
III. — *Contribuţii la un istoric al mănăstirii Mira*, Constanţa, 1932, 22 p.; *O nouă descoperire în domeniul ceramicei pictate din Moldova de Jos*, în „Milcovia", IV (1933), 1—2, p. 33—46; *Un sarcophage à symboles à Tomis*, în „Istros", I (1934), p. 81—116; *La collection de vases grecs du Musée Kalinderu*, Bucureşti, 1937, 137 p. + 1 pl. **(E.C.)**

COLUMBEANU, Sergiu I. — N. 26 noiembrie 1924, Ploieşti. Studii secundare la Colegiul militar „N. Filipescu" de la mănăstirea Dealu; superioare (1954) la Bucureşti. Doctor în istorie (1969). Cercetător la Muzeul de Arheologie, apoi cercetător principal la Institutul de istorie „N. Iorga". Membru al ADIRI.
II. — Folosind material inedit, a studiat economia marelui domeniu — îndeosebi în Ţara Românească în sec. al XVIII-lea —, punînd în lumină însemnătatea monopolului băuturilor alcoolice în ansamblul veniturilor domeniale. Contribuţii privind relaţiile agrare şi fiscalitatea la sfîrşitul sec. al XVIII-lea şi în prima jumătate a sec. al XIX-lea.
III. — Colaborator la: *Istoria României*, vol. III, Bucureşti, 1964; *Constantin Brîncoveanu şi epoca sa*, Bucureşti, 1967, 96 p.
— *Grandes exploitations domanioles en Valachie au XVIIIe siècle*, Bucureşti, 1974, 199 p.
— *Evoluţia raporturilor agrare din Ţara Românească după răscoala lui Tudor Vladimirescu pînă la Regulamentul Organic (1822—1831)*, în SMIMod, II (1960), p. 3—72; *Date privitoare la economia agrară din Ţara Românească în prima jumătate a secolului al XVIII-lea* în „Studii", XV (1962), 1, p. 111—132; *Economia domeniului feudal din Moldova şi Ţara Românească la începutul secolului al XIX-lea (1800—1830)*, ibidem, XVIII (1965), 2, p. 323—351; *Lupta pentru hegemonie în Europa între 1648 şi 1715*, ibidem, 5, p. 1131—1143; *Sistemul de impunere pe lude în Ţara Românească (1800—1830)*, ibidem, XXI (1968), 3, p. 469—479. **(F.C.)**

COMŞA, Eugen I. — N. 20 octombrie 1923, Chişinău. Studii secundare şi superioare (1945—1948) la Bucureşti. Doctor în istorie (1968). Bibliotecar (1946—1949) şi asistent (1949—1952) la Facultatea de istorie, Bucureşti. Cercetător la Muzeul Naţional de antichităţi şi la Institutul de arheologie, Bucureşti (1950—1960); cercetător ştiin-

ţific principal (din 1960) şi şef al sectorului neolitic (1966—1970). A participat la congrese şi conferinţe internaţionale de specialitate. Secretar de redacţie la SCIV, anii VI-VIII şi la *Materiale şi cercetări arheologice*, vol. III, IV. Distins cu Premiul de stat (1950) şi premiul „Vasile Pârvan" al Academiei Române (1974).

II. — Arheolog. Preocupări referitoare la istoria orînduirii comunei primitive, în special la problemele epocii neolitice. O atenţie deosebită a acordat culturii Boian, despre care a realizat o amplă monografie. A pregătit unele sinteze despre diferite culturi neolitice (Criş, Ciumeşti, ceramica liniară, Vinča, Dudeşti). Contribuţii privind materiile prime folosite în neolitic (silex, obsidiană) sau despre obiceiurile funerare ale oamenilor neolitici de pe teritoriul României.

III. — *Istoria comunităţilor culturii Boian*, Bucureşti, 1974, 269 p. *Consideraţii cu privire la evoluţia culturii Boian*, în SCIV, V (1954), 3—4, p. 361—392; *Contribuţie cu privire la riturile funerare din epoca neolitică de pe teritoriul ţării noastre*, în „Omagiu lui C. Daicoviciu cu prilejul împlinirii a 60 de ani", Bucureşti, 1960, p. 83—106; *Consideraţii cu privire la cultura cu ceramică liniară de pe teritoriul R. P. Române şi din regiunile vecine*, în SCIV, XI (1960), 2, p. 217—242; *Considerations sur le rite funéraire de la civilisation Gumelniţa*, în „Dacia", NS, IV (1960), p. 5—30; *K voprosu o perehodnoi faze ot kulturi Boian k kulturi Gumelniţa*, ibidem, V (1961), p. 39—68; *K voprosu ob otnositelinoi hronologii i o razvitii neoliticeskih kultur na iugo vostoke RNR i na vostoke NRBolgaria*, ibidem, (1962), p. 53—85; *Données concernant la civilisation Vinča du sud-ouest de la Roumanie*, ibidem, 1970, p. 11—44; *La civilisation Criş sur le territoire de la R. P. Roumaine*, în „Acta Archaeologica Carpathica" Kraków, I (1959), 2, p. 173—184; *Quelques nouvelles données sur la civilisation à céramique rubanée en territoire roumain*, în lucrările „Symposium über die aktuellen Fragen der Bandkeramik", Szekesfehervar, 1970, broşură; *Quelques données nouvelles sur la phase de transition de la civilisation de Boian à celle de Gumelniţa*, în „Studijne zvesti AuSAV", Nitra, XVII (1969), p. 73—86; *L'usage de l'obsidiene à l'époque néolithique dans le territoire de la Roumanie*, în „Acta Archaeologica Carpathica", Kraków, XI (1969), 1, p. 5—15; *La civilisation Dudeşti*, în „Praehistorische Zeitschrift", Berlin, XLVI (1971), 2, p. 195—249; *Quelques problèmes concernant le neolithique final et la période de transition à l'âge du bronze dans la région nord-ouest pontique*, în „Balcanica", Beograd, III, (1972), p. 59—92; *Die Bestattungssitten im rumänischen Neolithikum*, în „Jahresschrift für mitteldeutsche Vorgeschichte", Berlin, LVIII, (1974), p. 113—156; *Die Entwicklung, Periodisierung und relative Chronologie der jungsteinzeitlichen Kulturen Rumäniens*, în „Zeitschrift für Archäologie", Berlin, VIII (1974), 1, p. 1—44 .(**C.P.**)

COMŞA, Maria I. — N. 20 ianuarie 1928, sat Rogoz, com. Sîmbăta, jud. Bihor. Studii secundare la Oradea, universitare la Cluj (1951); aspirantura la Universitatea „Lomonosov" (1952—1956) şi doctor în istorie la Moscova (1956). Bibliotecară la Institutul de studii clasice, Cluj (1949—1951), muzeografă la Muzeul de istorie, Oradea (1951—1952). Cercetător ştiinţific principal (1956—1957 şi din 1970) şi şef de sector (1958—1970) la Institutul de arheologie, Bucureşti. Membră în Consiliul permanent al Uniunii internaţionale de ştiinţe pre şi protoistorice (din 1960) şi membră a Asociaţiei slaviştilor din R.S.R. (din 1961). A participat cu comunicări la congrese internaţionale de specialitate.

II. — Istoric al antichităţii. Preocupări axate pe probleme ale mileniului I e.n. A studiat problema romanizării în epoca postromană (sec. III-VI) în nordul Dunării, originea şi direcţiile de deplasare a triburilor slave pe teritoriul României (sec. VI-IX) şi raporturile lor cu populaţia autohtonă. A identificat elementele de origine romană provincială în cultura materială din nordul Dunării din sec. VI-X, ajungînd la concluzia că populaţia străromânească în sec. IX-X avea o cultură materială originală, deosebită de cea a populaţiilor din jur.

III. — Colaboratoare la *Istoria României* vol. I, Bucureşti, 1960.

— *Unele concluzii istorice pe baza ceramicii din secolele VI-XII e.n.*, în SCIV, VIII (1957), 1—4, p. 267—294 şi în „Dacia", NS, I (1957), p. 309—329; *Contribuţii la cunoaşterea culturii străromâne în lumina săpăturilor de la Bucov*, în SCIV, X (1959), 1, p. 81—100; *La pénétration des slaves dans le territoire de la Roumanie entre le VIe et IXe siècles à la lumière des recherches archéologiques*, în „Slavia Antiqua", Warszawa-Poznan, VII (1960), p. 175—188; *Die bulgarische Herrschaft der Donau während des IX. und X. Jh. im Lichte der archäologischen Forschungen*, în „Dacia", NS, IV (1960), p. 417—444; *Cu privire la semnificaţia mărcilor de olar din epoca feudală timpurie*, în SCIV, XII (1961), 2, p. 291—305 şi în „Dacia", NS, V (1961), p. 449—461; *Sur la romanisation des territoires nord-danubiens aux IIIe-IVe siècles de n.é.*, în NEH, III (1965), p. 23—39; *Slaves et autochtones sur le territoire de la R.P.*

Roumaine au VI-VII ss., în „Atti del VI Congresso Internazionale delle scienze preistoriche e protostoriche, Roma, 29 Agosto-3 Septembre 1962“, Roma, III (1966), p. 162—166; *Dinogetia*, Bucureşti, I (1967), p. 100—109; 123—133, 134—228; *L'influence romaine provinciale sur la civilisation slave à l'époque de la formation des états*, în „Romanoslavica“ XVI (1968), p. 447—460 + VI pl; *Sur l'origine et l'évolution de la population romane et ensuite protoroumaine aux VIe-Xe siècles sur le territoire de la Roumaine*, în „Dacia“, NS, XII (1968), p. 355—380; *Die Forschungen von Slon und ihre Bedeutung für das Studium der Entwicklung der Feudalbeziehungen südlich der Karpathen*, în „Siedlung, Burg und Stadt. Schriften der Sektion für Vor und Frühgeschichte“, Berlin, (1969), p. 232—238; *Sur le caractère de l'organisation sociale-économique sur le territoire de la Roumanie durant la période de passage à la féodalité*, în NEH, IV (1970), p. 31—45; *Quelques problèmes concernant l'unité et les variantes régionales de la civilisation slave aux VI-IX siècles de n.é.*, în „Actes du VIIe Congrès International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques, Prague, 21—27 août 1966“, Praga, 1971, p. 1111—1116. **(E.C.)**

CONDURACHI, Emil I.—N. 3 ianuarie 1912, com. Scînteia, jud. Iaşi. Studii secundare şi universitare (1932) la Iaşi. Membru al Şcolii române din Roma (1935—1937), apoi al Şcolii române din Franţa (1938—1939). Doctor în istorie (1938). Asistent la Catedra de arheologie a Universităţii din Iaşi (1932—1940). Profesor de numismatică la Şcoala superioară de arhivistică din Bucureşti (1940—1947). Profesor titular de istorie veche şi arheologie la Universitatea Bucureşti (din 1947). Directorul Institutului de arheologie Bucureşti (1956—1970). Secretar general al Asociaţiei de studii sud-est europene (din 1963) şi vicepreşedinte al Uniunii Academice internaţionale (din 1967). Redactor responsabil la revistele: *Dacia* (1957—1970), *Studii şi cercetări de istorie veche* (1956—1970), şi *Studii şi cercetări de numismatică* (1960—1971). Conducătorul şantierului arheologic Histria (1949—1970). Membru corespondent (din 1948) şi titular (din 1955) al Academiei R.S.R.; membru al Academiei de ştiinţe sociale şi politice (1970); Preşedinte al Societăţii numismatice române (din 1958); Doctor honoris causa al Universităţii din Bruxelles. „Om de ştiinţă emerit“, laureat al Premiului de stat. Medalia de aur „Sf. Chiril şi Metodiu“ (R. P. Bulgaria), comandor al Ordinului „Merito de la Republica italiana“, Roma. Participant la numeroase congrese internaţionale de istorie veche şi arheologie.

II. — Istoric al antichităţii şi arheolog; specialist în istoria şi arheologia greco-romană din zona litoralului de vest şi de nord al Mării Negre, şi din alte zone şi centre mai îndepărtate ale lumii elene şi ale Imperiului roman. Studii remarcabile privind istoria celor trei colonii greceşti de pe coasta dobrogeană a Pontului Euxin. E.C. a interpretat pentru prima oară în ţara noastră, în spiritul materialismului istoric, raporturile bilaterale dintre greci şi băştinaşi în Dobrogea. A evidenţiat rolul jucat de factorul economic şi social-politic în dezvoltarea societăţii omeneşti în antichitate pe teritoriul de azi al României. Importante sînt şi cercetările privind stăpînirea romană în regiunea Dunării de Jos. O serie de studii reconstituie istoria oraşului Histria, de la întemeiere şi pînă în epoca romano-bizantină. Contribuţii în domeniul artei şi religiei greco-romane, dar mai ales în cel al numismaticii antice şi bizantine, tratînd probleme legate de vechimea şi circulaţia monedelor emise în oraşele pontice, precum şi de unele aspecte ale economiei şi schimburilor monetare în antichitate. Sub îngrijirea şi cu colaborarea sa au apărut primele două volume ale monografiei *Histria*, crestomaţia de texte privitoare la istoria antică, precum şi alte lucrări şi corpus-uri de izvoare arheologice.

III. — Coautor şi coordonator la *Istoria României*, I, Bucureşti, 1960.

— *Archéologie roumaine au XX-e siècle*, Bucureşti, 1963, 104 p.; *La Roumanie* (coll. Archaeologia Mundi), Geneva, Paris, München, Nagel, 1972, 264 p. (coautor); *Carte archéologique de Roumanie*, Bucureşti, 1972, 86 p. (coautor).

— *I Monumenti cristiani nell Illirico* în ED, IX (1938), 118 p.; *Isis-Aphrodite*, în BSH, XXI (1939), p. 33—53; *La politique financière de l'émpereur Julien*, ibidem, XXII (1941), p. 85—143; *Tezaurele monetare din regiunea carpato-dunăreană şi însemnătatea lor pentru trecutul românesc*, în „Balcania“, VII (1944), 1, p. 23—44; *Frămîntările politice şi sociale la Istros în preajma anului 400 î.e.n.*, în „Buletin ştiinţific“, I (1949), 2, p. 117—126; *Vechi monede pontice şi importanţa lor*, ibidem, II (1950), p. 13—26; *Cu privire la raporturile dintre autohtoni şi greci în aşezările din Dobrogea*, în SCIV, II (1951), 2, p. 45—60; *Der Beitrag der Münzfunde von Istros zur Kenntnis des Waren—und Geldumlaufes an der unteren Donau*, in „Wissenschaftliche Annalen“, VI (1957), Heft 5, p. 289—304; *Tib. Plautius Aelianus şi strămutarea transdanubienilor în Moesia*, în SCIV, IX (1958), 1, p. 119—130; *Influences greques et romaines dans les Balkans, en Hongrie et en Pologne* în „Raport au VIII-e Congrès international

d'archéologie classique", Paris, 1963; *Relations entre les Grecs et la population autochtone du Bas-Danube, à la lumière des dernières découvertes archéologiques* în „Kultur Südosteuropas, ihre Geschichte und ihre Ausdruckhformen Südosteuropa-Schriften", München, 1964, p. 25—44; *Nouvelles recherches sur l'organisation du Limes romain aux Bouches du Danube*, în „Actele Congresului al VII internațional de studii ale Limes-ului", Tel-Aviv, 1967, 20 p.; *L'experience pontique*, în „Sources archéologiques de la civilisation européenne", București, 1970, p. 183—193. **(C.P.)**

CONDURATU, Grigore I.—N. 26 septembrie 1876, București — m. 1934, București. Studii secundare și universitare — litere (1897) și drept (1898) — la București; specializare la universitățile din Berlin și Leipzig, unde obține și doctoratul în istorie (1901), apoi la Paris, unde audiază cursurile de istoria dreptului la École des Hautes Études. Magistrat (din 1904).
II. — Deși scurt, „stagiul" lui **G.C.** în istoriografie s-a dovedit fecund: descoperitor, la Biblioteca Universității din Heidelberg, al poemului lui Michael Beheim, a pus în circulație un izvor esențial pentru domnia lui Vlad Țepeș. Lucrarea privind relațiile Țării Românești și Moldovei cu Ungaria (pînă în 1526), deși depășită astăzi, a fost apreciată de Gr. Tocilescu drept „cea mai serioasă din cîte s-au prezentat pînă acum dinaintea Facultății noastre, tratînd un subiect din istoria națională".
III. — *Încercări istorice. Relațiunile Țerii Românești și Moldovei cu Ungaria, pînă la 1526*, București, 1898, 517 p.; *Michael Beheims Gedicht über den Woiwoden Wlad II. Drakul*, București, 1903, 118 p. **(F.C.)**

CONEA, Ion I. — N. 15 ianuarie 1902, com. Coteana, jud. Olt — m. 22 iunie 1974, București. Studii secundare la Iași, universitare — geografie (1922—1926) la București. Doctor în geografie (1934); doctor docent (1961). Desfășoară o remarcabilă activitate didactică la Facultatea de geografie, București (1925—1950). Cercetător la Institutul de geografie (din 1946).
II. — Activitatea lui **I.C.** — alături de cea a lui Ion Donat — este dovada cea mai grăitoare a rezultatelor fericite și fecunde pe care le aduce stăpînirea perfectă a izvoarelor și cunoașterea exactă a terenului. Abordarea din unghiurile de vedere cartografic, etnografic, toponomastic și istoric a unei regiuni, sau corelarea permanentă a datelor furnizate de sursă cu realitățile din teren i-au permis lui **I.C.** să deschidă perspective nebănuite cercetării istorice, mai ales pentru începuturile statului feudal al Țării Românești. Chiar dacă unele din ipotezele sale n-au fost verificate sau n-au întrunit adeziunea unanimă, **I.C.** are meritul de a fi subliniat și demonstrat că geografia este unul din cei mai prețioși auxiliari ai istoriei.
III. — *Basarabii de la Argeș. Despre originea lor teritorială și etnică*, București, 1935, 23 p. (extras din „Rînduiala", I (1935), nr. 2); *Țara Loviștei.* Geografie istorică, București, 1935, 217 p. + XIII; *Din geografia istorică și umană a Carpaților*, București, 1937, 117 p.; *Cel dintîi hotar politic pe creasta munților Olteniei (1520) — Prima lui transpunere cartografică, 1720*, București, 1938, 20 p.; *Corectări geografice în istoria românilor*, vol. I., București, 1938, 97 p.; —*Contributions à l'étude de la toponymie petchénègue comane de la plaine roumaine du Bas-Danube*, în „Contributions onomastiques", Bucarest, 1958, p. 140—166. **(F.C.)**

CONSTANTINESCU, Ioana I.—N. 15 noiembrie 1934, București. Studii secundare și superioare (1955—1958) la București. Cercetător științific la Institutul de istorie „N. Iorga" (din 1958).
II. — A participat la întocmirea colecțiilor de documente privind relațiile agrare și fiscalitatea din Țara Românească și Moldova în sec. XVIII. Contribuții privind arendășia în faza de tranziție de la feudalism la capitalism, punînd în lumină întrepătrunderea dintre vechile forme feudale și noul conținut capitalist.
III. — Colaboratoare la colecția *Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea*, 2 vol, București, 1961—1966.
—*Contribuții la istoria relațiilor agrare în perioada destrămării feudalismului. Arendarea pe baza dreptului de protimisis în Țara Românească*, în „Studii", XVIII (1965), 5, p. 1039—1055; *Date noi privind agricultura Moldovei în perioada 1829—1833*, în TN, II (1971), p. 45—55; *Contribuții la istoria relațiilor agrare în perioada destrămării feudalismului. Arendarea pe baza dreptului de protimisis (preemțiune) în Moldova*, în „Studii", XXV (1972), 2, p. 241—256. **(F.C.)**

CONSTANTINESCU, Miron I.—N. 13 decembrie 1917, Chișinău — m. 18 iulie 1974, București. Studii secundare la Arad, universitare — filozofie — la București. Cercetător la Institutul social român. Redactor-șef al ziarului *Scînteia* (1944). Deține diferite funcții politice și guvernamentale (1944—1957, 1971—74). Profesor la Universitatea din București (din 1948). Director al Institutului de cercetări economice (1957—1958). Șef de secție la Institutul de istorie „N. Iorga" (1959—1965). Președinte al Academiei de științe sociale și politice (1969—1972). Membru în colegiul de redacție al mai multor publicații de specialitate. Direc-

tor al colecţiei „Bibliotheca Romaniae Historica". Membru al Academiei R. S. România (din 1974). Participant — ca raportor — la reuniuni internaţionale de specialitate.
II. — Om politic, sociolog, istoric, economist. Personalitate polivalentă, a desfăşurat o activitate laborioasă pentru investigarea istoriei românilor. A trasat direcţii de cercetare pluridisciplinară materializate în mai multe sinteze apărute sub coordonarea sa. Istoria socială a fost un cîmp de studiu predilect. Se detaşează ca o constantă a preocupărilor sale istoria modernă a Transilvaniei asupra căreia a iniţiat un şir de lucrări cu valoare de referinţă. Om de largă cultură, a atacat în mod original unele aspecte aflate în suspensie ale istoriei României, sugerînd puncte de vedere noi. A schiţat o teorie asupra perioadei migraţiunii popoarelor, introducînd noţiunea de „mod de producţie tributal". Continuator remarcabil al şcolii sociologice întemeiate de Dimitrie Gusti, **M.C.** rămîne un reprezentant de seamă al culturii româneşti de expresie marxistă.
III. — Lucrări coordonate sau sub redacţia lui **M.C.**: *Din istoria Transilvaniei*, vol. II, ediţia I-a, 1963, Bucureşti, XV + 462 p.; *Destrămarea monarhiei austro-ungare, 1900—1918*, Bucureşti, 1964, 262 p. (autor p. 93—189), ediţia franceză, Bucureşti, 1965; ediţia germană, Budapesta, 1966; *Brève histoire de la Transylvanie*, Bucureşti, 1965, XXV + 467 p. (autor p. 359—426); *Cercetări sociologice contemporane*, Bucureşti, 1966, 344 p.; *Desăvîrşirea unificării statului naţional român. Unirea Transilvaniei cu vechea Românie*, Bucureşti, 1968, 522 p. (autor p. 353—425); *Istoria României. Compendiu*, Bucureşti, 1971, 592 p. + 52 pl. ed. a-II-a (ediţie franceză, Paris, 1970).
— *Cauzele sociale ale răscoalei lui Horia. Încercare de sociologie istorică*, Bucureşti, 1938, 47 p.; *The Romanian Foreign Policy of the Years 1933—1937*, Bucureşti, 1967, 22 p.; *Études d'histoire transylvaine*, Bucureşti, 1970, 186 p.; *Cercetări sociologice 1938—1971*, Bucureşti, 1971, X + 383 p. + il.; *Modul de producţie tributal şi orînduirea tributală*, Bucureşti, 1972, 19 p.; Lucrări în colaborare: *Introduction à l'historiographie roumaine jusqu'en 1918*. Bucureşti, 1964, 100 p.; *Sur quelques problèmes d'histoire*, Bucureşti, 1966, 159 p.; *Problems of history and of social theory*, Bucureşti, 1970, 171 p.; *Études d'histoire contemporaine de la Roumanie*, I-II, două volume, Bucureşti, 1970, I, 1970, 171 p.; II, 1971, 215 p.; *Istoria învăţămîntului din România*, Bucureşti, 1971, 480 p. + il.
—*Mesajul lui V.I. Lenin către muncitorii şi popoarele din Austro-Ungaria 2/3 mai 1918*, în RRH, IV (1965), 2, p. 287—303; *Un document inconnu (5 9 août 1907) concernant la lutte nationale de libération des roumains de Transylvanie (Le pacte conclu à Găiceana)*, ibidem, 3, p. 571—576; *Partisans et adversaires roumains de la „Grossösterreich" en Transylvanie (1905—1917)*, în NEH, III (1965), p. 345—362; *Însemnările din închisoarea de la Seghedin ale dr. Ioan Raţiu*, în „*Studii*", XVIII (1965), 2, p. 353—362 (în colaborare); *Lupta naţională şi socială a românilor din Transilvania în 1918*, în „Unitate şi continuitate în istoria poporului român", Bucureşti, 1968, p. 209—221; *Tendinţe social-politice şi curente de idei în Transilvania în anii luptei pentru unire*, în „Lupta de clasă", XLVIII (1968), 11, p. 29—39. **(G.P.)**

CONSTANTINESCU, Nicolae I. — N. 28 ianuarie 1929, Năpădeni (azi — U.R.S.S.). Studii secundare la Roman, Chişinău şi Bucureşti, universitare (1953) la Bucureşti. Doctor în istorie (1970). Cercetător (1953—1965) şi cercetător ştiinţific principal (din 1965) la Institutul de Arheologie Bucureşti.
II. — Arheolog. Contribuţii la cunoaşterea fortificaţiilor medievale din Moldova şi Ţara Românească (sec. XIV-XV), a satelor medievale dispărute şi a ansamblului voievodal prestatal de la Curtea de Argeş (sec. XIII).
III. — *Coconi. Un sat din Cîmpia Română în epoca lui Mircea cel Bătrîn. Studiu arheologic şi istoric*, Bucureşti, 1972, 312 p. *Cetatea Şcheia. Monografie arheologică*, Bucureşti, 1960, 170 p. (în colaborare).
— *Contribuţii la cunoaşterea ceramicii bizantine de la Cetatea Albă (Belgorod Dniestrovski)*, în SCIV, X (1959), 2, p. 441—451; *Date noi în legătură cu Cetatea Neamţului*, ibidem, XI (1960), 1, p. 80—105; *Observaţii asupra satului fortificat din Ţara Românească în secolele XIV—XV*, ibidem, XIII (1962), 1, p. 59—79; *Contribuţii arheologice asupra Curţii Domneşti din Tîrgovişte (sec. XIV—XVII)*, ibidem, XV (1964), 2, p. 225—240; *Le stade et les perspectives de la recherche archéologique du village médiéval de Roumanie*, în „Dacia", NS, VIII (1964), p. 265—278; *Note arheologice şi istorice asupra Curţii feudale de la Tîrgşor (sec. XV—XVII)*, în SCIV, XX (1969), 1, p. 83—100; *La résidence d'Argeş des voïvodes roumains des XIII*e *et XIV*e *siècles. Problèmes de chronologie à la lumière des recentes recherches archéologiques*, în RESEE, VIII (1970), 1, p. 5—31; *Curtea domnească din Argeş. Probleme de geneză şi evoluţie*, în BMI, XI (1971), 3, p. 14 — 23. **(E.C.)**

CONSTANTINESCU, Nicolae A. **I.** — N. 23 noiembrie 1885, com. Scorţeni, jud. Prahova — m. 15 iulie 1971. Studii secundare la Ploieşti, universitare (1912) la Bucureşti.

Doctor în istorie (1923) şi doctor docent (1926). Membru al Şcolii române din Franţa (1922—1923). Profesor secundar (1912—1925). Conferenţiar de ştiinţe auxiliare la catedra de istorie universală a Universităţii Bucureşti (1926—1947). Colaborator apropiat al lui N. Iorga. Secretar şi director de studii al Institutului sud-est european din Bucureşti.

II. — Medievist. Preocupări multilaterale vizînd atît istoria universală cît şi unele aspecte din istoria românilor. Autor de manuale şcolare.

III. — *Începuturile şi stabilirea suzeranităţii turceşti în Moldova*, Bucureşti, 1914, VIII + 114 p.; *Revoluţia lui Tudor Vladimirescu. Povestire istorică, 1821—1921*, Bucureşti, 1921, 80 p.; *Bătălia de la Posada, 1330, 9—12 noiembrie*, Bucureşti, 1930, 48 p.; *Noua istorie a românilor de N. Iorga*, Vălenii de Munte, 1940, IX + 188 p.; *Acte şi monumente buzoene*, I, Buzău 1941, VI + 60 p.; *Histoire des classes rurales dans l'Empire Byzantin*, I, Bucureşti, 1941, 91 p.; *Dicţionar onomastic românesc*, Bucureşti, 1963, LXXVII + 468 p. **(N.S.)**

CONSTANTINESCU, Nicolae N. I. — N. 27 martie 1920, Bucureşti. Studii secundare şi universitare — Academia de înalte studii comerciale şi industriale (1942) la Bucureşti. Doctor în economie (1958) şi doctor docent în ştiinţe (1972). Conferenţiar (1949—1964), profesor (din 1964), şeful catedrei de istoria economiei naţionale (1954—1963), apoi al celei de economie politică de la Academia de ştiinţe economice (din 1964). Membru corespondent al Academiei R.S.R. (din 1974) şi membru (din 1970) al Academiei de ştiinţe sociale şi politice (vicepreşedinte al secţiei de ştiinţe economice). Membru al Asociaţiei Tiers Monde (Paris). Participant la diferite reuniuni internaţionale de specialitate.

II. — Economist. Domenii investigate: istoria economică a României — perioada modernă şi contemporană, istoria gîndirii economice, dezvoltarea economică a României în perioada socialismului, teoria economică a socialismului. Contribuţii de valoare pentru înţelegerea fenomenului economic românesc actual. Activitatea de cercetare se conjugă cu cea didactică, exprimată, pe lîngă îndelungata carieră universitară, în editarea de manuale.

III. — *Aspecte ale dezvoltării capitalismului premonopolist în România*, Bucureşti, 1957, 191 p. + tab.; *Romania's Industrial Development*, Bucureşti, 1971, 80 p.; *Problema contradicţiei în economia socialistă*, Bucureşti, 1973, 327 p.

În colaborare: *Cu privire la problema revoluţiei industriale în România*, Bucureşti, 1957, 208 p.; *Din istoricul formării şi dezvoltării clasei muncitoare din România pînă la primul război mondial*, Bucureşti, 1959, 540 p.; *Contribuţii la istoria capitalului străin în România, de la sfîrşitul primului război mondial pînă la ieşirea din criza economică din 1929—1933*, Bucureşti, 1960, 591 p. + 15 pl.; *Capitalismul monopolist în România*, Bucureşti, 1962, 327 p.; *Situaţia clasei muncitoare din România, 1914—1944*, Bucureşti, 1966, 495 p. **(G.P.)**

CONSTANTINESCU, Radu I. — N. 5 noiembrie 1940, Iaşi. Studii secundare la Iaşi şi Bucureşti, superioare (1956—1961) la Bucureşti. Doctor în istorie (1970). Cercetător şi cercetător ştiinţific principal la Institutul de istorie „N. Iorga", (1962—1975), apoi la Arhivele statului, Bucureşti (din 1975).

II. — Medievist. Bine documentat asupra izvoarelor societăţii feudale timpurii din Europa occidentală, a studiat mai ales cultura epocii carolingiene. În cealaltă direcţie de cercetare pe care a abordat-o — istoria vieţii religioase în spaţiul carpato-dunărean — dacă scepticismul său în privinţa autenticităţii ştirilor transmise de textele hagiografice a fost clătinat de descoperirile de la Niculiţel, concluziile sale asupra organizării ecleziastice în secolul al XIII-lea s-au dovedit fondate şi fecunde.

III. — *Les martyres de Durostorum*, în RESEE, V (1967) 1—2, p. 5—20; *Mélanges d'histoire littéraire carolingienne*, în RRH, IX (1970), 2, p. 221—235; *Alcuin et les „Libelli Precum" de l'époque carolingienne*, în „Revue d'histoire de la spiritualité", t. 50 (1974), nr. 197, 1, p. 17—56; *Note privind istoria bisericii române în secolele XIII—XV*, în SMIM, VI (1973), p. 173—192; *O bibliotecă monastică din Transilvania pe la 1200*, în „Studii", XXII (1969), 6, p. 1145—1153 (în colaborare). **(F.C.)**

CONSTANTINESCU-Iaşi, Petre I. — N. 25 noiembrie 1892, Iaşi. — m. 4 decembrie 1977, Bucureşti. Studii secundare şi universitare la Iaşi. Doctor în istorie (1924). Doctor docent. Profesor la Universitatea din Iaşi (1926—1936). Profesor, şef al Catedrei de istoria artei la Facultatea de istorie Bucureşti (1944—1948), şef al Catedrei de istoria României (1948—1952). Director al Institutului de istorie „N. Iorga" (1948—1953) şi al Institutului de studii româno-sovietice (1962—1964). Activitate politică. Membru al P.S.D.R. (din 1910) şi al P.C.R. (din 1921). Activist de seamă pe frontul luptei democratice, antifasciste şi antirăzboinice; membru al mai multor organizaţii legale şi ilegale conduse de Partidul Comunist Român. După Eli-

berare a deţinut funcţii importante pe linie de stat. Preşedinte al Societăţii de ştiinţe istorice (din 1948) şi preşedinte al Uniunii societăţilor ştiinţifice ale corpului didactic din România. Preşedinte al Comitetului naţional al ştiinţelor din R.S. România (1955—1974). Membru (din 1948) şi preşedinte (1948—1955) al secţiei de ştiinţe istorice; vicepreşedinte (1948—1955) al Academiei R.S. România. Membru corespondent al Academiei de ştiinţe bulgare (din 1952); doctor honoris causa al Universităţii „Lomonosov" Moscova (din 1962). Laureat al Premiului de stat cl. I-a (1954). Om de ştiinţă emerit (din 1964). A participat ca raportor la conferinţe şi congrese internaţionale de specialitate.
II. — Istoric şi om politic. Specialist în istoria modernă şi contemporană a României. A adus numeroase şi valoroase contribuţii în probleme de istoria artei româneşti şi a popoarelor balcanice, în studierea relaţiilor culturale şi politice ale poporului român cu popoarele vecine, precum şi în probleme de istorie a mişcării muncitoreşti şi de istoria P.C.R., îndeosebi privind perioada acţiunilor de front popular antifascist desfăşurate în România între anii 1933—1937.
III. — Coordonator (vol. I—IV), membru în comitetul de redacţie şi coautor (vol. IV) la *Istoria României*.
— *Rolul României în epoca de regenerare a Bulgariei*, Iaşi, 1919, III + 102 p.; *Unde duce colaborarea. Pagini de istorie contemporană*, Bucureşti, 1921, 119 p.; *Reforma constituţiei*, Bîrlad, 1923, 100 p.; *Northerul în artele bizantină, sud-slave şi română*, Iaşi, 1925, 291 p. + 201 fig; *Istoria artei bizantine*, Iaşi, 1927, 199 p.; *Intelectualii şi revoluţia de la 1848 în Principatele Române*, Bucureşti, 1948, 61 p.; *Organizaţii de masă legale conduse de Partidul Comunist în anii 1932—1938*, Bucureşti, 1952, 155 p.; *Relaţiile culturale româno-ruse din trecut*, Bucureşti, 1954, 230 p.; *Studii istorice româno-bulgare*, Bucureşti, 1956, 250 p. + 23 fig; *Lucrări şi publicaţii din România despre Revoluţia Socialistă din Octombrie*, Bucureşti, 1967, IX + 185 p. (în colaborare); *Lupta pentru formarea Frontului Popular în România*, Bucureşti, 1968, 158 p.; *Pagini de luptă din trecut, 1914—1936*, Bucureşti, 1972, 359 p.; *De la eliberare la socialism, 1944—1955*, Bucureşti, 1973, 324 p.
— *Trei pictori români în revoluţia de la 1848: Negulici, Rosenthal, Iscovescu*, în „Studii", I (1948), 3, p. 152—203; *Despre Comuna din Paris şi ecoul ei în presa contemporană din România (1871—1880)*, ibidem, IV (1951), p. 27—51; *Eliberarea României de sub jugul fascist şi însemnătatea ei istorică*, ibidem, XII (1959), 4, p. 21—33; *Formarea Partidului Comunist din România*, ibidem, XIV (1961), 2, p. 259—278; *Războiul de independenţă în istoriografia românească*, în AI XIII (1967), 2, p. 12—24 (în colaborare); *Acţiuni pentru sindicalizarea corpului didactic din România în perioada dintre cele două războaie mondiale*, în SAI, X (1967), p. 7—26; *V.I. Lenin dans la presse roumaine jusqu'au 23 août 1944*, în NEH, IV (1970), p. 321—329; *Experienţa P.C.R. în domeniul împletirii activităţii legale şi ilegale în perioada 1924—1944*, în „Studii", XXV (1972), 5, p. 1035—1042 (în colaborare); *Partidul Comunist Român — polarizator şi dinamizator al luptei antifasciste, 40 de ani de la constituirea Comitetului Naţional Antifascist*, în AI, XIX (1973), 3, p. 70—82. **(T. U.)**

CONSTANTINESCU-MIRCEŞTI, Constantin **I.** — N. 22 iulie 1900, com. Mirceşti, jud. Iaşi. Studii secundare la Focşani, universitare (1926) la Bucureşti. Conferenţiar la Casa Şcoalelor (1927—1928). Profesor şi director de liceu în învăţămîntul secundar (1928—1960). Redactor şef al revistei constănţene *Pontica* (1939—1940).
II. — Format în echipele studenţeşti de cercetare sociologică, organizate de profesorul D. Gusti, **C.C.-M.** a asociat în chip strîns investigaţia istoriografică şi cunoaşterea directă a relaţiilor geografice. Studiile sale se disting prin minuţia documentării şi discernămîntul analizei, prin îmbinarea perspectivei istorice cu ancheta socială. Contribuţii privind păstoritul transhumant.
III. — *Un sat dobrogean, Ezebéi*, Bucureşti, 1939, 421 p.; *Documente vrâncene*, vol. I, Bucureşti, 1928, XX + 200 p. (în colaborare). *Contribuţii cu privire la cunoaşterea hotarului dintre Moldova şi Ţara Românească*, în SAI, VI (1969) p. 61—91 + 1 h (în colaborare); *Marele proces al Vrancii*, ibidem, VII (1965), p. 163—180 (în colaborare); *Marginea Ţării. Aspecte caracteristice în zona hotarului dintre Moldova şi Ţara Românească în secolele XVIII—XIX*, ibidem, IX (1965), p. 81—121. **(F.C.)**

CONSTANTINIU, Florin **I.** — N. 8 aprilie 1933, Bucureşti. Studii secundare şi superioare (1956) la Bucureşti. Cercetător (din 1957) şi cercetător ştiinţific principal (din 1967) la Institutul de istorie „N. Iorga". Doctor în istorie (1968). Premiul „Nicolae Bălcescu" al Academiei R.S. România (1972).
II. — Medievist. A abordat teme variate din istoria naţională, insistînd asupra istoriei social-economice a secolului al XVIII-lea, domeniu în care a dat lucrări originale, bogate în idei noi şi fundamentate documentar. În mai toate studiile sale, **F.C.**, fără a neglija particularităţile specifice feudalismului de pe teritoriul României, a căutat să încadreze procesul istoric romå-

nesc în cel general european, arătînd firească legătură dintre dezvoltarea socială, economică şi culturală de la noi cu cea din celelalte ţări, vecine sau mai depărtate. Un interes special arată F.C. în ultima vreme fenomenului contemporan, în special celui de-al doilea război mondial.

III. — Colaborator şi secretar la *Istoria României*, vol. III, Bucureşti, 1964; — Coautor la: *Documente privind relaţiile agrare în veacul al XVIII-lea. Vol. I. Ţara Românească*, Bucureşti, 1961; *Istoria lumii în date*, Bucureşti, 1969, 615 p.; *Istoria poporului român*, Bucureşti, 1970, 456 p.; *Istoria României în date*, Bucureşti, 1971, 325 p.

— *Relaţiile agrare din Ţara Românească şi Moldova în secolul al XVIII-lea*, Bucureşti, 1972, 210 p.

— *Tratatul de la Lublau (15 martie 1412) şi situaţia internaţională a Moldovei la începutul veacului al XV-lea*, în „Studii", XVII (1964), 5, p. 1129—1140 (în colaborare); *Les réformes des premiers Phanariotes en Moldavie et en Valachie: essai d'interprétation*, în „Balkan Studies", XIII (1972), 1, p. 89—118 (în colaborare); *Fărămiţarea feudală: opinii pentru o discuţie*, în SMIM, VI (1973), p. 297—307; *Aspecte ale mentalului colectiv sătesc*, ibidem, XII (1974), p. 69—100; *Periodizarea istoriei celui de-al doilea război mondial*, în RdI, XXVII (1974), 7, p. 1039—1047; *De la Mihai Viteazul la Fanarioţi: observaţii asupra politicii externe româneşti în veacul al XVII-lea*, în SMIM, VIII (1975), p. 101—135; *Consideraţii privind istoriografia participării României la războiul antihitlerist*, în RdI, XXVIII (1975), 5, p. 647—655. **(N.S.)**

COPOIU, Nicolae I. — N. 25 octombrie 1930, sat Remuş, com. Frăteşti, jud. Ilfov. Studii secundare la Giurgiu, universitare (1949—1953) la Bucureşti. Doctor în istorie la Leningrad (1957). Cercetător (1952—1957), cercetător ştiinţific principal (1957—1959) la Institutul de istorie din Bucureşti. Cercetător ştiinţific principal (din 1959), şef de sector (din 1965), secretar ştiinţific (1971—1976) la Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. Distins cu premiul „Ştefan Gheorghiu" al Academiei R.S.R. (1966).

II. — Bogată activitate istoriografică îmbrăţişînd epoca dintre mijlocul secolului al XIX-lea şi cel de-al doilea război mondial. A contribuit, prin lucrări monografice, la o mai nuanţată înţelegere a unor momente de seamă ale istoriei României, îndeosebi ale mişcării muncitoreşti şi socialiste.

III. — Coautor la: *Mişcarea muncitorească din România 1893—1900*, Bucureşti, 1965, 455 p.; *Marea Revoluţie Socialistă din Octombrie. Schiţă istorică*, Bucureşti, 1967, 358 p.; *Marea Revoluţie Socialistă din Octombrie şi România, (Culegere de studii)*, Bucureşti, 1967, 307 p.; *În sprijinul Republicii Ungare a Sfaturilor*, Bucureşti, 1969, 527 p.; *Marea conflagraţie a secolului XX*, Bucureşti, 1971, 735 p.; *Comuna din Paris şi mişcarea muncitorească şi democratică din România (Studii şi documente)*, Bucureşti, 1972, 447 p.

— *Refacerea Partidului Social-Democrat din România, 1900—1910*, Bucureşti, 1966, 299 p.; *Istoria Comunei din Paris*, Bucureşti, 1971, 254 p.; *Le socialisme européen et le mouvement ouvrier et socialiste en Roumanie*, Bucarest, 1973, 208 p.

— *Din istoria organizaţiilor profesionale ale clasei muncitoare din România în anii 1910—1914*, în „Studii", XV (1962), 4, p.811—836; *Sur la pénétration de l'idéologie nazie en Roumanie et l'attitude protestataire, de l'intelectualité roumaine*, în RRH, III (1964), 2, p. 243—253; *Das Vordringen der Ideen des wissenschaftlichen Sozialismus in Rumänien. Ende des 19. und Anfang unseres Jahrhunderts*, ibidem, XIII (1974), 2, p. 285—303; *Despre metodologia cercetării istorice a mişcării muncitoreşti*, în AI, XX (1974), 6, p. 101—111; *Dezvoltarea şi semnificaţia mişcării de rezistenţă a popoarelor europene*, în „Insurecţia din August 1944 şi semnificaţia ei istorică", Bucureşti, 1974, p. 97—108; *Caracterul unitar politico-organizatoric al dezvoltării mişcării muncitoreşti din România şi a partidului clasei muncitoare în perioada 1893—1918*, în „Unitatea de acţiune a clasei muncitoare din România", Bucureşti, 1974, p. 37—45 **(G.P.)**

CORBU, Constantin I. — N. 27 septembrie 1928, Vai De El (azi sat Podgoria, com. Tătarul), jud. Prahova. Studii liceale la Ploieşti, universitare (1949—1953) la Bucureşti. Doctor în istorie (1957). Lector (din 1957), conferenţiar (din 1967) şi profesor (din 1972) la Facultatea de istorie, Bucureşti. Membru în conducerea Societăţii de ştiinţe istorice. Premiul Ministerului Învăţămîntului (1967).

II. — Cercetări asidue în jurul problemei ţărăneşti în ultimul sfert al veacului al XIX-lea şi implicaţiile ei în viaţa politică şi socială a României.

III. — *Mişcări şi frămîntări ţărăneşti în România la sfîrşitul secolului al XIX-lea (1889—1900)*, Bucureşti, 1965, 277 p. (în colaborare); *Ţărănimea din România între 1864 şi 1888*, Bucureşti, 1970, 300 p.; *Ţărănimea din România în perioada 1848—1864*, Bucureşti, 1973, 276 p. + pl.

— *Despre mişcările ţărăneşti din România în perioada 1889—1900*, în AIIP, IV (1958), 5—6, p. 140—160; *Răscoalele ţărăneşti din*

România din anul 1894 și poziția P.S.D.M.R. față de lupta țărănimii, ibidem, IX (1963), 2, p. 71—84; *Revolte și frămîntări ale țărănimii în anii 1889—1892. Poziția mișcării socialiste față de lupta țărănimii*, ibidem, IX (1963), 6, p. 49—64. **(G.P.)**

CORDOȘ, Nicolae I. — N. 10 octombrie 1938, Întorsura Buzăului. Studii medii la Brașov, superioare (1963) la Cluj. Muzeograf principal la Muzeul de istorie al Transilvaniei din Cluj (din 1963).
II. — Modernist. Cercetări în istoria economică și îndeosebi istoria politică a românilor în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Contribuții importante la activitatea Partidului Național Român și a mișcării memorandiste.
III. — *Mișcarea memorandistă în documente (1885—1897)*, Cluj, 1973, 367 p. + 21 il. (în colaborare).
— *Preocupări ale literaturii agrare românești din a doua jumătate a sec. XIX*, în AMN, III (1966), p. 291—316 (în colaborare); *O încercare de colaborare politică română-sîrbă în 1891*, ibidem, VII (1970), p. 637—649 (în colaborare); *Protestul naționalităților din ianuarie 1898*, ibidem, VIII (1971), p. 661—674; *Din frămîntările Partidului Național Român transilvănean în anul 1897*, în AIIC, XV (1972), p. 285—326 (în colaborare); *Memorandul naționalităților (1892—1899)*, în AMN, IX (1972), p. 255—276; *Consfătuirea confidențială a Partidului Național Român la Timișoara (1901)*, în „Banatica", II (1973), p. 251—261; *Organizarea apărării în procesul memorandist*, ibidem, III (1975), p. 241—258. **(P.T.)**

CORFUS, Ilie I. — N. 22 august 1909, com. Frătăuții Vechi, jud. Suceava. Studii secundare, universitare (1928—1932) la Cernăuți; specializare la Varșovia, Cracovia și Paris (1933—1936). Doctor în istorie (1935). Asistent la universitățile din Cernăuți (1936—1940) și București (1940—1951). Șef de lucrări la Institutul de istorie națională București (1943—1949). Bibliotecar la Biblioteca Academiei, secția manuscrise (1943—1950) și cercetător principal la Institutul de istorie „N. Iorga" (din 1957). Premiat de Academia Română (1948).
II. — Specialist al epocii de trecere de la feudalism la capitalism, îndeosebi prima jumătate a secolului al XIX-lea, fără a neglija și alte epoci din istoria medie a României. A editat unele izvoare documentare și narative importante și a cercetat relațiile româno-polone în evul mediu. Scrierile lui **I.C.** se bazează pe ample cercetări în arhivele din țară și din străinătate. Atrag atenția lucrările sale asupra personalității lui Mihai Viteazul, ca și cele despre agricultura și relațiile agrare din Țara Românească pînă la mijlocul secolului al XIX-lea.
III. — Colaborator la *Istoria României*, vol. III, București, 1964. *Mihai Viteazul și Polonii*, București, 1938, VIII + 398 p.; *Însemnările Androneștilor*, București, 1947, 145 p.; *Agricultura Țării Românești în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, București, 1969, 403 p. Rezumată și în limba franceză, *L'agriculture en Valachie durant la première moitié du XIXe siècle*, București, 1969, 245 p.; *Însemnări de demult*, Iași, 1975, 340 p.
— *Corespondență inedită asupra relațiilor dintre Mihai Viteazul și Polonia*, în CC, IX (1935), p. 3—67; *Documente polone privitoare la domnia lui Simion Movilă în Țara Românească*, ibidem, X (1936—1939), p. 159—216; *Activitatea diplomatică în jurul conflictului dintre Petru Rareș și Polonia*, în „Romanoslavica", X (1964), p. 315—340; *Cronica meșteșugarului Ioan Dobrescu (1800—1831)*, în SAI, VIII (1966), p. 309—403; *Încercări de sistematizare a satelor din Țara Românească sub Regulamentul Organic*, în RA, X (1967), 2, p. 195—212; *Cucerirea Transilvaniei de Mihai Viteazul după o relație polonă contemporană*, în „Romanoslavica", XVII (1970), p. 555—569; *Jurnalul expediției polone în Moldova din 1595*, în RA, XXXII (1970), 2, p. 525—546; *Odoarele Movileștilor rămase în Polonia*, în „Studii", XXV (1972), 1, p. 29—59; *Intervenția polonă în Moldova și consecințele ei asupra războiului lui Mihai Viteazul cu turcii*, în RdI, XXVIII (1975), 4, p. 527—540. **(D.M.)**

CORIVAN, Nicolae I. — N. 7 decembrie 1904, Galați. Studii superioare — drept, litere și filozofie, specialitatea istorie — la Universitatea din Iași. Membru al Școlii române de la Fontenay aux Roses (1928—1930) și al Școlii române de la Roma (1933—1935). Doctor în istorie; doctor docent (1965). Conferențiar de istoria României la Facultatea de istorie din Iași (1944—1952). Subdirector (1945—1947) și șef de secție (1949—1968) la Institutul „A.D. Xenopol", Iași. Profesor universitar la Institutul pedagogic din Suceava (din 1968). Laureat al premiului „N. Bălcescu" al Academiei R.P.R. (1964). A participat ca raportor la conferințe și congrese internaționale de specialitate.
II. — Specialist în istorie modernă. Preocupări orientate spre studierea împrejurărilor internaționale ale formării statului național român și a relațiilor diplomatice ale Principatelor cu puterile europene în perioada desfășurării Unirii. A cercetat

unele aspecte ale dezvoltării economice a Moldovei, studiind îndeosebi piaţa internă şi comerţul exterior în perioada 1843—1864. Contribuţii în studierea relaţiilor agrare din secolele XVII—XVIII în Moldova.

III. — *Din activitatea emigranţilor români în Apus*, Bucureşti, 1930, 170 p.; *La politica orientale di Napoleone III e l'unione dei Principati romeni*, Iaşi, 1935, 149 p.; *Dezvoltarea economiei Moldovei (1848—1864)*, Bucureşti, 1963, 505 p. (în colaborare).

— *Lupta pentru desăvîrşirea Unirii şi acţiunea diplomatică europeană*, în SCŞI, X (1959), p. 37—80; *Lupta diplomatică pentru recunoaşterea dublei alegeri a lui Al.I. Cuza*, în „Studii privind Unirea Principatelor" Bucureşti, 1960 p. 387—412; *Organizarea financiară a Moldovei de la 1832 la 1849*, în AIIAI, 1966, p. 137—188; *Cavour e l'unificazione dei Principati romeni*, extras din „Studi Sardi", Cagliari, vol. XX (1967), 20p. *Vasile Alecsandri — diplomat*, în „Diplomaţi iluştri", vol. II, Bucureşti, 1970, p. 229—275; *Politica externă a lui Alexandru Ioan Cuza*, în „Danubius", VI—VII (1972—1973), p. 139—161; *Principatele Unite în combinaţiile politice internaţionale ale lui Napoleon al III-lea din anul 1866*, în SM Suceava, 1973, p. 195—215. **(D.B.)**

COSTĂCHEL, Valeria I. — N. 11 ianuarie 1904, Leningrad. Studii superioare (1930) la Bucureşti. Doctor în istorie (1947); doctor docent (1960). Bibliotecară la Fundaţia universitară „Nicolae Iorga" (1930—1937) şi la Institutul de istorie universală (1937—1947). Cercetător ştiinţific principal la Institutul de istorie al Academiei (1949—1955). Conferenţiar la Facultatea de istorie a Universităţii Bucureşti (1949—1965). Membră a Asociaţiei slaviştilor şi a Asociaţiei oamenilor de ştiinţă din România. A participat ca raportor la congrese şi conferinţe internaţionale ale slaviştilor. A obţinut premiul Academiei în 1948.

II. — Medievist. Contribuţii importante privind unele instituţii tipice societăţii feudale, ca imunitatea, beneficiul, monopolul feudal, ş.a., folosind în studiile sale adesea metoda istoriei comparate. A contribuit la formarea unei imagini juste asupra societăţii medievale româneşti.

III. — *Les immunités dans les Principautés Roumaines aux XIV-ème et XV-ème siècle*, Bucureşti, 1947, 107 p.; *Viaţa feudală în Ţara Românească şi Moldova (sec. XIV—XVII)*, Bucureşti, 1957, 560 p. (în colaborare); *Relaţiile istorice dintre popoarele U.R.S.S. şi România, în veacurile XV— începutul XVIII. Documente şi materiale*. Vol. I—III, Moscova, 1955—1970, 363 p. (I), 446 p. (II), 415 p. (III) (în colaborare).

— *„Beneficiul" în sud-estul Europei*, în RI, XXX (1944), p. 61—86; *Le monopole du moulin en Moldavie aux XVe et XVIe siècles*, în RHSEE, XXII (1945), p. 171—183; *Dreptul feudal şi „preadalica"*, în RI, XXX (1945), p. 113—124; *Despre problema obştiilor agrare în Ţara Românească şi Moldova în secolele XIV—XV*, în SCIM, II (1951), 1, p. 91—108; *Unele consideraţii privind rezerva seniorială în Ţara Românească şi Moldova în secolul XV*, în AUB, X (1961), 20 p. 25—36; *Contribuţii la istoria socială a Moldovei în secolele XV—XVII*, în „Romanoslavica", XI (1965), p. 155—166. *„Golovnicestvo" v rumînskom obîcinom prave*, în NEH, III (1970), p. 71—81. **(D.M.)**

COSTĂCHESCU, Mihai I.—N. 23 septembrie 1884, sat Goeşti, com. Lungeni, jud. Iaşi — m. 18 martie 1953, Iaşi. Studii secundare şi superioare la Iaşi. Profesor secundar şi inspector general al învăţămîntului pentru Moldova. Membru corespondent al Academiei Române (din 1939). Distins cu premiul „Gheorghe Asachi" al Academiei (1933).

II. — Editor de izvoare slavo-române. În atenţia sa au stat în primul rînd documentele interne ale Moldovei de la începuturi şi pînă în primele decenii ale secolului al XVI-lea. Ediţiile de documente sînt valoroase atît prin exactitatea transcrierilor şi traducerilor, cît mai ales prin identificarea şi localizarea onomasticii şi toponimiei vechi moldoveneşti.

III. — *Satul şi tîrgul Telineşti din judeţul Orhei*, Iaşi, 1930, 80 p.; *Documentele moldoveneşti înainte de Ştefan cel Mare*, 2 vol., Iaşi, 1931—1932, I, XXXVI + 559 p., II, XXVIII + 956 p.; *Documente moldoveneşti de la Ştefan cel Mare*, Iaşi, 1933, XII + 328 p.; *Arderea Tîrgului de Floci şi a Ialomiţei în 1470. Un fapt necunoscut din luptele lui Ştefan cel Mare cu Muntenii*, Iaşi 1935, XIII + 280 p.; *Documentele moldoveneşti de la Bogdan Voevod (1504—1517)*, Bucureşti, 1940, XXIII + 559 p. + 5 facs.; *Documentele moldoveneşti de la Ştefăniţă Voevod (1517—1527)*, Iaşi, 1943, VI + 640 p.; *Documente de la Ştefan cel Mare*, Iaşi, 1948, 58 p. **(D.M.)**

COSTIN, Miron I. — N. februarie 1633 — m. 18 decembrie 1691, Roman. Studii la colegiul iezuit de la Bár, unde, pe lîngă limba polonă a învăţat şi vechea slavă, precum şi limba latină. Întors în ţară, a ocupat dregătoriile de sulger (1657), paharnic (1659), pîrcălab de Hotin (1660—1664), mare comis (1664), mare vornic al Ţării de Sus (1667), mare vornic al Ţării de Jos (1669—1673), mare logofăt (1675—1683). În domnia lui Constantin Cantemir, dată fiind duşmănia acestuia faţă de Costini

(frații Velicico și Miron) este numai staroste de Putna. Implicat în complotul organizat împotriva domnului, prin care se urmărea înscăunarea pe tronul Moldovei a unuia dintre Costini, a fost ucis ca și fratele său Velicico.
II. — Scrierile lui, prin profunzimea ideilor și veracitatea faptelor prezentate, fac din el cel mai însemnat cronicar moldovean. El continuă *Letopisețul Țării Moldovei* de unde îl lăsase Gr. Ureche, de la 1594, ducîndu-l pînă la 1661. În 1677 scrie în limba polonă *Cronica țărilor Moldovei și Munteniei*, în care susține originea latină și unitatea poporului român, dă etimologia latină la un număr de 87 elemente lexicale românești (substantive și verbe), care este cea dintîi comparație științifică mai dezvoltată a limbii române cu cea latină. În 1684 a scris, de asemenea, în limba polonă, *Istorie în versuri polone despre Moldova și Țara Românească*, închinată regelui Jan Sobieski, ocrotitorul său. De mare însemnătate în istoria culturii românești este opera științifică de prestigiu literar a lui Miron Costin *De neamul moldovenilor, din ce țară au ieșit strămoșii lor*, în care, ca și în scrierile în limba polonă, susține, pe o bază documentară mai largă decît Gr. Ureche, originea latină a poporului român.
Autor de versuri, atît în limba polonă cît și în cea română. În poemul de meditație filozofică *Viața lumii*, scris în limba română, exprimă regretul că viața omului trece cum trec toate în lume.
III. — Miron Costin, *Opere*, ediție critică de P. P. Panaitescu, București, 1958, 534 p.
IV. — Enache Puiu, *Viața și opera lui Miron Costin*, București, 1975, 322 p. **(Șt. Șt.)**

COSTIN, Nicolae **I.**—N. cca 1660—m. septembrie 1712. Fiu al lui Miron Costin. Studii la școala iezuită din Iași și în școlile din Polonia. Cunoștea latina, slavona, polona și greaca; a urcat pe scara ierarhiei dregătorești de la logofăt al treilea în vremea lui Constantin Cantemir la dregătoria de vornic al Țării de Jos în cea de-a doua domnie a lui Antioh Cantemir și de logofăt în domnia lui Dimitrie Cantemir și în cea de-a doua domnie a lui Nicolae Mavrocordat. A fost cronicarul oficial al acestui din urmă domn.
II. — Lucrarea sa *Letopisețul Țării Moldovei de la zidirea lumii pînă la 1601* este o operă de compilație, lipsită de unitate și de spirit critic în utilizarea izvoarelor; a avut, însă, o mare circulație. Superior ca izvor istoric este *Letopisețul* în care descrie evenimente din prima domnie a lui Nicolae Mavrocordat (1711). N.C. și-a legat numele de traducerea în limba română, sub titlul de *Ceasornicul domnilor*, a cărții lui Antonio de Guevara *Libro aureo del gran Empérador Marco Aurelio con el Relox de principes*, lucrare folosită de el prin intermediul latin al lui M. Wanckelius și care a fost „primul roman occidental împămîntenit în cultura română“ (G. Ivașcu).
III. — *Letopisețul Țării Moldovei de la zidirea lumii pînă la 1601*. Ediție îngrijită de Ioan Șt. Petre, București, 1942, 664 p. + 2 facs.; *Domnia lui Nicolaie Alexandru Vodă, veleatul 7218 și De domnia lui Dumitrașcu vodă Cantemir, veleatul 7219*, în M. Kogălniceanu, *Cronicele României*, ed. a II-a, tom. II, București, 1872, p. 70—117.
IV. — Ioan Șt. Petre, *Nicolae Costin. Viața și opera*, București, 1939, 286 p.; N. Cartojan, *Ceasornicul domnilor de N. Costin și originalul spaniol al lui Guevara*, București, 1940. **(Șt.Șt.)**

COTOȘMAN, Gheorghe **I.**—N. 5 septembrie 1904, Sînnicolau Mare — m. 12 ianuarie 1977, Timișoara. Studii secundare la Timișoara și Rîmnicu-Vîlcea, superioare la Institutul teologic din Arad. Seminarul pedagogic și Facultatea teologică din București. Doctor în teologie (1941). Paroh și profesor la Jimbolia (1928—1937); profesor titular la Academia teologică din Caransebeș (1937—1948). Consilier și vicar mitropolitan în Timișoara (1948—1968). Din 1936, membru în secțiunea istorică a „Astrei“ și al Institutului social Banat-Crișana din Timișoara.
II. — A desfășurat o bogată activitate în domeniul cercetării istoriei, folclorului, onomasticii și toponimiei Banatului. Lucrările sale privesc îndeosebi originea, vechimea și continuitatea daco-romană, atît în partea montană cît și în cîmpia Banatului. Sînt aduse în discuție mărturii arheologice, izvoare istorice scrise, mărturii lingvistice, toponimice ca și tradiția istorică. Are merite însemnate în publicarea și stimularea publicării de monografii ale comunelor, bisericilor, școlilor și ale altor instituții culturale și sociale din Banat.
III. — *Din trecutul Banatului*, I, Timișoara, 1934, 132 p.; *Episcopia Caransebeșului pînă în pragul sec. al XIX-lea*, Caransebeș, 1941, 202 p.; *Autohtonia românilor în Banat pe baza toponimiei*, Caransebeș, 1946, 58 p.; *Viața Sfîntului Iosif II cel Nou Mitropolitul Timișorii și a toată Țara Banatului*, Timișoara, 1956, 151 p.; *Izvoarele istoriei românilor bănățeni*, Timișoara, 1957, 127 p. —*Districtele valahice bănățene*, în MB, VII (1957), p. 10—12; *Contribuții la trecutul Mitropoliei Morisenei și Timișorii*, ibidem, VIII (1958), 7—9. **(Șt. Șt.)**

COVACI, Maria. **I.** — N. 31 august 1928, București. Studii secundare și universitare la București. Doctor în istorie (1961). Asistent (1951—1954) și conferențiar univer-

sitar (1954—1957) la Academia „Ştefan Gheorghiu". Cercetător (1961—1966) şi cercetător ştiinţific principal (din 1966) la Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R.
II. — Contribuţii privind îndeosebi lupta şi mişcarea de rezistenţă antifascistă a poporului român împotriva dictaturii militaro-fasciste, pentru eliberarea ţării de sub jugul fascist. Autoare a unor medalioane de evocare a unor militanţi ai luptei P.C.R. în ilegalitate.
III. — *Insurecţia naţională antifascistă armată din august 1944*, Bucureşti, 1973, 102 p. (în colaborare).
— *Contribuţia muncitorilor din Valea Prahovei, sub conducerea P.C.R. la lupta pentru răsturnarea dictaturii fasciste şi zdrobirea trupelor hitleriste*, în AI, V (1959) 4, p. 73—91; *Acţiuni de solidarizare ale maselor muncitoare din România cu eroicele lupte ale muncitorilor ceferişti şi petrolişti din ianuarie-februarie 1933*, ibidem, IX (1963), 1, p. 19—34 (în colaborare); *Acţiuni ale ţărănimii din România împotriva dictaturii militare fasciste (1941—1944)*, ibidem, 4, p. 89—102; *Acţiuni ale muncitorilor ceferişti împotriva exploatării, a dictaturii militaro-fasciste şi a războiului hitlerist (1940—1944)*, în RA, XXVI (1964), 1, p. 85—110 (în colaborare); *România*, în „La Resistenza in Europa", vol. II, Roma, 1970, p. 221—248; *Lupta P.C.R. împotriva dictaturii militaro-fasciste*, în „Împotriva fascismului", Bucureşti, 1971, p. 212—222; *Aspecte din activitatea antifascistă, antihitleristă a organizaţiei Uniunea Patriotică (1943—1944)*, în „Din lupta antifascistă pentru independenţa şi suveranitatea României", Bucureşti, 1971, p. 149—179; *Lupta forţelor patriotice populare din România în frunte cu P.C.R. împotriva fascismului şi solidarizarea cu lupta Uniunii Sovietice contra Germaniei naziste (1940—1944)*, în „Tradiţii de solidaritate internaţională româno-sovietice", Bucureşti, 1972, p. 294—317. **(T.U.)**

CRĂCIUN, Ioachim **I.** — N. 25 iunie 1898, com. Dîrlos, jud. Sibiu — m. 1971, Cluj. Studii superioare la Bucureşti; specializare la Paris. Doctor în istorie. Reprezentant al României la „International Bibliography Historical Sciences" (1926—1939). Profesor universitar şi cercetător ştiinţific la Cluj.
II. — Bibliograf şi istoric. A făcut parte din prima echipă de specialişti care a pus bazele învăţămîntului bibliografic universitar în ţara noastră. Reţin atenţia preocupările sale din domeniul istoriografiei şi al publicării izvoarelor.
III. — *Contributions roumaines à l'historiographie générale. Étude et bibliographie*, Cluj, 1927, 46 p.; *Cronicarul Szamosközy şi însemnările lui privitoare la români, 1566—1608*, Cluj, 1928, 214 p.; *Bibliografia Transilvaniei româneşti, 1916—1936*, Bucureşti, 1937, 366 p.; *Repertoriul manuscriselor de cronici interne sec. XV-XVIII privind istoria României*, Bucureşti, 1963, 503 p. (în colaborare); *Bibliografia istorică a României, I, 1944—1969*, Bucureşti, 1970, 386 p. (în colaborare). *Istoriografia română în 1923 şi 1924. Repertoriu bibliografic*, în AIINC, III (1926), în extras, 157 p.; *Istoriografia română în 1925 şi 1926. Repertoriu bibliografic*, ibidem, IV (1927), în extras, 217 p.; *Răzvrătirea saşilor din Braşov la 1688*, în SMIM, I (1956), p. 199—212; *Cronicile româneşti ale Transilvaniei şi Banatului. Consideraţii preliminare*, în AIIC, I-II (1958—1959), p. 125—152; *Incunabule româneşti şi cărţi rare şi preţioase tipărite pe pămîntul ţării noastre (1508—1600)*, în SCB, II (1969), p. 129—139. **(D.M.)**

CREANGĂ, Gheorghe D. **I.** — N. 28 august 1874, com. Tărlungeni, jud. Braşov — m. 22 aprilie 1940, Bucureşti. Studii secundare la Braşov, superioare — Şcoala de statistică din Bucureşti (1897). Doctor în ştiinţe economice şi financiare la Universitatea „Friedrich Wilhelm" (Berlin, 1900). Delegat la adunarea generală a Institutului internaţional de agricultură de la Roma. Profesor suplinitor la catedra de finanţe şi statistică a Universităţii din Iaşi (1912—1920). Consilier financiar al delegaţiei române la conferinţa de pace după primul război mondial. Director al Băncii generale a Ţării Româneşti. A scos ziarul *România nouă*. Pseudonim: Ramură G.D.
II. — Statistician, aflat sub influenţa spirituală a lui D. A. Sturdza. A dat interpretări valoroase recensămintelor fiscale agrare, cercetînd repartiţia proprietăţii agricole, a impozitelor, categoriile de proprietari. Conduce ancheta agrară făcută după răscoala din 1907, relevînd, pentru prima dată în România, raporturile de muncă între proprietari (arendaşi) şi ţărani. Defineşte statistica drept „descoperitor al cauzelor, îndrumător al reformelor şi îndreptar al legilor". Oferă sugestii cu privire la repartiţia şi folosirea proprietăţii rurale, ca şi pentru dezvoltarea obştiilor ţărăneşti în arendarea preferenţială a moşiilor. A militat pentru reformă agrară prin exproprieri, colaborînd la decretele-legi din 14—15 decembrie 1918.
III. — *Proprietatea rurală şi chestiunea ţărănească*, Bucureşti, 1905, 66 p.; *Situaţia arendaşilor faţă de chestiunea ţărănească*, Bucureşti 1906, 47 p.; *Contracte de învoieli agricole în vigoare pe anul 1906*, Bucureşti, 1907, 625 p.; *Numărul ţăranilor care şi-au arendat pămîntul de bună voie şi cauzele acestor arendări*, Bucureşti 1907, XVII +

239 p.; *Proprietatea rurală în România*, Bucureşti, 1907, 150 p.; *Creşterea arenzii pămîntului în bani şi în dijmă, a păşunatului şi a preţurilor muncilor agricole de la 1870 la 1907*, Bucureşti, 1908, XIV + XV + 102 p.; *Studiu critic asupra impozitelor şi politicei noastre financiare. Impozitul pe venit în Prusia şi indici pentru reforma impozitelor noastre*, Bucureşti, 1909, 314 p.; *Consideraţiuni generale asupra reformelor agrare şi asupra exproprierii*, Bucureşti, 1913, 67 p. **(G.P.)**

CREŢEANU, Radu I.—N. 24 martie 1906, Nisa. Studii secundare şi universitare — drept la Paris. Istoric la Direcţia monumentelor istorice (1964—1968). Membru fondator al Comisiei de heraldică, genealogie şi sigilografie de pe lîngă Institutul de istorie „N. Iorga".
II. — Contribuţii orientate îndeosebi spre studierea monumentelor istorice. A cercetat un număr important de monumente în Oltenia şi Muntenia. Studii genealogice.
III. — *Mănăstirea Dintr-un lemn*, Bucureşti, 1966, 60 p. + 35 ilustraţii; *Bisericile de lemn din Muntenia*, Bucureşti, 1968, 88 p. + 41 ilustraţii; *Culele din România*, Bucureşti, 1969, 84 p. + 52 ilustraţii (în colaborare).
—*O a doua cruce a lui Constantin Vodă Şerban privind răscoala de la 1655*, în „Monumente istorice. Studii şi lucrări de restaurare", III (1969), p. 122—130; *Mănăstirea Surpatele*, în BMI, XLI (1972), 4, p. 15—24. **(D.B.)**

CRISTACHE-PANAIT, Ioana I. — N. 10 decembrie 1932, sat Valea Voievozilor, com. Răzvad, jud. Dîmboviţa. Studii secundare la Tîrgovişte, universitare (1951—1956) la Bucureşti. Doctor în istorie (1973). Muzeograf la Muzeul de istorie a oraşului Bucureşti (1956—1968), istoriograf principal la Direcţia patrimoniului cultural naţional (din 1968).
II. — După cercetări de istorie bucureşteană, privind momentele revoluţionare 1821 şi 1848, **I.C.P.** s-a dedicat istoriei artei şi culturii. Asociază în chip fericit acuitatea observaţiei, informaţia largă şi soliditatea argumentării în studiul monumentelor istorice, atenţia sa îndreptîndu-se cu precădere asupra bisericilor din lemn şi piatră din Ţara Făgăraşului, Banat şi Moldova. Contribuţii privind influenţa artei constructive din Ţara Românească asupra celei transilvănene.
III. — *Oraşul Bucureşti şi răscoala poporului din 1821*, Bucureşti, 63 p.
— *Participarea maselor populare din Bucureşti la înfrîngerea comploturilor reacţiunei din iunie 1848*, în „Studii", XIII (1960), 6, p. 89—98; *Unele probleme privind situaţia din Bucureşti după 13 septembrie 1848*, ibidem, XVI (1963), 4, p. 887—902; *Biserici româneşti din Ţara Făgăraşului*, în MAr., XVI (1971), 7—8, p. 567—579; *Bisericile din lemn din Moldova*, în BMI, XLI (1972), 2, p. 39—59 (în colaborare); *Tipăritura bucureşteană din al XVIII-lea veac în satele transilvănene*, în „Bucureşti", IX (1972), p. 157—162; *Consideraţii privind arhitectura românească, de zid din Transilvania, secolul XVIII*, în BMI, XLII (1973), 2, p. 37—40 **(F.C.)**

CRISTEA, Gheorghe I.—N. 1 ianuarie 1922, com. Galicea Mare, jud. Dolj. Studii secundare la Craiova, universitare (1947) la Bucureşti. Doctor în istorie (1973). Ziarist, redactor la revista *Studii* (1957—1965). Cercetător ştiinţific principal la Institutul de istorie „N. Iorga" (din 1965). Membru al Societăţii de ştiinţe istorice din R. S. România.
II. — Modernist. Studii asupra problemei agrare din România în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Contribuţii, bazate pe material inedit, asupra învăţămîntului agricol, vieţii politice în perioada instaurării Hohenzollern-ilor şi participării românilor la Comuna din Paris.
III. — *Contribuţii la istoria problemei agrare în România. Învoielile agricole (1866—1882). Legislaţie şi aplicare*, Bucureşti, 196 p.
— *La guerre franco-allemande et le mouvement républicain de Mars 1871 à Bucarest*, în RRH, III (1964), 2, p. 277—290; *Contribuţii la istoria învăţămîntului din România. Şcoala agricolă de la Balta-Verde, Craiova (1866—1872). Rolul lui Ion Ionescu de la Brad în înfiinţarea ei*, în „Studii", XVIII (1965), 2, p. 293—322; *L'expérience de l'école agricole de Roville (France) en Roumanie*, în RRH, IV (1965), 4, p. 823—839; *Manifestări antidinastice în perioada venirii lui Carol I în România (aprilie-mai 1866)*, în „Studii", XX (1967), 6, p. 1073—1091; *Conspiraţia „republicană" din august 1870*, ibidem, XXII (1969), 2, p. 231—247; *România şi Comuna din Paris*, ibidem, XXIV (1971), 2, p. 207—219; „Prerogativele" *consiliilor comunale privind executarea tocmelilor agricole*, ibidem, XXVII (1974), 4, p. 553—565; *Criza agrară din 1865—1866 şi consecinţele sale social-economice*, în SMIMod., V (1975), p. 101—135. **(G.P.)**

CRISTIAN, Vasile I. — N. 5 iunie 1936, Movila Ruptă, com. Ripiceni, Jud. Botoşani. Studii superioare (1961) la Iaşi. Lector la Universitatea din Iaşi (din 1967). Membru al Societăţii de ştiinţe istorice.
II. — Preocupări în domeniul istoriografiei; a căutat să integreze cercetarea istorică românească, mai ales din secolul al XIX-lea, în cadrul universal.
III. — *Ioan Eliade Rădulescu şi istoria universală*, în ASUI, XII (1966), p. 223—256; *L'idéologie de l'année révolutionnaire 1848*

et la diffusion des connaissances historiques, în NEH, IV (1970), p. 185—195; *Activitatea şi opera istoriografică a lui Aaron Florian*, în ASUI, XVI (1970), 1, p.37—55 şi 2, p. 113—133; *Opera istorică a lui D. Bojincă*, ibidem, XVII (1971), 1, p. 7—72; *Nicolae Iorga şi tradiţiile istoriografiei româneşti*, în AŞUC, XVII (1971), 2, p. 137—145; *Contribuţia primelor noastre periodice la cunoaşterea istoriei naţionale*, în „Universitatea Al. I. Cuza din Iaşi la a 50-a aniversare a P.C.R.", Iaşi, 1971, p. 135—168; *Contribuţia lui Dimitrie Cantemir la dezvoltarea istoriografiei româneşti*, în AŞUC, XIX (1973), 2, p. 145—164 **(G.P.)**.

CRIŞAN, Ion H. I.—N. 7 iulie 1928, sat Ciumăfaia, com. Borşa, jud. Cluj. Studii secundare şi superioare la Cluj. Doctor în istorie (1967). Cercetător şi cercetător ştiinţific principal la Institutul de istorie şi arheologie din Cluj (din 1952).
II. — Arheolog; specialist în istoria şi cultura geto-dacilor. A participat la săpăturile arheologice din cetatea de la Grădiştea Muncelului şi aşezarea dacică de la Pecica. A realizat prima sinteză asupra lui Burebista şi asupra ceramicii geto-dacice din Transilvania, avînd la bază materiale variate şi inedite, precum şi o serie de date şi consideraţii privind evoluţia şi cronologia diferitelor categorii ceramice. A adus dovezi noi despre cultura, religia şi tehnica prelucrării argintului la daci. S-a preocupat îndeaproape şi de urmele de cultură scitică şi celtică din România. Contribuţii în domeniul istoriei medicinii, epoca veche şi străveche.
III. — *Materiale dacice din necropola şi aşezarea de la Ciumeşti şi problema raporturilor dintre daci şi celţi în Transilvania*, Baia Mare, 1966, 98 p.; *Ceramica daco-getică*, Bucureşti, 1969, 363 p.; *Burebista şi epoca sa*, Bucureşti, 1975, 450 p.
— *Le trésor d'Aţel et ses relations balcano-danubiennes*, în „Dacia", NS, III (1959), p. 353—367; *Ziridava*, în „Apulum", V (1964), p. 127—134; *Săpături şi sondaje în valea mijlocie a Mureşului*, în AMN, II (1965), p. 39—75; *Once more about the Scythian problem in Transilvania*, în „Dacia", NS, IX (1965), p. 133—145; *Continuitatea dacică în cîmpia Aradului*, în „Apulum", VII (1968), p. 241—250; *Contribuţii la problema prelucrării podoabelor dacice*, în AMN, VI (1969), p. 93—106; *Contribuţii la problema celţilor în Transilvania*, în SCIV, XXII (1971), 2, p. 149—162; *Necropola celtică de la Apahida*, în AMN, VIII (1971), p. 37—52. **(C.P.)**

CRONŢ, Gheorghe I. — N. 7 august 1903, com. Hudeşti, jud. Botoşani — m. 31 august 1976, Bucureşti. Studii secundare la Iaşi, superioare — drept şi teologie (1926—1929) la Bucureşti; specializare la Paris (1930—1933), şi Atena (1934—1935). Doctor în drept al Universităţii din Paris (1933); doctor docent (1964). Profesor secundar, asistent la facultăţile de drept şi istorie (1939—1951). Cercetător ştiinţific principal la Institutul de istorie „N. Iorga" din Bucureşti (1949—1971). Membru al Societăţii române de studii bizantine. Premiul „Arista" al Academiei din Atena (1935).
II. — Istoric al dreptului. Rezultate însemnate obţinute în cercetările referitoare la istoria dreptului românesc şi la receptarea izvoarelor romano-bizantine în vechile monumente juridice din ţările române. Studiile lui **G.C.** au pus în lumină capacitatea poporului român de a-şi crea legiuiri şi instituţii proprii, avînd în comunitatea culturală europeană din evul mediu o personalitate istorică distinctă.
III. — A colaborat la următoarele ediţii de izvoare juridice: *Codul Calimach*, Bucureşti, 1958, 1016 p.; *Carte românească de învăţătură*, Bucureşti, 1961, 432 p.; *Îndreptarea legii, 1652*, Bucureşti, 1962, 1015 p.; *Loi de jugement. Compilation attribuée aux empereurs Constantin et Justinien*, Bucarest, 1972, 220 p.; *Acte judiciare din Ţara Românească, 1775—1781*, Bucureşti, 1973, 1064 p.
— *La lutte contre l'hérésie en Orient*, Paris, 1933, 200 p.; *Instituţii medievale româneşti. Înfrăţirea de moşie. Jurătorii*, Bucureşti, 1969, 244 p.
—*Dreptul bizantin în ţările române*, în „Studii", XI (1958), 5, p. 33—60 şi XIII (1960),1, p. 57—82; *Dreptul de ctitorie în ţările române*, în SMIM, IV (1960), p. 77—116; *Byzantine juridical influences in the Rumanian Feudal Society*, în RESEE, II (1964), 3—4, p. 359—383; *Academia domnească din Bucureşti în secolul al XVIII-lea*, în „Studii", XVIII (1965), p. 833—848; *La réception des Basiliques dans les Pays Roumains*, NEH, III (1965), p. 299 — 307; *Les novelles de Leon le Sage dans les Pays Roumains*, în RRH, IV (1967), p. 717—730; *L'Eclogue des Isauriens dans les Pays Roumains*, în „Balkan Studies", IX (1968), 2, p. 359—374; *La réception du droit romano byzantin dans les Pays Roumains*, în NEH, IV (1970), p. 133—138; *Feudalismul bizantin*, în „Studii", XXIV (1971), 1, p. 139—152. **(D.M.)**

CSALLNER, Robert I.—N. 23 aprilie 1875, Unirea, Bistriţa — m. 15 aprilie 1944, Sibiu. Studii de istorie, geografie şi teologie la Leipzig, Berlin şi Cluj (1893—1897). Profesor secundar la Sibiu (1900—1939).
II. — Istoric şi specialist în geografie istorică. Cercetări statistice şi cartografice privind viaţa socială şi economică a saşilor

în evul mediu; bun cunoscător al colonizării germane în nord-estul Transilvaniei.
III. — *Der königliche Markt Tartlau*, Sibiu, 1930, 47 p.
—*Deutsche Texte aus dem Archiv der Stadt Hermannstadt und der Sächsischen Nation, Urkundenabteilung von 1429—1600*, în Kbl, XXIX (1906), p. 11—13, 22—24, 37—42, 84—85; XXX (1907), p. 4—9, 24—26, 38—40, 77—79; XXXI (1908), p. 110—115; XXXII (1909), p. 22—24, 38—40; XXXIII (1910), p. 21—22, 114—116, 136—137; *Aus der ältesten Vergangenheit der deutschen Ansiedlungen im Norden Siebenbürgens*, ibidem, XXX (1907), p. 65—77; XXXI (1908), p. 34—41, 49—55; *Sächsische Adelsgeschlechter des Nösnergaues*, în „Bistritzer Kalender", 1928, p. 110—121; 1929, p. 105—119; *Beiträge zur Flurentwicklung und Wirtschaftsgeschichte des Bistritzer Distriktes*, ibidem, 1931, p. 102—110; 1932, p. 115—128; 1933, p. 97—109; 1934, p. 93—109; 1936, p. 98—113. **(A.A.)**

CSÉLENYI, Béla I. — N. 16 iulie 1911, Tîrgu-Mureş. Studii secundare la Tîrgu-Mureş, universitare la Cluj. Doctor în istorie (1949). Profesor secundar la Tîrgu-Mureş, Tîrgu-Secuiesc, Miercurea Ciuc şi Cluj (1933—1949). Profesor la Universitatea Bolyai din Cluj (din 1949).
II. — Specialist în istoria medievală a Transilvaniei. Studii cu privire la mişcările populare.
III. — Colaborator la *Istoria României* vol. II, III, Bucureşti, 1962—1964.
— *Bolyai János élete és müve* (Viaţa şi opera lui **B.J.**), Bucureşti, 1953, p. 19—61 (în colaborare); *A székely felkelők és a szászok kapcsolatairól 1562-ben* (Despre legăturile răsculaţilor secui cu saşii în 1562), în „A Kolozsvári Victor Babeş és Bolyai János Egyetem Közleményei", 1956, 1—2, p. 191—212; *A moldvai csángók és az 1907-es parasztfelkelés* (Ceangăii din Moldova şi răscoala din 1907), în „Adalékok az 1907-es parasztfelkelés történetéhez" (Contribuţii la istoria răscoalei ţărăneşti din 1907), Bucureşti, 1957, p. 5—22; *Circulaţia bănească în Transilvania*, capitol din lucrarea: C. C. Kiriţescu „Sistemul bănesc al leului", Bucureşti, 1964; *Cîteva date privind istoria Clujului în perioada absolutismului*, în SUBB, 1971, 1, p. 63—72.
A colaborat la traducerea maghiară a lucrării lui D. Cantemir *Descrierea Moldovei*, la care a scris şi o prefaţă; *Moldova leirása*, Bucureşti, 1973, 224 p. **(L.D.)**

CSEREI, Mihály I. — N. 21 octombrie 1668, sat Racu, com. Siculeni, jud. Harghita — m. 22 aprilie 1756, com. Aita Mare, jud. Covasna. Carieră politică şi militară sub Francisc Rákóczi al II-lea şi Leopold I. În slujba habsburgilor a îndeplinit diferite înalte funcţii administrative. După 1721, retras la Aita Mare, îşi redactează cronica, care cuprinde evenimentele dintre 1661 şi 1712.
II. — Scrisă de pe poziţii habsburgofile, cronica lui **C.M.** oferă un bogat material despre o frămîntată perioadă din istoria Transilvaniei (sfîrşitul sec. XVII — începutul sec. XVIII). Se dau şi ştiri de mare interes privitoare la istoria Moldovei şi Ţării Româneşti, ca şi la participarea românilor la mişcarea condusă de Francisc Rákóczi al II-lea.
III. — *Vera historia transilvanica ab anno 1661 incipiendo elaborata per Michaelem Cserei de Nagy Ajta et descripta in exilio Coronensi anno 1709 mense Decembri*, editată de Emich Gusztáv sub titlul: *Nagyajtai Cserei Mihály históriája* (Istoria lui **C.M.** de Aita Mare), Pesta, 1852, 480 p.; extrase în traducere românească rezumativă la G. Bariţiu, *Din cronica lui Mihail Cserei 1661—1711*, în „Transilvania", 1869. **(L.D.)**

CSETRI, Alexa I. — N. 11 aprilie 1924, Turda. Studii medii şi superioare (1947) la Cluj. Doctor în istorie (1949). Profesor secundar (1947—1949). Asistent, lector (1949—1958) şi conferenţiar (din 1959) la catedra de istorie universală a Universităţii din Cluj.
II. — Contribuţii la istoria Transilvaniei secolelor XVIII-XIX. Studii cu privire la evoluţia agrară şi istoria ţărănimii, dezvoltarea tehnicii, demografia istorică, ecoul mişcării revoluţionare din Europa în Transilvania, revoluţia din 1848 şi istoria culturii naţionalităţii maghiare. A publicat o serie de izvoare importante pentru istoria Transilvaniei.
III. — *Tanulmányok az erdélyi kapitalizmus kezdeteiről* (Studii despre începuturile capitalismului în Transilvania), Bucureşti, 1956, 142 p. (în colaborare); *Teleki Sándor. Emlékezzünk régiekről* (**T.S.** Memorii), Bucureşti, 1973, 576 p.
—*Muncitorii din regiunea Baia Mare în timpul revoluţiei din 1848—1849*, în SRIR, 1954, 2, p. 1107—1143; *Adatok az 1821. évi népi felkelés erdélyi visszhangjához* (Contribuţii la ecoul în Transilvania al răscoalei populare din 1821), în SUBB, 1959, 1, p. 67—79; *O încercare de eliberare a iobagilor din anul 1832*, în AIIC, I-II (1958—1959), p. 179—189; *Iratok az erdélyi parasztság 1831. évi mozgalmainak kérdéséhez* (Acte privind problema mişcărilor ţărăneşti ardelene din anul 1831), în SUBB, 1962, 1, p. 57—97; *Prizonieri şi refugiaţi ai răscoalei poloneze din 1830—1831 în Transilvania*, ibidem, 1966, 1, p. 67—89; *Stratificarea socială a populaţiei din Transilvania la sfîrşitul orînduirii feudale (1767—1821)*, în „Populaţie şi societate", vol. I, Cluj, 1972, p. 139—238 (în colaborare). **(L.D.)**

CUPŞA, Ion I. — N. 28 octombrie 1912, Cuceu-Jibou. Studii superioare — Facultatea de geologie la Galaţi şi Şcoala superioară de război la Bucureşti. Doctor în istorie (1972). Profesor, şeful catedrei de istorie militară la Academia militară — Bucureşti.
II. — Istoric militar. Studii privind contribuţia militară, economică şi politică a României la războiul antihitlerist, precum şi privitoare la diverse aspecte din istoria primului şi celui de-al doilea război mondial.
III. — *Arta militară a moldovenilor în a doua jumătate a secolului al XV-lea (Ştefan cel Mare)*, Bucureşti, 1958, 135 p.; *România în războiul antihitlerist, 23 aug. 1944—9 mai 1945*, Bucureşti, 1966, 813 p. (coautor); *Armata română în campaniile din 1916—1917*, Bucureşti, 1967, 342 p.; *Războiul pentru independenţa naţională a României*, 1967, 111 p. (în colaborare); *Marea conflagraţie a secolului XX. Al doilea război mondial*, Bucureşti, 1971, 735 p. (coautor); *Atlas istoric*, Bucureşti, 1971, 199 p. (în colaborare); *Armata română pe frontul antihitlerist. Studiu operativ-teoretic*, Bucureşti, 1973, 420 p.
—*Armata română în lupta pentru libertate, independenţă şi unitate politică*, în „Unitate şi continuitate în istoria poporului român", Bucureşti, 1968, p. 359—380; *La contribution de la Roumanie à la défaite de l'Allemagne*, în „Revue Historique du 2-e guerre mondiale", numero special sur la Roumanie en Guerre, LXX (1968), p. 57—68. **(T.U.)**

CURTICĂPEANU, Vasile I.—N. 7 martie 1923, com. Fărăgău, jud Mureş. Studii secundare la Tîrgu-Mureş, Gherla, Năsăud; universitare (1950) la Cluj. Doctor în istorie (1969). Redactor la Editura ştiinţifică (1950—1954) şi la Editura Academiei (din 1954). Conferenţiar la Facultatea de istorie din Bucureşti (din 1971).
II. — Contribuţii substanţiale la investigarea istoriei moderne a României, cu precădere a Transilvaniei, sub raport cultural. Studiile sale se circumscriu ideii de unitate a poporului român din toate provinciile istorice.
III. — *Die rumänische Kulturbewegung in der Oesterreichischen Monarchie*, Bucureşti, 1966, 150 p. + 1 h; *Mişcarea culturală românească pentru Unirea din 1918*, Bucureşti, 1968, 288 p. + 1 h.; *Epoca lui Cuza Vodă*, Bucureşti, 1973, 208 p. + il.
— *Aus dem Kamf der Siebenbürgen — Rumänen um kulturelle Entwicklung am Ende des XIX und Anfang des XX Jhs.*, în NEH, II (1960), p. 511—538; *Mişcările de eliberare ale românilor, slovacilor şi croaţilor pe teritoriul Ungariei în perioada 1900—1914*, în vol. „Destrămarea monarhiei Austro-Ungare", Bucureşti, 1965, p. 127—137; *Cultura în sprijinul Unirii*, în vol. „Desăvîrşirea unificării statului naţional român. Unirea Transilvaniei cu România", Bucureşti, 1968, p. 316—352; *Oglindirea procesului de unitate naţională politică a românilor în istoriografia modernă*, în vol. „Unitate şi continuitate în istoria poporului român", Bucureşti, 1968, p. 381—394; *Le rôle du mouvement irrédentiste dans la libération des peuples de la domination de l'empire Austro-Hongrois*, în NEH, IV (1970), p. 283—295. **(G.P.)**

CUŞNIR-MIHAILOVICI, Clara I. — N. 5 mai 1903 Bălţi (azi — U.R.S.S.). Studii secundare la Bălţi, universitare la Moscova. Director al Institutului de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. (1951—1953) şi director al Muzeului de istorie a Partidului Comunist, a mişcării revoluţionare şi democratice din România (1955—1965).
II. — Contribuţii la studierea mişcării revoluţionare la sfîrşitul primului război mondial şi în anii avîntului revoluţionar în România.
III. — *Despre situaţia revoluţionară din România în perioada 1918—1920*, Bucureşti, 1955, 120 p.; *Mişcarea muncitorească din România între anii 1917—1921. Crearea Partidului Comunist din România*, Bucureşti, 1960, 352 p. (în colaborare). **(T.U.)**

CUTIŞTEANU, Simion I. — N. 26 august 1928, Botoşani. Studii secundare şi universitare la Bucureşti. Cercetător (din 1954) la Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R.
II. — Specialist în istoria mişcării muncitoreşti şi istoria P.C.R. Contribuţii privind evocarea principalelor momente şi a unor militanţi comunişti din perioada interbelică.
III. — *David Fabian. Studiu introductiv şi antologie*, Bucureşti, 1972, 279 p. (în colaborare).
—*Rolul presei ilegale conduse de P.C.R. împotriva dictaturii militare fasciste, pentru scoaterea României din războiul hitlerist şi alăturarea ei coaliţiei antihitleriste (iunie 1941—august 1944)*, în RA, XLI (1964), 1, p. 111—132; *Lupta maselor muncitoare din România în primii ani ai crizei economice mondiale a capitalismului (1921—1933)*, în „Cumidava", IV (1970), p. 361—386; *Elucidarea problemei caracterului revoluţionar, imperativ major al activităţii ideologice şi politice a P.C.R. în anii 1921—1931* în „Studii", XXIV (1971), 3, p. 487—500; *Momente principale în clarificarea de către P.C.R. a problemei caracterului şi perspectivelor revoluţiei din ţara noastră (1921—1931)*, în „În slujba cercetării marxiste a istoriei P.C.R.", Bucureşti, 1971, p.241—254. **(T.U.)**

D

DAICOVICIU, Constantin I. — N. 1 martie 1898, com Căvăran, (azi Constantin Daicoviciu, jud. Caraş-Severin) — m. 27 mai 1973, Cluj. Studii secundare la Lugoj şi Caransebeş, universitare—filologia clasică — la Cluj (1918—1922); specializare la Şcoala română din Roma (1925—1927). Călătorii de studii (1929—1932), în Austria, Germania, Franţa, Grecia şi Ungaria. Doctor în istorie şi arheologie (1928) şi docent (1932). Asistent de istorie antică (1928), conferenţiar de Antichităţi şi Epigrafie (1932—1938), profesor de Arheologie şi Preistorie (1938—1948), profesor de istorie veche a României (1949—1968), rector (1957—1968) al Universităţii din Cluj. Secretar al Comisiei Monumentelor istorice din Transilvania (1921—1940) şi preşedinte al Comisiei Monumentelor istorice din Bucureşti (1947—1948). Director al Institutului de Studii clasice, al Institutului de istorie din Cluj (din 1949) şi al Muzeului de istorie a Transilvaniei (1945—1973). Membru corespondent al Institutului arheologic german din Berlin şi al Societăţii de studii latine din Paris. Membru titular al Academiei R. S. România (din 1955). Preşedinte al Secţiei de ştiinţe istorice şi membru a Prezidiului Academiei R. S. România. A deţinut importante funcţii de stat. Premiul Academiei Române (1932); premiul de stat (1950). Raportor la congrese şi conferinţe internaţionale de specialitate.

II. — Istoric al antichităţii şi arheolog; a desfăşurat, timp de peste trei decenii, o bogată şi permanentă activitate ştiinţifică. Pasionat cercetător şi profund cunoscător al antichităţii, preocupările sale au fost îndreptate mai ales spre cunoaşterea şi lămurirea principalelor probleme ale istoriei şi civilizaţiei geto-dacilor. A condus ani în şir cu autoritate şi competenţă să păturile din cetăţile dacice din Munţii Orăştiei. Ca urmare a acestor valoroase cercetări au fost scoase la iveală renumitele ruine ale cetăţilor dacice de la Grădiştea Muncelului, Piatra Roşie, Blidaru şi ale aşezărilor de la Rudele, Feţele Albe etc. Toate aceste cercetări şi descoperiri, în special cele făcute în capitala Daciei, Sarmizegetusa, (Grădiştea Muncelului) au contribuit în mod substanţial la o mai bună cunoaştere a istoriei şi culturii materiale şi spirituale a dacilor din perioada celor doi mari regi Burebista şi Decebal. I-a atras în mod deosebit atenţia istoria Daciei romane. Între anii 1924—1936 a executat săpături de amploare la Sarmizegetusa romană (Ulpia Traiana). În cadrul aceloraşi preocupări a efectuat recunoaşteri pe limesul de nord-vest al Daciei şi săpături în castrele de la Micia şi la Pórolissum. Printre contribuţiile sale mai de seamă se înscrie în primul rînd lucrarea *La Transylvanie dans l'antiquité* care este o sinteză cuprinzătoare a istoriei Daciei intracarpatice din paleolitic şi pînă la începuturile epocii feudale. La aceasta se adaugă o serie întreagă de studii de arheologie dacică şi de epigrafie romană. Paralel cu activitatea sa ştiinţifică **C.D.**, ca dascăl desăvîrşit şi ca bun organizator totodată, a format numeroase cadre de istorici şi arheologi.

III. — *Istoria României*, vol. I — redactor responsabil şi coautor (p. 253—341).

— *La Transylvanie dans l'antiquité*, Bucureşti, 1945, 269 p.; *Aşezările dacice din Munţii Orăştiei*, Bucureşti, 1951, 116 p. (în colaborare); *Cetatea dacică de la Piatra Roşie. Monografie arheologică*, Bucureşti, 1954, 167 p.; *Dacica*, Cluj, 1969, 589 p. (culegere de articole publicate anterior); *La formation du peuple roumain et de sa langue*, Bucureşti, 1963, 65 p. (în colaborare).

— *Fouilles et recherches à Sarmizegetusa* în „Dacia", I, (1924), p. 225—263; „Dacia", 3—4, (1927—1932), p. 516—556; *Micia I. Cercetări asupra castrului în* ACMIT, 3, (1930—1931), p. 3—43: *Sarmizegetusa (Ul-*

pia Traiana), în lumina săpăturilor, în ACMIT, 4, (1932—1938), p. 353—413; *Problema continuității în Dacia. Cîteva observații și precizări de ordin istorico-arheologic*, în AISC, 3, (1936—1940), p. 200—270; *Dacii din Munții Orăștiei și începuturile statului sclavagist dac*, în SCSC, I, (1950), 2 p. 111—126; *Studiul traiului dacilor din Munții Orăștiei. Șantierul Grădiștea Muncelului* în SCIV, I, (1950), 1, p. 137—148; II, (1951), 1, p. 95—126; III (1952), 1, p. 281—310; IV, (1953), 1—2, p. 153—219; V, (1954), 1—2, p. 123—159; VI, (1955), 1—2, p. 195—238; *Le problème de l'état et de la culture des Daces à la lumière des nouvelles recherches*, în NEH, 1, (1955), p. 121—137; *O diplomă militară din Dacia Porolissensis. Știri noi despre organizarea Daciei romane*, în AMN, I (1964), p. 163—180 (în colaborare): *Einige Probleme der Provinz Dazien während des 3. Jahrhunderts*, în SC, VII (1965), p. 235—250; *Severus Alexander și provincia Dacia*, în AMN, III (1966), p. 153—171; *La politique étrangère des „rois" daces*, în RREI, 1—2, (1967), p. 145—161; *Noi considerații asupra Daciei Malvensis*, în AMN, IV (1967), p. 73—83 (în colaborare).

IV. — *Academicianul Constantin Daicoviciu*, în *Omagiu lui Constantin Daicoviciu*, București, 1960, p. IX—XIX; *Academicianul Constantin Daicoviciu (1898—1973)* în „In memoriam Constantini Daicovicii", Cluj, 1974, p. 5—8. **(C.P.)**

DAICOVICIU, Hadrian I. — N. 11 octombrie 1932, Cluj. Studii secundare la Sibiu și Cluj, universitare la Facultatea de istorie din Kazan-URSS (1951—1953) și din Cluj (1953—1955). Doctor în istorie (1971). Asistent, lector și conferențiar la Facultatea de istorie din Cluj; director adjunct și director (din 1973) al Muzeului de istorie a Transilvaniei. Membru al Societății de studii clasice și al Uniunii internaționale de științe pre și protoistorice. A participat cu comunicări la congrese și conferințe internaționale de specialitate. A primit premiul „Vasile Pârvan" al Academiei R.S.R. (1965).

II. — Istoric al antichității; pe lîngă activitatea didactică, a desfășurat și o susținută muncă de cercetare, dedicată aproape exclusiv istoriei Daciei dinainte și după cucerirea romană. Autor al unei lucrări speciale despre istoria și cultura dacilor, pe bază de izvoare scrise și arheologice, de la începuturi și pînă în momentul războaielor cu romanii. A dat noi interpretări unora dintre scenele de pe Columna Traiană și a publicat unele studii despre anumite aspecte privind provincia Dacia și raporturile dintre daci și romani.

III. — *Dacii*, București, 1965, 249 p.; *Columna lui Traian*, București, 1968, 36 p. (în colaborare); *Dacia de la Burebista la cucerirea romană*, Cluj, 1972, 385 p.
— *Il tempio calendario dacico di Sarmizegetusa*, în Dacia, N.S., IV (1960), p. 231 — 254; *Adenda la „Așezările dacice din Munții Orăștiei"*, în AMN, I (1964), p. 111—123; *Coronamentele în formă de trunchi de piramidă arcuită pe teritoriul Daciei*, în „Apulum", VII (1968), p. 333—351; *Les rois daces de Burébista à Décébale*, în Dacia, N.S., XIV (1970), p. 159—166 (în colaborare): *Notes sur la première guerre dacique de Trajan*, în AMN, VII (1970), p. 109—124; *Burebista și Dobrogea*, în Pontica, IV (1971), p. 89—96. **(C.P.)**

DAMÉ Frédéric I. — N. 1849, Tonnerre (Franța) — m. 1907, București. Liceul Saint Louis și facultatea de drept din Paris. Înființează, cu Bonifaciu Florescu, la Paris, foaia *L'Avenir* (1868). În 1872 vine în România. Înființează, conduce sau colaborează la foile *La Roumanie, politique, commercial, financier et littéraire* (București, 1873—1876); *La Roumanie contemporaine et les peuples de l'Europe orientale* (Paris, București 1874—1875); *Națiunea română* (1877); *Drapelul român* (1877); *La liberté roumaine* (1877—1891); *Cimpoiul* (1883—1890); *Le Bossu* (1884—1885); *L'Orient* (1885—1887), *Românul*, *L'Indépendance roumaine*, *Le journal de Bucarest* etc. Secretar general al primei societăți a presei române (1892). Profesor de limba franceză la liceele „Matei Basarab", „Sf. Sava" și „Gh. Lazăr" din București.

II. — Gazetar de orientare liberală cu preocupări de istorie. Filo-român. N. Iorga i-a imputat „falsificările spiritului istoriei povestite". Își păstrează valoarea documentară statisticile sale asupra învățămîntului ca și instrumentele de lucru în domeniul lingvisticii. Dicționarul său constituie un ajutor neprețuit în primul rînd pentru înțelegerea de către străini a arhaismelor limbii române.

III. — *La Résistance. Les maires, les députés de Paris et le Comité Central du 18 au 26 Mars/1871/. Avec pièces officielles et documents inédits*, Paris, 1871, 378 p.; *L'Etat roumain et la paix de l'Orient. Neutralisation de la Roumanie*, București, 1877, X + 62 p.; *Quinze mois de régime libéral en Roumanie*, Paris, 1886, XII + 421 p. (în colaborare): *Nouveau dictionnaire roumain-français*, I—V, 5 vol., București, 1893—1900; *Încercare de terminologie populară română. Cu 300 de gravuri*, București, 1898, 192 p.; *Histoire de la Roumanie contemporaine depuis l'avénement des princes indigènes jusqu-à nos jours (1822—1900)*, Paris, 1900, 451 p. + 1 h.; *Bucarest en 1906*, București, 1907, IV + 548 p.

IV. — Iorga, N., *Frédéric Damé și istoria României contemporane*, București, 1900, 61 p. **(G.P.)**

DAN, Dimitrie **I.** — N. 20 octombrie 1856, Suceava — m. 25 mai 1927. Studii secundare la Suceava, universitare-teologie la Cernăuți. Preot la Jujineț, Lujeni și Straja. Membru corespondent al Academiei Române (din 1904).
II. — Istoric regional cu numeroase studii privind istoria și folclorul Bucovinei (unele publicate în limba germană) și monografii. A editat documente și inscripții.
III. — *Din toponimia românească. Studiu istorico-lingvistic*, București, 1896, 75 p.; *Comuna Straja și locuitorii ei. Studiu istoric, topografic și istoric. Cu 9 ilustrațiuni, portretul autorului și o hartă a comunei*, Cernăuți, 1897, 112 p. + 4 f. + 2 pl.; *Mănăstirea și comuna Putna. Cu două apendice*, București, 1905, IV + 262 p. + 1 pl.; *Cronica episcopiei de Rădăuți. Cu apendice de documente slavone originale și traduse și mai multe ilustrațiuni*, Viena, 1912, VII + 264 p. + 9 pl.; *Mănăstirea Sucevița. Cu anexe de documente ale Suceviței și Schitului celui Mare*, București, 1923, 226 p. **(N.S.)**

DAN, Mihail P. **I.** — N. 24 iunie 1911, Turnu Măgurele — m. 18 iulie 1976, Cluj. Studii secundare la Turnu Măgurele, superioare (1936), la Cluj; specializare la Praga și Brno (1937—1939). Doctor în istorie (1942), doctor docent (1962). Asistent (1940—1948), conferențiar (1948—1964) și profesor universitar (din 1964), la Facultatea de istorie din Cluj. Cercetător științific la Institutul de istorie și arheologie din Cluj (1949—1959). Om de știință emerit al R.S. România.
II. — Preocupări de istorie medie și modernă. A realizat valoroase contribuții la istoria relațiilor poporului român cu popoarele vecine, mai cu deosebire în domeniul politic și economic. Studiile sale se bazează pe o serioasă documentare adesea inedită. Autor de lucrări de popularizare a științei istorice, care s-au bucurat de o bună primire din partea marelui public.
III. — *Cehi, slovaci și români în veacurile XIII—XVI*, Sibiu, 1944, 477 p.; *Sub flamura Taborului. Mișcarea revoluționară husită*, București, 1959, 344 p.; *Crestomație de istorie universală medie — Evul mediu timpuriu*, București, 1970, 298 p. (în colaborare); *Un stegar al luptei antiotomane Iancu de Hunedoara (1407—1456)*, București, 1974, 136 p.

— *Știri privitoare la Mihai Viteazul în cîteva broșuri germane contemporane*, în AIINC, X (1945), p. 256—290; *Știri privitoare la istoria țărilor române în cronicile ucrainene (1648—1782)*, în SMIM, II (1957), p. 205—288; *Elemente progresiste în opera lui Ioan Bogdan*, în AIIC, I—II (1958—1959), p. 199—218; *Bistrița în secolul al XVI-lea și relațiile ei comerciale cu Moldova*, în SH, IX (1964), 2, p. 22—83 (în colaborare); *Din istoria iobăgimii române transilvănene. Iobagi români în Polonia în sec. XVI*, în AMN, II (1965), p. 345—364; *Le commerce balkano-levantin de la Transylvanie au cours de la seconde moitié du XVI-e siècle et au début du XVIIe siècle*, în RESEE, V (1967), 1—2, p. 87—117; *Ideea de unitate a poporului român oglindită în istoriografie*, în AIIC, XI (1968), p. 25—57 (în colaborare); *Stare dějiny Rumunska v „Slovanských staretitnostiach" L. Niederléha*, în „Slovanské Studie Historia", XII (1971), p. 221—245; *Relațiile comerciale dintre Oradea și Cracovia la sfîrșitul secolului al XVI-lea*, în „Crisia", III (1973), p. 167—181. **(D.M.)**

DANIELOPOLU-PAPACOSTEA, Cornelia **I.** — N. 12 iunie 1927, București. Studii secundare și superioare (1945—1949) la București. Redactor la Editura Politică. Cercetător științific principal la Institutul de Studii Sud-Est Europene.
II. — Balcanolog. Contribuții privind istoria culturii. Preocupări de istorie economică, îndeosebi despre relațiile comerciale ale unor regiuni din Peninsula Balcanică.
III — *Relațiile comerciale ale Țării Românești cu Peninsula Balcanică (1829—1859)*, București 1970, 308 p. (în colaborare).
— *O bibliotecă din Moldova la începutul secolului al XIX-lea. Biblioteca de la Stînca*, în SCB, V (1963), p. 215—220; *Le régime privilégié des marchands bulgares et grecs en Oltenie pendant l'occupation autrichienne (1718—1738)*, în RESEE, IV (1966), 3—4, p. 475—490; *La vie culturelle des communautés grecques de Roumanie dans la seconde moitié du XIX-e siècle*, ibidem, VII (1969), 3, p. 475—493; *Les lectures grecques dans les Principautés Roumaines après 1821 (1821—1866)*, în „Balkan Studies", XI (1970), 1, p. 157—168; *Les cours de grec dans les écoles roumaines après 1821 (1821—1866)*, în RESEE, IX (1971), 1, p. 71—90; *La compagnie „grecque" de Brașov. La lutte pour la conservation des privilèges (1777—1850)*, ibidem XII (1974), 1, p. 59—78; *Les contacts des intellectuels roumains avec les „hellénismes périphériques" (1818—1838)*, ibidem, 3, p. 555—566. **(D.M.)**

DANKANITS, Ádám **I.** — N. 2 ianuarie 1932, Cluj — m. 4 martie 1977, București. Studii medii și universitare la Cluj. Muzeolog (1955—1957), bibliograf la Biblioteca documentară Teleki-Bolyai (1958—1960). Lector la Institutul pedagogic din Tîrgu Mureș (1961—1967). Cercetător la Centrul de științe sociale al Academiei R.S. România (1968—1970).

II. — Istoria cărţii şi a tiparului din Transilvania în secolele XVI-XVIII, istoria ştiinţei, a influenţelor europene în Transilvania constituie obiectul cercetărilor desfăşurate de **D.A.**

III. — *XVI századi olvasmányok* (Lecturi din secolul al XVI-lea), Bucureşti, 1974, 115 p. — *Săpături arheologice de la Ciumbrud* în MCA, V, (1959), p. 605—625 (în colaborare); *Adatok a XVIII. századi enyedi nyomda történetéhez* (Despre istoria tipografiei din Aiud în sec. al XVIII-lea), în „Nyelv — és Irodalomtudományi Közlemények", 1960, nr. 1—2, p. 140—158; *Erasmus erdélyi olvasói* (Cititorii transilvăneni ai lui Erasm), *ibidem*, 1967, nr. 1—2, p. 115—131; *A XVII század helye könyvtártörténetünkben* (Locul sec. al XVIII-lea în istoria cărţii, în „Korunk", 1972, 8, p. 1238—1253; *Cultura europeană reflectată în incunabulele din bibliotecile transilvănene*, în „Studii de istorie, filologie şi istoria artei", Bucureşti, 1972, p. 39—53. **(L.D.)**

DAPONTE, Constantin I. — N. cca 1714 în insula Skópelos (Grecia) — m. 4 decembrie 1784 în m-rea Xeropotam de la Muntele Athos. Studii la Academia domnească din Bucureşti. Secretar al lui Constantin şi apoi al lui Ioan Mavrocordat, apoi mare căminar. Refugiat în Crimeea (1746) de teama turcilor, este arestat în anul următor la Constantinopol; stă în temniţă aproape doi ani. Se călugăreşte luîndu-şi numele de Chesarie.

II. — Cronicar. Dintre scrierile sale, cele care interesează istoria românească sînt: *Efemeridele dacice*, o cronică amănunţită a războiului ruso-austro-turc din 1736—1739, desfăşurat pe teritoriul românesc, scrisă din ordinul lui C. Mavrocordat. *Cronograful de la 1648—1704*, la a cărui redactare autorul a folosit şi informaţii care nu se găsesc în alte surse; *Catalogul istoric al oamenilor însemnaţi din secolul al XVIII-lea* cu date variate despre personalităţile greceşti post-bizantine, dintre care unele şi-au desfăşurat activitatea şi pe teritoriul ţărilor române.

III.—IV. — Ediţii: *Éphemerides daces*, ed. E. Legrand, 3 vol., Paris, 1880—1888; C. Erbiceanu, *Cronicarii greci*, Bucureşti, 1888, p. 5—63. **(F.C.)**

DAŞCOVICI, Neculai I. — N. 13 februarie 1888, Calafat — m. 22 februarie 1969, Bucureşti. Studii liceale la Bucureşti şi Brăila, superioare—drept — la Universităţile din Bucureşti şi Paris (1906—1912). Doctor în drept al Universităţii din Paris (1915). Profesor de Drept internaţional public la Universitatea din Iaşi (din 1923). Intensă activitate publicistică în cotidienele epocii. Membru al mai multor societăţi ştiinţifice străine.

II. — Publicist, jurist şi istoric. Preocupări de drept internaţional public, militînd în diferite organisme internaţionale şi prin activitatea ştiinţifică pentru recunoaşterea drepturilor României pe plan internaţional.

III. — *Interesele şi drepturile României în texte de drept internaţional public*, Iaşi, 1936, LXXII + 686 p.; *Marea noastră sau regimul strîmtorilor*, Iaşi, 1937, 306 p. **(N.E.)**

DĂSCĂLESCU-DIACIUC, Mihai I.—II. N. 1902 — m. 1938. Autodidact cu largi cunoştinţe în domeniul istoriei, economiei şi filozofiei, **D.D.**, ridicat din mediul ţărănesc, s-a preocupat de problema agrară, de mişcările revoluţionare ale ţărănimii de-a lungul secolelor, de trecutul de luptă pentru libertate naţională şi socială a poporului român. Publicist marxist, membru al Partidului Comunist Român, aflat în ilegalitate, **D.D.** a publicat în 1936, în *Era nouă*, sub semnătura Alex. Savu un studiu despre Tudor Vladimirescu iar în anul următor, 1937, avea să vadă lumina tiparului, la Piatra Neamţ, lucrarea sa despre răscoala de la Bobîlna, cu prilejul împlinirii a 500 de ani de la izbucnirea ei. Lucrarea îşi propune „să servească ca busolă de orientare a acelor elemente care în mod conştient şi dezinteresat caută să ajute poporul, ţărănimea".

III. — *Răscoala iobagilor de la Bobîlna*, Bucureşti, 1957, 180 p. **(Şt. Şt.)**

DEAC, Augustin I. — N. 9 august 1928, com. Măerişte, jud. Sălaj. Studii secundare la Şimleul Silvaniei şi Zalău, universitare (1950—1954) la Cluj. Doctor în istorie (1959); Şef de sector (1958—1965), director adjunct (1965—1973), cercetător ştiinţific principal (din 1973) la Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă CC. al P.C.R.; asistent (1953—54) la Universitatea din Cluj şi conferenţiar (din 1958) la Academia „Ştefan Gheorghiu". Membru corespondent al Academiei de ştiinţe sociale şi politice (1970). Premiul „Ştefan Gheorghiu" al Academiei R.S. România (1964).

II. — Specialist în istoria mişcării muncitoreşti şi socialiste în epoca modernă şi contemporană şi în istoria P.C.R. Contribuţii la elaborarea a numeroase monografii, culegeri tematice şi la editarea unor volume de documente privind principalele momente din viaţa politică şi din lupta revoluţionară înainte de primul război mondial şi în perioada interbelică.

III. — *Mişcarea muncitorească din Transilvania 1890—1895*, Bucureşti, 1962, 394 p.; *Internaţionala I-a şi România*, Bucureşti, *1964*, *176* p.; *Mişcări şi frămîntări ţărăneşti în România la sfîrşitul secolului al*

XIX-lea, București, 1965, 275 p. (în colaborare); *1907 văzut peste hotare*, București, 1967, 296 p.; *Februarie 1933. Ecoul internațional al eroicelor lupte ale ceferiștilor și petroliștilor*, București, 1967, 304 p. (în colaborare); *Monarhia de Hohenzollern văzută de contemporani*, București, 1968, 646 p. (în colaborare); *Unirea Transilvaniei cu România (1 decembrie 1918)*, București, 1972, 773 p. (coautor); *Engels și România*, București, 1970, 284 p.; *Istoria poporului român*, București, 1970, 456 p. (coautor); *Crearea Partidului Comunist Român*, București, 1971, 643 p. (coautor); *Lenin și România*, București, 1971, 196 p. (în colaborare); *Comuna din Paris și mișcarea muncitorească și democratică din România*, București, 1972, 448 p. (coautor); *Caracterul participării României la primul război mondial*, București, 1973 63 p.
— *Documente ale mișcării muncitorești privind Unirea Principatelor și desăvîrșirea unității naționale a României (1859—1918)*, în AI, XII (1966), 1, p. 110—122; *Însemnări inedite ale lui K. Marx privind locul României în economia europeană*, în „Probleme economice", nr. 4/968, p. 16—21; *C. Dobrogeanu-Gherea, personalitate marcantă a mișcării muncitorești internaționale*, în AI, XXI (1975), 5, p. 89—100; *Sprijinul acordat în România marinarilor ruși de pe crucișătorul „Potemkin"*, ibidem, nr. 6 p. 58—72 **(I.C.)**

DEACONU, Luchian I.—N. 7 iunie 1939, com. Logrești, jud. Gorj. Studii secundare la Tg. Jiu, universitare la București. Muzeograf, cercetător științific la Centrul de științe sociale Craiova (1966—1973). Directorul Muzeului Olteniei (din 1973).
II. — Contribuții privind istoria contemporană a României; studii despre istoria Olteniei în secolul XX, cu privire specială îndeosebi asupra situației materiale și luptei maselor populare împotriva ocupației germane din 1916—1918.
III. — *Documente privind problema țărănească în Oltenia în primele două decenii ale veacului al XX-lea*, Craiova, vol. I (1901—1910), 1967, 467 p.; vol. II (1911—1920), 1971, 567 p. (coeditor); *Lupta maselor populare din județul Dolj împotriva dictaturii antonesciene și a războiului hitlerist*, Craiova, 1969, 93 p.; *Dolj, pagini de istorie revoluționară*, Craiova, 1971, 165 p. (în colaborare); *Pagini din istoria mișcării revoluționare și democratice de tineret din Oltenia*, Craiova, 1972, 204 p. (coautor).
—*Răscoala țăranilor din Tîrgu-Logrești, Gorj (9 mai 1932)* în „Historica", I (1970), p. 119—130 (în colaborare): *Locul luptelor de partizani din județele Gorj și Mehedinți în cadrul mișcării de rezistență a populației din teritoriul vremelnic ocupat în anii 1916—1918*, ibidem, II (1972), p. 187—213; *Din istoricul presei muncitorești și socialiste din Oltenia*, ibidem, III (1974), p. 171—192 (în colaborare). **(T.U.)**

DEÁK, Farkas I.—N. 4 aprilie 1832, Tîrgu Mureș — m. 4 iunie 1888, Tîrgu Mureș. Studii medii în orașul natal. Participă la revoluția din 1848—1849 fiind amestecat și în complotul antihabsburgic din Tîrgu Mureș de la 1852. Condamnat la închisoare, este eliberat abia în 1857. **D.F.** a fost adeptul apropierii romano-maghiare, redactînd în acest sens o chemare către românii transilvăneni editată în 1861. Din 1875 membru corespondent, iar din 1885 membru titular al Academiei maghiare de știință. Membru fondator al Societății maghiare de istorie.
II. — Pe tărîmul istoriografiei, contribuția lui este importantă mai ales în ce privește publicarea izvoarelor și abordarea unor aspecte de istorie socială și economică de pe poziții progresiste.
III. — *Nagyvárad eleste 1660-ben* (Căderea Oradiei în 1660), Budapest, 1877, 160 p.; *Gr. Thököly Imre Levelei* (Corespondența contelui Thököly Imre), Budapest, 1882, XXII+300 p.; *A bújdosók levéltára* (Arhiva refugiaților curuți), Budapest, 1883, 365, p.; *A kolozsvári ötves legények strikeje 1537-ban és 1596-ban* (Grevele calfelor de aurari din Cluj de la 1573 și 1596), Budapesta 1886. 126. p. **(L.D.)**

DECEI, Aurel I. — N. 15 aprilie 1905, com. Gura Rîului, jud. Sibiu — m. 24 aprilie 1976, București. Studii secundare la Sibiu, Blaj și Alba-Iulia (1918—1922), superioare la Cluj (1923—1927); specializare la Roma, Paris și Constantinopol. Arhivar, profesor secundar și profesor universitar la Academia Comercială din Cluj; cercetător științific la Arhivele Statului din București și cercetător științific principal la Institutul de istorie „N. Iorga".
II. — Orientalist. A dat la iveală izvoare importante pentru feudalismul timpuriu românesc, prin a căror interpretare a adus noi puncte de vedere în această problemă atît de dezbătută. Cu ascuțit discernămînt critic deosebește veridicul de fals, răsturnînd anumite teorii străine, tendențioase, referitoare la începuturile poporului român.
III. — *Asupra unui pasagiu din geograful persan Gardizî (a. 1050)* București, 1936, 28 p.; *Românii din veacul al IX-lea pînă la al XIII-lea în lumina izvoarelor armenești*, București, 1939, 196 p.; *Versiunea turcească a confesiunii patriarhului Ghenadie Scholarios — Scrisă la cererea sultanului Mehmet II*, Sibiu, 1940, 39 p.
— *Oastea lui Iancu Huniade înainte de bătălia de la Kosovo (1448). Scrisoarea lui Pas-*

quale de Sorge, în RIR, XVI (1946), 1, p. 40—50; *Documente din Arhivele Vaticanului privind anul 1595*, în RA, X (1967), 1, p. 199—238; *Memoriul (Supplex Libellus) lui I. Inochentie Micu Klein către regina Maria Tereza, din anul 1744*, în AIIC, X (1967), p. 7—41; *Procesele verbale ale ședințelor Consiliului Național Român din Deva și alte documente privind comitatul Hunedoara în anii 1918—1919*, în „Sargetia", V (1968), p. 311—377; *38 de cărți manuscrise arabe și turcești în Arhivele Statului din Craiova*, în RA, XII (1969), 1, p. 3—12; *La ville de Sibiu dans les sources historiques turques*, în RRH, VIII (1969), 3, p. 575—591; *L'invasion des Tatars de 1241/1242 dans nos régions selon la Djāmi ot — Tevārikh de Fāzlol-lāh Rāšid Od-Din*, ibidem, XII (1973), 1, p. 101—121; *Aloisio Gritti în slujba sultanului Süleyman Kanunî după unele documente turcești inedite (1533—1534)*, în SMIM, VII (1974), p. 101—160. **(D.M.)**

DELEANU, Nicolae I.—N. 16 septembrie 1903, sat Valea Nandrii, com. Dîrmănești, jud. Argeș — m. 10 aprilie 1970, București. Studii secundare și superioare — Școala superioară de paleografie și arhivistică — la București. Conferențiar la Catedra de Istoria României a Facultății de Istorie (din 1948) și la Institutul de arte plastice „N. Grigorescu" (1954—1956). Director al Muzeului Peleș.
II. — Militant al mișcării muncitorești și socialiste din România; publicist. Autor al unor lucrări monografice privind viața și lupta muncitorilor portuari și mineri. Studii privind începuturile mișcării muncitorești din România. Preocupări privind momente ale luptei revoluționare a poporului român în epoca modernă în special privind rolul maselor populare în revoluția de la 1848 și în dubla alegere a lui Al. I. Cuza. Autor de romane istorice inspirate din trecutul de luptă al poporului nostru.
III. — *Istoricul mișcării muncitorești din porturi*, cu o prefață de Jean Bart, București, 1932, X + 221 p. (în colaborare); *Istoricul mișcării muncitorilor mineri din România*, București, 1935, 69 p. (în colaborare); *Contribuții la istoria presei I-XX* (ciclu de articole privind istoria presei de la primele începuturi pînă la sfîrșitul secolului al XIX-lea), în „Presa noastră", anii 1956—1958 **(T.U.)**

DEMÉNY, Lidia I. — N. 5 iulie 1930, Kiev. Studii medii și universitare (1949—1954) la Leningrad. Doctor în istorie (1964). Bibliografă principală la Biblioteca Academiei URSS din Leningrad (1955—1956). Lector la Academia Politică Militară din București (1957—1962). Documentarist la Institutul de studii sud-est europene (din 1965).
II. — Contribuții de istorie medie universală. În studiile sale a abordat probleme legate de mișcări populare în sud-estul Europei în sec. XVII, de istoria comerțului balcanic și trecutul relațiilor politice ale Rusiei cu Balcanii.
III. — *Răscoala seimenilor sau răscoală populară? Țara Românească 1655*, București, 1968, 320 p. (în colaborare).
— *Relațiile seimenilor cu cazacii în timpul mișcării populare din 1655*, în „Relații româno-ruse", vol. III, 1963, p. 3—17; *Despre participarea românilor în oastea căzăcească a lui Bogdan Hmelnițki*, în „Studii", XVI (1963), 6, p. 1381—1395; *Relațiile comerciale ale Transilvaniei în lumina veniturilor vamale din anii 1717—1724*, ibidem, XXIII (1970), 5, p. 889—898; *Regimul negustorilor străini din Transilvania în a doua jumătate a sec. al XVII-lea*, ibidem XXVI (1973), 2, p. 283—298; *Regimul tricesimelor și punctele vamale din Transilvania în perioada principatului autonom*, în SMIM, VII (1974), p. 208—221; Relațiile ruso-sîrbe în anii 1806—1812, în „Studii istorice sud-est europene", I, București, 1974, p. 127—157; *Osvoboditelnaia voina ukrainskogo naroda 1648—1654. gg. i Iugo-Vostocinaia Evropa*, în RESEE, XII (1974), 2, p. 499—522. **(L.D.)**

DEMÉNY, Ludovic I. — N. 22 octombrie, 1926, sat Filipișu Mic, com. Breaza, jud. Mureș Studii secundare la Tîrgu Mureș, superioare la Cluj și Leningrad (1951—1956). Doctor în istorie (1956). Lector și conferențiar la Școala superioară de partid „Ștefan Gheorghiu" (1956—1959); redactor principal la Editura Academiei (1959—1962). Cercetător principal (1962—1971) și șef de sector (din 1971) la Institutul de istorie „N. Iorga". Membru în „International Asociation of Paper Historians" și membru corespondent al Academiei de științe sociale și politice (din 1970).
II. — Medievist, cu o arie largă de preocupări: mișcări sociale, relații internaționale, comerț, dar mai cu deosebire istoric al tiparului și cărții chirilice românești și europene din secolul al XVI-lea. A identificat primul text tipărit în limba română cunoscut pînă azi. Studiile lui **L.D.** se caracterizează prin bogăția surselor, prin analiza lor critică și înnoirile aduse.
III. — *Az 1437—38-as bábolnai népi felkelés* (Răscoala populară de la Bobîlna din 1437—38), București, 1960, 280 p.; *Răscoala seimenilor sau răscoală populară?, 1655. Țara Românească*, București, 1968, 324 p. (în colaborare); *Evangheliarul slavo-român de la Sibiu, 1551—1553*, București, 1971, 420 p.

(Studiu introductiv istoric şi publicare de facsimile).

— *Textele celor două înţelegeri, încheiate în 1437 între răsculaţi şi nobili, după documente originale*, în „Studii", XIII (1960), 1, p. 91—111; *Documente noi referitoare la răscoala de la Bobilna*, în SMIM, IV (1960), p. 395—421; *Le premier texte roumain imprimé*, în RRH, IV (1965), 3, p. 385—412; *O tipăritură slavo-română precoresiană*, în „Studii", XVIII (1965), 5, p. 1001—1038: *Papiergeschichte des 16. Jahrhunderts im Blickpunkt der Historiker aus Rumänien*, în „VII. International Congres of Paper Historians", Oxford, 1967, p. 17—33; *Comerţul de tranzit spre Polonia prin Ţara Românească şi Transilvania*, în „Studii", XX (1969), 3, p. 465—498; *L'imprimerie cyrillique de Macarios de Valachie*, în RRH, VIII (1969), 3, p. 549—574; *The English Revolution and Transylvania in the Middle of the XVIIth Century*, în RREI (2), VIII (1970), p. 97—116; *Tipăriturile tîrgoviştene din secolul al XVI-lea în bibliotecile şi muzeele din Moscova şi Leningrad*, în SV (1970), p. 143—163 + 39 figuri; *Noi contribuţii cu privire la lupta socială şi naţională a românilor transilvăneni la sfîrşitul secolului al XVIII-lea*, în „Studii", XXIV (1971), 6, p. 1159—1186; *Tiparniţa bucureşteană în secolul al XVI-lea*, ibidem, XXV (1972), 2, p. 203—225; *Tipărituri chirilice sîrbe din secolul al XVI-lea în Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România*, în SCB, XII (1972), p. 51—74; *Cartea şi tiparul — promotori ai legăturilor culturale dintre ţările române în secolul al XVI-lea*, în SMIM, VI (1973), p. 94—109; *Rumânskoe knigopečatanie XVI-ogo veka*, în „Srednie Veka", XXXV (1973), p. 196—221; *Psaltirile chirilice tipărite în Transilvania în a doua jumătate a secolului al XVI-lea*, în SCB, XIII (1974), p. 91—112; *Secuii şi Mihai Viteazul*, în „Mihai Viteazul", Bucureşti, 1975, p. 127—149. **(D.M.)**

DENSUŞIANU, Nicolae I. — N. 18 aprilie 1846, com. Densuş, jud. Hunedoara — m. 25 martie 1911. Studii secundare la Blaj, universitare-juridice — la Academia de drept din Sibiu (1865—1870). Avocat la Braşov. În 1877 a venit la Bucureşti, consacrîndu-se studiilor istorice. Membru corespondent al Academiei Române (din 1880).

II. — A publicat valoroase lucrări istorice, bazate pe o largă informaţie documentară, culeasă de el cu sîrguinţă ani de zile în arhivele din ţară şi străinătate. Opera lui capitală, premiată de Academia Română (1885), a fost consacrată Revoluţiei lui Horea. Despre ea B.P.Haşdeu scria: „Iată cea dintîi şi singura pînă acum lucrare pe deplin serioasă asupra istoriei moderne a românilor, adică nepărtinitoare, scrisă cu spirit rece, combinînd elementele sale într-un mod critic şi, mai presus de toate, lucrare întemeiată pe cunoaşterea directă a tuturor fîntînilor". **N.D.** a publicat apoi în marea colecţie Hurmuzaki 6 tomuri de documente de provenienţă externă privitoare la istoria românilor între 1199—1575, tipărite între 1887—1897. În ultimii ani ai vieţii şi-a concentrat atenţia asupra unei mari probleme, *Dacia preistorică*, în prezentarea căreia, din cauza puţinătăţii izvoarelor istorice, la acea dată, nu lipsesc uneori elementele de fantezie.

III. — *Revoluţiunea lui Horea în Transilvania şi Ungaria 1784—1785, scrisă pe baza documentelor oficiale*, Bucureşti, 1884, 523 p.; *Note critice asupra scrierii d-lui A.D. Xenopol „Teoria lui Rösler"*, Bucureşti, 1885, 60 p.; *Domnii glorioşi şi căpitanii celebri ai Ţărilor Române*, Bucureşti, 1912, LXII + 236 p.

IV. — Dr.C.I. Istrati, *Nic. Densuşianu. Viaţa şi opera sa*, Bucureşti, 1912, 100 p.; Alex. Lapedatu, *Activitatea istorică a lui Nic. Densuşianu*, Bucureşti, 1912, 63 p. **(Şt. Şt.)**

DEPASTA, Petre I. — N. la începutul sec. XVIII — m. 1770. Medic şi învăţat grec, originar din Moreea.

II.-III. — Autorul unei cronici în limba elină, intitulată *Constantin voievod sau scrieri de amintiri dacice*, închinată domnului fanariot C. Mavrocordat. După informaţii succinte despre familia acestuia, autorul relatează pe larg domniile şi faptele sale între anii 1711 şi 1761 „mai mult un discurs de laude, o voroavă encomiastică" — cum o caracterizează N. Iorga, cronica lui **P.D.** încearcă să prezinte evenimentele în lumina teoriei lui Vico, pe care îl şi citează, despre caracterul ciclic al dezvoltării istorice. Scrierea sa nu cuprinde o naraţie sistematică a faptelor, ci diverse evenimente, fără ordine cronologică, expuse într-un stil confuz.

IV. — Ed. C. Erbiceanu, *Cronicarii greci*, Bucureşti, 1888, p. 295—336. **(F.C.)**

DEUTSCH, Robert I. — N. 20 noiembrie 1934, Timişoara. Studii secundare la Bucureşti, universitare la Kazan (U.R.S.S.). Doctor în istorie (1970). Cercetător ştiinţific la Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. Şeful redacţiei de istorie la Editura ştiinţifică. Profesor universitar la Facultatea de Istorie din Craiova (din 1971) şi la Institutul de perfecţionare a cadrelor didactice din Bucureşti (din 1972).

II. — Contribuţii privind perioada avîntului revoluţionar, politica externă a României în perioada interbelică precum şi în elaborarea unor lucrări istoriografice şi unor bibliografii istorice. Preocupări privind aplicarea ştiinţelor matematice în studiul istoriei.

III. — *Titulescu Nicolae. Discursuri*, (studiu introductiv și note de ...), București, 1967, 621 p.; *Istoricii și știința istorică din România, 1944—1969*, București, 1970, 680 p.; *Die Entstehung des Meerengenvertrages von Montreux, 1936*, București, 1971, 267 p.; *La Roumanie et sa politique culturelle*, București, 1974, 212 p. (în colaborare). — *Despre activitatea unor grupe revoluționare românești pe teritoriul Rusiei Sovietice, 1918—1921*, AI, III (1957), 3, p. 177—192; *The Foreign Policy of Romania and the Dynamics of Peace (1932—1936)*, în RRH, V (1966), 5, p. 121—132; *La Roumanie et le problème des Détroits à Montreux en 1932*, ibidem, VI (1967), 6, p. 39—56; *Contribuția istoriometrică la optimizarea surselor primare de informare și documentare istorică*, în RdI, XXVII (1974), 5, p. 737—752; *Periodice de istorie din România în ultimii treizeci de ani*, în AI, XX, (1974), 1, p. 165—172. **(T.U.)**

DIACONESCU, Emil I. — N. 23 octombrie 1889, sat Mânăstireni, com. Unteni, jud. Botoșani. Studii secundare la Botoșani, universitare la București; specializare la Paris (1926—1927, 1934). Doctor în litere (1924) și doctor docent în geografie istorică (1930). Profesor secundar, apoi conferențiar la Universitatea din Iași (din 1926).

II. — După un debut în medievistică privind participarea burgundă la cruciada tîrzie, **E.D.** s-a consacrat cu precădere studiului situației internaționale a României și politicii marilor puteri europene în sud-estul Europei de la sfîrșitul secolului al XIX-lea pînă la izbucnirea primului război mondial. Contribuțiile sale se disting prin soliditatea documentării și efortul de a înțelege evenimentele într-un larg orizont politic.

III. — *Politica orientală burgundă și turcii în sec. XIV—XV*, Iași, 1925, 58 p.; *Granițe etnice și politice în Balcani între 395—1453*, Iași, 1926, 34 p.; *România și marile puteri după Congresul de la Berlin pînă la 1914*, Iași, 1937, 88 p.; *Vechi drumuri moldovenești*, Iași, 1939, 100 p.; *Alexandru cel Bun*, București, 1968, 90 p. — *Convenția de la Reichstadt și tratatul de la Budapesta*, în AARMSI, s. III, t. XXV (1943), p. 1173—1245. **(F.C.)**

DIACONESCU, Olimpia I. — N. 5 august 1926, sat Roșia-Jiu, com. Fărcășești, jud. Gorj. Studii secundare la Tîrgu Jiu, superioare la București. Cercetător științific la Institutul de istorie „Nicolae Iorga" (din 1950).

II. — Cunoscătoare a paleografiei slave și chirilice, s-a preocupat exclusiv de publicarea izvoarelor medievale documentare și epigrafice, participînd la realizarea marilor colecții de interes național *Documenta Romaniae historica*" și *Inscripțiile medievale ale României*".

III.—Colaboratoare la *Inscripțiile medievale ale României. Orașul București*, I, București, 1965, 953 p.; *Documenta Romaniae Historica, B. Țara Românească*, vol. II, București, 1972, 600 p.; *Documenta Romaniae Historica, B. Țara Românească*, vol. III, București, 1975, 449 p.; *Documenta Romaniae Historica, B. Țara Românească*, vol. XI, București, 1975, 744 p. — *Întregiri documentare la istoria secolelor XV—XVI*, în SMIM, VII (1974), p. 293—299. **(D.M.)**

DIACONU, Gheorghe I. — N. 27 iulie 1921, Silistra (Bulgaria). Studii secundare la Silistra, superioare la București (1944—1948). Doctor în istorie (1968). Cercetător și cercetător științific principal la Institutul de Istorie „N. Iorga" (din 1949) și la cel de arheologie (din 1956).

II. — Arheolog. Cercetări privind epoca medievală în Moldova. Rezultatele obținute au fost concretizate într-o monografie și în studii care tratează unele aspecte ale perioadei feudale în Moldova. Ulterior și-a îndreptat preocupările spre epoca migrațiilor, studiind în mod special cultura Sîntana de Mureș-Cerneahov (sec. IV e.n.). A descoperit complexele arheologice de la Tîrgșor (Ploiești), Mogoșani și Gerăseni. Contribuții la o mai bună cunoaștere a migrației neamurilor germanice în regiunile carpato-dunărene. Săpături și la Suceava și Scheia.

III. — *Cetatea Scheia. Monografie arheologică*, București, 1960, 171 p. (în colaborare). *Tîrgșor. Necropola din sec. III—IV e.n.* București, 1965, 331 p. *Mogoșani. Necropola din sec. IV e.n.*, Tîrgoviște, 1970, 70 p. — *Despre rolul curților boierești în organizarea militară a Moldovei în veacurile XIV—XV*, în „Studii și referate", I (1954), p. 551—571; *Archäologische Angaben über die Taifalen*, în „Dacia", N.S., VII (1963), p. 301—315; *Nord-nordöstliche Elemente in der Tscherniachov-Sîntana de Mureș-Kultur*, ibidem, IX (1965), p. 299—306; *Spätsarmatische Elemente in der Sîntana de Mureș-Tscherniachov Kultur*, ibidem, X (1966), p. 357—364; *Über die Fibel mit umgeschlagenem Fuss in Dazien*, ibidem, XV (1971), p. 239—267. **(C.P.)**

DIACONU, Petre I. — N. 6 oct. 1924, Silistra (Bulgaria). Studii secundare la Silistra, universitare la București. Doctor în istorie (1971). Cercetător (1953—1965) și cercetător științific principal (din 1965) la Institutul de arheologie, București.

II. — Arheolog. S-a ocupat cu studierea perioadei feudalismului timpuriu, lucrînd pe mai multe șantiere arheologice de-a

lungul malului dobrogean al Dunării. A studiat o serie de izvoare istorice scrise. Rezultatele obţinute au fost concretizate în monografii şi studii tratînd probleme importante din istoria feudalismului timpuriu.

III. — *Capidava, monografie*, vol. I, Bucureşti, 1958, 262 p. (în colaborare). *Les Petchénègues au Bas Danube*, Bucureşti, 1970, 158 p. *Păcuiul lui Soare. Cetatea bizantină*, I, Bucureşti, 1972, 239 p + 38 pl. (în colaborare).

— *Zur Frage der Datierung des Steinwalles in der Dobrudscha und der Lokalisierung der im Berichte des griechischen Toparchen geschilderten Ereignisse*, în Dacia, NS, VI (1962), p. 317—335. *K voprosu o glinianîh kotlah na teritorii* R.N.R., ibidem, VIII (1964), p. 249—263; *Quelques observations sur le complexe archéologique de Murfatlar (Basarabi)*, ibidem, XIII (1969), p. 443—456 (în colaborare); *Einige Zierrate und Zaumzeugstücke von Păcuiul lui Soare*, ibidem, p. 501—506; *Despre localizarea Vicinei*, în Pontica, III (1970), p. 275—295; *Les carrières de pierre de Păcuiul lui Soare*, ibidem XV (1971), p. 283—306 (în colaborare). **(E.C.)**

DICULESCU, Vladimir I. — N. 23 iulie 1923, sat Pietrari, com. Bărbuleţu, jud. Dîmboviţa. Studii secundare la Turnu Severin, universitare la Bucureşti (1947). Doctor în istorie (1968). Profesor secundar. Cercetător ştiinţific la Institutul de istorie „N. Iorga" (1948—1963) şi cercetător ştiinţific principal la Institutul de studii sud-est europene (1963—1966). Profesor, şef de catedră la Facultatea de ştiinţe economice a Universităţii din Cluj. Decorat cu ordinul „Chiril şi Metodiu", cl. II-a al R.P. Bulgaria.

II. — Specialist în balcanistică. S-a ocupat de istoria socială şi economică a ţărilor române în secolul al XIX-lea şi de relaţiile acestora cu sud-estul Europei. Studiile sale se întemeiază pe o documentaţie în cea mai mare parte inedită.

III. — *O manufactură de ceramică la Tîrgu Jiu 1832—1863*, Bucureşti, 1956, 105 p.; Mihail Kogălniceanu. Discursuri parlamentare din epoca Unirii, editate de ..., Bucureşti, 1959, XVII + 422 p.; *Relaţiile comerciale ale Ţării româneşti cu Peninsula Balcanică (1829—1858)*, Bucureşti, 1970, 308 p. (în colaborare); *Viaţa cotidiană a Ţării Româneşti în documente. 1800—1848*, Cluj, 1970, 271 p. + 16 pl.; *Bresle, negustori şi meseriaşi în Ţara românească, 1830—1848*, Bucureşti, 1973, 218 p.; *Bibliografia istorică a României. Secolul XIX*. Tom 5 *Biografii*, Bucureşti, 1974, 334 p. Colaborator la: *Documente privind istoria României. Războiul pentru independenţă*, Bucureşti, 1952—1955.

— *Rumänien und die Frage der bulgarischen Freischaren (1866—1868)* în RESEE, I (1963), 3—4, p. 463—483; *Aprovizionarea armatei române în timpul războiului de independenţă*, în SMIMod, III (1963), p. 163—183; *La correspondance de Raffaelo Benzi avec Ion Bălăceanu*, în RRH, VIII (1969), 1, p. 115—126; *Despre situaţia şi activitatea economică a imigraţiei bulgare în Muntenia şi Oltenia în secolul al XIX-lea (pînă la războiul ruso-turc)*, în „Relaţii româno-bulgare de-a-lungul veacurilor (sec. XII—XIX), I, Bucureşti, 1971, p. 283—368 (în colaborare). **(G.P.)**

DIICHITI, Constantin I. — N. în a doua jumătate a sec. XVII — m. după 1715. Boier din Ţara Românească, ajuns vătaf; a participat, ca însoţitor al marelui paharnic State Leurdeanu, la campania otomană din Moreea (1715).

II. — Poliglot, cunoştea limba greacă, turcă şi italiană. Observator atent, **C.D.** este autorul unei ample relatări a desfăşurării operaţiunilor militare din Moreea, pe care N. Iorga o califică drept „un izvor amănunţit exact şi preţios". Pe lîngă ştirile despre cucerirea Moreei de către turci, scrierea lui **C.D.** cuprinde şi informaţii interesante despre istoria Ţării Româneşti.

III—IV. — Ediţii: *Istoria oştirei ce s-au făcut asupra Moreii la anul 7223 (1715)*, în AR, II (1845), p. 1—186; *Cronica expediţiei turcilor în Moreea, 1715, atribuită lui Constantin Diichiti şi publicată de N. Iorga*, Bucureşti, 1913, XV + 228 p. **(F.C.)**

DIMITRIU, Suzana I. — N. 11 noiembrie 1911, Galaţi. Studii secundare şi superioare la Bucureşti (1929—1933) şi Berlin (1936—1941). Doctor în filozofie (1933). Profesor secundar (1943—1948). Numismat ajutor la Cabinetul numismatic al Academiei (1943—1950). Cercetător (din 1956) şi cercetător principal (din 1966) la Institutul de arheologie. Membră a Societăţii de studii clasice. Premiul „Gustave Mendel", al Academiei de Inscripţii şi arte frumoase, Paris, (1967) şi premiul „Vasile Pârvan" al Academiei R.S. România (1968).

II. — Arheolog. Studii privind ceramica grecească din epoca arhaică şi clasică descoperită în coloniile de pe coasta de vest a M. Negre, în special la Histria. A participat la săpăturile de la Histria.

III. — *Colaborator la Corpus Vasorum Antiquorum-Roumanie*, Bucureşti, I, 1965, 54 p; II, 1968, 41 p.

— *About the issues of the Apollo-Amphipolis type and their role in the currency history of the Geto-Dacians*, în „Dacia", N.S., III (1959), p. 259—310; *Evénements*

du Pont-Euxin de la fin Ve siècle av n.é. reflétés dans l'histoire d'Histria, ibidem, VIII (1964), p. 133—144; *Poziţia Histriei arhaice în cadrul cronologiilor sec. VII—VI*, în „SCIV", XVI (1965), 4, p. 663—674; *Cartierul de locuinţe din zona de vest a cetăţii, în epoca arhaică. Săpături 1955—1960* în „Histria", II (1966), p. 19—131; *Despre circulaţia unor categorii ceramice curente la Histria în perioada arhaică*, în SCIV, XVIII (1967), 2, p. 223—234; *Fizionomia cartierului de locuinţe extra muros de la Histria în perioada arhaică*, ibidem XXI (1970), 2, p. 225—233. **(C.P.)**

DIONISIE ECLEZIARHUL I. — N. 1759 com. Pietrari, jud. Vîlcea — m. 1820. Călugăr ecleziarh al Episcopiei Rîmnicului, copist de manuscrise.
II. — Prin opera sa, *Hronograful Ţării Româneşti (1774—1815)*, **D.E.** se înscrie între ultimii cronicari români. Contemporan cu evenimentele — pe alocuri cronica ia aspect de memorii — le descrie cu multă exactitate, cu putere de sintetizare şi într-o limbă nu lipsită de farmec arhaic. Mai puţin precise sînt evenimentele de istorie europeană.
III. — *Hronograful Ţării Româneşti*, în „Tesaur"..., II (1863); ed. mai nouă, C. Nicolaescu-Plopşor, R. Vîlcea, 1934.
IV. — Ion Donat, *Dionisie Eclesiarhul. Constatări şi observări noi*, în AO, XIII (1934); I. Vîrtosu, *Date noi despre Dionisie Eclesiarhul*, în BOR, LV (1937), 5—6; Octavian Păun, *Dionisie Eclesiarhul, cronograful Ţării Româneşti*, în AUB, Filol., VIII (1959), 15, p. 159—165. **(D.M.)**.

DÎRZEANU, Ioan sau Ioniţă I. — Sec. XVIII—XIX. Mic boier, lucrînd, potrivit unui document din 1814, „din mică vîrstă" la Vistierie, unde se evidenţiază „cu cinste şi bună orînduială", în aşa fel încît în ianuarie 1817 este însărcinat a susţine legăturile Vistieriei cu judeţele din Oltenia. În timpul evenimentelor revoluţionare din 1821 **I.D.** a fost „însărcinat cu corespondenţa în legătură cu răscoala răsvrătitorului de norod, Theodor". A lucrat ca om al cîrmuirii pe lîngă vistierul Alexandru Filipescu Vulpe şi a ţinut „condică de toate zapisele împrumutărilor şi corespondenţei". Era medelnicer în 1821 şi fost vtori vistier; în 1829 era biv vel serdar.
II—III. — Cronicar al evenimentelor din 1821. Întemeindu-se pe documentele ce i-au trecut prin mînă — pe unele reproducîndu-le in extenso — a scris apoi înainte de 1829, *Cronica revoluţiunii din 1821*, care a cunoscut trei ediţii: prima în „Trompeta Carpaţilor", 1868, nr. 646—657, 659—662, 665—667, 671—679, 681, 682 şi 685; a doua în *Izvoarele contemporane asupra mişcării lui Tudor Vladimirescu* publicate de N. Iorga în 1921 — şi a treia în vol. V din *Documente privind istoria României. Răscoala din 1821*, Bucureşti, 1962, p. 17—162, sub titlul *Revoluţiunea de la 1821*. **(D.B.)**

DOBOŞI, Alexandru I. — N. 9 decembrie 1899, com. Medieşu Aurit, jud. Satu Mare — m. 5 august 1951, Cluj. Studii secundare la Baia Mare, superioare — istorie şi geografie (1921—1924), Academia comercială (1923—1925) şi Facultatea de drept (1927—29) la Cluj. Bursier al Şcolii Române din Roma (1929—33), specializare la Institutul Italian Comercial din Roma (1929—31), urmînd paralel Facultatea de litere a Universităţii din Roma (1929—30), unde îşi ia doctoratul în Istorie (1933). Asistent la Facultatea de litere şi filozofie a Universităţii din Cluj (1933—36) şi profesor secundar la Şcoala normală şi Liceul „Gh. Bariţiu" din Cluj (1924—29, 1933—40), Timişoara (1940—45), Cluj (1945—48). Asistent şi şef de lucrări la Institutul de istorie din Cluj (1946—51).
II. — Cercetător al istoriei economice, al comerţului românesc, al istoriei românilor sătmăreni şi a participării acestora la revoluţia din 1848. Studii privind istoria economică a Clujului. A realizat un preţios studiu asupra exploatării sării în Transilvania în secolele XIV-XV.
III. — *Datul oilor (quinquagesima ovium). Un capitol din istoria economică a românilor din Transilvania*, în „Academia Română. Studii şi cercetări", XXVIII, Bucureşti, 1937, 96 p.; *Din istoria Sătmarului*, Satu Mare, 1937, 59 p.; *Contribuţii privitoare la vechimea românilor sătmăreni*, Cluj, 1947, 20 p.; *Din istoria economică a oraşului Cluj în veac. XVI*, Cluj, 1947, 15 p.; — *Mişcările revoluţionare din anul 1848 în părţile sătmărene. Informaţiuni culese dintr-un protocol*, în AIIN, V (1928—1930), p. 448—458; *Exploatarea ocnelor de sare din Transilvania în evul mediu (sec. XIV—XV)*, în SCIM, II (1951), 1, p. 125—166. **(N.E.)**.

DOBRESCU, Ioan I. — N. 26 ianuarie 1777, Bucureşti — m. cca 1830, spre sfîrşitul anului, Bucureşti. Cojocar; dascăl de biserică; negustor.
II. — Cronicar. Scrie de pe poziţiile clasei mijlocii a negustorimii, o cronică a anilor 1802—1830 în Ţara Românească, cu multe date noi, necuprinse în alte izvoare. Descrie evenimentele la care a luat parte, cu mult talent şi în limba vorbită în Bucureştii acelei vremi.
III—IV. — Ilie Corfus, *Cronica meşteşugarului Ioan Dobrescu (1802—1830)*, în SAI, VIII (1966), p. 309—403. **(D.M.)**.

DOBRESCU, Nicolae I. — N. 30 iulie 1874, Celeiu — m. 23 iulie 1914, București. Studii la Seminarul Central și la Facultatea de teologie din București. Susținut de N. Iorga, a fost trimis ca bursier la Viena, unde a obținut titlul de doctor în litere, specialitatea istorie și a făcut rodnice cercetări de arhivă. Profesor de istorie a bisericii române la Facultatea de teologie București (din 1907). Membru corespondent al Academiei Române (1911).

II. — Specialist în istoria bisericii ortodoxe române, domeniu în care a alcătuit studii bine informate, bazate pe documente în mare parte inedite. Editor de documente privind situația bisericii din Oltenia sub ocupația austriacă (1716—1739) și — împreună cu C. Giurescu — a documentelor austriace relative la domnia lui C. Brîncoveanu.

III. — *Fragmente privitoare la istoria bisericii române*, Budapesta, 1905, 85 p.; *Întemeierea mitropoliilor și a celor dintîi mînăstiri din țară*, București, 1906, 128 p.; *Istoria bisericii din Oltenia în timpul ocupației austriace (1716—1739)* ..., București, 1906, 385 p.; *Documente și regeste privitoare la Constantin Brîncoveanu*, București, 1907, 1+435 p. (în colaborare); *Contribuțiuni la istoria bisericii române în sec. XV*, București, 1907, 42 p.; *Din istoria bisericii române. Secolul al XV-lea. Studiu istoric*, București, 1910, 178 p. **(N.S.).**

DOBROGEANU GHEREA, Constantin
I. — N. 21 mai 1855, Slavianka-Harkov (Rusia) — m. 7 mai 1920, București. Studii secundare la Ecaterinoslav și Harkov; un an la Facultatea de științe din Harkov. În 1875 vine în România (la Iași). În 1878 este răpit, la Galați, de agenți ai ohranei țariste, dus în Rusia și întemnițat în fortăreața Petropavlovsk; deportat la Mezen (pe țărmul Mării Albe) fiind implicat în procesul narodnicilor, al „celor 193". Evadează; peregrin în Europa, revine în România în 1879. În 1880 se află printre fondatorii *României viitoare*. Contribuie, de asemenea, la editarea revistelor *Contemporanul*, *Revista socială*, *Drepturile omului* și *Critica socială*. În 1885 inițiază Cercul de studii sociale; conferențiază la adunări muncitorești. În iulie 1893 se întîlnește cu Engels la Londra. Unul dintre întemeietorii PSDMR (1893). În 1916—1919 se află în Elveția; la Zürich se întîlnește cu Lenin. Pseudonime: Spartacus, De la Olt, N.I., Grachus, I. Vasiliu, Andreev, Tache Hughenotul.

II. — Sociolog, critic literar și om politic. Unul dintre teoreticienii și conducătorii mișcării muncitorești și socialiste din România. Scriitor revoluționar. Opera sa „a fundamentat programatic orientarea marxistă a mișcării muncitorești din România" (D. Hurezeanu). A desfășurat o amplă acțiune de propagare a principiilor marxiste, polemizînd cu susținătorii tezei „socialismul — plantă exotică în România". A formulat teoria „dezvoltării țărilor înapoiate în orbita celor înaintate", argumentînd-o pe temeiul realităților istorice ale României. S-a exprimat cu vigoare împotriva războaielor, demascînd rădăcina lor de clasă. Militant pentru înfrățirea popoarelor balcanice. A preconizat ca recomandabilă pentru România o politică de defensivă națională în anii 1914—1918. Printre preocupările sale majore a stat cercetarea problemei agrare în România. Rodul ei îl reprezintă studiul economico-sociologic „*Neoiobăgia*". **C.D.G.** a pus bazele ideologice ale criticii estetice la noi. Mihail Kogălniceanu l-a considerat „cel mai mare critic care onorează literatura română". Opera sa reprezintă etapa afirmării concepției materialiste în domeniul artei; sînt sesizabile în gîndirea sa elemente ale esteticii deterministe europene (H. Taine). Creator de școală critică, **C.D.G.** a susținut că „arta e produsul mediului social și ancestral" și a promovat un punct de vedere sociologist în analizarea creației artistice. A aplicat metoda sa critică în analizarea operei lui Eminescu, Coșbuc, Caragiale. A angajat o polemică, rămasă celebră, cu Titu Maiorescu în jurul conceptului de „tendință" în artă. Ideolog de înaltă ținută științifică, om de vastă cultură, spirit scînteietor, **C.D.G.** a desfășurat o activitate de pionierat în domeniul criticii pregătind în același timp din punct de vedere teoretic generația de critici marxiști. O exegeză inteligentă îngăduie astăzi comprehensiunea acestui gînditor de excepție, personalitate ce stă cu cinste în galeria ctitorilor culturii române moderne.

III. — *Un răspuns domnului prim ministru Ioan C. Brătianu la discursurile sale de la Craiova și sala Atheneului în privința proprietății*, București, 1883, 39 p.; *Karl Marx și economiștii noștri*, Iași, 1884, 108 p.; *Robia și socialismul. Răspuns lui Herbert Spencer*, Iași, 1886, 53 p.; *Studii critice*, I—V, cinci volume, București, I, 1890, 398 p.; II, Ediția II-a, 1891, 358 p.; III, 1897, 392 p.; IV, 1925, 182 p.; V, 1927, 320 p.; *Concepția materialistă a istoriei*, București, 1892, 42 p.; *Neoiobăgia. Studiu economico-social al problemei noastre agrare*, București, 1910, 495 p.; *Război sau neutralitate?*, București, 1914, 117 p.; *Ce vor socialiștii? Expunerea socialismului științific*, București, 1918, 89 p.; *Anarhism și socialism*, București, f.a., 59 p.; *Socialismul în România. Este socialismul la noi o plantă exotică?* București, f.a. 20 p.; *Studii critice*, 1967, LXXXIX +

773 p. (ediţie G. Ivaşcu); *Scrieri social politice*, Bucureşti, 1968, 295 p. (ediţie D. Hurezeanu).

IV. — Saint Pierre, I., *Gherea ca critic*, Iaşi, 1894, 86 p.; Timov, S., *Problema agrară şi mişcarea ţărănească din România. Antineoiobăgia. Critica teoriei neoiobăgiei a lui C.D. Gherea*, Moscova, 1928, 288 p. (în limba rusă); Aderca, F., *Constantin Dobrogeanu Gherea. Viaţa şi opera*, Bucureşti, 1947, 231 p.; Hurezeanu, Damian, *Constantin Dobrogeanu Gherea. Studiu social istoric*, Bucureşti, 1973, 467 p. **(G.P.)**

DOCAN, Nicolae I. N. ? — m. 4 aprilie 1933, sat Tomeşti, com. Pogana, jud. Vaslui. Diplomat şi om politic. Membru corespondent al Academiei Române (din 1915).
II. — Pasionat numismat, posesorul unei mari colecţii de monede pe care a dăruit-o Academiei Române. A publicat relaţii de călătorie din sec. XVIII şi o cronică în versuri din aceeaşi epocă.
III. — *Notiţă despre monedele lui Petru Muşat*, în AARMSI, s. II, t. XXX, 1907—1908, p. 117—182 + 1 pl.; *Studii privitoare la numismatica Ţării Româneşti*, ibidem, s. II, t. XXXII, 1910; *O povestire în versuri încă necunoscută despre domnia lui Mavrogheni*, Bucureşti, 1911, 100 p. (extras din AARMSI, s. II, t. XXXIII, 1911); *Exploraţiuni austriace pe Dunăre la sfîrşitul veacului al XVIII-lea*, Bucureşti, 1914, 169 p. + 2 h. (extras din AARMSI, s. II, t. XXXVI, 1914). **(N.S.)**

DOGARU, Maria I. — N. 9 august 1934, com. Mişca, jud Arad. Studii superioare la Bucureşti. Arhivist principal şi metodist în cadrul Direcţiei generale a Arhivelor statului. Membră fondatoare a Comisiei de heraldică, genealogie şi sigilografie de pe lîngă Institutul de istorie „N. Iorga".

II. — A contribuit la valorificarea tezaurului sigilografic al ţării, relevîndu-i însemnătatea ca izvor istoric şi studiind aspectele sociale ale fenomenului heraldic. Studii în domeniul arhivisticii, punînd în valoare unele fonduri şi colecţii din depozitele Arhivelor Statului.

III. — *Sigiliile cancelariei domneşti a Ţării Româneşti între anii 1715—1821*, în RA, XXXII (1970), 2, p. 385—422; *Sur le sceau de Michel le Brave et le sceau personnel de Téophanie — la mère du voivode*, în RESEE, XIII (1975), 3, p. 379—384. **(D.B.)**.

DOLINESCU FERCHE, Suzana I. — N. 15 noiembrie 1928, Bîrlad. Studii secundare la Bîrlad, universitare la Bucureşti. Cercetător ştiinţific la Institutul de arheologie, Bucureşti (din 1958).

II. — Arheolog cu preocupări şi contribuţii la perioada de formare a poporului român, sec. III-VIII. A efectuat săpături la Dulceanca (jud. Teleorman).

III. — *Aşezări din sec. III şi VI în sud-vestul Munteniei. Cercetările de la Dulceanca*, Bucureşti, 1974, 157 p.

— *Necropola din sec. IV e.n. de la Mitreni*, în SCIV, XVII (1966), 1, p. 147—156; *La nécropole birituelle du VIIIe siècle de n.è. à Frăteşti, Giurgiu*, în „Dacia", N.S., XIV (1970), p. 419—430; *The socio-economic relations between natives and Huns at the Lower Danube*, în „Relations between the autochtonous population and the migratory populations", 1975, p. 91—111. **(C.P.)**

DONAT, Ion I.—N. 28 iunie 1909, Craiova. Autodidact. A funcţionat la Arhivele statului din Craiova, Fundaţia culturală a Olteniei, Institutul central de statistică din Bucureşti. Cercetător principal la Institutul de istorie al Academiei R. S. România (1951—1967) şi la Institutul de lingvistică din Bucureşti (1967—1969).

II. — Medievist; specialist în geografie istorică şi toponimie. A realizat studii valoroase cu încheieri originale, îndeosebi asupra unor probleme de geografie istorică medievală a Ţării Româneşti, bazate pe o serioasă documentare, adesea inedită. A folosit creator în studiile sale prelucrarea cantitativă a informaţiei.

III. — *Datele principale din istoria Olteniei*, în „Oltenia", Craiova, 1943, p. 299—340; *Aşezările omeneşti din Ţara Românească în sec. XIV-XVI*, în „Studii", IX (1956), 6, p. 75—95; *Satele lui Mihai Viteazul*, în SMIM, IV (1960), p. 465—506; *Izvoare şi metode istorice puţin folosite*, în SCB, V (1962), p. 59—77; *Păstoritul românesc şi problemele sale*, în „Studii", XIX (1966), 2, p. 281—304; *Le domaine princier rural en Valachie (XIVe—XVIe siècles)*, în RRH, VI (1967), 2, p. 201—231; *L'Analyse géographique dans l'histoire*, ibidem, XIV (1975), 2, p. 211—239; *The Romanians south of the Carpathians and the migratory peoples in the tenth-thirteenth centuries*, în „Relations between the autochthonous population and the migratory populations on the territory of Romania", Bucureşti, 1975, p. 277—298. **(D.M.)**

DORUŢIU-BOILĂ, Emilia I. — N. 16 ianuarie 1930, Cluj. Studii liceale şi universitare (1948—1952) la Cluj. Doctor în istorie (1974). Cercetător la Institutul de istorie şi arheologie Cluj (1952—1959). Cercetător ştiinţific principal la Institutul de arheologie, Bucureşti (din 1959).
II. — Epigrafistă. Specialistă în domeniul epigrafiei latine, se ocupă în mod special

de epoca romană în Dobrogea, sec. I-III, pe bază de inscripţii.

III. — *Some observations on the military funeral altar of Adamclisi*, în „Dacia", N.S., V (1961), p. 345—363; *Zur Frage der Zerstörung Histrias im 3. Jh. u.Z.*, în SC, VI (1964), p. 237—260; *Über einige Stadthalter von Moesia Inferior* în „Dacia", XII (1968), p. 395—408; *Triburile la Tomis în epoca romană*, în S.C. XII (1970), p. 117—126; *Zur Abgrenzung des Territorium von Kallatis*, în „Dacia" N.S., XV (1971), p. 325—333. **(C.P.)**

DRAGNE, Florea I. — N. 22 aprilie 1921, com. Smîrdioasa, jud. Teleorman. Studii secundare la Braşov, universitare la Bucureşti. Doctor în istorie (1961). Cercetător ştiinţific principal (1960—1961), şef de sector (1961—1973), şef de secţie (din 1973) la Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R.. Conferenţiar universitar (1952—1954) la catedra de marxism-leninism a Institutului Politehnic Braşov.

II. — Specialist în istoria mişcării muncitoreşti şi a istoriei P.C.R.; contribuţii privind situaţia şi lupta politică a maselor populare în perioada interbelică. A participat la elaborarea unor monografii sau culegeri tematice privind îndeosebi perioada anilor 1917—1921, 1929—1933 precum şi la elucidarea unor aspecte referitoare la evoluţia problemei agrare şi a situaţiei ţărănimii, îndeosebi în deceniile trei şi patru, lupta clasei muncitoare şi a tineretului muncitoresc din România în perioada interbelică.

III. — Coautor la: *Alianţa clasei muncitoare cu ţărănimea muncitoare în România*, Bucureşti, 1969, 557 p.; *Greva generală din România, 1920*, Bucureşti, 1970, 471 p.; *Mişcarea muncitorească din România, 1916—1921. Crearea Partidului Comunist Român*, Bucureşti, 1971, 527 p.; *File din istoria U.T.C.*, Bucureşti, 1971, 416 p.; *Tineretul comunist în acţiune*, Bucureşti, 1972, 496 p. — *Momente din activitatea desfăşurată la sate de militanţii aripii revoluţionare a mişcării muncitoreşti, în frunte cu grupările comuniste (1917—1921)*, în SMIC, II, (1962), p. 5—40; *Activitatea Blocului muncitoresc-ţărănesc, organizaţie revoluţionară de masă creată de P.C.R.*, în AI, XIII (1962), 1, p. 49—75; *Lucrările congresului I al Partidului Comunist Român*, ibidem, XVI (1966), 2—3, p. 83—98 (în colaborare); *Liga drepturilor omului*, 1920—1929, în „Organizaţii de masă legale şi ilegale, create, conduse sau influenţate de P.C.R. 1921—1940", t. I, Bucureşti, 1970, p. 92—124; *Congresul general al sindicatelor din România din octombrie 1921 şi însemnătatea sa*, în „Cumidava" V (1971), p. 517—525; *Internaţionalismul mişcării revoluţionare de tineret din România*, în AI, XVIII (1972), 1, p. 33—49; *Transformarea Partidului Socialist în Partidul Comunist Român — triumf al marxism-leninismului în mişcarea muncitorească din ţara noastră*, ibidem, XX (1974), 1, p. 149—157. **(I.C.)**

DRAGOMIR, Ion T. I. — N. 17 ianuarie 1923, sat Malul Roşu, com. Armăşeşti, jud. Ilfov. Studii secundare şi universitare (1947—1951) la Bucureşti. Muzeograf şi director al Muzeului de istorie din Galaţi (din 1962). Preşedinte al societăţii de ştiinţe istorice, filiala Galaţi.

II. — Arheolog cu o susţinută activitate legată în mod special de teritoriul judeţului Galaţi. A efectuat cercetări în aşezări şi necropole antice ca: Brăiliţa, Largu. Cavadineşti, Bălteni, Tg. Bereşti, Lişcoteanca, Barboşi, Enisala etc. Contribuţii la cunoaşterea unor aspecte culturale neolitice (Stoicani-Aldeni) şi a epocii migraţiilor din zona de sud a Moldovei şi cea de est a Munteniei. A desfăşurat şi o activitate muzeistică remarcabilă.

III. — *Necropola tumulară de la Brăiliţa*, în MCA, V, (1959), p. 671—694; *Săpăturile arheologice de la Cavadineşti*, ibidem, VI (1959), p. 453—471; VII (1961), p. 151—162; *Descoperiri arheologice pe actualul teritoriu al Galaţiului din cele mai vechi timpuri şi pînă la întemeierea oraşului* în „Danubius", I (1967), p. 179—212; *Aspectul cultural Stoicani-Aldeni, consideraţii asupra ceramicii*, ibidem, VI (1970), p. 25—91; *Continuitatea locuirii dacice în castelul de la Bărboşi-Galaţi*, ibidem, p. 135—142; *Cetatea medievală de la Enisala. Unelte, arme şi obiecte de podoabă*, ibidem, VI (1972—1973), p. 29—47. **(C.P.)**

DRAGOMIR, Silviu I. — N. 13 martie 1888, com. Gurasada, jud. Hunedoara — m. martie 1962, Cluj. Studii secundare la Blaj şi Novisad, universitare şi doctorat în teologie la Cernăuţi. Audiază cursuri la Universitatea din Viena. Cercetări în arhivele Vienei şi la Carlovitz azi Sremski Karlovci-Iugoslavia (1910). Călătorie de studii şi cercetări în arhive în Rusia (1910—1911). Cercetări în arhivele din Budapesta. Profesor de istorie bisericească la Seminarul Andreean din Sibiu (1911—1919). Membru corespondent al secţiei istorice a Astrei. Secretar al Marii Adunări de la Alba Iulia (1918). Profesor agregat de istoria popoarelor sud-est europene la Universitatea din Cluj (din 1919) şi titular (1923—1947). Director al Seminarului de studii sud-est europene şi al revistei *Revue de Transylvanie*. A condus un colectiv de istorie modernă la Institutul de istorie şi arheologie din

Cluj (1957—1962). Membru corespondent (1916) şi titular (1928) al Academiei Române. Distins de Academie cu premiul Năsturel (1922).
II. — Istoric al sud-estului european, s-a distins în special prin studiile consacrate romanităţii sud-dunărene şi slavisticii în spaţiul ţărilor române în spiritul concepţiei mentorului său, Ioan Bogdan. Deopotrivă a cercetat raporturile noastre cu Rusia în secolul XVII şi XVIII, studiile publicate aducînd lumină mai cu seamă pe terenul relaţiilor transilvăneano-ruse. A consacrat un spaţiu larg legăturilor istorice dintre ţările române în evul mediu, aducînd contribuţii substanţiale la istoria ideii unităţii poporului român. O bună parte din studiile şi monografiile sale s-au îndreptat spre istoria frămîntărilor sociale şi religioase din secolul XVIII, domeniu în care a fost o autoritate. Preocupări privind lupta de emancipare socială şi politică a poporului român, temă căreia i-a dedicat numeroase cercetări. Monografiile despre Constantin Romanu-Vivu, Ioan Buteanu şi Avram Iancu sînt fundamentale şi astăzi. Este autorul prin excelenţă al istoriei revoluţiei din 1848 în Transilvania, temă căreia i-a oferit o temeinică cercetare prin apelul la o documentaţie copleşitoare şi o interpretare care, în linii esenţiale îşi păstrează şi astăzi valabilitatea. Prin subiectele pe care le-a studiat în acest domeniu **S.D.** a conturat istoria emancipării naţionale a poporului român din secolul XVIII-XIX. Studii de istorie contemporană, istoricul fiind dublat de spiritul luptătorului pentru apărarea integrităţii teritoriale a ţării. Opera lui continuă să ofere sugestii cercetărilor contemporane prin originalitatea punctelor de vedere exprimate în sensul permanentelor istoriei româneşti.
III. — *Corespondenţa episcopului Adamovici şi mişcarea de emancipare a clerului şi poporului românesc în anul 1791*, Sibiu, 1911, 16 p.; *Relaţiile bisericeşti ale românilor din Ardeal cu Rusia în veacul al XVIII*, Sibiu, 1914, 56 p.; *Istoria dezrobirii religioase a românilor din Ardeal în sec. XVIII*, vol. I-II, Sibiu, 1920—1930, 224, 440 p.; *Vlahii şi morlacii. Studiu din istoria românismului balcanic*, Cluj, 1924, 135 p.; *Avram Iancu*, Bucureşti, 1924, 135 p.; *Ioan Buteanu, prefectul Zarandului în anii 1848—1849*, Bucureşti, 1928, 158 p.; *Un precursor al unităţii naţionale: profesorul ardelean Constantin Vivu*, Bucureşti, 1929, 40 p.; *Les roumains de Transylvanie à la veille du mouvement de résurrection nationale*, Bucureşti, 1938, 44 p.; *La Transylvanie avant et après l'arbitrage de Vienne*, Sibiu, 1943, 50 p.; *Studii şi documente privitoare la revoluţia românilor din Transilvania în anii 1848—1849*, vol. I-III, V; *Vlahii din nordul Peninsulei Balcanice în evul mediu*, Bucureşti, 1959, 227 p.; *Avram Iancu*, Bucureşti, 1965, 304 p.
— *Contribuţii privitoare la relaţiile bisericii româneşti cu Rusia în veacul XVII*, în AARMSI, II, t. XXXIV, p. 1065—1248; *Cîteva nume de organizaţie de stat slavo-române*, în „Dacoromania", 1920—1921, 1, p. 147—161; *Fragmente din cronica sîrbească a lui George Brancovici*, în AIINC, 1923, 2, p. 1—12; *Originea coloniilor române din Istria*, în AARMSI, 1924, 2, p. 1—20; *Documente noi privitoare la relaţiile Ţării Româneşti cu Sibiul în sec. XV-XVI*, în AIINC, 1926—1927, 4, p. 3—79; *Nicolae Bălcescu în Ardeal*, ibidem, 5,1928—1930, p. 1—34; *Andrei Şaguna et Joseph Rajacić*, în „Balcania", 1943, 6, p. 242—282; *Românii din Transilvania şi unirea cu biserica Romei*, în SMIM, 1959, 3, p. 329—339; *Românii din Transilvania şi unirea cu biserica Romei*, în BOR, LXXX (1962), 9—10, p. 863—937. **(P.T.)**

DRĂGANU, Nicolae I. — N. 18 februarie 1884, com. Zagra, jud. Bistriţa-Năsăud — m. 18 decembrie 1939. Studii secundare la Năsăud, superioare la Universitatea din Budapesta (1902—1906). Doctor în filologie (1906). Profesor de limbă greacă, latină şi română la liceul grăniceresc din Năsăud; conferenţiar la Facultatea de litere a Universităţii maghiare din Cluj. Profesor de limbă şi literatură veche la Universitatea din Cluj (1919—1939), rector al ei între 1920—1921; decan al Facultăţii de litere şi filozofie. Preşedinte al secţiei literare a Astrei şi al Societăţii române de lingvistică. Membru corespondent (din 1923) şi titular (din 1939) al Academiei Române.
II. — Lingvist de formaţie eclectică, a avut preocupări multiple, remarcîndu-se prin contribuţii deosebite în domeniul filologiei, toponimiei şi antroponimiei. Unul din principalii colaboratori ai *Dicţionarului limbii române*. S-a ocupat de istoria ţinutului grăniceresc al Năsăudului, căruia i-a închinat cîteva studii sau cărţi. Contribuţii însemnate la istoria românilor, valorificînd informaţiile oferite de toponimie şi onomastică.
III. — *Istoria şcoalelor năsăudene scrisă cu prilejul jubileului de 50 de ani de existenţă (1863—1913) a gimnaziului superior fundaţional din Năsăud*, Năsăud, 1913, 414 p. (în colaborare); *Monografia Societăţii de împrumut şi păstrare „Aurora" din Năsăud (1873—1923)*, Cluj, 1924, 146 p.; *Românii în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei şi a onomasticei*, Bucureşti, 1933, 682 p.; *Vechimea şi răspîndirea românilor pe baza toponimiei şi onomasticei*. Vălenii de Munte, 1934, 58 p.; *Grănicerii clujeni şi chestiunea*

administrării averilor grănicerești năsăudene, Cluj, 1935, 23 p.; *Limbă și istorie*, în „Transilvania", II (1909), nr. 2—3, p. 106—114, 158—179.

— *Din vechea noastră toponimie*, în „Dacoromania", 1 (1920—1921), p. 109—146; *Cea mai veche carte Rakoczyană*, în AIINC, 1921—1922, 1, p. 161—278; *Toponimie și istorie*, ibidem, II (1932) p. 233—260; *Codicele pribeagului Gheorghe Ștefan, voevodul Moldovei*, ibidem, III (1924—1925), p. 181—254; *Mihail Halici (contribuție la istoria culturală românească din sec. XVII)*, în „Dacoromania", (1925—1926), p.77—168; *Date privitoare la istoria comunei Zagra*, în AS, 1928, nr. 9, p. 65—78; *L'ancienneté et l'expansion du peuple roumain d'après la toponymie, l'onomastique et sa langue*, în „Balcania", 1, 1938, p. 25—54; *Un manuscris de apocrif religios ardelean din sec. al XV-lea?*, în „Dacoromania", 9, 1936—1938, p. 219—224. **(N.B.)**

DRĂGĂLINA, Patriciu I. — N. 1849, sat Borlova, com. Turnu Ruieni, jud. Caraș-Severin — m. noiembrie 1917, Caransebeș. Studii secundare la Caransebeș, Lugoj, Timișoara, superioare—de filozofie—la Viena și Institutul geografic al lui Iustus Perthes din Gotha (1875—1878). Profesor de geografie la Institutul pedagogic din Caransebeș (1878—1908), director (din 1908) și președinte al Comunității grănicerești de avere (din 1910).

II. — Istoric al evenimentului. Remarcabil pentru ideea de sinteză a istoriei Banatului, deși nu depășește proporțiile unei cărți de popularizare. Apelează mai puțin la izvor; nu controlează întotdeauna critic informația.

III. — *Din istoria Banatului de Severin.* Partea I-III, Caransebeș 1899—1902, 144 p. + 177 p. + 226 p. **(N.B.)**

DRĂGHICEANU, Virgil I. — N. mai 1879, Tîrgoviște — m. decembrie 1964, București. Membru corespondent al Academiei Române (din 1926).

II. — În calitate de secretar al Comisiei Monumentelor istorice, a fost unul din cei mai harnici cercetători ai vechilor monumente de arhitectură din Țara Românească, publicînd numeroase inscripții și descrieri de monumente îndeosebi în *Buletinul* acestei Comisii. Săpături arheologice la Curtea de Argeș și Cîmpulung, vechile capitale ale Țării Românești.

III. — *Catalogul colecțiunilor Comisiunii Monumentelor istorice*, București, 1912, XXI + 185 p. + 33 p.; *În amintirea lui Constantin Brîncoveanu, 1714—1914. Lăcașurile voievodului și viața lui. Ochire arheologică și istorică*, București, 1914, 112 p.; *Mathei Drăghiceanu. O viață închinată binelui public ...*, București, (f.a.), 285 + IV p.; *Mănăstirea Cetățuia-Iași. Studiu istoric și arheologic*, București, 1916, 72 p. (în colaborare). *Curtea domnească din Argeș. Note istorice și arheologice*, în *Curtea domnească din Argeș*, București, 1923, p. 9—76; *Palatele lui Constantin Vodă Brîncoveanu*, Craiova, 1926, 49 p.; *Mitropolia Tîrgoviștei. Note istorice și arheologice*, București, 1933, 24 p. + 9 pl.

— *Despre mănăstirea Cîmpulung. Un document inedit: jurnalul săpăturilor făcute de Comisia Monumentelor istorice în 1924*, în BOR, 1964, nr. 3—4, p. 284—335. **(N.S.)**

DRĂGHICESCU, Dimitrie I. — N. 16 mai 1875, sat Zăvoieni, com. Măciuca, jud. Vîlcea — m. 25 martie 1945, București. Studii secundare la Craiova, universitare la București (1901). Studii de filozofie la Paris unde își ia și doctoratul (1904). Conferențiar de sociologie și psihologie socială la facultatea de filozofie și litere din București (1905—1913). Diplomat și om politic, delegat la Societatea Națiunilor. Membru al Societății de sociologie din Paris (1902).

II. — Sociolog, abordînd și probleme de filozofia istoriei. Studii valoroase asupra raportului între individ și mediul social. Practică un neopozitivism derivat din filozofia lui Kant și Comte. Conturează un sistem de îmbinare a sociologiei și psihologiei sub forma spiritualismului sociologic. Ca filozof al istoriei afirmă importanța conceptului de națiune. Unificarea națiunilor ar duce la crearea unui tot organic uman; această îndatorire revine Societății Națiunilor.

III. — *Du rôle de l'individu dans le déterminisme social*, Paris, 1904, 366 p.; *Din psichologia poporului român. Introducere*, București, 1907, XII + 572 p.; *Les problèmes nationaux de l'Autriche-Hongrie*; *Les Roumains (Transylvanie, Bucovine, Banat)*, Paris, 1918, 244 p.; *La Transylvanie. Esquisse historique, géographique ethnographique et statistique*, Paris, 1918, III + 122 p. + h.; *Les Roumains de Serbie*, Paris, 1919, 32 p. + 5 pl.; *Partide politice și clase sociale*, București, 1922, 7 + 124 p.; *Titu Maiorescu. Schiță de biografie psihosociologică*, București, 1940, 75 p.; *L'intervention de la Roumanie dans la guerre mondiale*, Paris, f.a., 24 p.; *La lutte sociale et politique en Transylvanie*, Paris, f.a. 16 p. **(G.P.)**

DRĂGHICI, Manolache I. — N. 1801, Iași — m. 1887. Educația și-o face la Iași; învață limbile franceză, elină, greacă, germană și puțin latină și rusă. Deține pe rînd dregătoriile de căminar, spătar, postelnic; din 1834 magistrat.

II. — În istoriografia românească a secolului al XIX-lea, **M.D.** ocupă locul unui „cronicar întîrziat". Scrie de pe pozițiile unei boierimi conservatoare o istorie a Moldovei pe cinci secole, cu știri noi, memorialistice pentru ultima perioadă. Scopul lucrării, după propria-i mărturisire, este de a reda „cele mai însămnate întîmplări... /ale/ țării, amintirea faptelor eroice a vechilor pămînteni".

III. — *Istoriea Moldovei pe timp de 500 ani. Pînă in zilele noastre.* scrisă de ..., I-II, Iași, 1857, 222 p. + 258 p.

IV. — Andrei Pippidi, *Un cronicar întîrziat: Manolache Drăghici*, în „Studii", XX (1967), 1, p. 99—121. **(D.M.)**

DRĂGUȚ, Vasile I. — N. 9 ianuarie 1928, Craiova. Studii secundare și universitare — filozofie, București (1946—1949), Institutul de arte plastice „N. Grigorescu" (1953—1957) la București. Doctor în istoria artei (1970). Cercetător științific la Institutul de istoria artei (1961—1968), conferențiar universitar de istoria artei vechi românești la Institutul de arte plastice „N. Grigorescu" (din 1964); director al Direcției Muzee și Monumente (1968—1975), denumire schimbată apoi în Direcția Monumentelor istorice și de artă (1971) și în Direcția patrimoniului cultural național (1975). Rector al Institutului de arte plastice N. Grigorescu (din 1976). Membru al ICOM (International Council of Monuments) și ICOMOS (International Council of Monuments and Sites). Membru în consiliul de conducere al Centrului Internațional pentru conservarea și restaurarea bunurilor culturale-UNESCO. Decorat cu ordinul Meritul cultural, cl. III-a (1968); premiul criticii al Uniunii artiștilor plastici în același an.

II. Specialist în istoria artei românești și universale, domenii în care a alcătuit numeroase lucrări foarte bine apreciate.

III. — *Francisc Șirato*, București, 1956, 85 p.; *Ghiberti (1378—1455)*, București, 1959, 29 p. — 7 pl.; *Stilurile Greciei antice*, București, 1962, 99 p.; *Ștefan Luchian*, București, 1962, 77 p.; *Nicolae Dărăscu*, București, 1966, 81 p.; *Sighișoara, oraș muzeu*, București, 1966, 83 p.; *Vechi monumente hunedorene*, București, 1968, 66 p. + 23 pl.; *Cetatea Sighișoara*, București, 1968, 56 p. + 15 pl.; *Dragoș Coman, autorul frescelor de la Arbore*, București, 1969, 37 p.; *Pictura murală din Transilvania (sec. XIV-XV)*, București, 1970, 116 p. + 32 pl.; *Pictura romanească în imagini*, București, 1970, 326 p. + 32 pl. (în colaborare); *Arta brîncovenească*, București, 1971, 32 p. + 64 ilustrații (în colaborare); *Humor*, București, 1973, 40 p. + 78 ilustrații. **(N.S.)**

DRECIN, Mihai Dorin I. N. 11 noiembrie 1944, Timișoara. Studii medii la Arad, universitare la Cluj (1967). Preparator (1968), asistent (1968) și lector (din 1973) la Institutul pedagogic din Oradea. Membru al Societății de științe istorice.

II. — Cercetător al istoriei moderne și contemporane. Studii privind probleme financiar-bancare din Transilvania în perioada de pînă la 1918. A urmărit în egală măsură aspecte ale istoriei contemporane, cu specială privire la mișcarea muncitorească din zonele Arad și Bihor.

III. — *Din contribuția socialiștilor bihoreni la transformarea Partidului Socialist în Partidul Comunist Român*, în „Semicentenarul P.C.R. în Bihor 1921—1971", Oradea, 1971, p. 51—61; *Înființarea Institutului de credit și economii „Albina" din Sibiu*, în „Crisia", 1973, p. 243—266; *Înființarea filialei din Brașov a Băncii „Albina"*, în „Lucrări științifice", Seria istorie, Oradea, 1973, p. 79-90; *Iunie 1945. O filă din activitatea și ideile lui Lucrețiu Pătrășcanu*, ibidem, 1974, p. 45—55; *Din activitatea financiar-bancară a bihoreanului Partenie Cosma în cadrul Băncii „Albina" din Sibiu*, în „Crisia", 1975, p. 161—182. **(P.T.)**

DUMITRACHE MEDELNICERUL I. — N. cca 1720—1725, București — m. 1796, București. Logofăt în cancelaria domnească, apoi mare medelnicer (1768—1774), mare stolnic (1779) și mare clucer (1792). În delegația de mari boieri care merge la Constantinopol să ceară revenirea la vechea autonomie a țării, precum și domni pămînteni, după pacea de la Kuciuk-Kainargi. În 1792 face parte dintr-o comisie de delimitare a graniței Țării Românești spre Transilvania.

II. — Cronicar. Se ocupă de evenimentele dintre 1768 și 1775, în special de războiul ruso-turc din acea vreme. Povestește evenimentele cronologic, an de an, fie ca martor al lor, fie după unele acte oficiale. Sceptic față de viitorul țării, neîncrezător și ironic față de voluntarii români, intrați în armata rusă, dar și față de unii boieri. Limba, plină de barbarisme, contribuie la îngreuierea lecturii cronicii. Cronica lui **D.m.** s-a păstrat în 5 manuscrise și a fost editată o singură dată.

III. — *Cronica războiului ruso-turc de la 1768—1775*, editată de V. A. Urechia în AARMSI, s. II, t. X (1887—1888), p. 352—479, sub titlul: *Istoria evenimentelor din Orientŭ cu referință la principatele Moldova și Valahia din anii 1769—1774, scrisă de biv vel stol. Dumitrache și editată după copia lui Nicolai Piteștieanulŭ din anii 1782.* **(D.M.)**

DUMITRAȘCU, Sever I. — N. 6 iunie 1937, com. Rapoltul Mare, jud. Hunedoara. Studii medii la Deva, superioare la Cluj (1962). Preparator la Institutul pedagogic din Cluj (din 1962). Asistent și lector la Facultatea de istorie-geografie a Institutului pedagogic din Oradea (1969). Director al „Muzeului Țării Crișurilor“ din Oradea (din 1974).
II. Specialist în istoria veche a României. A efectuat cercetări arheologice consacrate civilizației dacice din partea de nord-vest a țării.
III. — *Așezări și descoperiri dacice din vestul și nord-vestul României în sec. II—IV e.n.*, în „Lucrări științifice“, seria istorie, Oradea, 1968, p. 239—256; *Așezări și descoperiri dacice din vestul și nord-vestul României din sec. III î.e.n. — sec. II e.n.*, în „Sargetia“, VIII (1971), p. 45—55 (în colaborare); *Așezări fortificate și cetățui dacice din partea de vest a Munților Apuseni*, în „Crisia“, II (1972), p. 121—144; *Tezaurul de podoabe dacice de argint de la Săcălășău Nou, jud. Bihor*, ibidem, V (1975), p. 45—69 (în colaborare). **(P.T.)**

DUMITRESCU, Carmen Laura I. — N. 24 aprilie 1934, București. Studii secundare și universitare (1951—1956) la București. Cercetătoare la Institutul de arheologie (1956—1958), apoi la Institutul de istorie a artei (din 1961).
II. — Pregătită pentru cercetarea arheologică, **C.D.**, se dedică apoi problemelor de istorie a artei. În noile-i preocupări ea a adus minuția observării arheologice, căreia i-a adăugat o solidă pregătire în domeniul iconografiei medievale; din această fericită asociere, au rezultat vederi noi, îndrăznețe, care deschid direcții fecunde de investigație a artei feudale românești.
III. — *O reconsiderare a picturii bisericii din Stănești-Vîlcea*, în PVAR, II (1972), p. 155—256. *Pictura din secolul al XVI-lea de la bolnița mănăstirii Bistrița-Vîlcea*, în SCIA, XIX (1972), 2, p. 179—214; *Deux Eglises valaques décorées au XVIe siècle: Snagov et Tismana*, în RRHA, X (1973), p. 129—174; *Programe iconografice în pronaosul bisericilor de mănăstire din Țara Românească din secolul al XVI-lea*, în SCIA, XX (1973), 2, p. 257—272; *Biserica rupestră Corbii de Piatră, cel mai vechi ansamblu de pictură—cunoscut astăzi—din Țara Românească*, ibidem, XXII (1975), p. 23—51; *Mănăstirea Căluiu și cîteva precizări despre ctitorii ei și despre Mihai Viteazul*, în „Mihai Viteazul“, București, 1975, p. 243—258. **(F.C.)**.

DUMITRESCU, Hortensia I. — N. 20 iulie 1901, București. Studii secundare și superioare (1922—1926) la București. Membră a Școlii române de la Roma (1926—1928). Doctor în istorie (1930); doctor docent în științe istorice (1965). Asistentă, șef de lucrări, consilier, director adjunct, șef de sector la Muzeul Național de Antichități, București (1928—1956); șef de sector la Institutul de arheologie (1956—1962). A participat cu comunicări la congrese și conferințe internaționale de specialitate. A întreprins săpături arheologice la: Ruginoasa, Traian, Hăbășești, Căscioarele, Drăgușeni etc. Premiul de stat cl. II-a (1955).
II. — Arheolog; cu excepția tezei de doctorat, toate lucrările sale sînt axate pe problemele comunei primitive din România și din S.E. Europei, cu precădere asupra epocii neolitice. Contribuții la lămurirea problemei originii și evoluției culturilor: Precucuteni, Cucuteni, Petrești și a raporturilor dintre cultura Cucuteni și alte culturi vecine.
III. — *L'età del bronzo nel Piceno*, în *ED*, V (1932), p. 1—134; *La station préhistorique de Ruginoasa*, în „Dacia“, III—IV (1927—1932) p. 55—87; *Quelques objets en bronze des collections du Musée National des Antiquités*, ibidem, VII—VIII (1937—1940), p. 133—144; *La station préhistorique de Horodiștea sur le Pruth*, ibidem (1941—1944), p. 127—161; *Découvertes concernant un rite funéraire magique dans l'aire de la civilisation de la céramique peinte du type Cucuteni-Tripolje*, în „Dacia“, NS, I (1957), p. 57—116; *Contribuții la problema culturii Precucuteni*, SCIV, VIII (1957), p. 53—73; *Antropomorfnîi izobrajeniia na sosudah iz Traian*, în „Dacia“, NS, IV (1960), p. 31—52; *Conections between the Cucuteni-Tripolie cultural complex and the neighbouring eneolithic cultures*, ibidem, V (1961), p. 69—93; *Cîteva probleme legate de cultura Petrești*, SCIV, XVII (1966), p. 433—444. **(E.C.)**

DUMITRESCU, Vladimir I. — N. 20 octombrie 1902, București. Studii secundare și superioare (1921—1923) la București. Doctor în filozofie și litere (1928). Doctor docent (1965). Membru al Școlii Române din Roma (1926—1928), docent și conferențiar la Facultatea de istorie a Universității București (1930—1945). Asistent (1923—1928), conservator (1928—1935) și director al Muzeului Național de Antichități (1935—1944); șef de secție la Institutul de arheologie (1955). Membru al Consiliului Permanent al Uniunii internaționale de științe pre și protoistorice (din 1932) și al Institutului Italian de pre și protoistorie, Florența (din 1961). Laureat al premiului „Vasile Pârvan“ al Academiei Române (1930) și al premiului de stat cl. III-a (1950) și cl. II-a (1955).

II. — Arheolog cu o bogată activitate de cercetare în problemele preistoriei românești și a sud-estului Europei. Contribuții la lămurirea multor probleme importante ale epocii neolitice. A cercetat și dezvelit in întregime, pentru prima dată în țara noastră, resturile unei așezări neolitice (Hăbășești), ridicind planul ei de ansamblu; de asemenea a cercetat și așezarea de la Cascioarele, unde a dezvelit și ridicat primul plan al unei așezări gumelnițene. Studii privind epoca bronzului și prima epocă a fierului. A condus săpăturile arheologice de la: Gumelnița, Rast, Basarabi, Cirna, Căscioarele etc. Descoperirile sale arheologice constituie contribuții însemnate la cunoașterea preistoriei României.

III. — *L'età del ferro nel Piceno*, București, 1929, 214 p.+10 pl.; *Hăbășești, Monografie arheologică*, București, 1954, 606 p. (în colaborare); *Necropola de incinerație din epoca bronzului de la Cirna*, București, 1961, 386 p + 163 pl.; *Hăbășești, satul neolitic de pe Holm*, București, 1967, 53 p. + 63 fig.; *Muzeul Național de Antichități*, București, 1968, 107 p. + 87 fig.; *Arta neolitică în România*, București, 1968, 100 p. + 50 pl.; *L'arte preistorica in Romania fino all'inizio dell'età del ferro*, Firenze, 1972, 266 p. + VI pl.; *Arta preistorică în România*, București, 1974, 512 p. (491 fig. în text).

— *Fouilles de Gumelnița*, în „Dacia" II (1925), p. 29—103; *La station préhistorique de Bonțești*, ibidem, III—IV (1927—1932), p. 88—114; *La plastique anthropomorphe en argile de la civilisation énéolithique balkano danubienne*, în Jahrbuch für Prähistorische und Etnographische Kunst, Berlin, 1932—1933, p. 49—72; *La station préhistorique de Traian*, în „Dacia", IX—X (1941—1944), p. 11—114; *Originea și evoluția culturii Cucuteni*, în SCIV, XIV (1963), 1, p. 51—78, 2, 285—318 și în „Arheologia", Varșovia, XIV (1963), p. 1—40; *La nécropole tumulaire du première âge du fer de Basarabi*, în „Dacia", NS, XII (1968), p. 177—260; *Edifice destiné au culte découvert dans la couche Boian-Spanțov de la station énéolithique de Căscioarele*, ibidem, XIV (1970), p. 5—24; *À propos de la plus ancienne culture néolithique de Roumanie*, în „Studia Balcanica", 5, Sofia, 1971, p. 37—50; *Quelques aspects des synchronismes des cultures néo-énéolithiques et de la période de transition à l'âge du bronz dans l'Europe sud-orientale et le monde égéo-anatolien*, în „Actes du IIe Congrès international des études du sud-est européen", Atena, 1972, p. 25—51; *Einige Fragen zur Cucuteni-Kultur im Lichte der Ausgrabungen bei Drăgușeni* (N.O der Moldau, SR Rumänien), în „Zeitschrift für Archäologie", Berlin, 1973, p. 177—196; *Cronologia absolută a eneoliticului românesc în lumina datelor C 14*, în „Apulum", XIV, p. 23—40 **(E.C.)**.

DUNĂREANU-VULPE, Ecaterina I. — N. 10 mai 1901, Constanța. Studii secundare la Constanța, superioare la București. Membră a Școlii Române din Roma (1924—1926). Doctor în litere (1927). Membră a Școlii Române de la Paris (1928—1929). Asistentă și apoi conservatoare la Muzeul Național de Antichități, București (1923—1943). Profesor de istoria artei la Academia de Belle Arte, Iași (1943—1950). Șefă de sector la Institutul de arheologie, București. Săpături pe șantierele arheologice de la: Tinosu, Poiana, Poienești, Izvoare, Popești ș.a.

II. — Arheolog. S-a ocupat de epoca geto-dacică. Contribuții privind importantul complex neolitic de la Izvoare și cunoscutele complexe de la: Tinosu, Poiana, Popești.

III. — *Considérations sur certaines formes concernant l'âge du bronze de l'Europe sud-orientale*, Paris, 1930, 60 p.; *Tezaurul de la Pietroasa*, București, 1967, 53 p. + 47 fig.

— *L'espansione delle civiltà italiche verso l'oriente danubiano nella prima età del ferro*, Roma, ED, III (1924), p. 58—109; *Les fouilles de Tinosul*, în „Dacia", I (1924), p. 166—233; *Les fouilles de Poiana*, în „Dacia", III—IV, 1929—1932, p. 253—351. **(E.C.)**.

DUȚU, Alexandru I. — N. 2 septembrie 1928, București. Studii secundare și universitare—drept și filologie modernă (1949) în București. Doctor în filologie (1970). Cercetător la Biblioteca Academiei, apoi cercetător științific principal la Institutul de studii sud-est europene și secretar al comitetului de redacție al revistei *Revue des études sud-est européennes*. Membru corespondent al Academiei de științe sociale și politice (din 1970), al Societății internaționale pentru studiul secolului al XVIII-lea și secretar al Comitetului național de literatură comparată din R.S.R.

II. — Preocupat de istoria mentalităților și a ideilor, a abordat un șir de aspecte ignorate ale culturii românești în secolul al XVIII-lea, pe care le-a studiat în cadrul culturii europene, punînd astfel în lumină valoarea creațiilor autohtone și rolul influențelor străine în geneza conștiinței literare. Cercetările sale de istorie a cărții — mai ales a cărților de înțelepciune — deschid direcții noi de investigație și înțelegere în cunoașterea mentalității, sensibilității și a gustului literar a societății românești în faza de tranziție de la feudalism la capitalism.

III. — *Coordonate ale culturii româneşti în secolul al XVIII-lea*, Bucureşti, 1968, 398 p.; *Explorări în istoria literaturii române*, Bucureşti, 1969, 291 p.; *Cărţile de înţelepciune în cultura română*, Bucureşti, 1972, 168 p.; *Sinteză şi originalitate în cultura română (1650—1848)*, Bucureşti, 1972, 270 p.; *Eseu în istoria modelelor umane*, Bucureşti, 1972, 284 p.

— *Mişcarea iluministă moldoveană de la sfîrşitul secolului al XVIII-lea*, în „Studii", XIX (1966), 5, p. 911—928; *„Le miroir des Princes" dans la culture roumaine*, în RESEE, VI (1968), 3, p. 439—479. **(F.C.)**

DUZINCHIEVICI, Gheorghe I. — N. 21 august 1904, Drăguşeni, jud. Suceava. Studii universitare la Iaşi. Doctor în istorie şi filozofie al Universităţii din Lvov (1932). Profesor secundar, asistent universitar, director al Arhivelor statului din Sibiu. Membru al Asociaţiei slaviştilor din R.S. România.

II. — Specialist în istoria medie şi modernă. Cercetări orientate spre studierea relaţiilor româno-polone. A adus în circuitul ştiinţific un număr important de izvoare istorice inedite.

III. — *Cuza Vodă şi revoluţia din 1863*, Bucureşti, 1935, 103 p.; *Contribuţii la istoria legăturilor polono-române în anii 1865—1866*, Bucureşti, 1936, 63 p.; *Beizade Grigore Sturdza şi Polonii*, Bucureşti, 1941, 205 p.; *Un episod din revoluţia de la 1848—1849: trecerea generalului Bem în Moldova*, extras din „Buletinul Muzeului Bucovinei", seria II, I—II (1943—1944), 71 p.; *Inventarul protocoalelor primăriei Sibiu, 1521—1700*, Bucureşti, 1958, 233 p. (în colaborare); *Cronica Transilvaniei, 1608—1665*, de Georg Kraus, traducere şi studiu introductiv, Bucureşti, 1965, XXXIV + 604 p. (în colaborare); *Ştefan cel Mare şi epoca sa*, Bucureşti, 1973, 102 p.

— *Date noi asupra răscoalei tătărăşenilor din Iaşi şi asupra sfîrşitului domniei lui Scarlat Callimachi* (1819), în „Studii", XXI (1968), nr. 1, p. 63—81; *Quelques aspects des relations roumano-polonaises au XIX-e siècle (Interprétations, corrections, compléments)*, în „RRH", XII (1973), nr. 4, p. 731—755. **(D.B.)**

E

EDER, Joseph Karl **I.** — N. 20 ianuarie 1760, Braşov — m. 11 februarie 1810, Sibiu. Doctor în filozofie şi arte liberale la Universitatea din Budapesta (1778). Predă gramatica la Tg. Mureş, apoi poezia la gimnaziul romano-catolic din Sibiu (1783). În 1784 face parte din comisia numită de Iosif al II-lea pentru o reformă a învăţămîntului. Directorul şcolii normale din Sibiu (1787—1810).

II. — Istoric şi editor de izvoare. Primul istoric sas care intreprinde o critică serioasă a izvoarelor istorice; pionier al istoriografiei săseşti pragmatice. Faptele şi personajele de care se ocupă sînt integrate în contextul istoriei generale; atitudinile acestora sînt explicate prin profilul lor psihic, prin moravurile lor şi prin cele ale epocii lor. Împreună cu F. J. Sulzer şi J. Ch. Engel formează „tripleta istoriografică" ce a declanşat tendenţioasa teorie dubitativă cu privire la continuitatea elementului roman la nord de Dunăre după retragerea aureliană, teorie ce va fi dezvoltată în a doua jumătate a veacului XIX de către R. Roesler.

III. — *Supplex Libellus Valachorum Transsilvaniae iura tribus receptis Nationibus communia postliminie sibi adseri postulantium*, cum notis historico-criticis J.C.E., civis transilvani, Cluj, 1791; *De initiis juribusque primaevis Saxonum Transylvanorum Commentatio*, Viena, 1792, 218 p.; *Scriptores rerum Transsilvanicarum*, tom I, vol. I (Chr. Schesaeus, *Ruinae Pannonicae*, Sibiu, 1797, XII + 300 p.); tom II, vol. I (Ambrosius Simigianus, *Historia rerum Ungaricarum et transsilvanicarum*, Sibiu, 1800, XVI + 294 p.); abia în 1840 a apărut vol. II continuînd cărţile 2—4 ale istoriei lui Simigianus (anii 1542—1606), editor: J. Benigni, II + 434 p.; *Observationes criticae et pragmaticae ad Historiam Transsylvaniae sub Regibus Arpadianae et mixtae propaginis*, Sibiu, 1803, XVI + 280 p. Încă în timpul vieţii sale, **J.K.E.** vînduse palatinului Ungariei colecţia sa de manuscrise pentru suma de 4 500 fl. După moartea sa, cele 85 vol. de manuscrise au fost transferate la Muzeul Naţional din Pesta. Printre aceste manuscrise se află şi numeroase lucrări originale ale lui **J.K.E.** din care cităm: *Chronologisches Register der Fürsten der Walachei; Diplomatische Angaben zur Geschichte der Walachei und Moldau; Fasciculus itinerariorum complexus itinera per omnem Transsilvaniam, Banatum Temesiensem usque Orsovam; Analecta ad Historiam Seditionis per Valachos Transsilvanos duce Hora conflatae*. **(A. A.)**

EDROIU, Nicolae **I.** — N. 7 decembrie 1939, sat Olteni, com. Bodoc, jud. Covasna. Studii secundare la Braşov, superioare la Cluj (1958—1963); specializare în bizantinologie şi slavă veche la Universitatea din Belgrad (1967); absolvent la „Collège d'Europe" din Bruges (Belgia) (1970—1971). Doctor în istorie (1974). Asistent (1963—1970) şi lector (din 1970) la Facultatea de istorie-filozofie din Cluj.

II. — Medievist. Preocupat de studiul tehnicii agricole din ţările române în evul mediu, a întreprins cercetări arheologice despre feudalismul timpuriu (cercetări la Dăbîca, jud. Cluj) şi despre scrisul românesc din Transilvania în sec. XVI—XVIII. Contribuţii privind istoria răscoalei lui Horea, ecourile ei europene, cărora le-a consacrat şi teza sa de doctorat; colaborator la realizarea corpusului de izvoare privind răscoala din 1784.

III. — *Evoluţia plugului în ţările române în epoca feudală*, în AMN, II (1965), p. 307—343 (în colaborare); *Mişcări ţărăneşti în părţile Sighişoarei în timpul răscoalei lui Horea*, în SUBB, 1966, 2, p. 44—60; *Cetatea Dăbîca*, în AMN, V (1968), p. 153—202 (în colaborare); *Despre apariţia plugului în ţările române*, în TN, II (1971), p. 95—117; *Călători străini despre răscoala*

lui Horea. în „Apulum", XI (1973). p. 383—392; *Domeniul rural al orașului Cluj pînă în sec. al XVII-lea*, în „Istoria Clujului", Cluj-Napoca, 1974, p. 173—184; 262—264. **(P.T.)**

EFTIMIE **I.** — sec. XVI. Ucenic al lui Macarie, episcop de Roman.
II. — A scris, în vechea slavă, din porunca lui Alexandru Lăpușneanu o cronică, ce cuprinde istoria Moldovei între 1541—1554; continua, de fapt, cronica lui Macarie, care în prima formă se oprea la 1542. Scriere oficială, a cărei valoare este diminuată de exagerările retorice la adresa celui care a comandat lucrarea, *Cronica lui Eftimie* este totuși un izvor istoric de referință pentru unele amănunte pe care numai ea le cuprinde.
III. — *Cronica lui Eftimie* în „Cronicile slavo-române din sec. XV—XVII" publicate de Ion Bogdan, ediție revăzută și completată de P. P. Panaitescu, București, 1959, p. 106—125. **(Șt.Șt.)**

EGYED, Acațiu **I.** — N. 25 noiembrie 1929, Bodoș-Baraolt. Studii secundare la Sfîntul Gheorghe, universitare la Cluj. Doctor în istorie (1967). Preparator (1951—1952) și asistent (1952) la Facultatea de istorie a Universității clujene; cercetător și cercetător principal la Institutul de istorie și arheologie din Cluj (din 1952). Vicepreședinte al Societății de științe istorice, filiala Cluj (1970—1971).
II. — Contribuții de istorie modernă și contemporană. A colaborat la o serie de lucrări de sinteză privind istoria Transilvaniei din sec. al XIX-lea și începutul sec. al XX-lea. În studiile sale au fost abordate probleme ca: începuturile mișcării muncitorești și socialiste din Transilvania, socialismul agrar, dezvoltarea economică, evoluția regimului agrar la secui etc.
III. — *Munkás-és parasztmozgalmak Erdélyben 1905—1907* (Mișcări muncitorești și țărănești în Transilvania. 1905—1907), București, 1961, 285 p. (în colaborare); *A megindult falu* (Antologie de literatură științifică despre satul transilvănean), București, 1970, 168 p.; *Două secole de siderurgie la Reșița (1771—1971)*, Cluj, 1971, 287 p. (în colaborare); *Az utazás divatja. Utleirások, útijegyzetek az 1848 elötti Erdélyről* (Jurnale de călătorii și însemnări privind Transilvania dinaintea anului 1848), București, 1973, 203 p.
— *Istoricul asociațiilor muncitorești din Transilvania între anii 1868—1872*, în „Studii", IX (1956), 6, p. 27—50; *Grevele de seceriș din Transilvania la sfîrșitul sec. al XIX-lea și începutul sec. al XX-lea*, în AIIC, I-II (1958—1959), p. 219—240; *Aspecte ale dezvoltării industriei mari din Transilvania 1867—1873*, ibidem, V (1962), p. 145—177; *Die Tätigkeit der Temeswarer Allgemeinen Arbeiterassoziation*, în FVLK, VIII (1965), p. 145—177; *Marea industrie a morăritului în Transilvania în a doua jumătate a sec. al XIX-lea și începutul sec. al XX-lea*, în AMN, II (1965), p. 479—496; *Despre geneza și situația proletariatului agricol din Transilvania la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea*, în AIIC, X (1967), p. 197—219; *Mișcări și frămîntări țărănești în Transilvania în anii 1900—1902*, în AIIC, XII (1969), p. 145—162; *Structura proprietății funciare în Transilvania la sfîrșitul veacului al XIX-lea*, în AIIC, XVII (1974), p. 136—155; *A moldvai ès havasalfäldi forradalom a magyar sajtó tükrében* (Revoluția din Moldova și Țara Românească la lumina presei maghiare), în „1848", *Arcok, eszmék, tettek*, București, 1974, p. 144—161. **(L.D.)**

ELIAN, Alexandru **I.** — N. 27 octombrie 1910, București. Studii secundare și superioare (1928—1932) la București. Membru al Școlii române de la Fontenay-aux-Roses (1932—1934). Doctor în litere (1938). Asistent la Catedra de bizantinologie a Facultății de istorie (1936—1940) și bibliotecar la Biblioteca Academiei (1936—1956). Profesor la Școala superioară de arhivistică (1937—1948), apoi la Facultatea de istorie (1949—1952), cercetător științific principal, apoi șeful secției de istorie universală la Institutul de istorie „N. Iorga" (1956—1968). Profesor la Institutul teologic (din 1956).

II. — Expresia cea mai strălucită a spiritului — dacă nu a școlii — lui Demostene Russo, **A.E.** întruchipează acea rigoare a demersului de cercetare, care tinde spre exhaustiv în informație și definitiv în încheieri. Personalitatea sa științifică se înfățișează ca o întrupare a virtuților umanismului renascentist: larg orizont de cultură și acut spirit critic. În problematica abordată de **A.E.** se disting două mari direcții: în cea dintîi — relațiile țărilor române cu Bizanțul — **A.E.** — cunoscător perfect al surselor bizantine — a întreprins un efort — pe cît de amplu pe atît de remarcabil — pentru a înlătura opinii și concluzii care, în ciuda dreptului de cetate căpătat în istoriografia noastră — s-au dovedit, la ancheta de migală pe care el a desfășurat-o, de-antregul eronate. Eliminînd un șir de ipoteze — născute mai ales din documentarea insuficientă sau din analiza deficitară a sursei — **A.E.** a „curățit" terenul pentru cercetarea sistematică a raporturilor româno-bizantine, care rămîne de făcut. Pentru el, căile mai adînci, de lungă durată, adesea mediate de pătrundere a influenței Bizanțului imperial sînt mai importante decît contactele directe,

modeste în consecințe dar înălțate în strălucire de legende istoriografice, pe cît de false pe atît de trainice. În cea de a doua direcție a preocupărilor sale — istoria culturii românești medievale — **A.E.** a adus o solidă pregătire filozofică prin care a deschis perspective noi în analiza fenomenului cultural. Contribuțiile sale privind activitatea lui Dosoftei au dat un nou chip ilustrului prelat, a cărui operă a fost supusă de **A.E.** celei mai erudite și comprehensive analize.

III. — Colaborator la *Istoria României*, vol. III, București, 1964; *Inscripțiile medievale ale României*, vol. I, sub red. lui Al. Elian, București, 1965, 935 p.; *Fontes historiae daco-romanae*, vol. III, București, 1976, sub red. lui Al. Elian și N-Ș Tanașoca. — *Conspiratori greci în Principate și un favorit mavroghenesc : Turnavitu*, în RI, XXI (1935), 10—12, p. 337—372; *Elemente de paleografie greco-română*, în „DIR. Introducere", vol. I, București, 1956, p. 359—381; *Les rapports byzantino-roumains. Phases principales et traits caractéristiques*, în „Byzantinoslavica", XIX (1958), 2, p. 212—225; *Legăturile Mitropoliei Ungrovlahiei cu Patriarhia din Constantinopol și cu celelalte biserici ortodoxe de la întemeiere pînă la 1850*, în BOR, LXXVII (1959), 7—10, p. 904—935; *Sur la circulation manuscrite des écrits politiques de Rhygas en Moldavie*, în RRH, I (1962), 2, p. 487—497; *Moldova și Bizanțul în secolul al XV-lea*, în „Cultura moldovenească în epoca lui Ștefan cel Mare", București, 1964, p. 97—179; *Nicolae Iorga și istoria universală*, în „Studii", XVIII (1965), 6, p. 1261—1274. **(F.C.)**

ENĂCEANU (CRAIOVEANU), Ghenadie I. — N. 6 februarie 1837, Iași — m. 14 ianuarie 1898, Rîmnicu Vîlcea. Studii la Școala de la Trei Ierarhi și la Socola-Iași (1848); specializare și studii superioare la seminarul din Halki (din 1856) și apoi la facultatea de teologie din Kiev (1860—1865). Profesor secundar de limba greacă (1866—1877), apoi profesor de istorie bisericească la Facultatea de teologie din București, al cărei prim decan a fost (1884—1887); episcop de Rîmnic (1886—1898) și fondator al revistei *Biserica ortodoxă română*.

II. — Publicist cu o bogată activitate, în cadrul căreia un loc important îl ocupă lucrările de istorie locală, de istoria bisericii și a artei medievale românești, precum și cele privind unele discipline auxiliare ale istoriei. Studiile, multe din ele depășite astăzi ca informație, cuprinzînd și naivități, sînt valoroase pentru știrile contemporane epocii autorului. Activitatea sa poate fi comparată cu a episcopului Melchisedec în Moldova.

III. — *Creștinismul în Dacii și creștinarea romanilor. Compusă dupre documentele streine și naționale*, București, 1875, XV + 249 p.; *Mitropolia Ungrovlahiei, album de subsemnăturile în facsimile ale mitropoliților, cu note scurte istorice*, București, 1880, 23 pl.; *Vizite canonice însoțite de note istorico-arheologice. Anii 1890—1891*, București, 1892, VIII + 246 + VI p.; *Stemele țărilor în fața religiunilor daco-romane, cabirismul și mitraismul*, București, 1894, 135 p. **(N.S.)**

ENEA, Constantin I. — N. 29 septembrie 1926, com. Alexandru I. Cuza, jud. Iași — m. 31 iulie 1972. Își întrerupe studiile în timpul celui de al II-lea război mondial cînd își pierde vederea. Pildă de adevărat eroism, el își continuă studiile secundare pe care le absolvă la Cluj în 1950. Studii superioare la Cluj (1950—1954). Doctor în istorie (1969). Preparator (din 1954), apoi asistent și lector la catedra de istorie universală a Facultății din Cluj.

II. — Debutează cu studii de istorie comparată româno-ruse. Preocupări privind mișcarea muncitorească și țărănească de la începutul secolului al XX-lea, urmărind cu deosebire mișcarea socială din Transilvania. Studiile sale se evidențiază prin informația foarte bogată pe care o folosește și pe care de cele mai multe ori o pune pentru prima dată în circulație.

III. — *Din trecutul de luptă al țărănimii hunedorene*, Deva, 1969, 412 p. (în colaborare). — *Știri privitoare la români în corespondența lui Petru cel Mare (1708—1709)*, în SUBB, 1960, 1, p. 79—133; *Date noi cu privire la luptele revoluționare ale minerilor din Valea Jiului (1914—1918)*, ibidem, 1969, 2, p. 85—141; *Mișcări țărănești din județul Cluj în anii primului război mondial*, în AMN, VIII (1971), p. 241—255. **(V.V.)**

ERBICEANU, Constantin I. — N. 15 august 1838, com. Erbiceni, jud. Iași — m. 21 martie 1913, București. Studii la seminarul Socola (1858) și Facultatea de teologie din Iași (1864). Bursier la Atena pentru specializare în limba greacă și în teologie (1865—1868). Profesor de istorie universală bisericească și de drept canonic la Seminarul Socola (1868—1886) și la Seminarul Central din București (1886—1892); profesor de drept canonic și bisericesc la Facultatea de teologie din București, al cărei decan a devenit (1895). Director al tipografiei cărților bisericești și redactor al revistei *Biserica ortodoxă română* (1887). În 1897—1904 a suplinit catedra de limba și literatura elină la Universitatea din București.

Membru corespondent (din 1890) şi titular (din 1899) al Academiei Române; membru al „Societăţii medievale" şi al „Societăţii academice" din Constantinopole.
II. — Elenist, cercetător şi editor al izvoarelor greceşti, fiind considerat de N. Iorga unul din „deschizătorii de cale" ai istoriei româneşti. A publicat şi tradus numeroase izvoare şi materiale greceşti, atît în *Revista teologică*, pe care a condus-o (1883—1887), şi în *Biserica ortodoxă română* (1887—1910), cît şi în volume separate. Studii privind istoria bisericii în care a pus în circulaţie foarte multe materiale noi, printre care documente despre Mitropolia Moldovei.
III. — *Istoricul Seminarului Veniamin din mănăstirea Socola*, Iaşi, 1885, 136 p.; *Serbarea şcolară de la Iaşi cu ocazia împlinirii a cincizeci de ani de la înfiinţarea învăţămîntului superior în Moldova. Acte şi documente*, Iaşi, 1885, 412 + II p. (în colaborare); *Cronicarii greci care au scris despre români în epoca fanariotă. Textul grecesc şi traducerea românească*, Bucureşti, 1888, LXXII + 361 p.; *Istoria mitropoliei Moldovei şi Sucevei şi a catedralei mitropolitane din Iaşi urmată de o serie de documente, de facsimile şi de portrete privitoare la istoria naţională şi bisericească a românilor*, Bucureşti, 1888, XCVII + 548 + LV p. + 15 pl.; *Proca-nonul lui Petru Maior după manuscriptul autograf existent la Academia Română*, Bucureşti, 1894, 100 p.; *Viaţa şi activitatea literară a protosinghelului Naum Rîmniceanu*, Bucureşti, 1900, 97 p. (Discurs de recepţie la Academie).
IV. — Erbiceanu C., *Viaţa mea scrisă de mine după cît mi-am putut aduce aminte*, Bucureşti, 1913, 40 p.; Pârvan V., *In memoriam Constantin Erbiceanu*, Bucureşti, 1914. **(N.S.)**

EŞANU, Leon **I.** — N. 30 iunie 1935, Iaşi. Studii secundare şi universitare la Iaşi. Cercetător (1956—1974) şi cercetător ştiinţific principal (din 1974) la Institutul de studii istorice şi social-politice, sectorul Iaşi.
II. — Preocupări de istorie contemporană a României. Studii monografice de istorie locală. Contribuţii privind analiza unor momente din lupta revoluţionară a maselor populare în special în perioada interbelică. A colaborat la întocmirea unor monografii consacrate grevei generale din 1920, luptelor revoluţionare din ianuarie-februarie 1933 etc.
III. — *Iaşi, mărturii ale luptei revoluţionare*, Iaşi, 1969 (în colaborare); *Uzina mecanică de material rulant Paşcani, 1869—1968. Monografie*, Iaşi, 1970, 239 p. (în colaborare); *Judeţul Bacău, pagini memorabile din lupta maselor*, 1971, 430 p. (în colaborare); *Istoria unei citadele revoluţionare, Nicolina*, Iaşi, 1972, 472 p. (în colaborare). — *Din lupta P.C.R. împotriva fascizării ţării şi a pregătirilor de război. Aspecte din Moldova (1934—1938)*, în RA, 2 (1962), p. 65—82 (în colaborare); *Aspecte ale rezistenţei maselor populare din Moldova împotriva dictaturii militaro-fasciste şi a războiului antisovietic*, în „Studii", XIX (1966), 3, p. 531—549 (în colaborare); *Poporul român în sprijinul refugiaţilor polonezi în anii celui de al doilea război mondial*, în AIIAI, VII (1970), p. 317—326 (în colaborare); *Şcoala socialistă de la Iaşi şi ecoul ei în epocă*, în „În slujba cercetării marxiste a istoriei P.C.R.", Bucureşti, 1971, p. 232—240. **(T.G.)**

EUSTATIEVICI, Dimitrie **I.** — N. 1730, Braşov — m. 1796, Braşov. Studii la Braşov şi la Academia teologică din Kiev. Dascăl la şcoala românească din Şcheii Braşovului, secretar episcopal în Şchei, Răşinari şi Sibiu (1762—1786). Director al şcolilor naţionale neunite din Transilvania (1786—1796).
II. — Autor al mai multor manuale şcolare şi al celebrei *Gramatici româneşti* (1755—1757). Preocupări istorice, lui atribuindu-i-se însemnările de cronică din Şcheii Braşovului, în care sînt tratate numeroase evenimente petrecute în acele părţi între 1512—1785.
III. — *Însemnări de cronică ale clericilor din Şcheii Braşovului 1512—1785*, ms. rom.-chir., de prin 1780—1785, în Biblioteca Academiei Române, nr. 1416, f. 4—87.
IV. — *Ediţii*: N. Iorga, *Însemnări de cronică ale clericilor din Şcheii Braşovului*, în „Buletinul Comisiei Istorice a României", 1933, XII, p. 59—99. **(N.E.)**

F

FABRITIUS, Karl **I.** — N. 28 octombrie 1826. Sighişoara — m. 2 februarie 1881, Budapesta. Gimnaziul la Sighişoara, studii de istorie, filologie clasică şi teologie la Leipzig. După cîţiva ani petrecuţi la Viena şi Bratislava se întoarce în Transilvania, activînd ca redactor, profesor şi preot la Sibiu şi Sighişoara. Deputat în parlamentul de la Budapesta (1872—1878). Membru corespondent al Academiei maghiare de ştiinţe (1872).
II. — În opera sa istoriografică, **K.F.** a căutat să valorifice descoperirile documentare din arhivele transilvane şi budapestane. Cercetările întreprinse, elaborate cu o riguroasă metodă ştiinţifică, s-au îndreptat cu precădere asupra istoriei culturale şi politice a Transilvaniei din veacurile XV—XVIII.
III. — *Der Prozess des Schässburger Bürgermeisters Johann Schuller von Rosenthal*, Viena, 1852, 80 p.; *Die Schässburger Chronisten des 17. Jahrhunderts*, Viena, 1864 (introducere la primul volum, p. VII—CIII, din ediţia cronicii lui Georg Kraus); *Urkundenbuch zur Geschichte des Kisder Kapitels vor der Reformation und auf dem Gebiete desselben ehedem befindlichen Orden*, Sibiu, 1875, XIV + 289 p.
— *Beiträge zur Kirchengeschichte unter Kaiser Karl VI.*, în AVSL, I (1853), p. 238—269; *Bilder aus der inneren Geschichte Hermannstads in der ersten Hälfte des 18. Jhs.*, ibidem, VI (1863), p. 1—27; *Zur Reformationsgeschichte des Mediascher Kapitels*, ibidem, XI (1874), p. 442—445; *Jodoks von Kussow Steuerforderung an die zwei Stühle Schelk und Mediasch von 1438*, *ibidem*, XIV (1878), p. 558—591.
— În afara lucrărilor publicate, **K.F.** a lăsat numeroase studii în manuscris (Arhivele Statului Sibiu), din care cităm: *Die Geschichte des Jesuitenordens in Siebenbürgen; Zur Herkunft der Sachsen in Siebenbürgen; Johann Hunyadis Leben; Der Aufstand der Siebenbürger gegen König Matthias, 1467.* **(A.A.)**

FAUR, Viorel **I.** — N. 3 martie 1941, sat Dumbrăveni, com. Bunteşti, jud. Bihor. Studii secundare la Oradea, superioare (1965) la Cluj. Profesor în învăţămîntul mediu (1965—1968), muzeograf (din 1968) şi muzeograf principal (din 1973) la „Muzeul Ţării Crişurilor" din Oradea (1973).
II. — Modernist. Studii de istoria culturii consacrate cu precădere istoriei Bihorului. A investigat istoria societăţilor culturale din secolul al XIX-lea, aducînd importante contribuţii documentare şi interpretative.
III. — *Contribuţii la cunoaşterea Bihorului*, I, Oradea, 1970, 110 p. + 7 pl.; *Contribuţii la cunoaşterea Bihorului*, II. *Beiuşul cultural*, Oradea, 1971, 261 p.
— *Momente din istoria teatrului românesc în perioada interbelică. Preocupări bihorene pentru organizarea unei trupe stabile la Oradea*, în „Centenarul Societăţii pentru crearea unui fond de teatru român", Oradea, 1972, p. 173—230; *Societatea literară „Samuil Vulcan" din Beiuş*, în „Crisia", 1974, p. 245—300; *Pagini din istoria culturală a românilor transilvăneni*, ibidem, p. 301—331. **(P.T.)**

FĂTU, Mihai **I.** — N. 15 iulie 1928, com. Berveni, jud. Satu Mare. Studii secundare la Bucureşti, universitare la Iaşi. Doctor în istorie. Asistent (1951—1956), lector (1960—1961) şi conferenţiar (din 1961) la Academia „Ştefan Gheorghiu". Cercetător ştiinţific principal (din 1971) la Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R.
II. — Preocupări privind istoria contemporană a României. Studii referitoare la istoricul principalelor partide politice burgheze după criza generală din 1929—1933 şi pînă la înlăturarea lor din viaţa politică a ţării. Contribuţii în cercetarea revoluţiei populare în ţara noastră. A participat la

elaborarea unor lucrări monografice şi culegeri tematice privind viaţa politică a României în epoca contemporană.
III. — *1946. Din istoria politică a României contemporane*, Bucureşti, 1968, 239 p.; *Garda de Fier, organizaţie teroristă de tip fascist*, Bucureşti, 1971, 431 p. (în colaborare); *România în anii revoluţiei populare, 1944—1947*, Bucureşti, 1971, 463 p. (coautor); *Sfîrşit fără glorie. Partidul naţional ţărănesc (Maniu) şi Partidul naţional liberal (Brătianu) în anii 1944—1947*, Bucureşti, 1972, 428 p.; *Un vot decisiv (noiembrie 1946)*, Bucureşti, 1972, 240 p.; *Sătmărenii în lupta pentru socialism*, Oradea, 1974, 295 p. (coordonator şi coautor); *Orăştie, 750 ani*, Deva, 1974, 385 p. (coautor).
— *Contradicţiile dintre generalul Antonescu şi Garda de fier în perioada septembrie 1940—ianuarie 1941*, în „Împotriva fascismului", 1971, p. 285—345 (în colaborare); *Politica de alianţe ale Partidului Comunist Român în lupta pentru instaurarea şi consolidarea puterii democrat-populare (1944—1947)*, în AI, XIX (1973), 5, p. 3—16; *Clasa muncitoare, forţa socială hotărîtoare a mişcării de rezistenţă şi a insurecţiei*, în „Insurecţia din august 1944 şi semnificaţia ei istorică", Bucureşti, 1974, p. 54—63; *General şi particular în revoluţia democrat-populară din România*, în AI, XXI (1975), 2, p. 131—140; *Privire istorică asupra unor concepţii social-politice fascizante promovate de revista „Gîndirea"*, ibidem, 3, p. 57—68. **(I.C.)**

FELEA, Ion I. — N. 28 ianuarie 1900, Paşcani. Autodidact. Tipograf, gazetar şi publicist în presa muncitorească şi social-democratică interbelică; membru în comitetele de redacţie ale unor publicaţii politice şi cultural-ştiinţifice după 1945. Cercetător ştiinţific şi colaborator (din 1956) al Institutului de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. Membru în colegiul de redacţie al revistei *Presa noastră*. Premiul „Ştefan Gheorghiu" al Academiei R. S. România (1966).
II. — A participat la elaborarea unor lucrări documentare şi a unor culegeri tematice privind istoria P.C.R. Contribuţii despre istoricul presei muncitoreşti şi revoluţionare din România.
III. — *Luptătorii lumii noi*, Bucureşti, 1946, 62 p.; *Un medic socialist. Dr. Ştefan Stîncă*, Bucureşti, 1947, 35 p.; *Internaţionala socialistă 1864—1914*, Bucureşti. 1947, 120 p.; *Presa muncitorească şi socialistă din România*, $II_{(1,2)}$ — $II_{(1,2)}$, Bucureşti, 1964—1968, 641 + 704 + 904 + 757 p. (coautor); *Comuna din Paris şi mişcarea muncitorească şi democratică din România*, Bucureşti, 1972, 448 p. (coautor).
— *Despre revista „Contemporanul" şi răspîndirea ideilor înaintate ale vremii (1881—1891)*, AI, II (1956), 4, p. 171—182; *Din istoria presei muncitoreşti: „România Muncitoare", seria I-a 1902*, în „Studii", XV (1962), 2, p. 349—367; *Acţiuni de organizare şi de luptă ale mişcării muncitoreşti din România în anii 1900—1914*, în AI, IX (1963), 3, p. 157—171. **(T.G.)**

FELMER, Martin I. — N. 1 noiembrie 1720, Sibiu — m. 28 martie 1767, Sibiu. Gimnaziul la Sibiu, studiază teologia, matematica, fizica, limbile clasice, ştiinţele juridice şi istoria la Halle (1740—1743); vara lui 1743 cercetări în arhivele vieneze. Profesor la gimnaziul sibian (1744—1750); predicator (1750—1756); revine în învăţămînt devenind rectorul gimnaziului din Sibiu (1758). Preot la Cisnădie unde-şi va scrie cea mai importantă parte a operei sale istoriografice (1763—1766). Membru al Societăţii artelor liberale din Leipzig (1760 sau 1761).
II. — Unul din cei mai mari şi eruditi istorici saşi din sec. XVIII. S-a ocupat cu precădere de istoria antică şi medievală a Transilvaniei, de istoria şi etnografia saşilor transilvani precum şi de români, atît din punct de vedere istoric cît şi din cel etnografic, lingvistic.
III. — *Primae Lineae M. Principatus Transylvaniae Historiam Antiqui, Medii et Recentioris Aevi exhibentes et illustrantes*, Sibiu, 1780, IV + 290 p. (reeditat de J.K. Eder, Sibiu, 1803 cu substanţiale completări şi anexe); *Abhandlung von dem Ursprung der Sächsischen Nation*, ed. de G. Brandsch, *Die Martin Felmer—Handschrift*, Berlin, 1935, XXII + 171 p.; *Schriften*, ed. A. Armbruster, Bucureşti, 1974, 241 p., 19 il.
— *Kurtzgefasste Historische Nachricht von der Wallachischen Völkerschaft*, în AVSL, VII (1867), p. 414—428. Numeroase lucrări rămase în manuscris în arhivele din Sibiu, Braşov, Budapesta. **(A.A.)**

FENEŞAN, Costin Eugen I. — N. 21 mai 1947, Timişoara. Studii secundare la Timişoara, superioare la Cluj. Muzeograf la Muzeul Banatului din Timişoara (1969—1971); cercetător ştiinţific la Institutul de istorie şi arheologie din Cluj (din 1971).
II. — Cercetător al istoriei Banatului. A investigat istoria economică şi socială, dar, în egală măsură, cea intelectuală, învăţămîntul şi circulaţia cărţii. A acordat atenţie mişcărilor sociale, urmărind ecoul răscoalei lui Horea în Banat; a conturat mai precis sub raport documentar alte răscoale.
III. — *Date privind exploatarea aurului în Banat la sfîrşitul secolului al XVIII-lea şi*

începutul sec. al XIX-lea, în SUBB, 1967, 1, p. 55—64; *Contribuţii la istoricul învăţămîntului în Graniţa Militară Bănăţeană la sfîrşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea*, în SIB, Timişoara, II (1970), p. 91—110; *Circulaţia cărţilor româneşti din secolul al XVII-lea în Banat*, în SUBB, 1972, 1, p. 17—31; *Ştiri asupra ecoului răscoalei lui Horea în Banat*, în „Apulum", X (1972), p. 765—777; *Două petiţii ale românilor bănăţeni după înăbuşirea revoluţiei de la 1848—1849*, ibidem, XI (1973), p. 809—818; *Informaţii documentare privind răscoala populară bănăţeană de la 1737—1739*, în „Banatica", Reşiţa, II, 1973, p. 165—185 (în colaborare). **(P. T.)**

FERENCZI, Géza-Levente I. — N. 22 iunie 1924, Cluj. Studii secundare şi universitare în oraşul natal. Director al Muzeului de istorie din Odorheiu Secuiesc (din 1954).
II. — Istoric al antichităţii. Contribuţii în clarificarea unor probleme de cronologie privind etapa de trecere de la neolitic la epoca bronzului, datarea unor cetăţi, schiţînd sistemul de apărare al romanilor în regiunea Odorheiului, descoperiri privind stabilirea ungurilor în Transilvania.
III. — *Cercetări arheologico-topografice în bazinul superior al Tîrnavei Mari 1955—1956*, în SUBB, III (1958), 2, p. 15—35 (în l. maghiară, în colaborare); *Săpăturile de salvare de la Dobroşeni (1955—1956)*, în AMN, I (1964), p. 39—66 (în colaborare); *O nouă mărturie epigrafică în legătură cu activitatea împăratului Lucius Verus ...*, în „Sargetia", 1970, p. 59—78 (în colaborare); *Cercetări de topografie arheologică în bazinul superior al Tîrnavei Mari*, în MCA, X (1973), p. 335—351 (în colaborare). **(L. D.)**

FERENCZI, Sándor I. — N. 1 octombrie 1894, Zlatna — **m.** în vara anului 1945. Studii secundare la Orăştie, universitare la Cluj. Doctor în istorie (1937). Preparator şi apoi asistent la Universitatea din Cluj.
II. — Numismatica, heraldica, genealogia, istoria artelor şi a culturii şi arheologia au fost domeniile principale în care şi-a desfăşurat activitatea. Din 1924 a participat la săpăturile arheologice în regiunea complexului de cetăţi dacice din Munţii Sebeşului, apoi, la cererea lui Pârvan, a efectuat recunoaşteri în bazinul hidrografic al Pîrîului Negru şi în bazinul Ciucului.
III. — *Cetăţi antice în judeţul Ciuc*, în ACMI, Secţia pentru Transilvania, IV (1932—1938), p. 235—352; *Die Bauperiode der Burgkirche der Brasovia-Burg auf der Zinne bei Kronstadt*, în Sbg. Vjschr, 58 (1935), p. 75—99; *War Siebenbürgen in der Kunst ein ganz verschlossenes Land und konservativ bis aufs äusserste? Das Altar des Bonnesdorfer Altares*, ibidem, p. 169—183; *Sind die bessarabischen und moldauischen Trajanswälle bulgarisch-türkischen Ursprungs*, ibidem, 59 (1936), p. 257—276; *Relieful de la Grădiştea Muncelului păstrat în muzeul din Deva*, în „Sargeţia", I (1937), p. 111—152; *Der Firtoscher Fund byzantinischer Goldmünzen*, în Sbg. Vjschr, 62 (1939), p. 59—79. **(L.D.)**

FERENCZI, István Mihály I. — N. 21 aprilie 1921, Cluj. Studii secundare şi universitare în oraşul natal. Doctor în istorie (1949). Asistent (din 1948), lector (din 1951) şi conferenţiar (din 1957) la Universitatea din Cluj. Şef de secţie (din 1963) la Muzeul de istorie din Cluj.
II. — Istoric al antichităţii. Studii privind limesul dacic şi prezenţa sciţilor în Transilvania, topografia arheologică din punct de vedere metodologic şi aplicativ etc.
III. — *Micia. Grupul de cuptoare romane pentru ars ceramică*, Deva, 1970, 114 p. (în colaborare).
— *Cimitirul scitic de la Ciumbrud*, în AMN, II (1965), p. 77—105; III (1966), p. 49—73; IV (1967), p. 19—45; VI (1969), p. 47—65; VIII (1971), p. 11—35; *Die Erforschung des römischen Limes auf den Höhen des Meses-gebirges*, în „Dacia", N.S., XI (1967), p. 143 — 162; *Observaţii cu privire la sistemul şi caracterul aşa-zisului „limes Dacicus"*, în AMN, V (1968), p. 75—98; *O nouă mărturie epigrafică în legătură cu activitatea împăratului Lucius Verus în provinciile de lîngă Dunărea de jos şi în Dacia*, în „Sargetia", VII (1970), p. 59—79 (în colaborare); *Cîteva precizări în legătură cu noţiunea de Limes Dacicus*, în „Apulum", IX (1971), p. 599—625; *Contribuţii la problema limesului de vest al Daciei*, în AMN, IX (1972), p. 387—412 şi X (1973), p. 545—568; *Cercetări şi rezultate noi pe limesul Daciei intracarpatice*, în „Apulum", XI (1973), p. 191—222. **(L. D.)**

FILIPAŞCU, Alexandru I. — N. 20 aprilie 1902, com. Petrova, jud. Maramureş — **m.** 20 decembrie 1952, Valea Neagră, jud. Constanţa. Studii secundare la Sighet şi Beiuş, superioare la Roma. Doctor în filozofie la Roma (1931). Profesor secundar. Asistent (1943—1945) şi şef de lucrări (1945—1948) la „Centrul de studii şi cercetări privitoare la Transilvania" din Sibiu. Profesor la Seminarul pedagogic (1945—1948) şi la Institutul teologic din Cluj (1949—1952).
II. — Istoric regional; preocupat de istoria Maramureşului, a voievodatului maramureşan, genealogia unor familii nobile române din această provincie istorică.
III. — *Istoria Maramureşului*, Bucureşti, 1940, 270 p.; *De la românii din Maramureş. Oameni, locuri, cîntece*, Sibiu, 1943, 87 p.;

Le Maramureş, Sibiu, 1944, 52 p.; *Voievodatul Maramureşului. Originea, structura şi tendinţele lui*, Sibiu, 1945, 32 p. **(N. E.)**

FILITTI, Ioan C. I. — N. 8 mai 1879, Bucureşti — m. 21 septembrie 1945, Bucureşti. Studii secundare la Bucureşti, superioare — drept (1899) şi ştiinţe politice (1899) la Paris. Doctor în drept (1904) la Paris. Diplomat. Membru corespondent al Academiei Române (1915). Preşedinte al Comisiei de heraldică (1931). Ofiţer al Legiunii de Onoare (1908). Premiul „Năsturel" al Academiei Române (1931).

II. — Istoric şi jurist; figură reprezentativă a istoriografiei române din prima jumătate a secolului XX. A excelat în tratarea istoriei instituţionale unde, pe baza unei documentaţii vaste şi impecabil prezentate, a tras „concluzii judicioase" (N. Iorga). În primul rînd în ceea ce priveşte existenţa feudalismului la noi. În sfera istoriei politice a relevat rolul pozitiv al fanarioţilor şi a înfăţişat veridic şi sistematic istoria Principatelor între 1821 şi 1848. Munca stăruitoare depusă în arhivele din Bucureşti, Paris, Vatican i-a permis să publice preţioase volume de documente interne şi externe. Contribuţii în domeniul istoriei militare şi diplomatice, culturii, genealogiei, istoriei bisericii. Om de o mare probitate ştiinţifică, n-a ezitat să-şi taxeze adesea afirmaţiile drept „perimate" sau să le aducă corective. Caracterizată prin obiectivitate ştiinţifică, opera lui **I.C.F.** îşi păstrează în cea mai mare parte valoarea şi azi.

III. — *Rôle diplomatique des Phanariotes de 1700 à 1821*, Paris, 1901, XXVII+221 p.; *Les principautés roumaines sous l'occupation russe (1828—1834). Le Règlement Organique. Étude de droit public et d'histoire diplomatique*. Bucureşti, 1904, XII + 294 p.; *Din arhivele Vaticanului. I. Documente privitoare la episcopatele catolice din Principate (1353—1699)*, Bucureşti, 1913, 132 p.; II. *Documente politice 1526-1788*, Bucureşti, 1914, 213 p.; *Lettres et extraits concernant les relations des Principautés Roumaines avec la France (1728—1810)*, Bucureşti, 1915, XVI + 548 p.; *Domniile române sub Regulamentul Organic. 1834—1848*, Bucureşti, 1915, XVIII + 688 p.; *România faţă cu capitulaţiile Turciei*, Bucureşti, 1915, 63 p.; *Arhiva Gheorghe Grigore Cantacuzino*, Bucureşti, 1919, XXXVI + 351 p. + anexe, arbori genealogici; *Catagrafia oficială de toţi boierii Ţării Româneşti la 1829*, Bucureşti, 1929, 72 p.; *Frămîntările politice şi sociale în Principatele Române de la 1821 la 1828*, Bucureşti, 1932, 189 p.; *Banatul Olteniei şi Craioveştii*, Craiova, 1932, 123 p.; *Proprietatea solului în Principatele Române pînă la 1864*, Bucureşti, (1935), XV + 304 p.; *Consideraţiuni despre vechea organizare fiscală a Principatelor Române pînă la Regulamentul Organic*, Bucureşti, 1935, 53 p.; *Contribuţii la istoria diplomatică a României în secolul XIX*, Bucureşti, 1935, 107 p. **(G.P.)**

FILSTICH, Johann I. — N. 9 noiembrie 1684, Braşov — m. 18 decembrie 1743. Studii gimnaziale la Braşov, Alba Iulia, Aiud, superioare la Halle, Leipzig şi Jena; revine la Braşov (1712). Rector al gimnaziului braşovean (din 1720).

II. — S-a ocupat îndeosebi de istoria politică şi bisericească a Transilvaniei, Moldovei şi Ţării Româneşti. O atenţie specială a acordat-o istoriei românilor, cărora le-a consacrat o serie de lucrări originale. Primul istoric sas care a tradus în limba germană cronici româneşti (*Letopiseţul Cantacuzinesc* şi *Cronica lui Radu Greceanu*).

III. — *Schediasma Historicum de Walachorum Historia*, Jena, 1743, 24 p. Lucrări în manuscris: *Historia Walachorum methodo Cellariana; Historia Valachiae; Moldaviae Historiola; Tentamen Historiae Vallachicae; Historia Ecclesiastica totius Transylvaniae*. **(A.A.)**

FISCHER, Emil I. — N. 1855, Braşov — m. 7 decembrie 1921, Bucureşti.

II. — Medic. Contribuţii remarcabile la cercetarea etnografică şi lingvistică a românilor, a originii lor precum şi la legăturile economice şi culturale dintre români şi germani.

III. — *Die Herkunft der Rumänen. Eine historisch-linguistisch-ethnographische Studie*, Bamberg, 1904, 303 p.; *Aus Alt-Bukarest*, Bucureşti, 1906, 166 p.; *Deutsche Ärzte und Apotheker in Rumänien*, Bucureşti, 1909, 24 p.; *Die Kulturarbeit des Deutschtums in Rumänien*, Sibiu, 1911, XVII + 398 p. **(A. A.)**

FLOCA, Octavian I. — N. 23 martie 1904, sat Zlagna, com. Bîrghiş, jud. Sibiu. Studii superioare la Cluj, specializare la Şcoala română din Roma (1931—1932). Doctor în istorie (1940). Colaborator ştiinţific al Institutului de studii clasice-Cluj (1925—1934). Director al Muzeului din Deva (1934). Membru al Consiliului Internaţional al Muzeelor UNESCO şi al Societăţii de ştiinţe istorice din România. Distins cu premiul „V. Pârvan" al Academiei Române (1938) şi cu Premiul de stat cl. II (1951).

II. — Arheolog, numismat şi muzeograf cu o valoroasă activitate ştiinţifică, îndreptată în mod special către studierea unor probleme legate de epoca dacică şi stăpînirea romană pe actualul teritoriu hunedorean. Descoperirile sale din cetatea dacică de la Băniţa au adus date noi referitoare la sistemul de apărare al dacilor dinainte de cucerirea romană. A luat parte la săpă-

turile din cetățile dacice din Munții Orăștiei, Cașolț, Cinciș, Micia (amfiteatrul militar roman), Ulpia Traiana-Sarmizegetusa etc. Contribuții în domeniul numismaticii dacice și a celei romane.
III. — *Contribuții la cunoașterea tezaurelor de argint dacice*, București, 1956, 36 p.; *Le musée archéologique de Sarmizegetusa*, București, 1969, 47 p.; *Micia. Grupul de cuptoare romane de ars ceramică*, Deva, 1970, 112 p. (în colaborare).
— *I culti orientali nella Dacia*, în ED, VI 1935), p. 204—239; *Sistemele de înmormîntare din Dacia superioară romană*, în „Sargetia", VII (1941), p. 1 116; *Monnaies daciques du type Hunedoara*, în „Dacia", XI—XII (1945 1947), p. 71—104; *Descoperirea monetară de la Sălașul de Sus și unele considerații asupra monedelor romane republicane de imitație*, în SCN, III (1960), p. 89—134; *Villa rustica și necropola daco-romană de la Cinciș*, în AMN, II (1965), p. 163—193; *Cetatea dacică de la Bănița*, în „Cetăți dacice din sudul Transilvaniei", București, 1966, p. 23—33; *Amfiteatrul militar de la Micia*, în „Sargetia" V (1968), p. 121—152. **(C. P.)**

FLORESCU, D. George I. — N. 19 mai 1893, București — m. 25 octombrie 1976, București. Studii secundare la București, superioare, de tehnică, la Zürich, întrerupte din cauza primului război mondial, la care a participat. Secretar și director adjunct al Muzeului Municipal București (1939—1947). Cercetător științific la Institutul de istorie „N. Iorga" (din 1950). Membru fondator al Comisiei de heraldică, genealogie și sigilografie (1971). Premiul „Năsturel" al Academiei Române (1943).
II. — Genealogist, unul dintre cei mai buni pe care istoriografia română i-a avut. Studii privind trecutul unor reprezentanți ai boierimii, mai ales din Țara Românească. Foarte bun cunoscător al Bucureștilor în evul mediu.
III. — *Boierii mărgineni din secolele XV și XVI. Studiu genealogic*, Vălenii de Munte, 1930, 94 p.; *Vechi proprietăți în București în veacurile XVII și XVIII*, București, 1934, 30 p. + 1 pl.; *Din vechiul București. Biserici, curți boierești și hanuri după două planuri inedite de la sfîrșitul veacului al XVIII-lea*, București, 1935, XVI+186p.+ + 5 pl.; *Un inel domnesc din veacul al XVI-lea și cîteva considerații noi cu privire la neamul Basarabilor din acel veac*, București, 1940, 36 p.; *Divanele domnești din Țara Românească, I (1389—1495)*, București, 1943, 371 p.
— *Un sfetnic al lui Matei Basarab ginere al lui Mihai Viteazul*, în RIR, XI—XII (1941—1942), p. 66—94 + 3 tab. + 1 pl.; *Condica Văcăreștilor. Copii de documente, regeste și mențiuni publicate (1535—1712)*, în „Studii", XIX (1966), 5, p. 967—986 (în colaborare). **(D. M.)**

FLORESCU, Grigore I. — N. 12 februarie 1892, com. Poiana Mare, jud. Dolj — m. 19 iulie 1960, Tr. Severin. Studii secundare la Tr. Severin, universitare la București. Membru al Școlii române din Roma (1924—1926). Doctor în istorie (1927). Asistent la Muzeul național de antichități (1920) și la Catedra de istorie antică și epigrafie a Universității București (1921, 1926—1933), conferențiar (1933—1949). Cercetător și șef de secție la Institutul de arheologie București (1949 — 1960). Premiul „Vasile Pârvan" al Academiei R.S. România (1957).
II. — Arheolog și epigrafist al epocii romane în Dacia. Săpături în castrele și cetățile romane de la Răcari, Drobeta, Mălăiești, Bumbești, Histria și în mod special cele de la Capidava. A publicat monumentele funerare romane din Provincia Dacia și din Scythia Minor, însoțite de interesante comentarii. În domeniul epigrafiei a dat la iveală inscripții latine descoperite în Dobrogea sau la nord de Dunăre, referitoare la continuitatea elementului daco-roman, la flota romană pe Dunăre și la organizarea quasi municipală a comunelor rurale.
III. — *Arcul de triumf al lui Constantin cel Mare*, București, 1927, 79 p.; *I monumenti funerari romani della Dacia Inferiore*, București, 1942, 66 p.; *Capidava, I, monografie arheologică*, București, 1958, 286 p. (în colaborare). — *Aricia. Studiu istorico-topografic*, în ED, III (1925), p. 1—57; *I monumenti funerari romani della „Dacia Superior"*, ibidem, IV (1930), p. 72—148; *Castrul roman de la Răcari-Dolj*, în AO, IX, 51—52 (1930), p. 373—395; *Castrul roman de la Drobeta*, în RIR, III (1933), 1, p. 32—53; *Monuments épigraphiques inédits de Capidava*, în „Istros", II (1934), 1, p. 249—261; *Fouilles archéologiques de Capidava*, în „Dacia", V—VI (1935—1936), p. 351—386; *Două monumente epigrafice în legătură cu problema continuității*, în RIR, X (1940), p. 164—174; *Capidava în epoca migrațiilor*, ibidem, XVI (1946), 4, p. 325—342; *Incinta cea mare a cetății Histria*; *Monumentele din partea de vest și sud-vest a cetății*, în „Histria", I, București, 1954, p. 66—95; 99—162; 285—292 (în colaborare); 293 324 și 350—357. **(C.P.)**

FODOR, Ladislau I. — N. 8 februarie 1928, Cristuru Secuiesc. Studiile medii în localitatea natală, superioare (1950—1954) la Cluj. Cercetător (1955—1970) și cercetător științific principal (din 1970) la Institutul de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R., sectorul din Cluj.
II. — Mișcarea muncitorească din Transilvania în epoca modernă și cea din România

în epoca contemporană au constituit principalul obiect al studiilor publicate de **F.L.**

III. — Colaborator la: *Contribuţii la istoria mişcării sindicale din Transilvania 1848—1917*, Bucureşti, 1957, 121 p.; *Răscoala ţăranilor din Valea Ghimeşului 1934*, Bucureşti, 1960, 157 p.; *Uzina mecanică şi material rulant „16 Februarie" Cluj, 1870—1970*, 459 p.

— *Despre problema descompunerii breslelor din Odorhei*, în „Studii", IX (1956), 1, p. 125—138; *Acţiuni de luptă ale muncitorilor ceferişti din Cluj în ianvarie-februarie 1933*, în AMN, I (1964), p. 287—304; *Unele acţiuni ale maselor din judeţul Bihor în sprijinul luptei de eliberare a părţii de nord-vest a României de sub jugul fascist*, în SUBB-H, XIV (1969), fasc. 1, p. 95—107. **F.L.** a colaborat şi la elaborarea monografiilor: *Greva generală din România 1920*, Bucureşti, 1960; *În sprijinul Republicii Ungare a Sfaturilor*, Bucureşti, 1969; *1933. Luptele revoluţionare ale muncitorilor ceferişti şi petrolişti*, Bucureşti, 1970; *Documente din istoria mişcării muncitoreşti din România. 1893—1900*, Bucureşti, 1969; *Documente din istoria partidului comunist şi a mişcării muncitoreşti revoluţionare din România (mai 1921—august 1944)*, Bucureşti, 1970; *Istoria Clujului*, Cluj, 1974. **(L.D.)**

FOIT, Grigore I. — N. 14 noiembrie 1917, com. Udeşti, jud. Suceava. Studii secundare la Suceava, universitare (1936—1940) la Cernăuţi. Profesor secundar la Bucureşti şi Suceava (1945—1950). Director al Muzeului de istorie, Suceava (1950—1962, 1967—1974).

II. — Istoric, preocupat de studiul trecutului dacic şi medieval al judeţului Suceava. Contribuţii la cunoaşterea culturii geto-dace şi a circulaţiei monetare medievale locale.

III. — *Noi tezaure monetare medievale descoperite în regiunea Suceava*, 1967, 64 p; *Aşezarea dacică de la Săliştea-Schei-Suceava, sec. II—III e.n.*, în SM. Suceava I (1969), p. 23—36; *Cimitirul de incineraţie dacic, sec. II—III de la Suceava*, ibidem, III (1973), p. 257—264. **(C.P.)**

FOLBERTH, Otto I. — N. 10 iulie 1896, Mediaş. Studii secundare la Mediaş (1914), universitare la Budapesta, Berlin, Heidelberg, Paris şi Cluj, unde-şi ia doctoratul în filozofie (1922). Profesor secundar la Mediaş. După al doilea război mondial se stabileşte la Salzburg (Austria).

II. — În întreaga sa activitate a căutat să militeze pentru înţelegerea şi prietenia dintre naţionalităţile conlocuitoare din Transilvania cu românii. La sugestia lui N. Iorga — care l-a apreciat în mod deosebit — din 1924 îşi consacră activitatea ştiinţifică vieţii şi operei lui Stephan Ludwig Roth. Editează operele complete ale revoluţionarului sas (7 vol.) şi scrie numeroase lucrări în care pune în lumină meritele şi limitele lui Roth.

III. — *Stephan Ludwig Roth şi raporturile lui cu Românii*, Bucureşti, 1939, 18 p.; *Der Prozess Stephan Ludwig Roth*, Graz, Köln, 1959, XV + 384 p.; *Gotik in Siebenbürgen. Der Meister des Mediascher Altars und seine Zeit*. Wien, München, 1973, 147 p., 33 il.

— *Die Auswirkungen des „Ausgleichs" von 1867 auf Siebenbürgen*, în SOA, XI (1968), p. 48—72; *Consideraţii asupra procesului lui St. L. Roth*. în SUBB (1969), 2, p. 67—71.

IV. — Oskar Wittstock, *Otto Folberth zu seinem 70. Geburtstag*, în „Südostdeutsche Vierteljahrsblätter", XV (1966), 3, p. 147—153; XX (1971), 3, p. 194. **(A.A.)**

FOTINO, Coralia I. — N. 16 noiembrie 1931, Cernăuţi. Studii liceale şi universitare la Bucureşti. Cercetător ştiinţific la Institutul de istorie „N. Iorga" (din 1953).

II. — Cunoscătoare a paleografiei slave şi chirilice, participă la realizarea marelui corpus de documente interne medievale *Documenta Romaniae Historica*. Contribuţii privind problema preţurilor în Ţara Românească în evul mediu; specialistă în problema agrară din ţara noastră la începutul sec. XX.

III. — Colaborator la: *Documenta Romaniae Historica, B. Ţara Românească*. vol. III, Bucureşti. 1975, 449 p.; *Documenta Romaniae Historica, B. Ţara Românească*, vol. XI, Bucureşti, 1975, 744 p.; *Marea răscoală a ţăranilor din 1907*, Bucureşti, 1967, p. 355—413.

— *Atitudinea armatei în timpul răscoalelor ţărăneşti din 1907*, în SMIMod., I (1957), p. 351—369; *Forme de luptă folosite de ţărănime în răscoala de la 1907*, în „Studii", XI (1958), 2, p. 47—57 (în colaborare); *Unele date social-economice în Arhiva Creditului Funciar Rural*, în SMIMod., II (1960), p. 321—328; *Etapele desfăşurării răscoalei din 1907*, în „Studii", XX (1967), 2, p. 221—247; *Mănăstirea Aninoasa-Muscel*. în MO, XXIV (1972), 7—8, p. 566—584 (în colaborare); *Evoluţia preţului cailor în Ţara Românească (secolele XV-XVII)*, în SMIM, VI (1973), p. 225—241 (în colaborare). **(G.P.)**

FOTINO, Dionisie I. — N. 1769, Patras (Grecia) — m. 10 octombrie 1821. Studii la Constantinopol. Vine în Ţara Românească în 1804. Secretar al voievodului Ioan Gh. Caragea (1812—1814), cu care însă se ceartă din cauza unor pamflete anonime, îndreptate împotriva domnului şi al căror autor era bănuit a fi. Se adăposteşte la marele boier Iordache Filipescu, unde îşi şi scrie opera istorică.

II. — Scrie în limba greacă o sinteză a istoriei poporului român din cele trei țări, începînd cu cele mai vechi timpuri și pînă la 1818. Tratează istorie politică, economică și administrativă redînd și date de geografie fizică și aspecte de cultură. Prețioasă mai ales pentru sfîrșitul secolului al XVIII-lea și începutul celui următor. Cronica sa s-a păstrat în traducere românească în patru manuscrise și a fost publicată odată în limba originală și odată în traducere.

III. — *Istoria vechii Dachii, a Transilvaniei, a Valahiei și a Moldaviei, adunată din mulți vechi și noi istornici* (titlul după ms. rom. 191 de la Biblioteca Academiei); în grecește a fost publicată la Viena în trei volume, în 1818—1819, în 321 p.; în românește a apărut în 1859, în traducerea lui George Sion, tot în trei volume, București, 134 p. (I), 264 p. (II) și 344 p. (III).

IV. — Victor Papacostea, *Date nouă despre viața și opera lui Dionisie Fotino*, în „Balcania", VII (1944), p. 311—331. **(D.M.)**

FOTINO, George I. — N. 31 iulie 1896, Craiova — m. 28 iunie 1969, București. Studii liceale la Craiova și București, universitare — drept, litere și filozofie (1916; 1918—1922) — la București; și-a continuat studiile la Facultatea de drept a Universității din Paris (1923—1926) unde, în 1926, a obținut titlul de doctor. Membru al Societății pentru istoria dreptului din Paris (1930). Profesor de Istoria dreptului românesc la Facultatea de drept din București (1938—1947). Cercetător principal la Institutul de istorie „N. Iorga" (1964—1969). Membru corespondent al Academiei Române (1945). Laureat al Academiei Române cu marele premiu de istorie (1942).

II. — Istoric al dreptului românesc de mare distincție intelectuală. **G.F.** a lăsat lucrări valoroase despre vechiul drept consuetudinar românesc, pe care prin cercetările sale a încercat să-l reconstituie. „Reconstituirea vechilor obiceiuri juridice care reflectă însuși geniul nostru național și care se găsesc statornicite în conștiința populară într-atît încît au rezistat legiuirilor scrise..., această reconstituire am întemeiat-o pe studiul monumentelor documentare care, sub forma aplicațiilor concrete, pot să învedereze viața juridică a strămoșilor noștri". Clarificări însemnate avea să aducă **G.F.** în ce privește instituția moștenirii în vechiul drept românesc, după cum în cîteva studii a făcut dovada înțelegerii adînci a unor probleme de istorie diplomatică. O fericită descoperire i-a înlesnit lui **G.F.** publicarea unei inestimabile culegeri de documente privitoare la *Boierii Golești*, care au avut un mare rol în constituirea României moderne. În 1940 a inițiat restaurarea casei Goleștilor și organizarea „Muzeului din Golești", devenit cu vremea una din frumoasele noastre unități muzeistice de azi. Fin cunoscător al literaturii clasice, **G.F.** a lăsat și cea mai reușită traducere a tragediilor lui Sofocle, expresie a largului său orizont cultural-științific.

III. — *Contributions à l'étude des origines de l'ancien Droit Coutumier roumain — Un chapitre de l'histoire de la propriété au Moyen Âge*, Paris, 1926, 460 p.; *Contribuțiuni la studiul regimului succesoral în vechiul drept consuetudinar românesc*, 1927, 45 p.; *Din vremea renașterii naționale a Țării Românești. Boierii Golești*, București, 1939, 4 volume: vol. I, 407 p.; vol. II, 412 p.; vol. III, 409 p.; vol. IV, 430 p.; *Sofocle-Teatru (Aias, Trahinienele, Electra, Filoctet, Oedip la Colonas, Antigona)*, traducere, prefață, note și indice de ..., București, 1969; *Pagini din istoria dreptului românesc*, București, 1972, 413 p. (Antologie, introducere, note și bibliografie de Gh. Cronț și Stanca Fotino). **(Șt. Șt.)**

FOTINO, Ilie I. — N. 12 august 1806, Patras (Grecia) — m. 1848, Brăila. Nepot al cronicarului Dionisie Fotino, a fost adoptat de acesta și adus din Peloponez în Țara Românească (1819). Intrat în serviciul vămii din București (1825), schimbă diverse slujbe ca secretar la ocne, slujbaș la Brăila, vameș la Cîmpina, funcționar la Casa poștelor, vameș la Brăila. Între 1836—1842, încearcă să facă afaceri comerciale, dar eșecul îl readuce la vama din Brăila, unde ia cu arendă veniturile portului.

II. — Bazîndu-se pe notele lui Dionisie Fotino, pe memoriile fruntașului eterist At. Xodillos, socrul său, și pe informațiile episcopului Ilarion al Argeșului și al altor martori ai evenimentelor din 1821, **I.F.** a dat o istorie a revoluției lui Tudor Vladimirescu despre care s-a spus că „niciunul din izvoarele noastre interne nu lămurește atît de precis rolul de precursor și deschizător de eră pe care l-a avut eroul renașterii politice românești" (V. Papacostea).

III. — *„Ἆθλοι τῆς ἐν βλαχίᾳ ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως*, *Tudor Vladimirescu și Alexandru Ipsilanti în revoluția din 1821 supranumită zavera*, trad. rom. de P. Georgescu, București, 1874. **(F.C.)**

FOTINO, Nicolas-Constantin I. — N. 16 aprilie 1922, București. Studii secundare și universitare de drept la București. Asistent (1948—1952) la Facultatea de drept a Universității București. Cercetător (1953—1954) și cercetător științific principal (din 1955) la Institutul de istorie „N. Iorga". Secretar general al comitetului de redacție al Tratatului de Istoria României (1957—

1975); secretar de redacţie (1963—1967) şi redactor şef adjunct (din 1967) la *Revue Roumaine d'Histoire.* Director ştiinţific al Asociaţiei de drept internaţional şi relaţii internaţionale (A.D.I.R.I.) şi redactor şef la *Revue roumaine d'étude internationales.* Membru al Comitetului Naţional al istoricilor din România, al Comisiei naţionale a R.S. România pentru UNESCO, al Asociaţiei europene de istorie contemporană (cu sediul la Strassbourg), al Asociaţiei de studii internaţionale de la Minneapolis (U.S.A.) şi al altor comitete şi organizaţii interne şi internaţionale.
II. — Specialist în studiul relaţiilor internaţionale în epoca contemporană; contribuţii privind situaţia internaţională şi politica externă a României îndeosebi în timpul şi în primii ani după încheierea primului război mondial. Desfăşoară o vie şi variată activitate pentru dezvoltarea colaborării şi contactelor dintre specialiştii români şi străini în istoria diplomaţiei, dreptului şi relaţiilor internaţionale.
III. — *Mic dicţionar diplomatic român*, Bucureşti, 1969, 315 p. (coautor); *Propunerile P.C.R. din anul 1947 în vederea îmbunătăţirii situaţiei economice şi financiare a ţării*, în „Studii", VII (1954), 3, p. 23—49; *Einige Fragen der Bauernbewegung in der Moldau in den Jahren 1917—1918*, în „Die Oktoberrevolution und Deutschland", Berlin, 1958, p. 456—464; *Caracterul politicii externe a României în perioada 1916—1920*, în SMIC, II (1958), p. 225—257; *Statutul definitiv al Dunării din 1921*, în „Studii", XI (1958), 2, p. 7—29; *Situaţia internaţională şi politica externă a Austro-Ungariei în primele două decenii ale secolului al XX-lea*, în vol. „Destrămarea monarhiei austro-ungare", Bucureşti, 1964, p. 191—215 (în colaborare); *Sociétés et Compagnies de commerce en Orient et dans l'Océan Indien*, în Actes du huitième colloque international d'histoire maritime, „Beyrouth 5-10 septembrie 1966", p. 643—646; *Possibilités et voies de réalisation de la sécurité européenne*, în „Le développement de la coopération entre les Etats européens-prémisse d'un climat de paix et de sécurité, Collogne éuropéen", Bucarest, 1969, p. 21—26; *Le semicentenaire de l'achevement de l'unité d'Etat du peuple roumain*, în RRÉI, nr. 3—4 (1968), p. 125—135; *1871 et l'Europe orientale*, în „Revue d'histoire moderne et contemporaine", XIX (1972), 2, p. 328—334 (în colaborare); *Activitatea României la Organizaţia Naţiunilor Unite*, în RdI, XXVIII (1975), 6, p. 807—826; *România socialistă, prezenţă obiectivă în efortul general al naţiunilor pentru securitate şi cooperare în Europa*, ibidem, nr. XI, p. 1627—1649. **(I.C.)**

FRANCES, Enric I. — N. 15 septembrie 1910, Craiova — m. 20 februarie 1969, Bucureşti. Licenţiat al Facultăţii de drept din Bucureşti (1932) şi al Facultăţii de litere şi filozofie în specialitatea bizantinologie (1945). Asistent la catedra la bizantinologie (1950—1953), lector de bizantinologie apoi de istoria ţărilor de democraţie populară 1953—1956) la Facultatea de istorie, Bucureşti. Directorul Colegiului de avocaţi din Bucureşti (1956—1962); şeful bibliotecii C.D.C.A.S. 1962—1967).
II. — Bizantinolog. A început relativ tîrziu munca de cercetare în domeniul istoriei; dar cu o solidă pregătire în domeniul istoriei Bizanţului, cercetările sale remarcîndu-se prin abundenţa informaţiei şi prin statornica ei împrospătare. Dacă în unele din studiile sale, **E.F.** şi-a întemeiat investigaţia pe teze şi nu pe examinarea critică a surselor sau, în altele, a practicat un determinism economic rigid, contribuţiile sale privind istoria Bizanţului în secolele XIII-XV — îndeosebi împrejurările căderii acestuia sub latini în 1204 şi criza politică din secolele XIV-XV — se remarcă prin viziunea dialectică a realităţilor socio-politice ale Imperiului bizantin.
III. — *La féodalité et les villes byzantin s au XIIIe et au XIVe siècles*, în „Byzantinoslavica", XVI 1955), 1, p. 76—96; *Klassovaia poziţiia vizantiiskih feodalov v period tureţkogo zavoevaniia*, în „Vizantiiskij Vremenik", XV, 1959, p. 71—99; *La féodalité byzantine et la conquête turque*, în SAO, IV (1962), p. 69—90; *Quelques aspects de la politique de Jean Cantacuzène*, „Rivista di studi bizantini e neoellenici", XV (1968), 2, p. 167—176; *Une épisode des guerres de Byzance contre les Slaves et les Avares au début du VIIe siècle*, RESEE, VI (1968), 3, p. 528—530. **(F.C.)**

FRUMA, Ioan I. — N. 26 martie 1908, Sibiu. Studii secundare la Sibiu, universitare — drept (1926—1930) — la Cluj. Doctor în drept (1932). Avocat. la Sibiu şi apoi la Bucureşti.
II. — Cercetări de istoria dreptului transilvănean şi a instituţiilor de pe pămîntul „crăiesc", cu privire la unele aspecte juridice ale răscoalei lui Horea, cu deosebire la procesul intentat conducătorilor răscoalei din 1784.
III. — *Problema Universităţii săseşti şi a instituţiei celor Şapte juzi*, Sibiu, 1935, 110 p.; *Horea. Procesul şi martiriul său*, Sibiu, 1947, 285 p. **(N.E.)**

FURTUNĂ, Dumitru I. — N. 26 februarie 1890, sat Tocileni, com. Stănceni, jud. Botoşani. Studii secundare la seminarul din Iaşi, universitare la Facultatea de teologie din Bucureşti 1915). Doctor în teologie

1927). Preot și profesor la Dorohoi (din 1915), unde a depus o rodnică activitate culturală. A colaborat la numeroase periodice și a condus revista *Tudor Pamfile* (din 1923).

II. — Lucrări de istoria bisericii, culturii și istorie locală. A editat documente, inscripții și folclor.

III. — *Chesarie episcopul Buzăului. Viața și meritele sale. Studiu istoric*, București, 1913, 59 p. + 1 pl.; *Preoțiunea românească în sec. al XVIII-lea. Starea ei culturală și materială*, Vălenii de Munte, 1915, 262 p.; *Cuvinte și mărturii despre Ion Creangă. Cu prilejul împlinirii a 25 de ani de la moartea sa*, București, 1915, 96 p.; *Ucenicii stareţului Paisie în mănăstirile Cernica și Căldărușani. Cu un scurt istoric asupra acestor mănăstiri*. Teză de doctorat, București, 1927, 174 p.; *Documentele moșiei Ceptura din județul Prahova. Transcrise și publicate de ...*, București, 1934, 62 p.; *Știri nouă despre Spiru C. Haret. Lămuriri, date biografice și scrisori*, București, 1937, 41 p. **(N.S.)**

G

GANE, Constantin I. — N. 27 martie 1885, Botoșani — m. 12 aprilie 1962. Studii secundare la Botoșani, superioare în Germania. Doctor în drept al Universității din Rostock (1910). Premiul „G. Asachi" al Academiei Române (1933).

II. — Publicist. Prezintă istoria romanțat, întemeiat însă pe o „cunoaștere perfectă a bazei documentare" (N. Iorga). Contribuții la conturarea imaginii vieții cotidiene în Principatele Române și în domeniul genealogiei. Portretist iscusit, pe alocuri subiectiv.

III. — *Trecute vieți de doamne și domnițe*, I, București, 1933, ed. a II-a, 572 p. + il. + arbori genealogici; II, *Epoca fanariotă (1714—1821)*, București, 1941, 379 p. + il.; III, *De la restabilirea domniilor pămîntene pînă la Unirea Principatelor (1822—1859)*, București, 1941, 319 p. + il.; *Farmece. Viața lui Despot Vodă*, București, 1933, 184 p. + il.; *Acum o sută de ani. I. Cronica lunară a anului 1834*, București, 1935, 126 p. + il.; II, *Cronica lunară a anului 1835*, București, 1935, 151 p.; *P.P. Carp și locul său în istoria politică a țării*, București, 1936, I, 430 p.; II, 603 p.; *Neamurile Mavrodinești din Țara Românească și din Moldova și Monografia familiei Ion Mavrodi vel hatman*, București, 1942, 186 p. + il.; *Amărîte și vesele vieți de jupînese și cucoane*, București, 1942, 514 p. **(G.P.)**

GAVRA, Alexandru I. — N. 18 decembrie 1797, Oradea — m. 1884, Arad. Studii secundare și Academia de drept la Oradea. Profesor (1821—1865), apoi director (1865—1876) la Preparandia din Arad.

II. — Publicist. Format în mediul iluminist al Academiei de drept de la Oradea, influențat de școala dreptului natural de aici, a fost o figură tipică a epocii luminilor, „un luminător", care și-a consacrat viața și energia difuzării culturii în popor. Treptat în gîndirea lui pătrund și influențe romantice, dar acestea nu-și vor găsi împlinirea. Rămîne meritoriu pentru tentativa de a edita pe Șincai și Samuil Micu. Se păstrează de la el în manuscris un volum intitulat *Material istoric latinesc*, cuprinzînd documente și acte referitoare la istoria românilor.

III. — Editează un prim volum din *Hronica românilor de Șincai*. Tom. I, Buda, 1844, 708 p. (anii 86—1439); *Lesicon de conversație istoricesc-religionariu*. Tom. I A-B, Buda, 1847, 434 p. **(N.B.)**

GAVRIL, PROTUL I. — Sec. 15—16. Monah grec; conducător al comunității călugărești de la Athos, vine în țară în 1517, cu ocazia sfințirii mănăstirii Argeș, unde rămîne pînă în 1521—1522.

II. — Cronicar. Din porunca voievodului țării, Neagoe Basarab, a scris un panegiric închinat patriarhului Nifon, în care însă se redau și evenimentele politice din Țara Românească între anii 1495—1521. A fost scris în limba greacă după unii, în slavă după alții; mai probabil în slavă, apoi tradus în limba română și inclus în cronicele românești ale țării în secolul al XVII-lea. Dă multe amănunte despre domniile lui Radu cel Mare, Mihnea cel Rău, Vlăduț și Neagoe Basarab. Este de presupus că știrile i-au fost procurate de însuși Neagoe. Cunoștea bine Țara Românească, descriind plastic unele regiuni vizitate. Panegiricul s-a păstrat în zece copii manuscrise în limba română și a fost editat de patru ori.

III. — *Viiața și traiul sfinții sale părintelui nostru Nifon patriiarhul Țarigradului, carele au strălucit întru multe patimi și ispite în Țarigrad și în Țara Muntenească, scrisă de chir Gavriil Protul, adică mai marele Sfetagorii*. Ediția cea mai veche este cea a lui Hașdeu, în AIR, 1—2 (1864—1865), p. 132—145; cea mai bună a lui Tit Simedrea, București, 1937, XIV + 58 p.; o tra-

ducere după o redacţie grecească a dat Vasile Grecu, Bucureşti, 1944, 195 p.
IV. — Nicolae Popescu, *Nifon II, patriarhul Constantinopolului*, în AARMSI, s. II, t. XXXVI (1914), p. 731—798; D. Mazilu, *Contribuţiuni la studiul vieţii sf. Nifon patriarhul Constantinopolului, cu o precuvîntare de N. Cartojan*, Bucureşti, 1928, 16 p. **(D.M.)**

GĂZDARU, Dimitrie I. — N. 18 ianuarie 1897, com. Griviţa, jud. Ialomiţa. Studii secundare la Galaţi şi Iaşi, superioare la Universităţile din Iaşi (1922), Marburg şi Roma. Doctor în litere şi filozofie (1928). Membru al Şcolii române din Roma (1929—1931). Asistent la Catedra de filologie română a Universităţii din Iaşi (1924—1930), conferenţiar (1930—1935), apoi profesor (din 1935) de limbi şi literaturi romanice la aceeaşi universitate. Din 1940, îşi desfăşoară activitatea în străinătate.
II. — Cercetător asiduu al bibliotecilor străine, **D.G.** a descoperit numeroase izvoare necunoscute despre români, limba şi literatura lor, care au îmbogăţit şi lărgit substanţial informaţia despre evul mediu românesc.
III. — *Omagiu Profesorului D. Găzdaru. Miscellanea din studiile sale inedite sau rare*, Freiburg, 1974, 272 p.

— *Una relazione manoscritta italiana sulla Rivoluzione de Tudor Vladimirescu*, în „Diplomatarium Italicum", III (1934), p. 240—273; *Călători şi geografi italieni în sec. XVII. Referinţele lor despre ţările române*, în „Arhiva", XLVI (1939), p. 177 205; XLVII (1940), p. 21—92 (în colaborare). **(F.C.)**

GEMIL, Tahsin I. — N. 21 septembrie 1943, Medgidia. Studii superioare la Iaşi. Doctor în istorie (1976). Cercetător la Institutul de Istorie şi Arheologie „A.D.Xenopol" din Iaşi (din 1970).
II. — Preocupat de studiul relaţiilor româno-turco-tătare în secolele XV—XVIII, **G.T.** a adus ştiri şi vederi noi, întemeiate pe o amplă bază de informaţie, în care precumpăneşte ineditul de provenienţă orientală, îndeosebi otomană.
III. — *Asociaţia din România a „Junilor turci"*, în AIIAI, VII (1970), p. 175—195. *Din relaţiile moldo-otomane în primul sfert al secolului al XVI-lea*, ibidem, IX (1972), p. 133—144; *La Moldavie dans les traités de paix ottomano-polonais au XVIIe siècle*, în RRH, XII (1973), 4, p. 687—714. *Considérations concernant „L'Histoire Ottomane" de Démètre Cantemir*, în „Dacoromania" (Freiburg-München), 1974, 2, p. 155—166; *Les Pays Roumains dans la politique européenne de la Porte Otomane au XVIIe siècle*, în RESEE, XIII (1975), nr. 3, p. 425—428. **(F.C.)**

GEORGESCU, T. Elena I. — N. 17 martie 1939, Rîmnicu Vîlcea. Studii secundare în oraşul natal, universitare la Bucureşti. Doctor în istorie (1970). Cercetător ştiinţific şi lector la „Muzeul de istorie a Partidului Comunist, a mişcării revoluţionare şi democratice din România".
II. — Contribuţii în studierea evoluţiei programelor de luptă, asupra începuturilor, dezvoltării şi afirmării politico-ideologice a mişcării socialiste din România în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Studii privind mişcarea antifascistă din anii 1933—1940. A participat la organizarea a numeroase expoziţii tematice privind activitatea P.C.R.
III. — *1 Mai în România*, Bucureşti, 1970, 363 p. (în colaborare); *Tezaur din veacul trecut (Programele mişcării socialiste)*, Bucureşti, 1971, 194 p.

— *Din activitatea antifascistă a „Grupului avocaţilor democraţi" (1935—1937)*, în „Studii", XVI (1963), 6, p. 1215—1236; *Revendicări general democratice în programele mişcării socialiste din România (1880—1914)*, în AI, XIII (1967), 4, p. 119—129. **(T.U.)**

GEORGESCU, Florian I. — N. 19 noiembrie 1924, com. Poiana Lacului, jud. Argeş. Studii superioare la Bucureşti (1951). Doctor în istorie (1968). Profesor secundar (1950—1955). Lector, apoi conferenţiar universitar la Institutul de arte plastice „N. Grigorescu" (1955—1957, 1962—1965, 1970—1971). Director al Muzeului de istorie a oraşului Bucureşti (1959—1971) şi al Muzeului de istorie al R.S. România (din 1971). Membru al Societăţii de ştiinţe istorice şi al Societăţii numismatice române. Vicepreşedinte al comitetului naţional român pentru International Council of Monuments — Paris (ICOM). Membru al Comitetului internaţional de arheologie şi istorie a muzeelor — Paris.
II. — Istoriograf al Bucureştilor pentru epoca modernă şi contemporană. Preocupări de muzeologie.
III. — *Pagini din trecutul Bucureştilor*, Bucureşti, 1959, 44 p.; *Bucureşti, scurt istoric*, Bucureşti, 1960, 158 p. (în colaborare); *Evocări. Locuri şi case din Bucureşti legate de lupta PCR*, Bucureşti, 1960, 136 p. (în colaborare); *Participarea maselor populare bucureştene la revoluţia de la 1848*, Bucureşti, 1961, 119 p.; *Bucureşti*, ghid, 1962, 392 p. (în colaborare); *Probleme edilitare bucureştene*, Bucureşti, 1966, 200 p. (în colaborare); *Muzeul de istorie a municipiului Bucureşti 1921—1971*, Bucureşti, 1971, 166 p. (în colaborare). **(G.P.)**

GEORGESCU, Titu I. — N. 23 februarie 1929, Corabia. Studii secundare la Predeal, universitare (1952) la București. Doctor în istorie (1960). Asistent (1950—1952), lector (1952—1955), conferențiar (1955—1964) și profesor universitar (din 1964). Rector al Universității din Craiova (1971—1974). Secretar științific (1955—1965) și director adjunct (1968—1971) la Institutul de științe istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. Prorector al Universității din București (din 1976). Membru în colegiile de redacție ale unor publicații și reviste de specialitate. Membru corespondent al Academiei de științe sociale și politice (din 1970).

II. — Specialist în istoria modernă și contemporană a României. Contribuții importante privind perioada avîntului revoluționar (1918—1921), problematica luptei antifasciste din anii 1933—1944, precum și în legătură cu premisele și desfășurarea revoluției populare în România. A participat la numeroase congrese, conferințe și reuniuni interne și internaționale pe probleme de istorie contemporană. Colaborator și coordonator la elaborarea unor culegeri tematice privind istoria mișcării muncitorești și a luptelor revoluționare din țara noastră.

III. — *Potemkiniștii în România*, București, 1955, 208 p. (în colaborare); *Răscoala țăranilor din Valea Ghimeșului*, București, 1960, 160 p. (în colaborare); *De la greva generală la crearea P.C.R.*, București, 1962, 217 p.; *Presa P.C.R. și a organizațiilor sale de masă (1921—1944)*, București, 1963, 384 p. (în colaborare); *Organizații de masă legale și ilegale conduse de P.C.R. (1932—1934)*, București, 1967, 244 p.; *Intelectuali antifasciști în publicistica românească*, București, 1967, 429 p.; *Nicolae Iorga împotriva hitlerismului*, București, 1968, 151 p.; *Mărturii franceze despre 1848 în țările române*, București, ed. I, 1970, 456 p.; ed. a II-a, 1972, 658 p. (coautor); *De la revoluționarii democrați la făurarii Partidului Comunist Român*, București, 1971, 244 p.; *Progress and Revolution in the Traditions of the Romanian People (1848 — 1971)*, București, 1971, 132 p.; *Purtători de flamuri revoluționare*, București, 1971, 472 p. (în colaborare); *1933. Luptele revoluționare ale muncitorilor ceferiști și petroliști*, București, 1971, 599 p. (coordonator și coautor); *Între două revoluții*, Craiova, 1974, 422 p.; *Mișcarea democratică și revoluționară a femeilor în România*, Craiova, 1974, 253 p. (în colaborare); *Intelectualii și 1907*, Craiova, 1975, 232 p. — *București în perioada luptei împotriva pericolului fascist și a dictaturii militare fasciste (1933—1944)*, în „București, mat. ist. muz.", III (1965), p. 139—157; *Sur la cinquième colonne hitlérienne en Roumanie*, în „Revue historique du 2-e guerre mondiale", nr. 70/968, p. 19—38; *Crearea Partidului Comunist Român — rezultat firesc al dezvoltării social-politice a României*, în vol. „Partidul Comunist Român în viața social-politică a României, 1921—1944", București, 1971, p. 9—43. **(T.U.)**

GEORGESCU, Valentin Al. I. — N. 2 iulie 1908, Corabia. Studii secundare la Craiova, universitare — Litere și Drept — la București (1926—1929); specializare în drept roman la Heidelberg (1930), Bruxelles (1931), Viena (1936) și Haga (1939). Doctor în drept la Paris (1932); diplomat al Academiei de Drept Internațional (1939); doctor docent (1964). Profesor la Facultatea de drept din Cernăuți (1936—1940), București (1941—1943), Lausanne (1944—1947), Iași (1947—1951). Cercetător științific la Institutul de istorie Iași (1953—1955), Institutul de studii și cercetări juridice București (1955—1962), Institutul de istorie al Academiei (1962—1966); șef de secție la Institutul de studii sud-est-europene (din 1966). Membru al mai multor asociații, societăți și comisii științifice din țară și străinătate. Membru al Academiei de științe sociale și politice (din 1970). Raportor la congrese internaționale de specialitate. Premiul „Simion Bărnuțiu" al Academiei R.S.R. (1967).

II. — Istoric al dreptului și instituțiilor; cercetător de vastă cultură, cu variate și profunde cunoștințe în drept roman, drept românesc vechi și modern, instituții medievale. În dreptul roman, a preconizat o direcție nouă de cercetare în studierea terminologiei și a procesului de formare a conceptelor juridice, a elaborat o teorie a „legilor private", cu interpretări noi și a prezentat o concepție personală despre receptare în cadrul pluralismului sistemelor de drept sclavagist și feudal. În istoria dreptului românesc are contribuții importante în domeniul instituției preemțiunii, a culturii juridice, al raporturilor dintre obicei și pravilă, al operei de codificare a lui Mihail Fotino. În toate studiile sale, **V.G.** dă o atenție deosebită detaliului, își susține tezele întotdeauna prin argumentări de logică strînsă și analiză pătrunzătoare.

III. — *Essai d'une théorie des „leges privatae"*, Paris, 1932, 248 p.; *Originile și evoluția generală a proprietății în dreptul roman*, curs universitar, București, 1938, 554 p.; *Texte de drept roman*, București, 212 p. (în colaborare); *Preemțiunea în istoria dreptului românesc, Dreptul de protimisis în Țara Românească și Moldova*, București, 1965, 368 p.; *Législation agraire de Valachie*

(1775—1782) — Legislaţia agrară a Ţării Româneşti (1775—1782), Bucureşti, 1970, 233 p. + 7 fig. (în colaborare); *Legislaţia urbană a Ţării Româneşti (1765—1782)*, Bucureşti, 1975, 316 p. (în colaborare).

De la „possessiones" la „possessio". Contribuţie la studiul procesului istoric de formare a noţiunii de posesie în dreptul roman, în SC, I (1959), p. 115—180; *La réception du droit romano-byzantin dans les Principautés Roumaines (Moldavie et Valachie)*, în „Droits de l'Antiquités et Sociologie juridique — Mélanges H. Lévy-Brühl", Paris, 1959, p. 373—392; *Unité et diversité des formes de la réception du droit romain en Occident et du droit romano-byzantin en Orient*, în RESEE, II (1964), p. 153—186; *N. Iorga şi istoria dreptului românesc*, în „Studii", XVIII (1965), 6, p. 1339—1356; *L'assemblée d'états comme organe judiciaire en Valachie et en Moldavie (XVIIe et XVIIIe siècles)*, în „Anciens Pays et Assemblées d'états", Bruxelles, 48 (1969), p. 143—181; *La place de la coutume dans le dévelopement du droit féodal roumain jusqu'au milieu du XVIIe siècle*, în RRH, VI (1967), 6, p. 553—586; *Contribution à l'étude de la réception du „Nomos georgikos" dans les Principautés danubiennes*, în „Byzantina", Thessalonique, I, 1969, p. 81—134; *Le régime de la propriété dans les villes roumaines et leur organisation administrative aux XVIIe—XVIIIe siècles en Valachie et Moldavie*, în „Studia Balcanica", III, Sofia, 1970, p. 63—81; *Byzance et les institutions roumaines jusqu'à la fin du XVe siècle*, în „XIVe Congrès international des études byzantines", Bucarest, 1971, Rapports, p. 49—80; *Observaţii asupra structurii juridice a proprietăţii orăşeneşti în Ţara Românească şi în Moldova (1711—1831)*, în „Studii" XXVI (1973), 2, p. 255—281; *Pour mieux connaître l'oeuvre juridique de Michel Fotino*, în RESEE, XII (1974), 1, p. 33—58. **(D.M.)**

GEORGESCU, Vlad I. — N. 29 octombrie 1937, Bucureşti. Studii secundare şi superioare (1959) la Bucureşti. Doctor în istorie (1970). Cercetător ştiinţific principal la Institutul de studii sud-est-europene (din 1963).

II. — Istoric al culturii iluministe şi al gîndirii politice din România în sec. al XVIII-lea şi prima jumătate a sec. al XIX-lea. A publicat izvoare ale epocii cu studii introductive amplu documentate, bazate pe interesante statistici. Lucrările lui **V.G.** deschid perspective deosebite asupra unor fenomene de suprastructură într-o vreme ce se caracterizează prin adînci prefaceri social-politice.

III. — *Din corespondenţa diplomatică a Ţării Româneşti*, Bucureşti, 1962, 268 p.; *Mémoires et projets de réforme dans les Principautés Roumaines, 1761—1830*, Bucureşti, 1970, XXI + 197 p.; *Political ideas and the Enlightenment in the Romanian Principalities 1750—1831*, New York, 1971. 232 p.; *Ideile politice şi iluminismul în Principatele Române, 1750—1831*, Bucureşti, 1972, 226 p.; *Mémoires et projets de réforme dans les Principautés Roumaines, 1831—1848*, Bucureşti, 1972, 291 p. — *Une source anglaise relative au commerce sur le Danube (1837—1838)*, în RRH, III (1964), 2, p. 255—276 (în colaborare); *Unele concepţii actuale în istoriografia occidentală privind Congresul de la Viena şi Sfînta Alianţă*, în „Studii", XVIII (1965), 4, p. 917—922; *Probleme ale gîndirii social-politice din epoca luminilor în discuţia istoriografiei contemporane*, ibidem, XX (1967), 5, p. 989—995. **(D.M.)**

GEORGESCU-BUZĂU, Gheorghe I. — N. 16 mai 1909, sat Pleşcoi, com. Berca, jud. Buzău. Studii secundare şi universitare (1943) la Bucureşti. Bibliotecar la Biblioteca Ateneului român (1929—1944), la Academia Română (1937—1952) şi la Institutul de istorie naţională (1944—1947). Redactor şef — secţia istorie — la Editura de stat (1945—1948). Cercetător principal la Institutul de istorie „N. Iorga" (1948—1957). Conferenţiar la Facultatea de istorie din Bucureşti (1948—1968). Membru al Societăţii de ştiinţe istorice şi al Uniunii scriitorilor. Premiul „I. Heliade Rădulescu" al Academiei Române (1948).

II. — Modernist. Activitate susţinută pentru analizarea unor momente cruciale din istoria României în ultima parte a secolului al XVIII-lea şi în cursul secolului al XIX-lea. Anul 1848 şi figurile care l-au ilustrat se detaşează în mod deosebit în ansamblul cercetărilor sale. Editor de documente, prefaţator, autor de manuale didactice, a pus la îndemîna cercetătorilor şi publicului larg materiale variate privind aspecte ale istoriei României. A consacrat cîteva lucrări de popularizare descoperirilor geografice.

III. — Colaborator la *Istoria României*, vol. IV, 1964; *Minunata călătorie a lui Marco Polo*, Bucureşti, 1939, XIV + 160 p.; *Contribuţiuni la bibliografia războiului pentru întregirea neamului (1916—1920)*, Bucureşti, 1940, 66 p.; *Expediţia lui Vasco da Gama*, Bucureşti, 1941, 164 p. + 21 pl.; *Aspectul agrar al revoluţiei din 1848 în Muntenia*, Bucureşti, 1946, 195 p. (reeditare, 1948, 239 p.); *Mihail Kogălniceanu înnoitorul*, Bucureşti, 1947, 249 p.; *Magellan*, Bucureşti, 1949, 246 p.; *Descompunerea feudalismului şi începuturile capitalismului*

în Țara Românească și Moldova, București, 1950, 46 p. + il.; *N. Bălcescu*, București, 1956, 256 p. + il. + facs. (ediție maghiară, 1957); *Răscoala de la 1784 a iobagilor din Transilvania de sub conducerea lui Horia. Cloșca și Crișan*, București, 1962, 336 p. + 2 h.; *Satire și pamflete (1800—1849)*, editate de **Gh. G. B.**, București, 1968, 286 p.
— *Spiritul revoluționar dinainte de 1848 în Țara Românească și Moldova (1789—1831)*, în VR, serie nouă, I (1948), 2, p. 124—144, 3—5, p. 188—205, 7, p. 273—299; *Un mare latifundiar în Moldova după tratatul de la Adrianopole: Mihail Sturdza*, în SMIMod, I (1957), p. 3—24. **(G.P.)**

GHEORGHIU, Ioan I. — N. 1 ianuarie 1926, Galați. Studii secundare la Galați, universitare (1949) la București. Doctor în istorie al Universității Lomonosov-Moscova (1953). Conferențiar de istoria modernă și contemporană a României la Facultatea de istorie din București (din 1953).
II. — Contribuții la istoria modernă a României; și-a axat cercetările îndeosebi în jurul relațiilor internaționale și a mișcării muncitorești din preajma primului război mondial.
III. — *Adunarea Națională de la Alba Iulia, 1 decembrie 1918*, București, 1968, 127 p. (în colaborare).
— *Relațiile româno-ruse în perioada neutralității României (1914—august 1916)*, în SRIR, II (1954), p. 1445—1518; *V.I. Lenin și problemele războaielor balcanice*, în „Studii", VII (1954), 1, p. 123—136; *Protestul mișcării muncitorești din România împotriva represiunii răscoalei țăranilor din 1907 (aprilie 1907—aprilie 1910)*, în „Studii și referate privind răscoala țăranilor din 1907", București, 1957, p. 199—211; *România și problema unirii Transilvaniei în anii 1914—1916*, în „Unitate și continuitate în istoria poporului român", București, 1968, p. 323—343. **(G.P.)**

GHEORGHIU, Mihail (BUJOR, M. Gh.) I. — N. 8 noiembrie 1881, Iași — m. 17 iunie 1964, București. Studii secundare și universitare-drept la Iași. Ziarist. Membru al redacțiilor ziarelor *România muncitoare* (1905—1914), *Lupta* (1914—1916; 1917—1918) și *Convorbiri sociale* (1916). Colaborator al Institutului de studii istorice și social-politice (1952—1964). Președinte al Asociației foștilor deținuți antifasciști din România și membru al Comitetului general al Federației Internaționale a Rezistenței.
II. — Publicist și militant de frunte în vechea mișcare socialistă din România. A publicat numeroase articole și broșuri îndeosebi cu privire la problema agrară în România în ajunul și în timpul primului război mondial. După 23 August 1944 a publicat numeroase materiale cu caracter memorialistic evocator, referitoare în special la o serie de militanți și la curentele din sînul vechii mișcări socialiste din România.
III. — *Doftana*, București, 1934, 38 p.; *Amintiri despre răscoala din 1907*, București, 1957 (introducere de...); *Ștefan Gheorghiu și epoca sa (1879—1914)*, București, 1968, 270 p.
— *13 iunie 1916. Amintiri privind aniversarea a 40 de ani de la eroicele lupte pentru pace ale muncitorimii gălățene*, în AI, II, (1956), p. 3—11; *În sprijinul revoluției*, ibidem, III (1957), p. 56—71.
IV. — Munteanu, Nora Z., *Corespondența inedită a lui Mihail Gheorghiu-Bujor*, în AI, XIX (1973), 5, p. 124—129. **(T.U.)**

GHIBĂNESCU, Gheorghe I. — N. 1864 — m. 6 iulie 1936. Studii la seminarul Socola și la Universitatea din Iași. Profesor secundar la Bîrlad și Iași. Membru corespondent al Academiei Române (din 1905). A întemeiat revistele *Teodor Codrescu* și *Ioan Neculce*. Premiul „Adamachi" al Academiei Române (1934).
II. — Editor de documente, paleograf și diplomatist; preocupări de slavistică. Importanța sa în istoriografia românească constă îndeosebi în foarte bogata sa activitate de publicare a surselor documentare moldovenești din epoca feudală, reunite în cunoscutele colecții „Surete și izvoade" și „Ispisoace și zapise", folosite și azi. A realizat și unele studii monografice documentate, referitoare la localități sau familii din Moldova.
III. — *Originea Hușilor*, Bîrlad, 1887, 88 p.; *Grafia cirilică la români*, Bîrlad, 1889, 64 p.; *Din trecutul bisericii române*, Iași, 1902, 60 p.; *Ștefan cel Mare*, Iași, 1904, 61 p.; *Ispisoace și zapise*, I—VI, 1906—1922; *Surete și izvoade*, I—XXV, Iași, 1906—1933; *Dorohoiul*, Iași, 1924, 130 p.; *Vasluiul*, Iași, 1926, 341 p.
— *Tîrgu Ocna*, în „Arhiva", II (1890—1891), p. 593—644; *Documentul studiat din punct de vedere istoric, arheologic și paleografic*, în „Uricariul", XXIII (1895), p. V—CIX; *Divanurile domnești*, în „Arhiva", XXVI (1915), XXVII (1916), XXVIII (1921), XXX (1923) și în „Ioan Neculce", VII (1928), p. 1—37. **(D.M.)**

GHIBU, Onisifor I. — N. 31 mai 1883, com. Săliște, jud. Sibiu — m. 31 octombrie 1972. Studii secundare la Sibiu (1894—1900) și Brașov (1901—1902), superioare la Seminarul teologic din Sibiu (1902—1905), Facultatea de istorie și filologie București (1905—1906), Universitatea din Budapesta (1906—1907) Strasbourg și Jena (1907—1909). Doctor în filozofie și pedagogie la

Jena (1909). Inspector al învăţămîntului primar ortodox din Arhidieceza de Sibiu şi Alba Iulia (1910—1914). Secretar al Secţiei şcolare a Asociaţiunii — ASTRA — (1912—1914). Secretar general la Resortul (Ministerul) de instrucţie al Consiliului Dirigent (1918—1920). Preşedinte al Secţiei şcolare a „Astrei" (1922). Profesor de pedagogie şi istoria pedagogiei la Universitatea din Cluj (1919 —1945). Membru corespondent al Academiei Române (1919).

II. — Pedagog-militant, unul din fondatorii istoriei pedagogiei româneşti, **O.G.** se impune prin studii originale privind istoria literaturii didactice şi cercetări referitoare la istoria învăţămîntului românesc din Transilvania în primele decenii ale secolului nostru. Argumentează necesitatea organizării învăţămîntului în spirit naţional, bazat pe principii moderne. Opera sa cuprinde variate cercetări de istoria culturii, în care se evidenţiază militantismul său politic-naţional. A redactat lucrări memorialistice de caracter istoric, oferind o vastă frescă a vieţii culturale şi politice din prima jumătate a secolului XX.

III. — *Der moderne Utraquismus oder die Zweisprachigkeit in der Volksschule*, Langensalza, 1910, 128 p.; *Ziaristica bisericească la români. Studiu istoric*, Sibiu, 1910, 143 p.; *Cercetări privitoare la situaţia învăţămîntului nostru primar şi la educaţia populară*, Sibiu, 1911, 139 p.; *Şcoala românească în Transilvania şi Ungaria. Dezvoltarea ei istorică şi situaţia ei actuală*, Bucureşti, 1915, 103 p.; *Viaţa şi organizaţia bisericească şi şcolară în Transilvania şi Ungaria*, Bucureşti, 1915, 206 p.; *Din istoria literaturii didactice româneşti*, 3 vol. (I. Bucoavnele; II. Abecedarele din Transilvania; III. Cărţile de cetire din Transilvania), Bucureşti, 1916, 359 p.; *Şcoalele germane din România*, Bucureşti, 1916, 204 p.; *Universitatea din Cluj şi institutele ei de educaţie*, Cluj, 1922, VIII + 140 p.; *După cinci ani de la Unire*, Cluj, 1924, 147 p.; *Un anacronism şi o sfidare: Statul romano-catolic ardelean. Studiu istoric-juridic*, Cluj, 1931, 466 p. **(Ş.P.)**

GHICA, Ion I. — N. 25 decembrie 1817, Bucureşti — m. 22 aprilie 1897, sat Ghergani, com. Răcari, jud. Dîmboviţa. Studii secundare la Colegiul „Sf. Sava"; superioare în Franţa (1835—1840). Inginer (1840). Frecventează cursuri de economie politică (Fourrier) şi istorie (Michelet). Printre fondatorii „Societăţii pentru învăţătura poporului român" (Paris, 1839). Profesor (1841—1843) la Academia Mihăileană, inspector şi membru în comitetul academic. În 1843, împreună cu Nicolae Bălcescu şi Christian Tell, înfiinţează societatea secretă „Frăţia". Unul dintre întemeietorii foii *Propăşirea* (1844). Membru în comitetul revoluţionar la 1848. Trimis la Constantinopol în calitate de „agent confidenţial" al revoluţionarilor munteni. În aprilie 1849 elaborează, cu N. Bălcescu, un plan de cooperare revoluţionară româno-maghiară şi pentru crearea legiunii române. Bei de Samos (1854—1858). Revine în ţară în noiembrie 1858. Luptător pentru Unirea Principatelor. De mai multe ori ministru şi prim-ministru (febr.—mai 1866, 1866—1867, 1870—1871). Membru al Academiei Române (1874), preşedinte al ei (1876—1882, 1890—1893, 1894—1895).

II. — Personalitate culturală şi politică de frunte a secolului al XIX-lea. Economist, publicist şi memorialist de valoare. Promotor al principiilor revoluţionare, a desfăşurat, pînă în 1849, o activitate care îl situează în avangarda mişcării româneşti pentru progres. Fire contradictorie, **I.G.** s-a întîlnit un timp pe aceeaşi platformă ideologică cu N. Bălcescu, apoi cu Al. I. Cuza; s-a dezis de ei, aşa cum avea să se depărteze şi de regele Carol. De la radical revoluţionar în 1845—1848, ajunge liberal moderat în 1849—1866, pentru ca după 1867 să figureze în aripa dreaptă a Camerei deputaţilor. Dacă omul politic s-a vădit proteic, economistul şi memorialistul rămîn remarcabili. **I.G.** aduce în circuitul ştiinţific românesc o serie de noţiuni elementare de economie politică prezentate într-o formă accesibilă, didactică. Sînt perceptibile influenţe ale gîndirii iluministe (concordia între popoare, elogiul proprietăţii) şi preluări mai substanţiale din opera lui Say, Blanqui, Laboulaye, Thiers. A argumentat avantajele liberului schimb şi ale dezvoltării capitalismului în România. Partea durabilă a creaţiei lui **I.G.** rămîne memorialistica. Scrisorile către V. Alecsandri constituie o frescă de o uimitoare plasticitate a societăţii româneşti din prima jumătate a secolului al XIX-lea. Adevărat „muzeu Carnavalet al nostru" (G. Călinescu), ele sînt foarte adesea izvor documentar unic pentru viaţa anumitor personalităţi (N. Bălcescu, Th. Diamant, Heliade etc.), întregind în chip fericit imaginea asupra unor evenimente (mişcarea condusă de Tudor Vladimirescu, ocupaţia străină etc.). În sfîrşit, mai sînt de reţinut lucrările destinate informării opiniei publice europene asupra realităţilor româneşti, deşi acestea sînt în aşa fel structurate încît autorul lor să apară în prim plan. A schiţat o istorie a românilor — de la daci pînă la sfîrşitul secolului al XVIII-lea — rămasă în manuscris. La fel traducerea cărţii a II-a din opera lui Herodot. Om politic proeminent, reprezentant al „realismului memorialistic" (T. Vianu), economist militant, **I.G.**

rămîne unul din întemeietorii culturii românești moderne.
III. — *Măsurile și greutățile românești și moldovenești în comparație cu ale celorlalte neamuri. Cu un articol asupra mijloacelor de comunicație*, București, 1848, 239 p.; *Dernière occupation des Principautés danubiennes par la Russie*, Paris, 1853, 126 p. (sub pseudonimul G. Chainoi); *Convorbiri economice*, ediția a III-a, București, 1879, X + 643 p. Ediție I. Veverca, București, 1937, I—III, trei volume, I, LXVI + 265 p.; II, VIII + 320 p.; III, IX + 204 p.; *Scrisori către Vasile Alecsandri*, București, 1884, XXV + 301 p.; ediție nouă, 1887, XXIV + 723 p. *Amintiri din pribegia după 1848. Noue scrisori către Vasile Alecsandri*, București, 1889, 882 p.; *Pămîntul și omul*, București, 1913, 232 p.; *Scrieri*, ediție P.V. Haneș, I—IV, patru volume, București, 1914—1915; *Corespondența lui Ion Ghica cu D.A. Sturdza (1860—1880)*, publicată de Victor Slăvescu, București, 1943, 112 p.; *Opere*, ediție Ion Roman, București, 1956, I—II, două volume. I, 384 p. + 8 pl.; II, 435 p. + 7 pl.; *Catalogul corespondenței lui I. Ghica*, publicat de Nicolae Liu, București, 1962, 432 p. + facsimile.
IV. — Păcurariu Dimitrie, *Ion Ghica*, București, 1965, 372 p. + 8 pl.; Roman Ion, *Viața lui Ion Ghica*, București, 1970, 272 p. + 8 pl.; Trandafir Rahila, *Ion Ghica (1816—1897). Biobibliografie*, Tîrgoviște, 1972, 28 p. **(G.P.)**

GHICA-BUDEȘTI, Nicolae I. — N. 1869, București — m. 16 decembrie 1943, București. Profesor la Școala superioară de arhitectură din București. Membru de onoare al Academiei Române (din 1937). Membru în Comisia Monumentelor istorice.
II. — Arhitect. Specialist în istoria arhitecturii medievale din Muntenia, pe care a studiat-o într-o lucrare de mari proporții, utilă și azi.
III. — *Mănăstirea Probota*, București, 1908, 57 p. + 19 pl. (în colaborare); *Evoluția arhitecturii în Muntenia și în Oltenia*, 4 vol., Vălenii de Munte, 1927—1936; partea I-a, *Înrîuririle străine de la origină pînă la Neagoe Basarab*, 1927, p. 121—158 + LXXXVI pl.; partea a II-a, *Vechiul stil romănesc din veacul al XVI-lea*, 1932, 63 p. + CXLVI pl.; partea III-a, *Veacul al XVII-lea*, 1933, 108 p. + CCCXXXV pl.: partea a IV-a, *Noul stil românesc din veacul al XVIII-lea*, 1936, 193 p. + DCXLII pl. **(N.S.)**

GIOGLOVAN, T. Radu I. — N. 3 august 1912, sat Gura Ialomiței, com. Mihail Kogălniceanu, jud. Ialomița. Studii secundare și superioare la Cernăuți. Profesor în învățămîntul mediu. Director al Muzeului de istorie Tîrgoviște. Profesor emerit. Membru al Societății de științe istorice și al celei de numismatică din R.S. România.
II. — A contribuit la îmbogățirea istoriografiei românești prin interesante studii de istorie locală, temeinic documentate.
III. — *Două procese pentru apărarea moșiei orașului Tîrgoviște în secolul al XIX-lea*, în SAI, II (1957), p. 459—480; *Revoluția din 1848 în Tîrgoviște și împrejurimi*, ibidem, VIII (1966), p. 125—142; *Unde a fost ucis Tudor Vladimirescu?* în AV, 1972, p. 89—100; *Cetatea Tîrgoviștei*, în „Chronica Valachica", 1973, p. 85—104; *Din problemele istoriei complexului monumental al Curții domnești din Tîrgoviște*, în „Documenta Valachica", 1974, p. 83—123. **(D.M.)**

GIURESCU, Constantin I. — N. 20 august 1875, com. Chiojdu, jud. Buzău — m. 28 octombrie 1918, București. Studii liceale la Ploiești, universitare (1898) la București, unde, la Facultatea de litere are mari profesori: B.P. Hasdeu, Gr. Tocilescu, D. Onciul, I. Bogdan, N. Iorga; continuă studiile la Viena (1903—1906) unde audiază pe K. Jirecek, A. Dopsch și H. Hirsch. Sub influența lui K. Jirecek — care dădea o atenție deosebită studiului instituțiilor — și-a îndreptat atenția asupra cercetării vechilor instituții românești. Doctor — primul doctor — al Facultății de Litere din București (1909). Profesor la liceul „Unirea" — Focșani (1898—1902) și la gimnaziul Cantemir Vodă din București (1906—1912), șef al serviciilor arhivelor din Ministerul Afacerilor Externe (1908). Conferențiar la Facultatea de litere din București (din 1912). Membru corespondent (1909) și titular al Academiei Române (1914).
II. — A publicat valoroase ediții critice de cronici și studii privind vechea istoriografie românească. Scrierile sale de istorie socială au marcat o viziune nouă în probleme ca *Vechimea rumâniei în Țara Românească și legătura lui Mihai Viteazul*, *Despre rumâni și Despre boieri*. Folosirea unei documentații mult mai largi decît cea a predecesorilor și a contemporanilor lui i-a permis lui **C.G.** să facă observații judicioase, unele dintre ele valabile și azi, cu privire la clasele sociale din trecutul nostru și la raporturile dintre ele.
III. — *Contribuțiuni la studiul cronicilor muntene*, București, 1906, 160 p.; *Documente și regeste privitoare la Constantin Brîncoveanu*, București, 1907, L + 435 p. (în colaborare); *Contribuțiuni la studiul cronicilor moldovene*, București, 1907, 37 p.; *Capitulațiile Moldovei cu Poarta otomană. Studiu istoric*, București, 1908, 65 p.; *Noi contribuțiuni la studiul cronicilor mol-*

dovene, București, 1908, 93 p.; *Oltenia sub austrieci. I. Documente*, București, 1909, 320 p.; *Material pentru istoria Olteniei supt austrieci*, vol. I-III + ind. vol.; vol. I-III alcătuit de Gh. Georgescu, Gh. Ionescu, F. Stănculescu. Cu o prefață și o erată de C.C. Giurescu, București, 1913—1947, 4 vol.; *Letopisețul Țării Moldovei de la Istrate Dabija pînă la domnia a doua a lui Antioh Cantemir 1661—1705*, București, 1913, 112p.; M. Costin. *De neamul Moldovenilor. Din ce țară au ieșit strămoșii lor*, București, 1914, LV + 112 p.; *Letopisețul Țării Moldovei pînă la Aron Vodă 1359—1515* întocmit după Grigore Ureche vornicul, Istratie logofătul și alții de Simion Dascălul, București, 1916, 304 p.; C. Giurescu, *Studii de istorie socială. Vechimea rumâniei în Țara Românească și legătura lui Mihai Viteazul. Despre rumâni. Despre boieri*, Ed. a II-a revăzută și adăugită de C.C. Giurescu, București, 1943, 352 p.

IV. — *În amintirea lui C. Giurescu. La douăzeci și cinci de ani de la moartea lui (1875—1918)*, București, 1944. **(Șt.Șt.)**

GIURESCU, Constantin C. **I.** — N. 26 octombrie 1901, Focșani — m. 13 noiembrie 1977, București. Studii secundare și superioare (1922) la București. Doctor în litere (1925); docent în istoria românilor (1925). Membru al Școlii române din Franța (1923—1925). Profesor la Facultatea de litere (apoi de istorie) a Universității din București (1926—1948, 1963—1975). Cercetător științific principal la Institutul de istorie „N. Iorga" din București (1956—1963). Fondator al Institutului de istorie națională (1941) și al *Revistei istorice române* 1931). Membru al Societății de științe istorice din R.S. România. Membru al Academiei de științe sociale și politice a R. S. România (1970). Membru al Academiei R. S. România (1974). Om de știință emerit (1971). Premiul „Bălcescu" al Academiei 1966) și premiul Ministerului Învățămîntului (1969). Raportor la congrese și reuniuni internaționale de specialitate. Misiuni științifice în străinătate: Austria, Grecia, Italia, Spania, Franța, Anglia, S.U.A (Visiting profesor la Columbia University-New York, 1972).

II. — Polihistor. Una din personalitățile de frunte ale istoriografiei române contemporane. Peste 50 de ani de activitate științifică pusă în slujba cercetării, cunoașterii și prezentării istoriei românilor în țară și peste hotare. Bazate pe o impresionantă documentare științifică, lucrările sale excelează prin claritate și sobrietate. Cursurile universitare, sinteza de istoria românilor — ajunsă la a cincea ediție — se caracterizează printr-o bogată informație, în cea mai mare parte inedită și prin arhitectura impecabilă. **C.C.G.** abordează cu aceeași competență probleme de istorie veche, medie, modernă sau contemporană ca și toponimie, geografie istorică, lingvistică, drept, artă, metodologie istorică, literatură. Spirit creator neobosit, în cele aproape 350 de lucrări ca și în numeroasele recenzii, note, replici, a manifestat originalitate, combativitate, atitudine intransigentă, toate puse în slujba cunoașterii superioare a istoriei românilor și a locului lor în cadrul istoriei universale.

III. — *Noi contribuțiuni la studiul marilor dregători în secolele XIV-XV*, București, 1925, 75 p.; *Contribuțiuni la studiul marilor dregători în secolele XIV-XV*, Văleni de Munte, 1926, 2 + 176 p.; *Organizarea financiară a Țării Românești în epoca lui Mircea cel Bătrîn*, București, 1927, 57 p.; *Ion C. Brătianu. Acte și cuvîntări*, vol. III, București, 1930, XV + 402 p., ediție **C.C.G.**; *Grigore Ureche vornicul și Simion Dascălul. Letopisețul Țării Moldovei pînă la Aron Vodă (1359—1595)*, Craiova, 1934, LXXXII + 216 p. + 11 pl., ediția a III-a, 1942 (ediții **C.C.G.**); *Istoria românilor. I. Din cele mai vechi timpuri pînă la moartea lui Alexandru cel Bun (1432)*, București, 1935, XIV + 586 p. + 137 il. + 7 h. II. Partea întîi și partea a doua. *De la Mircea cel Bătrîn și Alexandru cel Bun pînă la Mihai Viteazul*, București, 1937, VI + 793 p. + 176 il. + 4 h. III. Partea întîi. *De la moartea lui Mihai Viteazul pînă la sfîrșitul epocii fanariote (1601—1821)*, București, 1942, 453 p. + 143 il. + 7 h. Partea a doua, București, 1946, 705 p. + 90 il. + 3 h.; *Istoria Românilor. Din cele mai vechi timpuri pînă la moartea regelui Ferdinand*, București, 1943, 543 p.; *C. Giurescu, Studii de istorie socială. Vechimea rumâniei în Țara Românească și legătura lui Mihai Viteazul*, București, 1943, 352 p. (ediția a II-a revăzută și completată de **C.C.G.**); *Relațiile economice dintre români și ruși pînă la Regulamentul Organic*, în RIR, XVII (1947), p. 1—53 (extras); *Principatele române la începutul secolului XIX. Constatări istorice, economice și statistice pe temeiul hărții ruse din 1835*, București, 1957, 318 p. + 2 pl; *Istoria pescuitului și a pisciculturii în România. I. Din cele mai vechi timpuri pînă la instituirea legii pescuitului (1896)*, București, 1964, 389 p. + il. + 1 h.; *Viața și opera lui Cuza Vodă*, București, 1966, 469 p. + 20 pl.; *Istoria Bucureștilor din cele mai vechi timpuri pînă în zilele noastre*, București, 1967, 465 p. + il. + 8 pl. + 5 h.; *Tîrguri sau orașe și cetăți moldovene din secolul al X-lea pînă la mijlocul secolului al XVI-lea*, București, 1967, 379 p. + il. + 4 pl.; *Transil-*

vania în istoria poporului român, Bucureşti, 1967, 159 p. + 1 h. + 28 pl.; *Istoricul oraşului Brăila. Din cele mai vechi timpuri pînă astăzi*, Bucureşti, 1968, 373 p. + 20 pl. + 1 plan. + 1 h.; *Istoricul podgoriei Odobeştilor. Din cele mai vechi timpuri pînă la 1918. Cu 124 documente inedite, 1626—1864 şi trei reproduceri*, Bucureşti. 1969, 551 p. + il. + 1 h.; *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri şi pînă astăzi*, Bucureşti, 1971, 830 p. + 12 h. (în colaborare); *On Romanian American Cultural Relations*, New York, 1972, 20 p.; *Istoria Românilor* I. *Din cele mai vechi timpuri pînă la întemeierea statelor româneşti*, Bucureşti, 1974, 338 p. + h. + 165 pl. (în colaborare); *Istoria pădurii româneşti din cele mai vechi timpuri pînă astăzi*, Bucureşti, 1975, 388 p. Coautor la volumele: *Destrămarea monarhiei austro-ungare. Comunicări prezentate la conferinţa istoricilor din 4—9 mai 1964 de la Budapesta*, Bucureşti, 1964; *Istoria învăţămîntului din România. Compendiu*, Bucureşti, 1970; *Istoria României în date*, Bucureşti, 1971.
IV. — Cazacu, Matei, *70e anniversaire du professeur Constantin C. Giurescu*, în RRH, XI, 1972, 3, p. 547—563 (bibliografie). **(G.P.)**

GIURESCU, Dinu C. I. — N. 15 februarie 1927, Bucureşti. Studii secundare şi superioare (1950) la Bucureşti. Doctor în istorie (1968). Muzeograf la Muzeul de Artă al R.S.R. (1956—1964). Funcţionar la Ministerul Afacerilor Externe (1964—1968). Conferenţiar şi profesor la Institutul de Arte Plastice „N. Grigorescu" din Bucureşti (din 1968), titular al cursului „Istoria civilizaţiei europene". Premiul „N. Bălcescu" al Academiei R. S. România (1973).
II. — Preocupările lui **D.G.** au cuprins un larg registru sub aspect cronologic — de la evul mediu timpuriu pînă la epoca contemporană — cît şi sub cel al direcţiilor de cercetare — de la istoria economiei la cea a artelor. Lucrările sale se caracterizează prin investigaţie erudită, discernămînt critic şi claritate a formei. Reînnoieşte fundamental unele din temele tratate, punînd în lumină, pe solide baze de informaţie, aspecte ignorate sau puţin cunoscute.
III. — *Ion Vodă cel Viteaz*, ed. a II-a, Bucureşti, 1966, 229 p.; *Pagini din trecutul diplomaţiei româneşti*, Bucureşti, 1966, 253 p. (în colaborare); *Feroneria veche românească*, Bucureşti, 1967, 105 p. + 103 pl. comentate (în colaborare); *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri pînă astăzi*. Bucureşti, 1971, 829 p. (în colaborare); *Ţara Românească în secolele XIV-XV*, Bucureşti, 1973, 496 p.; *Istoria Românilor I. Din cele mai vechi timpuri pînă la întemeierea statelor româneşti*, Bucureşti, 1974, 338 p. + h. + 165 pl. (în colaborare). — *Anatefterul-Condica de porunci a vistieriei lui C. Brîncoveanu*, în SMIM, V (1962), p. 353—493; *Relaţiile economice ale Ţării Româneşti cu Peninsula Balcanică în secolele XIV-XVI*, în „Romanoslavica", XI (1965), p. 167—201; *La diplomatie roumaine et le Pacte des Quatre* (1933), în RRH, VIII (1969), 1, p. 77—102. **(F.C.)**

GÎDEI, Alexandru I. — N. 1869 — m. 1927. În 1901, profesor suplinitor la Universitatea din Bucureşti.
II. — Istoric de mare probitate intelectuală şi de remarcabilă modernitate în concepţii. Dacă studiul său asupra lui Grigore Ureche şi Miron Costin este astăzi depăşit, se cuvine subliniată valabilitatea unui lung şir de constatări şi concluzii în legătură cu regimul de obligaţii al ţărănimii faţă de stăpînii de pămînt. **A.G.** are meritul de a fi relevat cu stăruinţă însemnătatea cercetărilor de istorie economică, convins fiind că o epocă nu poate fi apreciată decît „după ce se vor cunoaşte care erau factorii şi condiţiunile de producere a bogăţiilor, cum se repartizau şi se consumau bogăţiile, cînd se va şti în ce consta economia rurală şi care era traiul poporului". Pornind de la o triadă de fenomene economice—producerea bogăţiilor, repartiţia şi consumul lor, — **A.G.** fixa drept obiective ale investigaţiei de istorie economică studiul muncii, naturii şi capitalului; el a subliniat însemnătatea cunoaşterii sistemului de exploatare a moşiilor, comerţului, preţurilor, populaţiei, statutului social al ţărănimii şi fiscalităţii.
III. — *Studiu asupra cronicarilor moldoveni din sec. XVII-lea din punct de vedere al limbei, metodei şi cugetării*, Bucureşti, 1898, 352 p.; *Contribuţiuni pentru istoria socială a ţărănimii noastre şi pentru istoria raporturilor dintre ţărani şi proprietari pînă la 1864*, Bucureşti, 1904, 150 p.
— *Importanţa şi metoda istoriei economice a românilor* în „Lui Titu Maiorescu omagiu", Bucureşti, 1900, p. 410—420. **(F.C.)**

GLODARIU, Eugenia I. — N. 23 august 1940, Sibiu. Studii liceale în oraşul natal, superioare la Cluj. Muzeograf principal la Muzeul de istorie al Transilvaniei — Cluj-Napoca. Membră a Societăţii de ştiinţe istorice din R.S. România.
II. — Specialistă în istoria modernă a României. Contribuţii în sfera istoriei culturii Transilvaniei în sec. XIX. A studiat cu deosebire societăţile culturale româneşti, evidenţiind raportul acelora cu mişcarea naţională.
III. — *Din activitatea Societăţii Iulia a studenţilor români din Cluj*, în AMN, V (1968 . p. 239—249; *Biblioteci poporale ale Astrei*

(I, II), ibidem, VI (1969), p. 347—360, VII (1970), p. 309—328; *Reuniunea sodalilor români din Cluj*, ibidem, X (1973), p. 389—409 (în colaborare); *Despărțămîntul Cluj al Astrei (1870—1914)*, ibidem, XII (1975), p. 373—386. **(P.T.)**

GLODARIU, Ioan **I.** — N. 1 februarie 1940, Sibiu. Studii liceale în orașul natal, superioare la Cluj. Doctor în istorie. Preparator la catedra de istorie a României a Facultății de istorie și cercetător principal la Institutul de istorie și arheologie din Cluj-Napoca. Membru al Societății de studii clasice și al Societății de Epigrafie greacă și latină.
II. — Istoric al antichității. Studii privind probleme de istorie economică, socială, militară și politică atît din epoca Daciei preromane (cu deosebire epoca statului dac), cît și din epoca provinciei romane. Contribuții la cunoașterea relațiilor între poporul daco-get și lumea greco-romană, a influențelor civilizației greco-romane asupra celei dacice și pentru continuitatea dacilor în Dacia romană.
III. — *Relații comerciale ale Daciei cu lumea elenistică și romană*, Cluj, 1974, 396 p.
— *Sarmizegetusa dacică în timpul stăpînirii romane*, în AMN, II (1965), p. 119—133; *Legio IV Flavia felix et la Dacie*, în „Acta of the fifth Epigraphic Congress", Cambridge, 1967, p. 327—336; *Importuri romane în cetățile dacice din Munții Orăștiei*, în „Apulum", VII (1968), 1, p. 353—367; *L'habitat dace de Fețele Albe*, în „Ier Congrés International de Thracologie. Contributions roumaines", Sofia, 1972, p. 77—121 (în colaborare). **(P.T.)**

GLÜCK, Eugen **I.** — N. 27 septembrie 1927, Arad. Studii secundare la Arad, universitare la Cluj (1952). Muzeograf (1952—1960), apoi profesor secundar la Arad.
II. — Studii de istorie modernă și contemporană locală.
III. — *Greva generală din 1920 în presa arădană. Bibliografie selectivă*, Arad, 1970, 55 p. (în colaborare). *Mișcarea muncitorească din anii 1921—1928 în presa arădană*, Arad, 1971, 82 p. (în colaborare).
— *Contribuții noi cu privire la răscoala populară din 1514*, în SMIM, vol. II (1959), p. 431—448 (în colaborare); *Despre lupta antihabsburgică și antifeudală a țăranilor din părțile arădene în anii 1849—1853*, în SAI, IV (1962), p. 175—196; *Zur Entwicklung der Kollektivwirtschaft „Victoria", in der Gemeide Lenauheim*, în FVLK, VI (1963), p. 91—122 **(L.D.)**

GOLDBERGER, Nicolae **I.** — N. 1 mai 1904, com. Someș-Odorhei, jud. Sălaj — m. 1970, Viena. Director adjunct al Institutului de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. (1958—1970).
II. — Specialist în istoria mișcării muncitorești în România. A elaborat ca autor, editor sau coordonator numeroase lucrări monografice, culegeri tematice, studii, articole, conferințe și comunicări privind luptele revoluționare ale proletariatului, țărănimii și intelectualității progresiste în perioada interbelică. Contribuții privind lupta antifascistă, mișcarea de rezistență și lupta pentru eliberarea României de sub jugul fascist.
III. — *Greva generală din România — 1920*, București, 1960, 447 p. (în colaborare); Coautor și coordonator la: *Mișcarea muncitorească din România 1893—1900*, București, 1965, 455 p.; *1933 luptele revoluționare ale muncitorilor ceferiști și petroliști*, București, 1971, 600 p.; *La Roumanie pendant la deuxième guerre mondiale. Etudes*, București, 1964, 124 p.
— *Caracterul național și internațional al mișcării de rezistență în România*, în AI, VIII (1962), 3, p. 112—145 (în colaborare); *La résistance en Roumanie et les alliés*, în „European Résistance Mouvements 1939—1945", vol. II, Oxford, 1964, p. 191—223; *Rolul maselor în instaurarea și consolidarea puterii populare în România*, în AI, XI (1965), 1, p. 27—42. **(T.U.)**

GOLDENBERG, Samuil **I.** — N. 14 iulie 1920, Cernăuți. Studii secundare la Cernăuți, universitare la Cluj. Doctor în istorie (1967). Cercetător și cercetător științific principal la Institutul de istorie și arheologie din Cluj (din 1956); asistent, lector și conferențiar la catedra de istorie universală de la Facultatea de istorie din Cluj. Membru al Societății de științe istorice, al ADIRI, al comisiei de istorie economică, al Asociației Slaviștilor. A participat ca raportor și coraportor la diferite reuniuni internaționale de specialitate.
II. — Medievist. Contribuții importante în domeniul istoriei economice românești și universale, mai ales secolele XVI și XVII. Studiile sale se disting îndeosebi prin soliditatea informației, de cele mai multe ori inedită, ca și prin efortul de a încadra istoria românească în cea universală. A înlăturat multe din prejudecățile vechii istoriografii referitoare la dezvoltarea economică a Transilvaniei.
III. — Colaborator la colecția *„Documente privind istoria României", seria C., Transilvania*; *Clujul în secolul al XVI-lea. Producția și schimbul de mărfuri*, București, 1958, 455 p.; *Crestomație de istorie universală medie*. I., București, 1970, 298 p. (în colaborare); *Epoca marilor descoperiri geografice*, Bucu-

rești, 1971, 440 p. + 68 il. + 5 h. (în colaborare).
— *Hallerii. Un capitol din istoria comerțului și a capitalului comercial din Transilvania în sec. XVI*, în „Studii", XI (1958), 5, p. 89—115; *Notizie del commercio italiano in Transilvania nel secolo XVI*, în „Archivio Storico Italiano", disp. II (1963), p. 255—288; *Der Südhandel in den Zollrechnungen von Sibiu (Hermannstadt) im 16. Jahrhundert*, în RESEE, II (1964), 3—4, p. 385—421; *Bistrița în secolul al XVI-lea și relațiile ei comerciale cu Moldova*, în SUBB, 1964, 2, p. 22—83 (în colaborare); *Inventarele din 1553 și 1556 ale minelor și monetăriei din Baia Mare la mijlocul sec. XVI*, în AIIAC, VI (1964), p. 117—145 (în colaborare); *Contribution à l'histoire du commerce roumano-balkanique au XVIe siècle*, în RRH, VIII (1969), 3, p. 605—619; *Comerțul, producția și consumul de postavuri de lînă în țările române (sec. XIV-jumăt. sec. XVII)*, în „Studii", XXIV (1971), 5, p. 877—897; *Caransebeșul în comerțul sud-est european din secolul al XVI-lea*, în „Banatica", I (1971 , p. 163—177. **(D.M.)**

GOLESCU, Alexandru G. I. — N. 1819—m. 1881. Studii secundare la colegiul „Sf. Sava" din București, superioare la Școala centrală de arte și manufacturi din Paris (1839). Inginer. Membru fondator al „Societății pentru învățătura poporului român" (Paris, 1839). Participă la înființarea societății „Frăția " (1843). Membru al Societății studenților români din Paris (1845). Revine în țară, unde participă activ, alături de N. Bălcescu, la revoluția din 1848. Secretar al guvernului provizoriu. Trimis în misiune peste hotare pentru informarea opiniei publice europene și obținerea sprijinului revoluției române (Viena, Paris, Frankfurt, Londra). Scrie în același scop două memorii: „Istoricul protectoratului rusesc în Principate și al Regulamentului Organic" și „Istoricul ultimelor evenimente petrecute în Principate". Emigrant pînă în 1856. Militant activ pentru Unire. Ministru în mai multe rînduri (între 1860 și 1870) și prim-ministru (1870). Unul dintre fondatorii partidului liberal.

II. — Democrat revoluționar. Organizator, alături de N. Bălcescu, al revoluției de la 1848. Revoluționar intransigent o vreme, propagandist eficient, **A.G.G.** rămîne în istorie ca tovarășul de luptă prețuit al lui N. Bălcescu, susținător înflăcărat al cauzei românilor peste hotare, partizan al rezolvării în sens liberal burghez a problemei țărănești.

III. — *Die politische Stellung der Rumaenen (Moldo-Walachen) gegenüber der Türkei*, Viena, 1848, 23 p.; *De l'abolition du servage dans les Principautés Danubiennes*, Paris, 1856, 156 p.; *Journal d'Alexandre G. Golesco du Ier Janvier 1855 au 22 Février de la même année*, Abbaye de Lérine, 1896, 46 p.

IV. — Iordache, Anastasie, *Al. G. Golescu*, București, 1974, 111 p. + il. **(G.P.)**

GOLIMAS, Aurel I. — N. 20 iunie 1908. Studii superioare la Iași. Doctor în istorie (1943). Profesor secundar la Iași, apoi conferențiar universitar la Craiova. Membru al Societății de științe istorice (vicepreședinte al filialei Craiova), al Societății numismatice (președinte al filialei Craiova și al Societății slaviștilor.

II. — Specialist în istoria medie și modernă a României. Contribuții privind relațiile Moldovei cu Poarta otomană. A depus o activitate susținută pentru popularizarea istoriei României în presa din Craiova și la Universitatea populară locală.

III. — *Domnul Moldovei Miron Moghilă Barnovschi, la tricentenarul morții sale*, Iași, 1933, 75 p.; *Lupta decisivă de la Tătăreni și capitularea dărăbanilor deasupra Tăuteștilor, 22 noiembrie 1615*, Iași, 1935, 30 p.; *Despre capuchehăile Moldovei și poruncile Porții către Moldova pînă la 1829. Contribuții la cunoașterea raporturilor de drept dintre Moldova și turci*, Iași, 1943, 195 p. **(N.S.)**

GOLOGAN, Nicolae I. — N. 1 noiembrie 1894, Satu-Lung-Săcele. Studii liceale la Brașov, superioare la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale din Cluj (1925). Doctor în științe economice (1928). Membru al asociației „Astra" din Brașov.

II. — Economist. A dat lucrări care își păstrează nealterată valoarea documentară. Prin sistematizarea unui bogat material statistic oferă cercetătorului un mijloc lesnicios de cunoaștere a activității economice desfășurate sub egida Camerei de Comerț din Brașov.

III. — *Cercetări privitoare la trecutul comerțului românesc din Brașov*, București, 1928, 220 p.; *1850—1935. Camera de Comerț și Industrie din Brașov în anul 1935*, Brașov, 1936, 187 p. + 14 pl.; *1936 economic. Cu considerațiuni speciale asupra circumscripției și activității Camerei de Comerț și de industrie din Brașov*, Brașov, 1937, 234 p. + pl; *Evenimentele economice ale anului 1937, cu deosebită privire asupra circumscripției și activității Camerei de Comerț și de Industrie din Brașov*, Brașov, 1938, 245 p.; *Privire economică asupra anului 1938 cuprinzînd și activitatea Camerei de Comerț și de Industrie din Brașov*, Brașov, 1939, 215 p. + 2 pl. **(G.P.)**

GOMOIU, Victor I. — N. 18 aprilie 1882. Vînju Mare — m. 6 februarie 1960, Bucureşti. Studii liceale la Tr. Severin, superioare — medicină la Bucureşti (1909). Doctor în medicină şi chirurgie (1909). Docent (1911). Profesor universitar (din 1921). Fondator al Societăţii române de istoria medicinii (1929). Organizator al celui de al IX-lea congres internaţional de istoria medicinii (Bucureşti, 1932). Întemeietor al centrului de studii medico-etnografice din S. E. Europei (1932). Vicepreşedinte (1933—1935), preşedinte (1936—1945) şi preşedinte de onoare (1945—1960) al Societăţii internaţionale de istoria medicinii. Membru al Universităţii Alcala de Henares (Spania, 1935), al Academiei germane de istoria ştiinţelor (Halle, 1938), al Societăţii britanice de istoria medicinii (1939), al Societăţii de istoria ştiinţelor (Paris, 1947) etc. A fondat revista *Archives de la Société internationale d'histoire de la médicine* (1936). Cavaler al Legiunii de onoare (1922). A participat, ca raportor, la numeroase congrese internaţionale de istoria medicinii.
II. — Reprezentant de prestigiu al şcolii chirurgicale româneşti. Activitate profesională dublată de cea de istoriograf al medicinii. A organizat şi condus pe plan internaţional cercetările în domeniul istoriei medicinii. Întemeietor al şcolii româneşti de istoria medicinii alături de Jules Guiart. Avînd o bază documentară excepţional de vastă, lucrările sale monografice fac parte din fondul durabil al istoriografiei române. *Din istoria medicinii...* este considerată „lucrarea de bază, extraordinar de bogată în informaţii, fără de care nici o cercetare nouă în istoria medicinii româneşti nu se poate face" (Valeriu Bologa). Interesante observaţii de folclor medical. Chirurg de mare virtuozitate, istoriograf avizat, **V.G.** a contribuit plenar la afirmarea ştiinţei româneşti pe plan internaţional.
III. — *Istoricul societăţii studenţilor în medicină*, I-II, două volume, I, *anii 1875—1906*, Bucureşti, 1906, 332 p.; II, *anii 1906—1926*, 1926, 384 p.; *Din istoria medicinii în România înainte de 1870*, Bucureşti, 1923, 1206 p.; *Istoricul revistei „Spitalul" şi tabla de materii în primii 50 de ani (1881—1930)*, Bucureşti, 1931, 504 p. (în colaborare); *Neuvième Congrès international d'histoire de la médecine, Bucarest, 10—18 septembre 1932*, Compte rendu, 1932, 794 p. (în colab.); *Istoria presei medicale în România*, Bucureşti, 1936, 740 p.; *Centenarul spitalului Brîncovenesc*, Bucureşti, 1937, 426 p. (în colab.); *Histoire du folklore médical en Roumanie*, Brăila, 1938, 86 p. (în colab.); *Histoire du paludisme en Roumanie*, Zagreb/Brăila, 1938, 72 p. (în colaborare); *La médicine dans la poésie populaire roumaine*, Zagreb/Brăila, 1938, 51 p. (în colab.); *Repertoar de medici, farmacişti, veterinari, personal sanitar din ţinuturile româneşti*, I—II, două volume, Bucureşti. I, 1938, 528 p.; II, 1941, 350 p.; *Istoria neamului Gomoiu din Mehedinţi*, Brăila, 1938, 36 p.; *Biserica şi medicina*, Brăila, 1940, 174 p.
IV. — *Dr. Victor Gomoiu, omagiu*, Bucureşti, 1932, 5 + 279 p.; Duţescu Benone, *Victor Gomoiu, 1882—1960*, Bucureşti, 1970, 259 p. + il. **(G.P.)**

GONŢA, Alexandru I. — N. 10 august 1918, Glodeni (azi U.R.S.S.) — m. 24 ianuarie 1977, Bucureşti. Studii secundare la Edineţ şi Iaşi, superioare-teologie la Chişinău (1937), drept (1947), litere şi filozofie (1948), la Iaşi. Paleograf la Arhivele Statului din Iaşi (1942—1947). Asistent (1946—1947) şi conferenţiar (1949—1950) la catedra de istorie a românilor de la Universitatea din Iaşi. Profesor şi director al liceului din Truşeşti (1947—1948). Cercetător la Institutul de istorie „N. Iorga" (din 1952).
II. — Medievist. Elev al lui Ilie Minea, **A.G.**, îşi urmează magistrul în efortul unei cît mai întinse documentări. La cunoaşterea surselor, el o adaogă pe aceea a realităţilor geografice, confruntînd permanent ştirea izvorului scris cu situaţia din teren. Autor al unor contribuţii de valoare la istoria domniei lui Ştefan cel Mare şi a bisericii Moldovei, **A.G.** a abordat un registru larg de probleme ale istoriei moldoveneşti, interesul său rămînînd însă constant asupra începuturilor statului moldovean.
III. — *Unele aspecte ale politicii interne a lui Ştefan cel Mare*, în „Studii", X (1957), 4, p. 91—103; *O problemă de geografie istorică. Locul unde s-a dat bătălia dintre Ştefan cel Mare şi Petru Aron*, ibidem, XI (1958), 6, p. 189—201; *Afirmarea existenţei statului moldovean în luptele dintre catolici şi ortodocşi pînă la întemeiere. Voievodatul lui Dragoş*, în MM, XXXIV (1960), 9—12, p. 555—571; *Campania lui Mihai Viteazul în Moldova*, în „Studii", XIV (1960), 4, p. 141—157; *Despre oraşul moldovenesc în veacul al XV-lea. Locuitorii şi starea lor socială*, în SAI, V (1963), p. 27—48, *Urkundliche Aufschlüsse über die Münzen und Zahlungsmittel der Moldau im Handelsverkehr mit ihren Nachbarländern im 14. und 15. Jahrhundert*, în SOF, XXVIII (1968), 51—82. *Tactica şi strategia lui Ştefan cel Mare în bătălia de lîngă Vaslui*, în RdI, XXVIII (1975), 1, p. 51—66 **(F.C.)**

GOOS, Karl I. — N. 9 aprilie 1844, Sighişoara — m. 23 iunie 1881, Sighişoara. Gimnaziul în oraşul natal; studiază istoria, teo-

logia, filologia clasică la Heidelberg, Jena, Berlin. Profesor secundar la Sighişoara. **II.** — Din timpul studenţiei s-a pasionat pentru săpături şi cercetări arheologice, pe care le continuă în Transilvania şi care l-au consacrat în cele din urmă. Are meritul de a fi unul din primii cercetători moderni ai Daciei Traiane care a părăsit diletantismul şi curiozitatea exotică, înlocuindu-le cu o cercetare riguroasă şi metodică.
III. — *Archäologische Analekten*, în AVSL, IX (1870), p. 33—63, XI (1873), p. 98—117, XII (1874), p. 167—175; *Studien zur Geographie und Geschichte des Trajanischen Daziens*, în SGP, 1873/74, p. 3—77; *Untersuchungen über die Innerverhältnisse des Trajanischen Daziens*, în AVSL, XII (1874), p. 107—166; *Die römische Lagerstadt Apulum*, în SGP, 1877/78, p. 3—56; *Skizzen zur vorrömischen Kulturgeschichte der mittleren Donaugegenden*, în AVSL, XIII (1877), p. 407—537, XIV (1877), p. 45—175; *Chronik der archäologischen Funde Siebenbürgens*, ibidem, XIII (1876), p. 203—338; *Die neueste Literatur über die Herkunft der Rumänen*. în Kbl, I (1878), p. 17—22, 28—39, II (1879), p. 26—31. **(A.A.)**

GOROVEI, Ştefan I. — N. 20 iulie 1948, Fălticeni. Studii secundare la Fălticeni, universitare (1966—1971) la Iaşi. Redactor la revista „Magazin istoric" (din 1971).
II. — Medievist. Două direcţii se disting în activitatea istoriografică a lui **S.G.**: începuturile statului moldovenesc şi genealogia. Pornite amîndouă dintr-o documentaţie bogată, se caracterizează — cea dintîi, prin noutatea interpretărilor îndrăzneţe şi fecunde, punînd în perspective inedite momentul întemeierii Moldovei, cea de a doua prin erudiţie şi migală, pe cît de surprinzătoare la anii tineri ai istoricului, pe atît de bun augur pentru viitor.
III. — *Dragoş şi Bogdan întemeietorii Moldovei. Probleme ale formării statului feudal Moldova*, Bucureşti, 1973, 168 p.; Constantin Sion, *Arhondologia Moldovei*, Bucureşti, XXVI + 370 p. (Postfaţă, note şi comentarii de **Ş.G.**)
— *Contribuţii la genealogia familiei domnitoare Tomşa*, în RA, XLVIII (1971), 3, p. 375—390; *Găneştii şi Arbureştii (Fragmente istorice, 1538—1541)*, în CI, II (1971), 2, p. 143—159; *Biserica de la Volovăţ şi mormîntul lui Dragoş Vodă*, în MM, XLVII (1971), 5—6, p. 374—383; *Cantemireştii. Eseu genealogic*, în RA, XXXV (1973), 3, p. 481—512; *Îndreptări cronologice la istoria Moldovei din veacul al XIV-lea*, în AIIAI, X (1973), p. 99—121. **(F.C.)**

GOSTAR, Nicolae I. — N. 2 martie 1922, Deva — m. 23 octombrie, Constanţa. Studii superioare la Cluj. Asistent la Facultatea de istorie din Cluj şi apoi conferenţiar la Facultatea de istorie din Iaşi.
II. — Istoric al antichităţii şi arheolog; s-a ocupat de istoria Daciei dinainte şi după cucerirea romană. Contribuţii importante în legătură cu costobocii, vămile şi cultele autohtone din Dacia romană şi cu probleme de geografie istorică. Săpăturile de la Bîtca Doamnei (Piatra Neamţ) i-au permis să culeagă date cu totul noi cu privire la cetăţile geto-dacice din Moldova. Studii de epigrafie greacă şi romană, referitoare la istoria şi teritoriul Daciei.
III. — *Vămile Daciei*, în SCIV, I (1951), p. 165—181; *Inscripţii şi monumente din Germisara*, în „Contribuţii la cunoaşterea regiunii Hunedoara", Deva, 1956, p. 57—99; *Inscripţii de pe lucernele din Dacia romană*, în AM, I (1961), p. 149—209; *Cetăţi dacice din Moldova şi cucerirea romană la nordul Dunării de Jos*, în „Apulum", V (1965), p. 137—149; *Cultele autohtone în Dacia romană*, în AIIAI, II (1965), p. 237—254; *Les inscriptions votives du monument triomphal d'Adamclissi*, în „Latomus", Bruxelles, XXVIII, 1969, p. 120—125; *Les titres impériaux „Dacicus maximus et Carpicus maximus"* în „Actes de la XIIe conférence internationale d'études classiques — EIRENE — Cluj-Napoca, 2—7 Oct. 1972", Bucureşti şi Amsterdam, 1975, p. 643—649. **(C.P.)**

GÖLLNER, Carol I. — N. 5 octombrie 1911, Mediaş. Studii superioare la Cluj; specializare la Viena şi Paris. Doctor în istorie al Universităţii din Viena. Doctor docent. Cercetător ştiinţific principal şi director (1970—1974) al „Centrului de ştiinţe sociale", din Sibiu al Academiei de ştiinţe sociale şi politice. Redactor şef al revistei Forschungen zur Volks- und Landeskunde. Membru al Academiei de ştiinţe sociale şi politice (din 1970). Premiul Academiei R.S.R. „N. Bălcescu" (1961).
II. — Istoric cu o bogată activitate ştiinţifică; a abordat teme de istorie socială, economică, politică, diplomatică, culturală, filozofică, militară, pedagogică din evul mediu timpuriu pînă în zilele noastre, atît în ce priveşte istoria universală cît şi cea a României.
III. — *Michael der Tapfere im Lichte des Abendlandes*, Sibiu, 1943, 241 p.; *Turcica. Die europäischen Türkendrucke des XVI. Jahrhunderts*, I, Bucureşti, Berlin, 1961, 462 p.; II, Bucureşti, Baden-Baden, 1968, 807 p.; *Die Siebenbürger Sachsen in den Revolutionsjahren 1848—1849*, Bucureşti, 1967, 243 p.; *Anno dazumal*, Bucureşti, 1969, 159 p.; *Das Leben in den mittelalterlichen Städten von Siebenbürgen*, Bucureşti, 1971, 347 p.

— *Les expéditions byzantines contre les Russes sous Jean Tsimiscès (970—971)*, în RHSEE, XXIII (1936), 10—12, p. 342—358; *Die österreichische Auswanderung nach Rußland im 18. Jh.*, în „Mélanges d'Histoire Générale", II (1938), p. 477—520; *Din istoricul mişcării muncitoreşti din sud-estul Transilvaniei în anii 1905—1907*, în „Studii", X (1957), 5, p. 103—121; *Aus der Geschichte der Kollektivwirtschaft von Neppendorf*, în FVLK, II (1959), p. 115—128. **(A.A.)**

GRAMATOPOL, Mihai I. — N. 14 februarie 1937, Sibiu. Studii medii şi superioare — filologie clasică (1954—1959) la Bucureşti. Muzeograf la Muzeul din Constanţa (1960—1962). Cercetător la Cabinetul numismatic al Academiei R.S.R. (1963—1968); cercetător principal la Institutul de istoria artei (1968—1975) şi la Direcţia Patrimoniului Naţional (din 1975).
II. Studii şi preocupări în domeniul artei şi culturii antice. Contribuţii la istoria artei monetare geto-dacice şi la studiul pietrelor gravate.
III. — *Moira, mythos, drama*. Bucureşti, 1969, 255 p.; *Civilizaţia elenistică*, Bucureşti, 1974, 365 p.
— *Questions de numismatique géto-dace*, în „Numisma", Madrid, nr. 54—57 (1962), p. 29—80; *Optimo Principi*, în „Apulum", VII (1968), p. 369—379; *Les pièrres gravées du Cabinet numismatique de l'Académie Roumaine*, în „Latomus", Bruxelles, 1974, 130 p. **(C.P.)**

GRĂMADĂ, Ilie I. — N. 10 decembrie 1911, sat Zahareşti, com. Stroieşti, jud. Suceava. Studii secundare la Suceava, superioare — sociologie (1934), limba şi literatura română, istorie (1939) şi teologie (1941) la Cernăuţi. Doctor în litere şi filozofie (1938). Profesor de liceu, conferenţiar apoi profesor titular la Universitatea „Al. I. Cuza" din Iaşi. Paralel cu activitatea didactică: secretar ştiinţific al filialei Academiei din Iaşi (1951—1959), director al Teatrului naţional „Vasile Alecsandri" din Iaşi (1959—1969), director al editurii „Junimea" din Iaşi (1970).
II. — După cîteva studii de istorie locală a Moldovei, îşi fixează domeniul de cercetare asupra istoriei universale medii. Lucrările elaborate în acest cadru se adresează precumpănitor marelui public.
III. — *Cruciadele*, Bucureşti, 1961, 279 p.; *Teatrul naţional „Vasile Alecsandri" Iaşi 1816—1966. Istoric*, Bucureşti, 1967, 134 p.; *Franţa lui Richelieu şi Mazarin*, Iaşi, 1971, 390 p.
— *Falsificarea cauzelor răscoalelor ţăranilor din 1907 din Moldova în istoriografia burghezo-moşierească a vremii*, în „Studii şi referate", II (1955), p. 1373—1427; *Aplicarea reformei agrare din 1921 în fostul judeţ Iaşi*, în SCSI, IX (1958), 1—2, p. 1—46; *Despre gospodăria feudală din Moldova în prima jumătate a secolului al XVIII-lea*, în SMIM, V (1962), p. 257—279 (în colaborare). **(G.P.)**

GRĂMADĂ, Nicolae I. — N. 1 martie 1892, sat Zahareşti, com. Stroieşti, jud. Suceava — m. martie 1961. Studii superioare la Viena. Membru al Şcolii române din Roma. Doctor în istorie (1922). Profesor secundar (1924—1930), apoi conferenţiar la Facultatea de istorie a Universităţii din Iaşi (1928).
II. — Specialist în disciplinele auxiliare istoriei: paleografie chirilică, diplomatică, sigilografie, heraldică, domenii în care a dat studii reuşite, cu rezultate valabile în bună parte şi azi.
III. — *Studii paleografice*, Cernăuţi, 1925, 49 p.; *Studii mărunte din domeniul ştiinţelor auxiliare ale istoriei*, Cernăuţi, 1934, 28 p.; *Cancelaria domnească în Moldova pînă la domnia lui Constantin Mavrocordat*, Cernăuţi, 1935, 231 p.; *Vechile peceţi bisericeşti bucovinene*, Cernăuţi, 1939, 89 p.; *Vechile peceţi săteşti bucovinene (1783—1900)*, Cernăuţi, 1939, 48 p.
— *A existat în România instituţia heraldică?* în SCIV, XIX (1946), p. 26—32. **(D.M.)**

GRECEANU, Radu I. — N. cca 1655—1660 — m. înainte de 1725. Cronicar de cultură clasică din Ţara Românească. A avut profesor, probabil, pe Ghermanos de Nissa. Logofăt la cancelaria domnească.
II. — Împreună cu fratele său, Şerban, a tradus din greceşte în limba română, Biblia, apărută la Bucureşti în 1688. Operă de mari proporţii pentru vremea aceea şi de larg răsunet, *Biblia de la Bucureşti* a marcat un moment însemnat în dezvoltarea limbii române literare. Avînd o mare circulaţie pe întregul teritoriu locuit de români, ea a contribuit la impunerea graiului muntenesc ca bază a limbii române literare. Singur sau împreună cu fratele său, **R.G.** a mai tradus în limba română şi alte texte religioase (*Mărgăritarele*, atribuite lui Ioan Hrisostomul — 1691; *Mărturisirea ortodoxă* a lui Petru Movilă; *Mineele* — 1698). Lui **R.G.** i se datoreşte şi traducerea din greceşte a ceea ce a fost *Povestea de jale*, închinată memoriei lui C. Cantacuzino postelnicul, ucis în 1663 din ordinul voievodului Gr. Ghica. Pentru cunoaşterea istoriei Ţării Româneşti la sfîrşitul secolului al XVII-lea şi începutul sec. al XVIII-lea importantă este cronica lui **R.G.** asupra domniei lui Constantin Brîncoveanu (1688—1714), scrisă din îndemnul acestuia.

III. — *Istoria domniei lui Constantin Basarab Brîncoveanu voievod (1688—1714).* Studiul introductiv şi ediţie critică întocmită de Aurora Ilieş, Bucureşti, 1970, 280 p. **(Şt.Şt.)**

GRECESCU, Constant I. — N. 17 octombrie 1900, com. Greceşti, jud. Dolj — m. 6 iunie 1959, Bucureşti. Studii liceale la Turnu Severin, universitare (1927) la Bucureşti. Doctor în istorie (1945). Arhivar la Arhivele Statului Bucureşti (1926—1928), asistent (1928—1943), apoi conferenţiar (1943) la catedra de istoria românilor a Facultăţii de istorie. Profesor la Şcoala superioară de arhivistică (1943—1949). Director de secţie, apoi cercetător ştiinţific principal la Institutul de istorie al Academiei (1949—1959).
II. — Medievist; specialist în izvoarele istoriei românilor. Preocuparea ştiinţifică principală a lui **C.G.** a fost textologia, studiul comparativ al vechilor manuscrise de cronici, cu scopul descoperirii arhetipurilor acestora şi al stabilirii interpolărilor şi al modificărilor ulterioare. Ediţiile sale critice de cronici, care toate presupun o bună cunoaştere a paleografiei chirilice, au necesitat o muncă extenuantă şi competentă; ele au rămas un model al genului.
III. — *Istoria Ţării Româneşti de la octombrie 1688 pînă la martie 1717. Cronică anonimă*, Bucureşti, 1959, XLII + 149 p.; *Istoria Ţării Româneşti. 1290—1690. Letopiseţul Cantacuzinesc*, Bucureşti, 1960, LXII + 255 p. (în colaborare); *Radu Popescu vornicul, Istoriile domnilor Ţării Româneşti*, Bucureşti, 1963, CX + 338 p.
— *Mărturiile comisului Iştoc*, în RIR, VIII (1938), p. 87—94; *Unde a fost Jiliştea?*, ibidem, p. 239—240; *Despre cronica Bălăcenească*, în „Hrisovul", IV (1944), p. 116—121; *Cîteva observaţiuni asupra cronicei anonime a Ţării Româneşti de la 1688 înainte*, ibidem, V (1945), p. 62—74; *Rostul „Vieţii lui Nifon" în „Istoria Ţării Româneşti, de cînd au descălecat românii"*, în BOR, LXXVI (1958), 9, p. 873—877. **(D.M.)**

GRECIANU, Ştefan Dimitrie I. — N. 19 septembrie 1825, Bucureşti — m. 1 august 1908, Bucureşti. Studii superioare la Paris (1844—1848). Funcţionar, om politic şi publicist. Membru de onoare al Academiei Române (din 1905).
II. — Medievist cu preocupări privind genealogiile familiilor boiereşti din Ţara Românească, domeniu în care a adus o contribuţie însemnată prin cele trei volume de „genealogii documentate". A editat pentru prima oară cronica logofătului Radu Greceanu.
III. — *Eraldica română. Actele privitoare la stabilirea armerielor oficiale cu planşe şi vocabular*, Bucureşti, 1900, 231 p.; *Contele Nicolae Rossetti*, Bucureşti, 1903, 50 p.; Grecianu Radu, *Viaţa lui Constantin vodă Brîncoveanu. Cu note şi anexe*, Bucureşti, 1906, 386 p. + 17 pl.; *Genealogiile documentate ale familiilor boiereşti*, 3 vol., Bucureşti, 1913—1916; I — 428 p. + 54 pl. + 6 tab.; II — 1 f. + 443 p. + 1 tab.; III, 307 p. + 4 tab. **(N.S.)**

GRECU, Vasile I. — N. 31 iulie 1885, com. Mitocu Dragomirnei, jud. Suceava — m. 27 mai 1972, Bucureşti. Studii secundare la Cernăuţi, superioare la universităţile din Viena (1905—1907) şi Cernăuţi (1907—1909). Doctor în filozofie şi litere (1919). Profesor secundar (1909—1920), mai întîi la Cernăuţi, apoi, constrîns să părăsească Bucovina din pricina participării sale la lupta naţională a românilor, la Constanţa. Profesor de bizantinologie la Universitatea din Cernăuţi (1920—1938), apoi la cea din Bucureşti (1938—1947). Colaborator al sectorului de istorie a dreptului de la Institutul de Istorie al Academiei R.S. România. Redactor al publicaţiei de istorie şi filozofie *Codrul Cosminului*. Membru corespondent al Academiei Române (din 1936). Preşedinte al Societăţii române de studii bizantine. A prezidat cel de al XIV-lea Congres internaţional de studii bizantine (Bucureşti, 6—12 sept. 1971), unde a fost ales vicepreşedinte de onoare al Asociaţiei internaţionale de studii bizantine.

II. — Filolog de formaţie, **V.G.** şi-a desfăşurat activitatea mai ales în domeniul ediţiilor de texte, fiind — în acelaşi timp — unul dintre fondatorii şcolii româneşti de bizantinologie. Frecventarea cursurilor unor iluştri profesori vienezi i-a imprimat în întreaga activitate urmarea riguroasă a principiilor şi exigenţelor tehnicii de tipărire a surselor, a căror analiză critică a fost una din preocupările fundamentale ale echipei de erudiţi din capitala austriacă. În acest spirit, **V.G.** a dat excelente ediţii critice ale cronicilor bizantine tîrzii (Ducas, Critobul din Imbros şi Sphrantzes), însoţite de traducerea lor în limba română şi de studii privind personalitatea autorilor şi valoarea scrierilor lor. Contribuţii de remarcabilă valoare, aceste ediţii s-au bucurat de cele mai elogioase aprecieri. Perfect cunoscător al literaturii bizantine şi postbizantine, **V.G.** a dat prima ediţie a versiunilor greceşti a *Învăţăturilor lui Neagoe* şi *Vieţii lui Nifon*, a descoperit şi tipărit izvorul bizantin al *Cărţii de învăţătură* a diaconului Coresi din 1581 şi a studiat temeinic cărţile de pictură bizantină (erminii), a căror ediţie critică o pregătea cînd moartea l-a surprins. Savant dăruit muncii, a clădit discret şi solid o operă de mare trăinicie.

III. — *Izvorul principal bizantin pentru cartea cu învăţătură a diaconului Coresi din 1581. Omiliile patriarhului Ioan XIV Calecas (1334—1347)*, Bucureşti, 1939, 167 p.; *Învăţăturile lui Neagoe, domnul Ţării Româneşti (1512—1521)...*, Bucureşti, 1942, 243 p.; Ducas, *Istoria turco-bizantină (1341—1462)*, Bucureşti, 1958, 504 p.; Critobul din Imbros, *Din domnia lui Mahomed al II-lea. Anii 1451—1467*, Bucureşti, 1963, 379 p.; Georgios Sphrantzes, *Memorii 1401—1477*, Bucureşti, 1966, XVII + 618 p. — *Byzantinische Handbücher der Kirchenmalerei* în „Byzantion", IX (1934), 2. p. 675—701. **(F.C.)**

GRIGORAŞ, Mitrofan I. — N. cca 1630 — m. iulie-august 1730. În 1687 este exarh al Macedoniei, trimis de patriarhul din Constantinopol. Închis de turci ca răzvrătitor şi conspirator. Corector al cărţilor greceşti de la tipografia din Bucureşti (1705—1715).
II. — Cronicar, poet, scriitor de cărţi religioase. A scris o cronică a Ţării Româneşti în limba greacă, povestind evenimentele anilor 1714—1716, începînd cu uciderea lui Brîncoveanu şi terminînd cu urcarea pe tron a lui Ioan Mavrocordat. Simpatie faţă de Brîncoveanu şi aversiune faţă de Cantacuzini. Amănunte despre Antim Ivireanul şi uciderea sa. Manuscrisul original al cronicii se află la Zagora, în Thessalia.
III. — Titlul în trad. rom.: *Istoria pe scurt despre pricinile vădite pentru care toată Ţara Românească a încercat urgia lui Dumnezeu şi despre domnii Ştefan Cantacuzino şi Nicolae cel înţelept şi despre nenorocirile şi suferinţele ce li s-au întîmplat atît lor cît şi Ţării Româneşti şi în sfîrşit despre domnia lui Ioan cel cu nume de graţie şi rechemarea poporului în ţară şi despre întemeierea Ţării Româneşti*, edit. de Demostene Russo, în RIR, IV (1934), p. 1—43 şi în „Studii istorice greco-române", vol. II, Bucureşti, 1939, p. 409—461. **(D.M.)**

GRIGORAŞ, Nicolae I. — N. 18 noiembrie 1911, sat Cotu-Vameş, com. Horia, jud. Neamţ. Studii secundare la Roman, universitare (1937) la Iaşi. Doctor în istorie (1940). Asistent universitar, şef de lucrări, conferenţiar la Facultatea de istorie a Universităţii din Iaşi. Cercetător ştiinţific principal şi şef de sector la Institutul de istorie şi arheologie „A.D. Xenopol".
II. — Medievist. Interesat la începutul activităţii sale îndeosebi de istoria politică a Moldovei în timpul succesorilor lui Alexandru cel Bun şi ai lui Ştefan cel Mare, s-a preocupat mai tîrziu de studiul structurilor economice şi sociale, al instituţiilor Moldovei feudale şi al răscoalelor ţărăneşti din secolele XVI—XVIII, în a căror cunoaştere a adus valoroase contribuţii. Studiile sale se bazează cu precădere pe material inedit.
III. — Colaborator la colecţia *Documente privind istoria României*, seria A., Moldova. — *Dregătorii tîrgurilor moldoveneşti şi atribuţiile lor pînă la Regulamentul Organic*, Iaşi, 1941, 120 p.; *Din istoria diplomaţiei moldoveneşti (1432—1457)*, Iaşi, 1947, 229 p.; *Biserica Trei Ierarhi din Iaşi*, Iaşi, 1962, 120 p. (cu versiuni în limbile franceză şi engleză); *Biserici şi mănăstiri vechi din Moldova pînă la mijlocul sec. al XV-lea*, Bucureşti, 1967, 70 p. (în colaborare); *Instituţii feudale din Moldova. I. Organizarea de stat pînă la mijlocul sec. al XVIII-lea*, Bucureşti, 1971, 470 p.
— *Starea vecinilor din Moldova între anii 1626—1629 şi răscoalele lor*, în SCSI, V (1954), 3—4, p. 419—438; *Începuturile domniei lui Ştefan cel Mare*, ibidem, VIII (1957), 1, p. 35—62; *Marea răscoală populară din Moldova dintre 1671—1672*, ibidem, XIII (1962), 2, p. 209—239; *Frămîntări sociale şi politice din Moldova şi Ţara Românească între anii 1750—1760*, în AIIAI, II (1965), p. 117—141; *Robia în Moldova*, ibidem, IV (1967), p. 31—79 şi V (1968), p. 43—85. **(F.C.)**

GROSS, Julius I. — N. 23 martie 1855, Braşov — m. 2 ianuarie 1931, Braşov. Gimnaziul în oraşul natal, studii universitare la Jena (1873—1875) şi Leipzig (1875—1877). Bibliotecar la Braşov (1878). Profesor la Gimnaziul Honterus (1882), al cărui rector devine în 1894.
II. — Contribuţii importante la istoria culturii braşovene, Editor de cronici (v. *Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt*).
III. — *Kronstädter Drucke 1535—1886. Ein Beitrag zur Kulturgeschichte Kronstadts*, Braşov, 1886, IX + 196 p.; *Geschichte des evangelischen Gymnasiums A.B. in Kronstadt*, Braşov, 1898, 112 p.; *Aus der Vergangenheit Kronstadts*, Braşov, 1918, 78 p.; *Zur ältesten Geschichte der Kronstädter Gymnasialbibliothek*, în AVSL, XXI (1888), p. 591—708; *George Michael Gottlieb von Herrmann und seine Familie*, ibidem, XXII (1889/90), p. 93—260 263—328, 537—618. **(A.A.)**

GUBOGLU, Mihail I. — N. 4 noiembrie 1911, Ceadîr-Lunga (azi URSS). Studii secundare la Tighina, superioare la Cernăuţi (1934—1938). Asistent la Universitatea din Iaşi (1940—1945). Lector, şef de lucrări la Institutul de studii şi cercetări balcanice-Bucureşti (1945—1948). Cercetător ştiinţific principal la Institutul de istorie al Academiei (1948—1963) şi la Institutul de Studii sud-est-europene (1963—1968). Consilier ştiinţific şi arhivist principal la Arhivele Statului-Bucureşti (1955—1970). Conferen-

ţiar la Facultatea de limbi orientale a Universităţii Bucureşti (din 1970). Membru al Societăţii de ştiinţe istorice şi al Asociaţiei Orientaliştilor.

II. — Orientalist. Realizatorul unor instrumente de lucru indispensabile investigaţiei istorice (cataloage, tabele sinoptice, albume de paleografie, indici). A publicat unele izvoare turceşti de o deosebită valoare pentru istoria României. Opera sa se caracterizează prin erudiţie, meticulozitate şi exactitate.

III. — *Tabele sincronice*, Bucureşti, 1955, LXIII + 330 p.; *Paleografia şi diplomatica turcă-osmană*, Studiu şi album, Bucureşti, 1958, 351 p. + 101 facs.; *Catalogul documentelor turceşti*, I—II, Bucureşti, vol. I, 1960, 726 p.; vol. II, 1965, 691 p.; *Cronici turceşti privind ţările române*, I, Bucureşti, 1966, 563 p. (în colaborare), vol. II, Bucureşti, 1974, 541 p.

— *Sultani şi mari dregători otomani*, în „Hrisovul", VII (1947), p. 49—136; *L'Inscription turque de Bender relative à l'expédition de Soliman le Magnifique en Moldavie (1538/945 H)*, în SAO, I (1958), p. 175—187; *Dimitrie Cantemir orientalist*, ibidem, III (1961), p. 129—160; *Şapte documente turceşti din Arhivele Braşovului privind relaţiile Transilvaniei cu Poarta Otomană la începutul sec. al XVII-lea*, în RA, VIII (1965), 1, p. 212—253; *Despre materialele arhivistice otomane din Turcia şi importanţa lor pentru istoria ţărilor române*, ibidem, IX (1966), 2, p. 174—194; *Eflak ve Bugdan voyvodalarinin Baiali ile münasebetleri* (Relaţiile voievozilor Ţării Româneşti şi Moldovei cu Înalta Poartă), în „Belgelerle Türk tarih dergisi", I (1967), p. 61—67; *Dva ukaza (1801 g.)i „Sviascenni reskrept" Hatti şerif (1802 g.) s turetko russko-rumînskimi otnoşeniami*, în „Fontes Orientales", II, Moscova, 1969, p. 236—272; *Le tribut des Principautés Roumaines payé à la Porte Ottomane jusqu'au XVI*e *siècle selon les sources turques*, în „Revue des études islamiques", Paris, 1969, p. 49—80; *Nicolae Iorga — istoric al imperiului otoman şi al relaţiilor româno-turce*, în AUB, XXII (1973), 2, p. 25—48; *Două manuscrise turceşti de Ahmed Resin Efendi în Biblioteca „V.A. Urechia" din Galaţi privind ţările române*, în „Centenarul primei biblioteci publice din judeţul Galaţi", Galaţi, 1974, p. 133—156. **(D.M.)**

GUDEA, Nicolae I. — N. 17 octombrie 1941, Deva. Studii secundare la Zalău, universitare (1968) la Cluj. Cercetător la Institutul de istorie şi arheologie — Cluj-Napoca (din 1968). Membru al Societăţii de studii clasice.

II. — Arheolog şi numismat. Contribuţii privind castrele romane pe teritoriul Daciei.

III. — *Das Römerlager von Rîşnov-Cumidava*, Braşov, 1971, 66 p. + 60 pl. (în colaborare); *Das Römerlager von Buciumi*, Cluj, 1972, 150 p. + 142 pl. (în colaborare); *Münzen aus der Sammlung des Museums der Stadt Sighişoara*, Sibiu, 1972, 87 p. + 18 pl. (în colaborare); *Drei Münzhorte des 4. Jhs. aus dem Banat*, Timişoara, 1974, 104 p. + 35 pl. (în colaborare); *Inscripţii şi monumente din Muzeul de istorie şi artă Zalău*, Cluj, 1975, 52 p. + 4 pl. **(P.T.)**

GÜNDISCH, Gustav I. — N. 15 septembrie 1907, Cisnădie. Studii universitare la Bucureşti — litere şi filozofie (1926—1927), Berlin — filozofie (1927—1928) şi Viena — filozofie şi Institut für Österreichische Geschichtsforschung (1929—1932). Doctor în litere şi filozofie al Universităţii din Viena (1932). Custode-adjunct la Muzeul Brukenthal (1934—1937); directorul arhivelor (1937—1944); consilier cultural la Consistoriul evanghelic (1945—1973). Profesor la Facultatea de filologie-istorie din Sibiu (din 1971).

II. — Istoric şi editor de documente de înaltă calificare şi probitate ştiinţifică. Autor al unei serii de studii privind istoria social-politică, economică şi culturală a Transilvaniei din veacurile XV—XVI.

III. — *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen*, IV, Sibiu, 1937; V, Bucureşti, 1975; *Deutsches Volkswerden in Siebenbürgen (1141—1849)*, Sibiu, 1944, 100 p.

— *Die Türkeneinfälle in Siebenbürgen bis zur Mitte des 15. Jhs.*, în „Jahrbb. f. Geschichte Osteuropas", II, 1937, p. 393—412, studiu reluat şi amplificat în RRH, XIII (1974), 3, p. 415—443; *Peter Haller, Bürgermeister von Hermannstadt*, în DFSO III (1944), p. 43—102; *Der Hermannstädter Aufstand des Jahres 1556*, în FVLK, I (1959), p. 75—110; *Cu privire la relaţiile lui Vlad Ţepeş cu Transilvania în anii 1456—1458*, în „Studii", XVI (1963), 3, p. 681—696; *Die Bibliothek des Damasus Dürr*, în RRH, XII (1973), 5, p. 947—957; *Siebenbürgen in der Türkenabwehr, 1395—1526*, ibidem, XIII (1974), 3, p. 415—443; *Die Bibliothek des Sachsengrafen Albert Huet (1537—1607)*, în Kbl, s. III, IV (1974), p. 32—51. **(A.A.)**

GÜNDISCH, Konrad Gustav I. — N. 25 iulie 1948, Sibiu. Studii secundare la Sibiu, universitare la Cluj. Cercetător ştiinţific la Institutul de istorie şi arheologie Cluj-Napoca (din 1971).

II. — Medievist. Contribuţii cu privire la istoria Transilvaniei investigînd cu precă-

dere istoria comunităţii săseşti în cadrul mai larg al civilizaţiei ţării. S-a orientat spre istoria orăşenească, cu insistenţe spre cea a patriciatului.
III. — Colaborator la *Documenta Romaniae Historica*, seria C. Transilvania și D. Relații între ţările române.
— *Valentin Franck von Franckenstein, reprezentant al istoriografiei savante din secolul al XVII-lea în Transilvania* în „Atheneum" 1970, p. 103—110; *Participarea saşilor la răzvrătirea din anul 1467 a transilvănenilor împotriva lui Matia Corvin*, în SUBB, 1972, 2, p. 21—30; *Informaţii privind istoria Transilvaniei (sec. XVI—XVII) în calendarele lui Paul Eber*, în AIIC, XVII (1974), p. 79—97 (în colaborare); *Cu privire la începuturile patriciatului orășenesc medieval la Bistrița*, în „Sub semnul lui Clio. Omagiu acad. prof. Ştefan Pascu", Cluj-Napoca, 1974, p. 199—206. **(P.T.)**

GYEMANT, Ladislau I. — N. 12 septembrie 1947, Oradea. Studii secundare în oraşul natal, universitare (1970) la Cluj. Cercetător la Institutul de istorie şi arheologie din Cluj (din 1970).
II. — Contribuţii la istoria modernă a României. Studii şi cercetări consacrate istoriei Transilvaniei din sec. XVIII şi XIX, în domeniul istoriei politice. A investigat istoria ideilor politice în secolul luminilor şi în epoca reformelor (1822—1848) vădind disponibilităţi comparatiste.
III. — Colaborator la: *Istoria Clujului*, Cluj, 1974, p. 185—201, 265—283; *Supplex Libellus Valachorum în variantele româneşti de la Schei*, Cluj, 1975, 133 p. (în colaborare).
— *Proiecte dietale de reformă a învăţămîntului românesc din Transilvania între 1790—1848*, în AIIC, XIV (1971), p. 105—117; *Aspecte militare ale luptei sociale şi naţionale a românilor din Transilvania în secolul al XVIII-lea şi prima jumătate a secolului al XIX-lea*, în „Oastea cea mare", Bucureşti, 1972, p. 53—98; *Memoriul românilor ardeleni din anul 1834*, în AIIC, XVII (1974), p. 98—117. **(P.T.)**

GYULAI, Paul I. — N. 18 ianuarie 1936, Bucureşti. Studii secundare la Bucureşti, universitare la Cluj. Muzeograf principal la Muzeul de istorie al Transilvaniei (din 1963).
II. — Contribuţii la istoria economică, a tehnicii şi ştiinţei în epoca feudală şi modernă.
III. — *Batiz. Monografia manufacturii de faianţă fină*, Cluj, 1971, 287 p. (în colaborare);
— *Începuturile fabricării instrumentelor agricole la Cluj*, în T.N., I (1969), p. 111—121; *O sabie de domnitor moldovean* în SMIMil., II—III (1969—1970), p. 280—291; *Le dépôt d'outils romains de Mărculeni*, în „Dacia", NS, XIV (1970), p. 207—231 (în colaborare); *Izvoarele şi istoriografia privind tehnica şi organizarea militară în Europa centrală şi Transilvania secolelor XVI—XVII*, în AMN, IX (1972), p. 179—194; *Inventarul cetăţii Oradea la 1632*, ibidem, X (1973), p. 665—675. **(L.D.)**

H

HAGI-MOSCO, Emanuil I. — N. 5 octombrie 1882, București — m. 29 aprilie 1976, București. Studii medii la București, universitare — drept la Universitatea din Toulouse (Franța). Membru al Comisiei consultative heraldice (1921—1940), al societății heraldice și genealogice „Adler" (Austria) (din 1908) și membru fondator al Comisiei de heraldică, genealogie și sigilografie de pe lîngă Institutul de istorie „N. Iorga" (din 1970).
II. — Heraldist, genealogist și publicist. Contribuții importante în domeniul heraldicei românești—albumul său din 1918 reprezentînd în acest domeniu o reușită de seamă. A întocmit împreună cu I.C. Filitti și G.D. Florescu peste 700 tabele genealogice.
III. — *Stemele boierești române*, București, 1918, 90 de steme în culori; *Boierii lui Mihai Viteazul*, în AO, VIII (1929), nr. 43—44, p. 215—235. **(D.B.)**

HALEVY, Mayer A. I. — N. 3 aprilie 1900, Piatra Neamț. Studii superioare la Paris. Redactor al revistei *Sinai*, apoi al anuarului de studii iudaice cu același titlu.
II. — Preocupat cu precădere de istoria evreilor din România, a promovat și desfășurat o vie activitate destinată să reconstituie trecutul comunității israelite de pe teritoriul românesc. Contribuții de orientalistică, numismatică și istoria medicinei.
III. — *Comunitățile evreilor din Iași și București*, vol. I, București, 1931, XVIII + 112 p.; *Contribuțiuni la istoria evreilor din România*, București, 1933, 43 p.
— *Medaliile lui Constantin Brîncoveanu și gravorul lor*, în SCN, I (1957), p. 389—402; *Les guerres d'Etienne le Grand et d'Uzun-Hassan contre Mahomet II, d'après la chronique de la Turquie du candiote Ilie Capsali*, în SAO, I (1957), p. 189—198; *Médicins juifs d'origine hispano-portugaise dans les pays roumains*, în „Revue d'histoire de la médicine hébraique", XXXV (1957), p. 21—30; *Autour d'un problème de numismatique antique*, în SC, III (1961), p. 86—98. **(F.C.)**

HANER, Georg Jeremias I. — N. 17 aprilie 1707, com. Saschiz, jud. Mureș — m. 9 martie 1777, com. Biertan, jud. Sibiu. Studiază la Jena. După 1730 activează în învățămînt și biserică la Mediaș. Superintendent (episcop) al bisericii săsești (după 1759).
II. — Opera sa istoriografică cuprinde remarcabile cercetări din domeniul istoriei politice, bisericești și literare a Transilvaniei. Importanța lui în istoriografia țării noastre trebuie căutată în numeroasele volume rămase în manuscris în care a strîns un imens material documentar inedit și a alcătuit instrumente de lucru indispensabile cercetării istoriei României din veacurile XVII—XVIII.
III. — *Das königliche Siebenbürgen*, Erlangen, 1763, 298 p.; *De Scriptoribus rerum Hungaricarum et Transylvanicarum scriptisque eorundem antiquioribus, ordine chronologico digestis, adversaria*, I, Viena, 1774, XXIV + 284 + 25 p.; II, Sibiu, 1798, II + 506 p. (vol. III a rămas inedit). În manuscris: *Das fürstliche Siebenbürgen*; *Analecta historica defectuum historiae Transilvaniae* (4 vol.); *Sylloge historico-politica sive Scriptorum Historiam Hungariae et Transilvaniae civilem tractantium Collectio* (11 vol.). **(A.A.)**

HANGA, Vladimir I. — N. 21 octombrie 1920, sat Cucova, com. Valea Seacă, jud. Bacău. Studii secundare la Bacău, universitare — drept (1939—1943) la București. Doctor în drept (1946) și în istoria economiei (1948): doctor docent (1966). Profesor la Facultatea de drept din Cluj. Membru corespondent al Academiei de științe sociale și politice (din 1970) și al „Société de législation comparée" din Paris. A participat ca raportor la reuniuni internaționale de specialitate.

II. — Jurist şi istoric al dreptului. Contribuţii privind în egală măsură epoca antică şi cea medievală. A studiat istoria instituţiilor dreptului privat roman, geneza statului roman sclavagist şi perioada de trecere de la republica romană la imperiu. O deosebită atenţie a acordat dezvoltării instituţiilor juridice româneşti. Investigaţiile lui **V.H.** s-au extins şi asupra istoriei universale a statului şi dreptului, înglobînd pe lîngă sintetice cercetări critice şi studii privitoare la viaţa şi opera unor proeminente personalităţi ale gîndirii istorico-juridice. Analiza minuţioasă a izvoarelor se încheie întotdeauna la **V.H.** cu reuşite studii de sinteză.

III. — *Crestomaţie pentru studiul istoriei statului şi dreptului R.P.R.*, I, Bucureşti, 1955, 271 p.; II, 1958, 869 p. (în colaborare); III, 1963, 944 p. (în colaborare); *Istoria statului şi dreptului RPR*, Bucureşti, 1957, 713 p.; *Cetatea celor şapte coline*, Bucureşti, 1957, 193 p.; *Istoria generală a statului şi dreptului*, Bucureşti, 1958, 306 p.; *Caius Iulius Caesar*, Bucureşti, 1967, 257 p.; *Hugo Grotius. Despre dreptul războiului şi al păcii*, Bucureşti, 1968, 1091 p. (în colaborare); *Manual de drept privat roman*, Bucureşti, 1971, 392 p. **(D.M.)**

HARHOIU, Radu I. — N. 22 ianuarie 1945, Mediaş. Studii secundare la Mediaş, universitare (1963—1968) la Bucureşti. Cercetător la Institutul de arheologie, Bucureşti (din 1969). Specializare în R.F.G., la Universitatea din Saarbrücken (1974).

II. — Arheolog, cu pregătire specială pentru epoca migraţiei popoarelor (gepizi şi avari). A participat la săpăturile arheologice de la Tîrgşor şi Păcuiul lui Soare.

III. — *Cimitirul biritual de la Canlia*, în „Pontica" (1972), p. 565—576; *Ceramica nisipoasă*, în „Păcuiul lui Soare", Bucureşti, 1972, p. 75—85; *O cataramă în formă de liră descoperită la Tîrgşor*, în SCIV, XXIII (1972), 3, p. 417—425; *Aspects of the socio-political situation in Transylvania during the 5 th century*, în „*Relations between the autochthonous population and the migratory populations on the territory of Romania*", Bucureşti, 1975, p. 99—109. **(C.P.)**

HARŢUCHE, Nicolae I. — N. 1 ianuarie 1928, com. Ţifeşti, jud. Vrancea. Studii secundare la Focşani, universitare (1948–1952), Bucureşti. Director (1954—1957) şi muzeograf principal (din 1960) la Muzeul de istorie Brăila. Şef de secţie la Muzeul de arheologie, Constanţa şi Mangalia (1957—1960). Director al Muzeului din Mangalia (1960—1961).

II. — Arheolog, cu o bogată activitate de teren şi cu contribuţii valoroase la cunoaşterea epocilor: neolitică, bronz, geto-dacică şi prefeudală.

III. — *Brăiliţa. Aşezări şi cimitire omeneşti datînd din epoca neolitică şi pînă în pragul orînduirii feudale*, Brăila, 1968, 166 p. (coautor); *Cimitirul feudal timpuriu de la Castelu*, Constanţa, 1967, 127 p. (coautor). — *Un car de luptă roman descoperit în regiunea Dobrogea*, în „Apulum", VI (1967), p. 231—257; *Cercetări arheologice la Brad (jud. Hunedoara)*, în AMN, VI (1969), p. 439—449; *Un nou aspect cultural de la sfîrşitul epocii bronzului de la Dunărea de Jos*, în „Pontica", V (1972), p. 59—75. **(C.P.)**

HASDEU, Bogdan Petriceicu I. — N. 26 februarie 1838, sat Cristineşti (azi în U.R.S.S.) — m. 25 august 1907, Cîmpina. Studii liceale la Chişinău şi Harkov, universitare — drept la Harkov. Judecător la Cahul (1858). Profesor de istorie, geografie şi statistică la Şcoala reală centrală din Iaşi (din 1859) şi la Universitatea din Bucureşti (din 1874). Director al Arhivelor Statului (1876—1900). Membru al Academiei Române (1877). A efectuat cercetări în marile biblioteci şi arhive de la Viena, München, Londra, Paris, Budapesta, Belgrad, Cracovia. Membru al unor academii şi societăţi ştiinţifice străine: al Academiei Imperiale de Ştiinţe şi al Societăţii Imperiale Arheologice de la St. Petersburg, al Societăţii de Lingvistică din Paris, al Academiei Regale din Belgrad, al Societăţii Academice din Sofia, al Academiei din New York, al Societăţii neolingvistice americane din Baltimore, al Syllogului filologic elenic din Constantinopol etc. Participant la congrese şi reuniuni internaţionale de specialitate. Premiul „Heliade Rădulescu" al Academiei Române (1880 şi 1881).

II. — Om de ştiinţă de formaţie enciclopedică, avînd în această privinţă, ca înaintaş pe D. Cantemir şi ca urmaş pe N. Iorga, **B.P.H.** a dominat cîtva timp întreaga viaţă culturală şi ştiinţifică a ţării. S-a manifestat în cele mai variate domenii ale creaţiei, lăsînd lucrări care au deschis largi orizonturi pentru cercetări ulterioare. Publicist şi literat, lingvist şi filolog, economist şi jurist, **B.P.H.** a fost înainte de toate istoric, cel mai mare istoric al generaţiei lui. Ajutat de cunoaşterea a zece limbi străine, antice şi moderne, **B.P.H.** a lărgit baza documentară privind trecutul ţării, a adus în problemele istorice pe care le-a cercetat puncte de vedere noi, combătînd concepţiile retrograde încetăţenite pînă atunci din lipsa unei atitudini critice faţă de ele. Tînăr încă, în 1860, **B.P.H.** enunţa problemele a căror lămurire avea să-l preocupe aproape toată viaţa şi care au fost: dacii şi originea lor, continuitatea daco-romanilor în Dacia, formarea poporului

român, apariţia statelor româneşti. Opera istorică a lui **B.P.H.** evidenţiază strădania lui de a opune conceperii istoriei ca o simplă înşirare de fapte înţelegerea ei în sens global, explicarea faptelor istorice prin cauzele care le-au determinat, de unde, necesitatea de a se ţine seama de ansamblul vieţii economice, sociale şi politice. Formaţia filozofică de esenţă idealistă a lui **B.P.H.** a făcut ca el să exagereze uneori semnificaţia unor fapte, să invoce în sfera generalizărilor istorice „selecţia providenţială", destinul, să insiste asupra principiului atavismului („persistenţa sîngelui"), să privească mecanicist acţiunile naturii asupra omului şi ale omului asupra naturii. Aceste limite în gîndirea lui s-au accentuat spre sfîrşitul vieţii cu tendinţe mistice.
III. — *Studii critice asupra istoriei române. Cîteva analize literare externe. Raicevich, Wolf, Palauzow, Crusius, Eutropius, Gorczyn*, Bucureşti, 1864, 118 p.; *Ion Vodă cel Cumplit*, Bucureşti, 1865, XXI + 264 p.; *Istoria toleranţei religioase în România*, Bucureşti, 1868, 94 p.; *Istoria critică a românilor*, Bucureşti, 1873—1875, XII + 316 p.; *Cuvente den bătrîni*, 3 vol., Bucureşti, 1877, 1878, 1881. *Oltenescele. Patru discursuri. Originile Craiovei, Hrist și Tudor Vladimirescu*, Craiova, 1884, 156 p.; *Dicţionarul limbei istorice și poporane a românilor (Etymologicum magnum Romaniae)*, 4 vol., Bucureşti, 1886, 1887, 1893, 1898; *Basarabii. Cine? De unde? De cînd?*, Bucureşti, 1894, 24 p.; *Negru Vodă. Un secol și jumătate din începuturile statului Terei Românești (1230—1380)*. Introducere la vol. IV. Etym. magnum. Rom., Bucureşti, 1898.
— *Adunarea și candidaturile la domnie* în „România", I (1858), 1, p. 2—6; *Despre Iω în titlul domnilor români, Moldovlahiei și ai Bulgariei. Cercetare filologică și diplomatică*, ibidem, p. 6—8, 12—16, 20—22, 31—32; *Perit-au dacii?*, în „Foae de storia română", Iaşi, 1859, col. 46—52; 70—73, 95—105, 137—152; *Comentariul asupra titlului domnilor români. Iω, gospodar și voevod*, în „Buciumul", I (1863), p. 441—443; 474—475; *Armenii în România*, în „Columna lui Traian", I, 1870, nr. 30, p. 3 şi 33, p. 3—4; *Paleontologia vestmîntului, armei și locuinţei în România*, ibidem, 1873, p. 217—223; *Viaţa de codru în Dacia. Studiu filologic*, ibidem, p. 244—246; *Originile agriculturei la români*, ibidem, 1874, p. 49—53; *Originile viniculturei la români*, ibidem, p. 89—95; *Originile păstoriei la români. Elemente dacice. Studiu de filologie comparată*, ibidem, p. 101—107, 124, 156, 173—177, 234—235; *Mileniul chineziatului românesc*, în AAR, Dezbateri, II, t. XVIII (1895—1896), p. 402—404; *Românii bănăţeni din punct de vedere al conservatorismului dialectal și teritorial în* AARMSL, II, t. XVII (1895—1896), p. 1—69; *Cine sunt albanezii; Conferinţă ţinută în ședinţa Academiei Române de la 25 mai 1901*, în „Literatura şi artă română", V (1901), p. 655—661; *Scrieri istorice*, 2 vol., Bucureşti, 1973 (vol. I, 198 p.; II 232 p.).
IV. — George Munteanu, *B.P. Hasdeu*, Bucureşti, 1963, 144 p. **(Şt. Şt.)**

HAŞDEU, Titus N. I. — N. 23 februarie 1938, Giurgiu. Studii secundare la Sibiu, universitare (1960) la Iaşi. Muzeograf (1960—1961) şi director (1962—1972) la Muzeul Bran. Director al muzeului judeţean Braşov (din 1972). Redactor responsabil al revistei *Cumidava*.
II. — Medievist. Cercetări despre istoria şi etnografia Ţării Bîrsei, cu precădere a zonei Branului. Studiile sale sînt fundamentate pe material arhivalic.
III. — *Cetatea Bran. Monografie*, Bucureşti, 1968, 40 p. + 37 il. + 8 pl. *(ediţie germană, 1969)*; *Satele din preajma cetăţii Bran în secolele XVIII — XIX*, în „Cumidava", III (1969), p. 191—200; *Domeniul cetăţii Bran în secolele XIV—XVI*, ibidem, IV (1970), p. 69—91; *Ţara Bîrsei*, Bucureşti, 1972 (în colaborare); *Ciuma din 1770—1771 în hotarul Branului*, în „Din istoria luptei antiepidemice în România", Bucureşti, 1972, p. 127—131. **(G.P.)**

HĂGAN, Trofin I. — N. 25 septembrie 1923, sat Vălenii Şomcutei, com. Şomcuta Mare, jud. Maramureş. Studii secundare la Deva şi universitare—pedagogie-psihologie la Cluj (1949—1953). Doctor în filozofie (1962). Asistent (1951—1956), lector (1956—1960), conferenţiar (1960—1971) şi profesor universitar (din 1971) la Universitatea din Cluj.
II. — Preocupări în domeniul istoriei mişcării muncitoreşti şi a activităţii P.C.R. Studii cu privire la mişcarea sindicală din România în perioada postbelică, la procesul de refacere a economiei naţionale (1944—1947), la aportul maselor populare maramureşene şi a socialiştilor români din Transilvania, la desăvîrşirea unităţii naţionale, actul de la 23 August 1944, contribuţia României la războiul antihitlerist şi în special luptele de pe valea Mureşului, proclamarea Republicii în decembrie 1947.
III. — *Maramureșul și Unirea (1918)*, Baia Mare, 1968, 222 p. + il (în colaborare); *Sindicatele unite din România. 1944—1947*, Bucureşti, 1968, 247 p.; *Proclamarea Republicii — moment de cotitură în destinele patriei*. Cluj, 1972, 120 p.
— *Date cu privire la contribuţia minerilor din Valea Jiului la susţinerea frontului antihitlerist (23 August 1944—9 Mai 1945)*,

în AIIC, VIII (1965), p. 305—320; *Contribuția minerilor din bazinul Baia Mare la refacerea economiei naționale. 1944—1947*, ibidem, IX (1966), p. 195—208; *Mișcările muncitorești și țărănești maramureșene în anii primului război mondial*, ibidem, XII (1969), p. 163—173; *Din activitatea Frontului Unic Muncitoresc din județul Cluj, 1944—1947*, ibidem, XIV (1971), p. 267—279 (în colaborare). **(N.E.)**

HELIADE RĂDULESCU, Ion I. — N. 6 ianuarie 1802, Tîrgoviște — m. 9 mai 1872, București. Studii la Școala grecească de la București (1815—1818), apoi la Școala de la Sf. Sava a lui Gheorghe Lazăr, devenind acolo profesor (1822—1828). Unul dintre inițiatorii „Societății literare" (1827) și al „Societății Filarmonice" (1833). La 8 aprilie 1829 întemeiază *Curierul românesc*, căruia îi adaugă în 1836 suplimentul *Curierul de ambe sexe*. Tipograf și editor, mai fondează și conduce *Buletin, gazetă administrativă* (1832—1847), *Muzeul Național* (1836), *Gazeta Teatrului Național* (1835—1836), *Conservatorul* (1856), *Legalitatea* (1866). Participant, de pe poziții liberal moderate, la revoluția de la 1848; membru în Comitetul revoluționar, autor al Proclamației de la Islaz, membru al guvernului revoluționar provizoriu de la Islaz și al celui de la București, al Locotenenței Domnești și al celei „de trei". În urma eșecului revoluției este silit să părăsească țara. Călătorește în Franța, Anglia, Turcia, pînă în 1858, cînd se întoarce definitiv în țară. Primul președinte al Academiei Române (1867). A scris sub pseudonimele: A. Chambon, I.K. Cumpănășescu, G. Prebineanu, M Anagnoste, Ion Presdociu.

II. — Scriitor, lingvist, gînditor și om politic. Personalitate proeminentă a culturii române în secolul al XIX-lea. Face parte din generația care și-a apropiat cultura franceză, sub multiple nuanțe și curente de expresie, în esență iluministă, pregătitoare din punct de vedere ideologic a revoluției de la 1848. Animator cultural polivalent, eclectic, utopic și moderat, xenofob, **H.R.** a promovat, pe plan social, făcîndu-se ecoul regeneraționiștilor iluminiști francezi, teoria regenerării naționale a poporului român (palingenesia) și a echilibrului prin adoptarea de reforme. Revoluționar în limitele „umanitarismului biblic și pacifismului fourierist" (Dimitrie Popovici), **H. R.** a fost un opoziționist funciar, situîndu-se în afara curentului revoluționar în timpul și după revoluția de la 1848. Opera lui istorică, controversată, contestată de unii, apărată cu fervoare de alții, își păstrează numai valoarea de document; retorismul, îmbrăcat în expresie italienizantă, a contribuit la perimarea ei.

III. — *Lucrările Societății Filarmonice de la 1 Dechem. 1833 pînă la 1 Aprilie 1835*, București, 1835, 52 p.; *Le protectorat du Czar ou la Roumanie et la Russie. Nouveaux documents sur la situation européenne*, Paris, 1850, 60 p.; *Amintirile și impresiile unui proscrisu*, București. 1916, 244 p. (trad. de G.O. Gârbea după *Souvenirs et impressions d'un proscrit*, Paris, 1850; *Mémoires sur l'histoire de la régénération roumaine ou sur les événements de 1848 accomplis en Valachie*, Paris, 1851, 408 p. (ediție românească 1893, 304 p.); *Epistole și acte ale oamenilor mișcării române din 1848*, Paris, 1851, 75 p.; *Instituțiunile României. Tabel historicu de la Trajan pînă la dillele nóstre. Proprietarii și sătenii*, București. 1863—1864, 281 p.; *La Dacia e la Romania. Compendio di storia rumena*, Napoli, 1876, XII + 214 p.; Ion Heliade Rădulescu, *Scrisori și acte. Studii și documente*, ediție de George Potra, Nicolae Simache și George G. Potra, București, 1972. XVI + 678 p.

IV. — Scraba G. D., *Ioan Heliade Rădulescu. Începuturile filozofiei și sociologiei române*, București, f. a. 318 + 2 p.; Popovici Dimitrie, *I. Heliade Rădulescu. Opere*, ediție critică, cu introducere, note și variante, I-II, 2 vol. I, București, 1939, 636 p.; II, București, 1943, 567 p.; Tomoiagă Radu, *Ioan Eliade Rădulescu. Ideologia social politică și filosofică*, București, 1971. 459 p.; Piru Al., *I. Eliade Rădulescu*, București, 1971, 128 p.; *Bibliografia istorică a României. III. Secolul XIX. Tom 5. Biografii*, București, 1974, p. 148—150. **(G.P.)**

HELTAI, Gáspár I. — N. cca. 1510, Sibiu — m. 1575, Cluj. Studii la Universitatea din Viena. Preot la Cisnădioara. În 1540 devine adept al reformei luterane, plecînd la Wittenberg (1543). După reîntoarcere este preot la Cluj, unde desfășoară o activitate vastă de tipărire a cărților. pusă în slujba reformei. Traduce și editează opere ale clasicilor literaturii antice.

II. — În domeniul istoriei **H.G.** a tipărit capitolele din lucrarea lui Bonfini referitoare la regele Matia (1565) și o culegere de cîntece istorice în limba maghiară. Principala lui operă istorică rămîne cronica maghiară. elaborată pe baza scrierilor lui Bonfini și ale lui Thúróczi și tipărită după moartea lui, în 1575. În această lucrare vorbește, pe larg despre originea românească a lui Ioan de Hunedoara, despre continuitatea daco-romană în Dacia și despre unele evenimente contemporane lui din Moldova și Țara Românească.

III. — *Chronica az magyarocnac dolgairól. Mint iöttec ki a nagy Scythiaból Panno-*

niában. (Cronică despre faptele ungurilor. Cum au descălecat ei din Sciţia cea mare în Pannonia), Cluj, 1575, 212 file.
IV. — Székely Erzsébet, *Heltai Gáspár válogatott munkái* (Opere alese ale lui **H.G.**)-Bucureşti, 1957; Aurora Ilieş, *O veche traducere românească necunoscută a cronicii maghiare a lui* **G.H.**, în AIIC XV, (1972), p. 429—433. **(L.D.)**

HERBERT, Heinrich I. — N. 27 iulie 1838, com. Homorod, jud. Braşov — m. 16 iunie 1905, Sibiu. Gimnaziul şi cursurile Academiei de drept din Sibiu (1855—1858). Facultatea de istorie la Heidelberg, Berlin şi Jena (1861—1863). Profesor la gimnaziul din Sibiu (1863—1895).
II. — Istoric al vieţii economice, administrative, cultural-sanitare a Sibiului din prima jumătate a secolului al XVIII-lea.
III. — *Repertorium über einen Teil der Siebenbürgen betreffenden Literatur*, Sibiu, 1878, IV + 120 p.; *Die Reformation in Hermannstadt und dem Hermannstädter Capitel*, Sibiu, 1883, 68 p.
— *Beiträge zur Geschichte von Schule und Kirche in Hermannstadt zur Zeit Karls VI.*, în HGP, 1876/77, p. 1—71; *Der innere und äußere Rat Hermannstadts zur Zeit Karls VI.*, în AVSL, XVII (1883), p. 347—485; *Die Gesundheitspflege in Hermannstadt bis zum Ende des 16. Jhs.*, ibidem, XX (1885), p. 5—46; *Das Rechnungswesen Hermannstadts zur Zeit Karls VI.*, în HGP, 1887/88, p. 1—14; *Der Haushalt Hermannstadts zur Zeit Karls VI.*, în AVSL, XXIV (1892), p. 83—229; *Die Gesundheitspflege in Hermannstadt zur Zeit Karls VI.*, în HGP, 1892/93, p. 3—34; *Die Rechtspflege in Hermannstadt zur Zeit Karls VI.*, în AVSL, XXVII (1896), p. 39—161; *Das Zunftwesen in Hermanstadt zur Zeit Karls VI.*, ibidem, XXVII (1897), p. 451—527; 531—586; *Geschichte des Vereins für siebenbürgische Landeskunde*, ibidem, p. 139—236. **(A.A).**

HERRMANN, George Michael Gottlieb I. — N. 29 septembrie 1737, Braşov — m. 31 iulie 1807, Braşov. Gimnaziul la Braşov. Funcţionar, urcînd repede treptele ierarhiei birocratice săseşti din Braşov şi Sibiu; îndeplineşte diferite misiuni ca delegat al saşilor la dieta Transilvaniei. În urma unor intrigi este suspendat din funcţii (1799), reabilitat fiind abia în 1807. Acest răgaz i-a permis să se ocupe de trecutul Braşovului şi al saşilor.
II. — Ca arhivar la Braşov (1764—1768), s-a lăsat atras de timpuriu de studiul şi critica izvoarelor. Opera istoriografică şi scrierile lui reprezintă izvoare indispensabile studierii veacului al XVIII-lea.
III. — *Die Grundverfassung der Sachsen in Siebenbürgen und ihre Schicksale*, Offenbach, 1792, 277 p. (Lucrare interzisă în provinciile Imperiului habsburgic. Ed. II, Sibiu, 1839, VI + 220 p.). *Das Alte und Neue Kronstadt*, ed. Oskar von Meltzl, I *(1688—1780)*, Sibiu, 1883, XLV + 476 p., II *(1780—1800)*, Sibiu, 1887, 664 p. (prima parte tratînd istoria Braşovului pînă la 1688 a rămas inedită).
— Au rămas în manuscris printre altele: *Diarium* sau *Tagebuch* (mai multe volume); *Unio in Transsilvania ex antiquis monumentis delineata; Plan zu einer Regulirung sämmtlicher siebenbürgisch-sächsischen Zünfte; Genealogie der angesehensten Familien in Kronstadt.*
IV. — Julius Gross, *George Michael Gottlieb von Herrmann und seine Familie*, în AVSL, XXII, 1889/90, p. 93—260, 263—328, 537—618. **(A.A.)**

HIDVÉGI, Nemes János I. — N. la începutul secolului al XVII-lea — m. 19 aprilie 1688. Originar dintr-o familie de nobili transilvăneni de la Hăghig, din zona Trei Scaune. A jucat un rol însemnat în viaţa politică a Transilvaniei.
II. — Însemnările lui zilnice au o valoare deosebită cuprinzînd informaţii preţioase privind istoria Transilvaniei între 1651 şi 1686. **H.N.J.** descrie printre altele expediţia din 1655 întreprinsă de Gh. Rákóczi al II-lea împotriva seimenilor răsculaţi, călătoriile lui la Constantinopol prin Ţara Românească etc.
III. — *Hidvégi id Nemes János naplója az 1651—1686 évekről* (Jurnalul lui H. N. J. din anii 1651—1686), în TT, 1902, p. 231—263, 375—411 şi 528—574. **(L.D.)**

HODOŞ, Nerva I. — N. 20 noiembrie 1869, com. Baia de Criş, jud. Hunedoara — m. 14 noiembrie 1913, Sibiu. Studii secundare şi universitare la Bucureşti. Funcţionar al Bibliotecii Academiei (1891—1913). Profesor de limba şi literatura română la Şcoala superioară de război. A scos *„Revista bibliografică“* (1903—1904).
II. — Unul din fondatorii bibliografiei româneşti. A desfăşurat o activitate rodnică pentru organizarea colecţiilor Bibliotecii Academiei şi a Bibliotecii Adunării Deputaţilor. Militant pentru înfiinţarea de biblioteci publice. Preocupări privind istoria tiparului românesc, editor. A întocmit un catalog general al librăriilor româneşti pentru anii 1885—1902. „Instruit şi scăpărător“ (O. Goga), **N.H.** a contribuit, cu migăloasă strădanie, la sistematizarea informaţiei legate de istoria românilor. Numele îi rămîne legat deopotrivă de elaborarea unor volume din seria Hurmuzaki şi, mai ales, de cîteva instrumente bibliografice indispensabile cercetării istorice.

III. — *Bibliografia românească veche 1508—1830*, I-III, 3 volume, Bucureşti, I, *1508—1716*, 1903, IX + 571 p.; II, *1716—1808*, 1910, 571 p.; III, *1809—1817*, 1912, 192 p. (în colaborare); *Documente privitoare la istoria Românilor*, seria Hurmuzaki (vezi sub voce); *Un fragment din Molitvelnicul diaconului Coresi*, Bucureşti, 1903, XV + 28 p.; *Simion Balint, viaţa şi luptele lui în Munţii Apuseni ai Ardealului la 1848—49*, manuscris de Enea Hodoş, publicat de..., Bucureşti, 1913, 133 p.; *Vitejiile lui Mihai Vodă apreciate în Apus 1595—1599* (documente), publicate de..., Bucureşti, 1913, VIII + 15 p.; *Publicaţiunile periodice româneşti (ziare, gazete, reviste). Descriere bibliografică* de **N.H.** şi Al. Sadi Ionescu, I. *Catalog alfabetic 1820—1906*, Bucureşti, 1913, XXIII + 812 p.
— *Începuturile tipografiei în Ţara Românească*, în CL, XXXVI, 1902, p. 1051—1055.

IV. — Băncilă Ileana, *Nerva Hodoş*, în SCB, 1964, 1, p. 69—82. **(G.P.)**

HOLBAN, Maria I. — N. 30 martie 1901, Bucureşti. Studii secundare şi superioare la Bucureşti; specializare la Paris. Doctor în litere. Profesor de paleografie latină şi limba textelor la Şcoala superioară de arhivistică din Bucureşti (1926—1948). Cercetător ştiinţific principal la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga" (din 1949). Premiul „N. Bălcescu" al Academiei (1968).

II. — Medievistă. Specialistă în paleografie latină şi în limba textelor latine medievale. Numele său este legat de realizarea colecţiei „Documente privind istoria României, seria C., Transilvania" şi mai ales de valorosul corpus de mărturii ale călătorilor străini despre ţările române. Interpret subtil al documentelor, a realizat studii de valoare, legate mai cu seamă de feudalismul timpuriu românesc (sec. XIII-XIV), cu încheieri noi, originale şi restabiliri de adevăruri.

III. — *Autour de deux rapports inédits sur Caragea et Callimachy*, Bucarest, 1942, 126 p.; *Călători străini despre Ţările Române*, vol. I-V, Bucureşti, 1968—1974 (în colaborare). — *Un témoignage inconnu sur le rayonnement érasmien dans l'entourage immédiat de François I-er*, în NÉH, I (1955), 265—284; *Contribuţii la studiul raporturilor dintre Ţara Românească şi Ungaria angevină (Rolul lui Benedict Himfy în legătură cu problema Vidinului*, în SMIM, I (1956), p. 7—62; „Studii", XV (1962), 2, p. 315—347; *Deposedări şi judecăţi în Haţeg pe vremea Angevinilor*, în „Studii", XIII (1960), 5, p. 147—163; *Deposedări şi judecăţi în Banat, pe vremea Angevinilor şi ilustrarea lor prin procesul Voya (1361—1378)*, în SMIM, V (1962), p. 57—131; *În jurul Chorographiilor lui Reicherstorffer (sec. XVI)*. în „Studii", XVIII (1965), 1, p. 147—170; *Variations historiques sur le problème des cnèzes de Transylvanie*, în RRH, IV (1965), 5, p. 901—923; *Contacts balkaniques et réalités roumaines aux confins danubiens du royaume de Hongrie. À propos de la publication de nouvelles sources concernant Basarab*, în RESEE, III 1965, 3—4, p. 385—417; *În jurul publicării recente a unor documente inedite din secolul al XIII-lea privitoare la românii din Transilvania*, în „Studii" XIX (1966), 4, p. 765—782; *Du caractère de l'ambassade de Guillebert de Lannoy dans le nord et le sud-est de l'Europe en 1421 et de quelques incidents de son voyage*, în RESSE, V (1967), 3—4, p. 419—434; *Despre raporturile lui Basarab cu Ungaria angevină şi despre reflectarea campaniei din 1330 în diplomele regale şi în „Cronica pictată"*, în „Studii", XX (1967), 1, p. 3—43; *Nicolaus Olahus et la description de la Transylvanie*, în RRH, VII (1968), 4, p. 493—514. **(D.M.)**

HOLBAN, Teodor I. — N. 11 august 1904, com. Coşcodeni (azi U.R.S.S.). Studii superioare — litere la Iaşi. Doctor în filologie şi istorie la Varşovia. Membru al Şcolii Române din Paris. Asistent universitar la Iaşi, lector universitar la Varşovia, profesor secundar la Bucureşti. Laureat al Academiei Jagellone din Cracovia (1937).

II. — Istoric şi editor de documente. Studii interesante referitoare la relaţiile româno-polone, precum şi contribuţii documentate de istorie a Moldovei.

III. — *Ion Vodă Armeanul*, Chişinău, 1938, 36 p.; *Documente româneşti din arhivele franceze*, Bucureşti, 1939, 121 p.; *Emigraţia polonă în anii 1831—1848*, Bucureşti, 1939, 186 p.; *Henri de Valois en Pologne et les Roumains*, Bucureşti, 1942, 69 p. — *Cneazul*, în CI, X-XII (1934—1936), 1, p. 62—79; *Jus Valachicum în Polonia*, în SCI, XVIII (1943), p. 313—373. **(D.M.)**

HOREDT, Kurt I. — N. 30 martie 1914, Sibiu. Studii secundare la Sibiu, universitare la Cluj, Leipzig, Kiel şi Bonn. Licenţiat în litere, Cluj (1936). Doctor în filozofie la Bonn (1939); doctor docent (1964). Profesor la Universitatea Babeş-Bolyai din Cluj. Membru corespondent al Academiei de ştiinţe sociale şi politice (din 1970) şi al Institutului arheologic german.

II. — Arheolog. Preocupat de problemele epocii bronzului, a fierului şi a perioadei prefeudale din Transilvania. A studiat periodizarea şi conţinutul culturii Wietenberg, problema continuităţii populaţiei autohtone pe baza circulaţiei monetare între anii 276—450, ca şi raporturile dintre gepizi şi autohtoni.

III. — *Contribuții la istoria Transilvaniei în sec. IV-XIII*, București, 1958, 191 p.; *Untersuchungen zur Frühgeschichte Siebenbürgens*, București, 1958, 172 p.; *Istoria comunei primitive*, București, 1970, 178 p.; *Die prähistorische Ansiedlung auf dem Wietenberg bei Sighișoara (Schässburg)*, Bonn, 1970, 100 p.
— *Așezarea fortificată de la Șeica Mică (r. Mediaș)*, în SCIV, XV (1964), 2, p. 187—202; *Die Verwendung des Eisens in Rumänien bis in das 6. Jahrhundert v.u.Z.* în „*Dacia*", NS, VIII (1964), p. 119—132; *Die Ansiedlung von Blandiana, Rayon Orăștie, am Ausgang der ersten Jahrtausends u.Z.*, ibidem, X (1966), p. 261—290; *Die dakischen Silberfunde*, ibidem, XVII (1973), p. 127—168; *Die Siedlungsbauten des 6. Jhs. u.Z. aus Morești, Kreis Mureș*. ibidem, XVIII (1974), p. 177—188; *Die Daker in Rumänien und ihre Silberarbeiten*, în „Apulum", XII (1974), p. 60—70. **(E.C.)**

HÖCHSMANN, Johannes I. — N. 24 septembrie 1841, sat Măgheruș, com. Nadeș, jud. Mureș — m. 15 februarie 1905, Sibiu. Studii gimnaziale la Sighișoara, universitare la Jena (istorie și teologie). Profesor la Sighișoara, apoi preot în mai multe sate din regiunea Tîrnavelor (după 1869).
II. — Contribuții de înaltă ținută științifică în domeniul istoriei politice și culturale a veacurilor XVI-XVIII.
III. — *Die Commandirenden Siebenbürgens in den Jahren 1704 und 1705. Zur Geschichte der Rákóczyschen Revolution*, Mediaș, 1877, 64 p.; *Die historische Bedeutung des Jahres 1520*, Mediaș, 1883, 94 p.; *Johannes Honter, der Reformator Siebenbürgens und des sächsischen Volkes*, Viena, 1896, 124 p.
— *Studien zur Geschichte Siebenbürgens aus dem 18. Jh.*, în AVSL, XI, 1873, p. 252—310; XVI (1880), p. 28—157; *Zur Geschichte der Gegenreformation in Ungarn und Siebenbürgen*, ibidem, XXVI (1895), p. 522—560; XXVII (1896), p. 162—260; *Siebenbürgische Geschichte im Zeitalter der Reformation*, ibidem, XXXV, 1908, p. 336—384; 414 — 522; XXXVI (1909), p. 5—239. **(A.A.)**

HRISTACHE, PITARUL I. Sec. XVIII. Mic boiernaș, care a trăit la curtea domnitorului N. Mavrogheni.
II. — Cronicar. Autorul unei poeme în versuri dedicată lui Mavrogheni vodă, despre care N. Iorga afirmă că este cea mai bună cronică românească în versuri. A fost scrisă în anul 1817, dar se referă la evenimentele din anii 1786—1790, cu precădere 1789. Voievodul este privit cu simpatie de cronicar, ca și încercarea sa de a se opune austriecilor și rușilor cu oaste ridicată din popor. Versurile sale au putere de evocare și sînt scrise în ritmul poeziei noastre populare. Cronicarul se arată atașat categoriilor sociale sărace.
III. — *Istoria faptelor lui Mavrogheni Vodă și a răzmiriței din timpul lui, pe la 1790.* A fost publicată de patru ori: în „Buciumul" (1863), nr. 7, 9 și 10, de către Cezar Bolliac; în 1892 de V.A. Urechia în „Istoria Românilor", III, p. 451—462; N. Docan, în AARMSI, s. II, t. XXXIII (1911), p. 417—516 și Dan Simonescu în „Cronici și povestiri românești versificate", București, 1967, p. 258—281. **(D.M.)**

HRISTODOL, Gheorghe I. — N. 10 mai 1934, Bazargic (azi Tolbuhin R.P. Bulgaria). Studii secundare la Constanța, superioare la Cluj (1954—1958). Cercetător (din 1958) și cercetător principal (din 1971) la Institutul de istorie și arheologie din Cluj.
II. — Cercetător al fenomenului contemporan. S-a preocupat de istoria agrară în Transilvania în perioada interbelică, insistînd în special asupra repartiției proprietății agrare. Rezultate interesante a obținut în cercetarea fenomenului agrar din Munții Apuseni.
III. — Coautor la: *Bibliografia istorică a României* (1959—1960); *Bibliografia istorică a României 1944—1969*, vol. I, București, 1970, 386 p.; *Bibliografia istorică a României sec. XIX*, vol. II, tom. 1, București, 1972, 512 p.; *Bibliografia istorică a României*, sec. XIX, vol. III, tom. 5, București, 1974, 370 p.
— *Aspecte privind lupta pentru pămînt a țărănimii din județul Cluj (1934—1938)*, în AIIC, XI (1968), p. 327—340; *Despre repartiția proprietății agrare și lupta pentru pămînt a țărănimii din jud. Cluj. 1929—1933*, ibidem, XIII (1970), p. 319—329; *Despre problema agrară în satele dispersate din Munții Apuseni. 1919—1940*, ibidem, XIV (1971), p. 229—245; *Problema agrară în presa românească din Transilvania în anii 1921—1929*, ibidem, XVI (1973), p. 301—323. **(P.T.)**

HUREZEANU, Damian I. — N. 4 octombrie 1929, com. Stejari, jud. Gorj. Studii secundare la Craiova, universitare la București, continuînd apoi la Facultatea de istorie a Universității din Rostov-pe-Don (URSS). Doctor al Universității Lomonosov din Moscova (1958). Cercetător principal (1954—1955) și șef de sector (1959—1966) la Institutul de studii istorice și social politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. Profesor la Academia „Ștefan Gheorghiu" (din 1966). Membru al Societății de științe istorice din România, secretar al comitetului național al istoricilor, membru corespondent al Academiei de științe sociale și politice (din

1970). Premiul „Ştefan Gheorghiu" al Academiei R.S. România (1967).
II. — Modernist. Cercetările sale privesc analiza sistematică a problemei agrare în România la sfîrşitul secolului al XIX-lea şi începutul celui următor. Mişcarea socialistă şi muncitorească cu reconsiderarea critică a unor personalităţi formează alt domeniu al investigaţiilor sale. Interesante studii de filozofie a istoriei.
III. — *Problema agrară şi lupta ţărănimii din România la începutul secolului al XX-lea*, Bucureşti, 1961, 330 p.; *Privire critică asupra studierii problemei agrare în România la începutul secolului al XX-lea*, Bucureşti, 1961, 90 p.; *Marea răscoală a ţăranilor din 1907*, Bucureşti, 1967, 300 p. (coautor); *C. Dobrogeanu-Gherea. Scrieri social politice*, ediţie şi studiu introductiv de **D.H.**, Bucureşti, 1968, 311 p.; *Constantin Dobrogeanu Gherea. Studiu social istoric*, Bucureşti, 1973, 468 p.
— *De certaines particularités des revoltes paysannes à l'époque du capitalisme*, în RRH, I (1962), 2, p. 351—374; *PSDMR şi problema agrară. Cluburile socialiste la sate*, în „Mişcarea muncitorească din România 1893—1900", Bucureşti, 1965, p. 217—267; *Problema naţională în concepţia mişcării socialiste din România pînă la crearea PCR*, în „Naţiunea şi contemporaneitatea", Bucureşti, 1971, p. 83—125. **(G.P.)**

HURMUZAKI, Eudoxiu, I. — N. 29 septembrie 1812, Cernauca (azi U.R.S.S) — m. 10 februarie 1874. Studiile secundare la Cernăuţi, universitare — drept (1835) la Viena, unde întreprinde după absolvirea facultăţii, cercetări minuţioase în arhivele statului, adunînd un material documentar pe cît de abundent — peste trei mii de acte — pe atît de valoros. Participant la revoluţia din 1848 — s-a înscris în garda naţională din Viena — se întoarce apoi în Bucovina, unde devine în curînd unul din fruntaşii luptei pentru autonomia provinciei, combătînd cu succes încorporarea ei la Galiţia. Vice-căpitan (1862), apoi căpitan al Bucovinei (1864). Membru al Academiei Române (1872). Distins cu titlul de baron de Curtea de la Viena (1872).
II. — Explorator de cea mai mare sîrguinţă al arhivelor vieneze, **E.U.** a cules o recoltă documentară, care a stat la baza colecţiei ce-i poartă numele (v. *Colecţia Hurmuzaki*). Ampla istorie a românilor pe care o pregătea a rămas neterminată (se opreşte la 1782); ea se înfăţişează ca o cronologie dezvoltată, în care relatarea evenimenţială precumpăneşte masiv în detrimentul interpretării.
III. — *Fragmente zur Geschichte der Rumänen*, vol. I-V, Bucureşti 1878—1886, tradus în româneşte de M. Eminescu şi I. Slavici. *Fragmente din istoria românilor*, vol. I-III, Bucureşti, 1879—1900. **(F.C.)**

HUSCARIU, Nicolae I. — N. 6 august 1928. Studii secundare şi universitare la Bucureşti. Doctor în istorie. Asistent (1952—1953), lector (1953—1956) şi conferenţiar (din 1956) la Academia „Ştefan Gheorghiu".
II. — Preocupări privind istoria modernă şi contemporană a României. Contribuţii legate în special de istoria mişcării muncitoreşti şi de istoria P.C.R. A colaborat la întocmirea unor cursuri şi culegeri tematice de istorie modernă a României şi de istorie a mişcării muncitoreşti internaţionale.
III. — *Alexandru Constantinescu*, Bucureşti, 1970, 270 p.;
—*Moştenirea ideologică a lui N. Bălcescu*, în „Revista noastră" nr. 5/1953, p. 83—99; *Lupta împotriva militarismului şi războiului la congresele socialiste internaţionale (1889—1914)* în AI, XV (1969) 5, p. 76—86 (în colaborare). **(T.U.)**

I

IACOȘ, Ion I. — N. 5 decembrie 1927, sat Ilba, com. Cicîrlău, jud. Maramureș. Studii secundare la Satu Mare, universitare (1956) la București. Doctor în istorie (1970). Cercetător (1956—1966), cercetător științific principal (din 1973), șef de sector (1967—1973) și șef de secție (1973—1975) la Institutul de studii istorice și social politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. Premiul „Ștefan Gheorghiu" al Academiei R.S.R. (1964).
II. — Specialist în istoria modernă și contemporană a României; contribuții în studierea formării și dezvoltării proletariatului, a istoriei mișcării muncitorești și socialiste înainte de primul război mondial. Autor a numeroase studii și articole de istorie privind activitatea P.C.R., mișcarea de rezistență antifascistă și transformările revoluționare după 23 August 1944 în diferite regiuni ale țării. A participat la elaborarea unor lucrări, culegeri de studii, volume de documente etc., privind organizațiile profesionale și politice și organele de presă muncitorești și socialiste din România la sfîrșitul secolului XIX și în primele decenii ale secolului XX.
III. — *Mișcarea muncitorească din România, 1893—1900*, București, 1964, 454 p. (în colaborare); *Unirea Transilvaniei cu România. 1 decembrie 1918*, ed. II, București, 1972, 773 p. (coautor); *Partidul muncitorilor din România în viața social-politică a țării (1893—1910)*, București, 1973, 79 p.; — *Aspecte din lupta pentru transformarea asociațiilor de ajutor reciproc din vechea Românie în organizații bazate pe lupta de clasă*, în AI, III (1957), 6, p. 113—134 (în colaborare); *Organizațiile profesionale muncitorești din vechea Românie în perioada 1899—1904*, ibidem, V (1959), 6, p. 79—98 (în colaborare); *Organizațiile profesionale muncitorești din România în perioada 1893—1899*, ibidem, VI (1960), 6, p. 38—65 (în colaborare); *Crearea și activitatea sindicatelor din România în anii 1905—1906*, ibidem, VIII (1962), 1, p. 76—102 (în colaborare); *Lupta clasei muncitoare din România împotriva corporațiilor 1902—1908*, ibidem, 5, p. 117—147 (în colaborare); *Mișcarea grevistă din București în anii 1910—1914*, în „București, mat. de ist. muz." t. 3/965, p. 119—136; *Acțiuni pentru înfăptuirea unității sindicale în cadrul C.G.M. (1935—1938)*, în AI, XI (1965), 5, p. 87—102; *Activitatea Partidului Comunist Român pentru unitatea clasei muncitoare*, ibidem, XII (1966), 2—3, p. 99—120 (în colaborare); *Lupta maselor populare pentru pace, împotriva războiului și a pericolului fascist. Comitetul român pentru pace (1936—1939)*, în „Studii", XIX (1966), 3, p. 513—530; *Ideile „Capitalului" lui Karl Marx în teoria și practica mișcării socialiste din România*, în AI, XIII (1967), 4, p. 3—9 (în colaborare); *Poziția antimonarhică a mișcării muncitorești și socialiste la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea* în „Studii", XXV (1972), 6, p. 1175—1198 (în colaborare); *Semnificația politică, ecoul intern și internațional al creării Partidului Social-Democrat al Muncitorilor din România*, ibidem, XXVI (1973), 3, p. 559—576. **(I.C.)**

ILIE I. — N. la sfîrșitul sec. XVIII — m. la mijlocul sec. XIX. Preot la mănăstirea Butoiu.
II. — Cronicar; autorul unor însemnări privind evenimentele din anii 1791—1834, cu știri de cel mai mare interes pentru împrejurările în care a izbucnit revoluția din 1821. După aceste însemnări, urmează transcrierea, după hîrtiile rămase de la tatăl său, a unei cronici a Țării Românești de la invazia tătară pînă la Nicolae Mavrogheni. Manuscrisul fiind deteriorat, textul păstrat relatează evenimentele pînă la 1558. Începutul cronicii îl indică drept autor pe un anume Matei logofătul, fiul lui Braniște. Pentru perioada dintre invazia tătară și întemeiere, cronica aduce un șir de date fabuloase,

neîntîlnite în alte surse, care ar merita o examinare atentă.

III. — Ediţii: Virgil Andronescu, *Contribuţiuni istorice*, vol. I, Constanţa, 1901, p. 6—26. **(F.C.)**

ILIE, Petre I. — N. 29 iunie 1927, com. Stoeneşti, jud. Ilfov. Studii secundare şi universitare la Bucureşti. Doctor în istorie (1967). Lector (1958—1960) la Academia militară. Cercetător ştiinţific principal (1960—1972) la Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. Şef de sector (1972—1975) la Centrul de studii şi cercetări de istorie şi teorie militară.

II. — Istoric militar. Contribuţii cu privire la participarea României la cele două războaie mondiale, la lupta forţelor progresiste în frunte cu P.C.R. desfăşurată împotriva pericolului fascist şi pentru eliberarea României de sub dominaţia nazistă.

III. — *Armata română în războiul antihitlerist. Culegere de articole*, Bucureşti, 1965, 559 p. (îngrijitor de ediţie); *În numele libertăţii şi prieteniei, vol. I. Documente, extrase din presă şi amintiri despre participarea României la eliberarea Ungariei de sub jugul fascist (oct. 1944—ian. 1945)*, Bucureşti, 1970, 424 p. (coeditor); *România în războiul antihitlerist. Contribuţii bibliografice*, Bucureşti, 1971, 160 p. (în colaborare); *Pentru eliberarea patriei. Documente extrase din presă, memorii cu privire la lupta poporului român pentru eliberarea patriei de sub jugul fascist (23 August 1944—25 octombrie 1944)*, Bucureşti, 1972, 839 p. (coeditor); *Armata română pe drum de luptă şi victorii*, Bucureşti, 1973, 171 p. (în colaborare); *Bucureştiul în insurecţie*, Bucureşti, 1975, 117 p. (coautor).

— *Cincizeci de ani de la luptele de la Mărăşti, Mărăşeşti şi Oituz*, în „Studii", XX (1967), 4, p. 619—639 (în colaborare); *Din activitatea P.C.R. pentru făurirea unei largi coaliţii de forţe antihitleriste*, în AI, XV (1963), 3, p. 16—30; *Relaţiile dintre Garda de Fier şi Germania nazistă*, în „Împotriva fascismului", Bucureşti, 1971, p. 83—95; *Batalioanele fixe regionale în lupta pentru eliberarea părţii de nord-vest a României (23 August 1944—25 octombrie 1944)*, în „Oastea cea mare. Tradiţii înaintate ale luptei maselor populare din România pentru libertate şi independenţă naţională", Bucureşti, 1972, p. 301—322 (în colaborare); *Naţional şi internaţional în mişcarea de rezistenţă şi în insurecţiile antifasciste din Europa*, în AI, XX (1974), 3, p. 46—58; *Pregătirea insurecţiei*, în „Insurecţia din august 1944, şi semnificaţia ei istorică", Bucureşti, 1974, p. 154—164; *Caractères du mouvement de la résistance de Roumanie*, în RIHM, nr. XXXIV (1975), p. 64—74; *Insurecţia naţională armată antifascistă şi antiimperialistă — moment hotărîtor în dezvoltarea ţării pe calea unor profunde transformări social-revoluţionare; Victoria revoluţiilor populare într-o serie de ţări din Europa, Asia, America Latină*, în AI, XXI (1975), 6, p. 138—152. **(T.U.)**

ILIESCU, Octavian I. — N. 22 august 1919, Craiova. Studii secundare la Craiova, universitare — drept (1938—1942) la Bucureşti. Cercetător la Institutul de istorie-Bucureşti (1951—1954), cercetător, cercetător principal (1954—1958) şi şef al Cabinetului numismatic (din 1958) al Bibliotecii Academiei R.S. România. Membru al Societăţii numismatice române (din 1938), de studii orientale (din 1960), de studii bizantine (din 1962), de studii clasice (din 1970), al Federaţiei internaţionale a medaliei (din 1968) şi în comitetul Societăţii internaţionale de numismatică (din 1973).

II. — Numismat. S-a concentrat asupra studiului monedelor din epoca medievală. O atenţie specială a acordat primelor emisiuni monetare româneşti, domeniu în care a adus contribuţii deosebit de preţioase. Cercetările sale au făcut posibilă o mai bună cunoaştere a monedelor emise în Ţara Românească de Vlaicu Vodă şi Mircea cel Bătrîn şi a celor din Moldova, emise în timpul lui Petru Muşat, Alexandru cel Bun, Ştefan cel Mare. Monedele sînt cercetate în raport cu cadrul economic, politic şi social al perioadei de emitere. Studii despre celelalte categorii de monede feudale străine, care au circulat pe teritoriul României, precum şi despre cele bizantine. Preocupări de heraldică medalistică şi de numismatică antică greco-romană şi dacică.

III. — *Moneda în România* (491—1864), Bucureşti, 1970, 63 p.

— *Cu privire la problema realizării unui „corpus" al monedelor feudale româneşti*, în SMIM, I (1956), p. 285—323; *Emisiuni monetare ale Ţării Româneşti din sec. XIV-XV*, în SCN, II (1958), p. 303—344; *About the issues of the Apollo-Amphipolis type and their role in the currency history of the Geto-Dacian*, în „Dacia", N.S., III (1959), p. 259—310 (în colaborare); *Monede tătăreşti din sec. XIII-XV găsite pe teritoriul R.P. Române*, în SCN, III (1960), p. 263—277; *Despre natura juridică şi valoarea despăgubirilor oferite de Basarab voievod regelui Carol Robert (1330)*, în SMIM, V (1962), p. 133—150; *Emisiunile monetare ale Moldovei în timpul lui Ştefan cel Mare*, în „Cultura moldovenească în timpul lui Ştefan cel Mare", Bucureşti, 1964, p. 181—234; *Monede din tezaurul de la Oţeleni*, în AM, II-III (1964), p. 363—407; *Contribuţii la studiul metrologiei pon-*

derale a oraşului Callatis, în SCIV, XVIII (1967), 4 p. 687—691; *L'hyperpère byzantin au Bas-Danube du XIe au XVe siècle*, în RESEE, VII (1969), *1*, p. 109—119; *Ducaţii Ţării Româneşti cu numele lui Basarab voievod*, SCN, VI (1975), p. 139—152. **(C.P.)**

ILIESCU, Vladimir I. — N. 8 august 1926, Cernăuţi. Studii superioare la Bucureşti (1945—1949). Doctor în istorie (1972). Asistent şi şef de lucrări la Facultatea de filologie-Bucureşti (1949—1952); lector la Institutul pedagogic Constanţa (1965—1973). Cercetător la Institutele de arheologie, istorie, Studii sud-est europene şi la Cabinetul numismatic al Academiei R.S. România (1953—1965 şi din 1973).
II. — Filolog clasic şi istoric. Coautor al volumelor I (1964) şi II (1970) din *Fontes Historiae Romaniae*. Studii cu privire la unele probleme de istorie veche a României.
III. — *Rubobostes oder Burobostes? Zu Trog Pomp. Prol. XXXII*, în SC, X (1968), p. 115—122; *Părăsirea Daciei în lumina izvoarelor literare* în SCIV, XXII (1971), 3, p. 425—442; *Die aussenpolitische Krise der hellenischen Poleis Klein-Skythiens im 4. Jh. v.u.Z.*, în „Hellenische Poleis", Berlin, II, 1973, p. 464—481. **(C.P.)**

ILIEŞ, Aurora I. — N. 16 aprilie 1917, Tecuci. Studii secundare la Timişoara şi Bucureşti, superioare (1936—1940) la Bucureşti. Doctor în istorie (1971). Cercetător (din 1949) şi cercetător principal (1956—1975) la Institutul de istorie „N. Iorga."
II. — Medievist. Specialistă în editarea izvoarelor narative româneşti, ca şi în istoria culturii medievale. Preocupări de istorie economică. Caracteristice pentru toate lucrările sale sînt folosirea multor materiale inedite, precizia datelor, exactitatea amănuntelor.
III. — Colaborator la *Istoria literaturii române*, vol. I, Bucureşti 1964; *Repertoriul manuscriselor de cronici interne privind istoria României*, Bucureşti, 1963, 503 p. (în colaborare); *Biserica mănăstirii Colţea*, Bucureşti, 1969, 31 p. + 13 pl.; Radu logofătul Greceanu, *Istoria domniei lui Constantin Basarab Brîncoveanu voievod (1688—1714)*. (Studiu şi ediţie critică), Bucureşti, 1970, 279 p.; *Cartea veche românească în colecţiile Bibliotecii Centrale Universitare Bucureşti*, Bucureşti, 1972, 258 p. + 32 ilustraţii (în colaborare).
— *Ştiri în legătură cu exploatarea sării în Ţara Românească pînă în secolul al XVIII-lea*, în SMIM, I (1956), p. 155—197; *Gheorghe Asachi şi manuscrisele lui Budai-Deleanu*, în SCB, II (1957), p. 277—284; *Autorul Cronologiei Tabelare*, în „Omagiu lui P. Constantinescu-Iaşi"..., Bucureşti, 1965, p. 351—355; *Versuri necunoscute despre un episod din războiul ruso-austro-turc dela 1787—1792*, în ALIL, XVII (1966), Iaşi, p. 131—136; *O veche traducere românească a cronicii maghiare a lui Gaspar Heltai* în AIIC, XV (1972), p. 429—433; *Însemnări de pe cartea veche românească (1527—1821)*, în SMIM, VI (1972), p. 349—357; *Date noi despre circulaţia şi cititorii operei lui Dimitrie Cantemir „Divanul sau gîlceava înţeleptului cu lumea"*, în „Studii", XXVI (1973), p. 999—1022 (în colaborare); *Drumurile şi transportul sării în Ţara Românească (secolele XV—XIX)*, în SMIM, VII (1974), p. 223—242. **(N.S.)**

IMREH, Ştefan I. — N. 12 septembrie 1919, sat Sîncraiu, com. Ilieni, jud. Covasna. Studii secundare la Cluj şi Braşov, universitare la Cluj (1940—1944). Doctor în istorie (1944). Cercetător ştiinţific la Institutul de istorie din Cluj (1949—1969). Conferenţiar la Universitatea Babeş-Bolyai (din 1959).
II. — Contribuţii la istoria Transilvaniei în secolul al XVIII-lea şi în prima jumătate a secolului al XIX-lea. A aplicat în studiile sale metode moderne de investigaţie, abordînd direcţii noi de cercetare şi participînd la elaborarea unor importante lucrări de sinteză.
III. — *Székely falutörvények* (Legi rurale secuieşti), Cluj, 1947, 40 p.; *Despre începuturile industriei capitaliste din Transilvania în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, (Bucureşti), 1955, 92 p.; *Majorsági gazdálkodás a Székelyföldön a feudalizmus bomlásának idején* (Gospodăria alodială în Secuime în epoca destrămării feudalismului), Bucureşti, 1956, 162 p.; *A rendtartó székely falu* (Organizarea satului secuiesc în sec. XVII-XIX), Bucureşti, 1973, 341 p. + 4 pl.
— *Über die Fronarbeit der leibeigenen Bauern in Siebenbürgen am Ende des 18. Jahrhunderts*, în FVLK, VI (1963), p.139–151; *Contribuţii la problema utilizării forţei de muncă a iobagilor (1789—1792)*, în AIIC, VIII (1965), p. 127—172; *Contribuţii la studiul agriculturii transilvănene (1570—1610)*, în AMN, IV (1967), p. 153—185 şi VI (1969), p. 187—209 (în colaborare); *Un nou izvor pentru cunoaşterea vieţii satului din Transilvania la sfîrşitul secolului al XVIII-lea*, ibidem, V (1968), p. 215—226 (în colaborare). **(L.D.)**

IONAŞCU, Ion I. — N. 21 martie 1902, com. Tulnici, jud. Vrancea. Studii secundare la Focşani, universitare (1924—1927) la Bucureşti. Doctor în litere şi filozofie (1942) şi doctor docent în ştiinţe istorice (1970). Profesor secundar la Slatina, Buzău şi Bucureşti (1927—1948). Şef de lucrări la Institutul de istoria românilor (1942—

1948); cercetător științific principal, la Institutul de istorie (1948—1955). Director al Arhivelor Statului din București (1953—1956) și al Muzeului de istorie a municipiului București (1956—1959). Profesor la catedra de Istoria României a Facultății de istorie din București (din 1948). Membru al Asociației oamenilor de știință din România și al Societății de științe istorice. A participat ca raportor la numeroase congrese și reuniuni internaționale de specialitate. Două din lucrările sale au primit premiile Academiei Române în anii 1935 și 1939. Premiul de Stat (1952).

II. — Medievist cu îndelungată activitate în domeniul cercetării istorice. Studii de: istorie locală, privind disciplinele auxiliare ale istoriei (cronologie, genealogie), dedicate unor figuri de domnitori (Mihai Viteazul, Antonie vodă din Popești, Nicolae Mavrogheni etc.) sau personalități culturale (Stoica Ludescu, episcopul Luca al Buzăului etc.). A participat la elaborarea unor sinteze de istoria României. Editor de documente. În toate aceste lucrări, **I.I.** dovedește o mare pasiune pentru subiectele tratate și o grijă deosebită pentru fiecare amănunt.

III. — *Biserici, chipuri și documente din Olt*, I, Craiova, 1934, 272 p.; *Contribuții la istoricul m-rii Hurez*, Craiova, 1935, 191 p.; *Schitul Grăjdana-Buzău*, Buzău, 1936, LIV + 146 p. + arborele genealogic al fam. Cîrlova; *Material documentar privitor la istoria seminarului din Buzău*, București, 1937, XXII + 275 p. + 42 pl.; *Documente bucureștene privitoare la proprietățile m-rii Colțea*, București, 1941, X + 445 p. + 11 pl.; *Elemente de cronologie medievală românească*, în „Documente privind istoria României. Introducere" I, București, 1956, p. 387—663 (în colaborare); *Bucureștii de odinioară în lumina săpăturilor arheologice*, București, 1959 243 p. + 6 planuri + 120 pl.; *Universitatea din București, 1864—1964*, București, 1964, 77 p. + 11 pl. + il.; *Istoria medie a României, partea I-a (sec. X — sfîrșitul sec. XVI). Manual universitar*, București, 1966, 405 p. (în colaborare); *Relațiile internaționale ale României în documente, (1368—1900)*, București, 1971, 517 p. (în colaborare); *Mihai Viteazul*, București, 1975, 160 p. (în colaborare).

— *Despre logofătul Stoica Ludescu și paternitatea cronicii Istoria Țării Românești* în AUB, V (1956), p. 261—299: *Concluzii greșite în istoriografia burgheză despre domnia lui Nicolae Mavrogheni*, în „Studii", XV (1962), 1 p. 69—109; *Mihai Viteazul și autorii tratatului de la Alba Iulia*, în AIIC, V (1962), p. 111—144. **(N.S.)**

IONESCU, Gheorghe T. I. — N. 13 ianuarie 1914, com. Jilava-București. Studii superioare la București (1936). Asistent, lector și conferențiar la Facultatea de istorie din București (din 1944).

II. — Specialist în istoria medie a României și în studiul disciplinelor auxiliare (paleografie chirilică, diplomatică etc.). Lucrările sale se caracterizează printr-o atentă și meticuloasă analiză a izvoarelor și faptelor prezentate.

III. — *Contribuțiuni la cronologia domniei lui Mircea cel Bătrîn și a lui Vlad voievod în Țara Românească*, în „Materiale ale sesiunii științifice a Institutului pedagogic din București pe anul 1956", București, 1957, p. 263—286; *Contribuțiuni privind cronologia domniei lui Alexandru al II-lea Mircea în Țara Românească*, în „Din activitatea științifică a cadrelor didactice din Institutul pedagogic din București pe anul 1957", București, 1958, p. 257—283; *Date noi în legătură cu familia Anei Ipătescu* în „Studii", XIII (1960); 5, p. 105—120; *Contribuții la istoricul Universității din București după 1918*, ibidem, XVII (1964), 6, p. 1299—1324; *Întemeierea mănăstirii Curtea de Argeș, adevăr și legendă*, în BOR, 85 (1967), 7—8, p. 762—788; *Contribuții la cunoașterea așezămîntului cultural medieval mănăstirea Govora din județul Vîlcea*, în „Buridava", 1972, p. 57—122. **(N.S.)**

IONESCU, Grigore I. — N. 11 ianuarie 1904, com. Florești, jud. Prahova. Studii secundare la Ploiești, universitare — arhitectură la București (1930); specializare (1931—1932) privind istoria arhitecturii, conservarea și restaurarea monumentelor istorice în Italia, fiind membru al Școlii române din Roma. Doctor în arhitectură (1967) și doctor docent în științe (1969). Profesor universitar la Institutul de arhitectură din București, catedra de istoria arhitecturii în România (din 1934). Director al Direcției monumentelor istorice (1963—1966). Membru al Comisiei monumentelor istorice și al Institutului internațional al castelelor istorice. A participat ca raportor la reuniuni internaționale de specialitate. Distins cu premiile „Gh. Asachi" al Academiei Române (1939) și cel al Ministerului Învățămîntului (1962).

II. — Specialist în istoria arhitecturii pe teritoriul țării noastre, fiind pînă acum autorul singurei istorii a arhitecturii românești din cele mai vechi timpuri pînă în zilele noastre. Unele lucrări ale sale, traduse în limbi străine, ca și participările sale la diverse congrese și colocvii, au adus o contribuție de seamă la cunoașterea istoriei și valorii arhitecturii românești peste hotare.

III. — *Istoria arhitecturii românești*, București, 1937, 498 p.; *București. Ghid istoric*

şi artistic, Bucureşti, 1938, 418 p.; *Curtea de Argeş. Istoria oraşului prin monumentele lui*, Bucureşti, 1939, 201 p. + 6 pl.; *Bucarest, la ville et ses monuments*, Bucureşti, 1956, 309 p.; *Arhitectura populară românească*, Bucureşti, 1957, 245 p. + 7 pl. + 1 h.; *Istoria arhitecturii în România*, 2 vol., Bucureşti, 1963–1965; I = 540 p. + 8 pl.; II = 542 p. + 9 pl; *Arhitectura în România în perioada 1944–1969*, Bucureşti, 1969, 195 p.; 10 pl.; *Arhitectura populară în România*, Bucureşti, 1971, 99 p.; *Histoire de l'architecture en Roumanie. De préhistoire à nos jours*, Bucureşti, 1972, 589 p. + 3 h. **(N.S.)**

IONESCU, Matei I. — N. 23 iunie 1922, Bucureşti. Studii secundare şi superioare (1947) la Bucureşti. Asistent, cercetător principal, şef de sector la Institutul de istorie din Bucureşti (1953–1958). Bibliograf principal la Biblioteca Academiei (1959–1961). Şef de secţie la Muzeul de istorie a oraşului Bucureşti (1961–1964). Cercetător principal la Institutul de istorie „N. Iorga" (1964–1974). Secretar general de redacţie (1957–1958) apoi redactor şef adjunct al revistei *Studii* (1969–1971), redactor la *Revista muzeelor* (1964–1968). Membru al „ADIRI".
II. — Cercetări în sfera social politică privind a doua jumătate a secolului al XIX-lea şi primul deceniu al celui următor. A abordat aspecte ale relaţiilor internaţionale ale României, îndeosebi cele cu Italia. Activitate redacţională. Preocupări de muzeografie.
III. — *Despre însemnătatea şi urmările răscoalei din 1907*, în „Studii", X (1957), 2, p. 7–29; *Criza politică din martie 1907*, în „Studii şi referate privind răscoalele ţărăneşti din 1907", Bucureşti, 1957, p. 155–157; *La fin des corporations et les débuts des Chambres de Commerce et d'Industrie*, în RRH, VI (1967), 6, p. 881–905; *Aspecte externe ale domniei lui Al. I. Cuza în lumina documentelor italiene*, în „Studii", XXIII (1970), 3, p. 543–556; *Anciens amis de la Roumanie. À nouveau au sujet de Giovenale Vegezzi Ruscalla*, în RREI, 1970, 1 (7), p. 97–112. **(G.P.)**

IONESCU E. Mihail I. — N. 14 ianuarie 1948, Ploieşti. Studii secundare la Ploieşti, universitare la Bucureşti. Cercetător ştiinţific (din 1970) la Centrul de studii şi cercetări de istorie şi teorie militară.
II. — Istoric militar, specializat în istoria contemporană a României. Contribuţii la istoria politicii externe a ţării în ajunul şi în timpul celui de al doilea război mondial.
III. — *Preliminariile încheierii convenţiei militare balcanice (1934–1936)*, în „File din istoria militară a poporului român", Bucureşti, 1973, p. 143–160; *Insurecţia naţională antifascistă armată din România — eveniment strategic de mare însemnătate în desfăşurarea ultimului conflict mondial*, în RdI, XXVII (1974), 5, p. 683–696 (în colaborare); *Încheierea alianţei militare balcanice tripartite (1936)*, ibidem, 12. p. 1687–1705; *Naţional şi internaţional în mişcarea de rezistenţă şi în insurecţiile antifasciste din Europa*, în AI, XX (1974), 3, p. 46–58 (în colaborare); *Consideraţii privind poziţia corpului de generali români faţă de insurecţia naţională armată antifascistă şi antiimperialistă din august 1944 (rezultate preliminare ale unei cercetări)*, în RRSI III (1974), p. 225–236 (în colaborare); *Ultimul conflict mondial — desfăşurare şi consecinţe*, în RdI, XXVIII (1975), 5, p. 633–645 (în colaborare). **(T.U.)**.

IONESCU, Traian I. — N. 21 august 1919, com. Văculeşti, jud. Botoşani. Studii secundare la Tîrgu Mureş, superioare — drept şi istorie la Bucureşti. Ghid la Muzeul naţional de antichităţi, bibliotecar, profesor în învăţămîntul mediu. Cercetător ştiinţific la Institutul de istorie „N. Iorga" (din 1966). Membru al Societăţii de ştiinţe istorice.
II. — În preocupările sale au intrat probleme economice şi politice ale începuturilor epocii moderne. A adus unele clarificări şi puncte de vedere noi şi în problema relaţiilor externe ale României.
III. — *Hatişeriful din 1802 şi începutul luptei pentru asigurarea pieţii interne a Principatelor dunărene*, în SAI, I (1956), p. 37–78; *Noi mărturii asupra începuturilor relaţiilor dintre România şi Brazilia*, în „Studii", XXVI (1973), 6, p. 1263–1269; *L'échange maritime de marchandises entre les Principautés Danubiennes et la France durant la période 1829–1848*, în RRH, XIII (1974), 2, p. 269–284; *Misiunea lui Al. Gh. Golescu la Paris în 1848*, în RdI, XXVII (1974), 12, p. 1727–1746. **(D.M.)**

IONESCU, Gh. Vasile I. — N. 6 iunie 1921, com. Puchenii Mari, jud. Prahova. Studii universitare la Bucureşti. Doctor în istorie (1969). Asistent şi conferenţiar universitar (1950–1970) la Academia „Ştefan Gheorghiu". Profesor universitar, şef de catedră şi rector (din 1970) la Institutul pedagogic Suceava.
II. — Contribuţii privind istoria modernă şi contemporană, a vechii mişcări muncitoreşti şi socialiste ca şi a istoriei P.C.R. A participat la elaborarea unor culegeri tematice privind problemele unităţii muncitoreşti, lupta revoluţionară şi antifascistă din România în special în perioada interbelică şi revoluţia populară.
III. — *Alexandru Ionescu (Studiu şi antologie)*, Bucureşti, 1970, 254 p.; *Mişcarea*

muncitorească din Valea Prahovei (1880—1921), Bucureşti, 1971, 251 p.; 1933. *Luptele revoluţionare ale muncitorilor ceferişti şi petrolişti din România*, Bucureşti, 1971, 599 p. (coautor).

— *Greva lucrătorilor tipografi din Bucureşti (decembrie 1898—martie 1899)*, în „Din istoria luptelor greviste...", vol. I, Bucureşti, 1957, p. 63—79; *L'historiographie roumaine de la deuxième guerre mondiale*", în „Revue d'histoire de la deuxième guerre mondiale", nr. 70/1968, p.69-81; *Contribuţia comitetelor de Front unic muncitoresc în anii 1944—1947 la realizarea unităţii clasei muncitoare din România*, în „Studii", XX (1967), 1, p. 123—144 (în colaborare); *Activitatea desfăşurată în România pentru făurirea Frontului Unic Muncitoresc ca bază a unui larg front patriotic antifascist* în „Din lupta antifascistă pentru independenţa şi suveranitatea României", Bucureşti, 1971, p. 1—34; *Partidul Social-Democrat şi problema unităţii de acţiune a clasei muncitoare în anii 1944—1948*, în AI, XIX (1973), 3, p. 102—117; *Constituirea şi activitatea comitetelor de Front unic muncitoresc din întreprinderi în perioada aprilie-august 1944*, în „Studii", XXVII (1974), 4, p. 773—791 (în colaborare). **(I.C.)**

IONESCU DE LA BRAD, Ion I. — N. 24 iunie 1818, Roman—m. 16 decembrie 1891, Brad (Roman). Şcoala Trei Ierarhi şi Academia Mihăileană (1832—1837). Studii agronomice şi economice în Franţa (1838—1840). Călătorii de studii în Olanda, Belgia, Elveţia. Revine în ţară în 1840. Profesor la Academia Mihăileană (1841—1848). Participant la revoluţia de la 1848. Vicepreşedinte al Comisiei proprietăţii din Ţara Românească. Surghiunit, ajunge în Turcia. Membru în consiliul de agricultură şi director al şcolii imperiale de la San Stefano. Administrator al moşiilor lui Reşid paşa din Tessalia (1853—1854) unde înfiinţează şi o şcoală de agricultură; expert pentru exploatarea moşiilor sultanului (1856—1857). Revine în ţară în 1857. Profesor de agricultură la Bucureşti (1867—1870). În 1869 începe să exploateze moşia Bradu (Roman); deschide o şcoală de agricultură (1871), o fermă model pentru ţărani, alta pentru moşieri, o cultură arendăşească şi o grădină botanică. A scos foile: *Jurnal de agricultură (Foaie de agricultură practică)* (1859), *Ţeranul român* (1861—1863), *Gazeta satelor* (1869—1870). Membru corespondent (1871) şi membru de onoare (1884) al Academiei Române. Membru al Societăţii de medici şi naturalişti din Iaşi şi al Societăţii de statistică din Londra.

II. — Fondator al economiei rurale româneşti, democrat revoluţionar, susţinător fervent al cauzei ţăranilor. Cu o energie puţin obişnuită a militat pentru modernizarea agriculturii, pentru modificarea condiţiei ţăranului, pentru emanciparea şi împroprietărirea lui. A obţinut rezultate remarcabile la moşia sa de la Bradu. Partizan al liberului schimb, o vreme a înclinat spre protecţionism după ce a văzut efectele negative ale convenţiei comerciale cu Austro-Ungaria. Vasta experienţă a teoretizat-o în prelegeri, periodice de profil ca şi în recomandările de exploatare a moşiei Pantelimon, considerate de specialişti drept „proiectul de aur al agriculturii noastre în a doua jumătate a secolului al XIX-lea" (Amilcar Vasiliu). Alături de P.S. Aurelian şi Ion Ghica face trecerea de la socialismul asociaţionist la cooperaţia modernă în ţară noastră. Receptiv la cuceririle ştiinţifice europene, observator avizat, agronom plin de dinamism, **I.I.B.** a contribuit în mod plenar la prosperitatea economică a patriei sale.

III. — *Excursion agricole dans la plaine agricole de la Dobrodja*, Constantinopol, 1850, I + VIII + 128 p. + tab. + h.; *Povăţuiri pentru catagrafia Moldovei, precedate de oarecari elemente de statistică*, Iaşi, 1859, 97 p.; *Proiect de cultură pentru exploataţiunea moşiei Panteleimonul*, Bucureşti, 1865, 105 p. + 2 pl.; *Agricultura română din judeţul Dorohoi*, Bucureşti, 1866, VIII + XIX + 539 p.; *Agricultura română din judeţul Mehedinţi*, Bucureşti, 1868, 772 p.; *Agricultura română din judeţul Putna*, Bucureşti, 1869, 568 p.; *Agricultura română de la Brad*, Roman, 1886, VI + 1 pl. + 202 p.; *Viaţa mea de mine însumi*, Iaşi, 1889, 19 p.; *Opere*, I-II, 2 vol., Bucureşti, 1943, I. XXIII + 377 p. + VII; II. IV + 354 p. + VII (ediţie Gh. Ionescu Siseşti).

IV. — Bogdan-Duică, Gheorghe, *Viaţa şi opera întîiului ţărănist român, Ion Ionescu de la Brad, 1818—1891*, Craiova, 1922, 149 p.; Vasiliu Amilcar, *Ion Ionescu de la Brad*, Bucureşti, 1967, 239 p.; *Ion Ionescu de la Brad. Aniversarea a 150 de ani de la naştere*, Bacău, 1968, 421 p. + il. + tab.; *In memoriam Ion Ionescu de la Brad (1818—1891)*, Bucureşti, 1971, 299 p. + 1 pl. **(G.P.)**

IONESCU-GION, Gheorghe I.—N. 14 octombrie 1857, Piteşti — m. 29 iunie 1904, Bucureşti. Studii secundare şi universitare la Bucureşti; specializare la Paris şi Bruxelles. Doctor în litere. Profesor secundar; inspector şi secretar general în Ministerul instrucţiunii publice. Ziarist, cronicar şi autor dramatic. A ţinut numeroase conferinţe, care s-au bucurat de un mare succes de public. Membru corespondent al Academiei Române (din 1889).

II. — Publicist. Studiile sale istorice — depăşite azi ca informare şi interpretare —

au o mare putere de evocare a trecutului. În principala sa operă, *Istoria Bucureștilor*, a pus în circulație numeroase documente inedite și informații străine puțin cunoscute despre capitala patriei noastre, al cărui pitoresc a căutat să-l reînvie. I. Bogdan și N. Iorga au judecat cu multă asprime opera lui Ionescu-Gion, pe care l-au considerat un diletant istoric, lipsit de metodă științifică.
III. — *Ludovic XIV și Constantin Brîncoveanu. Studii asupra politicii franceze în Europa răsăriteană (1534—1688—1715)*, București, 1884, VIII + 444 p.; *Din istoria fanarioților*, București, 1891, 260 p.; *Portrete istorice*, București, 1894, 269, p.; *Istoria Bucureșcilor*, București, 1899, VI + 818 p.; *Din istoria Basarabilor*, București, 1903, 60 p.
IV. — Iorga N., *Manifestări nouă ale unei școale vechi*, în C.L. XXXVII (1903), p. 435—444; 626—641; Georgescu-Tistu N., *G.I. Ionescu-Gion*, în MIM, IV (1966), p. 407—418. **(N.S.)**

IONESCU-NIȘCOV, Traian I. — N. 20 martie 1898, sat Grăjdana, com. Tisău, jud. Buzău. Studii secundare la Buzău, superioare — filozofie, litere și drept la București. Doctor în filozofie al Universității din Praga. Profesor secundar. Lector la Universitatea și la Academia Superioară de Comerț din Praga. Cercetător principal la Institutul de istorie al Academiei. Membru al Asociației Slaviștilor din România. A participat cu comunicări la congrese și simpozioane din străinătate.
II. — Slavist. Studii minuțioase și interesante asupra relațiilor poporului român cu popoarele slave vecine. Editor de izvoare documentare.
III. — Colaborator la alcătuirea colecției „Documente privind istoria României", seria B., Țara Românească. —*300 de ani de la încheierea primului tratat de alianță dintre Moldova și Rusia*, în „Studii", IX (1956), 5, p. 107—116 (în colaborare); *Relații politice între Moldova și Rusia în timpul lui Vasile Lupu*, în „Relații româno-ruse în trecut", București, 1957, p. 3—30 (în colaborare); *Mișcarea revoluționară husită în istoriografia universală*, „Studii", XII (1959), 6, p. 153—179 și XIII (1960), 4, p. 269—297; *Documente slavo-romåne în Biblioteca națională din Sofia*, în „Romanoslavica" VIII (1963), p. 425—441; *Rumänisch-bulgarische feudale Beziehungen im XIV-ten u. XV-ten Jahrhundert*, în „Études Balkaniques", Sofia, V (1966), p. 177—206; *Contacts établies entre l'historiographie roumaine et tchèque dans le problème de la formation du peuple roumain, durant la seconde moitié du XIX-e siècle*, în „Romanoslavica", XVI (1968), p. 409—446; *Contribuții la o bibliografie cehoslovaco-română*, ibidem, XVII (1970), p. 719—729; *Unele aspecte din mișcarea de eliberare națională a bulgarilor în nordul Dunării*. între 1850—1870, în „Relații româno-bulgare de-a lungul veacurilor", București, I, 1971, p. 369—400. **(D.M.)**

IONESCU-SADI, Alexandru I. — N. 21 iunie 1873, Saint-Maurice Franța) — m. 20 septembrie 1926, București. Studii superioare — litere și filologie la București. Funcționar la Ministerul de Externe, la Ministerul Agriculturii și Domeniilor și la Academia Română. A făcut parte din echipa de bibliografi strînsă în jurul lui I. Bianu, fiind unul din cei mai apropiați colaboratori ai acestuia și totodată un inimos organizator de biblioteci.
II. — Activitatea sa științifică a fost orientată în direcția bibliografiei istorice, una din lucrările sale, consacrată bibliografiei periodicelor românești, impunîndu-se și astăzi drept model prin precizia și acuratețea ei științifică.
III. — *Bibliografia călătorilor străini în ținuturile românești*, București, 1916, 160 p. (cam o treime din manuscrisul, astăzi pierdut, al unei lucrări în care erau cuprinși călătorii străini dintre 1246 și 1859); *Publicațiile periodice românești*, tomul I (1820—1906), București, 1913 (în colaborare), XXXIII + 812 p. **(D.B.)**

IONIȚA, Elisabeta Adelaida I. — N. 23 iunie 1936, București. Studii secundare și universitare la București. Profesor în învățămîntul mediu (1960—1962), muzeograf și cercetător științific la Muzeul de istorie a Partidului Comunist, a mișcării revoluționare și democratice din România (din 1963).
II. — Preocupări privind istoria contemporană a României și istoria P.C.R. Contribuții la activitatea și lupta politică a femeilor și tineretului din România în perioada interbelică. Autoare a unor lucrări și articole de evocare a unor vechi militanți din mișcarea muncitorească revoluționară. A participat la întocmirea unor culegeri tematice legate de mișcarea revoluționară din România înainte și după 23 August 1944.
III. — *Ecaterina Arbore*, București, 1973, 83 p.; *Suzana Pîrvulescu*, București, 1973, 55 p. (în colaborare).
— *Date privind reprimarea mișcării revoluționare din România în perioada 1924—1929*, în SAI, XIV (1969), p. 147—156; *Activitatea organizației P.C.R. București oglindită în Muzeul de istorie a Partidului Comunist...*", în „București, materiale de istorie", t. IX (1972), p. 339—345; *Ideea de republică oglindită în documentele Muzeului de istorie a Partidului Comunist...*" în RM, 2/1973, p. 147—152; *Din tradițiile mișcării muncitorești și ale P.C.R. de edu-*

care și organizare a celor mai tinere vlăstare, în AI, XX (1974), 2,p. 102—111. **(T.U.)**

IONIȚĂ, Gheorghe I. I. — N. 24 aprilie 1937, București. Studii secundare și universitare (1960), la București. Doctor în istorie (1967). Cercetător științific (1960—1966) la Institutul de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R.; redactor (1964—1966), la revista *Anale de istorie*. Asistent (1966—1967), lector (1967—1972) și conferențiar (din 1972) la Facultatea de filozofie și la cea de istorie (din 1969) a Universității București. Membru în colegiul de redacție al *Revistei de istorie*, *Anale de istorie* și al altor publicații.
II. Specialist în istoria contemporană a României și în istoria P.C.R. Contribuții importante privind viața politică, lupta și rezistența antifascistă în perioada 1933—1944. Desfășoară o bogată și eficientă activitate publicistică pentru reliefarea luptei forțelor revoluționare și progresiste pentru apărarea independenței și suveranității naționale în epoca contemporană. Studii despre istoria perioadei de după 23 August 1944 și a desfășurării cu succes a revoluției socialiste în țara noastră.
III. — *Din trecutul de luptă al țărănimii hunedorene*, Deva, 1967, 412 p. (coautor); *Frontul Plugarilor*, București, 1970, 302 p. (în colaborare); *Pentru front popular antifascist în România*, București, 1971, 368 p.; *P.C.R. și masele populare (1934—1938)*, București, 1971, 376 p.; *Locotenent-colonel post mortem Nicolae Cristea*, București, 1971, 120 p.; *Intelectualii ieșeni în lupta antifascistă*, Iași, 1971, 260 p. (în colaborare); *Un veac de istorie a minerilor de pe Jiu*, București, 1971, 208 p. (în colaborare); *Maiorul postmortem Constantin Burcă*, București, 1972, 103 p.; *David Fabian*, București, 1972, 314 p. (în colaborare); *Gheorghe Gh. Niculescu-Mizil*, București, 1972, 400 p.; *Tradiții de solidaritate internațională ale Partidului Comunist Român*, București, 1973, 108 p. (în colaborare); *Clasa muncitoare — forța socială fundamentală a mișcării antifasciste din România*, București, 1974, 182 p. (în colaborare).
— *Documente privind rezistența antifascistă din România*, în AI, XV (1969), 4, p. 82—98; *Demascarea fascismului în scrierile social-politice ale lui Lucrețiu Pătrășcanu*, ibidem, XVI (1970), 6, p. 145—163; *Antifascismul maselor populare, călăuzite de P.C.R., factor hotărîtor în bararea ascensiunii fascismului în România pînă în vara anului 1940*, în „Partidul Comunist Român în viața social-politică a României, 1921—1944", București, 1971, p. 89—149; *Sindicatele din România în anii 1933—1940*, în „Cumidava", V (1971), p. 559—566; *Clasa muncitoare, forța socială fundamentală a istoriei contemporane a României*, în AI, XVII (1971), 5, p. 3—24; *Locul și rolul Partidului Comunist în opoziția politică din România anilor 1934—februarie 1938. Linia lui politică-tactică*, în „Studii" XXIV (1971), 3 p. 501—524; *De la Republica Populară la Republica Socialistă România*, în AUB, XXII (1973), 1, p. 99—106; *Probleme de istorie contemporană a României abordate de Nicolae Iorga în coloanele gazetei „România" din Cleveland (S.U.A.) în 1921—1924*, ibidem, XXII (1973), fasc. 2, p. 95—103; *Partidul Comunist Român — inițiatorul, organizatorul și conducătorul insurecției naționale armate antihitleriste și antiimperialiste din August 1944*, în RA, LI (1974), 3, p. 345—367 (în colaborare). **(I.C.)**

IONIȚĂ, Ion I. — N. 8 ianuarie 1936, sat Pogorăști, com. Răuseni, jud. Botoșani. Studii universitare la Iași (1954—1958); specializare la Saarbrücken (R.F.G.) (1969—1970). Cercetător și cercetător principal la Institutul de istorie și arheologie „A. D. Xenopol" Iași (din 1958). Membru al Societății de științe istorice din România.
II. — Arheolog. A studiat populațiile din sec. II-IV de pe teritoriul Daciei (carpi, sarmați și goți). Săpături la Băiceni, Miorcani și Văleni. Contribuții în problema culturii Sîntana-Cerneahov. A aplicat metode matematice la analiza unor descoperiri din cadrul acestei culturi.
III. — *Contribuții cu privire la cultura Sîntana de Mureș-Cerneahov pe teritoriul R.S. România*, în AM, IV (1966), p. 189—259; *Das Gräberfeld von Independența (Walachei). Zur relativen Chronologie und zu den Bestattungs-Beigaben und Trachtsitten eines Gräberfeldes der Sîntana de Mureș-Cernyachovkultur*, în „Saarbrücker Beiträge zur Altertumskunde", IX, Bonn, 1971; *Necropola daco-carpică de la Dumitreștii Gălății* (j. Iași) în AM, VI (1969), p. 123—135; *Așezarea de tip Sîntana de Mureș-Cerneahov de la Iași-Fabrica de Cărămizi*, ibidem, VII (1972), p. 267—306. **(C.P.)**

IORDACHE, Anastasie I. — N. 18 mai 1933, com. Seaca de Pădure, jud. Dolj. Studii secundare la Craiova, universitare la București. Doctor în istorie. Cercetător și cercetător științific principal la Institutul de istorie „N. Iorga".
II. — Specialist în istoria modernă a României. Contribuții marcante în problemele istoriei sociale și politice a României de la sfîrșitul secolului XIX și mai ales din primele decenii ale secolului XX.
III. — *Marea răscoală din 1907*, București, 1967 (în colaborare); *Viața politică în România, 1910—1914*, București, 1972, 367 p.;

Al. G. Golescu, București, 1974, 111 p. + il. — *Ecoul Comunei din Paris în publicațiile muncitorești socialiste din România (1871—1900)*, în RA, IV (1961), 2, p. 4—76 (în colaborare); *Lupta pentru reglementarea și legiferarea repaosului duminical. Legea din 1897*, în „Studii", XVII (1964), 2, p. 221—247; *Primele măsuri legislative pentru protejarea și încurajarea industriei naționale. Legea din 1887*, ibidem, XXV (1972), 1, p. 97—110; *La déclaration de neutralité de la Roumanie au commencement de la première guerre mondiale*, în RRH, XIII (1974), 1, p. 131—151; *Preliminariile declarării neutralității României după declanșarea primului război mondial*, în Rdl, XXVII (1974), 3, p. 385—398. **(D.B.)**

IORDĂNESCU, Aurel I. — N. 7 iunie 1911, Ploiești. Studii secundare și universitare (1929—1933) la București; specializare la Paris, la Școala normală superioară și Școala de înalte studii istorico-filologice (1936—1937). Doctor în istorie (1936). Profesor de liceu (1933—1971). Asistent la Institutul de istorie națională din București (1941—1942). Membru al Societății de științe istorice din România (din 1949), vicepreședinte al Societății (1968—1976). Profesor emerit (1966).
II. — Istoric cu o largă cultură clasică. Preocupări științifice orientate spre problemele imperiului roman și spre metodica științifică a învățămîntului istoriei.
III. — *Lusius Quietus*, București, 1941, 95 p. — *Observațiuni critice asupra cronicii lui Miron Costin*, în RIR, III (1933), p. 259—265; *Observațiuni asupra creștinismului dacoroman*, în „Revista clasică", XI-XII (1939—1940), p. 193—204; *Opera istorică a lui Constantin Giurescu*, în „În amintirea lui Constantin Giurescu", București, 1944, p. 29—59; *Hellenismul* în SAI, XVII (1972), p. 39—54; *Mithridates*, ibidem, XX (1972), p. 45—56; *Palmyra*, ibidem, XXII (1973), p. 38—51; *Războiul iugurthin*, ibidem, XXIV (1973), p. 49—64. **(Șt.Șt.)**

IORGA, Nicolae I. — N. 17 iunie 1871, Botoșani — m. 27 noiembrie 1940. Studii liceale la Botoșani și Iași; universitare (1889) la Iași. Profesor la liceul de băieți din Ploiești (1890). Își continuă studiile la Paris, unde obține titlul de diplomat al Școlii de înalte studii (1892), apoi la Berlin și Leipzig unde își ia doctoratul în filozofie (1893). Profesor suplinitor (1894) apoi titular (din 1895), de istorie medie, modernă și contemporană la Universitatea din București. A creat „Institutul de studii sud-est europene" (1914), Școala română din Franța (1920); Fondator al „Institutului de studii bizantine" și al „Institutului de istorie universală" (1937). Rector al Universității București (1929). A editat și condus numeroase ziare și reviste cum ar fi *Neamul Românesc* (1906), *Bulletin de l'Institut pour l'étude de l'Europe sud-orientale* (1914—1924), *Revue historique de sud-est européen* (1924), *Revista istorică* (1918) etc. Organizatorul primului Congres de bizantinologie (1924). Activitate politică. Unul dintre creatorii Partidului Naționalist Democrat (1910). Prim-ministru (1931—1932). S-a situat pe poziții net antihitleriste, ceea ce i-a atras ura Gărzii de Fier, fiind asasinat de membri ai acesteia. Membru corespondent (din 1898) și membru activ (din 1910) al Academiei Române. Doctor honoris causa al Universităților din Strasbourg (1919), Cernăuți (1920), Lyon (1923), Geneva (1926), Vilnius (1929), Oxford (1930), Paris (1931), Bratislava (1932), Roma (1933), Alger (1939) și al Facultății de teologie protestantă din Paris (1926). Membru corespondent al Academiei sîrbe (1908); membru de onoare la „R. Deputazione Veneta di Storia patria" (1911), membru corespondent la „Ateneo Veneto" (1912). Corespondent al Institutului Franței — Académie des Inscriptions et Belles Lettres (1919), al Academiei din Stockholm și al Academiei din Cracovia (1923), al Societății de Geografie din Lisabona (1926), la „Istituto Veneto" (1928), la Accademia dei Lincei, Roma (1930), la Academia Cehă (1931); membru asociat la Académie des Inscriptions et Belles Lettres (1932), la Institutul de studii bizantine din Atena (1933); membru corespondent al Academiei „San Lazzaro" din Veneția (1934), al Academiei poloneze (1935), al Academiei Stanislas din Nancy (1936); membru al Academiei de Istorie din Santiago de Chili (1937). Vicepreședinte al Comitetului Internațional de Științe istorice (1938).
II. — Activitatea istoriografică a lui **N.I.** căreia i-a închinat peste 50 de ani din viață și care se concretizează în cîteva mii de titluri (1003 volume, 12 755 articole, 4 963 recenzii) a cuprins toate domeniile istoriei României și a celei universale. Cu o pasiune neobosită, **N.I.** a cules din zeci de biblioteci și arhive străine numeroase documente și informații, menite să contribuie la o mai amplă cunoaștere a trecutului poporului român. Lucrările lui privitoare la Istoria Universală, a imperiului bizantin, a statelor balcanice, scrise în limbi străine de largă circulație, au avut un mare răsunet la vremea apariției lor. Concepînd istoria, ca și Nicolae Bălcescu, pentru care avea o deosebită prețuire, nu ca o înșirare seacă de date, ci ca un izvor de îndrumări vii, **N.I.** a căutat să facă din studierea trecutului — pe care, uneori l-a idealizat — o carte de învățătură pentru prezent, un mijloc de ridi-

care a conştiinţei naţionale. Datoria istoricului este — după **N.I.** — „de a lămuri pe ascultători asupra problemelor zilnice, asupra întrebărilor ce se prezintă înaintea fiecăruia, pentru că istoria este viaţa omenească, problemele de odinioară sînt problemele de acum, în altă formă, cu alţi oameni, aceiaşi umanitate se înduioşează şi se frînge; aceeaşi umanitate, cînd ajunsă la scopurile ei, cînd călcată în picioare şi strivită". Studii şi monografii largi a închinat **N.I.** istoriei agrare, economiei, armatei, şcolii, literaturii şi artei. Acestea aveau să se topească în sinteze ale istoriei românilor, care să ţină seama de totalitatea fenomenelor de viaţă individuală şi colectivă. Desigur multe dintre aprecierile lui **N.I.** în legătură cu fapte şi fenomene din trecutul nostru sînt azi depăşite de progresul firesc în ştiinţă, rămîne însă valabilă stabilirea de către el a liniilor unor ansambluri arhitecturale ale istoriei naţionale cu elemente de soliditate, de trăire veşnică. Nimeni n-a putut defini mai limpede ca **N.I.** ceea ce el numea *permanenţele istoriei româneşti*: ideea de continuitate pe acest teritoriu, tradiţia de rezistenţă a poporului român, lupta lui seculară pentru păstrarea fiinţei naţionale şi a libertăţii sociale, conştiinţa romanităţii şi a unităţii etnico-culturale, originalitatea civilizaţiei şi culturii româneşti, trăsăturile morale care au generat epopeea rezistenţei seculare a poporului român. **N.I.** a căutat să facă din cercetarea istoriei un mijloc de a cimenta unitatea politico-morală a statului nostru, de a întări legăturile de fraternitate între poporul român şi naţionalităţile conlocuitoare, între poporul român şi popoarele vecine. Datoria ştiinţei, după el, este „să facă să dispară toate acele prejudecăţi eronate care au înveninat viaţa politică a acestor popoare. Numai astfel se va putea realiza fraternitatea rodnică pentru civilizaţie a popoarelor, bazată pe respect reciproc". Vastă ca dimensiune şi problematică, importantă prin profunzimea ei, opera lui **N.I.** rămîne un măreţ monument al istoriografiei şi culturii româneşti de la sfîrşitul secolului al XIX-lea şi din prima jumătate a secolului al XX-lea.

III. — *Acte şi fragmente cu privire la istoria românilor*, 3 vol., Bucureşti, 1895—1897; *Manuscripte din bibliotecile străine relative la istoria românilor*, 2, vol., Bucureşti, 1898; *Studii istorice asupra Chiliei şi Cetăţii Albe*, Bucureşti, 1899; *Notes et extraits pour servir á l'histoire des croisades au XV-e siècle*, 6 vol., 1899—1916 (Paris I-III), Bucureşti (IV-VI); *Geschichte des rumänischen Volkes im Rahmen seiner Staatsbildungen*, 2 vol., Gotha, 1905; *Inscripţii din bisericile României*, 2 vol., Bucureşti, 1905—1908; *Istoria Românilor în chipuri şi icoane*, 2 vol., Bucureşti, 1905; *The Byzantin empire*, Londra, 1907; *Geschichte des Osmanischen Reiches*, 5 vol., Gotha, 1908—1913; *Der lateinische Westen und der byzantinische Osten in ihren Wechselbeziehungen während des Mittelalters*, Berlin, 1909; *Istoria armatei româneşti*, 2 vol., 1910, 1919; *Veneţia în Marea Neagră*, 3 vol., Bucureşti, 1914; *Histoire des roumains de Transylvanie et de Hongrie*, 2 vol., 1915—1916; *Formes byzantines et réalités balcaniques*, Bucarest-Paris, 1922; *Histoire de l'Art roumain ancien*, Paris, 1922; *Istoria comerţului românesc*, 2 vol. Bucureşti, 1925—1928; *Les arts mineurs en Roumanie*, Bucureşti, 2 vol., 1934—1936; *La place des Roumains dans l'histoire universelle*, 3 vol., Bucureşti, 1935—1936; *Istoria românilor*, 11 vol., Bucureşti, 1936—1939; *Etudes byzantines*, 2 vol., Bucureşti, 1939—1940.

IV. — B. Theodorescu, *Bibliografia istorică şi literară a lui N. Iorga, 1890—1934*, Bucureşti, 1935; *Bibliografia politică, socială şi economică a lui N. Iorga. 1890—1934*, Bucureşti, 1937; *Omagiu lui N. Iorga*, Craiova, 1921; *Închinare lui Nicolae Iorga, cu prilejul împlinirii vîrstei de 60 de ani*, Cluj, 1931; *Mélanges offerts à M. Nicolas Jorga par ses amis de France et des pays de langue française*, Paris, 1933; *N. Iorga: omul şi opera*, vol. editat de N. Grigoraş şi Gh. Buzatu, Iaşi, 1971; *N.Iorga, istoric al Bizanţului*. Culegere de studii îngrijite de E. Stănescu, Bucureşti, 1971; *Nicolas Iorga. L'homme et l'oeuvre*, culegere editată de D.M. Pippidi, Bucureşti, 1972. **(Şt.Şt.)**

IOSA, Mircea I. — N. 13 iulie 1926, sat Comoşteni, com. Gîngiova, jud. Dolj. Studii secundare la Rîmnicu Vîlcea, superioare (1953) la Bucureşti. Doctor în istorie (1970). Cercetător principal la Institutul de istorie „N. Iorga" din Bucureşti.

II. — Cercetările sale cuprind analiza situaţiei economice (agricultură, industrie) şi politice a României la sfîrşitul secolului al XIX-lea şi începutul celui următor.

III. — Coautor la volumele: *Mişcarea muncitorească din România*, Bucureşti, 1965; *Marea răscoală a ţăranilor din 1907*, Bucureşti, 1967; *Relaţii agrare şi mişcări ţărăneşti în România, 1908—1921*, Bucureşti, 1967, 630 p.

— *Dezvoltarea industriei în România între anii 1880—1914*, în SMIMod., III (1960), p. 351—429; *Legislaţia agrară din perioada 1907—1912 şi aplicarea ei*, în „Studii", XIX (1966), 2, p. 307—320; *Poziţia studenţilor faţă de răscoala ţăranilor din 1907*, ibidem, XX (1967), 2, p. 247—260; *Clasele şi păturile sociale la sfîrşitul secolului XIX şi începutul secolului XX*, ibidem, XXIV,

(1971), 2, p. 289—306; *N. Iorga și evenimentele anilor 1914—1918*, ibidem, 4, p. 691—700; *Notele politice ale lui Ion Bianu și însemnătatea lor*, ibidem, XXV (1972), 1, p. 111—124. **(G.P.)**

IRIMIA, Mihai I. — N. 25 octombrie 1942, com. Urecheni, jud. Neamț. Studii superioare la Iași (1960—1965). Muzeograf principal la Muzeul de arheologie din Constanța (1966). Membru al Societății de studii clasice din R.S. România.
II. — Arheolog, cu o activitate susținută în domeniul cercetării Dobrogei preromane. Contribuții cu privire la istoria și cultura traco-getică a Sciției Minor.
III. — *Cimitirele de incinerație geto-dacice de la Bugeac-Ostrov*, în „Pontica", I (1968), p. 193—234; *Cuptoarele romano-bizantine de ars ceramică de la Oltina*, ibidem, p. 379—408; *Descoperiri noi privind populația autohtonă a Dobrogei și legăturile ei cu coloniile grecești (sec. V-I î.e.n.)*, ibidem, VI (1973), p. 7—71; *Cercetările arheologice de la Rasova-Malul Roșu*, ibidem, VII (1974), p. 75—137. **(C.P.)**

ISCRU, Gheorghe I. — N. 1 ianuarie 1938, com. Dobrețu, jud. Olt. Studii superioare la București (1963). Doctor în istorie (1972). Asistent la Facultatea de istorie, București (din 1965). Membru al Societății de științe istorice din R.S. România.
II. — Modernist. Cercetări asupra istoriei învățămîntului în general, a celui rural în particular.
III. — *Contribuții privind învățămîntul la sate în Țara Românească pînă la jumătatea secolului al XIX-lea*, București, 1975, 243 p.; — *Fuga țăranilor — forma principală a luptei împotriva exploatării în veacul al XVIII-lea, în Țara Românească*, în „Studii", XVIII (1965), 1, p. 125—146; *Un dregător mai puțin cunoscut: ispravnicul de „ungureni" în Țara Românească*, în RA, XI (1968), 1, p. 35—52. **(G.P.)**

ISTRATI, Corneliu I. — N. 26 martie 1928, sat Toporăști, com. Pungești, jud. Vaslui. Studii secundare la Huși, universitare la Iași (1951). Cercetător principal la Institutul de istorie „A.D. Xenopol" din Iași.
II. — Modernist; preocupări în sfera istoriei economice și sociale din secolul al XVIII-lea și prima jumătate a secolului al XIX-lea. A aprofundat o serie de aspecte legate de relațiile de producție din agricultura Moldovei. Editor de documente.
III. — Colaborare la volumul: *Documente privind relațiile agrare în secolul al XVIII-lea. II. Moldova*, București, 1966, 794 p. — *Știri noi despre atitudinea micii boierimi moldovene față de Regulamentul Organic*, în SCSI, IX (1958), 1—2, p. 142—149; *Despre diferențierea țărănimii clăcașe în regiunea de munte a Moldovei la sfîrșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea*, ibidem, XII (1961), 1—2, p. 117—132; *Știri despre documente moldovenești în Transilvania la 1819*, în RA, X (1967), 2, p. 181—186; *Agicultura într-o gospodărie boierească din Moldova la mijlocul secolului al XVIII-lea*, în „Cercetări agronomice în Moldova", III (1970), 2, p. 138—147; *Despre gospodăria moșierească în regiunea de munte a Moldovei la mijlocul secolului al XIX-lea*, în AIIAI, VIII (1971), p. 245—260; *Lupta țăranilor dorneni împotriva stăpînirii boierești*, ibidem, IX (1972), p. 195—303; *Cu privire la exportul de grîne din Moldova în anii 1830—1831*, ibidem, X (1973), p. 199—215. **(G.P.)**

IZSÁK, Sámuel I. — N. 20 decembrie 1915, Tîrgu Mureș. Studii liceale la Timișoara, universitare la Bologna și Cluj (1947). Asistent, șef de lucrări, conferențiar (din 1964) la Catedra de Istoria medicinii de la Institutul de medicină și farmacie din Cluj. Membru al Societății de istoria medicinii și farmaciei din R.S.R., al Societății internaționale de istoria medicinii din Paris, al Academiei internaționale de istoria farmaciei din Haga. Membru onorific al Academiei italiene de istoria farmaciei din Pisa. Laureat al premiului de Stat (1957). Premiul Ministerului Învățămîntului (1964).
II. — Istoric al medicinii și farmaciei românești și universale. Elev și urmaș al prof. V.L. Bologa. În cercetările și lucrările sale abordează următoarele domenii: medicina și farmacia iluministă românească, medicina în timpul feudalismului din Transilvania, învățămîntul medical din Cluj, medicina și mișcarea socialistă din țara noastră, istoria farmaciei românești și universale, legăturile medicale romåno-maghiare etc.
III. — *Aspecte din trecutul medicinii românești*, București, 1954, 133 p.; *Contribuții la istoria medicinei în R.P.R.*, București, 1955, 388 p. (coautor); *Din trecutul legăturilor medicale romåno-maghiare*, București, 1956, 190 p.; *Istoria medicinii*, București, 1963, 267 p. (coautor); *Studii și cercetări de istoria medicinii și farmaciei din R.P.R.*, București, 1962, 310 p.; *Istoria medicinii românești*, București, 1972, 565 p. (coautor). **(V.V.)**

IZVORANU, Constantin I-III—Sec. XVIII-XIX. Cronicar. Autor al *Istoriei lui Tudor*, relatare asupra evenimentelor din 1821. Nepotul vătafului Iancu Enescu, unul din apropiații lui Tudor Vladimirescu. Tînăr în timpul evenimentelor revoluționare, a fost numit zapciu, funcție pe care și-a păstrat-o și la începutul ocupației otomane. În relatarea sa, scrisă de pe poziții de boiernaș, are și aprecieri pozitive față de conducătorul „adunării norodului". **(D.B.)**

J

JAKAB, Elek I. — N. 13 februarie 1820, sat Gălăteni, com. Păsăreni, jud. Mureş — m. 22 iulie 1897, Budapesta. Studii la Cristuru Secuiesc şi la Cluj, terminînd jurisprudenţa. Funcţionar. Participant activ la revoluţia de la 1848—1849 din Transilvania. Observator la Adunarea naţională română de la Blaj, despre care prezintă şi publică un raport obiectiv. În timpul revoluţiei a redactat *Kolozsvári Hiradó* (Vestitorul clujean). Şeful arhivelor transilvănene din Cluj (din 1854); se stabileşte din 1874 la Budapesta. Membru corespondent (din 1870) şi titular (din 1889) al Academiei maghiare de ştiinţe.
II. — Publicist. În preajma revoluţiei de la 1848, în numeroase articole, se ridică împotriva asupririi sociale şi naţionale la care erau supuşi românii. Studii privind istoria şi situaţia românilor de pe pămîntul crăiesc. Opinia publică românească a timpului a urmărit cu atenţie aceste lucrări şi la adunarea din 30 august 1875 ţinută de ASTRA la Reghin, **J.E.** este ales membru de onoare al „Asociaţiei". Lucrarea lui: *Der Kampf der Sachsen für die Überreste des Feudalwesens in Siebenbürgen* a fost cumpărată de ASTRA de la autor şi tradusă în limba română. **J.E.** a fost primul care a făcut cunoscut opiniei publice ungare memorialul românesc din 1881. A publicat o serie de studii despre Gh. Şincai, Ioan Dragoş etc. şi a popularizat în revistele vremii rezultatele istoriografiei române.
III. — *Kolozsvár története* (Istoria Clujului), vol. I-III, Pesta, 1870; *A királyföldi viszonyok ismertetése* (Prezentarea situaţiei de pe pămîntul crăiesc), vol. I-II, Pesta, 1871—1876; *Der Kampf der Sachsen für die Überreste des Feudalwesens in Siebenbürgen*, Budapesta, 1874; *Tanulmányok Erdély XVIII — századi történetéből* (Studii privind istoria Transilvaniei în secolul al XVIII-lea), Budapesta, 1877; *Udvarhely vármegye története a legrégibb időktől 1848-ig* (Istoria comitatului Odorhei de la cele mai vechi timpuri pînă la 1848), Budapesta, 1901 (în colaborare).
IV. — Gál Kelemen, *Jakab Elek életésés jellemrajza* (Schiţa vieţii şi a trăsăturilor lui **J.E.**), Cluj, 1938. **(L.D.)**

JAKÓ, Sigismund Paul I. — N. 2 septembrie 1916, sat Roşiori, com. Diosig, jud. Bihor. Studii secundare la Hajdúböszörmény (Ungaria), universitare la Budapesta. Doctor în istorie (1940). Doctor docent (1960). Arhivist la Arhivele statului din Budapesta (1940—1941), arhivist (1941—1946) şi apoi director (1947—1949) la Arhiva Muzeului ardelean din Cluj. Asistent (1942—1944) şi profesor universitar (din 1944) la Universitatea din Cluj. Membru al Academiei de ştiinţe sociale şi politice a R.S. România (din 1970).
II. — Medievist. Contribuţii valoroase la dezvoltarea ştiinţelor auxiliare istoriei, în special a paleografiei latine, codicologiei, diplomaticei, criticii izvoarelor, sigilografiei, filigranologiei şi arhivisticii. Editor al izvoarelor documentare privind istoria medievală a Transilvaniei. Aport însemnat în elucidarea unor probleme ale istoriei culturii medievale, ale istoriei cărţii şi tiparului. Preocupări sistematice privind istoria bibliotecilor şi istoria naţionalităţii maghiare din România. Activitate didactică multilaterală.
III. — *A gyalui vártartomány urbáriumai* (Urbariile cetăţii Gilăului), Cluj, 1944, 586 p. + 6 planşe + 1 hartă; *A magyarpataki és kalini hamuzsirhuta története* (Istoricul manufacturilor de potasă din Călin şi Valea Ungurului), Bucureşti, 1956, 103 p. + 1 hartă; *Scrierea latină în evul mediu*, Bucureşti, 1971, 184 p.+52 planşe şi 40 p. (în colaborare); *Erdélyi féniks. Misztótfalusi Kis Miklós öröksége* (Viaţa şi opera lui **K.M.**), Bucureşti, 1974, 584 + 19 facs.

— *Organizația cancelariei voievodale ardelene la începutul secolului al XVI-lea*, în „Hrisovul", VI (1946), 2, p. 111—148; *Les debuts l'écriture dans le couches laiques de la société féodale en Transylvanie*, în NEH, I (1955), p. 209—223; *Paleografia latină cu referire la Transilvania*, în DIR. „Introducere", vol. I, București, 1956, p. 159—229 + 50 facsimile; *Sigilografia cu referire la Transilvania pînă la sfîrșitul secolului al XV-lea*, ibidem. Introducere, vol. II, București, 1956, p. 559—619 + 14 facsimile; *Az otthon és művészete a XVI-XVII. századi Kolozsváron* (Casa și decorația ei interioară în Clujul secolelor XVI-XVII) în „Kelemen Lajos emlékkönyv" (Omagiu lui **K.L.**), Cluj, 1957, p. 361—393; *Az erdélyi papirmalmok feudaálizmuskori történetének vázlata* (Schița istorică a morilor de hîrtie din Transilvania în epoca feudală), în SUBB, 1962, 2, p. 59—81; 1964, 1, p. 55—92 + 79 facsimile; *Tipografia din Sibiu și locul ei în istoria tiparului românesc din secolul al XVI-lea* în AIIC, VII (1964), p. 97—115; *Bibliofilia lui T. Cipariu*, ibidem, X (1967), p. 129—171; *Filigrane transilvănene din secolul al XVI-lea*, în SUBB, 1968, 1, p. 3—19; *Beiträge zu den Beziehungen des rumänischen kulturellen Lebens mit der deutschen Frühaufklärung*, în RRH, VIII (1969), 3, p. 673—686. **(L.D.)**

JORDÁKY, Ludovic I. — N. 6 septembrie 1913, Cluj — m. decembrie 1964, Cluj. Studii secundare și universitare la Cluj. Doctor în istorie. Profesor universitar (1945—1947; 1952—1956) apoi cercetător științific principal (din 1956) la Institutul de istorie din Cluj.

II. — Sociolog. Studii privind istoria mișcării muncitorești și socialiste internaționale și românești, istoria culturii, a presei democratice și socialiste. Reprezentant al aripii de stînga din Partidul social-democrat. **J.L.** desfășoară, încă înainte de 1944, o vastă activitate de răspîndire a cunoștințelor istorice și sociologice, promovînd cu fermitate concepția materialist-istorică și dialectică.

III. — *Spanyolország* (Spania), Cluj, 1939, 240 p.; *A spanyolországi munkásmozgalom* (Mișcarea muncitorească din Spania), Cluj, 1939, 40 p.; *A tudományos szocializmus Franciaországban* (Socialismul științific în Franța), Cluj, 1945, 96 p.; *Horea, Cloșca és Crișan*, Cluj, 1945, 16 p.; *A márciusi ifjúság* (Tineretul din martie 1848), Cluj, 1945, 150 p.; *Werbőczy és Martinuzzi* (Werbőczi și Martinuzzi), Cluj, 1945, 40 p.; *Az erdélyi társadalom szerkezete* (Structura societății transilvănene), Cluj, 1946, 20 p.; *Szocializmus és történettudomány* (Socialismul și știința istorică), București, 1974, 420 p. — *Greva generală din octombrie 1920 în orașul Cluj*, în AIIC, III (1960), p. 315 346; *Documente privind greva generală din 1920 în orașul și regiunea Cluj*, în AMN, II (1965), p. 545—564; *Figura lui Lenin în presa din Transilvania între 1917—1924*, ibidem, VIII (1971), p. 357—370. **(L.D.)**

JOSAN, Nicolae I. — N. 7 decembrie 1943, com. Blandiana, jud. Alba. Studii medii la Orăștie, universitare (1966) la Cluj. Muzeograf la „Muzeul Unirii" din Alba Iulia (din 1967). Membru al Societății de științe istorice.

II. — Cercetător al istoriei moderne a României. A investigat problematica mișcării naționale românești la sfîrșitul sec. XIX și începutul lui XX, cu deosebire în vremea Memorandumului și a desăvîrșirii unificării statului național român.

III. — *Mișcarea memorandistă în comitatul Alba de Jos*, în „Apulum", IX (1971), p. 347—376; *Contribuții la cunoașterea vieții și activității memorandistului Rubin Patiția* (1841—1918), ibidem, X (1972), p. 513—552; *Însemnările lui Rubin Patiția despre anii 1848—1849, în Munții Apuseni*, ibidem, XI (1973), p. 489—502; *Adrese de aderență la cauza memorandistă în colecțiile Muzeului de Istorie Alba Iulia*, ibidem, XII (1974), p. 431—448; *Contribuții documentare privind activitatea Partidului Național din Transilvania în primii ani ai secolului al XX-lea* (1901—1905), ibidem, XIII (1975), p. 449—478. **(P.T.)**

JUHÁSZ, István I. — N. 16 aprilie 1915, Aiud. Studii medii Aiud, superioare la Cluj, București și Sibiu. Doctor în filozofie și teologie (1940). Cercetător la Institutul de cercetări științifice al Universității din Cluj (1940—1947). Profesor universitar la Institutul teologic reformat din Cluj (din 1948), desfășurînd o activitate bogată în cadrul unor organisme naționale și internaționale de pace, înțelegere și colaborare între popoare.

II. — Influența reformei la românii din Transilvania, legăturile dintre biserica ortodoxă și cea reformată în secolele XVI-XVII, reflectarea diferitelor curente protestante europene în viața spirituală transilvăneană constituie obiectul cercetărilor desfășurate de **J.I.**

III. — *A reformáció az erdélyi románok között* (Influența reformei la românii din Transilvania), Cluj, 1940; *Der Einfluss Karl Barths auf die Theologie der Reformierten Kirche in Rumänien*, în „Evangelische Theologie", Göttingen, 1970; *Von Luther zu Bullinger*, în „Zeitschrift für Kirchengeschichte", Stuttgart, 1970; *Reformed-Ortodox theological working group in Roumania*, în „The Reformed and Presbyterian World", Geneva, 1970. **(L.D.)**

K

KÁDÁR, József I. — N. 24 ianuarie 1851, com. Moldovenești, jud. Cluj — m. 1939. Studii secundare la Cluj, universitare (1876) la Budapesta. Profesor de latină, istorie și geografie la școala medie din Dej.

II. — Cercetează tradițiile istorice locale, mișcările populare, evenimentele revoluției de la 1848—1849 în părțile Dejului. Opera lui principală rămîne monografia în mai multe volume a comitatului Solnoc-Dăbîca.

III. — *A deési evangélikus református egyházközség története*, (Istoria bisericii reformate din Dej), Dej, 1882, 282 p; *Belső-Szolnok és Dobokamegye története 1848—49-ben* (Istoria comitatelor Solnoc interior și Solnoc-Dăbîca în 1848—49), Dej, 1890, 231 p; *Szolnok-Doboka vármegye nevelés-és oktatás-ügyének története 1800—1896* (Istoria învățămîntului în comitatul Solnoc-Dăbîca 1800—1896), Dej, 1896, VIII + 587 p.; *Szamosújvár szabad királyi város, a vár és uradalom története* (Istoria orașului liber regesc Gherla, a cetății și a domeniului Gherla), Dej, 1903, *Szolnok-Doboka vármegye monographiája* (Monografia comitatului Solnoc-Dăbîca), vol. I-VIII, Dej, 1900—1905; *Szék város nagyközség története* (Istoria tîrgului Sic), Dej, 1904 **(L.D.)**

KARÁCSONYI, János I. — N. 15 decembrie 1856, Gyula (Ungaria) — m. 1 ianuarie 1929, Oradea. Studii superioare la Budapesta. Profesor la liceul din Oradea și la Facultatea de teologie a Universității din Budapesta (1904—1905). Canonic (din 1905) și episcop (din 1923) la Oradea.

II. — Medievist. Contribuții despre istoria medie a Ungariei, a bisericii catolice și a regiunii Bihorului. În lucrările sale de interpretare a promovat idei clericalo-conservatoare. A elaborat ediții de izvoare și lucrări avînd la bază o serioasă pregătire în domeniul științelor auxiliare istoriei ca: paleografia, latina, diplomatica etc., care din punct de vedere al exactității informației rămîn valabile și azi. Membru corespondent (din 1896) și titular (din 1904) al Academiei maghiare de știință.

III. — *A székelyek eredete és Erdélybe való települése* (Originea secuilor și așezarea lor în Transilvania) în seria „Értekezések a történeti tudományok köréből" (Comunicări de istorie , vol. XX, nr. 3, *Az árgyesi püspökség* Episcopatul de la Argeș , în „A Szent-István Társulat Tudományos és Irodalmi Osztályának felolvasó üléseiből (Comunicările ținute în secția științifică și literară a Societății Sf. Ștefan), nr. 53; *A hamis-hibáskeletü és keltezetlen oklevelek jegyzéke 1400-ig* (Lista documentelor false, cu datare greșită și nedatate pînă la 1400), Budapesta, 1902; *Orosz szláv lakosok Erdélyben* (Locuitorii slavi-ruși în Transilvania), Lugoj, 1926; *Regestrum Varadinense examenum ferri candentis ordine chronologico digestum, descripta effigie editionis a 1550 illumstratum sumptibusque Capituli Varadinensis lat. rit. curis et laboribus*, Joannis Karácsonyi et Samuelis Borovszky editum, (Budapesta), 1903. **(L.D.)**

KARADJA, Constantin I. — N. 12 octombrie 1889, Haga — m. 1950, București. Studii superioare la Cambridge. Diplomat și funcționar superior în Ministerul de externe. Membru de onoare al Academiei Române (din 1946).

II. — Bibliograf. Pasionat căutător de rarități: incunabule, relații de călătorie, steaguri vechi etc. prin bibliotecile și muzeele din străinătate. Editor de izvoare istorice.

III. — *Delegații din ț ra noastră la Conciliul din Constanța (în Baden) în anul 1415*, București, 1927, 33 p. + 9 pl. (extras din AARMSI, s. III., t. VII, 1927); *Documentele moșiilor cantacuzinești din Bucovina*, Vălenii de Munte, 1931, 77 p. + 1 facs. + 1 tab. (extras din BCI, X, 1931 — în colaborare); *Poema lui Michel Beheim despre cruciadele împotriva turcilor din anii 1443*

și 1441, publicată după manuscrisele Pal. Germ. 334 și 312 din Biblioteca Universității de la Heidelberg, Vălenii de Munte, 1936, 59 p. + VII pl. (extras din BCI. XV, 1936). **(N.S.)**

KÁROLYI, Dénes I. — N. 1 mai 1928, Reșița. Studii secundare la Timișoara și Aiud, universitare la Cluj. Preparator la Universitatea din Cluj (1953—1954) apoi cercetător științific la Institutul de istorie și arheologie din Cluj (din 1954).
II. — Contribuții în istoria Transilvaniei în epoca modernă. Preocupări privind cunoașterea mișcărilor antihabsburgice în perioada neoabsolutistă.
III. — *Székely vértanúk.* 1854 (Martiri secui. 1854), București, 1975, 242 p.
— *Mișcările antihabsburgice din Transilvania de sub conducerea lui Makk-Gál. 1849—1854*, în „Studii", VIII (1955), 4, p. 67—85; *Contribuții la istoria construcțiilor de căi ferate în Banat (1856—1914)* în „Banatica", II (1973), p. 201—217; *Activitatea revoluționară a lui N. Bălcescu din vara anului 1849 în sursele maghiare*, în AIIC, XVI (1973), p. 393—403; *Adunările românilor din Cluj, Abrud, Cîmpeni și Bistra în primăvara anului 1848*, ibidem, XVII (1974), p. 118—135. **(L.D.)**

KELEMEN, Lajos I. — N. 30 septembrie 1877, Tîrgu Mureș — m. 29 iulie 1963, Cluj. Studii secundare și universitare (1901) la Cluj. Profesor la „Colegiul unitarian" (1907—1918) și arhivar la Muzeul ardelean (din 1918) din Cluj. Membru de onoare al Academiei maghiare de științe (1938).
II. — Istoric și arhivar cu o orientare pozitivistă. Editor de izvoare. Studii consacrate istoriei economice, social-politice și îndeosebi culturii din Transilvania.
III. — *Az Erdélyi Múzeum Egyesület multja és jelenje* (Trecutul și prezentul Asociației Muzeului ardelean), Cluj, 1909, 172 p.; *Báró Bánffy Jánosné Wesselényi Józéfa bárónö emlekirata 1848—1849-iki élményeiről* (Memoriile Josefinei Wesselényi, soția baronului Bánffy János despre întîmplările din 1848—1849), Cluj, 1931, XI + 84 p.; *Az Erdélyi Múzeum Egyesület története* (Istoria Asociației Muzeului ardelean), Cluj, 1942, 172 p.
— *Erdély, leirása 1639-böl* (Descrierea Transilvaniei din 1639, în „Földrajzi Közlemények" (Comunicări de geografie), 1907 p. 59—71; *Müvészeti adatok az Erdélyi Múzeum Egyesület iromány tárában* (Informații de istoria artei în colecția de manuscrise a Asociației Muzeului ardelean), în „Müvészet", 1912, p. 218—227; *Biserica Sf. Mihail din Cluj*, în „Boabe de grîu", 1933, p. 129—137; *Erdélyi magyar templomi karzat-és mennyezetfestmények a XVII századból* (Picturi pe plafoanele bisericilor ungurești transilvănene din secolul al XVII-lea, în *Az Erdélyi Tudómányos Intézet Evkönyve* (Anuarul Institutului științific ardelean), 1945, p. 156.
IV. — Szabó T. Attila, Magyari Sándor, *Kelemen Lajos életrajzi adatai és tudományos munkássága* (Datele biografice ale lui K.L. și activitatea lui științifică), în „Emlékkönyv Kelemen Lajos születésének nyolcvanadik évfordulójára" (Volum omagial cu prilejul aniversării a 80 de ani de la nașterea lui **K.L.**), București, 1957, p. 630—650. **(L.D.)**

KEMÉNY, János I. — N. 14 decembrie 1607, com. Bichiș, jud. Mureș — m. 22 ianuarie 1662. Carieră militară sub Gabriel Bethlen, ajungînd în timpul celor doi Gh. Rákóczi comandant de oști și membru în consiliul princiar. Bun cunoscător al problemelor privind relațiile Transilvaniei cu Moldova și Țara Românească. Comandantul oștilor transilvănene care l-au sprijinit pe Matei Basarab împotriva lui Vasile Lupu și au participat la înăbușirea răscoalei populare din Țara Românească în 1655. Principe al Transilvaniei (1661—1662); neobținînd confirmarea Porții, a recurs la ajutorul militar al împăratului Austriei, Leopold I. Mihai Apafi I însă, sprijinit de majoritatea nobilimii transilvănene și susținut de Poartă, a cîștigat bătălia de la Seleușul Mare, **K.J.**. murind în luptă.
II. — Memoriile lui reprezintă un bogat izvor de informare atît pentru istoria Transilvaniei cît și în privința unor întîmplări din Moldova și Țara Românească.
III. — **IV.** *Kemény János önéletírása és válogatatt levelei* (Memoriile și scrierile alese ale lui **K.I.**), Budapesta, 1959; Neagoe Popea, *Memoriile lui Kemény János. Traducerea și adnotarea pasagiilor privitoare la români*, București, 1900, 60 p. **(L.D.)**

KEMÉNY, József I. — N. 11 septembrie 1795, sat Grind, com. Lăpugiu, jud. Hunedoara — m. 12 septembrie 1855. Funcționar gubernial; din 1835 în opoziția liberală din dieta Transilvaniei. Membru de onoare al Academiei maghiare de științe (din 1831) și membru titular al Academiei imperiale de știință din Viena.
II. — Studii privind subiecte de istorie politică, socială, culturală a dreptului feudal din Transilvania și Ungaria în secolele XV-XVII. S-a ocupat de mișcarea de Reformă pe plan european. Contribuții despre istoria românilor din Transilvania.
III. — *Notitia Historico-Diplomatica Archivi et Liberalium Capituli Albensis Transilvaniae*, vol. I—II, Cibini, 1836, I, 375 p.; II 375 p; *Erdélyország Történetei Tára* ... (Magazinul istoric al Țării Transilvaniei...) vol. I—II, Cluj, 1837—1845 (în colaborare);

Deutsche Fundgruben der Geschichte Siebenbürgens, vol. I—II, Cluj, 1839—1840, I, 382 p., II, 309 p.

Kritische Beurtheilung jener angeblich römisch-dacischer Münzen, în Anton Kurz „Magazin", Brașov, I (1844), p. 1—14; *Die alteste Papiermühlen des Auslandes, Ungarns und Siebenbürgens und die Papierzeichen*, ibidem, II, p. 134—162; *Über die ehemalige Knesen und Kanesiate der Walachen in Siebenbürgen*, ibidem, II, p. 286—339; *Mihály vajda jellemét és tetteit hitelesen érdeklö okmányok 1600 és 1601-ból*" (Acte referitoare la faptele și caracterul lui Mihai Viteazul), în „Magyar Történelmi Tár", vol. III (1857), p. 119—188;

IV. — Veress Endre, *Gróf Kemény József (1795—1855)*, Cluj, 1935, 118 p. **(L.D.)**

KIRILEANU, Gh. T. **I.** — N. 25 martie 1872, sat Holda, com. Broșteni, jud. Suceava — m. 13 noiembrie 1960, Piatra Neamț. Studii secundare la Fălticeni, Piatra Neamț și Iași, superioare—litere și drept la Iași (1895—1900). După ce ocupă pentru scurt timp diverse posturi în învățămînt și magistratură, devine conducătorul Bibliotecii palatului regal (1906—1930), apoi al Bibliotecii Fundației culturale Ferdinand I din Iași (1930—1935). Membru de onoare al Academiei Române (1948).

II. — Cercetător al istoriei și vechii culturi românești. Cărturar în deplinul înțeles al cuvîntului, a adunat în biblioteca sa cca 30 000 de volume, donate apoi orașului Piatra Neamț. A lăsat o operă variată, bogată și valoroasă, care cuprinde ediții de texte, culegeri de folclor, studii și cercetări privind monumente ale artei medievale și personalități ale culturii naționale (îndeosebi M. Eminescu și I. Creangă). Despre lucrarea sa „Descrierea moșiei regale Broșteni" (în colaborare cu A. Popovici), Iorga scria: „Sînt acolo știri istorice, note despre gospodăria veche și cea nouă, elemente de limbă și cultură, cu totul necunoscute. Limba e cea a scrisului lui Creangă". Caracterizare valabilă pentru întreaga-i operă.

III. — Ion Creangă, *Opere*, Ediție critică, cu note, variante și glosar, București, 1939.

— *Eminescu revizor școlar al județelor Iași și Vaslui (1875—1876)*, în „Almanahul învățătorilor și învățătoarelor", III (1903), p. 46—53; *Însemnări istorice de pe cărți vechi bisericești (Buhuși)*, în CL, 1923, p. 44—52; *Dăslușire. O scriere inedită a lui Zilot Românul*, în RIR, XI, XII (1941—1942) p. 288—308; *Fabrica de fier a logofătului C. Conachi (1844)*, ibidem, XVII 1947), p. 115—119.

IV. — C. Turcu, *Gh. T. Kirileanu la 85 ani*, în „Iașul literar", 1957, 6, p. 122—124. **(F.C.)**

KIRIȚESCU, Constantin **I.** — N. 16 septembrie 1876, București — m. 1965, București. Studii superioare—biologie la Iași. Doctor în științe biologice (1902). Asistent și șef de lucrări la Institutul de fiziologie al Universității București. Funcționar superior. A contribuit la organizarea învățămîntului în România. Preocupări de natură istorică. Profesor emerit. Distins cu premiul „Gh. Asachi" al Academiei Române (1927).

II. — Biolog și publicist. Cercetările sale privind România în primul război mondial — concretizate într-o amplă lucrare care a cunoscut două ediții române și două, prescurtate, în limba franceză — îl situează și pe **C.K.** printre specialiștii susmenționatei etape istorice, analizată însă, desigur, de pe pozițiile limitelor sale de clasă.

III. — *Istoria războiului pentru întregirea României*, vol. I-II, București. 1922—1924 (ediția II-a, în 3 volume, f.a.).

— *La Roumanie dans la guerre mondiale*, Paris, 1934, 496 p.; *Palestrica*, București, 1943 (Ediția II-a, 1964, 639 p.) **(D.B.)**

KISCH, Gustav **I.** — N. 26 martie 1869, Bistrița — m. 1 iunie 1938, Cluj. Studii gimnaziale la Bistrița, universitare la Leipzig Tübingen, Berlin, Zürich și Budapesta teologie, filozofie, filologie . Profesor secundar la Bistrița (1891—1911), preot al orașului 1911—1919). Profesor la Universitatea din Cluj, șef al catedrei de germanistică (1919—1938). Membru de onoare al Academiei Române (1933).

II. — Filolog și istoric; autorul teoriei identității graiului bistrițean cu cel luxemburghez și deci a emigrării sașilor din restrînsa regiune Mosela-Luxemburg în Transilvania. A exploatat pînă la maximum posibil (exagerînd uneori) lingvistica, etimologia și toponimia în cercetarea trecutului Transilvaniei și al Banatului.

III. — *Die Bistritzer Mundart verglichen mit der moselfränkischen*, Halle, 1893, 67 p.; *Forschungen zur Volkskunde der Deutschen in Siebenbürgen*, Sibiu, 1905, 273 p.; *Das Banat im Spiegel seiner Ortsnamen*, Leipzig, 1928; *Siebenbürgen im Lichte der Sprache*, Leipzig, 1929, 296 p. (vol. cu indice: Leipzig, 1934, 33 p.).

— *Rumänische Elemente im Siebenbürgisch-Sächsischen*, în Kbl, XXVI (1903), p. 65—69; *Nordsiebenbürgisches Namenbuch*, în AVSL, XXXIV (1907), p. 5—153; *Erloschenes Magyarentum im Siebenbürger Sachsenlande*, ibidem, XLII (1924), p. 135—160.

IV. — Bibliografia lui: AVSL. L (1944), p. 291—310. **(A.A.)**

KISS, András **I.** — N. 5 octombrie 1922, com. Făget, jud. Timiș. Studii secundare la Lugoj, Timișoara și Cluj, superioare —

drept (1947) la Cluj. Arhivist principal la Arhivele statului Cluj.
II. — Studii de teoria şi istoria arhivisticii româneşti. Lucrări documentate de istoria dreptului şi istorie locală.
III. — *Bibliografia arhivisticii româneşti*, Bucureşti, 1969, 106 + 2 p. (în colaborare); *Kolozsvár levéltára rendjének fejlődése a XIV. századtól a XVIII. század végéig* (Dezvoltarea ordinei arhivistice a arhivei oraşului Cluj, din secolul al XIV-lea pînă la finele secolului al XVIII-lea), în „Kelemen Lajos. Emlékkönyv", Bucureşti, 1957, p. 416—435; *Contribuţii la studiul naţionalizării băncilor capitaliste şi integrarea materialului documentar în Fondul Arhivistic de Stat*, în RA, IV (1961), 1, p. 194—207; *Forul dominal în Transvailnia*, ibidem, XII (1969), 2, p. 59—70. **(L.D.)**

KLEIN, Karl Kurt I. — N. 6 mai 1897, sat Albeştii Bistriţei, com. Galaţii Bistriţei. jud. Bistriţa-Năsăud — m. 10 ianuarie 1971, Innsbruck (Austria). Studii secundare la Sibiu, universitare la Debreţin, Cluj. Marburg (teologie, filologie, filozofie. istorie, istorie literară). Doctor în filozofie (1921). Profesor secundar (1921) la Sibiu. Asistent (din 1923) şi conferenţiar (din 1932) la catedra de germanistică a Universităţii din Iaşi. Director al Bibliotecii universitare (din 1932) pe care o organizează şi o sistematizează în mod exemplar; concomitent e şi preot al comunităţii evanghelice din Iaşi. Profesor universitar la Cluj (din 1939). În 1944 se stabileşte în Austria unde predă limba şi literatura germană la Universitatea din Innsbruck.
II. — Cercetător al colonizării şi originii saşilor din Transilvania. Contribuţii de valoare ştiinţifică, scrise cu o acribie remarcabilă, din domenii deosebit de variate: istoria saşilor (cu precădere începuturile lor), Reforma în Transilvania, relaţiile culturale dintre români şi saşi, dialectologie, istorie literară ş.a.
III. — *Beiträge zur Geschichte des Protestantismus in der Moldau*, I-II, Bucureşti, Sibiu, 1924, 169 p. (I); VIII + 160 p. (II); *Rumänisch-deutsche Literaturbeziehungen*, Heidelberg, 1929, 150 p.; *Der Humanist und Reformator Johannes Honterus*, Sibiu, München, 1935, XI + 292.; *Literaturgeschichte des Deutschtums im Ausland*, Leipzig, 1939, 475 p.; *Die „Nösner Germanistenschule", ihre Entstehung, Wirksamkeit, Leistung*, Bistriţa, 1943, VI + 223 p.; *Transsylvanica. Gesammelte Abhandlungen und Aufsätze zur Sprach- und Siedlungsforschung der Deutschen in Siebenbürgen*, München, 1963, XII + 362 p.; *Saxonica Septemcastrensia. Forschungen, Reden und Aufsätze aus vier Jahrzehnten zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen*, Marburg, 1971, XX + 442 p.
— *Ein siebenbürgisch-sächsischer Pravilist in moldauischen Diensten*, în Kbl, XLIX (1926), p. 113—121; *Beziehungen Martin Opitzens zum Rumänentum*, ibidem, L (1927). p. 89—116; *Originea Românilor*, ibidem, LI (1928), p. 89—101.
IV. — Bibliografia selectivă: SOA, XIV (1971), p. 9—26. **(A.A.)**

KOGĂLNICEANU, Constantin I. — N. 1855, Iaşi — m. după 1938. Studii superioare — drept în Franţa (1880). Om politic, diplomat, publicist şi istoric.
II. — Medievist, preocupat îndeosebi de istoria secolelor XIV-XV şi de problema formării şi consolidării statelor medievale româneşti. Studii despre Negru Vodă, mănăstirea din Cîmpulung, genealogia Basarabilor şi Muşatinilor. A alcătuit o istorie a românilor, din care nu a apărut decît vol. I privind sec. XIV—XV.
III. — *Dragoş şi Bogdan sau întemeierea principatului Moldovei. Cercetare istorică*, Bucureşti, 1886, 25 p.; *Istoria românilor*, vol. I, Iaşi, 1903, XXVIII + 283 p. + 1 tab.; *Istoria veche a românilor*, Bucureşti, 1938, 126 p. **(N.S.)**

KOGĂLNICEANU, Mihail I. — N. 18 septembrie 1817, Iaşi — m. 20 iunie 1891, Paris. Studii la Lunéville, Nancy (1834—1835), şi Berlin (1835—1838). Revine în ţară, aghiotant domnesc. Editează *Alăuta românească* (1838), *Foaia sătească a Prinţipatului Moldovei* (1840—1845). În 1840 înfiinţează editura şi tipografia „Cantora foaiei săteşti". Editează *Dacia literară* (1840). În 1841 începe publicarea *Arhivei româneşti*. La 24 noiembrie 1843 deschide cursul de istorie la Academia Mihăileană. Împreună cu N. Bălcescu şi I. Ghica scoate foaia *Propăşirea* (1844). Implicat în mişcarea revoluţionară de la Iaşi (din martie 1848) se refugiază la Cernăuţi. Scrie *„Dorinţele partidei naţionale în Moldova"* şi *„Proiect de constituţie pentru Moldova"*. Propune votarea Unirii în divanul ad-hoc. Redactează programul de organizare a Principatelor. La 5 ianuarie 1859 rosteşte un discurs celebru în faţa noului Domn, Al. I. Cuza. Intensă activitate în Parlament, deschis la 24 ianuarie 1862. Înfiinţează foaia *Progresul* (1863). Prim ministru (1863—1865). Impune legea secularizării averilor mînăstireşti (1863), legea rurală, legea electorală (1864) etc. La 9 mai 1877 rosteşte în Adunarea deputaţilor discursul prin care se anunţă proclamarea independenţei României. Membru al „Societăţii de istorie şi antichităţi din Odesa", „Société Royale des antiquaires du Nord", „Societatea studenţilor români din Paris", „Société orientale

de France". Membru al Societății Academice române (1868), vicepreședinte, apoi președinte al ei (1887—1890). Președinte al secției istorice a Academiei.

II. — Reprezentant strălucit al spiritualității românești din secolul al XIX-lea. Om politic, istoric, publicist, a desfășurat o activitate prodigioasă pentru edificarea României moderne. Legislator avertizat, partizan al progresului, patriot profund, **M.K.** și-a legat numele de cele mai de seamă înfăptuiri ale perioadei 1859—1890. Gînditor fertil, orator fără egal, a militat cu impresionantă consecvență pentru ridicarea neamului său, pentru realizarea dezideratelor majore ale epocii: Unirea — pe care o considera cheia de boltă a organizării statale — dobîndirea independenței, afirmarea prestigioasă a națiunii române. A contribuit la pregătirea ideologică a revoluției de la 1848, „Dorințele partidei naționale...", lucrare „sintetică" și „desăvîrșită" N. Iorga) constituind un adevărat program pentru făurirea României moderne. Cunoscător temeinic al problemelor sociale a inspirat legea rurală din 1864, problema agrară fiind o constantă a preocupărilor sale, a activității publice și oratorice. Nu există domeniu al vieții politice, economice, sociale sau culturale din epocă în care **M.K.** să nu-și fi exprimat cu pertinență opinia. Într-o perioadă de adînci prefaceri în societatea noastră **M.K.**, debater neîntrecut, și-a dominat contemporanii prin vioiciune de spirit, forță de argumentare, persuasiune. Promotor al reformelor burgheze, apologet al industriei naționale sub egidă etatistă, **M.K.** a contribuit cu vorba și cu fapta la propășirea economică a țării. Pentru **M.K.** istoria este „magistra gentium"; descifrînd trecutul, ea oferă norme de conduită pentru prezent. Dă o interpretare pozitivistă fenomenului istoric. Poporul rămîne principalul erou al istoriei. Sarcina istoriei este prin urmare de a evidenția rolul acestuia, de a-i restitui viața în devenirea istorică. Considera, ca și Bălcescu, o datorie imperioasă a istoricilor generației sale de a valorifica patrimoniul documentar al românilor. A desfășurat în acest sens o acțiune de pionierat fiind „cel dintîi istoric critic pe care l-a născut neamul românesc" (D. Onciul). A relevat valoarea arhivelor străine pentru înțelegerea plenară a istoriei noastre. Publicațiile inițiate de el în domeniul istoriei și literaturii depășesc rostul unor simple culegeri de izvoare, căpătînd o valoare programatică prin propagarea spiritului de unire, evidențierea virtuților străbunilor, vechimea culturii românești. Aceleași dimensiuni le are introducerea la cursul de istorie ținut în 1843. Opera sa poartă pecetea luptătorului, a celui care, după propria mărturisire, înscria societatea într-o regulă de trei simplă: trecutul și prezentul erau cunoscutele cu ajutorul cărora trebuie descifrat viitorul. „Începător al culturii românești moderne" (N. Iorga), **M.K.** rămîne o personalitate polivalentă a României moderne.

III. — *Esquisse sur l'histoire, les moeurs et la langue des cigains connus en France sous le nom des bohémiens, suivie d'un recueil de sept cents mots cigains*, Berlin, 1837, IV + 46 p.; Stuttgart, 1840, IV + 71 p.; *Histoire de la Valachie, de la Moldavie et des Valaques transdanubiens*, Berlin, 1837, XX + 470 p. (ediția II-a, Berlin, 1854, XVI + 470 p.); *Letopisețele țării Moldovii, publicate pentru întiia dată de...*, Iași, I-III, 3 volume, I, 1852, XXXVIII + 355 + 126 p. II, 1845, 464/468 p. III, 1846, 328/333 p.; *Règlement Organique de la Principauté de Moldavie*, editat de..., New York, f.a. II + 370 p.; *Hronica românilor și a mai multor neamuri de Gheorghe Șincai din Șinca*, editată de..., I-III, 3 volume. Iași, I, 1853, VIII + 398 p.; II, 1853, 372 p.; III, 1854, 296 p.; *Album istoric și literar*, Iași, 1854, 204 p. + 12 pl. + note muzicale; *Proiect de constituțiunea Principatelor Unite, Moldova și Țara Românească elaborat de Comisiunea Centrală și protocoalele Comisiunii Centrale atingătoare de constituțiune*, publicate de..., Iași, 1861, VIII + 252 p.; *Rapport sur l'état des Principautés de Moldavie et de Valachie adréssé au Congrès de Paris par la Commission européenne*, București, 1869, 159 p.; *Cronicile României sau Letopisețele Moldovii și Valahiei*, ediția II-a, I-III, 3 volume, București, I, 1872, XLIII + 501 p.; II, 1872, 425 p.; III, 1874, IV + 529 p.; *Răpirea Bucovinei după documente autentice, 7 mai (25 aprilie 1775)*, București, 1875, XXI + 75 p.; *Cartea verde a României*, București, 1878, 339 p.

— *Acte și documente din corespondența diplomatică a lui Mihail Kogălniceanu relative la războiul independenței României, 1877—1878*, publicate de Vasile Kogălniceanu, I-II, 2 volume, București, I, 1893, 630 p. + 4 facsimile; II, 1894, 160 p. + 1 facsimil; *Îmbunătățirea soartei țăranilor. Discursuri rostite în Parlament la 25 mai și 1 iunie 1862*, publicate de Vasile Kogălniceanu, București, 1905, XXXI + 159 p.; *Cuvînt introductiv la cursul de istorie națională și cîteva din discursurile în Divanul ad-hoc al Moldovei*, București, 1909, IV + 95 p.; *Opere*, ediție critică de Andrei Oțetea, București, 1946, 711 p.; *Scrieri sociale*, ediție de Dan Simonescu, București, 1947, 344 p. + pl.; *Catalogul corespondenței lui Mihail Kogălniceanu*, publicat de Aug. Z. N. Pop, București, 1959, 466 p.; *Discursuri parlamentare din epoca Unirii*, publicate de

Vladimir Diculescu, Bucureşti, 1959, XVIII + 423 p.; *Texte social politice alese*, Bucureşti, 1967, 423 p.; *Bătălia de la Războieni*, ediţie de Ileana Manole, Bucureşti, 1973, 136 p.

IV. — Iorga. N., *Mihail Kogălniceanu, scriitorul, omul politic şi românul*, Bucureşti, f.a. 212 p.; Dragnea, Radu, *Mihail Kogălniceanu. Anii de pregătire. Caracterul. Prioritățile literare. Ideile istorice. Ideile literare. Ideile politice. Elocvenţa sa. Influenţa sa*, Cluj, 1921, 262 p.; Ionescu Virgil, *Mihail Kogălniceanu. Contribuţii la cunoaşterea vieţii, activităţii şi a concepţiilor sale*, Bucureşti, 1963, 382 p.; Zub, Al., *Mihail Kogălniceanu 1817—1891. Biobibliografie*, Bucureşti, 1971, LXXXII + 654 p.; Zub, Al., *Mihail Kogălniceanu istoric*, Iaşi, 1974, 568 p. **(G.P.)**

KONCZ, József I. — N. 11 noiembrie 1829, sat Bozed, com. Rîciu, jud. Mureş — m.?. Studii secundare la Ghindari, Cristuru Secuiesc şi Tîrgu Mureş, superioare — teologie la Cluj (1854—1856), Magdeburg, Basel şi Zürich (1858—1860). Participant activ la revoluţia de la 1848—1849 din Transilvania. Profesor la liceul reformat din Tîrgu Mureş (din 1860). Custode al arhivei Teleki din Tg. Mureş (din 1896).

II. — Editor de izvoare privind aspecte de istorie economică, socială, politică şi de istoria culturii maghiare din Transilvania în sec. XV-XVIII. Studii şi monografii privind istoria cărţii, bibliotecilor şi tipografiilor. **K.J.** a întreţinut relaţii ştiinţifice cu o serie de savanţi români, aflîndu-se printre colaboratorii lui N. Densuşianu la strîngerea documentelor despre răscoala lui Horea.

III. — *A marosvásárhelyi református tanoda könyvtárának és nyomdájának ismertetése* (Descrierea bibliotecii şi tipografiei liceului reformat din Tg. Mureş), Tîrgu Mureş, 1877; *A marosvásárhelyi evangelikus-református collégium könyvnyomdájának százéves története* (Istoria de o sută de ani a tipografiei Colegiului evanghelico-reformat din Tg. Mureş), Tîrgu Mureş, 1887; *A marosvásárhelyi evangelikus-református collegium története* (Istoria colegiului evanghelico-reformat din Tîrgu Mureş), Tîrgu Mureş, 1893, 580 p. **(L.D.)**

KOVÁCH, Géza I. — N. 22 decembrie 1925, Odorheiu Secuiesc. Studii universitare (1948) la Cluj. Doctor în istorie (1974). Preparator şi asistent la Universitatea din Cluj (1948—1951). Profesor secundar (din 1951).

II. — Contribuţii la istoria Transilvaniei. Studii consacrate evoluţiei relaţiilor agrare în secolele XVIII-XIX, dezvoltării meşteşugurilor şi breslelor, mişcării muncitoreşti şi socialiste în părţile arădene.

III. — *A zilahi céhek története* (Istoricul breslelor din Zalău), Bucureşti, 1958, 207 p.; *Erdélyi jabbágyok panaszlevelei* (Jalbele iobagilor transilvăneni), Bucureşti, 1971, 254 p.; *Magyar történetirák Avram Iancuról* (Istoricii maghiari despre A.I.), Bucureşti, 1972, 111 p.

— *Date cu privire la răpirea pămînturilor iobăgeşti pe moşiile familiei Bánffy*, în SAI, I (1956), p. 79—115; *Contribuţii noi cu privire la răscoala populară din 1514*, în SMIM II (1957), p. 431—449 (în colaborare): *Über die Lage der Hörigen in den Gemeinden mit deutscher Bevölkerung im Arader Komitat am Ende des 18. und zu Beginn des 19. Jahrhunderts*, în FVLK, II (1959), p. 97—114; *Începuturile mişcării muncitoreşti din Arad*, în SAI, III (1961), p. 309—333; *Documente ale fondului Brandenburg cu privire la campania lui Gheorghe Doja în Valea Mureşului*, în „Studii", XVII (1964), 3, p. 495—519. **(L.D.)**

KOVÁCS, Iosif I. — N. 28 aprilie 1919, sat Cruceni, com. Foeni, jud. Timiş. Studii universitare la Cluj. Doctor în istorie. Lector, conferenţiar (din 1961) şi profesor (din 1975) la Facultatea de istorie şi filozofie a Universităţii Babeş-Bolyai. Şef de sector la Institutul de istorie şi arheologie din Cluj (din 1954). Membru al Societăţii de ştiinţe istorice.

II. — Modernist. Studii privind dezvoltarea relaţiilor agrare şi lupta ţărănimii împotriva asupririi sociale şi naţionale în Transilvania între 1848 şi 1918.

III. — Colaborator la *Istoria României*, vol. IV Bucureşti, (1964); *Adatok az 1848 utáni erdélyi tőkés mezőgazdaságról*, (Date despre agricultura capitalistă din Transilvania după 1848), Bucureşti, 1957, 250 p.; *Destrămarea Monarhiei austro-ungare 1900—1918*, Bucureşti, 1964 (în colaborare); *Desăvîrşirea statului naţional român. Unirea Transilvaniei cu vechea Românie*, Bucureşti, 1968 (în colaborare); *Deák Farkas. Fogságom története* (Memoriile lui D.F.), Bucureşti, 1972, 208 p.; *Desfiinţarea relaţiilor feudale în Transilvania*, Cluj, 1973, 189 p.

— *Mişcări ţărăneşti în Munţii Apuseni şi împrejurimi între anii 1849—1854*, în SMIMod, I. 1957, p. 139—166; *Date cu privire la lupta ţărănimii în toamna anului 1918*, în AIIC, I-II (1958—1959), p. 313—344; *Despre nivelul dezvoltării agriculturii din Transilvania la sfîrşitul sec. al XIX-lea şi începutul celui următor şi formele de exploatare a ţărănimii*, ibidem, IX (1966), p. 143—165; *Formarea proprietăţii funciare burgheze în Transilvania după desfiinţarea iobăgiei*, în SUBB, 1966, 2, p. 77—100;

Despre desfiinţarea relaţiilor feudale din Transilvania, în AMN, VI (1969), p. 325—334. **(L.D.)**.

KOVÁCS, István I. — N. 21 august 1880, Tîrgu Secuiesc — m. 15 august 1955, Cluj. Studii secundare la Sfîntul Gheorghe, universitare (1898—1902) la Cluj; specializare în numismatică la Strasbourg şi Berlin. Doctor în istorie (1910). Practicant la Cabinetul numismatic şi arheologic al Muzeului ardelean din Cluj (din 1900).
II. — Unul dintre pionierii arheologiei moderne din Transilvania. A reuşit să fixeze unele jaloane de orientare a arheologiei perioadei primitive şi a feudalismului timpuriu.
III. — *Az apahidi őskori telep és La Tène temető* (Aşezarea străveche de la Apahida şi cimitirul din epoca La Tène), în „Dolgozatok", 1911, p. 1—69; *A marosszentannai népvándorláskori temető* (Cimitirul de la Sîntana Mureş din epoca migraţiunii popoarelor), ibidem, 1912, p. 250—367; *A mezőbándi ásatások* (Săpăturile de la Bandul de Cîmpie), ibidem, 1913, p. 265—429; *A marosvásárhelyi őskori telep, skytha-és népvándorláskori temető* (Aşezarea din epoca străveche de la Tîrgu Mureş, cimitirul din epoca scitică şi a migraţiunii popoarelor), ibidem, 1915, p. 226—335; *Cimitirul eneolitic de la Decea Mureşului*, în AISC, I (1928—1932), p. 89—101. **(L.D.)**.

KOVÁCS, István, Nagyajtai I. N. 3 mai 1799, com. Aita Mare, jud. Covasna — m. 14 ianuarie 1872, Cluj. Studii secundare la Cluj. Scrib la „Guberniu" (din 1823), funcţionar în aparatul judecătoresc din Transilvania (1842—1867). Membru corespondent al Academiei maghiare de ştiinţe (din 1845).
II. — Medievist. Alături de Kemény József editează colecţia maghiară de izvoare din Transilvania feudală. Studii consacrate istoriei secuilor şi a Transilvaniei în general.
III. — *Erdélyország történetei tára* (Magazin istoric privind Transilvania), vol. I-II, Cluj, 1837—1845, I, 308 p.; II, 337 p.; *Az Erdélyi Magyar Nemzeti Múzeum ügyében* (În chestiunea muzeului naţional maghiar din Transilvania), Cluj, 1842, 25 p. **(L.D.)**

KÖVÁRI, László I. — N. 17 iulie 1817, Turda — m. 25 septembrie 1907, Cluj. Studii medii la Turda, universitare — drept şi filozofie la Cluj. Cancelist (din 1842) la Tîrgu Mureş, unde lucrează şi la Biblioteca Teleki. Participant activ la revoluţia din 1848—1849 din Transilvania şi Ungaria. Membru corespondent al Academiei maghiare de ştiinţe (din 1833).
II. — Medievist. Cercetări de istorie a Transilvaniei.
III. — *Székely honról* (Despre Secuime), Cluj, 1842, 208 p.; *Erdélyország statisztikája* (Statistica Transilvaniei), vol. I, Cluj, 1847, 296 p.; *Erdély régiségei* (Monumentele transilvănene), Pesta, 1852, XVI + 290 p.; *Erdély nevezetesebb családai* (Familiile mai însemnate ale Transilvaniei), Cluj, 1854, 280 p.; *Erdély Története* (Istoria Transilvaniei), vol. I—VI, Cluj, 1859—1866; *Erdély története 1848—1849-ben* (Istoria Transilvaniei în 1848 şi 1849), Pesta, 1861, 279 p. **(L.D.)**

KRAUS, Georg I.—N. 17 septembrie 1607, Sibiu — m. 26 ianuarie 1679, Sighişoara. Studii gimnaziale la Cluj (1622) şi Sibiu (1624), universitare la Strassburg (1626), Viena (1627) şi Padova (1628). Călătorii de studii în Italia. Revine în Viena (1631) şi de aici la Sibiu. Negustor, îşi desface mărfurile în Ţara Românească. Notar la Sighişoara (1646—1679).
II. — Cel mai însemnat cronicar sas din sec. XVII. Autor al mai multor cronici de o mare valoare istorică, atît pentru istoria locală cît şi pentru cea general-românească.
III. — *Siebenbürgische Chronik des Schässburger Stadtschreibers Georg Kraus, 1608—1665*, I.-II, Viena, 1862, 1864, VII + 385 p. (I); CIII + 444. (II) (= Fontes rerum Austriacarum, I: Scriptores, III-IV reimprimat Graz, 1969). O traducere românească a acestei cronici a apărut la Bucureşti în anul 1965: *Cronica Transilvaniei. 1608—1665*, trad. şi stud. introductiv de G. Duzinchievici şi E. Reus-Mîrza, XXXIII + 603 p. (= Cronicile medievale ale României, supl. I); *Tractatus rerum tam bellicarum quam etiam aliarum ab anno 1599 usque 1606 inclusive in Transilvania interventarum, per Georgium Kraus, 1646 fungentem Civitatis Schaesburgensis notarium conscriptus*, în *Deutsche Fundgruben*, I, 1839, p.161—217. O a treia cronică a rămas inedită: *Memorial und kurzer wahrer Bericht*, scrisă în 1676, ea cuprinde ştiri despre Sighişoara şi Transilvania în general de la anul 1191 pînă în 1676. **(A.A.)**

KRONER, Michael I. — N. 22 decembrie 1934, com. Albeşti, jud. Mureş. Studii secundare la Sighişoara, superioare la Cluj (1954—1958). Doctor în istorie (1973). Profesor secundar la Bistriţa (1958—1968). Redactor la săptămînalul braşovean *Karpaten-Rundschau* (din 1968). Membru al Societăţii de ştiinţe istorice (1971).
II. — Publicist şi istoric. Unul dintre cei mai buni cunoscători ai personalităţii şi activităţii revoluţionarului sas Stephan Ludwig Roth; Preocupări de istorie a Transilvaniei, abordînd interferenţele culturale dintre români şi saşi în secolul trecut.

III. — *Der rumänische Sprachunterricht in den siebenbürgisch-sächsischen Schulen vor 1918*, Stuttgart, 1972, 24 p.; *Interferenzen. Rumänisch-ungarisch-deutsche Kulturbeziehungen in Siebenbürgen*. Herausgegeben von Michael Kroner, Cluj, 1973, 258 p.; *Stephan Ludwig Roth. Viața și opera*, Cluj, 1974, 328 p.; Stephan Ludwig Roth, *Schriften, Briefe, Zeugnisse*. Vorwort und Auswahl Michael Kroner, București, 1971, 298 p., 1 il. (ed. II-a: 1974, 306 p., 9 il.); *Stephan Ludwig Roth. Sein Leben und Werk im Bild*, dargestellt von Michael Kroner, București, 1975, 101 p. și il.
— *Die Folgen der ursprünglichen Akkumulation für die sogenannten Dreizehn Dörfer*, în FVLK, VI (1963), p. 59—90 (în colaborare); *Activitatea socială și națională a lui George Barițiu*, în „Cumidava", V (1971), p. 113—136; *Die Beziehungen zwischen Stephan Ludwig Roth und George Barițiu*, în „Siebenbürgisches Archiv", X (1974), p. 49—61. **(A.A.)**

L

LAMBRINO, Scarlat I. — N. 16 august 1891, București — m. 30 august 1964, Lisabona. Studii secundare și universitare (1916) la București; specializare la Sorbona (1921). Membru al Școlii române din Franța. Doctor în istorie (1927). Asistent la Muzeul național de antichități (1916—1919). Profesor secundar (1919—1927). Profesor la Catedra de istorie antică și epigrafie a Universității din București (1927—1944). Director al Muzeului național de antichități (1935—1944). A condus Școala română din Roma (1941—1947). Profesor la Facultatea de litere din Lisabona (1947—1964). Membru corespondent al Academiei Române (1934); membru al Academiei Pontificala Romana (de Arheologie), al Academiei germane de Arheologie și al Academiei de Științe din Lisabona. Distins cu premiul „V. Pârvan" al Academiei Române (1932).
II. — Epigrafist și istoric al antichității greco-romane. Studiile sale epigrafice, bazate pe o temeinică documentare, contribuie la o mai bună cunoaștere a unor aspecte din istoria Asiei Mici și a unor orașe grecești ca Priene, Heracleea, Histria, Tomis și Callatis. A publicat rezultatele săpăturilor și unele inscripții descoperite la Histria. Contribuții valoroase referitoare la istoria religiilor indigene și la cea greco-romană din Provincia Lusitania.
III. — *Contribuții epigrafice privitoare la Asia Mică*, București, 1928, 59 p.; *Fouilles d'Histria*, în „Dacia", 3—4 (1927—1932), p. 378—410; *Histria romaine à la lumière des fouilles*, în „Revue des études latines", Paris, IX (1931), p. 77—83; *Inscription latine de Callatis*, în *Comptes-rendus de l'Académie des inscriptions des Belles-Lettres*, 1933, p. 278—288; *Les tribus ioniennes d'Histria*, în „Istros", I (1934), p. 117—126; *Le dieu lusitanien Endovellicus*, în „Bulletin des Études Portugaises", 1952, p. 93—146; *Les divinités orientales en Lusitanie et le Sanctuaire de Panóias*, ibidem, 1954, p. 1—37; *Décret d'Histria en l'honneur d'Agathoclès*, în RER, V-VI (1960) p. 180—217; *Thrace épigraphiques de centuriation romaine en Scythie Mineure (Roumanie)* în „Hommages à A. Grenier", t. 58, II (1962), p. 928—939. **(C.P.)**

LAPEDATU, Alexandru I. — N. 14 septembrie 1876, Cernatu-Săcele— m. 1954. Studii secundare la Brașov și Iași, universitare la București. Angajat la Biblioteca Academiei Române, secția manuscrise (1903—1908). Secretar al Comisiei monumentelor istorice (1904—1919) și al Comisiei istorice a României (1911—1919). Profesor la Facultatea de litere și filozofie a Universității din Cluj (1919—1938). Fondator alături de I. Lupaș (1920) și director (1920—1938) al Institutului de istorie națională din Cluj. Director general al Arhivelor Statului (1923). Om politic, de mai multe ori ministru (1923—1938, cu întreruperi). Membru corespondent (din 1910), titular (din 1918) și președinte (1935—1937) al Academiei Române.
II. — Medievist. În perioada de început a activității științifice, alături de Ioan Bogdan, a colaborat la prelucrarea izvoarelor istorice și de limbă în vederea editării lor sistematice. A valorificat materialul inedit în numeroase articole, studii și monografii istorice referitoare la situația politică și culturală a Țărilor române în secolele XIV-XVII. Abordînd problema „descălecatului", s-a pronunțat împotriva acestei teorii și a demonstrat cum s-a format tradiția despre originile Țării Românești. Contribuții importante privind viața politică a Țării Românești la sfîrșitul secolului al XV-lea — începutul secolului al XVI-lea și relațiile ei cu Transilvania și Ungaria, într-o perioadă de întărire a presiunii otomane.
III. — *Vlad-vodă Călugărul, 1482—1496. Monografie istorică*, București, 1903, 77 p.; *Activitatea istorică a lui Nic. Densușianu*

(1846—1911), Bucureşti, 1912, 63 p.; *Monumentele noastre istorice în lecturi ilustrate*, Bucureşti, 1914, 431 p.; *Un mănunchi de cercetări istorice*, Bucureşti, 1915, 173 p.; *Miscellanee. Cuvinte comemorative, panegirice, ocazionale şi politice*, Bucureşti, 1925, 217 p.
— *Radu cel Frumos (iunie 1462—ianuarie 1474)*, în „Transilvania", XXXIII (1902) p. 13—39; *Manuscrisele de la Bisericani şi Rişca*, în BOR, XXVIII (1904), p. 1142—1152, XXIX (1905), p. 685—701, 770—787, 908—918; *Catagrafia bisericilor bucureştene la 1810*, ibidem, XXXI (1907), p. 597—604, 688—696, 805—813, 960—964, 1063—1072, 1135—1148; *Politica lui Radu cel Mare. 1495—1508* în „Lui Ion Bianu. Amintire", Bucureşti, 1916, p. 191—223; *Mihnea cel Rău şi ungurii. 1508—1510*, în AIIC, I (1921—1922), p. 46—76; *Cum s-a alcătuit tradiţia naţională despre originile Ţării Româneşti*, ibidem. II (1923), p. 289—312. **(V.P.)**

LÁSZLÓ, Attila I.—N. 27 decembrie 1940, Sfîntu Gheorghe. Studii medii la Sfîntu Gheorghe, superioare (1962) la Cluj. Preparator, asistent şi lector (din 1971), la Facultatea de istorie şi filozofie a Universităţii „Al.I. Cuza" din Iaşi.
II. — Contribuţii de istorie veche. Studii despre epoca neolitică şi prima fază a epocii bronzului, istoria geto-dacilor, istoria arheologiei din Transilvania.
III. — *Dacii pe teritoriul Slovaciei*, în AŞUC, XI (1965), p. 107—116; *Unele consideraţii privind reliefurile figurale de pe ceramica neolitică din România*, ibidem, XIV (1968), p. 73—91; *Elemente keltischen Ursprungs in der dakisch-getische Siedlung von Băiceni. Einige Bemerkungen bezüglich der „keltischen" Entdeckungen in der Moldau*, ibidem, XV (1969), 1, p. 89—97; *Vase neolitice cu feţe umane, descoperite în România*, în MAnt. II (1970), p. 39—74; *Consideraţii asupra ceramicii de tip Gava din Hallstattul timpuriu*, în SCIV, XXIV (1973), 4, p. 575—609; *Date privind viaţa şi activitatea ştiinţifică a lui László Ferenc în anii 1923—1925. Corespondenţa cu V. Gordon Childe. Colaborarea cu Vasile Pârvan*, în „Studii şi comunicări. Muzeul Sfîntu Gheorghe", Sfîntu Gheorghe, 1975, p. 171—205. **(L.D.)**

LÁSZLÓ, Ferenc I. — N. 1873, Sfîntu Gheorghe — m. 16 septembrie 1925, Cluj. Profesor la Colegiul Mikó din Sfîntu Gheorghe, activînd totodată, şi în cadrul Muzeului naţional secuiesc *(Székely Nemzeti Múzeum)*.
II. — Arheolog. Efectuează săpături la Olteni şi Ariuşd, dovedind existenţa unor culturi neolitice pe teritoriul aşezat în interiorul cotului carpatic.
III. — *Háromszék vármegyei praemykénei jellegű telepek* (Aşezări cu caracter premicenian în comitatul Trei Scaune), Sfîntu Gheorghe, 1911; *Négyezeréves kultúra emlékei Háromszék megyében* (Vestigii ale unei culturi de 4 000 de ani în comitatul Trei Scaune), Sfîntu Gheorghe, 1911, 147p.; *Ásatások az erősdi őstelepen* (Săpături la aşezarea străveche din Ariuşd), Sfîntu Gheorghe, 1914; *Les types des vases peintes d'Ariuşd*, în „Dacia", I (1924), p. 1—27. **(L.D.)**

LAURIAN, August Treboniu I. — N. 17 iunie 1810, sat Fofeldea, com. Nocrich, jud. Sibiu — m. 25 februarie 1881, Bucureşti. Studii gimnaziale la Sibiu şi Cluj, universitare la Viena, Hanovra şi Göttingen. Profesor de filozofie şi latină la Colegiul Sf. Sava din Bucureşti (din 1842). Intră în contact cu N. Bălcescu, făcînd parte împreună din Asociaţia Literară din Bucureşti. Cu acesta va edita în 1845 „Magazinul istoric pentru Dacia". Unul dintre conducătorii de seamă ai revoluţiei de la 1848—1849 în Transilvania. Rol însemnat în medierile dintre revoluţionarii români şi maghiari. După înfrîngerea revoluţiei a îndeplinit misiuni diplomatice pe lîngă împăratul de la Viena pentru susţinerea revendicărilor românilor. În 1851 pleacă în Moldova unde devine inspector general al şcolilor; revine la Bucureşti profesor de limbi clasice la Sf. Sava şi efor al şcolilor (1859). Rol însemnat în înfiinţarea Universităţii din Bucureşti (1864), devenind primul profesor de limbă latină la Facultatea de litere şi filozofie şi primul ei decan (1864—1881). Unul dintre membrii fondatori ai Academiei Române (1866); preşedinte (1870—1872, 1874—1876). Editor al operelor lui S. Micu şi Gh. Şincai, apoi editor de manuale de istorie şi geografie. Activitatea sa istorică se împleteşte cu cea filologică de orientare latinistă.
II. — Filolog, istoric, om politic şi publicist. Continuînd pe reprezentanţii Şcolii ardelene, opera lui **A.T.L.** dezvoltă spiritul latinist, îngroşînd pînă la exagerare principiile acestuia, dar făcînd progrese mari pe linia cultivării laturii documentare şi critice a izvoarelor. S-a afirmat prin erudiţie în dovedirea originii latine a poporului român: „Disertatio de linquis latina derivatis et in specie de romana in Daciis vigenti" şi în publicarea de cronici şi documente în „Magazin istoric pentru Dacia" ş.a. În 1853 concepe „Istoria Românilor" în opt volume din care publică numai trei părţi cuprinzînd istoria tuturor românilor de la geţi pînă la domniile regulamentare. **A.T.L.** se ocupă aici şi de viaţa socială, de răscoalele ţărăneşti fără să desluşească structura societăţii medievale româneşti.

Lucrarea rămîne cu predilecţie o expunere a istoriei politice a românilor, concepută în cadrul istoriei universale. Concepţia democrată şi raţionalistă îl situează pe **A.T.L.** printre istoricii romantici, adept al ideilor desfiinţării rangurilor boiereşti, al împroprietăririi ţăranilor, al formării guardiei naţionale şi a extinderii dreptului de a alege la toţi.

III. — „Magazin istoric pentru Dacia" (în colaborare cu N. Bălcescu), Bucureşti, vol. I, 1845; vol. II 1846; vol. III 1846; vol. IV 1847; vol. V 1847.

— *Brevis conspectus historiae Romanorum*, Hilariopolis, 1846, 36 p.; *Temişana, sau scurtă istoria a Banatului temişan*, Bucureşti, 1848, 146 p.; *Die Rechte der rumänischen Nation gegen die Angriffe der Sachsen*, Viena, 1850; *Documente istorice despre starea politică şi religioasă a românilor din Transilvania*, Viena, 1850; *Die Romänen der österreichischen Monarchie*, Viena, vol. I-III, 1849—1851, (143 p.; 234 p.; 128 p.); *Istoria românilor*, Iaşi, part. I, II, III, 1853 (II + 186 p. ; II + 164 p.; II + 283 p.).

IV. — I. Bianu, *A.T. Laurian* în „Revista Nouă" II (1889) p. 41—45; E. Andreé şi C. I. Savu, *Date necunoscute privitoare la viaţa şi activitatea lui August Treboniu Laurian* în „Limbă şi literatură" XVIII (1968), p. 183—186; Pompiliu Teodor, *August Treboniu Laurian* în „Evoluţia gîndirii istorice româneşti", Cluj, 1970, p. 107—114. **(C.V.)**

LAZEA, Emil I. — N. 20 martie 1927, sat Valea Drăganului, com. Poieni, jud. Cluj. Studii secundare la Cluj, superioare la Cluj (1949—1953) şi Moscova (1953—1957). Lector la Facultatea de istorie a Universităţii Babeş-Bolyai—Cluj (1961—1963). Cercetător ştiinţific (1963—1969) şi cercetător ştiinţific principal (din 1969) la Institutul de istorie „N. Iorga" — Bucureşti.

II. — Medievist. Şi-a orientat preocupările spre cercetarea istoriei sociale şi economice a Transilvaniei în perioada feudalismului timpuriu (sec. XI-XIV). Studiile sale de istorie agrară poartă pecetea informaţiei bogate, adesea inedite.

III. — *Agricultura în Transilvania în secolul al XIV-lea*, în „Studii", XVII (1964), 2, p. 249—275; *Viticultura în Transilvania pînă la începutul secolului al XIV-lea*, ibidem, XXIII (1970), 5, p. 865—883; *Pomii fructiferi şi pomicultura în Transilvania în secolele XII-XIV*, în TN, II (1971) p. 163—171; *Economia piscicolă şi dreptul de pescuit în Transilvania în secolele XI-XIV*, în SMIM, VI (1973), p. 19—41. **(D.M.)**

LĂZĂRESCU, Emil-Constantin I. — N. 24 iunie 1913, Constanţa. Studii secundare la Constanţa şi Bucureşti, superioare la Bucureşti (1936); diplomat al Şcolii superioare de arhivistică şi paleografie din Bucureşti (1931—1936), în specialitatea paleografie latină; membru al Şcolii române din Franţa (1937—1939). Doctor în istorie (1946). Profesor la Şcoala normală din Timişoara (1939—1946); asistent la catedra de metodologie, istoriografie, genealogie şi heraldică de la Şcoala superioară de arhivistică şi paleografie din Bucureşti (din 1946). Cercetător la Institutul de istoria artei al Academiei (1955—1974).

II. — Medievist de mare erudiţie, debutează sub semnul lui N. Iorga, la a cărui *Revistă istorică* a fost un statornic colaborator. În scrierile sale este mereu prezent efortul de împrospătare a documentaţiei, mai ales pentru începuturile Ţării Româneşti; la el se adaogă o strădanie de cuprindere a întregii informaţii şi o minuţie a analizei care îl fac pe **E.L.** un adevărat punct de convergenţă între direcţiile imprimate de N. Iorga şi D. Russo. Expresia cea mai fericită a acestei sinteze o constituie cercetările sale asupra activităţii lui Nicodim în Ţara Românească. Dedicat, în ultimele două decenii, problemelor de istorie a artei medievale româneşti, **E.L.** asociază fecund investigării aspectelor tehnicii, datele de caracter istoric, situînd fenomenul artistic în contextul epocii şi realizînd astfel un studiu exemplar.

III. — *Notă despre documentele Ţării Bârsei şi cavalerii teutoni*, în ŢB, VI (1934), 4, p. 336—356; *Despre lupta din 1330 a lui Basarab voievod cu Carol Robert*, în RI, XXI (1935), 7—9, p. 241—246; *Despre voievodul românilor din 1307—1308*, în AARMSI, s. III, t. XXVII (1944—1945), p. 309—323. *Despre relaţiile lui Nicolae-Alexandru voevod cu ungurii*, RI, XXXII (1946), p. 113—139; *Despre piatra de mormînt a comitelui Laurenţiu...* în SCIA, IV (1957), 1—2, p. 109—128; *Nicodim de la Tismana şi rolul său în cultura veche românească*, în „Romanoslavica", XI (1965), p. 237—285; *Despre mănăstirea Cozia şi varianta de triconc căreia îi aparţine biserica ei*, în SCIA, XVII (1970), 2, p. 167—193; *Despre biserica fostei mănăstiri Căluiu şi locul ei în evoluţia arhitecturii religioase din Ţara Românească*, în PVAR, I (1970), p. 327—350. **(F.C.)**

LECCA, Octav. G. I. — N. 8 martie 1881, Bucureşti — m. 1957, Bucureşti. Doctor în filozofie şi drept. Magistrat.

II. — Publicist; lucrări cu caracter de popularizare a istoriei, precum şi prima lucrare generală despre familiile boiereşti române, operă cu lipsuri, dar mult utilizată în trecut.

III. — *Familiile boiereşti române, istorie şi genealogie (după izvoare autentice)*, Bucu-

rești, 1899, XLIII + 595 p.; *Familiile boierești române. Seria I-a. Genealogia a 100 de case din Țara Românească și Moldova*, București, 1911, VIII + 97 + 10 p.; *Formation et developpement du pays et des Etats Roumains. La Valachie au XIII-e et XIV-e siècle. La Moldavie au XIV-e*, Paris, 1922, 76 p.; *Dicționar istoric, arheologic și geografic al României*, București, 1937, 630 p. + + 3 h. **(N.S.)**

LEHR, Lia I. — N. 9 noiembrie 1926, București. Studii superioare la București (1949). Asistentă la catedra de istoria României a Facultății de istorie (1949—1952). Cercetător principal la Institutul de istorie „N. Iorga" (din 1952).
II. — Contribuții la cercetarea comerțului și cametei, ca și la cunoașterea organizării orașelor medievale românești.
III. — *Organizarea administrativă a orașelor din Țara Românească în anii 1501—1650*, în „Studii", IX (1956), 2—3, p. 57—75; *Comerțul Țării Românești și Moldovei în a doua jumătate a sec. XVI și prima jumătate a sec. XVII*, în SMIM, IV (1960), p. 223—306; *Camăta în Țara Românească pînă în secolul al XVIII-lea*, în „Studii", XXIII (1970), 4, p. 693—715; *Factori determinanți în evoluția demografică a Țării Românești în secolul al XVII-lea*, în SMIM, VII (1974), p. 161—205. **(N.S.)**

LIMONA, Dumitru I. — N. 26 octombrie 1912, Rivezi (Grecia) — m. 14 ianuarie 1977. Studii secundare și superioare — teologie (1944) la București. Arhivist principal la Arhivele Statului - București.
II. — Arhivist. Prin întocmirea de cataloage a pus la îndemîna cercetătorilor valorosul material documentar în limba greacă, conservat în depozitele arhivistice de la Brașov, Sibiu și București. Sprijinit pe o informație în cea mai mare parte inedită, a studiat relațiile comerciale ale Transilvaniei cu Moldova, Țara Românească și Peninsula Balcanică.
III. — *Catalogul documentelor grecești din Arhivele Statului de la Brașov*, București, 1958, I-II, XIII + 801 p.; VIII + 429 p. (în colaborare); *Catalogul documentelor referitoare la viața economică a Țărilor române în secolele XVII—XIX. Documente din Arhivele Statului din Sibiu*, București, 1966 —1967, 576 p. + 518 p. (în colaborare).
— *Aspecte ale comerțului brașovean în veacul al XVIII-lea. Negustorul aromân Mihail Țumbru*, în SMIM, IV (1960), p. 525—563 (în colaborare); *Negustorii bucureșteni la sfîrșitul veacului al XVIII-lea. Relațiile lor cu Brașovul și Sibiul*, în „Studii", XIII (1960), 4, p. 107—138; *Casa comercială N.D. Paciurea din Sibiu*, în RA, VIII (1965) 1, p. 265—285. **(F.C.)**

LITERAT, Valer I. — N. 5 aprilie 1885, sat Luța, com. Beclean, jud. Brașov — m. 19 decembrie 1972, Iași. Studii secundare la Brașov, superioare la Sibiu (1903—1906) și Cluj (1919—1920); specializare la Lyon și Grenoble. Profesor secundar (1919—1942).
II. — Preocupări de istorie locală, a Țării Făgărașului. A întreprins cercetări de istoria artei românești. Ca membru corespondent al Comisiei monumentelor istorice (secția Transilvania), Muzeului limbii române (Cluj), Arhivei de folclor, Secției istorice a Astrei (Sibiu), președinte al Despărțămîntului Astra-Făgăraș (1922—23, 1934—48) a desfășurat o bogată activitate cultural-științifică, organizînd Muzeul Țării Oltului din Făgăraș.
III. — *Două biserici din Țara Oltului* în ACMI-Tr., II (1926—1928) p. 228—241; *Biserici din Țara Oltului și „de pe Ardeal" zugrăvite de o familie de pictori*, ibidem, IV (1932—1938), p. 1—54; *„Vizite" calvinești la preoții români din Țara Făgărașului. Un dar al lui Const. Brîncoveanu la Făgăraș*, în AIINC, VII (1936—1938), p. 582—620 (în colaborare); *Bisericile, mănăstirea de la Sîmbăta de Sus și slujitorii lor. Cercetări și documente*, în MAr, XX (1975) 1—2, p. 29—53. **(N.E.)**

LIU, Nicolae I. — N. 14 martie 1927, Sibiu. Studii secundare la Oradea și Craiova, universitare la Cluj (1949). Paleograf la Arhivele Statului din Cluj (1949—1950). Profesor secundar (1950—1951). Bibliotecar, paleograf, bibliograf principal și șef de serviciu la Biblioteca Academiei R.S.R. (1952—1968). Cercetător științific principal la Institutul de istorie „N. Iorga" (din 1968). Membru al Societății de științe filologice și al Societății române de bibliofilie.
II. — Modernist. Contribuții privind istoria culturii. Studii de bibliografie istorică.
III. — *Catalogul corespondenței lui Ion Ghica*, București, 1962, 432 p.
— *O bibliotecă socialistă în România la sfîrșitul veacului trecut*, în SCB, I (1955), p. 161—190; *Nicolae Bălcescu și istoriografia romantică*, în RF, XVI (1969), 9, p. 1129—1138; *Nicolae Bălcescu și legenda napoleoniană*, în SAMB, II (1970—1971), p. 193—233; *Jules Michelet în conștiința românească*, în RdI, XXVII (1974), 3, p. 363—384. **(D.B.)**

LIVEANU, Vasile I. — N. 21 aprilie 1928, Iași. Studii secundare la Iași și București; universitare (1950) la București. Doctor în istorie (1962). Asistent la Facultatea de istorie București (1950—1952). Cercetător principal (1951—1952) și colaborator (1956—1968) la Institutul de studii istorice și social politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. Cercetător principal (din 1956) și șef al sectorului

de istorie contemporană (1958—1975) la Institutul de istorie „N. Iorga". Premiul „Ştefan Gheorghiu" al Academiei R.S. România în 1963.

II. — Contribuţii importante la studierea situaţiei social-politice a ţării în sec. XX. Are preocupări constante privind aspecte de filozofia istoriei şi de metodologia ştiinţelor sociale. Se numără printre promotorii aplicării cu bune rezultate a metodelor matematice în ştiinţe istorice. A participat la elaborarea a numeroase studii documentare, tratate, culegeri şi monografii cu caracter tematic privind istoria României şi istoria P.C.R. îndeosebi pentru perioada interbelică.

III. — *Anul revoluţionar 1918. Din istoria luptelor revoluţionare ale proletariatului din România*, Bucureşti, 1960, 680 p.; *Relaţiile agrare şi mişcările ţărăneşti în România (1908—1921)*, Bucureşti, 1967, 631 p. (redactor responsabil şi coautor); *Sur quelques problémes d'Histoire*, Bucureşti, 1966, 157 p. (în colaborare); *Problems of History and Social Theory*, Bucureşti, 1970, 171 p. (coautor); *Din cronica unor zile istorice*, Bucureşti, 1971, 240 p. (redactor coordonator).
— *Momente din lupta aripei revoluţionare a mişcării muncitoreşti pentru crearea P.C.R.*, în „Studii", XV (1962), 1, p. 7—37; *Date privind pregătirea şi desfăşurarea Congresului I al P.C.R.*, în SMIC, II (1962), p. 129—199; *Cu privire la legăturile camarilei lui Carol II cu vîrfurile capitalului monopolist (1930—1934)*, în „Omagiu lui P. Constantinescu-Iaşi", Bucureşti, 1965, p. 585—592; *Istoria şi contemporaneitatea*, în „Studii", XIX (1966), 2, p. 251—264; *Debates on the New Methods in Social Sciences applied to Contemporary History*, în RRH, VII (1968), 3, p. 435—443; *La répartition de la propriété foncière en Transylvanie (fin du XIX-e siècle-début du XX-e siècle)*, ibidem, IX (1970), 2, p. 271—290; *Matematica şi ştiinţa istoriei. Factorii determinanţi ai variaţiilor arenzii ţărăneşti la începutul secolului al XX-lea în România*, în „Studii", XXIV (1971), 2, p. 307—331 (în colaborare); *Particularităţi ale strategiei politice ale P.C.R. în revoluţia populară. Revendicări imediate şi obiectivul final*, ibidem, 3, p. 581—607. **(I.C.)**

LOGHIN, Aurel I.—N. 3 septembrie 1926, Fălticeni. Studii secundare şi universitare — drept la Iaşi. Doctor în istorie al Universităţii „M. V. Lomonosov"-Moscova (1958). Conferenţiar (1959—1969), profesor (din 1969) la Facultatea de istorie-filozofie din Iaşi; prorector (1972—1976) al Universităţii „Al. I. Cuza" Iaşi. Membru corespondent al Academiei de ştiinţe sociale şi politice (din 1970).

II. — Contribuţii privind dezvoltarea social-economică, viaţa politică şi lupta forţelor progresiste din oraşul Iaşi, îndeosebi în perioada interbelică şi în anii revoluţiei populare.

III. — *Iaşul contemporan, scurt istoric (1918—1969)*, Iaşi, 1969, 215 p. (în colaborare); *Universitatea „Al. I. Cuza"* Iaşi, Bucureşti, 1971, 148 p. (în colaborare).
— *Despre însemnătatea Congresului al II-lea al P.C.R. în procesul creşterii şi călirii partidului (1922, Ploieşti)*, în AI, III, p. 135—148; *Aspecte ale avîntului mişcării revoluţionare a maselor muncitoare din Moldova în anii 1917—1918*, în AŞUC, VIII (1962), p. 1—18; *Sprijinul acordat de România refugiaţilor polonezi în anii celui de al doilea război mondial*, în AI, XIV (1968), 4, p. 39—51 (în colaborare); *Contribuţia organizaţiilor muncitoreşti ieşene la crearea partidului unic al clasei muncitoare*, în CI, I (1970) p. 265—274; *Din tradiţiile democratice şi revoluţionare ale studenţimii ieşene*, ibidem, III (1972), p. 269—279; *Mărturii privind situaţia României în timpul primului război mondial consemnată în corespondenţa unor diplomaţi străini*, în AŞUC, XVIII (1972), 2, p. 281—292; *Rezistenţa populară din Moldova în lupta împotriva cotropitorilor fascişti*, în „România şi tradiţiile luptei armate a întregului popor", Bucureşti, 1972, p. 157—164; *România în contextul evenimentelor europene din perioada 1944—1947*, în AŞUC, XIX (1973), 1, p. 55—68 (în colaborare); *Din lupta universitarilor români pentru desăvîrşirea statului naţional unitar*, în „Sub semnul lui Clio. Omagiu acad. prof. Ştefan Pascu", Cluj, 1974, p. 418—428 **(T.U.)**

LOGHIN, Leonida V. I. — N. 8 ianuarie 1926, Varniţa (azi URSS). Studii secundare la Timişoara, superioare Academia Militară şi Facultatea de istorie din Bucureşti. Locţiitor al şefului secţiei de studii istorice din Marele Stat Major (1957—1969); cercetător ştiinţific principal la Centrul de istorie şi teorie militară (din 1969). A participat în calitate de raportor la congrese internaţionale de specialitate.

II. — Specialist în istorie modernă şi contemporană. Cercetările şi studiile sale reprezintă contribuţii meritorii în domeniul istoriei militare a României în secolele XIX şi XX.

III. — Coautor la: *Plevna — 1877*, Bucureşti, 1967, 167 p.; *Aspecte militare ale revoluţiei din 1848—1849 din Transilvania*, Bucureşti, 1970, 142 p.; *Războiul pentru independenţă naţională 1877—1878. Documente militare*, Bucureşti, 1971, LII + 660p;

Cronica participării armatei române la războiul antihitlerist, Bucureşti, 1971, 399 p.; *Marea conflagraţie a secolului XX. Al doilea război mondial*, Bucureşti, 1971, 735 p.; *Gărzile patriotice din România*, Bucureşti, 1974, 151 p. **(D.B.)**

LONGINESCU, Ştefan Gh. I. — N. 5 octombrie 1865 — m. 2 august 1931, Bucureşti. Studii universitare — drept (1886) la Iaşi. Doctor în drept al Universităţii din Berlin (1896). Profesor de drept roman la universităţile din Iaşi (1896—1907) şi Bucureşti (din 1907). Membru corespondent al Academiei Române (din 1910).
II. — Specialist al vechiului drept românesc.
III. — *Istoria dreptului românesc din cele mai vechi timpuri pînă azi*, Bucureşti, 1908, 369 p.; *Pravila lui Vasile Lupu şi Prosper Farinaccius, romanistul italian*, Bucureşti, 1909, VIII + 119 p.; *Legi vechi româneşti şi izvoarele lor*. Vol. I, *Pravila Moldovei din vremea lui V. Lupu*, Bucureşti, 1912, VI + 440 p.; *Aşezămîntul sau legătura lui Mihai Vodă*, Bucureşti, 1919, 73 p.; *Pravila lui Alexandru cel Bun*, Bucureşti, 1923 40 p.
IV. — *In memoriam St. G. Longinescu. La zece ani de la moartea sa*, Bucureşti-Paris, 1943, 42 p. + 2 pl. **(N.S.)**

LOVINESCU, Eugen I. — N. 31 octombrie 1881, Fălticeni — m. 4 iunie 1943, Bucureşti. Studii secundare la Iaşi, universitare — filologie clasică (1903) la Bucureşti. Doctor în litere (1909), la Paris; docent în limba română al Universităţii din Bucureşti (1910). Profesor secundar la Ploieşti (1903—1906). Publicist. Fondator al revistei şi cenaclului literar *Sburătorul* (1919—1922, 1926—1927).
II. — Mentorul creaţiei literare interbelice. Autoritate indiscutabilă, scriitor de talent, viaţa literară şi critica românească îi datorează îndrumarea unei largi pleiade de scriitori ca şi fixarea, într-o operă sistematică, armonioasă, a principiilor majore ale criticii literare; formulele definitorii sînt: respectarea individualităţii creatorului şi autonomia esteticului. Cenaclul *Sburătorul*, animat de **E.L.**, a promovat critica orală şi epistolară, contribuind la modelarea personalităţii participanţilor. Ediţiile sale critice din Biblioteca clasicilor români rămîn un model al genului. Memorialist.
III. — *Critice*, I-X, 10 vol., Bucureşti 1909—1929; *Istoria civilizaţiei române moderne*, I-III, 3 vol., Bucureşti 1924—1925; *Istoria literaturii române contemporane*, I-VI, 6 vol., Bucureşti 1926—1937; *Memorii*, I-IV, 4 vol., Bucureşti, 1930—1941; *Costache Negruzzi. Viaţa şi opera lui*, Bucureşti, 1940, 247 p.; *Antologia ideologiei junimiste. Culegere de studii neadunate pînă acum în volum....* Bucureşti, 1942; *T. Maiorescu şi contemporanii lui*, Bucureşti, 1943, 383 p.
IV. — Ileana Vrancea, *Eugen Lovinescu*, Bucureşti, 1965, 391 p.; Eugen Simion, *Eugen Lovinescu, scepticul mîntuit*, Bucureşti, 1971, 717 p. **(G.P.)**

LUNGU, Traian Florea I. — N. 27 februarie 1927, com. Putineiu, jud. Ilfov — m. 28 februarie 1977, Bucureşti. Studii secundare la Giurgiu, superioare (1949) la Bucureşti. Doctor în istorie (1967). Bibliotecar la Academia R. S. România, secţia manuscrise (1949—1951), cercetător ştiinţific la Institutul de studii istorice şi social politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. (1951—1953), la Institutul de istorie „N. Iorga" (1953—1970). Consilier la Academia de ştiinţe sociale şi politice (din 1972). Profesor universitar la Craiova, director al Centrului de ştiinţe sociale şi politice (1971—1972). Membru în colegiul de redacţie al *Revistei de istorie*. Membru al Societăţii de ştiinţe istorice din R.S. România.
II. — Cercetări asupra fenomenului social şi politic din România în a doua jumătate a secolului al XIX-lea şi primele decenii ale secolului XX. Problemei agrare i-a consacrat cîteva studii de interes deosebit. Lucrări asupra vieţii politice cu valoare de sinteză pentru istoria modernă a românilor.
III. — Colaborări la: *Presa muncitorească şi socialistă din România*, vol. I *(1865—1900)*, Bucureşti, 1964; *Marea răscoală a ţăranilor din 1907*, Bucureşti, 1967, p. 155—192, 204—220, 230—296, 554—563, 787—799; *Pagini din lupta poporului român pentru independenţă naţională 1877—1878*, Bucureşti, 1967, 423 p.; *Relaţii agrare şi mişcări ţărăneşti în România*, Bucureşti, 1967, p. 395—470, 509—541, 558—574; *Istoria României. Compendiu.* Bucureşti, 1970, p. 285—293, 365—375, 386—404, 409—418, 444—448.

— *Alexandru Ionescu (1862—1929)*, Bucureşti, 1956, 60 p. (în colaborare); *Viaţa politică în România la sfîrşitul secolului al XIX-lea (1888—1899)*, Bucureşti, 1967, 288 p.

— *Poziţia partidelor politice din România faţă de problema agrară între anii 1913—1921*, în „Studii", IX (1956), 2—3, p. 19—33; *Contribuţii la studiul mişcării greviste din România în anii 1919—1920*, ibidem, X (1957), 5, p. 89—101 (în colaborare); *„Reforma agrară" din 1921 pe unul din marile latifundii din Nordul Moldovei*, în SMIC, II (1962), p. 463—474; *Caracterul legiuirilor agrare la sfîrşitul secolului al XIX-lea*, în AIIP, XII (1966), 4, p. 61—74; *Academia Română şi chestiunea ţărănească*, în „Studii",

XIX (1966), 6, p. 1111—1120 (în colaborare). **(G.P.)**

LUPAŞ, Ion I. — N. 9 august, 1880, com. Sălişte, jud. Sibiu — m. 3 iulie 1967, Bucureşti. Studii liceale la Sibiu şi Braşov, superioare (1900—1904) — litere şi filozofie la universităţile din Budapesta şi Berlin. Călătorie de studii în Italia (1905). Doctor în istorie şi latină (1904). Activează în Societatea Academică „Petru Maior". Unul dintre întemeietorii revistei *Luceafărul* (1902), tribună de afirmare a tinerilor intelectuali români la Budapesta. Profesor la „Institutul Andreean" din Sibiu (1905—1909). Inaugurează cursurile cu lecţia *Despre originea românilor*. Părăseşte din motive politice învăţămîntul (1909). Membru în „Marele Sfat" (1918). Participă la „Marea Adunare Naţională de la Alba Iulia" (1918). Secretar general la resortul culte şi instrucţiune publică în „Consiliul Dirigent" (1918—1920). De mai multe ori ministru. Profesor de istorie nouă a românilor şi de istoria Transilvaniei, apoi de istoria românilor la Universitatea din Cluj (1919—1946). Organizează împreună cu Alex. Lapedatu Institutul de Istorie Naţională din Cluj (1920). Director al Institutului (1920—1945). Membru corespondent (din 1914), titular (din 1916, la propunerea lui N. Iorga) şi preşedinte al Secţiei istorice (1932—1935) a Academiei Române. Membru în Comitetul Central şi preşedinte al Secţiei istorice a *Astrei*. Distins cu premiul „Adamachi" al Academiei Române (1910). Profesor emerit (1967).

II. — Istoric al evului mediu românesc, îndeosebi al Transilvaniei. S-a distins prin cercetări consacrate voievodatului Transilvaniei în studiul căruia a conturat o problematică şi a adus o interpretare originală. Multe din ideile sale s-au impus în istoriografie, dăinuind pînă astăzi. Aşa sînt, spre exemplu, esenţa voievodatului şi locul său în istoria civilizaţiei româneşti, periodizarea istoriei Transilvaniei, a stăpînirii lui Mihai Viteazul, alături de problema Unirii, larg dezbătută. S-a remarcat şi ca istoric al satelor ardelene, al istoriei maselor, cărora le-a dedicat pagini temeinice, care au deschis calea cercetării şi interpretării marilor răscoale ţărăneşti. Preocupări privind istoria bisericii româneşti ardelene, în care a văzut un cadru de manifestare a românilor în evul mediu şi epoca modernă pînă la Unirea din 1918. Contribuţii la cercetarea istoriei culturii româneşti punînd în lumină creaţia originală a poporului român. Un capitol de seamă în activitatea lui **I.L.** a fost şi istoria luptei de emancipare naţională, urmărită sistematic, începînd cu secolul XVIII şi pînă la desăvîrşirea unităţii statale. Autorul unor studii de teorie istorică şi de istoria istoriografiei, fiind adeseori în acest domeniu iniţiator. **I.L.** prin opera lui a fost creator de problematică de şcoală istorică, cu un preţios aport la formarea primelor generaţii de istorici ai Universităţii din Cluj.

III. — *Mitropolitul Andrei baron de Şaguna. Scriere comemorativă la serbarea centenară a naşterii lui*, Sibiu, 1909, 539 p.; *Misiunea episcopilor Gherasim Adamovici şi Ioan Bob la Curtea din Viena în anul 1792*, Sibiu, 1912, 45 p.; *Contribuţiuni la istoria românilor ardeleni, 1780—1792*, Bucureşti, 1915, 207 p.; *Istoria bisericească a românilor ardeleni*, Sibiu, 1918; *Nicolae Popea şi Ioan M. Moldovan. Discurs de recepţie la Academia Română cu răspuns de N. Iorga*, Bucureşti, 1920, 53 p.; *Andrei Şaguna şi conducătorii „Asociaţiei Transilvane" (1861—1922)*, Bucureşti, 1923, 63 p.; *Contribuţiuni la istoria ziaristicei româneşti ardelene*, Sibiu, 1926, 122 p.; *Din activitatea ziaristică a lui Andrei Mureşanu*, Bucureşti, 1925, 165 p.; *Cronicari şi istorici români din Transilvania*, vol. I—II, Craiova, 1933, 472 p.; *Răscoala ţăranilor din Transilvania la 1784*, Cluj, 1934, 230 p.; *Împăratul Iosif II şi răscoala ţăranilor din Transilvania*, Bucureşti, 1935, 22 p.; *Istoria Unirii românilor*, Bucureşti, 1937, 406 p.; *Paralelism istoric*, Bucureşti, 1937, 388 p.; *Documente istorice transilvănene*, vol. I, 1599—1699, Cluj, 1940, XVI + 522 p. *La Transilvania nel quadro geografico e nel ritmo storico romano*, Bucureşti, 1941, 111 p.; *Zur Geschichte der Rumänen. Aufsätze und Vorträge*, Sibiu, 1943, VIII — 609 p.; *Studii, conferinţe şi comunicări istorice*, vol. I, Bucureşti, 1928, 449 p.; vol. II, Cluj, 1940, 320 p.; vol. III, Sibiu, 1941, 311 p.; vol. IV, Sibiu, 1943, 392 p.; vol. V, Studii istorice, Cluj-Sibiu, 1945—1946, 511 p. — *Avram Iancu*, în AIINC, III (1924—1925), p. 1—62; *Voievodatul Transilvaniei în sec. XII-XIII*, în AARMSI, 1936—1937, 18, p. 83—114; *Realităţi istorice în voevodatul Transilvaniei din sec. XII-XVI*, în AIINC, VII (1936—1937), p. 1—85.

IV. — *Omagiu lui Ioan Lupaş la împlinirea vîrstei de 60 de ani. August 1940*, Bucureşti, 1943; V. Netea, *Ioan Lupaş. 9 august 1880—3 iulie 1967*, în „Studii", XX (1967), 5, p. 1067—1069. **(P.T.)**

LUPŞA, Ştefan I. — N. 7 ianuarie 1905, sat Miersig, com. Husasău de Tinca, jud. Bihor — m. 26 iulie 1964. Studii superioare de teologie la Cernăuţi (1926). Doctor în teologie (1929). Profesor la Academia teologică din Oradea (1926—1940) şi la cea din Sibiu (după 1946).

II. — Specialist în istoria bisericii ortodoxe din Transilvania, căreia i-a dedicat cîteva studii importante. Adversar înfocat al catolicismului.

III. — *Catolicismul și românii din Ardeal și Ungaria pînă la anul 1556*, Cernăuți, 1929, XV + 109 p. (teză de doctorat); *Istoria bisericească a românilor bihoreni. Vol. I. Pînă la 1829*, Oradea, 1935, 147 p.; *Știri și documente despre biserica ortodoxă ardeleană după 1761*, Sibiu, 1945, 72 p.; *Biserica ardeleană și „Unirea" în anii 1697—1701*, București, 1948, 99 p. **(N.S.)**

LUPU Z. Nathan **I.** — N. 25 noiembrie 1921, Iași. Studii secundare și universitare la Iași. Doctor în istorie al Universității Lomonosov din Moscova (1955). Asistent și conferențiar suplinitor la Catedra de istorie universală a Universității din Iași (1948—1955). Cercetător la Institutul de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. (1955—1958). Conferențiar la Catedra de istorie universală a Facultății de istorie București (din 1958).

II. — Contribuții cu privire la situația social-politică și la politica externă a României în perioada crizei generale din 1929—1933 și în ajunul celui de al doilea război mondial.

III. — *1933. Luptele revoluționare ale muncitorilor ceferiști și petroliști*, București, 1971 (coautor); *Marea conflagrație a secolului XX. Al doilea război mondial*, București, 1971, 735 p. (coautor); *Prelegeri de istorie universală contemporană* (1917—1945, *Țările socialiste*), București, 1970—1974, 203 + 133 + 165 + 129 p. (în colaborare); *„Planul de la Geneva". Implicațiile lui politice în România, 1932—1933*, București, 1973, 184 p.; *Documente și texte privind lupta antifascistă, 1919—1945*, București, 1973, 567 p. (în colaborare).

— *Date privind exploatarea muncitorilor petroliști din Valea Prahovei în anii crizei economice (1929—1933)* în SMIC, II (1962), p. 475—491; *Carol al II-lea și partidele Național-Țărănesc și Național Liberal*, în AUB, XIX (1970), 2, p. 79—92; *Partinitate și obiectivitate în știința istoriei*, în AI, XIX (1973), 1, p. 79—92; *Preludii diplomatice ale războiului italo-etiopian*, în RdI, XXVII (1975), 3, p. 385—405. **(I.C.)**

LUPU, Nicolae **I.** — N. 5 aprilie 1921, sat Viștea de Sus, com. Viștea, jud. Brașov. Studii universitare la Cluj (1941—1945). Doctor în istorie (1977). Profesor secundar (1947—1948). Director al Muzeului Brukenthal din Sibiu (1948—1968). Lector (din 1969), decan (1969—1972) la Facultatea de filologie-istorie, Sibiu. Cercetător științific principal, șef al secției de științe sociale din Sibiu al filialei Cluj a Academiei R.S.R. (1956—1962, 1965—1969). Membru corespondent al Academiei de științe sociale și politice (din 1970); membru al Societății de științe istorice și al Societății de studii clasice din R.S.R.

II. — Arheolog și istoric al antichității. Contribuții privind epoca hallstattiană, cea geto-dacică și romană prin descoperirile de la Tilișca, din rîndul cărora se remarcă un atelier monetar local de tip roman, Boița (Caput Stenarum) etc. A dovedit, pe cale arheologică, continuitatea elementului autohton în unele așezări din jud. Sibiu.

III. — *Cetăți dacice din sudul Transilvaniei*, București, 1966, 78 p. + 4 h (în colaborare), *Cetatea Sibiului*, București, 1968, 56 p.; *Sibiu (Hermannstadt) und seine historischen Bauten*, București, 1969, 64 p.

— *Istoricul cercetărilor necropolei de la Cașolț*, în SCȘC, VI (1955), 3—4, p. 97—126; *Die Münzen in der dakischen Burg von Tilișca*, în FVLK, VII (1964), 1, p. 5—36; *Aspekte des Münzumlaufs im vorrömischen Dakien*, în „Jahrbuch für Numismatik und Geldgeschichte", München, XVII (1967), p. 101—121. **(C.P.)**

M

MACARIE **I.** — N. ? — m. 1 septembrie 1558. Ucenicul lui Teoctist II, mitropolitul Moldovei (1508—1528). Egumen la Neamț și din 1531 episcop de Roman.

II. — Cronicar moldovean. A scris, în vechea slavă, la cererea lui Petru Rareș, o cronică a Moldovei de la moartea lui Ștefan cel Mare (1504) pînă la începutul domniei lui Ștefan Rareș (1551). O primă formă a cronicii merge pînă în 1542, dată de la care a fost continuată de Eftimie. Cronica lui Macarie prelucrează analele de curte ale Moldovei din secolul al XVI-lea, avînd ca model literar opera cronicarului bizantin Constantin Manasses. Oficială, scrisă în stil retoric, împrumutînd pentru evenimente și personalități din Moldova caracterizări din cronica lui C. Manasses, cronica lui Macarie trebuie folosită cu circumspecție.

III. — *Cronica lui Macarie* în „Cronicile slavo-române din sec. XV-XVII", publicate de Ion Bogdan, ediție revăzută și completată de P.P. Panaitescu, București, 1959, p. 77—105. **(Șt.Șt.)**

MACIU, Vasile **I.** — N. 30 decembrie 1904, Caracal. Studii secundare la Vaslui și Caracal, universitare (1927) la București. Profesor secundar (1927—1949). Șeful secției de istorie modernă la Institutul de istorie și filozofie al Academiei (1949—1953). Director al Arhivelor statului (1953—1956). Conferențiar de istorie modernă a României la Facultatea de istorie din București (1949—1963), profesor (1963—1974). Redactor șef al *Revistei de istorie*. Vicepreședinte al Societății de științe istorice. A participat la diferite congrese internaționale de specialitate. Membru corespondent al Academiei R.S. România (din 1963). Membru al Academiei de științe sociale și politice (din 1970). Premiul de stat, clasa a II-a (1954). Profesor universitar emerit (1969).

II. — Specialist în istoria modernă a României. Studii privind momentele de seamă ale perioadei 1821—1918: mișcarea revoluționară din 1821, revoluția de la 1848, mișcarea pentru Unire, consolidarea orînduirii capitaliste, războiul pentru independență, răscoala din 1907. Reușite portretizări ale unor istorici din secolul al XIX-lea. Activitate susținută de îndrumare și coordonare a cercetării științifice exprimată în participarea la elaborarea de sinteze, dirijarea unor reviste de specialitate, conducerea de doctorate, muncă didactică de calitate.

III. — *Documente privind istoria României. Războiul pentru independență*, I-IX, 9 volume, București, 1952—1955 (membru în comitetul de redacție, vezi sub voce); *Istoria României*, vol. IV, București, 1964 (autor și redactor responsabil adjunct).

— *Condițiile interne ale proclamării independenței României*, București, 1955, 79 p.; *Activitatea istoriografică a lui C. D. Aricescu*, București, 1957, 56 p. + 1 portret; *Mouvements nationaux et sociaux roumains au XIXe siècle*, București, 1971, 334 p.; *De la Tudor Vladimirescu la răscoala din 1907*, Craiova, 1973, 399 p.

— *De la conception sociale et politique de Nicolae Bălcescu*, în NEH, I (1955), p. 373—390; *Activitatea istoriografică a lui Nicolae Bălcescu*, în SAI, I (1956), p. 188—224; *Organizarea mișcării pentru Unire în anii 1855—1857 în Moldova și Țara Românească*, în „Studii", XII (1959), 1, p. 43—76; *Activitatea istoriografică a lui Bogdan Petriceicu Hasdeu*, ibidem, XVI (1963), 5, p. 1022—1034; *Participarea lui Gheorghe Costaforu la lupta pentru Unire*, ibidem, XVIII (1965), 1, p. 89—115; *Activitatea istoriografică a lui A. D. Xenopol*, în *„A.D. Xenopol. Studii privitoare la viața și opera sa"*, București, 1972, p. 9—20; *Diplomatul C. Basily și Adunările ad-hoc*, în „Studii", XXV (1972), 3, p. 485—510; *S.I. Popov și luptele politice din Moldova în octombrie-decembrie 1858*, ibidem, XXVI (1973),

1, p. 5—31; *Les forces sociales et politiques de la révolution roumaine de 1848*, în RRH, XII (1973), 3, p. 447—471; *Mişcarea românească pentru republică în epoca revoluţiei de la 1848*, în „Studii", XXVI (1973), 3, p. 437—458; *Controverse între Ion Ghica, N. Bălcescu şi C.A. Rosetti, 1849—1851*, în RdI, XXVII (1974), 4, p. 515—536.
IV. — *Sărbătorirea istoricului Vasile Maciu*, în „Studii", XXIII (1970), 3, p. 629—632. **(G.P.)**

MACREA, Mihail I. — N. 19 iulie 1908, sat Săcel, com. Sălişte, jud. Sibiu — m. 10 octombrie 1967. Studii universitare la Cluj, specializare la Şcoala română din Roma. Practicant şi şef de lucrări la Institutul de studii clasice. Conferenţiar şi apoi profesor la catedra de istorie veche a Facultăţii de istorie din Cluj. Şef de secţie la Institutul de istorie şi Muzeul de istorie din Cluj. A făcut parte din comitetele de redacţie ale revistelor *Studii şi cercetări de numismatică* şi *Acta Musei Napocensis*.
II. — Filolog clasic şi istoric al antichităţii. Contribuţii importante referitoare la: procesul separării oraşului de sat la daci, momentul distrugerii celţilor boi de către Burebista, constituirea provinciei romane Dacia — organizarea administrativă, armata, populaţia, viaţa economică şi culturală — precum şi unele aspecte ale istoriei Daciei de după retragerea aureliană. A efectuat săpături arheologice la Porolissum, Sf. Gheorghe, Breţcu, Orheiul Bistriţei, Caşolţ etc. Preocupări remarcabile de numismatică privind mai ales unele aspecte ale monedelor romane descoperite în România. Activitate didactică remarcabilă.
III. — *Cetăţi dacice din sudul Transilvaniei*, Bucureşti, 1966, 78 p. (în colaborare); *Viaţa în Dacia romană*, Bucureşti, 1969, 524 p.
— *Contribuţii la un repertoriu numismatic al Daciei*, în AISC I (1928), p. 127—139; *Monedele din cetatea dacă de la Costeşti*, ibidem, II (1933—1935), p. 147—163; *Părăsirea Daciei şi problema continuităţii dacoromane în lumina izvoarelor numismatice*, în „Omagiu profesorului Ioan Lupaş". Bucureşti, 1943, p. 912—921; *Cultele germanice în Dacia*, în AISC, V (1944—1948), p. 219—263; *Despre rezultatele cercetărilor intreprinse pe şantierul arheologic Sf. Gheorghe-Breţcu*, în SCIV, II (1951), 1, p. 285—311 (în colaborare); *Procesul separării oraşului de sat la daci*, în SRIR I (1954), p. 119—146; *Tezaurul de monede imperiale romane de la Geamol şi invazia carpilor din anul 242, în Dacia*, în SCŞC, V (1954), 3—4, p. 495—566; *Apărarea graniţei de vest şi nord-est a Daciei în timpul împăratului Caracalla* în SCIV, VIII (1957), 1—4 p. 215—251; *L'organisation de la province de Dacie*, în „Dacia", N.S., XI (1967), p. 121—151; *Dacii liberi în epoca romană*, în „Apulum", VII (1968), p. 171—200. **(C.P.)**

MAGYARI, Andrei I. — N. 17 noiembrie 1927, com. Joseni, jud. Harghita. Studii secundare la Gheorgheni, universitare la Cluj (1948—1952). Preparator şi lector la Universitatea din Cluj. Doctor în istorie (1973).
II. — Studii privind problema expansiunii habsburgice către Orient şi consecinţele acesteia pe plan social-economic şi politic asupra Transilvaniei.
III. — *Kolozsvár az 1703—1711 évi habsburgellenes szabadságharc elsö szakaszában* (Clujul în prima etapă a luptei antihabsburgice din anii 1703—1711), în SUBB, 1959, p. 45—56; *Situaţia şi lupta antihabsburgică şi antifeudală a ţărănimii la sfîrşitul sec. al XVII-lea în regiunea Maramureş*, ibidem, 1961, 1, p. 35—52; *Date privind relaţiile agrare din Maramureş la sfîrşitul secolului al XVII-lea*, ibidem 1968, 2, p. 71—87; *Lupta marii nobilimi ardelene pentru păstrarea poziţiilor sale economice şi politice în perioada consolidării Habsburgilor în Transilvania*, ibidem 1971, 2, p. 9—30. **(L.D.)**

MAIOR, George I. — N. 1855, com. Şercaia, jud. Braşov — m. 1927, Bucureşti. Studii liceale la Braşov, superioare-agronomice la Bucureşti, Berlin şi Halle. Profesor de agricultură la Iaşi (din 1887) şi apoi la Bucureşti (Herăstrău).
II. — Publicist şi economist. Preocupări de istorie agrară a românilor în secolele XVII-XIX, ca şi de istorie locală.
III. — *România agricolă. Studiu economic*, Bucureşti, 1895, 102 p.; *Manual de agricultură raţională*, Vol. I—VI, Bucureşti, 1898—1910; *Politica agrară la români. Dezvoltarea chestiunii agrare în toate ţările locuite de români din sec. XVII, XVIII şi XIX*, Bucureşti, 1906, IV + 525 p. **(N.E.)**

MAIOR, Liviu I. — N. la 2 octombrie 1940, Beclean. Studii secundare la Beclean şi Dej, universitare (1964) la Cluj. Doctor în istorie (1974). Asistent (1964—1971) şi lector (din 1971) la Universitatea din Cluj.
II. — Modernist. A cercetat cu deosebire mişcarea pentru emancipare naţională din a doua jumătate a secolului al XIX—lea. Studii privind procesul de constituire al Partidului Naţional Român, organizarea şi ideologia lui politică. **L.M.** a făcut cunoscute importante surse documentare pentru istoria mişcării naţionale româneşti, scrisorile lui Avram Iancu, precum şi corespondenţa dintre Ioan Raţiu şi George Bariţiu. Contribuţii la studiul administraţiei româneşti în timpul revoluţiei din 1848.

III. — *Corespondența lui Ioan Rațiu cu George Barițiu (1861—1892)*, Cluj, 1970, 252 p. (în colaborare); *Avram Iancu. Scrisori*, Cluj, 1972, 123 p. — *Activitatea lui Axente Sever în primăvara anului revoluționar 1848*, în SUBB, 1966, 1, p. 91—101; *Le mémorial de 1882 et son écho en Europe*, în RRH, VIII (1969), 2, p. 283—295; *Constituirea Partidului Național Român. Conferința din 12—14 mai 1881*, în SUBB, 1970, 1, p. 91—107; *Contribuții documentare la ecoul războiului de independență în Transilvania*, ibidem, 1973, 1, p. 79—90. **(P.T.)**

MAIOR, Petru **I.** — N. cca 1761, Tg. Mureș — m. 14 februarie 1821, Buda. Studii gimnaziale la Tg. Mureș și Blaj, superioare — filozofie și teologie la Roma (1774—1779) și drept canonic la Viena (1779—1780), unde a fost influențat de ideile reformei catolice și ale iosefinismului austriac. În 1780 revine la Blaj ca profesor de filozofie și drept. Protopop la Reghin (din 1785), apoi cenzor (din 1808) la tipografia de la Buda, unde desfășoară o bogată activitate științifică și culturală. A participat la redactarea „Supplex"-ului alături de ceilalți reprezentanți ai Școlii ardelene.

II. — Istoric și filolog; reprezentant de seamă al Școlii ardelene. Principala sa operă este *Istoria pentru începutul românilor în Dachia*. El nu-și propune să scrie istoria românilor în întregime ci se mărginește la începuturile lor. Susține romanitatea pură a românilor și continuitatea în stînga Dunării. După el, dacii au fost distruși complet de romani, întocmai ca odinioară cartaginezii, de unde și păstrarea fără influențe a limbii romane. Bazat pe izvoare istorice și pe argumente filologice bogate, susține că la venirea lor în Transilvania, ungurii i-au găsit pe românii băștinași. În jurul acestei idei a desfășurat o polemică înverșunată cu istoricii Fr. Sulzer, J. C. Eder, J. Ch. Engel și B. Kopitar, care contestau romanitatea și permanența românilor în Dacia. Opera lui **P.M.** are un caracter polemic și didactic; gîndirea sa avansată se reflectă în lucrarea *Procanon* (1783), în care combate dogmele papale și ale clerului catolic prin argumente raționale. Scrierile sale, pătrunse de ideile luminismului, au o valoare practică în epocă prin caracterul lor militant și polemic de apărare a latinității și continuității poporului român.

III. — *Istoria pentru începutul românilor în Dachia*, Buda, 1812, 348 p. Ed. a 2-a tipărită de Iordache Mălinescu în 1834 la Buda cu textul polemicii cu Kopitar VI + 289 p. Ed. a 3-a tipărită în 1883 la Gherla de către Societatea literară „Petru Maior" din Budapesta; *Istoria besericii românilor atît a celor dincoace precum și a celor dincolo de Dunăre*, Buda, 1813, 392 p.

IV. — Al. Lapedatu, *Petru Maior în cadrul vieții naționale și culturale a epocii sale*, în AIINC, I (1921—1922), p. 79—86; I. Lupaș, *Scrierile istorice ale lui Petru Maior*, ibidem, p. 87—108; N. Albu, *Petru Maior. Scrisori și documente inedite*, București, 1968. **(C.V.)**

MAIORESCU, Titu **I.** — N. 15 februarie 1840, Craiova — m. 18 iunie 1917, București. Studii secundare la Brașov și Viena, superioare — drept și filozofie — la universitățile din Berlin (1858) și Paris (1860). Doctor în filozofie al Universității din Giessen (1859) și în drept la Paris (1861). Director al Gimnaziului central din Iași (1862) și al Institutului pedagogic de la „Trei Ierarhi" (1863—1869). Profesor de istorie universală (1862—1863) și filozofie (1863—1872) la Universitatea din Iași și de logică și istoria filozofiei la Universitatea din București (1884—1909). Rector al Universității din Iași (1863—1867) și a celei din București (1892—1897). Animator și susținător al învățămîntului național. Unul dintre întemeietorii și conducătorii societății literare „Junimea" (1864) și al revistei *Convorbiri literare* (1867). Director al ziarului *Timpul* (din 1867). A desfășurat o îndelungată activitate politică și parlamentară. Diplomat, de mai multe ori ministru și prim-ministru (1912—1914). Membru al Academiei Române (din 1867).

II. — Critic și teoretician literar, estetician, lingvist și om politic. Activitate științifică prodigioasă îndeosebi în domeniul filozofiei și al criticii literare, dar, totodată, „introducerile" sale la volumele de *Discursuri*, strînse postum într-un volum consacrat „istoriei contemporane", reprezintă o interesantă sinteză a istoriei moderne românești, iar însemnările sale zilnice întocmite cu exactitate și minuție, un izvor de seamă pentru studiul aceleiași etape istorice. Volumele de *Discursuri* (vol. I-V, 1897—1915), precum și cele cinci volume din *Epistolarium* (aflate la secția de Manuscrise a Bibliotecii Academiei R.S.R. și la Muzeul de istoria literaturii române) aparțin și ele surselor istoriei moderne românești. În sinteza sa privind „istoria contemporană" a epocii sale, cuprinzînd ultimele patru decenii ale sec. XIX, **T.M.** a supus unei minuțioase analize evenimentele politice la care a asistat și uneori a participat, iar jurnalul său — *Însemnări zilnice*, care a început să fie reeditat — reflectă, prin prisma reacțiilor zilnice, pozițiile lui față de evenimentele în curs de desfășurare.

III. — *Istoria contemporană a României (1866—1900)*, București, 1925, 455 (—456) p.;

Însemnări zilnice, vol. I—III, ed. I. Rădulescu-Pogoneanu, Bucureşti, 1937—1941; *Jurnal şi epistolar*, vol I, ed. Georgeta Rădulescu-Dulgheru şi Domnica Filimon, Bucureşti, 1975, LXIV + 750 p.

IV. — *Omagiu lui Titu Maiorescu*, Bucureşti, 1910; Ion Petrovici, *Titu Maiorescu (1840—1917)*, Bucureşti, 1931, 162 (167), p.; Nicolae Manolescu, *Contradicţia lui Maiorescu*, Bucureşti, 1970, 324 p.; George Ivaşcu, *Titu Maiorescu*, Bucureşti, 1972, 170 (175) p.; E. Lovinescu, *Titu Maiorescu*, Bucureşti, 1972, ed. a II-a, XVI + 725 p. (ed. I în 1940); Simion Ghiţă, *Titu Maiorescu, filozof şi teoretician al culturii*, Bucureşti, 1974, 269 p. **(D.B.)**

MALIŢA, Mircea I. — N. 20 februarie 1927. Studii secundare la Oradea, Făgăraş, Beiuş şi Bucureşti, universitare — matematică (1949) la Bucureşti. Doctor în filozofie. Conferenţiar (1961—1969) şi profesor (din 1969) la Facultatea de matematică a Universităţii din Bucureşti. Director al Bibliotecii Academiei R.S.R. (1950—1952, 1954—1956). Funcţii în diplomaţie — consilier al misiunii româneşti la O.N.U. (1956—1961), ministru adjunct al Afacerilor Externe (1962—1970). Ministrul învăţămîntului (1970—1972). Consilier al Preşedintelui Republicii (din 1972). Secretar general (1965—1970) al „Asociaţiei de drept şi relaţii internaţionale" (ADIRI). Membru al Academiei de ştiinţe sociale şi politice (din 1970) şi membru corespondent al Academiei R.S.R. (din 1972).

II. — Matematician, filozof eseist şi istoric al diplomaţiei şi civilizaţiei. Contribuţii privind analiza diferitelor organisme şi instituţii specializate ale O.N.U. Se numără printre promotorii aplicării matematicii în ştiinţele sociale fiind titularul unui curs cu această temă în cadrul Universităţii Bucureşti.

III. — *Pagini din trecutul diplomaţiei româneşti*, Bucureşti, 1966, 253 p. (în colaborare); *Romanian Diplomacy. A historical survey*, Bucureşti, 1970, 224 p.; *Diplomaţia. Şcoli şi instituţii*, Bucureşti, 1970, 576 p. (ed. a II-a 1975); *Carta O.N.U. — document al erei noastre*, Bucureşti, 1970, 360 p. (în colaborare); *Aurul cenuşiu*, 3 vol., Bucureşti, 1971—1973; *Teoria şi practica negocierilor*, Bucureşti, 1972.

— *Independenţa României şi acţiunea pentru desfiinţarea jurisdicţiei consulare*, în AI, XIII (1967), 2, p. 25—33; *Independenţa României şi exercitarea dreptului de legaţie*, ibidem, 5, p. 78—89; *România în organismele internaţionale*, în RRSI, 1969, 1, p. 23—37; *Mathematics in History*, în RRH, XIII (1974), 5, p. 713—721. **(T.U.)**

MANCIULEA, Ştefan I. — N. 6 decembrie 1894, sat Straja, com. Berghiu, jud. Alba. Studii secundare la Blaj, universitare (1919—1921) la Bucureşti. Doctor în istorie (1937). Profesor secundar la Arad (1921—1928) şi Blaj (1928—1937); inspector şcolar (1938—1941). Conferenţiar la Facultatea de ştiinţe (Geografie) la Universitatea din Cluj (1941—1947). Distins cu premiul „Udrişte Năsturel" al Academiei Române (1934). Colaborator al Institutului de istorie naţională din Cluj. Membru al Societăţii de geografie din R. S. România.

II. — Specialist în istoria modernă a Transilvaniei. Contribuţii privind revoluţia românilor transilvăneni din 1848—49, regimentele de graniţă în preajma revoluţiei, cărturari blăjeni, legăturile acestora cu Franţa. A studiat aspecte demografice şi geografice ale zonei din vestul ţării.

III. — *Graniţa de Vest*, Blaj, 1936, 120 p. — *Scrisori şi acte privitoare la mişcarea revoluţionară a românilor din Ardeal şi Ungaria în 1848—49. (Din arhiva lui Ladislau Csányi)*, în AIINC, IV (1926—1927), p. 251—285; *Regimentele grănicereşti din Ardeal şi Banat la 1840*, ibidem, V (1928—1930), p. 431—448; *La frontière ethnique roumano-hongroise*, în RT, IV (1938), nr. 1—2, p. 28—39; *Legăturile Blajului cu Franţa în anii 1870—1871*, în „Transilvania", LXXVI (1945), nr. 1—2, p. 50—58; *Biblioteca lui Timotei Cipariu sub aspect istoric*, în MO, XIX (1967), nr. 9—10, p. 709—729. **(N.E.)**

MANIU, Vasile I. — N. 18 decembrie 1824, Lugoj — m. 23 martie 1901, Bucureşti. Studii secundare la Lugoj, Arad, Timişoara, Caransebeş, universitare — dreptul şi filozofia la Universitatea din Pesta (1846). În 1847 trece în Ţara Românească, unde se integrează repede în mediul intelectual, democrat din capitală. În 1848 face legătura între Murgu şi Bălcescu, participă activ la evenimentele revoluţionare din Ţara Românească şi apoi din Transilvania. După 1859 exercită funcţii în magistratură. Colaborator la *Românul*, *Trompeta*, *Buciumul*, *Columna lui Traian*. Membru al Academiei Române (1876).

II. — Literat şi istoric. În cercetările istorice se înscrie în formele de manifestare romantice, perpetuînd, ca un ecou tîrziu, teme şi motive iluministe. Cea mai importantă contribuţie o aduce în chestiunea originilor poporului român, într-o sinteză modernă, completată cu cîteva pagini de teorie a istoriei. Studii notabile şi în abordarea teoretică a aspectelor naţionale, îndeosebi în definirea conceptului de naţiune română. Informaţie bogată, metodă ştiinţifică de cercetare, izvoare diverse şi moderne

spirit analitic, insuficient critic. Autorul unor piese de teatru cu subiect istoric.
III. — *Răspunsul replicativ la broşura d-lui protopresviteru Meletie Dreghici intitulată „Care suntu literile romane?* Timişoara, 1856, 48 p.; *Disertaţie istorico-critică şi literară tractîndu despre originea Romanilor din Dacia Traiană*, Timişoara, 1857, 645 p.; *Unitatea latină sau cauza romană în procesul naţionalităţiloru din punctul de vedere istoric, juridic şi politic*, Bucureşti, 1867, 72 p.; *La mission de l'Occident latin dans l'Orient de l'Europe*, Paris, 1869, 100 p.; şi în l. română, Bucureşti, 1869, 138 p.; *Studii asupra scrierii profesorului dr. Jung intitulată Romanii şi Românii din ţerile dunărene. Studii istorico-etnografice*, Bucureşti, 1878, 108 p.
— *Mişcarea literaturii istorice în România şi în străinătate cu referinţă la Români în anul 1879*, în AAR, Seria II, tom. II, secţ. I, p. 258—273; *Românii în literatura străină. Studii istorico-critice şi etnologice cu un memoriu asupra mişcării literaturii istorice în străinătate şi la noi urmată în decursul anilor 1880 şi 1881*, ibidem, Seria II, tom. V, secţ. II şi în extras 166 p. **(N.B.)**

MANOLESCU, Radu **I.** — N. 28 iulie 1929, Bucureşti. Studii secundare şi superioare (1947—1951) la Bucureşti. Doctor în istorie (1963). Asistent (1951—1956), lector (1956—1966), conferenţiar (1966—1974) şi profesor (din 1974) la catedra de istorie universală a Facultăţii de istorie Bucureşti. Membru al Societăţii de ştiinţe istorice si al Comisiei internaţionale de istorie maritimă. Distins cu premiile „Ştefan Gheorghiu" (1957) şi „Nicolae Bălcescu" (1965) ale Academiei R.S.R.
II. — Medievist. S-a impus prin temeinice studii originale de istorie economică, îndeosebi de istorie a comerţului, bazate cu precădere pe materiale de arhivă. **R.M.** a demonstrat că neîntreruptele legături economice dintre ţările române în tot cursul evului mediu constituie una dintre permanenţele caracteristice ale trecutului patriei noastre. Contribuţii marcante şi în domeniul culturii medievale orăşeneşti.
III. — *Comerţul Ţării Româneşti şi Moldovei cu Braşovul (secolele XIV-XVI)*, Bucureşti, 1965, 307 p.; *Scrierea latină în evul mediu*, Bucureşti, 1971, 184 p. + album 40 p. şi 52 pl. (în colaborare); *Societatea feudală în Europa apuseană*, Bucureşti, 1974, 363 p. + 44 il.
— *Relaţiile comerciale ale Ţării Româneşti cu Sibiul la începutul veacului al XVI-lea*, în AUB, V (1956), p. 207—259; *Aspecte din istoria negoţului bucureştean în sec. al XVI-lea*, în „Studii", XII (1959), 5, p. 25—69; *Le rôle commercial de la ville de Braşov dans le sud-est de l'Europe au XVIe siècle*, în NEH, II (1960), p. 207—221; *Unitatea economică a ţărilor române în evul mediu (secolele XIV-XVI)*, în „Unitate şi continuitate în istoria poporului român", Bucureşti, 1968, p. 135—152; *Cultura orăşenească în Ţara Românească în secolele XV-XVI*, în AUB, XVIII (1969), 2, p. 37—53; *Cultura orăşenească în Moldova în secolul al XVI-lea*, ibidem XX (1971), 1, p. 51—77. **(D.M.)**

MARCHESCU, Antoniu **I.** — N. 21 ianuarie 1899, sat Feneş, com. Armeniş, jud. Caraş-Severin. Studii secundare la Caransebeş, superioare (drept) la Bucureşti. Doctor în drept. Avocat. Coeditor la *Tribuna Graniţei* (1934—1938), revistă lunară cu profil social şi istoric.
II. — Jurist şi istoric. Sobru şi temeinic documentat în studiile din domeniul literaturii istorice, ca şi al celei juridice. Cel mai bun istoric al regiunii graniţei bănăţene.
III. — *Grănicerii bănăţeni şi comunitatea de avere*, Caransebeş, 1941, 620 p.
— *Despre dobînzile uzurare în dreptul ardelean*, în PR, 1930, p. II-a, p. 190—192 şi p. a III-a, p. 72—73; *Caracterul juridic al comunităţii de avere a fostului regiment confiniar româno-bănăţean, no. 13*, ibidem, 1933, p. I-a, p. 144—152; *Cronica comunei Slatina—Timiş*, în SMIM, VI (1973), p. 309—324. **(D.M.)**

MARIENBURG, Georg Friedrich **I.** — N. iunie 1820, Sebeş — m. 23 noiembrie 1881, com. Nadeş, jud. Mureş. Studii la Sibiu (1839), Berlin (1841), şi Cluj (1841—1843). Profesor la Sebeş (1843) şi la Sighişoara (1844—1848). Preot la Nadeş (din 1848).
II. — Primul istoric sas modern care a acordat o atenţie deosebită originilor şi începuturilor saşilor transilvani pornind de la dialectul lor; contestate mai întîi, teoriile sale au fost acceptate mult timp de către majoritatea istoricilor problemei.
III. — *Über das Verhältnis der siebenbürgisch-sächsischen Sprache zu den niedersächsischen und niederrheinischen Dialecten*, în AVSL, I (1845), p. 45—70; *Über die siebenbürgisch-sächsischen Familiennamen*, ibid. II (1857), p. 329—380; *Zur Berichtigung einiger alturkundlichen siebenbürgischen Ortsbestimmungen*, ibidem, (1862), p. 212—239; IX (1870), p. 202—229; XIV (1878), p. 544—557; *Verzeichnis der ältesten Pfarrer des Decanatus de Sebus*, ibidem, VIII (1868), p. 284—324. **(A.A.)**

MARCU, P. Liviu **I.** — N. 30 decembrie 1925, Bucureşti. Studii secundare şi universitare — filozofie şi drept la Bucureşti (1949). Doctor în drept (1968). Redactor la Editura ştiinţifică şi la Editura Acade-

miei (1949—1964). Cercetător principal la Institutul de studii sud-est europene (din 1964). Membru al Asociaţiei juriştilor şi al Comisiei de antropologie.
II. — Jurist. Contribuţii interesante în domeniul istoriei dreptului, al instituţiilor şi al sociologiei. A publicat şi unele lucrări de popularizare în domeniul istoriei, consacrate unor mari personalităţi.
III. — În colaborare: *Ioan Corvin de Hunedoara*, Bucureşti, 1957, 120 p.; *47 de ani glorioşi*, Bucureşti, 1959, 340 p.; *Nebiruitul vodă Ştefan*, Bucureşti, 1962, 460 p.; *Ţara Bîrsei. Monografie etnologică*, vol. I, Bucureşti, 1972, 476 p.
— *Organizarea statului feudal*, în „Studii", XV (1962), 6, p. 1479—1490; *Situaţia ţărănimii din Valea Vîlsanului (Argeş) după reforma agrară din 1864*, *ibidem*, XVII (1964), 3, p. 567—582 (în colaborare); *Some aspects of laicisation of Moslem Family in Dobrudja...*, în RESEE, III (1965), 1—2, p. 501—542; *Forme de guvernămînt şi regimuri politice în ţările române în orînduirea feudală*, în RRD, XXIV (1968), 3, p. 41—54; *Zeitgenössische soziologische Aspekte des Verstädterungsprozesses in Südesteuropa*, în RESEE, IX (1971), 4, p. 677—714 şi XI (1973), p. 513—552; *Vechi obiceiuri juridice în subzona Săcele*, în „Cumidava", V (1972) p. 569—606. **(D.M.)**

MARCU, Nicolae I. — N. 16 mai 1916, Bucureşti. Studii secundare şi superioare — drept (1937) la Bucureşti. Doctor în drept (1939) şi în ştiinţe economice (1970). Conferenţiar (1949—1970), profesor, şeful catedrei de istoria economiei naţionale (din 1970) la Academia de studii economice.
II. — Istoric al economiei. Activitate didactică dublată de cercetări în domeniul istoriei agriculturii capitaliste a României, al istoriei gîndirii economice şi al statisticii.
III. — *Studii despre dezvoltarea capitalismului în agricultura României după reforma agrară din 1864*, I—II, 2 vol. I. 1956, 314 p.; II. 1959, 461 p. (în colaborare); *Studii privind evoluţia agriculturii şi silviculturii României în perioada interbelică*, Bucureşti, 1969, 370 p. + 60 anexe.
— *Documente din arhivele franceze privitoare la istoria economică a României*, în RA, 1969, 1, p. 211—219; *Investiţiile şi finanţarea agriculturii României în perioada interbelică*, în „Studii", XXIII (1970), 3, p. 573—591; *Din istoricul economiei forestiere a României interbelice (1919—1939)*, ibidem, XXIV (1971), 4, p. 777—792. **(G.P.)**

MARICA, Guy Viorica I. — N. 25 aprilie 1925, Arad. Studii secundare la Arad, universitare (1943—1945; 1947—1950) la Cluj. Doctor în istoria artei (1973). Călătorii de studii în Italia, R. F. Germania. Lector la Universitatea din Cluj (din 1962).
II. — Istoric de artă. Studii privind arta medievală transilvăneană, precum şi istoria artei renascentiste. Manifestă predilecţie pentru studiul comparat al fenomenului artistic. A evidenţiat valoarea elementelor locale, contribuţia artei româneşti la patrimoniul european.
III. — *Biserica Sf. Mihail din Cluj*, Bucureşti, 1967, 64 p. (şi în limbile franceză şi engleză); *Clujul medieval*, Bucureşti, 1968, 91 p. (în colaborare); *Arta gotică*, Bucureşti, 1970, 131 p.; *Sebastian Hann*, Cluj, 1972, 215 p. (şi în limba germană); *1850. Clujul istorico-artistic*, Cluj, 1974, 278 p. (în colaborare).
— *Dürer-Werke als Vorbilder für die Gemälde eines siebenbürgischen Flügelaltars* în RRHA, S. Beaux-Arts, VIII (1971), p. 13—23; *Altarul de la Jimbor*, în SCIA, XVIII (1971), 1, p. 203—222. **(P.T.)**

MARIENESCU, Athanasie M. I. — N. 20 martie 1830, Lipova — m. 20 ianuarie 1914, Sibiu. Studii liceale la Arad şi Timişoara, universitare — drept la Budapesta şi Viena (1851—1856). Doctor în drept (1861). Carieră de asesor şi judecător la Lugoj, Timişoara, Budapesta şi Oradea (1861—1900). Membru corespondent (1877) şi titular (1881) al Academiei Române.
II. — Istoric şi folclorist. Adept al şcolii latiniste. Studii de etnografie şi folclor. Opera sa istorică cuprinde idei în cea mai mare parte depăşite azi. De pildă, considera că „descălecatul" ar fi avut loc în Ţara Românească la anul 1215, ca urmare a venirii cavalerilor teutoni în Transilvania. A jucat un rol de seamă în popularizarea cunoştinţelor istorice în rîndurile tineretului din Transilvania. După caracterizarea lui N. Iorga, a fost un spirit dogmatic şi tenace, avînd unele idei preconcepute pe care nu le-a părăsit.
III. — *Viaţa şi operele lui Petru Maior*, Bucureşti, 1883, 122 p. (discurs de recepţie la Academie).
— *Negru vodă şi epoca lui*, în AARMSI, s. II, t. XXXI (1908—1909), p. 529—558 + 1 pl.; şi extras, 29 p. + 1 pl.; *Dinastia lui Radu Negru-vodă în Ungrovlahia şi dinastia Basarabilor în Oltenia (Valahia Mică)*, ibidem, s. II, t. XXXIII (1911) şi extras, 92 p.
IV. — Topliceanu Traian, *Dr. Atanasie Marienescu, 1830—1914*, în AB, III (1930), 3, p. 1—14. **(N.S.)**

MARIN, William I. — N. 8 august 1927, Timişoara. Studii secundare la Timişoara, universitare la Bucureşti. Doctor în istorie. Conferenţiar universitar la Timişoara.
II. — Contribuţii privind istoria mişcării muncitoreşti din Banat şi Transilvania, a

luptei greviste, precum şi a activităţii P.C.R. (1921—1945) în Banat. A participat la elaborarea unor lucrări monografice privind istoria modernă şi contemporană a oraşului Timişoara şi a judeţului Timiş.
III. — Coautor la: *Unirea Banatului cu România*, Timişoara, 1968, 302 p.; *Timişoara, pagini din trecut şi de azi*, Timişoara, 1969, 428 p.; *Mişcarea antifascistă populară în Banat*, Timişoara, 1971, 352 p.
— *Greva generală din octombrie 1920 în Transilvania*, în AI, VI (1960), 5, p. 122—144 (în colaborare); *Muncitorimea bănăţeană în anii crizei economice*, ibidem, IX (1963), 2, p. 95—108 **(T.U.)**

MARINESCU, Beatrice **I.** — N. 14 iulie 1931, Bîrlad. Studii secundare la Cîmpulung Muscel, universitare la Bucureşti (1956). Doctor în istorie (1976). Profesor secundar (1958—1966). Cercetător la Institutul de istorie „Nicolae Iorga" (din 1966).
II. — Cercetări de istorie universală, întemeiate precumpănitor pe material de arhivă inedit asupra relaţiilor româno-engleze în secolul al XIX-lea.
III. — *Economic Relations between the Romanian Principalities and Great Britain (1848—1859)*, în RRH, VIII (1969), 2, p. 271—281; *The Union of the Romanian Principalities in the Concerns of Stratford Canning as Ambassador in Constantinople (1853—1858)*, ibidem, IX (1970), 2, p. 261—269 (în colaborare); *Le peuple roumain et la guerre franco-prussienne de 1870—1871*, ibidem, X (1971), 2, p. 329—342 (în colaborare); *Atitudinea oficială a guvernului englez faţă de revoluţia de la 1848 din Ţara Românească*, în SAMB, 1971, p. 235—261; *La position des diplomates et émissaires britanniques envers le mouvement unioniste des Principautés*, în RRH, XI (1972), 2, p. 265—279; *Poziţia Marii Britanii faţă de Unirea Principatelor*, în SMIMod, V, 1975, p. 69—99. **(G.P.)**

MARINESCU, Constantin **I.** — N. 11 august 1891, Şerbăneşti-Poduri (azi în Pucioasa). Studii secundare la Piteşti, universitare — dreptul, literele şi filozofia — la Bucureşti. Doctor în litere. Membru la École Pratique des Hautes Etudes din Paris (1920—1923). Specializare în istoria medievală la Sorbona şi École Nationale des Chartes. Conferenţiar la Facultatea de istorie a Universităţii din Bucureşti (1923—1924), profesor de istorie universală la Universitatea din Cluj (1925 —1943) şi Bucureşti (1943 — 1946). Director al Institutului de istorie universală din Cluj (1925—1943) şi al Şcolii române din Franţa (1941—1948). După 1945 activează în străinătate. Participant la congrese internaţionale de specialitate. Membru corespondent al Academiei Române (din 1928), al Academiei Regale de Litere din Barcelona, al Societăţii de Geografie din Lisabona; membru „străin" al Societăţii Regale de Litere şi Ştiinţe a Boemiei, al Comisiunii internaţionale a învăţămîntului istoriei şi al Comisiunii internaţionale a marilor descoperiri geografice etc.
II. — Medievist. A închinat mai multe studii unor probleme de istorie medie universală, de istorie a Bizanţului, precum şi istoriei medievale a ţărilor române: legăturile moldo-polone în a doua jumătate a sec. XVI, istoria Moldovei în timpul domniei lui Despot vodă (1561—1563) etc. A îndrumat cercetările de istorie medie universală la Universitatea din Cluj asigurînd redactarea volumelor din revista Institutului de istorie universală al cărui director a fost.
III. — *Înfiinţarea mitropoliilor în Ţara Românească şi în Moldova*, Bucureşti, 1924, 22 p. (extras din AARMSI, s.3, t. 2, m. 6, p. 247—268); *Legăturile Moldovei cu Polonia într-un raport de ambasador veneţian, (1575)*, în RI, XI (1925), p. 270—274; *Notes sur les Catalans dans l'Empire byzantin pendant le règne de Jacques* II (1291—1327), în „Mélanges d'histoire du Moyen Age offerts à M. Ferdinand Lot par ses amis et ses élèves", Paris, 1925, p. 501—513; *Şcoala istorică raţionalistă. Concepţie şi metodă*, Cluj, 1925, 19 p.; *Le Danube et le litoral occidental et septentrional de la Mer Noire dans le „Libro del Conoscimiento"*, în RHSEE, III (1926), 1—3, p. 1—8; *Notes sur les corsaires au service d'Alfons V d'Aragon, roi de Naples*, în „Mélanges d'histoire générale", 1927, 1, p. 155—162; *Notes sur le fast à la cour d'Alfonse V d'Aragon; roi de Naples*, ibidem, p. 133—146; *Ştiri despre Principatele Române într-un istoric francez din secolul al XVI-lea*, în „Închinare lui Nicolae Iorga cu prilejul împlinirii vîrstei de 60 de ani", Cluj, 1931, p. 254—263; *Le pape Caliste III (1455—1458). Alfonse V d'Aragon, roi de Naples et l'offensive contre les Turcs*, în „Bulletin de la Section Historique de l'Académie Roumaine", XIX (1935), p. 77—97; *À propos d'une biographie de Jacques Basilicos l'Héraclide, récemment découverte*, în „Melanges d'histoire générale", II (1938), p.381—422; *Jacques Basilicos „le despote" prince de Moldavie (1561—1563), écrivain militaire*, ibidem, p. 319—380; *Nicolae Iorga în lumina străinătăţii*, în „Balcania", VII (1944), 2, p. 488—502; *Notes sur quelques ambasadeurs byzantins en Occident à la veille de la chute de Constantinople sous les Turcs*, în „Annuaire de l'Institut de philologie et d'histoire orientales et slaves", 1950, X, p. 419—428; *De nouveau sur les relations de Manuel II Paléologue (1391—1425) avec l'Espagne*, în „Atti dell' VIII

Congresso di Studi Bizantini", Roma, 1953, p. 420—436; *De nouveau sur Tirant le Blanch*, extras din „Estudies Romànics", (Barcelona), 1953—54, IV, p. 137—204 (Premiat cu Prix Isidre Bonsoms, 1952); *Los „Documentos sobre relaciones internacionales de los Reyes Catolicos", publicados por don Antonio de la Torre y su importancia para la historia general*, extras din „V Congreso de historia de la Corona de Aragón" (1952), Saragoza, 1956, p. 67—87; *Introduction* la volumul E. D. Tappe, *Documents concerning Rumanian History (1427—1601) collected from British Archives*, Haga, 1964, p. 7—13. **(N.E.)**

MARINESCU-BÎLCU, Silvia I. — N. 1 ianuarie 1935, Braşov. Studii superioare la Bucureşti (1954—1958). Doctor în istorie (1971). Arheolog (din 1962), cercetător (din 1965) şi cercetător ştiinţific principal (din 1972) la Institutul de arheologie, Bucureşti.
II. — Arheolog; specializată în problemele epocii neolitice din România. Contribuţii la cunoaşterea culturilor cu ceramică liniară şi Precucuteni.
III. — *Catalogul sculpturilor gumelniţene din Muzeul Olteniţa* (colaborare), Sibiu, 1967, 43 p.; *Cultura Precucuteni pe teritoriul României*, Bucureşti, 1974, 212 p.
— *Aspects tardifs de la civilisation céramique rubanée*, în „Praehistorische Zeitschrift", Berlin, XXXVI (1971), p. 4—36; *La plastica in terracotta della cultura precucuteniana*, în „Rivista di scienze preistoriche", XXIX (1971), 2, Firenze, p. 399—436. **(C.P.)**

MÁRKI, Sándor I. — N. 27 martie 1853, Kétegyháza (Ungaria) — m. 1 iulie 1925 Gödöllő (Ungaria). Studii medii la Oradea şi Budapesta, universitare — istorie-geografie la Budapesta (1872—1876). Profesor secundar (1876—1886); la Universitatea din Cluj (1892—1919) şi Seghedin (din 1919). Membru corespondent (din 1892) şi titular (din 1912) al Academiei maghiare de ştiinţe.
II. — Studii privind momente cruciale din lupta socială şi naţională a maselor populare (Doja, răscoala lui Pero, răscoala lui Horea, răscoala curuţilor, revoluţia din 1848—1849). A întocmit culegeri însoţite de studii introductive ample despre literatura românească, îndeosebi aspecte ale relaţiilor româno-maghiare. Manualele lui de istorie şi geografie au fost traduse şi în limba română. El însuşi a tradus unele din lucrările lui N. Iorga, *Istoria românilor* (ed. franceză), a lui A.D. Xenopol etc.
III. — *Arad vármegye és Arad szabad királyi város története* (Istoria comitatului şi oraşului liber regesc Arad), vol. I-II, Budapest, 1892—1895, I, 485 p., II, 518 p.; *Az 1848—49-évi szabadságharc története* (Istoria luptei de eliberare naţională din 1848—49), Budapest, 1898, 512 p.; *Matthias Corvinus und die Reneissance*, Viena, 1900; *Péró lázadása* (Răscoala lui Pero), Arad, 1903, 117 p.; *II. Rákóczi Ferenc*, vol. I—III, Budapest, 1907—1910; *Nagy Péter cár és II. Rákóczi Ferenc szövetsége* (Alianţa dintre ţarul Petru cel Mare şi Francisc Rákóczi al II-lea), Budapest, 1913, 217 p.; *Dósa György* Budapest, 1913, 509 p.
— *A Hóra-lázadás magyarországi része* (Răscoala lui Horea în părţile Ungariei), în „Századok", 1894, p. 609—621 şi 714—727; *Rákóczi şi românii*, în „Ungaria", 1907, n. 1—3; *La Hongrie et la révolution française*, în „Revue historique de la révolution française", 1913, p. 615—622; *Történet és történetirás* (Istoria şi scrierea istoriei) Budapest, 1914; *Desalleurs tábornagy Rákócziпál* (Generalul D. la R.), în „Hadtörténeti Közlemények", 1917, p. 1—12 şi 219—259.
IV. — *Márki emlékkönyv* (Volum omagial Márki), Cluj, 1927, 231 p.; Banner János, *Márki Sándor emlékezete* (În memoria lui M.S.), Gyula, 1961, 62 p. **(L.D.)**

MARŢIAN, Iulian I. — N. 23 iunie 1867, Năsăud — m. 26 octombrie 1973, Năsăud. Studii secundare în oraşul natal, şcoala de cadeţi la Sibiu. Demisionează din armată. Bibliofil şi colecţionar de documente vechi româneşti. Membru de onoare al Academiei Române (1933).
II. — Arheolog amator. A strîns cu multă pasiune datele referitoare la descoperirile arheologice din Transilvania, publicînd un util repertoriu al lor mai întîi în limba germană şi apoi — corectat şi întregit — în 1920, în limba română.
III. — *Archaeologisch — praehistorisches Repertorium für Siebenbürgen*, extras din vol. XXXIX, seria III, X, „Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien", 1909, p. 321—358.
— *Repertoriu arheologic pentru Ardeal*, Bistriţa, 1920, 61 p. **(E.C.)**

MASSOFF, Ioan I. — N. 17 iunie 1904, Bucureşti. Studii secundare şi universitare — Academia de înalte studii comerciale şi industriale la Bucureşti; auditor la Facultatea de istorie din Bucureşti. Secretar literar al Teatrului Naţional din Bucureşti. Publicist.
II. — Istoriograf al teatrului românesc. Prin investigaţii minuţioase de arhivă a elaborat lucrări monografice şi de sinteză privind figuri proeminente ale teatrului liric şi dramatic. Lucrările sale cuprind o frescă convingătoare a vieţii artistice româneşti în secolele al XIX-lea şi al XX-lea.

III. — *Teatrul românesc acum o sută de ani*, Bucureşti, 1935, 92 p. (în colaborare); *Davicion Bally, revoluţionarul de la 1848*, Bucureşti, 1938, 129 p.; *Matei Millo şi timpul său*, Bucureşti, 1938, 448 p.; *Viaţa lui Tony Bulandra*, Bucureşti, 1945, 304 p.; *Viaţa lui Tănase*, Bucureşti, 1947, 400 p.; *Teatrul românesc. Privire istorică*, Bucureşti, I, 1961, 646 p.; II, 1966, 701 p.; III, 1969, 557 p.; IV, 1971, 690 p.; V, 1974, 568 p. + + 10 pl. **(G.P.)**

MATEESCU, Corneliu N. I. — N. 26 mai 1911, com. Grădiştea, jud. Vîlcea. Studii secundare la Rm. Vîlcea, superioare (1933) la Bucureşti. Profesor secundar. Asistent universitar (1937—1950); cercetător şi cercetător ştiinţific principal la Institutul de arheologie, Bucureşti. Membru al „Société Préhistorique de L'Ariège" şi delegat al societăţii pentru România (din 1965).

II. — Arheolog; şi-a axat preocupările pe problemele epocii neolitice şi în special asupra culturii Vădastra. A precizat primul pentru neoliticul din ţara noastră folosirea bovinelor la transportul greutăţilor şi la tracţiune. Studii privind uneltele de os din aşezările neolitice din zona Dunării inferioare şi formarea straturilor arheologice din punctul de vedere al pedologiei şi prin analize sporo — polinice. Este autorul inovaţiei „Metodă şi dispozitiv pentru reconstituirea geometrică a gropilor de bucate" (în colaborare).

III. — *La plus ancienne phase de la civilisation de Vădastra, Vădastra I, à la lumière des nouvelles fouilles de Vădastra*, în „Bericht über den V. Internationalen Kongress für Vor-und Frühgeschichte", Hamburg, 1958, Berlin, 1961, p. 529—534 + 1 pl.; *Contribution à l'étude de la civilisation de Vădastra: Phase Vădastra II (d'après les nouvelles fouilles de Vădastra)*, în „VI Congresso Internazionale delle Scienze Preistoriche e Protostoriche", Roma, II, 1965, p. 258—263 + 2 pl.; *Contribution à l'étude du climat de la station de Vădastra du Paléolithique supérieur à la fin du Néolithique*, în „Bulletin de l'Association française pour l'étude du Quaternaire", 1967, 4, p. 271—279 + 3 pl. (în colaborare); *Observations sur les radius des bovins utilisés à la traction dans la phase Vădastra II (Néolithique moyen)*, în „Proceedings VIIIth International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences, 1968", Tokyo and Kyoto, III (1970), p. 142—144 (în colaborare); *Formation des couches de civilisation de la station de Vădastra en rapport avec le sol, la faune malacologique et le climat*, în „Quartär", XX (1969), p. 135—162 (în colaborare); *Methode und Vorrichtung zur geometrischen Rekonstruktion der Getreidegruben*, în „Archeologické rozhledy", XXII (1970), 5, p. 596—598 (în colaborare); *Utilisation des bovins à la traction dans la phase plus récente de la civilisation Vădastra* în „Actes du VIIe Congrès International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques", Praga, 1971, p. 1310—1313 (în colaborare); *Quelques problèmes concernant l'aurignacien dans la Plaine d'Olténie, Roumanie*, în „Actes du VIIIe Congrès International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques", Beograd 9—15 sept. 1971, Beograd, 1973, 2, p. 159—165. **(E.C.)**

MATEESCU, Tudor I. — N. 18 decembrie 1933, Gemenea (azi în com. Voineşti), jud. Dîmboviţa. Studii secundare şi universitare (1961) la Bucureşti. Doctor în istorie (1970). Profesor secundar (1961—1963, 1966—1970). Arhivist la Arhivele statului din Constanţa (1963—1966) şi arhivist principal la Arhivele statului din Bucureşti (din 1970). Membru al Asociaţiei de studii orientale.

II. — Cercetări întemeiate pe material arhivalic, inedit, privind istoria Dobrogei în timpul stăpînirii otomane.

III. — *Documente privind istoria Dobrogei (1831—1877)*, Bucureşti, 1975, 343 p. — *Un oraş dobrogean dispărut — Ester*, în „Pontica", II (1969), 413—426; *Mişcări sociale în Dobrogea la sfîrşitul secolului al XVIII-lea*, în SUBB, XV (1970), 2, p. 9—19; *Ştiri noi despre prezenţa mocanilor în Dobrogea în timpul stăpînirii otomane*, în RA, XLVIII (1971), 3, p. 391—417 (I); „Apulum", XI (1973), p. 423—434 (II); *Une ville disparue de la Dobroudja — Karaharman*, în „Tarih Enstitüsü Dergisi", Istanbul, II (1971), p. 297—343; *Aspecte ale activităţii arhivei statului din Ţara Românească în timpul revoluţiei de la 1848*, în RA, XLIX (1972), 2, p. 217—232; *Ţăranii din Moldova şi Ţara Românească la munci agricole în Dobrogea (secolul al XVIII-lea — prima jumătate a secolului al XIX-lea)*, în AIIC, IX (1972), p. 237—254; *Les diocèses orthodoxes de la Dobroudja sous la domination ottomane*, în „Balkan studies", Thessaloniki, XIII (1972), 2, p. 279—300; *Arhivele din Dobrogea în timpul stăpînirii otomane*, în RA, LI (1974), 1—2, p. 229—240. **(G.P.)**

MATEI, Alexandru I. — N. 20 iulie 1933, com. Chiherul de Sus, jud. Mureş. Studii liceale la Reghin, universitare (1957) la Bucureşti. Arhivist (din 1957) şi director (din 1964) al Arhivelor statului din Cluj.

II. — Arhivist cu preocupări conexe specificului instituţiei. A cercetat probleme de demografie, raporturile arhivisticii cu demografia şi etnografia, precum şi mobilitatea populaţiei la mijlocul secolului XVIII.

III. — *Mărturii noi privitoare la legăturile dintre populația românească din Transilvania și Moldova la mijlocul secolului al XVIII-lea*, în „File de istorie", Bistrița, I (1971), p. 109—122; *Revoluția de la 1848 — moment de seamă al afirmării ideii de solidaritate și unitate națională la români*, în *RA*, XXXV (1973), supl. p. 18—37; *Etnografie și arhivistică*, în „Anuarul Muzeului etnografic al Transilvaniei pe anii 1971—1973", Cluj, 1973, p. 21—47; *Populația orașului Bistrița între anii 1750—1775*, în „File de istorie", III (1974), p. 236—248; *Documente despre Marea Unire*, în AS, II (1974), p. 80—107; *Avram Iancu în lumina istoriografiei românești*, în „Țara Moților", 1974, p. 55—70. **(P.T.)**

MATEI, Gheorghe I. — N. 22 mai 1919, sat, Dejoi, com. Fîrtățești, jud. Vîlcea — m. 6 decembrie 1976, București. Studii secundare la Rm. Vîlcea, universitare (1942—1946) la București. Asistent (1948—1949), conferențiar (1949—1950) la catedra de istorie a României a Facultății de istorie, București. Cercetător științific principal, șef de sector și director adjunct la Institutul de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. (din 1965). Redactor-șef al revistei *Anale de istorie* (din 1971).

II. — Specialist în istoria modernă și contemporană a României. Contribuții originale la studierea problemei agrare, a luptelor țărănimii la sfîrșitul sec. XIX și în sec. XX și a diferitelor aspecte de făurire și consolidare a alianței muncitorești-țărănești. Coautor la o serie de lucrări de istoria mișcării muncitorești și socialiste și de istoria P.C.R. Un alt domeniu principal de cercetare l-a constituit studierea relațiilor internaționale ale României în perioada interbelică, îndeosebi din anii 1929—1939.

III. — *Revoluția de la 1848 și țărănimea, București*, 1948, 45 p.; *Les revoltes paysannes de 1907 en Roumanie*, Bucarest, 1957, 263 p.; (ed. în l. rusă, 1957, 280 p.); *Răsunetul internațional al răscoalei țăranilor din 1907*, București, 1957, 212 p.; *Dezvoltarea constituțională a statului român*, București, 1957, 600 p. (în colaborare); *Cluburile socialiste la sate*, București, 1956, 255 p. (ediția a II-a, 1968); *Contribuția României la războiul antihitlerist (23 August 1944—9 mai 1945)*, București, 1959, 575 p. + pl. (în colaborare); *Alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare*, București, 1969 (coautor și coordonator); *La Roumanie et les problèmes du dèsarmement, 1919—1934*, București, 1970, 180 p.; *Dezarmarea în contextul problemelor internaționale și atitudinea României 1919—1934*, București, 1971, 305 p. — *Date cu privire la problema agrară în România la sfîrșitul secolului XIX (1864—1900)*, în „Studii", IX (1958), 5, p. 5—31 (în colaborare); *Insurecția armată din august 1944 — cotitură hotărîtoare în istoria poporului român*, ibidem, XIV (1964), 4, p. 701—724; *Solidaritatea poporului român cu poporul cehoslovac împotriva agresiunii hitleriste*, AI, XII (1966), 5, p. 69—72; *România și convențiile de la Londra pentru definirea agresorului (iulie 1933)*, în RRSI, V (1971), 3, p. 119—135; *Aspecte și trăsături ale activității P.C.R. pentru făurirea Frontului Unic Muncitoresc (1921—1944)*, în AI, XVIII (1972), 3, p. 32—49; *Reflecții asupra problemelor securității și dezarmării internaționale în perioada interbelică*, ibidem, XIX (1973), 3, p. 83—101; *Contribuția insurecției naționale antifasciste din România la prăbușirea frontului hitlerist din Balcani reflectată în documente ale timpului*, în RdI, XXVII (1974), 6, p. 835—846. **(T.U.)**

MATEI, Horia I. — N. 7 decembrie 1942, Botoșani. Studii secundare la Sibiu, universitare (1965) la București. Redactor la Editura politică, apoi la Editura enciclopedică română (în prezent, Editura științifică și enciclopedică).

II. — Autor al capitolelor de istorie străveche și veche din o serie de îndreptare cronologice de istorie națională și universală, H.M. a adus o informație bogată, expusă sintetic și clar.

III. — Coautor la: *Istoria lumii în date*, București, 1969, XVII + 615 p. (ed. a II-a 1972); *Istoria României în date*, București, 1971, 527 p. (ed. a II-a, 1972). *Chronological History of Romania*, Bucharest, 1972, 525 p. (ed. a II-a 1974, 608 p.). **(F.C.)**

MATEI, Ion I. — N. 11 ianuarie 1921, com. Ciofrîngeni, jud. Argeș. Studii secundare și superioare la București. Lector la Facultatea de limbi romanice, clasice și orientale (1958—1975). Cercetător științific principal la Institutul de studii sud-est europene (din 1964). Membru fondator al Asociației de studii orientale.

II. — Orientalist, turcolog. În preocupările sale au intrat raporturile româno-turce și turco-balcanice, probleme generale ale civilizației islamice. Studii temeinice, pline de interes, fundamentate mai ales pe material inedit.

III. — *Mots d'origine roumaine en turc*, în RESEE, IV (1966), 1—2, p. 223—232; *Notes sur les „turcismes" du dialecte roumain de Banat*, ibidem, V (1967), 3—4, p. 567—571; *Notes concernant l'enseignement des langues orientales dans les Pays roumains*, în SAO, V—VI (1967), p. 93—117; *Sur les relations d'Ahmed Vefik Pacha avec les*

Roumains, ibidem, VII (1969), p. 95—133 (I) şi VIII (1971), p. 71—103 (II); *Quelques problèmes concernant le régime de la domination ottomane dans les pays roumains*, în RESEE, X (1972), 1, p. 65—81 şi XI (1973), 1, p. 81—95; *Le maître de langue turque de Dimitrie Cantemir: Es'ad Efendi*, ibidem, X (1972), 2, p. 281—288. **(D.M.)**

MATEI, Mircea I. — N. 8 ianuarie 1929, Bucureşti. Studii secundare şi universitare (1948—1952) la Bucureşti. Aspirantură şi doctorat la Leningrad (1954—1957). Asistent la Institutul de istorie „N. Iorga" (1952—1954); cercetător principal şi şef de sector la Institutul de arheologie Bucureşti (din 1957). A participat cu rapoarte la congrese internaţionale de specialitate.

II. — Arheolog şi istoric al evului mediu. În cercetările sale a pus accentul pe aportul arheologiei la cunoaşterea unor aspecte din viaţa economică şi social-politică a oraşelor medievale româneşti. Contribuţii privind geneza şi evoluţia oraşelor medievale româneşti în raport cu dezvoltarea altor centre urbane din aceeaşi perioadă, situate în alte zone. Intensă activitate arheologică în Moldova, în special la Suceava, unde a participat ca membru şi apoi ca responsabil al colectivului de arheologie.

III. — *Contribuţii arheologice la istoria oraşului Suceava*, Bucureşti, 1963, 180 p.; *Studii de istorie orăşenească medievală (Moldova sec. XIV-XVI)*, Suceava, 1970, 204 p.; *Carte archéologique de la Roumanie*, Bucureşti, 1972, 84 p. (în colaborare).
— *Date noi în legătură cu cetatea de pămînt de la Bîrlad*, în SCIV, X (1959), 1, p. 117—131; *Die graue Keramik von Suceava und einige archäologische Probleme des 14. und 15. Jh. in der Moldau*, în Dacia, N.S. VI (1962), p. 357—386; *La ville médievale et l'archéologie roumaine: état actuel des recherches*, ibidem, VIII (1964), p. 279—296; *Probleme de cultură orăşenească în Moldova medievală*, în SCIV, XVI (1965), 3, p. 533—542; *Consideraţii pe marginea unor aspecte sociale ale istoriei oraşelor medievale româneşti*, ibidem, XVIII (1967), 1, p. 47—59; *Probleme actuale ale cercetării istoriei oraşului medieval*, ibidem, XXI (1970), 3, p. 451—462; *Quelques problèmes concernant les débuts de la vie urbaine médievale dans les Pays Roumains*, în „Vor-und Frühformen der europäischen Stadt im Mittelalter", Göttingen, 1972, p. 277—288; *Unele probleme controversate ale istoriei Moldovei în sec. XIII-XIV*, în SM Suceava, III (1973), p. 63—75; *Die Archäologie und die Frage der Entstehung der rumänischen mittelalterlichen Städte*, în „Zeitschrift für Archäologie des Mittelalters", Bonn, 1974, 2, p. 95—105. **(C.P.)**

MATEI AL MIRELOR I. — N. sec. XVI — m. 1624. Originar din Pogoniani (Grecia). A venit în Ţara Românească în 1602. Egumen la mănăstirea Dealul, cu titlul de mitropolit al Mirelor (din 1605).

II. — Scrie în limba greacă o scurtă cronică în proză despre căderea din domnie a lui Radu Şerban şi o cronică rimată mai întinsă despre evenimentele din Ţara Românească între anii 1602 şi 1618, adică din domniile lui Radu Şerban, Radu Mihnea, Alexandru Iliaş şi Gavril Moghilă. Cronicile sînt scrise cu destulă obiectivitate, fiind incluse, mai ales cea rimată, în cronicile interne (Letopiseţul Cantacuzinesc şi Istoriile domnilor Ţării Româneşti).

III. — *Povestire pe scurt despre neaşteptata cădere din domnie a lui Şerban Vodă zis şi Radu şi despre venirea în Ţara Românească a lui Radu Voevod, fiul lui Mihnea (1611—1613)*, editată de N. Iorga în AARMSI, s. II, t. XX, p. 240—247 şi t. XXI, p. 7—27, în limba greacă şi în traducere românească; *Istoria celor petrecute în Ţara Românească începînd de la Şerban Vodă pînă la Gavriil Vodă, care domneşte acum... (1602—1618)*, editată de E. Legrand, în „Bibliotèque grecque vulgaire", t. II, Paris, 1881, p. 321—333 numai în l. greacă: de Al. Papiu Ilarian, în „Tezaur...", I, 1862, p. 327—352, text grecesc şi traducere românească.

IV. — M. Berza, *Matei al Mirelor şi Cronica Cantacuzinească*, în CI, IV (1928) 2, p. II, p. 117—125; D. Russo, *Matei al Mirelor şi operele lui*, în „Studii istorice greco-române", vol. I, Bucureşti, 1939, p. 157—179. **(D.M.)**

MATICHESCU, Olimpiu I. — N. 9 octombrie 1934, com. Luncaviţa, jud. Caraş-Severin. Studii secundare la Reşiţa, universitare la Bucureşti. Doctor în istorie (1969). Cercetător (1960—1968) şi cercetător ştiinţific principal (din 1968) la Institutul de ştiinţe istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R.

II. — Preocupări privind istoria mişcării muncitoreşti şi istoria P.C.R. Contribuţii în evocarea manifestărilor de solidaritate internaţionalistă ale unor militanţi ai mişcării comuniste, a variatelor metode legale şi ilegale de ajutorare a deţinuţilor politici revoluţionari şi antifascişti şi cu privire la activitatea acestora în lagăre şi închisori.

III. — *1 Mai în România*, Bucureşti, 1970, 366 p. (coautor); *Greva generală din România, 1920*, Bucureşti, 1970, 471 p. (coautor); *Organizaţii de masă legale şi ilegale create, conduse sau influenţate de P.C.R., 1921—1944*, vol. I, Bucureşti, 1970, 580 p. (coautor); *Apărarea Patriotică*, Bucureşti, 1971, 243 p.;

O tribună de luptă — presa tineretului revoluționar din România, București, 1972, 233 p.; *Tineretul comunist în acțiune*, București, 1972, 496 p. (coautor); *Comuna din Paris și mișcarea muncitorească și democratică din România*, București, 1972, 448 p. (coautor); *1 Mai 1939— moment semnificativ în lupta poporului român împotriva primejdiei fasciste pentru apărarea independenței și suveranității naționale*, București, 1974, 77 p.; *Opinia publică internațională despre dictatul de la Viena*, Cluj-Napoca, 1975, 255 p. + 10 pl.

— *Editarea operelor lui V.I. Lenin în România*, în „Revista bibliotecilor", nr. 4/1970, p. 199—202 (în colaborare); *Solidaritatea muncitorească în contextul tradițiilor internaționaliste româno-sovietice*, în „Studii", XXV (1972), 6, p. 1291—1308. **(I.C.)**

MAXIM, Mihai I. — N. 9 noiembrie 1943, com. Vorniceni, jud. Botoșani. Studii liceale la Iași, universitare la Iași, Baku și Moscova (1961—1968), specializare la Istanbul și Ankara (1969—1972). Doctor în istorie (1976). Asistent la Facultatea de istorie din București (din 1968). Membru al Asociației de studii orientale din R. S. România.

II. — Orientalist. Contribuții la studiul obligațiilor economice ale Moldovei și Țării Românești față de Imperiul otoman în a doua jumătate a secolului al XVI-lea, după documente turcești inedite din arhivele de la Istanbul. Studiilor sale le este caracteristică minuțioasa analiză a izvoarelor.

III. — *Culegere de texte otomane*, București, 1974, 179 p.

— *Recherches sur les circonstances de la majoration du kharadj de la Moldavie entre les années 1538—1574*, în „Bulletin de l'AIÉSEE", X (1972), 2, p. 233—261; *XVI. Asrin ikinci yarisinda Eflâk-Buğdan' in Osmanli Imparatorluğu'na karşi iktisadî ve malî mükellefiyetleri hakkinda bazi düsünceler* (Unele considerații pe marginea obligațiilor economico-financiare ale Moldovei și Țării Românești față de Imperiul otoman în a doua jumătate a sec. al XVI-lea), în „VII. Türk Tarih Kongresi", Ankara, II (1973), p. 553—566; *Turetzkie dokumenty o finansovo-ekonomičeskih obiazatelstvah Moldavii i Valahii pered Osmanskoi Imperii vo vtoroi polovine XVI v.*, în „Vostočnye Istočniki", Moscova, III (1974), p. 235—294; *Considérations sur la circulation monétaire dans les Pays Roumains et l'Empire Ottoman dans le seconde moitié du XVI-e siècle*, în RESEE, XIII (1975), 3, p. 407—415. **(D.M.)**

MĂNESCU, Ioan Nicolae I. — N. 3 august 1927, Paris. Studii superioare la București. Secretar al Comisiei de heraldică, genealogie și sigilografie de pe lîngă Institutul de istorie „N. Iorga" (din 1971).

II. — Heraldist; specialist în heraldică universală, urmărind cu precădere implicațiile sociale și politice ale fenomenului heraldic individual sau colectiv. Contribuții importante privind stema de stat, stemele districtuale și orășenești ca și stemele domnești din Țările Române. În 1971—1972 a fost consultant permanent al Comisiei create pe lîngă Consiliul de Stat pentru alcătuirea stemelor județelor și municipiilor din R.S. România.

III. — *Noile steme ale județelor și municipiilor din Republica Socialistă România*, 1974, 218 p. (în colaborare).

— *Zur Geschichte des Landeswappens von Siebenbürgen im sechzehntenJahrhundert*, în „Genealogica et Heraldica", vol. II, Viena, 1972; *Stemele lui Dimitrie Cantemir și locul lor în heraldica țărilor române*, în RA, 1973, 3, p. 465—480 **(D.B.)**

MĂTASĂ, Constantin I. — N. 1878— m. 3 noiembrie 1971, Piatra Neamț. A organizat și condus (1934—1971) Muzeul arheologic din Piatra Neamț.

II. — Arheolog pasionat; timp de aproape patru decenii a cercetat pas cu pas meleagurile jud. Neamț, descoperind zeci de așezări străvechi. Prin săpăturile de la Frumușica și Tg. Ocna—Podei a adunat o colecție deosebit de valoroasă de materiale de tip Cucuteni.

III. — *Călăuza județului Neamț*, București, 1922, 193 p.; *Frumușica, village préhistorique à céramique peinte dans la Moldavie du Nord, Roumanie*, București, 1946, 171 p. + LXVIIII pl.

— *Cercetări din preistoria județului Neamț*, BCMI, iulie-sept, 1938, fasc. 97, p. 97—133; *Așezarea neolitică Cucuteni B, de la Tîrgu Ocna — Podei*, în AM, II-III (1964), p. 11—62. **(E.C.)**

MÂRZA, Iacob I. — N. 18 august 1946, sat Galtiu, com. Sîntimbru, jud. Alba. Studii medii la Alba Iulia, superioare (1969) la Cluj. Muzeograf la Muzeul de istorie Alba Iulia (1969—1972). Bibliotecar la Biblioteca Batthyaneum, Alba Iulia (din 1972). Membru al Societății de științe istorice.

II. — Cercetător al istoriei culturii românești. Contribuții consacrate învățămîntului transilvănean în sec. XVIII și XIX. Cu deosebire a studiat istoria cărții și a bibliotecilor, circulația cărții rare europene în bibliotecile particulare și publice.

III. — Colaborator la *Alba Iulia 2000*, Alba Iulia, 1975, p. 187—217.

— *Elevi ai gimnaziului crăiesc din Zlatna* (I), în „Apulum", X (1972), p. 347—372; *Biblioteca gimnaziului crăiesc din Zlatna*.

O contribuţie la istoricul bibliotecilor şcolare din Transilvania, în AIIC, XV (1972), p. 85—104; *Cărţi aldine în Biblioteca Batthyaneum Alba Iulia*, în „Apulum", XI (1973), p. 311—350 (în colaborare); *Cărţi didactice româneşti din secolul al XIX-lea în Biblioteca Muzeului de istorie Alba Iulia*, ibidem, p. 394—421 (în colaborare); *O listă cu cărţi de la episcopul Sigismund Stoica de Szala (1699—1770)*, ibidem, XII (1974), p. 329—359. **(P.T.)**

MEHMED, Mustafa I. — N. 14 decembrie 1924, Ghiurghenli (Bulgaria). Studii secundare la Medgidia, superioare — filozofie la Bucureşti. Cercetător ştiinţific la Institutul de istorie „N. Iorga", apoi cercetător ştiinţific principal la Institutul de studii sud-est europene.

II. — Medievist. A urmărit valorificarea izvoarelor documentare şi narative turco-orientale privitoare la istoria poporului român şi evoluţia relaţiilor dintre ţările române şi Poarta otomană. Studii privind aspecte economice, sociale, politice, militare şi culturale ale istoriei medievale a Imperiului otoman.

III. — *Cronici turceşti privind ţările române. Extrase vol. I. (sec. XV — mijlocul sec. XVII)*, Bucureşti, 1966, 562 p. (în colaborare).

— *Răscoalele ţărăneşti din Imperiul otoman (1418—1420) şi bedreddinismul*, în „Studii", X (1957), 2, p. 137—158 (în colaborare); *De certains aspects de la société ottomane à la lumière de la législation (kanunname) du Sultan Mahomet II (1451—1481)*, în SAO, II (1960), p. 127—159; *Din raporturile Moldovei cu Imperiul otoman în a doua jumătate a veacului al XV-lea*, în „Studii", XIII (1960), 5, p. 165—178; *Aspecte din istoria Dobrogei sub dominaţia otomană în veacurile XIV-XVII*, ibidem, XVIII (1965), 5, p. 1097—1116; *O nouă reglementare a raporturilor Moldovei şi Ţării Româneşti faţă de Poartă la 1792 (O carte de lege — kanunname — în limba turcă)*, ibidem, XX (1967), 4, p. 691—707; *La pensée philosophique et sociale dans l'Empire Ottoman aux XIVe-XVe siècles*, în „Bulletin AIESEE", I—II (1968), p. 76—102; *Noi documente turceşti privind istoria Transilvaniei din secolul al XVII-lea*, în RA, XIII (1970), 1, p. 209—237 (în colaborare); *Acţiuni diplomatice la Poartă în legătură cu mişcarea revoluţionară din 1821*, în „Studii", XXIV (1971), 1 p. 63—76. **(F.C.)**

MEHMET, Ali Ekrem I. — N. 19 octombrie 1926, sat Abrud, com. Adamclisi, jud. Constanţa. Studii secundare la Medgidia şi Bucureşti, universitare la Bucureşti Cercetător ştiinţific la Institutul de istorie „N. Iorga", lector la Universitatea din Bucureşti.

II. — Orientalist. În preocupările sale au intrat istoria Turciei moderne, ca şi raporturile româno-turce.

III. — *Atatürk — făuritorul Turciei moderne*, Bucureşti, 1969, 254 p.

— *Mustafa Kemal-Atatürk în opinia publică românească*, în RdI, XXVII (1974), 4, p. 597—603; *Şamanismul în tradiţia populaţiei turcice din Dobrogea*, (în limba turcă), Ankara, 1975, 12 p. **(D.M.)**

MELCHISEDEC, episcopul ~ *(Mihai Ştefănescu)* **I.** — N. 15 februarie 1823, com. Gîrcina, jud. Neamţ — m. 16 mai 1892, Roman. Studii la Piatra Neamţ şi seminarul Socola (1834—1841); specializare la Academia din Kiev, unde a obţinut titlul de magistru în teologie şi litere (1851). Profesor la seminarul Socola (din 1851); director şi profesor la seminarul din Huşi (din 1856). A participat la divanul ad-hoc, luptînd pentru realizarea Unirii Principatelor. Locţiitor de episcop de Huşi (1860—1864), episcop al Dunării de Jos (1865—1878) şi de Roman (1879—1892). Membru al Academiei Române (din 1870).

II. — În domeniul istoriei a fost — alături de Hasdeu — un pionier în editarea de izvoare, înţelegînd că fără publicarea acestora nu se poate „întinde domeniul ştiinţei despre istoria naţională". În cele două monografii dedicate episcopiilor Huşi şi Roman a publicat numeroase documente, fiind un bun cunoscător al limbii slavone. A cules şi editat numeroase inscripţii şi însemnări din bisericile moldovene. Lucrările sale poartă pecetea epocii în care au fost scrise; ele cuprind unele naivităţi sau păreri depăşite astăzi (de pildă, susţineau autenticitatea cronicii lui Huru), ca şi numeroase digresiuni de la tema principală. Bun patriot, a considerat că „biserica nu se poate izola de ţară; interesele ţării nu pot fi străine bisericii", iar în testamentul său declara: „Am iubit poporul şi am dorit îmbunătăţirea soartei lui materialiceşte şi moraliceşte". Apreciat de B.P. Hasdeu drept cel mai învăţat dintre prelaţii vremii.

III. — *Chronica Huşilor şi a episcopiei cu aseminea numire. Dupre documentele episcopiei şi alte monumente ale ţărei*, Bucureşti, 1869, IX + 463 + 181 p.; *Chronica Romanului şi a episcopiei de Roman, dupre documente naţionali române şi streine, edite şi inedite*, partea I-II-a, Bucureşti, 1874—1875, 352 p. + 2 pl. + 239 p. + 2 pl.; *O vizită la cîteva biserici antice din Bucovina*, Bucureşti, 1885, 95 p.; *Viaţa şi scrierile lui Grigorie Ţamblac*, Bucureşti, 1884, 102 p.; *Notiţe istorice şi arheologice adunate de pe la 48 de monastiri şi biserici antice*

din Moldova, Bucureşti, 1885, 320 p.; *Schiţe biografice din viaţa mitropolitului Ungro-Vlachiei Filaret II-lea, 1792, şi ale altor persoane bisericesci contimporane cu dînsul*, Roman, 1886, 69 p.; *Biserica ortodoxă în luptă cu protestantismul, în special cu calvinismul în veacul al XVII-lea şi cele două sinoade din Moldova contra calvinilor*, Bucureşti, 1890.
IV. — Diculescu C-tin, *Episcopul Melchisedec. Studiu asupra vieţii şi activităţii lui, cu un portret şi excerpte din corespondenţă*, Bucureşti, 1908; Mihai Paul, *Din corespondenţa episcopului Melchisedec*, în BOR LXXVII (1959), 5—6, p. 493—612. **(N.S.)**

MEŞOTĂ, Ioan G. I. — N. 1837, Dîrste—Braşov — m. 19 ianuarie 1878, Braşov. Studii gimnaziale la Braşov, universitare — filozofie la universităţile din Viena şi Bonn, unde îşi ia doctoratul. Profesor de istorie şi limbi clasice (1861—1878) şi director (1869—1878) al gimnaziului din Braşov. Membru corespondent al Academiei Române (din 1877).
II. — Preocupări de istorie antică, epigrafie, geografie. Autor de manuale şcolare. Participant activ la viaţa culturală a românilor braşoveni.
III. — *Idei iniţiative despre epigrafia română*, în „Anuarul gimnaziului din Braşov", 1861/2, Braşov, 1862, p. 3—15; *Dacii şi resbelele lui Traian în Dacia*, ibidem, 1862/3, Sibiu, 1863, p. 3—39.**(N.E.)**

METAXA, Harilaos I. — N. 10 iulie, 1888, Urziceni — m. 12 aprilie 1944, Bucureşti. Studii superioare la Bucureşti. Asistent la Muzeul naţional de antichităţi şi profesor secundar (1912—1927). Asistent universitar (1927—1939).
II. — Arheolog. Colaboratorul apropiat şi foarte apreciat al lui V. Pârvan, pe care l-a ajutat îndeaproape la efectuarea săpăturilor de la Ulmetum şi Histria. A consacrat o bună parte a activităţii sale editării celor două publicaţii de arheologie *Ephemeris Dacoromana* şi *Dacia*. Datorită unei excesive meticulozităţi şi morţii sale premature, **H.M.** n-a publicat decît foarte puţine dintre studiile de numismatică plănuite.
III. — *Plumburile de marcă din Tomis*, în BCMI, VIII (1915), p. 31—40; *V. Pârvan. Note bio-bibliografice*, în „Arhiva pentru ştiinţă şi reforma socială", VII (1928), 3—4, p. 380—407; *L'inventaire des derniers vestiges romains du trésor de Poiana Gorj*, în „Dacia", VII-VIII (1941), p. 216. **(C.P.)**

METEŞ, Ştefan I. — N. 8 ianuarie 1887, sat Geomal, com. Strenuţ, jud. Alba — m. 30 iunie 1977, Cluj-Napoca. Studii secundare la Braşov, universitare la Bucureşti (1912—1914). Director al Arhivelor statului din Transilvania (1922—1949), calitate în care pune bazele, organizează şi dezvoltă instituţia cu sediul la Cluj. Parcurge întreaga Transilvanie pentru depistarea fondurilor şi depozitelor arhivistice, salvînd importante arhive şi colecţii. Membru corespondent al Academiei Române (1919). Distins cu premiile „Adamachi" (1919) şi „Gheorghe Asachi" (1931) ale Academiei Române.
II. — Istoric de largă erudiţie. Cultivă mai multe domenii ale istoriei Transilvaniei, manifestînd preferinţă pentru istoria socială, în care are un aport mai important şi masiv. De formaţie pozitivistă, dotat cu un remarcabil spirit critic, aduce în istoriografia românească contribuţii documentare valoroase, îmbogăţind informaţia şi instrumentarul de lucru. În concepţia despre istorie, istoria civilizaţiei româneşti, acordă un loc important poporului şi factorului popular în evoluţia social-economică şi politică. Istoric patriot, consacră numeroase pagini relaţiilor dintre cele trei ţări române, ideii de unitate care a animat pe români de-a lungul veacurilor. Preocupat şi de istoria „bisericii şi a vieţii religioase" a românilor din Transilvania.
III. — *Bibliografia scrierilor lui N. Iorga*, Bucureşti, 1913, LXXVII + 155 p.; *Istoria bisericii şi a vieţii religioase a românilor din Ardeal şi Ungaria*, Arad, 1918, 411 p.; *Relaţiile comerciale ale Ţării Româneşti cu Ardealul pînă în veacul al XVIII-lea*, Sighişoara, 1920, 272 p.; *Viaţa agrară, economică a Românilor din Ardeal şi Ungaria. Documente contemporane*, vol. I (1508—1820), Bucureşti 1921, XV + 303 p.; *Păstori ardeleni în Principatele Române*, Cluj, 1925, 77 p.; Arad, 1925, 191 p.; *Moşiile domnilor şi boierilor din ţările române în Ardeal şi Ungaria*, Arad, 1925, 96 p.; *Situaţia economică a românilor din Ţara Făgăraşului*, vol. I, Cluj, 1935, CXI + 488 p.; *Mănăstirile româneşti din Transilvania şi Ungaria*, Sibiu, 1936, CXXVIII + 364 p.; *Din scrierile lui Gheorghe Sion. Viaţa şi activitatea sa*, vol. I, Cluj, 1941, LXXIV + 212 p.; vol. II, Sibiu, 1943, 208 p.; *Drăguş, un sat din Ţara Oltului*, Bucureşti, 1945, 223 p.; *Emigrări româneşti din Transilvania în sec. XIII—XX*, Bucureşti, 1971, 438 p.; — *Satele româneşti de pe teritoriul cetăţilor regale-fiscale din Transilvania în veacul al XV—XVIII*, în „Fraţilor Alexandru şi Ion I. Lapedatu", Bucureşti, 1936, p. 491—502; *Contribuţii la studiul populaţiei din Transilvania în trecut I. Populaţia din judeţele Cojocna, Dobîca şi Turda în secolul al XVIII-lea*, în AARMSI, III, t XXIV, mem. 3, p. 305—340; *Din relaţiile Ţării Româneşti cu Ungaria şi Tran-*

silvania în sec. XIV–XVIII, în RA, V (1942), 1, p. 11–21; *Contribuții nouă la istoria românilor din Țara Făgărașului în veacul al XVII-lea. Situația românilor din domeniul Porumbacul de jos (1680)*, în AARMSI, III, t. XXIV, mem. 19, p. 575–626; *Cercetări și sentințe judecătorești privitoare la românii din ținutul Cetății de Piatră*, în RA, VII (1946), 1, p. 10–56; *Zugravii și icoanele pe hîrtie și sticlă din Transilvania*, în BOR, 82 (1964), 7–8, p. 730–744. **(N.B.)**

MICU, Emil I. — N. 15 iunie 1915, com. Bran, jud. Brașov. Studii liceale la Brașov, superioare — litere și filozofie (1937), drept (1938) la București. Doctor în istorie (1942); doctor în drept (1946). Conferențiar la Academia de înalte studii comerciale și industriale din Brașov — Cluj (1942–1950). Director al muzeului Bran (1956–1959). Bibliograf la biblioteca municipală Brașov (1967–1969). Director al Muzeului culturii românești din Scheii Brașovului (din 1969). **II.** — Contribuții privind istoria Transilvaniei, cu privire specială asupra Țării Bîrsei. A abordat diferite aspecte, de predilecție culturale, din istoria acestui spațiu geografic. Preocupări de muzeografie.
III. — *Contribuțiuni la istoricul regimentului grăniceresc întîi valah*, București, 1943, 117 p.; *Memorandul*, București, 1944, 37 p.; *Depresiunea Întorsurii Buzăului. Studiu geografic, istoric și economic*, Brașov, 1947, IV + 139 p.; *Castelul Bran*, București, 1957, 60 p. + il.; *Cetatea țărănească a Rîșnovului*, Brașov, 1970, 40 p. + il.
— *Activitatea revoluționară a lui Alexandru Bujor desfășurată în Italia pentru înfăptuirea statului național unitar român (1848–1873)* în „Cumidava", III (1969), p. 271–280; *Tiparnița lui Petcu (Petre) Șoanul din Scheii Brașovului și primele calendare în limba română*, ibidem, IV (1970), p. 465–476; Colaborator la monografia *Țara Bîrsei*, București, 1972. **(G.P.)**

MICU, Samuil I. — N. septembrie 1745, com. Sadu, jud. Sibiu — m. 13 mai 1806, Buda. Studii secundar ela seminarul din Blaj, universitare — teologie și filozofie la Viena (1766–1772). Profesor de filozofie al gimnaziului din Blaj (1772–1777), apoi „vice-efemerius" în cadrul seminarului Sf. Barbara din Viena (1777–1783). Cenzor al Tipografiei de la Buda (din 1804).
II. — Istoric și filolog iluminist; unul dintre corifeii Școlii ardelene. Desfășoară o activitate culturală variată prin traduceri, lucrări literare, filozofice, lingvistice și istorice. Opera istorică a lui **S.M.** urmărește mai întîi informarea savanților străini asupra originii și tendințelor de emancipare ale poporului prin lucrări în limba latină — „Brevis historica notitia originis et progressu nationis Daco-romanae..." (1778); cele adresate românilor au scopul pregătirii spiritelor pentru luptele politice ce se anunțau; cea mai importantă este „Istoria, lucrurile și întîmplările românilor". Concepută în patru volume, lucrarea avea menirea de a înfățișa istoria poporului român începînd de la legendarul Aeneas pînă la sfîrșitul sec. XVIII. Începe expunerea cu războiul dintre daci și romani; Traian este după părerea lui **S.M.** săditorul românilor, a acelora care „astăzi sînt în Dachia, adică în Moldova, Țara Românească, în Ardeal și în Țara ungurească, pînă la Tisa". Coloniștii au rămas în Dacia — susține Micu — și după părăsirea ei, astfel încît ungurii au găsit aici „pe moștenitorii cei vechi, carii erau romani și pururea au rămas în moșiile și sălașele sale". **S.M.** reia tradiția cronicarilor privind descălecatul din Transilvania în Țara Românească în anul 1259, și mai cu seamă despre cel din Moldova. El dă prima sinteză de proporții asupra tuturor românilor, dezvoltînd planul lui Cantemir la dimensiuni mult mai largi. Opera lui **S.M.** a rămas în cea mai mare parte inedită. Influențat de filozofia luministă, **S.M.** susține în opera sa ideea necesității înlăturării iobăgiei și a eliberării țărănimii, militează pentru egalitatea în drepturi a românilor cu celelalte neamuri. În lucrările sale apare un început de argumentare științifică pe baza comparării datelor și a folosirii izvoarelor în mod științific. La **S.M.**, argumentele istorice se sprijină pe cele lingvistice; a dat cea dintîi lucrare lexicografică la noi, bazată pe criterii științifice: „Dictionarium latino-valachico-germanico-hungaricarum", cu definiții dezvoltate. În colaborare cu Șincai a dat gramatica din 1780, „Elementa linguae daco-romanae sive valachicae".
III. — *Brevis historica notitia originis et progressu nationis Daco-Romanae seu ut quidem barbaro vocabulo appelant Valachorum ab initio usque ad seculum XVIII (1778)*, inedită în mare parte. A. T. Laurian a publicat mai multe capitole sub titlul *Historia Daco-Romanorum sive Valachorum*, în „Instrucțiunea publică", Iași, 1861, p. 67–118; și în „Foaie pentru minte, inimă și literatură", 1862, nr. 11–12 și 29–30; *Scurtă cunoștință a istoriei românilor (1796)*, în Ed. C. Cîmpeanu, București, 1963, XLVIII + 237 p.; *Istoria românilor cu întrebări și răspunsuri (1791)*; *Istoria și lucrurile și întîmplările românilor acum într-acest chip așezate și din mulți vechii și noii scriitori culeasă și scrisă de...*, tom. I, *Istoria românilor din Dacia*; tom. II *Istoria domnilor Țării Românești...*; tom. III *Istoria domnilor Țării Moldovei...*; tom.

IV, *Istoria bisericească a episcopiei românești din Ardeal...* Publicată parțial în „Calendarul de la Buda", 1806 (supliment); Ed. C. Cîmpeanu, p.131—157.

IV. — I. Bianu, *Viața și activitatea lui Maniu Samuel Micu alias Clain de Sad*, București, 1876; I. Lungu, *Gîndirea social-politică și filozofică a lui Samuel Micu*, în „Din istoria filozofiei în România", București, 1957, p. 111—156; Keith Hitchins, *Samuel Clain and the Rumanian Enlightment in Transylvania*, în „Slavic Review", XXIII (1963), p. 660—673; P. Teodor și D. Ghișe, *Studiu introductiv la Samuil Micu*, Scrieri filozofice, București, 1966, p. 5—67. **(C.V.)**

MIHAIL, Paul **I.** — N. 29 iunie 1905, Cornova (azi U.R.S.S.). Studii superioare — teologie (1930) și istorie (1932) la Iași. Călătorii de studii în Bulgaria, Grecia și Turcia. Doctor în teologie (1945). Profesor secundar (1933—1944). Asistent la Facultatea de litere din Iași (1948—1949); conferențiar la Institutul teologic din București (1949—1950).

II. — Prin investigații laborioase, **P.M.** a adus o contribuție importantă la descoperirea și studierea surselor medievale ale istoriei naționale, fiind cel dintîi cercetător român al arhivei metocului Sf. Mormînt de la Constantinopol. Cercetările sale au urmărit cu precădere aspecte ale istoriei culturale și ecleziastice, circulația cărților românești în aria locuită de români și în afara ei, relațiile bisericești ale poporului român cu popoarele vecine, studiul manuscriselor slave și românești, precum și al monumentelor istorice și de artă.

III. — *Legături culturale bisericești dintre români și ruși în sec. XV-XX*, Chișinău, 1932, 78 p.; *Mărturii românești din Bulgaria și Grecia*, Chișinău, 1933, 122 p.; *Tipărituri românești de la 1812—1918*, București, 1941, 380 p. + 20 pl.; *Documente și zapise moldovenești de la Constantinopol*, Iași, 1948, 118 p.

— *Documente inedite ale cancelariei moldovenești din veacul al XVI-lea (din arhiva metocului Sf. Mormînt din Constantinopol)*, în „Studii", XVII (1964), 2, p. 355—359; *Manuscrise slave în colecții din Moldova*, în „Romanoslavica", XVIII (1972), p. 265—319 (în colaborare). **(F.C.)**

MIHALY, Ioan **I.** — N. 1844, Apșa — m. 14 octombrie 1914, Gherla. Studii universitare la Cluj. Doctor în drept. Prim jurisconsult al Maramureșului (1887—1914); președintele organizației din județ a Partidului Național Român. Membru corespondent al Academiei Române (din 1901). Distins cu premiul „Năsturel Herăscu" al Academiei (1902).

II. — Descendent dintr-o veche familie românească din Maramureș, activează pe plan politic și cultural în această parte a țării. Preocupări de diplomatică, numismatică și arheologie, urmărind să strîngă argumente privitoare la continuitatea românilor în Maramureș. Colecția de diplome maramureșene pe care le-a adunat și publicat parțial (un al doilea volum a rămas în manuscris) este indispensabilă pentru studiul istoriei Maramureșului în sec. XIV — XV și a vechilor formațiuni politice românești.

III. — *Diplome maramureșene din sec. XIV și XV*, Sighet, 1900, XI + 676 p. **(N.E.)**

MIHĂILESCU-BÎRLIBA, Virgil **I.** — N. 28 octombrie 1937, Roman. Studii secundare la Piatra Neamț, universitare la București (1956—1961). Doctor în istorie (1975). Profesor secundar (1961 — 1968). Muzeograf (din 1964), director adjunct (din 1969) și director (1971—1974) la Muzeul arheologic din Piatra Neamț. Membru al societății numismatice române. Conduce, ca redactor responsabil (din 1969), revista *Memoria Antiquitatis*.

II. — Numismat al antichității. A publicat studii și note, prilejuite mai ales de unele tezaure de monede romane descoperite în Moldova. Săpături arheologice la Piatra Neamț, Cucuteni, Romula, Bîrgăoani etc.

III. — *Noi descoperiri de tezaure imperiale romane la Piatra Neamț*, în „Carpica", I, (1968), p. 209—231; *Un „akinakes" descoperit la Văratec*, în SCIV, XX (1969), 2, p. 329—335; *O problemă de statistică numismatică*, în MAnt, I (1969), p. 121—148; *Circulația monetară la triburile libere de la răsărit de Carpați*, ibidem, II (1970), p. 281—344; *Descoperirile monetare și legăturile dintre tracii sud-dunăreni și lumea geto-dacă*, ibidem, III (1971), p. 193—207. **(C.P.)**

MIHORDEA, Vasile **I.** — N. 27 iunie 1902, com. Fălciu, jud. Vaslui. Studii secundare la Bîrlad, superioare (1929) la București; membru al Școlii române de la Fontenay-aux-Roses (Franța). Doctor în litere (1935). Profesor în învățămîntul secundar (1935—1944). Conferențiar la catedra de istorie universală a Facultății de istorie din București (1945—1952). Cercetător, apoi șef de sector la Institutul de istorie „N. Iorga", (1952—1970).

II. — Cercetător asiduu al arhivelor franceze. **V.M.** a cules o impresionantă cantitate de informații despre istoria Țărilor Române în secolul al XVIII-lea și despre politica orientală a Franței, pe care le-a publicat și valorificat. Ca responsabil al colecției tematice *Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea* (2 vol., București, 1961—1966), s-a preocupat de istoria rapor-

turilor dintre ţărani şi marii stăpîni de pămînt, mai ales în Moldova, aducînd contribuţii la cunoaşterea statutului de vecinie şi la regimul obligaţiilor ţăranilor şerbi. A studiat şi îmbogăţit prin informaţii inedite teme ca: reforma agrară din 1864, răscoala grănicerilor din 1866 şi războiul de independenţă din 1877—1878.
III. — *Politica orientală franceză şi Ţările Române în secolul al XVIII-lea (1749—1760)*, Bucureşti, 1937, XVII + 552 p.; *Răscoala grănicerilor de la 1866*, Bucureşti, 1958, 307 p.; *Relaţiile agrare din secolul al XVIII-lea în Moldova*, Bucureşti, 1968, 316 p.; *Maîtres du sol et paysans dans les Principautés Roumaines au XVIIIe siècle*, Bucureşti, 1971, 283 p.
— *Biblioteca domnească a Mavrocordaţilor. Contribuţii la istoricul ei*, extras din AARMSI s. III, t. XXII (1940), 61 p.; *Les frères Cantacuzènes et le projet de révolte des chrétiens des Balkans*, în „Balcania", VI (1943), p. 129—144; *Les lignes du développement de la diplomatie roumaine au XVIIIe siècle*, în RRH, IX (1970), p. 43—62. **(F.C.)**

MIKÓ Ferenc, Hidvégi I. — N. 1585, com. Hăghig, jud. Covasna — m. 21 martie 1636, sat Baţa, com. Petru Rareş, jud. Bistriţa-Năsăud. Carieră administrativă şi diplomatică.
II. — Cronicar. Prezintă evenimente din istoria Transilvaniei la sfîrşitul secolului al XVI-lea şi începutul secolului al XVII-lea. Un mare interes pentru istoriografia română reprezintă ştirile cuprinse în cronică referitoare la Mihai Viteazul, Radu Şerban şi relaţiile politice dintre Moldova, Ţara Românească şi Transilvania.
III. — *Hidvégi Mikó Ferenc historiája. A maga életében történt erdélyi dolgokról, 1594—1613* (Istoria lui Francis Mikó de Hăghig. Despre întîmplările ardelene săvîrşite în timpul vieţii lui), în „Monumenta Hungariae Historica. Scriptores", vol. VII, Pest, 1863.
IV. — I. Crăciun, *Ştiri despre Mihai Viteazul la cronicarul transilvan Francisc Mikó (1595—1601)*, în AIINC, IX (1943—1944), p. 498—508. **(L.D.)**

MIKÓ, Imre I. — N. 4 septembrie 1805, com. Zăbala, jud. Covasna — m. 16 septembrie 1876, Cluj. Studii la Aiud. Carieră administrativă. În timpul revoluţiei de la 1848 1849, **M.I.** îndeplineşte funcţia de tezaurar al Transilvaniei. În perioada absolutistă se retrage din viaţa politică, consacrîndu-se creării unor instituţii culturale şi ştiinţifice, elaborării unor lucrări de istorie şi publicării izvoarelor. Fondatorul Asociaţiei muzeului ardelean (Erdélyi Múzeum Egylet), căruia i-a donat o bogată bibliotecă şi un mare fond de manuscrise. **M.I.** a jucat un rol important în înfiinţarea, la 1872, a Universităţii din Cluj. Membru fondator al Asociaţiei maghiare de istorie, al cărei preşedinte a fost (1867—1876). Membru al Academiei maghiare de ştiinţe (1858).
II. — Medievist. Editor de izvoare. Studii privind istoria Transilvaniei.
III. — *Erdélyi Történelmi Adatok* (Izvoare istorice transilvănene), vol. I—III, Cluj, 1855—1858; *Erdély különválása Magyarországtól* (Separarea Transilvaniei de Ungaria), Buda, 1860, 129 p.; *Gróf Kemény József emlékezete* (În memoria contelui K.I.), Buda, 1860, 118 p.

MILOIA, Ioachim I. — N. 3 mai 1897, sat Ferendia, com. Jamu Mare, jud. Timiş — m. 27 martie 1940, Timişoara. Studii secundare la Caransebeş, universitare — Academia de Belle-Arte din Bucureşti (1919—1920) şi Roma (1920—1922); specializare la Roma. Doctor în istoria artelor (1924) şi în litere şi filozofie (1927) la Roma. Director al Muzeului Banatului (1928—1930). Profesor de istoria artelor la Academia de Arte Frumoase din Timişoara (din 1934). A înfiinţat *Analele Banatului*, al cărei director a fost pe toată durata apariţiei. Animator al vieţii culturale din capitala Banatului.
II. — Arheolog şi istoric de artă. A dat cîteva studii de pătrunzătoare analiză a artei feudale şi moderne bănăţene; de asemenea a făcut unele descoperiri arheologice importante în aceeaşi regiune.
III. — *Date şi documente noui referitoare la viaţa şi opera pictorului bănăţean Nicolae Popescu (1835—1871)*, Timişoara, 1929, 44 p.; *Biserica medievală de la Căvăran*, Timişoara, 1930, 30 p.; *Căvăranul în evul mediu*, Timişoara, 1931, 28 p.; *Cercetări arheologice în Banatul de sud*, Timişoara, 1931, 16 p. (în colaborare). **(D.M.)**

MINEA, Ilie I. — N. 15 iulie 1881, Turcheş-Săcele — m. 20 februarie 1943, Iaşi. Studii secundare la Braşov, superioare — litere şi filozofie la Budapesta; specializare la Universitatea şi Institutul istoriografic din Viena. Doctor în litere şi filozofie la Budapesta. Profesor la seminarul român ortodox din Caransebeş, la liceul din Caransebeş, apoi la cel din Bratislava. În 1910 vine în România. Profesor la gimnaziul din Giurgiu (1916—1919). Profesor titular al catedrei de istoria românilor de la Universitatea din Iaşi (din 1922), unde îi urmează lui A. D. Xenopol. Director al Institutului de istorie „A. D. Xenopol" din Iaşi (1940—1943). Director al revistei *Cercetări istorice* (1925—1943).
II. — Sub aspectul concepţiei şi metodei, **I.M.** este continuatorul lui D. Onciul. Izvo-

rul primează şi istoricul îşi axează întregul demers pe „stoarcerea" unui maximum de informaţii, după ce în prealabil i-a stabilit gradul de credibilitate. Cea mai mare parte a operei lui **I.M.** — şi totodată cel mai însemnat aport al său la progresul istoriografiei româneşti — este alcătuită din introducerea unei impresionante cantităţi de informaţii din izvoare inedite sau cunoscute, dar citite cu un ochi a cărui agerime întrece pe cea a predecesorilor. Spre deosebire de D. Onciul — cu atît mai mult de D. Russo — , **I.M.** este — sub aspectul producţiei ştiinţifice — un temperament vulcanic. Erupţiile de erudiţie se revarsă în paginile revistei sale *Cercetări istorice* de la studii de mare întindere pînă la precizarea datei de zi a unei lupte. De îndată însă ce iese în studiul unor probleme de largă deschidere — politica orientală a regatului maghiar la sfîrşitul secolului al XIV-lea şi prima jumătate a secolului al XV-lea sau reformele lui C. Mavrocordat —, erudiţia întunecă sau acoperă liniile directoare, şi istoricul păcătuieşte prin confuzie, ideile sale degajîndu-se anevoios. Creatorul unei echipe de medievişti ieşeni, **I.M.** a lăsat o operă vastă, în care precumpănesc studiile de istorie politică şi culturală, indispensabile şi astăzi oricărei cercetări asupra evului mediu românesc.

III. — *Din trecutul stăpînirei româneşti asupra Ardealului. Pierderea Amlaşului şi Făgăraşului*, Bucureşti, 1914, 79 p.; *Principatele Române şi politica orientală a împăratului Sigismund*, Bucureşti, 1919, 280 p.; *Despre Dimitrie Cantemir. Omul, scriitorul, opera*, Iaşi, 1926, 421 p.; *Informaţiile româneşti ale cronicii lui Ian Dlugosz*, Iaşi, 1926, 68 p.; *Reforma lui Constantin vodă Mavrocordat*, Iaşi, 1927, 151 p.; *Vlad Dracul şi vremea sa*, Iaşi, 1928, 219 p.; *Paralipomena. Lecţii inaugurale ţinute la Universitatea din Iaşi*, Iaşi, 76 p.

IV. — E. Diaconescu, *Opera ştiinţifică a prof. Ilie Minea*, Iaşi, 1943, 19 p. **(F.C.)**

MIOC, Damaschin **I.** — N. 6 februarie 1920, Markovać (Iugoslavia). Studii secundare la Oraviţa, superioare la Bucureşti; absolvent al Şcolii superioare de arhivistică. Doctor în istorie (1973). Asistent la Facultatea de istorie din Bucureşti (1947—1951). Cercetător, cercetător ştiinţific principal şi şef al sectorului de istorie medie la Institutul de istorie „N. Iorga" (din 1949). Membru în comitetele de redacţie ale periodicelor *Revista de istorie* şi *Studii şi materiale de istorie medie*, precum şi în cel al corpusului de documente medievale „Documenta Romaniae Historica". Distins de Academia R.S.R. cu premiile „Ştefan Gheorghiu" (1957) şi „Nicolae Bălcescu" (1969).

II. — Activitatea lui **D.M.** s-a desfăşurat în două mari direcţii: editarea de surse documentare şi narative şi studiul structurilor socio-economice ale societăţii medievale româneşti. În tipărirea izvoarelor medievale, **D.M.** este continuatorul celor mai valoroase tradiţii ale arheografiei româneşti, aducînd în publicarea vechilor texte o migală erudită, care asigură reproducerea de maximă fidelitate şi utilitate. Este şi editorul unei interesante şi valoroase cronici, cea dintîi cronică bănăţeană cunoscută pînă astăzi. În investigaţia istoriei economice şi sociale a evului mediu românesc, **D.M.** a dat solide cercetări asupra fiscalităţii, care au luminat aspecte obscure sau ignorate ale originii şi perceperii birului, politicii fiscale a domniei şi impactului lor asupra contribuabililor. Baza de informaţie amplă şi siguranţa în conducerea anchetei disting şi alte capitole ale interesului lui **D.M.**: agricultura şi viticultura română în evul mediu, relaţiile sociale, preţurile.

III. — Colaborator la *Istoria României*, vol. II—III, 1962—1964, şi la colecţia *Documente privind istoria României*, 1951—1956.

— *Documenta Romaniae Historica. B. Ţara Românească*; a editat volumele: XXI (1626—1627), 1965, 595 p.; XXII (1628—1630), 1969, 862 p.; XXIII (1631—1632), 1969, 828 p.; de asemenea, în colaborare, volumele: I (1247—1500), 1966, 635 p.; XXIV (1633—1634), 1974, 714 p.; III (1526—1535), 1975, 449 p.; XI (1593—1600), 1975, 744 p.

— Nicolae Stoica de Haţeg, *Cronica Banatului*, Bucureşti, 1969, 364 p.

— *Originea şi funcţiile birului în Ţara Românească pînă la sfîrşitul veacului al XV-lea* în SRIR, I (1954), p. 641—662; *Impunerea şi perceperea birului în Ţara Românească pînă la 1632*, în SMIM, II (1957), p. 41—119; *Reforma fiscală din vremea domniei lui Matei Basarab*, în „Studii", XII (1959), 2, p. 53—85; *L'Évolution de la rente féodale en Valachie et en Moldavie du XIVe au XVIIIe siècle*, în NEH, II (1960), 1, p. 221—252 (în colaborare); *Cuantumul birului pe gospodăria ţărănească în Ţara Românească în secolul al XVI-lea*, în SMIM, V (1962), p. 151—179; *Les assemblées d'états et la fiscalité en Valachie et en Moldavie*, în RRH, V (1966), 2, p. 197—233; *La répartition des charges fiscales et le poids de la fiscalité sur les différents groups sociaux et économiques à la fin du XVIIème siècle en Valachie*, în „L'Impôt dans le cadre de la ville et de l'État", Bruxelles, 1966, p. 296—316; *Mesures et instruments médiévaux de mesure en Valachie et en Moldavie*, în RRH, VI (1967), 3, p. 357—368 (în colaborare); *Les vignobles au Moyen Âge en Valachie. I. Les formes de la pro-*

priété viticole, ibidem, nr. 6, p. 865—879; *Din tehnica viticolă medievală... Înființarea plantațiilor de vii*, în „Studii", XXII (1969), 3, p. 445—458. **(F.C.)**

MIRCEA, Ion-Radu I. — N. 1907, București. Studii secundare și superioare (1927—1930) la București; specializare la Universitatea Carolină din Praga (1931—1934). Doctor în istorie (1946). Arhivist-șef și translator de slavonă la Arhivele statului din București (1927—1946). Cercetător și șef de sector la Institutul de studii și cercetări balcanice (1945—1948), apoi la Institutul de istorie din Iași (1949—1951) și la Institutul de Studii sud-est europene din București (1964—1972). Conferențiar, apoi profesor suplinitor la catedra de slavistică și la cea de bizantinologie ale universităților din București și Iași (1948—1951).
II. — Bun cunoscător al izvoarelor medievale de limbă slavonă, **I.R.M.** a adus date și vederi noi în cercetarea relațiilor românosud-slave, mai ales pe plan cultural, punînd în lumină raportul istoric dintre Bizanț, intermediarii slavoni și cultura românească. Atras și de istoria relațiilor Țărilor Române cu Poarta, a adus o piesă importantă la „dosarul" capitulațiilor, prin studiul prezenței turcești pe teritoriul Țării Românești.
III. — *Catalogul documentelor Țării Românești 1369—1600*, I, București, 1947, 322 p. — *Țara Românească și închinarea raelii Brăilei*, în „Balcanica", II (1941), p. 451—488; *Relations culturelles roumano-serbes au XVIe siècle*, în RESEE, I (1963), 3—4, p. 377—422; *Sur les circonstances dans lesquelles les turcs sont restés en Valachie jusqu'au début du XVIIe siècle*, în RESEE, V (1967), 1—2, p. 77—86; *Relations littéraires entre Byzance et les Pays Roumains*, în „XIVe Congrès International des Études byzantines", Bucarest, 1971, Rapports, vol. IV, p. 81—92; *Contribuții la istoria culturii Șcheilor din Brașov*, în „Cumidava", V (1971), p. 689—701. **(F.C.)**

MITREA, Bucur I. — N. 23 octombrie 1909, com. Rășinari, jud. Sibiu. Studii secundare la Sibiu, universitare (1931) la București. Membru al Școlii române din Roma (1936—1938). Doctor în istorie (1940). Profesor secundar (1932—1935), asistent la catedra de istorie antică a Universității București (1941—1948). Cercetător și șef de sector la Institutul de arheologie (1944—1975), conferențiar la Institutul de arhivistică și muzeografie, București (1948—1952). Activează ca membru și apoi ca redactor responsabil al revistei *Studii și cercetări de numismatică* (1971).
II. — Numismat și arheolog. Studii privind probleme de numismatică antică și bizantină pe teritoriul Daciei. Întocmește pentru prima dată un registru al descoperirilor monetare din Dacia preromană. Prin interpretarea istorică a descoperirilor monetare imprimă un drum nou în cercetarea numismatică din țara noastră. Este autorul interesantei și utilei rubrici anuale a cronicii de descoperiri monetare antice și bizantine din R. S. România, publicată în revistele SCIV și „Dacia", începînd din anul 1958. A organizat, împreună cu elevii și colaboratorii săi, colecțiile numismatice ale Muzeului național de antichități. Săpături arheologice la Dinogeția, Suceava, Spanțov, Independența, Izvorul, Sultana și Satu-Nou. Pe baza lor a adus contribuții valoroase la cunoașterea istoriei populației din Muntenia în sec. IV și VIII-IX e.n.
III. — *Necropole din sec. IV e.n. în Muntenia*, București, 1966, 404 p. (în colaborare). — *Penetrazione commerciale e circolazione monetaria nella Dacia prima della conquista*, în ED, X (1945), p. 1—154; *Le trésor de Fărcașele et la pénétration commerciale romaine républicaine dans la Petite Valachie*, în „Dacia", IX—X (1941—1944), p. 359—405; *Contribuții numismatice la istoria triburilor daco-getice din Moldova în a doua jumătate a sec. II e.n.*, în SCIV, VII (1956), 1—2, p. 159—177; *Descoperirile de monede romane din așezarea geto-dacă de la Poiana și importanța lor istorică*, ibidem, VIII (1957), 1—2, p. 167—182; *Monedele orașelor Dyrrhachium și Apollonia în Moldova*, în SCN, II (1958), p. 27—93; *Legături comerciale ale geto-dacilor din Muntenia cu Republica romană reflectate în descoperiri monetare*, ibidem, p. 123—138; *Contribuții numismatice la cunoașterea problemei luptei împotriva stăpînirii romane în Dacia*, în SCIV, X (1959), 3—4, p. 467—486; *Descoperirile monetare și legăturile de schimb ale cetății Histria cu populațiile locale în sec. V—IV î.e.n.*, în SC, VII (1965), p. 143—167; *Unele probleme în legătură cu necropola prefeudală de la Izvorul*, în SCIV, XVIII (1967), 3, p. 443—462; *Începuturile migrației popoarelor în regiunea est-carpatică și tezaurul de monede romane imperiale de la Racova-Chetriș*, în MAnt, II (1970), p. 251—280; *Un document numismatic din a doua jumătate a sec. III: tezaurul de monede romane imperiale de la Olteni (jud. Vîlcea)*, în SCN, V (1971), p. 115—143; *Monedele antice și bizantine descoperite la Păcuiul lui Soare*, în „Păcuiul lui Soare. Cetatea bizantină, I", București, 1972, p. 181—212. **(C.P.)**

MOCANU, Constantin I. — N. 12 ianuarie 1932, com. Balta Albă, jud. Buzău. Studii secundare la R. Sărat, universitare la București. Doctor în istorie (1976). Cercetător științific (1956—1962) la Institutul de studii

istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. Lector (1966—1970), conferenţiar (din 1970) şi şef al catedrei de istoria României (1970—1971) la Academia „Ştefan Gheorghiu".

II. — Specialist în istoria modernă şi contemporană a mişcării muncitoreşti şi socialiste şi în istoria P.C.R. Contribuţii în studierea, sub variate aspecte, a perioadei avîntului revoluţionar (1917—1921) şi a istoriei U.T.C. Preocupări de filozofia şi metodologia istoriei. Studii privind răspîndirea şi influenţa lucrărilor lui K. Marx şi V. I. Lenin în ţara noastră. Participant la reuniuni interne şi internaţionale pe probleme de specialitate.

III. — *Contribuţii la istoria organizaţiei marxist-leniniste de tineret din România*, Bucureşti, 1959, 144 p. (în colaborare); *Greva generală din 1920*, Bucureşti, ed. I, 1960; ed. II, 1970, 471 p. (coautor); *13 decembrie 1918*, Bucureşti, 1968, 159 p. (coautor); *File din istoria U.T.C.*, Bucureşti, 1971, 416 p. (coautor).

— *Lupta P.C.R. pentru realizarea frontului unic în rîndurile tineretului muncitoresc în anii 1933—1935*, în „Studii", X (1957), 1, p. 111—131; *Date privind mişcarea revoluţionară a tineretului muncitor din România de la sfîrşitul secolului al XIX-lea pînă în 1917*, în AI, IV (1958), 4, p. 80—102 (în colaborare); *Greva generală din 1920 în România*, în „Studii", XIII (1960), 5, p. 5—43; *Activitatea antifascistă a studenţilor din România desfăşurată sub îndrumarea Partidului Comunist în anii 1933—1937*, în AI, VIII (1962), 2, p. 80—96; *Obiectul teoriei istoriei*, ibidem, XII (1966), 6, p. 118—132; *Răspîndirea „Capitalului" în România (1867—1944)*, în „Probleme economice", XX (1967), 7, p. 3—18 (în colaborare); *Procesul de clarificare ideologică şi politică în mişcarea muncitorească din România (1918—1921)*, în AI, XVII (1971), 1, p. 15—29. **(T.U.)**

MOCANU, I. Vasile I. — N. 13 martie 1928, sat Cîrja, com. Murgeni, jud. Vaslui. Studii secundare şi universitare la Bucureşti. Doctor în istorie (1969). Lector (1959—1968), conferenţiar (1969—1971) şi profesor (din 1971) la catedra de istoria României şi a P.C.R. la Academia Militară din Bucureşti.

II. — Istoric al armatei. Contribuţii în evocarea unor eroi ai războiului de independenţă şi ai războiului antihitlerist. Autor a numeroase studii şi articole privind: activitatea P.C.R. în rîndurile armatei înainte şi după 23 august 1944, mişcarea de rezistenţă antifascistă, pregătirea şi înfăptuirea Insurecţiei din August 1944.

III. — *Ecoul internaţional al insurecţiei armate şi al participării României la războiul antihitlerist*, Bucureşti, 1964, 343 p. (coautor); *Căpitanul Nicolae Valter Mărăcineanu*, Bucureşti, 1965, 77 p.; *Aripi româneşti. Contribuţii la istoricul aeronauticii*, Bucureşti, 1966, 277 p. (coautor); *Maiorul George Şonţu*, Bucureşti, 1966, 109 p.; *Maiorul Dimitrie Giurescu*, Bucureşti, 1967, 86 p.; *Căpitanul Ignat Grigore*, Bucureşti, 1967, 111 p.; *Asalt la redute. Eroi ai războiului pentru independenţă*, Bucureşti, 1969, 222 p. (coautor); *România în războiul pentru independenţă naţională 1877—1878. Contribuţii bibliografice*, Bucureşti, 1972, 232 p. (în colaborare); *Activitatea Partidului Comunist Român în armată, 1921—1944*, Bucureşti, 1974, 307 p. (în colaborare).

— *Manifestări de protest ale armatei împotriva dictatului de la Viena*, în BAM, nr. 4/969, p. 171—179; *Contribuţii la cunoaşterea activităţii Partidului Comunist Român în armată în anii dictaturii antonesciene (septembrie 1940—august 1944)*, în SMIMil, t. 2—3/969—970, p. 179—203; *Rezistenţa populaţiei împotriva trupelor germane în perioada 12 octombrie 1940—23 august 1944*, în „Oastea cea mare...", Bucureşti, 1972, p. 279—300; *Unele aspecte privind crearea de către P.C.R. a grupelor patriotice în armată în perioada pregătirii insurecţiei naţionale antifasciste din august 1944*, în BAM, nr. 3/973, p. 151—166; *Noi contribuţii privind activitatea P.C.R. în rîndurile armatei în anii 1940—1944*, în AI, XX (1974) 3, p. 35—45. **(T.U.)**

MOGA, Ioan I. — N. 4 februarie 1902, com. Sălişte, jud. Sibiu — m. 1950, Cluj. Studii secundare la Sibiu, universitare la Cluj; specializare la Roma (1926—1928). Doctor în litere (1934). Director al Gimnaziului din Sălişte (1928—1929). Asistent la Facultatea de litere, conferenţiar la Academia comercială (1940—1942) şi profesor la catedra de istoria Transilvaniei şi a Europei Centrale (1942—1950) a Universităţii din Cluj.

II. — Specialist în istoria medie şi modernă a Transilvaniei. A dat studii remarcabile prin însemnătatea subiectelor abordate, prin bogăţia materialului inedit, care stă la bază, prin judicioasa interpretare a faptelor. Tematica lucrărilor sale atinge probleme din cele mai importante din trecutul de luptă al românilor din Transilvania pentru libertate naţională şi socială.

III. — *Rivalitatea polono-austriacă şi orientarea politică a Ţărilor Române la sfîrşitul secolului XVII*, Cluj, 1933, 240 p.; *Siebenbürgen in dem Wirtschaftsorganismus des rumänischen Bodens. Geschichtlicher Rückblick*, Bucureşti, 1940, 74 p.; *Păreri istorice ungureşti privitoare la românii din Transilvania medievală*, Sibiu, 1941, 34 p.; *La Transilvania nello spazio economico romeno*,

Bucureşti, 1941, 69 p.; *Les roumains de Transylvanie au Moyen Âge*, Sibiu, 1944, 150 p.; *Cîteva consideraţiuni privitoare la cercetarea istoriei Transilvaniei*, Cluj, 1946, 28 p.
— *Luttes des Roumains de Transylvanie pour l'émancipation nationale*, în „La Transylvanie", 1938, p. 379—468; *L'orientation économique de la Transylvanie*, în RT, VI (1940), p. 73—106; *Die wirtschaftliche Entwicklung Siebenbürgens*, în „Siebenbürgen", I, 1943, p. 155—174; *Voievodatul Maramureşului*, în AIINC, X (1945), p. 522 — 576; *Voievodatul Transilvaniei*, ibidem, p. 55—148. **(D.M.)**

MOGOŞANU, Florea I. — N. 14 mai 1929, Cioara—Doiceşti (azi în com. Bărăganul), jud. Brăila. Studii universitare la Bucureşti (1950—1954). Cercetător ştiinţific principal la Institutul de arheologie, Bucureşti.
II. — Arheolog; se ocupă cu probleme ale epocii paleolitice. Cercetări de teren în zona Bicazului, regiunea Porţilor de Fier şi în Banat, contribuind la cunoaşterea începutului activităţii omeneşti pe teritoriul României.
III. — *Probleme noi în aşezarea de la Lapoş*, în SCIV, XV (1964), 2, p. 337—350; *Le paléolithique de Ceahlău*, Dacia N.S., X (1966), p. 5—116 (în colaborare); *Information générale sur le Paléolithique du Banat*, ibidem, XVI (1972), p. 5—27. **(C.P.)**

MOISESCU, Cristian I. — N. 14 august 1935, Bucureşti. Studii secundare şi universitare Institutul de arhitectură „Ion Mincu" (1961) la Bucureşti. Din 1961 activează în Direcţia monumentelor istorice (DMI), şef al şantierului de restaurare Curtea domnească din Tîrgovişte (1963—1967), coordonator al lucrărilor de restaurare din Muntenia—Oltenia (1965—1970), şef al serviciului studii-cercetare (1973) apoi director tehnic al DMI (transformată în Direcţia patrimoniului cultural naţional).
II. — Autor a numeroase proiecte de restaurare a unor valoroase monumente medievale din Muntenia, precum şi al unor studii şi articole privind istoria arhitecturii din aceeaşi regiune.
III. — *Curtea domnească din Tîrgovişte*, Bucureşti, ed. I-a, 1965, 87 p.; ed. a II-a, 1969, 90 p. (în colaborare); *Biserica Stelea*, Bucureşti, 1968, 60 p. (în colaborare).
— *Decoraţia exterioară zugrăvită pe tencuială a monumentelor din Ţara Românească (sec. XIV-XVII)*, în BMI, 1974, 1, p. 54—58; *Noi puncte de vedere asupra vechimii şi etapelor de construcţie a bisericii mitropolitane din Tîrgovişte*, ibidem, 2, p. 52—58. **(N.S.)**

MOISESCU, Gheorghe I. — N. 25 martie 1906, sat Măneciu-Pămînteni, com. Măneciu, jud. Prahova — m. 20 septembrie 1974, Engelberg (Elveţia). Studii secundare la Bucureşti, universitare — teologie, bizantinologie şi istorie bisericească la Universităţile din Atena şi Varşovia. Doctor în teologie (1942). Profesor secundar (1930—1936). Secretar de redacţie al revistei *Biserica ortodoxă română* (1936—1949). Asistent (1942—1949), conferenţiar (1949—1950) şi profesor (din 1950) la catedra de istoria bisericii române a Institutului teologic din Bucureşti. Din 1960 a condus parohia ortodoxă română din Viena.
II. — Specialist în istoria culturii şi a bisericii din România.
III. — *Istoria şcoalelor din Vălenii de Munte 1831—1931*, Vălenii de Munte, 1931, 181 + VIII p.; *Catolicismul în Moldova pînă la sfîrşitul secolului al XIV-lea*, Bucureşti, 1942, XXIV + 150 p.; *Istoria bisericii române. Manual pentru institutele teologice*, 2 vol., Bucureşti, 1957; I = 464 p.; II = 655 p. (în colaborare).
— *Mănăstirea Putna la 500 de ani de la întemeiere (1466—1966)*, Viena, 1966, 95 p. (volum bilingv). **(N.S.)**

MOISIL, Constantin I. — N. 8 decembrie 1876, Năsăud — m. 20 octombrie 1958, Bucureşti. Studii secundare la Năsăud şi Şcoala normală superioară, universitare — litere (1898) la Bucureşti. Doctor în istorie, la Cluj (1924). Profesor secundar (din 1898). Din 1910 lucrează la Cabinetul numismatic al Academiei Române, a cărui conducere o va primi în 1933. Director al Arhivelor statului (1923—1938). Membru al Academiei Române (1948) şi preşedinte al Societăţii numismatice române (1933—1958). A condus prima publicaţie românească de specialitate *Buletinul Societăţii numismatice române* şi a înfiinţat revista *Cronica numismatică şi arheologică*.
II. — Numismat. Prin activitatea şi concepţiile sale aplicate în domeniul cercetării principalelor probleme monetare, **C.M.** poate fi socotit întemeietorul ştiinţei numismatice moderne din România. Depăşind mentalitatea colecţionarului şi pe aceea a amatorului, a reuşit să treacă la o muncă de cercetare ştiinţifică. A căutat să desprindă din studiul monedei atît caracterul ei numismatic, cît mai ales valoarea de document istoric. Temele pe care le abordează privesc atît numismatica antică greco-romană, cît şi pe cea bizantină şi românească feudală. Monetăria geto-dacică, în ciuda dificultăţilor pe care le prezenta, s-a dovedit un cîmp preferat de cercetare. Este primul numismat care a dat o clasificare a principalelor tipuri monetare geto-dacice, stabilind în acelaşi timp originea şi caracterul lor tribal. De o atenţie aparte s-au bucurat şi primele emisiuni monetare feudale romă-

nești. Pentru o cît mai bună cunoaștere a acestor monede a folosit în permanență izvoarele documentare ale epocii. Preocupări de metrologie, heraldică, sigilografie și medalistică. În calitatea sa de șef al Cabinetului numismatic de pe lîngă Biblioteca Academiei R.S.R., a dedicat o bună parte a activității sale creșterii și organizării colecțiilor monetare ale acestuia. Ca director al Arhivelor statului, **C.M.** a desfășurat o bogată activitate arhivistică, contribuind la organizarea arhivelor centrale și a celor din centrele regionale.
III. — *Monede vechi românești găsite în Dobrogea — Tezaurul de la Bădila*, în CL, XL (1906), 12, p. 1117—1122; *Numismatica Dobrogei*, în „Arhiva Dobrogei", I (1916), p. 112—123; *Monedele dacilor*, în BSNR, XV (1920), p. 58—78; *Primele peceți cu stemele unite ale Moldovei și Țării Românești*, ibidem, XVII (1923), p. 60—63; *Monetăria Țării Românești în timpul dinastiei Basarabilor*, în AIINC, III (1924—1925), p. 107—159; *Monedele împăratului Traian referitoare la războaiele cu dacii și cucerirea Daciei*, în BSNR, XXIII (1929), p. 11—38; *Bănăria lui Dabija-Vodă*, ibidem, XXIV (1930), p. 53—79; *Efigiile monetare ale Domnilor români*, ibidem, XXV (1931), p. 126—142; *Monedele și decorațiile României*, în „Enciclopedia României", I, 1938, p. 85—125; *Din istoria școlii de arhivistică*, în „Hrisovul", I (1941), p. 11—45; *Les tetradrachmes de Thasos et de Macedoine I-ère et leur circulation en Dacie*, în „Balcania", VII (1944), 1, p. 3—22; *O pagină de heraldică românească veche*, în „Buletin științific", I (1948—1949), p. 151—162; *Problema monedelor dace*, ibidem, p. 19—27 și 2—4 (1950), p. 53—65; *Ponduri inedite sau puțin cunoscute din Histria, Callatis, Tomis*, în SCN, I (1957), p. 247—295.
IV. — Ilie Țabrea, *Constantin Moisil*, București, 1970, 154 p. **(C.P.)**

MOISUC, Viorica I. — N. 8 aprilie 1935, București. Studii secundare și universitare la București. Doctor în istorie (1965). Cercetător științific principal la Institutul de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R.
II. — Specialistă în probleme de istorie contemporană a României. Contribuții originale în studierea problemelor de politică externă și a situației internaționale a României între anii 1934—1939, precum și în anii celui de-al doilea război mondial. A participat la elaborarea unor culegeri tematice privind politica externă și lupta P.C.R. pentru independență și suveranitate națională a României în perioada interbelică.
III. — *Diplomația României și problema apărării suveranității și independenței naționale în perioada martie 1939—mai 1940*, București, 1971, 324 p.
— *Unele date noi cu privire la situația maselor populare în perioada 1938—1940*, în „Studii", XVII (1964), 6, p. 1325—1339; *Acțiuni diplomatice desfășurate după Anschluss de România împotriva expansiunii Germaniei hitleriste spre sud-estul Europei (1938)*, în „Studii", XIX (1966), 4, p. 707—722; *Orientations dans la politique extérieure de la Roumanie après le pacte de Munich (1938—1940)*, în RRH, V (1966), 2, p. 327—340; *Tratatul economic româno-german din 28 martie 1939 și semnificația sa*, în AI, XIII (1967), 4, p. 130—146; *Actions diplomatiques de la Roumanie au secours de la Tchécoslovaquie à la veille du pacte de Munich (1938—1939)*, în RRH, VI (1967), 3, p. 409—431; *Cu privire la originile și caracterul celui de-al doilea război mondial*, în AI, XV (1969), 6, p. 120—128 **(T.U.)**

MOLDOVEANU, Milică I.—N. 12 ianuarie 1937, Cîmpina. Studii secundare la Cîmpina, universitare la București și Cracovia. Doctor în istorie (1975). Cercetător științific principal (din 1966) la Institutul de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R.
II. — Studii privind relațiile româno-polone în anii celui de-al doilea război mondial și în perioada contemporană. Contribuții privind popularizarea istoriografiei poloneze contemporane în România.
III. — *Lucrările lui V.I. Lenin în România. Contribuții bibliografice*, în AI, XVI (1970), 1, p. 104—134 (în colaborare); *Transformarea luptei de eliberare națională în revoluție populară în țările din centrul și sud-estul Europei în condițiile victoriei asupra fascismului*, în „9 mai 1945—1970", București, 1970, p. 264—271; *Momente principale ale revoluției și construcției socialiste în Republica Populară Polonă*, în AI, XVIII (1972), 1, p. 133—144. **(T.U.)**

MOLIN, Virgil I. — N. 27 noiembrie 1898, sat Cîrnecea, com. Ticvaniu Mare, jud. Caraș-Severin — m. 27 ianuarie 1968, București. Absolvent al Academiei de Arte Grafice din Leipzig.
II. — Contribuții importante în domeniul istoriei tiparului, mai ales a celui românesc. Minuția analizei datelor și conciziunea exprimării sînt caracteristice scrisului său.
III. — *Tiparnița de la Rîmnic*, în MO, XII (1960), 7—8, p. 458—471; *Contribuții noi la istoricul relațiilor culturale cu Orientul ortodox (1709—1712)*, în BOR, 79 (1961), 3—4, p. 313—338; *Înlocuirea alfabetului chirilic cu alfabetul latin în tipăriturile noastre bisericești*, în MO, XIV (1962), 7—9, p. 624—640; *Venise, berceau de l'im-*

primerie glagolitique et cyrillique, în „Studi Veneziani", VIII (1966), p. 347—445; *„Popa Tunsul din Sad", paroh în Sînnicolaul Mare (1772—1782)*, în MB, XVII (1967), 7—9, p. 473—483; *Precizări în legătură cu tiparnița de cărți slavo-bisericești de la Cracovia (sec. XV)*, în BOR, 88 (1970), 7—8, p. 749—763; *Cărți școlare tipărite în țările românești pentru popoarele învecinate: sîrbi, bulgari, greci (sec. XVIII-XIX)*, în „Contribuții la istoria învățămîntului românesc", București, 1970, p. 19—49. **(D.M.)**

MONORAI, Ioan I. — N. cca 1756, Mănărade—Blaj — m. 9 august 1836, sat Cergăul Mare, com. Cergău, jud. Alba. Studii la Liov (din 1786). Călătorește prin Transilvania și Banat, în 1785 fiind la Sibiu ajutor de consilier și învățător la Ocna Sibiului. Preot la Cergăul Mare (1794—1836). **II.** — Istoria sa din 1820, cu două variante latine din 1820 și 1822, e scrisă în acea efervescență istoriografică din vremea Școlii ardelene, după apariția *Istoriei* lui Petru Maior, și face din autorul ei un reprezentant tîrziu al iluminismului românesc. Lucrarea tratează istoria Țării Românești și Moldovei și mai ales a Transilvaniei, din antichitate și pînă la începutul secolului al XIX-lea. Rămasă în manuscris.
III. — *Scurtă cunoștință a lucrurilor Dachiei și mai ales ale Ardealului și ale altor mișcări care în zilele ceste mai de curînd să întîmplară în Europa. Culese și puse în rînd prin un Patriot Român în anul 1820*, ms. rom., cu chirilice original, autograf, in folio 315 p. Ms. în Bibl. Episc. ortod. Arad, nr. 38; *Brevis Notitia Rerum Dacicarum aliorumque Motuum et Revolutionum quae recentibus temporibus Europam infestarunt. Collecta atque in ordinem redacta per Joannem Monorai Graeco-Catholicorum Daco-Romanorum Possessionis Nagy Csörged. Anno 1820*, ms. orig. latin, autograf, in — 4°, 298 p. Ms. în Bibl. Fil. Cluj a Academiei, fond. Blaj, nr. 227 (Variantă latină a cronicii românești, căreia i se adaugă o altă variantă latină în 1822, păstrată în Bibl. Episc. Ortod. Arad, nr. 41). **(N.E.)**

MORINTZ, Sebastian I. — N. 28 aprilie 1927, Galați. Studii secundare la Galați, universitare (1950) la București. Asistent la Facultatea de istorie a Universității București (1950—1951). Cercetător și cercetător științific principal (1950—1970), director adjunct (1970—1974) la Institutul de arheologie, București. A participat cu comunicări la congrese internaționale de specialitate. **II.** — Arheolog. Contribuții la rezolvarea unor probleme ale epocii neolitice, bronzului, primei epoci a fierului, perioadei migrațiilor și epocii feudale. În ultimii ani studiază îndeosebi problemele perioadei de tranziție de la epoca neolitică la epoca bronzului, epoca bronzului din sud-estul țării, și mai ales prima epocă a fierului. A condus o serie de șantiere arheologice la: Cernavoda, Bîrsești, Ciurel, Pădureni, Chilia, Vidra, Cernica, Babadag, Coslogeni.
III. — *Novaia galștatskaia gruppa v Moldove*, în „Dacia", NS, I (1957), p. 117—132; *Nekotorîe voprosî sarmatskogo naseleniia v Moldove i Muntenii v sviazi s Fokșanskim pogrebeniem*, ibidem, III (1959), p. 451—470; *Oblik dakiiskoi kulituri v rimskuiu epohu otkrîtie v Kilii*, ibidem, V (1961), p. 396—414; *Tipuri de așezări și sisteme de fortificație și de împrejmuire în cultura Gumelnița*, în SCIV, XIII (1962), 2, p. 273—284; *Die jungsteinzeitlichen Funde in Cernica (Bukarest)*, în „Dacia", NS, VII (1963), p. 27—90; *O așezare Boian fortificată (Șanțurile de apărare ale așezării de la Spanțov)*, SCIV, XIV (1963), 2, p. 275—284; *Quelques problèmes concernant la période ancienne du Hallstatt au Bas Danube à la lumière des foullies de Babadag*, în „Dacia", NS, VIII (1964), p. 101—118; *Aspekte des Ausgangs des Äneolithikums und der Übergangsstufe zur Bronzezeit im Raum der Niederdonau*, ibidem, XII (1968), p. 45—128 (în colaborare); *Asupra perioadei de trecere de la eneolitic la epoca bronzului la Dunărea de Jos*, SCIV, XIX (1968), 4, p. 553—574; *Sfîrșitul epocii bronzului și începutul epocii fierului în spațiul carpato-balcanic*, în RdI, XXVII (1974), 6, p. 897—905. **(E.C.)**

MOROIANU, George I. — N. 1870, Satu-Lung—Săcele — m. 1945, Brașov. Studii gimnaziale la Brașov, universitare la Institutul superior de comerț din Anvers și la Școala de științe politice din Paris. Doctor în științe economice și financiare la Universitatea din Tübingen (1897). Carieră diplomatică. Membru al Comitetului Unității Naționale din Paris (1918), militînd pentru desăvîrșirea statului unitar național român. Profesor de economie politică la Academia de înalte studii comerciale și industriale din Cluj (1921—1939); rector (din 1935).
II. — Studii privind istoria economiei românești, a relațiilor internaționale și a luptelor românilor pentru desăvîrșirea statului unitar național român; preocupări literare și etnografice.
III. — *La loi agraire de 1864 et l'état du paysan en Roumanie*, Stuttgart, 1898, XII + 97 p.; *Legăturile noastre cu Anglia. Scurtă privire asupra legăturilor anglo-române și asupra propagandei noastre în Englitera din trecutul îndepărtat pînă astăzi*, Cluj, 1923, 104 p.; *Unirea de la 1859 și contribuția vechiului regat la Unirea cea mare*, Cluj, 1927, 51 p.; *Luptele de emancipare*

ale românilor din Ardeal în lumină europeană, București, 1929, 92 p.; *Les luttes des Roumains transylvains pour la liberté et l'opinion européenne (Episodes et souvenirs)*, Paris, 1933, 284 p. **(N.E.)**

MOTOGNA, Victor I. — N. 3 noiembrie 1885, sat Breaza, com. Ciceu-Giurgești, jud. Bistrița-Năsăud — m. 1948 la Timișoara. Studii secundare la Năsăud, superioare (1905—1909) la Cluj. Doctor în litere al Universității din Cernăuți (1923). Docent, în Istoria românilor, la Universitatea din Cluj (1925). Profesor secundar la Dej. Conferențiar la Universitatea din Cluj (1938—1944). Colaborator al Institutului de istorie națională din Cluj.
II. — Medievist. Contribuții privind: istoria românilor în sec. XIII-XVI, a românilor din Banat pînă la 1400, politica externă a lui Mircea cel Bătrîn, posesiunile transilvănene Ciceiul și Unguraș ale domnilor moldoveni, legăturile dintre Moldova și Transilvania în sec. XVI, istoria țărilor românești în sec. XV—XVII.
III. — *Articole și documente. Contribuție la Istoria Românilor din veac. XVI—XVII*, Cluj, 1923, 57 p.; *Politica externă a lui Mircea cel Bătrîn*, Gherla, 1924, 43 p.; *Războaiele lui Radu Șerban (1602—1611)*, București, 1926, 84 p.; *Cetatea Ciceiului sub stăpînirea Moldovei*, Dej, 1927, 64 p.; *Relațiunile dintre Moldova și Ardeal în veacul al XVI-lea*, Dej, 1928, 216 p.; *Un erou din granița năsăudeană. Nichita Ignat*, Dej, 1928, 38 p.; *Studii asupra istoriei românilor din Banat în evul mediu (271—1400)*, Timișoara, 1943, 104 p. **(N.E.)**

MOXA, Mihail I.—Sec. XVI-XVII. Călugăr la mănăstirea Bistrița.
II.—Cronicar; autorul unui cronograf, redactat în 1620, care cuprinde istoria lumii de la începuturile ei, așa cum sînt relatate în Biblie, pînă în anul 1498. Operă de compilație, sprijinită pe versiunea slavă a cronicii lui Constantin Manasses și pe cronici slave, cronograful lui **M.M.** nu este o urmare servilă a modelului bizantin, ci o prelucrare a diverselor surse utilizate, cărora autorul le-a adăugat informații noi de origine autohtonă. Astfel, amintește de victoria lui Mircea cel Bătrîn asupra lui Baiazid și de participarea domnului muntean la bătălia de la Nicopole, episoade ce nu figurează în izvoarele întrebuințate de el. Scrierea sa este cea dintîi istorie universală în limba română. **M.M.** a tradus din slavonește în românește și textul Pravilei zise de la Govora.
III. — **IV.** — Ediții: *Hronograful lui Mihail Moxa*, publicat și adnotat de N. Simache și T. Cristescu, Buzău, 1942. **(F.C.)**

MUNTEANU, Nora Zinaida I. — N. 13 noiembrie 1919, București. Studii secundare și universitare la București. Șef al sectorului de documentare (1952—1954), cercetător (1955—1965) și cercetător principal (din 1965) la Muzeul de istorie a Partidului Comunist, a mișcării revoluționare și democratice din România.
II. — Muzeograf. Specialistă în istoria modernă și contemporană a României. Contribuții variate în alcătuirea unor documentare, expoziții și alte manifestări muzeistice, în întocmirea unor culegeri tematice privind în special mișcarea revoluționară și activitatea P.C.R., precum și în evocarea unor momente și a unor militanți progresiști și revoluționari din România.
III. — *Acțiuni de masă conduse de Partidul Comunist Român în perioada pregătirii insurecției armate*, în „Studii", XII (1959), 4, p. 145—172; *Greva generală de la Galați din iunie 1907*, în „Din istoria luptelor greviste ale proletariatului din România", vol. II, București, 1962, p. 22—41; *Mărturii ale unor corespondenți de presă și observatori militari străini despre eroismul armatei române în războiul de independență*, în AI, XIII (1967), 2, p. 46—56; *Pro C. Dobrogeanu-Gherea. Corespondență*, ibidem, XVI (1970), 2, p. 80—92; *„Noua Gazetă Renană" și revoluția de la 1848 în Țara Românească*, în „Studii", XXVI (1973), 3, p. 537—544; *Corespondență inedită a lui Mihai Gheorghiu-Bujor*, în AI, XIX (1973), 5, p. 124—129. **(T.U.)**

MUNTEANU-GURGU, Nicolae I. — N. 7 martie 1912, sat Gornea, com. Sichevița, jud. Caraș-Severin. Studii secundare la Oravița și București, universitare la Iași. Cercetător științific principal la Institutul de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R.
II. — Specialist în istoria vechii mișcări muncitorești și socialiste și în special a începuturilor și dezvoltării ei în a doua jumătate a secolului XIX. Contribuții în studierea primelor organizații profesionale și a mișcării sindicale din România înainte de primul război mondial. A colaborat la elaborarea unui studiu monografic privind istoria mișcării muncitorești și a luptelor greviste ale muncitorilor minieri, petroliști și ceferiști.
III. — Coautor la: *Un veac de istorie a minerilor de pe Jiu*, București, 1971, 120 p.; *Crearea Partidului Comunist Român (mai 1921)*, București, 1971, 630 p.; *Județul Galați pe scara timpului*, 1972, 400 p.; *Greva generală din 1920*, ed. a II-a București, 1971.
— *Acțiuni muncitorești desfășurate în Galați și Brăila împotriva exploatării capitaliste și a dictaturii militaro-fasciste (1941—1944)*, ibidem, IX (1963), 4, p. 71—88; *Organizații profesionale de clasă ale muncitorilor din România în a doua jumătate a seco-*

lului XIX, în AI, XI, 1965, 6, p. 14—29. **(T.U.)**

MUREŞAN, Camil I.— N. 20 aprilie 1927, Turda. Studii liceale la Turda, universitare (1950) la Cluj. Doctor în istorie (1970). Conferenţiar şi profesor (din 1975) la Universitatea din Cluj; decan al Facultăţii de istorie şi filozofie (1968—1976). Membru corespondent al Academiei de ştiinţe sociale şi politice (din 1970).
II. — Contribuţii preţioase la studierea istoriei Transilvaniei în secolele XV-XVI. Istoria universală — cu precădere lumea anglo-saxonă — formează de asemenea obiectul preocupărilor sale, materializate în cîteva volume ce se adresează în primul rînd marelui public.
III. — Coautor la: *„Din istoria Transilvaniei"*, II, Bucureşti, 1961, p. 187—264; *Istoria României*, vol. IV, Bucureşti, 1964; *Benjamin Disraeli*, în vol. *„Diplomaţi iluştri"*, I, Bucureşti, 1969, p. 181—235; *Preşedinte la Casa Albă*, Bucureşti, 1974, 668 p.; *Culegere de texte pentru istoria universală. Epoca modernă*, vol. I—II, Bucureşti, 1973—1974, 359 p. (coordonator şi coautor).
— *Ioan de Hunedoara şi vremea sa*, Bucureşti, 1957, 201 p. (reeditare 1968, 243 p.); *Focul ocrotit de ape (Revoluţia burgheză din Ţările de Jos)*, Bucureşti, 1960, 177 p.; *Revoluţia burgheză din Anglia*, Bucureşti, 1964, 340 p.; *Imperiul britanic (Scurtă istorie)* Bucureşti, 1967, 502 p. **(G.P.)**

MUREŞAN, Hilde I.—N. 9 februarie 1928, Timişoara. Studii secundare la Timişoara, universitare (1951) la Cluj. Cercetător principal la Institutul de istorie din Cluj.
II. — Cercetări privind istoria economică şi socială a Transilvaniei în a doua jumătate a sec. al XIX-lea şi la începutul celui următor.
III. — *Aspecte ale unor mişcări greviste din Banat la sfîrşitul secolului XIX şi începutul secolului XX*, în SCIC, VIII (1957), 1—4, p. 165—191; *Lupta femeilor din Transilvania în perioada 1917—1919*, în AIIC, I—II, (1958—1959), p. 303—311; *Date cu privire la restricţiile comerciale faţă de România impuse de guvernul austro-ungar în anii 1878—1879*, ibidem, XI (1968), p. 291—305; *Date noi în legătură cu războiul vamal dintre România şi Austro-Ungaria (1886—1891)*, ibidem, XII (1969), p. 113—143; *Date cu privire la comerţul Transilvaniei între 1849—1867*, ibidem, XVI (1973), p. 405—415. **(G.P.)**

MUREŞIANU, Ion B. I. — N. 3 noiembrie 1914, sat Sinteşti, com. Margina, jud. Timiş. Studii secundare şi superioare — teologie la Timişoara. Funcţii pe tărîm cultural în cadrul Mitropoliei Banatului.
II. — Istoric regional. Contribuţii la cunoaşterea trecutului Banatului, îndeosebi în domeniul culturii.
III. — *Un veac şi jumătate de la tragicul sfîrşit al martirilor Horia, Cloşca şi Crişan*, Timişoara, 1935, 32 p.; *Din trecutul slovei bănăţene (1582—1700)*, Timişoara, 1940, 80 p.; *Colecţia de artă religioasă veche a Arhiepiscopiei Timişoarei şi Caransebeşului*, Timişoara, 1973, 208 p.
— *Monografia unui sat bănăţean din anul 1859*, în RISBC, 1944, 1—2, p. 115—126 şi 293—308; *Contribuţii la istoria bisericii bănăţene din prima jumătate a secolului al XVIII-lea*, în MB, XVIII (1968), 10—12, p. 639—653; *Aspecte din trecutul bisericii bănăţene*, ibidem, (1969), 7—9, p. 396—428. **(D.M.)**

MURGU, Eftimie I. — N. 28 octombrie 1805, com. Rudăria (azi Eftimie Murgu), jud. Caraş-Severin — m. 12 mai 1870, Budapesta. Studii secundare la Caransebeş. Auditor al cursurilor de filozofie la Seghedin (1826). Absolvent al Facultăţii de filozofie (1827) şi drept (1830) din Pesta. Doctor universal al Universităţii din Pesta (1834). Profesor de logică şi drept roman la colegiul „Sf. Sava" din Bucureşti (din 1834). La 20 noiembrie 1834 deschide cursul de filozofie la Academia Vasiliană din Iaşi. Implicat în mişcarea revoluţionară din Ţara Românească (1840), expulzat, este arestat în 1841 de tribunalul regimentului grăniceresc din Caransebeş, eliberat în acelaşi an. Se stabileşte la Lugoj, desfăşurînd o activitate revoluţionară intensă. Arestat în 1845 (eliberat peste trei ani ca urmare a unor manifestaţii populare). Deputat în Parlamentul din Pesta (1848) şi membru în „Comitetul de 16 pentru conducerea trebilor naţional religioase ale românilor din Banat". Arestat în 1849, condamnat la moarte în 1851, i se comută pedeapsa în patru ani de detenţiune.
II. — Democrat-revoluţionar, conducător al mişcării sociale şi naţionale a românilor din Transilvania şi Banat. Se numără printre întemeietorii învăţămîntului filozofic raţionalist din Ţările române. Opera istorică, de factură militantă, este pusă în slujba idealurilor revoluţionare, pentru apărarea drepturilor politice ale poporului român.
III. — *Combaterea disertaţiei*, apărută sub titlul *Dovadă că românii nu sînt de obîrşie romană şi că acest lucru nu reiese din limba lor italiano-slavă. Completată cu mai multe argumentări şi tradusă din limba română de S/ava T/ököly/, Buda, 1827 şi dovada că românii sînt urmaşii de necontestat ai romanilor; în care scop se adaogă cîteva disertaţii adecvate. În fine observaţie privind anticritica aceluiaşi S.T. cuprinsă în anexă,*

redactat de ... Buda, Imprimat cu tiparul publicaţiilor universitare regale ungare, 1830 (în l. germană); */Discurs rostit în Dietă la 26 august 1848/*, în „Közlöny“, 28 august 1848, p. 406—407; *Ierarhia românească faţă cu ierarhia sîrbească*, în „Concordia“, II (1862), p. 182—184 şi urm.; *Despre Memorandumul congresului sîrbesc*, Pesta, 1865 (în l. germană); *Scrisoare către Bălcescu, Pesta 8/20 iulie 1848*, publicată de G. Bariţiu în *Epistole de ale repausaţilor*, „Transilvania“, 1877, 15 august, p. 184—185; Suciu I.D., *Eftimie Murgu. Scrieri*, ediţie îngrijită, cu o introducere şi note (cuprinde toate lucrările de mai sus în limba originală, cu traducere românească), Bucureşti, 1969, 632 p.
IV. — Bogdan-Duică, G., *Eftimie Murgu*, Bucureşti, 1937, 223 p.; Topliceanu, Traian, *Eftimie Murgu. Un capitol de istorie politică naţională a Banatului*, Timişoara, 1938, 144 p.; *Bibliografia istorică a României. III. Secolul XIX. Tom. 5. Biografii*, Bucureşti, 1974, p. 207—208. **(G.P.)**

MURNU, George I. — N. 1 ianuarie 1868, Véria (Grecia) — m. 17 noiembrie 1957. Studii liceale la Bitolia (Iugoslavia), universitare — litere la Bucureşti şi în Germania. Doctor în litere la München. Călătorii de studii la Roma şi Atena. Profesor la seminarul teologic din Iaşi. Conferenţiar la Universitatea Bucureşti (1908). Director al Muzeului naţional de antichităţi (1909—1910). Profesor agregat de arheologie (din 1910) şi titular (din 1914) la Universitatea Bucureşti. Membru corespondent (din 1909) şi titular (din 1923) al Academiei Române.
II. — Literat, istoric al antichităţii şi arheolog. S-a impus mai ales prin activitatea sa literară. Traducătorul Iliadei şi Odiseei. A arătat interes şi pentru istoria veche şi arheologie. O menţiune aparte se cuvine a fi făcută catalogului vaselor greceşti din Muzeul naţional de antichităţi şi rapoartelor de săpături arheologice de la cetatea Tropaeum Traiani. A preluat conducerea săpăturilor de la Adamclisi, cărora le-a imprimat o nouă orientare. Interesante sînt şi contribuţiile sale referitoare la unele aspecte ale originii şi istoriei de început a românilor şi aromânilor. Ca profesor la Universitatea din Bucureşti, a ţinut cursuri de artă antică urmate şi admirate de un mare număr de studenţi.
III. — *Monumente antice din Roma. Descriere şi impresii*, Bucureşti, 1908, 227 p.; *Portretul elin. Studiu iconografic din arheologia clasică*, Bucureşti, 1908, 169 p.; *Vase pictate greceşti. Vase geometrice*, Bucureşti, 1910, 55 p.; *Istoria românilor din Pind: Vlahia Mare (980—1259)*, Bucureşti, 1913, 230 p. — *Cînd şi unde se ivesc românii întîia dată în istorie?*, în CL, XXXIX (1905), p. 97—112; *Arheologia clasică şi rostul ei la noi*, ibidem, XLII (1908), 6, p. 525—547; *Cronica săpăturilor arheologice de la Cetatea Tropaeum-Adamclisi*, în BCMI, III (1910), p. 140—141 şi 155—161; IV (1911), p. 79—82; *De la cetatea Tropaeum Adamclisi „Basilica cisternă“*, în AARMSI, S. II, t. XXXVI (1913), p. 421—440; *Monumente de piatră din colecţia de antichităţi a Muzeului de la Adamclisi*, în BCMI, VI (1913), p. 97—122. **(C.P.)**

MUSICESCU, Maria-Ana I. — N. 8 septembrie 1912, Tîrgu-Jiu. Studii secundare şi superioare — filozofie şi drept — la Bucureşti. Doctor în drept internaţional (1934). Cercetător la Institutul de istorie a artei (1952—1964), la Institutul de studii sud-est europene (1964—1975). Raportor la congrese internaţionale de specialitate. Laureată a Premiului Herder (1975).
II. — Cercetări bazate pe o solidă cultură de specialitate, o cuprindere de largi orizonturi a fenomenului artistic studiat, un spirit de cea mai fină analiză. Asocierea permanentă a grijii pentru detaliu şi străduinţa integrării obiectului de studiu în contexte istorico-artistice cît mai ample străbat întreaga ei operă, caracteristice fiind în această privinţă pentru investigaţia specială concluziile privind portretul ctitoricesc, iar pentru tratarea sintetică, studiile consacrate aspectelor generale ale artei Commonwealth-ului bizantin.
III. — Colaborări la: *Istoria României*, vol. II, Bucureşti, 1962, *Istoria artelor plastice*, vol. I—II, 1968—1970, *Mănăstirea Suceviţa*, Bucureşti, 1958, 198 p., *La broderie médiévale roumaine*, Bucureşti, 1969, 55 p. + 48 pl. — *Introduction à une étude sur les portraits des fondateurs dans les pays du sud-est européen. Essai de typologie*, în RESEE, VII (1969), 2, p. 281—310. *Relations artistiques entre Byzance et Les Pays Roumains (IV-XV siècle). État actuel de la recherche*, în „Actes du XIVe Congrès International des Études byzantines“, Bucarest, 1974, p. 509—525. **(F.C.)**

MUŞAT, Mircea I. — N. 22 noiembrie 1930, com. Mihăileşti, jud. Buzău. Studii secundare la Buzău, universitare (1953—1957) la Bucureşti. Doctor (1967). Asistent (1962—1964) la Institutul politehnic Braşov; asistent (1964—1969), lector (1970—1974) şi conferenţiar universitar (din 1974) la Academia de ştiinţe economice Bucureşti.
II. — Specialist în istoria modernă şi contemporană a României. Contribuţii originale mai ales sub aspectul interpretării, cu referire îndeosebi la următoarele momente: făurirea statului naţional unitar român,

perioada avîntului revoluţionar (1917—1921), lupta antifascistă în ajunul şi în anii celui de-al doilea război mondial şi anii revoluţiei populare, construirea şi desăvîrşirea societăţii socialiste în România. A participat la elaborarea a numeroase materiale, studii, lecţii şi referate privind lupta pentru progres social-politic, pentru independenţa, unitatea şi suveranitatea naţională a poporului român în întreaga epocă modernă şi contemporană.
III. — *Viaţa politică în România. Partidele politice (1918—1921)*, Bucureşti, 1971, 320 p.; ed. a II-a Bucureşti, 1975, 374 p. (în colaborare); *Rădăcinile istorice ale Partidului Comunist Român*, Bucureşti, 1973, 104 p.; *Continuitatea luptei poporului român pentru înaltele idealuri de libertate socială şi naţională*, Bucureşti, 1974, 110 p.
— *Activitatea Partidului Naţional Român din Transilvania în preajma şi în primii ani după desăvîrşirea făuririi statului naţional român*, în „Apulum", VII (1969), p. 327—360; *Trăsături ale vieţii politice din România în anii luptei pentru crearea Partidului Comunist Român*, în AI, XVII (1971), 1, p. 47—59; *Activitatea organizaţiilor P.C.R. din Moldova pentru unirea tuturor forţelor populare în front comun de luptă împotriva fascismului*, în RM, 1970, 1, p. 7—18 (în colaborare); *Partidul Comunist Român — iniţiatorul, organizatorul şi conducătorul insurecţiei naţionale armate antifasciste şi antiimperialiste din August 1944*, în RA, LI (1974), 3, p. 345—367, (în colaborare); *Partidele politice şi alegerile parlamentare din 1919* în AI, XX (1974), 1, p. 51—64; *Lupta pentru independenţă şi unitate statală—permanenţă a istoriei poporului român*, ibidem, XXI (1975), 1, p. 58—80; *Socialiştii români în fruntea luptei maselor pentru încheierea procesului de făurire a statului naţional unitar*, ibidem, 6, p. 47—57. **(T.U.)**

MUŞLEA, Candid C. I. — N. 19 februarie 1886, Braşov — m. 10 martie 1965, Braşov. Studii secundare la liceul din Braşov şi seminarul din Sibiu, universitare — drept (1912) la Cluj. Profesor secundar la Braşov (1919—1944). Arhivist la Arhivele statului din Braşov (din 1949).
II. — Istoric regional. Cercetări asupra istoricului bisericii Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului, vieţii şi operei unor cărturari braşoveni din sec. XVII-XIX, îndeosebi asupra familiei de cronicari Tempea şi asupra veciniei la românii braşoveni. Colaborator la revistele de cultură din România interbelică.
III. — *Protopopul Eustatie Grid*, Braşov, 1933, 20 p.; *Protopopul Bartolomeiu Baiulescu*, Braşov, 1938, 59 p.; *O dinastie de preoţi şi protopopi. Radu Tempea. Şase generaţii de preoţi şi protopopi din aceeaşi familie*, Braşov, 1939, 117 p.; *Biserica sf. Nicolae din Şcheii Braşovului. Vol. I. (1292—1742)*, Braşov, 1943, 427 p. + 92 il.
— *Contribuţii la instituţia veciniei la românii braşoveni*, în SAI, II (1957) p. 317—344. **(N.E.)**

MUTAŞCU, Traian I. — N. 1 septembrie 1911, com. Naidăş, jud. Caraş-Severin. Studii secundare la Oraviţa şi Timişoara; Şcoala superioară de război din Bucureşti (1943—1944). Ofiţer activ (1933—1959), apoi redactor la Editura militară (1962—1972).
II. — Preocupări de istorie militară din perioadele medie şi modernă.
III. — *Arta militară în Ţara Românească la începutul secolului al XVII-lea. Radu Şerban*, Bucureşti, 1961, 206 p. + 8 h.; *Aspecte militare ale răscoalei populare din 1821*, Bucureşti, 1962, 226 p. + 9 pl.; ed. a II-a, 1973, 210 p.+ 2 h. (în colaborare).
— *Idei tactice strategice străvechi*, în „România militară", 1942, nr. 11—12, p. 105—118; *Zdrobirea invadatorilor turci în Ardeal în anul 1442*, în „Cultura militară", V (1953), p. 35—45. **(N.S.)**

MÜLLER, Friedrich I. — N. 15 mai 1828, Sighişoara — m. 25 aprilie 1915, Sibiu. Studii secundare la Sighişoara şi Cluj. Studii de teologie, istorie şi filologie la Leipzig şi Berlin (1845—1848). Profesor secundar la Sighişoara (din 1848); participant la revoluţie. Rector al gimnaziului sighişorean (din 1863); preot la Nocrich (din 1869) şi Sibiu (din 1874); episcop (1893—1906).
II. — S-a preocupat de valorificarea istoriografică a literaturii populare, de istoria culturii Transilvaniei. O atenţie specială a acordat-o istoriei antice a Transilvaniei.
III. — *Beiträge zur Geschichte des Hexenglaubens und des Hexenprozesses in Siebenbürgen*, Braunschweig, 1854, 77 p.; *Siebenbürgische Sagen*, Braşov, 1857, XXXI + 424 p.; ed. a II-a: Viena, 1885, XXXVII+404 p.; *Deutsche Sprachdenkmäler aus Siebenbürgen*, Sibiu, 1864, XXXII + 235 p.
— *Die Bronzealterthümer, eine Quelle der älteren siebenbürgischen Geschichte*, în AVSL, III (1859), p. 333—382; *Die Heidengräber bei Kastenholz*, ibidem, VI (1862), p. 240—254; *Die Inkunabeln der Hermannstädter „Capellenbibliotheck"*, ibidem, XIV (1878), p. 293—358; 489—543.
IV. — Friedrich Teutsch, *Bischof Friedrich Müller (1828—1915). Ein Lebens— und Zeitbild*, în AVSL, XL, 1918, p. 191—300. **(A.A.)**

MÜLLER, Friedrich (—Langenthal) I.—N. 28 octombrie 1884, com. Valea Lungă, jud. Alba — m. 1 februarie 1969, Sibiu. Studii

gimnaziale la Sibiu, universitare la Leipzig, Viena, Cluj, Berlin (teologie, istorie, geografie). Profesor secundar la Braşov şi Sighişoara. Paroh la Sibiu (1928), episcop-vicar (1932) şi apoi — cu întreruperi — episcop. Membru corespondent al Academiei Germane de Ştiinţe (din 1936).

II. — Autor de lucrări de sinteze în care prezintă istoria saşilor într-o formă accesibilă publicului larg de cititori, fără concesii făcute nivelului ştiinţific al lucrărilor; a scris numeroase manuale de istorie românească destinate învăţămîntului primar şi secundar cu limba de predare germană, dintre cele două războaie mondiale.

III. — *Die Siebenbürger Sachsen und ihr Land*, Berlin, 1912, 176 p., ed. II-IV, Stuttgart, 1922, 164 p.; *Die Geschichte unseres Volkes. Bilder aus Vergangenheit und Gegenwart der Deutschen in Rumänien*, Sibiu, 1926, 185 p.

— *Wandlung der geschichtlichen Hauptaufgaben unseres Volkes im Laufe seiner Entwicklung und seine Anpassung daran*, în „Sbg. Vjschr." 55 (1932), p. 286—299; *Die geschichtliche Rechtsgrundlage der „Sächsischen Nationsuniversität" in Siebenbürgen und ihres Vermögens*, în SOF, III—IV (1938/39), p. 44—68. **(A.A.)**

MÜLLER, Georg Eduard **I.**—N. 28 octombrie, com. Cristian, jud. Braşov — m. 2 noiembrie 1944, com. Vulcan, jud. Braşov. Studii gimnaziale la Braşov, superioare la Jena, Budapesta, Berlin (istorie, teologie, filologie clasică). Renunţă la cariera pedagogică şi se consacră exclusiv cercetării. În 1895 începe studii şi cercetări arhivistice, devenind secretar de arhivă la Sibiu.

II. — Excelent editor de documente (v. *Urkundenbuch*, II—III); unul din cei mai competenţi specialişti ai istoriei începuturilor sociale şi administrative ale saşilor transilvani. Scrierile sale se impun prin înalta lor ţinută ştiinţifică şi prin solida lor bază documentară.

III. — *Die ursprüngliche Rechtslage der Rumänen im Sachsenlande*, Sibiu, 1912, 234 + LVI p.; *Die Türkenherrschaft in Siebenbürgen*, Sibiu, 1923, 148 p.; *Das Deutschtum und die sekundären Siedlungen in Siebenbürgen*, Sibiu, 1929, 48 p.; *Die Gräven des Siebenbürger Sachsenlandes*, Sibiu, 1931, 76 p.; *Die deutschen Landkapitel in Siebenbürgen und ihre Dechanten, 1192—1848*, Sibiu, 1934—1936, 532 p.; *Stühle und Distrikte als Unterteilungen der Siebenbürgisch-Sächsischen Nationsuniversität, 1141—1876*, Sibiu, 1941, XII + 402 p.

— *Die Ursachen der Vertreibung des Deutschen Ordens aus dem Burzenlande und Kumanien im Jahre 1225*, în Kbl, XLVIII (1925), p. 41—68; *Die sächsische Nationsuniversität in Siebenbürgen*, în AVSL, XLIV (1928), p. 227—424; *Ist das Andreanum vom Jahre 1224 eine Fälschung?*, în Sbg Vjschr., 58 (1935), p. 112—131. **(A.A.)**

N

NAGY SZABÓ, Ferenc I. — N. 1580 — m. ianuarie 1659, Tîrgu Mureş. Administrator al cetăţii princiare de la Gurghiu (1639—1642). În calitate de reprezentant al oraşului participă la dietele Transilvaniei.
II. — Primul cronicar dintre orăşenii maghiari din Transilvania. În 1653 a început întocmirea memoriilor sale, pornind de la cronica bunicului său Borsos Sebestyén, pe care a completat-o folosindu-se de diferite izvoare scrise, iar pentru perioada dintre 1583 şi 1658, de propria-i experienţă de viaţă. În descrierea evenimentelor din principatul Transilvaniei, un loc important îl ocupă referirile la întîmplările din Ţara Românească şi Moldova. Reflectă poziţia ideologică a orăşenimii transilvănene în aprecierea evenimentelor, relevînd spiritul critic faţă de unele acţiuni ale marii nobilimi şi principii Transilvaniei.
III. — *Nagy Szabó Ferenc memoriáléja* (Memoriile lui N.Sz.F.), în „Erdélyi történelmi adatok" (Izvoare istorice transilvănene), editate de Mikó Imre, vol. I, Cluj, 1855, p. 39—168.
IV. — L. Kocziány, *Nagy Szabó Ferenc*, în „Profiluri mureşene", vol. I, Tîrgu Mureş, 1971, p. 17—24. **(L.D.)**

NANDRIŞ, Grigore I. — N. 17 ianuarie 1895, Cernăuţi — m. 29 martie 1968, Londra. Studii secundare în oraşul natal, superioare (1915—1925) la Bucureşti, Viena, Cracovia (unde a fost şi lector la Universitatea Iagellonică) şi Paris. Profesor de slavistică la Universitatea din Cernăuţi (din 1926) şi Bucureşti (din 1940). Din 1947 îşi desfăşoară activitatea în străinătate.

II. — Slavist. Cercetător al vechii literaturi slavo-române şi editor de documente.

III. — *Les rapports entre la Moldavie et l'Ucraine d'après le folklore ukrainien*, Paris, 1924, 36 p.; *Documente româneşti în limba slavă din mănăstirile muntelui Athos, 1372—1658. Publicate de ... după fotografiile şi notele lui Gabriel Millet*, Bucureşti, 1937, 309 p.; *Old church Slavonic grammar*, Londra, 1959. — *Patru documente de la Ştefan cel Mare*, în AARMSI, s. III, t. VIII (1928), mem. 10 şi Bucureşti, 1928, 19 p. + 4 pl.; *Rumanian exiles in the 18th Century Russia*, în RER, I (1953), p. 44—70. **(N.S.)**

NĂGLER, Thomas I. — N. 30 ianuarie 1939, com. Slimnic, jud. Sibiu. Studii liceale la Sibiu, superioare la Cluj (1957—1962). Doctor în istorie (1974). Muzeograf la Muzeul Brukenthal (1962—1969). Cercetător (1969—1972) şi cercetător principal (din 1972) la Centrul de ştiinţe sociale din Sibiu. Lector la facultatea de filologie-istorie Sibiu (1970—1974).

II. — Contribuţii privind istoria Transilvaniei în secolele VIII-XIV.

III. — *În legătură cu numele „Siebenbürgen"*, în SCBr, XIII (1967), p. 185—196; *Cercetările din cetatea de la Breaza (Făgăraş)*, ibidem, XIV (1969), p. 89—117; *Populaţia românească din sudul Transilvaniei în secolele XII—XIII şi caracterul colonizării săseşti*, în SAI, XIII (1969), p. 181—186; *Die soziale Schichtung bei den Siebenbürger Sachsen im 12.—13. Jahrhundert*, în FVLK, XV (1972), 1, p. 31—43; *Zum Gebrauch des Ausdrucks „terra deserta" in einigen Urkunden des 12.—13. Jahrhunderts"*, în SCBr, XVIII (1974), p. 51—60. **(A.A.)**

NĂDEJDE, Ioan I. — N. 20 decembrie 1854, Tecuci — m. 29 decembrie 1928, Bucureşti. Studii liceale la Botoşani, universitare — drept (1898) Bucureşti. Doctor în drept (1898). Profesor de gimnaziu la Iaşi (1874—1881). Jurisconsult pe lîngă Curtea de casaţie Bucureşti (din 1918).

II. — Publicist şi istoric al dreptului. Studii interesante privind originea dreptului consuetudinar şi de istorie comparată a dreptului. Prezenţă remarcată în publicaţiile culturale socialiste ale vremii.

III. — *Viaţa lui Ştefan cel Mare şi cel Bun*, Iaşi, 1883, 16 p.; *Schiţe despre M. Costin şi vremea lui*, Iaşi, 1888, 16 p.; *Din vechiul drept românesc*, Bucureşti, 1898, 153 p. **(Şt. Şt.)**

NEACŞU, Ion Raul I. — N. 12 iulie 1913, Bîrlad. Studii secundare la Iaşi, universitare la Bucureşti. Cercetător ştiinţific la Institutul de istorie „N. Iorga". Membru al Societăţii de ştiinţe istorice şi al Asociaţiei de drept şi relaţii internaţionale.

II. — Preocupări privind istoria artei militare româneşti în prima jumătate a secolului XIX şi mişcarea revoluţionară din 1821 (îndeosebi în privinţa aspectelor militare). Studii despre istoria Spaniei şi Americii Latine. Membru în comitetul de redacţie al celor cinci volume ale seriei *Documente privind istoria României. Răscoala din 1821*, Bucureşti, 1959—1962.

III. — *Oastea pandurilor condusă de Tudor Vladimirescu în răscoala din 1821*, în SRIM, p. a II-a, Bucureşti, 1954, p. 1003—1043 + hartă; *Revolta pandurilor din decembrie 1814—februarie 1815*, în „Studii", X (1957), 1, p. 133—142; *Luptele locuitorilor din Oltenia cu turcii în ultima fază a răscoalei din 1821*, ibidem, XV (1962), 5, p. 1205—1213; *Participarea pandurilor români la cea de-a doua luptă de la Drăgăşani (7/19 iunie 1821)*, ibidem, XXIV (1971), 1, p. 41—51 + hartă; *În jurul articolului „Biografia lui Bolivar" publicat de ziarul „Albina Românească" în anul 1829*, ibidem, XXV (1972), 5, p. 951—966; *Comerţul intern cu cereale din Ţara Românească în perioada regulamentară*, în SMIMod, IV (1973), p. 273—371. **(D.B.)**

NEAGOE, Manole I. — N. 11 aprilie 1930, com. Malu-Mare, jud. Dolj. Studii secundare la Predeal şi Craiova, superioare (1951—1956) la Bucureşti. Doctor în istorie (1975). Cercetător ştiinţific la Institutul de istorie „N. Iorga" (1957—1975) şi la Arhivele statului (din 1975) din Bucureşti.

II. — Medievist. Direcţii variate de cercetare: relaţiile externe ale ţărilor române în evul mediu, istoria lor militară, unele figuri de domni mai importanţi, precum şi valorificarea moştenirii noastre culturale (în special Şcoala ardeleană). O preocupare constantă — popularizarea ştiinţei istorice — domeniu în care a dat cîteva lucrări bine primite de marele public.

III. — *Curtea de Argeş*, Bucureşti, 1968, 148 p.; *Napoleon*, Bucureşti, 1970, 277 p.; *Ştefan cel Mare*, Bucureşti, 1970, 280 p.; *Attila, Ginghiz Han şi Tamerlan*, Bucureşti, 1971, 304 p.; *Neagoe Basarab*, Bucureşti, 1971, 264 p.; *Mari bătălii din istoria lumii*, I, Craiova, 1973, 300 p.

— *Contribuţii la problema aservirii Moldovei faţă de Imperiul otoman (Înţelegerea dintre Bogdan cel Orb şi Selim din anul 1512)*, în „Studii", XVII (1964), 2, p. 311—322; *Despre politica externă a lui Neagoe Basarab*, ibidem, XIX (1966), 4, p. 745—764; *Viaţa şi activitatea lui Gheorghe Şincai*, ibidem, 6, p. 1167—1178; *Din vechea organizare militară a ţărilor române. Cetele boiereşti*, în AIIAI, X (1973), p. 151—160. **(D.M.)**

NEAMŢU, Alexandru I. — N. 6 martie 1918, com. Teoltiur, jud. Cluj. Studii secundare la Gherla, superioare (1941) la Cluj. Cercetător ştiinţific principal la Institutul de istorie şi arheologie din Cluj, apoi şef de sector. Conferenţiar şef de catedră la Institutul pedagogic din Tg. Mureş (1966—1968). Membru în comitetul de conducere al Societăţii de ştiinţe istorice. Redactor la *Anuarul Institutului de istorie din Cluj*.

II. — Contribuţii, întemeiate pe documente de arhivă inedite, la studierea genezei şi dezvoltării relaţiilor capitaliste în industria extractivă şi istoricul tehnicii miniere şi asistenţei sanitare din Transilvania.

III. — Colaborator la *Istoria României*, Bucureşti, 1964, vol. III.

— *Situaţia minerilor de pe domeniul Zlatnei şi participarea lor la răscoala populară de sub conducerea lui Horea (1784—1785)*, în „Studii", IX (1956), 2—3, p. 35—56; *Situaţia sanitară pe domeniul minier al Zlatnei în anii revoluţiei din 1848—49*, în RA, II (1959), 2 p. 159—174; *Situaţia şi lupta minerilor din Transilvania în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, în AIIC, IV (1961), p. 111—186; *Date noi despre Ioan Piuariu Molnar 1749—1815*, în SUBB, 1970, 1, p. 53—71; *Societăţile pe acţiuni şi provenienţa capitalului în industria extractivă din Transilvania în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea*, în AMN, VII (1970), p. 227—247; *Tehnica minieră din Transilvania în secolul XVIII. Inovaţii şi inovatori*, în AIIC, XIV (1971), p. 81—104; *Istoricul începuturilor metalurgiei în Banat (secolul XVIII şi începutul secolului XIX)*, în vol. „Două secole de siderurgie la Reşiţa", Reşiţa, 1971, p. 27—42; *Prima maşină cu aburi pe teritoriul patriei noastre (1838)*, în AMN, X (1973), p. 287—303. **(G.P.)**

NEAMŢU, Eugenia I. — N. 17 iunie 1930, sat Criveşti, com. Strunga, jud. Iaşi. Studii secundare la Piatra Neamţ şi Roman, universitare la Iaşi. Cercetător (1956—1971) şi cercetător principal (din 1971) la Institutul de istorie şi arheologie din Iaşi. Membră a Societăţii de ştiinţe istorice din România.

II. — Arheolog al evului mediu românesc. Studii privind aspectul orăşenesc al culturilor materiale moldoveneşti. A participat

la cercetările arheologice efectuate la Suceava, zona lacului de acumulare de la Bicaz, Iaşi şi la curţile domneşti de la Vaslui, Iaşi, Huşi, Neamţ şi Hîrlău.
III. — *Obiectele de podoabă din tezaurul medieval de la Cotul-Morii, Popricani (Iaşi)*, în AM, I (1961), 1, p. 283—293; *Tezaurul de monede anepigrafe de aramă de la Alexandru cel Bun descoperit la Iaşi*, ibidem, II—III (1964), p. 495—503; *Tezaurul de obiecte din sec. XVII descoperit la Cucuteni-Leţcani Iaşi*, ibidem, IV (1966), p. 327—343; *Săpăturile arheologice de la Curtea domnească din Iaşi* (în colaborare), ibidem, V (1967), p. 167—285 (în colaborare); *Date istorice şi arheologice cu privire la Curtea domnească din P. Neamţ*, în MAnt, I (1969), p. 227—240. **(C.P.)**

NEAMŢU, Gelu **I.** — N. 1 martie 1939, com. Mintiu-Gherlii, jud. Cluj. Studii secundare şi superioare (1956—1961) la Cluj. Profesor secundar (1961—1963). Cercetător (1963—1970) şi cercetător ştiinţific principal (din 1970) la Institutul de istorie şi arheologie Cluj.
II. — Cercetător al istoriei moderne. Preocupări de istoria culturii din Transilvania, în special de istoria presei şi interferenţelor ei cu istoria politică.
III. — Colaborator la *Bibliografia istorică a României 1944—1969*, vol. I, Bucureşti, 1970, 386 p.
— *Din istoria presei româneşti „Amicul poporului" (1848) şi „Democraţia" (1849)*, în AIIC, IX (1966), p. 283—299; *Mihail Kogălniceanu şi Transilvania*, în „Studii", XX (1967), 5, p. 915—932; *Din lupta intelectualităţii hunedorene împotriva dualismului austro-ungar (1881—1883)*, în „Sargetia", V (1968), p. 265—283; *Activitatea parlamentară a lui Alexandru Roman, 1866—1887*, în AIIC, XII (1969), p. 83—111; *Deputaţii români în dieta de la Pesta, 1848—1849*, ibidem, XIII, 1970, p. 127—143; *Înfiinţarea, programul şi colaboratorii ziarului Federaţiunea (1868—1876)*, ibidem, XIV (1971), p. 157—172; *Alexandru Roman militant pentru unitatea naţională a românilor 1848—1897*, ibidem, XVI (1973), p. 137—166. **(P.T.)**

NEAMŢU, Vasile **I.** — N. 19 decembrie 1922, sat Tisăuţi, com. Ipoteşti, jud. Suceava. Studii secundare şi universitare la Iaşi. Doctor în istorie (1971). Conferenţiar universitar la Iaşi.
II. — Medievist. Preocupat de studiul tehnicii agricole folosite în Moldova şi Ţara Românească în evul mediu, **V.N.** a cercetat, în acelaşi timp, pe o largă bază documentară, aspecte ale comerţului medieval şi ale mişcărilor sociale din Moldova în prima jumătate a secolului al XVII-lea.
III. — *La technique de la production céréalière en Valachie et en Moldavie jusqu'au XVIIIe siècle*, Bucureşti, 1975, 269 p.
— *Comerţul cu piei şi prelucrarea lor în Moldova în sec. XV—XVII*, în SCŞI, II (1951), 1—2, p. 531—549; *Exploatarea peştelui în Moldova în secolul al XV-lea*, ibidem, VI (1955), 1—2, p. 29—49; *Răscoala din Moldova din primăvara anului 1633*, în AŞUC, II (1956), 1—2 p. 19—34; *Mărfurile mărunte în economia Moldovei din secolul al XV-lea*, ibidem, V (1959), p. 1—18; *Frămîntări sociale în oraşul Iaşi în primele decenii ale secolului al XVII-lea*, ibidem, IX (1963), p. 57—69; *Contribuţii la problema uneltelor de arat din Moldova în perioada feudală*, în AM, IV (1966), p. 293—316; *Stabilirea capitalei Moldovei la Iaşi*, în AŞUC, XIV (1968), p. 111—125. **(F.C.)**

NECULCE, Ion **I.** — N. cca 1672, probabil, la Iaşi — m. între 15 februarie 1745—12 ianuarie 1746. Postelnicel (1691), vătaf de aprozi (1700), agă (1704), mare sluger şi apoi mare spătar (1705), hatman (1711), mare vornic al Ţării de Sus (1731). **I.N.** l-a însoţit pe D. Cantemir, al cărui sfetnic apropiat a fost, în exilul din Rusia, după înfrîngerea în lupta de la Stănileşti (1711). A revenit în ţară în 1720, după nouă ani de pribegie în Rusia şi Polonia.
II. — *Letopiseţul Ţării Moldovei*, scris de **I.N.** după 1733, continuă pe cel al lui Miron Costin, cuprinzînd perioada de la 1661 pînă la domnia lui Ioan Vodă Mavrocordat (1743). Este precedat de 42 legende, grupate sub titlul *O samă de cuvinte*. Mai puţin erudit decît Miron Costin sau D. Cantemir, **I.N.** se dovedeşte cu toate acestea un atent observator al fenomenului social-politic, manifestă o mare curiozitate în descifrarea evenimentelor politice externe cu influenţă asupra Moldovei. Patriot sincer, detestă servilismul domnilor faţă de Poarta otomană şi urăşte uneltele din ţară ale dominaţiei turceşti. Izvor istoric, scris într-o manieră personală, cu un mare dar al povestirii, cronica lui **I.N.** este prin calităţile literare şi un valoros izvor literar. Ea a fost considerată ca „una dintre marile realizări ale scrisului românesc din secolul luminilor" (I. Iordan).
III. — *Letopiseţul Ţării Moldovei* şi *O samă de cuvinte*. Text stabilit, glosar, indice şi studiu introductiv de Iorgu Iordan, ediţia a II-a revăzută, Bucureşti, 1959, CXVIII + 457 p. + 127 pl.
IV. — D. Velciu, *Ion Neculce*, Bucureşti, 1968. **(Şt. Şt.)**

NEDELCU, Florea **I.** — N. 12 ianuarie 1938, Ştiubei-Orăşti (azi în com. Frumuşani), jud. Ilfov. Studii secundare şi universitare la Bucureşti. Doctor în istorie (1970).

II. — Specialist în probleme de istorie contemporană a României, îndeosebi referitoare la lupta antifascistă și la politica externă între anii 1933 și 1940. Contribuții privind conjunctura internă și internațională dinaintea izbucnirii celui de-al doilea război mondial, precum și privind instaurarea dictaturii carliste.

III. — *Viața politică din România în preajma instaurării dictaturii regale*, Cluj, 1973, 314 p. — *Cu privire la politica externă a României în perioada guvernării Goga-Cuza*, în „Probleme de politică externă a României 1919—1939", București, 1971, p. 259—298; *Considerații privind politica externă a României în perioada septembrie 1936—decembrie 1937*, în RRSI, V (1971), 1, p. 83—97; *Concepția tactică și experiența de luptă a P.C.R. în fruntea forțelor antifasciste în perioada 1933—1935*, în „În slujba cercetării marxiste a istoriei P.C.R.", București, 1971, p. 280—291; *P.C.R. în viața politică a țării (1934—1940)*, în AI, XIX (1973), 5, p. 17—33. **(T.U.)**

NEGRU, Ion I. — N. 7 iulie 1909, Toracul Mare (azi Begejci, R.S.F. Iugoslavia). Studii secundare la Becicherecul Mare (azi Zrenjanin—RSFI) și la Arad, superioare — drept (1929—1933) la București. Funcționar la Institutul de statistică, secretar al Institutului social Banat-Crișana (1936—1938), cercetător științific la Institutul oncologic din București (din 1950). Membru al Societății de istoria medicinei.

II. — Studii variate de structură demografică, proprietate funciară, organizarea economiei Banatului, privit ca entitate regională românească distinctă. În ultima vreme, contribuții privind istoria medicinei.

III. — *Contribuție la cunoașterea Banatului. (Jurnalul de călătorie din 1773 al împăratului Iosif al II-lea)*, în RISBC, 1943, iulie-august, p. 69—110; *Apusul latifundiilor din Europa (Structura proprietății funciare ungare în pragul celui de-al doilea război mondial)*, în „Căminul cultural", XIII (1947), 3, p. 5—30; *Doctorul C. Caracaș despre cauzele depopulării Munteniei la începutul sec. al 19-lea*, în MS, 1967, 10, p. 624—633; *„Ciuma și carantinele" comentate de doctorul Pavel Vasici în 1847*, ibidem, 1968, 1, p. 47—54; *Doctori greci sau aromâni?*, ibidem, 1969, 8, p. 486—496. **(D.M.)**

NEGRUȚI-MUNTEANU, Ecaterina I. — N. 13 decembrie 1927, Bîrlad. Studii universitare la Iași. Doctor în istorie. Asistentă la Facultatea de istorie, apoi cercetător științific principal la Institutul de istorie și arheologie „A.D. Xenopol" din Iași. Membru al Societății de științe istorice. Distinsă cu premiul „N. Bălcescu" al Academiei Române (1964).

II. — Contribuții privind istoria socială și economică a Moldovei de la sfîrșitul secolului XVIII și pînă în perioada Unirii Principatelor, cu privire specială asupra istoriei relațiilor agrare, istoriei administrației și problemelor demografice.

III. — *Dezvoltarea economiei Moldovei între anii 1848—1864*, București, 1963, 505 p. (în colaborare).
— *Luptele țăranilor de pe domeniul Ghica-Comănești în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, în SMIMod, I (1957), p. 71—107; *Despre munca salariată în agricultura Moldovei în preajma legii agrare din 1864*, în SCȘI, 1959, 1—2, p. 81—118; *Activitatea unei case de comerț din Moldova la mijlocul secolului al XIX-lea*, ibidem, 1963, 1, p. 63—85; *Reforma sistemului de recrutare a breslelor de slujitori în vremea lui Ioan Sandu Sturza Voievod*, în AIIAI, I (1964), p. 129—139; *Numărul slujitorilor din Moldova în informațiile statistice de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea și primele decenii ale secolului al XIX-lea*, în RA, XI (1968), 1, p. 89—105; *Sfatul administrativ al Moldovei între 1832—1862*, în AIIAI, VIII (1971), p. 159—199; *A.D. Xenopol și problema agrară la începutul secolului al XX-lea*, în „A.D. Xenopol. Studii privitoare la viața și opera sa", București, 1972, p. 401—418; *Date noi privind structura demografică a tîrgurilor și orașelor moldovenești la 1832*, în „Populație și societate. Studii de demografie istorică", vol. I, Cluj, 1972, p. 239—259; *Breslele de slujitori din Moldova și aplicarea Regulamentului Organic*, în CI, Iași, III (1972), p. 111—123. **(D.B.)**

NESTOR, Ion I. — N. 25 august 1905, Focșani — m. 29 noiembrie 1974, București. Studii secundare la Focșani, universitare la București (1922—1926), specializare la Berlin și Marburg (1927—1932). Doctor în arheologie (1932), la universitatea din Marburg. Asistent, conservator, șef de lucrări la Muzeul național de antichități București (din 1932). Profesor de arheologie și preistorie la Facultatea de istorie a Universității București (1945—1974). Șef de secție la Institutul de arheologie București (1956—1974). Membru corespondent al Academiei R.S.R. (din 1955) și titular al Academiei de științe sociale și politice (din 1970). Membru al Institutului arheologic german, Frankfurt am Main (din 1958). Membru în Comitetul permanent al Uniunii internaționale de științe pre- și protoistorice. Vice-președinte al Uniunii internaționale de arheologie slavă. Premiul de Stat (1949). A participat cu comunicări la congrese internaționale de specialitate.

II. — Arheolog şi istoric al antichităţii. Studii despre problemele orînduirii comunei primitive. Are meritul de a fi făcut primele observaţii stratigrafice la Glina (1926) cu privire la cronologia relativă a culturilor: Boian, Gumelniţa şi Glina III. A realizat prima sinteză arheologică privind întreaga preistorie a României, definind aria de răspîndire, conţinutul şi problematica majorităţii culturilor din epoca neolitică şi cea a bronzului. Ulterior a studiat răspîndirea celţilor pe teritoriul României şi problema periodizării depozitelor de bronzuri din Transilvania şi regiunile vecine. În ultimii ani şi-a axat activitatea îndeosebi pe problemele perioadei migraţiilor şi feudalismului timpuriu. A condus şantierele arheologice de la Glina, Fedeleşeni, Sărata Monteoru, Zimnicea, Glăvăneştii Vechi, Corlăteni, Suceava, Leţ, Dridu, Bratei, Ariuşd ş.a. Ca profesor la catedra de arheologie şi preistorie a Universităţii Bucureşti, a format un grup de specialişti, care lucrează cu rezultate bune în cadrul institutelor de arheologie din Bucureşti şi Iaşi.

III. — Colaborator la: *Istoria României*, Bucureşti, vol. I, 1960; *Istoria poporului român*, Bucureşti, 1970, 455 p. (autor şi coordonator).

— *Der Stand der Vorgeschichtsforschung in Rumänien*, Darmstadt, 1933, 181 p. — *Ein Bronze — Depot aus Moigrad, Rumänien*, în „Prähistorische Zeitschrift", Berlin, XXVI, H 1/2 (1935), p. 24—57; *Keltische Gräber bei Mediaş*, în „Dacia", VII-VIII (1937—1938), 159—182; *Sabia de bronz de la Boiu*, în „Sargetia", I (1937), p. 155—209; *Der völkerwanderungszeitliche Schatz Negrescu*, în „Germania", Frankfurt am Main, XXII (1938), p. 34—47 (în colaborare); *Asupra începuturilor metalurgiei aramei şi bronzului pe teritoriul R.P.R.*, în SRIR, I (1954), p. 41—59; *Cu privire la periodizarea etapelor tîrzii ale neoliticului din R.P.R.*, în SCIV, X (1959), 2, p. 247—268; *Arheologia perioadei de trecere la feudalism pe teritoriul R.P.R.*, în „Studii", XV (1962), 6, p. 1425—1438; *La pénétration des slaves dans la Péninsule Balkanique et la Grèce Continentale. Considérations sur les recherches historiques et archéologiques*, în RESEE, I (1963), 1—2, p. 41—67; *Cu privire la dezvoltarea cercetării istoriei comunei primitive în România*, în SCIV, XVI (1965), 3, p. 421—428; *Sur la période de transition du néolithique à l'âge du bronze dans l'aire des civilisations de Cucuteni et de Gumelniţa*, în „Dacia", NS, XII (1968), p. 17—43 (în colaborare). *Les grandes problèmes de l'héritage de l'époque des métaux*, în RRH, VIII (1969), 3, p. 435—442; *Directions des recherches d'archéologie medievale en Roumanie*, ibidem, IX (1970), 3, p. 405—413.

IV. — Gheorghe Ştefan, *Ion Nestor 1905—1974*, în „Dacia", NS, XIX (1975), p. 5—7. (E.C.)

NESTORESCU-BĂLCEŞTI, Horia I. — N. 16 iulie 1938, Bucureşti. Studii secundare şi superioare de drept la Bucureşti. Redactor la *Revista bibliotecilor* (1964—1968). Director al Muzeului memorial „Nicolae Bălcescu" de la Bălceşti (jud. Vîlcea) (din 1968); secretar general al societăţii „Prietenii Muzeului N. Bălcescu". Redactorul periodicelor *Studia et acta musei „Nicolae Bălcescu"* (din 1969). *Studii vîlcene* (din 1971) şi *File vîlcene* (din 1972).

II. — Cercetări orientate asupra vieţii şi operei lui Nicolae Bălcescu, H.N. devenind în această privinţă unul din cei mai buni specialişti. Studiile sale au adus în circuitul ştiinţific documente inedite.

III. — *Nicolae Bălcescu. Biobibliografie*, Bucureşti, 1971, XXXIX + 398 p.; *Vatra Bălceştilor. Studiu şi documente*, Bălceşti pe Topolog, 1971, 246 p. + XII pl. + 2 tabele genealogice (în colaborare); N. Bălcescu, *Scrieri alese*, ediţia Andrei Rusu, Bucureşti, 1973 (capitolul *Nicolae Bălcescu. Cronologie*); *Răscoala ţărănească din 1907 în judeţul Vîlcea. Studiu şi documente*, Rîmnicu Vîlcea, 1974, LXXXIV + 446 p. + 12 h. (în colaborare). (D.B.)

NETEA, Vasile I. — N. 1 februarie 1912, com. Deda, jud. Mureş. Studii secundare la Tg. Mureş şi Blaj, superioare: Şcoala normală superioară din Cluj (1939), Academia pedagogică (1940) şi Facultatea de litere şi filozofie din Bucureşti (1946). Doctor în istorie (1948). Profesor secundar (1940—1952). Cercetător ştiinţific principal la Institutul de istorie „N. Iorga". Secretar de redacţie al publicaţiei *Revue Roumaine d'Histoire*. Membru al Societăţii de ştiinţe istorice şi al Uniunii scriitorilor din R.S. România. Deţine premiile Academiei Române, „Gh. Asachi" (1945) şi „N. Bălcescu" (1967).

II. — Specialist în istoria modernă a României şi în istoria literaturii pentru aceeaşi epocă. Aria cercetărilor sale se circumscrie ideii de unitate a poporului român, stăruind cu perseverenţă asupra legăturilor dintre provinciile istorice locuite de români. Preocupări fructuoase pentru elucidarea unor aspecte ale relaţiilor politice şi culturale româno-ungare. Portretist inspirat, a dat o serie de monografii apreciate atît de specialişti cît şi de publicul larg. Ziarist şi popularizator al istoriei.

III. — *Constantin Roman-Vivu, prefectul Legiunii a XII-a în anul 1848—1849*, Tg. Mureş, 1937, 40 p.; *Noi contribuţii la cunoaşterea*

vieţii şi activităţii lui Visarion Roman. Corespondenţa sa cu George Bariţiu şi Iosif Hodoş, Sibiu, 1942, 116 p.; *De la Petru Maior la Octavian Goga. Studii şi evocări istorice*, Bucureşti, 1944, 344 p.; *Pentru Transilvania*, I-II, 2, vol., Bucureşti, 1946; I, *Coordonatele istorice*, 230 p.; II, *Pămîntul şi oamenii*, 246 p.; *Istoria Memorandului românilor din Transilvania şi Banat*, Bucureşti, 1947, 448 p.; *George Bariţiu. Viaţa şi activitatea sa*, Bucureşti, 1966, 368 p.; *Nicolae Titulescu*, Bucureşti, 1969, 84 p. (ediţii paralele în franceză, germană, engleză, rusă); *C.A. Rosetti. Viaţa şi opera*, Bucureşti, 1970, 446 p.; *A. Treboniu Laurian. Viaţa şi activitatea sa*, Bucureşti, 1970, 304 p. (în colaborare); *O zi din istoria Transilvaniei. 1 decembrie 1918*, Bucureşti, 1970, 232 p.; *Take Ionescu. Micromonografie*, Bucureşti, 1971, 96 p. (ediţii paralele în franceză, germană, engleză); *Nicolae Iorga. Micromonografie*, Bucureşti, 1971, 142 p. (ediţii paralele în franceză şi engleză), *Lupta românilor din Transilvania pentru libertate naţională*, Bucureşti, 1974, 480 p.; *Pe drumul unităţii naţionale*, Cluj, 1975, 280 p.
— *Avram Iancu şi istoriografia română*, în „Studii", XXV (1972), 4, p. 679—700. **(G.P.)**

NICA, M. Marin **I.** — N. 26 mai 1933, com. Fărcaşele, jud. Olt. Studii secundare la Caracal, universitare la Bucureşti. Profesor în învăţămîntul mediu (1957—1966). Cercetător ştiinţific la Centrul de ştiinţe sociale din Craiova (1966—1975), apoi la Muzeul Olteniei.
II. — Arheolog. Cercetări în domeniul preistoriei: paleolitic, neolitic şi epoca fierului. A condus şantierele de săpături arheologice din Fărcaşele, Leu, Padea şi Cîrcea şi a participat la săpăturile de la Locusteni şi zona Porţilor de Fier.
III. — *Asupra originii şi dezvoltării culturii Vădastra pe baza descoperirilor de la Fărcaşele (jud. Olt)*, în „Historica", I (1970), p. 31—52; *Evoluţia culturii Vădastra pe baza descoperirilor de la Hotărani-Fărcaşele (jud. Olt)*, ibidem, II (1971), p. 5—33; *Complexul de tumuli hallstattieni de la Ieşelniţa (jud. Mehedinţi)*, ibidem, III (1973), p. 7—42. **(D.M.)**

NICHITA, Paraschiva **I.** — N. 5 aprilie 1925, sat Horodnicul de Jos, com. Horodnic, jud. Suceava. Studii secundare la Rădăuţi, universitare (1948) la Bucureşti. Conferenţiar universitar la Şcoala superioară de partid „Ştefan Gheorghiu" (1948—1958) şi decan (1954—1957). Şef de sector (1958—1973), cercetător ştiinţific principal (din 1973) la Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. Premiul „Ştefan Gheorghiu" al Academiei R.S.R. (1973).
II. — Contribuţii privind istoria contemporană a României, îndeosebi revoluţia populară şi construcţia socialismului. Studii despre evoluţia problemei agrare şi a alianţelor politice iniţiate şi conduse de P.C.R. în anii 1944—1947, şi îndeosebi a perioadei 23 august 1944—6 martie 1945. A participat la o serie de conferinţe, simpozioane şi sesiuni ştiinţifice internaţionale în probleme de specialitate.
III. — *Alianţa clasei muncitoare cu ţărănimea muncitoare în România*, Bucureşti, 1969, 557 p. (coordonator şi coautor); *România în anii revoluţiei democrat-populare, 1944—1947*, Bucureşti, 1971, 462 p. (coautor), editată şi în limbile italiană şi rusă; *1933. Luptele eroice ale muncitorilor ceferişti şi petrolişti*, Bucureşti, 1971, 579 p. (coautor); *30 Decembrie '47. Premise şi semnificaţii*, 1973, 249 p. (coautor); *6 martie 1945*, Bucureşti, 1975, 67 p.
— *Activitatea desfăşurată de P.C.R. în primele luni ale anului 1945 în vederea lărgirii bazei de masă a Frontului Naţional-Democrat şi întărirea influenţei sale politice*,. în AI, IX (1963), 5, p. 3—16; *Insurecţia armată antifascistă din august 1944, începutul revoluţiei populare în România*, ibidem, XV (1969), 4, p. 49—66; *Consideraţiuni privind instaurarea puterii de stat muncitoreşti-ţărăneşti de tip socialist în România*, ibidem, XVIII (1972), 6, p. 13—23; *Evoluţia şi unele aspecte inedite ale activităţii Frontului Naţional-Democrat*, ibidem, XIX (1973), 6, p. 38—47; *Despre regimul politic din România în perioada 23 august 1944—6 martie 1945*, ibidem, XX (1974), 6, p. 25—37. **(T.G.)**

NICOLAE, Constantin **I.** — N. 27 noiembrie 1930, com. Şirna, jud. Prahova. Studii secundare şi universitare la Bucureşti. Director al Muzeului militar central (1960—1961). Cercetător ştiinţific principal şi şef de sector (1961—1971) la Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. Director adjunct (din 1972) la Centrul de studii şi cercetări de istorie şi teorie militară Bucureşti.

II. — Istoric al armatei, specializat în probleme de istorie contemporană. Contribuţii în studierea aspectelor social-politice, dar mai ales militare privind România în anii celui de-al doilea război mondial. A colaborat la întocmirea a numeroase lucrări monografice, culegeri tematice, studii şi articole şi a participat la numeroase reuniuni ştiinţifice interne şi internaţionale legate de contribuţia României la războiul antihitlerist.

III. — *Militarismul german şi România*, Bucureşti, 1963, 135 p. (în colaborare); *August 1944—mai 1945. Scurtă prezentare a contribuţiei României la războiul antihitlerist*, Bucureşti, 1964, 394 p. (în colaborare);

România în războiul antihitlerist, 23 august 1944—9 mai 1945, Bucureşti, 1966, 813 p. (coautor); *Pentru eliberarea patriei. Documente extrase din presă, memorii cu privire la lupta poporului român pentru eliberarea patriei de sub jugul fascist, 23 august—25 octombrie 1944*, Bucureşti, 1972, 837 p. (coeditor); *Armata română pe drum de luptă şi victorii*, Bucureşti, 1973, 171 p. (în colaborare); *Bucureştiul în insurecţie*, Bucureşti, 1975, 117 p. (în colaborare).
— *Unele consideraţiuni cu privire la capul de pod de la nord şi vest de Carpaţii meridionali (23 august—18 septembrie 1944)*, în AI, XI (1965), 5, p. 66—74; *Din luptele armatei române pentru eliberarea patriei de sub jugul fascist (23 august 1944—25 octombrie 1944)*, în „Studii", XVIII (1965), 3, p. 507—528; *Din activitatea P.C.R. pentru făurirea unei largi coaliţii de forţe antihitleriste*, în AI, XV (1969), 3, p. 16—30; *Din activitatea P.C.R. pentru atragerea armatei române la lupta de restabilire a independenţei şi suveranităţii patriei (1940—1944)*, în „Din lupta antifascistă pentru independenţa şi suveranitatea României", Bucureşti, 1971, p. 118—148; *Războiul antihitlerist purtat de România — război al întregului popor*, în AI, XXI (1975), 2, p. 36—53; *Traits caractéristiques et particularités de l'insurrection roumaine d'Août 1944*, în NEH, V (1975), p. 221—230 (în colaborare); *Les opérations de l'armée roumaine durant l'été de l'année 1917*, în RIHM, nr. XXXIV (1975), p. 46—63; *Contribuţia militară a României la victoria coaliţiei antifasciste în dezbaterile conferinţei de pace de la Paris*, în „Armata Republicii Socialiste România. Tradiţii şi contemporaneitate", Bucureşti, 1975, p. 109—117. **(T.U.)**

NICULAE, I. Vasile I. — N. 29 mai 1941, Bucureşti. Studii secundare şi universitare la Bucureşti. Doctor în istorie (1974). Cercetător (1964—1975) şi cercetător ştiinţific principal (din 1976) la Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R.
II. — Contribuţii privind istoria mişcării muncitoreşti şi socialiste. Contribuţii privind rolul mişcării muncitoreşti şi al organizaţiilor politice ale proletariatului în viaţa politică a României în a doua jumătate a secolului XIX şi la începutul secolului XX. A participat la editarea volumelor de documente privind istoria mişcării muncitoreşti (perioada 1893—1915) şi presa muncitorească şi socialistă din România (perioada 1900—1921).
III. — *Revoluţia de la 1848 în ţările române*, Bucureşti, 1969, 376 p. (în colaborare).
— *Mişcarea muncitorească din România şi răscoala ţăranilor din 1907*, în AI, XIII (1967), 1, p. 110—121; *Cercul de studii sociale din Bucureşti*, ibidem, XV (1969), 6, p. 52—64; *Acţiunea politică în concepţia mişcării socialiste din România de la sfîrşitul secolului al XIX-lea*, în „În slujba cercetării marxiste a istoriei P.C.R.", Bucureşti, 1971, p. 92—100; *Republica în concepţia şi acţiunea mişcării muncitoreşti şi socialiste din România pînă la crearea P.C.R.*, în AI, XVIII (1972), 5, p. 12—25; *Partidul clasei muncitoare în viaţa politică a României de la sfîrşitul secolului al XIX-lea*, ibidem, XX (1974), 1, p. 37—50; *Mişcarea muncitorească — factor activ al luptei poporului român pentru independenţă, unitate şi libertate naţională (1877—1918)*, ibidem, XXI (1975), 5, p. 69—88 (în colaborare). **(T.U.)**

NICOLAESCU, Stoica Ştefan I. — N. 25 martie 1879, Bitolj (Iugoslavia) — m. 20 octombrie 1941, Caracal. Studii secundare la Caracal, universitare la Bucureşti; specializare la Sofia, Belgrad, Praga. Doctor în slavistică. Profesor secundar şi profesor la Şcoala superioară de război, inspector la Ministerul Cultelor şi Artelor. Membru al Societăţii regale române de geografie, al Societăţii numismatice române, al Institutului de istorie şi arheologie din Sofia.
II. — Slavist. Bun cunoscător al vechilor noastre texte slave şi slavo-române, al istoriei relaţiilor românilor cu slavii de sud. A publicat numeroase note şi articole cu precizări importante de cronologie şi genealogie, care au adus lămuriri preţioase în istoria medie a României.
III. — *Documente slavo-române cu privire la relaţiile Ţării Româneşti şi Moldovei cu Ardealul în secolele XV şi XVI*, Bucureşti, 1905, VII + 368 p.; *Documente inedite de la Mircea cel Bătrîn*, (f.a.), 46 p.; *Documente istorice cu privire la Radul Vodă de la Afumaţi sau Radul Vodă cel Viteaz (1522—1529)* Bucureşti, 1909, 12 p.; *Documente de la Mihai Vodă Viteazul, Domnul Ţării Româneşti, al Ardealului şi al Moldovei — 1600*, Bucureşti, 1916, 40 p.; *Domnia lui Alexandru Vodă Aldea, fiul lui Mircea Vodă cel Bătrîn, 1433—1435*, Bucureşti, 1922, 48 p.
— *Radu Negru Vodă şi urmaşii săi*, în RN, I (1907), 11—12, p. 449—463; *Diaconul Coresi şi familia sa*, Bucureşti, 1909, 29 p. (extras); *Petru Vodă cel Tînăr şi Petru Vodă Şchiopul*, Bucureşti, 1915, 34 p. (extras); *Domnia lui Radu Vodă Paisie şi a fiului său Marcu Voevod, 13 iunie 1535—17 martie 1545*, în AO, XVII (1938), p. 193—220. **(D.M.)**

NICOLĂESCU-PLOPŞOR, C.S. I. — N. 20 aprilie 1900, sat Plopşor, com. Sălcuţa, jud. Dolj — m. 30 mai 1968, Bucureşti. Studii secundare la Craiova, superioare la Bucureşti (1920—1924); specializare la Paris (1925). Doctor în litere şi filozofie (1932). Director

al Muzeului Olteniei (1946—1952) şi al Arhivelor statului din Craiova (1939). Cercetător la Centrul de antropologie al Academiei Române (1952—1955). Şef de sector la Institutul de arheologie (1956—1968). Coordonator şef adjunct al „Grupului de cercetări complexe a zonei Porţilor de Fier" (1963—1968). Director al Centrului de istorie, filologie şi etnografie al Academiei R.S.R.—Craiova (1966—1968). Profesor la catedra de istoria României la Facultatea de istorie a Universităţii Craiova (1967—1968). Membru corespondent al Academiei R. S. România (din 1963). A participat cu comunicări la diferite congrese internaţionale de specialitate.

II. — Polihistor; a desfăşurat o vastă şi fecundă activitate în multe domenii ale ştiinţei: istorie, folclor, etnografie, antropologie, geografie, şi în special arheologie. Are meritul de a fi studiat printre primii paleoliticul din ţara noastră şi de a fi organizat din 1951 săpături amănunţite multidisciplinare în complexele paleolitice din Carpaţii Meridionali. În jurul lui, **C.S.N.-P.** a format un grup de tineri specialişti, pasionaţi pentru studierea paleoliticului, care au învăţat metodele de cercetare specifice epocii. În ultimii ani de viaţă a acordat o atenţie deosebită complexului de la Bugiuleşti, pe care-l atribuia prepaleoliticului şi îl data cu cca 2 000 000 de ani î.e.n. — descoperire ce a atras atenţia multor specialişti de seamă. Tot lui i se datoresc şi primele sinteze privind paleoliticul de pe tot întinsul ţării noastre. Săpături arheologice la: Baia de Fier, Cerna—Olt, Băile Herculane, Nandru, Ohaba—Ponor, Peştera, Mitoc, Ripiceni, Bugiuleşti etc.

III. — *Le paléolithique en Roumanie*, în „Dacia," V-VI (1938), p. 41—107; *Le trésor dace de Poiana Gorj*, ibidem, VII-VIII (1941), p. 203—216; *Antiquités celtiques en Oltenie*, ibidem, XI-XII (1948), p. 17—33; *Le paléolithique dans la R.P. Roumaine à la lumière des dernières recherches*, în „Dacia", NS, I (1957), p. 41—60; *Sur la présence du Swiderien en Roumanie*, ibidem, II (1958), p. 35—38; *Sur le commencement du paléolithique en Roumanie*, ibidem, III (1959), p. 9—34; *Discuţii pe marginea paleoliticului de sfîrşit şi începuturile neoliticului nostru*, în SCIV, X (1959), 2, p. 221—237; *Das Palaeolithikum in Rumänien*, în „Forschungsberichte zur Ur- und Frühgeschichte", Viena (1961), p. 74—95; *Asupra studierii paleoliticului în România*, în „Sovetskaia Arheologhia", III (1962), p. 116—133; *Nouvelles données sur la possibilité de l'existence de Protohominiens dans le villafranchien de Roumanie*, în „Dacia", NS, VIII (1964), p. 47—52; *Asupra stratigrafiei şi periodizării paleoliticului în România*, în „Stratigraphy and Periodisation of the Palaeolithic of Eastern and Central Europe", Moscova, 1965, p. 28—33. **(E.C.)**

NICOLESCU, Corina I.—N. 1 august 1922, Bucureşti — m. 4 martie 1977, Bucureşti. Studii secundare şi superioare —litere şi filozofie, drept (1945) la Bucureşti. Doctor în istorie (1971). Cercetător ştiinţific şi şef de secţie la Muzeul de artă al R.S.R. (1949—1971); cercetător la Institutul de istorie (1949—1950) şi la Institutul de istoria artei (1950—1952). Conferenţiar la Institutul de arte plastice „N. Grigorescu" din Bucureşti (din 1970). Membru în Comitetul Naţional al Asociaţiei sud-est europene, al Asociaţiei de studii bizantine, al Asociaţiei slaviştilor, al Societăţii de studii orientale, al Asociaţiei internaţionale de organizare a muzeelor.

II. — Istoric al artei medievale, cu o bogată activitate istoriografică şi de organizare de muzee şi expoziţii în ţară şi străinătate. Direcţii variate de cercetare: arta şi cultura românească în feudalismul timpuriu, importanţa artelor decorative în ansamblul artei româneşti şi raporturile lor cu arta balcanică şi bizantină, miniatura şi icoanele româneşti din Transilvania, întrepătrunderile dintre arta populară şi arta clasei dominante în epoca feudală, arta orientului apropiat şi relaţiile ei cu arta românească şi cea balcanică în evul mediu. Studii de analiză profundă şi judicioase caracterizări bazate pe serioase cunoştinţe de istorie a artei medievale româneşti.

III. — *Mănăstirea Moldoviţa*, Bucureşti, 1958, 125 p. (în colaborare); *Mănăstirea Neamţu*, Bucureşti, 1958, 131 p. (în colaborare); *Miniatura şi ornamentul cărţii manuscrise în ţările române sec. XIV-XVIII*, Bucureşti, 1964, 80 p. + 70 fig.; *Argintăria laică şi religioasă din ţările române sec. XIV-XIX*, Bucureşti, 1968, 400 p. + 275 fig.; *Istoria costumului de curte în ţările române (sec. XIV-XVII)*, vol. I, Bucureşti, 1970, 400 p. + 90 desene + 203 pl. albnegru + 23 pl. color; *Icoane vechi româneşti*, Bucureşti, 1971, 61 p. + 79 pl; *Moştenirea artei bizantine în arta românească*, Bucureşti, 1971, 150 p. + 100 pl.; *Arta metalelor preţioase în România*, Bucureşti, 1973, 64 p. + 40 pl.

— *Arta în epoca lui Ştefan cel Mare. Antecedentele şi etapele de dezvoltare ale artei moldoveneşti din epoca lui Ştefan cel Mare*, în vol. „Cultura moldovenească în timpul lui Ştefan cel Mare", Bucureşti, 1964, p. 259—362 + 59 foto; *Aspecte ale relaţiilor culturale cu Bizanţul la Dunărea de Jos în secolele X-XIV*, în SMIM, V (1962), p. 7—55; *La céramique à vernis plombeaux des Xe-XVe siècles dans les Pays Roumains*, în „Faenza", LI (1965), 5—6, p. 99—115; *Ceramica oto-*

mană de Iznik din secolele XVI-XVII găsită în Moldova, în AM, V (1967), p. 287—308 + 15 fig.; *Quelques tissus orientaux dans les collections roumaines*, în „Bulletin du Centre International d'Études des Textiles Anciens" Lyon, Janvier, 1969, p. 27—75 + 19 fig.; *Icoane moldoveneşti din secolele XVI-XVII aparţinînd colecţiei Muzeului de artă al R.S.R.*, în SM, V (1971), p. 3—12 + 10 fig.; *Broderiile din Moldova. Aere şi epitafe*, în MM, XLIX (1973), 1—2, p. 62—80 şi nr. 9—10, p. 656—671. **(D.M.)**

NICOLESCU, Nicolae I. —N. 1 septembrie 1927, com. Priseaca-Tîrgovişte. Studii secundare la Tîrgovişte, universitare (1954) la Bucureşti. Asistent la Facultatea de istorie a Universităţii Bucureşti (1958—1961). Redactor la Editura politică (1961—1968), apoi şef de redacţie (din 1968) la Editura enciclopedică română (în prezent, Editura ştiinţifică şi enciclopedică).
II. — Coautor al capitolelor de istorie modernă şi contemporană din o serie de îndreptare cronologice de istorie naţională şi universală, **N.N.** a valorificat lecturi întinse, contribuţia sa distingîndu-se prin soliditatea documentării şi siguranţa caracterizării.
III. — Coautor la: *Istoria lumii în date*, Bucureşti, 1969, XVII + 615 p. (ed. a II-a, 1972), *Istoria României în date*, Bucureşti, 1971, 527 p. (ed. a II-a, 1972); *Chronological History of Romania*, Bucharest, 1972, 525 p. (ed. a II-a, 1974, 608 p.). **(F.C.)**

NICORESCU, Paul I. — N. 29 iunie 1890, Joseni (azi în com. Dărmăneşti), jud. Bacău — m. 24 iunie 1946, Iaşi. Studii universitare — drept (1913) şi litere (1914) la Bucureşti. Membru al Şcolii române din Roma (1922—1924) şi al Şcolii franceze din Atena (1925). Doctor în litere (1925). Asistent la Muzeul de antichităţi din Bucureşti (1913—1919). Profesor secundar (1919—1922) şi profesor de istorie veche şi epigrafie la Universitatea din Iaşi (din 1927). Director al Muzeului de antichităţi din Iaşi (1939-1945).
II. — Istoric al antichităţii şi arheolog. Discipol apreciat al lui V. Pârvan, **P.N.** şi-a început activitatea la săpăturile arheologice din Dobrogea efectuate la Ulmetum, Histria, Callatis, Tomis, Tyras şi în castrul roman de la Vetren (Tegulicium). În legătură cu descoperirile realizate la Tyras publică rapoarte şi studii deosebit de însemnate pentru istoria acestei colonii. A reluat săpăturile mai vechi ale lui Gr. Tocilescu şi M.G. Murnu de la Adamclisi. Din rezultatele obţinute la cercetările efectuate în cetatea Argamum (1926—1952) a publicat doar unele date asupra basilicii bizantine, celelalte consemnări rămînînd în manuscris. Contribuţii din domeniul numismaticii şi al epigrafiei.
III. — *Monumente nouă din teritoriul oraşului Tomi*, în BCMI, IX (1916), p. 71—81; *La tomba degli Scipioni*, în ED, I (1923), p. 1—56; *Scavi e scoperte a Tyras*, ibidem, II (1924), p. 378—415; *La campagne de Philippe en 339*, în „Dacia", II (1925), p. 22—28; *Taurul pe monedele de la Tyras*, în ACMI, Chişinău, II (1928), p. 81—88; *Fouilles de Tyras*, în „Dacia", III-IV (1927—1932), p. 557—601; *Un nouvel dès gravé olbien*, ibidem, p. 626—627; *Les basiliques byzantines de Dolojman*, în AARMSI, s. III, t. XXV, 1, p. 95—101. **(C.P.)**

NISTOR, Ion I. — N. 16 august 1876, com. Vicovu de Sus, jud. Suceava — m. 11 noiembrie 1962, Bucureşti. Studii secundare la Rădăuţi, universitare la Cernăuţi (1897—1902). Profesor secundar de istorie şi limba română la Cernăuţi şi Suceava (1901—1908). Specializare la Bucureşti, Viena, München şi Berlin (1908—1911). Doctor în istorie (1909) şi docent (1911) al Universităţii din Viena. Profesor de istoria sud-estului european şi istoria românilor la Universitatea din Cernăuţi (1912—1940) şi la cea din Bucureşti (1940—1941). Rector al Universităţii din Cernăuţi (1933—1940). Director al revistelor *Junimea literară* şi *Codrul Cosminului*. Membru corespondent (1911) şi titular (1915) al Academiei Române. Membru extern al Academiei Cehe din Praga (1935). Unul din cei mai activi membri ai secţiei istorice. Participant la numeroase congrese internaţionale de specialitate.
II. — Medievist cu o foarte bogată activitate concretizată în numeroase monografii, studii şi articole. A îmbrăţişat o gamă variată de probleme de istorie medie şi modernă a României, începînd cu continuitatea românilor în spaţiul carpato-dunărean şi terminînd cu primele decenii ale secolului nostru. Preocupările sale s-au îndreptat îndeosebi spre istoria Moldovei şi a relaţiilor ei politice şi comerciale cu vecinii. Contribuţii privind istoria politică, culturală şi bisericească a Bucovinei, **I.N.** fiind considerat de N. Iorga cel mai de seamă istoric român al acestei provincii. Editor de documente, îmbogăţind colecţia Hurmuzaki cu acte din arhivele austriace.

III. — *Die moldavischen Ansprüche auf Pokutien*, Viena, 1910, 182 p. + 1 h.; *Die auswärtigen Handelsbeziehungen der Moldau im XIV., XV. und XVI. Jahrhundert*, Gotha, 1911, XIX + 240 p.; *Handel und Wandel in der Moldau bis zum Ende des 16. Jahrhunderts*, Cernăuţi, 1912, XIII + 200 p.; *Românii şi rutenii din Bucovina. Studiu istoric şi statistic*, Bucureşti, 1915, 209 p.; *Istoria bisericii din Bucovina şi a rostului ei naţional-cultural în viaţa românilor bucovineni*, Bucureşti, 1916, XXIX + 295 p.; *Un capitol din viaţa culturală a*

românilor din Bucovina, 1774—1857, București, 1916, 70 p.; *Corespondență diplomatică și rapoarte consulare austriace (1782—1797)*, București, 1922, IV + 916 p. (vol. XIX/1 din colecția Hurmuzaki); *Corespondența lui Coronini din principate. Acte și rapoarte din iunie 1854—martie 1857*, Cernăuți, 1938, XLVII + 1098 + 1 pl.; *Corespondență diplomatică și rapoarte consulare (1798—1812)*, Cernăuți, 1938, 872 p. (vol. XIX/2 din Hurmuzaki).
— *Emigrările de peste munți*, în AARMSI, s. II, t. XXXVII (1914—1915), p. 815—865; *Grigore vodă Ghica. La aniversarea de 150 de ani de la moartea sa*, în CC, IV-V (1927—1928), p. 399—444; *Cehoslovacii și românii*, ibidem, VI (1930), p. 261—342; *Corespondența lui Totleben de la Plevna*, în AARMSI, s. III, t. XIII (1932—1933), p. 223—277; *Romanii în Transdanuvia*, ibidem, s. III, t. XXIII; p. 521—600 și extras, 80 p. + 1 h.
IV. — Grecu Vasile, *Ion I. Nistor ca istoric*, Cernăuți, 1937, 29 p. (din vol. *Omagiu lui Ion I. Nistor (1912—1937)*, Cernăuți, 1937. **(N.S.)**

NUSSBÄCHER, Gernot I. — N. 22 august 1939, Brașov. Studii medii la Brașov, universitare (1956—1961) la Cluj. Arhivist la Arhivele statului din Cluj (1961—1962), apoi la cele din Brașov; din 1967 arhivist principal. Membru al Societății de științe istorice (1975) și al Asociației internaționale a istoricilor hîrtiei (1969).
II. — Arhivist; specializat în istoria breslelor, fabricării hîrtiei și a culturii medievale. Spirit analitic prin excelență, **G.N.** a publicat și numeroase articole în ziarele de limbă germană din România, în care, cu multă acribie, a adus contribuții și precizări de detaliu la aprofundarea marilor probleme ale istoriei medievale transilvane.
III. — *Johannes Honterus. Sein Leben und Werk im Bild*. Dargestellt von Gernot Nussbächer, București, 1973, 88 p. + fig. și h. (ed. a II-a, 1974, 95 p.).
— *Din activitatea arhivistică a lui Christian Pomarius (1500—1565)*, în RA, VIII (1965), 2, p. 169—180; *Tipărituri sibiene necunoscute de pe la 1600*, ibidem, IX (1966), 1, p. 113—118; *Contribuții la istoricul arhivei Bistriței în secolele XVI-XX*, ibidem, XLVII (1970), 1, p. 5—22; *Documente și știri documentare privind meșteșugurile din Sighișoara în secolul al XV-lea*, în „Studii și comunicări", XIV (1969), p. 225—242 (continuarea pentru primele două decenii ale veacului următor, în „Sub semnul lui Clio. Omagiu acad. prof. Ștefan Pascu", Cluj, 1974, p. 212—222). **(A.A.)**

NUȚU, Constantin V. I. — N. 9 decembrie 1915, sat Ilișești, com. Ciprian Porumbescu, jud. Suceava. Studii secundare și universitare (1938) la Cernăuți. Doctor în istorie (1967). Profesor în învățămîntul mediu (1939—1949). Director al Editurii didactice și pedagogice București (1958—1963). Lector (1959—1964), conferențiar (1965—1976) și profesor (din 1976) la catedra de istorie a Facultății de istorie-geografie a Institutului pedagogic, apoi la Facultatea de istorie a Universității București. Prorector al Universității. Director al Bibliotecii Centrale Universitare București.
II. — Preocupări, cu interesante rezultate, orientate spre problematica primelor două decenii din secolul XX: destrămarea monarhiei austro-ungare, istoria politică a Transilvaniei și Bucovinei și desăvîrșirea unității statale a României.
III. — Coautor la: „*Din istoria Transilvaniei*", ed. a III-a, vol. II, București, 1963, cap. IV, p. 309—455; *Destrămarea monarhiei austro-ungare*, București, 1964, cap. II, p. 93—190; *Adunarea națională de la Alba-Iulia, 1 decembrie 1918*, București, 1968, 128 p.; *Desăvîrșirea unificării statului național român*, București, 1968, p. 88—145, 164—199, 220—221; *Contribuții bibliografice privind Unirea Transilvaniei cu România*, București, 1918, 640 p. (coordonator și autor);
— *România în anii neutralității (1914—1916)*, București, 1972, 350 p. **(D.B.)**

NYRI, (NIRI), Angara I. — N. 4 octombrie 1931, Moscova. Studii secundare și universitare la Saratov (U.R.S.S.). Cercetător științific la Institutul de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. (1959—1964) și la Institutul de științe pedagogice (1964—1968). Redactor principal (din 1968) la colecția „Bibliotheca Historica Romaniae".
II. — Contribuții cu privire la evoluția și caracterul relațiilor economice și politice româno-germane în deceniul al patrulea al sec. XX. Preocupări constante privind istoria relațiilor internaționale în ajunul celui de-al doilea război mondial.
III. — *Istoricul unui tratat înrobitor. Tratatul economic româno-german din martie 1939*, București, 1965, 309 p.
— *Greva muncitorilor metalurgiști de la fabrica „Metaloglobus" București (decembrie 1939—ianuarie 1940)*, în AI, VIII (1962), 1, p. 103—115; *Din contribuția diplomației românești la apărarea și perfecționarea pactului Societății Națiunilor în perioada 1919—1929*, în RRSI, V (1971), 2 p. 153—172; *V.I. Lenin despre locul țărilor mici și mijlocii în sistemul relațiilor internaționale*, în AI, XVII (1971), 4, p. 66—78; *Semnificația tratatului economic româno-german din 23 martie 1939*, în „Memoria aeconomica", XXIV (1972), p. 53—116. **(I.C.)**

O

OANCEA, I. Gheorghe I. N. 1 noiembrie 1929, Seliştea Veche (azi — U.R.S.S.). Studii secundare la Craiova, universitare la Cluj. Doctor în istorie (1972). Conferenţiar la Institutul pedagogic şi la Facultatea de istorie-geografie a Universităţii Timişoara. Secretar ştiinţific al Societăţii de ştiinţe istorice, filiala Timişoara.

II. — Contribuţii privind istoria social-politică contemporană din Banat.

III. — Coautor la: *Mişcarea antifascistă şi revoluţia populară în Banat*, Timişoara, 1971, 352 p.; *Timişoara. 700. Pagini din trecut şi de azi*, Timişoara, 1961, 428 p.; *Republica victorioasă. File din cronica luptei pentru realizarea unui ideal istoric al poporului român*, Timişoara, 1972, 259 p.

— *Din luptele ţărănimii muncitoare din Banat, condusă de P.C.R. pentru înfăptuirea reformei agrare din 1945*, în SAI, V (1963), p. 413—429; *Lupta ţărănimii muncitoare din Banat pentru imprimarea unui caracter democratic aplicării reformei agrare din 1921*, în SIB, I (1969), p. 131—146; *Die Streikaktionen der Arbeiter in Reschitza im Jahre 1930*, în FVLK, XII (1969), 1, p. 65—77; *Din lupta revoluţionară a tineretului din Banat în perioada anilor 1929—1944*, în SIB, III (1974), p. 175—201. **(T.U.)**

OBEDENARU GEORGIADE, Mihail I. — N. 5 noiembrie 1839, Bucureşti — m. 21 iulie 1885, Atena. Studii superioare — medicină la Paris; doctoratul în 1866. Medic primar, profesor la Şcoala de medicină din Bucureşti (1866 — 1874). Diplomat de carieră. Membru corespondent al Academiei Române (1871), al Societăţii pentru studiul limbilor romanice din Montpellier şi al Societăţii de antropologie din Paris.

II. — A manifestat interes pentru aspecte variate privind economia, antropologia, folclorul popoarelor de origină latină ca şi al celor din Peninsula Balcanică.

III. — *La Roumanie économique d'après les données les plus récentes. Géographie, état économique, anthropologie*, Paris, 1876, XI + 435 p. + 1 h.; *La Roumanie, la Serbie et la Bulgarie*, în „Dictionnaire encyclopédique des sciences médicales", tom. XXV, 1883; *Texte macedo-române. Basme şi poesii poporale de la Cruşova*, culese de... Publicate după ms. originale, cu un glosar completat de prof. I. Bianu, Bucureşti, 1891, IX + 380 p.

IV. — Parisotti, Alexandru, *Mihail Georgiade Obedenaru*, Bucureşti, 1898, 11 p. **(G.P.)**

OCHEŞEANU, Radu I. — N. 28 ianuarie 1943, Bucureşti. Studii superioare (1966) la Bucureşti. Muzeograf, şeful Cabinetului numismatic al Muzeului de arheologie Constanţa. Membru al Societăţii numismatice şi de studii clasice din R.S.R.

II. — Numismat, cu preocupări şi contribuţii în domeniul numismaticii greco-romane. Studii referitoare la teritoriul Dobrogei antice.

III. — *Boluri „megariene" din colecţiile Muzeului de arheologie Constanţa*, în „Pontica", II (1969), p. 209—243; *Monedele basileului Moskon aflate în colecţiile Muzeului de arheologie Constanţa*, ibidem, III (1970), p. 125—129; *Le trésor de monnaies macédonienes de bronze découvert à Peliu*, ibidem, VII (1974), p. 147—155; *Ponduri inedite din Callatis şi Tomis*, în SCN, VI (1975), p. 153—157. **(C.P.)**

ODOBESCU, Alexandru I. — N. 24 iunie 1834, Bucureşti — m. 10 noiembrie 1895 la Bucureşti. Studii secundare la liceul Sf. Sava (1844—1846) şi la colegiul francez Monty din Bucureşti (1847—1848); bacalaureatul în litere la Paris (1850—1853). Studii universitare la Facultatea de litere — Paris (1854—1855). Procuror la Curtea de apel (1859). Unul dintre fondatori (1861) şi redactor (1861—1863) al *Revistei române pentru ştiinţe, literatură şi arte*. Carieră poli-

tică şi diplomatică; de mai multe ori ministru. Profesor de arheologie şi antichităţi la Universitatea din Bucureşti (din 1874 cu întreruperi); director al Şcolii normale superioare din Bucureşti (din 1888). Membru al Academiei Române (din 1870). Distins cu premiul „Năsturel" al Academiei Române (1889).

II. — Literat, arheolog şi istoric, om de vastă cultură, format în mediul emigraţiei româneşti dominate de personalitatea lui N. Bălcescu. **A.O.** se situează în rîndul pionierilor arheologiei româneşti. Deşi nu a desfăşurat o activitate de teren pur arheologică, a manifestat un interes aparte pentru antichităţile din România vremurilor sale. În multe din notele şi studiile sale întîlnim menţiuni şi date preţioase despre unele antichităţi şi monumente din judeţele Romanaţi, Argeş, Vîlcea şi Dorohoi. Chestionarul care-i poartă numele, adresat învăţătorilor din România, cuprinde informaţii arheologice de o valoare deosebită. Ca profesor la Facultatea de litere din Bucureşti a prezentat o suită de prelegeri privind istoria arheologiei. **A.O.** se remarcă însă, în mod cu totul deosebit, în arheologie, prin studiile sale ample şi competente asupra tezaurului de la Pietroasa, căruia i-a închinat o lucrare monografică de mari proporţii. Din rîndul aceloraşi preocupări se evidenţiază şi unele lucrări privind bibliografia Daciei, artele din România pe baze arheologice, antichităţi scitice şi date despre împăratul Traian. Însemnări despre unele mănăstiri, cum ar fi Curtea de Argeş, Călui, Govora, Arnota şi Bistriţa-Vîlcea. Întreaga operă arheologico-istorică şi literară a lui **A.O.** îi conferă acestuia unul din locurile de seamă în rîndul marilor cărturari români ai sec. XIX.

III. — *Notice sur les antiquités de la Roumanie et catalogue de l'exposition universelle de Paris de 1867*, Paris, 1868, 87 p.; *Istoria arheologiei*, Bucureşti, 1877, 763 p.; ediţia a II-a, 1961, 470 p.; *Antichităţile judeţului Romanaţi*, Bucureşti, 1878, p. 184; *Le trésor de Pétrossa*, vol. 1—3, Paris, 1889—1900, 514 p.

— *Arnota, districtul Vîlcea*, în „Ateneul român", II (1868—1869), p. 11—22; *Pannonia és Dácia régészeti érdemei* (Valorile arheologice ale Pannoniei şi Daciei), în „Archaeologiai Értesitö", Budapesta, VII (1869), p. 129—135; *Bibliografia Daciei*, în „Columna", III (1872), 20, p. 154—156; 22, p. 171—172; 23, p. 178—179; 24 p. 188—190; *Studii arheologice asupra artelor în România*, în „Columna", V (1874), 4, p. 73—83; *Antichităţi scitice*, în AARMSI, s. II, t. XI (1878), p. 197—332; *Împăratul Traian după monumente arheologice*, în CL, IX (1887), p. 745—758; *Heraldica naţională*, ibidem, 42 (1908) 1, p. 497—514.

IV. — D. Tudor, *Alexandru I. Odobescu arheolog*, în *Istoria arheologiei*, Bucureşti, 1961, p. 7—46; Idem, *Alexandru Odobescu ca profesor*, în AUB, XII (1963), 30, p. 21—25; D. Păcurariu, *Al. I. Odobescu*, Bucureşti, 1966, 136 p. **(C.P.)**

OLAHUS, Nicolaus I. — N. 10 ianuarie 1493, Sibiu — m. 14 ianuarie 1568, Bratislava. Originar din familia domnitoare a Ţării Româneşti. Studii la şcoala capitulară din Oradea, centru al culturii umaniste în acea vreme. Din 1510, la curtea din Buda. Secretar al episcopului din Pécs, canonic de Pécs şi arhidiacon de Komárom; canonic-lector de Strigoniu. Secretar consilier al regelui Ludovic al II-lea (1522). După lupta de la Móhács (1526) o însoţeşte pe regina văduvă Maria în Slovacia, Bohemia, Moravia, Austria, Germania. Se opreşte vreme îndelungată la Augsburg, unde participă la dietă, solicitînd organizarea unei coaliţii antiotomane. Din 1530, în Ţările de Jos, la Bruxelles ca secretar şi consilier al reginei Maria. Desfăşoară o vastă activitate literară, stabileşte legături cu umaniştii vremii — Erasmus de Rotterdam, Cornelius Grapheus Scribonius, Petrus Nanius etc. Autor de carmine şi epigrame. După 1538 se întoarce în patrie pentru scurtă vreme. Revine la Bruxelles, unde mai petrece doi ani (1540—1542). Episcop de Zagreb (1543) şi de Eger (1548). Arhiepiscop de Strigoniu (1553). Desfăşoară acţiuni culturale în spiritul contrareformei. Reorganizează şcoala din Tyrnavia (Trnava, R.S. Cehoslovacia). În 1558, baron al imperiului, iar din 1562 regent.

II. — Umanist român din Transilvania, celebru prin vasta lui operă poetică şi istorică. Şi-a cîştigat merite şi prestigiu literar în Ţările de Jos datorită legăturilor pe care le întreţine cu umaniştii contemporani. A excelat îndeosebi în domeniul clasicismului latin, fără să ocolească însă tradiţia greacă. Idealul lui umanist, încrederea în atotputernicia culturii, a celei clasice în special, l-a călăuzit în opera lui de organizare şi îndrumare culturală în spiritul contrareformei. A îndemnat la apărarea civilizaţiei Europei împotriva pericolului otoman, la organizarea unei cruciade. În opera lui istorică a subliniat latinitatea, continuitatea şi unitatea poporului român. Opera lui se înscrie pe linia descrierilor umaniste istorico-geografice, etnografice, inaugurată de umanistul Aeneas Sylvius Piccolomini. Interes pentru istoria vie, pentru faptul văzut şi trăit, în general, şi pentru fenomenul contemporan. Opera istorică a lui **N.O.**

a fost valorificată de istoricii iluminişti români în secolul XVIII.
III. — *Breviarium secundum usum Almae et Metropolitanae ecclesiae Strigonensis*, Viena, 1558; *Hungaria sive de originibus gentis, regionis, situ, divisionis, habitu atque opportunitatibus (1536)*, în Mathias Bél, *Adparatus ad Historiam Hungariae*, Posonii, 1735, p. 1—41; *Attila sive de rebus bello paceque ab suo gestis*, în Antonii Bonfinii, *Historiae Pannonicae*, Francfurti, 1581; *Compendium suae aetatis chronicon*, în *Adparatus ad Historiam Hungariae*, p. 38—41.
IV. — I. Lupaş, *Doi umanişti români în secolul al XVI-lea*, în AARMSI, s. III, t. VIII (1928), p. 117—145 + 2 pl.; Ştefan Bezdechi, *Nicolaus Olahus, primul umanist de origine română*, Aninoasa—Gorj, 128 p. **(P.T.)**

OLTEANU, Constantin **I.** — N. 5 iulie 1928, Brăneşti (azi I.L. Caragiale, jud. Dîmboviţa). Studii universitare la Bucureşti. Doctor în istorie (1964). Lector la catedra de istorie universală (1956—1957) la Academia militară Bucureşti, conferenţiar (1961—1967) la Academia „Ştefan Gheorghiu".
II. — Istoric militar. Contribuţii remarcabile privind aspectele militare ale participării României la războiul pentru independenţă şi la cele două războaie mondiale. A elaborat studii şi lucrări privind transformările revoluţionare din anii 1945—1947, activitatea P.C.R. în rîndul armatei înainte şi după 23 august 1944.
III. — *Asalt la redute. Eroi ai războiului pentru independenţă 1877—1878*, Bucureşti, 1969, 224 p. (în colaborare); *România în anii revoluţiei populare, 1944—1947*, Bucureşti, 1971, 467 p. (coautor); *Patru decenii sub drapel. Generalul Alexandru Cernat*, Bucureşti, 1971, 112 p.; *Un an de transformări revoluţionare în România* 1947, Bucureşti, 1972, 224 p.; *Activitatea Partidului Comunist Român în armată, 1921—1944*, Bucureşti, 1974, 300 p. (în colaborare).
— *Importanţa propunerilor P.C.R. din iunie 1947 pentru dezvoltarea revoluţiei democrat-populare în ţara noastră*, în AI, VIII (1962), 6, p. 173—190; *Din lupta maselor populare, sub conducerea P.C.R. pentru refacerea economică a ţării (1944—1947)*, în RA, XXVI (1964), 1, p. 225—254; *Conferinţele organizaţiilor regionale ale P.C.R. din august 1944*, în AI, XI (1965), 5, p. 23—33; *Conceptul de armată la români din cele mai vechi timpuri pînă în zilele noastre*, în „File de istorie militară a poporului român", vol. II, Bucureşti, 1974, p. 147—167; *Formaţiunile patriotice în sprijinul luptei forţelor democratice conduse de P.C.R. pentru instaurarea puterii populare*, în „România şi tradiţiile luptei armate a întregului popor", Bucureşti, 1972, p. 182—188 (în colaborare); *Politica Partidului Comunist Român de lichidare a exploatării capitaliste în România*, în AI, XX (1974), 2, p. 64—75; *On the Organisation of the Army in the Romanian Countries*, în „Pages from the History of the Romanian Army", Bucureşti, 1975, p. 50—56; *L'armée roumaine dans la guerre d'Indépendance de 1877—1878*, în RIHM, XXXIV (1975), p. 31—48; *Consideraţii cu privire la geneza armatei permanente în România*, în „File de istorie militară a poporului român", vol. 3, Bucureşti, 1975, p. 7—19. **(T.U.)**

OLTEANU, Ştefan **I.** — N. 29 august 1927, sat Filipeşti, com. Surdile-Găiseanca, jud. Brăila. Studii secundare la Buzău, universitare la Bucureşti. Doctor în istorie. Cercetător şi cercetător principal la Institutul de istorie „N. Iorga" (1953—1973), director adjunct al Muzeului de istorie a R.S.R. (1973—1976).
II. — Medievist; specializat în istoria economiei medievale din Ţara Românească şi Moldova, domeniu în care a adus contribuţii la cunoaşterea producţiei miniere şi meşteşugăreşti, a agriculturii şi comerţului în feudalismul timpuriu, precum şi a procesului de geneză a oraşelor din Ţara Românească. Utilizează cu succes în lucrările sale rezultatele cercetărilor arheologice.
III. — *Meşteşugurile din Ţara Românească şi Moldova în evul mediu*, Bucureşti, 1969, 564 p. (în colaborare); *Din istoria mineritului în România*, Bucureşti, 1970, 332 p. (în colaborare); *Les Pays Roumains à l'époque de Michel le Brave (l'union de 1600)*, Bucureşti, 1975, 159 p.
— *Cercetări cu privire la geneza oraşelor medievale din Ţara Românească*, în „Studii", XVI (1963), 6, p. 1256—1282; *Comerţul pe teritoriul Moldovei şi Ţării Româneşti în sec. X-XIV*, ibidem, XXII (1969), 5, p. 849—874. **(N.S.)**

ONCIUL, Dimitrie **I.** — N. 7 noiembrie 1856, com. Straja, jud. Suceava — m. 20 martie 1923, Bucureşti. Studii liceale (1868—1876) şi universitare (1876—1879) la Cernăuţi; specializare la Viena (1879—1881). Doctor în istorie al Universităţii din Cernăuţi cu teza *Über die Anfänge des rumänischen Staatswesens (1884)*. Profesor la liceul din Cernăuţi (1885—1887), la Şcoala normală din acelaşi oraş (1887—1895). Profesor de istorie veche a Românilor la Universitatea din Bucureşti (1896—1923). Decan al Facultăţii de litere şi filozofie (1919—1923). Director general al Arhivelor statului (1900—1923). Membru al Comisiei monumentelor istorice (1910), preşedinte al comisiei (1919); preşedinte al Comisiei consultative heral-

dice (1922); membru corespondent (1889), titular (1905) şi preşedinte (1920—1923) al Academiei Române.

II. — Istoric de temeinică formaţie ştiinţifică, creatorul şcolii critice în istoriografia românească. A lăsat lucrări, în multe privinţe nedepăşite încă, despre originea poporului român şi formarea statelor feudale româneşti. Cu argumente puternice de ordin lingvistic, istoric şi toponimic, **D.O.** a probat continuitatea populaţiei daco-romane la nord de Dunăre după retragerea administraţiei romane, susţinînd că poporul şi limba română s-au format de o parte şi de alta a Dunării în strînsă unitate teritorială. Raporturile dintre formaţiunile social-politice româneşti cu statul bulgar şi cel maghiar în perioada premergătoare formării statelor feudale româneşti a constituit o altă preocupare predilectă a lui **D.O.** A realizat un model de analiză critică a izvoarelor istorice în cercetarea formării statelor româneşti, domeniu în care lucrările sale rămân fundamentale. **D.O.** a manifestat şi unele preocupări de teorie şi filozofie a istoriei, fără să se impună însă ca un teoretician original, ci puternic influenţat de filozofia idealistă germană. Rezultatele ştiinţifice obţinute prin studierea amănunţită a izvoarelor în cercetarea perioadei premergătoare şi a formării statelor româneşti, critica intransigentă făcută tradiţiilor romantice în felul de a scrie istoria, persistenţa cu care a căutat să aplice în cercetările sale dictonul *Ne quid falsi auderat, ne quid veri non audeat historia* îl situează pe **D.O.** pe un loc de frunte în istoria literaturii istorice româneşti.

III. — *Opere complete*, tomul I, *Originile Principatelor Române*, Bucureşti, 1946, ediţie critică adnotată de A. Sacerdoţeanu, 422 p.; *Scrieri istorice* vol. I-II. Ediţie îngrijită de A. Sacerdoţeanu, Bucureşti, 1968 (I, 720 p.; II, 560 p. + 38 pl.); *Studii de istorie*, studiul introductiv, îngrijirea ediţiei şi note de A. Sacerdoţeanu, Bucureşti, 1971, „Lyceum", 285 p.

IV. — V. Pârvan, *In Memoriam. La mormîntul lui Dimitrie Onciul*, în „Memoriale", Bucureşti, 1923, p. 85—90; T. Bălan, *Dimitrie Onciul 1856—1923*, Cernăuţi, 1938; Şt. Ştefănescu, *Concepţia şi metoda istorică a lui Dimitrie Onciul (1856—1923)*, în „Studii", XII (1963), 6, p. 1237—1251; A. Sacerdoţeanu, *Viaţa şi opera lui Dimitrie Onciul*, în „Dimitrie Onciul. Scrieri istorice", I, Bucureşti, 1968, p. 13—86. **(Şt. Şt.)**

OPREA, Ion M. **I.** — N. 21 mai 1928, com. Ţibăneşti (azi Tufeşti — jud. Brăila). Studii secundare la Brăila, universitare — economice (1953) la Bucureşti. Doctor în istorie (1957) la Moscova. Cercetător ştiinţific principal la Institutul de ştiinţe istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. (1959—1970) şi la Institutul de istorie „N. Iorga" (din 1970). Membru al Asociaţiei de ştiinţe politice. Premiul „Ştefan Gheorghiu" al Academiei R.S. România (1967).

II. — Specialist în istoria contemporană. Contribuţii importante la studierea situaţiei internaţionale şi a politicii externe a României în perioada interbelică, oprindu-se în mod special asupra personalităţii şi activităţii politico-diplomatice a lui N. Titulescu. Studii privind situaţia maselor muncitoare în perioada interbelică, efectele crizei generale economice, lupta antifascistă, precum şi unele aspecte ale insurecţiei din august 1944 şi ale desfăşurării revoluţiei populare în România.

III. — *Nicolae Titulescu*, Bucureşti, 1966, 406 p.; *O etapă rodnică din istoria relaţiilor diplomatice româno-sovietice (1928—1936)*, Bucureşti, 1967, 104 p.; *Nicolae Titulescu's Diplomatic Activity*, Bucureşti, 1968, 190 p.; *Istoria României. Compendiu*, Bucureşti, 1970 (autor pentru perioada 1918—1945); *1933. Luptele revoluţionare ale muncitorilor ceferişti şi petrolişti*, Bucureşti, 1971 (coautor); *Unification of the Romanian National State. The Union of Transylvanie with Old Romania*, Bucureşti, 1971, 369 p. (coautor). — *Organizarea şi activitatea formaţiunilor patriotice de luptă*, în „Studii", XIII (1960), 4, p. 19—50; *Mişcarea muncitorească din porturile României în perioada premergătoare grevei generale din 1920*, ibidem, 5, p. 45—70; *Masele muncitoare — forţa principală în lupta împotriva fascismului în perioada 1934—1938*, ibidem, XVII (1964), 4, p. 725—748; *Poziţia unor personalităţi ştiinţifice şi culturale din România faţă de problemele războiului, fascismului şi independenţei naţionale*, în „Din lupta antifascistă pentru independenţa şi suveranitatea României", Bucureşti, 1971, p. 94—117; *Revista „Lupta de clasă" şi problemele dezvoltării social-politice a României (1920—1939)*, în „Lupta de clasă", L (1970), 9, p. 96—107 (în colaborare). **(I.C.)**

OPRESCU, George **I.** — N. 28 noiembrie 1881, Cîmpulung — m. 13 august 1969, Bucureşti. Studii secundare şi universitare — litere (1904) la Bucureşti. Profesor secundar (1905—1918), docent, conferenţiar la Universitatea din Cluj (din 1919). Secretar al Comisiei internaţionale de cooperaţie intelectuală a Ligii Naţiunilor (1923—1930). Profesor de istoria artei (din 1930) la Universitatea din Bucureşti. Director al Muzeului „Toma Stelian". Decan al facultăţii de litere din Bucureşti (1944). Director general al Muzeului naţional (1946—1948) şi al pinacotecii de artă universală a Muzeului de artă

(din 1948). Profesor de istoria artei la Institutul de arhivistică, bibliografie şi muzeografie (din 1948), la Institutul de arte plastice „N. Grigorescu" (din 1950). Director al Institutului de istoria artei al Academiei (1949—1969). A înfiinţat revista *Analecta* (1943—1947); redactor-responsabil la *Studii şi cercetări de istoria artei*. Preşedinte al Comisiei naţionale a muzeelor (afiliată la International Council of Museums — ICOM). Membru corespondent (1938) şi titular (1948) al Academiei Române. Membru în Société pour l'histoire de l'art français, în Consiliul artistic şi pedagogic al Centrului internaţional de istoria artei prin film (Amsterdam-Bruxelles). Premiul „Eliade Rădulescu" al Academiei Române (1937).

II. — Istoric, critic şi colecţionar de artă; pedagog de prestigiu. Importante contribuţii în cercetarea artei româneşti şi universale. Studii de valorificare a artei populare româneşti. A pus bazele unei şcoli naţionale de istoria artei. Colecţia sa a devenit prin donaţie Muzeul de artă al Academiei.

III. — *Arta ţărănească în România*, Bucureşti, 1922, 74 p.+LVIII pl.; *Ţările române văzute de artişti francezi (secolele XVIII şi XIX)*, Bucureşti, 1926, 77 p. + LXXX pl.; *Géricault*, Paris, 1927, 219 p. + 20 pl.; *Peasant Art in Romania*, Londra, 1929, XVII + 182 p. + 1 pl.; *G. Petraşcu*, Craiova, 1931, 36 p. + XXV pl.; *Andreescu*, Craiova, 1932, 42 p. + XXIV pl.; *L'art roumain de 1800 à nos jours*, Malmö, 1935, 197 p. (ediţie engleză şi suedeză); *Pictura românească în secolul al XIX-lea*, Bucureşti, 1937, 234 p. + CXXXIII pl.; *Grafica românească în secolul al XIX-lea*, I-II, 2 vol., Bucureşti: I, 1942, 307 p. + 57 pl.; II, 1945, 187 p. + 48 pl.; *Manual de istoria artei* I-IV, 4 vol., Bucureşti, 1943—1946; *Sculptura statuară românească*, Bucureşti, 1954, 196 p. + il.; *Bisericile cetăţi ale saşilor din Ardeal*, Bucureşti, 1956, 228 p. + il.; *N. Grigorescu*, I-II, 2 vol., Bucureşti, I, 1961, 273 p. + il. + pl.; II, 1962, 282 p. + il. + pl.; *Al. Ciucurencu*, Bucureşti, 1962, 70 p. + il.; *Brâncuşi*, Bucureşti, 1964, 45 p. + 4 pl.; *Consideraţii asupra artei moderne*, Bucureşti, 1966, 106 p. + 16 pl.; *Scrieri despre artă*, Bucureşti, 1966, 262 p. + 1 portret; *Nicolae Grigorescu. Maturitatea şi ultimii ani ai vieţii*, Bucureşti, 1970, 252 p. + 166 pl. **(G.P.)**

OPRESCU, Paul **I.** — N. 18 noiembrie 1920. Studii superioare — drept (1943), litere şi filozofie (1945). Colaborator ştiinţific al Institutului de istorie al Academiei (1952—1955). Secretar ştiinţific al secţiei de ştiinţe istorice a Academiei R.S. România (1955—1970). Cercetător ştiinţific principal la Institutul de istorie „N. Iorga" (din 1970).

II. — Cercetări în domeniul istoriei culturii şi al relaţiilor internaţionale; în ultima vreme, şi-a îndreptat preocupările spre perioada primului război mondial. A colaborat la strîngerea materialelor pentru vol. III şi VI din colecţia „Documente privind istoria României. Războiul de independenţă".

III. — *Înfiinţarea şi dezvoltarea bibliotecilor publice româneşti în epoca Regulamentului Organic*, în SCB, 1955, p. 43—66; *Bruxelles* şi *Haga*, în „Reprezentanţele diplomatice ale României", vol. I, Bucureşti, 1967, p. 284—300; *Stockholm* şi *Oslo*, ibidem, vol. II, Bucureşti, 1971, p. 87—108. **(D.B.)**

ORĂŞANU, N. T. **I.** — N. 1833, Craiova — m. 1890, Bucureşti. Studii neterminate la Colegiul „Sf. Sava", din Bucureşti. Funcţionar. Director al „Monitorului oficial". Pseudonime: G. Palicariopolu, Farfara de Nicor.

II. — Pamfletar, folosind un stil vitriolat în descrierea moravurilor politice din deceniile 6—8 ale secolului trecut. Antimonarhist violent. Purtător de cuvînt al micii burghezii, care, în perioada de efervescenţă politică, se identifică cu „poporul". Producţia sa literară rezistă timpului dacă este degajată de subiectivismul excesiv şi se realizează identificarea persoanelor şi împrejurărilor vizate.

III. — *Tîrgul cu idei sau Buletinul Cişmigiului*, şase broşuri, Bucureşti, 1857; *Misterele mahalalelor sau cronica scandaloasă a oraşului*, nouă broşuri, Bucureşti, 1857—1858; *Panorama sau mineele lui Nikipercea*, I-II, 2 vol., Bucureşti, 1860: I, 63 p. + 6 pl.; II, 48 p. + 6 pl.; *Iluştri contimpurani. Satire şi epigrame politice*, Bucureşti, 1861, 32 p.; *Întemniţările mele politice*, Bucureşti, 1861, 95 p.; *O pagină a vieţii mele sau 22, 23 şi 24 ianuarie 1859*, Bucureşti, 1861, 80 p.; *Talmeş-balmeş de la naşu-meu Nikipercea*, I-II, 2 vol., Bucureşti: I, 1861, 31 p.; II, 1863, 79 p.; *Dicţionar politic*, Bucureşti, 1871, 39 p.; *Opere satirice*, Bucureşti, 1875, 63 + 191 + 30 p. **(G.P.)**

ORBÁN, Balázs **I.** — N. 3 februarie 1830, sat Poloniţa, com. Feliceni, jud. Harghita — m. 19 aprilie 1890, Budapesta. Studii secundare la Odorheiu Secuiesc. Participant la revoluţia din 1848—49, este nevoit să emigreze. Influenţat de Mazzini şi Louis Blanc, **O.B.** a rămas fidel ideilor înaintate ale timpului său. În 1859 se întoarce în patrie, consacrîndu-se studierii istoriei, obiceiurilor şi portului secuiesc. Membru corespondent al Academiei maghiare de ştiinţe (din 1887).

II. — Activ susţinător al instituţiilor de învăţămînt şi culturale. Prin descrierea satelor transilvănene din părţile Secuimii, oferă informaţii detaliate, scrise cu mare căldură

sufletească despre populația românească, publicînd primele fotografii ce reprezintă azi o mare valoare documentară despre portul popular românesc. **O.B.** a fost primul care a folosit în Transilvania aparatul fotografic pentru a ilustra cartea pe care o scria.

III. — *A székelyföld leirása történelmi, régészeti, természetrajzi és népismei szempontból* (Descrierea Secuimii din punct de vedere istoric, arheologic, demografico-etnografic și al naturii), vol. I-VI, Pest, 1868—1873; *A székelyek származásáról és intezményeirol* (Despre originea și instituțiile secuilor), Cluj, 1888, 37 p.; *Torda város és környéke* (Orașul Turda și împrejurimile lui), Budapest, 1889, 479 p. **(L.D.)**

OȚETEA, Andrei I. — N. 5 august 1894, sat Sibiel, com. Săliște, jud. Sibiu — m. 20 martie 1977, Paris. Studii secundare la Sibiu și Brașov, superioare la Paris (1922). Doctor în litere la Paris (1926). Absolvent al Școlii de științe politice și diplomatice din Paris (1926). Conferențiar (1927—1932), docent (1932—1934) și profesor (1934—1947) la Facultatea de litere din Iași. Profesor de istorie economică (1947—1948) și șef al catedrei de istorie universală (1948—1964) la Universitatea din București. Director al Institutului de istorie „N. Iorga" (1947—1948 și 1956—1970). Membru (din 1955) și președinte al secției de istorie a Academiei R.S. România. Membru al Academiei de științe sociale și politice (din 1970). Președinte al Comisiei naționale române pentru UNESCO (1967). Vicepreședinte al Academiei lumii latine din Paris (1968). Distins cu titlul „Om de știință emerit".

II. — În activitatea istoriografică a lui **A.O.** se disting două faze: una a istoriei universale și alta a istoriei naționale, anul despărțitor fiind 1941. Sub aspectul concepției, **A.O.** se numără încă de la început printre adepții materialismului, raportul determinant al infrastructurii față de suprastructură fiind așezat la baza cercetării Renașterii și Reformei, care încheie și încununează prima etapă. În cursul ei, **A.O.** a trecut de la studiul personalității și operei lui Guicciardini — cartea fiind considerată astăzi o lucrare clasică în bibliografia despre ilustrul florentin — la acela al „Problemei orientale", în a cărei definire **A.O.** aduce o exemplară claritate. În legătură cu această din urmă preocupare, **A.O.** abordează istoria românească; citirea izvoarelor îl convinge că evenimentele anului 1821 nu pot găsi o explicație logică și coerentă decît prin încadrarea lor în mișcarea de emancipare națională a popoarelor balcanice, supuse Porții. De aici, un lung șir de contribuții care au reînnoit fundamental cunoașterea acțiunii lui Tudor Vladimirescu, al cărei caracter de revoluție este afirmat de **A.O.** Istoricul are marea satisfacție de a-și vedea confirmată opinia despre relațiile lui Tudor cu Eteria, de un șir de mărturii documentare care dau în același timp și măsura profunzimii anchetei întreprinse. În problema trecerii de la feudalism la capitalism, concepția sa despre a doua iobăgie în țările române are meritul de a fi fost prima încercare, sprijinită pe o largă bază de informație, de a integra structurile agrare ale Moldovei și Țării Românești în aria Europei de la est de Elba. Teza a stîrnit vii controverse, fecunde în detalii, neconcludente în ansamblu. Lui **A.O.** i se datorește, de asemenea, editarea manuscriselor lui K. Marx despre români, păstrate la Institutul de istorie socială din Amsterdam. Opera sa se remarcă prin raportarea permanentă a istoriei românești la istoria europeană, sagacitatea anchetei și limpezimea argumentării și concluziilor. Masivă, înnoitoare, perfect articulată, ea îl așază pe autorul ei între reprezentanții cei mai de seamă ai istoriografiei românești.

III. — *Istoria României*, vol. III, București, 1964 (redactor responsabil și coautor); *Documente privind istoria României*, colecția Eudoxiu de Hurmuzaki (seria nouă), vol. III, București, 1967, 687 p.; *Istoria poporului român*, sub redacția acad. A. Oțetea București, 1970, 455 p.

—*François Guichardin. Sa vie politique et sa pensée politique*, Paris, 1927, 393 p.; *Contribution à la Question d'Orient*, București, 1930, XII + 360 p.; *Renașterea și Reforma*, București, 1941, 359 p. (cu titlul *Renașterea*, 1964, 469 p.; ed. a 2-a, cu titlul inițial, 1968, 399 p.). *Tudor Vladimirescu și mișcarea eteristă în țările române, 1821—1822*, „Balcania", IV, 1945, p. 3—408 (și volum separat); ed. a 2-a, complet revăzută, *Tudor Vladimirescu și revoluția din 1821*, București, 1971, 563 p.

— *Înființarea consulatelor franceze în țările române*, în RI, XVIII (1932), 10—12, p. 330—349; *Concepția materialistă a istoriei ca metodă de cercetare și expunerea*, în „Însemnări ieșene", III (1938), 7, p. 105—117; *Kogălniceanu, istoric* în RER, X (1943), p. 94—117; *Considerații asupra trecerii de la feudalism la capitalism în Moldova și Țara Românească*, în SMIM, IV (1960), p. 307—390; *L'accord d'Osborne* (9 août 1857), în RRH, III (1964), 4, p. 677—696; *Eteria. O sută cincizeci de ani de la întemeierea ei*, în „Studii", XVII (1964), 6, p. 1237—1252. **(F.C.)**

P

PALADE, Teodor **I.** — **II.** — Medievist; preocupat îndeosebi de problemele secolului al XVI-lea. A fost primul istoric care a arătat că introducerea scrisului în limba română s-a datorat unor cauze interne.

III. — *Radu de la Afumați. Monografie istorică*, Ploiești, 1923, 74 p.; *Radu de la Afumați*, București, 1939, 96 p. + 3 pl.; *Cînd s-a scris întîi românește?*, în „Arhiva", XXVI (1915), p. 187—200, 235—245. **(N.S.)**

PALAMED, Gheorghe **I.** — Sec. XVI — XVII. Născut în insula Creta. S-a stabilit împreună cu părinții, negustori, la Liov, unde aceștia aveau legături comerciale cu țările române. **G.P.** ajunge interpret de limba greacă la curtea cneazului Vasile de Ostrog.

II. — A scris în 1607 un poem în limba greacă, închinat lui Mihai Viteazul, domnul Țării Românești, apreciat pentru vitejia și faptele lui la curtea din Ostrog. Se dau știri despre voievodul român neîntîlnite în alte izvoare. Poemul s-a păstrat într-un singur manuscris, la British Museum din Londra.

III. — Titlul în trad. rom.: *Povestire cuprinzînd toate faptele și vitejiile și războaiele prea luminatului Mihai voievod, domnul Țării Românești, al Transilvaniei, al Moldovei, pînă în ziua morții sale. De către Gheorghe Palamedes scrisă și alcătuită pe cînd se afla la curtea prea luminatului duce de Ostrog, domnul domn cneazul Vasile, în anul 1607, luna decembrie în 16, la Ostrog*. Publicat de E. Legrand, *Bibliothèque grecque vulgaire*, Paris, 1881, vol. II, p. 183—230; în trad. rom. de O. Tafrali, *Gh. Palamide. Poema despre viața lui Mihai vodă Viteazul, scrisă în 1607*, București, 1905, 47 p.

IV. — G. Dem. Teodorescu, *Scrieri neogrece despre români, George Palamede*, în „Literatură și artă română", I (1896—1897), 7, p. 429—437. **(D.M.)**

PALL, Francisc **I.** — N. 24 noiembrie 1911, Carei. Studii secundare la Carei, superioare la Cluj (1929—1933). Doctor în litere, istorie universală și bizantinologie (1936). Membru al școlilor din Roma (1934—1936) și Paris (1937—1938). „Auditor liber" la École de Chartes din Paris (1937—1938). Cercetări în bibliotecile și arhivele italiene, franceze, engleze și germane. Asistent (1936—1944), conferențiar (1944—1962) și profesor (1962—1975) la catedra de istorie universală medie și istoria Bizanțului a Universității din Cluj. Șef de secție la Institutul de istorie și arheologie din Cluj (1949—1969). Membru al comitetului național român care colaborează la publicația „Repertorium fontium historiae Medii Aevii" (1962). Membru al Academiei de științe sociale și politice (din 1970). Profesor emerit (din 1972).

II. — Medievist de prestigiu internațional. S-a distins prin studii consacrate cruciadelor tîrzii și prin cercetări fundamentale dedicate luptei antiotomane. Sînt cu deosebire remarcabile lucrările despre Iancu de Hunedoara și Skanderbeg, referințe sigure în bibliografia universală. A publicat numeroase studii interesînd relațiile culturale dintre Italia și Europa de sud-est în sec. XV-XIX, precum și dintre Transilvania și alte state. Contribuții esențiale în domeniul științelor auxiliare ale istoriei, cu specială privire la istoria medievală a României. A format la Institutul de istorie din Cluj specialiști în domeniul științelor auxiliare. Rol hotărîtor la editarea documentelor privind Transilvania medievală. O parte din studiile publicate se referă la problematica social-economică din domeniul istoriei Europei apusene și sud-estice.

III. — Colaborator la: *Istoria României*, vol. II, București, 1962; *Repertorium fontium historiae Medii Aevii*, vol. II (A—B), Roma, 1967; III (C), Roma, 1970.

— *Ciriaco d'Ancona e la crociata Contra i Turchi*, Vălenii de Munte, 1937, 60 p.; *Marino Barlezio. Uno storico umanista*, Bucureşti, 1938, 184, p.; *Le controversie tra i Minori conventuali e i Gesuiti nelle missioni di Moldavia*, Roma, 1940, 267 p.; *Les consuls des Puissances Étrangères et le clergé catholique en Valachie au début du XIXe siècle (avec des documents inédits)*, Bucureşti—Paris, 1940, 129 p.

— *Les croisades en Orient au bas Moyen Âge*, în RHSEE, XIX (1942), 2, p. 527—583; *Un moment décisif de l'histoire du sud-est européen: la croisade de Varna (1444)*, în „Balcania", VII (1944), 2, p. 102—121; *Les relations de Basile Lupu avec l'Orient orthodoxe et particulièrement avec le patriarch de Constantinopole*, ibidem, VIII (1945), p. 66—140; *Elemente de cronologie medievală românească. Cronologia documentelor privind Transilvania (sec. XI-XV)*, în „Documente privind istoria României. Introducere", Bucureşti, 1956, vol. I, p. 451—663; *Diplomatica latină cu referire la Transilvania (sec. XI-XV)*, în „Documente privind istoria României. Introducere", Bucureşti, 1956, vol. II, p. 227—330; *La structure sociale de la France d'après le traité de droit féodal de Beaumanoir*, în NEH, II (1960), p. 181—205; *Intervenţia lui Iancu de Hunedoara în Ţara Românească şi Moldova în anii 1447—1448*, în „Studii", XVI (1963), 5, p. 1048—1072; *Maximilian Transylvanus, autor al relatării despre expediţia lui Magelan*, în AIIC, VII (1964), p. 35—95; *Le condizioni e gli echi internazionali della lotta antiottomana del 1442—1443, condotta da Giovanni di Hunedoara*, în RESEE, III (1965), 3—4, p. 433—463; *I rapporti italo-albanesi intorno alla metà del secolo XV (Documenti inediti con introduzione e note storico-critiche)*, în „Archivio storico per la Province Napoletane", Napoli, 1965, terza serie, vol. IV, 104 p.; *Fragen der Renaissance und der Reformation in der Geschichte Rumäniens*, în FVLK, IX (1966), 2, p. 5—27; *Skanderbeg et Ianco de Hunedoara*, în RESEE, VI (1968), 1, p. 5—21; *Byzance à la veille de sa chute et Ianco de Hunedoara (Hunyadi)*, în „Byzantinoslavica", XXX (1969), 1, p. 119—126; *Românii din părţile sătmărene (Ţinutul Medieş) în lumina unor documente din 1377*, în AIIC, XII (1969), p. 7—35; *Documents inédits du XIVe et du XVe siècles concernant la Bohême (De la Bibliothèque Batthyaneum — Roumanie)*, în „Folia diplomatica" I, Brno, 1971, p. 253—266. **(P.T.)**

PAMFILE, Tudor **I.** — N. 11 iunie 1883, com. Ţepu, jud. Galaţi — m. 17 octombrie 1921, Chişinău. Studii secundare la Tecuci şi Iaşi. Ofiţer. A întemeiat la Bîrlad revista *Ion Creangă* (1908).
II. — Animator al vieţii culturale din Moldova de Jos; etnograf, folclorist şi istoric. Întreaga viaţă şi-a dedicat-o „muncii pentru cunoaşterea şi înviorarea poporului nostru" (S. Mehedinţi). Studii etnografo-istorice.
III. — *Povestire pe scurt despre neamul românesc*, Bîrlad, 1907, 80 p.; *Industria casnică la români. Trecutul şi starea ei de astăzi. Contribuţiuni de artă şi tehnică populară*, Bucureşti, 1910, 504 p.; *Agricultura la români. Studiu etnografic. Cu un adaos despre măsurătoarea pămîntului şi glosar*, Bucureşti, 1913, VII + 265 p.; *Ţinutul Hotinului la 1817*, Chişinău, 1920, 32 p. **(D.M.)**

PANAIT, I. Panait. **I.** — N. 25 noiembrie 1931, sat Pietroiu (azi în com. Borcea, jud. Ialomiţa). Studii secundare la Călăraşi, universitare (1951—1956) la Bucureşti. Şef de secţie la Muzeul de istorie a municipiului Bucureşti (din 1956).
II. — Preocupări de arheologie medievală. Cercetări privind istoria Bucureşti-ului. Prin săpăturile intreprinse în perimetrul oraşului şi în împrejurimi, a adus contribuţii de cel mai mare interes la cunoaşterea formelor de viaţă şi de cultură materială care s-au succedat pe teritoriul Capitalei. Descoperirii vestigiilor arheologice, **P.P.** le-a adus preocuparea pentru conservarea lor, tratînd — informat şi competent — probleme de muzeologie.
III. — *Istoria oraşului Bucureşti*, vol. I, Bucureşti, 1965 (în colaborare); *Constantin Vodă Brîncoveanu*, Bucureşti, 1969, 464 p. (în colaborare). *Curtea veche din Bucureşti*, Bucureşti, 1974, 152 p.
— *Contribuţii arheologice la cunoaşterea satului în sec. al XIV-lea pe teritoriul de azi al Bucureştilor*, în MIM, I (1964), p. 219—228; *Tezaurul de la Glişteşti şi unele probleme privind circulaţia accelei pe teritoriul oraşului Bucureşti şi în împrejurimi*, ibidem, II (1965), p. 189—204; *Cercetarea feudalismului timpuriu pe teritoriul oraşului Bucureşti*, ibidem, III (1966), p. 3—24 (în colaborare); *Începutul oraşului Bucureşti în lumina cercetărilor arheologice*, în „Bucureşti", V (1967), p. 7—24; *Cercetarea arheologică a culturii materiale din Ţara Românească în secolul al XIV-lea*, în SCIV, XXI (1971), 2, p. 247—261. **(F.C.)**

PANAITESCU, Emil **I.** — N. 18 februarie 1885, com. Cudalbi, jud. Galaţi — m. 20 februarie 1958, Roma. Studii secundare la Galaţi, universitare (1905—1908) la Bucureşti; specializare în Germania şi Austria. Conferenţiar de istorie veche la Universitatea din Cluj (din 1920). Membru al Şcolii

române din Roma (1923—1924) şi apoi director (1929—1940).

II. — Istoric şi arheolog, **E.P.** şi-a dedicat aproape întreaga sa activitate cercetărilor din domeniul antichităţilor romane, cu precădere celor legate de Provincia Dacia. Cercetări arheologice în castrele de la Breţcu şi Căşei, încadrînd rezultatele obţinute în studiul limesului dacic. Figura regelui dac Decebal i-a prilejuit o evocare specială, iar Dacia romană o viziune nouă de a explica legătura dintre provincii şi imperiu.

III. — *Il ritratto di Decebalo*, în ED, I (1923) p. 387—412; *Fidenae. Studio storico-topografico*, ibidem, II (1924), p. 416—459; *Le limes dacique. Nouvelles fouilles et nouveaux résultats*, în BSHAR, XV (1929), p. 73—82; *Monumente inedite din Largiana*, în ACMI, Transilvania, 1930—1931, Cluj, 1932, p. 83—116; *Provincia şi imperiul*, în „Fraţilor Alexandru şi Ion I Lapedatu", Bucureşti, 1936, p. 627—638. **(C.P.)**

PANAITESCU P. P. **I.** — N. 13 martie 1900, Iaşi — m. 14 noiembrie 1967, Bucureşti. Studii secundare la Bucureşti şi Iaşi, superioare la Bucureşti (1918—1922) şi Cracovia (1923—1924); membru al Şcolii române din Franţa (1924—1926). Doctor în litere (istorie) (1925); doctor docent (1961). Conferenţiar (1927—1932) şi apoi profesor (1932—1941) de istoria slavilor la Universitatea din Bucureşti. Cercetător principal la Institutul de istorie „N. Iorga" (1954—1965). Membru corespondent al Academiei Române (1934); membru fondator al Asociaţiei slaviştilor din R.S. România.

II. — Istoric de larg orizont, continuator în domeniul slavisticii al lui I. Bogdan. Şi-a legat numele de editarea critică a documentelor Ţării Româneşti din cele mai vechi timpuri şi pînă la sfîrşitul sec. al XV-lea, a vechilor cronici slavo-române, a scrierilor lui Gr. Ureche, Miron Costin şi parţial celor ale lui D. Cantemir. La apariţia ediţiei critice a *Operelor* lui M. Costin, acad. I. Iordan scria: „Este o ediţie bine întocmită, cum era de aşteptat din partea celui care a îngrijit-o, cunoscut şi recunoscut ca un excelent editor de texte vechi româneşti cu conţinut istoric". Ediţiilor de izvoare, **P.P.P.,** le-a adăugat monografii de mare autoritate, consacrate lui *Mircea cel Bătrîn*, *Mihai Viteazul* şi *D. Cantemir*. Cînd a apărut lucrarea sa despre *Mihai Viteazul*, istoricul maghiar L. Makkai consemna: „Panaitescu peut être considéré comme le représentant le plus éminent de l'historiographie roumaine moderne. Ses vues larges, ses efforts d'objectivité et ses qualités littéraire le placent au-dessus de ses contemporains". Despre monografia *D. Cantemir*, acad. Perpessicius arăta: „Nu este capitol al monografiei în care istoricul şi slavistul P.P. Panaitescu să nu aducă peste ce se ştia, peste ce se ignora şi peste ce se tăcea, o informaţie nouă, un nou punct de vedere, o retuşare sau o revizuire, într-un cuvînt o nouă şi judicioasă interpretare". Remarcabile sînt şi lucrările lăsate de **P.P.P.** în domeniul vechii culturi româneşti, referitoare la istoriografia în limba slavă din Moldova şi Ţara Românească, începuturile tiparului în limba română, originalitatea culturii române în limba slavă, începuturile şi biruinţa scrisului în limba română. Încă din anii afirmării lui ştiinţifice, în perioada interbelică, **P.P.P.** s-a apropiat de materialismul dialectic şi istoric; în perioada de după 23 august 1944, lucrările lui, scrise de pe poziţii marxiste, l-au impus ca pe unul dintre cei mai valoroşi istorici români.

III. — Colaborator la: *Istoria României*, vol. II-III, Bucureşti, 1962—1964; *Istoria literaturii române*, vol. I, Bucureşti, 1964. — *Documente privitoare la istoria lui Mihai Viteazul*, Bucureşti, 1936, 177 p.; *Documentele Ţării Româneşti I. Documente interne (1369—1490)*, Bucureşti, 1938, 401 p.; Grigore Ureche, *Letopiseţul Ţării Moldovei*, Bucureşti, 1955; Ed. a II-a revăzută, Bucureşti, 1958, 264 p. + 87 pl.; *Miron Costin, Opere*, Bucureşti, 1958, 534 p.; Ed. a II-a, 1965, vol. I-II — XLVIII + 325 p. (I); 338 p. (II);*Manuscrisele slave din Biblioteca Academiei R.P.R.*, vol. I, Bucureşti, 1959, 406 p.; *Cronicile slavo-române din sec. XV-XVI publicate de Ion Bogdan. Ediţie revăzută şi completată de P.P. Panaitescu*, Bucureşti, 1959, 332 p. — *Contribuţii la o nouă bibliografie a lui N. Bălcescu*, Bucureşti, 1924, 160 p.; *Planurile lui Ion Cîmpineanu pentru unitatea naţională a românilor. Legăturile lui cu emigraţia polonă*, Cluj, 1924, 44 p.; *Nicolas Spathar Milescu (1636—1708)*, Paris, 1925, 145 p.; *Influenţa polonă în opera şi personalitatea cronicarilor Grigore Ureche şi Miron Costin*, Bucureşti, 1925, 226 p.; *L'influence de l'oeuvre de Pierre Mogila, archevêque de Kiev dans les Principautés Roumaines*, Paris, 1926, 95 p.; *Emigraţia polonă şi revoluţia română de la 1848. Studii şi documente*, Bucureşti, 1929, 136 p.; *Călători poloni în ţările române*, Bucureşti, 1930, 272 p.; *Alexandru cel Bun. La cinci sute de ani de la moartea lui*, Bucureşti, 1932, 58 p.; *Corespondenţa lui Constantin Ipsilanti cu guvernul rusesc (1806—1810). Pregătirea eteriei şi a renaşterii politice româneşti*, Bucureşti, 1933, 125 p.; *Mihai Viteazul*, Bucureşti, 1936, 269 p.; *Mircea cel Bătrîn*, Bucureşti, 1944, 363 p.; *Interpretări româneşti. Studii de istorie econo-*

mică şi socială, Bucureşti, 1947, 257 p.; *Viaţa feudală în Ţara Românească şi Moldova (sec. XIV-XVII)*, Bucureşti, 1957, 559 p. (în colaborare); *Dimitrie Cantemir. Viaţa şi opera*, Bucureşti, 1958, 266 p.; *Obştea ţărănească în Ţara Românească şi Moldova. Orînduirea feudală*, Bucureşti, 1964, 282 p.; *Introducere la istoria culturii româneşti*, Bucureşti, 1969, 398 p.
IV. — Dan Zamfirescu, *Prof. Petre P. Panaitescu. Cu ocazia împlinirii a 65 de ani*, în „Romanoslavica", XI — Istorie, 1965, p. 357—368. **(Şt.Şt.)**

PANU, Gheorghe **I.** — N. 9 martie 1848, Iaşi — m. 6 noiembrie 1910, Bucureşti. Studii liceale şi universitare la Iaşi; specializare (din 1874) la Paris, la École de hautes études, şi Bruxelles, unde şi-a luat doctoratul în drept. A revenit în ţară în 1879. A redactat ziarul democratic *Lupta* (1884—1895), iar mai tîrziu revista *Săptămîna*. Apropiat al lui C. A. Rosetti, a condus după moartea acestuia Partidul democrat-radical căruia îi redactează programul în 1888. În ultima parte a vieţii, după 1897, a trecut pe poziţii conservatoare.
II. — În cercetările istorice ale lui **G.P.**, concentrate pe problema ţărănească, se simte influenţa istoriografiei franceze, îndeosebi a lui Fustel de Coulanges şi Henri Sée. El considera că în trecut n-a existat decît un singur fel de proprietate, cea mare, boierească. Dreptul ţăranilor de folosinţă a pămîntului ar fi decurs din faptul şederii lor pe pămîntul boierilor, cărora singuri le aparţinea propriu-zis dreptul de proprietate a pămîntului. Lucrările de istorie agrară ale lui **G.P.** ca şi multe alte lucrări care au apărut în perioada în care problema ţărănească preocupa în mod deosebit în România, deşi au determinat un curent de investigaţii care au lărgit baza documentară a istoriei sociale, păcătuiau prin tendinţa de a justifica situaţiile de inechitate existente. Falsificînd imaginea vechii noastre organizări sociale, preamărind ideea statului burghez, **G.P.** a căutat să motiveze istoriceşte lipsa de pămînt a ţăranilor, exploatarea lor de către boieri.
III. — *Cercetări asupra stărei ţăranilor în veacurile trecute*, vol. I, partea I, Bucureşti, 1910, CXXI + 312 p.; *O încercare de mistificare istorică sau cartea d-lui R. Rosetti „Pămîntul, sătenii şi stăpînii"*, Bucureşti, 1910, 239 p. **(Şt.Şt.)**

PAPACOSTEA, Şerban **I.** — N. 25 iunie 1928, Bucureşti. Studii secundare şi universitare (1945—1949) la Bucureşti. Doctor în istorie (1968). Cercetător ştiinţific principal şi şef de sector la Institutul de istorie „N. Iorga". Membru în comitetele de redacţie ale revistelor *Revue Roumaine d'Histoire* şi *Studii şi materiale de istorie medie*. Distins cu premiul „N. Bălcescu" al Academiei R.S. România (1971).
II. — Specialist în istoria medie românească şi universală. După un debut privind influenţa Reformei în Moldova secolului al XVI-lea, **Ş.P.** s-a preocupat de istoria relaţiilor agrare din Ţara Românească în prima jumătate a secolului al XVIII-lea; întemeiat pe o amplă documentaţie inedită la acea dată, el a relevat raportul dintre reforma fiscală şi cea social-agrară în politica lui Constantin Mavrocordat. Adus astfel să cerceteze politica agrară a autorităţilor austriace în Oltenia (1718—1739), **Ş.P.** a lărgit mai tîrziu investigaţia, dînd o solidă monografie despre stăpînirea austriacă în amintita provincie; lucrarea depăşeşte cadrele istoriei oltene, pentru a aborda probleme fundamentale, precum raportul dintre măsurile austriace şi reformele fanariote, începuturile politicii de absolutism luminat etc., în a căror soluţionare autorul aduce întotdeauna o viziune nouă, sprijinită pe o analiză de adîncime a faptelor. Paralel cu aceste cercetări, **Ş.P.** a început să studieze istoria politică a secolelor XIV-XV, căreia i s-a consacrat în ultimul timp. Dintre contribuţiile sale privind această perioadă sînt de semnalat cele referitoare la începuturile statului moldovenesc, atestarea conştiinţei originii romane la români în evul mediu, politica externă a lui Ştefan cel Mare. Efortul de reînnoire documentară şi de integrare a istoriei româneşti în contextul european caracterizează întreaga sa activitate.
III. — Colaborator la: *Istoria României*, vol. III, Bucureşti, 1964; *Istoria poporului român*, Bucureşti, 1970, 455 p.
— *Documente privind relaţiile agrare în veacul al XVIII-lea, I, Ţara Românească*, Bucureşti, 1960, 960, p. (coautor); *Oltenia sub stăpînirea austriacă (1718—1739)*, Bucureşti, 1971, 342 p.; *Stephan der Grosse, Fürst der Moldau*, Bucureşti, 1975, 74 p. (ed. în limbile franceză, engleză şi spaniolă).
— *Moldova în epoca Reformei. Contribuţii la istoria societăţii moldoveneşti în veacul al XVI-lea*, în „Studii", XI (1958), 4, p. 55—78; *Contribuţii la problema relaţiilor agrare în Ţara Românească în prima jumătate a veacului al XVIII-lea*, în SMIM, III (1959), p. 230—321; *Ştiri noi cu privire la istoria husitismului în Moldova în timpul lui Alexandru cel Bun*, în SCŞI, XIII (1962), 2, p. 253—258; *Les Roumains et la conscience de leur romanité au Moyen Âge*, în RRH, IV (1965), 1 p. 15—24; *Cu privire la geneza şi răspîndirea povestirilor scrise despre faptele lui Vlad Ţepeş*, în „Romanoslavica", XIII (1966), p. 159—167; *Un épisode de la rivalité polono-hongroise au XVe siècle*:

la campagne de Mathias Corvin en Moldavie (1467) à la lumière d'une source inédite, în RRH, VIII (1969), 6, p. 967—979; *De la Colomeea la Codrul Cosminului. Poziţia internaţională a Moldovei la sfîrşitul secolului al XV-lea*, în „Romanoslavica", XVII (1970), p. 525—553; *La începuturile statului moldovenesc. Consideraţii pe marginea unui izvor necunoscut*, în SMIM, VII (1973), p. 43—59. **(F.C.)**

PAPACOSTEA, Victor I. — N. 21 ianuarie 1900, com. Viziru, jud. Brăila — m. 20 iunie 1962 la Bucureşti. Studii secundare şi superioare la Bucureşti. Doctor în litere şi filozofie (1933). Profesor în învăţămîntul secundar. Asistent (1934—1937), conferenţiar (1937—1942) şi profesor (1942—1947) la Facultatea de litere şi filozofie a Universităţii din Bucureşti, secţia istorie. Fondator şi director al Institutului de studii şi cercetări balcanice (1938—1947). A întemeiat şi condus revista *Balcania* (1938—1945).

II. — Balcanolog. A militat pentru studierea paralelă şi comparată a istoriei popoarelor balcanice, el însuşi scriind studii şi articole de acest profil, interesante, cu interpretări originale. Adevărata sa vocaţie a fost însă cea de profesor; de o elocvenţă plină de eleganţă, a ţinut minunate prelegeri de istoria românilor sau a popoarelor balcanice, în care îşi expunea vastele sale cunoştinţe în faţa unor săli întotdeauna pline; catedra sa a fost o adevărată creatoare de şcoală întru ale balcanisticii.

III. — *Seminarul Central 1836—1936. Documentele întemeierii*, Bucureşti, 1938, VI + 418 p. (în colaborare).

— *Theodor Anastasie Cavalioti*, în RIR, I (1931), p. 383—402; *Vieţile sultanilor. Scriere inedită a lui Dionisie Fotino*, ibidem, IV (1935), 1—4, p. 175—214; *O istorie a turcilor în româneşte*, ibidem, V (1935—1936), 1—4, p. 393—399; *Esquisse sur les rapports entre la Roumanie et l'Epire*, în „Balcania", I (1938), p. 230—244; *Ilie Fotino. Contribuţii biografice. Precizări asupra operei istorice*, în RIR, IX (1939), p. 88—126; *Date noi despre viaţa şi opera lui Dionisie Fotino*, în „Balcania", VI (1943), p. 7—21; *Originile învăţămîntului superior în Ţara Românească*, în „Studii", XIV (1961), 5, p. 1139—1167; *O şcoală de limbă şi cultură slavonă la Tîrgovişte în timpul domniei lui Matei Basarab*, în „Romanoslavica", V (1962), p. 185—194; *La fondation de l'Académie grecque de Bucarest...*, în RESEE, IV (1966), 1—2, p. 115—146 şi 3—4, p. 413—436. **(D.M.)**

PAPADOPOL-CALIMACH, Alexandru I. — N. 1833 — m. 11 iunie 1898. Om politic, de mai multe ori ministru. Membru al Academiei Române (1876).

II. — Studii istorice documentate. O anume informaţie, ca şi maniera narativă de prezentare le conferă interes deopotrivă pentru istorici cît şi pentru literaţi. Notabile *Amintiri* (în manuscris la Academia R.S. România) din epoca lui Al. I. Cuza.

III. — *Dioscoride şi Lucius Apuleius (Botanica daco-getică)*, Bucureşti, 1879, 24 p.; *Despre Alexandru Mavrocordat Exaporitul şi despre activitatea sa politică şi literară*, Bucureşti, 1884, 14 p.; *Cuvînt depre expediţia lui Igor Sveatoslavici, principele Novgorodului Nordic contra Polovţilor sau Cumanilor*. Traducere şi note de..., Bucureşti, 1885, 20 p.; *Despre Gheorghe Ştefan Voivod, Domnul Moldovei (1653—1668)*, Bucureşti, 1886, 152 p.; *Generalul Pavel Kisseleff în Moldova şi Ţara Românească, 1829—1834. După documente ruseşti*, Bucureşti, 1887, 84 p.; *Notiţă istorică despre oraşul Botoşani*, Bucureşti, 1887, 58 p.; *Notiţă istorică despre Bîrlad*, Bîrlad, 1889, 114 p.; *Sofia Paleolog, nepoata împăratului Constantin XII Paleolog şi Domniţa Olena, fiica Domnului Moldovei, Ştefan cel Mare, 1472—1509*, Bucureşti, 1895, 157 p.;

— *Sloboziile în România. O carte domnească inedită din 1662*, Bucureşti, în CL, XVII (1884), p. 445—451; *Dunărea în literatură şi în tradiţiuni*, în AARMSI, s. II, t. VII (1886), p. 309—377. **(G.P.)**

PAPIU-ILARIAN, Alexandru I. — N. 27 septembrie 1827, sat Bezded, com. Gîrbău, jud. Sălaj — m. 23 octombrie 1877, Sibiu. Studii secundare la Tg. Mureş, Blaj, Cluj. Tribun al poporului, face parte din aripa radicală a revoluţiei române de la 1848—1849 din Transilvania, fiind unul din principalii conducători ai adunării de la Blaj din 3/15 mai 1848. Studii juridice la universităţile din Viena (1851—1852) şi Padova (1852—1854), unde obţine titlul de doctor în drept (1854). Profesor (1855—1858) la catedra de drept roman şi istorie universală a Facultăţii de drept din Iaşi. După Unire devine jurisconsult al Moldovei şi ministru de justiţie; colaborator apropiat al lui Al. I. Cuza. Membru fondator al Academiei Române (1867) şi întemeietor al Societăţii „Transilvania" din Bucureşti (1868).

II. — Jurist, istoric şi om politic; preocupat mai ales de istoria românilor din Transilvania. Principala operă a lui **Al. P.I.** este *Istoria românilor din Dacia superioară*, concepută în şase volume, din care a publicat doar două, iar din al treilea a rămas o schiţă. Vol. I este o înfăţişare a istoriei Transilvaniei de la daci pînă în 1848. Susţine teza „stîrpirii dacilor belicoşi" şi evidenţiază contactele sîngeroase dintre băşti-

naşi şi migratori, „războaiele cumplite“ ale voievozilor români cu ungurii, răscoalele ţărăneşti din sec. XV-XVI, înfierează regimul feudal şi constituţiile sale „compilate“ şi aprobate“. Vol. II este o amplă descriere a evenimentelor de la 1848, iar vol. III o schiţă a bătăliilor din Munţii Apuseni. În „Tezaur de monumente istorice pentru România“, **Al.P-I.** trece de la istoria provincială la istoria tuturor românilor, continuînd „Cronica“ lui Şincai şi „Magazinul istoric pentru Dacia“. Cele trei volume ale Tezaurului cuprind cronici, acte diplomatice, documente, scrieri istorice referitoare la toate provinciile româneşti din epoca medievală, adunate timp de 12 ani, din arhivele Austriei, Germaniei, Poloniei, Italiei. În lucrarea *Independenţa constituţională a Transilvaniei*, publicată în trei versiuni: franceză, germană şi italiană, îmbină studiul istoriei cu cel al dreptului, susţinînd de pe poziţiile dreptului internaţional public, necesitatea dezvoltării Transilvaniei ca provincie autonomă, pe baza autohtonismului instituţiilor sale politice.

III. — *Istoria românilor din Dacia Superioară*, t. I, II, Viena 1851—1852; t. I, 256 p.; t. II, CXXXVIII + 363 p.; t. III, XVII + 172 p.; *Tesaur de monumente istorice pentru România*, Bucureşti, vol. I, 1862, XV + 396 p.; vol. II, 1863, 401 p.; vol. III, 1864, 405 p.; *Viaţa, operele şi ideile lui George Şincai*, Bucureşti, 1869, 154 p.

IV. — I. Raţiu, *Viaţa şi activitatea lui Al. Papiu-Ilarian*, în „Unirea“, Blaj, 1902, nr. 43—52 şi 1903, nr. 1—6, 38—52; Şt. Pascu, *Introducere*, în Al. Papiu-Ilarian. *Istoria românilor din Dacia Superioară*. Schiţa tomului III, p. III—XVIII; V. Netea, *Alexandru Papiu-Ilarian şi locul său în dezvoltarea istoriografiei române*, în „Studii“, XVII (1964), 6, p. 1371—1389. **(C.V.)**

PASCU, Ştefan I. — N. 14 octombrie 1914, com. Apahida, jud. Cluj. Studii secundare şi superioare (1938) la Cluj. Membru al Şcolii române din Roma (1940—1942). Doctor în istorie (1942), doctor docent (1963). Asistent (1943), conferenţiar (1948—1962) şi profesor (din 1962) la catedra de istorie medie a României a Universităţii „Babeş-Bolyai“ din Cluj. Decan al Facultăţii de istorie şi filozofie (1962—1968) şi rector al Universităţii (1968—1976). Cercetător ştiinţific, director adjunct (1969—1973) şi director (din 1973) al Institutului de istorie din Cluj. Membru al Societăţii de ştiinţe istorice din România; membru al Academiei de ştiinţe sociale şi politice (1970); membru corespondent (din 1960), titular (din 1974) şi preşedinte al secţiei de ştiinţe istorice (din 1974) a Academiei R.S.R. Preşedinte al Comisiei internaţionale de demografie istorică (1975). Profesor universitar emerit, om de ştiinţă emerit. Premiul Academiei în 1947 şi 1956; premiul I al Ministerului Învăţămîntului în 1944 şi 1961. A participat ca raportor la numeroase congrese şi reuniuni internaţionale de specialitate.

II. — Istoric de prestigiu, cu o bogată şi variată activitate în domeniul istoriei medii şi moderne a patriei, precum şi în cel al editării izvoarelor. A preconizat şi îndrumat direcţii noi de cercetare, pentru perioada feudalismului timpuriu românesc, în domeniul mişcărilor sociale şi al vechilor instituţii. A studiat în profunzime fenomenele complexe ale vieţii social-economice din Transilvania în secolele XI-XVI, analizînd formele proprietăţii feudale, ca şi relaţiile de producţie în societatea medievală transilvăneană, cu rezultate noi şi deosebit de interesante. Varietatea şi ineditul izvoarelor folosite, analiza acestora i-au îngăduit să revizuiască în spirit critic aprecierile anterioare despre feudalismul timpuriu românesc şi să lămurească o serie de fenomene istorice eronat prezentate în trecut. Pe baza unor metode moderne de cercetare, a examinat amănunţit dezvoltarea demografică a Transilvaniei într-o perioadă în care nu exista documentaţie statistică. Operă caracterizată prin bogăţia de material documentar inedit, prin idei originale, prin generalizări cuprinzătoare.

III. — Colaborator la: *Istoria României*, vol. II şi membru în comitetul de redacţie; compendiul de *Istoria României*; *Din istoria Transilvaniei*; *Din istoria medie a României*; la colecţiile de documente interne, *Documente privind istoria României* şi *Documenta Romaniae Historica*; la *Bibliografia istorică a României*.

— *Petru Cercel şi Ţara Românească la sfîrşitul sec. al XVI-lea*, Sibiu, 1944, 313 p.; *Istoria Transilvaniei*, Blaj, 1944, 379 p.; *Contribuţii documentare la istoria românilor în sec. XIII-XIV*, Sibiu, 1944, 77 p.; *Răscoale ţărăneşti din Transilvania*, Cluj, 1947, 144 p.; *Meşteşugurile din Transilvania pînă în sec. XVI*, Bucureşti, 1956, 379 p.; *Crestomaţie pentru istoria statului şi dreptului*, vol. II-III, Bucureşti, 1961—1963, 871 şi 943 p. (în colaborare); *Bobîlna*, Bucureşti, ed. II, 1963, 110 p.; *Formarea naţiunii române*, Bucureşti, 1967, 55 p.; *Marea Adunare Naţională de la Alba Iulia*, Cluj, 1968, 510 p.; *Clujul medieval*, Bucureşti, 1969, 91 p. (în colaborare); *Voievodatul Transilvaniei*, vol. I, Cluj, 1971, 598 p.; *Avram Iancu. Un erou şi un martir*, Bucureşti, 1972, 256 p.; *Universitatea „Babeş-Bolyai“ din Cluj*, Cluj, 1972, 97 p.; *Mihai*

Viteazul. Unirea şi centralizarea ţărilor române, Bucureşti, 1973, 93 p. — *Mişcările ţărăneşti prilejuite de intrarea lui Mihai Viteazul în Transilvania*, în SMIM, I (1956), p. 125—135; *Rolul cnezilor din Transilvania în lupta antiotomană a lui Iancu de Hunedoara*, SCI, VIII (1957), 1—4, p. 25—67; *Urbariul satului Cetan din prima jumătate a secolului al XVIII-lea*, în AIIC, III (1960), p. 171—253 (în colaborare); *Periodizarea orînduirii feudale pe teritoriul ţării noastre*, în SUBB, 1962, 1, p. 7—32; *Les caractéristiques principales des révoltes paysannes de Transylvanie au Moyen Âge*, în RRH, III (1964), 1, p. 5—31; *Mişcări ţărăneşti în centrul şi sud-estul Europei din sec. al XV-lea pînă în sec. al XX-lea*, în AIIC, VIII (1965), p. 7—72; *Les sources et les recherches démographiques en Roumanie*, în „Les Congrès et Colloques de l'Université de Liège", vol. 33 (1965), p. 283—303; *La struttura della proprietà fondiaria nella Transilvania sul inizio del XX secolo*, în „Annali dell'Universita di Napoli", 1968, p. 1—30; *Researches of Habsbourg Empire in Romania*, în „Austrian History Yearbook", Houston, 1968, p. 367—401; *Cetatea Dăbîca*, în AMN, V (1968), p. 153—202 (în colaborare); *Demografie istorică*, în „Populaţie şi societate", Cluj, 1972, p. 11—74; *Legături şi trăsături de unitate ale revoluţiei de la 1848 în ţările române*, în AI, XIX (1973), 2, p. 61—73; *Începuturile Clujului medieval (sec. IX-XIII)*, în AIIAC, XVII (1974), p. 60—78.
IV. — *Sub semnul lui Clio. Omagiu acad. prof. Ştefan Pascu la 60 de ani de la naştere*, Cluj, 1974, 637 p. Bibliografia operei p. 17—56. **(D.M.)**

PATAKI, Iosif I. — 26 decembrie 1908, sat Iacobeni, com. Plăieşii de Jos, jud. Harghita. Studii universitare (1930) la Cluj. Doctor în istorie (1944). Profesor secundar (1930—1955); lector la Institutul de perfecţionare a cadrelor didactice (1955—1957). Conferenţiar la Facultatea de istorie a Universităţii Babeş-Bolyai din Cluj (din 1957). Cercetător la Institutul de istorie din Cluj (1949—1966).
II. — Studii privind: relaţiile regatului angevin cu Ţara Românească, lupta antifeudală a iobăgimii române şi maghiare din Transilvania, istoria politică a ţărilor române în prima jumătate a secolului al XVI-lea şi diferite aspecte economico-sociale ale dezvoltării Transilvaniei în secolele XVI-XVII.
III. — Colaborator la *Istoria României*, vol. II-III, Bucureşti, 1962—1964; *Clujul. Ghid istoric*, Cluj, 1957, 191 p. (în colaborare); *A csiki vashámor a XVII. század második felében* (Fierăria din Ciuc în a doua jumătate a sec. al XVII-lea). Miercurea Ciuc, 1971, 120 p.; *Domeniul Hunedoara la începutul secolului al XVI-lea*, Bucureşti, 1973, CXIV + 353 p.
— *Ceva despre relaţiile Ţării Româneşti cu Ungaria la sfîrşitul veacului al XIV-lea*, în SMIM, II (1957), p. 421—429; *A magyar és a román tudományos kapcsolatok történetéhez* (Contribuţii la istoria contactelor ştiinţifice maghiaro-române), în „Kelemen Lajos emlékkönyv", Cluj, 1957, p. 511—523); *Ar 1437-es felkelés kirobbanásának történetéhez* (Contribuţii la istoria izbucnirii răscoalei din 1437), în SUBB, 1958, 2, p. 55—66; *Husitské revoluthi knuti na uzemi Lidové Republiky Rumunské*, în „Mezinarodni ohlas husitstvi", Praga, 1958, p. 185—220 (în colaborare); *Der gemeinsame Kampf der Volksmassen Siebenbürgens gegen feudale Ausbeutung und fremde Unterdrückung (13.—19. Jh.)*, în FVLK, VII (1964), p. 39—77 (în colaborare); *Atitudinea lui Radu de la Afumaţi şi a lui Ioan Zápolya în ajunul luptei de la Mohács (1526)*, în SUBB, 1967, 2, p. 13—28; *Contribuţii la studiul agriculturii transilvănene 1570—1610*, în AMN, IV (1967), p. 163—185 şi VI (1969), p. 187—209 (în colaborare); *Exploatarea fierului în comitatul Hunedoara la începutul secolului al XVI-lea*, în SUBB, 1971, 1, p. 23—29. **(L.D.)**

PATIŢIA, Rubin I. — N. 21 august 1841, Cîmpeni — m. 13 iunie 1918, Alba Iulia. Studii secundare la Sibiu şi Beiuş, superioare — drept (1862—1866) la Sibiu. Practicant la Tabla regească din Tîrgu-Mureş (1866—67), vicenotar la Sedria orfanală şi asesor la tribunalul din Abrud (1867—1872). Consilier la magistratura oraşului Alba Iulia (1872—78) şi avocat în acelaşi oraş după 1878. Activează în conducerea Partidului naţional român din Transilvania, făcînd parte din delegaţia care duce la Viena în 1892 memorandumul românilor transilvăneni; judecat în procesul memorandiştilor de la Cluj (1894) şi condamnat la 14 luni închisoare.
II. — Preocupări istorice vizînd trecutul Munţilor Apuseni. Tratează originea, şi luptele moţilor în sec. XVII-XVIII îndeosebi răscoala lui Horea şi evenimentele din Munţii Apuseni de la 1848—49. Unele dintre lucrările sale au rămas în manuscris.
III. — *Munţii noştri. Ţara moţilor. Despre trecutul Munţilor Apuseni ai Transilvaniei. Date adunate din autori, manuscripte şi tradiţii de... Partea I. Din cele mai vechi vremuri pînă la 1785*, Orăştie, 1912, 177 p. **(N.E.)**

PAUL, Iuliu I. — N. 18 august 1930, sat Bocicău, com. Tarna Mare, jud. Satu-Mare

Studii superioare la Cluj (1953—1957). Şef al secţiei de arheologie şi istorie din Muzeul Brukenthal, Sibiu (din 1957).
II. — Arheolog. Studii privind epoca neolitică din sud-vestul Transilvaniei; importante contribuţii la periodizarea şi la precizarea conţinutului fazelor de evoluţie a culturii Petreşti. A descoperit două aspecte culturale neolitice necunoscute pînă la acea dată.
III. — *Aşezarea neolitică tîrzie de la „Poiana în Pisc“*, în „Materiale“, VII (1960), p. 107—118; *Sondajul arheologic de la Ocna Sibiului*, ibidem, VIII (1962), p. 193—202; *În legătură cu problema locuinţelor de suprafaţă cu platformă din aşezările culturilor Petreşti şi Cucuteni — Tripolie*, în SCIV, XVIII (1967), 1, p. 3—22; *Der Forschungsstand über die Petreşti—Kultur*, Konferenz über die Lengyel-Kultur, Nitra, 1967; *O nouă descoperire „scitică“ în Transilvania — cimitirul de înhumare de la Crăciunelul de Jos (jud. Alba)*, în „Apulum“, IX (1971), p. 93—100; *Neue Entdeckungen aus dem Paläolithikum in Siebenbürgen*, în FVLK, XVI (1973), 2 p. 21—25 **(E.C.)**

PAVEL, Teodor I. — N. 13 octombrie 1941, sat Husasău de Criş, com. Ineu, jud. Bihor. Studii liceale la Oradea, universitare (1964) la Cluj; specializare la München (1972—1973) şi cercetări de arhivă la Budapesta, Viena, München şi Bonn. Doctor în istorie (1974). Asistent (1964—1967) şi lector (1967—1974) la Institutul pedagogic din Oradea; lector la Facultatea de filologie şi istorie din Sibiu (din 1975). Colaborator la *Biographisches Lexikon zur Geschichte Südosteuropas*, editat de „Südosteuropaforschung der Universität München“.
II. — Preocupări ştiinţifice orientate precumpănitor spre istoria Transilvaniei în secolul al XIX-lea, în special probleme de istorie culturală şi mişcare naţională.
III. — *Din ideile economice şi sociale ale lui Ştefan Pop*, în „Lucrări ştiinţifice“ (Oradea), 1967, 1, p. 123—134; *Documentele conferinţei de constituire a Consiliului Naţional Român din Oradea şi Bihor*, ibidem, 1968, 2, p. 372—379; *Date privind legislaţia şcolară din anii absolutismului în Transilvania (1849—1860)*, ibidem, 1970, p. 234—245; *Activitatea „Astrei“ pentru dezvoltarea învăţămîntului românesc din Transilvania (1861—1918)*, în „Sargetia“, X (1973), p. 263—306; *Revoluţia de la 1848 din ţările române în corespondenţa către ziarul berlinez Vossische Zeitung*, în RdI, XXVII (1974), 3, p. 429—442. **(P.T.)**

PAVLESCU, Eugen I. — N. 4 februarie 1889, Iaşi. Studii secundare şi superioare (1912)— drept—la Iaşi. Licenţiat în ştiinţe diplomatice (1922) şi doctor în drept (1924) la Paris. Conferenţiar de economie politică şi cooperaţie la Universitatea din Chişinău (1929).
II. — Preocupări privind legislaţia şi vechimea cooperaţiei. Studii privind: istoria Transilvaniei în sec. XVII, prima istorie a breslelor din Moldova, istoria meşteşugurilor şi comerţului din sudul Transilvaniei.
III. — *Georges II Rákóczy, prince de Transylvanie (1648—1660). Essai sur sa politique extérieure*, Iaşi, 1924, 133 p.; *La participation de la Principauté de Transylvanie à la guerre de trente ans, devant l'opinion publique française de 1643—1645*, Iaşi, 1931, 47 p.; *Economia breslelor în Moldova*, Bucureşti, 1938, 638 p.; *Meşteşug şi negoţ la românii din sudul Transilvaniei (sec. XVII-XIX)*, Bucureşti, 1970, 574 p. **(N.S.)**

PĂCĂŢIAN, Teodor V. I. — N. 28 noiembrie 1852, sat Ususău, com. Dorgoş, jud. Arad — m. 11 februarie 1941, Cluj. Studii secundare la Lugoj şi Arad. Notar la Jadani (Timiş). Ziarist, înfiinţează foaia *Timişana* (Timişoara 1885); redactor şef la *Tribuna* (Sibiu); director al *Telegrafului român* (1900—1917). Colaborează la *Familia* (Oradea), *Amicul familiei* (Gherla) *Aurora română* (Cernăuţi), *Luminătorul* şi *Dreptatea* (Timişoara). Redactor al *Gazetei oficiale a Transilvaniei* în timpul Consiliului Dirigent. Preşedinte al secţiei istorice a „Astrei“ (1911—1941). Pseudonime: Brutus, Delacerna, Luca Drugă — naţionalist român şi corist la bas. Distins de Academia Română cu premiile „Adamachi“ (1904) şi „Aurel Cosma“ (1930).
II. — Publicist şi istoric a cărui activitate s-a concentrat spre afirmarea drepturilor naţionale ale românilor din Transilvania. Lucrarea sa de căpetenie „Cartea de aur...“ a constituit un bagaj documentar solid pentru generaţia care a pregătit unirea Transilvaniei cu vechea Românie. Comentariile „cumpănite“ (I. Lupaş), spiritul de obiectivitate de care a fost animată au contribuit la păstrarea nealterată a valorii sale documentare. Probitatea ştiinţifică şi amploarea ei i-au făcut pe unii istorici să-l compare cu George Bariţiu. Contribuţii notabile la întregirea istoriei Mitropoliei ortodoxe din Ardeal.
III. — *Cartea de aur sau luptele politice naţionale ale Românilor de sub coroana ungară*, I-VIII, 8 volume, Sibiu: I. *Înainte de redeşteptare. Anii redeşteptării 1848—49. Sub absolutism*, 1902, VII + 790 p.; II. *1860, 1861, 1862—63*, ediţia a II-a, 1904, 813 p.; III. *Dieta Ardealului. Redeschiderea Dietei. Senatul imperial. Metropolia din Sibiu. Dieta din Cluj*, 1905, IV + 864 p.; IV. *Dieta ungară din Pesta (1865—1868)*,

1906, IV + 864 p.; V. *Ciclul parlamentar din anii 1869—1872*, 1909, IV + 766 p.; VI. *Ciclul parlamentar 1872—1875, 1875—1878—1881*, 1910, VII + 918 p.; VII. *Ciclul parlamentar 1881—1884, 1884—1887, 1887—1892, 1892—1896*, 1913, VII + 799 p.; VIII. *Ciclul parlamentar 1896—1901, 1901—1905—1906, 1906—1910*, 1915, VII + 861 p.; *Istoriografi vechi. Istoriografi noi. Studiu critic în chestia vechei mitropolii române ortodoxe*, Sibiu, 1904, 174 p.

IV. — Lupaş I., *T.V. Păcăţian (1852—1941)*, Sibiu, 1941, 14 p. + 1 pl. **(G.P.)**

PĂCURARIU, Mircea I. — N. 30 iulie 1932, sat Ruşi, com. Bretea Română, jud. Hunedoara. Studii secundare la Deva, superioare — teologia la Sibiu (1952—1956). Doctor în istoria bisericii române (1968). Profesor la seminarul teologic de la mănăstirea Neamţ (1959—1961) şi la Institutul teologic din Sibiu — catedra de istoria bisericii române (din 1971).

II. — Istoric al bisericii româneşti. Studii despre legăturile bisericii ortodoxe din Transilvania cu Ţara Românească şi Moldova în secolele XVI-XVIII, activitatea unor personalităţi culturale din trecutul ţărilor române şi istoria învăţămîntului superior din Transilvania. Contribuţii privind istoria istoriografiei, precum şi unele probleme interesînd metodologia unor atare cercetări.

III. — Colaborator la *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815—1950*; *Legăturile Bisericii ortodoxe din Transilvania cu Ţara Românească şi Moldova în secolele XVI-XVIII*, Sibiu, 1968, 204 p.; *Istoria Bisericii ortodoxe române*, Sibiu, 1972, 388 p.

— *150 de ani de la înfiinţarea primei şcoli teologice ortodoxe din Ardeal*, în BOR, LXXIX (1961), 34, p. 339—375; *Legăturile ţărilor române cu Patriarhia Antiohiei*, în ST, XI (1964), 9—10, p. 593—621; *Ecoul Războiului de independenţă în „Telegraful Român"*, în MAr., XII (1967), nr. 8—9, p. 643—663; *Istoriografia Bisericii Române şi problemele ei actuale*, în BOR, LXXXIX (1971), 3—4, p. 355—368. **(P.T.)**

PĂLTĂNEA, Paul I. — N. 25 iunie 1924, Bucureşti. Studii secundare la Galaţi, superioare la Bucureşti. Doctor în istorie (1973). Muzeograf la Muzeul judeţean, apoi bibliotecar principal (din 1973) la Biblioteca „V.A. Urechia" din Galaţi. Membru al Societăţii de ştiinţe istorice.

II. — Studii de istorie regională, punînd în valoare documente şi informaţii inedite referitoare la ţinuturile româneşti de la Dunărea de Jos.

III. — *Cîteva date privind începuturile oraşului Galaţi*, în AIIAI, VI (1969), p. 141—150; *Comerţul Moldovei cu apusul Europei prin Galaţi în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea*, în „Danubius", IV (1970), p. 198—217; *Informaţii privind comerţul oraşului Galaţi în secolul al XVII-lea*, în AIIAI, IX (1972), p. 145—157; *Alexandru Ioan Cuza pîrcălab al ţinutului Covurlui*, în vol. „Cuza Vodă. In memoriam", Iaşi, 1973, p. 87—99; *Unele ştiri despre economia oraşului Galaţi din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea*, în CI, IV (1973), p. 161—174; *Fondul de carte „Daco-romanica" din secolele al XVI-lea şi al XVII-lea de la Biblioteca „V.A. Urechia"* din Galaţi, în vol. „Tîrgovişte, cetate a culturii româneşti", Bucureşti, 1974, p. 261—269. **(D.M.)**

PĂTRAŞCU, Corina I. — N. 9 ianuarie 1917, Botoşani. Studii secundare la Bucureşti, universitare la Bucureşti—Cernăuţi (1941). Asistentă la catedra de istoria artei a Universităţii din Bucureşti (1941—1952). Cercetător la Institutul de istorie „N. Iorga" (1952—1971).

II. — Studii de istorie economică ce se remarcă prin acurateţe, privind îndeosebi epoca regulamentară.

III. — *Biserica Batişte*, în „Analecta", IV (1947), p. 63—70; *Cu privire la poziţia unor puteri europene faţă de răscoala din 1907*, în „Studii" X (1957), 1, p. 7—34; *Uniformizarea măsurilor şi greutăţilor folosite în comerţul Ţării Româneşti, o acţiune de unificare a pieţii interne (1829—1840)*, ibidem, XXI (1968), 4, p. 667—683; *Comerţul intern al Ţării Româneşti cu vite şi carne între anii 1829—1859*, în SMIMod., IV (1973), p. 373—403 (în colaborare); *Comerţul intern cu sare din Ţara Românească în perioada regulamentară*, ibidem, p. 405—425. **(G.P.)**

PĂTRĂŞCANU, Lucreţiu I. — 4 noiembrie 1900, Bacău — m. 16/17 aprilie 1954. Studii secundare şi universitare — dreptul (1921) la Bucureşti. Doctor în ştiinţe juridice la Leipzig (1924). Întreaga lui viaţă a fost indisolubil legată de mişcarea revoluţionară şi muncitorească. Membru al Partidului socialist (1919) şi al Partidului Comunist Român de la înfiinţare (din 1921). Membru al C.C. al Tineretului socialist şi membru al C.C. al P.C.R. (1945—1948); secretar al Biroului juridic al „Ajutorului Roşu" şi membru în conducerea organizaţiei legale de masă, „Blocul Muncitoresc Ţărănesc", înfiinţată în 1925. Rol important în pregătirea Insurecţiei naţionale armate, antifasciste şi antiimperialiste din august 1944. Membru în Biroul Politic al C.C. al P.C.R. (1946—1948). Redactor al ziarului

„Deşteptarea", organ legal condus de P.C.R. Profesor titular al catedrei de economie politică la Facultatea de drept din Bucureşti (1946—1948). Pseudonime folosite în publicistica vremii: Andrei Moldoveanu, A.M., V.M., Ion C. Ion, R. Boldur, Victor Maliu etc.
II. — Jurist, filozof, sociolog, publicist şi om politic; militant comunist. Preocupări privind istoria modernă şi contemporană a României. Trăsătura pregnantă a întregii sale opere o constituie preocuparea continuă pentru cunoaşterea reală a realităţilor sociale, economice, politice şi culturale ale României moderne, pentru formularea unor concluzii cît mai veridice şi documentate cu privire la tactica şi strategia P.C.R. în vederea desăvîrşirii revoluţiei burghezo-democratice şi trecerii la revoluţia socialistă. A militat pentru valorificarea critică a tradiţiilor gîndirii progresiste româneşti. Apariţia şi dezvoltarea capitalismului în România, forţele revoluţionare, importanţa factorilor interni, evoluţia raporturilor de clasă, cauzele care au împiedicat pe parcursul mai multor decenii desăvîrşirea revoluţiei burghezo-democratice în România au reprezentat probleme de bază ale studiilor sale istoriografice. Unul din subiectele sale predilecte a fost analiza frămîntărilor sociale din ţara noastră, demonstrînd că masele sînt făuritoare ale istoriei. A arătat că toate marile evenimente din istoria modernă şi contemporană a României au la bază schimbări survenite în baza economică şi socială a societăţii româneşti, subliniind importanţa factorului intern în evoluţia istorică. Lucrările sale, bazate pe o informaţie bogată, pătrunse de un ascuţit simţ critic au o marcantă însemnătate în procesul de dezvoltare a istoriografiei marxiste în România.
III. — *Un veac de frămîntări sociale*, ed. a III-a, Bucureşti, 1969, VI + 359 p. (ed. I-a, 1945; ed. a II-a, 1947); *Sub trei dictaturi*, ed. a II-a, Bucureşti, 1970, 287 p. (ed. I-a 1944); *Texte social-politice (1921—1938)*, Bucureşti, 1975, 294 p.
IV. — Z. Ornea, *Lucreţiu Pătrăşcanu şi geneza României moderne*, în „Lupta de clasă" 1/1970, p. 51—62; Augustin Deac, *Lucreţiu Pătrăşcanu: Un veac de frămîntări sociale 1821—1907*, în AI, XVI (1970), 1, p. 21—35; Gh. I. Ioniţă, *Un eminent militant şi teoretician al Partidului nostru comunist*, în „Era socialistă", LV (1975), 21, p. 23—28.; Damian Hurezeanu, *Lucreţiu Pătrăşcanu şi fenomenul istoric românesc*, în RdI, XXVIII (1975), 10, p. 1479—1504. **(D.B.)**

PĂUNESCU, Alexandru I. — N. 3 martie 1931, com. Nana, jud. Ilfov. Studii secundare şi universitare la Bucureşti. Doctor în istorie (1970). Cercetător (1955—1967) şi cercetător ştiinţific principal (din 1967) la Institutul de arheologie, Bucureşti.
II. — Arheolog al epocii paleolitice. Săpături la: Ohaba Ponor, Bicaz, Ripiceni etc. Prin cercetările efectuate a contribuit la lămurirea unor probleme importante privind musterianul (de pe întinsul ţării, în special pentru Moldova), ca şi epipaleoliticul (din S-V, N-V şi E ţării).
III. — *Evoluţia uneltelor şi armelor de piatră cioplită descoperite pe teritoriul României*, Bucureşti, 1970, 359 p.
— *À propos du néolithique ancien de Drăghiceanu et quelques survivances tardenoisiennes*, în „Dacia", NS, VIII (1964), p. 297—305; *Cu privire la perioada de sfîrşit a epipaleoliticului în nord-vestul şi nord-estul României şi unele persistenţe ale lui în neoliticul vechi*, în „SCIV", XV (1964), 3, p. 321—336; *Sur la succession des habitats paléolithiques et postpaléolithiques de Ripiceni-Izvor*, în „Dacia", NS, IX (1965), p. 5—31; *Le paléolithique de Ceahlău*, ibidem, X (1966), p. 6—116 (în colaborare); *Epipaleoliticul de la Cuina Turcului-Dubova*, în SCIV, XXI (1970), 1, p. 3—29; *Unele consideraţii privind paleoliticul mijlociu din Dobrogea*, în „Pontica", V (1972), p. 11—27 (colaborare). **(E.C.)**

PÂRNUŢĂ, Gheorghe I. — N. 31 mai 1915, com. Rucăr, jud. Argeş. Studii secundare la Cîmpulung, universitare la Bucureşti. Doctor (1969). Cercetător ştiinţific principal la Institutul de ştiinţe pedagogice. Conferenţiar la Facultatea de limba şi literatura română. Membru al Societăţii de ştiinţe istorice şi al celei de ştiinţe filologice.
II. — Contribuţii originale în: istoria învăţămîntului şi istoria regională (zona Cîmpulung). Lucrările lui **G.P.** se bazează pe un bogat şi important material documentar, adesea inedit.
III. — *Gîndirea pedagogică a generaţiei de la 1848*, Bucureşti, 1968, 368 p. (în colaborare); *Istoria învăţămîntului şi gîndirea pedagogică din Ţara Românească (sec. XVII-XIX)*, Bucureşti, 1971, 352 p.; *Începuturile culturii şi învăţămîntului în judeţul Dîmboviţa*, Tîrgovişte, 1972, 282 p.; *Rucăr-monografie*, Bucureşti, 1972, 364 p.; *Gheorghe Lazăr. Contribuţia sa la dezvoltarea învăţămîntului*, Bucureşti, 1973, 216 p.; *Contribuţii la istoria învăţămîntului şi culturii din Teleorman*, vol. I, Bucureşti, 1973, 352 p. (în colaborare); *Învăţămîntul în Muscel (sec. XVIII-XIX)*, Bucureşti, 1974, 272 p. (în colaborare); *Cîmpulung-Muscel, străveche vatră de cultură a Ţării Româneşti*, Bucureşti, 1974, 60 p.
— *Figuri de dascăli revoluţionari la 1848*, în RA, III (1960), 2, p. 150—167; *Contri-*

buţii la istoria şcolii muscelene, în SAI, III (1961), p. 235—259; *Mărturii ale ştiinţei de carte la sate în secolele XVII-XVIII*, în RP, XII (1963), 7, p. 75—83; *Şcolile din oraşele Ţării Româneşti în secolele XVI-XVIII*, în „Contribuţii la istoria învăţămîntului românesc", Bucureşti, 1970, p. 115 148. **(D.M.)**

PÂRVAN, Vasile I. — N. 28 septembrie 1882, com. Huruieşti, jud. Bacău — m. 26 iunie 1927, Bucureşti. Studii secundare la Bereşti-Covurlui şi Bîrlad, universitare (1904) la Bucureşti; specializare şi documentare la Jena, Berlin şi Breslau (1905—1908). Doctor în filozofie al Universităţii din Breslau (1908). Funcţionar la secţia manuscrise a Bibliotecii Academiei Române (1903), profesor secundar (1904—1909). Profesor suplinitor (din 1909) şi titular (din 1913) al catedrei de istorie veche, epigrafie şi antichităţi greco-romane a Universităţii din Bucureşti. Director al Muzeului naţional de antichităţi (din 1910) şi al Şcolii române din Roma (din 1921). Unul dintre fondatorii Institutului de studii sud-est europene (1913). A iniţiat apariţia publicaţiilor *Ephemeris Dacoromana* (1923) şi *Diplomatarium italicum*. Delegat al Academiei Române şi membru fondator în Comitetul internaţional al ştiinţelor istorice — Geneva (1926). Membru corespondent (din 1911), titular (din 1913), vicepreşedinte (1921—1922) şi secretar general (1923—1927) al Academiei Române; membru al Comisiunii monumentelor istorice (din 1913); membru corespondent al Institutului arheologic german (din 1913), la „Pontifica Academia Romana di Archeologia" şi „Reale Società Romana di Storia Patria" (din 1924) şi membru al Academiei Lincei din Roma (din 1927).

II. — Arheolog, istoric al antichităţii şi filozof al istoriei. Prin erudiţia şi fecunda sa activitate, **V.P.** şi-a înscris numele în rîndul marilor oameni de ştiinţă şi cultură români de la începutul secolului nostru, impunîndu-se, deopotrivă, atît pe plan naţional cît şi internaţional. Este părintele şcolii arheologice româneşti, lui datorîndu-i-se nu numai primul plan de efectuare a unor cercetări arheologice organizate pe plan naţional, ci şi aplicarea lui în practică, prin executarea de săpături într-o serie de aşezări şi cetăţi din Dobrogea şi Muntenia. Dascăl desăvîrşit, **V.P.** şi-a format o echipă de elevi destoinici, care l-au ajutat la traducerea în viaţă a planului său de cercetare arheologică, precum şi la desăvîrşirea ulterioară a acestuia. În 1913 a descoperit ruinele cetăţii Histria, iar din 1914 a început campania de săpături pentru dezvelirea ei. Sub conducerea sau la iniţiativa sa s-au efectuat săpături în cetăţile de la Callatis şi Ulmetum, în complexul dacic din Munţii Orăştiei, precum şi în cadrul unor aşezări neolitice şi dacice din cîmpia Dunării. Preocupat îndeaproape de istoria geto-dacilor, **V.P.** a conceput şi realizat o operă monumentală. După cum o intitulează însuşi autorul, *Getica* este o protoistorie a Daciei în mileniul I î.e.n., în care se împletesc datele istorice cu cele arheologice. În realitate, o astfel de lucrare de mari proporţii reprezintă o istorie a populaţiei geto-dace sub aspectele politic, economic, cultural, artistic şi religios. Pentru prima dată sînt adunate la un loc şi interpretate istoric descoperirile arheologice şi numismatice din Dacia preromană. Cultura geto-dacilor este înfăţişată în toată complexitatea ei, cu caracteristici, izvoare şi influenţe. S-a preocupat şi de istoria şi arheologia romană din Dacia. Pe lîngă săpăturile organizate într-o serie de cetăţi romane, a adunat la un loc o seamă de descoperiri şi date istorice privind începuturile vieţii romane la gurile Dunării, Cetatea Tropaeum, zidul de apărare şi catacombele de la Tomis, Castrul de la Poiana, ştiri despre Dacia Malvensis etc. A sesizat primul fenomenul pătrunderii unor produse şi a influenţei greceşti antice la populaţia getică din valea Dunării. Tot lui îi datorăm o sinteză de mare valoare ştiinţifică asupra civilizaţiilor străvechi din regiunile carpato-danubiene şi unele consideraţii în legătură cu denumirea unor rîuri din Dacia. Contribuţii de mare însemnătate şi în domeniul epigrafiei. Prin concepţia sa istorică, expusă mai ales în *Idei şi forme istorice*, **V.P.** apare ca un istoric idealist, nereuşind să depăşească limitele politice şi ideologice ale vremii sale. Cu toate acestea, opera sa istorică prin informaţiile preţioase şi interpretarea lor rămîne o valoroasă contribuţie la patrimoniul ştiinţific naţional. Deschizător de drumuri şi în acelaşi timp şi un fecund şi mare realizator şi organizator, **V.P.** constituie un exemplu de dăruire totală pentru muncă, ştiinţă şi dragoste de patrie.

III. — *M. Aurelius Verus Caesar şi L. Aurelius Commodus, Studiu istoric*, Bucureşti, 1909, 239 p.; *Die Nationalität der Kaufleute im römischen Kaisereiche. Eine historisch-epigraphische Untersuchung*, Breslau, 1909, 132 p.; *Contribuţii epigrafice la istoria creştinismului daco-roman*, Bucureşti, 1911, 222 p.; *Idei şi forme istorice*, Bucureşti, 1920, 216 p.; *Histria*, VII, 1923, 123 p. (extras din AARMSI); *Memoriale*, Bucureşti, 1923, 227 p.; *Începuturile vieţii romane la gurile Dunării*, Bucureşti, 1923, 247 p.; *Getica*, Bucureşti, 1926, 851 p.; *Dacia. Civilizaţiile străvechi din regiunile carpato-danubiene*, Bucureşti, 1937; traducere de R. Vulpe, după manuscrisul

original francez, ed. a II-a, Bucureşti, 1957, 218 p.; ed. a III-a, 1958, 234 p. —*Salsovia*, în CL, XL (1906), p. 962—975; 1017 — 1040; *Cetatea Tropaeum. Consideraţii istorice*, în BCMI, IV (1911), 13, p. 1—125; *Cetatea Ulmetum*, în AARMSI, XXXIV (1911—1912), p. 497—608; XXXVI (1913—1914), p. 245—328. 330— 420; XXXVII (1914—1915), p. 265—304; *Ştiri nouă din Dacia Malvensis*, ibidem, XXXVI (1913—1914), p. 39—68; *Zidul cetăţii Tomis*, ibidem, XXXVII (1914—1915), p. 415—450; *Gerusia din Callatis*, ibidem, XXXIX (1916—1919), p. 51—90; *Gînduri despre lume şi viaţă la greco-romanii din Pontul Stîng*, în RI, VI (1920), 1—2, p. 15—49; *Consideraţii asupra unor nume de rîuri daco-scitice*, în AARMSI, 1 (1922—1923), p. 1—31; *La pénétration hellénique et hellénistique dans la vallé du Danube*, în BSHAR, X (1922—1923), p. 23—47; *Fouilles d'Histria. Inscriptions, troisième serie, 1923—1925*, în „Dacia", II (1925), p. 198—248.
IV. — *In memoriam Vasile Pârvan*, Bucureşti, 1934; Em. Condurachi, *Vasile Pârvan (1882—1927)*, în „Dacia", NS, I (1957), p. 9—40. **(C.P.)**

PENELEA, Georgeta I. — N. 1 iunie 1938, Bucureşti. Studii secundare şi universitare (1961) la Bucureşti. Doctor în istorie (1971). Cercetător ştiinţific (1961—1971) şi cercetător ştiinţific principal (din 1971) la Institutul de istorie „N. Iorga".
II. — Contribuţii marcante privind istoria economică a ţărilor române în a doua jumătate a secolului XVIII şi în prima jumătate a secolului XIX. Preocupări eficiente de bibliografie.
III. — *Les foires de la Valachie pendant la période 1774—1848*, Bucureşti, 1973, 190 p. — Colaborări la: *Gîndirea social-politică despre Unire (1859)*, culegere de texte, Bucureşti, 1966, 358 p.; *Bibliografia istorică a României. Secolul XIX*. II. Tom 1, Bucureşti, 1972, XXXVI + 516 p.; III. Tom 5, Bucureşti, 1974, 367 p.
— *Date privind legiuirea agrară a Moldovei din 1851*, în „Studii", XVII (1964), 5, p. 1077—1096; *Organizarea vamală a Ţării Româneşti în epoca regulamentară*, ibidem, XXI (1968), 3, p. 481—497; *Organizarea carantinelor în epoca regulamentară*, în SUBB, 1, 1969, p. 29—42; *Date noi despre mişcarea revoluţionară condusă de Tudor Vladimirescu. Refugiaţii în districtul Braşov*, în „Studii", XXIV (1971), 1, p. 53—61; *The 1837 pandemic South of the Danube and the problem of the quarantines*, în „Urbanization and Environment", Bucureşti, 1973, p. 47—59; *Le commerce extérieur de la Valachie (1829—1858)*, în „Cahiers internationaux d'histoire économique et sociale", Genève, 1973, p. 393—406; *Relaţiile economice dintre Ţara Românească şi Transilvania în epoca regulamentară (1829—1848)*, în SMIMod, IV (1973), p. 7—110; *Lista refugiaţilor din Ţara Românească în districtul Braşov în timpul mişcării conduse de Tudor Vladimirescu*, în „Cumidava", (1974), p. 307—353; *Însemnările din temniţa de la Seghedin ale dr. Ioan Raţiu*, în SMIMod, V (1975), p. 189—246. **(D.B.)**

PERETZ, Ioan I. — N. 1876 — m. 18 februarie 1935, Bucureşti. Studii universitare — drept la Bucureşti; specializare la Paris (1904). Profesor de istoria dreptului român la Universitatea din Bucureşti. Director al ziarului *Curierul*.
II. — Studii privind istoria vechiului drept românesc, ca şi influenţele străine (bizantină, sîrbească etc.) exercitate asupra acestuia.
III. — *Histoire de la vente en droit roumain*, Paris, 1904, 342 p.; *Ideia de drept şi lege în folklorul român*, Bucureşti, 1905, 21 p.; *Privilegiul masculinităţii în Pravilniceasca condică Ipsilant şi în Legiuirea Caragea*, Bucureşti, 1905, 69 p.; *Zaconicul lui Ştefan Duşan, ţarul Serbiei, 1349 şi 1354, comparat cu legiuirile bizantine, slave şi române*, Bucureşti, 1905, VII + 112 p.; *Curs de istoria dreptului român*, 2 vol., Bucureşti, 1915—1928: I = 664 p.; II = 440 p.; *Pravila lui Vasile Lupu şi izvoarele ei greceşti*, Iaşi, 1915, 21 p. (din „Arhiva", XXV (1914), p. 201—221); *Pravilele româneşti din sec. XVII*, Bucureşti, 1930, 47 p.; *Curs de istoria dreptului român*, ed. a II-a, 4 vol., Bucureşti, 1926—1931; *Precis de istoria dreptului român*, Bucureşti, 1931, 393 p. **(N.S.)**

PERIANU, I. Radu I. — N. 5 septembrie 1886, com. Ulmu, jud. Brăila — m. 25 ianuarie 1976, Bucureşti. Studii secundare la Brăila, superioare la Bucureşti. Arhivist (1911—1923), profesor secundar (1923—1946), inspector general în învăţămînt (1942—1944). Şef de lucrări la Institutul de istorie naţională şi secretar de redacţie la Revista istorică română.
II. — Studii de istorie regională, bazate pe o serioasă documentare, adesea inedită, referitoare mai ales la trecutul Brăilei.
III. — *Istoria şcoalelor din oraşul şi judeţul Brăila, 1832—1864*, Bucureşti, 1941, 221 p. — *Raiaua Brăilei, studiu istorico-geografic*, în „Anuarul de geografie şi antropologie", 1910—1911, p. 125—143; *Raiaua Turnu. Un plan topografic al raialei*, în RIR, XIII (1943), p. 52—60 + pl.; *Planul oraşului Brăila din 10 mai 1830*, în „În amintirea lui Constantin Giurescu", Bucureşti, 1944, p. 387—390 + pl.; *Raiaua Brăilei*, în RIR, XV (1946), p. 1—47 + 3 pl.;

O școală primară în județul Brăila la 1796, ibidem, XVI (1946), p. 282—284; *Un negustor brăilean prieten cu Matei Basarab*, ibidem, XVII (1947), p. 344—354. **(D.M.)**

PETCULESCU, Constantin I. — N. 10 mai 1939, București. Studii secundare și universitare la București. Cercetător științific (din 1964) la Institutul de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R.
II. Studii și articole privind crearea și activitatea organizațiilor revoluționare de tineret în România înainte și după 23 August 1944.
III. — *Crearea Uniunii Tineretului Comunist*, București, 1972, 320 p.; *File din istoria U.T.C.*, București, 1972, 415 p. (în colaborare); *Tineretul comunist în acțiune*, București, 1972, 496 p. (în colaborare).
Secțiunile de tineret de pe lîngă sindicatele unitare — importante pîrghii ale activității U.T.C., în ilegalitate, în „În slujba cercetării marxist-leniniste a istoriei P.C.R.", București, 1971, p. 255—266; *Uteciștii, ajutoare de nădejde ale partidului în lupta împotriva regimului burghezo-moșieresc*, în „Tînărul leninist", supliment decembrie 1972, p. 29—57. **(T.U.)**

PETOLESCU, Constantin I. — N. 20 februarie 1943, com. Izvorul Bîrzii, jud. Mehedinți. Studii secundare la Drobeta-Turnu Severin, superioare (1961—1966) la București. Profesor secundar (1966—1971). Muzeograf la Muzeul de istorie al R. S. România (din 1971).
II. — Istoric, specializat în problemele Daciei romane. Studii de epigrafie latină, religie și descoperiri monetare romane.
III. — *Cîteva tezaure monetare și evenimentele din cîmpia Munteniei la sfîrșitul sec. II e.n.*, în „Apulum", VII (1968), p. 451—459; *Note epigrafice*, în SCIV, XXII (1971), 1, p. 107—114 și XXV (1974), 4, p. 595—604; *Întinderea provinciei Dacia Inferior*, ibidem, XXII (1971), 3, p. 411—422; *Palmyreni sagitarii dans un nouveau diplome militaire de la Dacia Supérieure*, în „Latomus", XXXIV (1975), 4, p. 1020—1023. **(C.P.)**

PETRANU, Coriolan I. — N. 19 ianuarie 1893. Doctor în filozofie la Viena (1917). Conferențiar (1921—1922) și profesor (1922—1938) de istoria artei la Universitatea din Cluj; din 1938 la Academia Teologică din Cluj. Membru corespondent al Societății numismatice române (1922) și al Secției geografice-etnografice a Astrei (1921).
II. — Primul specialist de seamă în istoria arhitecturii românești din Transilvania. În studiile sale a subliniat originalitatea bisericilor de lemn românești.
III. — *Revendicările artistice ale Transilvaniei*, Arad, 1925, 210 p.; *Bisericile de lemn ale românilor ardeleni. Die Holzkirchen der Siebenbürger Rumänen*, Sibiu, 1934, 71 p.; *Noi cercetări și aprecieri asupra arhitecturii în lemn din Ardeal*, București, 1936, 48 p.; *L'art roumain en Transylvanie*, I, București, 1938, 96 p.; *Ars Transilvaniae. Études d'histoire de l'art transylvain. Studien zur Kunstgeschichte Siebenbürgens*, Sibiu, 1944, 523 p. **(N.S.)**

PETRE, Aurelian I. — N. 8 august 1925, București. Studii secundare și superioare (1952—1957) la București. Doctor în istorie (1975). Cercetător la Institutul de arheologie (1957—1960) și cercetător principal la Institutul de studii sud-est europene (din 1960).
II. — Arheolog, cu îndelungată activitate pe șantierele Histria și Beroe (Piatra-Frecăței). Contribuții la cunoașterea culturii romano-bizantine la Dunărea de Jos.
III. — *Săpăturile de la Piatra-Frecăței (Beroe)*, în „Materiale", VIII (1962), p. 565—589 și „Dacia", NS, VI (1962), p. 215—234; *Mărturii ale culturii Sîntana de Mureș în Scythia Minor*, ibidem, p. 235—255 și SCIV, XV (1964), 1, p. 59 80; *Quelques données archéologiques concernant la continuité de la population et de la culture romano-byzantines dans la Scythie Mineure aux VIe—VIIe s.d.n.è.*, în „Dacia", NS, VII (1963), p. 317—353; *Fibulele digitate de la Histria*, în SCIV, XVI (1965), 1, p. 67 96 și 2, p. 273—289. **(C.P.)**

PETRE, Zoe I. — N. 23 august 1940, București. Studii liceale și universitare (1957—1961) la București. Preparator (1961—1965), asistent (din 1965) la catedra de istorie universală veche și arheologie a Facultății de istorie București. Membru al Societății de studii clasice (1965) și la Association pour l'encouragement des études grécques, Paris (1969).
II. — Studii privind istoria Greciei antice, cu precădere în domeniul istoriei ideologiei și teoriei politice. Contribuții în domeniul interpretării gîndirii și mentalităților politice legate de istoria cetății.
III. — *Teoria sofistă a egalității naturale*, în SC, V (1963), p. 69—91: *Les sophistes et la question de l'esclavage*, în „Acta Antiqua Philippopolitana. Studia Historica et Philologica", Sofia, 1963, p. 75—79; *La pensée historique de Zosima*, în SC, VII (1965), p. 263—272; *Quelques problèmes concernant le développement de la pensée democratique à Athènes (510—460 an. n.è.)*, ibidem, XI (1969), p. 39—55; *Hippodamos de Milet et les problèmes de la cité démocratique*, ibidem, XII (1970), p. 33—38; *Thèmes dominants et attitudes politiques dans les „Sept contre Thèbes" d'Eschyle*, ibidem, XIII (1971), p. 15—28; *Le comportement tyranique*, în „Actes de la XII-e Confé-

rence internationale d'études classiques" „Eirene" (Cluj-Napoca, 1972), Bucureşti—Amsterdam, 1975, p. 563—570. **(Şt.Şt.)**

PETREANU, Nicolae I. — N. 4 noiembrie 1925, com. Vorona, jud. Botoşani. Studii secundare la Botoşani, universitare la Bucureşti. Doctor în istorie (1960). Asistent (1951—1953), lector (1953—1960), conferenţiar (1960—1969), profesor (din 1969) şi decan al Facultăţii de istorie (1966—1970) la Academia „Ştefan Gheorghiu". Membru în colegiul de redacţie al revistei „Anale de istorie".
II. — Contribuţii importante la studierea mişcării revoluţionare şi a istoriei P.C.R., precum şi în urmărirea unor aspecte ale vieţii politice a ţării în perioada interbelică. Preocupări privind particularităţile desfăşurării revoluţiei populare în ţara noastră. A participat la o serie de reuniuni interne şi internaţionale pe probleme privind mişcarea muncitorească revoluţionară şi lupta antifascistă a popoarelor în deceniile patru şi cinci.
III. — *I.C. Frimu*, Bucureşti, 1969, 304 p. (coautor); *Republica în conştiinţa poporului român*, Bucureşti, 1972, 256 p.; *Mişcarea muncitorească şi legislaţia muncii în România, 1864—1944*, Bucureşti, 1972, 324 p. (coautor); *Pentru republică în România*, Bucureşti, 1972, 335 p. (coautor).
— *Sindicatele unitare şi rolul lor în lupta P.C.R. pentru apărarea intereselor celor ce muncesc şi refacerea unităţii mişcării sindicale (1923—1929)*, în AI, IX (1963), 3, p. 73—92; *Consiliile naţionale române şi rolul lor în pregătirea şi înfăptuirea unirii Transilvaniei cu România*, ibidem, XIV (1968), 6, p. 22—31 (în colaborare); *Activitatea politico-ideologică desfăşurată de către P.C.R. în anii 1921—1931 pentru determinarea stadiului de dezvoltare a ţării şi stabilirea etapei revoluţionare în care se afla România*, SM Suceava, II (1971), p. 81—96; *Partidul Comunist Român în viaţa politică a României în anii 1921—1933. Momente şi semnificaţii*, în AI, XVIII (1972), 4, p. 70—93. **(I.C.)**

PETRESCU, Ileana I. —N. 26 octombrie 1928, Craiova. Studii secundare la Craiova, universitare (1952) la Bucureşti. Doctor în istorie (1975). Arhivist principal la Arhivele statului Craiova, apoi cercetător ştiinţific principal la Centrul de ştiinţe sociale Craiova. Membră a Societăţii de ştiinţe istorice.
II. — Contribuţii la aprofundarea cunoaşterii izvoarelor documentare privind relaţiile agrare din Oltenia (1800—1920) şi revoluţia de la 1848. Studii de istorie socială în epoca modernă întemeiate pe materiale inedite.
III. — *Problema ţărănească în Oltenia în secolul al XIX-lea, Documente*, Bucureşti, 1967, 607 p. (în colaborare); *Documente privind revoluţia de la 1848 în Oltenia*, Bucureşti, 1969, LXXII + 314 p.; *Documente privind problema ţărănească în primele două decenii ale secolului al XX-lea*, Craiova, I (1900—1910), 1969, XII + 476 p.; II (1911—1920), 1970, XIV + 567 p. (în colaborare); *Anul revoluţionar 1848 în Oltenia*, Craiova, 1973, X + 166 p. (în colaborare).
— *Sprijinirea revoluţiei de la 1848 de masele populare din judeţul Dolj*, în RA, VII (1964), 2, p. 129—154; *Consideraţii asupra activităţii lui Ioan Solomon*, în „Historica", II (1971), p. 153—172. **(G.P.)**

PETRESCU-DÎMBOVIŢA, Mircea I. — N. 21 mai 1915, Galaţi. Studii secundare la Galaţi, universitare (1933—1937) la Bucureşti. Doctor în litere şi filozofie (1947); doctor docent (1964). Arheolog asistent la Muzeul naţional de antichităţi (1943—1948); asistent la catedra de preistorie a Universităţii Bucureşti (1947). Conferenţiar (din 1949), profesor titular (din 1956) şi decan (1975—1976) la Facultatea de istorie a Universităţii „Al. I. Cuza". Director al Institutului de istorie şi arheologie „A.D. Xenopol" din Iaşi (din 1967). Redactor principal al revistelor *Anuarul Institutului de istorie şi arheologie „A. D. Xenopol"* şi *Arheologia Moldovei*. Membru al Academiei de ştiinţe sociale şi politice a R.S.R. (din 1970). Membru în biroul Societăţii de ştiinţe istorice, în Comitetul naţional al istoricilor din România, al Asociaţiei internaţionale de studii sud-est europene, al Consiliului permanent al Uniunii internaţionale de ştiinţe pre şi protoistorice (din 1964) şi al Institutului italian de pre şi protoistorie din Florenţa (din 1964). Laureat al Premiului de Stat cl. a II-a (1954). Participant la congrese internaţionale de specialitate.
II. — Arheolog. Contribuţii importante în domeniul istoriei orînduirii comunei primitive, epocile: neolitic, bronz şi Hallstatt, şi în problemele feudalismului timpuriu (sec. VII-X). A organizat Muzeul de arheologie din Iaşi. Activitate meritorie în pregătirea unor specialişti în arheologie.
III. — *Aşezări din Moldova din paleolitic pînă în sec. al XVIII-lea*, Bucureşti, 1970, 662 p. (în colaborare).
— *Cetăţuia de la Stoicani*, în MCA, I (1953), p. 13—153; *Cimitirul hallstattian de la Stoicani*, ibidem, p. 157—211; *Contribuţii la problemele sfîrşitului epocii bronzului şi începutului epocii fierului în Moldova*, în SCIV, IV (1953), 3—4, p. 443—486; *Hauptergebnisse der archäologischen Ausgrabungen in neolitischen bemaltkeramischen Ansiedlungen von Truşeşti (Moldau)*, în „Prähistorische Zeitschrift", Berlin, 1—2 (1963),

p. 172—186; *L'évolution de la civilisation de Cucuteni à la lumière des nouvelles fouilles archéologiques de Cucuteni—Băiceni*, în „Rivista di scienze preistoriche", Firenze, XX (1965), p. 157—181; *Considérations sur le problème des périodes de la culture matérielle en Moldavie du VIe au Xe siècle*, în RRH, VI (1967), 2, p. 181—200; *Le trésor de Băiceni*, în „Dacia", NS, XIX (1975), p. 105—123 (în colaborare). **(E.C.)**

PETRI, Hans I. — N. 5 martie 1880, Küstrin (azi Kostrzyn — R.P. Polonă) — m. 1974. Studii teologice în Germania. Preot evanghelic la Turnu-Severin (din 1909), Bucureşti (din 1918). Din 1951 la Leonberg (R. F. Germania).
II. — Contribuţii la istoria germanilor din Principatele dunărene şi la mersul Reformei în Moldova. Studii bazate pe cercetări în arhivele prusiene şi suedeze.
III. — *Relaţiunile lui Jak. Basilikus Heraclides cu capii reformaţiunii atît în Germania cît şi în Polonia precum şi propria sa activitate reformatoare în Principatul Moldovei*, Bucureşti, 1927, 62 p.; *Beiträge zur Geschichte evangelischer Gemeinden in Altrumänien*, I-II, Sibiu, 1929, 1931, 62 + 102 p.; *Evangelische Diasporapfarrer in Rumänien im 19. Jh.*, Berlin, f.a., 122 p.; *Geschichte der evangelischen Gemeinde zu Bukarest*, Leipzig, 1939, VIII + 182 p.; *Geschichte der deutschen Siedlungen in der Dobrudscha*, München, 1956, 112 p., 1 h., 6 pl.
— *Vorbemerkungen zu einer Geschichte der Reformation und Gegenreformation in den Donaufürstentümern*, în SOF, II (1937), p. 17—35. **(A.A.)**

PETRIC, A. Aron I. — N. 2 septembrie 1915, sat Sohodol — com. Bran, jud. Braşov. Studii secundare la Braşov, universitare (1934—1938) la Bucureşti. Doctor în istorie (1969). Profesor secundar (1941—1949). Lector (1949—1963), conferenţiar (1963—1969) şi profesor (din 1969) la Facultatea de istorie, Bucureşti. Prorector al Academiei „Ştefan Gheorghiu" (1965—1971); decan al Facultăţii de istorie Bucureşti (1971—1975); director adjunct la Institutul de istorie „N. Iorga" (din 1975). Membru în colegiul de redacţie al publicaţiilor *Anale de istorie*, *Revista de istorie*, *Studii şi articole de istorie*. Membru corespondent al Academiei de ştiinţe sociale şi politice a R.S. România (din 1970). Premiul Academiei (1968).
II. — Specialist în istoria contemporană a României şi în istoria P.C.R. Contribuţii îndeosebi în studierea perioadei crizei economice (1929—1933) şi în cercetarea revoluţiei populare din România. Cunoscător al problemelor de metodologie a istoriei, a participat la elaborarea unor manuale, metodici, cursuri de istorie pentru învăţămîntul mediu şi universitar. Participant şi raportor la congrese, conferinţe şi simpozioane internaţionale pe probleme de istorie contemporană.
III. — *Metodica predării istoriei*. Curs universitar, 1962, 208 p. (coautor); *Formarea statului naţional român. Lupta poporului român pentru independenţa naţională*, Bucureşti, 1965, 92 p. (în colaborare); *Istoria contemporană a României, 1922—1933*, curs universitar, 1970, 240 p.; *L'instauration et le consolidation du régime démocratique populaire en Roumanie*, Bucureşti, 1964, 138 p. (în colaborare); *Frontul unic muncitoresc în România*, Bucureşti, 1971, 184 p. (în colaborare); *Unificarea mişcării muncitoreşti din România*, Bucureşti, 1968, 221 p. (în colaborare); *Pentru republică în România*, Bucureşti, 1972, 335 p. (coordonator şi coautor); *Istoria României. Compendiu*, Bucureşti, 1974, 558 p. (coautor).
— *Din politica antipopulară şi antinaţională de conversiune a datoriilor agricole*, în AUB, IX (1960), 16, p. 167—178; *Criza dinastică (1927—1930)*, în AI, XIV (1968), 2—3, p. 186—200; *Dictatul de la Viena din august 1940 şi lupta pentru anularea lui*, în „Unitate şi continuitate în istoria poporului român", Bucureşti, 1968, p. 429—461 (în colaborare); *Istorija veza madjarskog i slovaskog i rumunskog naroda sa narodima Jugoslavije*, în „Pokrajinski zavod za izdavanje udzbenika", Novi Sad, 1968, p. 147—204 (în colaborare); *Trăsăturile generale ale regimului politic din România în primul deceniu interbelic (1918—1926)*, în „Cumidava", II (1968), p. 311—332, III (1969), p. 329 — 346 şi V (1971), p. 295—325; *6 martie — eveniment memorabil în istoria poporului român*, în AI, XVI (1970), 1, p. 3—20; *Problema unităţii politice, ideologice şi organizatorice a clasei muncitoare*, în „Conferinţa naţională a Partidului Comunist Român, octombrie 1945", Bucureşti, 1970, p. 76—81; *Octavian Goga, gînditor şi om politic*, în „Lupta de clasă", nr. 11/971, p. 100—105; *Cu privire la periodizarea fascismului în România*, în „Împotriva fascismului", 1971, p. 44—52; *Ideea de unitate naţională statală în existenţa poporului român*, în AI, XIX (1973), 5, p. 3—23 (în colaborare); *Experienţa făuririi unităţii de acţiune a mişcării muncitoreşti din România*, ibidem, XX (1974), 2, p. 24—38. **(T.U.)**

PETRIŞOR, Vasile I. — N. 20 martie 1931, Calafat. Studii secundare la Calafat, universitare la Bucureşti. Doctor în istorie (1971). Cercetător (1956—1972; din 1974) la Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R.; redactor, secretar de redacţie şi redactor-şef adjunct (1973—1974) la revista *Anale de istorie*.

II. — Contribuţii cu privire la începuturile de organizare profesională şi politică a proletariatului şi la mişcarea socialistă din România înaintea creării P.C.R. A colaborat la elaborarea unor culegeri tematice privind mişcarea revoluţionară şi democratică din România în perioada interbelică.
III. — *Crearea şi activitatea sindicatelor din România în anii 1905—1906*, în AI, VIII (1962), 1, p. 76—102 (în colaborare); *Lupta clasei muncitoare din România împotriva corporaţiilor (1902—1908)*, ibidem, 5, p. 117—147 (în colaborare); *Coordonate caracteristice ale evoluţiei procesului de organizare profesională a clasei muncitoare din România*, ibidem, XVII (1971), 6, p. 99—116; *Evoluţia şi trăsăturile mişcării greviste din România pînă la sfîrşitul secolului al XIX-lea*, ibidem, XIX (1973), 1, p. 120—137; *Noi contribuţii la crearea şi semnificaţia primelor organizaţii profesionale muncitoreşti din România (1846—1872)*, ibidem, 6, p. 48—63. **(T.G.)**

PHILIPPI-DEPNER, Maja **I.** — N. 12 februarie 1914, Braşov. Studii secundare la Braşov şi Sibiu, superioare (istorie, filologie germană, istoria artei şi filozofie) la Kiel, Freiburg, Göttingen şi Hamburg (1932—1937); doctoratul la Hamburg (1937). Profesoară de istorie la Braşov (1941—1974). Distinsă cu titlul de „profesor emerit“ (1971). Membră a Societăţii de ştiinţe istorice.
II. — Pornind de la teza ei de doctorat — care rămîne una din cele mai serioase şi încă nedepăşite analize a politicii externe a Transilvaniei din secolul al XVII-lea, **M.P.D.** s-a specializat în cercetarea trecutului oraşului natal în context cu istoria transilvană şi sud-est europeană.
III. — *Das Fürstentum Siebenbürgen im Kampf gegen Habsburg. Untersuchungen über die Politik Siebenbürgens während des 30— jährigen Krieges*, Stuttgart, 1938, XV + 331 p. (cu titlul uşor modificat editat şi la Hamburg).
— *Contribuţie la cunoaşterea răscoalei braşovenilor din 1688*, în SAI, VII (1965), p. 69—90; *Un nou document despre răscoala braşovenilor din 1688*, în „Cumidava“, III (1969), p. 179—190; *Betrachtungen zum Bürgeraufstand von 1688 in Braşov (Kronstadt). Verbindungen der Aufständischen zu Şerban Cantacuzino*, în FVLK, XV (1972), 2, p. 75—87. **(A.A.)**

PHILIPPIDE, Alexandru **I.** — N. 1 mai 1859, Bîrlad — m. 11 august 1933, Iaşi. Studii liceale la Bîrlad, universitare la Iaşi (1877—1881); specializare la Halle (1888—1890). Custode al Bibliotecii centrale (1881—1884). Profesor la Liceul naţional din Iaşi (1884—1888). Profesor la Universitatea din Iaşi (1892). Membru corespondent (din 1898) şi titular (din 1900) al Academiei Române.
II. — Întemeietor al Şcolii lingvistice de la Iaşi. A lăsat o masivă lucrare despre originea poporului şi a limbii române, în care a strîns cu grijă ştirile din izvoare. Susţine intensificarea procesului de reromanizare, începînd din secolul al VII-lea, a teritoriilor de la nord de Dunăre prin valuri de romanici veniţi din sudul Dunării.
III. — *Încercări asupra stărei sociale a poporului român în trecut*, Iaşi, 1884, 71 p.; *Originea românilor*, 2 vol., Iaşi, 1923 1927, I, 889 p.; II, 829 p. **(Şt.Şt.)**

PIPPIDI, Andrei-Nicolae **I.** — N. 12 martie 1948, Bucureşti. Studii secundare şi universitare (1966—1970) la Bucureşti. Cercetător la Institutul de studii sud-est europene (din 1970).
II. — Activitate susţinută definită prin strădiunţa explorării arhivelor străine (Anglia, Elveţia, Franţa etc.) şi cuprinderea într-un vast orizont de istorie europeană a celor mai variate aspecte ale societăţii româneşti în evul mediu şi la începutul epocii moderne. Considerînd — în spiritul concepţiei lui N. Iorga — că istoria are a se interesa de orice mărturie de viaţă umană, **A.P.** cultivă deopotrivă relevarea amănuntului şi analiza marilor evenimente, aducînd în ambele cazuri, o cultură istorică de mare întindere şi o aleasă formă.
III. — *Contribuţii la studiul legilor războiului în evul mediu*, Bucureşti, 1974, 358 p. — *Un cronicar întîrziat: Manolachi Drăghici*, în „Studii“, XX (1967), p. 99—121; *Nicolas Soutzo (1798—1871) et la faillite du régime phanariote dans les Principautés Roumaines*, în RESEE, VI (1968), p. 313—338; *N. Iorga, historien de l'Orient latin*, în „Nicolas Iorga, l'homme et l'oeuvre“, Bucureşti, 1972, p. 157 174; *Politică şi istorie în proclamaţia lui Dimitrie Cantemir din 1711*, în „Studii“, XXVI (1973), p. 923—947; *Jean Caradja et ses amis de Genève*, în „Symposium l'époque phanariote“, Thessaloniki, 1974, p. 187—208; *Noi informaţii cu privire la lupta de la Şelimbăr*, RdI, XXVIII (1975), 4, p. 553—574; *Au sujet de la situation politique internationale des peuples du sud-est de l'Europe à la fin du XVI*[e] *siècle et au début du XVII*[e] *siècle*, în „East-European Quarterly“, X (1975), p. 114—125. **(F.C.)**

PIPPIDI, Dionisie M. **I.** — N. 20 decembrie 1905, Craiova. Studii universitare drept (1927) şi litere (1928) la Bucureşti; specializare la École pratique des Hautes Études din Paris (1929—1931) şi la Şcoala română din Roma (1931—1933). Doctor în istorie (1932). Asistent la Universitatea din Iaşi

(1933—1937); conferenţiar (1937—1945) şi profesor (1945—1948) de literatură şi cultură greacă la Facultatea de litere — Bucureşti. Consilier ştiinţific la Institutul de istorie universală (1943—1948). Profesor de istorie universală veche la Facultatea de istorie a Universităţii Bucureşti (din 1948). Şeful secţiei de epigrafie şi numismatică şi, din 1971, director al Institutului de arheologie. Redactor responsabil al revistelor *Dacia* şi *Studii clasice*. Membru corespondent al Academiei R.S.R. (din 1963) şi membru al Academiei de ştiinţe sociale şi politice (din 1970). Preşedinte al Federaţiei internaţionale a asociaţiilor de studii clasice (1975). Membru al Institutului arheologic din Berlin (1964); doctor Honoris causa al Universităţii din Lyon (1965); membru corespondent la Académie des Inscriptions et Belles Lettres — Franţa (1968).

II. — Epigrafist, arheolog şi istoric al antichităţii. Profund cunoscător al antichităţii greco-romane, **D.M.P.** a adus contribuţii remarcabile atît în domeniul literaturii şi religiei antice cît mai ales în cel al istoriei şi epigrafiei clasice greco-romane. Un loc de seamă în munca sa de cercetare îl ocupă preocupările de epigrafie greacă privind istoria coloniilor greceşti din Dobrogea: Histria, Callatis şi Tomis. Din rîndul acestora se desprind studiile sale epigrafice privind istoria oraşului Histria: organizarea internă, raporturile cu populaţia autohtonă traco-getică, teritoriul rural al oraşului, „a doua întemeiere a Histriei", istoria cultelor şi organizarea politică, economică şi militară a coloniei. Autorul primei sinteze a istoriei celor trei oraşe greceşti din Dobrogea şi a raporturilor acestora cu geţii, apărută în vol. I al *Istoriei României* şi în vol. I *Din istoria Dobrogei*. O menţiune aparte merită studiile asupra decretelor referitoare la regii locali Rhemaxos şi Zalmodegikos. A cercetat importantul complex arheologic al „zonei sacre" a oraşului Histria. Dascăl de prestigiu, a contribuit la formarea a numeroşi istorici.

III. — Colaborator la: *Istoria României*, Bucureşti, vol. I, 1960; *Contribuţii la istoria veche a României*, Bucureşti, 1958, ed. a II-a, 1967, 546 p.; *Din istoria Dobrogei*, Bucureşti, 1965, 324 p. (în colaborare); *Studii de istorie a religiilor antice*, Bucureşti, 1969, 320 p.; *Scythica Minora*, Bucureşti—Amsterdam, 1975, 314 p.

— *Tacite et Tibère*, în ED, VIII (1938), p. 233—297; *Histria şi Callatis în sec. III—II î.e.n.*, în SCIV, III (1952), 3—4, p. 487—512, *Sectorul templului grec*, în „Histria", I (1954), p. 231—278; *Monumente epigrafice inedite*, ibidem, p. 473—564; *Ştiri despre organizarea internă a cetăţii Histria în perioada autonomiei*, în SCIV, V (1954), 3—4, p. 431—447; *Hotărnicia lui Laberius Maximus*, ibidem, VII (1956), 1—2, p. 137—158; *Le temple du Théos Megas à Istros*, în „Bulletin de correspondence héllenique", LXXXII (1959), 2, p. 455—465 (în colaborare); *Ştiri noi despre legăturile Histriei cu geţii în epoca elenistică*, în SCIV, XI (1960), 1, p. 39—54; *Istros et les gètes au III-ème siècle av.n.è.*, în SC, III (1961), p. 53—66; *Histria şi geţii în sec. II î.e.n. Observaţii asupra decretului în cinstea lui Agathocles, fiul lui Antiphilos*, ibidem, V (1963), p. 137—164; *Les colonies grecques de Scythie Mineure à l'époque héllenistique*, în „Balkan Studies", VI (1965), 1, p. 99—118; *Sur un décret des thiasites de Callatis*, în SC, VIII (1966), p. 87—96; *A doua întemeiere a Histriei în lumina unui document inedit*, ibidem, IX (1967), p. 153—166; *În jurul papirilor de la Derveni şi Callatis*, în „Studii clasice", IX (1967), p. 203—210; *În jurul datei tratatului Roma—Callatis*, ibidem, XV (1973), p. 57—67. **(C.P.)**

PLATON, Gheorghe I. **I.** — N. 26 februarie 1926, Buhuşi, studii secundare la Piatra Neamţ, superioare la Iaşi. Doctor în istorie. Preparator, asistent, lector, conferenţiar şi apoi profesor la Universitatea din Iaşi. Membru al Societăţii de ştiinţe istorice.

II. — Preocupări asidue şi eficiente îndreptate spre problemele istoriei Moldovei în prima jumătate şi mijlocul secolului XIX. Studii importante consacrate aspectelor diverse ale crizei sistemului feudal, mişcărilor sociale şi politice, împrejurărilor revoluţionare din 1848 şi frămîntărilor premergătoare Unirii Principatelor.

III. — *Domeniul feudal din Moldova în preajma revoluţiei de la 1848*, Iaşi, 1973, 226 p.; *Lupta românilor pentru unitate naţională (1855—1859). Ecouri în presa europeană*, Iaşi, 1974, 346 p.

— *Comisiile de revizie din Moldova şi activitatea lor în anii 1830 şi 1831*, în SMIMod, I (1957), p. 25—65; *Frămîntări ţărăneşti în Moldova în preajma Unirii*, în „Studii privind Unirea Principatelor", Bucureşti, 1960, p. 297—336 + 4 tab.; *Situaţia maselor populare din Moldova în preajma şi în timpul anului revoluţionar 1848*, în ASUC, XII (1966), p. 37—62; XIII (1967), p. 49—80; *Populaţia oraşului moldovenesc la mijlocul secolului al XIX-lea*, în „Carpica", III (1970), p. 5—32 + XIII tabele anexe; *Populaţia oraşului Iaşi de la jumătatea secolului al XVIII-lea pînă la 1859*, în „Populaţie şi societate. Studii de demografie istorică", vol. I, Cluj, 1972, p. 259—343; *Ecoul internaţional al Unirii Principatelor Române*, în „Cuza Vodă. In memoriam", Iaşi, 1973, p. 147—234; *Masele în revoluţia română de la 1848*, în „ Revoluţia de la 1848

în ţările române", Bucureşti, 1974, p. 97—130; *Rădăcinile istorice ale revoluţiei române de la 1848*, în AIIAI, XI (1974), p. 37—62; *Afirmarea suveranităţii României în preajma războiului din 1877—1878. Mărturii din arhivele diplomatice ale Belgiei*, în SMIMod, V (1975), p. 137—188. **(D.B.)**

PLEŞIA, Dan I. — N. 27 decembrie 1912 Craiova. Studii secundare la Craiova şi Paris, universitare — drept (1934) la Bucureşti. Membru fondator al Comisiei de heraldică, genealogie şi sigilografie.
II. — Cercetător al istoriei medievale româneşti, orientat îndeosebi spre problemele genealogice. Contribuţii apreciabile privind genealogia domnilor şi dregătorilor Ţării Româneşti în evul mediu, remarcîndu-se îndeosebi studiile privind pe Neagoe Basarab şi Mihai Viteazul, familia şi dregătorii lor.
III. — *Neagoe Basarab: originea, familia şi o scurtă privire asupra politicii Ţării Româneşti la începutul veacului al XVI-lea*, în „Valachica", 1969, p. 45—59 şi în SV, 1970, p. 113—141; *Mănăstirea Dealu. Necropola domnească şi ceva despre frămîntările interne din Ţara Românească în veacul al XVI-lea*, în AV, 1972, p. 141—153; *Mihai Viteazul, urmaş al împăraţilor bizantini*, în „Scripta Valachica", 1973, p. 131—161 (în colaborare); *Un épisode inconnu des campagnes du voïévode Dan II, prince de Valachie*, în RRH, XIII (1974), 3, p. 545—557. **(D.B.)**

PODEA, Ioan I. —N. 1884, sat Săcădate, com. Avrig, jud. Sibiu — m. 1968, Braşov. Studii la gimnaziul de stat şi seminarul teologic-pedagogic din Sibiu. Între 1909 şi 1921 a activat în S.U.A., unde a editat revista *Semănătorul*, pe care a continuat-o la Braşov (1921—1924). Director al Arhivelor statului din Braşov, iar după 23 August 1944 redactor-şef al ziarului *Drum nou*. Director al Muzeului judeţean Braşov (1950—1962).
II. — Preocupări de istorie locală. Contribuţii la reorganizarea vieţii muzeistice braşovene.
III. — *Monografia comunei Săcădate*, Sibiu, 1911, 68 p.; *Românii din America*, Sibiu, 1912, 88 p.; *Monografia judeţului Braşov (douăzeci de ani de la Unire 1918—1938)*, Braşov, I, 1938, 304 p.; *Muzeul şi monumentele de arhitectură legate de activitatea sa*, Braşov, 1959, 215 p. (în colaborare). **(N.E.)**

POENARU-BORDEA, Gheorghe I.—N. 28 iunie 1937, Bucureşti. Studii superioare la Bucureşti (1954—1959). Profesor în învăţămîntul mediu (1959—1966) şi muzeograf la Muzeul de arheologie Constanţa (1961—1965). Cercetător (din 1966) şi cercetător principal (din 1971), la Institutul de arheologie Bucureşti. Membru al Societăţii numismatice române, al celei de studii clasice şi al Societăţii numismatice britanice.
II. — Numismat. Contribuţii la cunoaşterea circulaţiei monetare din sec. IV—V în Dacia şi a celei bizantine timpurii în Dobrogea; aduce precizări în legătură cu unele evenimente politice din nordul Dunării în sec. IV—V şi cu momentul distrugerii de către avari şi slavi a unor oraşe romano-bizantine din Dobrogea. Săpături arheologice la Celei, Romula, Arutela etc.
III. — *Cîteva inscripţii recent descoperite în Dobrogea*, în SC, V (1963), p. 289—297; *Un tezaur de monede callatiene din perioada autonomiei*, în SCN, IV (1968), p. 103—125; *Amphora Stampa from Callatis and South Dobrudja*, în „Dacia", NS, XIII (1969), p. 127—182 (în colaborare); *Contributions à l'histoire du Bas-Empire romaine à la lumière des deux trésors monétaires des IV—Ve siècles découverts à Celeiu*, ibidem, XIV (1970), p. 251—295; *Numismatica şi distrugerea Histriei în sec. III e.n.*, în SCN, V (1971), p. 91—111; *Le trésor de Mărăşeşti*, în „Dacia", NS, XVIII (1974), p. 103—125; *Descoperirile monetare din cetăţuia romano-bizantină de la Sucidava*, în SCN, VI (1975), p. 69—106. **(C.P.)**

POLONIC, Pamfil I. —N. 27 august 1858, Suceava, — m. 17 aprilie 1944, Bucureşti. Studii secundare la Suceava, superioare la Colegiul militar din St. Pölten şi la Academia militară din Viena — Neustadt. Profesor de geografie şi topografie la Şcoala de ofiţeri de rezervă. Colaborator al Muzeului naţional de antichităţi (1892—1902). Inginer topograf şi desenator (1902—1905). Şef de lucrări principal la Direcţia cadastrului.
II. — Arheolog amator, topograf şi cartograf. Colaborator al lui Gr. G. Tocilescu, care i-a încredinţat conducerea săpăturilor de la Adamclisi. A cercetat amănunţit şi a făcut prima hartă a valurilor dintre Cernavoda şi Constanţa. Săpături la: Slăveni, Bivolari, Axiopolis, Drobeta, Bumbeşti, Adamclisi, Cernavoda, Celei, Reşca, Mangalia şi cercetări de suprafaţă în zonele: Mangalia—Gasapchioi—Babadag, împrejurimile lacului Razelm şi malul drept al Dunării, de la Tulcea pînă dincolo de Ostrov şi de la Calafat pînă la Giurgiu. A realizat hărţile: Dobrogea preistorică şi greco-romană (1:150 000), harta valurilor din Dobrogea (1:30 000) şi harta arheologică a Daciei (1:500 000).
III. — *Valurile antice din Dobrogea*, în „Natura", XXIV (1935), 6, p. 21—26; *Cetăţile antice de pe malul drept al Dunării (Dobrogea) pînă la gurile ei*, ibidem, 7, p. 18—26. **(E.C.)**

POLVEREJAN, Şerban I. N. 23 aprilie 1932, com. Comloşu Mare, jud. Timiş. Studii secundare la Timişoara, superioare (1963) la Cluj. Muzeograf la Muzeul de istorie Braşov (1963—1967) şi la Muzeul de istorie al Transilvaniei, Cluj (1967—1969). Redactor la Editura „Dacia" (din 1970).

II. — Cercetător al istoriei moderne. Contribuţii privind mişcarea de emancipare naţională de la sfîrşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului XX şi cunoaşterea activităţii politice desfăşurate de *Liga culturală* în străinătate.

III. — *Mişcarea memorandistă în documente (1885—1897)*. Cuvînt înainte de prof. Ştefan Pascu, Cluj, 1973, 365 p. (în colaborare).

— *Din activitatea Secţiei din Anvers a Ligii culturale*, în AMN, V (1968), p.593—599; *Contribuţii statistice privind şcolile româneşti din Transilvania în a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, în „Cumidava", II (1968), p. 161—206; *Din istoricul Memorandului. Şedinţa Comitetului Central al Partidului Naţional Român din 25—26 martie 1892*, în AMN, VI (1969), p. 335—345; *Din activitatea studenţilor români în străinătate. „Charta rotunda" (1893)*, în „Apullum", VII (1969), p. 187—202. **(P.T.)**

POMARIUS, Christian (BAUMGARTEN) I. — N. cca. 1500, Bistriţa —m. 28 august 1565, com. Lechinţa, jud. Bistriţa-Năsăud. *Notarius* (secretar al oraşului) al Bistriţei (1534—1541). Funcţionar la Cluj (1541—1543), apoi secretar al magistratului din Sibiu (1546—1547) şi Braşov (1552—1553), după 1553 la Lechinţa.

II. — Arhivar la Bistriţa, Sibiu şi Braşov, a organizat, sistematizat şi catalogat bogatul material arhivistic depozitat în aceste oraşe. Inventarierea intreprinsă de el a dus într-o măsură hotărîtoare la conservarea şi accesibilitatea arhivelor municipale săseşti. Din vasta sa corespondenţă umanistă aflăm că a făcut o hartă a Bistriţei şi a regiunii înconjurătoare (identică probabil cu o hartă a Transilvaniei) şi că el urma să confecţioneze o hartă a celor trei ţări române. **(A.A.)**

POP, Constantin I. — N. 24 mai 1938, Bucureşti. Studii secundare la Bucureşti, universitare la Cluj. Muzeograf principal la Muzeul de istorie al Transilvaniei din Cluj-Napoca. Membru al Societăţii de ştiinţe istorice din R.S. România.

II. — Cercetător al Daciei romane, consacrîndu-şi preocupările îndeosebi asupra artei provinciale.

III. — *Monumente sculpturale din Dacia romană în legătură cu cultul lui Liber Pater*, în AMN, II (1965), p. 195—208; *Monumente sculpturale romane din Napoca*, ibidem, V (1968), p. 479 489; *Cîteva reprezentări de unelte agricole în arta romană din Dacia şi Moesia Inferior*, în „Terra nostra", II (1971), p. 57—73; *Reprezentări cu Lupa Capitolina pe monumente romane din România*, în AMN, VIII (1971), p. 173—185. **(P.T.)**

POPA, Atanasie I. — N. 8 martie 1896, com. Cîmpani, jud. Bihor. Studii gimnaziale la Beiuş şi Năsăud, Arad, universitare — filozofie la Budapesta (1917—1918) şi Cluj (1918—1920). Profesor la Şcoala normală din Cluj (1920—1940), Timişoara (1940 1945) şi Cluj (1945—1957). Cercetător la Institutul de istorie şi arheologie al Academiei, sectorul de istoria artei — Cluj (1958 1960).

II. — Preocupări de istoria artei vechi româneşti. Studii privind bisericile de lemn din Transilvania, textele vechi româneşti (*Cazania* lui Varlaam) şi circulaţia acestora în Transilvania, activitatea de scriere şi copiere de manuscrise din sec. XVI—XVIII.

III. — *Biserici de lemn din Transilvania (I. Arhitectură, plan, stil)*, Timişoara, 1942, 22 p.; *Mănăstirea „Săraca"*, Timişoara, 1943, 96 p. + XXXII pl.; *Varlaam Mitropolitul Moldovei. Cazania, Iaşi. 1643*. Prezentare grafică de ..., Timişoara, 1944, 110 p. (+ 217 fig.).

— *Cărturar bihorean din secolul al XVII-lea: Vasile Sturze Moldoveanul*, în MM, XLII (1966), 1—2, p. 54—69; *Cărturari bihoreni: Popa Ursu din Cotiglet, secolul XVII*, ibidem, XLV (1968), 5—6, p. 298—309. **(N.E.)**

POPA, Marcel I. — N. 13 aprilie 1940, Tg. Mureş. Studiile secundare şi universitare (1964) la Bucureşti. Redactor la Editura politică, apoi la Editura enciclopedică română (în prezent, Editura ştiinţifică şi enciclopedică).

II. — Autor al capitolelor de istorie medie din o serie de îndreptare cronologice de istorie naţională şi universală, **M.P.** oferă o imagine limpede a societăţii medievale, sprijinită pe cele mai noi cercetări şi construită cu remarcabil discernămînt.

III. — Coautor la: *Istoria lumii în date*, Bucureşti, 1969, XVII + 615 p. (ed. a II-a, 1972); *Istoria României în date*, Bucureşti, 1971, 527 p. (ed. a II-a, 1972); *Chronological History of Romania*, Bucharest, 1972, 525 p. (ed. a II-a, 1974, 608 p.). **(F.C.)**

POPA, Mircea N. I. — N. 18 noiembrie 1940, Mangalia. Studii universitare la Bucureşti (1957—1962). Doctor în istorie (1971). Preparator (1962—1965), asistent (1965—1971) şi lector la catedra de istorie universală a Facultăţii de istorie din Bucureşti.

Membru al Societăţii de ştiinţe istorice din R.S. România.
II. — Cercetări de istorie modernă universală. Contribuţii interesante în sfera istoriei economice.
III. — Coautor la volumele: *Gîndirea social-politică despre Unire (1859)*, Bucureşti, 1966, 358 p.; *Relaţiile comerciale ale Ţării Româneşti cu Peninsula Balcanică (1829—1858)*, Bucureşti, 1970, 305 p.
— *Unele aspecte ale participării Franţei la lupta pentru împărţirea Africii la sfîrşitul secolului al XIX-lea*, în AUB, XV (1966), p. 149—166; *Revoluţia preţurilor în Europa*, în SAI, XII (1968), p. 151—167; *Contribuţii privind relaţiile româno-franceze, 1900—1914*, în „Studii", XXII (1969), 1, p. 85—104; *Contribuţii privind circulaţia monetară în Ţara Românească la începutul secolului al XIX-lea*, în RA, XLV (1969), 2, p. 145—153; *Documente în arhive vest-germane referitoare la armata română în primele două decenii ale secolului XX*, în vol. „File din istoria militară a poporului român",II, 1974, p. 67—81. **(G.P.)**

POPA, Radu I. — N. 23 iulie 1933, Cluj. Studii superioare — istorie (1951—1956) şi drept (1957—1962) la Bucureşti. Doctor în istorie (1968). Muzeograf şi muzeograf principal la Muzeul de artă al R.S.R. (1956—1963). Cercetător şi cercetător principal la Institutul de arheologie (din 1963).
II. — Cercetări complexe asupra epocii de formare a statelor feudale româneşti — sec. X—XIV, cu precădere în regiunile Maramureş şi Haţeg —, întemeiate pe săpături arheologice şi izvoare scrise. Contribuţii în legătură cu arta şi cultura feudală românească şi bizantină din zona Dunării de Jos.
III. — *Mogoşoaia. Palatul şi muzeul de artă brîncovenesc*, Bucureşti, 1962, 45 p.(ed. a II-a, 1963); *Cetatea Neamţului*, Bucureşti, 1963, 52, p. (ed. a II-a, 1968); *Şantierul arheologic Cuhea. Un centru voievodal din veacul al XIV-lea*, Baia Mare, 1966, 58 p.; *Cnezatul Marei*, Baia Mare, 1969, 79 p.; *Ţara Maramureşului în veacul al XIV-lea*, Bucureşti, 1970, 304 p.
— *La porte nord de la forteresse byzantine de Păcuiul lui Soare*, în „Dacia", NS, XI (1967), p. 271—292; *Die Burgen der „Terra Haţeg"*, ibidem, XVI (1972), p. 243—269; *Les recherches archéologiques dans le problème de la formation des états médievaux roumains*, în RRH, XII (1973), 1, p. 41—59; *Structures socio-politiques roumaines dans le sud de la Transylvanie aux commencements du Moyen Âge*, ibidem, XIV (1975), 2, p. 291—314. **(C.P.)**

POPA-LISSEANU, Gheorghe I. — N. 2 octombrie 1866, Lissa — m. 14 mai 1945, Bucureşti. Studii secundare la Braşov, universitare — litere la Bucureşti, specializîndu-se în filologie clasică. Profesor secundar (1889—1931). Membru corespondent al Academiei Române (din 1919).
II. — A desfăşurat o amplă activitate de tipărire a izvoarelor, înzestrînd istoriografia românească cu un adevărat corpus de surse narative, în cuprinsul căruia, în afara autorilor clasici, a introdus şi texte privind epoca migraţiilor şi a începuturilor societăţii medievale în spaţiul carpato-dunărean. Deşi ediţiile sale sînt alcătuite pe baza unor izvoare tipărite, iar traducerile, uneori, discutabile, colecţia lui **P.L.** rămîne un instrument de informaţie indispensabil. Studii privind continuitatea populaţiei autohtone la nord de Dunăre, după retragerea administraţiei imperiale, în cadrul cărora, el a dat o analiză riguroasă a mărturiilor scrise din secolele IV—XIII privind romanitatea orientală.
III. — *Izvoarele istoriei românilor. Fontes historiae Daco-Romanorum*, vol. I-XV, Bucureşti, 1934—1939; *Românii în izvoarele istoriei medievale*, Bucureşti, 1939, 201 p.; *Limba română în izvoarele istorice medievale*, extras din AARMSI, s. III, t. IX, mem. 16, Bucureşti, 1940, 65 p.; *Continuitatea românilor în Dacia. Dovezi nouă*, extras din AARMSI, s. III, t. XXIII, mem. 9, Bucureşti, 1941, p. 145—257; *Dacia în autorii clasici*, Bucureşti, 1943, 2 vol., 143 p. + 191 p. **(F.C.)**

POPEA, Nicolae I. —N. 29 februarie 1826, Satulung Săcele — m. 1908, Caransebeş. Studii gimnaziale la Braşov şi Blaj, superioare — drept la Cluj şi teologie la Viena (1846—1850). Împreună cu Al. Papiu Ilarian a scos la Cluj revista folclorică-literară *Zorile pentru minte şi inimă* (1845—1846). Profesor de teologie la Sibiu, episcop de Caransebeş (1889—1908). Preşedinte al Comitetului naţional român din Transilvania. Membru al Academiei Române (din 1899).
II. — Cercetări despre istoria bisericii române în evul mediu şi epoca modernă, ca şi privitoare la activitatea lui A. Şaguna şi luptele politico-naţionale ale românilor din Transilvania în perioada 1846—1873. A colaborat la diferite periodice româneşti din Transilvania.
III. — *Vechea mitropolie ortodoxă română a Transilvaniei, suprimarea şi restaurarea ei*, Sibiu, 1870, XIV + 352 p.; *Arhiepiscopul şi mitropolitul Andrei baron de Şaguna*, Sibiu, 1879, 387 p. (cu acelaşi titlu discursul de recepţie la Academia Română, 1900); *Memorialul arhiepiscopului şi mitropolitului Andrei baron de Şaguna sau luptele*

naționale-politice ale românilor. 1846—1873, tom. I, Sibiu, 1889, XIV + 408 p. **(N.E.)**

POPEANGĂ, Vasile I. N. 22 decembrie 1920, com. Lelești, jud. Gorj. Studii liceale la Tîrgu Jiu, universitare la București. Doctor în pedagogie (1969). Profesor secundar. Președinte al Filialei din Arad a Societății de științe istorice (din 1959).
II. — Istoric al pedagogiei. Contribuții privind trecutul învățămîntului românesc din Transilvania, în legătură cu lupta dusă de poporul român pentru realizarea unității sale naționale.
III. — *Școala românească din Transilvania în perioada 1867—1918 și lupta sa pentru unire*, București, 1964, 220 p.; *Preparandia din Arad*, București, 1964, 286 p. (în colaborare); *Presa pedagogică din Transilvania*, București, 1966, 320 p.; *Un secol de activitate școlară românească în părțile Aradului. 1721—1821*, Arad, 1974, 289 p.
— *Destrămarea aparatului administrativ în Banat în timpul luptei pentru Unire (toamna anului 1918)*, în „Catedra. Culegere de studii", Arad, 1973, p. 294—316. **(D.M.)**

POPESCU, Chiriac I, II, III. — Sec. XVIII-XIX. Sîrb de origină, autor al unui „memoriu" privind anul revoluționar 1821. C.P., șef al „gărzii uciderii" lui Tudor Vladimirescu, ne-a lăsat importante informații privind desfășurarea evenimentelor revoluționare. „Memoriul" său a fost publicat în ziarul „Românul" în 1862 și republicat de N. Iorga în *Izvoarele contemporane asupra mișcării lui Tudor Vladimirescu*, București, 1921. **(D.B.)**

POPESCU, Dorin I. — N. 25 mai 1904, com. Făget, jud. Timiș. Studii secundare la Brașov, universitare (1921—1925) la București. Doctor în istorie (1932). Din 1924 ocupă pe rînd funcțiile de: asistent, șef de lucrări, consilier științific la Muzeul național de antichități. Cercetător principal și director adjunct la Institutul de arheologie (1956—1970). Membru corespondent al Institutului german de arheologie (1956) și al Academiei de științe sociale și politice a R. S. România (din 1970). Distins de Academia Română cu premiul „Vasile Pârvan" (1942).
II. — Istoric al antichității și arheolog. În studiile sale a adus date noi și prețioase pentru mai buna cunoaștere a epocii bronzului în România, îndeosebi a culturilor Pecica, Otomani și a tezaurelor de aur din aceeași vreme. Contribuții în legătură cu prezența sciților și a celților în Transilvania, pe baza interpretării atît a informațiilor literare cît și a datelor arheologice referitoare la cele două populații. A luat parte la săpăturile de la Morești, fapt care i-a prilejuit abordarea unor teme din perioada migrațiilor popoarelor.
III. — Colaborator la: *Istoria României*, București, I, 1960.
Die frühe und mittlere Bronzezeit in Siebenbürgen, București, 1944, 147 p.
— *Le trésor de monnaies „daces" de Tulgheș*, în „Dacia", IX—X (1945), p. 201—229; *Nouveaux trésors géto-daces en argent*, ibidem, XI—XII (1948), p. 35—69; *Noi considerații asupra prelucrării argintului în Dacia*, în „Studii și referate", I (1954), p. 89—104; *Cercetări arheologice în Transilvania*, în MCA, II (1956), p. 43—250; *Problema sciților din Transilvania în opera lui V. Pârvan*, în SCIV, IX (1958), p. 9—38; *Le trésor dace de Sîncrăieni*, în „Dacia", NS, II (1958), p. 157—206; *Das gepidische Gräberfeld von Morești*, ibidem, XVIII (1974), p. 189—238. **(C.P.)**

POPESCU, Emanuela I. — N. 1 februarie 1946, București. Studii secundare și universitare — filologie (1963—1968) la București. Cercetător la Institutul de studii sud-est europene din București (din 1968).
II. — Pregătirea filologică serioasă garantează calitatea edițiilor de izvoare grecești ale vechiului drept românesc publicate de E.P.
III. — Colaborator la: *Legislația agrară a Țării Românești (1775—1782)*, ediție critică, București, 1970, 236 p.; *Legislația urbană a Țării Românești (1765—1782)*, ediție critică, București, 1975, 316 p.
— *Nicolae Iorga, istoric al perioadei protobizantine*, în „Nicolae Iorga istoric al Bizanțului", București, 1971, p. 23—44; *Die Rezeption des byzantinischen Rechts in der Walachei im 18. Jahrhundert*, în „Deutsch-Rumänisches Colloquium junger Historiker", München, 1974, p. 46—51. **(A.A.)**

POPESCU, Emilian I. — N. 20 februarie 1928, com. Orlești, jud. Vîlcea. Studii superioare — filologie clasică (1948—1952) la București. Doctor în istorie (1970). Studii de specializare și documentare la Bonn și München (1971—1972). Preparator la Institutul de arheologie (1952), cercetător (1953) și cercetător principal (din 1965). Membru al Societății de studii clasice.
II. — Epigrafist al antichității greco-latine. Contribuții valoroase referitoare la istoria veche a României, în special a Dobrogei. Studii epigrafice în legătură cu cultul Cybelei și educația tineretului la Histria, relațiile acesteia cu Apollonia Pontică, istoria orașului Tropaeum Traiani, problema colonizării și romanizării Daciei etc. Rezolvă unele probleme importante de geografie istorică a Peninsulei balcanice în sec. V—VII e.n. A luat parte la săpăturile arheologice

de la Histria şi Callatis şi a întreprins noi cercetări în castrul roman de la Jidava.

III. — *Consideraţii asupra educaţiei tineretului la Histria, în legătură cu trei inscripţii inedite*, în SCIV, VII (1956), 3—4, p. 342—365; *Les relations d'Istros et d'Apollonie du Pont à l'époque hellénistique. À propos d'une inscription inédite*, în „Dacia," NS, III (1959), p. 235—258 (în colaborare); *The Histrian Decree for Alba*, ibidem, IV (1960), p. 273—296; *Epigraphische Beiträge zur Geschichte der Stadt Tropaeum Traiani*, în SC, VI (1964), p. 185—203; *Ceramica romană tîrzie cu decor stampilat descoperită la Histria*, în SCIV, XVI (1965), 4, p. 695—724; *Aspecte ale colonizării şi romanizării în Dacia şi Scythia în lumina unor inscripţii din muzee bucureştene*, în SC, IX (1967), p. 181—201; *Contributions à la géographie historique de la Péninsule Balkanique aux Ve—VIIIe siècle de notre ère*, în „Dacia", NS, XIII (1969), p. 403—415; *Tabula Imperii Romani-L. 35-Romula, Durostorum, Tomis*, Bucureşti, 1969, 80 p. (în colaborare); *Das Problem der Kontinuität in Rumänien*, în „Dacoromania", I (1973), p. 69—77; *Constantiana*, in „Byzantinische Zeitschrift", LXVI (1973), p. 359—382. **(C.P.)**

POPESCU, Nicolae **I.** — N. 10 februarie 1881, Titu — m. 1963. Studii superioare — teologie (1908) şi filologie clasică (1909) la Bucureşti; specializare în istorie şi bizantinologie la Viena (1910—1912). Doctor în filozofie la Viena (1913). Profesor de istoria bisericii române la Facultatea de teologie din Bucureşti (din 1922). Membru corespondent (din 1920) şi titular (din 1923) al Academiei Române.

II. — Studii de teologie şi istorie locală. Contribuţii privind istoria bisericii şi a culturii medievale româneşti.

III. — *Viaţa şi activitatea dascălului de cîntări Macarie ieromonahul*, Bucureşti, 1908, 1 f. + 92 p.; *Catagrafia eparhiei Ungro-vlahia (1810)*, Bucureşti, 1914, 84 p.; *Viaţa şi faptele domnului Ţării Româneşti Constantin vodă Brîncoveanu*, Bucureşti, 1914, 43 p.; *Dimitrie Onciul*, Bucureşti, 1925, 22 p. (discurs de recepţie la Academie); *Exerciţii de paleografie românească (Scriere chirilică)*, Bucureşti (f.a.), 36 p. **(N.S.)**

POPESCU, Al. Nicolae **I.** —N. 5 octombrie 1927, com. Lapoş, jud. Prahova. Studii secundare şi universitare la Bucureşti. Doctor în istorie (1959). Conferenţiar universitar la Academia „Ştefan Gheorghiu" (din 1963). Cercetător ştiinţific principal şi şef de secţie la Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. Premiul Academiei R.S.R. (1969).

II. — Contribuţii la studiul mişcării muncitoreşti şi a istoriei P.C.R. în perioada interbelică. A întocmit o serie de materiale de evocare a unor evenimente şi a unor militanţi revoluţionari din România.

III. — *1933. Luptele revoluţionare ale muncitorilor ceferişti şi petrolişti*, Bucureşti, 1971, 599 p. (coautor).
— *Lupta P.C.R. împotriva terorii dezlănţuite de burghezie şi moşierime asupra maselor muncitoare. Procesul din Dealul Spirii (1921—1922)*, în AI, VII (1961), 1—2, p. 161—185; *Congresul al V-lea, etapă importantă în dezvoltarea Partidului Comunist Român*, ibidem, XVII (1971), 6, p. 55—69; *Luptele eroice ale muncitorilor ceferişti şi petrolişti din 1933 în dezbaterile parlamentare*, ibidem, XIX (1973), 1, p. 93—105; *P.C.R. şi congresele Internaţionalei a III-a*, ibidem, XXI (1975), 5, p. 48—68 (în colaborare). **(I.C.)**

POPESCU, Radu **I.** — N. cca 1658 — m. 1729. Fiul lui Hrizea, mare vistier, grec de origine. Nu ocupă dregători mai înalte sub Şerban Cantacuzino şi sub Brîncoveanu, datorită faptului că făcea parte din facţiunea Bălenilor, duşmană a Cantacuzinilor. Sub Nicolae Mavrocordat ajunge mare vornic şi mare ban (1716—1724). Se călugăreşte sub numele de Rafail monahul.

II. — Cronicar. Consemnează evenimente petrecute în Ţara Românească între 1290 şi 1728. Cronică subiectivă, de partid, în care faptele reale sînt adesea răstălmăcite. O bună parte din opera sa sînt memorii, autorul fiind martor şi uneori participant la evenimente. Mare boier, se dovedeşte şi în scris ataşat clasei sale, luînd adesea atitudine împotriva nemulţumirilor şi mişcărilor ţărăneşti. Descrierile plastice, portretele vii, spiritul polemic, stilul cursiv şi plin de vervă sînt tot atîtea calităţi ale cronicii, care fac din ea o operă literară remarcabilă. S-a păstrat în 25 de manuscrise, ceea ce arată larga ei circulaţie; editată parţial sau total de nouă ori.

III. — *Istoriile domnilor Ţării Româneşti*; cea mai bună ediţie este cea a lui Constant Grecescu, Bucureşti, 1963, 338 p.; ediţie critică, cu un studiu introductiv de Eugen Stănescu.

IV. — Constant Grecescu, *Cîteva date noi în legătură cu Istoriile domnilor Ţării Româneşti*, în vol. „În amintirea lui Constantin Giurescu..., Bucureşti, 1944, p. 277—289; Al. A. Vasilescu, *Contribuţii la biografiile cronicarului Radu Popescu şi a compilatorului Constantin Căpitanul*, ibidem, p. 533—546. **(D.M.)**

POPESCU-CILIENI, Ion **I.**— N. 4 noiembrie 1906, com Cilieni, jud. Olt — m. 4 noiembrie 1956, Craiova. Studii secundare

la seminarul din Rm. Vîlcea, universitare — teologie la București (1927—1931). Doctor în teologie (1945). Diacon și profesor de religie și muzică la Tr. Severin și Craiova. Colaborator al revistelor *Arhivele Olteniei*, *Ramuri*, *Renașterea*, *Revista de istorie bisericească* și *Mitropolia Olteniei*.

II. — Studii privind istoria Olteniei și a Craiovei și monumentele din această regiune; a publicat de asemenea documente și catagrafii.

III. — *Biserici, tîrguri și sate din jud. Vîlcea*, Craiova, 1941, 138 + X p. + 1 h.; *Învelișurile vechilor noastre biserici*, Craiova, 1945, 132 p. + 26 fig.

— *Patriarhul Avramie al Ierusalimului și legăturile lui cu țările române, 1775—1787*, în AO, XXI (1942), p. 89—125, 141—154 și extras, 57 p.; *Bisericile Craiovei. Un capitol din trecutul orașului*, în „Revista de istorie bisericească", I (1943), 1: *Cărturarii trecutului oltean*, în vol. *Oltenia*, Craiova, 1943, p. 107—124. **(N.S.)**

POPESCU-DOREANU, Nicolae I. —N. 16 decembrie 1897, București — m. 24 iulie 1960, București. Studii secundare și Școala de subingineri constructori de poduri și șosele din București. Membru al P.C.R. de la înființare. Secretar al C.C. al U.T.C. (1922—1924) și unul dintre conducătorii Blocului Muncitoresc Țărănesc, creat în 1927. Intensă activitate publicistică în presa comunistă și antifascistă interbelică. A deținut sarcini de răspundere în aparatul de stat și de partid după 23 August 1944. Primul șef al catedrei de istoria României la Universitatea din București după organizarea învățămîntului în 1948.

II. — Publicist și om politic. Contribuții referitoare la personalitatea lui N. Bălcescu. Are meritul de a fi contribuit la difuzarea marxismului în istoriografia română.

III. — *Nicolae Bălcescu și revoluția de la 1848*, București, 1948, 165 p.; *Pentru o istorie științifică a României*, București, 1949, 32 p. **(D.B.)**

POPESCU-PUȚURI, Ion I. — N. 26 mai 1906, sat Puțuri, com. Castranova, jud. Dolj. Studii secundare la Craiova. Publicist și militant al mișcării muncitorești și comuniste din România. Director al Institutului de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. (din 1961). Membru al Academiei de științe sociale și politice (din 1970). Participant ca raportor la congrese, conferințe, colocvii și simpozioane internaționale pe teme de istorie contemporană.

II. — Specialist în istoria mișcării muncitorești și în istoria P.C.R. Autor al unor romane istorice, evocînd lupta ilegală a P.C.R. A adus valoroase contribuții prin cercetări proprii sau în calitate de coordonator principal în elaborarea a numeroase lucrări monografice, culegeri tematice, studii și articole privind cele mai variate momente și aspecte ale istoriei P.C.R., ale vieții politice interne și internaționale, ale vieții cultural-ideologice, ale istoriei luptelor revoluționare pentru democrație și progres, duse de masele muncitorești și țărănești în epoca modernă și contemporană a României.

III. — *Mișcarea muncitorească din România 1893—1900*, București, 1965, 456 p. (redactor responsabil și coautor); *La contribution de la Roumanie à la victoire sur le fascisme*. Études, București, 1965, 159 p. (în colaborare); *La première Internationale et la Roumanie*, București, 1966, 154 p. (în colaborare); *Monarhia de Hohenzollern văzută de contemporani*, București, 1968, 646 p. (coautor și coordonator principal); *Istoria poporului român*, București, 1970, 456 p. + 145 ilustrații (coordonator și coautor); *1933. Luptele revoluționare ale muncitorilor ceferiști și petroliști*, București, 1971, 600 p. (redactor responsabil și coautor); *Crearea Partidului Comunist Român, mai 1921*, București, 1971, 642 p. (redactor responsabil și coautor).

— *Les luttes héroïques des cheminots et des ouvriers du pétrole en Roumanie en janvier—février 1933. Leur écho international*, în RRH, II (1963), 1, p. 5—27; *Les principales caractéristiques du régime politique de la Roumanie pendant la dictature militaire-fasciste et l'agression hitlérienne*, ibidem, III (1964), 1, p. 67—92; *Nicolae Iorga contre l'hitlerisme*, ibidem, IV (1965), 6, p. 1225—1238; *Crearea Partidului Comunist Român — rezultat al dezvoltării mișcării revoluționare și democratice din România*, în AI, XII (1966), 2—3, p. 57—82; *Problema agrară în viața ideologică și social-politică a României la începutul secolului XX*, ibidem, XIII (1967), 1, p. 19—40; *Partidul Comunist Român, organizatorul și conducătorul mișcării de rezistență pentru eliberarea patriei de sub jugul fascist*, în „Studii", XII (1969), 4, p. 617—631. **(T.U.)**

POPESCU-SPINENI, Marin I. —N. 26 iunie 1900, com. Spineni, jud. Olt. Studii secundare și superioare (1921—1924) la București; specializare la Paris și Berlin. Doctor în filozofie și litere (1937). Profesor în învățămîntul secundar (1930—1960, cu o întrerupere). Conferențiar de geografie la Facultatea de științe din București (1943—1945).

II. — Preocupat în cele dintîi publicații de istoria învățămîntului, **M.P.S.** se angajează apoi ferm în direcția — atît de puțin cercetată pînă la el — a istoriei geografiei. Contribuția lui la studiul izvoarelor cartografice se distinge prin erudiție și discernămînt, scrierile sale în acest domeniu ră-

mînînd un punct de plecare obligatoriu pentru orice viitoare întreprindere de acest fel.

III.— *Contribuțiuni la istoria învățămîntului superior*, București, 1928, 295 p.; *Primele manuale de geografie și școala românească*, București, 1931, 33 p.; *Procesul mănăstirilor închinate. Contribuții la istoria socială românească*, București, 1936, 160 p.; *Rumänen in der zweiten Hälfte des XVI. Jahrhunderts*, Jena, 1936, 26 p.; *România în istoria cartografiei pînă la 1600*, vol. I–II, București, 1938 (173 p. + 57 h.); *Les Roumains en Bulgarie*, Craiova, 1939, 93 p. (în colaborare).

Denumirile Romania și România în documentele vechi, în „Buletinul Societății de științe geografice din R.S.R.", II (1972), p. 150–153. **(F.C.)**

POPILIAN, Gheorghe I. — N. 28 octombrie 1926, com. Melinești, jud. Dolj. Studii universitare la București (1947–1951). Doctor în istorie (1974). Asistent (1952–1956) și director (1952–1956) la Muzeul din Tr. Severin, șef de secție la Muzeul Olteniei din Craiova (1956–1959; 1963–1966), cercetător (1966–1968) și cercetător principal (din 1968) la centrul din Craiova al Academiei de științe sociale și politice. Membru al Societății de studii clasice.

II. — Arheolog. A studiat epoca romană în Dacia, îndeosebi ceramica din această perioadă, descoperită în Oltenia. Studii de numismatică romană și de cercetare a unor aspecte ale vieții rurale din Dacia Inferioară. Săpături arheologice la Celei-Sucidava, Romula, Slăveni și Locusteni.

III. — *Un nouvel aspect de la fin de l'âge du bronze en Olténie*, în „Actes du VIIe Congrès International de Sciences Préhistoriques et Protohistoriques", Praga, 1966, p. 735–736; *Tezaurul de monede romane republicane descoperit la Dunăreni (jud. Dolj)*, în „Historica", I (1970), p. 53–66; *Descoperirea monetară de la Gastavăț (jud. Olt)*, ibidem, II (1971), p. 35–51; *Thermele de la Slăveni*, în „Apullum", IX (1971), p. 627–641; *Un atelier de vases sigillés à Romula*, în „Dacia", NS, XVI (1972), p. 145–161; *La céramique sigillée d'importation découverte en Olténie*, ibidem, XVII (1973), p. 179–216; *Monedele orașelor Dyrrhachium și Apollonia în Oltenia*, în „Historica", III (1974), p. 43–65. **(C.P.)**

POPIȘTEANU, Cristian I. — N. 25 decembrie 1932, București. Studii secundare și universitare la București. Doctor în istorie (1968). Redactor și comentator de politică externă la Radio și Televiziunea română (1949–1974), șef de secție și redactor-șef (1963–1969) al revistei de politică externă „Lumea", membru în colegiu (din 1967) și redactor-șef (din 1970) al revistei „Magazin istoric".

II. — Publicist, politolog și istoric al relațiilor diplomatice în epoca contemporană. Contribuții în analiza situației internaționale a României în ajunul celui de-al doilea război mondial. A participat cu studii și articole la o serie de publicații din țară și străinătate, precum și la numeroase reuniuni internaționale pe teme de istoria diplomației contemporane.

III. *Mic ghid al O.N.U. și instituțiile specializate*, București, 1964, 95 p.; *România și Antanta Balcanică. Momente și semnificații de istorie contemporană*, București, 1968, 358 p.; ed. a II-a, 1971, 359 p.; *Europa încotro? Schiță istorico-politică a securității europene*, București, 1970, 227 p. (în colaborare).

— *Pactul Briand-Kellog*, în „Probleme internaționale", nr. 3/1963, p. 29–35 (în colaborare). **(I.C.)**

POPIȚI, Grigore I. — N. 13 martie 1900, sat Pătaș, com. Prigor, jud. Caraș-Severin. Studii secundare la Caransebeș. Școala de ofițeri. Ofițer activ, director al Arhivelor statului din Timișoara. Poet. Membru al Societății de științe istorice.

II. — Arhivist. Preocupări de istorie regională. A dat la iveală prețioase materiale de istorie a Banatului, surse documentare neutilizate de istoriografie.

III. — *Date și documente bănățene*, Timișoara, 1939, 140 p.; *Conspectul arhivelor din Banat*, București, 1950, 76 p.; *Actele arhivei militare. Arhivele Statului Timișoara, indice cronologic, 1724–1815*, București, I, 1952, 180 p.; II, 1955, 302 p. **(D.M.)**

POPOVICI, Dimitrie I.— N. 25 octombrie 1902, com. Dăneasa, jud. Olt — m. 6 decembrie 1952. Studii universitare la București. Asistent onorific (1924–1926), profesor secundar (1926–1930), lector de limba română la Paris (1930–1934), apoi profesor la catedra de istorie a literaturii române moderne de la Universitatea din Cluj. A editat revista *Studii literare* (1940–1944).

II. — Istoric al ideilor. Cercetarea comparatistă a lui **D.P.**, concretizată în studii, lucrări monografice și de sinteză, se concentrează în jurul curentului luminist al Școlii ardelene și al istoriei literaturii române din sec. XIX, cu specială privire asupra operei lui Mihai Eminescu. În egală măsură l-a preocupat istoria romantismului românesc, tendințele și ritmul de integrare a culturii naționale în cultura occidentală.

III. — *La littérature roumaine de Transylvanie au dix-neuvième siècle*, București,

1938, 44 p. *La littérature roumaine à l'époque des lumières*, Sibiu, 1945, VII + 516 p. **(C.V.)**

POPOVICI, Gheorghe I. — N. 8 noiembrie 1863, Cernăuţi — m. 11 iulie 1905, Munkács (azi Mukacevo URSS). Studii secundare şi superioare — drept (1888) în oraşul natal; specializare la Innsbruck. Doctor în ştiinţe juridice (1894).
II. — Istoric al dreptului. Bun cunoscător al vechilor aşezăminte româneşti, a abordat primul anumite probleme de mare interes din istoria organizării judiciare româneşti.
III. — *Mihai Vodă şi moşnenii din Sularul — o încercare interpretativă*, în CL, XX (1887), 12, p. 1065—1086; *„Runc" — Glosă la o colecţiune inedită de documente moldo-cîmpulungene*, ibidem, XXV (1891), 9, p. 705—716; *Cronica lui Ureche despre ocoalele jugaene*, ibidem, p. 1009—1023; *Starostia Sepinicensa — Notiţă privitoare la istoria vechii organizaţiuni a Moldovei de Sus*, în „Omagiu lui Titu Maiorescu", Bucureşti, 1900, p. 476—482. **(D.M.)**

POPOVICI, Mihai I. — N. în prima jumătate a sec. XVIII — m. după 1771. Bănăţean de origine, a călătorit prin Polonia în Rusia, în vederea obţinerii de ajutoare în lupta împotriva unirii religioase.
II. — Cunoscător al limbilor slavonă, rusă şi greacă, **M.P.** a avut preocupări în domeniul istoriei şi literaturii religioase. Opera lui istorică conţine informaţii despre luptele religioase din Transilvania şi Banat, despre războiul ruso-turc desfăşurat pe teritoriul Moldovei şi Ţării Româneşti.
III. — *Naraţiune istorică. 1770—1771*, ms. rom. — chir. în Bibl. Acad. Rom., nr. 1331, p. 38—50.
IV. — *Ediţii*: N. Iorga, *Un călător bănăţean în Rusia (1770—1771)*, în „Tribuna poporului", Arad, V (1901), nr. 102—103, 113—115, 124—125, 127—128. **(N.E.)**

POPOVICI, Valerian I. — N. 29 noiembrie 1908, com. Iveşti, jud. Galaţi — m. 23 septembrie 1967, Iaşi. Studii liceale la Tecuci, universitare (1934) la Iaşi. Profesor secundar. Conferenţiar la Facultatea de istorie din Iaşi (1949); şeful catedrei de istoria României. Director al Institutului de istorie şi arheologie din Iaşi (1949—1967).
II. — Specialist în istoria modernă a României, cu referiri particulare la Moldova. A abordat cu predilecţie aspecte sociale. Notabilă activitate didactică.
III. — Colaborator la: *Istoria României*, Bucureşti, IV, 1964.
— *Date noi despre conjuraţia confederativă din 1839*, în SCŞI, I (1950), 1, p. 451—468; *Cauzele mişcării ţărăneşti din Moldova oglindite în rapoartele comisiilor de anchetă din anii 1831—1833*, ibidem, V (1954), 3—4, p. 439—487; *Cu privire la opoziţia marii boierimi moldovene împotriva lui Ioan Sandu Sturdza, „domnul cîrvunarilor"*, ibidem, VIII (1957), 1, p. 87—120; *Începuturile exploatării capitaliste a petrolului în Moldova*, în SMIMod., I (1957), p. 247—283; *Despre activitatea emigranţilor poloni în Moldova în anii 1846—1848*, în SCŞI, IX (1958), fasc. 1—2, p. 75—97; *Problemele sociale în desbaterile Divanului ad-hoc al Moldovei*, ibidem, IX (1959), 1—2, p. 1—35; *Învăţămîntul în limba naţională pînă la 1860*, în vol. „Istoria Universităţii din Iaşi (1860—1960)", 1, p. 33—81. **(G.P.)**

POPOVICI DIN RĂŞINAR, Sava I. — N. către mijlocul sec. XVIII — m. 1808, Răşinari — Sibiu. Preot în Răşinari (din 1768); unul din oamenii de încredere ai episcopului Gherasim Adamovici din Sibiu. În mai multe predici, ca cea din 22 august 1792, se ocupă de probleme ale originii şi istoriei românilor din Transilvania.
II. — Contribuţii de istorie, istoria bisericii, geografie, drept. S-a ocupat de originea romană şi continuitatea poporului român pe teritoriul Daciei, într-o lucrare scrisă în perioada „Supplex"-ului şi purtînd pecetea acestui moment din lupta politico-naţională a românilor transilvăneni.
III. — *Istoria românilor din Ţara Ardealului*. Ms. orig. rom. cu chirilice, scris în 1792, nu se ştie unde se află: o copie în posesia lui Emilian Cioran (Sibiu), după care s-a făcut ediţia lui I. Lupaş. *Chestiunea originii şi continuităţii românilor într-o predică de la 1792*, în „Studii, conferinţe şi comunicări istorice", Bucureşti, I (1928), p. 375—388; Idem, *Cronicari şi istorici români din Transilvania*, ed. a II-a, Craiova, 1941, p. 85—91.
IV. — Emilian Cioran, *O familie de preoţi în Răşinari 1740—1879*, în „Revista teologică", Sibiu, 1912, p. 124—130. **(N.E.)**

PORŢEANU, Alexandru I. — N. 11 ianuarie 1934, Oradea. Studii secundare la Oradea, universitare (1956) la Bucureşti. Doctor în istorie (1975). Cercetător principal la Institutul de istorie „N. Iorga". Membru în Societatea de ştiinţe istorice şi ADIRI.
II. — Specialist în istoria mişcării socialiste şi muncitoreşti ca şi a culturii în a doua jumătate a secolului al XIX-lea şi începutul secolului XX în Transilvania. Contribuţii la istoria politică, cu referire specială la unirea Transilvaniei cu România. Desfăşoară o susţinută activitate de popularizare a istoriei.
III. — Colaborator la: *Desăvîrşirea unificării statului naţional român. Unirea Transilvaniei cu vechea Românie*, Bucureşti, 1968, p. 268—315; (ed. engleză, 1971); *Istoria*

României. Compendiu, Bucureşti, 1969, ed. II-a, 1971, ed. III-a, 1974 (ed. franceză, Paris, 1970).
— *Valeriu Braniște. Amintiri din închisoare*, studiu introductiv de Miron Constantinescu şi **A.P.**; ediţie îngrijită de **A.P.**, Bucureşti, 1972, LX + 610 p.
— *Din tradiţiile antimonarhice ale mişcării muncitoreşti din România*, în RA, V (1962), 2, p. 39—64; *Încercări de editare a unei gazete socialiste în limba română în Transilvania la sfîrşitul secolului trecut*, în „Studii", XVIII (1964), 3, p. 583—596; *Mişcarea muncitorească din Transilvania şi desăvîrşirea unităţii statului naţional român*, ibidem, XXI (1968), 6, p. 1039—1069; *La révolution bourgeoise-démocratique de Hongrie en 1918 et la Transylvanie*, în RRH, VII (1969), 5, p. 309—319; *Mişcarea muncitorească pînă la 1917. Istoriografia ei*, în „Studii", XXIV (1971), 6, p. 1623—1638; *La Commune de Paris et le mouvement révolutionnaire démocratique de Roumanie*, în RRH, X (1971), 2, p. 343—367; *L'activité politique d'un grand homme de science roumain: Traian Vuia*, ibidem, XII (1973), 2, p. 317—333. **(G.P.)**

PORUMB, Marius **I.** — N. 9 octombrie 1943 com. Grozești. Studii liceale la Baia Mare, universitare (1961—1966) la Cluj. Doctor în istorie (1973). Specializare în Italia (1971). Cercetător ştiinţific la Institutul de istorie și arheologie din Cluj (din 1966).
II. — Istoric de artă, preocupat de problemele artei medievale româneşti transilvănene, de legăturile cultural-artistice ce au existat în epoca feudală între cele trei ţări române. Studii privind pictura medievală transilvăneană, subliniind importanţa acesteia în contextul artei româneşti.
III.— *Bisericile din Feleac și Vad*, Bucureşti, 1968, 60 p.; *Icoane din Maramureş — Ikonen aus der Maramureș*, Cluj-Napoca, 1975, 48 p. + 50 pl.
— *Icoane ale unui zugrav anonim din veacul al XVI-lea*, în AMN, VII (1970), p. 575—584; *Contribuţii la cunoaşterea unor zugravi din veacul al XVIII-lea din Transilvania*, ibidem, VIII (1971), p. 607—619; *Icoanele moldoveneşti ale bisericii din Urisiu de Jos*, în SUBB, 1973, 2, p. 37—42; *Zugravii iconostasului bisericii sf. Nicolae din Hunedoara*, în AMN, X (1973), p. 677—694; *Vechi icoane din Șcheii Brașovului (sec. XVI-XVII)*, în RM, 1975, 2, p. 73—76; *Vechi icoane din Maramureș (secolele XV-XVIII)*, în SCIA, 1975, p. 73—94. **(P.T.)**

PÓSTA, Béla **I.** — N. 22 august 1862, Kecskemét (Ungaria) — m. 16 aprilie 1919, Cluj. Studii superioare la Budapesta (1885). Funcţionar la Muzeul naţional maghiar, apoi profesor la Universitatea din Cluj și director al colecţiei de numismatică şi arheologie de la Muzeul ardelean (din 1899). Membru la Société Royale d'Archéologie de Bruxelles. **P.B.** a iniţiat şi condus revista *Dolgozatok az Erdélyi Múzeum Érem és Régiségtárából. Travaux de la section numismatique et archéologique du Musée National de Transylvanie.*
II. — Arheolog al epocii migraţiunii popoarelor, istoric al artei şi culturii. Studii privind contactele dintre arheologia epocii de așezare a ungurilor în Panonia și cea din orient. Unul dintre primii cercetători ai epocii feudale timpurii din Transilvania. Rol remarcabil în organizarea vieţii ştiinţifice şi formarea specialiştilor.
III. — *Szolnok—Doboka vármegye ősrégészete* (Arheologia epocii străvechi din comitatul Solnoc — Dăbîca), în „Szolnok — Doboka vármegye monographiája" (Monografia comitatului Solnoc—Dăbîca), vol. I, p. 97—154.
— *A gyulafehérvári székesegyház sirleletei. Les trouvailles sépulcrales de la cathédrale de Gyulafehérvár*, în „Dolgozatok", VIII (1917), p. 1—203; *A mozlim művészet hatásának példái Erdélyben. L'influence de l'art musulman en Transylvanie*, în „Turan", 1917, p. 192—236; *Archäologische Studien auf russischen Boden*, I—II, Budapesta, 1905. **(L.D.)**

POTRA, George **I.** — N. 16 martie 1907, com. Săcuieu, jud. Cluj. Studii secundare și universitare (1932) la Bucureşti. Doctor în istorie (1936); doctor-docent. Profesor în învăţămîntul mediu (1932—1967). Premiat de două ori de Academia Română.
II. — Zelos investigator de izvoare inedite sau puţin ştiute, **G.P.** a semănat în patruzeci și cinci de publicaţii informaţii variate de la simpla semnalare a izvorului pînă la studii întinse — axate îndeosebi pe istoria ţiganilor în România, trecutul orașului București și istoria învățămîntului. Prin explorarea de arhive și migala documentării, a oferit o largă bază de documentare cercetărilor de istorie locală, mai ales bucureșteană.
III. — *Contribuţii la istoricul ţiganilor din România*, Bucureşti, 1939, 354 p.; *Hanurile bucureștene*, Bucureşti, 1943, 100 p; *Documente privitoare la istoria orașului București*, București, 1961, 820 p.; *Petrache Poenaru, ctitor al învăţămîntului în ţara noastră*, Bucureşti, 1963, 400 p.; *Tezaurul documentar al judeţului Dîmboviţa (1418 1800)*, Tîrgoviște, 1972, 994 p.
— *Averea lui Șerban Cantacuzino și întemeierea mănăstirii Cotroceni*, în RIR, IV (1934), p. 300—306; *Grigore Serrurie — un pașoptist uitat*, SAMB, 1971, p. 537 578. **(F.C.)**

PREDA, Constantin **I.** — N. 1 noiembrie 1925, sat Moruneşti, com. Morunglav (jud.

Olt). Studii secundare la Rm. Vîlcea, universitare (1947—1951) la București; specializare la München și Frankfurt am Main (1968—1970). Doctor în istorie (1971). Preparator (din 1951), asistent (din 1956), cercetător (din 1956) și cercetător principal (din 1965) la Institutul de arheologie. Membru al Societății numismatice române, al celei de studii clasice și al Societății de studii romane „Rei cretariae romanae favtores" din Belgia. Premiul „V. Pârvan" al Academiei în anii 1968 și 1975.
II. — Numismat și arheolog, cu o bogată activitate în domeniul numismaticii antice și bizantine, în special a monetăriei geto-dacice. În studiile sale bazate pe un vast material documentar își găsesc rezolvarea unele probleme de cronologie, definirea caracterului și a tipurilor monetare geto-dacice, separarea unor tipuri de emisiuni traco-getice și celtice, ca și repartiția teritorială, pe baza tipurilor monetare, a principalelor triburi și uniuni de triburi geto-dace din sec. II—I î.e.n. Preocupări privind emisiunile monetare din orașele grecești vest-pontice, circulația monedelor romane și bizantine în Dacia etc. Pe tărîm arheologic, a desfășurat cercetări referitoare la începuturile epocii Latène în Dacia și la cultura „Cerneahov—Sîntana de Mureș" în Muntenia. Săpături la Histria, Tariverde, Sinoe, Spanțov, Izvorul, Popești, Sîncrăieni, Olteni și Alexandria; din 1959 conduce cercetările arheologice de la Mangalia — Callatis.
III. — *Callatis*, București, 1963, 43 p.; *Necropole din sec. IV e.n. în Muntenia*, București, 1966, 403 p. (coautor); *Moneda antică în România*, București, 1969, 47 p.; *Histria III. Descoperirile monetare*, București, 1973, 258 p. (coautor); *Monedele geto-dacilor*, București, 1973, 565 p.

Triburile geto-dace și circulația monedelor lui Filip II, în SCIV, VII (1956), 3—4, p. 267—288; *New aspect of early Latène epoch in Dacia discovered at Alexandria*, în „Dacia", NS, III (1959), p. 179—194; *Săpăturile arheologice de la Sîncrăieni*, în MCA, VI (1959), p. 825—869; *Monedele histriene cu roata și legenda ΙΣΤ*, în SCN, III (1960), 21—38; *Archaeological discoveries in the Greek cemetery of Callatis—Mangalia*, în „Dacia", NS, V (1961), p. 275—303 și IX (1965), p. 233—251; *Münzen eines unbekannten Typus aus der Region Dobrogea*, în „Klio", Berlin, XLVI (1965), p. 263—271; *Aspects de la circulation des drachmes d'Histria dans la Plaine Getique et les premières imitations de type Philippe II*, în „Dacia", NS, X (1966), p. 221—235; *Tezaurul de la Vovriești și unele probleme privind monedele geto-dacice din Moldova*, în AM, IV (1966), p. 138—173; *Über die Anfange der „barbarischen" Münzprägung vom Typ Philipps II*, în JNG, XX (1970), p. 63—77; *Circulația monetelor bizantine în regiunile carpato-dunărene*, SCIV, XXIII (1972), 3, p. 375—415; *Tezaurul monetar din epoca romană descoperit la Gîrla Mare (j. Mehedinți)*, în „Historica", III (1974), p. 67—91; *Circulația monedelor romane în Dacia postaureliană*, în SCIVA, XXVI (1975), 4, p. 441—485. **(E.C.)**

PREDA, Florentina **I.** — N. 3 martie 1930, Giurgiu. Studii superioare la București (1949—1953). Doctor în istorie (1972). Asistent (din 1953) și lector (din 1975) la Facultatea de istorie București.
II. — Istoric al antichității românești, ocupîndu-se în special de istoria geto-dacilor din epoca preromană. Contribuții cu privire la relațiile geto-dacilor cu grecii și consecințele acestui proces asupra dezvoltării culturii locale din Dacia. Săpături arheologice la Histria, Tariverde, Mangalia și Pietroasele.
III. — *Vîrfuri de săgeți cu valoare monetară descoperite pe litoralul de nord-vest al Mării Negre*, în AUB, IX (1961), p. 7—17; *Noi contribuții arheologice la cunoașterea sistemului de apărare a orașului Callatis*, ibidem, XVII (1968), p. 27—36; *Procesul pătrunderii mărfurilor grecești și consecințele acestuia în Dacia extracarpatică*, în „Apulum", XI (1973), p. 37—81. **(C.P.)**

PREOTEASA, Grigore **I.** — N. 25 august 1915, București — m. 4 noiembrie 1957, Moscova. Studii secundare și universitare la București. Militant comunist în anii ilegalității P.C.R. Redactor responsabil al ziarului *România liberă* (1944—1947). După 1955 a îndeplinit funcții de răspundere în aparatul de stat și de partid. Profesor (1949—1957) la catedra de istoria României de la Facultatea de istorie a Universității din București. Prezență permanentă în coloanele revistelor *Reporter*, *Studentul român*, *Fapta* (înainte de 1944), *Contemporanul* (după 1944), și în coloanele presei revoluționare și democratice înainte și după 23 August 1944.
II. — Publicist, om politic, literat (poet și cronicar), **G.P.** a tratat într-o serie de studii și articole publicate în periodice și organe de presă momente ale luptei pentru eliberarea socială și politică a maselor populare din România, din evul mediu și pînă în epoca contemporană. Ca profesor, și-a concentrat prelegerile asupra istoriei moderne și contemporane a României, scoțînd în relief rolul unor personalități progresiste proeminente — N. Bălcescu, Al. I. Cuza, Mihail Kogălniceanu — în înfăptuirea României moderne, precum și rolul jucat de forțele revoluționare în lupta pentru progres social

şi politic în perioada interbelică şi în anii revoluţiei populare.
III. — Grigore Preoteasa, *Texte social-politice*, prefaţă Vasile Dumitrescu, Bucureşti, 1974, 332 p. + 12 pl.
IV. — Butoi Octavian, *Grigore Preoteasa*, în AI, XIII (1967), 6, p. 130—135. **(T.U.)**

PREYER, Johann Nepomuk **I.** — N. 28 octombrie 1805—m. 11 octombrie 1888, Kirchberg (Austria). Studii gimnaziale la Timişoara, superioare la Szegedin (filozofie), Oradea şi Bratislava (ştiinţe juridice). Funcţionar şi avocat în diferite localităţi bănăţene. Primarul Timişoarei (1844—1858), apoi judecător suprem la tribunalul orăşenesc. În 1880 emigrează în Austria.
II. — Contribuţii privind istoria ţărănimii bănăţene şi a trecutului Timişoarei.
III. — *Des ungrischen Bauers früherer und gegenwärtiger Zustand, nebst Darstellung der Folgen und Wirkungen desselben*, Pesta, 1838; *Monographie der königlichen Freistadt Temesvár*, Timişoara, 1853, V + 186 p. **(A.A.)**

PRODAN, David **I.** — N. 13 martie 1902, Cioara (azi com. Sălişte, jud. Alba). Studii secundare la Orăştie, universitare (1921—1924) la Cluj. Doctor în istorie (1938). Arhivist la Arhivele statului (1924—1938). Arhivar (1938), bibliotecar principal (1938—1941), bibliotecar-şef (1941—1948) la Biblioteca Centrală Universitară. Profesor la Facultatea de istorie şi geografie din Cluj 1948—1962). Şef de lucrări la Institutul de istorie naţională Cluj-Sibiu (1943—1948). Şef de secţie la Institutul de istorie şi arheologie (1948—1972). Membru corespondent (din 1948) şi titular (din 1955) al Academiei R.S.R.
II. — Istoric al evului mediu, specialist de prestigiu internaţional. A înscris în istoriografia românească cercetări fundamentale dedicate structurii sociale a Transilvaniei medievale. Cercetarea iobăgiei, întreprinsă pe baza unei întinse documentaţii, constituie o vastă investigare a conţinutului uman al domeniului feudal, a sarcinilor feudale, a monopolurilor senioriale şi a economiei lui. Este prima istorie reală a iobăgiei ardelene, a maselor producătoare, creatoare de civilizaţie. Investigarea lui **D.P.** a fost de natură să precizeze aspectele esenţiale ale economiei feudale, ca: rolul pieţei, caracterul domeniului etc. Studiul feudalismului a cuprins şi realităţile social-economice ale secolului XVIII, care a deschis calea cercetării unor fenomene cum ar fi desfiinţarea dependenţei personale în Transilvania, văzută în contextul mai larg al istoriei iosefinismului. **D.P.** a examinat critic teoria imigraţiei românilor din Ţara Românească şi Moldova în Transilvania, evidenţiindu-i poziţiile neştiinţifice, străine unei cercetări istorice obiective. A cercetat răscoala lui Horea, pornind de la realităţile satului ardelean, de la stările locale, care puteau contura istoria marilor frămîntări în regiuni mai îndepărtate de centrul ei de manifestare. **D.P.** este şi istoricul luptei de emancipare politică a românilor ardeleni. În acest domeniu a orientat interpretarea de la istoria tradiţională şi adeseori confesională spre problematica istoriei comparate. A integrat „Supplex"-ul în mişcarea de idei europeană, mai cu seamă în a Europei centrale, urmărind geneza actului în funcţie însă de structurile locale. Prin „Suplex" a înscris o temeinică cercetare asupra naţiunii, urmărindu-i procesul de constituire în trecutul medieval, stabilind necesarele disocieri între conceptele de naţiune medievală şi modernă. A urmărit evoluţia naţiunii în funcţie de procesele istorice ale secolului XVIII, petrecute la nivelul intelectualităţii şi maselor. **D.P.** este, prin opera lui, un creator de problematică istorică, cu influenţă în orientarea istoriografiei contemporane.
III. — Colaborator şi membru în comitetul de redacţie la *Istoria României*, vol. III, Bucureşti, 1964.
— *Răscoala lui Horea în comitatele Cluj şi Turda*, Cluj, 1938, 203 p.; *Teoria imigraţiei românilor din Principatele Române în Transilvania în veacul al XVIII-lea*, Sibiu, 1944, 172 p.; *Iobăgia în domeniul Băii de Arieş la 1770*, Cluj, 1948, 159 p.; *Supplex Libellus Valachorum*, Cluj, 1948, 301 p.; *Iobăgia în Transilvania în secolul al XVI-lea*, Bucureşti, 1967 1968, vol. I, 595 p.; vol. II, 862 p.; vol. III 135 p.; *Supplex Libellus Valachorum*. Ediţie nouă, refăcută, Bucureşti, 1967, 536 p.; *Încă un Supplex Libellus românesc 1804*, Cluj, 1970, 89 p.; *Urbariile Ţării Făgăraşului*, vol. I: *1601—1650*, Bucureşti, 1970, 968 p.
— *Date asupra mineritului Transilvaniei în preajma anului revoluţionar 1848*, în „Studii", III (1950), 3, p. 65—80; *Producţia fierului în domeniul Hunedoara în secolul XVII*, în AIIC, I-II (1958—1959), p. 29—124; *Domeniul cetăţii Şiria la 1525*, ibidem, III (1960), p. 37—102; *Domeniul Beiuşului la 1600*, ibidem, V (1962), p. 35—110; *Die Aufhebung der Leibeigenschaft in Siebenbürgen*, în SOF, XXIX (1970), p. 1—42; *Problema iobăgiei în dieta Transilvaniei în 1790—1791*, în AIIC, XIII (1970), p. 69 82; *Desfiinţarea şerbiei în Transilvania*, SMIM, VII (1974), p. 9—68. **(P.T.)**

PROTASE, Dumitru **I.** — N. 1 februarie 1926, sat Mocod, com. Nimigea, jud. Bistriţa-Năsăud. Studii superioare la Cluj. Doctor în istorie (1963). Cercetător (din 1953) şi cercetător principal din 1963

la Institutul de istorie și arheologie Cluj. Conferențiar la Facultatea de istorie din Cluj-Napoca (din 1975). Membru al societăților de istorie și studii clasice din România și a celei internaționale de arheologie clasică.
II. — Istoric al antichității și arheolog. Contribuții în problema continuității dacoromane în spațiul fostei provincii Dacia, din sec. III și pînă în sec. V e.n. S-a preocupat de prezența populației dace în timpul ocupației romane, în favoarea căreia a adus dovezi materiale dintre cele mai valoroase. Cercetări de epigrafie și de numismatică romană. A publicat inscripții latine și tezaure monetare, pe baza cărora a ajuns la tratarea unor probleme și aspecte ale stăpînirii și circulației monetare romane în Dacia. Săpături arheologice la: Soporul de Cîmpie, Cașolț, Alba Iulia, Porolissum, Lechința, Cipău etc.
III. — *Problema continuității în Dacia în lumina arheologiei și numismaticii*, București, 1966, 249 p.; *Rituri funerare la daci și dacoromani*, București, 1971, 181 p.
— *Tezaurul de monede imperiale romane de la Geomal și invazia carpilor din anul 242 în Dacia*, în SCȘC, III (1954), p. 445—559 (în colaborare); *Tezaurizarea antoninianului în Dacia*, în SCN, II (1958), p. 253—268; *Les trésors monétaires de la Dacie Romaine. Leur semnification sociale-économique et ethno-politique*, în „Atti di Congresso internazionale di numismatica“, Roma, 1964, II (1965), p. 423—432; *La permanence de Daces en Dacie romaine telle qu'elle résulte de la numismatique*, în RRH, IV (1965), 2, p. 207—220; *Legiunea IIII Flavia la nordul Dunării și apartenența Banatului și Olteniei de vest la Provincia Dacia*, în AMN, IV (1967), p. 47—71; *Le cimitière de Soporul de Cîmpie un nouveau témoignage de la présence des Daces en Dacie Romaine*, în „Dacia“, XIII (1969), p. 291—317; *Observații asupra așezărilor rurale din Dacia romană și postromană pînă la venirea slavilor*, în „Banatica“, I (1971), p. 93—105; *Așezarea și cimitirul daco-roman de la Obreja*, în AMN, VIII (1971), p. 135—158; *Problema colonizării de daci liberi și carpi în Dacia romană*, în SCIV, XXIII (1972), 4, p. 593—607. **(C.P.)**

PROTOPOPESCU, Lucia **I.** — N. 20 iunie 1906, București. Studii secundare și universitare—litere (1929) la București. Directoare la „Casa romena“ (Veneția). Profesor secundar la Cluj și București (1930—1961). Membră a Societății de științe filologice din R. S. România.
II. — Cercetări privind Școala ardeleană; portretizări remarcabile ale promotorilor ei. A adus în circuitul științific un vast material arhivalic, lărgind considerabil înțelegerea iluminismului în Transilvania. Activitate notabilă de investigare în arhivele din Veneția și Viena.
III. — *Contribuții la istoria învățămîntului din Transilvania, 1774—1885*, București, 1966, 354 p.; *Noi contribuții la biografia lui Ion Budai Deleanu. Documente inedite*, București, 1967, 304 p.
— *Date noi în legătură cu biografia lui Ion Budai Deleanu. Izvoare externe inedite*, în „Studii“, XIII (1960), 4, p. 183—192; *Contribuții la biografia lui Ion Budai Deleanu. Familia Budai*, în „Limbă și literatură“, V (1961), p. 155—180; *Contribuții la istoria operei lexicografice a lui Ion Budai Deleanu, 1784—1820*, în „Cercetări de lingvistică“, VI (1961), 2, p. 268—291; *Contribuții la biografia lui Gheorghe Șincai*, în „Limbă și literatură“ XII (1966), p. 57—72. **(G.P.)**

PUȘCARIU, Ilarion **I.** — N. 5 septembrie 1842, sat Sohodol, com. Bran, jud. Brașov— m. 8 septembrie 1922, Sibiu. Studii gimnaziale la Brașov, universitare — teologia la Sibiu și filozofia la Viena. Doctor în filozofie la Viena (1869). Arhimandrit (1886) și vicar episcopal (1889) la Sibiu, profesor la Seminarul Andreian din Sibiu (din 1870). Director al Despărțămîntului Astra-Sibiu (timp de 12 ani). Vicepreședinte al „Astrei“ (1889—1901). Membru onorific al Academiei Române (1916).
II. — Preocupări de lingvistică, istoria bisericii românești din Transilvania și a satelor românești din sudul Transilvaniei. Autor de manuale școlare de limbă și literatură română. Colaborator la periodicele românești din Transilvania și la redactarea *Enciclopediei române* a lui C. Diaconovici.
III. — *Documente pentru limbă și istorie*, tom. I, Sibiu, 1889, XV + 398 p.; tom. II, Sibiu, 1897, VI + 384 p.; *Mitropolia românilor ortodocși din Ungaria și Transilvania. Studiu istoric despre reînființarea metropoliei dimpreună cu o colecțiune de acte*, Sibiu, 1900, V + 179 + 434 p.; *Contribuțiuni istorice privitoare la trecutul românilor de pe pămîntul crăiesc*, Sibiu, 1913, CIV + 347 p. (în colaborare). **(N.E.)**

PUȘCARIU, Ion **I.** — N. 10 octombrie 1824, sat Sohodol, com. Bran, jud. Brașov — m. 24 decembrie 1911, Bran. Studii secundare la Brașov și Sibiu, superioare — drept la Cluj. Participant la revoluția din 1848/49 din Transilvania. Funcții administrative și judecătorești. A desfășurat o largă activitate culturală în cadrul „Astrei“. Membru onorific (din 1877) și titular (din 1900) al Academiei Române.
II. — Pe teren istoric s-a afirmat prin adunarea unui bogat material arhivistic referitor la vechile familii nobiliare românești din Țara Făgărașului, aproape 5 000 de

nume. Este adeptul tradiţiei „descălecatului" lui Negru Vodă şi combate teoria lui Rössler. Publicînd studii de istorie bisericească, a dat la iveală informaţii de istorie social-economică şi politică a românilor din Transilvania.

III. — *Comentar la preaînalta patentă din 2 iunie 1854 pentru Ardeal*, p. I-a, Sibiu, 1858, 179 p.; p. II-a, 1859, 182 p.; *Die romaenische Amts-Sprache*, ed. I-a, Sibiu, 1860, VIII + 108 p.; *Date istorice despre familiile nobile române*, p. I-a, Sibiu, 1892, XVIII + 184 p.; p. II-a, 1895, IX + 416 p.; *Fragmente istorice despre „Boierii din Ţara Făgăraşului", dimpreună cu documente istorice*, vol. I-IV, 1904—1907; *Notiţe despre întîmplările contemporane scrise de Ioan cavaler de Puşcariu*, Sibiu, 1913, 220 p. **(C.V.)**

PUŞCARIU, Sextil **I.** — N. 4 ianuarie 1872, Braşov — m. 5 mai 1948, Bran. Studii gimnaziale la Braşov, universitare la Leipzig (1895—1899), Paris, (1899—1901) şi Viena (1902—1904). Doctor în filozofie la Leipzig (1899). Docent privat pentru filologia romanică la Universitatea vieneză (1904—1906). Profesor extraordinar (din 1906), titular al catedrei de limbă şi literatura română (1908—1918) şi decanul facultăţii de filozofie (1918) la Universitatea din Cernăuţi. După unire este numit comisar general al Consiliului dirigent pentru organizarea Universităţii din Cluj, iar din 1919 primul ei rector; prorector (1920—1921). Profesor de limba şi literatura română la Universitatea din Cluj (din 1926). Director al Muzeului limbii române şi al buletinului muzeului — revista *Dacoromania* (1920). Reprezentant titular al României la Institutul internaţional de cooperaţie intelectuală de pe lîngă Societatea naţiunilor (1922). Membru corespondent (din 1905) şi titular (din 1914) al Academiei Române. Membru în Comitetul internaţional de lingvistică (din 1936). A condus revistele *Glasul Bucovinei* (1918) şi *Cultura* (1924).

II. — Lingvist cu o aleasă cultură filozofică. Activitatea în domeniul lingvisticii s-a împletit în mod strălucit cu cea de istoric literar şi al culturii în general. Adept al concepţiei evoluţioniste în istoria literaturii; periodizarea pe care o propune porneşte de la caracteristicile fenomenului literar şi realităţile istorico-sociale româneşti, înscriind opera în contextul social-economic şi cultural. Foloseşte metoda istoristă în tratarea fenomenului literar; tributar şi comparatismului. În tratarea problematicii istoriei literare a utilizat conceptele de epocă şi generaţie, îmbinate cu o concepţie individualistă a istoriei, prin care a urmărit relevarea personalităţii, cu ajutorul metodei biografice. Fidel concepţiei evoluţioniste a urmărit continuitatea filonului tradiţional pe care s-au complementat influenţele străine, cărora le recunoaşte valoarea, nu şi rolul determinant. A fost un teoretician al metodelor moderne de cercetare ştiinţifică, al cercetărilor colective. Cele mai importante contribuţii le aduce în domeniul literaturii vechi, reliefînd importanţa factorului cultural local, în contextul mişcării de idei a epocii.

III. — *Dicţionarul limbii române*, tom. 1 2, publicat de Academia Română, sub conducerea lui Sextil Puşcariu. Bucureşti, 1927 1940; *Atlasul lingvistic român*. Publicat de Muzeul limbii române din Cluj, sub conducerea lui Sextil Puşcariu. Cluj, Sibiu, Leipzig, 1938—1942; *Istoria literaturii române*. Epoca veche. Vol. I. Sibiu, 1920, 217 p. Ed. a II-a, revăzută şi întregită, Sibiu, 1930, 263 p.

— *Grupări literare şi idei politice*, în „Luceafărul", 1912, I, p. 21—26; 2, p. 41—43; 3, p. 71—72; 6, p. 128—135; *Istoricul înfiinţării Universităţii din Cluj*, în AUC, 1, 1919—1920, p. 2—20; *Douăzeci de scrisori ale lui Moise Grozea din războiul de la 1877*, în AIINC, 4, 1926—1927, p. 229—269. **(N.B.)**

R

RACOVIŢĂ, Constantin **I.** — N. 1917 — m. 21 ianuarie 1947, Bucureşti. Studii secundare şi superioare — litere la Bucureşti. Poliglot, cunoscător a 12 limbi. Asistent la Facultatea de litere şi la Institutul de istorie naţională (1942). Suplinitor la catedra de filologie slavă de la Facultatea de litere din Bucureşti. A desfăşurat în cadrul Universităţii o intensă activitate politică comunistă.
II. — Moartea timpurie l-a împiedicat să dea măsura marilor sale însuşiri. Cercetările asupra raporturilor moldo-polone, de la instaurarea suzeranităţii polone pînă la moartea lui Alexandru cel Bun, rămase pînă astăzi fundamentale, dezvăluie, alături de informaţia amplă, un profund spirit critic.
III. — *Începuturile suzeranităţii polone asupra Moldovei (1387—1432)*, în RIR, X (1940), p. 237—332; *În jurul ştirilor despre cele mai vechi urme de limbă română*, în RIR, X (1940), p. 376—379; *Istoriografia sovietică şi principiile materialismului istoric*, comunicare prezentată la Institutul de istorie naţională din Bucureşti, la 18 ianuarie 1945 (inedită). **(F.C.)**

RADOVICI, Sebastian **I.** — N. 1886, Caracal. Avocat şi om politic.
II. — Studii în care a dovedit multă înţelegere pentru problema ţărănească.
III. — *Moşnenii şi răzeşii. Originea şi caracterele juridice ale proprietăţii lor*, Bucureşti, 1909, 140 p.; *Pentru ţărănime. Discurs rostit în şedinţa Adunării deputaţilor de la 6 iulie 1926*, Bucureşti, 1926, 27 p. **(Şt. Şt.)**

RANCA, Ion **I.** — N. 19 februarie 1932, Aiud. Studii medii la Aiud, universitare (1955) la Cluj. Arhivist la Arhivele statului Aiud (1955—1962); director al Arhivelor statului Tg. Mureş (din 1962).
II. — Contribuţii privind evenimentele social-politice din Transilvania, răscoala lui Horea, personalitatea lui Avram Iancu. Horea şi lupta de emancipare naţională. A publicat documente despre personalitatea lui Avram Iancu.
III. — *Avram Iancu — Documente*, Bucureşti, 1974, 350 p. (în colaborare).
— *Contribuţii privind răspîndirea răscoalei lui Horea în partea centrală şi răsăriteană a Transilvaniei*, în „Studii", XXI (1968), 2, p. 273—288 (în colaborare); *Gheorghe Şincai în perioada absolutismului reacţionar (1791—1799)*, în „Limbă şi literatură", XVII (1968), p. 253—273; *Aspects de l'affirmation de la conscience nationale du peuple roumain pendant l'insurrection de Horea*, în RRH, VII (1968), 6, p. 915—930; *Les antécédents politiques du Supplex des Roumains de Transylvanie*, ibidem, IX (1970), 1, p. 63—81. **(P.T.)**

RANDA, Alexandru **I.** — N. 22 noiembrie 1906 — m. 24 noiembrie 1975, Salzburg. Studii superioare la Bucureşti. Profesor la Universitatea din Salzburg şi director al Institutului de istorie universală din acelaşi oraş. Doctor honoris causa al Universităţii din Madrid şi membru al Academiei de Istorie a Spaniei.
II. — Specialist în istoria universală. Contribuţii la istoria relaţiilor Imperiului habsburgic şi ale casei de Austria cu lumea latino-americană; de asemenea l-au atras problemele Europei de Sud-Est. Lucrarea pe care a consacrat-o lui Mihai Viteazul, i-a prilejuit punerea în valoare a unor importante izvoare iberice privind istoria voievodului. Coordonatorul unei istorii universale, în mai multe ediţii, în cadrul căreia elementele de istorie a României sînt prezentate pe larg.
III. — *Pro Republica christiana*, München, 1964, 438 p.; *Handbuch der Weltgeschichte*, Olten, Freiburg, 1964, ediţia a 3-a, în 4 volume (sub redacţia~); *Österreich in Übersee* Wien şi München, 1966, 160 p. + 39 il. + 3 h.; *Das Weltreich. Wagnis und Auftrag Europas im sechzehnten und siebzehnten Jahrhundert*, Olten, Freiburg, 1972, 376 p. + 39 il. **(D.B.)**

RAȚĂ, Victor I. — N. 18 decembrie 1911, com. Godineşti, jud. Gorj. Studii secundare la R. Vîlcea, universitare la Bucureşti. Doctor în istorie (1962). Profesor şi şef de catedră (1946—1964) la Academia „Ştefan Gheorghiu", director adjunct (1964—1966) şi şef de secţie (1966—1975) la Muzeul de istorie a partidului comunist, a mişcării revoluţionare şi democratice din România. Premiul „Ştefan Gheorghiu" al Academiei R.S.R. (1967).

II. — Contribuţii privind problemele istoriei mişcării muncitoreşti şi socialiste dinainte de primul război mondial. Studii despre crearea şi activitatea organizaţiilor profesionale şi politice ale proletariatului din România la sfîrşitul secolului XIX şi începutul secolului XX. A participat la elaborarea unor culegeri tematice şi lucrări de sinteză privind istoria mişcării muncitoreşti şi a P.C.R.

III. — Coautor la: *Mişcarea muncitorească din România*, Bucureşti 1965, 455 p.; *Muzeul de istorie a Partidului Comunist, a mişcării revoluţionare şi democratice din România*, Bucureşti, 1967, 127 p.

— *Greva din august 1888 a muncitorilor ceferişti de la Atelierele C.F.R.*, Bucureşti, în AIIP, I (1955), p. 5—26; *Luptele muncitoreşti din România în anii 1880—1890*, în SRIR, II (1954), p. 1275—1291; *Crearea clubului muncitorilor din Bucureşti*, în „Studii", XIII (1960), 2, p. 181—195. **(T.G.)**

RĂDULESCU, Adrian I. — N. 16 august 1932, com. Dorobanţu, jud. Ialomiţa. Studii superioare la Bucureşti (1951—1956). Doctor în istorie (1972). Muzeograf (1956—1957), muzeograf principal (1957—1964), şef de secţie (1964—1968), director adjunct (1968—1969), director (din 1969) la Muzeul de arheologie Constanţa.

II. — Specialist în istoria şi arheologia epocii greco-romane în Dobrogea. Săpături arheologice, în special la Tomis. Contribuţii de epigrafie greacă pontică.

III. — *Monumente romano-bizantine din sectorul de vest al cetăţii Tomis*, Constanţa, 1966, 84 p.; *Cimitirul feudal timpuriu de la Castelu*, Constanţa, 1967, 127 p. (în colaborare).

— *Elmi bronzei di Ostrov*, în „Dacia", NS, VII (1963), p. 531—551; *Inscripţii inedite din Dobrogea*, în SCIV, XIV (1963), 1, p. 79—105; *Atelierele meşteşugăreşti pentru ars materiale de construcţie din lut, sec. III-VI*, în „Pontica", II (1969), p. 333—353; *Un document proto-roumain à Capidava*, în „Dacia", NS, XIV (1970), p. 311—323; *Aspecte privind exploatarea pietrei în Dobrogea romană*, în „Pontica", V (1972), p. 177—204; *Amfore cu inscripţii de la edificiul roman cu mozaic din Tomis*, ibidem, VI (1973), p. 193—207. **(C.P.)**

RĂDULESCU, Andrei I. — N. 28 noiembrie 1880, com. Chiojdeanca, jud. Buzău — m. 30 septembrie 1959, Bucureşti. Studii secundare la Ploieşti, universitare — drept, filozofie şi litere — la Bucureşti (1905). Doctor în drept al Universităţii de stat din Liège. Magistrat, din 1907, ajungînd la funcţia de prim-preşedinte al Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie. Profesor universitar (1913—1947). Membru corespondent (din 1919), titular (din 1920) şi preşedinte al Academiei Române (1946—1948). Reprezentant al Academiei Române la Uniunea academică internaţională. Organizator al colectivului de vechi drept românesc de pe lîngă Academia Română (din 1949). Membru al Institutului social român şi în Société de legislation comparée şi Institut international de philosophie du droit et de sociologie juridique (Franţa). Premiul „Adamachi" al Academiei Române (1916).

II. — Întemeietorul şcolii de cercetare în domeniul dreptului românesc. Lucrări axate pe ideea romanităţii dreptului românesc nescris. Preocupat de urmărirea sistematică a izvoarelor juridice scrise şi nescrise, a elaborat norme pentru culegerea lor. I se datorează colecţia „Adunarea izvoarelor vechiului drept românesc". A evidenţiat originalitatea proprietăţii moşneneşti ca „element de autohtonie şi de rezistenţă a poporului român". Contribuţii asupra activităţii unor pravilişti români, cărora le-a consacrat studii monografice.

III. — *Curs de istoria dreptului românesc*, Bucureşti, 1919, 445 p.; *Pravilistul Flechtenmacher*, Bucureşti, 1923, 62 p.; *Cultura juridică românească în ultimul secol*, Bucureşti, 1923, 56 p.; *Viaţa juridică şi administrativă a satelor*, Bucureşti, 1927, 34 p.; *Izvoarele Codului Calimachi*, Bucureşti, 1927, 34 p.; *Juristul Andronachi Donici*, Bucureşti, 1930, 42 p.; *Asemănări între ideile primitive ale populaţiei din Bretania şi ale poporului român*, Bucureşti, 1931, 26 p. (versiune franceză, Paris, 1932, 34 p.); *Influenţa belgiană asupra dreptului românesc*, Bucureşti, 1931, 26 p.; *Originalitatea dreptului românesc*, Bucureşti, 1933, 24 p.; *Romanitatea dreptului nostru*, Bucureşti, 1939, 23 p.; *Influenţa franceză asupra dreptului românesc pînă la 1864*, Bucureşti, 1946, 25 p. (versiune franceză, Bucureşti, 1946, 32 p.); *Privire generală asupra moşnenilor şi răzeşilor*, în vol. *Pagini...*, 1970, p. 290—310; *Pagini din istoria dreptului românesc*, ediţie îngrijită de Irina Rădulescu Valasoglu, Bucureşti, 1970, 362 p. **(G.P.)**

RĂDULESCU, M. Gheorghe I. — N. 25 aprilie 1930, Deva. Studii secundare la

Craiova şi Deva, universitare la Bucureşti. Asistent (1954—1955) la Facultatea de istorie Bucureşti. Cercetător ştiinţific principal (1955—1958) la Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. Redactor (1959—1962), redactor principal (1962—1967) la Editura politică şi redactor şef (din 1968) la Editura ştiinţifică şi enciclopedică.

II. — Specialist în istoria modernă şi contemporană a României şi universală. Preocupări legate de aspectele vieţii politice, ale luptei revoluţionar-democratice, ale istoriei P.C.R. Participant ca autor şi coordonator la elaborarea unor dicţionare generale şi cronologii cu caracter istoric.

III. — *Amintiri despre răscoala din 1907*, Bucureşti, 1957, 291 p. (îngrijitor de ediţie); *Constantin Ivănuş*, Bucureşti, 1956, 63 p. (în colaborare); *Anii furtunilor, 1917—1921*, Bucureşti, 1962, 184 p.; *Istoria lumii în date*, Bucureşti, 1969, 632 p. (coautor); *Istoria României în date*, Bucureşti, 1971, 527 p. (coautor); *Chronological History of Romania*, Bucureşti, 1972, 525 p. (coautor). **(T.U.)**

RĂDULESCU-ZONER, Şerban I. — N. 29 mai 1929, Bucureşti. Studii secundare şi universitare (1958) la Bucureşti. Profesor secundar. Cercetător la Institutul de istorie „N. Iorga“ (1967—1975). Muzeograf la muzeul de istorie al municipiului Bucureşti (din 1975). Membru al ADIRI (secretar al secţiei de istorie) şi al Societăţii de ştiinţe istorice din R.S. România.

II. — Cercetări fertile în domeniul relaţiilor internaţionale, cu privire specială la politica externă a României, Austro-Ungariei, Germaniei şi Italiei în a doua jumătate a sec. al XIX-lea şi în primele două decenii ale secolului XX.

III. — *Politica internaţională la începutul secolului XX în lumina teoriei leniniste despre imperialism*, în „Situaţia internaţională din primele două decenii ale secolului XX în lumina tezelor lui Lenin“, Bucureşti, 1970, p. 13—61; *Crizele politice internaţionale de la începutul secolului XX în cadrul teoriei leniniste asupra imperialismului*, în „Studii“, XXIII (1970), 2, p. 215—233; *La souveraineté de la Roumanie et le problème du Danube après le Congrès de Berlin*, în RREI, XI (1971), 1, p. 147—152; *Contribuţii la istoria războiului vamal dintre România şi Austro-Ungaria*, ibidem, X (1972), 1 (15), p. 119—126; *România în faţa crizei internaţionale din iulie 1914*, în „Studii“, XXVI (1973), 1, p. 81—99; *Bernhard von Bülow*, în „Diplomaţi iluştri“, III, Bucureşti, 1973, p. 289—350; *Convergences des relations diplomatiques roumano-italiennes à la veille de la première guerre mondiale*, în „Rasegna storica del Risorgimento“, LXI (1974), 3, p. 427—445. **(G.P.)**

RĂDUŢIU, Aurel I. — N. 21 iulie 1934, Deva. Studii secundare la Deva, superioare (1960) la Cluj. Profesor secundar (1960—1962). Cercetător (1962—1969) şi cercetător ştiinţific principal (din 1969) la Institutul de istorie şi arheologie din Cluj.

II. — Medievist. A investigat istoriografia socială românească de la începuturile ei pînă spre sfîrşitul epocii romantice, cu privire specială pentru Transilvania, evidenţiindu-i dominantele: cercetarea originii proprietăţii asupra pămîntului şi evoluţia raportului de proprietate. În funcţie de aceste aspecte fundamentale a urmărit renta feudală, structura socială, mişcările sociale. Studii despre Ioan Cavaler de Puşcariu şi G. Bogdan-Duică. A întreprins ample cercetări privitoare la perioada „Supplex“-ului evidenţiind amploarea mişcării în mediile orăşeneşti. Cercetări de terminologie ţărănească în Transilvania.

III. — *Ideea de unitate politică la români* Bucureşti, 1968, 120 p. (în colaborare); *Incursiuni în istoriografia vieţii sociale*, Cluj, 1973, 200 p.; *Ioan Moga. Scrieri istorice*, Cluj, 1973, 357 p. (ediţie îngrijită, în colaborare); *Supplex Libellus Valachorum în variantele româneşti de la Şchei*, Cluj-Napoca, 1975, 130 p. (în colaborare).

— *Nona în Transilvania pînă la 1437*, în AIIC, VIII (1965), p. 321—328; *Despre ierdaş în estimarea sesiei iobăgeşti*, ibidem, XIV (1971), p. 283—290; *Proiectul lui Gh. Bogdan Duică (din 1895) pentru o istorie politică a românilor ardeleni*, în RdI, XXVII (1974), 2, p. 213—227; *Un „articuş“ în limba română de vecinătăţi din scaunul Mediaşului la sfîrşitul veacului al XVIII-lea*, în AIIC, XVII (1974), p. 224—236. **(P.T.)**

RĂUŢESCU, Ioan I. — N. 1 octombrie 1892, com. Dragoslavele, jud. Argeş. Studii secundare şi superioare — teologie (1927—1931) la Bucureşti. Preot în comuna natală (din 1914).

II. — Cu mijloacele modeste ale unui preot de provincie, **I.R.,** animat de pasiunea vie pentru trecutul poporului său, a întreprins cercetări de istorie locală, întemeiate pe o bază documentară amplă, cu mult inedit; monografia pe care a închinat-o satului Dragoslavele (Muscel) este un model al informării sîrguincioase. Premiat de Academia Română (1924).

III. — *Dragoslavele*, ed. I-a (în colaborare); Cîmpulung, 1923, VI + 432 p.; ed. a II-a, Cîmpulung-Muscel, 1937, VIII + 552 p.; *Mănăstirea Aninoasa din judeţul Muscel*, 1933, 256 p. **(F.C.)**

REGLEANU, Mihai **I.** — N. 26 octombrie 1905, com. Voineşti, jud. Iaşi. Studii de teologie. Diplomat al Şcolii superioare de arhivistică din Bucureşti. Paleograf la Arhivele statului Bucureşti (1926—1968). Şef de lucrări la Institutul de studii şi cercetări balcanice (1938—1947). Asistent la Şcoala de arhivistică (1949—1950).
II. — Paleograf şi arhivist. Contribuţii bine apreciate de specialişti în domeniul editării unor preţioase instrumente de lucru şi a unor izvoare. A publicat şi variate note de arhivistică.
III. — Colaborator la alcătuirea colecţiei „Documente privind istoria României", seria B., Ţara Românească.
— *Seminarul Central, 1836—1936. Documentele întemeierii*, Bucureşti, 1939, 430 p. (în colaborare); *Documente privind anul revoluţionar 1848 în Ţara Românească*, Bucureşti, 1962, 739 p.; *Catalogul documentelor moldoveneşti din Arhiva Istorică Centrală*, I (1387—1620), Bucureşti, 1957, 576 p.; II (1621—1652), 1959, 566 p.; III (1653—1675), 1968, 692 p.; IV (1676—1700), 1970, 647 p. (în colaborare).
— *Zece documente turceşti din vremea lui Alexandru Ghica Vodă*, în „Balcania", II-III (1939—1940), p. 319—330; *Ordonarea şi inventarierea documentelor feudale din Ţara Românească şi Moldova*, în RA, V (1962), 2, p. 247—264; *Sigiliul iconografic al lui Cernica mare vornic*, ibidem, IX (1966), 1, p. 119—122. **(D.M.)**

REINERTH, Karl **I.** — N. 28 ianuarie 1890, com. Cincul, jud. Braşov. Studii secundare la Mediaş, universitare la Halle (1909—1910), Marburg (1910—1911, 1912—1913), Berlin (1912). Vicar la Frankfurt am Main (1913—1914). Profesor la Liceul Brukenthal şi preot la Sibiu. După 1961 la Lauffen am Neckar (R.F.G.).
II. — Istoric al Reformei din Transilvania şi al catolicismului transilvan. A adus valoroase soluţii privind elucidarea mult controversatei probleme a originii saşilor din Transilvania, pornind de la surse puţin exploatate pentru această problemă.
III. — *Die Reformation der siebenbürgisch-sächsischen Kirche*, Gütersloh, 1956, 56 p.; *Das Heltauer Missale. Eine Brücke zum Lande der Herkunft der Siebenbürger Sachsen*, Köln, Graz, 1963, XXIV + 151 p.; *Missale Cibiniense. Gestalt und Ursprung des Messritus der siebenbürgischen Kirche im Mittelalter*, Köln, Graz, 1972, 365 p.
— *Die vorreformationsgeschichtliche Stellung des Johannes Honterus*, în KbI, LII (1929), p. 97—114; *Aus der Vorgeschichte der siebenbürgisch-sächsischen Reformation. Ein Beitrag zur Geschichte des Milkower Bistums*, în AVSL, L (1941), p. 3—70; *Siebenbürgische und Magdeburger Flandrenses-Urkunden aus dem 12. Jh.*, în SOA, VIII (1965), p. 26—56; *Neue Honterusforschung in der Bundesrepublik Deutschland*, în FVLK, XI (1968), 2, p. 89—99; *Humanismus und Reformation bei den Siebenbürger Sachsen*, în SOA, XIII (1970), p. 56—76. **(A.A.)**

REISSENBERGER, Ludwig **I.** — N. 23 ianuarie 1819, Sibiu — m. 27 noiembrie 1895, Sibiu. Studii gimnaziale în oraşul natal, superioare la Berlin (1837—1839). Profesor la gimnaziul din Sibiu (1850—1880) şi custode al „Muzeului Brukenthal" (1863—1882).
II. — Istoric de artă. Contribuţii privind istoria şi conservarea vechilor monumente arhitectonice.
III. — *Die bischöfliche Klosterkirche bei Kurtea d'Argysch in der Walachei*, Viena, 1860, 50 p. + litografii; *Die evangelische Pfarrkirche A.B. in Hermannstadt*, Sibiu, 1884, 80 p.; *Die Kerzer Abtei*, Sibiu, 1894, 59 p.
— *Die Kirche des heiligen Michael zu Michelsberg in Siebenbürgen*, în „Mitteilungen der k.k. Central-Commision zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmale", II (1857), p. 63—68; *Überreste der Gothik und Renaissance an Profanbauten in Hermannstadt*, în AVSL, XXI (1888), p. 461—514. **(A.A.)**

RELI, Simion **I.** — N. 1882, sat Pătrăuţii de Sus, com. Pătrăuţi, jud. Suceava. Studii superioare la Viena, unde a întreprins şi cercetări de arhivă. Doctor în teologie (1928). Profesor de istoria bisericii ortodoxe române la Facultatea de teologie (din 1929) şi director al Arhivelor statului din Cernăuţi.
II. — Studii privind istoria bisericii precum şi oraşele şi monumentele istorice din Bucovina şi Maramureş; a utilizat un bogat material inedit din arhivele austriace.
III. — *Oraşul Siret în vremuri de demult. Din trecutul unei vechi capitale a Moldovei*, Cernăuţi, 1927, 166 p.; *Din viaţa religioasă şi bisericească a Sucevei în secolele XVII-XIX*, Cernăuţi, 1931, 38 p.; *Călăuza monumentelor religioase istorice din eparhia Bucovinei*, Cernăuţi, 1937, 192 p.; *Biserica ortodoxă română din Maramureş în vremurile trecute*, Cernăuţi, 1938, 254 p.
— *Politica religioasă a Habsburgilor faţă de biserica ortodoxă română în sec. al XIX-lea (în lumina unor acte şi documente inedite din arhiva Casei şi Curţii imperiale din Viena)*, în CC, VI (1927), p. 449—561; şi extras, 117 p. **(N.S.)**

RETEGAN, Simion **I.** — N. 16 martie 1939, com. Cuzdrioara, jud. Cluj. Studii secundare la Dej, universitare la Cluj (1956—1962); specializare şi documentare în R. P. Unga-

ria şi R. S. Cehoslovacia. Doctor în istorie (1975). Cercetător ştiinţific (1962) şi cercetător principal (din 1970) la Institutul de istorie şi arheologie Cluj.
II. — Cercetător al istoriei moderne. A investigat mişcarea naţională românească din sec. XIX. Contribuţii importante consacrate structurii social-economice a burgheziei române.
III. — *Pronunciamentul de la Blaj*, în AIIC, IX (1966), p. 127—142; *Atitudinea burgheziei române din Transilvania faţă de dieta de la Cluj din 1865*, în SUBB, 1966, 2, p. 101—124; *Pregătirile dietei de la Sibiu din 1863—64*, în AIIC, XII (1969), p. 53—82; *Lupta naţională a burgheziei române din Transilvania în anii negocierii pactului dualist*, în SAI, 1969, p. 25—40; *Lupta naţională a românilor în jurisdicţiile Transilvaniei, în anul 1861*, în AIIC, XIII (1970), p. 161—188; *Recunoaşterea egalităţii naţiunii române în dieta de la Sibiu*, ibidem, XIV (1971), p. 120—142; *Răzvrătirea moţilor din 1852. Rolul lui Avram Iancu*, ibidem, XV (1972), p. 239—262; *Recunoaşterea limbii române ca limbă oficială a Transilvaniei în dieta de la Sibiu*, ibidem, XVI (1973), p. 189—214. **(P.T.)**

REZACHEVICI, Constantin **I.** — N. 26 ianuarie 1943, Iaşi. Studii secundare la Timişoara şi Bucureşti, universitare la Bucureşti. Cercetător ştiinţific la Institutul de istorie „N. Iorga" (din 1965).
II. — Medievist. Studii bazate pe o mare cantitate de informaţii, îndeosebi inedite, prin care pune în lumină aspecte din istoria patriei în general puţin cercetate. S-a dedicat mai ales istoriei armatei medievale.
III. — *Domeniul boieresc al lui Radu Şerban*, în „Studii", XXIII, (1970), 3, p. 469—491; *Bătălia de la Gura Nişcovului (august 1601). Contribuţii privind istoria Ţării Româneşti în epoca lui Mihai Viteazul şi activitatea militară a lui Radu Şerban înaintea domniei*, ibidem, XXIV (1971), 6, p. 1143—1157; *Les relations politiques et militaires entre la Valachie et la Transylvanie au début du XVIIe siècle*, în RRH, XI (1972), 5, p. 761—772; *Poziţia marii boierimi din Ţara Românească faţă de Mihai Viteazul şi Simion Movilă (noiembrie 1600—august 1601)*, în „Studii", XXVI (1973), 1, p. 49—63; *Efectivele oştilor din Ţara Românească şi Moldova în veacul al XVII-lea*, în SMIM (1973), 6, p. 95—118; *Gîndirea politică a lui Mihai Viteazul şi etapele elaborării planului de dobîndire a Moldovei*, în „Mihai Viteazul", Bucureşti, 1975, p. 51 — 73. **(D.M.)**

RÎMNICEANU, Naum **I.** — N. 27 noiembrie 1764, com. Corbi, jud. Argeş — m. 1839, m-rea Cernica. Preot.
II. — Cronicar; scrie în limba română şi în limba greacă, în spiritul depăşitelor cronografe, într-o concepţie învechită, de pe poziţii relativ înapoiate, fără înţelegere faţă de mişcările sociale ale vremii. Lucrările sale sînt în general compilaţii, cu puţine date originale.
III. — *Hronologhia domnilor Ţării Româneşti (1290—1834)*, editată de Şt. Bezdechi, Sibiu, 1944, 107 p.; *Cronica Ţării Româneşti (1768—1810)*, în l. greacă, editată de C. Erbiceanu, în „Cronicarii greci", Bucureşti, 1888, p. 259—294.
IV. — Constantin Erbiceanu, *Viaţa şi scrierile protosinghelului Naum Rîmniceanu*, în BOR, XIII (1890), p. 657—676 şi XXIV (1900), p. 121—146 şi 248—270. **(D.M.)**

ROLLER, Mihai **I.** — N. 6 mai 1908, Buhuşi — m. 21 iunie 1958, Bucureşti. Studii secundare la Bacău, universitare la Moscova. Profesor, şef al catedrei de istoria României (1948—1955) la Academia militară Bucureşti. Director adjunct (1955—1958) al Institutului de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. A îndeplinit funcţii de răspundere în aparatul C.C. al P.C.R. pe linie de propagandă şi ştiinţă. Membru (din 1949) şi vicepreşedinte al Academiei R.S.R. (1949—1954). Distins cu premiul de stat (1949).
II. — Publicist, militant pe tărîm social-politic, istoric. A fost în primul deceniu după 23 august 1944 unul din principalii promotori ai aplicării teoriei marxist-leniniste în cercetarea istoriei, iniţiind o vastă campanie de săpături arheologice şi editări de documente şi instrumente de lucru privind istoria României, referitoare la revoluţia din 1848, războiul de independenţă, răscoalele din 1888 şi 1907. Studii privind istoria mişcării muncitoreşti din România şi istoria P.C.R. Autor de manuale şcolare.
III. — *Material privitor la istoria României moderne. Documente din mişcarea muncitorească 1872—1916*, ed. II-a completată, Bucureşti, 1947, 661 p.; *Anul revoluţionar 1848*, Bucureşti, 1948, 115 p.; *Figuri din revoluţia franceză. 1789—1794*, Bucureşti, 1949, 152 p.; *Studii şi note ştiinţifice privind istoria României*, Bucureşti, 1956, 429 p.; *Scrieri istorice şi social-politice*, Bucureşti, 1957, 258 p.

— *Despre răscoala flotei române din decembrie 1917 — aprilie 1918 şi lupta marinarilor români pentru apărarea revoluţiei din Octombrie*, în „Lupta de clasă", 12/955, p. 108—123; *Despre răscoala armată a minerilor de la Vulcan şi Lupeni din 8/21 ianuarie 1919*, în AI, II (1956), 5, p. 174—181; *Despre acţiunea grupului de partizani „Carpaţi"*

în lunile iunie-august 1944, ibidem, III (1957), 3, p. 123—130. **(T.U.)**

ROMAN, Louis I. — N. 19 august 1925, București. Studii secundare și universitare (1948) la București. Doctor în istorie. Profesor secundar.

II. — Studii privind cercetarea problemelor demografice ale Țării Românești în sec. XVIII-XIX. Preocupări de teoria și metodologia istoriei.

III. — *Izvoare din perioada 1750—1790 referitoare la localitățile și populația Țării Românești*, în SAI, XIV (1969), p. 91—118; *Localitățile și populația Țării Românești în lumina lucrării cartografice manuscrise din 1790—1791*, în RA, XLVII (1970), 1, p. 57—74; *Așezarea statornică a românilor transilvăneni în Țara Românească (1739—1831)*, în „Studii", XXIV (1971), 5, p. 899—929; *Les Transylvains en Valachie (XVIII-e siècle — début du XIX-e siècle)* în RRH, XI (1972), 5, p. 773—799; *Evoluția numerică a populației Țării Românești și migrația externă (1739—1831)*, în SAI, XXIII (1973), p. 15—24. **(N.S.)**

ROMAN, Petre I. — N. 29 iunie 1935, Pîrîieni (azi în com. Livezi, jud. Vîlcea). Studii secundare la Craiova, superioare la București (1954—1958). Profesor secundar (1961—1965). Documentarist (1965), cercetător (1966—1970) și cercetător științific principal (din 1971) la Institutul de arheologie București.

II. — Arheolog. Studii despre perioada de tranziție de la epoca neolitică la epoca bronzului. Contribuții la lămurirea unei serii de probleme privind mai ales culturile: Coțofeni, Cernavoda, Sălcuța IV și Folteşti II. A condus săpăturile de la Măgurele, Ostrovul Banului, Băile Herculane.

III. — *Ceramica precucuteniană din aria culturilor Boian-Gumelnița și semnificația ei*, în SCIV, XIV (1963), 1, p. 33—47; *Despre unele aspecte ale perioadei de trecere de la epoca neolitică la epoca bronzului în regiunile extracarpatice ale R.P.R.*, în RM, I (1964), 4, p. 314—325; *Aspekte des Ausgangs des Äneolithikums und der Übergangsstufe zur Bronzezeit im Raum der Niederdonau*, în „Dacia", NS, XII (1968), p. 45—128 (în colaborare); *Über die Chronologie der Übergangszeit vom Äneolithikum zur Bronzezeit, in Rumänien*, ibidem, XIII (1969), p. 61—71 (în colaborare); *Strukturänderungen des Endäneolithikums im Donau-Karpaten-Raum*, ibidem, XV (1971), p. 31—169; *Cultura Cernavoda II. Așezarea din sectorul b de la Cernavoda*, în SCIV, XXIV (1973), 3, p. 373—402 (în colaborare); *Cultura Jigodin*, ibidem, 4, p. 559—572 (în colaborare). **(E.C.)**

ROMANESCU, Gheorghe I. — N. 1 august 1926, com. Stăuceni, jud. Botoșani. Studii secundare la Botoșani, universitare — Academia militară la București. Lector (1952—1956) și lector superior (1956—1973) la catedra de istoria artei militare a Academiei militare București. Cercetător științific principal (din 1973) la Centrul de studii și cercetări de istorie și teorie militară, București.

II. — Istoric al armatei. Contribuții privind arta militară folosită de diverși comandanți de oști români în lupta dusă de-a lungul veacurilor de poporul nostru pentru neatîrnare; consultant militar la numeroase filme cu caracter istoric. A participat la elaborarea unor documentare, albume, organizarea unor expoziții de evocare istorică militară.

III. — *Cronica participării armatei române la războiul antihitlerist*, București, 1971, 397 p. (în colaborare); *Arta militară românească. Culegere de lecții*, București, 1973, 477 p. (redactor coordonator și coautor). — *Participarea Corpului 7 armată român la operația Budapesta*, în „Probleme de artă militară", nr. 5/1964, p. 45—58; *Învățăminte rezultate din campaniile duse de oastea Moldovei în timpul domniei lui Ștefan cel Mare*, în „Buletinul Academiei Militare", nr. 2/1966, p. 80—96; *Aspecte ale activității comandanților români și a statelor majore pentru pregătirea operațiilor și luptelor în războiul antihitlerist*, în „Probleme de artă militară", 4/1968, p. 99—114; *Pregătirea forțelor participante la insurecția națională antifascistă armată din august 1944*, în „Probleme de artă militară", nr. 2/1974, p. 3—18. **(T.U.)**

ROMANESCU, Marcel I. — N. 11 octombrie 1897, Liège (Belgia) — m. 1955, București. Studii secundare la Craiova, Turnu-Severin, Iași și Liceul militar de la m-rea Dealu, superioare — drept și filozofie (1920) la București. Carieră diplomatică.

II. — Publicist; **M.R.** începe să se intereseze din anii '30 de trecutul românesc semnalînd — ca și M. Beza — urme românești peste hotare. Prezentările și studiile sale de istorie și genealogie dau la iveală o largă informație — remarcabilă la un amator — și o mare dragoste pentru disciplina istoriei. Documentele privitoare la 1821 din arhiva poetului Al. Macedonski, publicate și comentate de **M.R.**, sînt esențiale pentru studiul revoluției lui Tudor Vladimirescu.

III. — *Monumente românești la Stanbul*, în „Boabe de grîu" 1932, p. 226—238; *Patrafirul Buzeștilor de la Banja*, în AO (1938), nr. 95—96, p. 1—18; *Albizii și Paleologii. Studiu genealogic cuprinzînd neamurile Doamnei Maria din Mangup*, în „Hrisovul",

III (1943), p. 75 101. *Contribuții la cunoașterea lui Tudor Vladimirescu*, în „Balcania“, V (1942), 1, p. 3—32; *Despre schiptru*, în RIR, XVI (1946), 3, p. 288 294. **(F.C.)**

ROSETTI, Dinu V. **I.** — N. 30 august 1899, București. Studii secundare la București. Conservator și apoi director al Muzeului municipal București. Colaborator al Institutului de arheologie București. Membru corespondent al Institutului de arheologie german și membru al Societății de preistorie din Berlin.
II. — Arheolog. Preocupări de cercetare a vestigiilor din zona orașului București (1924), cu rezultate deosebit de importante, atît pentru istoria orînduirii comunei primitive, cît și pentru epocile următoare. A descoperit și precizat conținutul unor culturi noi, cum ar fi cultura Tei; din materialele arheologice culese de el din așezările înșirate de-a lungul teraselor Colentinei și Dîmboviței s-a ajuns la organizarea Muzeului municipal București. Contribuții privind epoca neolitică, și cea a bronzului. Săpături pe șantierele de la: Vidra, Jilava, Popești, Cetățeni și zonele București și Porțile de Fier.
III. — *Din preistoria Bucureștilor*, București, 1929, 15 p.; *Cîteva așezări și locuințe preistorice din preajma Bucureștilor, asupra tehnicei, tipologiei și cronologiei lor*, București, 1932, 23 p.; *I. Descoperiri paleolitice în preajma Bucureștilor. II. Săpăturile de la Vidra: raport preliminar*, București, 1934, 60 p.; *I. Săpăturile arheologice de la Snagov, II. Tombes à incinération de l'âge du fer et de l'époque romaine dans la région de Bucarest, III. Miscellanea*, București, 1935, 83 p.; *Din preistoria Bucureștilor — I. Civilizația de tip București*, București, 1936, 30 p.
— *Siedlungen der Kaiserzeit und der Völkerwanderungszeit bei Bukarest*, în „Germania“, Frankfurt am Main, XVIII (1934), p. 206—213; *Steinkupferzeitliche Plastik aus einem Wohnhügel bei Bukarest*, în „Jahrbuch für Prähistorische und Etnographische Kunst“, Berlin, XII (1938), p. 29—49 și 30 pl. **(E.C.)**

ROSETTI, Radu **I.** — N. 14 septembrie 1853, Iași — m. 12 februarie 1926, București. Studii la Iași, Geneva, Toulouse și Paris. Bacalaureat la Toulouse. Ajutor de arhivar, funcționar (din 1898), șef al lucrărilor speciale (din 1902) și director (din 1909) în Ministerul Afacerilor Străine.
II. — Scriitor și istoric. A scris proză de evocare a trecutului; a realizat, totodată, importante lucrări privitoare la evoluția problemei agrare în România, scrise de pe o poziție liberal-radicală. După **R.R.,** sătenii erau slobozi în vremea întemeierii domniei. Vechiul drept românesc (законъ болоскин) era un drept de oameni liberi. Boierii nu existau. Pămînturile erau stăpînite în devălmășie de țărani așezați în sate. „Cît timp la un popor nu a existat stat organizat și putere centrală efectivă în stare de a-și impune voința pînă în regiunile cele mai îndepărtate ale țării — scria el — o mare proprietate n-a putut să existe și n-a existat“. Marea proprietate s-a format — adăuga **R.R.** — după organizarea statelor, prin favoare domnească, uzurpare și violență. Boierii sînt urmașii vechilor căpetenii locale, cnezi și juzi. În favoarea acestora, ca urmare a cotropirilor succesive făcute de ei, țăranii au pierdut dreptul lor de folosință asupra hotarului așezării, au ajuns să plătească dijmă. **R.R.** distingea încă de la întemeierea domniei, pe lîngă categoria de țărani liberi, ce trăiau în obști, existența unor țărani cu libertate mărginită, „rumânii“ în Țara Românească, „vecinii“ în Moldova, dar — socotea el — numărul lor era neînsemnat față de obștile țăranilor liberi. Situația acestora era asemănătoare stării de șerbie, dar cu mult mai blîndă decît șerbia în vigoare în țările apusene, în evul mediu. Șerbia s-ar fi generalizat la sfîrșitul secolului al XVI-lea, pe vremea lui Mihai Viteazul. Deși **R.R.** mergea mai departe decît alți istorici din trecut în studierea problemei raporturilor dintre țărani și pămînt, pe de o parte, între țărani și stăpîni, pe de altă parte, dînd dovadă de o înțelegere mai largă a problemei dependenței și asupririi țăranilor în trecutul nostru, totuși, ca și alți istorici, greșea considerînd că servajul s-ar fi introdus prin așezămîntul lui Mihai Viteazul. Rămîne ca un merit al lui **R.R.** efortul de a rupe cu perioada din istoriografia românească care idealiza trecutul, de a fi adus în discuție problema obștii țărănești, a evoluției și particularităților ei, a exploatării țăranilor.
III. — *Cronica Bohotinului*, București, 1905, 167 p.; *Despre unguri și episcopiile catolice din Moldova*, București, 1905, 75 p.; *Despre originea și transformările clasei stăpînitoare din Moldova*, București, 1906, 67 p.; *Pentru ce s-au răsculat țăranii?*, București, 1907, 669 p.; *Pămîntul, sătenii și stăpînii în Moldova*, tom. I (—1834), București, 1907, V + 555 p.; *Cum se căutau moșiile în Moldova la începutul veacului XIX*, București, 1909, 135 p.; *V. Pârvan despre cestiunea continuității elementului roman în Dacia traiană*, Iași, 1916, 59 p.; *Despre succesiunea domnilor Moldovei dintre Lațcu și Alexandru cel Bun*, Iași, 1923, 28 p. **(Șt.Șt.)**

ROSETTI, Radu R. **I.** — N. 1 aprilie 1877, com. Căiuți, jud. Bacău — m. 1949, București. Studii secundare la Iași, superioare la Școala militară de artilerie și geniu (1897—

1899) şi Şcoala superioară de război (1904—1906) din Bucureşti. Sublocotenent în 1899, străbate toate gradele pînă la acela de general de brigadă în 1924, cînd demisionează din armată. Preşedinte al Consiliului Muzeului Militar Naţional (1924—1931). Conservator al Bibliotecii Academiei Române (1931—1940). Membru al Academiei Române (din 1935).

II. — În cadrul vechii istoriografii româneşti, **R.R.** este cel mai de seamă cercetător al istoriei militare a poporului român. Convins de necesitatea lărgirii şi reînnoirii bazei documentare a investigaţiilor privind trecutul nostru militar, **R.R.** a introdus în circuitul ştiinţific o mare cantitate de izvoare inedite sau nefolosite. Preocupat de epocile medie şi modernă, a întreprins studii aprofundate asupra evoluţiei tehnicii de luptă şi a modalităţilor de desfăşurare a războiului în funcţie de spaţiul geografic şi organizarea social-politică a poporului nostru. S-a străduit şi a reuşit, în bună măsură, să definească trăsăturile caracteristice ale artei militare româneşti în secolele XIV-XVI. După opinia sa, din secolul al XVI-lea, un şir de factori, între care se aşează pe primele locuri aservirea ţărănimii, dezvoltarea şi răspîndirea armelor de foc, a făcut ca arta militară românească să-şi piardă specificul şi să se apropie de aceea a Occidentului, care nu corespundea condiţiilor româneşti. Deficitare, uneori sub aspectul concepţiei, lucrările lui **R.R.** închid un material informativ şi un şir de valoroase constatări, care fac din ele punctul de plecare al oricărei cercetări de istoric militară a evului mediu românesc.

III. — *Partea luată de armata română în războiul din 1877—1878*, Bucureşti, 1926, 171 p. + 14 h.; *Essais sur l'art militaire des Roumains*, Bucureşti, 1935, 200 p. + 2 h.; *Familia Rosetti*, vol. I-II, Bucureşti, 1938—1940, 296 p., 135 p.; *Istoria artei militare a românilor pînă la mijlocul veacului al XVII-lea*, Bucureşti, 1947, 622 p. — *Participarea populaţiei civile la războiul din 1877—1878*, în AARMSI, s. III, t. XXIII (1941), mem. 10, 17 p.; *Garda naţională. Scurt istoric. Rostul ei în războiul din 1877—1878*, ibidem, t. XXV (1943), mem. 10, 28 p. **(F.C.)**

ROŞCA, Maria I. — N. 2 aprilie 1929, Jibou. Studii secundare la Oradea, superioare (1952) la Cluj. Doctor în istorie (1972). Asistent şi lector (din 1954) la Facultatea de istorie a Universităţii din Cluj (1952).
II. — Contribuţii privind epoca de trecere de la feudalism la capitalism. S-a preocupat cu precădere de problemele economico-sociale ale domeniului feudal în Transilvania. A studiat fenomenul social muncitoresc din epoca contemporană şi aspecte ale istoriei P.C.R.
III. — *Proiecte de reformă agrară în dezbaterile parlamentare din România în primăvara anului 1864*, în SUBB, X (1965), 2, p. 74—99 (în colaborare); *Lupta muncitorilor petrolişti din Valea Prahovei în anul 1919*, în AIIC, IX (1966), p. 167—193 (în colaborare); *Contribuţii la studiul organizării intravilanelor iobăgeşti din Transilvania în perioada 1785—1820*, în SUBB, XII (1967), 2, p. 45—72 (în colaborare); *Contribuţii la studiul organizării locurilor curiale pe moşiile nobiliare din comitatele transilvănene (1785—1820)*, în AMN, III (1966), p. 239—255 (în colaborare); *Robota pe domeniul Bonţidei în perioada descompunerii feudalismului (1780—1820)*, ibidem, VII (1970), p. 249—271; *Scoaterea Partidului Comunist Român în afara legilor şi opinia publică din ţară*, în AIIC, XIII (1970), p. 287—305; *Veniturile şi cheltuielile băneşti ale domeniului Bonţidei (1780—1820)*, în SUBB, XVI (1971), 1, p. 39—62. **(P.T.)**

ROSKA, Márton I. — N. 15 iunie 1880, sat Cubleşu Someşan, com. Panticeu, jud. Cluj — m. 16 iulie 1961. Studii secundare la Gherla, universitare la Cluj. Doctor în istorie. Profesor universitar la: Debreţin, Cluj şi Seghedin.
II. — Arheolog şi istoric al antichităţii. Preocupări privind problemele orînduirii comunei primitive din Transilvania, cu accent pe cercetarea paleoliticului şi epocii bronzului. A descoperit numeroase staţiuni paleolitice. Studii despre feudalismul timpuriu şi dezvoltat. Are meritul de a fi strîns şi publicat date referitoare la descoperirile din epoca orînduirii comunei primitive sub forma Repertoriului arheologic al Transilvaniei.
III. — *Recherches préhistoriques pendant l'année 1924*, în „Dacia", I (1924), p. 297—316; *Rapport préliminaire sur les fouilles archéologiques de l'année 1925*, ibidem, II (1925), p. 400—416; *Le dépôt de haches en cuivre de Baniabic*, ibidem, III-IV (1927—1932), p. 352—355; *Le dépôt de bronze de Lozna Mare*, ibidem, p. 356—358; *Le tombeau celtique de Cristuru Secuiesc*, ibidem, p. 359—361, Thesaurus antiquitatum Transilvanicarum, I, Cluj, 1942. **(E.C.)**

ROTH, Stephan Ludwig I. — N. 24 noiembrie 1796, Mediaş — m. 11 mai 1849, Cluj. Studii gimnaziale la Mediaş şi Sibiu, universitare la Tübingen (1817—1819), apoi un an în Elveţia cu faimosul pedagog Pestalozzi. Doctoratul la Tübingen (1820). Întors la Mediaş (1820), caută să pună în aplicare cunoştinţele sale pedagogice, iniţiind, în ciuda greutăţilor şi ostilităţii oficialităţilor săseşti, o serie de reforme. Profesor şi apoi rector (din 1831) la gimnaziul din Mediaş.

Este mutat din învăţămînt, devenind preot la Mediaş (1834) şi apoi în două sate învecinate (Nimeş, Moşna). Luptă pentru îmbunătăţirea situaţiei ţărănimii. Propunerile şi acţiunile sale pentru progresul social-cultural al maselor populare, pentru drepturile politice ale românilor îl transformă în perioada premergătoare revoluţiei din 1848 întrun crainic al nemulţumirilor generale. Participant activ la revoluţia din 1848/49, ceea ce a dus la întemniţarea, judecarea şi executarea sa.

II. — Istoric şi gînditor. A lăsat un imens material care este deopotrivă o istorie şi un izvor istoric al vremurilor sale, privite sub raport social, politic, cultural şi economic.

III. — Opera completă a fost editată de Otto Folberth, *Stephan Ludwig Roth. Gesammelte Schriften und Briefe*, I: *Die Wanderschaft*, Braşov, 1927, 333 p.; II: *Die Heimkehr*, Braşov, 1928, 335 p., III: *Der Kampf*, Sibiu, 1930, 346 p.; IV: *Die Schriften der Jahre 1842/43*, Sibiu, 1933, 438 p.; V: *Der Predigerstuhl der Zeit*, Sibiu, 1937, 392 p.; VI: *Der Schwabenkönig*, Sibiu, 1939, 279 p.; VII: *Das Schicksal*, Berlin, 1964, XII + 480 p. (vol. I-VI au fost reeditate fotomecanic la Berlin în 1970).

IV. — Bibliografia scrierilor consacrate lui (din care cităm cea mai recentă: Michael Kroner, *Stephan Ludwig Roth. Viața și opera*, Cluj, 1974, 327 p.), a fost alcătuită de Otto Folberth şi colaboratori, *Stephan Ludwig Roth — Bibliographie*, in „Beiträge zur siebenbürgischen Kulturgeschichte" (— Siebenbürgisches Archiv, X), Köln, Wien, 1974, p. 110—199. **(A.A.)**

ROTH, Viktor **I.** — N. 28 aprilie 1874, Sebeş — m. 19 aprilie 1936, Sebeş. Studii gimnaziale la Braşov, universitare la Halle, Erlangen şi Cluj (1897—1902). Profesor la Cincu Mare şi la Laslea Mare, apoi preot la Sibiu şi Sebeş. Membru al Academiei Române (din 1926).

II. — Primul istoric al artei transilvane pe care o aşază în contextul socio-politic, economic şi artistic al vremii.

III. — *Geschichte der deutschen Baukunst in Siebenbürgen*, Strassburg, 1905, VIII + 127 p. + 93 il.; *Geschichte der deutschen Plastik in Siebenbürgen*, Strassburg, 1906, XIV + 178 p. + 74 il.; *Geschichte des deutschen Kunstgewerbes in Siebenbürgen*, Strassburg, 1908, XV + 259 p. + 75 il.; *Beiträge zur Kunstgeschichte Siebenbürgens*, Strassburg, 1914, XI + 334 p. + 115 il.; *Siebenbürgische Altäre*, Strassburg, 1916, X + 242 p. + 14 il.; *Die deutsche Kunst in Siebenbürgen*, Berlin, Sibiu, 1934, VIII + 177 p. + 226 il.

— *Aufgabe und Ziel siebenbürgisch-sächsischer Kunstgeschichtsforschung*, în AVSL, XXXII (1904), p. 631—666; *Die Geschichte in unserer Kunstgeschichte*, în Sbg. Vjschr., LV (1932), p. 328—340. **(A.A.)**

RUDNEANU, Constantin **I.** — N. 8 iulie 1904, Satu Nou (azi Banatsko Novoselo, Iugoslavia). Studii secundare şi superioare la Cluj. Profesor în învăţămîntul mediu. Lector la Facultatea de istorie şi geografie din Timişoara.

II. — Istoric regional; prin contribuţiile sale a luminat unele aspecte mai puţin cunoscute din istoria Banatului.

III. — *Evenimentele istorice din 1848 și politica ministrului de interne Szemere B. Acțiunea lui E. Murgu în Banat*, în RISBC, II (1934), 6—9, p. 73—78; *Considerațiuni istorice-geografice asupra districtului autonom al Caransebeșului în evul mediu*, în SIB, I (1969), p. 7—22 (în colaborare); *Călători străini despre Banat*, ibidem, II (1970), p. 141—153 (în colaborare); *Școlile româno-ilirice la sfîrșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea*, în „Analele Societăţii de limbă română", Iugoslavia, 1972—1973, p. 483—490; *Probleme religioase în opera lui Dimitrie Cantemir*. în MB (1973), 10—12, p. 686—699. **(D.M.)**

RUSENESCU, Mihail **I.** — N. 6 septembrie 1925, com. Valea Mare, jud. Dîmboviţa. Studii secundare la Piteşti, universitare la Bucureşti. Cercetător (1952—1965) şi cercetător ştiinţific principal (din 1965) la Institutul de istorie „N. Iorga" Bucureşti.

II. — Contribuţii privind politica internă şi externă a României în perioadele 1923—1929 şi 1944—1947, precum şi referitor la evoluţia problemei agrare în perioada contemporană. A abordat o serie de studii, articole şi repertorii bibliografice privind istoriografia perioadei 23 august 1944—30 decembrie 1947.

III. — Coautor la: *Relații agrare și mișcări țărănești în România, 1908—1921*, Bucureşti, 1967, 630 p.; *Alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare în România*, Bucureşti, 1969, 537 p.; *Din cronica unor zile istorice*, Bucureşti, 1971, 239 p.

— *Ecoul luptelor din 1933 în presa legală a vremii*, în „Studii", XVI (1963), 1, p. 109—136; *Ecoul internațional al proclamării Republicii*, ibidem, XX (1967), 6 p. 1115—1126 (în colaborare); *Istoriografia românească privind insurecția din august 1944 și urmările sale*, ibidem, XXII (1969), 4, p. 717—732; *Presa de tineret în perioada noiembrie 1944—martie 1949*, ibidem, XXVII (1974), 8, p. 1203—1213; *Primele luni de activitate a guvernului dr.*

Petru Groza (7 martie — 9 mai 1945). Cronologie, ibidem, XXVIII (1975), 5, p. 709 — 731. **(I.C.)**

RUSSO, Demostene I. — N. 22 ianuarie 1869, Peristeri (Grecia) — m. 5 octombrie 1938, București. Studii secundare la Constantinopol, superioare la Atena, Berlin și Leipzig. Profesor secundar la Galați (1894—1897). Funcționar în Ministerul de externe (1900—1920). Profesor la Universitatea din București (1915—1938). Membru corespondent al Academiei Române (din 1919).
II. — Bizantinist; studii interesante privind influența culturii grecești asupra celei românești, bazate pe o metodă științifică riguroasă, mergînd cu controlul și clarificarea pînă la cel mai mic detaliu.
III. — *Studii bizantino-române. Textele eshatologice din Codex Sturdzanus și pretinsul lor bogomilism*; *Învățăturile lui Pseudo-Neagoe*, București, 1907, 51 p.; *Studii critice*, București, 1910, 123 p.; *Elenizmul în România*, București, 1912, 70 p.
— *Critica textelor și tehnica edițiilor*, în BCI, I (1912), p. 3—100; *Cronica Ghiculeștilor. Un nou letopiseț al Moldovei (1695—1754)*, ibidem, II (1915), p. 3—85; *Cronica Moldovei de N. Chiparissa (1716—1717)*, în RIR, II (1933), p. 133—151; *Grigoraș Mitrofan. Cronica Țării Românești (1714—1716)*, ibidem, IV (1934), p. 1—43; *Viața Sf. Nifon de Gavril Protul*, în „D. Russo, Studii istorice greco-române", vol. I, București, 1939, p. 17—34; *Cronica de la 1570. Turco-graecia lui Crusius. Cronografele lui Dorotei și Cigala. Cronografele românești*, ibidem, p. 51—100; *Poeme grecești în slava lui Mihai Viteazul*, ibidem, p. 102—156; *Matei al Mirelor și operele lui*, ibidem, p. 157—179. **(D.M.)**

RUSSU, Ion I. **I.** — N. 4 decembrie 1911, sat Săliște, com. Ciurila, jud. Cluj. Studii secundare la Turda, universitare (1928—1932) la Cluj. Doctor în litere (1942). Specializare la Școala română din Roma (1933—1936). Profesor secundar. Asistent, șef de lucrări și profesor suplinitor la Facultatea de istorie a Universității din Cluj. Șef de sector (din 1960) și de secție (din 1967) la Institutul de istorie și arheologie Cluj. Membru corespondent al Academiei de științe sociale și politice (din 1970). Participant la congrese și conferințe internaționale de specialitate.
II. — Filolog clasic; și-a dedicat activitatea cunoașterii vechilor limbi vorbite de traci, daci și illyri, domeniu în care a dat studii remarcabile. Pe lîngă stabilirea diferitelor grupe de cuvinte pentru fiecare limbă în parte, **I.I.R.** a scos în evidență rolul pe care l-au avut acestea în cadrul Imperiului roman și în procesul de romanizare a părții de SE a Europei. De o valoare aparte se dovedesc a fi identificarea elementului autohton traco-dacic în limba română și importanța acestuia pentru demonstrarea autohtoniei și continuității poporului român. O altă latură a cercetării sale se referă la cultura spirituală a geto-dacilor. Contribuții de epigrafie; a publicat numeroase inscripții latine descoperite în Dacia, ca și inscripții grecești din orașele antice de pe coasta de vest a Mării Negre. Multe din aceste documente epigrafice stau la baza unor lucrări valoroase, unde tratează o seamă de probleme privind stăpînirea romană în Dacia. Cercetări privind prezența tracilor și a unor elemente siriene în Dacia Romană.
III. — *Limba traco-dacilor*, București, 1959, 160 p.; ed. a II-a, 1967, 259 p.; tradusă în l. germană de H. Beer, 1969; *Illirii — Istoria, limba și onomastica — romanizarea*, București, 1969, 260 p.; *Elemente autohtone în limba română*, București, 1970, 260 p.; *Dacia și Pannonia Inferior în lumina diplomei militare din anul 123*, București, 1973, 123 p.; *Inscripțiile Daciei romane*, I, București, 1975, 285 p.
— *Religia geto-dacilor*, în AISC, V (1944—1948), p. 61—139; *Dispariția limbii și a populațiilor traco-dace*, în SCIV, VIII (1957), p. 253—263; *Despre populația istriană în sec. II e.n. în legătură cu un „catalogus" fragmentar*, ibidem, IX (1958), 1, p. 39—56; *Les Costoboces* în „Dacia", NS, III (1959), p. 341—352; *Inscriptiones tegularum legionis XIII Geminae*, în „Apulum", V (1964), p. 217—232; *Materiale epigrafice din estul Daciei*, în AMN, I (1964), p. 181—195; *Obîrșia împăratului Constantinus I*, ibidem, II (1965), p. 295—305; *Tracii în Dacia romană*, ibidem, IV (1967), p. 85—105; *Trăsăturile somatice ale traco-geților*, în SCIV, XVIII, 1962, 2, p. 343—348; *C. Iulius Maximinus-praeses Daciarum*, ibidem, XIX (1968), 4 p. 667—675; *Elemente syriene în Dacia carpatică*, în AMN, VI (1969), p. 167—186; *Inscripții romane din Praetorium (Mehadia)*, în „Banatica", II (1973), p. 103—115. **(C.P.)**

RUSȘINDILAR, Petru I. — N. 13 iunie 1932, Rădăuți. Studii secundare la Rădăuți, Iacobeni-Suceava, București, superioare la Iași. Doctor în istorie (1970).
II. — Contribuții privind istoria contemporană a României. Preocupări îndeosebi de istoria mișcării muncitorești și a P.C.R. A publicat studii în care elementele inedite le conferă valoarea, constituind contribuții însemnate la cercetarea problematicii abordate.
III. — *Lupta maselor pentru aplicarea în practică a propunerilor Partidului Comunist din iunie 1947 în vederea redresării economice*

şi financiare a ţării, în SM. Suceava, II (1971), p. 149—170; *Însemnătatea alegerilor sindicale din 1946 în cadrul luptei pentru consolidarea Frontului Unic Muncitoresc*, în AI, XVIII (1972), 6, p. 108—116; *Aspecte privind întărirea unităţii de acţiune a clasei muncitoare şi făurirea partidului unic muncitoresc*, în „Studii", XXVI (1973), 3, p. 577—585; *Theodor V. Ficşinescu, militant de frunte al mişcării socialiste din România*, în RdI, XXVII (1974), 12, p. 1781—1791; *Contribuţia maselor din Nordul Moldovei, sub conducerea P.C.R., la lupta pentru instaurarea şi consolidarea regimului democrat-popular*, în SAI, XXX-XXXI (1975), p. 67—75; *Contribuţia maselor populare din judeţul Suceava la întărirea unităţii de acţiune a clasei muncitoare şi crearea partidului unic muncitoresc*, în RdI, XXIX (1976), 1, p. 100—112. **(Şt.Şt.)**

RUSU, Dumitru I.—N. 13 octombrie 1935, com. Dobîrceni, jud. Botoşani. Studii secundare şi universitare (1957) la Iaşi. Doctor în istorie (1968).

II. — Cercetări orientate spre istoria mişcării muncitoreşti şi spre legislaţia muncii de la sfîrşitul secolului XIX şi primele două decenii ale secolului XX.

III. — *Mişcarea muncitorească şi legislaţia muncii din România în perioada 1864—1944*, Bucureşti, 1972, 322 p. (în colaborare). — *Din istoricul legislaţiei muncii din România. Legea din februarie 1906*, în CI, I (1970), p. 231—242; *Principalele legi cu privire la munca din România pînă la 1918 şi atitudinea mişcării muncitoreşti faţă de acestea*, în „Carpica", 1971, p. 415—437; *Legea meseriilor şi asigurărilor muncitoreşti din 1912 şi consecinţele acesteia asupra situaţiei maselor muncitoare din România modernă*, în „Universitatea „Al. I. Cuza" din Iaşi la a cincizecea aniversare a P.C.R.", Iaşi, 1971, p. 179—207. **(D.B.)**

RUSU, Mircea I.—N. 9 martie 1928, sat Şiclău, com. Grăniceri, jud. Arad. Studii superioare la Cluj. Profesor secundar, cercetător şi cercetător ştiinţific principal la Institutul de istorie şi arheologie din Cluj. Membru corespondent al Institutului german de arheologie (din 1971).

II. — Istoric şi arheolog. Activitate consacrată studierii şi sistematizării tipologice şi cronologice a depozitelor de obiecte din epoca bronzului din Transilvania, de la Fînaţe, Rebrişoara, Coldău, Balşa etc. Preocupări privind antichităţile celtice. Contribuţii în discutarea şi rezolvarea unor probleme din epoca feudală timpurie, pe baza săpăturilor arheologice din cimitirul de la Noşlac (sec. VI-VII) şi cele din cetăţile Transilvaniei din sec. IX-XIII de la Biharea, Dăbîca, Moigrad, Şirioara Moreşti, Moldoveneşti, Gilău, Rodna, Porolissum, Otomani, Lăpuş etc. Colaborează la Corpus-ul „*Prähistorische Bronzefunde Europas*, cu descoperiri de specialitate din România.

III. — *Pontische Gürtelschnallen mit Adlerkopf (VI. — VII. yh.u.Z.)*, în „Dacia", NS, III (1959), p. 485—524; *Der dakische Friedhof von Porolissum*, ibidem, IV (1960), p. 201—229 (în colaborare); *The prefeudal cemetery of Noşlac (VIth—VIIth cent.)*, ibidem, VI (1962), p. 269—292; *Die Verbreitung der Bronzehorte in Transsilvanien*, ibidem, VII (1963), p. 177—210; *Cetatea Dăbîca*, în AMN, V (1968), p. 153—202 (în colaborare); *Das keltische Fürstengrab von Ciumeşti in Rumänien*, în „50. Bericht der Römisch-Germanischen Kommission", Frankfurt/Main, 1971, p. 267—300; *Note asupra relaţiilor culturale dintre slavi şi populaţia romanică din Transilvania (sec. VI-X)*, în „Apulum", IX (1971), p. 713—730; *Quelques remarques d'ordre archéologique et historique sur les places fortes transylvaines des IXe-XIIe siècles*, în „Actes du VIIe Congrès...", Prague, II (1971), p. 1131—1135. **(C.P.)**

RUSU-ABRUDEANU, Ion I. — N. 14 decembrie 1870, Abrud — m. 30 august 1934, Bucureşti. Gimnaziul la Brad (1880—84), liceul la Sibiu şi Braşov (1885—88). Redactor la ziarul *Tribuna* din Sibiu (1889—1890), iar după trecerea lui în România la ziarele *Timpul* (1891—1900, devenit apoi *Conservatorul*, 1900—1907), *Adevărul* şi *Dimineaţa*. Fondatorul revistei *România ilustrată* (1900). Revine de mai multe ori în Transilvania, sprijinind lupta politico-naţională a românilor.

II. — Publicist. Cunoscător al vieţii şi trecutului de luptă al locuitorilor din munţii Apuseni, în special, şi a românilor din Transilvania, în general. Studii privind istoricul exploatărilor aurifere din ţara noastră, cu deosebită privire la cele din Munţii Apuseni.

III. — *Habsburgii, ungurii şi românii*, Bucureşti, 1915, 208 p. (în colaborare); *România şi războiul mondial*, Bucureşti, 1921, 522 p.; *Moţii. Calvarul unui popor eroic, dar nedreptăţit. Studiu istorico-politic*, Bucureşti, 1928, 544 p.; *Păcatele Ardealului faţă de sufletul vechiului Regat. Fapte, documente, facsimile*, Bucureşti, 1931, 600 p.; *Aurul românesc. Istoria lui din vechime pînă azi*, Bucureşti, 1933, 309 p. + fig.; *Tragedia aurului. Naraţiune istorică din antichitatea daco-romană*, Bucureşti, 1934, 104 p. **(N.E.)**

RUSU-ŞIRIANU, Ion I. — N. 1864, com. Şiria, jud. Arad — m. 25 decembrie 1909, Arad. Studii secundare pedagogice la Arad. Pedagog la Şcoala de institutori din Bucureşti (din 1884). Colaborator la ziarele *Românul* (1885) şi *Voinţa naţională* (1881—1891). În perioada „Memorandului" activează la Sibiu în jurul *Tribunei*. Întemeiază la Sibiu *Foaia poporului* (1893) şi apoi *Tribuna poporului*, la Orăştie şi Arad (1907). Unul dintre conducătorii Partidului Naţional Român din Transilvania şi ai grupului „tribuniştilor", adepţi ai activismului politic.
II. — Publicist şi om politic. Contribuţii privind trecutul şi starea românilor aflaţi pînă în 1918 în monarhia austro-ungară, ca şi istoria iobăgiei în Transilvania, domeniu în care a dat cel dintîi studiu de amploare înregistrat în istoriografia română.

III. — *Românii din statul ungar (statistică, etnografie)*, Bucureşti, 1904, 330 p.; *Iobăgia. Vol. I. Pînă la finea secolului XV*, Arad, 1908, 407 p. **(N.E.)**

S

SABĂU, Ioan I. N. 16 ianuarie 1911, sat Moftinu Mic, com. Moftin, jud. Satu-Mare. Studii secundare la Satu-Mare, universitare — teologie la Gherla (1929—33), litere la Cluj (1933—36). Doctor în istorie (1937). Bursier al Școlii române din Roma (1938—40). Cercetător la Institutul de istorie din Cluj.

II. — Medievist. Studii referitoare la: circulația monetară în Transilvania în sec. XII-XIV, aspecte ale practicii juridice în feudalismul timpuriu, ecourile răscoalei lui Horea în nord-vestul țării, reizbucnirea unor frămîntări țărănești în Munții Apuseni în anul 1790. A colaborat la colecția de „Documente privind istoria României, seria C. Transilvania".

III. — *Judecata probei fierului roșu în Transilvania feudală*, în SRIM, 1954, 1, p. 625—640; *Circulația monetară în Transilvania sec. XI-XIII în lumina izvoarelor numismatice*, în SCN, II (1958), p. 269—301; *Frămîntări sociale și politice în Munții Apuseni în anul 1790*, în RA, II (1959), 1, p. 236—251; *Contribuții la studiul circulației monetare în Transilvania în prima jumătate a secolului al XIV-lea*, în SMIM, IV (1960), p. 7—61; *Ecourile răscoalei lui Horea în părțile de nord-vest ale Transilvaniei*, în RA, V (1962), 1, p. 178—193. **(N.E.)**

SACERDOȚEANU, Aurelian I. — N. 20 decembrie 1904, com. Costești, jud. Vîlcea — m. 7 iunie 1976, București. Studii universitare la Facultatea de filozofie și litere (1923—1927) și la Școala superioară de arhivistică (1925—1927) din București; specializare la Paris (1927—1929). Doctor în istorie (1930). Profesor la Școala superioară de arhivistică (1929—1948), la Institutul de arhivistică (1948—1950 și la Facultatea de istorie a Universității din București (1950—1970). Director general al Arhivelor statului (1938—1953). Director al revistei *Hrisovul* (1941—1947).

II. — Medievist cu preocupări multiple. Unul dintre inițiatorii colecției naționale de documente interne „Documente privind istoria României"; a publicat o seamă de documente importante, știri din cronici străine, pomelnice etc. Studii remarcabile în disciplinele auxiliare istoriei (cronologie, diplomatică și mai ales arhivistică). S-a ocupat și de valorificarea istoriografiei noastre mai vechi, domeniu în care a excelat prin editarea critică a operelor lui D. Onciul. Profesor învățat și distins, cu un dar pedagogic deosebit, perfect stăpîn pe domeniile de care s-a ocupat, a ridicat cîteva generații de elevi, specialiști în disciplinele auxiliare.

III. — *Marea invazie tătară și sud-estul european*, București, 1933, 93 p.; *Considerații asupra istoriei românilor în evul mediu. Dovezile continuității și drepturile românilor asupra teritoriilor lor actuale*, București, 1936, XXX + 312 p.; *Unirea Românilor 1599—1859—1918*, București, 1938, 70 p.; *Culegere de facsimile pentru Școala de Arhivistică. Seria greacă, fasc. I*, București, 1942, 8 p. + 20 f. facs. (în colaborare); seria slavă, fasc. I, București, 1943, 8 p. + 20 f. facs. (în colaborare); *Introducere în cronologie*, București, 1943, 42 p.; *Îndrumări în cercetările istorice*, București, 1945, 384 p.; *Arhivistica*, București, 1970, 331 p. — *Considérations sur l'histoire des Roumains au Moyen-Âge*, în „Mélanges...", VIII (1928), p. 103—245; *Guillaume de Rubrouck et les Roumains au milieu du XIIIe siècle*, ibidem, IX (1929), p. 161—335; *Mouvements politiques et sociaux de la Péninsule Balkanique dans la seconde moitié du XIe siècle*, în „Balcania", II-III (1939—1940), p. 83—106; *Așezările omenești în Țara Românească pînă la 1418*, în AR, VII (1941), p. 89—110; *Așezările omenești în Moldova pînă la 1418*, ibidem,

IX (1944), 2, p. 191—214; *Divanele lui Ștefan cel Mare*, în AUB, V (1956), p. 157—205; *Cancelaria mitropoliei Țării Românești și slujitorii ei pînă la 1830*, în GB, XVIII (1959), p. 542—586; *Contribuții la studiul diplomaticii slavo-române. Sfatul domnesc și sigiliile din timpul lui Neagoe Basarab (1512—1521)*, în „Romanoslavica", X (1964), p. 405—434; *Sarcinile științelor auxiliare ale istoriei*, în RA, IX 1966), 1, p. 17—46; *Elemente de continuitate și unitate în istoria medievală a românilor*, în „Unitate și continuitate în istoria poporului român", București, 1968, p. 105—134; *Sigiliul domnesc și stema țării. Conceptul de unitate a poporului român pe care îl reflectă și rolul avut în formarea ideii de unire*, în RA, XI (1968), 2, p. 11—68 + 133 fig.; *Cu privire la problema continuității poporului român*, în „Studii", XXIII (1970), 1, p. 3—16; *Originea băniei și a „banilor" la români*, în „Historica", II (1971), p. 79—96; *Fabrica de hîrtie din Rîmnicu Vîlcii în secolul la XVII-lea*, în „Buridava", 1972, p. 273—290. **(D.M.)**

SACERDOȚEANU, Virginia I. — N. 4 noiembrie 1898, Bîrlad — m. 10 martie 1975, București. Studii universitare la Iași (1924); specializare la Roma (1924—1926) și Paris (1927—1929). Doctor în istorie (1930). Asistentă (1931—1948) și conferențiară 1948—1949) la Facultatea de litere și filozofie, secția istorie, a Universității din București.
II. — Medievistă. A pus în valoare prin articole și note pline de interes izvoare străine necunoscute sau neutilizate în istoriografia noastră.
III. — *Constantino Brîncoveanu e il Cattolicismo. Alcune notizie nuove intorno alla sua politica religiosa*, în ED, III (1925), p. 110—128; *Miscellanea di piccole notizie riguardanti la storia romena dei secoli XVI e XVII*, în DI, I (1925), p. 224—258; *Sur une chronique italienne regardant la conquête turque dans la seconde moitié du XV-ème siècle*, în „Mélanges...", VIII (1928), p. 1—54; *Sur la seigneurie de „Teodoro" en Crimée au XVe siècle à l'occasion d'un nouveau document*, ibidem, IX (1929), p. 299—336; *Il Principato Moldavo e la Curia Papale fra il 1606—1620*, în DI, II (1930), p. 1—71; *Les Tatars et la Moldavie au temps d'Etienne le Grand*, în RHSEE, VIII (1931), p. 188—191; *Un document de la regele Ungariei Mateiaș Corvin*, în RA, VII (1947), 2, p. 321—329. **(D.M.)**

SACHELARIE, Ovid I.—N. 24 septembrie 1906, București. Studii superioare la București (1929). Doctor în drept (1930). Conferențiar la Facultatea de drept din București. Cercetător principal la Institutul de istorie „N. Iorga". Distins cu premiul „C. Vernescu" al Academiei Române (1939).
II. — Specialist în cercetarea dreptului civil și a instituțiilor juridice medievale românești.
III. — *Esența și realitatea fraudei la lege*, București, 1930, 148 p.; *Scrieri de drept civil și procedură civilă*, București, 1938, 216 p.; *Controverse din dreptul civil*, București, 1941, 236 p.; *Principiile dreptului civil român*, București, 1947, 800 p. (în colaborare); *Les contacts entre le droit moldave et le droit autrichien au début du XIX-e siècle*, Salzburg, 1971, 36 p.
— *Unirea din 1918 și problema unificării legislației*, în „Studii", XXI (1968), 6, p. 1185—1198 în colaborare). **(N.S.)**

SAIZU, Ion I. — N. 11 ianuarie 1931, Iași. Studii secundare și universitare la Iași. Doctor în istorie (1972). Cercetător științific principal la Institutul de istorie și aheologie „A. D. Xenopol" din Iași.
II. — Contribuții la studierea vieții social-economico-politice a României în perioada 1922—1929, a principalelor lupte greviste și a activității P.C.R. în perioada interbelică. Studii privind lupta antifascistă din anii 1933—1940 și mișcarea de rezistență antifascistă a maselor populare din Moldova.
III. — *File din istoricul Fabricii de celuloză și hîrtie Letea-Bacău*, Bacău, 1969, 294 p. (în colaborare); *Buhuși. Din istoricul fabricii și localității*, Bacău, 1971, 432 p. (în colaborare); *Județul Bacău. Pagini memorabile din lupta maselor*, Bacău, 1971, 427 p. (în colaborare).
— *Fenomene de urbanizare și modificare a structurii profesionale a populației din Moldova ca urmare a industrializării socialiste*, în SAI, VII (1965), p. 321—340; *Aspecte ale rezistenței maselor populare din Moldova împotriva dictaturii militaro-fasciste și a războiului antisovietic*, în „Studii", XIX (1966), 3, p. 531—549 (în colaborare); *Situația căilor de comunicație ale României între anii 1922—1928*, ibidem, XXII (1969), 2, p. 249—270; *Modificări în structura social-politică a României în anii 1922—1928*, ibidem, XXIII (1970), 6, p. 1159—1179 (în colaborare); *Opinii privind industrializarea României (1922—1928)*, în AIIAI, VII (1970), p. 243—268; *Contradicții între partidele burgheze din România în domeniul politicii economice (1922—1928)*, ibidem, VIII (1971), p. 299—318. **(T.U.)**

SAMARIAN, Pompei I. — N. 1879 — m. 1942, București. Medic.
II. — Specialist în istoria medicinii românești.
III. — *Istoria orașului Călărași*, București, 1931, 289 p.; *Medicina și farmacia în trecutul românesc*, 3 vol., București, 1935—

1938, I: 1382—1775, 442 p. + erată; II: 1775—1834, 717 p.; III: *Asistenţa publică în trecutul românesc pînă la 1834*, 631 p.; *O veche monografie sanitară a Munteniei de dr. Constantin Caracaş (1800—1828)*, Bucureşti, 1937, 212 p.; *Istoria spitalului din Călăraşi şi istoria dezvoltării serviciului sanitar al oraşului şi jud. Ialomiţa de la 1852 pînă la 1917*, Brăila, ‹ f.a. ›, 170 p. **(N.S.)**

SAUCIUC-SĂVEANU, Theofil I. — N. 21 octombrie 1884, com. Bosanci, jud. Suceava — m. 1971, Bucureşti. Studii superioare — filozofie la Viena şi Cernăuţi (1902—1906). Călătorii de studii în Grecia şi Italia. Doctor în litere şi filozofie (1909). Profesor secundar (1909—1919). Profesor la catedra de filologie clasică (1919; decan (1921—1922) şi rector (1924) la Universitatea din Cernăuţi. Profesor (1940—1947) şi şef al catedrei de istorie antică şi epigrafie a Universităţii din Bucureşti (1941—1946). Prodecan (1941) şi decan (1946) al Facultăţii de litere şi filozofie din Bucureşti (1946). Membru corespondent al Institutului austriac de arheologie, membru al Institutului de arheologie din Germania şi membru corespondent al Academiei Române.
II. — Epigrafist şi istoric al antichităţii greco-romane. Studii referitoare la unele descoperiri din Andros, la aspecte particulare din istoria Atenei, şi mai ales la inscripţiile ieşite la iveală din ruinele anticului Callatis, unde a efectuat săpături între 1925 şi 1940. Rezultatele obţinute au fost publicate în rapoarte preliminare şi în lucrări de sinteză. Acestea cuprind date importante despre zidul de apărare, întinderea oraşului antic, elemente arhitectonice, statui de marmură şi statuete de lut, ceramică, bijuterii, monede etc.
III. — *Andros. Untersuchungen zur Geschichte und Topographie der Insel*, Wien, 1914, VI + 168 p.
— *Ein Denkmal des Mithraskultes auf Andros in Griechenland*, în „Römische Mitteilungen“, 1911, p. 262—273; *Zum Ehrendekret von Andros*, în „Athenische Mitteilungen“, 1911, p. 1—20; *Neue attische Grenz-und Hypothekensteine*, în „Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Instituts“, 1912, p. 81—95; *Callatis. Rapports préliminaires sur les fouilles*, în „Dacia“, I (1924), p. 108—165; II (1925), p. 104—137; III-IV (1927—1932), p. 411—482; V-VI (1935—1936), p. 247—319; VII-VIII (1937—1940), p. 223—291; IX-X (1941—1944), p. 243—347; *Obsérvations concernant deux décrets des „thiasites“ de Callatis*, în „Dacia“, I (1924), p. 317—324; *Stéle funéraire de Tomis*, in „Istros“, I (1942), 2, p. 227—229; *Ein antiker Goldfund aus Kallatis*, în „Sbornik Gavril Katarov“, Sofia, 1950, p. 219—229; *Dedicaţie pentru Athena Polias din Callatis*, în SCIV, XVI (1965), 2, p. 353—356; *Pe marginea unui decret de poliţie callatian*, ibidem, XVIII (1967), 3, p. 501—508; *Inscripţia lui Herennios Apollinarios din Callatis*, în „Pontica“, I (1968), p. 307—316 (în colaborare). **(C.P.)**

SAVA, Aurel I. — N. 1902 — m. 1954, Bucureşti. Magistrat.
II. — Avînd, ca judecător, a se pronunţa într-un proces în care apărea şi „obiceiul pămîntului“ din Vrancea, **A.S.** „a simţit nevoia — după propria-i mărturie — de a pătrunde evoluţia istorică a acestui drept cutumiar“. Cercetările în arhivele Tribunalului Putna şi în cele din Iaşi au dat la iveală un material inedit, pe care Iorga îl socotea „de cel mai mare folos pentru studierea tuturor formaţiunilor de autonomie ţărănească în evul mediu şi răsăritean şi apusean“. **A.S.** şi-a continuat investigaţiile documentare şi pentru alte regiuni, introducînd în circuitul istoriografic izvoare de cel mai mare interes, editate cu grijă şi comentate cu competenţă.
III. — *Documente putnene*, vol. I-II, Focşani-Chişinău, 1929—1931, XLI + 223 p.; XLV + 256 p.; *Documente privitoare la tîrgul şi ţinutul Lăpuşnei*, Bucureşti, 1937, XXV + 325 p.; *Documente privitoare la tîrgul şi ţinutul Orheiului*, Bucureşti, 1944, LV + 561 p.; *Vornicul de Vrancea. O cercetare administrativă de acum o sută de ani*, în AARMSI, s. III, t. XV (1934), p. 117—174. **(F.C.)**

SAVU, Alexandru Gh. I. — N. 6 octombrie 1931, sat Baciu, com. Blejeşti, jud. Teleorman. Studii secundare şi universitare — filozofie la Bucureşti. Doctor în filozofie (1973). Cercetător (1955—1958) şi cercetător ştiinţific principal (1965—1967; 1969—1971) la Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R.; redactor la revista *Anale de istorie* (1958—1965). Redactor-şef adjunct la revista *Magazin istoric* (1968—1969). Şef de secţie (din 1971) la Centrul de studii şi cercetări de istorie şi teorie militară Bucureşti. Distins cu premiul „Ştefan Gheorghiu“ al Academiei R.S. România (1970).
II. — Specialist în istorie contemporană. Contribuţii importante, îndeosebi privitoare la politica internă şi externă a României între anii 1937 şi 1946. A participat la întocmirea a numeroase culegeri de studii şi monografii pe teme variate de istorie contemporană.
III. — *Alianţa clasei muncitoare cu ţărănimea muncitoare în România*, Bucureşti, 1969, 545 p. (coautor); *Dictatura regală, 1938—1940*, Bucureşti, 1970, 487 p.; *N. D. Cocea, Jurnal* (cuvînt înainte, îngrijirea studiu-

lui şi note), Bucureşti, 1970, 223 p.; *Armata Republicii Socialiste România — tradiţii şi contemporaneitate*, Bucureşti, 1975, 182 p. coordonator şi coautor); *Pages from the History of the Romanian Army*, Bucureşti, 1975, 242 p. (coordonator şi coautor).

— *Lupta maselor populare conduse de P.C.R. pentru instaurarea guvernului democrat (23 August 1944—6 martie 1945)*, în AI, VII (1961), 4, p. 65—88; *Participarea intelectualităţii din România la lupta forţelor democratice în perioada 23 August—6 martie 1945*, în AMN, III (1966), p. 367— 380; *Aspecte ale politicii externe a României în preajma declanşării celui de-al doilea război mondial*, în AI, XII (1966), 1, p. 66—84; *Carol II şi partidele burghezo-moşiereşti (1930—1937)*, în „Studii" XX (1967), 2, p. 325—346; *V.I. Lenin despre necesitatea aplicării creatoare a marxismului*, în AI, IX (1969), 6, p. 96—107; *Activitatea Partidului Comunist Român în vederea coalizării forţelor naţionale, antifasciste şi antihitleriste în preajma celui de-al doilea război mondial*, în „Partidul Comunist Român în viaţa social-politică a României, 1921—1944", Bucureşti, 1971, p. 282—327; *L'armée et les transformations politiques en Roumanie dans les premières années d'après-guerre*, în RIHM, XXIV (1975), p. 116—136. **(T.U.)**

SÂMPETRU, Mihai I. — N. 7 noiembrie 1928, com. Independenţa, jud. Constanţa. Studii secundare şi universitare (1952—1957) la Bucureşti. Muzeograf la Muzeul de istorie a oraşului Bucureşti (1957—1959) şi cercetător la Institutul de arheologie (din 1959).

II. — Arheolog. Studii despre istoria şi arheologia epocii romane tîrzii şi bizantine la Dunărea de Jos. A participat la săpăturile de la Histria, Tropaeum Traiani, Şantierul Porţilor de Fier, Bucureşti.

III. — *Betrachtungen über das Siegesdenkmal von Adamklissi im Lichte der archäologischen Grabungen*, în „Dacia", NS, XIII (1969), p. 475—500; *Situaţia Imperiului romano-bizantin la Dunărea de Jos la sfîrşitul sec. VI şi începutul sec. VII*, în SCIV, XXII (1971), 2, p. 217—245; *Înmormîntări pecenege din Cîmpia Dunării*, ibidem, XXIV (1973), 3, p. 443—468; *La région du Bas Danube au Xe siècle n.è.*, în „Dacia", NS, XVIII (1974), p. 239—264. **(C.P.)**

SCHEINER, Andreas Gottlieb I. — N. 3 noiembrie 1864, Mediaş — m. 16 februarie 1946, Sibiu. Studii gimnaziale la Mediaş, universitare la Berlin, Tübingen, München şi Budapesta. Doctor în filozofie (1885). Profesor secundar la Mediaş şi Sibiu (din 1889). Preot la Sibiu (din 1928). Se consacră, în ultima perioadă a vieţii sale, exclusiv muncii de cercetare.

II. — Primul istoric şi filolog sas care renunţă la metodele tradiţionale în cercetarea originii saşilor şi care introduce metoda geografiei dialectale în elucidarea istoriei timpurii a saşilor. Majoritatea scrierilor sale aparţin filologiei.

III. — *Die Mundart der Burzenländer Sachsen*, Marburg, 1922, X + 196 p.; *Das Hohelied Salomonis in siebenbürgisch-sächsischer Sprache. Beiträge zu einer Geschichte siebenbürgisch-deutschen Sprachgefühls*, Sibiu, 1930, 113 p.

— *Die Mundart der Siebenbürger Sachsen*, in „Beiträge zur Siedlungs und Volkskunde der Siebenbürger Sachsen", Stuttgart, 1895, p. 127—190; *Das Einheitsmoment unserer rheinischen Mundarten*, în Kbl, XXXVIII (1915), p. 61—107; *Vom Rhein und Sachsen*, în AVSL, XLII (1924), p. 75—92; *Zur Heimatfrage der Siebenbürger Sachsen*, în Kbl, L (1927), p. 138—144, 153—161; *Die Mundart der Sachsen von Hermannstadt*, în AVSL, XLI (1928), p. 523—687.

IV. — Bibliografia sa a fost alcătuită de K.K. Klein, în *Transsylvanica*, München, 1963, p. 76—81. **(A.A.)**

SCHESAEUS, Christian I. — N. 1536, Mediaş — m. 30 iunie 1585, Mediaş. Studii la Wittenberg. Predicator evanghelic la Cluj, preot la Dupuşu (lîngă Mediaş) şi din 1569, paroh la Mediaş. În 1584, principele Transilvaniei Ştefan Báthory i-a acordat titlul de „poeta laureatus".

II. — Reprezentant de vază al umanismului transilvănean. A descris evenimentele veacului al XVI-lea într-un poem istoric, axîndu-şi expunerea îndeosebi asupra luptelor pentru posesiunea şi conducerea Transilvaniei, purtate între anii 1540 şi 1571, dintre Ioan Sigismund şi Ferdinand I, respectiv Maximilian II. De pe o poziţie net antihabsburgică, a respectat în general adevărul istoric. Mai puţin obiectiv a prezentat istoria reformei din Transilvania într-o cuvîntare rostită la adunarea sinodală din Biertan la 8 mai 1580. Cuvîntarea este totuşi una din primele prezentări ale mersului reformei din Transilvania şi e considerată ca fiind una din cele mai reuşite realizări de proză umanistă.

III. — *Ruinae Pannonicae* conţine 12 cînturi, dintre care IX-XI au apărut la Wittenberg în anul 1571 sub titlul *Historia de bello Pannonico Solimani ultimo*; iar I-IV au fost editate de J.K. Eder la Sibiu în anul 1797; cînturile V-VIII şi XII au rămas inedite (VIII este consacrat domniei lui Despot-vodă); *De origine et progressu inchoatae et propagatae coelestis doctrinae in hac miserrima patria nostra*, ed. G. D. Teutsch,

Die Synodalverhandlungen der evangelischen Landeskirche A.B. in Siebenbürgen, Sibiu, 1883, p. 230—251. **(A.A.)**

SCHMEIZEL, Martin I. — N. 28 mai 1679, Braşov — m. 30 iulie 1747, Halle. Studii gimnaziale la Braşov, universitare la Jena (1700), Wittenberg (1702). Ca preceptor al unui nobil, călătoreşte prin Germania, Suedia, Danemarca, vizitînd marile centre universitare din aceste ţări. Din 1716 predă la Jena şi Halle ştiinţe politice şi istorie. Pe lîngă cursuri de istorie generală, el predă, ani la rînd, un curs foarte apreciat de istorie a Transilvaniei. Era considerat ca unul din cei mai învăţaţi oameni ai vremii.

II. — Istoric de faimă europeană cu o producţie ştiinţifică impresionantă şi de o tematică istoriografică foarte variată şi complexă. A acordat o atenţie specială istoriei Transilvaniei şi naţiunilor conlocuitoare din ea.

III. — *Commentatio historica de Coronis tam antiquis, quam modernis*, Jena, 1712, XVI + 237 p.; *Praecognita Historiae civilis universalis*, Jena, 1720, 220 p. (ed. a II-a, Jena, 1730, 306 p.); *Praecognita Historiae ecclesiasticae*, Jena, 1721, 372 p.; *De Statu Ecclesiae Lutheranorum in Transilvania*, Jena, 1722, 113 p.; *Einleitung zur Wappenlehre*, Jena, 1723, XVI + 276 p. + 38 il. (ed. a II-a, Jena, 1734, 273 p.); *Versuch zu einer Historie der Gelehrtheit*, Jena, 1728, VI + 906 p.; *Einleitung zur Staatswissenschaft überhaupt und dann zur Kenntniss derer Europäischen Staaten insonderheit*, Halle, XXII + 304 p.

— A lăsat un număr însemnat de lucrări în manuscris de cel mai mare interes pentru istoria românilor, de ex. *De Scriptoribus Hungaricarum, Moldavicarum et Valachicarum; De Wallachis, Romanorum reliquiis*. **(A.A.)**

SCHULER VON LIBLOY, Friedrich I. — N. 13 ianuarie 1827, Sibiu — m. 8 noiembrie 1900, Viena. Studii gimnaziale la Sibiu, universitare la Viena şi Graz. Profesor la Academia de ştiinţe juridice din Sibiu. Ia parte activă la viaţa politică a vremii. Profesor la Facultatea de drept de la Cernăuţi (1875—1895).

II. — Istoric al dreptului şi al învăţămîntului juridic.

III. — *Statuta jurium municipalium Saxonum in Transilvania*, Sibiu, 1853, 266 p. *Siebenbürgische Rechtsgeschichte*, I-III, Sibiu, 1855, 1858, 1868: II + 416 p. (I), VIII + 522 p. (II), XIV + 352 p. (III): *Kurzer Überblick der Literaturgeschichte Siebenbürgens von der ältesten Zeit bis zu Ende des vorigen Jahrhunderts*, Sibiu, 1857, II + 112 p. — *Deutsche Rechtsdenkmäler der Siebenbürger Sachsen*, în AVSL, VII (1867), p. 313—372; VIII (1867), p. 83—122; IX (1870), p. 28—32. **(A.A.)**

SCHULLER, Friedrich I. — N. 18 aprilie 1857, com. Şura Mică, jud. Sibiu — m. 21 octombrie 1909, Sibiu. Studii gimnaziale la Sibiu, superioare (istorie, teologie, geografie) la Tübingen şi Leipzig (1876—1879). Doctor al Universităţii din Halle (1895). Profesor secundar la Sibiu (din 1881).

II. — Bibliograf şi biograf (v. *Schriftsteller-Lexikon*, vol. IV). Istoric al relaţiilor socio-politice din Transilvania veacurilor XIV-XVI.

III. — *Volksstatistik der Siebenbürger Sachsen*, Halle, 1895, 41 p.; *Aus sieben Jahrhunderten. Acht Vorträge aus der siebenbürgisch-sächsischen Geschichte*, Sibiu, 1895, 206 p. — *Regesten zur Geschichte Siebenbürgens vom Jahre 1551—1817 aus dem K.K. Kriegsarchiv Wien*, în Kbl, VII (1885), p. 65—70; 77—82; *Zur Finanz — und Steuer geschichte Siebenbürgens*, ibidem, IX (1886), p. 101—104; 113—114; *Beiträge zur äußeren Geschichte der Erbgrafen der sieben Stühle*, în AVSL, XXI (1887), p. 313—366; *Urkundliche Beiträge zur Geschichte von der Schlacht bei Mohács bis zum Frieden von Großwardein*, ibidem, XXVI (1894/95), p. 223—287; 607—672; XXVIII (1898), p. 441—581; XXIX (1900), p. 507—660; *Gewerbe und Handel im 14. Jh.*, în „Bilder aus der vaterländischen Geschichte“, ed. Fr. Teutsch, II, Sibiu, 1899, p. 59—68. **(A.A.)**

SCHULLER, Georg Adolf I. — N. 25 decembrie 1862, Sighişoara — m. 30 august 1939, Sibiu. Studii gimnaziale la Sighişoara, superioare — teologie, filozofie, istorie la Berna, München, Berlin, Tübingen (1880—1885). Profesor secundar la Cincu Mare (din 1887); rectorul gimnaziului din Agnita (1889—1893). Preot la Laslea Mare şi Selcuş şi redactor la diferite publicaţii teologice (1893—1905). Din 1905 se consacră exclusiv cercetării ştiinţifice. A condus secţia de manuscrise a Bibiliotecii Brukenthal. În 1926, Universitatea din Tübingen îi acordă titlul onorific de doctor în teologie.

II. — Specialist în istoria politică a veacului al XVIII-lea şi în istorie agrară. Se remarcă printr-o intuiţie ieşită din comun şi prin darul de a evoca atmosfera veacurilor trecute.

III. — *Aus der Vergangenheit der siebenbürgisch-sächsischen Landwirtschaft*, Sibiu, 1895, 130 p.; *Samuel von Brukentahl*, I-II, München, 1967, 1969, XI + 378 p. (I), VII + 352 p. (II).

— *Sächsischer Landbau*, în vol. „Bilder aus der Kulturgeschichte der Siebenbürger Sachsen“, ed. Fr. Teutsch, I, Sibiu, 1928, p. 13—31; *Die Gräfen*, ibidem, p. 43—65; *Zunftleben*, ibidem, p. 337—362.

IV. — *Bibliographie Georg Adolf Schuller*, în H. Hienz, „In memoriam D. Dr. G. A. Schuller“, Sibiu, 1941, p. 8—31. **(A.A.)**

SCHULLER, Johann Karl I. — N. 16 martie 1794, Sibiu — m. 10 mai 1865, Sibiu. Studii gimnaziale la Sibiu, universitare la Leipzig și Viena (1812—1814). Profesor secundar, conrector (din 1821), rector (1831—1836) al gimnaziului din Sibiu. În 1849 se refugiază în Țara Românească; din București pleacă la Viena unde întreprinde serioase cercetări de arhive. În 1850 revine la Sibiu și inițiază o reformă școlară cerută de autoritățile imperiale. Distins cu ordine și titluri onorifice imperiale pentru meritele sale științifice și pedagogice. Membru corespondent al Academiei imperiale de științe din Viena (1847); membru de onoare al Societății berlineze pentru limba germană (1839) și al Asociației istorice a Carinthiei (1856).
II. — A depus o activitate istoriografică impresionantă, îmbrățișînd domenii foarte variate. O atenție specială a acordat-o istoriei veacului al XVI-lea, istoriei și limbii române.
III. — *Argumentorum pro latinitate lingvae Valachicae s. Rumunae epicrisis*, Sibiu, 1831, 87 p.; *Umrisse und kritische Studien zur Geschichte von Siebenbürgen*, I-III, Sibiu, 1840, 1851, 1872; III + 102 p. (I), II + 194 p. (II), II + 71 p. (III); *Aus der Walachei. Romänische Gedichte und Sprichwörter*, Sibiu, 1851, II + 55 p.; *Zur Frage über den Ursprung der Romänen und ihrer Sprache*, Sibiu, 1855, 20 p.; *Georg Reicherstorffer und seine Zeit*, Viena, 1859, 69 p.; *Romänische Volkslieder*, Sibiu, 1859, XX + 112 p.; *Die Verhandlungen von Mühlbach im Jahre 1551 und Martinuzzis Ende*, Sibiu, 1862, II + 74 p.
— A editat în anul 1840 singurul volum din „Archiv für die Kenntniss von Siebenbürgens Vorzeit und Gegenwart“, în care a publicat articolele: *Die Mongolen in Siebenbürgen*, p. 24—68 și *Die deutschen Ritter im Burzenlande*, p. 161—213; *Diplomatische Beiträge zur Geschichte Siebenbürgens nach der Mohátscher Schlacht bis zum Tode J. Zápolyas*, în AVSL, II (1855), p. 128—133; *Ludwig Grittis Ende*, ibidem, p. 165—198; *Das Bündnis Joh. Zápolyas mit Franz I. von Frankreich*, ibidem, p. 320—328. **(A.A.)**

SCHULLERUS, Adolf I. — N. 7 martie 1864, Făgăraș — m. 27 ianuarie 1928, Sibiu. Studii gimnaziale la Sibiu, universitare (istorie, teologie, germanistică) la Berna, Leipzig și Budapesta. Profesor secundar la Agnita și Sibiu (1887—1899). Preot la Șeica Mare (1900) și apoi la Sibiu (după 1907).
II. — În cercetarea științifică s-a orientat spre elucidarea începuturilor sașilor din Transilvania, bazîndu-se pe documente istorice și pe elemente de lingvistică. A inițiat realizarea unui deziderat exprimat încă de Leibniz: alcătuirea unui dicționar al graiului săsesc, *Siebenbürgisch-Sächsisches Wörterbuch*, la care a și lucrat personal (vol. I-II, literele *A-E*). Autor de manuale școlare.
III. — *Luthers Sprache in Siebenbürgen. Forschungen zur siebenbürgischen Geistes— und Sprachgeschichte im Zeitalter der Reformation*, Sibiu, 1923, 296 p.; *Siebenbürgisch-sächsische Volkskunde im Umriß*, Leipzig, 1926, X — 179 p.; *Verzeichnis der rumänischen Märchen und Märchenvarianten*, Helsinki, 1928, 99 p.
— *Flandrenses. Saxones*, în Kbl, XXIV (1901), p. 17—22; *Rumänische Lehnwörter im Siebenbürgisch-Sächsischen*, ibidem, XXVI (1903), p. 38—44; *Die Grenzburgen der Altlinie*, ibidem, XLI (1918), p. 17—21; *Siebenbürgen*, în „Cultura“, I (1924), p. 107—111.
IV. — *Bibliographie Adolf Schullerus*, în Kbl, LI (1928), p. 58—72. **(A.A.)**

SCORPAN, Constantin I. — N. 7 mai 1936, Iași. Studii superioare la Iași (1955—1960). Muzeograf principal la muzeele de arheologie din Piatra Neamț (1961—1966) și Constanța (din 1966).
II. — Arheolog. Contribuții la istoria și cultura Dobrogei geto-dacice și romane. A efectuat săpături la Tomis și Sacidava.
III.— *Reprezentări bacchice*, Constanța, 1966, 80 p.; *Cavalerul trac*, Constanța, 1967, 87 p.
— *Aspecte ale continuității și romanizării băștinașilor din Dobrogea în lumina recentelor cercetări*, în „Pontica“, III (1970), p. 139—187; *Sacidava și unele probleme stratigrafice și cronologice ale limes-ului și Dobrogei romane*, ibidem, V (1972), p. 301—327. **(C.P.)**

SCURTU, Ion I. — N. 27 noiembrie 1940, sat Dochia, com. Girov, jud. Neamț. Studii secundare la Piatra Neamț, universitare (1957—1962) la București. Doctor în istorie (1971). Asistent (1962—1972) și lector (din 1972) la Facultatea de istorie București.
II. — Studii de istorie modernă și contemporană a României. Contribuții privind activitatea principalelor partide politice din România în primele decenii ale secolului XX și îndeosebi analiza mișcării țărănești, constituirea și activitatea Partidului Național Țărănesc. A abordat, de asemenea, diverse aspecte socio-politice din perioada 1937—1947.
III. — *Leonte Filipescu*, București, 1973, 88 p. (în colaborare); *Documente și materiale privind istoria României (decembrie 1918—18 ianuarie 1922)*, București, 1973, 340 p.; *Documente și materiale privind istoria Ro-*

mâniei, februarie 1938 — septembrie 1940, Bucureşti, 1974, 302 p.; *Din viaţa politică a României. Întemeierea şi activitatea Partidului ţărănesc, 1919—1926*, Bucureşti, 1975, 200 p.
— *Poziţia P.C.R. faţă de partidele „istorice" în timpul primului guvern Sănătescu*, în AUB, XIV (1965), p. 71—86; *Lupta partidelor politice în alegerile parlamentare din decembrie 1937*, în „Studii", XX (1967), 1, p. 145—162; *N. Iorga despre cauzele izbucnirii şi caracterul primului război mondial*, în AUB, XVI (1967), p. 97—108; *Din activitatea social-politică a lui Spiru Haret*, în SAI, XIII (1969), p. 187—203; *Problema creării unui front democratic în România şi activitatea Partidului Naţional Ţărănesc şi a Partidului Naţional Liberal în preajma instaurării dictaturii regale (decembrie 1937— februarie 1938)*, în MAnt, III (1971), p. 373—391; *Fuziunea Partidului Naţional cu Partidul Ţărănesc. Crearea Partidului Naţional Ţărănesc*, în „Cumidava", V (1971), p. 269—283; *Mişcarea ţărănistă din România pînă la 1907*, în „Studii", XXV (1972), 3, p. 529—550; *Cercetarea în domeniul istoriei contemporane a României şi universale*, în AUB, XXII (1973), p. 53—71. *Întemeierea şi activitatea Partidului Ţărănesc (1918—1926)*, în „Studii", XXVI (1973), 4, p. 785—797; *Alegerile parlamentare din mai 1926*, în SCBr, XVIII (1974), p. 227—242. *Politica internă a guvernului Blocului parlamentar (decembrie 1919 — martie 1920)*, în RA, XXXVII (1975), 1, p. 47—57. **(T.U.)**

SEFTIUC, Ilie **I.** — N. 12 iulie 1936, sat Horodiştea, com. Păltiniş, jud. Botoşani. Studii secundare în com. Şendriceni, jud. Botoşani, universitare la Iaşi. Doctor în istorie (1970). Asistent (1960—1962), lector (1962—1966) la Facultatea de istorie a Universităţii Iaşi. Lector (1966—1970) şi conferenţiar (din 1970) la Academia „Ştefan Gheorghiu". Laureat al premiului „Ştefan Gheorghiu" al Academiei R.S. România (1972).
II. — Specialist în istorie contemporană. Contribuţii originale îndeosebi cu privire la lupta diplomaţiei româneşti interbelice pentru apărarea intereselor şi drepturilor suverane ale României la Dunăre şi pentru stabilirea unui regim al strîmtorilor avantajos ţărilor riverane.
III. — *Dunărea în istoria poporului român*, Bucureşti, 1972, 406 p. (în colaborare); *România şi problema Strîmtorilor*, Bucureşti, 1974, 431 p. (în colaborare); *Istoria universală, vol. I (1917—1939)* (curs universitar), Bucureşti, 1975, 293 p. (coautor).
— *Momente din activitatea diplomatică a României la conferinţa de la Lausanne (1922—1923)*, în RA, XXXII (1970), 1, p. 147—163; *Tradiţii internaţionaliste în mişcarea muncitorească din România*, în „Lupta de clasă", nr. 4/971, p. 109—118; *România şi activitatea Comisiei internaţionale a Strîmtorilor (1924—1936)*, în AIIAI, IX (1972), p. 403—415. **(T.U.)**

SEIVERT, Gustav Gotlieb **I.** — N. 8 iulie 1820, Sibiu — m. 17 ianuarie 1875, Sibiu. Studii gimnaziale la Sibiu, Cluj şi Tg. Mureş, universitare la Berlin (istoria cu L. Ranke). Funcţionar la Sibiu, Cluj şi Viena. Arhivar la Sibiu (din 1872).
II. — Importanţa istoriografică a operei lui **G.G.S.** rezidă atît în problematica cît şi în concepţia şi metoda riguros ştiinţifică a scrierilor sale, bazate pe o amplă documentare inedită, valorificată de cele mai multe ori cu un remarcabil simţ critic. A alcătuit colecţii comentate de acte justificative pentru poziţia politică a saşilor.
III. — *Die Stadt Hermannstadt*, Sibiu, 1859, IV + 101 p.; *Akten und Daten über die gesetzliche Stellung und den Wirkungskreis der sächsischen Nations-Universität*, Sibiu, 1870, VIII + 146 p.; *Culturhistorische Novellen aus dem Siebenbürger Sachsenlande*, I-III, Sibiu, 1866—1867; 472 p. (I), 504 p. (II), 500 p. (III).
— *Beiträge zu einer Geschichte der Hermannstädter Münzkammer*, în AVSL, VI (1864/65), p. 153—200, 299—327; *Chronologische Tafel der Hermannstädter Plebane, Oberbeamten und Notäre*, ibidem, XII (1875); p. 189—256. **(A.A.)**

SEIVERT, Johann **I.** — N. 17 aprilie 1735, Guşteriţa-Sibiu — m. 27 aprilie 1785, Guşteriţa. Studii gimnaziale la Sibiu, superioare — teologia şi filozofia la Helmstädt (1754—1757). Profesor la gimnaziul sibian. Predicator (1765), arhidiacon şi preot la Guşteriţa (din 1771).
II. — Istoric al Transilvaniei medievale de o excepţională erudiţie. Numele său se leagă îndeosebi de cercetarea bio-bibliografică a savanţilor saşi.
III. — *Nachrichten von siebenbürgischen Gelehrten und ihren Schriften*, Pressburg, 1780, XXII + 519 p. (v. *Schriftsteller lexikon*); *Siebenbürgische Kleinigkeiten*, Koburg, 1757, 142 p.; *Inscriptiones monumentorum Romanorum in Dacia mediterranea*, Viena, 1773, VIII + 199 p.; *Kurze Geschichte der Provinzial-Bürgermeister von Hermannstadt in Siebenbürgen*, Sibiu, 1791, 162 p.
— *Von der Siebenbürgisch-sächsischen Sprache*, în „Ungrisches Magazin", I (1781), p. 257—282; *Die Grafen der Sächsischen Nation und Hermannstädtischen Königsrichter im Großfürstenthume Siebenbürgen*, ibidem, II (1782), p. 261—302, III (1783), p. 129—163, 393—432; *Vom Ursprung der*

Burzenländischen Sachsen oder Deutschen in Siebenbürgen, ibidem, IV (1787), p. 211—223. **(A.A.)**

SIGERUS, Emil **I.** — N. 19 februarie 1854, Sibiu — m. 25 martie 1947, Sibiu. Gimnaziul în oraşul natal. Funcţionar la societatea de asigurări „Transilvania" (din 1880).
II. — Studii consacrate artei populare din Transilvania; a introdus la noi noţiunea de „ocrotirea mediului ambiant" (istoric sau natural). A iniţiat deschiderea muzeului „Karpatenmuseum" (1895), ca şi înfiinţarea unor societăţi ştiinţifico-turistice menite să salveze monumentele de artă, istorice şi naturale (Sebastian Hann-Verein, 1904, Karpaten-Verein, 1880).
III. — *Siebenbürgisch-sächsische Burgen und Kirchenkastelle*, Sibiu, 1901, 3 p. + 50 il., însoţite de explicaţii istorico-artistice (ed. V, Sibiu, 1923); *Siebenbürgisch-sächsische Leinenstickereien*, Sibiu, 1906, 4 p. + 18 pl. (4 serii cu numeroase ediţii); *Vom alten Hermannstadt*, I-III, Sibiu, 1922, 1923, 1928: 242 p. + 20 il. (I), 189 p. + 21 il. (II), 191 p. + 19 il. (III); *Chronik der Stadt Hermannstadt, 1100—1929*, Sibiu, 1930, 117 p. + 7 il. + 5 schiţe; *Die deutsche periodische Literatur Siebenbürgens von 1778—1930*, Sibiu, 1931, 19 p.
— *Siebenbürgisch-sächsische Volkskunst*, în „Die siebenbürgisch-sächsische Volkskunst", Sibiu, 1927, p. 37—49. **(A.A.)**

SIMACHE, Nicolae **I.** — N. noiembrie 1905, com. Cosminele, jud. Prahova — m. 16 ianuarie 1972. Studiile secundare la Ploieşti, superioare — litere şi drept (1926—1931) la Bucureşti. Profesor secundar la Ploieşti; director al Muzeului de istorie din Ploieşti (1955—1972). Redactor responsabil al publicaţiei *Studii şi materiale privitoare la trecutul istoric al judeţului Prahova*.
II. — **N.S.** a aparţinut acelei categorii de profesori din învăţămîntul mediu care au adus activităţii didactice o alta, plină de zel, în cîmpul cercetării de istorie locală şi de neobosită ctitorie de muzee şi colecţii. Editor de cronici, **N.S.** a fost interesat de cele mai variate aspecte ale trecutului prahovean, contribuţiile sale cele mai valoroase fiind consacrate istoriei agrare în evul mediu şi fazei de tranziţie de la feudalism la capitalism.
III. — *Rădulescu, Ion Heliade, Scrisori şi acte*, ed. G. Potra şi N. Simache, Bucureşti, 1972, XVI + 689 p.
— *Unele aspecte ale situaţiei ţăranilor din fostul judeţ al Secuienilor în primii ani după aplicarea Regulamentului Organic*, în SMTIP, I (1968), p. 101—110; *Noi contribuţii la studiul situaţiei ţăranilor după aplicarea Regulamentului Organic în fostul judeţ al Secuienilor*, ibidem, II (1969), p. 51—60; *Istoricul tipografiilor prahovene*, ibidem, p. 107—134 (în colaborare); *Creşterea domeniului feudal în secolul al XVII-lea. Cotropirea pămînturilor ţăranilor din Fulga*, ibidem, III (1970), p. 107—176. **(F.C.)**

SIMEDREA, Tit **I.** — N. 4 noiembrie 1886, sat Naipu, com. Ghimpaţi, jud. Ilfov — m. 1971, Bucureşti. Studii secundare şi universitare de teologie la Bucureşti şi de drept la Iaşi; specializare la Montpellier şi Paris (1922—1923). Secretar al comitetului de redacţie al revistei *Biserica ortodoxă română*. Arhiereu-vicar al mitropoliei Ungrovlahiei (1926—1935), episcop (1935—1940) şi mitropolit al Bucovinei (1940—1945).
II. — Studii privind istoria bisericii, culturii şi artei medievale româneşti.
III. — *Tetraevanghelul vistiernicului Matiaş. Manuscript din anul 1535*, Bucureşti, 1934, 28 p.; *Viaţa şi traiul sfîntului Nifon, patriarhul Constantinopolului. Introducere şi text*, Bucureşti, 1937, XIV + 58 p. + 6 pl.; *Tiparul bucureştean de carte bisericească în anii 1740—1750*, Bucureşti, 1965, 101 p. + 4 pl. (extras din BOR, 1965, nr. 9—10). **(N.S.)**

SIMION, Aurică **I.** — N. 26 aprilie 1938, sat Cîndeşti, com. Albeştii de Muscel, jud. Argeş. Studii secundare la Cîmpulung-Muscel, universitare la Bucureşti. Doctor în istorie (1970). Cercetător ştiinţific la Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R.
II. — Specialist în istorie contemporană. Contribuţii privind luptele greviste dintr-o serie de ramuri industriale, analiza unor fenomene şi aspecte de politică internă interbelică, lupta antifascistă a maselor populare conduse de P.C.R., precum şi probleme de politică externă şi relaţii internaţionale ale României în ajunul şi în timpul celui de-al doilea război mondial.
III. — *Dictatul de la Viena*, Cluj, 1972, 308 p.; *Insurecţia naţională antifascistă armată din August 1944*, Bucureşti, 1973, 101 p. (în colaborare); *Comitetul naţional antifascist din România*, Bucureşti, 1973, 67 p. (în colaborare); *Clasa muncitoare, forţa socială fundamentală a mişcării antifasciste din România*, Bucureşti, 1974, 182 p. (în colaborare).
— *Din luptele greviste ale muncitorilor mineri din România împotriva exploatării capitaliste (1924—1929)*, în „Studii", XVIII (1965), 4, p. 849—869; *Munca patriotică a tineretului pe şantierele reconstrucţiei*, în AI, XI (1965), 4, p. 131—144; *Contribuţii la istoriografia românească privind perioada 1940—1944 din istoria patriei*, ibidem, XX (1974), 1, p. 17—36. **(T.U.)**

SIMIONESCU, Ştefana **I.** — N. 23 septembrie 1941, Bucureşti. Studii secundare şi superioare (1960—1965) la Bucureşti. Muzeograf la Muzeul militar central (1965—1968). Cercetător ştiinţific la Institutul de istorie „N. Iorga" (din 1968).
II. — Medievistă. Contribuţii privind relaţiile internaţionale din SE european, îndeosebi relaţiile dintre ţările române şi imperiul habsburgic în veacul al XVI-lea.
III. — *Der Russlandfeldzug Napoleons in einer unveröffentlichten Handschrift*, în RRH, IX (1970), 6, p. 989—999; *Noi date despre situaţia internă şi externă a Moldovei în anul 1538 într-un izvor inedit*, în „Studii", XXV (1972), 2, p. 225—240; *Legăturile dintre Ştefan cel Mare şi Maximilian I de Habsburg în lumina unui nou izvor*, în RdI, XXVIII (1975), 1, p. 91—98; *Ţările române şi începutul politicii răsăritene antiotomane a Imperiului habsburgic (1526—1594)*, ibidem, 8, p. 1197—1214. **(A.A.)**

SIMONESCU, Dan **I.** — N. 11 decembrie 1902, Cîmpulung. Studii secundare la Piteşti, universitare la Bucureşti (1921—1925). Doctor în istoria literaturii române vechi (1938), doctor docent (1962). Profesor universitar la Iaşi şi Bucureşti. Cercetător ştiinţific la Institutul de istorie al Academiei — Bucureşti (1953—1968). Membru al unor societăţi culturale internaţionale ca: Internationale Jugendbibliothek din München, International Cyrillic Union Catalogue — Oxford, Leningrad, ş.a. Raportor la congrese internaţionale de specialitate.
II. — Istoric al culturii, bibliograf, bibliolog, editor şi textolog de cronici. Remarcabile ediţii critice de cronici româneşti, după metode riguros ştiinţifice. Studii erudite în domeniul istoriei literaturii româneşti vechi, cronicăreşti şi populare, în cel al istoriei cărţii şi tiparului.
III. — *Istoria Ţării Româneşti 1290—1690. Letopiseţul Cantacuzinesc.* Ediţie critică, întocmită de ..., Bucureşti, 1960, LX + 255 p. (în colaborare); *Cărţile populare în literatura românească*, ediţie îngrijită şi studiu introductiv de ..., Bucureşti, 1963, vol. I, XXXIX + 456 p.; vol. II, 416 p.; *Cronici şi povestiri româneşti versificate (sec. XVII-XVIII).* Studiu şi ediţie critică de ..., Bucureşti, 1967, 352 p.
— *Cronica lui Baltasar Walter despre Mihai Viteazul în raport cu cronicele interne contemporane*, în SMIM, III (1959), p. 7—99; *Impression de livres arabes et karamanlis en Valachie et en Moldavie au XVIII-ème siècle*, în SAO, V-VI (1967), p. 49—75 + 4 pl.
IV. — *Bibliografia lucrărilor profesorului doctor docent Dan Simonescu*, în „Studia Bibliologica", III, Bucureşti, 1969, p. 33—64: *Dan Simonescu. Bibliografie*, Bucureşti, 1972, 187 p. **(D.M.)**

SIMU, Traian **I.** — N. 16 septembrie 1893, Bocşa — m. 27 martie 1962, Lugoj. Studii secundare la Timişoara, superioare la Cluj. Profesor secundar. Animator al vieţii culturale şi director al Muzeului (1932—1948) din Lugoj.
II. — Medievist. Istoric regional. Lucrări interesante, documentate, referitoare la Banat.
III. — *Colonizarea şvabilor în Banat*, Timişoara, 1924, 54 p.; *Drumuri şi cetăţi romane în Banat*, Lugoj, 1924, 71 p. + 1 pl.; *Originea Craşovenilor. Studiu istoric şi etnografic*, Lugoj, 1939, 147 p.; *Organizarea politică a Banatului în evul mediu*, Lugoj, 1941, 41 p. **(D.M.)**

SION, Gheorghe **I.** — N. 22 mai 1822, sat Hîrşova, com. Deleşti, jud. Vaslui — m. 1 octombrie 1892, Bucureşti. După studii liceale ajunge, în 1840, „scriitor" la cancelaria judecătorească, apoi secretar al „companiei boierilor arendaşi de vămi". Participant la mişcarea revoluţionară din 1848 din Moldova. Arhivar al statului în Ţara Românească (1850). „Agent politic" al Moldovei la Bucureşti (1854—1855). Membru al „Asociaţiunii transilvane" (1862). Membru (din 1868) şi secretar general (1876—1878) al Academiei Române. A întemeiat foile *Zioa* (1859) şi *Revista Carpaţilor* (1860).
II. — Poet, prozator şi publicist moldovean. Opera sa (proză, fabule, epigrame, satire) n-a rezistat timpului, încît Iosif Vulcan aprecia că „n-a fost unul din poeţii noştri mai mari". Este de reţinut însă activitatea sa de traducător avizat din opera lui Voltaire, Racine, Molière, Milton, şi mai ales a lucrărilor lui Cantemir, Nicolae Milescu, Dionisie Fotino şi a fraţilor Tunusli. Corespondenţa sa bogată capătă semnificaţie de document prin personalităţile din provinciile locuite de români cu care a întreţinut-o. Memorialistica, înfăţişînd viaţa cotidiană a Moldovei între 1840 şi 1870, poartă pecetea subiectivismului.
III. — *Spitalele din Tiera Romanească*, Bucureşti, 1859, 24 p.; *Idei şi opiniuni asupra bancelor agricole*, Bucureşti, 1875, 16 p.; *Suvenire contimpurane*, Bucureşti, 1888, 513 p.: *Emanciparea ţiganilor*, Bucureşti, 1924, 106 p.; Ştefan Meteş, *Din corespondenţa poetului Gheorghe Sion*, Cluj, 1940, 117 p.
IV. — Meteş Ştefan, *Din relaţiile şi corespondenţa poetului Gheorghe Sion cu contemporanii săi*, Cluj, 1939, CIV + 358 p.; *Bibliografia istorică a României. III. Secolul XIX.* Tom 5, *Biografii*, Bucureşti, 1974, p. 270. **(G.P.)**

SIRUNI, Hagop Djolonian I. — N. 18 aprilie 1890, Adapazari (Turcia) — m. 8 aprilie 1973, București. Studii secundare și superioare la Istanbul. În 1922 se stabilește în România, la îndemnul lui N. Iorga. Arhivist la Arhivele statului — București (1939—1944, 1959—1963). Lector de limba turcă și armeană la Institutul sud-est european, Institutul de studii și cercetări balcanice, Facultatea de litere, Școala superioară de arhivistică din București (1933—1941, 1943—1945). Cercetător la Muzeul de istorie a orașului București (1955—1959), la Muzeul militar central (1961—1963). Președinte de onoare al Asociației de studii orientale din R.S. România. Membru în colegiul de redacție al revistei *Studia et acta orientalia*. Decorat cu diploma de onoare a Ligii culturale (1928) și cu titlul de arhivist emerit în Armenia sovietică. A scos publicațiile: *Ani* (1935—1943), *Navasard* (Constantinopol, 1913, București, 1923—1925), *Araz* (București, 1933—1944).
II. — Orientalist cu preocupări de istorie, artă și literatură. A adus în circuitul științific informații prețioase din izvoare orientale referitoare la istoria medie și modernă a României și la istoria poporului armean. A întocmit primele instrumente de lucru pentru cercetarea hrisoavelor turcești din punct de vedere paleografic și diplomatic. A inventariat și catalogat arhiva Manuc-bei, documentele turcești din insula Ada-Kaleh, documentele armenești de la Dumbrăveni, Gherla, Suceava, Botoșani etc.
III. — *Mărturii armenești despre români. Valahia și Moldova. Eialetele guvernate de principi străini, de părintele Hugas Ingigian (1758—1843)*, pref. de **H.Dj.S.**, București, 1929, 62 p.; *O năvălire necunoscută a bandelor turcești în țările române la 1769. După documente turcești din Arhivele Statului*, București, 1940, 63 p.; *Bibliografia studiilor armenești din România, 1920—1940*, București, 1940, 12 p.; *Domni români la Poarta Otomană, după un manuscris turcesc conținînd note și însemnări despre ceremoniile și recepțiunile din palatul împărătesc din Stanbul între anii 1698—1782*, trad. și adnotări de **H.Dj.S.**, București, 1941, 124 p. + 21 facsimile; *Acte turcești privitoare la hotarele dunărene ale Țării Românești*, București, 1942, 39 p. + pl.; *Bairakdar Moustapha Pacha et Manouk Bey, „Prince de Moldavie"*, București, 1943, 43 p.; *Culegere de facsimile pentru Școala de arhivistică*, seria turcă, fasc. I (1—28) București, 1943; *Monedele turcești în Țările române*, București, 1944, 71 p. + VIII facsimile; *Armenii în viața economică a Țărilor române*, București, 1944, 93 p. + il.; *Armenii din Istanbul (1453 — 1700)*, I, Beyrouth, 1965, 662 p.; — *Armenii din Transilvania în lumina documentelor descoperite recent*, în „Revista arhivelor Armeniei", Erevan, 1965, 2 (l. armeană); *Armes turques du XV*[e] *au XIX*[e] *s. du musée militaire central de Bucarest*, în SAO, XI (1968), p. 277—288 + 14 pl. **(G.P.)**

SÎRBU, Ioan I.—N. 19 februarie 1865, com. Rudăria (azi Eftimie Murgu) jud. Caraș-Severin — m. 15 mai 1922, Rudăria. Studii secundare la Bozovici, Caransebeș, Debrețin, Bratislava și Brașov, universitare la Iena și Viena (1886—1890). Doctor în istorie (1889). Profesor de istorie la Seminarul Central și prim-custode al bibliotecii Fundației „Carol" din București (1901—1904). Din 1908, preot în Rudăria. Distins cu marele premiu „Năsturel" al Academiei Române (1904).
II. — Medievist de mare erudiție; și-a oprit atenția îndeosebi asupra a două momente importante ale istoriei naționale, domnia lui Mihai Viteazul și cea a lui Matei Basarab, cărora le-a consacrat monografii ce fac autoritate în materie. Lucrarea despre relațiile externe ale lui Matei Basarab a fost susținută în 1899 la Universitatea din Viena ca teză de doctorat și publicată în același an la Leipzig. Remarcată în literatura de specialitate românească și străină, ea a atras atenția cercurilor științifice asupra autorului. Cea de-a doua lucrare, rămasă neterminată, închinată „Istoriei lui Mihai Vodă Viteazul", a constituit, prin informația documentară, prin precizările în legătură cu desfășurarea evenimentelor istorice, a operațiunilor militare și activității diplomatice a lui Mihai Viteazul, un mare pas înainte în istoriografia problemei.
III. — *Mateiu-Vodă Basarabăs auswärtige Beziehungen 1632—1654 (Zur Geschichte des europäischen Orients)*, Leipzig, 1899, 356 p.; *Istoria lui Mihai Vodă Viteazul domnul Țării Românești. Răzmirițile și politica lui din afară (dimpreună cu întîmplările atingătoare din țările vecine)*, vol. I, București 1904, XVI + 596 p.; vol. II, partea 1, București, 1907, VIII + 344 p. **(Șt.Șt.)**

SLĂVESCU, Victor I. — N. 5 iunie 1891, com. Rucăr, jud. Argeș — m. 24 septembrie 1977, București. Studii secundare la Pitești și București, superioare în Germania: Göttingen, München, Halle. Doctor în științe economico-sociale și în filozofie (1914). Conferențiar la Academia de înalte studii comerciale și industriale din București (din 1925), parcurge toate gradele didactice pînă la profesor; rector (1944). Membru corespondent (din 1936), titular (din 1939) al Academiei Române. Mare ofițer al Legiunii de onoare (1934).
II. — Economist de prestigiu, susținător al doctrinei naționalismului economic românesc. Istoria gîndirii economice îi datorează

inițierea seriei de monografii consacrate unor economiști și financiari de seamă din secolul trecut, ca și numeroase studii privind unele organizații economice. A relevat meritele primei pleiade de economiști români, care, influențați de gîndirea liberală franceză, au militat pentru introducerea de instituții menite să modernizeze România. Lucrările sale excelează prin bogăția materialului arhivalic și prezentare sistematică.

III. — *Istoricul Băncii Naționale a României (1880—1924)*, București, 1925, IX + 383 p.; *Viața și opera lui Petre Mavrogheni*, București, 1939, 82 p. + 22 facsimile + 5 il.; *Recunoașterea dreptului de a bate monedă. Acțiunea diplomatică a României în 1866—1870*, București, 1941, 185 p. + 9 il. + LXXII documente; *Viața și opera economistului Alexandru D. Moruzi (1815—1878)*, București, 1941, 365 p. + 14 facsimile + 14 planuri; *Viața și opera economistului Nicolae Șuțu 1798—1871*, Bucureși, 1941, 597 p. + 16 pl. + 5 tab.; *Domnitorul Cuza și Victor Place*, București, 1942, 329 p.; *Corespondența lui Ion Ghica cu Dimitrie Sturdza (1860—1880)*, București, 1943, 112 p.; *Corespondența între Ion Ionescu de la Brad și Ion Ghica (1846—1874)*, București, 1943, 171 p.; *Ion Strat. Economist—Financiar—Diplomat (1836—1879)*, București, 1946, I, 494 p. + 20 il. II, 340 p.

IV. — Pascu, Dim. P., *Scrierile economice ale profesorului Victor Slăvescu. Monografie bibliografică*, București, 1937, 17 p. **(G.P.)**

SOLOMON, Constantin **I.** — N. 27 ianuarie 1899, sat Avrămești, com. Voinești, jud. Vaslui; studii secundare la Bîrlad, universitare—litere la București. Profesor și director de liceu la Tecuci.

II. — Medievist. Contribuții privind istoria politică și cea a culturii. Editor de documente.

III. — *Biblia de la București (1688). Contribuțiuni nouă istorico-literare*, Tecuci, 1932, 48 p.; *Pretendența lui Gr. Sturza la tronul Moldovei. Contribuții la cunoașterea luptelor politice din preajma Unirii*, București, 1939, 42 p. (în colaborare); *Documente tecucene. Sec. XVI-XIX*, 3 vol., Bîrlad, 1938—1941 în colaborare). **(N.S.)**

SOVEJA, Maria **I.** — N. 6 octombrie 1927, sat Gimbășani, com. Cosîmbești, jud. Ialomița. Studii universitare la București. Profesoară în învățămîntul mediu. Arhivistă și șefă de serviciu la Arhivele statului — București. Membră a Societății de științe istorice din R.S. România.

II. — Contribuții de arhivistică. A publicat importante instrumente de lucru, ca și unele documente inedite.

III. — Colaborator la: *Îndrumător în Arhivele Centrale*, vol. I, p. I-a, București, 1973, ed. a II-a, 520 p.; p. a II-a, București, 1974, 336 p.; *Catalogul documentelor din Țara Românească*, vol. II, București, 1974, 834 p.; *Acte de cancelarie domnească (ornamente și miniaturi)*, București, 1974, 120 p.; *Catalogul documentelor moldovenești*, supliment vol. I-IV, București, 1975, 491 p.

— *Prelucrarea tehnico-științifică a materialelor documentare din fondul arhivistic de stat*, în RA, V (1962), p. 219—246 (în colaborare): *Trei acte de cancelarie domnească inedite din a doua jumătate a sec. al XVI-lea*, ibidem, XLVIII (1971), vol. XXXIII, 4, p. 569—574; *Acte inedite din cancelaria domnească a Țării Românești secolele XVI-XVII*, ibidem, L (1973), vol. XXXV, 1, p. 43—53; *Contribuții la cunoașterea problematicii pe care o ridică cercetarea documentelor din timpul lui Matei Basarab (1632—1654)*, ibidem, 2, p. 182—186; *Documente inedite de la Mihai Viteazul*, ibidem, LII (1975), vol. XXXVII, 2, p. 171-177. **(D.M.)**

SPĂLĂȚELU, Ion **I.** — N. 24 august 1931, com. Scornicești, jud. Olt. Studii secundare la Slatina și București, universitare la București. Doctor în istorie (1967). Redactor la *Scînteia* (1951—1969). Conferențiar universitar (din 1972) la Academia „Ștefan Gheorghiu".

II. — Publicist; specialist în istoria contemporană a României. Contribuții privind analiza critică a activității organizațiilor de tip fascist din România în deceniul al patrulea. Se remarcă printr-o prezență activă în presă, fiind autorul a numeroase articole de evocare istorică a principalelor momente de luptă revoluționară și antifascistă a poporului român.

III. — *Garda de Fier — organizație teroristă de tip fascist*, București, 1971, 431 p. (în colaborare); *Erou la 15 ani, elevul Virgil Iovănaș*, București, 1971, 87 p.; *Printre foarfecele cenzurii*, București, 1974, 197 p.; *Corespondenții de război transmit*, București, 1975, 227 p. (în colaborare).

— *Presa revoluționară și democrată din România în apărarea independenței și suveranității țării împotriva pericolului fascist, 1933—februarie 1938*, în SAI, XI (1968), p. 249—261; *Contradicțiile dintre generalul Antonescu și Garda de Fier în perioada septembrie 1940 — ianuarie 1941*, în „Împotriva fascismului", București, 1971, p. 235—245; *Solidaritatea forțelor democratice din România cu răscoala antifascistă din septembrie 1923 a poporului bulgar*, în AI, XIX (1973), 5, p. 34—43. **(T.U.)**

SPINEI, Victor **I.** — N. 26 octombrie 1943, Lozova (azi U.R.S.S.). Studii superioare la Iaşi (1952—1956); specializare la Universitatea din Saarbrücken—R.F.G. (1973—1974). Cercetător principal la Institutul de istorie şi arheologie—Iaşi.
II. — Preocupări privind epoca tîrzie a migraţiilor şi feudalismul timpuriu pe teritoriul Moldovei.
III. — *Einige Betrachtungen über äneolitische Feuersteinbeile in der Moldau*, în „Dacia", NS, XIV (1970), p. 25—50; *Unele consideraţii cu privire la descoperirile arheologice din Moldova din sec. XII pînă în prima jumătate a sec. XIV*, în SCIV, XXI (1970), 4, p. 595—617; *Informaţii despre vlahi în izvoarele medievale nordice* (I şi II), ibidem, XXIV (1973), 1, p. 57—81 şi 2, p. 259—282; *Antichităţile nomazilor turanici din Moldova în primul sfert al mileniului II*, ibidem, XXV (1974), 3, p. 389—415. **(C.P.)**

SPULBER, Constantin A. **I.** — N. 1876, Alexandria — m. 1947, Bucureşti. Studii superioare — drept la Bucureşti. Doctor în drept (1908). A deţinut diferite funcţii în magistratură (1896—1925). Profesor suplinitor (din 1919) şi titular (din 1921) la catedra de istoria dreptului roman a Universităţii din Cernăuţi.
II. — Jurist. Preocupări de drept bizantin şi de vechi drept românesc. Editor de izvoare juridice.
III. — *L'Éclogue des Isauriens*, Cernăuţi, 1929, 188 p.; *Cea mai veche Pravilă românească*, Cernăuţi, 1930, 87 p. cu facs.; *Les Novelles de Léon le Sage*, Cernăuţi, 1934, IX + 339 p.; *Îndreptarea legei: Le code valaque de 1652*, Bucureşti, 1938, (1) f. + L p. **(Şt.Şt.)**

STAHL, H. Henri **I.** — N. 22 noiembrie 1901, Bucureşti. Studii secundare şi universitare — drept, litere şi filozofie — la Bucureşti. Doctor în sociologie (1939). Profesor universitar emerit. Redactor şef al colecţiei *Biblioteca Historica Romaniae*, membru al Academiei de ştiinţe sociale şi politice; preşedinte al secţiei de sociologie (1970). A obţinut premiul „Ştefan Gheorghiu" al Academiei R.S.R.
II. — Sociolog; a îmbinat studiile de sociologie cu cele de istorie, realizînd lucrări valoroase asupra obştii săteşti româneşti. A încercat şi rezolvarea unor probleme controversate din istoria medie a României.
III. — *Documente vrîncene, cărţi domneşti, hotărnicii, răvaşe şi izvoade*, Bucureşti, 1929, 200 p. (în colaborare); *Nerej, un village d'une région archaique; monographie sociologique*, I-III, Bucureşti, 1939 (Conducerea cercetării şi monografiei); *Contribuţii la studiul satelor devălmaşe romîneşti*, Bucureşti, I-III, 1958—1965, I = 374 p.; II = 365 p.; III = 457 p.; *Les anciennes communautés villageoises roumaines; asservissement et pénétration capitaliste*, Paris, 1969, 254 p.; *Controverse de istorie socială românească*, Bucureşti, 1969, 275 p.; *Studii de sociologie istorică*, Bucureşti, 1972, 235 p. **(D.M.)**

STAN, Apostol **I.** — N. 18 ianuarie 1933, com. Teiu, jud. Argeş. Studii secundare şi superioare la Bucureşti. Doctor în istorie. Cercetător şi cercetător ştiinţific principal (din 1971) la Institutul de istorie „N. Iorga".
II. — Modernist. Preocupări orientate îndeosebi spre studierea situaţiei agrare din Ţara Românească în perioada Regulamentului Organic. Contribuţii marcante privind problema arendăşiei şi frămîntările ţărăneşti înainte de revoluţie, problema agrară şi cea militară în timpul revoluţiei de la 1848, istoria politică în cel de-al treilea sfert al secolului XIX. Colaborator la alcătuirea a două volume din seria *Documente privind Unirea Principatelor*.
III. — *Gheorghe Magheru*, Bucureşti, 1969, 265 p. (în colaborare); *Le problème agraire pendant la révolution de 1848 en Valachie*, Bucureşti, 1971, 154 p.; *Vasile Boerescu (1830—1883)*, Bucureşti, 1974, 117 p.; — *Exploatarea ţărănimii muntene în timpul Regulamentului Organic (pînă la revoluţia de la 1848)*, în SMIMod, III (1963), p. 457—487; *Refugiaţi transilvăneni în timpul revoluţiei de la 1848—1849 în Ţara Românească*, în „Studii", XXIII (1970), 3, p. 501—519 (în colaborare); *O acţiune politică pentru cucerirea independenţei naţionale în timpul războiului franco-prusian*, ibidem, XXVI (1973), 4, p. 749—765; *Legături economice ale Ţării Româneşti cu Transilvania (1848—1859)*, în SMIMod, IV (1973), p. 111—176; *Revoluţia paşoptistă reflectată în conştiinţa politică a României moderne (1859—1877)*, în „Revoluţia de la 1848 în ţările române", Bucureşti, 1974, p. 201—226; *Independenţa statală în gîndirea şi practica politică a anilor 1859—1877*, în RdI, XXVIII (1975), 10, p. 1505—1531. **(D.B.)**

STĂNCULESCU, Florea **I.** — N. 22 octombrie 1916, com. Teslui, jud. Olt. Studii secundare la Slatina, universitare (1934—1938) la Bucureşti. Doctor în istorie (1973). Profesor secundar. Asistent la Facultatea de litere şi filozofie Bucureşti (1944—1947). Redactor, şef de secţie la Editura didactică (1956—1964). Lector şi conferenţiar la Institutul central de perfecţionare a personalului didactic (din 1971). Membru în Consiliul de conducere al Societăţii de ştiinţe istorice şi în colegiul de redacţie al revistei *Studii şi articole de istorie*.

II. — Contribuții în domeniul istoriei culturii, mai ales al învățămîntului. Autor de manuale, material didactic și prețioase studii de metodologie istorică pentru învățămîntul mediu și universitar. Preocupări și de istorie social-politică.

III. — *A fost un spătar Coman?*, în RIR, XIV (1945), p. 351—358; *Lefile boierilor Moldovei la 1795*, ibidem, XVI (1947), p. 255—272; *Preocupări ale lui Nicolae Iorga în vederea îmbunătățirii conținutului manualelor de istorie*, în SAI, IX (1967), p. 255—271; *Participarea cadrelor didactice la luptele din anii 1916—1917*, ibidem, XIII (1969), p. 207—216; *Școala din Țara Românească în sprijinul revoluției de la 1848*, în „Studii", XXVI (1973), 3, p. 459—473; *Clasic și modern în predarea istoriei*, în SAI, XXII (1973), p. 129—140; *Contribuția cadrelor didactice la victoria insurecției*, ibidem, XXVII-XXVIII (1974), p. 54—62; *Realizarea practică a noilor orientări metodologice în predarea istoriei*, ibidem, p. 122—138; *Idei social-politice în gîndirea și activitatea lui Aaron Florian*, în RdI, XXVIII (1975), 8, p. 1171—1182. **(D.M.)**

STĂNESCU, Eugen I. — N. 2 mai 1922, București. Studii secundare și superioare (1944—1948) la București. Conferențiar la Facultatea de istorie din București (din 1949). Șef de secție la Institutul de studii sud-est europene (din 1964). Redactor-șef al revistei *Studii* (1959—1963). Membru corespondent al Academiei de științe sociale și politice (din 1970). Secretar general al Societății române de studii bizantine; membru al comitetului Asociației internaționale de studii bizantine și al Comisiei internaționale pentru studierea adunărilor de stări și parlamentare. Raportor la congrese și conferințe internaționale de specialitate. Premiul de stat (1954).

II. — Medievist. Direcții principale de cercetare: istoria medie a României, istoria Bizanțului și a sud-estului european, istoriografia românească. Cu ascuțime, în analizele sale, **E.S.** a acordat deplină înțelegere faptului inedit, al izvoarelor, acordînd un loc deosebit sensului istoric al problemei cercetate. A formulat o nouă și veridică explicație a diverselor poziții din vechea societate românească față de problema centralizării și a independenței statale. A pus în valoare contribuția cronicarilor, îndeosebi a celor munteni, la dezvoltarea gîndirii social-politice românești. Studii privind cadrul medieval al formării conștiinței naționale, reliefînd caracterul epocii lui Mihai Viteazul din punct de vedere al corelației dintre politica internă și externă. În domeniul istoriei Bizanțului și a sud-estului european, folosind metoda comparatistă, a învederat originea unor instituții, remarcîndu-se totodată prin contribuțiile sale la istoria internă, politică și ideologică, a Bizanțului în veacul al XI-lea. Aport însemnat în animarea și dezvoltarea studiilor bizantine și sud-est europene din România în ultimele două decenii.

III. — Coautor la *Istoria României*, vol. II și III, București, 1962, 1964.

— *Le coup d'état nobiliaire de 1538 et son rôle dans l'asservissement de la Moldavie par l'Empire Ottoman*, în NEH, I (1955), p. 241—264; *Essai sur l'évolution de la pensée politique roumaine dans la littérature historique du Moyen Âge*, ibidem, II (1960), p. 271—304; *Valoarea istorică și literară a cronicilor muntene*, în „Cronicari munteni", București, 1961, p. V-CXXVI; *Premisele medievale ale conștiinței naționale românești. Român-românesc în textele românești din veacurile XV-XVII*, în „Studii", XVII (1964), 5, p. 967—1 000; *La crise du Bas-Danube byzantin pendant la deuxième moitié du XI-e siècle*, în „Zbornik radova Vizantološkog Instituta", Beograd, IX (1966), p. 49—73; *Les réformes d'Issac Comnène*, în RESEE, IV (1966), 1—2, p. 35—69; *Solutions contemporaines de la crise. Un quart de siècle de réformes et contre-réformes imperiales (1057—1081)*, în „The Proceedings of the XIII-th International Congress of Byzantins Studies", Oxford, 1967, p. 401—408; *Byzantinovlachica. I: Les Vlaques à la fin du X-e siècle-début du XI-e et la restauration de la domination byzantine dans la Péninsule Balkanique*, în RESEE, VI (1968), 3, p. 407—438; *Roumanie: Histoire d'un mot (Développement de l'unité territoriale chez les Roumains aux XVIIe-XIXe siècles)*, în „Balkan Studies", Salonic, 1/1969, p. 69—94; *N. Iorga și sensul istoriei Bizanțului* în „N. Iorga, istoric al Bizanțului" (culegere îngrijită de **E.S.**), București, 1971, p. 9—21; *Die Anfänge des Humanismus und die Idee des Ursprungs und der Kontinuität des rumänischen Volkes*. în „Balkan Studies", 13/1972, 1, p. 65—88; *D. Cantemir și ideea de unitate în societatea contemporană*, în AI, XIX (1973), 3, p. 57—69; *Byzance et les Pays Roumains aux IXe-XVe siècles*, în „Actes du XIVe Congrès International des Études Byzantines", București, I (1974), p. 393—431. **(D.M.)**

STĂNESCU, C. Marin I.—N. 28 iunie 1933, com. Letca Nouă, jud. Ilfov. Studii secundare la Răduleşti-Videle, universitare la București. Doctor în istorie (1969). Cercetător (1959—1969), cercetător științific principal (din 1969) la Institutul de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R.

II. — Contribuţii privind istoria contemporană a României. Studii privind viaţa politică, activitatea P.C.R. şi a celorlalte forţe revoluţionare democratice în perioada 1917—1933. A colaborat la elaborarea unor monografii şi culegeri tematice despre istoria P.C.R. în perioada interbelică.

III. — *Marea revoluţie socialistă din Octombrie şi mişcarea revoluţionară şi democratică din România. Documente şi amintiri*, Bucureşti, 1967, 452 p. (coeditor); *Monarhia de Hohenzollern văzută de contemporani. Culegere de documente, articole şi materiale*, Bucureşti, 1967, 452 p. (coeditor); *Gh. M. Vasilescu-Vassia*, Bucureşti, 1968, 293 p.; *Documente din istoria partidului comunist şi a mişcării muncitoreşti revoluţionare din România, 1921—1924*, Bucureşti, 1970, 823 p. (coeditor); *Organizaţii de masă legale şi ilegale create, conduse sau influenţate de P.C.R., 1919—1944*, vol. I, Bucureşti, 1970, 580 p. (coeditor); *1933. Luptele revoluţionare ale muncitorilor ceferişti şi petrolişti*, Bucureşti, 1971, 600 p. (coautor); *Mişcarea muncitorească din România în anii 1921—1924*, Bucureşti, 1971, 293 p.; *Lucreţiu Pătrăşcanu. Texte social-politice*, Bucureşti, 1975, 294 p. (îngrijitor de ediţie).

— *Din activitatea P.C.R. în anii 1921—1922. Congresul al II-lea al partidului*, în AI, IX (1963), 6, p. 21—36; *Din lupta antifascistă a oamenilor muncii din regiunea Braşov sub conducerea P.C.R. între anii 1941-1944*, în „Studii", XVI (1963), 6, p. 1283—1298 (în colaborare); *Procesul din Dealul Spirii şi ecoul produs în opinia publică internă şi internaţională*, ibidem, XXIV (1971), 3, p. 467—486; *Probleme ale teoriei şi practicii revoluţionare dezbătute de plenara C.C. al P.C.R. din iulie 1925*, în AI, XVIII (1972), 5, p. 37—50; *Activitatea desfăşurată de comuniştii din Iaşi între anii 1924—1928*, ibidem, XIX (1973), 4, p. 124—135; *Succesul tacticii de colaborare cu organizaţiile socialiste şi social-democrate, cu alte forţe politice, aplicată de P.C.R. în timpul alegerilor comunale din 1926*, în „Unitate şi acţiune a clasei muncitoare din România", Bucureşti, 1974, p. 120—127; *Uniunea studenţilor independenţi*, în AI, XXI (1975), 3, p. 127—137; *P.C.R. şi congresele Internaţionalei a III-a*, ibidem, XXI (1975), 5, p. 48—68 (în colaborare). **(I.C.)**

STERCA-ŞULUŢIU, Alexandru I. — N. 15 februarie 1794, Abrud — m. 7 septembrie 1867, Blaj. Studii la Abrud, Alba Iulia şi Blaj (1814), capelan la Bistra (Cîmpeni) (1814—1821), protopop al tractului (1821—1836), apoi vicar foraneu al Silvaniei şi paroh de Şimleu (1836—1850). Participant la Adunarea de la Blaj din 3/15 mai 1848. Episcop greco-catolic (1850—1854), mitropolit al Blajului (1855—1867). A lăsat, la moarte, o fundaţie în scopuri culturale şi pentru înfiinţarea unei universităţi româneşti în Transilvania.

II. — Opera istorică realizată în ultimele 2 decenii ale vieţii e rămasă în manuscris. Lucrărilor de istoria bisericii româneşti li se adaugă o cercetare asupra istoriei armenilor din ţările române, şi mai ales acea istorie a răscoalei lui Horea şi a românilor din Munţii Apuseni, cea dintîi din istoriografia română.

III. — *Adevărata cauză a trecerii armenilor din Moldova în Transilvania*, ms. rom., nedatat, semnat „Ardeleanul", *in folio* 12 p. Ms. în bibl. fil. Cluj a Academiei, fond Blaj, nr. 324; *O serioasă căutare în trecutul şi viitorul naţiunii române din punct de vedere al religiunii sale*, ms. rom., *in folio*, 71 f., datat 1854. Ms. în bibl. fil. Cluj a Academiei, fond Blaj, nr. 231; *Istoria Horii şi a poporului românesc din Munţii Apuseni ai Ardealului*, ms. rom. cu chirilice, *in folio*, 279 p., autograf, datat Blaj, 1860. Ms. în bibl. fil. Cluj a Academiei, fond Blaj, nr. 58 (Tot acolo, o copie în lb. română cu latine. *in folio*, 248 p., sub nr. 205, datorată lui Ioan Micu Moldovan, din 1861). **(N.E.)**

STERCA-SULUŢIU de CĂRPENIŞ, Iosif I. — N. 10 septembrie 1827, com. Cîmpeni, jud. Bihor — m. 31 martie 1911. Studii secundare la Zlatna şi Cluj (1837—1844), superioare — drept (1844—1846) la Cluj. Studii tehnice neterminate la Universitatea din Pesta. Între 1849 şi 1861 actuar, adjunct, solgăbirău. Vice-comite al comitatului Cetatea de Baltă (1861). Deputat în Dieta din Sibiu (1863—1864). Judecător la Tribunalul regesc (1869—1881). Preşedinte al „Astrei" (1904—1911). Colaborator la *Tribuna*, *Federaţiunea*, *Gazeta Transilvaniei*.

II. — Abordează istoria cu dorinţa de a restabili adevărul asupra vieţii şi activităţii unor fruntaşi politici de la 1848. Polemizează violent cu Andrei Şaguna şi George Bariţiu. Memorialul său oferă date preţioase despre Avram Iancu, Alexandru Sterca Suluţiu, Ioan Dragoş, Ecaterina Varga, Simion Balint. Informaţia istorică este împletită cu pilde, anecdote, mici istorioare, ceea ce face lectura anevoioasă şi cantonează opera lui **I.S.S.** în limitele documentarului.

III. — *O lacrimă fierbinte /Memoriu/*, Braşov, 1877, 96 p.; partea a II-a, Sibiu, 1879, 83 p.; partea a III-a, Sibiu, 1880, 176 p.; partea a IV-a, *La anul 1784 şi la anul 1848*, Sibiu, 1881, 50 p.; partea a V-a, Sibiu, 1883, 88 p.; partea a VI-a, Sibiu, 1889, 295 p.; adaos la partea a VI-a, Sibiu, 1909, 32 p.; *Biografia lui Avram Iancu*, Sibiu, 1897, 42 p. **(G.P.)**

STINGHE, Sterie **I.** — N. 13 ianuarie 1874, Braşov — m. 1957, Braşov. Studii liceale la Braşov, superioare — seminarul teologic din Sibiu (1892—1895), litere şi filozofie la Universitatea din Leipzig (1895—1899). Doctor în istorie la Leipzig (1899). Profesor secundar la Braşov (din 1900).
II. — Istoric regional şi neobosit animator al vieţii culturale şi politice a românilor din Braşov. A colaborat la periodicele româneşti din Transilvania.
III. — *Istoria beserecii Şcheilor Braşovului (Manuscript de la Radu Tempea)*, Braşov, 1899, VI + 219 + 7 p.; *Documente privitoare la trecutul românilor din Şchei*, Braşov, I (1700—1783), 1901, XXIV + 361 p.; II (1784—1810), 1902,' XL + 374 p.; III (1812—1845), 1903, XXVI + 360 p.; IV (1846—1868), 1903, XXIX + 368 p.; V (1701—1795), 1906, XVI + 284 p.; *I. Întemeierea oraşului Braşov şi originea românilor din Şcheii Braşovului. II. Originea Junilor*, Braşov, 1938, 16 p.; *Contribuţiuni la cunoaşterea trecutului românilor din Şcheii Braşovului. Viaţa căpitanului Ilie Birt. Cu 181 acte (între anii 1732—1789)*, Bucureşti, 1945, 341 p. **(N.E.)**

STOIAN, Iorgu **I.** — N. 22 august 1903, sat Vîrteju, com. Măgurele-Bucureşti. Studii secundare şi universitare — filologie clasică (1926—1929) la Bucureşti; specializare în Franţa (1931—1932) şi Grecia (1933—1934). Doctor în istorie (1960). Profesor secundar (1929—1948). Conferenţiar (din 1948) şi profesor (din 1966) la catedra de arheologie şi istorie veche universală a Facultăţii de istorie din Bucureşti.
II. — Epigrafist, istoric al antichităţii şi filolog clasic. Şi-a dedicat activitatea ştiinţifică studierii îndeosebi a inscripţiilor de la Tomis şi Histria. La săpăturile de la Histria a descoperit două mari edificii din epoca romano-bizantină. **I.S.** s-a remarcat şi ca traducător al unor lucrări de specialitate.
III.— *Tomitana. Contribuţii epigrafice la istoria cetăţii Tomis*, Bucureşti, 1962, 379p.; *Études histriennes*, Bruxelles, 1972, 176 + XVp.
— *O inscripţie inedită din Histria. Plîngerile ţăranilor băştinaşi de pe teritoriul histrian împotriva apăsării romane*, în SCIV, II (1951), 2, p. 137—157 şi în „Dacia“, NS, III (1959), p. 369—390; *Ecouri ale luptei de clasă la Istros în a doua jumătate a sec. III şi prima jumătate a sec. II î.e.n.*, în SCIV, IV (1953), 3—4, p. 681—708; *Casa din epoca romană tîrzie*, în „Histria“, I (1954), p. 324—350; *În legătură cu vechimea teritoriului rural al Histriei*, în SCIV, VIII (1957), 1—4, p. 183—204; *Contribution à l'étude des tribus de Tomis*, în SC, III (1961), p. 175—202; *Cultul Dioscurilor şi triburile tomitane*, în SCIV, XVI (1965), 3, p. 519—532 şi în „Dacia“, NS, X (1966), p. 347—355; *De nouveau sur la communauté des cités grecques du Pont Gauche*, în „Latomus“, XXIV (1965), 1, p. 70—89; *O sută de ani de epigrafie tomitană*, în AUB, XVI (1967), p. 9—24. **(C.P.)**

STOICA DE HAŢEG, Nicolae **I.** — N. 24 februarie 1751, com. Mehadia, jud. Caraş-Severin — m. 6 ianuarie 1833, Mehadia. Şcoala la Timişoara (1763—1770), unde îşi însuşeşte limbile germană, sîrbă şi latină. Învăţător şi preot în Corni, jud. Caraş-Severin (1777—1792), apoi director al şcolilor naţionale neunite de pe teritoriul regimentului valaho-ilir şi protopop la Mehadia (1792—1833). A participat la războiul austro-turc din 1788—1791 ca preot militar.
II. — Cronicar al Banatului. A desfăşurat o activitate susţinută de luminare a poporului prin cele două căi ce îi stăteau la îndemînă — şcoala şi biserica —, prin mijloace variate: alcătuire de manuale, traduceri şi prelucrări din literatura de circulaţie în popor, circulare cu sfaturi morale şi practice, scrierea unor cronici în limbile română, germană şi sîrbă, pentru a face cît mai cunoscute faptele memorabile ale românilor. A scris lucrări cu conţinut variat; unele s-au pierdut, altele se află încă în manuscris.
III. — *Catehismul Mic*, Viena, 1776 (în colaborare); *Cartea de mînă a dascălilor*, Viena, 1777 (în colaborare); *Scurtă cronică a războiului din 1788—1791*, ed. de Nicolae Iorga în „Observaţii şi probleme bănăţene“ Bucureşti, 1940; *Cronica Banatului*, ed. de Damaschin Mioc, Bucureşti, 1969, 365 p.
— *Scurtă istorie a Banatului*, scrisă în 1815 în limba germană, pierdută; *Sîrbii în Banat*, scrisă în 1816 în limba sîrbă, pierdută; *Faptele lui Hercule*, scrisă în 1817 în limba română, pierdută; *Viaţa lui Alexandru cel Mare*, prelucrare şi rezumare după Curtius, scrisă în 1825, în limba română, pierdută; *Cronica districtului Mehadiei*, scrisă în 1829 în limba germană, încă inedită; *Poveşti moşăşti, scolarilor rumâneşti*, scrisă în 1831 în limba română, inedită. **(D.M.)**

STOICESCU, Nicolae **I.** — N. 30 noiembrie 1924, Slatina. Studii secundare şi superioare (1945—1949) la Bucureşti. Doctor în istorie (1970). Asistent la Facultatea de istorie (1950—1951). Cercetător şi cercetător ştiinţific principal la Institutul de istorie „N. Iorga“ (din 1950).
II. — Medievist. Autor al unor preţioase instrumente de lucru. În domeniul cercetării propriu-zise, preferinţele sale s-au îndreptat în mod vădit spre studierea organizării administrative a ţărilor române, domeniu în care a dat lucrări de pătrunzătoare analiză, precizie, erudiţie, înlăturînd

multe din tezele şi concluziile nefondate ale istoriografiei noastre mai vechi.

III. — Colaborator la *Istoria României*, vol. II şi III, Bucureşti, 1962, 1964.

— *Repertoriul bibliografic al monumentelor feudale din Bucureşti*, Bucureşti, 1961, 362 p.; *Curteni şi slujitori. Contribuţii la istoria armatei române*, Bucureşti, 1968, 383 p.; *Sfatul domnesc şi mari dregătorii din Ţara Românească şi Moldova, sec. XV-XVII*, Bucureşti, 1968, 315 p.; *Răscoala seimenilor sau răscoală populară*, Bucureşti, 1968, 324 p. (în colaborare); *Bibliografia localităţilor şi monumentelor feudale din România. I. Ţara Românească*, I-II, Bucureşti, 1970, 799 p.; *Cum măsurau strămoşii. Metrologia medievală pe teritoriul României*, Bucureşti, 1971, 330 p. + 18 pl.; *Dicţionar al marilor dregători din Ţara Românească şi Moldova, sec. XIV-XVII*, Bucureşti, 1971, 456 p.; *Repertoriul bibliografic al localităţilor şi monumentelor medievale din Moldova*, Bucureşti, 1974, 984 p.

— *Rolul curtenilor şi slujitorilor din Ţara Românească şi Moldova ca instrument de reprimare a luptei ţărănimii*, în „Studii", XV (1962), 3, p. 631—648; *Despre aprovizionarea cu apă a oraşului Bucureşti pînă la jumătatea sec. XIX*, ibidem, XVI (1963), 4, p. 903—920; *Contribution à l'histoire de l'armée roumaine au Moyen Âge (XVᵉ siècle — première moitié du XVIIIᵉ siècle)*, în RRH, VI (1967), 5, p. 731—763; *La politique de Neagoe Basarab et ses préceptes pour son fils Theodose*, ibidem, IX (1970), 1, p. 19—42; *Lista marilor dregători ai Moldovei (sec. XIV-XVII)*, în AIIAI, VIII (1971), p. 401—423; *Bibliografia localităţilor şi monumentelor medievale din Banat*, în MB, XXII (1972), 10—12, p. 530—618; *Despre subalternii marilor dregători din Ţara Românească şi Moldova (sec. XV — mijlocul sec. XVIII)*, în SMIM, VI (1973), p. 61—90. **(D.M.)**

STOIDE, Constantin A. **I.** — N. 3 septembrie 1902, sat Cucuteni, com. Leţcani, jud. Iaşi. Studii secundare la Bîrlad, Vaslui şi Iaşi, superioare (1930) la Iaşi. Doctor în istorie (1943). Profesor secundar (1934—1947). Director al Arhivelor statului din Braşov (1945—1962).

II. — Medievist. Explorator neobosit al surselor documentare (numai donaţiile făcute fondurilor publice se ridică la circa 1 000 de documente din secolele XVI-XIX), **C.A.S.** a abordat în cercetările sale cele mai variate aspecte ale istoriei medievale româneşti. Contribuţii însemnate privind secolul al XV-lea şi istoria Moldovei în secolul al XVII-lea. Cercetător temeinic documentat, **C.A.S.** construieşte, cu migală şi simţ critic, scrierile sale, remarcîndu-se astfel prin soliditatea concluziilor.

III. — *Ştefăniţă Lupu, domn al Moldovei (1659—1661)*, Bucureşti, 1938, 200 p. (în colaborare); *Documente tecucene*, vol. I-III, Bîrlad, 1938—1941 (în colaborare).

— *Prima domnie moldovenească a lui Gheorghe Duca Vodă*, în RIR, XV (1945), 1, p. 36—73; *Legăturile dintre Moldova şi Ţara Românească în a doua jumătate a secolului al XV-lea*, în SCŞI, VII (1956), 1, p. 59—73. *Izvodul costăchesc*, în SAI, VI (1964), p. 7—45; *Contribuţii la studiul istoriei Ţării Româneşti între anii 1447 şi 1450*, în AIIAI, X (1973), p. 163—181; *Frămîntări în societatea moldovenească la mijlocul secolului al XVI-lea*, ibidem, XI (1974), p. 63—91. **(F.C.)**

STURDZA, Dimitrie A. **I.** — N. 10 martie 1833, sat Miclăuşeni, com. Butea, jud. Iaşi — m. 8 octombrie 1914, Bucureşti. Studii economice în Germania. Secretar al Divanului ad-hoc al Moldovei (1857). Ministru în mai multe rînduri (1866—1908) şi prim-ministru (1895—1896, 1897—1899, 1901—1904, 1907—1908). Preşedinte al Partidului naţional liberal (1892—1908). Membru (1871) şi secretar al Academiei Române. Pseudonim Erdmann von Hahn.

II. — Personalitate politică şi culturală marcantă a României moderne. Politician contradictoriu, a fost pe rînd partizan al principelui Cuza şi unul dintre cei care l-au detronat; înverşunat oponent al principelui Carol, a terminat printr-o desăvîrşită obedienţă faţă de acesta. Aceeaşi versatilitate a manifestat în împrejurări politice grave: a sprijinit în mod demagogic mişcarea naţională a românilor din Transilvania, recuzînd-o apoi categoric în momentul cînd a ajuns în fruntea guvernului. Este autorul moral al represiunilor împotriva ţăranilor răsculaţi în 1907. Politician adesea lipsit de scrupule, **D.A.S.** s-a vădit în schimb un bun organizator pe plan cultural. Ca secretar, vreme îndelungată, al Academiei Române a contribuit la îmbogăţirea patrimoniului ei, la elaborarea unor monumentale colecţii care concentrează cele mai semnificative documente politice privitoare la istoria României. Economist cu solidă pregătire, a abordat pertinent, în cîteva studii de interes durabil, problemele financiare ale României şi, în subsidiar, aspecte legate de numismatica naţională. „Om de severă muncă şi de aprigă autoritate" (N. Iorga), erudit, dovedind o energie puţin obişnuită, **D.A.S.** se înscrie în pantheonul ctitorilor României moderne.

III. — *Uebersicht der Münzen und Medaillen des Fürstentums Romanien (Moldau und Walachei)*, Viena, 1874, 86 p. + 6 pl.; *Memoriu asupra portretelor domnilor români*,

București, 1875, 48 p.; *Rumänien und der Vertrag von San Stefano*, Viena, 1878, 131 p.; *Bibliografia numismaticii române*, București, 1879, 60 p. + 6 pl.; *Dare de seamă despre colecțiunea de documente istorice române aflate la Wiesbaden*, București, 1888, 23 p. + 4 pl.; *Partidul național liberal de la 1876 pînă la 1888. Cu două anexe cuprinzînd manifestele partidului din 8 mai și 11 septembrie 1888*, București, 1888, 77 p.; *Banca națională și reforma monetară*, București, 1889, 64 p.; *Acte și documente relative la istoria renascerei României*, 11 volume, 1889–1909, în colaborare (vezi sub voce); *Cestiunea națională*, București, 1894, 88 p.; *Documente privitoare la istoria românilor*, seria Hurmuzaki, vol. V, supl. I, vol. VI; supl. I, 1894–1895, în colaborare (vezi sub voce); *Les écoles roumaines en Macédoine*, București, 1896, 81 p.; *L'Europe, la Russie et la Roumanie. Étude ethnique et politique*, București, 1898, 46 p.; *Recueil de documents relatifs a la liberté de navigation de Danube*, Berlin, 1904, XXXIV + 934 p. + 4 h. + 4 pl.; *Domnia regelui Carol I. Fapte. Cuvîntări. Documente. 1866–1876*, București, 1906, XXXII + 872 p.; *Însemnătatea Divanurilor ad-hoc din Iași și București în istoria renascerii României*, București, 1912, 924 p.; *Însemnătatea europeană a realizării definitive a dorințelor rostite de Divanurile ad-hoc, 1857 și autoritatea faptului îndeplinit, 1866*, București, 1912, 336 p. + 2 pl. — 6 portrete; *Les travaux de la commission européenne des bouches du Danube de 1859 à 1911. Actes et documents*, Viena, 1913, XI — 248 p. + 1 h. + 5 anexe; Slăvescu Victor, *Corespondența Petre Mavrogheni — D.A. Sturdza. Treisprezece scrisori din 1860–1863*, București, 1943, p. 9–34 (extras).

IV. — *Dimitrie A. Sturdza. Serbare la împlinirea vîrstei de 70 ani. 25 februarie 1903*, București, 1903, 154 p. + 1 pl.; *Prinos lui D.A. Sturdza la împlinirea celor șapte zeci de ani*, București, 1903, 4 + 436 p. **(G.P.)**

STURDZA-SCHEIANU, Dimitrie I.—II.— N. 1839 — m. 6 februarie 1920, București. Definit de N. Iorga drept „unul din cei mai de seamă — deși din cei mai modești — cărturari ai țării", colecționar pasionat, D.S.-S. a dăruit Academiei Române valoroasa bibliotecă conținînd piese nepre uite pentru istoria națională.Editor de documente, a colaborat cu vărul său D.A. Sturdza la publicarea unor importante colecții privind îndeosebi secolul al XIX-lea. Membru de onoare al Academiei Române (1907).

III. — *Acte și documente relative la istoria renascerii României*, vol. II, București, 1889, 1132 p.; vol. III, 1889, 1229 p.; vol. IV, 1889, 1107 p.; vol. V, 1890, 1122 p.; vol. VII, 1892, p. 1414 p. în colaborare); *Documente Hurmuzaki*, supl. I la vol. IV, București, 1891, XXX + 596 p. (în colaborare). **(D.B.)**

SUCEVEANU, Alexandru I.— N. 11 martie 1940, București. Studii liceale și universitare — filologie clasică (1957–1961) la București. Doctor în istorie (1973). Cercetător și cercetător științific principal la Institutul de arheologie (din 1962).

II. — Arheolog; s-a dedicat cercetărilor de istorie și arheologie romană, participînd ani în șir la săpăturile de la Histria. Contribuții la istoria Dobrogei romane.

III. — *Un callatien dans l'armée d'Alexandre le Grand*, în „Dacia", NS, X (1966), p. 339–346; *Depozitul de statuete romane de teracote de la Histria*, în SCIV, XVIII (1967), 2, p. 243–268; *În legătură cu data de anexare a Dobrogei de către romani*, în „Pontica", IV (1971), p. 105–123; *Autour de la localisation d'Argedava*, în RRH, XIV (1975), 1, p. 111–148. **(C.P.)**

SUCIU, Coriolan I. — N. 11 decembrie 1895, sat Ciugudul de Jos, com. Unirea. jud. Alba — m. 27 ianuarie 1967, Cluj. Studii secundare la Blaj, superioare — teologie la Budapesta și Blaj (1914–1917) și istorie la Cluj (1917–1919). Doctor în istorie (1922). Cursuri de civilizație franceză la Universitatea din Paris (1921–1922). Profesor și director la liceele din Blaj și Cluj (1919–1956). Colaborator extern al Institutului de istorie și arheologie din Cluj (pînă în 1966).

II. — A desfășurat o atentă muncă de educare și o laborioasă și fructuoasă activitate de cercetare științifică. Studii despre răscoala țăranilor din 1784 și perioada revoluției din 1848. Opera sa a fost încoronată de dicționarul istoric al localităților din Transilvania, instrumentul atît de folositor și necesar pentru cel care se apleacă asupra studiului istoriei Transilvaniei.

III. — *Cum a fost pregătit 3/15 maiu 1848*, Blaj, 1925, 74 p.; *Corespondența lui Ioan Maniu cu Simion Bărnuțiu, 1851–1864*, Blaj, 1924, 470 p.; *Crâmpeie din procesul dintre profesorii de la Blaj și episcopul Lemeni (1843–1846)*, Blaj, 1938, 80 p.; *Aniversarea unui secol și jumătate de la revoluția lui Horia (1784–1934)*, Blaj, 1934, 12 p.; *Județul Tîrnava Mică. Schiță monografică*, Blaj, 1943, 103 p.; *Arhiereii Blajului — ctitori de școli naționale*, Blaj, 1944, 108 p.; *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. I-II, București, 1967–1968, 435 p.; 448 p. **(V.V.)**

SUCIU, Dumitru I. — N. 6 martie 1944, com. Pecica, jud. Arad. Studii secundare la Pecica, universitare (1961–1967) la Cluj. Cercetător științific la Institutul de istorie și arheologie din Cluj (din 1967).

II. — Cercetător al istoriei moderne transilvănene. A urmărit oglindirea în presa franceză a evenimentelor politice din România, precum și aspecte ale chestiunii orientale reflectate în articolele lui Marx și Engels, s-a preocupat și de acțiunile politice orientate împotriva dualismului.
III. — *Ecouri ale situației politice românești în publicistica franceză* (1856—1859), în AMN, VII (1970), p. 621—632; *Ecouri ale situației politice românești în presa franceză (1848)*, în AIIC, XII (1970), p. 145—159; *Activitatea lui Ilie Măcelariu în primii ani după instaurarea dualismului (1868—1869)*, în SUBB, 1972, 2, p. 71—88; *Lupta naționalităților din imperiul habsburgic pentru înfăptuirea programelor lor politice la mijlocul secolului al XIX-lea*, în AIIC, XV (1972), p. 169—203; *Aspects de la question d'Orient refletés dans les articles de Karl Marx et de Fréderic Engels des années 1853—1855*, în RRH, XII (1973), 3, p. 515—531; *Date noi privind contribuția lui Ilie Măcelariu la lupta românilor împotriva dualismului*, în AIIC, XVI (1973), p. 215—231. **(P.T.)**

SUCIU, Ioan Dimitrie I. — N. 3 august 1917, Lugoj. Studii secundare la Timișoara și București, universitare la București (1941). Doctor în litere și filozofie (1943). Asistent și șef de lucrări la Institutul de istorie națională din București (1943—1948). Inspector general pe lîngă Comisia monumentelor istorice (1947). Profesor secundar (1956—1958). Cercetător științific principal la Institutul de istorie „N. Iorga" (din 1964).
II. — Specialist în istoria și literatura Banatului. Își întemeiază lucrările pe un bogat material de arhivă, relevînd aspecte variate ale luptei naționale a românilor bănățeni. Contribuții la semnalarea unor prezențe românești în momente de seamă ale istoriei universale.
III. — *Comuna Alioș. Istoric, demografic și cultural*, București, 1940, 64 p.; *Literatura bănățeană de la început pînă la Unire (1582—1918)*, Timișoara, 1940, 400 p.; *Nicolae Tincu Velia. Viața și opera*, București, 1945, 538 p.; *Revoluția de la 1848—1849 în Banat*, București, 1968, 274 p.; *Eftimie Murgu. Scrieri*, ediție **I.D.S.,** București, 1969, 623 p.
— *The Echo in Romania of the U.S.A. Civil War (1860—1865)*, în RRH, IV (1965), 4, p. 739—763; *Apuntes romanos de la época de la guerra mexicana (1862—1867)*, în RRH, VI (1967), 5, p. 789—804; *Aspecte ale colaborării Partidului Național Român din Transilvania cu mișcarea socialistă*, în „Studii", XXI (1968), 1, p. 89—103; *Rumänen und Serben in der Revolution des Jahres 1848 im Banat*, în RESEE, VI (1968), 4, p. 609—623; *Aspecte ale unității poporului român în secolele XIV-XV*, în „Studii", XXII (1969), 6, p. 1065—1076; *Les roumains de l'Empire Austro-Hongrois et la guerre franco-prussienne (1870—1871)*, în NEH, IV (1970), p. 235—245; *Lupta comună româno-sîrbă împotriva dualismului habsburgic*, în RRSI, 1970, 3—4, p. 185—198; *Dimitrie Țichindeal adepte de la philosophie des Lumières*, în „Analele Societății de limbă română", Pančevo (Iugoslavia), 1972—1973, 3—4, p. 575—583. **(G.P.)**

SULICĂ, Nicolae I. — N. 14 ianuarie 1877, Brașov — m. 1949, Brașov. Studii secundare la Brașov, superioare — filozofie la Budapesta și Leipzig (1899). Profesor secundar la Brașov, iar după 1918, la Tîrgu Mureș. Revine la Brașov spre sfîrșitul vieții.
II. — Preocupări pentru istoria orașului Brașov, de istoriografie, istoria tiparului și învățămîntului românesc din Transilvania. Autor de manuale școlare. Publicist.
III. — *O nouă publicație românească din sec. XVI: Liturghierul diaconului Coresi tipărit la Brașov, în 1570*, Tîrgu Mureș, 1927, 16 p. Extras din „Șoimii", III (1926/27), 9—10, p. 24—38; *Relațiile lui Mihai Viteazul cu orașul Tg. Mureș*. Tîrgu Mureș, 1929, 16 p.; *Documente românești din colecția Sólyom Fekete. II. Catechismele românești din 1544 (Sibiu) și 1559 (Brașov). Precizări cu privire la izvoarele lor*, Tîrgu Mureș, 1936, 69 p. (Extras din „Anuarul liceului Al. Papiu Ilarian" din Tîrgu Mureș); *Cea mai veche școală românească din cuprinsul României întregite*, București, 1937, 34 p. (Extras din „Omagiu lui Constantin Kirițescu"); *Minunata cetate a Brașovului. Cărturari brașoveni ai sec. XVI ca ctitori ai limbii noastre literare*, Brașov, 1943, 59 p.
— *Cronica protopopului Vasilie din Brașov*, în AIINC, IX (1943—1944), p. 331—343. **(N.E.)**

SULZER, Franz Joseph I. — N. în prima jumătate a sec. XVIII, Laufenburg (Elveția) — m. august 1791, Pitești. Căpitan în regimentul imperial de infanterie Lattermann (1759—1773). Profesor de filozofie și drept în Țara Românească, solicitat fiind aici să elaboreze un cod penal. Naturalizat la Brașov, solicită postul de judecător municipal și pe cel de consul austriac la București (1782), pe care nu le primește. În 1782 reintră în armată ca ofițer și cade la Pitești într-o luptă.
II. — Istoric amator. A elaborat o istorie a țărilor române (rămasă în parte inedită), considerată ca fiind o operă de căpetenie la vremea ei. Unul din promotorii teoriei tendențioase despre prezența elementului roman la nord de Dunăre după retragerea aureliană.

III. — *Geschichte des transalpinischen Daciens, das ist Walachei, Moldau und Bessarabiens, im Zusammenhange mit der Geschichte des übrigen Daciens*, I-III, Viena, 1781—1782 (— partea geografică şi istoriografică, cea istorică e inedită), XXXVI + 464 p. + 4 h. + 2 schiţe (I), 547 p. + 5 partituri muzicale (II), 705 p. + indice (III); *F.J. Sulzer Altes und Neues oder dessen literarische Reise durch Siebenbürgen, dem Temesvarer Banat, Ungarn, Österreich... in drei Sendschreiben an Herrn Prediger Theodor Lange zu Kronstadt in Siebenbürgen. Gedruckt im Jahre 1782* (la Viena şi fără ştirea lui Sulzer), 168 p.
— *Fragmente aus des Obristlieutenants Friedrich Schwanz von Springfels Beschreibung der österreichischen Walachei*, în „Ungrisches Magazin", III (1783), p. 179—201. **(A.A.)**

SURDU, Bujor **I.**—N. 7 aprilie 1914, Lugoj. Studii secundare la Lugoj, superioare la Cluj. Arhivist, asistent, şef de lucrări (1949—1960), conferenţiar (din 1960) la Facultatea de istorie-Cluj. Cercetător principal la Institutul de istorie-Cluj (1951—1960). Membru al Societăţii de ştiinţe istorice din România. Premiul „Ştefan Gheorghiu" al Academiei R.S.R. (1957).
II. — Istoric al epocii de destrămare a feudalismului. S-a afirmat prin documentate şi aprofundate contribuţii de istorie a Banatului şi Transilvaniei în sec. al XVIII-lea şi al XIX-lea, cu accent pe frămîntările sociale şi pe luptele politice ale românilor în această vreme. A pus în valoare surse narative şi documentare puţin cunoscute. Studiile sale se caracterizează printr-o reuşită analiză a specificului acestor frămîntări, în epocă şi regiune, ceea ce a dus la puncte de vedere noi.
III. — Colaborator la: *Din istoria Transilvaniei*, vol. II, Bucureşti, 1961, p. 147—156; *Istoria României*, vol. III, Bucureşti, 1964; *Bibliografia istorică a României*, I-II, Bucureşti, 1970—1975, 386 p. şi 514 p. (în comitetul de redacţie).
— *Răscoala antihabsburgică din Banat. 1737—1739*, în SMIM, II (1957), p. 289—344; *Contribuţii la problema naşterii manufacturilor din Transilvania în secolul al XVIII-lea*, în AIIC, VII (1964), p. 142—238; *Conferinţa naţională de la Miercurea*, ibidem, VIII (1965), p. 173—211; *Conferinţa de constituire a Partidului naţional român din Ungaria (1881)*, ibidem, IX (1968), p. 307—326; *Aspecte privitoare la situaţia Banatului în 1743*, ibidem, XIII (1970), p. 7—68. **(D.M.)**

SURPAT, Gheorghe **I.** — N. 11 decembrie 1928, com. Bălcăuţi, jud. Suceava. Studii secundare la Rădăuţi, universitare la Cluj. Doctor în ştiinţe economice (1962). Cercetător ştiinţific şi şef de secţie la Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R.
II. — Contribuţii la istoria mişcării muncitoreşti şi istoria P.C.R. Studii privind situaţia social-economică şi lupta revendicativă dusă de clasa muncitoare din România în perioada interbelică şi în anii revoluţiei populare şi ai construcţiei socialismului în România.
III. — *Pauperizarea clasei muncitoare din România burghezo-moşierească între cele două războaie mondiale*, Bucureşti, 1962, 300 p.; *România socialistă şi cooperarea internaţională*, Bucureşti, 1969, 446 p. (coordonator şi coautor).
— *Politica P.C.R., factor hotărîtor al dezvoltării societăţii româneşti pe calea progresului multilateral*, în „În slujba cercetării marxiste a istoriei P.C.R.", Bucureşti, 1971, p. 404—418; *Legitatea creşterii rolului conducător al P.C.R. în procesul edificării şi dezvoltării socialismului în ţara noastră*, în AI, XIX (1973), 6, p. 24—37. **(T.U.)**

SUŢU, Mihail **I.** — N. 15 februarie 1841, Bucureşti — m. 9 iulie 1933, Bucureşti. Studii secundare şi superioare, Şcoala centrală de artă şi manufactură (1864) la Paris. Director general al Poştelor (1881—1891), director (1892—1894) şi guvernator (1902—1904) al Băncii Naţionale a României. Preşedinte al Societăţii numismatice române (din 1903). Director al Cabinetului numismatic al Academiei (1914—1933). Membru corespondent (din 1884) şi titular (din 1909) al Academiei Române.
II. — Numismat al antichităţii. A pus bazele unei cercetări sistematice şi ştiinţifice, înscriindu-şi numele în rîndul celor dintîi numismaţi din SE Europei. S-a ocupat de alcătuirea unei colecţii de monede şi antichităţi greco-romane, trecînd apoi la activitatea de cercetare. Cercetări de metrologie antică, îndeosebi sistemele ponderale din Egipt, Caldeea, Asia Mică, Grecia şi Italia. În legătură cu aceste probleme a exprimat unele puncte de vedere originale. Printre contribuţiile sale din acelaşi domeniu se înscriu şi studiile asupra unor serii de ponduri ale oraşelor greceşti Histria, Tomis şi Callatis.

III. — *Introduction a l'étude des monnaies de l'Italie antique*, Paris, I (1887), 90 p.; II (1889), 64 p.
— *Systèmes monétaires primitifs de l'Asie Mineure et de la Grèce*, în RIAF, I (1883), 2, p. 214—247; *Étalons pondéraux primitifs et lingots monétaires*, ibidem, II (1885), 4, p. 401—463; *Étude sur les monnaies impériales romaines*, în RN, 1899, extras, 46 p.; *Poids et monnaies de Tomis*, ibidem, 1900, p. 115—148; *Monete din colecţiunea noastră*

inedite sau puțin cunoscute, emise în urbele antice din Dobrogea, în BSNR, V (1908), p. 7—29 și în AARMSI, XXXV (1913), p. 362—385; *Ponduri antice inedite din Tomis și Callatis*, în BSNR, X (1913), p. 3—10 și XI (1914), p. 1—9; *Ponduri și monede inedite din orașele noastre pontice*, ibidem, XII (1915), p. 157—171; *L'évolution pondérale dans l'antiquité*, ibidem, XVI (1921), p. 57—82.
IV. — C. Moisil, *Mihail C. Soutzo*, în „Balcanica“, IV (1941), p. 479—502. **(C.P.)**

SUȚU, Nicolae I.—N. 25 octombrie 1798, Arnavutköy-Istanbul — m. ianuarie 1871. Studii la Constantinopol. În 1819 vine în Principate, stabilindu-se definitiv în Moldova în 1829. Contribuie la elaborarea Regulamentului Organic. În 1831 intră în viața publică, conducînd diferite departamente: externe, finanțe, interne, secretariatul statului. Membru în delegația moldoveană care a purtat tratative pentru încheierea convenției comerciale cu Țara Românească (1835). În urma evenimentelor din 1848 s-a retras la Brașov. Secretar particular (1849—1856) al domnului Moldovei, Grigore Al. Ghica. Participă la dezbaterile Comisiei centrale de la Focșani.
II. — Economist. Activează într-o perioadă de intense transformări economice și sociale, pentru modernizarea Principatelor. Promotor al ideilor lui Adam Smith și J.B. Say, adaptate realităților moldovene. A militat pentru dezvoltarea capacității industriale și comerciale a Moldovei, prin stimularea inițiativei private. Opera sa — 30 de volume manuscrise — mărturisește preocupări extrem de variate. Este autorul primei lucrări științifice din literatura economică română (*Aperçu*...). A utilizat cu multă adresă materialul statistic. Valoarea documentară a lucrărilor lui rămâne nealterată.
III. — *Aperçu sur l'état industriel de la Moldavie. Aperçu sur les causes de la gène et de la stagnation du commerce et sur les besoins industriels de la Moldavie*, Iași, 1838, 50 p.; *Notions statistiques sur la Moldavie*, Iași, 1849, X + 162 p. (trad. românească de Teodor Codrescu, Iași, 1852, XII + 184 p.); *Quelques observations sur la statistique de la Roumanie*, Focșani, 1867, 66 p. + 1 tab.; *Mémoires du prince N. Soutzo, Grand Logothète de Moldavie, 1798—1871*, Vienne, 1899, XII + 434 p.; *Însemnările de călătorie... 1839—1847*, București, 1943, 102 p.; *Opere economice*, București, 1957, 424 p. + il. + 3 tab.
IV. — Veverca Ion, *Nicolae Suțu. Viața, activitatea și opera întîiului economist ideolog din România, 1798—1871*, București, 1936, VIII + 135 p. + 2 pl.; Slăvescu Victor, *Viața și opera economistului Nicolae Suțu, 1798—1871*. București, 1941, 597 p. + 16 pl. + 5 tab. **(G.P.)**

SZABÓ, Nicolae I. — N. 13 decembrie 1932, sat Dumbrăvioara, com. Ernei, jud. Mureș. Studii universitare la Cluj (1953—1957). Arhivist la Arhivele statului (1957—1962), lector la Institutul pedagogic din Tîrgu-Mureș, apoi cercetător științific principal.
II. — Preocupări de arhivistică și istoria mișcării muncitorești din orașul Tîrgu-Mureș. A contribuit la elucidarea aspectelor multiple ale influenței Revoluției franceze în Transilvania la sfîrșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea.
III. — *Arhiva Sfatului Popular al orașului Tîrgu Mureș (sec. XV-XIX)*, în RA, III (1960), p. 235—249; *Contribuții la istoria mișcării muncitorești din Tîrgu Mureș*, în *Lucrări științifice*, Tg. Mureș, I (1969), p. 175—192; *Frămîntări țărănești în Transilvania în timpul războaielor napoleoniene (1809)*, în SAI, XVI (1970), p. 115—128; *Două conscripții urbariale ale satului Sîngeorgiul de Pădure*, în „Apulum“, VIII (1971), p. 169—195 (în colaborare). **(L.D.)**

SZALÁRDI, János I.—N. 23 iulie 1601—m. înainte de 27 septembrie 1666, Făgăraș. Studii superioare în străinătate. Arhivar (din 1634) la Arhiva princiară din Alba Iulia, îndeplinind și funcția de secretar al cancelariei princiare în timpul celor doi Gh. Rákóczi. Perceptor general al dărilor în părțile ungurene și comitatele Cojocna, Dăbîca și Solnocul interior (din 1666).
II. — Cronica lui **S.J.** relatează evenimente din istoria Transilvaniei în perioada dintre 1526 și 1662, fiind deosebit de bogată în știri mai ales privind anii de domnie ai principilor Gabriel Bethlen și cei doi Gh. Rákóczi. Numeroase informații referitoare la Moldova și Țara Românească în timpul domniilor lui Vasile Lupu și Matei Basarab.
III. — *Siralmas magyar kronikájának kilencz könyvei, melyeket a következő posteritásnak megintetésekre és oktatásokra tulajdon nyelvükön egybeszedegetett és megírt Szalárdi János 1662-ik esztendőben* (Cele nouă cărți ale cronicii maghiare de jale, culese și scrise pentru povățuirea și învățătura posterității în propria noastră limbă de **S.J.** în 1662), ed. Kemény Zsigmond, Pesta, 1853.
IV. — Horváth D., *Szalárdi János és Siralmas krónikája* (Ioan Szalárdi și Cronica sa de jale), în „Századok“, LVII (1923), p. 94—122. Extrase din cronica lui Szalárdi privitoare la Moldova și Țara Românească au fost redate într-o traducere liberă românească de V. Motogna, *Epoca lui Matei Basarab și Vasile Lupu*, în CI, XIII — XVI (1937—1940), p. 453 544. **(L.D.)**

SZÁMOSKÖZY, István **I.** — N. 1570, Cluj — m. 29 martie 1612, Alba Iulia. Studii la Padova unde își publică la 1593 prima sa lucrare despre inscripțiile romane din Transilvania. Arhivar al Curții princiare de la Alba Iulia și cronicar oficial al principelui István Bocskai.

II. — Figura cea mai reprezentativă a scrierii istorice cronicărești maghiare de la sfîrșitul secolului al XVI-lea și începutul secolului al XVII-lea. Viziunea lui istorică a fost definită de originea lui de mic nobil transilvănean, care și-a însușit o vastă cultură umanistă. Deși opera lui istorică nu s-a păstrat în întregime, scrierile și mai ales însemnările lui istorice reprezintă un izvor de primă mînă cu privire la istoria Transilvaniei din acea epocă. Cu toate că se identifică întru totul cu nobilimea maghiară din Transilvania în ce privește personalitatea lui Mihai Viteazul, informațiile oferite de el sînt prețioase.

III. — Zamosius Stephanus, *Analecta lapidum vetustorum ac nonnullarum in Dacia antiquitatum*, Hanoviae, 1598; *Historiae Rerum Hungaricarum, ab anno 1558 usque ad annum 1586 gestarum libri IV*... și *Rerum Transylvanarum pentades et hebdomades 1598—1599 et 1603*. Editate de Szilágyi Sándor, *Szamosközy István történeti maradványai* (Însemnările istorice ale lui **S.I.**), în MHHS, vol. XXI, XXVIII, XXIX, XXX, Budapest, 1876—1880; Károlyi Árpád, *Szamosközy István történelmi maradványai* (Scrierile istorice rămase de la S.I.), în „Budapesti Szemle“, 1878; *Szamosközy István történeti maradványai* (Însemnări istorice rămase de la **S.T.**), editate de Pettkó Béla și Szilágyi Sándor, Budapest, 1889; *Szamosközy müve az 1594. év eseményeiröl* (Scrierea lui **S.I.** despre evenimentele anului 1594), editată de Szekfü Gyula în „Századok“, 1908; Vass Miklós, *Szamosközy István életéhez* (Contribuții la viața lui **S.I.**), în „Századok“, 1909; *Szamosközy adatai az erdélyi várasokról* (Știri oferite de **S.** despre orașele din Transilvania), în EM, 1909.

IV. — Ioachim Crăciun, *Cronicarul Szamosközy și însemnările lui privitoare la români 1566—1608*, Cluj, 1928, 214 p.; A. Mureșianu, *Analistul maghiar ardelean Ștefan Szamosközy și Mihai Viteazul*, în ȚB, 1932, 2 și 3; *Szamosközy István. Erdélyi története* (**S.I.** Istoria Transilvaniei). Texte selectate și cu o prefață de Sinkovics István, Budapest, 1963. **(L.D.)**

SZÉKELY, Zoltán **I.** — N. 18 noiembrie 1912, Dej. Studii secundare la Sf. Gheorghe, universitare — filologie clasică și istorie antică la Cluj (1930—1935). Doctor în istorie (1943). Muzeograf (1928—1945), apoi director al Muzeului județean din Sf. Gheorghe (din 1947). Membru corespondent al Academiei de științe sociale și politice (din 1970). Decorat cu „Meritul cultural“, cl. a IV-a (1969).

II. — Arheolog și muzeograf. Săpături și descoperiri arheologice în zona de sud-est a Transilvaniei, în așezări din epocile neolitică, bronz, geto-dacică, romană și feudală timpurie, aducînd unele precizări de ordin cronologic ca și unele date noi privind cultura dacică, stăpînirea romană și stabilirea slavilor în aceste regiuni.

II. — *Săpăturile de la Leț-Varheghiu. Tezaurul dacic de la Șimleu Silvaniei. Săpăturile de la Bixadul Oltului*, București, 1951, 93 p.; *Așezări din prima vîrstă a fierului în sud-estul Transilvaniei*, Brașov, 1966, 61 p. — *Contribuții la problema descoperirilor scitice din Transilvania*, „Archeologiai Értesitö“, I (1960), p. 42—46; *Contribuții la cultura slavă în sec. VII-VIII în sud-estul Transilvaniei*, în SCIV, XIII (1962), 1, p. 47—56; *Noi tezaure dacice descoperite în sud-estul Transilvaniei*, ibidem, XIV (1963), 1, p. 51—66; *Beiträge zur Kenntnis der Frühhallstattzeit und zum Gebrauch des Eisens in Rumänien*, în „Dacia“, NS, X (1966), p. 210—219; *Materiale ale culturii Sîntana de Mureș din sud-estul Transilvaniei*, în „Aluta“, I (1969), p. 7—89; *Die frühesten slavischen Siedlungen in Siebenbürgen*, în „Slavia Antiqua“, XVII (1970), p. 125—136; *Eléments byzantins dans la civilisation materielle des VI-VIII-e siècles dans le Sud-Est de la Transylvanie*, în „Dacia“, NS, XV (1971), p. 353—358; *Cetatea dacică de la Covasna*, în SCIV, XXIII (1972), 2, p. 201—213; *Vase grecești și imitații de la Cernat și Poian (jud. Covasna)*, ibidem, XXIV (1973), 3, p. 527—531. **(C.P.)**

SZILÁGYI, Sándor **I.** — N. 30 august 1827, Cluj — m. 12 ianuarie 1899, Budapesta. Studii de drept și litere la Cluj. În timpul revoluției din 1848—1849 a activat la diferite publicații democratice. Profesor secundar (1852—1877), apoi director al Bibliotecii Universitare din Budapesta (din 1878). Rol important în organizarea vieții științifice istorice, ca secretar al Societății maghiare de istorie, redactor responsabil al revistei *Századok* (din 1875), apoi al periodicului *Történelmi Tár* (Magazinul istoric) (din 1878). Membru al Academiei maghiare de știință. Reprezentant de frunte al istoriografiei pozitiviste în a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

II. — Contribuții memorialistice despre revoluția din 1848—1849 și sinteze despre Transilvania în secolele XVI-XVII. Editor

de izvoare — cele 21 de volume cuprinzînd hotărîrile dietelor Transilvaniei între 1541 şi 1699 şi înfăţişînd în introducerile la fiecare volum istoria politică, socială, economică şi culturală. Colecţiile de izvoare documentare conţin un material bogat cu privire la istoria Transilvaniei în secolele XVI—XVII şi legăturile cu Moldova şi Ţara Românească, ca şi cu privire la istoria propriu-zisă a Moldovei şi Ţării Româneşti. **III.** — *Die letzten Tage der magyarischen Revolution. Enthüllung der Ereignisse in Ungarn und Siebenbürgen*, Pesta, 1850; *A magyar forradalom története 1848 és 49-ben* (Istoria revoluţiei maghiare din 1848 şi 1849), Pesta, 1850; *Erdélyország története* (Istoria Transilvaniei), vol. I-II, Pesta, 1866; *Báthory Gábor fejedelem története* (Principele G.B.), Pesta, 1867; *A Rákóczyak kora Erdélyben* (Epoca Rákoţieştilor în Transilvania), Pesta, 1868; *Bethlen Gábor és a svéd diplomácia* G.B. şi diplomaţia suedeză), Budapesta, 1882; *II. Rákóczi György*, Budapesta, 1891; *I. Rákóczi György*, Budapesta, 1893; *Actes et documents pour servire à l'histoire de George Rákóczi Prince de Transylvanie avec les Français et les Suedois dans la guerre de trente ans*, Budapest, 1874; *Okmánytár II. Rákóczi György diplomaciai összeköttetéseihez* (Documente privitoare la legăturile diplomatice ale lui Gh.R. II), vol. XXIII, în seria MHHD, Budapesta, 1874; *Monumenta comitialia regni Transylvaniae*. vol. I-XXI, Budapesta, *1875—1898*; *Levelek és okiratok I. Rákóczi György keleti összeköttetései történetéhez* (Acte şi scrisori despre legăturile lui Gh. R.I. cu răsăritul), Budapesta, 1883; *Transylvania et bellum boreo-orientale*. vol. I-II, Budapest, 1890—1891. **(L.D.)**

Ș

ȘANDRU, Dumitru I. — N. 7 septembrie 1934, Sasca, azi în com. Cornu Luncii, jud. Suceava. Studii secundare la Tg. Ocna, universitare la Iași. Doctor în istorie (1971). Cercetător (1958—1971) și cercetător științific principal (din 1971) la Institutul de istorie și arheologie „A.D. Xenopol" Iași.
II. — Contribuții în studierea situației politice și a problemei agrare sub diversele ei aspecte în perioada interbelică. A participat și la elaborarea unor culegeri tematice și monografii de istorie locală.
III. — *N. Iorga, omul și opera*, Iași, 1971, 220 p. (coautor); *Reforma agrară din 1921 în România*, București, 1975, 359 p.
— *Unele aspecte privind relațiile româno-bulgare între anii 1920—1926*, în SCȘI, XIV (1963), 1, p. 31—62 (în colaborare); *Cu privire la acapararea petrolului românesc de către Germania hitleristă (1940—1944)*, în AIIAI, II (1965), p. 5—37 (în colaborare); *Contribuții la cunoașterea situației economice a României în perioada dictaturii militaro-fasciste (6 septembrie 1940—23 august 1944)*, ibidem, III (1966), p. 85—135 (în colaborare); *Contribuții la cunoașterea legislației românești în perioada stabilizării relative a capitalismului*, ibidem (1968), p. 161—184; *Contribuții la studiul unei proprietăți devălmașe: obștea Putreda*, în „Studii și cercetări de istorie buzoiană", Buzău, 1973, p. 86—97. **(I.C.)**

ȘCHIOPUL, Ion Iosif I. — N. 5 februarie 1876, Reghin — m. 30 octombrie 1946, București. Studii secundare la Blaj și Brașov, superioare — Politehnica la München și Facultatea de litere la Budapesta, fără să le absolve. Lucrează în redacțiile revistelor românești *Luceafărul* (Budapesta), *Tribuna* (Arad). Din 1912, în emigrație în S.U.A., unde editează ziarul *Românul* (Cleveland-Ohio), fiind și redactor la *Glasul vremii*. După unirea Transilvaniei cu România, pentru care a militat în emigrație, se întoarce în țară, lucrînd în ziaristică. Fondator al revistei *Dacia istorică*, Cluj (1937).
II. — Publicist. Pe baza unor cercetări privind istoria Transilvaniei, în feudalismul timpuriu, a dat interpretări critice asupra unor documente din secolele XIII-XIV. Studii despre situația românilor din America pînă la primul război mondial.
III. — *O țară care moare. Ardealul etnografic, statistic, economic, cultural și politic*, București, 1916, 87 p.; *Contribuțiuni la istoria Transilvaniei în secolele XII și XIII*, Cluj, 1932, 164 p.; *Diploma andreiană din 1224 și alte documente false sau fals interpretate*, Cluj, 1934, 122 p.; *Țările Românești înainte de secolul al XIV-lea. Cercetări și comentarii critice*, București, 1945, 154 p. **(N.E.)**

ȘCHIOPU, Vasile I. — N. 14 iulie 1920, com. Sălsig, jud. Maramureș. Studii secundare la Timișoara, universitare (1947—1951) la Cluj. Asistent (1952—1968) și lector (din 1968) la Facultatea de istorie a Universității din Cluj-Napoca.
II. — Cercetător al fenomenului istoric contemporan. Contribuții privind studierea mișcărilor țărănești (1918—1920) și a mișcării muncitorești și socialiste din Banat (1914—1918).
III. — *Contribuții la problema mișcărilor țărănești din fostul județ Bihor în anul 1918*, în SUBB, 1968, 1, p. 97—119 (în colaborare); *Acțiuni ale țărănimii din județul Bihor în perioada decembrie 1918—aprilie 1918*, în „Lucrări științifice", Seria B, Oradea, 1968, p. 277—291 (în colaborare); *Aspecte ale situației țărănimii din județul Bihor în perioada aprilie—decembrie 1919*, ibidem, 1971, p. 123—131 (în colaborare); *Mișcarea muncitorească și socialistă din Banat (1914—1918)*, în „Apulum", VIII (1971), p. 405—430 (în colaborare); *Aspecte din viața social-economică și lupta țărănimii*

maramureşene (1914—1918), în „Marmaţia", II, 1971 (în colaborare). **(P.T.)**

ŞENDRULESCU, Ion Gh. **I.** — N. 29 martie 1923, com. Uda, jud. Argeş. Studii secundare la Rm. Vîlcea, superioare (1948) la Bucureşti. Profesor secundar (1948—1954). Asistent (din 1954) şi lector (1961—1975) la Facultatea de istorie Bucureşti. Membru al biroului Societăţii de ştiinţe istorice.
II. — Preocupări de istorie modernă. Contribuţii privind istoria învăţămîntului şi politica externă a României în preajma primului război mondial.
III. — *Aspecte din organizarea şi dezvoltarea Universităţii din Bucureşti între anii 1864—1878*, în AUB, X (1961), 20, p. 77—92; *Activitatea lui Vasile Goldiş pentru unirea Transilvaniei cu România*, în SAI, XIII (1969), p. 41—52; *Tratativele duse de guvernul român în anul 1878 şi prima jumătate a anului 1879 pentru răscumpărarea căilor ferate de la Societatea acţionarilor drumurilor de fier din România*, în AUB, XIX (1970), 2, p. 56—66; *Tratativele duse de guvernul român pentru răscumpărarea căilor ferate de la Societatea acţionarilor drumurilor de fier din România în a doua jumătate a anului 1879*, ibidem, XXI (1972), 1, p. 127—140; *Încheierea tratativelor duse de guvernul român pentru răscumpărarea căilor ferate de la Societatea acţionarilor drumurilor de fier din România*, ibidem, XXII (1973), 2, p. 63—80. **(D.B.)**

ŞERBAN, Constantin **I.** — N. 9 ianuarie 1921, Bucureşti. Studii liceale şi universitare—istorie (1945—1947) şi Şcoala superioară de arhivistică (1946—1947) la Bucureşti. Doctor în istorie (1965). Specializare la cursurile internaţionale de vară din Franţa, Centrul de studii superioare privind civilizaţia medievală, Poitiers (1970) şi Universitatea din Caen (1973). Profesor secundar (1948—1959). Asistent la Facultatea de istorie a Universităţii Bucureşti (1949—1951). Cercetător (1951—1965) şi cercetător ştiinţific principal (din 1965) la Institutul „N. Iorga". Membru al Societăţii de ştiinţe istorice din R.S.R. (din 1949) şi al unor societăţi ştiinţifice străine — Centrul de studii napoleoniene din Portoferraio (din 1969) şi „Centrul de studii istorice privind istoria condotierilor din Narni" (din 1969). Participă la congrese şi colocvii internaţionale de specialitate.
II. — Contribuţii remarcabile, în special pentru perioada de trecere către epoca modernă, privind meşteşugurile, manufacturile, oraşele, comerţul, cultura; a abordat şi probleme de relaţii internaţionale, consacrînd mai multe studii relaţiilor româno-ruse în secolul al XVIII-lea şi la începutul secolului al XIX-lea.
III. — Colaborator la: *Istoria României*, vol. III, Bucureşti, 1964.
— *Istoria oraşului Bucureşti*, Bucureşti, 1965, 483 p. (în colaborare); *Constantin Brîncoveanu*, Bucureşti, 1969, 203 p. + il.; *Meşteşugurile din Ţara Românească şi Moldova în evul mediu*, Bucureşti, 1969, 460 (în colaborare); *Răscoala de la 1784 din Transilvania de sub conducerea lui Horia, Cloşca şi Crişan*, Bucureşti, 1974, 294 p. (în colaborare).
— *Întreprinderea manufacturieră de postav de la Pociovalişte şi Bucureşti*, în „Studii", V (1952), 3, p. 86—105; *Aspecte din lupta orăşenilor din Ţara Românească şi Moldova împotriva asupririi feudale în sec. XVIII şi la începutul sec. XIX*, ibidem, XIII (1960), 6, p. 27—45 şi XIV (1961), 3, p. 623—651; *Conceptions et méthodes dans l'étude d'histoire des villes féodales roumaines* în NEH, III (1965), p. 445—457; *Le rôle économiques des villes roumaines aux XVII-XVIII*[e] *siècles dans le contexte de leurs relations avec l'Europe du sud-est*, în „Studia Balcanica", Sofia, III (1970), p. 139—153; *L'idée imperiale byzantine dans le protocole et le cérémonial diplomatique roumain au Moyen Âge*, în „Byzantina", 1971, 3, p. 297—309; *Geneza oraşelor medievale europene*, în SAI, XXVI (1974), p. 22—31; *Les préliminaires de l'époque phanariote*, în „Symposium L'époque phanariote", Thessalonique, 1974, p. 29—39; *Problèmes de la centralisation de l'état dans les Pays Roumains au Moyen Âge*, în NEH, V (1975), p. 43—56. **(Şt. Şt.)**

ŞERBĂNESCU, Nicolae **I.** — N. 21 martie 1914, sat Negreni, com. Tătărăştii de jos, jud. Teleorman. Studii secundare şi superioare—istorie şi teologie la Bucureşti. Doctor în istorie (1948). Preot; profesor secundar; profesor suplinitor la Institutul de teologie Bucureşti (din 1972). A obţinut premiul „C.G. Vernescu" al Academiei Române (1945).
II. — Istoric al bisericii. S-a ocupat îndeosebi de trecutul unor mănăstiri, relevînd starea lor de monumente de artă şi rolul de vechi lăcaşuri de cultură medievală românească. Studiile sale se bazează mai totdeauna pe material inedit, fiind apreciate pozitiv de critica istoriografică.
III. — *Istoria mănăstirii Snagov*, Bucureşti, 1944, 221 p. + 11 planşe; *Mănăstirea Curtea de Argeş*, Bucureşti, 1967, 80 p.
— *Împresurarea Ţarigradului în zugrăveala bisericilor noastre*, în „Ortodoxia", V (1953), p. 438—463; *Despre episcopia Strehaiei*, în MO, VI (1954), p. 488—510; *Antim Ivireanul tipograf*, în BOR, LXXIV (1956), p. 690—766; *Mitropoliţii Ungrovlahiei*, ibidem, LXXVII (1959), p. 722—826; *Mărturii*

istorice despre monumentele religioase din Bucureştii de altădată, ibidem, LXXVIII (1960), p. 83 116; *Episcopii Rîmnicului*. în MO, XVI (1964), p. 171—212; *Constantin Brîncoveanu, ctitor de cultură românească*, în BOR, LXXXII (1964), p. 879—899; *Promovarea ideii despre unitatea neamului românesc în predosloviile cărţilor bisericeşti*, în MO, XX (1968), p. 918—928; *100 de ani de la naşterea lui Nicolae Iorga, 1871-6 iunie — 1971*, în BOR, LXXXIX (1971), p. 817—837. **(D.M.)**

ŞESAN, Milan I. — N. 5 aprilie 1910, Cernăuţi. Studii superioare de teologie la Cernăuţi (1932) şi litere la Praga (1934). Doctor în istorie şi filozofie la Praga (1935) şi doctor în teologie la Cernăuţi (1937). Profesor de istoria bisericii universale şi patrologie la facultăţile de teologie din Cernăuţi, Suceava şi Bucureşti (1937—1948) şi la Institutul teologic din Sibiu (din 1948). Director al Institutului de istorie de pe lîngă Facultatea de teologie din Suceava (1945—1948). Membru al Asociaţiei internaţionale de studii patristice (din 1969) şi al Conferinţei creştine pentru pace cu sediul la Praga (din 1958). Distins cu ordinul „Sf. Chiril şi Metodiu" al Mitropoliei ortodoxe din R.S. Cehoslovacia (1960).
II. — Istoric al bisericii. Dintre contribuţiile originale amintim teza „autohtonă" în problema introducerii limbii române în biserică (1939), ca şi lămurirea unor aspecte din relaţiile papalităţii cu biserica ortodoxă.
III. — *Originea şi timpul primelor traduceri româneşti ale Sf. Scripturi*, Cernăuţi, 1939, 153 p.
— *Organizaţia bisericească veche carpatică*, în MA, 1959, 5—6, p. 261—282, 1968, 7—8, p. 516—526; *Cruciadele şi biserica ortodoxă*, ibidem, 1961, 4—6, p. 216—241; *Slavii, creştinismul şi Roma*, în MM, 1961, 9—12, p. 615—633; *Die orthodoxe Kirche (1054—1966)*, în colecţia *Le Monde Religieux*, Lausanne-Lezay, XXX (1969), p.73—129. **(N.S.)**

ŞIMANSCHI, Leon I. — N. 19 august 1938, Temeleuţi, com. Vascăuţi (azi — U.R.S.S.). Studii secundare la Sinaia, universitare la Iaşi. Cercetător şi cercetător ştiinţific principal la Institutul de istorie şi arheologie „A.D. Xenopol" din Iaşi (din 1961).
II. — Medievist, editor de izvoare. Bun cunoscător al paleografiei şi limbii slavone, ca şi al diplomaticii moldoveneşti; însemnată contribuţie la publicarea colecţiei de interes naţional „Documenta Romaniae Historica", seria A. Moldova. A elaborat şi interesante studii de critică a textelor celor mai vechi izvoare din Moldova.
III. — Colaborator la: *Documenta Romaniae Historica. A. Moldova*, vol. XXI, Bucureşti, 1971, 734 p., vol. XXII, Bucureşti, 1974, 487 p.
— *Precizări cronologice privind istoria Moldovei dintre anii 1432—1447*, în AIIAI, VII 1970, p. 59—81; *Constituirea cancelariei statului feudal moldovenesc. I, II*, ibidem. IX (1972), p. 107—131 şi X (1973), p. 123—149 (în colaborare); *Un pretins act moldovenesc de la Iuga voievod*, în RA, LI (1974), vol. XXXVI, 1—2, p. 297—305; *Formarea personalităţii lui Ştefan cel Mare*, ibidem, LII (1975), vol. XXXVIII. nr. 1, p. 31—35. **(D.M.)**

ŞINCAI, Gheorghe I.—N. 28 februarie 1754, com. Rîciu, jud. Mureş — m. 2 noiembrie 1816. com. Şinca, jud. Braşov. Studii la Tg. Mureş, Cluj, Bistriţa. Bursier la Colegiul „De Propaganda Fide" de la Roma (1774—1779). Doctor în teologie şi filozofie la Roma (1779). Continuă studiile la Colegiul „Sancta Barbara" din Viena (1779—1780). Director „peste şcolile românilor din Ardeal" (1782—1794), reuşind să ridice numărul acestora la 300. În conflict cu episcopul Ion Bob de la Blaj, demisionează. Unul dintre autorii memoriului din 1791 „Supplex libellus valachorum". Secretar literar al învăţatului Kovachich de la Pesta (1802—1804), apoi secretar la Tipografia crăiască (1804—1806) şi cenzor (1806—1807) după moartea lui S. Micu. Pînă la sfîrşitul vieţii a lucrat la opera sa capitală *Hronica românilor şi a mai multor neamuri ...* .
II. — Istoric şi filolog iluminist, unul dintre fruntaşii Şcolii ardelene. În timpul studiilor la Roma şi Viena şi a şederii la Pesta, **G.Ş.** a adunat un material documentar vast în legătură cu istoria poporului român. Documentele, izvoarele narative, inscripţiile şi textele adunate din istorici greci şi latini, din cronicari şi istorici români, germani, maghiari, totalizînd peste două mii de pagini au constituit „Memoriile dacoromânilor" sau „Magazinul Analelor dacice" sau „ale românilor", cunoscute sub titlul de *Rerum Spectantium ad Universam gentem Daco Romanam seu Valachicam summaria Collectio ex diversis authoribus facta a Georgio Gabriele Sinkaj de Eadem Secundum Ordinem Chronologicum*, tom. I, anii 88—1329; tom. II, 1330—1551; 1684—1724; tom. III, 1552—1683. În baza acestor memorii, **G.Ş.**, la vîrsta de 50 de ani, începe redactarea operei sale *Hronica românilor şi a mai multor neamuri ...*, o istorie a tuturor românilor. concepută în manieră analistică de mare erudiţie, începînd din anul 86 e.n. pînă în 1739, **G.Ş.** susţine că „dacii au fost stinşi, încît n-au rămas nici care să agonisească pămîntul, nici care să locuiască prin cetăţi", dar este adeptul ideii că „Aurelian şi-a retras numai Legiunile şi o

parte din colonişti, iar cei mulţi au rămas pe loc îndeletnicindu-se cu agricultura". Acordă importanţă deosebită contactului dintre populaţiile migratoare cu populaţia băştinaşă din spaţiul carpato-dunărean. Pentru **G.Ş.**, luptele lui Mircea, Ştefan şi Mihai Viteazul constituie suportul pe care clădeşte edificiul istoriei contemporane lui. Încearcă să-şi tipărească Cronica în fragmente, primul şi singurul fragment fiind publicat în „Calendarul de Buda" din 1809, cuprinzînd anii 86—264. Stăruinţa sa a rămas doar o dorinţă neîmplinită, în 1812 trecînd la traducerea textului cronicii în limba latină: *Chronicon Daco-Romanorum sive Valachorum et Plurium aliarum Nationum.* Cenzura de la Cluj a oprit imprimarea cronicii ca fiind „periculoasă opiniei publice". Preocupat de problema originii limbii şi a poporului român, în colaborare cu S. Micu scrie în 1780 *Elementa linguae daco-romanae sive Valachicae.* În calitate de director al şcoalelor din Transilvania, desfăşoară o activitate publicistică bogată, prelucrează, adaptează şi traduce manuale şcolare: abecedare, bucoavne, gramatici, cărţi de aritmetică, tipăreşte cărţi ieftine „pentru cei săraci, de care mai mulţi se află în neamul nostru decît bogaţii". A creat o nouă terminologie în limba română pe baze fonetice, pentru a propaga cu uşurinţă cultura în rîndul poporului. A polemizat cu C. Eder, combătînd teoriile acestuia care negau continuitatea locuirii de către români a Transilvaniei şi faptul că aceştia constituiau majoritatea populaţiei. Opera lui **G.Ş.** prin importanţa şi multilateralitatea aspectelor dezbătute a stat la baza dezvoltării ulterioare a istoriografiei româneşti.

III. — *Hronica românilor şi a mai multor neamuri*, în „Calendarul de la Buda", 1808 (anii 86—169); ibidem, 1809 (anii 174—264); „Acte şi fragmente", Blaj, 1855. Ediţii: Ed. Gherman Vida, Iaşi, 1843 (pînă în 999); Ed. Al. Gavra, Buda, 1884 (pînă la 1247); Ed. Iaşi, 1854, vol. I, XIV+398 p.; vol. II, 332 p.; vol. III, 296 p. Ed. Bucureşti, 1886, vol. I (anii 84—1439), XXV + 33 p.; vol. II (anii 1440—1614), 524 p.; vol. III (anii 1614—1739), 574 p.; Ed. Bucureşti, 1967—1969, vol. I-III.

IV. — Al. Papiu Ilarian, V*iaţa, operele şi ideile lui Georgiu Şincai*, Bucureşti, 1869; D. Ghişe şi P. Teodor, *Studiu introductiv la Gh. Şincai; Învăţătură firească spre surparea superstiţiei norodului*, Bucureşti, 1964, p. 9—62. **(C.V.)**

ŞOTROPA, Valeriu I. — N. 3 septembrie 1913, Bereşti. Studii superioare — drept la Cluj. Doctor în ştiinţe juridice (1948). Cercetător ştiinţific principal la Centrul de ştiinţe sociale din Cluj.

II. — Istoric al dreptului. Contribuţii la dezvoltarea studiilor referitoare la vechiul drept românesc, în special transilvănean, întotdeauna de sobră ţinută ştiinţifică.

III. — *Introducere şi bibliografie la istoria dreptului român*, Cluj, 1937, 232 p.; *Viaţa românilor în evul mediu (pe baza limbii române)*, Timişoara, 1943—1944, 101 p.
— *Unitatea poporului român privită din punctul de vedere al toponimiei*, în RISBC, 1943, p. 296—311, 389—418; 1944, p. 202—208; *Probleme ale statului şi dreptului în concepţia lui Nicolae Iorga*, în „Studii şi cercetări juridice", XI (1966), 1, p. 121—133 (în colaborare); *Problema naturii juridice a proclamaţiei de la Islaz*, ibidem, XII (1967), 2, p. 219—230; *Memoriul cărvunarilor*, ibidem, XVI (1971), 4, p. 463—470. **(D.M.)**

ŞOTROPA, Virgil I. — 5 decembrie 1867, Gheorgheni — 1 aprilie 1954, Năsăud. Studii medii la Năsăud şi Bistriţa, universitare la Cluj şi Budapesta. Redactor la *Gazeta Transilvaniei* din Braşov (1892—1896). Profesor secundar la Năsăud (1896—1913, 1919—1933). Redactează şi conduce la Năsăud revista de istorie *Arhiva someşană* (1924—1940). Unul dintre fondatorii Muzeului năsăudean (1931). Membru de onoare al Academiei Române (1943).

II. — Preocupări de istorie locală năsăudeană — istoricul şcolilor, al regimentului românesc de graniţă, ecoul răscoalei lui Horea şi a mişcării conduse de Tudor Vladimirescu.

III. — *Istoria şcoalelor năsăudene*, Năsăud, 1913, 414 p. (în colaborare).
— *Tătarii în Valea Rodnei*, în AIINC, III (1924—1925), p. 255—274; *Zavera din 1821 şi regimentul năsăudean*, ibidem, IV (1926—1927), p. 135—145; *Contribuţii la istoria revoluţiei lui Horea*, ibidem, V (1928—1930), p. 159—174. **(N.E.)**

ŞTEFAN, Alexandra I. — N. 8 iunie 1942, Cîmpulung. Studii superioare la Bucureşti (1960—1965). Cercetător la Institutul de arheologie, Bucureşti (din 1965). Membră a Societăţii de studii clasice.

II. — Epigrafistă; specializată în probleme de istorie şi epigrafie a oraşelor vest-pontice în epocile greacă şi romană. A folosit metode matematice în studiul paleografiei inscripţiilor greceşti, în scopul unei mai bune cronologii a acestora.

III. — *Applications of mathematical methods to epigraphy*, în „Mathematics in the Archaeological and Historical Sciences", Edinburg, 1971, p. 267—275; *Chronologie des inscriptions de Callatis établie à l'aide du calculateur*, în „Akten des VI. Internationalen Kongresses für griechische und lateinische Epigraphik", München, 1972 (1973),

p. 470—472; *Die Getreidekrisen der Städten an den westlichen und nördlichen Küsten des Pontos Euxinos in der hellenistischen Zeit*, în „Hellenische Poleis, Krise, Wandlung Wirkung", Berlin, 1974, p. 648—663; *Le début de la domination romaine sur les cités de la côte ouest du Pont Euxin: dates et circonstances*, în „Actes de la XIIe Conférence internationale d'études classiques „Eirene", 1972, Bucureşti şi Amsterdam, 1975, p. 621—631. **(C.P.)**

ŞTEFAN, Gheorghe I. — N. 9 noiembrie 1899, Bătăşani, com. Valea Mare, jud. Vîlcea. Studii secundare şi universitare — filologie clasică la Bucureşti. Membru al Şcolii române din Roma (1926—1928). Doctor în istorie (1932). Profesor secundar (1933—1938). Asistent (1939—1948), profesor universitar (1948—1970) la catedra de istorie veche a României şi decan (1950—1953; 1959—1966) la Facultatea de istorie a Universităţii din Bucureşti. Membru corespondent al Academiei R.S. România (din 1952) şi membru al Academiei de ştiinţe sociale şi politice (din 1970). Profesor emerit, laureat al Premiului de stat.

II. — Istoric al antichităţii şi arheolog. Cercetări în domeniul epocii neolitice, al celei geto-dacice, al stăpînirii romane din Dacia, ca şi al perioadei de după părăsirea Daciei de către romani. A întocmit rapoarte şi studii de istorie şi geografie romană referitoare la Dinogeţia, Noviodunum, Drajna de Sus şi oraşul Tropaeum. Bun cunoscător şi interpret al izvoarelor antice. Studii privind problema formării limbii şi poporului român. Săpături arheologice la Căscioarele, Mănăstirea şi de mai mulţi ani în aşezarea din sec. X-XII de la Dinogeţia.

III. — Colaborator la: *Istoria României*, I, 1960; *Introducere istorică la Izvoare privind istoria României*, I, 1964, p. V-XXIII; *Dinogeţia*, I, 1967, 409 p. (în colaborare); *Formarea poporului român şi a limbii sale*, Bucureşti, 1973, 62 p.
— *Les fouilles de Căscioarele*, în „Dacia", II (1925), p. 138—197; *Armi protoistorische sulle monete greche*, în ED, V (1932), p. 123—197; *Dinogeţia I*, în „Dacia", VII-VIII 1937—1940), p. 401—425; *Le camp romain de Drajna de Sus*, ibidem, XI-XII (1945—1947), p. 115—144; *Dinogeţia-Problem of Ancient Topography*, ibidem, NS, II (1958), p. 317—329; *Cu privire la forţa de muncă în exploatarea minelor de aur din Dacia*, în AUB, II (1960), 16, p. 19—29; *Tomis et Toméa*, în „Dacia", NS, XI (1967), p. 253—258; *Le problème de la continuité sur le territoire de la Dacie*, ibidem, XII (1968), p. 347—354; *Daci şi romani la gurile Dunării* în „Peuce", II (1970), p. 147—153. **(C.P.)**

ŞTEFAN, Simion I. — N. 24 mai 1942, Bucureşti. Studii superioare la Bucureşti 1960—1965). Cercetător la Institutul de arheologie, Bucureşti (1965—1975) şi la Direcţia patrimoniului cultural naţional (din 1976).

II. — Arheolog, cu studii şi preocupări în domeniul arheologiei clasice greco-romane. Săpături la Histria, Capidava, Tropaeum Traiani. S-a specializat în probleme de topografie antică şi de foto-interpretare arheologică a principalelor centre urbane antice din Scythia Minor.

III. — *Troesmis. Consideraţii topografice*, în BMI, XL (1971), 4, p. 43—52; *„Apeductele cetăţii Tropaeum Traiani"*, ibidem, XLI (1972), 3, p. 43—53; *Noviodunum. Studiu de foto-interpretare arheologică*, ibidem, XLII (1973), 1, p. 3—14; *Recherches de photo-interprétation archéologique sur le limes de la Scythie Mineure à l'époque du Bas-Empire*, în „Actes du IXe Congrès International d'études sur les Frontières Romaines, Mamaia, 1972", Bucureşti-Köln, 1974, p. 95—108; *Cercetări aerofotografice privind topografia urbană a Histriei*, I. Epoca romană (sec. I-III e.n.), în BMI, XLIII (1974), 2, p. 39—51. **(C.P.)**

ŞTEFĂNESCU, Ion D. I. — N. 16 iulie 1886, Preajba, com. Poeni, jud. Teleorman. Studii universitare — drept (1908) şi litere-specialitatea istorie (1909) la Bucureşti; specializare la Paris. Doctor în litere la Sorbona (1925). Profesor la Şcoala de Belle-Arte din Bucureşti (1909—1921). Datorită reputaţiei sale ştiinţifice, ca istoric al artei, este invitat să ţină cursuri la Universitatea din Atena (1921—1925), École des Hautes Études et des Sciences Historiques (1923—1940), Universitatea catolică din Paris (1928—1940), Institutul de filologie şi artă al Universităţii din Bruxelles (1930—1934) etc. Profesor de istoria artei la universităţile din Iaşi, Cernăuţi şi Bucureşti (1937—1948). Din 1969, profesor consultant la catedra de istoria artei de la Institutul de arte plastice „N. Grigorescu" din Bucureşti şi profesor de istoria artei medievale la Facultatea de teologie catolică-ortodoxă din Paris; conferenţiar la Institutul de arheologie şi artă al Sorbonei. Distins cu premiul „Zographos" al Academiei de studii greceşti (1929) şi premiul Fould al Academiei de inscripţii şi litere din Paris (1938). Raportor la congrese de bizantinologie.

II. — Opera amplă şi înnoitoare a lui **I.D.S.** il aşază între cei mai de seamă istorici ai artei medievale româneşti. Cunoscător al artei bizantine, a studiat pentru prima dată pictura românească a epocii feudale în cadrul celei dintîi. Călăuzit de viziunea unitară a fenomenului artistic

românesc în evul mediu, a relevat cel dintîi importanţa şi vechimea monumentelor româneşti din Transilvania. Întemeiat pe cunoaşterea perfectă a monumentelor de artă feudală ale Bizanţului, Orientului, Balcanilor, Europei apusene, **I.D.S.** a tratat cu un remarcabil simţ al nuanţelor problema originalităţii artei româneşti medievale, prin diferenţierea creaţiei autohtone de elementele venite din arta bizantină şi din cea orientală şi prin sublinierea trăsăturilor distinctive ale artei româneşti în raport cu cea balcanică. O atenţie deosebită a acordat **I.D.S.** artei populare, îndeosebi vechii arte maramureşene. Contribuţii decisive la studiul iconografiei bizantine şi orientale.

III. — *L'Évolution de la peinture religieuse en Bucovine et en Moldavie. Nouvelles recherches*, Paris, 1932, 2 vol., 192 p. + 58 pl.; *La peinture religieuse en Valachie et en Transylvanie depuis les origines jusqu'au XIXe siècle*, Paris, 1932, 2 vol., 439 p. + XXX pl. + 1 h. + 96 pl. (album); *L'Illustration des liturgies dans l'art de Byzance et de l'Orient*, Bruxelles, 1936, 193 p. + CXXXVIII pl.; *Arta veche a Maramureşului*, Bucureşti, 1968, 156 p. + 73 pl. — *Cu privire la stema Ţării Româneşti. Arborele din peceţile şi bulele originale de aur*, în SCN, I (1957), p. 373—388; *Broderiile de stil bizantin şi moldovenesc în a doua jumătate a sec. XV*, în vol. „Cultura în timpul lui Ştefan cel Mare", Bucureşti, 1964, p. 479—540. **(F.C.)**

ŞTEFĂNESCU, Iulian I. — N. 14 iulie 1880, Bucureşti — m. 19 mai 1937, Bucureşti. Studii secundare şi superioare — filologie clasică (1903) în oraşul natal. Doctor în litere (1933). Profesor secundar (1904—1921). Asistent (1924—1934) şi conferenţiar (1934—1937) la catedra de bizantinologie a Universităţii din Bucureşti.

II. — Cunoscător de mare erudiţie a vechilor literaturi — îndeosebi a celei bizantine şi slave; specialist în probleme de hagiografie. Contribuţia sa cea mai importantă priveşte însă studiul cronografelor româneşti şi al relaţiilor lor cu lucrările similare din literatura bizantină şi slavă şi este întemeiată pe o investigaţie exemplară a surselor inedite. Deşi restrînsă, opera sa ştiinţifică ilustrează perfect şcoala creată de D. Russo în istoriografia noastră: teme de interes limitat, tratate la un nivel de informaţie adesea exhaustivă.

III. — *Legendele despre Sf. Constantin în literatura română*, în RIR, I (1931), p. 251—297; *Viaţa sfintei Paraschiva cea nouă de Matei al Mirelor*, ibidem, III (1933), p. 347—377; *Epopeea lui Mihai Viteazul în lumea greco-rusească în secolii 17 şi 18*. ibidem, IV (1934), p. 141—174; *Cronografe româneşti: tipul Danovici*, partea I, ibidem, IX (1939) p. 1—77. **(F.C.)**

ŞTEFĂNESCU, Ştefan I. — N. 24 mai 1929, com. Goicea, jud. Dolj. Studii secundare la Colegiul militar „N. Filipescu" — Predeal, universitare la Bucureşti (1948—1952); aspirantura, la Universitatea „Lomonosov" din Moscova, unde obţine titlul de candidat în ştiinţe istorice (1957). Doctor în istorie (1967). Cercetător la Institutul de istorie din Bucureşti (din 1951), străbate toate treptele ierarhiei pînă la aceea de director (din 1970). Profesor de istorie medie a României (din 1970) şi decan (din 1975) la Facultatea de istorie, Bucureşti. Membru şi preşedinte al Secţiei de ştiinţe istorice a Academiei de ştiinţe sociale şi politice (din 1970). Membru corespondent al Academiei R. S. România (din 1974). Membru în comitetele de redacţie ale publicaţiilor *Revista de istorie*, *Revue Roumaine d'Histoire*, *Studii şi materiale de istorie medie* şi al corpusului de documente *Documenta Romaniae Historica*. Laureat al Premiului „N. Bălcescu" al Academiei R. S. România (1965).

II. — **Ş.Ş.** s-a preocupat de istoria structurilor socio-politice medievale ale Ţării Româneşti, studiind pe o bază documentară exhaustivă probleme ale stăpînirii funciare, ţărănimii, rentei feudale şi imunităţii şi dînd o temeinică monografie asupra instituţiei băniei, care este în acelaşi timp şi o istorie a Olteniei în epoca de afirmare politică a familiei Craioveştilor. Convins că studiul instituţiilor feudale româneşti reclamă analiza lor comparată, prin raportarea la aria sud-est europeană, **Ş.Ş.** a urmărit un şir de aspecte ale relaţiilor româno-bizantine şi româno-bulgare. În studiile sale, **Ş.Ş.** aduce o informaţie abundentă, examinată printr-un demers, care avansează prudent, încheierile desprinzîndu-se numai după ce minuţiozitatea analizei le conferă trăinicie. Înzestrat cu o disponibilitate de spirit largă, dar şi selectiv-critică, **Ş.Ş.** receptează rapid direcţiile şi obiectivele noi de investigaţie, aplicîndu-le în propriile-i cercetări — ca de pildă în cele de demografie istorică —, care se remarcă astfel printr-o modernitate de anchetă şi limbaj.

III. — Colaborator la: *Istoria României*, vol. II, Bucureşti, 1962; *Istoria poporului român*, Bucureşti, 1970, 455 p.; *Din istoria Dobrogei*, vol. III, Bucureşti, 1971, 440 p. — *Bănia în Ţara Românească*, Bucureşti, 1965, 247 p.; *Ţara Românească de la Basarab I „Întemeietorul" pînă la Mihai Viteazul*, Bucureşti, 1970, 176 p.; *Demografia, dimensiune a istoriei*, Timişoara, 1974, 172 p. — *Evoluţia proprietăţii feudale în Ţara Românească pînă în secolul al XVII-lea*,

în „Studii", XI (1958), 1, p. 53—65; *Despre terminologia ţărănimii dependente din Ţara Românească în secolele XIV-XVI*, ibidem, XV (1962), 5, p. 1155—1169; *Ştiri noi cu privire la domnia lui Mihai Viteazul*, în SMIM, V (1962), p. 175—194; *Byzanz und die Dobrudscha in der zweiten Hälfte des 14. Jahrhunderts. Die Bildung des Feudalstaates Dobrudscha*, în „Byzantinische Beiträge", Akademie-Verlag, Berlin, 1964, p. 239—255; *L'évolution de l'asservissement des paysans de Valachie jusqu'aux réformes de Constantin Mavrocordat*, în RRH, VIII (1969), 3, p. 491—499; *Reconstitution de la vie d'État sur le territoire de la Roumanie au cours du Haut Moyen Âge*, ibidem, IX (1970), 1, p. 3—18; *Trăsături comune şi deosebiri în dezvoltarea social-economică a Bulgariei şi Ţării Româneşti în secolele XIII-XIV*, în „Relaţii româno-bulgare de-a lungul veacurilor", vol. I, Bucureşti, 1971, p. 57—106 (în colaborare); *Les premières formations étatiques sur le territoire de la Roumanie*, în „Dacoromania", I (1973), p. 104—113. *La pensée politique de Démètre Cantemir et les rapports de la Moldavie avec les États voisins au début du XVIII-e siècle*, în RRH, XII (1973), 5, p. 859—873; *Les villes roumaines et leurs rapports avec Istanbul au XVI-e siècle*, în „Bulletin de l'Association Internationale d'Études du sud-est Européen", I (1974), p. 113—120; *A travers l'oeuvre historique de Démètre Cantemir*, în „Dacoromania", II (1974), p. 59—66; *Ştefan cel Mare — personalitate marcantă a istoriei româneşti*, în RdI, XXVIII (1975), 1, p. 7—14; *Michel le Brave et la société roumaine de l'époque*, în NEH, V (1975), p. 57—69. **(F.C.)**

ŞTEFULESCU, Alexandru **I.** — N. 1856 — m. 27 octombrie 1910, Tg. Jiu. Institutor la Tg. Jiu (1877). Director de şcoală (1890). A înfiinţat în 1894, împreună cu I. Moisil, A. Diaconovici şi V. Rola Piekárski muzeul gorjan.

II. — A strîns cu o mare pasiune şi a publicat izvoare istorice referitoare la judeţul Gorj şi la Tg. Jiu. Cunoştinţele de slavă veche, atît de necesare în descifrarea vechilor documente, şi le-a perfecţionat la Viena cu prof. K. Jireček. Cercetările lui **A.Ş.**, de istorie locală au servit ca model pentru mulţi alţi dascăli.

III. — *Mănăstirea Tismana*, Tg. Jiu, 1896, 140 p.; *Gorjul istoric şi pitoresc*, Tg. Jiu, 1904, 421 p.; *Polovragii*, Tg. Jiu, 1906, 160 p.; *Strîmba*, Tg. Jiu, 1906, 176 p.; *Istoria Tîrgu-Jiului*, Tg. Jiu, 1906, 489 p. + 45 f.pl. + 1 h.; *Din trecutul Gorjului*, Bucureşti, 1907, 156 p.; *Documente slavo-române relative la Gorj (1406—1665)*, Tîrgu-Jiu, 1908, 624 p.; *Schitul Crasna*, Bucureşti, 1910, 135 p. **(Şt. Şt.)**

ŞTIRBAN, Marcel **I.** — N. 26 august 1932, com. Poplaca, jud Sibiu. Studii liceale la Blaj şi Tîrnăveni, universitare la Cluj (1953—1957). Profesor secundar (1951—1953). Arhivist principal la Arhivele din Alba Iulia (1957—1961), şef de filială la Arhivele statului Blaj (1962—1965). Cercetător (din 1965) şi cercetător ştiinţific principal (din 1971) la Institutul de istorie şi arheologie din Cluj.

II. — Cercetător al fenomenului istoric contemporan. S-a ocupat îndeosebi cu problematica anilor 1918—1921, aducînd contribuţii în domeniul istoriei sociale a Transilvaniei. Cele mai importante rezultate le-a înregistrat în studiul problemei agrare, pe care a adîncit-o în lumina unor revelatoare informaţii arhivistice.

III. — Colaborator la *Bibliografia istorică a României 1944—1969*, Bucureşti, 1970, 386 p.
— *Bibliografia Unirii Transilvaniei cu România, 1 decembrie 1918*, în AIIC, XI (1968), p. 171—257 (în colaborare); *Agrarsoziale Bewegungen in Rumänien 1918—1944*, în FVLK, XIII (1970), 1, p. 25—36 (în colaborare); *Aspecte ale problemei agrare în presa românească din Transilvania (1919—1921)*, în AIIC, XIV (1971), p. 215—227; *Din activitatea consiliilor şi gărzilor naţionale române constituite în comitatele Alba şi Tîrnava Mică, pînă la 1 decembrie 1918*, în „Apulum", X (1972), p. 553—562; *Problema arendărilor forţate din Transilvania în anii 1919—1921*, în AIIC, XVI (1973), p. 279—299; *Proiecte de organizare a învăţămîntului agricol elementar din Transilvania în anii 1919—1921*, în AMN, X (1973), p. 769—779; *Problema organizării învăţămîntului agricol inferior, mediu şi superior din Transilvania în anii 1919—1921*, în „Lucrări ştiinţifice", Oradea, seria Istorie, 1973, p. 111—119. **(P.T.)**

ŞTREMPEL, Gavril **I.** — N. 8 septembrie 1926, com. Pomi, jud. Satu-Mare. Studii secundare la Satu-Mare şi Piteşti, universitare la Bucureşti. Doctor în istorie (1967). Cercetător principal (din 1954), şef de sector (din 1958), şef al secţiei de manuscrise, documente şi hărţi (din 1964), director adjunct (din 1975) la Biblioteca Academiei R.S. România.

II. — Specialist în istoria culturii medievale româneşti. Lucrările sale se remarcă prin largă erudiţie şi spirit critic, marcînd importante contribuţii cu privire la evoluţia paleografiei româneşti. Cu puţine excepţii, studiile sale sînt elaborate pe baza cercetării documentelor şi manuscriselor originale. A adus precizări însemnate şi definitive în

legătură cu probleme culturale din epoca brîncovenească şi a dat o monumentală ediţie critică a „Ceasornicului domnilor“, operă a cronicarului Nicolae Costin, rămasă pînă acum inedită. **G.Ş.** rămîne unul din remarcabilii continuatori ai tradiţiilor privitoare la studiile şi cercetările asupra paleografiei româneşti, posedînd un larg orizont cultural, istoric şi filologic deopotrivă.

III. — *Relaţii româno-ruse în lumina tiparului*, Bucureşti, 1956, 50 p.; *Copişti de manuscrise româneşti pînă la 1800*, tom. I, Bucureşti, 1959, XLIII + 350 p.; *Antim Ivireanul, Predici*, Bucureşti, 1962, 322 p.; *Catalogul manuscriselor româneşti*, vol. IV, Bucureşti, 1967, 701 p. (în colaborare); *Nicolae Costin. Ceasornicul domnilor*, ed. critică şi studiu introductiv, Bucureşti, 1976, LIV + 689 p.
— *Un cronograf ilustrat atribuit mitropolitului Antim Ivireanul*, în „Romanoslavica“, XIII (1966), p. 309—352; *Din activitatea lui Ioan Rusu-Şirianu la „Tribuna“*, în „Centenarul revistei Transilvania“, 1969, p. 151—161; *Miniaturi şi ornamente în manuscrisele greceşti ale Bibliotecii Academiei*, în BCMI, XL (1971), 3, p. 32—47; *Manuscrise româneşti aflate la Leningrad şi Kiev*, în SCB, XII (1972), p. 21—40; *Simeon Florea Marian şi vechea slovă românească*, ibidem, XIII (1974), p. 113—131; *Hatmanul Alexandru Buhuş şi mazilirea lui Antonie Vodă Ruset*, în „Sub semnul lui Clio. Omagiu acad. prof. Ştefan Pascu“, Cluj, 1974, p. 326—334. **(Şt. Şt.)**

T

TAFRALI, Orest I. — N. 14 noiembrie 1876, Tulcea — m. 5 noiembrie 1937, Iași. Studii secundare la Tulcea, universitare — filologie clasică (1904) București; specializare în arta bizantină în Franța la Sorbona, Hautes-Études, Collége de France și Biblioteca Națională (1906—1913). Doctor în litere la Sorbona (1912). Secretar al Muzeului național de antichități (1904—1905) și profesor de limbi clasice la Colegiul „Sf. Sava" (1905—1906). Lector de limba română la „École des langues orientales" — Paris (1912—1913). Profesor la catedra de arheologie și antichități a Universității Iași (din 1913). Fondator al Muzeului de antichități din Iași (1916) și al revistei *Arta și arheologia* (1927). Membru corespondent al Institutului Kondakov—Praga (din 1932), al Academiei din Atena (din 1933), al Institutului arheologic din Sofia (1934), al Academiei Române (din 1936) și membru de onoare al Societății numismatice române.
II. — Specialist în istorie veche, arheologie și bizantinologie. Contribuții importante în cercetarea artei bizantine. Studii privind monumentele de la Curtea de Argeș și tezaurele bizantine de la Putna și Sucevița. Numele său se înscrie în rîndul celor mai buni cunoscători ai artei bizantine din SE Europei. Săpături arheologice la Callatis—Mangalia, ale căror rezultate le publică împreună cu o introducere istorică a orașului antic, la care se adaugă lucrarea despre cetatea Dionysopolis. Lui **O.T.** îi revine marele merit de a fi reușit să dea ființă Muzeului de antichități din Iași, primul de acest fel din întreaga Moldovă.
III. — *Poema lui Palamide. Despre viața lui Mihai Viteazul scrisă în 1607*, București, 1905, 47 p.; *Muzeul Luvru: Antichități egyptene, chaldeene și asyriene*, București, 1906, 180 p.; *Topographie de Thessalonique et Thessalonique au quatorzième siècle*, Paris, 1912; *Bizanțul și influența lui asupra țării noastre*, București, 1914, 94 p.; *Thessalonique des origines au XIV siècle*, Paris, 1919; *Le siège de Constantinopole dans les fresques des églises de Bucovine*, Paris, 1924, 456 p.; *Le trésor byzantin et roumain du monastère de Poutna*, Paris, 1925, 60 p.; *La cité pontique de Dionysopolis*, Paris, 1927, 80 p.; *Monuments byzantins de Curtea de Argeș*, Paris, 1931, 352 p.; *La cité pontique de Callatis*, în „Arta și arheologia", I (1927), p. 17—55; *Les tumuli de Callatis*, ibidem, II (1928), p. 23—53. **(C.P.)**

TAMAȘ, Corneliu I. — N. 13 februarie 1933, Cîmpulung. Studii secundare la Cîmpulung, superioare la București. Arhivist principal, apoi director al Arhivelor statului din Rîmnicu-Vîlcea. Membru al Societății de științe istorice.
II. — Istoric regional și arhivist. A contribuit, prin publicarea unor studii și materiale documentare inedite, la cunoașterea unor momente importante din trecutul regiunii Vîlcea.
III. — Colaborator la: *Îndrumător în Arhivele Statului Vîlcea*, București, 1972, 224 p.; *Tipografii și tipografi la Rîmnicu-Vîlcea*, Rîmnicu-Vîlcea, 1972, 72, p.; *Răscoala țărănească din 1907 în județul Vîlcea*, Bălcești pe Topolog, 1974, 445 p.
— *Anul 1848 în județul Vîlcea. Catalog de documente*, în SAMB, 1971, p. 591—634; *Contribuții la cunoașterea unor obligații feudale: cuibul de șoimi*, în „Contribuții istorice", Craiova, I (1972), p. 134—143; *Catalogul documentelor Condicii mănăstirii Cozia*, în SVl, II (1972), p. 112—141; *Situația social-economică a slujitorilor bisericii din plasa Oltul de Jos, județul Olt, în catagrafia din 1838*, în MO, XXV (1973), 3—4, p. 254—266 (în colaborare); *Cancelaria în timpul lui Mircea cel Bătrîn*, în „Historica", III (1973), p. 111—120; *Un colaborator al lui Constantin Brîncoveanu, stolnicul Radu Golescu*, în SVl, III (1974), p. 37—47. **(D.M.)**

TANAŞOCA, Nicolae-Şerban I. — N. 3 octombrie 1941, Bucureşti. Studii secundare şi universitare — filologie clasică (1964) la Bucureşti. Cercetător la Institutul de studii sud-est europene (din 1964).

II. — Medievist. Preocupat de probleme de filologie, în sensul larg al termenului (editare de texte, probleme de lingvistică, istorie literară, istorie a culturii), a studiat, mai ales, sursele bizantine, fie pentru a detecta cuvintele latine la scriitorii bizantini din secolele VI-X, fie pentru a culege informaţiile privitoare la români. Autor al unei antologii de studii privind literatura bizantină cu un excelent studiu introductiv, care constituie o mică istorie a bizantinologiei (*Literatura Bizanţului*, Bucureşti, 1971). Colaborează la traducerea „Operelor" complete ale lui Platon în româneşte.

III. — *Fontes Historiae Daco-Romanae*, vol. III, Bucureşti, 1975, sub red. lui Al. Elian şi **N.-Ş.T.**

— *Jean Lydos et la „fabula" latine*, RESEE, VII (1969), 1, p. 231—237; *Nicolae Iorga — istoric al literaturii bizantine*, în *Nicolae Iorga — istoric al Bizanţului*, Bucureşti, 1971, p. 155—188: *Les Mixobarbares et les formations politiques paristriennes du XI*e *siècle*, în RRH, XII (1973), 1, p. 61—82; *Une mention inconnue des Vlaques à la fin du XIII*e *siècle*: *M. Planude, Epistulae XIV*, în RESEE, XII (1974), 4, p. 577—582; *Istorie, legendă, poezie în poema bizantină despre Vasile Dighenis Akritas*, în „Dighenis Akritas", Bucureşti, 1974, p. 5—23. **(F.C.)**

TANOVICEANU, Ion I. — N. 18 ianuarie 1858, sat Glodu (azi în com. Ţuglui, jud. Dolj) — m. 8 aprilie 1917, Odesa. Studii secundare la Craiova, universitare — drept la universităţile din Bucureşti (1880) şi Paris (1881). Doctor în drept la Paris (1884). Magistrat (1886—1899). Profesor de drept penal la Universitatea din Iaşi (1889—1901) şi la cea din Bucureşti (1901—1917). Membru corespondent al Academiei Române (1897).

II. — Jurist şi istoric al dreptului. Preocupări de genealogie. A publicat documente istorice şi articole juridice în *Arhiva*, *Românul Literar* etc. Contribuţii la biografiile unora dintre cronicari.

III. — *De l'intervention au point de vue du droit international*, Paris, 1884, 153 p.

— *Din luptele pentru neam*: *Răsturnarea lui Vasile Lupu*, în AARMSI, s. II, t. XXIV (1901—1902), p. 117—144; *Contribuţiuni la biografiile unora din cronicarii moldoveni*, ibidem, t. XXVII (1904—1905), p. 227—246. **(St.St.)**

TĂNĂSESCU, Florian I. — N. 1 august 1944, Bucureşti. Studii secundare la Craiova, universitare (1964) la Bucureşti. Cercetător ştiinţific (din 1964) la Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R.

II. — Contribuţii privind istoria contemporană a României. Studii referitoare la istoria Partidului Comunist Român şi a celorlalte organizaţii politice muncitoreşti în perioada anilor 1921—1933. A participat la elaborarea unor volume de documente din istoria P.C.R., remarcîndu-se prin contribuţia la reconsiderarea critică a unor vechi militanţi ai P.C.R. din perioada interbelică.

III. — Coautor la: *Dolj — pagini de istorie revoluţionară*, Craiova, 1971, 165 p.; *Al. Dobrogeanu-Gherea*, Bucureşti, 1971, 273 p.; *Crearea Partidului Comunist Român (mai 1921)*, Bucureşti, 1971, 643 p.; *Orăştie, 750 de ani*, Deva, 1974, 384 p.

— *Mişcarea muncitorească din România şi unirea naţională (1900—1916)*, în AI, XIV (1968), 5, p. 21—32; *Alexandru Ionescu (1862—1929)*, ibidem, 6, p. 141—144; *Întîlniri ale unor militanţi revoluţionari din România cu V.I. Lenin*, ibidem, XV (1969), 6, p. 80—95 (în colaborare); *Partidul Comunist Român şi alegerile parlamentare 1922—1938*, ibidem, XIX (1973), 2, p. 91 — 109; *Partidul Comunist Român — promotor al luptei pentru realizarea unităţii muncitoreşti de acţiune, factor esenţial în afirmarea proletariatului în viaţa social-politică a României în anii 1921—1933*, în „P.C.R. în viaţa social-politică a României 1921—1944", Bucureşti, 1971, p. 44—88; *Colaborarea dintre comunişti, socialişti şi social-democraţi în acţiunile de clasă şi antifasciste din România în anii 1933—1939*, în AI, XX (1974), 6, p. 38—50; *Federaţia partidelor socialiste din România (1921—1927)*, ibidem, XXI (1975), 5, p. 128—143. **(T.U.)**

TÉGLÁS, Gábor I. — N. 23 martie 1848, Braşov — m. 4 februarie 1916, Budapesta. Studii universitare. Profesor secundar şi director de liceu la Deva (1871—1904).

II. — Arheolog şi istoric al antichităţii. Studii despre istoria străveche a Transilvaniei şi a Daciei romane. Săpături la Ulpia Traiana Sarmizegetusa, în care a descoperit amfiteatrul roman. Contribuţii privind dezvoltarea mineritului din părţile hunedorene în epoca romană. Membru corespondent al Academiei maghiare de ştiinţă (din 1888).

III. — *Az erdélyi medencze őstörténetéhez. Résumé sur les gîtes prehistoriques de plateau Transylvanica*, în KOTÉ, 1887, p. 55—87, 181—204, 299—312 şi 349—352. *A rómaiak aranybányászatának őrvidéke Dáciában* (Limesul mineritului de aur roman în Dacia), în FK, 1890, p. 326—349; *Tanulmányok*

a rómaiak dáciai aranybányászatáról (Studii despre mineritul de aur roman din Dacia), în ÉTTK, Budapesta, XIV (1891), 6, 99 p.; *Herodotos Dáciára vanatkozó földrajzi adalékainak kritikai méltatása* (Analiza critică a ştirilor geografice din Herodot privind Dacia), ibidem, XVIII (1898), 1, 62 p.; *Hunyadmegye öskori telepeinek vázlatas áttekintése. Hunyadmegye a dákok és rómaiak idején* (Schiţa istorică a aşezărilor străvechi din comitatul Hunedoara. Comitatul Hunedoara în epoca dacă şi romană), în „Hunyadvármegye monographiája" (Monografia comitatului Hunedoara), Budapesta, 1902, p. 8—22 şi 34—211; *A Krisztus születese elötti Dáczia ezüstötvösségének bányatörténelmi jelentősége* (Importanţa argintăritului pentru istoria mineritului de argint din Dacia î.e.n.), în BKL, 1911, p. 521—551 şi 601—607; *Dácia megdülésének története* (Istoria căderii Daciei), în BSz, 1913, p. 56—89, 202—238 şi 390—407. **(L.D.)**

TELEKI, József I. — N. 24 octombrie 1790, Pesta — m. 15 februarie 1855, Pesta. Studii de drept la Cluj, Göttingen; specializare la universităţi din Olanda, Elveţia şi Italia. Îndeplineşte funcţii înalte în viaţa politică a Transilvaniei. Unul dintre fondatorii Academiei maghiare de ştiinţe şi primul ei preşedinte.
II. — Jurist şi om politic. În domeniul istoriei studiază mai cu seamă perioada Huniadeştilor, publicînd şi o vastă colecţie de documente. Autorul unei ample monografii despre Ioan de Hunedoara.
III. — *Hunyadi János élete* (Viaţa lui Ioan de Hunedoara), Pesta, 1851; *Hunyadiak kora Magyarországon* (Perioada Huniadeştilor în Ungaria), vol. I-XII, Pesta, 1852—1863. **(L.D.)**

TEMPEA, Radu I. — N. 1691, Braşov — m. 1742, Braşov. Preot la biserica Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului.
II. — Cronicar. A rezumat cronica protopopului Vasilie (1392—1633) şi a continuat-o pînă în anul 1742. Redă date interesante cu caracter local, mai ales referitoare la lupta făgărăşenilor şi braşovenilor împotriva unirii religioase cu Roma, dar şi despre relaţiile lui C. Brîncoveanu cu Braşovul, ş.a. S-a păstrat manuscrisul original.
III. — IV. — Titlul cronicii este *Istoriia sfintei besérici a Şchéilor Braşovului.* Publicată de Sterie Stinghe, *Istoriia beserecei Scheilor Braşovului. (Manuscript de la Radu Tempea)*, Braşov, 1899, VI + 219 p.; O. Şchiau, L. Bot, *Radu Tempea. Istoria sfintei bесereci a Şcheilor Braşovului.* Bucureşti, 1969, 227 p. **(D.M.)**

TEODOR, Dan I.— N. 23 septembrie 1933, Bacău. Studii universitare la Iaşi (1952—1956). Cercetător şi cercertător ştiinţific principal la Institutul de istorie şi arheologie „A.D. Xenopol" — Iaşi (din 1956). Membru al Asociaţiei internaţionale de arheologie slavă şi al Societăţii de ştiinţe istorice din R. S. România.
II. — Arheolog şi istoric. A cercetat probleme privind sec. VI-XIII în România, cu precădere cele referitoare la teritoriul Moldovei (cultura autohtonă şi cea slavă). Săpături arheologice în aşezările de la Botoşana, Şipot-Suceava (sec. V-VIII), Dodeşti şi Epureni-Vaslui (sec. VIII-X), Şendreni-Galaţi, Fundu Herţei şi Botoşani (sec. X-XI).
III. — *Tezaurul feudal timpuriu de obiecte de podoabă descoperit la Voineşti-Iaşi*, în AM, I (1960), p. 245—262; *Le haut féodalisme sur le territoire de la Moldavie à la lumière des données archéologiques*, în „Dacia", NS, IX (1965), p. 325—335; *Contribuţii la cunoaşterea culturii Dridu pe teritoriul Moldovei*, în SCIV, XIX (1968), 2, p. 227—275; *Regiunile răsăritene ale României în sec. VI-VII*, în MAnt, I (1969), p. 181—206; *Unele probleme privind evoluţia culturii materiale din Moldova în sec. VI-X*, în „Carpica", II (1969), p. 253—305; *Elemente şi influenţe bizantine în Moldova în sec. VI-XI e.n.*, în SCIV, XXI (1970), 1, p. 97—126; *Apartenenţa etnică a culturii Dridu*, în CI, IV (1973), p. 127—142; *Natives and Slaves in the Est-Carpathian regions of Romania in the 6th-10th centuries*, în „Relations between the autochthonous population and the migratory populations on the territory of Romania", Bucureşti, 1975, p. 155—170. **(C.P.)**

TEODOR, Pompiliu I. — N. 19 iulie 1930, com. Ilia, jud. Hunedoara. Studii secundare la Deva, universitare la Cluj. Specializare în Austria (1968—1969). Doctor în istorie (1970). Cercetător la Biblioteca Academiei—filiala Cluj (1955—1963). Cercetător şi cercetător ştiinţific principal la Institutul de istorie din Cluj (1963—1966). Lector (1963—1971), conferenţiar (din 1971), şeful catedrei de istorie (din 1973) la Facultatea de istorie a Universităţii din Cluj. Membru al Societăţii de ştiinţe istorice din R.S. România. Raportor la conferinţe şi congrese internaţionale de specialitate. Visiting Professor la University of Illinois, S.U.A. (1972—1973).
II. — Cercetări orientate îndeosebi spre istoria culturii româneşti în a doua jumătate a sec. al XVIII-lea şi în prima jumătate a sec. al XIX-lea, preocupîndu-se de istoria ideilor într-o viziune comparatistă. Contribuţii importante în domeniul istoriografiei, dînd şi unele ediţii critice din opera lui Samuil Micu şi Gheorghe Şincai.

III. — Colaborator la *Istoria României*, vol. III, Bucureşti, 1964 şi la *Istoria literaturii române*, vol. II, Bucureşti, 1968.

— *Gheorghe Şincai, Învăţătură firească spre surparea superstiţiilor norodului*. Studiu introductiv şi ediţie critică, Bucureşti, 1964, 217 p. (în colaborare); *Samuil Micu, Scrieri filozofice*. Studiu introductiv şi ediţie critică, Bucureşti, 1966, 284 p. (în colaborare); *Ideea de unitate politică la români*, Bucureşti, 1968, 120 p. (în colaborare); *Evoluţia gîndirii istorice româneşti*, Cluj, 1970, L + 476 p.; şi în germană, 1972, 299 p.; *Din gîndirea materialist-istorică românească*, Bucureşti, 1972, 260 p.; *Avram Iancu în memorialistică*, Cluj, 1972, 295 p.; *Fragmentariu iluminist*, Cluj, 1972, 247 p. (în colaborare).

— *Gheorghe Bariţiu şi Principatele Române pînă la 1848*, în AIIC, VI (1963), p. 77—89; *În jurul unei lucrări istorice a lui Petru Maior*, ibidem, IX (1966), p. 271—281; *Din istoria presei revoluţionare româneşti: „Învăţătorul poporului" 1848*, în „Studii", XXI (1968), 3, p. 435—448 (în colaborare). **(D.B.)**

TEODORESCU. Dimitrie Mihail I. — N. 25 septembrie 1881, Bucureşti — m. 1947, Urziceni. Studii liceale şi universitare la Bucureşti. Conservator la Muzeul naţional de antichităţi. Profesor de arheologie şi numismatică la Universitatea din Cluj. Director al Institutului de arheologie şi numismatică din Cluj (1921—1928); director girant al Institutului de studii clasice (1929—1941). Membru corespondent al Societăţii numismatice române. Distins cu premiile „Hillel" şi „V. Pârvan" ale Academiei Române.

II. — Arheolog; unul din creatorii şcolii de arheologie din Cluj. Contribuţii esenţiale în localizarea şi începerea investigaţiilor arheologice sistematice în zona capitalei statului dac (Costeşti-Grădiştea Muncelului), relevînd semnificaţia şi importanţa descoperirilor de acolo.

III. — *Cercetări arheologice în Munţii Hunedoarei*, Cluj, 1923, 56 p. (în colaborare); *Cetatea dacă de la Costeşti*, în ACMI, Secţiunea pt. Transilvania, II (1929), p. 265—298; *Cetatea dacă de la Grădiştea Muncelului (jud. Hunedoara)*. ibidem, III (1930—1931), p. 45—68. **(I.G.)**

TEODORESCU, Venera I. — N. 23 decembrie 1923, Roşiorii de Vede. Studii secundare şi universitare (1948—1952) la Bucureşti. Asistent la Institutul pedagogic (1952-1954), la Facultatea de istorie (1954—1957) şi la Academia „Ştefan Gheorghiu" (1956—1959). Cercetător (1957—1965) şi cercetător ştiinţific principal (din 1965) la Institutul de istorie „N. Iorga".

II. — Contribuţii la lămurirea unor probleme din istoria P.C.R. şi a mişcării muncitoreşti, a relaţiilor diplomatice şi politicii externe a României în perioada interbelică, precum şi la studierea unor aspecte din perioada revoluţiei populare.

III. — Coautoare la: *Reprezentanţele diplomatice ale României*, vol. I, 419 p. şi II, 374 p., Bucureşti, 1967, 1971.

— *Aspecte ale folosirii creatoare a strategiei leniniste de către Congresul al V-lea al P.C.R.*, în SAI, III (1961), p. 433—451; *Aspecte ale folosirii parlamentului de către forţele democratice conduse de P.C.R. (decembrie 1946—decembrie 1947)*, în SMIC, II (1962), p. 377—431; *Alegerea candidaţilor Blocului Muncitoresc Ţărănesc în parlament (iunie 1931)*, în RdI, XXVII (1974), 4, p. 537—551; *Activitatea U.F.A.R. şi a F.D.F.R. în perioada 1944—1947*, ibidem, 8, p. 1187—1201; *Partidul Comunist Român — iniţiatorul, organizatorul şi conducătorul insurecţiei naţionale antifasciste din România*, în SAI, XXVII-XXVIII (1974), p. 10—18. **(T.U.)**

TEODORESCU, Victor I. — N. 23 iunie 1932, Cinişeuţi (azi U.R.S.S.). Studii secundare la Craiova, universitare la Bucureşti. Muzeograf-arheolog şi apoi director al Muzeului de istorie şi arheologie din Ploieşti (din 1972).

II. — Arheolog. Contribuţii interesante privind perioada de formare a poporului român. A identificat şi cercetat sistematic aspectul daco-romanic de tip Cireşanu (sec. IV-V) şi cultura Ipoteşti-Cîndeşti (sec. V-VII), subliniind fondul lor autohton. A participat la săpăturile arheologice de la Tîrgşor şi a condus cercetările pe şantierele de la Smeieni, Cîndeşti, Sudiţi-Gherăseni, Budureasca şi Cireşanu.

III. — *Săpăturile arheologice de la Smeieni*, în MCA, VIII (1962), p. 273—282; *Cultura Criş în centrul Munteniei*, în SCIV, XIV (1963), 2, p. 251—274; *Date preliminare privind cultura cu ceramică liniară*, ibidem, XVII (1966), 2, p. 223—233; *Cultura Ipoteşti-Cîndeşti (sec. V-VII e.n.)*, în „Biblioteca Muzeelor", VII (1970), p. 104—130; *The Migration Period*, în „Treasures from Romania", Londra, 1971, p. 79—93; *Centre meşteşugăreşti din secolele V/VI-VII e.n.*, în „Bucureşti", IX (1972), p. 73—100; *Momente din istoria judeţului Prahova. Cele mai vechi izvoare*, în „Prahova. Tradiţii de luptă şi înfăptuiri socialiste", Ploieşti, 1974, p. 9—23 + 15 fig. (în colaborare). **(D.M.)**

TEOTEOI, Tudor I. — N. 31 iulie 1943, com. Băleşti, jud. Gorj. Studii universitare la Bucureşti (1966). Cercetător ştiinţific la Institutul de studii sud-est europene (din 1970).

II. — Bizantinist. Contribuţii privind curentele de idei din societatea bizantină tîrzie şi cadrul lor social-politic, instituţional şi cultural.

III. — *Nicolae Iorga, istoric al Cruciadelor tîrzii*, în „Nicolae Iorga, istoric al Bizanţului", Bucureşti, 1971, p. 87—128; *Die Stellung und das Weltbild von Byzanz im 14. Jahrhundert*, în „Deutsch-rumänisches Colloquium junger Historiker", München, 1974, p. 32—38; *La querelle hésychaste reflétée dans les manuscrits grecs de la Bibliothèque de l'Academie de Bucarest*, în „Actes du XIV-ème Congres International des Études Byzantines", vol. II, Bucureşti, 1975, p. 275—280; *La conception de Jean Cantacuzène sur l'État byzantin, vue principalement à la lumière de son Histoire*, în RESEE, XIII (1975), 2, p. 167—185. **(D.M.)**

TEUTSCH, Friedrich I. — N. 16 septembrie 1852, Sighişoara — m. 11 februarie 1933, Sibiu. Studii gimnaziale la Sighişoara, universitare — ştiinţe juridice la Sibiu (1870), teologie şi istorie la Heidelberg (1870—1872) şi Leipzig (1872—1873). Profesor secundar la Sibiu. Preot la Şura Mare, jud. Sibiu (din 1896) şi Sibiu (din 1903); episcop (din 1906). Membru de onoare al Academiei Române (din 1919) şi al mai multor societăţi ştiinţifice din străinătate, doctor honoris causa al unor universităţi din Europa, membru corespondent al unor academii de ştiinţe.

II. — Istoric sas de prestigiu din România. A continuat opera tatălui său, adăugîndu-i încă trei volume (v. *Geschichte der Siebenbürger Sachsen*). Contribuţii documentare de o mare însemnătate la reconstituirea istoriei şcolilor săseşti din Transilvania şi a istoriei culturale în general. Nu există domeniu din trecutul saşilor pe care să nu-l fi abordat prin cercetări originale. Accentul principal l-a pus pe istoria politică şi spirituală, neglijînd, dar nu şi ignorînd, istoria socio-economică.

III. — *Die „Unionen" der drei ständischen „Nationen" in Siebenbürgen bis 1542*, Sibiu, 1874, 70 p.; *Die siebenbürgisch-sächsischen Schulordnungen*, I *(1543—1778)*, II *(1782—1884)*, Berlin, 1888, 1892, CXXXVIII + 416 p. (I), LXXXVIII + 623 p. (Monumenta Germaniae Paedagogica, VI, XIII); *Bilder aus der vaterländischen Geschichte*, I, Sibiu, 1895, 344 p. (ed. a II-a, Sibiu, 1909, 398 p.), II, Sibiu, 1899, 519 p. (în colaborare; o formă îmbogăţită a acestor volume a apărut sub titlul *Bilder aus der Kulturgeschichte der Siebenbürger Sachsen*, I-II, Sibiu, 1928, 369 p. + 366 p.); *Die Siebenbürger Sachsen in Vergangenheit und Gegenwart*, Leipzig, 1916, XIII + 350 p. (ed. a II-a, Sibiu, 1924, VII + 367 p., retipărită *Kleine Geschichte der Siebenbürger Sachsen*, Darmstadt, 1965, 380 p., cu o postfaţă de A. Möckel); *Geschichte der evangelischen Kirche in Siebenbürgen*, I-II, Sibiu, 1921/22, XIII + 600 p. (I), 647 p. (II). — *Zur Geschichte des deutschen Buchhandels in Siebenbürgen*, în „Archiv für Geschichte des Deutschen Buchhandels", IV (1879), p. 13—28, VI (1881), p. 7—71, XV (1892), p. 103—188; *Drei sächsische Geographen des XVI. Jhs.*, în AVSL, XV (1880), p. 586—652; *Aus der Zeit des sächsischen Humanismus*, ibidem, XVI (1881), p. 227—277; *Wirthschaftliche Zustände unter den Deutschen in Siebenbürgen*, în „Preussische Jahrbb.", LVIII (1886), p. 27—48; *Beiträge zur sächsischen Agrargeschichte*, în Kbl, XXI (1898), p. 49—52, XXIII (1900), p. 17—19, 49—51, XXIV (1901), p. 33—37, XXXVII (1914), p. 124—126.

IV. — Bibliografia în AVSL, XLVII, 1933, p. 81—125. **(A.A.)**

TEUTSCH, Georg Daniel I. — N. 12 decembrie 1817, Sighişoara — m. 2 iulie 1893, Sibiu. Studii gimnaziale la Sighişoara, universitare la Viena (1837, teologie) şi Berlin (1838—1839, istorie cu L. Ranke). Profesor particular la Alba Iulia şi Sibiu, unde începe primele cercetări în bibliotecile Batthyanaeum şi Brukenthal. Profesor (din 1842) şi rector (1850—1863) la gimnaziul din Sighişoara. Preot la Agnita (1863—1867); episcop (din 1867). Membru al mai multor academii şi societăţi ştiinţifice din străinătate.

II. — Iniţiatorul editării unei colecţii de documente privitoare la istoria saşilor (v. *Urkundenbuch*) şi al elaborării unei sinteze a istoriei saşilor bazate pe studiul şi critica izvoarelor (v. *Geschichte der Siebenbürger Sachsen)*. Contribuţii la istoria bisericii transilvane.

III. — *Die Reformation im Sachsenland*, Braşov, 1852, 38 p. (ed. X, Sibiu, 1929, 46 p.); *Urkundenbuch zur Geschichte Siebenbürgens*, I, Viena, 1857, LXXXIV + 264 p. (Fontes rerum Austriacarum, s. II, vol. XV, în colaborare cu Fr. Firnhaber); *Das Zehntrecht der evangelischen Landeskirche A.B. in Siebenbürgen*, Sighişoara, 1858, 298 p.; *Urkundenbuch der evangelischen Landeskirche A.B. in Siebenbürgen*, I, Sibiu, 1862, XXVIII + 349 p., vol. II, Sibiu, 1883 cu titlul: *Die Synodalverhandlungen der evangelischen Landeskirche A.B. in Siebenbürgen. Reformationsjahrhundert*, XV + 275 p.; *Die Generalkirchenvisitationsberichte*, Sibiu, 1925, X + 460 p.

IV. — Fr. Teutsch, *Georg Daniel Teutsch. Geschichte seines Lebens*, Sibiu, 1909, 625 p. **(A.A.)**

TEUTSCHLÄNDER, Wilibald Stephan I. — N. 17 august 1837, Sighişoara — m. 3 noiembrie 1891, Bucureşti. Studii gimnaziale la Sighişoara şi Braşov, universitare la Jena (1858—1859) şi Berlin (1860—1861). Învăţător la şcoala reală din Braşov (1861—1865). Preot la Bucureşti (1865—1891).
II. — Studii despre istoria Bucureştilor şi una din primele prezentări închegate ale domniei lui Mihai Viteazul.
III. — *Geschichte des Turnens im Siebenbürger Sachsenlande*, Braşov, 1865, IV + 47 p.; *Geschichte der evangelischen Kirchengemeinde A.C. in Bukarest*, Bucureşti, 1869, VIII + 141 p. (ed. a II-a,; *Geschichte der ev. Gemeinde in Rumänien mit besonderer Berücksichtigung des Deutschtums*, Bucureşti, 1891, XXIII + 243 p.); *Michael der Tapfere. Ein Zeit— und Charakterbild aus der Geschichte Rumäniens*, Viena, 1879, XVI + 255 p. **(A.A.)**

THEIL, Rudolf I. — N. 20 martie 1844, com. Băgaciu, jud. Mureş — m. 24 iulie 1910, Sibiu. Studii gimnaziale la Mediaş, universitare la Viena, Berlin, Jena (1861—1865, teologie, istorie). Profesor secundar la Mediaş (din 1865). Preot în jud. Sibiu (din 1878—1899).
II. — Istoric al structurilor sociale săseşti în primele veacuri de la colonizarea lor în Transilvania. Editor de documente. Cunoscător al împărţirilor administrative de pe pămîntul crăiesc şi al relaţiilor agrare săseşti din veacul al XVII-lea.
III. — *Urkundenbuch zur Geschichte des Mediascher Kapitels bis zur Reformation*, Sibiu, 1870, VI + 83 p. (în colaborare).
— *Die Erbgrafen der zwei Stühle*, în MGP, 1869/70, p. 3—63; *Zur Geschichte der zwei Stühle in der zweiten Hälfte des 15. Jhs.*, în AVSL, XI (1873), p. 61—97; *Geschichte der zwei Stühle Mediasch und Schelk bis zur Mitte des 15. Jhs.*, ibidem, XXI (1887), p. 231—312; *Beiträge zur sächsischen Agrargeschichte im siebzehnten Jh.*, ibidem, XXX (1902), p. 399—430; *Die Hetzeldorfer Erbgrafen*, ibidem, p. 431—463; *Zur Frage des Erbgrafentums*, în Kbl, XXVI (1903), p. 1—13, 17—27. **(A.A.)**

THEODORESCU, Răzvan I. — N. 22 mai 1939, Bucureşti. Studii superioare la Bucureşti (1963). Doctor în istorie (1972). Cercetător (din 1963) şi director adjunct (din 1972) la Institutul de istoria artei din Bucureşti. Membru supleant al Comitetului internaţional de istoria artei.
II. — Contribuţii importante privind relaţiile artei şi culturii medievale româneşti cu arta şi cultura bizantină şi balcanică, domeniu pe care l-a îmbogăţit cu lucrări de certă valoare.
III. — *Bizanţ, Balcani, Occident la începuturile culturii medievale româneşti (secolele X-XIV)*, Bucureşti, 1974, 380 p.; *Un mileniu de artă la Dunărea de Jos (400—1400)*, Bucureşti, 1975, 338 p.
— *Despre periodizarea şi unele aspecte ale artei metalelor pe teritoriul României în secolele IX-XIV*, în „Pagini de veche artă românească", Bucureşti, 1970, p. 9—95; *Artă şi societate în Ţara Românească a veacului al XIV-lea*, în SCIA, 1972, 1, p. 3—35; *Byzance, Balkans, Occident dans la civilisation roumaine au Xe -XIIe siècles*, în „Cahiers de civilisation médiévale", Paris, IV (1972), p. 259—282. **(N.S.)**

THEODORIAN-CARADA, Mariu Ion I. — N. 24 octombrie 1868, Craiova — m. 1949 Bucureşti. Studii liceale la Craiova, universitare — drept la Bucureşti. Ziarist, colaborează la *Carpaţii*, *Presa*, *Oltenia*, *Voinţa Craiovei*, *Secolul*, *L'éclair*, *Dreptul*, *Pagini juridice*, *Convorbiri literare*, *Arhivele Olteniei*, Pseudonime: I. Tornaghi, L. Rose, D.R. Siobert, I. Magulea, N.T., M.T., M.T.C., Maxim Marici, Jean de Mourta.
II. — Jurist, publicist şi om politic. Specialist de prestigiu în drept civil şi canonic, hagiograf, istoric, biograf. Portretist inspirat, adesea lipsit de obiectivitate. În romanele istorice zugrăveşte cu certă putere evocatoare viaţa de provincie.
III. — *Decăderea bisericii ortodoxe şi cauzele ei*, Bucureşti, 1897, 20 p.; *Dreptul canonic oriental*, I-III: I, 1905, 249 p.; II, 1906, 275 p.; III, 1907, 407 p.; *Revizuirea Constituţiunii*, Bucureşti, 1911, 24 p.; *Vasile Lascăr. Discursuri politice*, Bucureşti, 1912, 1102 p. (ediţie M.T.C.); *Vasile Lascăr. 1852—1907*, Bucureşti, 1913, 166 p.; *Din frămîntările trecutului*, Bucureşti, 1920, 271 p.; *Eugeniu Carada, 1836- 1910*, Bucureşti, 1922, 122 p.; *Discursuri politice, 1918—1927*, Bucureşti, 1928, 144 p.; *L'Union chez les Roumains*, Amay/Meuse, 1931, 30 p.; *Făuritorul Unirii de la 24 ianuarie 1859*, Craiova, 1938, 8 p. + 1 pl.
IV. — Adamescu M., *Bibliografia tuturor scrierilor domnului Mariu Theodorian Carada*, Bucureşti, 1923, 14 p.; Frollo Mia, *Un scriitor original: Mariu Theodorian Carada*, Bucureşti, 1940, 30 p. **(G.P.)**

TINCU-VELIA, Nicolae I. — N. 1 noiembrie 1814, com. Ticvaniu Mare, jud. Caraş-Severin — m. 16 octombrie 1867, Vîrşeţ (Vršac-Iugoslavia). Studii medii la Oraviţa şi Seghedin, superioare la Şcoala teologică din Vîrşeţ (1835—1837). Diacon, preot, notar consistorial şi profesor de teologie la Vîrşeţ. Participant la revoluţia bănăţeană din 1848—1849.
II. — Istoric al Banatului. Adept întîrziat al Şcolii ardelene, susţine cu aceleaşi argu-

mente romanitatea românilor și unitatea românilor de pretudindeni. Luptă pentru autonomia bisericii ortodoxe române din Banat. Preocupări de folclor.

III. — *Istorioară bisericească-politico-națiunale a Românilor...*, Sibiu, 1865, XXIV + 326 p.

— *Scurtă istorie despre începutul Vîrșețului și Românii lui*, în „Foaie pentru minte“, IX (1846), 46, p. 361—363.

IV. — I.D. Suciu, *Nicolae Tincu Velia (1816—1867). Viața și opera lui*, București, 1945, 538 p. **(D.M.)**

TOCILESCU, Grigore I. — N. 26 octombrie 1850, Fefelei-Mizil — m. 18 septembrie 1909, București. Studii secundare la Ploiești și București, superioare — drept (1868—1874) la București; specializare la Praga și Viena (1875—1877). Doctor în filozofie la Praga (1876). Călătorii de studii în Bulgaria, Rusia, Franța, Italia, Anglia, Germania. Profesor de istorie antică și epigrafie la Universitatea București (din 1881). Director al Muzeului național de antichități (din 1881). Secretar general al Ministerului de instrucție (1881—1885) și inspector general al învățămîntului (1885—1890). A întemeiat și condus *Revista pentru istorie, arheologie și filologie* (1882—1909). Vicepreședinte al „Ateneului român“ și unul din cei trei redactori ai *Marelui Dicționar Geografic al României*, București, 5 vol. (1898—1902). Membru corespondent (din 1877) și titular (din 1890) al Academiei Române. Președinte al secției literare (1899—1901), al celei istorice (1901—1903) și vicepreședinte (1907—1909) al Academiei Române. Membru al societăților arheologice din Paris, Orléans, Bruxelles, Roma, Atena, Odesa și Moscova. Distins cu premii ale Academiei în 1877, 1882, 1885.

II. — Polihistor. Deschizător de drumuri în istoria culturii românești, și-a pus întrega sa capacitate în slujba progresului științei și culturii noastre, aflată la granița de trecere de la faza de tinerețe la cea de maturitate. Domeniul în care și-a cîștigat un merit cu totul deosebit a fost studiul antichităților greco-romane din România. Debutul său în istorie veche și arheologie l-a constituit cunoscuta lucrare *Dacia înainte de Romani*, care, prin proporții și conținut, reprezintă prima mare încercare de realizare a istoriei Daciei preromane. Lucrarea cuprinde un vast material istoric, filologic și arheologic. Ulterior se consacră aproape în întregime cercetărilor de antichități greco-romane și epigrafie. Ca Director al Muzeului național de antichități întreprinde o amplă campanie de identificare și de strîngere a numeroaselor monumente, elemente arhitectonice și sculpturale, inscripții, monede etc., acordînd o atenție deosebită teritoriului Scythiei Minor. Numai în Dobrogea identifică 60 de cetăți grecești și romane și adună peste 600 inscripții. **G.T.** inițiază cercetări de informare în Dobrogea la Axiopolis, Tomis, Troesmis, Callatis, precum și de-a lungul celor trei valuri dintre Cernavoda și Constanța, ca și pe valea Oltului, mai ales în castrul de la Copăceni, și pe limes-ul transalutan. Ca rezultat, va publica volumul *Fouilles et recherches archéologiques en Roumanie*, lucrare de mare interes arheologic, cu o hartă a Daciei cuprinzînd principalele centre cunoscute pînă la acea dată. Tot de numele lui **G. T.** se leagă primele cercetări privind marele complex arheologic de la Adamclisi, unde, timp de 12 ani, va întreprinde săpături de dezvelire a monumentului triumfal. Ca epigrafist, a adunat un număr însemnat de inscripții grecești și latinești, editate în publicațiile de specialitate *Archäologisch-epigraphische Mitteilungen aus Österreich-Ungarn* și vol. III din *Corpus Inscriptionum Latinarum*.

III. — *Doamna Stanca, soția lui Mihai Viteazul, 1560—1604*, București, 1872 și 1877, 55 p.; *Raport asupra cercetărilor istorice făcute în bibliotecile din Rusia*, București, 1878, 31 p.; *Dacia înainte de romani*, București, 1880, 594 p.; *Monumentul de la Adamclisi. Tropaeum Traiani*, Viena, 1895, 172 p. (în colaborare); *Fouilles et recherches archéologiques en Roumanie*, București, 1900, 243 p.; *Monumentele epigrafice și sculpturale ale Muzeului Național de Antichități*, București, 1902—1908, 648 p. + 4 pl.; *Catalogul Muzeului Național de Antichități*, București, 1906, 164 p.; *534 documente istorice slavo-române din Țara Românească și Moldova privitoare la legăturile cu Ardealul, 1346—1603*, București, 1931, XXXVI + 551 p.

— *Nicolae Bălcescu. Viața, timpul și operele sale (1819—1852)*, în „Columna“, VII (1876), p. 49—82; *Inschriften aus der Dobrudscha*, în „Archäologisch-epigrafische Mitteilungen aus Österreich-Ungarn“, Viena VI (1882), p. 1—34; XI (1887), p. 19—70; XIV (1891), p. 10—37; *Monumente epigrafice și sculpturale din Dobrogea*, în RIAF, I (1882), p. 97—132, 293—330; II (1883), p. 248—282; *Raport asupra lucrărilor de exploatare întreprinse la Limes Alutanus*, în AARMSI, s. II, t. XVIII (1895—1896), p. 97—113; *Un monument epigrafic găsit la Iglița*, în „Tinerimea Română“, I (1898), 1, p. 155—244; *Cîteva monumente epigrafice descoperite în România*, în RIAF, IX (1903), p. 3—83; *Despre monumentele de la Adamclisi și diferitele păreri asupra originii lor*, ibidem, X (1909), p. 87—105.

IV. — *Omagiu lui Gr. Tocilescu (Biografie și articole)*, București, 1900; R. Vulpe, *Un pionier des sciences archéologiques en Roumanie; Grigore Tocilescu (1850—1909)*, în „Dacia", NS, III (1959), p. 607—612. **(C.P.)**

TODERAȘCU, Ion I. — N. 9 septembrie 1938, com. Urechești, jud. Bacău. Studii medii la Adjud, universitare la Iași (1962). Preparator, asistent și lector la Facultatea de istorie-filologie a Universității „Al.I. Cuza" din Iași.
II. — Medievist; și-a concentrat în special cercetările asupra istoriei tehnicii navale românești.
III. — *Unele precizări in legătură cu hotarul și istoria tîrgurilor din Moldova (sec. XV-XVIII)*, în AȘUC, XII (1966), p. 153—163; *Construcții navale la șantierul din Galați în ultimul sfert al secolului al XVIII-lea*, în „Danubius", II-III (1969), p. 95—110; *Informații noi privind șantierul naval din Galați (sfîrșitul secolului al XVIII-lea — prima jumătate a secolului al XIX-lea)*, în AIIAI, IX (1972), p. 205—220; *Preocupări pentru îmbunătățirea mijloacelor de navigație în Principatele Române (prima jumătate a secolului al XIX-lea)*, în ASUC, XX (1974), 1, p. 31—44. **(D.B.)**

TOTOIU, Ion I. — N. 1899, com. Galați (azi în orașul Făgăraș) — m. 11 noiembrie 1964, București. Studii liceale la Făgăraș, universitare la București (1919—1923). Profesor secundar. Cercetător științific la Institutul „N. Iorga" (1952—1962).
II. — Medievist. Studii bazate pe o bună cunoaștere a izvoarelor istorice. A tradus lucrări din literatura istorică universală, fiind autor, totodată, de manuale școlare de istorie și de îndrumătoare metodologice.
III. — Colaborator la: *Istoria Romîniei*, București, vol. II și III 1962, 1964; *Călători străini despre țările române*, vol. I (1968), vol. II (1970), III (1971), IV (1972), V (1973).
— *Cu privire la cea mai veche „Descriere a Moldovei"*, în „Studii", XII (1959), 2, p. 123—131; *Contribuții la problema stăpînirii turcești în Banat și Crișana*, ibidem, XIII (1960), 1, p.. 5—35. **(Șt.Șt.)**

TRAUSCH, Joseph I. — N. 9 februarie 1795, Brașov — m. 16 noiembrie 1871, Brașov. Gimnaziul la Brașov și Cluj. Funcții administrative și militare în mai multe orașe ale Transilvaniei; misiuni diplomatice și politice la dieta provincială sau la curtea imperială.
II.— Biobibliograf (v. *Schriftsteller-Lexikon*). Editor de izvoare narative și autor de scrieri politice.
III.— *Chronicon Fuchsio-Lupino-Oltardinum*, I: *Annales 990—1630*, Brașov, 1847, V + 324 p., II: *Annales 1631 1699*, Brașov, 1848, VI + 307 p.; *Bemerkungen über die vom siebenbürgischen griechisch-nichtunirten Bischof Herrn Basilius Moga im Jahre 1837 den zu Hermannstadt versammelten Landes-Ständen unterlegte Bittschrift*, Brașov, 1844, 61 p.; *Geschichte des Burzenländer Capituls*, Brașov, 1853, IV + 97 p.; *Beiträge und Aktenstücke zur Reformationsgeschichte von Kronstadt*, Brașov, 1865, VIII + 71 p.; *Aktenmäßige Darstellung der ungarischen und siebenbürgischen Landtags-Verhandlungen über eine Vereinigung des Grossfürstenthums Siebenbürgen mit dem Königreiche Ungarn*, Brașov, 1866, VIII + 117 p. În afara lucrărilor tipărite a lăsat un număr impresionant de lucrări în manuscris (originale sau copii și colecții de izvoare, instrumente de lucru, biografii etc.), în arhiva Bisericii Negre, Brașov. **(A.A.)**

TRÂPCEA, N. Theodor I. — N. 2 februarie 1917, Lipljan (Iugoslavia). Studii secundare la Skoplje și Turnu-Severin, superioare — litere (1936—1940) la Cluj. Doctor în istorie (1942). Asistent la Facultatea de litere din București (1944—1946). Profesor secundar la Orșova (1946—1954). Lector și conferențiar (din 1957) la Facultatea de filologie din Timișoara. Membru al Societății de științe istorice, al Asociației slaviștilor, al Asociației Macedoniei (Skoplje-Jugoslavia).
II. — Balcanolog și istoric al Banatului. Studii pe teme interesante și noi din domeniul istoriei politice și sociale a sud-estului european, elucidînd unele probleme puțin cunoscute.
III. — *Țarul Ioan Nenada și Gheorghe Crăciun, oameni negri*, în „Balcania", II-III (1939—1940), p. 331—343; *O scurtă precizare în legătură cu răscoala poporului sub conducerea lui Pero Seghedinaț (1735)*, în SAI, I (1956), p. 31—37; *Crașovenii, o „măruntă" populație din țara noastră. De unde și cînd au venit*, în „Studii", X (1957), 6, p. 93—101; *Sobitiia proishodivșie na avstro-serbskoi granițe vo vremea serbskogo narodnogo vostaniia, 1804—1813*, în RESEE, IV (1966), 1—2, p. 169—197; *De l'organisation cnéziale en Banat de la première moitié du XVII-ème siècle jusqu'a la première moitié du XIX-ème siècle*, ibidem, VII (1969), 1, p. 497—509; *Despre unele cetăți medievale din Banat*, în SIB, I (1969), p. 23—83; *Aspecte principale privind istoria pașalîcului de la Timișoara (1552—1718)*, în SAI, XX (1972), p. 14—27; *Din relațiile lui Tudor Vladimirescu cu Banatul și refugiații din Țara Românească în Banat în anii 1821—1822*, în SIB, III (1974), p. 106—117. **(D.M.)**

TUDOR, Dumitru I. — N. 22 mai 1908, com. Isverna, jud. Mehedinţi. Studii secundare la Satu-Mare, universitare (1930) la Bucureşti. Membru al Şcolii române din Roma (1933—1935). Doctor în litere şi filozofie (1936); doctor docent (1954). Bibliotecar al Facultăţii de litere şi filozofie, Bucureşti (1930—1931) şi profesor secundar (1930—1947). Şef de lucrări la Muzeul naţional de antichităţi (1943—1947). Profesor la catedra de istorie antică şi epigrafie a Facultăţii de litere şi filozofie din Iaşi (1947—1954) şi la catedra de istorie veche şi arheologie a Facultăţii de istorie, Bucureşti (din 1954). Membru corespondent al Institutului de studii române din Roma (din 1936), membru al Societăţii numismatice române (din 1938) şi al Academiei de ştiinţe sociale şi politice (din 1970). Distins cu premiul „V. Pârvan" al Academiei Române în 1939 şi în 1943.
II. — Istoric al antichităţii romane şi arheolog. În mod deosebit, cercetările sale s-au oprit asupra urmelor romane din cuprinsul Olteniei. Săpături arheologice în cetatea de la Sucidava (Celei), ca şi în castrele şi aşezările romane de la Romula, Cioroiul Nou, Slăveni, Stolniceni etc. Rezultatele au fost editate în rapoarte de săpături şi studii, dar mai ales în lucrarea „*Oltenia romană*". O atenţie deosebită a acordat **D.T.** studiului cavalerului danubian. Apreciate sînt şi lucrările sale de epigrafie latină, precum şi cele întocmite asupra unor monumente sculpturale, descoperiri monetare romane şi pietre gravate, ca şi cercetările referitoare la limesul alutan şi la cel transalutan. Contribuţii privind sclavajul, oraşele, tîrgurile şi satele din Dacia Traiană. Investigaţii în direcţia cunoaşterii procesului de pătrundere a amforelor greceşti stampilate în Dacia. Dascăl neobosit, a contribuit la formarea de profesori şi cadre de specialişti în domeniile arheologiei şi istoriei vechi.
III. — *Cetatea Romula*, Craiova, 1931, 22 p.; *I cavalieri danubiani*, Roma, 1937, 168 p.; *Oltenia romană*, Bucureşti, 1942, 388 p.; ed. a II-a, Bucureşti, 1958, 532 p.; ed. a III-a, Bucureşti, 1968, 604 p.; *Istoria sclavajului în Dacia romană*, Bucureşti, 1957, 311 p.; *Răscoale şi atacuri „barbare" în Dacia romană*, Bucureşti, 1957, 100 p.; *Oraşe, tîrguri şi sate în Dacia romană*, Bucureşti, 1968, 430 p.; *Figuri de împăraţi romani*, vol. I, 252 p., vol. II, 310 p., Bucureşti, 1974; *Sucidava*, Craiova, 1974, 150 p.
— *Podul de la Celei al lui Constantin cel Mare*, în AO, XIII, 71—73 (1934), p. 107—124; *Sucidava*, în „Dacia", V-VI (1935—1936), p. 387—422; VII-VIII (1939—1940), p. 359—400; XI-XII (1945—1947), p. 145—208; în MCA, I (1953), p. 693—742, VII (1961), p. 473—501; VIII (1962), p. 555—562; *Monete antice descoperite în Moldova*, în SCSI, II (1951), 3—4, p. 583—593; *Inscripţii latine în Muzeul de antichităţi din Iaşi*, ibidem, IV (1953), 1—2, p. 467—487; *Inscripţii romane inedite din Oltenia şi Dobrogea*, în MCA, II (1956), p. 563—624; *Les constructions publiques de la Dacie romaine d'après inscriptions*, în „Latomus", XXIII (1964), 2, p. 273—301; *Răspîndirea amforelor stampilate*, în AM, V (1967), p. 37—80; *Preuves archéologiques attestant la continuité de la domination romaine au nord du Danube après l'abandon de la Dacie sous Aurélien (III-V-e siècles)*, în „Dacoromania", I (1973), p. 149—161; *Recentele săpături arheologice romane de pe valea Oltului inferior*, în „Apullum", XI (1973), p. 115—126. **(C.P.)**

TUDORAN, Georgeta I. — N. 23 octombrie 1933, Măcin. Studii secundare în Măcin, universitare la Bucureşti. Doctor în istorie (1972). Cercetătoare ştiinţifică la Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. Premiul „Ştefan Gheorghiu" al Academiei R.S.R. (1966).
II. — Preocupări privind istoria vechii mişcări muncitoreşti şi socialiste din România. Contribuţii în cunoaşterea luptei proletariatului din porturile dunărene la sfîrşitul secolului XIX şi începutul secolului XX, în elaborarea unor biografii istorice ale unor militanţi socialişti, precum şi despre poziţia social-democraţiei româneşti faţă de participarea României la al doilea război balcanic şi la primul război mondial.
III. — *13 iunie 1916*, Bucureşti, 1966, 108 p.; *Ştefan Gheorghiu*, Iaşi, 1969, 163 p.; *Dimitrie Marinescu*, Bucureşti, 1971, 188 p.
— *Atitudinea lui N. Iorga faţă de răscoala ţăranilor din 1907*, în AIIAI, III (1966), p. 223—230; *Partidul socialist din România şi alegerile parlamentare din anii 1919 şi 1920*, în AI, XIX (1973), 1, p. 106—119. **(T.U.)**

TURCU, Constantin I. — N. 26 februarie 1903, sat Izvoru Alb — Bicaz. Studii liceale la Piatra Neamţ, universitare (1926—1929) la Bucureşti. Profesor de limba română la liceul din Piatra Neamţ. Arhivist principal-subdirector la Arhivele statului din Iaşi (1942—1963). Cercetător şi apoi şef de sector la Institutul de istorie şi arheologie „A.D. Xenopol" (1950—1963). Membru al Societăţii de ştiinţe istorice şi filologice, al Asociaţiei pentru studii orientale, al Societăţii de bibliografie, al Comisiei de heraldică, genealogie şi sigilografie.
II. — Studii cu caracter local, remarcabile prin noutatea informaţiei şi sobrietatea expunerii: sînt grupate pe teme istorice, lingvistice, istorie literară, istoria culturii, bibliografii, arhivistică, istoria şcoalelor, istoria bibliotecii, istoria tipografiei, aşe-

zăminte religioase, monografii de sate, cercetări economice, statistice, mineralogice, instituții vechi, culegeri de documente.
III. — *Știri noi despre pretendentul Alexandru Davidel*, în „Publicațiile Institutului de istorie națională „A.D. Xenopol“, 1948, 15 p.; *Contribuții la cunoașterea Posadei*, în SCȘI, V (1954), 3—4, p. 401—408; *Informații documentare cu privire la campania lui Mihai Viteazul în Moldova*, în SAI, II (1957), p. 77—94; *Vechi încercări de exploatare minieră în Moldova (sec. XIX)*, în SCȘI, VIII (1957), 2, p. 307—318; *Știri despre revoluția din 1848 în orașul Iași*, în RA, II (1958), p. 193—194; *N. Iorga și folclorul românesc*, în „N. Iorga. Omul și opera“, Iași, 1971, p. 131—159.
— Colaborări la: *Documente privitoare la Anul revoluționar 1848 în Moldova*, București, 1960, 518 p.; *Documente privitoare la istoria economică a României. Orașe și tîrguri din Moldova*, seria A, vol. II, București, 1960, 549 p.; *Dezvoltarea economică a Moldovei între anii 1848—1864*, București, 1963, 506 p.; *Platforma industrială Săvinești și împrejurimile. Monografie istorico-economică*, Piatra Neamț, 1974, 375 p. + 16 pl. color. **(Șt.Șt.)**

TURCUȘ, Dumitru I. — N. 26 ianuarie 1918, sat Ogești, com. Sîmbăta, jud. Bihor. Studii secundare și universitare la București. Doctor în istorie (1975). Lector la Institutul de arte plastice București (1950—1955), conferențiar la Institutul pedagogic Tg. Mureș (1960—1962) și la Institutul pedagogic Oradea (1963—1966). După 1966 a ocupat posturi de răspundere în cadrul Ministerului Afacerilor Externe și în cadrul Secției Relații externe a C.C. al P.C.R.
II. — Specialist în istoria contemporană a României. Contribuții privind lupta pentru instaurarea regimului democrat popular în România.
III. — *Pagini din lupta pentru instaurarea puterii populare în România. Contribuții la studiul democratizării aparatului de stat*, București, 1974, 255 p.
— *Din lupta condusă de P.C.R. pentru demascarea și scoaterea elementelor fasciste din aparatul de stat, instituții și întreprinderi (23 August 1944 — 6 martie 1945)*, în SMIC, II (1962), p. 299—333. **(T.U.)**

TURDEANU, Emil I. — N. 10 noiembrie 1911, com. Șibot, jud. Alba. Studii secundare la Alba Iulia, universitare la București. Doctor în litere (1943). Diplomat la École des Hautes Études (Paris). Maître de recherches la Centre National de la Recherche Scientifique.
II. — Excelent cunoscător al literaturii vechi românești și sud-slave. Lucrări ce fac autoritate în acest domeniu.
III. — *Un manuscris miscelaneu necunoscut*, București, 1932, 22 p.; *Contribuțiuni la studiul cronicilor rimate*, București, 1936, 54 p.; *Din vechile schimburi culturale dintre români și jugoslavi*, București, 1939, 78 p.; *L'oeuvre inconnue de Georges Branković*, Paris, 1939, 11 p.; *La broderie religieuse en Roumanie. Les étoles des XV-e et XVI-e siècles*, București, 1941, 62 p. + VI pl.; *Miniatura bulgară și începuturile miniaturii românești*, București, 1942, 58 p. + XI f. pl.; *Manuscrise slave din timpul lui Ștefan cel Mare*, București, 1943, 240 p. + XIII pl.; *La littérature bulgare du XIV-e siècle et sa diffusion dans les pays roumains*, Paris, 1947, VII + 188 p. **(Șt.Șt.)**

TURZAI, Mária I. — N. 15 octombrie 1929, sat Decea, com. Mirăslău, jud. Alba. Studii secundare și universitare (1953) la Cluj. Lector la Facultatea de istorie a Universității din Cluj (1954—1958), apoi cercetător principal la Centrul din Tîrgu-Mureș al Academiei. Membru al Societății de științe istorice din R.S.R.
II. — Contribuții consacrate istoriei presei și publicațiilor muncitorești din România, cu privire specială asupra presei antifasciste din Transilvania. Studii privind aportul intelectualilor maghiari la mișcarea antifascistă și istoria mișcării muncitorești de pe valea Mureșului și din Tîrgu-Mureș.
III. — *Periodicele legale ale P.C.R. și ale organizațiilor sale de masă*, în SCB, IV (1961), p. 125—168 (în colaborare); *Presa legală din Transilvania condusă de P.C.R. în anii luptei împotriva pericolului fascist (1934—1936)*, în „Studii de istorie“, București, 1968, p. 121—150; *Un trésor de l'époque des lumièrs en Transylvanie: la Bibliothèque de Samuel Teleki à Tîrgu Mureș*, în RRH, V (1966), 2, p. 341—354; *Demascarea agresiunii fasciste în paginile revistei „Korunk“*, în „Studii de istorie, filologie și istoria artei“, București, 1972, p. 135—168. **(L.D.)**

TUȚU, Dumitru I. — N. 22 martie 1923, com. Crușeț, jud. Gorj. Studii secundare și universitare la București. Doctor în istorie (1971). Cercetător științific principal la Centrul de studii de istorie și teorie militară. Membru al sectorului de istorie militară la Institutul de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R.
II. — Specialist în istoria militară a celui de-al doilea război mondial și în probleme de politică internă și externă a României în perioada 1934—1945. Contribuții cu privire la participarea României la războiul antihitlerist, la problema securității colective în sud-estul european, ca și la unele aspecte ale mișcării de rezistență și de solidaritate antifascistă a poporului român cu victimele fascismului.

III. — *În numele libertăţii şi prieteniei vol. II. Documente, extrase din presă şi amintiri despre participarea României la eliberarea Cehoslovaciei de sub jugul fascist*, Bucureşti, 1970, 471 p. + 32 pl. (coautor); *Marea conflagraţie a secolului XX. Al doilea război mondial*, Bucureşti, 1971, 735 p. (coautor).

— *La préparation et la réalisation de l'insurection armée d'Août 1944. La participation de la Roumanie à la guerre antihitlérienne*, în RRII, III (1964), 3, p. 355—381; *Voluntari români din Transilvania în lupta împotriva Puterilor Centrale, pentru eliberare şi unitate*, în „Studii", XXI (1968), 8, p. 1125—1143; *Sprijinul acordat de România refugiaţilor polonezi în anii celui de-al doilea război mondial*, în AI, XIV (1968), 4, p. 39—51 (în colaborare); *Înţelegerea balcanică şi rolul său în apărarea păcii şi securităţii în sud-estul Europei*, în SAI, XII (1968), p.135—149; *Problema securităţii colective în sud-estul Europei şi politica externă a României (1933—1937)*, în „Probleme de politică externă a României (1919—1939)", Bucureşti, 1971, p. 171—217. **(T.U.)**

TZIGARA-SAMURCAŞ, Alexandru I. — N. 23 aprilie 1872, Bucureşti — m. 1952, Bucureşti. Studii la Paris, Berlin şi München. Doctor în filozofie la München (1896). Profesor universitar de istoria artelor la Bucureşti şi Cernăuţi. Directorul Muzeului de artă naţională (din 1906) şi redactor responsabil al revistei *Convorbiri literare* (din 1924). Membru corespondent al Academiei Române (din 1938). A participat la numeroase congrese şi expoziţii internaţionale.

II. — Specialist în istoria artei (culte şi populare) din România, domeniu ilustrat cu o serie de lucrări valoroase.

III. — *Biserica din Filipeştii de Pădure*, Bucureşti, 1908, 47 p. (în colaborare); *Arta în România. Studii critice*, Bucureşti, 1909, 260 p.; *Biserica episcopală din Curtea de Argeş. Cu prilejul unei publicaţii străine*, Bucureşti, 1913, 31 p. + 1 pl.; *Esquisse sur l'art roumain*, Paris, 1914; *L'art du peuple roumain. Aperçu historique... Catalogue de l'exposition de Geneve*, 1925, 119 p. + 5 pl.; *Izvoade şi crestături ale ţăranului român*, Bucureşti, 1928, 40 p. + 52 pl.; *L'art paysan en Roumanie. A l'occasion de l'ouverture des sections provisoires du Musée d'Art National*, Bucureşti, 1931, 26 p. + 6 pl.; *Alter und Bedeutung der rumänischen Bauernkunst*, Jena-Leipzig, 1933, 139 p.; *Din viaţa regelui Carol I, 1839—1939. Mărturii contemporane şi documente inedite culese de ...*, Bucureşti, 1939, XVII + 368 p. + 23 pl. **(N.S.)**

Ţ

ŢEPOSU-MARINESCU, Lucia I. — N. 6 septembrie 1935, Sibiu. Studii secundare la Sibiu, universitare (1952—1956) la Cluj. Asistentă la catedra de istorie veche a Facultăţii de istorie, Cluj (1956—1969); inspector la Consiliul Culturii (1969—1970) şi şef de secţie la Muzeul de istorie al R.S. România (din 1971).
II. — Istoric, cu studii şi preocupări în domeniul artei şi religiei în Dacia romană. Contribuţii la studiul gemelor şi al unor monumente funerare din Provincia Dacia.
III. — *Colecţia de geme a Muzeului Brukenthal din Sibiu*, Studii şi Comunicări, Sibiu, XXII (1965), p. 82—120; *Points de vue sur l'étude de l'art provincial de la Dacie Supérieure*, în „Hommages à Marcel Renard", Bruxelles, III, 1968, p. 550—557; *Despre originea unor tipuri de monumente funerare din Dacia Superior*, în SCIV, XXIII (1972), 2, p. 215—222; *Probleme de artă provincială romană (I). Ediculă funerară din Dacia*, în „Muzeul Naţional", I (1974), p. 13—22. **(C.P.)**

ŢINTĂ, Aurel I. — N. 27 august 1911, com. Mirceşti, jud. Iaşi. Studii secundare la Siret şi Storojineţ, universitare la Cernăuţi. Doctor în istorie (1969). Profesor secundar. Conferenţiar la Facultatea de istorie Timişoara. Membru al Societăţii de ştiinţe istorice din R.S. România.
II. — Medievist. S-a ocupat de istoria Banatului, cu precădere de dezvoltarea economică şi socială a acestei provincii, cu probleme de demografie, insistînd asupra populaţiei băştinaşe româneşti, dar şi asupra colonizărilor repetate şi a rolului lor. Cercetarea multilaterală a condiţiilor vieţii sociale bănăţene, într-o epocă de adînci frămîntări, a dus la realizarea unor interesante studii asupra luptei de clasă în aceste părţi de ţară.
III. — *Colonizările habsburgice în Banat*, Timişoara, 1972, 216 p.
— *Aspecte din lupta maselor populare din Banat împotriva stăpînirii habsburgice în prima jumătate a sec. al XVIII-lea*, în SAI, II (1957), 255—278; *Lotria — formă de luptă a poporului din Banat împotriva stăpînirii habsburgice*, în „Studii", XII (1959), 3, p. 169—190; *Răsunetul răscoalei conduse de Horea, Cloşca şi Crişan în Banat*, ibidem, XIII (1960), 4 p. 221—237; *Ecoul răscoalei din 1907 în presa bănăţeană*, în SAI, III (1961), p. 421—432; *Contribuţii documentare la istoria Banatului la începutul stăpînirii habsburgice*, în SIB, III (1974), p. 27—92. **(D.M.)**

ŢOCA, Mircea I. — N. 1 mai 1942, Lugoj. Studii secundare la Oradea, universitare (1965) la Cluj. Cursuri de perfecţionare la universităţile din Oslo, Viena (1967) şi Harvard (1968). Doctor în istoria artelor la Scuola Normale Superiore din Pisa (1969—1971). Asistent (din 1965) şi lector (din 1971) la Universitatea din Cluj.
II. — Istoric de artă. S-a dedicat studiului sec. XVIII în Transilvania, relevînd caracterul local al unor formule artistice, generate prin îmbinarea elementelor venite din afară cu acelea ale tradiţiei locale, insistînd asupra originalităţii arhitecturii româneşti, inspirată încă de vechile forme ale arhitecturii de lemn. În Italia a cercetat arhitectura Renaşterii şi manierismului, aducînd contribuţii meritorii la cunoaşterea vieţii şi, îndeosebi, a operei inedite a lui Baldassarre Peruzzi.
III. — *Retrospective de artă modernă*, Cluj, 1974, 174 p.; *Clujul istorico-artistic*, Cluj, 1974 (în colaborare).
— *Contribuţii la cunoaşterea arhitecturii clujene din perioada barocului tîrziu*, în SUBB, 1967, 1, p. 37—54; *Două biserici româneşti din Cluj în jurul anului 1800*, ibidem, 1968, 2, p. 31—44 (în colaborare); *Un progetto peruzziano per una diga di sbarramento nella Maremma*, în „Annali della

Scuola Normale Superiore di Pisa", I-II (1970), p. 107—117; *Osservazioni sul cosidetto „Taccuino senese di Baldassarre Peruzzi"*, ibidem, III (1971), 1, p. 161—179; *Disegni per i tratatti di architettura di Baldassarre Peruzzi*, în „Necropoli", XIII-XIV (1971), p. 54—72; *Notizie inedite sulla vita e sull'attività del Peruzzi nel manoscritto di Ettore Romagnoli*, ibidem, p. 423—437. **(P.T.)**

ȚUȚUI, Gheorghe I. — N. 10 august 1921, Curtea de Argeș. Studii secundare la Curtea de Argeș și București, universitare la Institutul de relații internaționale București. Doctor în istorie (1973). Asistent (1950—1953) și conferențiar (1953—1957) la Institutul de relații internaționale București; lector (1957—1958) la Academia „Ștefan Gheorghiu". Cercetător științific principal (din 1955) la Institutul de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. Premiul „Ștefan Gheorghiu" al Academiei R.S. România (1968 și 1972).
II. — Contribuții originale la studierea sub variate aspecte a desfășurării procesului revoluționar în România îndeosebi în anii 1944—1947. A participat la elaborarea unor culegeri tematice privind problema activității organizațiilor politice din sînul țărănimii, mișcarea de rezistență antifascistă și lupta pentru unitate muncitorească înainte și după 23 August 1944. A participat ca raportor sau referent la conferințe, simpozioane și sesiuni științifice în țară și străinătate.
III. — *Dezvoltarea constituțională a statului român*, București, 1957, 599 p. (în colaborare); *Instaurarea și consolidarea regimului democrat-popular în România*, București, 1965, 134 p. (în colaborare), ediții în franceză și rusă; *L'unification de mouvement ouvrier de Roumanie*, București, 1967, 188 p. (în colaborare), ediția română 1968, 221 p.; *Alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare*, 1969, 557 p. (coautor); *Sindicatele din România în anii revoluției populare*, București, 1970, 231 p. (în colaborare); *Frontul Plugarilor*, București, 1970, 302 p. (în colaborare); *România în anii revoluției democrat-populare. 1944—1947*, 1971, 462 p. (coautor); *Frontul Unic Muncitoresc în România*, București, 1971, 183 p. (în colaborare); *George Călinescu. Texte social-politice. Studiu introductiv, antologie și bibliografie selectivă*, București, 1971, 254 p. (în colaborare); *Un artilerist în liniile infanteriei*, București, 1973, 160 p.
—*Însemnătatea Conferinței Naționale a P.C.R. din octombrie 1945 pentru desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice și trecerea la revoluția socialistă*, în AI, XI (1965), 5, p. 13—22; *Contribuția Partidului național popular la lupta pentru transformări democratice (ianuarie 1946 — martie 1949)*, ibidem, XII (1966), 1, p. 55—65; *Dezvoltarea Partidului Comunist Român în anii 1944—1948*, ibidem, XVI (1970), 6, p. 3—15; *Partidul Social-Democrat din România în perioada luptei pentru instaurarea puterii democrat-populare (august 1944—martie 1945)*, în RdI, XXVII (1974), 3, p. 342—362. **(T.U.)**

U

UDREA, Traian I. — N. 13 iunie 1927, Balş. Studii secundare la Craiova, universitare la Bucureşti. Cercetător (1949—1955) şi cercetător ştiinţific principal (din 1955) la Institutul de istorie „N. Iorga", Bucureşti. Secretar de redacţie la revista *Studii* (1955—1956).

II. — Contribuţii cu privire la situaţia politică internă şi externă a României în anii celui de-al doilea război mondial, referitor la evoluţia problemei agrare în epoca contemporană, precum şi relativ la diverse aspecte ale revoluţiei populare şi ale luptei pentru un regim revoluţionar-democratic în România.

III. — *Din cronica unor zile istorice*, Bucureşti, 1971, 239 p., ed. rusă, Bucureşti, 1974, 251 p. (în colaborare).

— *Cu privire la rolul comitetelor ţărăneşti şi despre unele particularităţi ale revoluţiei populare în România (23 August 1944—6 martie 1945)*, în „Studii", IX (1956), 4, p. 7—26; *Rolul comitetelor ţărăneşti în făurirea alianţei dintre clasa muncitoare şi ţărănimea muncitoare*, ibidem, XII (1959), 4, p. 237—280; *Din activitatea P.C.R. la sate în preajma instaurării regimului democrat-popular (ianuarie — 7 martie 1945)*, ibidem, XVIII (1965), 2, p. 277—291; *Sur les relations politiques roumano-tchéques durant les années 1940—1944*, în RRH, VII (1968), 1, p. 75—90; *Cadrul istoric al făuririi armatei populare*, în „Momente din făurirea şi întărirea armatei R.S. România", Bucureşti, 1970, p. 77—89 (în colaborare); *Le politique extérieure de la dictature legionaro-antonescienne (sept. 1940 — janv. 1941)*, în RRH, IX (1970), 2, p. 971—990; *Le problème agraire en Roumanie pendant le période 1939—1945. La réforme agraire de 1945*, în NEH, IV (1970), p. 331—347; *Acţiuni ale Partidului Comunist Român pentru făurirea Frontului Patriotic Antifascist (1941—1944)*, în „Studii", XXIV (1971), 3, p. 537—561; *Aspecte privind alianţa muncitorească-ţărănească în perioada trecerii la revoluţia socialistă*, ibidem, XXV (1972), 6, p. 1213—1228; *Poziţia P.C.R. faţă de problema agrară (1921—1945)*, în RdI, XXVII (1974), 1, p. 5—27; *Făurirea Frontului Unic Muncitoresc (1940— aprilie 1944)*, ibidem, 6, p. 847—856; *Insurecţia naţională antifascistă — factor hotărîtor în schimbarea raportului de forţe în viaţa politică a României*, ibidem, 8, p. 1131—1143. **(I.C.)**

ULEA, Sorin I. — N. 3 mai 1925, Iaşi. Studii secundare la Iaşi, universitare (1948) la Bucureşti. Cercetător principal la Institutul de istoria artei Bucureşti (din 1959).

II. — Specialist în istoria picturii medievale moldovene. Contribuţii decisive la reconstituirea şcolii moldovene prin: definirea caracterului consecvent al evoluţiei ei, stabilirea cronologiei ansamblurilor murale, descoperirea sau identificarea de pictori români, lămurirea semnificaţiei picturii exterioare moldoveneşti.

III. — Coautor la: *Istoria artelor plastice în România*, vol. I-II, Bucureşti, 1968—1970.

— *Portretul funerar al lui Ion, un fiu necunoscut al lui Petru Rareş şi datarea ansamblului de pictură de la Probota*, în SCIA, 1959, 1, p. 61—70; *Datarea ansamblului de pictură de la Suceviţa*, în „Omagiu lui G. Oprescu", Bucureşti, 1961, p. 561—566; *Originea şi semnificaţia ideologică a picturii exterioare moldoveneşti*, în SCIA, 1963, 1, p. 57—91 şi 1972, 1, p. 37—53; *Datarea ansamblului de pictură de la Sf. Nicolae-Dorohoi*, ibidem, 1964, 1, p. 69—79; *Gavriil Uric, primul artist român cunoscut*, ibidem, 2, p. 235—263; *Gavriil ieromanahul, autorul frescelor de la Bălineşti. Introducere în studiul picturii moldoveneşti din epora lui Ştefan cel Mare*, în „Cultura moldovenească în timpul lui Ştefan cel Mare", Bucureşti, 1964, p. 419—461. **(N.S.)**

UNC, Gheorghe I. — N. 15 iunie 1929, com. Socodor, jud. Arad. Studii secundare la Arad, universitare (1949—1953) la Cluj. Doctor în istorie (1957). Cercetător (1957—1964), cercetător științific principal (din 1965), șef de sector (din 1965) la Institutul de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R.

II. — Specialist în domeniul istoriei contemporane, îndeosebi al unor probleme de istoria mișcării muncitorești interne și internaționale și de istoria P.C.R. în perioada interbelică. Contribuții importante în studierea avîntului revoluționar, a unirii Transilvaniei cu România, a solidarității internaționaliste a mișcării revoluționare din România cu revoluțiile proletare din Rusia, Ungaria, Iugoslavia etc. Specialist în problemele politicii internaționaliste a P.C.R. și a relațiilor de colaborare ale României cu țările afro-asiatice după cel de-al doilea război mondial.

III. — *Solidaritatea mișcării muncitorești și democratice din România cu Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, 1917—1922* (în limba rusă), București, 1968, 151 p.; *13 decembrie 1918*, București, 1968, 160 p. (în colaborare); *Unirea Transilvaniei cu România. 1 Decembrie 1918*, București, 1970, 789 p. (coautor); *Solidaritatea oamenilor muncii din România cu revoluția proletară din Ungaria* (în limba germană), București, 1970, 126 p.; *Greva generală din România — 1920*, București, 1970, 470 p. (coautor); *Mișcarea muncitorească din România 1916—1921. Crearea Partidului Comunist Român*, București, 1971, 526 p. (în colaborare); *Marea conflagrație a secolului XX*, București, 1971, 735 p. (coautor); *Tradiții de solidaritate internaționalistă româno-sovietică*, București, 1973 (coautor); *Tradiții ale poporului român de solidaritate și prietenie cu poporul chinez (Studiu introductiv și culegere de texte documentare)*, București, 1973, 478 p. (în colaborare).

— *Însemnătatea istorică a rezistenței antifasciste europene*, în „Rezistența europeană în anii celui de-al doilea război mondial 1938—1945", vol. I, „Țările din Europa centrală și de sud-est", București, 1973 (în colaborare); *Frontul comun al clasei muncitoare din România în acțiunile de solidaritate cu proletariatul internațional*, în „Unitatea de acțiune a clasei muncitoare din România", București, 1974, p. 46—56; *Evoluția relațiilor dintre principalele puteri din coaliția antihitleristă*, în „Insurecția din August 1944 și semnificația ei istorică" București, 1974, p. 109—121. **(T.U.)**

UNGUREANU, Gheorghe I. — N. 8 martie 1907, com. Hangu, jud. Neamț — m. 29 decembrie 1975, Iași. Studii secundare și superioare — drept (1929) la Iași. Arhivist (din 1927) și director (1941—1969) al Arhivelor statului din Iași. Arhivist principal metodist. Membru în colegiul de redacție al *Revistei Arhivelor* și al revistei *Archivum* (Paris). Membru în Societatea de științe istorice din R.S. România. Participant la reuniuni internaționale de specialitate.

II. — Activitate laborioasă exprimată prin efortul continuu, încununat de succes, de a scoate la lumină bogăția arhivelor moldovenești. Studiile originale vădesc formația juridică și sînt întemeiate pe o largă bază informațională.

III. — *Jurisconsultul Damaschin I. Bojinca (1802—1869). Contribuții la viața și activitatea sa.* Iași, 1930, 60 p.; *Justiția în Moldova, 1741—1832*, Iași, 1934, 78 p.; *Învățămîntul juridic în Acadamia Mihăileană, 1834—1860*, Iași, 1935, 62 p.; *Familia Sion. Studiu și documente*, Iași, 1936, 217 p.; *Istoria avocaturii în Moldova. I, pînă la 1880*, Iași, 1938, 336 p.; *Îndrumător în Arhivele Statului din Iași*, I, Iași, 1947, 96 p.; II, București, 1956, 194 p.; III, București, 1959, 183 p.; IV, București, 1970, 227 p. (în colaborare); *Documente privitoare la istoria economică a României. Orașe și tîrguri. Moldova*, seria A, vol. II, București, 1960, 549 p. (în colaborare); *Documente privitoare la anul revoluționar 1848 în Moldova*, București, 1960, 516 p. (în colaborare); *Documente privitoare la istoria economică a României. Statistică. Țara Românească și Moldova*, seria B, vol. I, București, 1960, 341 p. (în colaborare); *Ion Creangă. Documente*, București, 1964, 317 p.; *Secretariatul de Stat al Moldovei. Inventar arhivistic*, București, 1966, 491 p. (în colaborare); *Gheorghe Asaki arhivist*, București, 1969, 290 p.; *Cronica Cotnarilor*, București, 1971, 445 p. (în colaborare); *Documente privitoare la istoria economică a României. Orașe și tîrguri. Moldova. seria A, vol. I Populația 1774—1860*, 2 tomuri, București, 1972, 1500 p. (în colaborare). **(G.P.)**

URECHE, Grigore I. — N. cca 1590—1595—m. 1647. Studii la Liov (Lvov). Mare dregător (mare spătar și mare vornic) în Moldova anilor 1631—1647.

II. — Primul cronicar român de limbă română. Bazat pe izvoare interne și pe izvoare poloneze, spre sfîrșitul vieții a scris o istorie a Moldovei de la întemeiere (1359) și pînă la domnia lui Aron Vodă (1594), impregnată de o adîncă dragoste de patrie. Atrage atenția asupra originii latine a limbii române și asupra unității poporului român. Are un pronunțat caracter de clasă, cu accent pe drepturile domnului și ale boierimii de a conduce țara împreună și cu puțin interes

pentru masele populare. Scrisă într-o limbă românească curată, plină de farmec. Cronica nu s-a păstrat în original; ea a suferit unele interpolări (Simion Dascălul, Misail Călugărul). Se cunosc pînă în prezent 21 de manuscrise, ceea ce arată larga circulaţie a cronicii.

III. — *Letopiseţul Ţării Moldovei de cînd s-au descălecat ţara şi de cursul anilor şi de viiaţa domnilor, care scrie de la Dragoş vodă pînă la Aron vodă. /1359—1594/.*

IV. — A apărut în mai multe ediţii; cea mai veche, M. Kogălniceanu, *Letopisețe*, I, p. 93—209; cea mai nouă, P.P. Panaitescu, *Grigore Ureche. Letopiseţul Ţării Moldovei*, Bucureşti, 1958, ed. a II-a, 264 p. + 8 pl. Ediţia cea mai bună, critică: *Grigore Ureche. Letopisețul Țării Moldovei pînă la Aron Vodă (1359 1595)*, întocmit după ...; *Istratie logofătul şi alţii de Simion Dascălul. Ediţie de Const. Giurescu cu o prefaţă de I. Bogdan*, Bucureşti, 1916, XV + 304 p. **(D.M.)**

URECHIA, Vasile Alexandrescu **I.** — N. 27 februarie 1834, Piatra Neamţ — m. 22 noiembrie 1901, Bucureşti. Studii secundare la Piatra Neamţ şi Iaşi, universitare la Paris; specializare la Facultatea de litere şi filozofie din Paris şi Madrid (1857). Profesor de istorie şi literatură română la universităţile din Iaşi (1862—1864) şi Bucureşti (1864—1901). Intensă activitate publicistică; a editat periodicele: *Opiniunea* (Paris), *Instrucţiunea publică*, *Zimbrul şi Vulturul*, *Ateneul român*, *Dacia* etc. Unul dintre întemeietorii Muzeului naţional de antichităţi (1864). Membru fondator al Academiei Române (din 1866). Preşedinte al secţiei literare (din 1888) şi istorice (din 1892) ale Academiei; preşedinte al Ligii culturale, al Ateneului român şi al Societăţii macedo-române. Distins cu premiul „H. Rădulescu" al Academiei Române (1890). Membru corespondent al Academiei spaniole şi al Institutului etnografic din Paris. A ţinut numeroase conferinţe la Ateneul român (1865—1901), urmărite cu interes de un public larg. Participant la numeroase congrese internaţionale de arheologie, etnografie, orientalistică etc.

II. — Istoric, scriitor şi om politic; una din figurile proeminente ale vieţii culturale din a doua jumătate a secolului trecut. Autor de lucrări de istorie, istorie romanţată, piese de teatru, versuri, schiţe, articole. Ca istoric a jucat un rol de seamă în pregătirea spirituală a unirii românilor într-o singură ţară. Principala sa operă *Istoria românilor de la 1774—1821* — ce descrie o perioadă puţin cunoscută în acea vreme — este, de fapt, o mare colecţie de documente, slab comentate, utilizate însă şi astăzi. A editat, de asemenea, un bogat material documentar privind istoria şcoalelor între 1800—1864. Ca profesor, a contribuit la formarea a numeroase generaţii de istorici.

III. — *Şcoalele sătesci din România. Istoricul lor de la 1830—1867. Cu anesarea tuturor documentelor relative la cestiune*, Bucureşti, 1868, 134 p.; *Arhimandritul Vartolomei Măzăreanul (1720—1780). Schiţă biografică şi bibliografică*, Bucureşti, 1884, 51 p. + 1 pl. (extras din AARMSI, s. II, t. X, 1889); Miron Costin, *Opere complete*, 2 vol., Bucureşti, 1886—1888; I = XIII + 800 p. + 1 pl.; II = XV + 656 p. + 12 pl. (editor); *Istoria românilor. Curs făcut la Facultatea de litere din Bucuresci după documente inedite*, 14 vol., Bucureşti, 1891—1902; I: 606 p. + 6 pl.; II: 539 p. + 2 pl.; III: III + 667 p. + 11 pl.; IV: 560 p. + 4 facs.; V: 565 p.; VI: 907 p.; VII: 617 p. + erata; VIII: 749 p. + erata + 4 pl.; IX: 716 p. + 4 pl.; X A: 1125 p.; X B: 504 p.; XI: 896 p. + erata; XII: 534 + XI p. + 1 facs.; XIII: 399 + IV p. + 2 pl.; *Istoria şcoalelor de la 1800—1864. Cu o scurtă introducere cuprinzînd note din istoria culturei naţionale anterioare secolului al XIX-lea şi cu numeroase facsimile de documente, autografe etc.*, 4 vol., Bucureşti, 1892—1901; I: 404 p. + 3 pl.; II: 366 p.; III: II + 308 p.; IV: 388 p.; *Memoriu asupra perioadei din istoria românilor de la 1774—1786 însoţit de documente cu totul inedite*, Bucureşti, 1893, 1138 p.; *Codex Bandinus. Memoriu asupra scrierii lui Bandinus de la 1646, urmat de text, însoţit de acte şi documente*, Bucureşti, 1895, CLXXIII + 161 p. +2 pl. (din AARMSI, s. II, t. XVI, 1895).

IV. — Iordan Al., *Bibliografia scrierilor lui V.A. Urechia*, Bucureşti, 1942, 63 p.; Boiangiu A., *V.A. Urechia — profesor al Universităţii din Bucureşti*, în AUB, XXX (1962), p. 27—40. **(N.S.)**

URSU, Horia **I.** — N. 19 aprilie 1916, Iaşi. Studii secundare la Cernăuţi, universitare — litere (1934—1938) la Bucureşti. Doctor în istorie (1940). Şeful arhivei ştiinţifice a Institutului social-român (1938—1939). Asistent la catedra de istorie a diplomaţiei la Facultatea de istorie din Bucureşti, apoi suplinitor la aceeaşi catedră (1946—1949). Cercetător la Institutul de istorie (1950—1953). Bibliograf principal la Biblioteca Academiei (1959—1964); redactor-şef al secţiei de istorie, arheologie şi etnografie a Centrului de documentare ştiinţifică al Academiei (din 1964), unde a dirijat cu competenţă seria publicaţiilor de informare bibliografică în domeniul celor trei discipline.

II. — Atras de o largă arie de preocupări și abordînd o varietate de genuri de lucrări — de la bibliografie la monografie, **H.U.** a adus contribuțiile cele cele mai importante la studiul istoriei Moldovei în deceniul de domnie a lui Ștefăniță vodă, pe care l-a analizat în perspectiva istoriei universale, atenția îndreptîndu-se cu precădere asupra poziției Moldovei față de raporturile polono-otomane și de prăbușirea regatului maghiar (1526).

III. — *Ștefăniță voievod. Zece ani din istoria politică a Moldovei, 1517—1527*, Cluj, 1940, 151 p.; *Avram Iancu*, București, 1966, 251 p. + 9 pl.; *Moldova în contextul politic european (1517—1527)*, București, 1972, 155 p.

— *Obiectivele politice ale creării frontului Antantei în Balcani, (1915—1916)*, în „Studii", IX (1956), 5, p. 87—96 **(F.C.)**.

URSU, Ioan I. — N. 26 octombrie 1875, com. Cața, jud. Brașov — m. 6 octombrie 1925, Brașov. Studii secundare la Brașov, universitare—litere (1894—1898) la București; specializare (1903—1909) la Berlin, München, Paris, Viena și Veneția, unde cercetează arhive și biblioteci, descoperind însemnate izvoare pentru istoria țărilor române. Doctor în istorie al Universității din Berlin (1907). Profesor la universitățile din Iași (din 1909), Cluj (1919—1923) și la catedra de istoria românilor a Universității din București (1923—1925) — catedră rămasă vacantă prin moartea lui D. Onciul. În 1918 pleacă în Franța în misiunea universitară română; face parte din Consiliul național al Unității române din Paris, călătorește în Italia pentru recunoașterea lui, contribuind la înființarea Legiunii române din Italia. A înființat și condus la Iași *Revista Neamului* (1915—1916). Membru corespondent al Academiei Române (din 1910).

II. — Medievist. Preocupări științifice ce vizează istoria statului moldovean în evul mediu, publicînd monografii asupra personalității lui Ștefan cel Mare și, cea dintîi din istoriografia română, asupra domnitorului Petru Rareș. Descoperirea unor importante izvoare istorice în arhivele străine îi permite studierea politicii externe a țărilor române în secolele XV-XVII. Studii de istorie modernă, aducînd contribuții la istoria legăturilor Franței cu Orientul și mai ales privind desăvîrșirea unității statului național român în 1918.

III. — *Relațiunile Moldovei cu Polonia, pînă la moartea lui Ștefan cel Mare*, Piatra Neamț, 1898, 200 p.; *La politique orientale de François Ier (1515—1547)*, Paris, 1908, 204 p.; *Die auswärtige Politik des Peter Rares, Fürst von Moldau (1527—1538)*, Viena, 1908, 180 p.; *Uno sconosciuto storico veneziano del secolo XVI. (Donato da Lezze)*, Veneția, 1909, 22 p.; *Historia Turchesa. (Donado da Lezze (1300—1514)*. Publicată, adnotată, împreună cu o Introducere de..., București, 1910, 304 p.; *Conștiința națională*, București, 1911, 15 p.; *Personalitatea lui Ștefan cel Mare*, București, 1921, 36 p.; *Petru Rareș*, București, 1923, 143 p.; *Concepția istorică. Caracterizarea și împărțirea istoriei românilor*, București, 1924, 32 p.; *Ștefan cel Mare. Domn al Moldovei de la 12 aprilie 1457 pînă la 2 iulie 1504*, București, 1925, 461 p.

— *Un manifest românesc tipărit cu litere latine al Împăratului Leopold I din anul 1701*, în AARMSI, s. II, t. XXXIV (1911—1912), p. 1049—1063; *Bătăliile de la Gwozdziec și Obertyn (1531)*, ibidem, s. II, t. XXXV (1912—1913), p. 429—465; *Din influențele politicii europene asupra istoriei noastre (Moise Vodă, 1529 martie — 1530 august)*, ibidem, s. II, t. XXXVI (1913—1914), p. 517—528.

IV. — *Memoriu asupra titlurilor, studiilor și lucrărilor lui (Ursu, I.)*, Iași, 1910, 12 p. **(N.E.)**

V

VAJDA, Ludovic I. — N. 27 decembrie 1926, sat Dumitreni, com. Fîntînele, jud. Mureş. Studii secundare şi universitare la Cluj. Doctor în istorie (1969). Asistent universitar (din 1951), apoi şef de sector la Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. — filiala Cluj (din 1955).
II. — Contribuţii privind aspecte ale istoriei mişcării muncitoreşti şi ţărăneşti din Transilvania între anii 1848 şi 1918, presa socialistă şi muncitorească, dezvoltarea mineritului şi a metalurgiei. **V.L.** a colaborat la o serie de sinteze de însemnătate naţională şi la editarea de documente privind istoria mişcării muncitoreşti din România.
III. — Coautor la: *Contribuţii la istoria mişcării sindicale din Transilvania (1848—1917)*, Bucureşti, 1957, 117 p.; *Greva generală din România 1920*, Bucureşti, 1960; *Munkás-és parasztmozgalmak Erdélyben 1905—1907* (Mişcări muncitoreşti şi ţărăneşti în Transilvania 1905—1907), Bucureşti, 1962, 347 p.; *Destrămarea Monarhiei austro-ungare 1900—1918*, Bucureşti, 1964; *Marea răscoală a ţăranilor din 1907*, Bucureşti, 1967; *În sprijinul Republicii Ungare a Sfaturilor*, Bucureşti, 1969; *Documente privind începuturile mişcării muncitoreşti şi socialiste din România (1821—1878)*, Bucureşti, 1971; *Cluj. Pagini de istorie revoluţionară*, Cluj, 1971.
— *Începuturile dezvoltării mineritului de cărbuni în Transilvania*, în AMN, 1964, p. 397—419; *Cu privire la pătrunderea capitalului austriac în industria minieră şi siderurgică a Transilvaniei între 1848 şi 1867*, în SUBB, 1965, 2, p. 63—78; *Dezvoltarea extracţiei minereului de fier şi a siderurgiei în Transilvania (1848—1867)*, în AMN, 1965, p. 497—522; *Începuturile revoluţiei industriale în mineritul şi metalurgia din Transilvania*, în AIIC *X*, (1967), p. 173—195; *Formarea muncitorimii salariate în industria minieră şi metalurgică din Transilvania 1848—1867*, în AMN, V (1968), p. 227—237 şi VI (1969), p. 307—324; *Capitalul străin în industria minieră şi metalurgică a Transilvaniei (1867—1900)*, ibidem, IX (1972), p. 229—254; *Întreprinderea metalurgică de la Zlatna între anii 1848—1918*, în SUBB, 1973, 2, p. 67—95 şi 1974, 1, p. 77—102. **(L.D.)**

VALEA, Mircea I. — N. 27 august 1931, Sîntuhalm-Deva. Studii secundare la Deva, universitare la Cluj. Doctor în istorie (1975). Profesor secundar (1954—1955), inspector metodist (1955—1958). Muzeograf (1958—1963) şi director (din 1963) la Muzeul judeţean din Deva.
II. — Muzeolog, specializat în istoria contemporană a României. Contribuţii privind istoria social-economică şi politică a Hunedoarei după primul război mondial, lupta revoluţionară a muncitorimii şi ţărănimii hunedorene, întemeierea şi activitatea Frontului Plugarilor, lupta antifascistă şi mişcarea de rezistenţă a maselor populare între anii 1933 şi 1944. Preocupări sporadice de istorie veche şi modernă, istoria culturii, etnografie şi folclor local.
III. — Coautor la: *Pagini din trecutul de luptă al muncitorimii hunedorene (1914—1944)*, Deva, 1967, 303 p.; *Din trecutul de luptă al ţărănimii hunedorene*, Deva, 1967, 412 p.; *Valea Jiului—file de istorie*, Cluj, 1968, 272 p.; *Meşteşuguri şi meşteşugari din sud-vestul Transilvaniei*, Bucureşti, 1970, 152 p.; *Dr. Petru Groza. Articole, cuvîntări, interviuri. Texte alese*. prefaţă de G. Ivaşcu, Bucureşti, 1973, 673 p. (coeditor).
— Colaborări la: *Lupta muncitorilor mineri din Valea Jiului împotriva exploatării capitaliste şi a dictaturii militaro-fasciste*, în „Studii", XVII (1964), 1, p. 5—26; *Frămîntările ţărăneşti din luna noiembrie 1918 din fostul judeţ Alba*, în SUBB, XII (1967), 1, p. 101—115; *Frontul Plugarilor*, în „Organizaţii de masă legale şi ilegale create, con-

duse sau influenţate de P.C.R., 1921—1944". Vol. I, Bucureşti, 1970, p. 444—535; *Fragmente din corespondenţa dr. Petru Groza (1933 — 1937)* în „Sargeţia", X (1973), p. 427—435. **(T.U.)**

VALENTINEANU, I.G. I. — N. 1834, Piteşti — m. 1910, Bucureşti. Liceul „Sf. Sava" din Bucureşti. Participă la revoluţia din 1848 din Ţara Românească, este arestat şi exilat în Rusia. Revine în 1856, cînd începe cariera de ziarist. Fondează, în 1859, *Reforma*.
II. — Înfăţişează evenimentele istorice cu un condei incisiv, de pamfletar. Spirit negativist, **I.G.V.** contestă orice valoare administraţiei postpaşoptiste. Violent xenofob. Majoritatea portretelor creionate de el sînt profund subiective. Lucrările sale nu oferă garanţii totale de autenticitate a faptelor relatate, de aceea e necesară coroborarea lor cu alte mărturii contemporane.
III. — *Biografiea oamenilor mari scrisă de un omu micu*, Paris, 1859, 138 p. /lucrarea are la bază *Memoriul biografic asupra tuturor marilor boieri din Ţara românească*, scris de J.L. Gradowitz, emigrant polon şi Em. Angelescu, în 1854, ms. — restituire C. Bodea/; *Documente relative la Administraţia guvernului interimariu din anii 1856, 1857 şi 1858*, publicate de..., Bucureşti, 1859, 39 p.; *Despre administratziea guvernului de la Balta-Liman*, Bucureşti. 1859, IX + 77 p.; *Din memoriile mele (caetul al 8-lea). Adevărul asupra uciderii lui Barbu Catargiu. Istoria politică contemporană. Cine e asasinul lui B.C. Causa nedescoperirii ucigaşului in timp de 34 ani.* Bucureşti, 1896, 23 p.; *Din memoriile mele (o pagină de istorie modernă). Alegerea, detronarea şi înmormîntarea lui Cuza Vodă, 1859, 1866, 1873*, Bucureşti. 1898, 142 p. **(G.P.)**

VASILESCU, Alexandru A. I. — Studii universitare la Bucureşti. Doctor în litere (1928). Ajutor de arhivar la Arhivele statului (1909 — 1914). Profesor la liceul militar de la Mănăstirea Dealu (din 1914) şi la Şcoala normală de la Tîrgovişte (din 1919).
II. — Cercetări erudite de istorie politică a Ţării Româneşti, Olteniei şi a instituţiei băniei, concentrînd cea mai mare parte a preocupărilor lui ştiinţifice.
III. — *Un cronicar anonim bizantin*, Bucureşti, 1914, 28 p.; *A 317 aniversare a morţii lui Mihai Viteazul*, Tîrgovişte, 1919, 12 p.; *Casele Băneşti din Craiova*, Craiova. 1927, 11 p. cu ilustr.; *Oltenia sub Austriaci, 1716—1739, vol. I*; *Istoria politică a Olteniei sub austriaci*, Bucureşti, 1929, 240 p.
Urmaşii lui Mircea cel Bătrîn. în RIAF, XV (1915), p. 120 170. **(Şt. Şt.)**

VASILIE PROTOPOPUL I. — N. cca 1590, Braşov — m. 1659, Braşov. Protopop al Şcheilor Braşovului.
II. — Cronicar. A scris o cronică referitoare la biserica Sf. Nicolae din Şchei şi la românii din Braşov. Are unele date şi despre domnii Ţării Româneşti: Neagoe Basarab, Petru Cercel, Mihai Viteazul şi Radu Şerban. Cronica a fost scrisă în limba română, dar nu ni s-a păstrat decît textul tradus în limba germană, în 4 manuscrise. Unul din ele păstrează însemnarea „ex vallachico translata".
III. — Titlul românesc al cronicii pare să fi fost: *Spunere precum au fost lucrul la această sfîntă beserică din Şcheii Braşovului (1392—1633)*; ediţii: N. Sulică, *Versiunea germană a cronicii protopopului Vasile şi varianta românească a lui Radu Tempea*, Braşov, 1906, 10 p.; Fr. W. Seraphin, *Chronik von Pope Vassilie (1392—1633)*, în „Quellen", vol. V (1909), p. 1—5; I. Lupaş, în vol. „Cronicari şi istorici români din Transilvania", p. 16—22. **(D.M.)**

VASILIU-NĂSTUREL, Petre I. — N. 7 aprilie 1854, Bucureşti — m. 1920. După studii la Şcoala militară din Fontainbleau, străbate toate gradele militare, de la sublocotenent la general.
II. — Contribuţiile lui **P.V.N.** s-au axat pe două mari direcţii: istoria armatei şi heraldica. În ambele sfere de preocupări a adus o informaţie bogată, riguros examinată, limpede expusă. Studiile de heraldică marchează un moment important în dezvoltarea acestei discipline în România.
III. — *Opérations de l'armée roumaine pendant la guerre de l'Indépendance*, Paris, 1880,; *Stema României*, Bucureşti, 1892, 178 p.; *Eraldica în faţa P.S.S. episcopului Ghenadie alu Rîmnicului Noulu*, Severinu, 1895, 177 p.; *Medaliile şi decoraţiunile române*, Bucureşti, 1901, 47 p.; *Steagul, stema română, însemnele domnesci, trofee*, Bucureşti, 1903, 158 p.; *Contribuţiuni la istoria artileriei române*, Bucureşti, 1910, **(F.C.)**

VĂCĂRESCU, Theodor C. I. — N. 17 aprilie 1842, Bucureşti — m. 2 aprilie 1913. Studii secundare, Bucureşti, superioare — şcoala militară din Berlin. În 1859 revine în ţară intrînd în armată. Carieră diplomatică (1871—1891) şi militară pînă la gradul de general (1906). Participant la războiul pentru independenţă.
II. — Opera sa — fără a avea o amplitudine deosebită — se caracterizează prin obiectivitate şi precizie. Preţuit pentru rapoartele sale diplomatice de N. Iorga, **T.C.V.** rămîne prin excelenţă istoriograful războiului pentru cucerirea independenţei din 1877—1878.

III. — *Luptele românilor în rezbelul din 1877—1878.* I, *Apărarea teritoriului*, Bucureşti, 1886, IV + 262 p. + V; II, *Luptele în Bulgaria*, Bucureşti, 1887, 429 p. + VII; *Discursurile generalului ... (1868—1906)*, colecţionate şi cu o introducere biografică de B. Mangâru, Bucureşti, 1915, XLI + 452 p.; *Serbia la 1871. Două memorii ale lui ....* agent al României la Belgrad, publicate de N. Iorga (Studii şi documente privitoare la istoria românilor, XXXI, Bucureşti, 1916, 107 p., text francez). **(G.P.)**

VĂTĂMANU, Nicolae I. — N. 29 noiembrie 1897, Bucureşti — m. 4 martie 1977, Bucureşti. Studii secundare şi universitare — medicină (1925) la Bucureşti. Doctor în medicină. Preşedinte al Secţiei de istoria medicinei şi al Uniunii societăţilor de ştiinţe medicale. Membru al Comitetului pentru filozofia şi istoria ştiinţelor, al Comisiei de heraldică, genealogie şi sigilografie, al Societăţii internaţionale pentru istoria medicinei şi al Asociaţiei specialiştilor secolului al XVIII-lea francezi din Rennes (Franţa). A participat, prezentînd comunicări, la congrese internaţionale de istoria medicinei.

II. — Istoric al medicinei; publicist. Contribuţii importante în domeniul istoriei medicinii româneşti (lepra şi ciuma neagră, medicii de curte, învăţămîntul medical, bolniţele şi spitalele, biografii medicale) şi al istoriei Bucureştilor (identificări de topice vechi, case bucureştene şi figuri din istoria oraşului).

III. — *De la începuturile medicinii româneşti*, Bucureşti, 1966, 246 p.; *Medicina veche românească*, Bucureşti, 1970, 240 p.; *Voievozii şi medicii de curte*, Bucureşti, 1972, 168 p.; *Istorie bucureşteană*, Bucureşti, 1973, 236 p.; *Dohtori şi pătimaşi (pînă la 1800)*, Bucureşti, 1974, 182 p.; *O istorie a medicinei*, Bucureşti, 1975, 384 p. (în colaborare); *Odinioară în Bucureşti*, Bucureşti, 1975, 194 p. **(D.B.)**

VĂTĂŞIANU, Virgil I. — N. 1 martie 1902, Sibiu. Studii secundare la Sibiu, superioare — drept (1920—1924) la Bucureşti. Doctor în litere şi filozofie al Universităţii din Viena (1927). Secretar al Şcolii române din Roma (1930—1931, 1934—1936 şi 1938—1946). Profesor de istoria artelor la Universitatea „Babeş-Bolyai" (1948—1972). Şef al Secţiei de istoria artelor la Filiala Cluj a Academiei. Membru corespondent (din 1963) şi titular (din 1974) al Academiei R.S. România şi membru al Academiei de ştiinţe sociale şi politice (din 1970). Profesor emerit (1964). Laureat al Premiului de Stat, al Premiului Ministerului Învăţămîntului şi al Premiului internaţional Herder (1971).

II. — Istoric de artă, s-a impus printre cei mai prestigioşi din Europa, datorită metodei riguroase de cercetare şi contribuţiilor de specialitate. A cercetat şi interpretat fenomenul artistic românesc cu obiectivitate critică şi precizie a încadrărilor în arii de cultură. Profunda cunoaştere a istoriei artei europene, informaţia la zi asupra problemelor artei central şi sud-est europene au constituit instrumente în demonstrarea caracterului original, creator şi viabil al formelor de artă din cele trei provincii istorice româneşti. Relevînd, cu aderente şi erudite analogii, etapele şi formele pătrunderii în ţările române a artei bizantine, precum şi a celei occidentale, a corectat teze eronate şi a demonstrat originalitatea unor opere autohtone în lucrări rămase fundamentale. Principalele studii de început au fost consacrate artei feudale (v. lucrările editate la Roma). Alături de cele publicate în ţară şi peste hotare, cercetările în acest domeniu au fost sintetizate în tratatul de *Istoria artei feudale în ţările române*, remarcabil prin rigoare ştiinţifică a încadrărilor stilistice şi cronologice. În domeniul artei moderne a realizat două lucrări rămase model ale genului: monografiile despre Octavian Smighelschi şi Mişu Popp. În opera scrisă a savantului, un loc aparte îl ocupă manualele şi cărţile destinate tinerilor specialişti.

III. — Colaborator la *Istoria României*, vol. II-III, Bucureşti, 1962—1964.
Vechile biserici de piatră româneşti din judeţul Hunedoara, Cluj, 1929, 225 p.; *Pictorul Octavian Smighelschi*, Sibiu, 1936, 86 p.; *L'arte bizantina in Romania. I ricami liturgici*, Roma, 1945, 44 p.; *Istoria artei feudale în ţările române*, I, Bucureşti 1959, 1017 p.; *Stilul romanic*, Bucureşti, 1961, 87 p.; *Arhitectura şi sculptura romanică în Panonia medievală*, Bucureşti, 1966, 149 p.; *Istoria artei europene. I. Epoca medie*, Bucureşti, 1967, 680 p.; *Istoria artei europene. II. Arta în perioada renaşterii*, Bucureşti, 1972, 250 p.; *Pictura murală din nordul Moldovei*, Bucureşti, 1974, 37 p. + 51 tabl.; *Metodica cercetării în istoria artelor. Consideraţii*, Bucureşti, 1974, 134 p.
— Capitolele despre artă în România din: *Enciclopedia Italiana*, vol. 12, 17, 18, 21, 22, 23, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34; *Propyläen Kunstgeschichte*, vol. II, 1968, p. 275—285; capitolele despre Transilvania în *Istoria artelor plastice în România*, vol. I, 1968, p. 155—196, vol. III, 1970.
— *Pentru originea arhitecturii moldoveneşti*, în „Junimea literară", XVI (1927), p. 180 191; *Bolţile moldoveneşti, originea şi evoluţia lor*, în AIINC, V (1928/30) p. 415—431; *Contribuţie la cunoaşterea bisericilor de lemn din Moldova*, în „Închinare lui Nicolae

Iorga", Cluj, 1930, 402—419; *Opera pictorului Mişu Popp*, în ŢB, IV (1932) 26 p. (extras); *Indagini iconografiche sulla Dormitio Virginis*, în ED, VI (1936), p. 1—46; *Pittori romeni del secolo scorso in Roma*, în „Atti del IV Congresso di Studii Romani", Roma, 1938, 7 p. (extras): *Considération sur l'origine et la signification de l'Orant*, în „Actes du VIe Congrès International d'études byzantines", II, Paris, 1951, p. 397—401; *Sculpturile din corul bisericii Sf. Mihail din Cluj*, în „Omagiu lui C. Daicoviciu", Bucureşti, 1960, p. 535—549; *Contribuţie la studiul tipologiei bisericilor de lemn din ţările române*, în AIIC. III (1960), p. 27—36; *Eléments de style Renaissance dans l'art moldave*, în „Acta Historiae Artium", XIII, 1967, p. 93—98; *Romanische und gotische Baukunst in Siebenbürgen*, în „Kunst und Geschichte in Südosteuropa", vol. VII, Recklinghausen, 1973, p. 95—118. **(M.Ţ.)**

VELICHI, Constantin N. **I.** — N. 6 octombrie 1912, Galaţi. Studii secundare la Galaţi, universitare la Bucureşti şi Sofia; diplomat al Şcolii superioare de arhivistică (1934). Doctor în filozofie şi litere (1946). Profesor în învăţămîntul mediu (1934—1945, 1948—1956). Lector la Universitatea din Sofia (1945—1948). Cercetător ştiinţific la Institutul de istorie şi filozofie din Bucureşti şi cercetător ştiinţific principal la Institutul de studii sud-est europene (1967—1968). Lector (1956—1957), conferenţiar (1957—1970), profesor (din 1970) la Facultatea de istorie din Bucureşti. Vicepreşedinte al Societăţii de ştiinţe istorice şi al Asociaţiei slaviştilor din R. S. România. Decorat cu ordinul bulgar „Kiril şi Metodiu" gr. I.

II. — Principalul său domeniu de afirmare l-au constituit relaţiile istorice româno-bulgare şi îndeosebi activitatea emigraţiei bulgare în România în prima jumătate şi la mijlocul sec. al XIX-lea. Contribuţii privind relaţiile României cu Turcia, Grecia, Albania etc.

III. — *Mişcările revoluţionare de la Brăila din 1841—1843*, Bucureşti, 1958, 428 p. (ediţie bulgară în 1968); *Dr. Nikola Piccolo v Vlaşko*, Sofia, 1969, 41 p.; *La contribution de l'émigration bulgare de Valachie à la renaissance politique et culturelle du peuple bulgare (1762—1850)*, Bucureşti, 1970, 279 p.

— *Nouă documente slave inedite (1569—1636)*, în „Studii", XV (1962), 4, p. 897—917; *Emigrarea bulgarilor în Ţara Românească în timpul războiului ruso-turc din 1806—1812*, în „Romanoslavica", VIII (1963), p. 27—58; *Dezvoltarea Universităţii din Bucureşti de la înfiinţarea ei pînă la primul război mondial (1864—1918)*, în „Studii", XVII (1964), 6, p. 1273—1298. **(D.B.)**

VERESS, Endre **I.** — N. 15 februarie 1868, Békés (Ungaria) — m. 24 noiembrie 1953, Pécs (R. P. Ungară). Studii medii la Bucureşti şi Aiud, universitare — litere la Cluj (1893); specializare la Viena, la „Institut für Österreichische Geschichtsforschung". Doctor în istorie al Universităţii din Cluj (1898). Profesor la liceul din Deva, (1897—1903), apoi lucrează la Biblioteca universitară din Cluj. După 1915 **V.E.** se mută la Budapesta. Membru de onoare al Societăţii române de geografie din Bucureşti (din 1902).

II. — **V.E.** a întreprins la sfîrşitul secolului trecut şi la începutul secolului nostru ample investigaţii în arhive străine, unde a copiat un număr mare de documente privitoare la istoria Transilvaniei în secolele XVI-XVII şi la relaţiile dintre Moldova, Ţara Românească şi Transilvania. A desfăşurat o amplă activitate de editare a izvoarelor sprijinit atît de Academia maghiară de ştiinţe cît şi de Academia Română. Un loc important în opera lui **V.E.** îl ocupă cercetarea relaţiilor româno-maghiare în trecut, elaborarea unor utile instrumente de lucru în acest domeniu. A publicat un număr apreciabil de studii consacrate istoriei Transilvaniei şi Ţării Româneşti în perioada principilor Báthori şi a lui Mihai Viteazul.

III. — *Básta György hadvezér levelezése és iratai (1597—1607)* (Corespondenţa lui Gh.B. şi actele lui 1597—1607), vol. I-II Budapesta, 1909—1913; *Epistolae et acta Jesuitarum Transylvaniae temporibus principum Báthori (1571—1613)*, vol. I-II, Budapesta, 1911 — 1913; *Acta et epistolae relationum Transylvaniae Hungariaeque cum Moldavia et Valachia*, vol. I, Budapesta, 1914; *Annuae litterae societatis Jesu de rebus Transylvanicis temporibus principium Báthory (1597—1613)*, Budapesta, 1921; *Fontes rerum Transylvanicarum*, vol. I-V, Budapesta, 1911—1921; *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei şi Ţării Româneşti*, vol. I-XI, Bucureşti, 1929—1936; *Bibliografia româno-ungară, 1473—1878*, vol. I-III, Bucureşti, 1931—1935; *Báthori István erdélyi fejedelem és lengyel király levelezése* (Corespondenţa lui Ştefan Báthory principe transilvănean şi rege polon). vol. I-II, Cluj, 1944; *Erdély fejedelmi interregnuma* (Interregnul la scaunul princiar din Transilvania), Budapesta, 1899; *Izabella királyné 1519—1559* (Regina Izabela 1519—1559), Budapesta, 1901; *Erdély- és Magyarországi régi oláh könyvek és nyomtatványok (1544—1808)* (Vechi tipă-

rituri românești din Ardeal și Ungaria), Cluj 1910.
— *Campania creștinilor în contra lui Sinan pașa din 1595*, în AARMSI, s. III, IV (1925), m. 3, 84 p.; *Scrisorile misionarului Bandini din Moldova (1644—1650)*, ibidem, s. III, t. VI (1926), m. 13, 67 p.; *Păstoritul ardelenilor în Moldova și Țara Românească (pînă la 1821)*, ibidem, t. VII (1927), m. 6, 104 p.
IV. — Despre activitatea lui **V.E.**, cf. L. Demény, *De l'activité historiographique d'André Veress*, în RRH, VI (1967), 1, p. 23—38. **(L.D.)**

VESA, Vasile **I.** — N. 7 mai 1939, sat Urviș de Beiuș, com. Șoimi, jud. Bihor. Studii liceale la Beiuș, universitare (1962) la Cluj; specializare la Universitatea din Paris (1968—1969). Doctor în istorie (1974). Asistent și apoi lector (din 1970) la catedra de istorie universală a Facultății de istorie și filozofie Cluj-Napoca.
II. — Preocupări științifice axate în domeniul relațiilor internaționale de la începutul sec. al XX-lea. Cu deosebire activitatea sa a fost fructuoasă în studiile de istorie comparată a relațiilor franco-române. Pe aceeași linie se înscriu și contribuțiile privind istoria și locul României în cadrul primului război mondial.
III. — *România și Franța la începutul secolului al XX-lea (1900—1916). Pagini de istorie diplomatică*, Cluj, 1975, 210 p.
— *Conferința extraordinară a Partidului Național Român din Transilvania (23—24 iul. 1893)*, în AMN, V (1968), p. 601—608; *Relațiile politice româno-franceze în perioada 1910—1914 în lumina corespondenței diplomatice franceze*, în SUBB, 1970, 2, p. 101—121; *Din activitatea diplomatică a Antantei și a Puterilor Centrale în România în cursul anului 1914*, ibidem, 1971, 1, p. 81—99; *Le front de Salonique et l'entrée de la Roumanie dans la première guerre mondiale*, în RRH, XII (1973), 2, p. 251—277. **(P.T.)**

VIANU, Alexandru **I.** — N. 19 martie 1916, Iași. Studii secundare la Iași, universitare (1948) la București; aspirantură la Universitatea „Lomonosov" din Moscova (1950—1953), unde obține (1954) și titlul de candidat în științe istorice. Conferențiar la catedra de istorie a U.R.S.S. și a țărilor de democrație populară a Facultății de istorie din București (1954—1964) și, simultan, cercetător, apoi șef de sector la Institutul de istorie „N. Iorga". Din 1964, conferențiar, apoi profesor la catedra de istorie universală medie, modernă și contemporană a Facultății de istorie din București.
II. — Explorator al fondurilor inedite conservate în arhivele sovietice, **A.V.** a lărgit substanțial baza de informație pentru sfîrșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea, mai ales în ceea ce privește statutul țărilor române și regimul lor de obligații față de Poartă, precum și poziția acestora în relațiile ruso-turce. În studiul fazei de tranziție de la feudalism la capitalism și al revoluției din 1821, **A.V.** a formulat concluzii și ipoteze care au favorizat progresul investigației, dar nu au fost confirmate integral de cercetările ulterioare. În domeniul istoriei universale a dat cîteva lucrări de solidă documentare privind, mai ales, istoria Statelor Unite. Membru în comitetul de redacție al colecției de documente *Răscoala din 1821*.
III. — *Documente privind istoria României. Col. Eudoxiu de Hurmuzaki (seria nouă)* vol. I, București, 1962, 815 p. (Documente culese și publicate de A. Vianu); *Internaționala I*, București, 1964, 289 p.; *Nașterea S.U.A. Plămădirea unei națiuni moderne*, 1607—1787, București, 1969, 463 p.; *Marea conflagrație a secolului XX*, București, 1971, 735 p. (coautor); *Istoria S.U.A.*, București, 1973, 472 p.; *Președinte la Casa Albă* (în colaborare) București, 1974, 660 p.
— *Les événements des Balkans et les négociations russo-turques de l'année 1802*, în „Romanoslavica", IX (1953) p. 483—504; *Cu privire la problema descompunerii feudalismului în Țările române*, în SRIR, I (1954), p. 801—840; *Din relațiile lui Constantin Ipsilanti cu Rusia (1803)*, în AUB, XIII (1964), p. 143—154. **(F.C.)**

VITCU, Dumitru **I.** — N. 2 martie 1940, com. Ibănești, jud. Botoșani. Studii superioare la Iași (1962). Doctor în istorie (1974). Cercetător științific la Institutul de arheologie „A.D. Xenopol" (din 1962).
II. — Contribuții privind istoria modernă a Moldovei, întemeiate, în cea mai mare parte, pe noi surse de arhivă. Rezultatele cele mai de seamă ale studiilor sale sînt cele din domeniul istoriei economice.
III. — *Arendarea ocnelor în Moldova sub regimul Regulamentului Organic*, în AIIAI, IX (1972), p. 29—80; *Proiecte de reorganizare a exploatării ocnelor în Moldova (1832—1862)*, în CI, 1972, p. 175—193; *Preocupări și inițiative privind industria metalurgică în Moldova în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, în AIIAI, X (1973), p. 49—72; *Exploatarea sării în Moldova pînă la 1828*, ibidem, XI (1974), p. 7—36. **(D.B.)**

VÎRTOSU, Emil **I.** — N. 21 octombrie 1902, Galați — m. 3 ianuarie 1977, București. Studii secundare la Galați, universitare — litere și filozofie (1925) și Școala superioară de arhivistică (1926) la București. Doctor în istorie (1941). Studii de specializare la Paris. Profesor secundar.

Profesor de paleografie chirilică la Școala de arhivistică (1934—1950) și la Facultatea de istorie a Universității din București (1950—1965).

II. — Specialist de seamă în disciplinele auxiliare ale istoriei, îndeosebi în paleografie chirilică și sigilografie, domenii în care a dat studii fără egal în literatura de specialitate. Bun cunoscător al istoriei începutului sec. al XIX-lea, a publicat documente și a scris studii referitoare la evenimentele din 1821, punînd într-o nouă lumină atît personalitatea lui Tudor Vladimirescu cît și caracterul revoluției. Profesor eminent, cu o metodă elevată de predare.

III. — *Tudor Vladimirescu. Glose, fapte și documente noi (1821)*, București, 1927, 187 p. + 12 pl.; *1821. Date și fapte noi*, București, 1932, LXII + 235 p. + 8 pl.; *Tudor Vladimirescu. Pagini de revoltă*, București, 1936, 79 p. + 3 pl.; *Mărturii noi din viața lui Tudor Vladimirescu*, București, 1941, XVI + 135 p. + X pl.; *Foletul Novel, calendarul lui Constantin Vodă Brîncoveanu 1693—1704*, București, 1942, LVIII + 222 p.; *Despre Tudor Vladimirescu și revoluția din 1821*, București, 1947, 124 p. + X pl.; *Titulatura domnilor și asocierea la domnie în Țara Românească și Moldova pînă în secolul al XVI-lea*, București, 1960, 314 p. + 3 pl.; *Paleografia româno-chirilică*, București, 1968, 345 p. — *Mari dregători din Țara Românească și Moldova în sigiliile secolelor XVII-XVIII*, în SCIM, I (1950), p. 140—180; *Din sigilografia Moldovei și a Țării Românești*, în „Introducere" la colecția „Documente privind istoria României", vol. II, București, 1956, p. 331—538; *Sigilii de tîrguri și orașe din Moldova și Țara Românească*, în AUB, V (1956), p. 131—155; *Sigilii împărțite și sigilii sătești*, în SCN, I (1957), p. 357—366; *Note și discuții sigilografice*, ibidem, III (1960), p. 519—539; *Sigilii cu însemnele dregătoriei*, în RM, II (1965), 2, p. 152—159; *Despre cosigilarea actelor domnești*, în AIIAI, VI (1969), p. 151—158; *Tudor Vladimirescu la Viena*, în „Studii", XXIV (1971), 1, p. 21—31. **(D.M.)**

VLAD, Matei I. — N. 20 martie 1925, com. Șerbănești, jud. Olt. Studii secundare la Slatina, universitare (1952) la București. Doctor în istorie (1970). Cercetător științific la Institutul de istorie „N. Iorga" (1952—1957). Lector la catedra de istoria României de la Academia militară generală (1957—1961); lector și conferențiar la Facultatea de istorie a Universității București (din 1961). Membru în Consiliul de conducere al Societății de științe istorice din România.

II. — A cercetat, în special, probleme de istorie social-economică a evului mediu românesc, aducînd contribuții prețioase cu privire la populația rurală din Țara Românească și Moldova, la regimul fiscal și administrativ al satelor de colonizare.

III. — *Colonizarea rurală în Țara Românească și Moldova (secolele XV-XVIII)*, București, 1973, 186 p. — *Impunerea și perceperea dărilor pe cai în Țările Române (pînă la sfîrșitul secolului al XVII)*, în „Studii", X (1957), 3, p. 135—157; *Le régime fiscal et administratif dans les villages de colonisation de Valachie et de Moldavie au XVIIIe siècle*, în RRH, X (1971), 6, p. 1013—1026. **(Șt. Șt.)**

VLASIU-LUPAȘ, Marina I. — N. 20 iulie 1913, com. Săliște, jud. Sibiu. Studii universitare la Cluj; specializare la Roma (1935—1937). Doctor în istorie (1939). Profesoară în învățămîntul secundar, arhivistă și cercetător științific principal la Institutul de istorie „N. Iorga".

II. — Medievist. Studii referitoare la istoria Transilvaniei, bazate, cel mai adesea, pe material inedit. În ultima vreme a contribuit la alcătuirea unor instrumente de lucru, servind la informarea istoricilor.

III. — *Un episod din istoria diplomatică italiană în legătură cu Principatele Române*, Cluj, 1936, 25 p.; *Mitropolitul Sava Brancovici*, Cluj, 1939, 126 p.; *Aspecte din istoria Transilvaniei*, Sibiu, 1945, 328 p. + 17 pl.; *Bibliografia istorică a României*. II. Secolul XIX, tom. I, București, 1972, 512 p. (colaborare). — *Contribuții la relațiile Transilvaniei cu Italia în sec. XVI*, în AIINC, X (1945), p. 334—343; *Din corespondența lui Avram Iancu*, în SMIMod, III (1967), p. 490—512. **(D.M.)**

VLASSA, Nicolae I. — N. 20 noiembrie 1934. Studii universitare la Cluj (1957). Ghid (1957—1963), muzeograf șef, apoi șef de secție la Muzeul de istorie a Transilvaniei din Cluj (din 1963).

II. — Arheolog. S-a ocupat de epoca neolitică în Transilvania, contribuind la lămurirea unor probleme referitoare la culturile: Criș, cu ceramică liniară, Petrești. A descoperit tabletele de lut, cu semne pictografice, de la Tărtăria, cu privire la care s-au scris numeroase lucrări în țară și străinătate.

III. — *Cultura ceramicii liniare în Transilvania*, în SCIV, X (1959), 2, p. 239—245; *Cimitirul scitic de la Cipău-„Gară"*, în „Acta Musei Regionalis Apulensis", IV (1961), p. 19—46; *Chronology of the Neolithic in Transylvania in the Light of the Tărtăria Settlements Stratigraphy*, în „Dacia", NS, VII (1963), p. 485—494; *Contribuții la cunoașterea culturii Bodrogkeresztur în Tran-*

silvania, în SCIV, XV (1964), 3, p. 351–366; *O pătrundere din vest a dacilor pe teritoriul fostei provincii Dacia, în sec. al IV-lea e.n.*, ibidem, XVI (1965), 3, p. 501–516; *Contribuţii la problema racordării cronologiei relative a neoliticului Transilvaniei la cronologia absolută a Orientului Apropiat*, în „Apulum", IX (1971), p. 21–61; *Cea mai veche fază a complexului cultural Starčevo-Criş în România (I)*, în AMN, IX (1972), p. 7–28; *Interpretarea plăcuţei de aur de la Dierna*, ibidem, XI (1974), p. 125–141; *Neue Beiträge zur Frage orientalicher Einflüsse im Neolithikum Siebenbürgens*, în „Prähistorische Zeitschrift", XLIX (1974), 2, p. 181–192. **(E.C.)**

VLĂDESCU, Cristian I. N. 2 mai 1932, Caracal. Studii universitare la Bucureşti. Muzeograf, cercetător ştiinţific principal şi şef al secţiei de istorie militară veche la Muzeul Militar Central.
II. — Istoric militar, cu interesante contribuţii îndeosebi în domeniul fortificaţiilor militare romane pe teritoriul Daciei şi în cel al armamentului.
III. — *Arme în muzeele din România*, Bucureşti, 1973, 70 p. + 43 pl.
— *Arutela I-II. Studiu monografic*, în SMIM, nr. 2–3 (1969–1970), p. 8–45; *Primele săpături arheologice în fortificaţia romană de la Rădăcineşti*. în SCIV, XXIII (1972), 3, p. 477–485; *Les fortifications du „Limes Alutanus" dans la zone du massif de la Cozia* în „Actes du IXe Congrès International d'Études sur les frontières romaines", Bucureşti-Köln-Wien, 1974, p. 247–257. **(D.M.)**

VLĂDESCU, Ion I. — N. 8 februarie 1896, com. Greceşti, jud. Dolj — m. 14 august 1942, Bucureşti. Studii superioare de drept şi istorie la Bucureşti. Doctor în istorie. Asistent (din 1923), docent (din 1926) şi conferenţiar (1927–1936) la Facultatea de filozofie şi litere — secţia de istorie a Universităţii din Bucureşti.
II. — Lucrări legate mai ales de cariera didactică, de metodologie, ştiinţe auxiliare, izvoare. Are meritul deosebit de a fi editat pe Xenopol, „Istoria Românilor din Dacia Traiană", într-o excelentă ediţie.
III. — *Izvoarele istoriei Românilor. Letopiseţul de la Bistriţa şi Letopiseţul de la Putna*, Bucureşti, 1925, 138 p.; *Despre dări sau impozite. I. Birul*, Bucureşti, 1925, 70 p.
— *Adunarea, clasarea şi păstrarea materialului istoric*, în AO, IV (1925), 21–22, p. 393–413; *Începutul anului în cronicile moldoveneşti pînă la Ureche*, în AARMSI, s. III, t. IV (1925), p. 435–465. **(D.M.)**

VLĂDUŢ, Constantin I. — N. 17 august 1932, com. Botoşeşti-Paia, jud. Dolj. Studii secundare la Craiova, superioare (1953–1958) la Bucureşti. Doctor în istorie (1972). Redactor la Editura tineretului şi Editura ştiinţifică (1958–1969). A lucrat în probleme editoriale la Centrala Cărţii şi la Consiliul Culturii şi Educaţiei Socialiste (1969–1973); consilier la Academia de ştiinţe sociale şi politice (din 1973).
II. — Specialist în istorie modernă. A realizat remarcabile studii monografice, consacrate unor personalităţi politice româneşti din secolul al XIX-lea. Documentare bogată, expunere clară.
III. — *Gheorghe Magheru*, Bucureşti, 1969, 274 p. (în colaborare); *Ion Cîmpineanu*, Bucureşti, 1973, 264 p.
— *Ion Cîmpineanu, precurseur de l'État roumain unitaire*, în RRH, XII (1973), 4, p. 763–783. **(D.M.)**

VOINESCU, Teodora I. — N. 12 octombrie 1908, Bucureşti. Studii secundare şi superioare la Bucureşti; specializare în Franţa (1931–1932) şi Italia (1934, 1939). Doctor în istorie (1941). Asistentă la catedra de istoria artei a Universităţii din Bucureşti (1934–1945); conferenţiar la Institutul de arhivistică (1946–1950) şi la Institutul de arte plastice „N. Grigorescu" (1950–1952). Director al Muzeului naţional de artă şi şefa secţiei de artă medievală la Institutul de istoria artei din Bucureşti (1949–1975).
II. — Specialistă în istoria picturii medievale şi moderne româneşti şi a artelor aşa-zise minore, domeniu în care a adus numeroase contribuţii valoroase.
III. — *Anton Chladek şi începuturile picturii româneşti*, Bucureşti, 1936, 50 p. + XI pl.; *G. Tattarescu, 1818–1894*, Bucureşti, 1940; *Pîrvu Mutu zugravu*, Bucureşti, 1968, 23 p. + 19 pl.; *Mănăstirea Dragomirna*, Bucureşti, 1965, 30 p. + 10 pl. (în colaborare); *Istoria artelor plastice în România*, vol. I-II, Bucureşti, 1968–1970 (colaborare).
— *Din legăturile artistice ale Ţării Româneşti cu Transilvania. Meşterii argintari*, în SCIA, III (1956), 1–2, p. 75–97; *Argintăria în colecţia de artă medievală din tezaur*, în „Studii asupra tezaurului restituit de U.R.S.S.", Bucureşti, 1958, p. 57–116; *Şcoala de pictură de la Hurezi*, în „Omagiu lui George Oprescu", Bucureşti, 1961, p. 573–587; *Portretele lui Ştefan cel Mare în arta epocii sale*, în vol. „Cultura moldovenească în timpul lui Ştefan cel Mare", Bucureşti, 1964, p. 463–478. **(N.S.)**

VUIA, Iuliu I. — N. 1865, com. Felnac, jud. Arad — m. 1933, Caransebeş. Studii liceale la Timişoara, preparandia la Arad; examen de capacitate (1882); universitare — litere la Cluj. Învăţător suplinitor la Timişoara, scriitor la cancelaria protopopului Meletie Drăghici, redactor la ziarul *Luminătoriul*; profesor şi director al Şcolii nor-

male din Caransebeş după Unire. În 1895 a pus bazele Asociaţiei culturale bănăţene. Colaborator la „Enciclopedia română".
II. — Culegător harnic al mărturiilor privind trecutul cultural al Banatului. Activitatea publicistică şi-a desfăşurat-o îndeosebi în acest domeniu şi în cel al editării manualelor şcolare. S-a îndreptat cu succes spre istoria învăţămîntului, pe care l-a slujit toată viaţa. Interesantă tentativă de a stabili o ierarhie a valorilor culturii bănăţene.
III. — *Fragmente din istoricul pedagogicului confesional gr. ort. român din Arad*, Panciova, 1887, 67 p.; *Şcoalele româneşti bănăţene în secolul al XVIII-lea*, Orăştie, 1896, 146 p.; *Contribuţii la istoricul şcoalelor bănăţene: activitatea culturală a protopresbiterului Ioan Tomici*, Caransebeş, 1923; *Districtus Walachorum — cercurile româneşti bănăţene*, Timişoara, 1929, 49 p. **(N.B.)**

VULPE, Alexandru I. — N. 16 iunie 1931, Bucureşti. Studii secundare şi superioare (1950—1954) la Bucureşti. Doctor în istorie (1968). Cercetător şi apoi cercetător ştiinţific principal la Institutul de arheologie, Bucureşti (din 1955). Membru al Societăţii de studii clasice.
II. — Arheolog. Se preocupă de problemele epocii străvechi şi vechi de la eneolitic pînă la epoca geto-dacică. Problema principală urmărită o constituie istoria şi arheologia geto-dacilor din mileniul I î.e.n., precum şi procesul de tracizare a populaţiilor din spaţiul carpato-balcanic. Se ocupă îndeaproape cu studiul riturilor şi ritualurilor funerare la populaţiile tracice din epoca bronzului pînă la cucerirea romană. Contribuţii valoroase la cunoaşterea epocii fierului în Dacia şi începuturile culturii geto-dacice.
III. — *Necropola hallstattiană de la Ferigile*, Bucureşti, 1967, 240 p. + 50 pl.; *Die Äxte und Beile in Rumänien*, München, vol. I, 1970, 118 p. + 90 pl.; *Die Äxte und Beile in Rumänien*, vol. II, München, 1975, 97 p. + 63 pl.
— *K voprosy o periodizacii bronzovogo veka v Moldove*, în „Dacia", NS, V (1961), p. 105—122; *Traci şi iliri la sfîrşitul primei epoci a fierului în Oltenia*, în SCIV, XIII (1962), 2, p. 307—325; *Ptolemy and the ancient history of Moldavia*, în SC, VI (1964), p. 233—247; *Les phases de la civilisation de Tei*, în „Dacia", NS, VIII (1964), p. 319—329; *Zur mittleren Hallstattzeit in Rumänien*, ibidem, IX (1965), p. 105—132; *Cercetări arheologice şi interpretări istorice privind secolele VII-V î.e.n. în spaţiul carpato-dunărean*, în MAnt, II (1970), p. 115—213; *Începuturile metalurgiei aramei în spaţiul carpato-dunărean*, în SCIV, XXIV (1973), 2, p. 217—238; *Probleme actuale privind metalurgia aramei şi bronzului, în epoca bronzului în România*, în RdI, XXVII (1974), 2, p. 243—255. **(C.P.)**

VULPE, Radu I. — N. 29 decembrie 1899, com. Albeşti, jud. Ialomiţa. Studii liceale şi universitare (1920—1924) la Bucureşti. Membru al Şcolii române din Roma (1924—1926). Doctor în filozofie şi litere (1927). Membru al Şcolii române din Franţa (1928—1929). Copist — paleograf la Arhivele statului (1921—1923); asistent la Muzeul naţional de antichităţi (1923—1926). Asistent şi apoi docent la catedra de istorie antică a Facultăţii de litere şi filozofie — Bucureşti (1926—1939); conferenţiar la aceeaşi facultate (1939); profesor definitiv la catedra de arheologie a Facultăţii de litere şi filozofie — Iaşi (1939—1945). Consilier şi director de secţie la Institutul de studii balcanice-Bucureşti (1943—1948); consilier ştiinţific şi şef de secţie la Institutul de arheologie-Bucureşti (din 1953). Membru în Consiliul permanent al Uniunii internaţionale de ştiinţe pre şi protoistorice (1952—1964). Membru al Academiei de ştiinţe sociale şi politice (din 1970).
II. — Arheolog şi istoric al antichităţii. A desfăşurat o bogată activitate ştiinţifică în domenii de cercetare variate. Lucrările şi studiile sale, de un înalt nivel ştiinţific şi cu implicaţii istorice din cele mai importante, abordează teme de arheologie a comunei primitive şi a epocii geto-dace, epigrafie şi istorie greco-romană. Săpături în aşezările din epoca neolitică de la Hurueşti, Izvoarele, Corlăteni, Calu, în staţiunile getice de la Piscul Coconi, Poiana şi Popeşti, precum şi în centrele de cultură bastarnă, carpică şi de tip Sîntana de la Poieneşti şi Izvoare. Toate aceste cercetări au dus la o mai bună cunoaştere a genezei şi cronologiei culturii Cucuteni, a vieţii şi culturii materiale la geţi şi la descoperirea şi definirea unor culturi noi, de tip bastarnic şi carpic. Contribuţii referitoare la cultura şi istoria tracilor şi ilirilor. Autorul unei remarcabile sinteze a istoriei Dobrogei în epoca antică. Problemele de bază, tratate metodic, cu mult spirit critic şi cu o viziune istorică demnă de remarcat, servesc şi astăzi cercetărilor privind istoria Dobrogei antice. Prin amploarea operei şi prin bogata sa activitate didactică, arheologică şi istorică, desfăşurată neîntrerupt o jumătate de secol, **R.V.** îşi înscrie numele în rîndul personalităţilor de seamă ale istoriografiei româneşti.
III. — *Histoire ancienne de la Dobroudja*, Bucureşti, 1938, 420 p.; *Izvoare. Săpăturile din 1936—1948*, Bucureşti, 1957, 397 p.;

Din istoria Dobrogei, II (Perioada Principatului), 1968, 292 p.
— *Les fouilles de Tinosul*, în „Dacia“, I (1924), p. 166—223 (în colaborare); *Gli illiri del Italia imperiale Romana*, în ED, III (1925), p. 129—258; *Les fouilles de Poiana: compagne de 1927*, în „Dacia“, III-IV (1927—1932), p. 253—351 (în colaborare); *L'âge du fer dans les régions thraces de la Péninsule Balcanique*, în „Mélanges“, II (1929), p. 339—507; *La succession des rois Odryses*, în „Istros“, I (1934), 2, p. 230—248; *Şantierul arheologic Poiana, jud. Tecuci*, în SCIV, I (1950), 1, p. 47—52; II (1959), 1, p. 177—216; III (1952), 1—2, p. 191—230; *Despre valul din Moldova de Jos şi „zidul“ lui Atanarich*, ibidem, I (1950), 2, p. 163—174; *Săpăturile de la Poieneşti din 1949*, în MCA, I (1953), p. 213—506; *Le problème des Bastarnes à la lumière des dècouvertes archéologiques en Moldavie*, în NEH, I (1955), p. 103—119; *Şantierul arheologic Popeşti*, în SCIV, VI (1955), 1—2, p. 239—269; în MCA, III (1957), p. 227—246; V (1959), p. 339—349; VI (1959), p. 307—324; VII (1961), p. 321—338; VIII (1962), p. 457—462; *Problemele neoliticului Carpato-niprovian în lumina săpăturilor de la Izvoare*, în SCIV, VII (1956), 1—2, p. 53—93; *La civilisation dace et ses problèmes à la lumière des fouilles de Poiana, en Basse-Moldavie*, în „Dacia“, NS, I (1957), p. 143—164; *La Valachie et la Basse-Moldavie sous les romains*, ibidem, V (1961), p. 365—393; *Burebista unificatorul neamului geto-dac*, în „Stiinţa, prietena noastră“, IV, Bucureşti, 1967, p. 303 — 326; *Limita meridională a provinciei Scythia*, în „Pontica“, V (1972), p. 205—221; *Considérations historiques autour de l'évacuation de la Dacie par Aurèlien*, în „Dacoromania“, I (1973), p. 41—51. **(C.P.)**

W

WETTEL, Franz I.—II. — N. 24 februarie 1854, Vîrşeţ (Vršec — Iugoslavia) — m. 4 august 1938, Timişoara. Negustor; în timpul liber se ocupă de istoria Banatului, cercetînd îndeosebi istoria şvabilor. Călătorii de studii şi documentare (1871—1876). Publicist remarcabil, caută să se opună tendinţelor naţionaliste de maghiarizare a şvabilor.
III. — *Beiträge zur Chronik der Gemeinde Neubeschenowa*, Timişoara, 1930, 169 p.; *Biographische Skizzen. Beiträge zur Geschichte des Banates*, ed. a III-a, Timişoara, 1932, III + 224 p.; *Geschichte des Banates im Altertum und Mittelalter*, Timişoara, f.a., 311 p.; *Temeschwar im Mittelalter. Historische Skizzen*, Timişoara, f.a., 48 p. **(A.A.)**

WICKENHAUSER, Franz Adolf I. — N. 1809, Wurmbach (Austria) — m. 6 aprilie 1891, Cernăuţi. Funcţionar imperial în Bucovina (1837—1882).
II. — Studii privind istoria Bucovinei din evul mediu pînă la anexarea ei de către austrieci. Cercetări remarcabile asupra mănăstirilor din nordul Moldovei.
III. — *Die Urkunden des Klosters Moldovitza*, Viena, 1862, 243 p.; *Geschichte und Urkunden des Klosters Solka*, Cernăuţi, 1877, 225 p.; *Geschichte der Klöster Homora, Sct. Onufri, Horodnik und Petrauz*, Cernăuţi, 1881, 247 p.; *Die deutschen Siedlungen in der Bukowina*, I-II, Viena, 1885, 1888; *Geschichte der Klöster Woronetz und Putna*, I-II, Cernăuţi, 1886, 1888; *Geschichte des Bisthums Radautz und des Klosters Gross-Skit*, I-II, Cernăuţi, 1890/91. Majoritatea cercetărilor sale au fost reeditate sub titlul: *Molda cder Beiträge zud Geschichte der Moldau und Bukowina*, I, II/1—2, III/1—2, IV/1—2, V/1—2, Cernăuţi, 1881—1891. **(A.A.)**

WINKLER, Iudita I. — N. 10 ianuarie 1925, Cluj. Studii secundare şi superioare la Cluj. Doctor în istorie (1966). Preparator, asistent, cercetător şi cercetător principal la Institutul de istorie din Cluj (din 1950). Membră a Societăţii numismatice române şi a celei de studii clasice din România.
II. — Numismat al antichităţii. Studii în domeniul monetăriei geto-dace şi a celei romane. A abordat unele probleme de cronologie, clasificare şi de tipologie a emisiunilor geto-dacice şi unele aspecte ale circulaţiei monedelor romane în Dacia. La acestea se adaugă şi catalogul descoperirilor monetare din Dacia preromană.

III. — *Despre circulaţia monetară la Porolissum*, în AMN, I (1964), p. 215—223; *Circulaţia monetară la Apulum*, ibidem, II (1965), p. 215—256; *Contribuţii numismatice la istoria Daciei*, în SCŞC, III (1965), p. 13—180; *Schatzfunde römischer Silbermünzen in Dakien, bis zum Beginn der Dakerkriege*, în „Jahrbuch für Numismatik und Geldgeschichte", München, XVII (1967), p. 123—156; *Tipurile monetare ale daco-geţilor şi aria lor de răspîndire*, în AMN, V (1968), p. 33—49 şi VI (1969), p. 67—91; *Tezaurele de monede dacice de la Chereluş*, în SCN, IV (1968), p. 69—102; *Zur relativen Chronologie der dako-getischen Münzen*, în „Acta Archaeologica Carpathica", X (1968), p. 111—115; *Moneda „Provincia Dacia"*, în SCN, V (1971), p. 145—160; *Consideraţii despre moneda Koson*, în SCIV, XXIII (1972), 2, p. 173—199; *Circulaţia monetară în aşezările antice de pe teritoriul comunei Orlea*, în AMN, X (1973), p. 181—212. **(C.P.)**

WITTSTOCK, Heinrich I. — N. 20 martie 1826, Bistriţa — m. 29 martie 1901, Cisnădie. Studii gimnaziale în oraşul natal, universitatea la Viena (1844—1847). Profesor secundar la Bistriţa, apoi rectorul gimnaziului (1862—1869). Preot la Cisnădie (din 1869).

II. — Istoric sas al Bistriţei şi al ţinuturilor năsăudene.

II. — *Beiträge zur Reformationsgeschichte des Nösnergaues*, Viena, 1858, 60 p.
— *Die Stellung von Bistritz im Thronstreite zwischen Ferdinand I. und Johann Zapolya und sein Verhältnis zu Peter, Fürsten der Moldau*, în BGP, 1859/60, p. 3—45; *Bistritz um die Mitte des 16. Jhs.*, în Eugen von Trauschenfels, *Magazin für Geschichte, Literatur und alle Denk — und Merkwürdigkeiten Siebenbürgens*, II, Braşov, 1861, p. 129—179; *Nösner Zustände unter Wladislaw II. und Ludwig II., 1490—1526*, în AVSL, IV (1861), p. 1—102; *Einige Bemerkungen über die ursprüngliche norddeutsche Ansiedlung*, ibidem, V (1862), p. 255—285; *Älteres Zunftwesen in Bistritz bis ins 16. Jh.*, în BGP, 1863/64, p.1—44. **(A.A.)**

WOLFF, Johann I. — N. 12 ianuarie 1844, sat Mălîncrav, com. Laslea, jud. Sibiu — m. 30 decembrie 1893, Petreşti-Sebeş. Studii gimnaziale la Sighişoara, universitare — teologie şi filologie la Viena, Tübingen, Leipzig (1865—1870). Învăţător la Sebeş (din 1870), rectorul gimnaziului (din 1874). Preot la Petreşti (din 1893).
II. — De numele lui se leagă îndeosebi monumentalul dicţionar al graiului săsesc (v. *Schullerus*), instrument indispensabil oricărui istoric al saşilor. Studii de istorie agrară, etimologie, dialectologie, toponimie.
III. — *Die deutschen Dorfnamen in Siebenbürgen*, Sibiu, 1881, 106 p.; *Unser Haus und Hof*, Braşov, 1882, 74 p.
— *Beiträge zur siebenbürgisch-deutschen Agrargeschichte*, în MbGP, 1884/85, p. 3—54; *Zur siebenbürgisch-deutschen Feld— und Waldwirtschaft*, în Kbl, VII (1884), p. 97—102; *Vorarbeiten zum siebenbürgisch-deutschen Wörterbuch*, în AVSL, XXVII (1897), p. 587—650. **(A.A.)**

WOLLMANN, Volker I. — N. 17 aprilie 1942, Sibiu. Studii secundare la Sebeş; universitare (1959—1964) la Cluj. Director la Muzeul orăşenesc de istorie Reşiţa (1964—1967). Cercetător ştiinţific la Institutul de istorie şi arheologie din Cluj (din 1967).
II. — Preocupări privind cercetarea vieţii economice a Daciei romane (minele şi carierele de pe cuprinsul provinciei). Publică mai multe monumente epigrafice legate de acest aspect şi studiază pe baza unor descoperiri montan-arheologice şi arhivistice problema tehnicii minere în special în perioada romană.
III. — *Valoarea cercetărilor metalografice pentru studierea unor descoperiri arheologice*, I, în „Apulum", VI (1967), p. 629—642; II, ibidem, IX (1971), p. 283—292; *Materiale epigrafice şi sculpturale romane în Muzeul Sebeş*, în AMN, VII (1970), p. 163—183; *Inscripţii şi sculpturi romane din sud-estul Banatului*, ibidem, VIII (1971), p. 539—553; *Cercetări privind carierele de piatră din Dacia romană*, în „Sargetia", X (1973), p. 105—130; *Aspecte tehnice ale exploatării aurului în perioada romană la Alburnus Maior (Roşia Montană)*, în „Apulum", XII (1974), p. 240—279; *Monumente epigrafice şi sculpturale romane din Ulpia Traiana*, ibidem, XIII (1975), p. 199—225. **(P.T.)**

X

XENOPOL, A.D. I. — N. 24 martie 1847 Iași — m. 27 februarie 1920, București. Studii liceale la Iași, universitare — filozofie, drept și istorie (1867—1871) la Berlin și Giessen. Doctor în drept la Berlin (1871) și în filozofie la Giessen (1871). Intră în magistratură după terminarea studiilor (1871), fiind totodată, profesor de istorie la Institutul Academic; prim-procuror la Tribunalul din Iași (din 1872), avocat (din 1878). Suplinitor cu intermitențe (începînd din 1875) și profesor definitiv la catedra de istoria românilor (din 1883) a Universității din Iași. Membru corespondent (din 1889) și titular (din 1893) al Academiei Române; vicepreședinte (1894) și președinte (1903) al secțiunii istorice a Academiei. Rector al Universității din Iași (1898—1901). Membru de onoare al Societății de arheologie din Bruxelles (din 1900), membru corespondent (din 1901) și titular (din 1914) la Académie des sciences morales et politiques din Paris, membru de onoare la Societatea Academică Română din Cernăuți (din 1901); membru al Institutului internațional de sociologie (din 1903), membru în comitetul de conducere la Grande Société de sociologie din Paris (din 1914); vicepreședinte al Societății de sociologie din Paris (din 1916). Academia Română îi premiază *Studiile economice* (1880), *Istoria românilor din Dacia Traiană*, vol. I (1889) și vol. II, III, IV și V (1893), iar Académie des sciences morales et politiques din Paris îi premiază în 1896 lucrarea *Histoire des roumains de la Dacie Trajane* (Paris, 1896, 2 vol.), prefațată și prezentată înaltului for de A. Rambaud.

II. — Personalitate multilaterală, **A.D.X.** s-a remarcat încă din anii liceului prin mintea sa pătrunzătoare și setea de cunoaștere, prin gustul formei și preciziei, prin iubirea pentru istorie. Contactul, ca student în Germania, cu un mediu intelectual ce cunoștea mari valori și impunea prin frămîntarea permanentelor depășiri, a dezvoltat în **A.D.X.** pasiunea pentru înțelegerea rolului pe care-l pot avea științele umane în general și istoria în special în viața statelor; aceasta din urmă fiind în măsură să dezvăluie dinamica progresului, să dezlege „cum din trecut s-a dezvoltat prezentul și care este direcțiunea ce aparține viitorului“. Autor al celei dintîi opere de mari dimensiuni cu privire la istoria poporului român, **A.D.X.** a atras atenția cercurilor științifice din țară și din străinătate printr-o teorie proprie asupra istoriei, prin originalitatea tratării subiectelor abordate, prin viziunea largă, prin luarea în considerare a unei multitudini de factori în explicarea fundamentului istoric. Preocuparea lui **A.D.X.** de explicare a faptelor istorice în conexiunea lor și în spirit critic, lărgirea investigației istorice cu aspecte ale vieții economice, sociale și culturale situau efortul lui printre tendințele avansate din acea vreme în scrierea istoriei. Lucrările sale de filozofie a istoriei l-au situat printre marii savanți ai epocii, filozofi ai istoriei. Teoria sa despre „seriile istorice“ a avut și continuă să aibă o largă circulație internațională. Savantul român este socotit și astăzi unul dintre marii doctrinari ai istoriei. Istoricul ieșean a subliniat, nu o dată, marea însemnătate pe care o are în formarea unui istoric cunoașterea istoriei universale, viziunea de ansamblu singură permițînd studierea detaliilor într-o formă satisfăcătoare. Ca și reprezentanții curentului pașoptist, ca și M. Kogălniceanu, **A.D.X.** vedea în cunoașterea profundă a istoriei patriei, a virtuților strămoșești unul dintre cele mai importante izvoare ale patriotismului și optimismului istoric, un mijloc de fundamentare a efortului de consolidare a României moderne și de întărire a credinței în apropierea momentului desăvîrșirii unității de stat. **X.** era convins că știința istorică are un rol însem-

nat în educarea poporului, în lupta patrioţilor progresişti pentru triumful ideilor înaintate. El n-a înţeles istoria altfel decît în sensul ei educativ, utilitar. Convingerea lui era că „însuşirile cele mari ale unui popor nu se desăvîrşesc decît prin studiul desfăşurărei trecutului său".

III. — *Cuvîntare festivă rostită la serbarea naţională pe mormîntul lui Ştefan cel Mare în 15 (27) August 1871*, Iaşi, 1871, 22 p.; *Studii economice*, Iaşi, 1879, 152 p.; *Războaiele dintre ruşi şi turci şi înrîurirea lor asupra ţărilor române* (2 vol.), Iaşi, 1880, (vol. I, XVII + 218 p.; vol. II, I + 393 p.); *Teoria lui Rösler. Studii asupra stăruinţei românilor în Dacia Traiană*, Iaşi, 1884, 300 p.; *Une énigme historique. Les Roumains au moyen âge*, Paris, 1885, 238 p.; *Pierre-le-Grand et les pays roumains (Brancovane et Cantemir)*, Louvain, 1886, 29 p. (extras); *Études historique sur le peuple roumain*, Iassy, 1887, 311 + 1 h.; *Istoria românilor din Dacia Traiană*, vol. I-VI, Iaşi, 1888—1893 (vol. I, 623 p. + 4 h.; vol. II, 590 p. + 1 h.; vol. III, 680 p. + 2 planuri de bătălii; vol. IV, 663 p.; vol. V, 770 p.; vol. VI, II + 668 p.); *Histoire des Roumains de la Dacie Trajane depuis les origines jusqu'a l'Union des Principautés en 1859. Avec une préface par Alfred Rambaud* (2 vol.), Paris, 1896 (vol. I, XXXV + 486 p. + 3 h.; II, 611 p.); *Istoria românilor din Dacia Traiană* (13 vol.), Iaşi, 1896 1912; *Istoria şi genealogia Casei Callimachi*, Bucureşti, 1897, VII + 307 p.; *Les principes fundamentaux de l'histoire*, Paris, 1899, VI + 348 p.; *Principiile fundamentale ale istoriei*, Iaşi. 1900, 430 p.; *Domnia lui Cuza Vodă* (2 vol.), Iaşi, 1903 (vol. I, XIII + 472 p.; vol. II, 528 p.); *Lupta între Drăculeşti şi Dăneşti*, Bucureşti, 1907, 90 p. ; *La théorie de l'histoire*. Deuxième edition des Principes fundamentaux de l'histoire, Paris, 1908, VIII + 483 p.; *Istoria partidelor politice în România*, vol. I, partea I-II, Bucureşti, 1910, VI + 626 p.; *Românii şi Austro-Ungaria*, Iaşi, 1914, 144 p.; *Nicolae Kretzulescu. Viaţa şi faptele lui 1812—1900*, Bucureşti, 1915, 271 p.; *Les Roumains — Histoire, État matériel et intellectuel*, Paris. f.a., II + 151 p.

IV. — Al. Zub, *A.D. Xenopol. Bibliografie*, Bucureşti, 1973, 694 p.; N. Gogoneaţă, Z. Ornea, *A.D. Xenopol. Concepţia socială şi filozofică*, Bucureşti, 1965, 264 p.; Aceiaşi, *A.D. Xenopol. Scrieri sociale şi filozofice*, Bucureşti, 1967, 432 p.; *A.D. Xenopol. Studii privitoare la viaţa şi opera sa*, coordonatorii volumului L. Boicu şi Al. Zub, Bucureşti, 1972, 443 p. **(Şt.Şt.)**

Z

ZABOROVSCHI, Virgil I. — N. 7 iulie 1891, București. Studii liceale și universitare la București. Doctor în istorie. Carieră diplomatică.

II. — Cercetări în arhivele din țară și străinătate — vieneze îndeosebi — depistînd material pentru istoria țărilor române. Preocupări privind istoria politicii externe a țărilor române în sec. al XVII-lea.

III. — *Importanța arhivelor vieneze pentru istoria românilor*, București, 1925, 32 p.; *Istoria politicei externe a celor trei principate, Țara Românească, Transilvania și Moldova de la asediul Vienei (1683) pînă la moartea lui Șerban Cantacuzino și suirea pe tron a lui Constantin Brîncoveanu (1688)*, București, 1925, 151 p. **(N.E.)**

ZAHARESCU, Vladimir I. — N. 15 noiembrie 1933, Constanța. Studii secundare la București, universitare la Moscova. Șef de sector (1968—1973), cercetător științific principal (din 1973) la Institutul de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R.

II. — Contribuții la istoria contemporană a României și a țărilor socialiste. Studii originale privind problema evoluției situației internaționale și interne a României în anii celui de-al doilea război mondial, pregătirea și înfăptuirea insurecției antifasciste din august 1944, precum și desfășurarea revoluției populare în România. A participat la elaborarea unor culegeri tematice de istorie contemporană a României. Participant la conferințe, colocvii și alte reuniuni internaționale în probleme ale mișcării de rezistență din România și din Europa, desfășurarea revoluției populare și făurirea statelor socialiste din Europa centrală și de sud-est.

III. — *Contribuția României la războiul antihitlerist (23 August 1944 — 9 mai 1945)*, București, 1958, 573 p. + 25 h. (în colaborare); *România în anii revoluției populare, 1944—1947*, București, 1971, 463 p. (coautor).
— *L'insurrection du 23 Août 1944 en Roumanie et sa préparation*, în „Cahiers internationaux de la Résistance", nr. 5/961, p. 91—106 (în colaborare); *Din activitatea P.C.R. pentru atragerea armatei alături de lupta forțelor patriotice pentru înfăptuirea insurecției armate și întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste*, în AI, VII (1961), 4, p. 39—64 (în colaborare); *Cu privire la congresul al V-lea al P.C.R.*, în „Lupta de clasă", LI (1971), p. 89—95; *Un moment de seamă în istoria popoarelor jugoslave*, în AI, XIX (1973), 6, p. 71—85. **(I.C.)**

ZAHARIA, Eugenia I. — N. 24 decembrie 1921, București. Studii secundare și superioare la București. Doctor în istorie (1968). Asistent (din 1950), cercetător la Muzeul național de antichități și cercetător științific principal la Institutul de arheologie, București. Premiul „Vasile Pârvan" al Academiei R.S.R.

II. — Arheolog. Preocupări privind orînduirea comunei primitive și epoca feudală timpurie. Din epoca neolitică a studiat probleme legate de evoluția culturii Criș, Boian (faza Giulești), Cucuteni. Contribuții asupra perioadei de trecere la epoca bronzului și începutul primei epoci a fierului. O atenție deosebită a acordat problemelor sec. V-XI.

III. — *Săpăturile de la Dridu. Contribuție la arheologia și istoria perioadei de formare a poporului român*, București, 1967, 265 p.
— *Die Lockenringe von Sărata Monteoru und ihre typologischen und chronologischen Beziehungen*, în „Dacia", NS, III (1959), p. 103—134; *Considérations sur la civilisation de Criș à la lumière des sondages de Leț*, ibidem, VI (1962), p. 5—51; *Das Gräberfeld von Balintești-Cioinagi und einige Fragen der Bronzezeit in der Moldau*, ibidem, VII

(1963), p. 139—176; *Angaben über die Boian-Giuleşti-Kultur. Die Siedlung von Leţ.* ibidem, XI (1967), p. 5—38; *Cîteva observaţii despre arheologia şi istoria sec. VII-XI pe teritoriul R.S. România*, în „Aluta", I (1969), Sf. Gheorghe, p. 115—128; *Sur l'archéologie des VIII-XI siècles en Roumanie. La civilisation Bratei et la civilisation Dridu*, în „Dacia", NS, XV (1971), p. 269—287; *Sur la civilisation Monteoru (Âge du bronze)*, în „Actes du VIII-e Congrès International des sciences Pre-et Protohistoriques", III, Belgrad, 1973, p. 52—60; *Les sources archéologiques de la continuité daco-romaine*, în „Apulum", XII (1974), p. 279—294. **(E.C.)**

ZAHARIA, Gheorghe I. — N. 20 septembrie 1916, sat Popeşti, com. Urecheşti, jud. Vrancea. Studii secundare la Focşani şi Rm. Sărat, universitare la Bucureşti. Doctor în istorie (1969). Cercetător ştiinţific principal, director adjunct ştiinţific (din 1961) al Institutului de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. Şeful catedrei de istoria României şi a mişcării muncitoreşti la Şcoala superioară de partid „Ştefan Gheorghiu" (1962—1966). Membru corespondent al Academiei de ştiinţe sociale şi politice a R.S.R. (din 1970). Participant la numeroase colocvii, simpozioane, congrese internaţionale de specialitate.

II. — Specialist în problemele de istorie modernă şi contemporană. Studii de istorie militară, de politică externă şi relaţii internaţionale ale României între anii 1919—1945. În numeroase sinteze, articole, rapoarte şi comunicări, precum şi într-o serie de lucrări monografice colective (ca autor, redactor responsabil sau coordonator), a adus contribuţii în studierea multilaterală a problemelor referitoare la situaţia internă şi internaţională a României în anii interbelici; ai celui de-al doilea război mondial şi în perioada revoluţiei democrat populare.

III. — *România în războiul antihitlerist, 23 august 1944—9 mai 1945*, Bucureşti. 1966, 813 p. (coautor şi coordonator); *August 1944— mai 1945. Scurtă prezentare a contribuţiei României la războiul antihitlerist*, Bucureşti, 1969, 394 p. (în colaborare); *În numele libertăţii şi prieteniei*, 2 volume. *Documente extrase din presă şi amintiri despre participarea României la eliberarea de sub jugul fascist a Ungariei* (vol. I) *şi Cehoslovaciei* (vol. II), Bucureşti 1970 (coautor şi coordonator); *Marea conflagraţie a secolului XX. Al doilea război mondial.*.Bucureşti, 1971, 735 p. (coautor şi coordonator); *România în anii revoluţiei democrat-populare. 1944—1947*, Bucureşti, 462 p. (coautor şi coordonator); *Pentru eliberarea patriei. 23 August — 25 octombrie 1944* Bucureşti, 1972, 839 p. (coordonator de ediţie); *Pages de la résistence antifasciste en Roumanie*, Bucureşti, 1974, 168 p.; *Rezistenţa antifascistă în partea de nord a Transilvaniei*, Cluj-Napoca, 1974, 254 p. (coautor).

— *Unele date cu privire la teroarea fascistă în România (1940—1944)*, în AI, IX (1963), 6, p. 101—114; *Cu privire la politica externă a României în prima etapă a celui de-al doilea război mondial*, ibidem, XII (1966), 5, p. 73—75; *La politique externe de la Roumanie avant la deuxième guerre mondiale.* în „Revue Historique de la 2ème guerre mondiale". Numéro special sur la Roumanie en guerre. 1968, 70 p. 1—18; *Partidului Comunist Român, forţa conducătoare a insurecţiei din August 1944*, în AI, XV (1969). 4, p. 35—48; *Consideraţii asupra politicii externe a României (1919—1929)*, în „Probleme de politică externă a României, 1919—1939", Bucureşti, 1971, p. 17—53; *Le caractère de la politique militaire de la Roumanie durant la période de l'entre-deux-guerres mondiales*, în NEH, 1975, p. 193 209. **(T.U.)**

ZAHARIA, Neculai I. — N. 19 noiembrie 1899, Botoşani. Studii superioare de geografie şi ştiinţe naturale la Iaşi. Profesor secundar; cercetător ştiinţific principal la Muzeul de istorie a Moldovei (1957—1958). Membru al Societăţii „A.D. Xenopol", Iaşi. Profesor emerit.

II. — Istoric al antichităţii. Cu o pasiune deosebită pentru cercetările de suprafaţă, **N.Z.** a străbătut numeroase zone din preajma oraşului Iaşi şi din Moldova centrală. descoperind numeroase aşezări. A acordat o atenţie deosebită complexelor din epoca paleolitică.

III. — *Aşezări din Moldova de la paleolitic pînă in sec. XVIII*, Bucureşti, 1970, 662 p. (în colaborare).

— *Cercetări arheologice în oraşul Iaşi şi împrejurimi*, în SCŞI, VII (1956), 1—2, 56 p. extras (în colaborare); *Descoperiri paleolitice în Moldova efectuate între anii 1952—1957*, în AM. I (1961), 32 p. — extras. **(E.C.)**

ZANE, Gheorghe I. — N. 11 aprilie 1897, Galaţi — m. 22 mai 1878, Bucureşti. Studii secundare la Galaţi, universitare — drept (1919) la Iaşi. Doctor în drept (1923); doctor docent. Conferenţiar (din 1921), apoi profesor titular (din 1929) la catedra de economie politică, finanţe şi istoria doctrinelor economice a Universităţii din Iaşi. Profesor titular de economie politică la Institutul politehnic din Bucureşti. Consilier la Institutul de istorie „N. Iorga." Şef de secţie la Institutul de

cercetări economice (secţia istoria gîndirii economice). Membru corespondent (din 1965), titular (din 1974) al Academiei R.S.R. şi membru al Academiei de ştiinţe sociale şi politice a R.S. România (din 1970). Preşedinte al comisiei de istorie economică şi istoria gîndirii economice de pe lîngă Academia de ştiinţe sociale şi politice. Membru al Asociaţiei „Tiers Monde" (Paris). Membru în comitetul de redacţie al revistei *Mondes en developpement* (Paris).
II. — Personalitate remarcabilă a lumii ştiinţifice româneşti. Cercetător polivalent, a dat contribuţii de valoare în domenii felurite: economie politică, istorie economică, istoria doctrinelor economice, finanţe publice, istorie socială. Editor de documente preţuit cu osebire de N. Iorga pentru acurateţea volumelor publicate. Se detaşează în mod special editarea critică a operei lui Nicolae Bălcescu, prima întreprindere de acest gen, completată cu cîteva studii asupra activităţii marelui democrat-revoluţionar. Activitatea de cercetare este dublată de o fertilă muncă didactică.
III. — *Impreviziunea. Cîteva cercetări asupra dezvoltării economice şi juridice a Ţărilor Române la începutul secolului XIX*, Iaşi, 1925, 62 p.; *Un veac de luptă pentru cucerirea pieţii româneşti*, Iaşi, 1926, 75 p.; *Marx şi Bălcescu*, Iaşi, 1927, 22 p.; *Probleme monetare din trecutul economiei noastre naţionale*, Iaşi, 1927, 74 p.; *Economia de schimb în Principatele Române*, Bucureşti, 1930, 460 p. (Premiul Academiei, 1931); *N. Bălcescu. Opere. Scrieri istorice, politice şi economice*, I-II, 2 volume, Bucureşti, 1940: I, 333 p.; II, 324 p.; *Texte din literatura economică din România. Secolul XIX*, Bucureşti, 1960, 475 p.; *Le mouvement révolutionnaire de 1840. Prélude de la révolution roumaine de 1848*, Bucureşti, 1964, 106 p.; *N. Bălcescu. Opere IV. Corespondenţă. Scrisori, memorii, adrese, documente, note şi materiale*, ediţie critică, Bucureşti, 1964, 657 p.; *Industria din România în a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, Bucureşti, 1970, 239 p. (Versiune franceză, Bucureşti, 1973); *Nicolae Bălcescu la Biblioteca poloneză din Paris*, Bucureşti, 1973, 99 p. (în colaborare); *N. Bălcescu, Opere I. Scrieri istorice, politice şi economice, 1844—1847. Texte, note şi materiale*, ediţie critică de **G.Z.** şi Elena G. Zane, Bucureşti, 1974, 418 p.; *Nicolae Bălcescu. Opera. Omul. Epoca*, Bucureşti, 1975, 416 p.
— *Colaborare la Bibliografia istorică a României. Secolul XIX*, tom. I, Bucureşti, 1972, XXXVI + 512 p.; tom. 5, Bucureşti, 1974, 370 p. (şi în comitetul de coordonare al seriei).
Die österreichischen und die deutschen Wirtschaftsbeziehungen zu den rumänischen Fürstentümern 1774—1874, în „Weltwirtschaftliches Archiv", Kiel, 1927, Bd. 26, Heft 2, 39 p.; *Politica economică a Principatelor în epoca Unirii şi capitalul străin*, în „Studii", XII (1959), 1, p. 223—261; *Problema monetară în România şi reforma de la 1867*, în „Crearea sistemului monetar naţional la 1867", Bucureşti, 1968, p. 9—45; *Le Saint — Simonisme et le Fouriérisme en Roumanie*, în „Economies et sociétés. Cahiers de l'I.S.E.A.", Paris, 1970, IV, 29 p. **(G.P.)**

ZELETIN (MOTĂŞ), Ştefan I. — N. 19 iunie 1882, sat Burdusuci, com. Răchitoasa, jud. Bacău — m. 20 iulie 1934, Bucureşti. Studii secundare la Bîrlad, universitare — filozofie (1906) la Iaşi; specializare în Germania la Berlin, Leipzig şi Erlangen, unde în 1912 a obţinut titlul de doctor. Profesor secundar. Profesor la catedra de „Introducere în filozofie, istoria filozofiei vechi şi medievale" la Universitatea din Iaşi.
II. — Sociolog, economist filozof, avînd preocupări constante de istorie. A demonstrat caracterul obiectiv şi inevitabil al evoluţiei României spre capitalism, dar n-a sesizat caracterul trecător al funcţiilor progresiste ale burgheziei. Cercetările sale privind procesul de formare a burgheziei române şi structurile sociale din secolul al XIX-lea, cu toate limitele în interpretarea fenomenelor economico-sociale, oferă încă concluzii ce-şi păstrează valabilitatea.
III. — *Burghezia română. Originea şi rolul ei istoric*, Bucureşti, 1925, 256 p.; *Neoliberalismul. Studiu asupra istoriei şi politicii burgheziei române*, Bucureşti, 1927, 278 p. **(D.B.)**

ZIEGLAUER EDLER VON BLUMENTHAL, Ferdinand I. — N. 28 februarie 1829, Bruneck (Austria) — m. 30 iulie 1906, Cernăuţi. Studii gimnaziale şi universitare la Innsbruck, apoi dreptul şi istoria la Viena (1852—1855). Profesor de istorie la Academia de ştiinţe juridice din Sibiu (din 1856), la Universitatea din Cernăuţi — de la înfiinţare (1875—1900).
II. — Contribuţii de seamă la istoria Transilvaniei şi Bucovinei, bazate pe ample materiale inedite.
III. — *Harteneck, Graf der sächsischen Nation und die siebenbürgischen Parteikämpfe seiner Zeit, 1691—1703*, Sibiu, 1869, 472 p. (anexele au apărut în 1872); *Die politische Reformbewegung in Siebenbürgen zur Zeit Josephs II. und Leopolds II.*, Viena, 1881, XVIII + 600 p. (ed. II-a, Viena, 1885, XVIII + 599 p.). *Geschichtliche Bilder aus der Bukowina*, I-XII, Cernăuţi, 1893—1908.
— *Drei Jahre aus der Rákoczy'schen Revolution in Siebenbürgen*, în AVSL, VIII (1868), p. 163—283; *Geschichte der Frei-*

maurerloge St. Andreas zu den drei Seeblättern in Hermannstadt (1767—1790), ibidem, XII (1875), p. 446—592, XIII (1876), p. 1—92; *St. Johannes Novi von Suczava, Studie*, Cernăuţi, 1897, 13 p. (extras din „Bukoviner Nachrichten-Kalender"). **(A.A.)**

ZILOT ROMÂNUL I. — N. cca. 1780 — m. cca 1850. Fiul unui boier — probabil oltean —, a dus o viaţă obscură de mărunt dregător, pînă după reprimarea revoluţiei din 1848 din Ţara Românească, cînd a fost boierit şi pare a fi primit rosturi publice mai însemnate.
II. — Autor al mai multor cronici în versuri şi în proză, dintre care merită a fi amintite cronica de peste o mie de versuri despre evenimentele din anii 1796—1802 şi „Jalnica cîntare", consacrată revoluţiei din 1821. În cronicele sale se întîlnesc şi multe ştiri inedite, dar fără valoare deosebită. Cităm profesiunea sa de credinţă: „Istoric sînt, n-am frate,/ N-am rudă, n-am vecin/ Stăpîn am p-adevărul,/ Lui singur mă închin ".
III. — Ediţii: B.P. Hasdeu, *Înainte de Tudor Vladimirescu. O cronică inedită dintre 1800—1821, scrisă în versuri şi proză...*, în „Columna lui Traian", III (1882), nr. 4—5, 6, 7—9 şi 10—12; IV (1883), nr. 1—2 şi 3—6; Gr. G. Tocilescu, *Scrierile inedite ale lui Zilot Românul...*, în RIAF, V (1885); Gh. T. Kirileanu, *Deslușire. O scriere inedită a lui Zilot Românul*, în RIR, XI-XII (1941—1942). **(F.C.)**

ZIMMERMANN, Franz Josef I. — N. 9 septembrie 1850, Sibiu — m. 27 ianuarie 1935, Linz (Austria). Studii gimnaziale la Viena, universitare la Leipzig (filologia clasică) şi Viena (istorie şi ştiinţele auxiliare ale istoriei), Institut für österreichische Geschichtsforschung (1873—1875). Arhivar al arhivei din Sibiu (din 1875).
II. — El şi-a cîştigat un loc de onoare în ştiinţa istorică din ţara noastră îndeosebi prin munca depusă la arhivele din Sibiu, prin editarea exemplară a unor izvoare (v. *Urkundenbuch*). Studii caracterizate printr-o metodă ştiinţifică solidă şi printr-o documentare impresionantă; în chip deosebit se impun lucrările sale de arhivistică şi diplomatică.
III. — *Das Archiv der Stadt Hermannstadt und der Sächsischen Nation*, Sibiu, 1887, 115 p. (ed. II-a, Sibiu, 1901, 201 p.); *Die Lage des Archivs der Stadt Hermannstadt und der Sächsischen Nation*, Viena, 1905, 57 p.; *Magyarer und Sachsen, 1848—1911*, Leipzig, 1912, VI + 100 p.
— *Die mittelalterlichen Siegel der Stadt Kronstadt und des Burzenländischen Distriktes*, în Kbl, I (1878), p. 107—110, 116—121; *Die Wirtschaftsrechnungen der Stadt Hermannstadt*, în AVSL, XVI (1881), p. 629—651; *Das Register der Johannes-Bruderschaft*, ibidem, p. 355—425; *Handschriftliche Urkunden-Sammlungen siebenbürgischen Ursprunges*, ibidem, XIX (1884), p. 99—125; *Chronologische Tafel der Hermannstädter Plebane, Oberbeamten und Notare*, ibidem, p. 529—579; *Die Nachbarschaften in Hermannstadt*, ibidem, XX (1885), p. 47—202: *Über Archive in Ungarn. Ein Führer durch ungarische und siebenbürgische Archive*, ibidem, XXIII (1891), p. 617—746.
IV. — Bibliografia lui: *Figuri de arhivişti*, Bucureşti, 1971, p. 253—255. **(A.A.)**

ZIRRA, Vlad I. — N. 15 august 1919, Iaşi. Studii secundare şi superioare (1938—1942) la Iaşi. Asistent la Muzeul de istorie, Chişinău (1943—1944), la Muzeul naţional de antichităţi, Bucureşti (1945—1958), la catedra de istorie veche de la Facultatea de istorie, Bucureşti (1948—1955). Şeful secţiei de istorie veche la Muzeul de istorie a oraşului Bucureşti (1956—1959). Cercetător ştiinţific principal la Institutul de arheologie Bucureşti (din 1960).
II. — Specialist în istoria veche a României. Studii privind mormintele cu ocru de pe teritoriul ţării noastre şi ceramica grecească de la Histria. În ultimii ani se ocupă cu cercetarea şi studierea culturii celţilor. Cercetări arheologice asupra feudalismului timpuriu şi dezvoltat.
III. — *Un cimitir celtic în nordul-vestul României*, Baia Mare, 1968, 136 p. + 25 pl.;
— *Descoperirile arheologice de la Holboca (r. Iaşi, reg. Iaşi)*, în SCIV, III (1952), 1—4, p. 92—111; *Ceramica (arhaică şi attică, romană tîrzie)*, în „Histria", I (1954), p. 363—436; *Săpăturile arheologice din sectorul Radu Vodă*, în SRIR, I (1954), p. 409—460 (în colaborare); *Şantierul Histria*, în MCA, IV (1957), p. 55—76; V (1959), p. 303—308 (în colaborare); p. 311—317; *Kultura pogrebenii s ohroi v zakarpatskih oblastiak RNR*, în „Materialî i isledovania po arheologii iugo-zapada S.S.S.R. i R.N.R.", Chişinău, 1960, p. 97—127; *Unele rezultate ale săpăturilor arheologice de pe „Cîmpul Boja" din cartierul Militari*, în „Cercetări arheologice în Bucureşti", 1963, p. 49—76 (în colaborare); *Dvuhobreadovîi moghilnik ranefeodalinoi epohi v Kapul Viilor — Istria*. în „Dacia", NS, VII (1963), p. 355—412; *Beiträge zur Kenntnis des keltischen Latène in Rumänien*, ibidem, XV (1971), p. 171—238. **(E.C.)**

ZOTTA, Sever I. — N. 27 aprilie 1874 — m. octombrie 1943. Studii secundare la Cernăuţi, universitare — drept (1904) la Viena şi Bucureşti. Directorul arhivelor din Iaşi (1912—1934). Membru corespondent al Academiei Române (din 1919).

II. — Genealogist, fondatorul primei noastre reviste de specialitate *Arhiva genealogică* (1912—1913). Numeroase studii privind familiile: Cantacuzino, Cantemir, Hasdeu, Hurmuzaki, Barnovschi etc. După opinia sa, genealogia trebuia să fie un auxiliar al istoriei, un „mijloc de cercetare a istoriei sociale", a tuturor claselor din trecutul nostru, nu numai al boierimii. El considera genealogia „o îndeletnicire eminamente democratică", nu o preocupare ciocoiască. Editor de documente.

III. — *La centenarul lui Vasile Alecsandri, 1821—1921. Material inedit privitor la familia poetului*, Iași, 1921, 92 p.; *Paul Gore*, Chișinău, 1928, 27 p.; *Despre neamul Cantemireștilor*, Iași, 1931, 50 p.

— *Genealogia familiei Hurmuzaki*, în AG, I (1912), 9—10, p. 129—160; *Spița neamului Hâjdeu*, ibidem, II (1913), p. 139—176; *Știri noi despre Movilești*, ibidem, p. 206—245. **(N.S.)**

ZUB, Alexandru **I.** — N. 12 octombrie 1934, com. Vîrfu-Cîmpului, jud. Botoșani. Studii secundare la Șendriceni, jud. Dorohoi, superioare (1953—1957) la Iași. Doctor în istorie (1970). Bibliograf, apoi cercetător la Institutul de istorie și arheologie „A.D. Xenopol" din Iași.

II. — Cunoscător al operei marilor figuri ale istoriografiei românești moderne — M. Kogălniceanu, A.D. Xenopol, V. Pârvan, N. Iorga —, a îmbogățit substanțial cunoștințele despre viața și opera lor, prin descoperiri de texte necunoscute și prin analize desfășurate pe noile direcții ale anchetei istorice. Situarea istoriografiei românești — și în genere a fenomenelor istorice naționale — în perspectivă europeană, așa cum a fost realizată de **A.Z.**, s-a dovedit înnoitoare și fecundă.

III. — *Mihail Kogălniceanu. Bibliografie*, București, 1971, 654 p.; *A.D. Xenopol. Bibliografie*, București, 1973, 670 p.

— *Vasile Pârvan — corespondență inedită din vremea studiilor*, în „Carpica", I (1968), p. 281—328; *La conception historique d'A.D. Xenopol*, în RRH, IX (1970), 4, 727—747; *La conception de N. Iorga sur le contenu et la forme dans la manière d'écrire l'histoire*, ibidem, X (1971), 4, p. 611—621. **(F.C.)**

INSTITUȚII

1. *Numele și adresa*
2. *Organul tutelar*
3. *Conducerea actuală*
4. *Conducerea în trecut*
5. *Scurt istoric*
6. *Obiective*
7. *Organizare*
8. *Activități principale*
9. *Instrumente de lucru*
10. *Publicații*
11. *Colaborare cu alte instituții*
12. *Titlurile pe care le acordă*
13. *Bibliografie referitoare la instituție*

ASOCIAȚIA DE STUDII ORIENTALE DIN R. S. ROMÂNIA

1. București, str. Edgar Quinet nr. 5—7, sector 1.
2. Ministerul Educației și Învățămîntului.
3. Președinte Cicerone Poghirc; secretar general Mircea Anghelescu; secretar științific Dan Slușanschi.
4. În trecut: președinți Vlad Bănățeanu, H. Dj. Siruni, M. Guboglu.
5. Se creează (1957) în cadrul „Societății de studii istorice și filologice" o secție de studii orientale, care din anul 1971 ființează ca societate de-sine-stătătoare.
6. Urmărește promovarea studiilor de orientalistică (filologie, istorie, filozofie și artă) și a relațiilor dintre poporul român și popoarele orientale.
7. Are 4 secții, conduse fiecare de un președinte: filologie (O. Drimba), istorie |A. Decei|, filozofie (Al. George), artă |Corina Nicolescu|.
8. Organizează ședințe lunare de comunicări și (din 1971) simpozioane anuale; patronează grupe de lucru pentru studiul problemelor de orientalistică.
9. Posedă o bibliotecă cu 7 200 cărți și 5300 numere de publicații periodice.
10. Publică: *Studia et acta orientalia*, *Românoarabica* **(F.C.)**

ASOCIAȚIA SLAVIȘTILOR DIN R.S. ROMÂNIA

1. București, str. Pitar Moș, nr. 7—13, sector 1.
2. Ministerul Educației și Învățămîntului.
3. Are în frunte un comitet de conducere, compus din 12 membri. Președinte Alexandru Rosetti (din 1968), vicepreședinți, Mihai Novicov, Constantin N. Velichi și Gheorghe Mihăilă, secretar Emil Vrabie.
4. În trecut, comitetul avea 7 membri. Președinte Emil Petrovici (1956—1968), vice-președinți Petre Constantinescu-Iași și Mihai Novicov. Secretari: Traian Ionescu Nișcov (1956—1958) și Gheorghe Mihăilă (1958—1966).
5. S-a înființat în 1956. Prima manifestare publică a „Asociației" pe tărîm internațional a avut loc în 1958, cu ocazia celui de-al IV-lea Congres Internațional al Slaviștilor. Cu acest prilej, Asociația a publicat trei volume de cercetări sub titlul *Romanoslavica.*
6. Obiectivele urmărite de „Asociație" sînt cercetarea științifică și popularizarea științei.
7. În afara conducerii centrale și a sediului din București, are și în provincie alte patru filiale, la Cluj-Napoca, Iași, Timișoara și Craiova.
8. Coordonează cercetările de slavistică, organizează sesiuni de comunicări și participă activ la reuniuni internaționale de profil.
9. Dispune de o bibliotecă proprie, cu lucrări românești și străine, de specialitate.
10. Editează culegeri de studii sub titlul comun *Romanoslavica.*
11. Pe plan intern, Asociația colaborează cu societățile și asociațiile științifice de profil umanist, iar pe plan internațional, în cadrul Comitetului internațional al slaviștilor, cu comitetele naționale ale țărilor membre.
13. Dări de seamă periodice în *Romanoslavica* **(D.M.)**

CABINETUL NUMISMATIC AL BIBLIOTECII ACADEMIEI R. S. ROMÂNIA

1. București, Calea Victoriei, nr. 125, sector 1.
2. Academia R. S. România.
3. Șef al Cabinetului numismatic, Octavian Iliescu (din 1958).
4. D.A. Sturdza (1876—1914), Mihail Sutzu (1914—1933), Constantin Moisil (1933—1958).
5. Întemeiat la 12 august 1871 pe baza colecțiilor donate de V.A. Urechia, Mihail

Crişianu şi în 1876 de D.A. Sturdza. Din 1911 devine unitate distinctă în cadrul Bibliotecii Academiei Române.
6. Are ca preocupări: colecţionarea, conservarea şi studierea unor monede, medalii, plachete, decoraţii, insigne, sigilii, ponduri, pietre gravate, bancnote, mărci poştale, etc.
7. Patrimoniul este organizat pe colecţii: numismatică, medalistică, sigilografie, metrologie, gliptică, filatelie şi reproduceri.
8. A colecţionat un număr mare şi variat de piese, cu o însemnată valoare istorică şi artistică, organizate ştiinţific şi puse la dispoziţia cercetătorilor. Cercetări proprii, concretizate în publicarea unui mare număr de lucrări şi studii de numismatică.
9. Dispune de o bibliotecă bine dotată cu lucrări de specialitate şi arhive proprii.
10. Participă la publicaţia *Creşterea colecţiilor-Caiet Selectiv.*
11. Colaborează cu instituţii similare din ţară şi de peste hotare.
13. Constantin Moisil, în „Boabe de grîu" IV (1933) 12, p. 710—722; Octavian Iliescu în „Biblioteca Academiei R. S. România (1867—1967) — Cartea Centenarului", Bucureşti 1968, p. 211—223 **(C.P.)**

CENTRUL DE STUDII ŞI CERCETĂRI DE ISTORIE ŞI TEORIE MILITARĂ

1. Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 14—16, sector 6.
2. Ministerul Apărării Naţionale.
4. General-maior Eugen Bantea (1970—1977).
5. Înfiinţat în 1970.
6. Urmăreşte prin studii speciale, monografii şi sinteze, cunoaşterea aprofundată a istoriei militare a poporului român.
7. Sectorul de istorie militară cuprinde colective de istorie veche, medie, modernă şi contemporană.
8. În vederea realizării unei ample sinteze a istoriei armate române — obiectiv fundamental al cercetărilor întreprinse în cadrul Centrului — au fost realizate sau sînt în curs de întocmire ediţii de documente şi culegeri tematice, precum şi culegeri de studii privind istoria militară românească.
9. Dispune de o bibliotecă proprie aprox. 10.000 volume.
10. Editează culegerea de studii *File din istoria militară a poporului român* (din care au apărut pînă în 1975, 3 volume).
11. Colaborează cu instituţiile şi asociaţiile ştiinţifice de profil istoric din ţară, precum şi cu instituţiile similare din străinătate **(F.C.)**

CENTRUL DE ŞTIINŢE SOCIALE DIN SIBIU AL ACADEMIEI DE ŞTIINŢE SOCIALE ŞI POLITICE

1. Sibiu, str. Octombrie Roşu, nr. 2.
2. Academia de ştiinţe sociale şi politice a R. S. România, Ministerul Educaţiei şi Învăţămîntului.
3. Consiliul ştiinţific format din nouă membri, avînd ca preşedinte (din 1976) pe Graţian Şteţiu, rectorul Institutului de învăţămînt superior Sibiu.
4. N. Lupu (1956—1962, 1965—1969), B. Capesius (1963—1965), C. Göllner (1970 — 1974) şi I. Vesa (1974—1976).
5. Înfiinţat la 1 iulie 1970, „Centrul de ştiinţe sociale din Sibiu" a preluat sarcinile Secţiei de ştiinţe sociale din Sibiu a filialei din Cluj a Academiei R. S. România (1956—1970).
6. În cadrul Centrului este abordată o problematică variată, acordîndu-se o atenţie prioritară zonei geografice învecinate, interferenţelor culturale între poporul român şi naţionalităţile conlocuitoare.
7. Activitatea se desfăşoară în cadrul unui sector (laborator) de istorie, lingvistică, istoria literaturii şi unui colectiv de sociologie, filozofie, drept. economie.
8. Printre principalele realizări se înscriu „Dicţionarul graiurilor săseşti", seria bilingvă, „Studii cu privire la istoria naţionalităţilor din România", precum şi colaborarea la pregătirea corpusului de documente privind revoluţia de la 1848—1849 în Transilvania.
9. Dispune de o bibliotecă însumînd — în 1971 — 1.262 cărţi, 5622 volume periodice, precum şi unele fonduri cu materiale de arhivă.
10. Editează revista *Forschungen zur Volks- und Landeskunde.* **(D.B.)**

COMISIA DE HERALDICĂ, GENEALOGIE ŞI SIGILOGRAFIE

1. Bucureşti, B-dul. Aviatorilor nr. 1, sector 1.
2. Institutul de istorie „N. Iorga".
3. Biroul Comisiei (din 1971): M. Berza, preşedinte, Dan Berindei, vicepreşedinte şi Ioan N. Mănescu, secretar.
5. Creată, printr-o hotărîre a Prezidiului Academiei de ştiinţe sociale şi politice, din 2 aprilie 1971, cu menirea de a da un caracter organizat şi coordonat activităţii de cercetare în domeniul ştiinţelor auxiliare care-i intră în sfera de preocupări. În prezent, Comisia este formată din 23 membri fondatori şi 23 membri aleşi.
7. În cadrul „Comisiei" au loc şedinţe publice de comunicări, la fiecare 21 de zile în timpul anului universitar, dezbătîndu-se o tematică variată. A avut un aport însemnat în acţiunea de întocmire a stemelor de judeţe, oraşe şi municipii.
11. Membră fondatoare a Confederaţiei internaţionale de genealogie şi heraldică, participînd prin comunicările membrilor săi la

congresele internaționale de științe genealogice și heraldice de la Liège (1972) și München (1974). **(D.B.)**

COMITETUL NAȚIONAL AL ISTORICILOR ROMÂNI

La 14 mai 1926 la Geneva, s-a organizat Comitetul internațional de științe istorice, Vasile Pârvan luînd parte la ședința de constituire. În ziua următoare, N. Iorga și Gh. Brătianu au fost desemnați membri ai Comitetului internațional de științe istorice, din partea României. Comitetul național al istoricilor români — cu sarcina principală de a asigura legătura dintre istoricii români și istoricii de peste hotare și a se îngriji de participarea românească la congresele internaționale — a fost constituit la 1 decembrie 1927 avînd ca vicepreședinte pe I. Nistor, ca membri pe Al. Lapedatu, Gh. Brătianu, C. Marinescu, R. Rosetti și Gh. Ghibănescu, iar ca secretar pe C. C. Giurescu. Din 1932 secretariatul Comitetului a fost preluat de Gh. Oprescu. Sub auspiciile Comitetului național, s-a desfășurat în aprilie 1936, în România, adunarea generală a Comitetului internațional de științe istorice, apreciindu-se în procesul-verbal că „reuniunea a făcut efectul unui adevărat Congres". În acel an Comitetul național era prezidat de N. Iorga, avînd ca vicepreședinți pe Al. Lapedatu și I. Nistor, ca membri pe I. Andrieșescu, Gh. Brătianu, Vl. Dumitrescu, Sc. Lambrino, C. Marinescu, P.P. Panaitescu și R. Vulpe. În 1938 cu prilejul Congresului internațional de științe istorice de la Zürich, N. Iorga a fost ales vicepreședinte al Biroului Comitetului internațional de științe istorice. Reorganizat după cel de-al doilea război mondial în preajma Congresului internațional de științe istorice de la Roma (1955) Comitetul național al istoricilor români a funcționat peste douăzeci de ani sub președinția lui P. Constantinescu-Iași. În prezent, Comitetul are următoarea compoziție: președinte: Șt. Pascu; vicepreședinți: L. Banyái, E. Condurachi, M. Petrescu-Dîmbovița, Șt. Ștefănescu; secretari: D. Berindei, A. Petric, Gh. Unc; membri: un consiliu format din 18 istorici. **(D.B.)**

DIRECȚIA GENERALĂ A ARHIVELOR STATULUI DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

1. București, B-dul Gh. Gheorghiu-Dej, nr. 29, sector 6.

2. Ministerul de Interne .

3. Director general — Ionel Gal (din 1974).

4. Conducătorii Arhivelor Statului din București: Iordache Rasti (1831—1837), Costache Bobescu (1839—1843), Ion Heliade-Rădulescu (1843—1848), C.D. Ștefănescu (1848), Toma Popescu (1848—1849), Grigore Alexandrescu (1849—1854), Constantin Rîmniceanu (1855—1858), N. Nestor (1859), Petrache Teulescu (1859—1862), Grigore Bengescu II (1862—1864), Cesar Bolliac (1864—1866), Grigore N. Manu (1866—1869, 1870—1871), C.D. Aricescu (1869—1870, 1871—1876), B.P. Hasdeu (1876—1900), Dimitrie Onciul (1900—1923), Alexandru Lapedatu (1923), Constantin Moisil (1923—1938), Aurelian Sacerdoțeanu (1938—1953), Vasile Maciu și Ion Ionașcu (1953—1956), Ion Paraschiv (1956—1961), Nicolae Dinu (1961—1966), Gheorghe Titileanu (1966—1974).

Conducătorii Arhivelor Statului din Iași pînă la Unirea Principatelor: Gheorghe Asachi (1832—1849), Vasile Alecsandri — tatăl (1849—1850), Vasile Alecsandri — poetul (1850 —1853), Iacovachi Paladi (1853—1855), Alecu Fotino (1855), Gheorghe Sion (1855—1856), Teodor Codrescu (1856), Alecu Soroceanu (1856—1857), Gheorghe Asachi (1857—1858), Iancu Alexandrescu (1858—1859).

5. Primele arhive din țările române despre care avem știri au fost organizate pe lîngă cancelariile voievodale și domnești încă din secolul al XIII-lea. În Transilvania au luat ființă arhive bogate pe lîngă locurile de încredere sau adeverire, apoi pe lîngă notariate. Mănăstirile, boierii, orășenii, breslele, țăranii liberi și-au creat de asemenea arhive, constituite prin actele care le întăreau privilegiile sau drepturile. La începutul sec. XVIII este atestată, în Țara Românească, o arhivă cu caracter general pe lîngă Mitropolie, formă incipientă a unei arhive de stat. Ca instituție aparte, Arhivele Statului iau ființă în 1831 la București și în 1832 la Iași. Ele sînt centralizate în 1862, după Unirea Principatelor, organizîndu-se în capitala țării o Direcție generală, care avea în subordine Arhiva Statului de la Iași. Desăvîrșirea statului național unitar român în 1918 a permis ca instituția Arhivelor Statului să-și extindă atribuțiile asupra întregului teritoriu românesc. S-au creat noi unități regionale: la Chișinău (1918), Cluj (1920), Cernăuți (1924), Craiova (1931), Timișoara (1936), Năsăud (1937), Brașov (1938). Altele au fost înființate după 23 August 1944, iar în urma reformei administrative din 1968 în fiecare dintre cele 39 de județe ale țării, ca și în municipiul București, funcționează cîte o filială a Arhivelor Statului.

6. Dezvoltarea și completarea bazei documentare prin preluări de documente ce fac parte din Fondul arhivistic național; coordonarea, îndrumarea și controlarea aplicării legislației arhivistice în vigoare; îndrumarea și controlul activității la organizațiile arhivistice și celelalte organizații; valorificarea științifică și popularizarea documentelor; păstrarea și conservarea documentelor; specializarea cadrelor proprii.
7. Aparat central și filiale.
8. Constituirea tezaurului arhivistic al țării; întocmirea evidenței documentelor; punerea lor în circuitul științific; sprijinirea alcătuirii unor mari corpus-uri de documente; publicarea de lucrări științifice de specialitate; asigurarea bunei păstrări și a conservării documentelor; aducerea, sub formă de copii, a unui mare număr de documente din alte țări referitoare la istoria României.
9. Instrumentul principal de lucru îl constituie documentele din depozitele proprii; de asemenea, instituția dispune de biblioteci documentare, atît în aparatul central cît și la filiale.
10. Editează *Revista Arhivelor*. Totodată, elaborează și publică anual lucrări științifice de profil arhivistic: inventare, cataloage, îndrumătoare, ediții și albume de documente etc. Din 1860 și pînă în 1975, sub egida Arhivelor Statului au apărut 95 de titluri de lucrări.
11. Relații de strînsă colaborare cu instituțiile de cercetare în științe sociale din țară. De asemenea face schimb de publicații cu 58 de instituții din 23 de țări. Din 1956, membră a „Consiliului internațional al Arhivelor".
13. Lucrările de istorie sau de arhivistică referitoare la instituție sînt cuprinse în *Bibliografia arhivisticii românești*, București, 1969. **(Șt. Șt.)**

ERDÉLYI MAGYAR NYELVMÍVELŐ TÁRSASÁG (Societatea transilvăneană maghiară de cultivare a limbii).

Ideea înființării unei societăți științifice transilvănene apare în sec. al XVII-lea, dar este realizată după ce în anul 1791 poetul și omul de cultură din Tîrgu-Mureș Aranka György (1737—1817) înaintează dietei Transilvaniei proiectul cunoscut sub titlul: *Egy Erdélyi magyar nyelvmívelő társaság felállításáról való rajzolat a haza felséges rendeihez* (Proiectul de înființare a unei societăți maghiare transilvănene pentru cultivarea limbii, înaintat înaltelor stări ale țării). Societatea a fost înființată în toamna anului 1793 la Tîrgu Mureș, președinte fiind Bánffy György, iar secretar Aranka György. Printre membrii societății erau scriitori și oameni de știință renumiți. Din publicația periodică înființată de Societate, a apărut, în 1796 la Sibiu doar 1 volum: „A Magyar Nyelvmívelő Társaság munkáinak első darabja" (Primul volum din lucrările Societății maghiare de cultivare a limbii). După opt ani de existență Societatea a fost nevoită să-și înceteze activitatea în urma greutăților de ordin financiar, dar mai ales din cauza piedicilor puse de Curtea habsburgică. O încercare de reînființare a Societății în 1818 a lui Döbrentei Gábor, a fost interzisă de cancelaria aulică. Aranka a propus înființarea și a unei societăți de editare a izvoarelor narative elaborînd în 1791 proiectul: *Az erdélyi kézirásban lévő történetírók kiadására felállítandó társaságnak rajzolatja* (Schița înființării unei societăți de publicare a manuscriselor istoricilor transilvăneni). În acest sens a fost întocmit un repertoriu al manuscriselor de cronici. Societatea a editat 2 volume din *Scriptores rerum Transilvanicarum*, apărute între 1797 și 1800 la Sibiu. În urma activității desfășurate de cele două societăți Biblioteca documentară Teleki-Bolyai din Tîrgu Mureș păstrează o arhivă foarte bogată. **(L.D.)**

FACULTATEA DE FILOLOGIE-ISTORIE DIN SIBIU

1. Sibiu, B-dul Victoriei, nr. 5.

2. Ministerul Educației și Învățămîntului.

3. Decan: Gerhard Konnerth (din 1976), ajutat de Consiliul profesoral.

4. Nicolae Lupu (1969—1972), Ioan Vesa (1972—1976).

5—7. A fost înființată în anul 1969 ca facultate a Universității Babeș-Bolyai din Cluj, iar din 1976 devine facultate a Institutului de învățămînt superior Sibiu; are două secții: a) filologie, b) istorie. Activitatea s-a desfășurat în cadrul a două catedre, corespunzînd celor două secții. În cea dintîi sînt cuprinse limba germană, limba română și limba engleză iar în cea de-a doua, istoria, filozofia și socialismul științific. În cadrul secției de istorie activează un cabinet arheologic cu materiale interesante. Funcționează de asemenea și un cabinet de științe sociale. Pregătește cadre didactice pentru învățămîntul mediu.

8. Activitate de instrucție și educație a studenților, dar și cercetare științifică în domeniul istoriei.
9. Are o bibliotecă cu 40.000 de volume, profilată pe istorie, filologie, drept, economie politică, filozofie etc.
11. Colaborează cu instituții de specialitate și de profil asemănător din țară și din străinătate.
12. Acordă absolvenților titlul de licențiat în istorie-germană și istorie-engleză. **(D.M.)**

FACULTATEA DE ISTORIE—FILOZOFIE A UNIVERSITĂŢII DIN BUCUREŞTI
1. Bucureşti, B-dul Republicii, nr.13, sector 1.
2. Ministerul Educaţiei şi Învăţămîntului.
3. Conducerea facultăţii este asigurată de un consiliu profesoral, format din 33 membri (profesori, conferenţiari, lectori, asistenţi, studenţi şi alţi membri, reprezentînd alte instituţii, legate de procesul de învăţămînt, producţie şi cercetare), de un colectiv de conducere şi de un decan (din 1975) — Ştefan Ştefănescu, ajutat de doi prodecani.
4. Facultatea de istorie s-a constituit, după reforma învăţămîntului din 1948, din fosta Facultate de filozofie şi litere, la început ca Facultate de istorie-geografie apoi ca Facultate de istorie şi recent istorie-filozofie. În fruntea ei au funcţionat ca decani: Emil Condurachi (1948—1950), Gheorghe Ştefan (1950—1953, 1959—1966), Florenţa Rusu (1953 — 1956), Dumitru Tudor (1956—1957), Vasile Maciu (1957—1959), Dumitru Berciu (1966—1971), Aron Petric (1971—1975).
5. La baza înfiinţării, în 1864, a Universităţii din Bucureşti, în cadrul căreia a funcţionat Facultatea de filozofie şi litere, a stat Academia domnească, organizată în 1694. La Facultatea de filozofie şi litere a Universităţii bucureştene au funcţionat mai multe catedre de profil istoric ca: istoria românilor, istoria universală, istoria veche, istoria Bizanţului, istoria slavilor, istoria popoarelor balcanice, istoria artelor. Învăţămîntul istoric a fost ilustrat de un şir de învăţaţi de prestigiu, ca Al. Odobescu, G. Tocilescu, I. Bogdan, N. Iorga, D. Onciul, V. Pârvan, C. Giurescu, I. Ursu, I. Andrieşescu, G. Brătianu, I.D. Ştefănescu, C. Marinescu, G. Oprescu, C.C. Giurescu. După constituirea Facultăţii de istorie, organizarea şi predarea învăţămîntului istoric pe baze noi, în cadrul procesului de învăţămînt şi de cercetare ştiinţifică, s-au remarcat: Gh. Ştefan, V. Maciu, L. Banyai, D. Berciu, A. Petric, B. Cîmpina, la istoria României, E. Condurachi, A.Oţetea, I. Nestor, D. Pippidi, M. Berza, D. Tudor, D. Almaş, la istoria universală, P. Constantinescu-Iaşi la istoria artei, A. Sacerdoţeanu, D. Bogdan, I. Ionaşcu, N. Georgescu-Tistu, Gh. T. Ionescu, la arhivistică. În vederea unei mai strînse legături a procesului de învăţămînt cu cercetarea şi producţia, în iunie 1975, în componenţa Facultăţii de istorie au intrat Institutul de istorie „N. Iorga“, Institutul de arheologie şi Institutul de studii sud-est europene.
6. Principalele obiective sînt: a) Pregătirea de specialişti în domeniul predării şi cercetării istoriei (profesori în învăţămîntul de cultură generală şi liceal, cercetători, arheologi, arhivişti, muzeografi, activişti în domeniul politico-cultural); b) Cursuri de perfecţionare post-universitare pentru profesorii din învăţămîntul de cultură generală şi liceal, pentru arhivişti etc.; c) Cercetare ştiinţifică în domeniul istoriei, realizată pe baza unui plan integrat de cercetare, de cadrele didactice ale facultăţii şi de cercetătorii institutelor afiliate; d) Publicarea rezultatelor cercetării prin lucrări, studii, comunicări; e) Răspîndirea cunoştinţelor de istorie în rîndul maselor (presă, radio, televiziune, universităţi populare etc.).
7. Funcţionează cursuri de zi şi cursuri fără frecvenţă. Facultatea are două secţii: istorie şi filozofie. Secţia de istorie se compune din două catedre: catedra de istoria României, condusă de A. Petric, şi catedra de istorie universală, condusă de E. Condurachi. Posedă un laborator de arheologie, în care studenţii, sub conducerea cadrelor didactice de specialitate, prelucrează materialele arheologice rezultate din campaniile de săpături efectuate la şantierul arheologic-şcoală al Facultăţii de la Pietroasele (jud. Buzău), cinci cabinete de istorie: istorie veche şi arheologie, istoria medievală şi ştiinţe auxiliare ale istoriei, istoria modernă a României, istoria contemporană a României şi istoria P.C.R., istoria modernă şi contemporană universală şi un cabinet de ştiinţe sociale (filozofie, economie politică, socialism ştiinţific, doctrine economice şi politice, istoria filozofiei).
8. A format specialişti pentru învăţămînt, cercetare, arhive, muzee, edituri şi alte sectoare ale culturii; totodată, cadrele didactice şi cercetătorii ştiinţifici ai institutelor de cercetare ale Facultăţii au elaborat numeroase şi valoroase lucrări de specialitate. În condiţiile intensificării legăturii învăţămîntului cu cercetarea şi producţia, în ultimii ani, procesul de învăţămînt se desfăşoară în strînsă legătură cu activitatea de cercetare din Facultate şi din institutele de cercetare de profil şi cu practica productivă a studenţilor, organizată pe şantiere arheologice, în arhive, muzee, biblioteci şi alte instituţii cu caracter social-politic şi cultural. În vederea pregătirii lor ca viitoare cadre didactice, studenţii fac practică pedagogică în învăţămîntul liceal şi de cultură generală.
9. Beneficiază de o bibliotecă care are cca 78 000 cărţi, 9 800 periodice de specialitate, un fond de manuscrise, documente, stampe şi fotografii, biblioteci uzuale de cabinete şi materiale arheologice proprii, rezultate din activitatea şantierului arheologic-şcoală al facultăţii.
10. Între 1951 şi 1973 Facultatea de istorie a editat *Analele Universităţii din Bucureşti*, seria ştiinţe sociale, istorie. Din 1974, Facultatea de istorie, împreună cu Facultatea de

filozofie și cu Facultatea de drept, scot periodicul *Analele Universității din București*, seria științe sociale.
11. Colaborează cu facultățile și institutele pedagogice de profil, cu Arhivele Statului, muzee, biblioteci, edituri și alte instituții social-politice și culturale din țară; are relații în domeniul învățămîntului și cercetării științifice cu numeroase instituții de învățămînt și cercetare științifică de peste hotare.
12. Acordă titlurile de: „licențiat în istorie" pentru cursurile de zi și fără frecvență; „doctor în istorie" și „doctor-docent în științe".
13. I. Bogdan, *Reorganizarea facultății de litere*, în CL XXX (1896), 12, p. 645—657; E. Condurachi, *Învățămîntul arheologiei și istoriei vechi la Universitatea din București*, în AUB — Istorie, XIII (1964), 2, p.13—22; Gh.T. Ionescu, *Contribuții la istoricul Universității din București după 1919*, în „Studii", XVII (1964), 6, p. 1299—1324; idem, *Predarea științelor auxiliare ale istoriei în Universitatea din București*, în AUB — Istorie, XIII (1964), 2, p. 67—74; Ema Nastovici, *Unele aspecte ale luptei pentru democratizare în Universitatea din București, între anii 1944—1948*, ibidem, 97—110; A. Oțetea și V. Netea, *O sută de ani de predare a istoriei universale la Universitatea din București (1864—1964)*, ibidem, p. 23—49; M. Popescu-Spineni, *Contribuții la istoria învățămîntului superior. Facultatea de istorie și litere din București*, București, 1928; Gh. Ștefan și V. Maciu, *Predarea Istoriei României la Universitatea din București*, în AUB — Istorie, XIII (1964), 2, p. 50—66; G. Velichi, *Dezvoltarea Universității din București de la înființarea ei și pînă la primul război mondial (1864—1918)*, în „Studii" XVII (1964), 6, p. 1273—1298. **(Șt. Șt.)**

FACULTATEA DE ISTORIE—FILOZOFIE A UNIVERSITĂȚII „AL.I.CUZA"
1. Iași, Calea 23 August, nr. 11.
2. Ministerul Educației și Învățămîntului.
3. Decan V. Cristian (din 1976), ajutat de un consiliu științific, compus din profesori, conferențiari, lectori, asistenți, studenți.
4. Ilie Grămadă (octombrie-noiembrie 1948), D. Tudor (1948—1954), Gavrilă Istrate (1954—1960), D. Berlescu (1960—1963), C. Cihodaru (1965—1972), Ilie Grămadă (1972—1975), M. Petrescu-Dîmbovița (1975—1976). Între anii 1963—1965 a funcționat ca prodecan pentru catedrele de istorie Mihai Sărmășanu.
5. Avînd la bază cursurile de istorie de la Academia mihăileană (cu M. Kogălniceanu ca prim profesor), continuînd din anul de învățămînt 1860/1861 (anul înființării Universității Iași) mai întîi cu o catedră de istorie universală și a românilor (din 1864, catedre separate de istorie universală și de istoria românilor), apoi și cu catedre de istorie antică și de arheologie și antichități. Facultatea de istorie s-a constituit ca unitate separată din 1950 (după ce între 1948—1950 a funcționat ca facultate de istorie-geografie). Din 1954, Facultatea de istorie devine Facultate de istorie-filologie, iar din 1957—1958 are denumirea de Facultatea de filologie-istorie; în anii 1958/59 și 1959/60 va fi Facultatea de filologie-istorie-filozofie. Din 1960, în urma unei ultime restructurări a fost organizată Facultatea de istorie-filozofie, structură în care funcționează și astăzi. Dintre personalitățile care au dat strălucire Facultății de-a lungul anilor menționăm pe: V.A. Urechiă, A.D. Xenopol, I. Minea, O. Tafrali, I. Ursu, P. Nicorescu, A. Oțetea, G. Brătianu, Al. Boldur, R. Vulpe, D. Tudor, Em. Condurachi, C. Cihodaru, D. Berlescu etc. iar dintre cadrele didactice în funcție: N. Petrescu-Dîmbovița, E. Bold, N. Gostar, V. Neamțu, J. Benditter, A. Loghin, Gh. Platon, V. Cristian, V. Rusu etc.
6. Principalele obiective: a) pregătirea de viitori specialiști în domeniul istoriei. Se realizează prin cursuri de zi (4 ani) și fără frecvență (5 ani); b) cercetare științifică, participare la campaniile de săpături arheologice, alcătuirea de manuale etc.; c) popularizarea științei istorice, etc.
7. În actuala organizare, Facultatea de istorie-filozofie funcționează cu două secții: istorie și filozofie.
8. Activitate de instrucție și educație a viitorilor profesori și cercetători în domeniul istoriei.
9. Facultatea are, din 1973, o bibliotecă proprie, cu cîteva fonduri de manuscrise și documente.
10. Începînd din 1964, în cadrul colecției *Anale științifice ale Universității Al.I. Cuza* apare periodic (1—2 fascicule pe an) și o serie de *istorie*.
11. Colaborează cu facultățile similare din București și Cluj, cu institutele pedagogice și cele de cercetări din țară precum și cu instituții de profil similar din străinătate.
12. Absolvenții facultății primesc titlul de licențiat (diplomat) în istorie. Facultatea are dreptul de a acorda titlul de doctor în științe istorice în specialitățile: comuna primitivă, istoria medie, modernă și contemporană a României. Poate acorda de asemenea, titlul de „doctor docent în științe".
13. A. Loghin, *Cercetarea istorică la Universitatea ieșeană în ultimii douăzeci și cinci de ani*, în AȘUC, XV (1969) 1, p. I-VII; M. Sărmășanu, E. Bold, *Facultatea de*

istorie-filozofie, în „Universitatea din Iaşi la semicentenarul Partidului. Studii şi referate", Iaşi, 1972. **(T.U.)**

FACULTATEA DE ISTORIE-FILOZOFIE A UNIVERSITĂŢII „BABEŞ-BOLYAI" CLUJ

1. Cluj, str. M. Kogălniceanu, nr. 1.
2. Ministerul Educaţiei şi Învăţămîntului.
3. Decan, George Tomuţa ajutat de doi prodecani şi de consiliul ştiinţific, compus din profesori, conferenţiari, lectori, asistenţi şi studenţi.
4. I. Crăciun, C. Daicoviciu, I. Moga, M. Macrea, B. Csélenyi, A. Bodor; apoi după reorganizarea din 1959, ca decani pe: N. Lascu (1959—1962), Şt. Pascu (1962—1968) şi C. Mureşan (1968—1976).
5. Preocupări pentru învăţămînt superior au existat la Cluj încă în secolul al XVI-lea; o bună organizare a lui, după 1848, universitatea de stat, la 1872, iar după Unire, în 1918, ia naştere Universitatea Daciei Superioare. Lecţia de deschidere a noii Universităţi, cu titlul *Datoria vieţii noastre*, a fost rostită de Vasile Pârvan la 3 noiembrie 1919. În cadrul Facultăţii de litere şi filozofie din Universitate funcţionau mai multe catedre de istorie (arheologie şi istorie antică, istoria românilor, bizantinologie, istorie universală, istoria artei, istoria sud-estului european), onorate de personalităţi ca: N. Bănescu, S. Dragomir, Al. Lapedatu, I. Lupaş, C. Marinescu, D. Teodorescu ş.a. În timpul celui de al doilea război mondial, învăţămîntul superior din Cluj a fost serios afectat, Universitatea fiind nevoită să se disperseze la Sibiu şi Timişoara. După Eliberare, învăţămîntul istoric universitar ia un nou avînt, datorită şi unui personal didactic de înalt prestigiu ştiinţific: C. Daicoviciu, D. Prodan, Şt. Pascu, V. Vătăşianu, N. Lascu, Fr. Pall, S. Jako, M. Macrea, K. Horedt, C. Mureşan, M. Dan, B. Surdu, ş.a.
6. Principale obiective: a) pregătirea de viitori specialişti în domeniul istoriei; se realizează prin cursuri de zi (4 ani) şi cursuri fără frecvenţă (5 ani) b) cercetare ştiinţifică (participări la campaniile de săpături arheologice, alcătuire de manuale pentru învăţămîntul mediu şi cursuri pentru învăţămîntul superior, crestomaţii ş.a. c) popularizarea ştiinţei istorice prin lucrări şi articole, conferinţe etc.
7. Organizare: Secţia de istorie a Facultăţii de istorie-filozofie din Cluj are două catedre: *Istoria României* şi *Istoria Universală* unificate în 1973 într-una singură.
8. Activitate de instrucţie şi educaţie a viitorilor profesori şi cercetători în domeniul istoriei. De asemenea, cercetare ştiinţifică, realizîndu-se lucrări de mare însemnătate pentru istoria patriei şi istoria universală.
9. O mare bibliotecă cu cîteva fonduri de manuscrise şi documente şi cîteva zeci de mii de volume şi reviste de specialitate.
10. Are ca organ propriu *Studia Universitatis Babeş-Bolyai, seria de istorie.*
11. Colaborează cu facultăţile similare din Bucureşti şi Iaşi, cu institutele pedagogice din Oradea, Timişoara şi Tîrgu Mureş şi cu institutele de cercetări ale Academiei, ca şi cu unele muzee de istorie. Colaborează şi cu facultăţile de istorie dela unele universităţi din străinătate: Bologna şi Roma (Italia), Geneva (Elveţia), Cracovia (Polonia), Bratislava (Cehoslovacia), Strasbourg (Franţa), Tübingen (RFG), Liège (Belgia), Illinois (SUA), Teheran (Iran), Viena (Austria), Zagreb (R.S.F. Iugoslavia) etc.
12. Facultatea acordă titlurile de: a) „diplomat în istorie", în urma celor 4—5 ani de studii şi „doctor în istorie", în specialităţile istorie veche, istorie medie a României, istorie medie universală, istoria artei, istoria modernă a României. Poate acorda titlul de „doctor docent în ştiinţe" şi „doctor honoris causa al Universităţii Babeş-Bolyai".
13. Universitatea „V. Babeş". Studiu monografic Cluj, 1957, 202 p.; *Universitatea „Babeş-Bolyai" din Cluj în anii 1959—1965*, Cluj, 1965, 386 p.; *Universitatea Babeş-Bolyai în anii 1965—1970*, Cluj, 1970, 383 p.; Ştefan Pascu, *L'Université de Cluj. Cinquante ans d'enseignement en langue roumaine*, în SUBB, XIV (1969), 2, p. 9—34; Şt. Pascu, *Universitatea din Cluj*, Cluj, 1972, 104 p.; *Studia Universitatis Babeş-Bolyai*. Index alfabeticus, 1956—1963, Cluj, 1964, 191 p. **(D.M.)**

FACULTATEA DE ISTORIE-GEOGRAFIE A UNIVERSITĂŢII CRAIOVA

1. Craiova, B-dul Al. I. Cuza, nr. 12.
2. Ministerul Educaţiei şi Învăţămîntului.
3. Decan Ion Trăistaru (din 1975), ajutat de un consiliu ştiinţific compus din profesori, conferenţiari, lectori, asistenţi, studenţi; şef al Catedrei de istorie Ion Călin.
4. I. Chiţu (1971—1975).
5. Creată în 1961, în cadrul Institutului pedagogic Craiova, odată cu înfiinţarea Universităţii din Craiova devine o unitate distinctă a acesteia (cu un prodecan şi două catedre: istorie şi geografie). Pînă în anul universitar 1973/1974 a funcţionat cu o durată de trei ani, din 1975, 4 ani, facultatea reprofilîndu-se în facultate de istorie-filologie. Printre cadrele didactice care au predat sau predau la facultate (catedra de istorie) menţionăm pe: A. Golimas, T. Georgescu, Tr. Lungu, I. Popescu-Neculce, I. Călin, R. Deutsch, I. Roman şi alţii.

6. Principalul obiectiv: pregătirea de viitori specialiști în domeniul istorie-geografie, și, din 1975, istorie-filologie.
7. Funcționează în cadrul unui subcolectiv de catedră.
8. Cadrele didactice desfășoară activități științifice în cadrul catedrelor, al Centrului de științe sociale al Academiei de științe sociale și politice din Craiova.
9. Posedă o bibliotecă proprie.
11. Colaborează cu instituții de învățămînt și cercetare din țară. **(T.U.)**

FACULTATEA DE ISTORIE-GEOGRAFIE A UNIVERSITĂȚII TIMIȘOARA
1. Timișoara, Str. V. Pârvan, nr. 4.
2. Ministerul Educației și Învățămîntului.
3. Șeful colectivului Catedrei de istorie: Gheorghe Oancea (din 1973).
5. Creată în 1959, în cadrul Institutului pedagogic de trei ani din Timișoara. Începînd cu anul universitar 1965/1966 a funcționat ca facultate separată (istorie-geografie) a Universității Timișoara. Din 1973/1974, devine secție în cadrul Facultății de filologie-istorie a Universității Timișoara. Printre cadrele didactice care au predat sau predau la facultate (catedra de istorie), menționăm pe: A. Țintă, Gh. Oancea, W. Marin, C. Rudneanu, Tr. Bunescu, A. Dolga, M. Moga, Th. Trîpcea și alții.
6. Principalul obiectiv: pregătirea de viitori specialiști în domeniul istorie-geografie și din 1973, istorie-filologie. Între 1961—1973 a funcționat și o secție fără frecvență.
7. Între anii 1959—1973 au funcționat două catedre: istorie și geografie; din 1973 cele două catedre s-au comasat, pentru ca începînd cu anul universitar 1975—1976 catedra de istorie-geografie să se transforme într-un subcolectiv de catedră.
8. În afara activității de predare, cadrele didactice, cu specialitatea istorie, au avut o contribuție importantă în elaborarea unor lucrări monografice privind istoria Banatului.
9. Posedă bibliotecă proprie.
10. Colaborează cu instituții de învățămînt și cercetare din țară. **(T.U.)**

INSTITUTUL DE ARHEOLOGIE
1. București, str. I.C. Frimu, nr. 11, sector 1.
2. Academia de științe sociale și politice a R. S. România și Universitatea București.
3. Consiliul științific, alcătuit din 17 membri, prezidat de D.M. Pippidi, directorul Institutului (din 1970).
4. Em. Condurachi (1956—1970).
5. Întemeiat în 1956, ca urmare a avîntului luat de cercetările arheologice, conduse pînă la această dată de Muzeul național de antichități. Se dezvoltă treptat, lărgindu-și mult schema și sfera de activitate, revenindu-i sarcina planificării, coordonării și efectuării cercetărilor arheologice și aceea de editare de publicații de specialitate. Muzeul național de antichități, din care a luat naștere „Institutul", devine o secție a acestuia.
6. Obiectivele principale sînt: a) efectuarea de cercetări arheologice complexe și de publicare a rezultatelor lor, b) contribuții la coordonarea și planificarea, pe plan național, a cercetărilor arheologice, c) dezvoltarea studiilor de istorie veche și feudal-timpurie, d) formarea de cadre de specialiști, etc.
7. Activitatea se desfășoară în cadrul secțiilor: comuna primitivă, greco-romană și feudală și în sectoarele: paleolitic, epigrafie și numismatică; la acestea se mai adaugă secția Muzeu și sectoarele ajutătoare de: restaurare, desen, foto, documentare.
8. Institutul a executat prin cei 40 cercetători ai săi un mare număr de săpături arheologice, pe întreg teritoriul țării, în centre de interes arheologic, urmărind dezvoltarea societății omenești din paleolitic și pînă în feudalismul dezvoltat. Planurile sale de cercetare prevăd rezolvarea unor probleme de bază pentru fiecare orînduire și epocă în parte. Contribuții din cele mai însemnate a adus la cunoașterea epocii dacice și a perioadei formării poporului român. A format cadre de specialiști, pentru fiecare disciplină în parte, și a publicat numeroase studii și monografii de arheologie și istorie veche.
9. Institutul dispune de o mare bibliotecă de specialitate, arhivă și depozite de materiale pentru cercetare.
10. Editează revistele: *Studii și cercetări de istorie veche și arheologie*, *Dacia*, seria nouă, *Materiale și cercetări arheologice*, și *Studii și cercetări de numismatică*. O serie de monografii au apărut în colecțiile *Biblioteca de arheologie*, *Biblioteca de istorie* și în *Inventaria archeologica*.
11. Colaborează cu institutele de istorie și arheologie din Cluj și Iași și, prin Consiliul culturii și educației socialiste, cu toate muzeele de profil din țară; are relații strînse cu instituțiile similare de peste hotare.
12. Acordă titlul de „doctor în istorie". **(C.P.)**

INSTITUTUL DE ISTORIA ARTEI
1. București, Calea Victoriei, nr. 96, sector 1.
2. Academia de științe sociale și politice a R.S. România — Institutul de artă plastică „Nicolae Grigorescu".
3. Director, Vasile Drăguț (din 1976), rectorul Institutului de arte plastice „N. Grigorescu".

4. George Oprescu (1949—1969), Mircea Popescu (1969—1972), Ion Frunzetti (1973—1975), Gh. Achiţei (1975—1976).
5. Fondat în 1949, ca institut al Academiei Române cu menirea de a studia istoria artelor plastice şi artelor spectacolului şi muzicii.
6. Principalele obiective sînt: studierea istoriei artelor plastice străvechi, antice, medievale, moderne şi contemporane, precum şi a artei populare, a istoriei teatrului, cinematografiei şi muzicii.
7. Cercetarea se desfăşoară în cadrul colectivelor pe probleme mari (artă veche, medievală, modernă şi contemporană, artă populară, muzică, teatru, cinematografie etc.). Din 1975 sectorul artă populară a trecut la Institutul de etnografie şi folclor.
8. Realizările cele mai de seamă ale Institutului sînt sintezele de istoria artelor plastice româneşti, a artei populare, teatrului şi cinematografiei, apărute între anii 1958—1975, precum şi numeroase monografii şi studii privind monumentele şi personalităţile artistice cele mai reprezentative ale României.
9. Posedă o bogată bibliotecă de specialitate.
10. Editează revistele: *Studii şi cercetări de istoria artei* (două serii: artă plastică şi teatru, muzică, cinematografie) şi *Revue roumaine d'histoire de l'art* (aceleaşi serii), precum şi culegerile: *Pagini de veche artă românească* şi *Pagini de artă modernă românească*.
11. Institutul colaborează cu toate instituţiile cu profil similar din ţară şi cu numeroase instituţii culturale din străinătate cu care întreţine schimburi de publicaţii. **(N.S.)**

INSTITUTUL DE ISTORIE „NICOLAE IORGA"
1. Bucureşti, B-dul. Aviatorilor, nr. 1, sector 1.
2. Academia de ştiinţe sociale şi politice a R.S. România — Universitatea Bucureşti.
3. Consiliul ştiinţific din 19 membri, prezidat de Ştefan Ştefănescu, directorul institutului (din 1970).
4. Nicolae Iorga (1937—1940), Gheorghe I. Brătianu (1940—1947), Andrei Oţetea (1947—1948, 1956—1970), Petre Constantinescu-Iaşi (1948—1953), Victor Cheresteşiu (1953—1956).
5. Fondat de N. Iorga în 1936 pentru a întreprinde cercetări de istorie universală, institutul a fost „definit" de forul său tutelar, Ministerul învăţămîntului, drept „centru de cercetări ştiinţifice în domeniul istoriei... şi de înaltă cultură pentru ţara noastră". Odată cu reorganizarea, în 1948, a activităţii ştiinţifice din cadrul Academiei, în cadrul căreia a intrat, Institutul şi-a fixat drept principale ţeluri: asigurarea dezvoltării cercetărilor în domeniul istoriei naţionale şi universale, dirijarea şi controlarea activităţii ştiinţifice în domeniul istoriei, răspîndirea cunoştinţelor de istorie în marele public, publicarea de lucrări şi reviste de specialitate, organizarea şi dezvoltarea unei biblioteci de specialitate. Din 1965 a primit numele întemeietorului său. În prezent este cel mai important centru de istorie din ţară.
6. Principalele obiective sînt studiul istoriei României şi al istoriei universale, teoria şi metodologia istoriei, aplicarea unor metode noi în ancheta istoriografică, informarea sistematică.
7. Cercetarea se desfăşoară în cadrul sectoarelor de istorie medie, modernă şi contemporană a României şi în cadrul sectorului de istorie universală; informarea face obiectul preocupărilor unui departament.
8. Realizările mai de seamă ale Institutului ţin atît de domeniul editării critice a surselor istorice, cît şi al elaborării unor studii monografice şi sinteze. Dintre cele dintîi sînt de amintit: Corpus-ul de documente medievale interne (*Documente privind istoria României* şi *Documenta Romaniae Historica*), culegerile tematice de documente (relaţiile agrare în sec. XVIII, revoluţia din 1821, unirea principatelor, războiul de independenţă ş.a.), Corpus-ul de documente externe, *Hurmuzaki*, serie nouă, colecţiile *Cronicile medievale ale României*, *Inscripţiile medievale ale României*, *Călători străini despre ţările române*, *Fontes Historiae Daco-Romanae*, cu seriile „Izvoare bizantine", „Izvoare ruseşti", „Izvoare sud-slave", „Izvoare apusene" şi „Izvoare orientale". Între studii sînt de amintit ampla sinteză de istorie naţională, Istoria României (vol. II, III şi IV), precum şi numeroasele studii şi cercetări, dintre care cele mai importante au apărut în seriile „Biblioteca Istorică" şi „Bibliotheca Historica Romaniae".
9. Institutul dispune de o bibliotecă de specialitate, care numără astăzi în jur de 120.000 de titluri. Fondul de cărţi include biblioteca personală a lui N. Iorga şi cea a bizantinistului german A. Heisenberg.
10. Institutul editează culegerile: *Studii şi Materiale de Istorie Medie*, *Studii şi Materiale de Istorie Modernă* şi *Studii şi Materiale de Istorie Contemporană*.
11. Colaborează cu celelalte institute de profil similar din Bucureşti, Cluj şi Iaşi, muzee din Bucureşti şi din provincie precum şi cu unele instituţii de cercetare sau universitare din străinătate: din toate ţările socialiste, ca şi din SUA, Franţa, Italia, Marea Britanie, Grecia, Turcia.

12. Din 1965, Institutul acordă titlul de „doctor în istorie", în specialităţile istoria României şi istoria universală.
13. *Romanian Institute of History „Nicolae Iorga"*, Bucureşti, 1971, 45 p. şi *Institutul de Istorie „Nicolae Iorga"*, Bucureşti, 1974, 77 p. **(D.M.)**

INSTITUTUL DE ISTORIE ŞI ARHEOLOGIE „A.D. XENOPOL"
1. Iaşi, str. Karl Marx, nr. 15.
2. Academia de ştiinţe sociale şi politice — Ministerul Educaţiei şi Învăţămîntului.
3. Consiliu ştiinţific prezidat de Mircea Petrescu-Dîmboviţa, directorul institutului (din 1967).
4. Directori: Ilie Minea (1941—1943), Jean Livescu (1949—1952); director ştiinţific adjunct Valerian Popovici (1949—1967).
5. Institutul de istorie a românilor „A.D. Xenopol" a fost înfiinţat în 1940 de Ilie Minea. Acesta a iniţiat şi editarea periodicelor *Cercetări istorice* şi *Buletinul Institutului „A.D. Xenopol"*. În 1949 a fost înfiinţat „Institutul de istorie şi filologie", ca unitate autonomă a filialei Iaşi a Academiei; în 1964, prin transformarea secţiei de filologie în „Centru de cercetare", a devenit Institutul de istorie şi arheologie. Între 1949—1968 a funcţionat, în cadrul Institutului, Muzeul de antichităţi, creat de O. Tafrali în 1916.
6. Obiectivul principal este cercetarea istoriei României. A întreprins cercetări arheologice realizate prin campanii de investigaţii şi săpături la Truşeşti, Cucuteni, Stoicani, Cotnari, Barboşi, Iaşi. O atenţie specială se acordă problemei formării poporului şi limbii române, evoluţiei satului şi oraşului moldovenesc. Publică izvoarele istoriei României; efectuează studii privind structura socială a societăţii româneşti, instituţiile şi arta feudală. Întreprinde sistematic studii de demografie istorică.
7. Institutul a fost organizat într-o secţie de istorie a României cu sectoarele: istorie medie, modernă, contemporană; mai există un sector de istorie veche şi arheologie şi un colectiv de istorie universală.
8. Rezultatele activităţii arheologilor s-au concretizat în studii şi lucrări monografice din care amintim: *Aşezări din Moldova de la paleolitic pînă în secolul al XVIII-lea*, fascicola VII din *Inventaria archeologica* (depozitele de bronzuri tîrzii), broşura *Cucuteni* etc. S-au editat volume din colecţia de *Documente privind istoria României (1384 — 1625)* şi din noul corpus *Documenta Romaniae Historica*. Mai sînt de amintit monografiile: *Instituţiile feudale din Moldova pînă la mijlocul secolului al XVIII-lea*, *Dezvoltarea economiei Moldovei între anii 1848—1864*; Membrii Institutului au participat la elaborarea unor capitole ale *Tratatului de istoria României* şi la editarea volumului *Ecoul Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie 1917 în presa din România*.
9. Posedă o bibliotecă de 48 000 volume. Fond de manuscrise (8 600 piese), colecţie arheologică, filmotecă şi un laborator arheologic.
10. Publicaţii proprii *Anuarul Institutului de istorie şi arheologie „A.D. Xenopol"*, şi *Arheologia Moldovei*.
11. Colaborează cu instituţiile de profil similar din Bucureşti şi Cluj, cu muzee din Moldova precum şi cu institute de cercetare din străinătate.
12. Acordă titlul de „doctor în istorie" în specialităţile istorie veche şi arheologie, medie, modernă şi contemporană.
13. L. Boicu, *Institutul de istorie şi Arheologie „A.D. Xenopol" la a XX-a aniversare*, în *„Anuarul Institutului..."*, VI (1969), p. I-VII. **(G.P.)**

INSTITUTUL DE ISTORIE ŞI ARHEOLOGIE—CLUJ
1. Cluj, str. Napoca, 11.
2. Academia de ştiinţe sociale şi politice a R.S. România — Ministerul Educaţiei şi Învăţămîntului.
3. Consiliul ştiinţific, compus din 19 membri, prezidat de Ştefan Pascu, directorul Institutului (din 1973).
4. Directori: I. Lupaş (1920—1945), Al. Lapedatu (1920—1938), I. Moga (1945—1949), C. Daicoviciu (1949—1973).
5. Înfiinţat la 1 februarie 1920, s-a reorganizat la 1 mai 1949 cuprinzînd mai multe instituţii de profil similar din Cluj: „Institutul de istorie naţională", „Institutul de studii clasice", „Institutul de istorie universală", „Seminarul de istorie sud-est europeană" şi „Centrul de studii şi cercetări privitoare la Transilvania".
6. Obiectivul principal este cercetarea istoriei României şi în special a istoriei Transilvaniei. A publicat numeroase lucrări monografice, volume de izvoare, precum şi studii şi articole în revistele de specialitate din ţară şi de peste hotare.
7. Organizat în două secţii, de istorie veche şi arheologie şi de istoria României. Cea din urmă are sectoarele de istorie medie, istorie modernă şi de istorie contemporană. Mai există şi un sector de istoria artelor.
8. Principalele realizări ale Institutului sînt în domeniul istoriei vechi şi arheologiei, în domeniul publicării izvoarelor medievale şi moderne şi în cel al editării bibliografiilor. Institutul a participat la alcătuirea tratatului de *Istoria României*, la sinteza *Istoria României, compendiu*, la sinteza *Din istoria Transilvaniei*, la colecţiile de izvoare

Documente privind istoria României, seria C. Transilvania, la colecția *Documenta Romaniae Historica*, seriile C și D, la *Bibliografia istorică a României*.
9. Posedă o bibliotecă proprie cu 40.000 de volume, cărți și reviste de specialitate, o filmotecă cu cca. 30.000 cadre, cuprinzînd documente referitoare la evul mediu și modern.
10. Are ca publicație proprie *Anuarul Institutului de istorie și arheologie din Cluj*.
11. Colaborează cu instituțiile de profil similar din București și Iași, precum și cu muzee din Transilvania; la fel cu arhivele din București și provincie. Relații cu academiile de științe din Cehoslovacia și Ungaria și cu Institutul de preistorie din Frankfurt, prin anumite teme comune de cercetare, schimburi de informații și cercetători.
12. Institutul acordă titlul de „doctor în istorie" în specialitățile: istorie veche și arheologie, istorie medie, istorie modernă și contemporană, avînd în cadrul său șase conducători științifici pentru doctorat. **(D.M.)**

INSTITUTUL DE STUDII ISTORICE ȘI SOCIAL-POLITICE DE PE LÎNGĂ C.C. AL P.C.R.
1. București, str. Ministerului, nr. 2—4, sector 1.
2. C.C. al P.C.R.
3. Consiliul științific, prezidat de Ion Popescu-Puțuri, directorul Institutului (din 1961).
4. Consiliul științific, a cărui componență s-a schimbat în raport cu necesitățile activității, avînd în frunte ca directori pe Clara Cușnir-Mihailovici (1951 — 1953), Constantin Pîrvulescu (1953—1958), Gh. Vasilichi (1959—1961); directori adjuncți: Vasile Varga (1951—1953), Barbu Zaharescu (1954—1955), Mihail Roller (1955—1958), N. Goldberger (1958—1970), Miron Constantinescu (1960—1961), Titu Georgescu (1968—1971), Augustin Deac (1965—1973), Gheorghe Zaharia (din 1961).
5. Creat la 26 martie 1951 sub denumirea de „Institutul de istorie a Partidului". După ce a trecut prin mai multe etape, care au reflectat dezvoltarea istoriografiei marxiste din țara noastră, prin Hotărîrea Congresului al IX-lea al P.C.R. (1965) activitatea Institutului și-a lărgit profilul și preocupările.
6. Obiective principale: cercetarea istoriei mișcării muncitorești, democratice și revoluționare din România, a istoriei P.C.R. și a altor partide și organizații de masă muncitorești și revoluționare (ilegale și legale) în strînsă legătură cu dezvoltarea economică, socială, politică și culturală a țării; studierea istoriei mișcării muncitorești, democratice și progresiste internaționale, a problemelor făuririi și dezvoltării regimurilor socialiste, precum și problemele teoretice și metodologice ale cercetării istorice în lumea contemporană; participarea la dezbateri și sesiuni științifice interne, precum și la cele cu caracter internațional; organizarea unor schimburi de experiență.
7. Actuala structură a Institutului cuprinde următoarele secții: „Istoria P.C.R. a mișcării muncitorești, socialiste și democratice din România", „Revoluția populară și construcția socialismului în România", „Internațională", „Publicații", „Documentare" (arhivă, memorii, fototecă, filmotecă, informare științifică, documentare și bibliotecă). Institutul conduce cele două sectoare din țară (Cluj și Iași) și îndrumă activitatea Muzeului de istorie a Partidului Comunist, a mișcării revoluționare și democratice din România, a Muzeului Doftana și a Muzeului de la Tg. Jiu; sprijină activitatea revistei *Magazin istoric*.
8. Desfășoară o bogată activitate de cercetare și publicare de studii și documente privind istoria mișcării muncitorești din România. Sub conducerea nemijlocită a membrilor comitetului de redacție în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, Institutul pregătește ampla lucrare de sinteză „Istoria Partidului Comunist". Sub egida Institutului au fost elaborate numeroase monografii consacrate unor momente importante din trecutul revoluționar al proletariatului și țărănimii din România. *Crearea Partidului Comunist Român. Mai 1921*; *Mișcarea muncitorească din România 1893—1900*; *Marea răscoală din 1907*; *Greva generală din 1920*; *România în războiul antihitlerist*; *Unirea din 1918*; *Alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare din România*; *1933, Luptele revoluționare ale muncitorilor ceferiști și petroliști*; *România în anii revoluției democrat populare (1944—1947)* etc. Paralel cu elaborarea și tipărirea lucrărilor istoriografice, Institutul a trecut în ultimii ani la publicarea unui corpus de documente ale mișcării muncitorești din România în 12 volume, dintre care pînă acum au apărut șase volume. Tot un corpus de documente îl reprezintă seria consacrată istoriei presei muncitorești și socialiste din România, din care au apărut trei volume în cinci tomuri. A organizat, de obicei, împreună cu instituții similare din țară, sesiuni și conferințe științifice, cu participare internațională, consacrate aniversării a 150 ani de la nașterea lui K. Marx (aprilie 1968) și a lui Fr. Engels (noiembrie 1970), aniversării centenarului nașterii lui V.I. Lenin (aprilie 1970), a semicentenarului P.C.R. (aprilie 1971), a aniversării a 90 de ani de la crearea partidului politic al clasei muncitoare din România (1973) etc.

9. Are arhivă, fototecă, filmotecă şi o bibliotecă. Arhiva posedă circa 6 000 unităţi de păstrare, incluse în 22 fonduri, iar biblioteca circa 7 500 unităţi de păstrare în care se includ şi periodicele.
10. A tipărit începînd din 1955 revista *Analele Institutului de istorie a Partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R.*, care, din 1969, a luat titlul de *Anale de istorie*. Începînd din 1968, Institutul a iniţiat publicarea colecţiilor „Biblioteca de istorie", cuprinzînd lucrări consacrate unor probleme fundamentale din istoria mişcării muncitoreşti şi din istoria contemporană a poporului român, şi „Evocări" ale militanţilor mişcării revoluţionare şi democratice.
11. Colaborează cu instituţiile de profil istoric din ţară şi de peste hotare. Întreţine relaţii cu institutele similare din ţările socialiste, din Italia, Franţa şi din alte ţări ale lumii, în unele cazuri, relaţiile de colaborare fiind stabilite pe baza unor acorduri (cu institutele din Moscova, Budapesta, Belgrad, Sofia, Berlin, Varşovia, Ulan-Bator şi Roma). Membrii Institutului au participat la numeroase manifestări ştiinţifice din alte ţări inclusiv la congresele mondiale de istorie de la Stockholm (1960), Viena (1965) şi Moscova (1970).
12. Acordă titlul de doctor în istoria mişcării muncitoreşti şi a P.C.R., istoria modernă şi contemporană a patriei, precum şi în istoria mişcării muncitoreşti internaţionale şi a luptei de eliberare naţională. **(T.U.)**

INSTITUTUL DE STUDII SUD-EST EUROPENE
1. Bucureşti, str. I.C. Frimu, nr. 9, sector 1.
2. Academia de ştiinţe sociale şi politice — Universitatea Bucureşti.
3. Consiliul ştiinţific, alcătuit din 15 membri, prezidat de Mihai Berza, directorul institutului (din 1963).
5. Întemeiat în 1963. Continuă şi amplifică direcţiile de cercetare iniţiate de institutul cu acelaşi nume, înfiinţat în 1914 de Nicolae Iorga şi reluat, în 1937—1947, de Institutul de studii şi cercetări balcanice, condus de Victor Papacostea.
6. Are un caracter pluridisciplinar, urmărind cercetarea relaţiilor poporului român cu popoarele balcanice şi a formelor de existenţă socială şi culturală a popoarelor din zona sud-estică a continentului european.
7. Cuprinde o secţie de istorie şi arheologie, un sector de limbă şi literatură, un sector de economie, sociologie şi drept, un colectiv de istoria artei, un colectiv de documentarişti.
8. Lunar se ţin sedinţe publice de comunicări, susţinute mai ales de membrii Institutului, dar şi de cercetători de la alte institute sau din străinătate. Participă la reuniuni internaţionale de specialitate. Ca realizări mai importante menţionăm colecţia *Cronici turceşti privind ţările române*, din care au apărut 2 volume, *Fontes Historiae Daco-Romanae*, vol. II şi III etc.
9. Posedă o bibliotecă cu 7 000 volume şi 820 titluri de periodice.
10. Începînd din 1963, Institutul publică şi o revistă în limba franceză, *Revue des études sud-est européennes*, care cuprinde şi articole în limbile engleză, germană, italiană şi rusă.
11. Colaborează, în special, cu institutele de cercetări istorice din ţară, cu institutele balcanice din ţările sud-est europene şi cu centrele specializate din alte ţări.
13. O cronică anuală a activităţii institutului este publicată în nr. 4 al fiecărui volum din *Revue des études sud-est européennes*. **(D.M.)**

MUZEUL BANATULUI
1. Timişoara, Piaţa I. Huniade, nr. 1.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Timiş.
3. Director, Florin Medeleţ (din 1976).
4. Marius Moga.
5. Întemeiat (1872), este adăpostit (din 1947) în Castelul Minierilor construit în secolul XIV şi reconstruit în secolul următor de Iancu de Hunedoara. Dispune de un local mare, cu mult spaţiu exponabil. Muzeu complex, cu vechi tradiţii, secţia de istorie fiind predominantă.
6. Desfăşoară activităţi cu caracter cultural-educativ şi muncă de cercetare, în special arheologică şi istorică.
7. Are următoarele secţii: arheologie, istorie, ştiinţele naturii, artă şi etnografie.
8. A organizat expoziţii şi a îmbogăţit colecţiile cu noi materiale obţinute prin achiziţii şi cercetări de teren. Efectuează săpături arheologice în ţară.
9. Posedă bibliotecă, arhivă şi depozit cu materiale necesare cercetărilor şi completării expoziţiei.
11. Colaborează cu celelalte muzee din ţară.
13. *Repertoriul Muzeelor*, în „Revista Muzeelor, 1964—1974", p. 56. **(C.P.)**

MUZEUL BRAN
1. Comuna Bran, judeţul Braşov.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Braşov.
3. Director, Ioan Prahoveanu (din 1972).
4. Emil Micu (1957—1959), Titus Haşdeu (1962—1972).
5. Întemeiat (1 mai 1957), este adăpostit în cetatea construită de braşoveni în 1377 pentru apărarea graniţei şi administrarea domeniului aferent.

6. Desfăşoară o largă activitate de popularizare a istoriei locale şi de prezentare a cetăţii stăpînite odinioară de Mircea cel Bătrîn, Vladislav Jagello sau Magistratul oraşului Braşov. Este atestată documentar participarea brănenilor la marile ridicări populare din 1514, 1784 şi 1848.
7. Cuprinde: secţia de istorie în 27 de săli şi cea etnografică, deschisă în 1961.
11. Colaborează cu Muzeul judeţean Braşov şi instituţiile profilate pe cercetări complexe antropologice şi etnografice din zonă.
13. Emil Micu, Castelul Bran, Bucureşti, 1957, 60 p. + pl.; Titus Haşdeu, *Cetatea Muzeul Bran*, Bucureşti, 1968, 40 p. + pl. **(G.P.)**

MUZEUL BRĂILEI
1. Brăila, str. Piaţa Lenin, nr. 3.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Brăila.
3. Director, Florian Anastasiu (din 1957).
4. N. Harţuche (1954—1957).
5. Întemeiat în 1952 şi-a deschis porţile în 1955 ca muzeu memorial „Hristo Botev", în „Hanul lui Ceapîru"; devine muzeu mixt (1957), cu secţiile de istorie şi ştiinţele naturii; din 1959 muzeu de istorie. Reorganizat (din 1968) cu ocazia aniversării a 600 ani de existenţă documentară a oraşului Brăila în localul în care este adăpostit în prezent.
6. Desfăşoară o muncă permanentă de popularizare şi cultural educativă, dublată de cercetări privind istoria oraşului şi judeţului, din cele mai vechi timpuri şi pînă astăzi.
7. Cuprinde secţiile: istorie, artă, etnografie, o sală „Hristo Botev" şi ştiinţele naturii.
8. Constituirea şi reorganizarea Muzeului Brăilei şi cercetarea istorico-arheologică a zonei de N-E a Munteniei.
9. Dispune de bibliotecă, arhivă şi depozite cu materiale pentru cercetare.
11. Colaborează cu Institutul de arheologie din Bucureşti şi cu celelalte muzee din ţară.
13. *Repertoriul Muzeelor*, în „Revista Muzeelor, 1964—1974", p. 75 **(C.P.)**

MUZEUL BRUKENTHAL
1. Sibiu, Piaţa Republicii, nr. 4—5.
2. Consiliul culturii şi educaţiei socialiste şi Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Sibiu.
3. Director, Cornel Irimie (din 1968).
4. Nicolae Lupu (1948—1968).
5. Înfiinţat la 21 februarie 1817, fiind constituit pe baza colecţiilor de artă, mineralogie, arheologie, numismatică ale baronului Samuel Brukenthal la care s-au adăugat treptat colecţiile „Muzeului societăţii carpatine" (1920), ale „Camerei de arme şi breslelor oraşului Sibiu", ale Muzeului Astra (1905) şi ale „Muzeului de ştiinţele naturii" din Sibiu; se adaugă achiziţiile din ultimul sfert de veac. Funcţionează în fostul palat Brukenthal. Secţia de istorie, reorganizată în 1959, prezintă evoluţia societăţii omeneşti din sud-estul Transilvaniei, din paleolitic şi pînă la răscoala din 1784.
6. Desfăşoară o bogată activitate cultural-educativă şi de cercetare.
7. Muzeu mare, complex, cu următoarele secţii: istorie, artă plastică, artă populară, istorie naturală, istoria oraşului Sibiu, istoria farmaciei, „Muzeul tehnicii populare" şi o serie de muzee săteşti.
8. A organizat expoziţii şi a înfiinţat secţii noi. Întreprinde cercetări arheologice, etnografice şi de artă privind în special partea de S-E a Transilvaniei.
9. Posedă o bogată bibliotecă de peste 250 000 volume cu multe incunabule şi cărţi vechi, documente şi un mare depozit cu materiale pentru studiu.
10. Editează *Studii şi comunicări*, ajunsă la al 15-lea volum.
11. Colaborează îndeaproape cu institutele de arheologie din Cluj şi Bucureşti, precum şi cu muzee din ţară şi de peste hotare. **(C.P.)**

MUZEUL „CETĂŢII" FĂGĂRAŞ
1. Făgăraş, Piaţa Mihai Viteazu, nr. 1.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Braşov.
3. Director, Ion Ciupea (din 1974).
4. A. Polmolea (1951—1953), P. Marcu (1953—1954), P. Bunaciu (1954—1955), L. Rădulescu (1955—1957, 1967—1970), S. Ursa (1957—1965), S. Retevoi (1966—1967), V. Popa (1970—1973).
5. Înfiinţat ca muzeu raional (1950) pe baza colecţiei arheologice a lui Valeriu Literat, care în perioada interbelică a funcţionat sub egida „Departamentului Făgăraş al Astrei". În 1968 ia fiinţă, la cetate, o secţie a „Muzeului judeţean Braşov". În 1973, prin unificarea colecţiilor celor două muzee anterioare este întemeiat actualul muzeu, cu profil istorico-etnografic.
6. Activitate cultural educativă şi de cercetare a istoriei şi etnografiei Ţării Făgăraşului. Efectuează săpături arheologice în castrele romane de la Hoghiz, Cincşor şi Arpaşu de Sus şi în aşezările dacice de la Comana de Jos, Şercaia, Hălmeag, etc.
7. Colecţii de arheologie, istorie şi etnografie.
8. Reorganizarea expoziţiilor, săpăturile de salvare a monumentelor arheologice de pe Valea Boldului, studiul raporturilor Ţării Făgăraşului cu Ţara Românească şi cercetări etnografice în ţară.
9. Posedă bibliotecă, depozit de materiale, laborator şi un fişier documentar.

24 — Enciclopedia istoriografiei româneşti — c. 1614

11. Colaborează cu Muzeul judeţean Braşov, Institutul de istorie şi arheologie din Cluj-Napoca şi alte muzee din ţară. **(C.P.)**

MUZEUL CULTURII ROMÂNEŞTI DIN ŞCHEII BRAŞOVULUI

1. Braşov, Piaţa Unirii, nr. 33.
2. Departamentul cultelor.
3. Director, Emil Micu (din 1969).
4. I. Colan (1957—1969).
5. Funcţionează în clădirea şcolii româneşti atestată documentar la 1495 — construcţia datează din 1597. Are în patrimoniu valoroase tipărituri coresiene — tipografia diaconului Coresi funcţionînd sub egida acestei şcoli — 80 de hrisoave date de domnii din Ţara Românească, incunabule, obiecte de orfevrerie şi de cult. Reorganizat în 1964.
9. Muzeul posedă 1250 volume carte rară, un fond de manuscrise (arhiva Şcheilor şi a bisericii sf. Nicolae) şi 8407 volume bibliotecă curentă de specialitate.
13. Corina Nicolescu, *Biserica sf. Nicolae din Şcheii Braşovului*, Bucureşti, 1967, 57 p. **(G.P.)**

MUZEUL DE ARHEOLOGIE CALLATIS—MANGALIA

1. Mangalia, Stadion.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Constanţa.
3. Director, A. Rădulescu şi muzeograf, Elena Bîrlădeanu (din 1969).
4. V. Canarache (1959—1960, 1962—1969), şi N. Harţuche (1960—1961).
5. Se poate vorbi de un prim muzeu înfiinţat de Th. Sauciuc-Săveanu (1925), în localul unei vechi biserici greceşti dispărut în timpul celui de-al doilea război mondial. Muzeul actual a luat fiinţă în 1959, colecţiile sale fiind formate din rămăşiţele exponatelor vechiului muzeu şi mai ales din descoperirile arheologice de la Callatis din anii 1959—1962. Aflat într-o clădire de pe latura estică a stadionului şi parcului actual, Muzeul se va instala curînd într-o construcţie special ridicată, în partea de vest a stadionului, lîngă „Mormîntul cu papir". Considerat o secţie a Muzeului de arheologie Constanţa.
6. Activitate cu caracter cultural-educativ şi de cercetare arheologică în ruinele Callatis-ului.
7. Are profil strict arheologic privind istoria oraşului Callatis.
8. A făcut şi face eforturi permanente de recuperare a descoperirilor întîmplătoare şi de îmbogăţire a colecţiilor prin participarea la noile cercetări arheologice.
9. Dispune de un depozit cu materiale de studiu.
11. Colaborează cu Institutul de arheologie din Bucureşti.
13. C. Preda, *Callatis*, Bucureşti, 1968; *Repertoriul Muzeelor* în „Revista Muzeelor, 1964—1974", p. 21. **(C.P.)**

MUZEUL DE ARHEOLOGIE—OLTENIŢA

1. Olteniţa, str. Argeş, nr. 101.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Ilfov.
3. Director, V. Vrabie (din 1974).
4. Barbu Ionescu (1957—1967), Done Şerbănescu (1967—1974).
5. A luat fiinţă în 1957, avînd la bază colecţia arheologică a lui Barbu Ionescu.
6. Activitate cu caracter de popularizare şi muncă cultural-educativă prin expoziţii, conferinţe şi simpozioane.
7. Muzeul are o singură secţie, cea de arheologie.
8. Organizează expoziţii şi desfăşoară activitate de cercetare arheologică în zonă.
9. Posedă bibliotecă, depozit cu materiale pentru studiu, laborator de restaurare şi foto.
11. Colaborează cu Institutul de arheologie-Bucureşti şi cu muzee similare din judeţ.
13. *Repertoriul Muzeelor*, în „Revista Muzeelor, 1964—1974", p. 14. **(C.P.)**

MUZEUL DE ISTORIE AL MOLDOVEI

1. Iaşi, Palatul culturii, str. Palat, nr. 1.
2. Complexul muzeistic-Iaşi, Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Iaşi.
3. Comitet de direcţie sub conducerea directorului, I. Arhip (din 1971).
4. Orest Tafrali (1916—1937), Paul Nicorescu (1937—1945), Gh. Ghibănescu, M. Petrescu-Dîmboviţa (1958—1968), C. Florea (1968—1971).
5. Despre unele încercări de înfiinţare a unui muzeu de istorie la Iaşi se poate vorbi încă din 1897, ca urmare a strădaniilor lui Teohari Antonescu. Muzeul de antichităţi a fost întemeiat oficial în 1916, ca rezultat al eforturilor depuse de Orest Tafrali. La început a funcţionat ca anexă a Catedrei de arheologie şi istorie veche a Universităţii din Iaşi, fiind constituit din materiale arheologice de la Cucuteni şi din colecţia Bibliotecii centrale a Universităţii. Ulterior colecţiile sale s-au îmbogăţit cu obiecte din descoperirile arheologice făcute în Moldova şi Dobrogea. În 1954 i s-a acordat un spaţiu corespunzător în Palatul Culturii, fiind pus sub patronajul Institutului de istorie şi arheologie al Academiei.
6. Muzeului îi revine sarcina de a expune în mod ştiinţific întreg materialul arheologic şi istoric privind Moldova, organizarea depozitelor şi păstrarea în bune condiţii a patrimoniului dobîndit.
7. Organizat pe secţii, corespunzătoare diferitelor etape istorice: istorie veche şi arheologie, istorie medie, istorie modernă şi contemporană. La acestea se adaugă „Muzeul

Unirii", „Muzeul memorial Mihail Kogălniceanu", „Casa memorială Ilie Pintilie" şi secţia de restaurare-conservare.
8. A reorganizat întreaga colecţie într-o nouă expoziţie ale cărei exponate se întind pe o mare perioadă de timp, începînd din epoca paleolitică şi pînă în sec. XIX. Întreprinde cercetări arheologice în Moldova.
9. Dispune de bibliotecă, arhivă şi depozite cu materiale pentru cercetare.
10. A editat revistele *Arta şi Arheologia*, *Ion Neculce* şi recent *Cercetări istorice* (seria nouă), din 1970.
11. Colaborează cu Institutul de istorie şi arheologie—Bucureşti, cu Universitatea şi arhivele din Iaşi, precum şi cu celelalte muzee de istorie din ţară.
13. O. Tafrali, *Muzeul de antichităţi din Iaşi*, Iaşi, 1935; M. Petrescu-Dîmboviţa şi Al. Andronic, *Muzeul de istorie a Moldovei*, Bucureşti, 1966; C. Paiu, *Muzeul de istorie a Moldovei*, în AM II-III (1964), p. 405—415. **(C.P.)**

MUZEUL DE ISTORIE AL MUNICIPIULUI BUCUREŞTI

1. Bucureşti, Bd. 1848, nr. 2, sector 4.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al municipiului Bucureşti.
3. Consiliul ştiinţific, prezidat de Petre Daiche, directorul muzeului (din 1971).
4. Dr. G. Severeanu (1931—1938), D.V. Rosetti (1938—1948), Gh. Astancăi (1948—1956), I. Ionaşcu (1956—1959), Fl. Georgescu (1959—1971).
5. Înfiinţat în 1921, prin hotărîrea Consiliului comunal al Primăriei Bucureşti. După un deceniu are loc prima expoziţie publică permanentă (22 noiembrie 1931 în casa Moruzi din calea Victoriei, 117). În 1940, colecţiile sînt transferate în clădirile din str. Ştirbei Vodă, nr. 34 şi 47, iar în 1941 Muzeul va primi ca local Casa Cesianu din Calea Victoriei, 151. Între 1956—1958 s-a lucrat la reorganizarea expoziţiei permanente pe baza unei noi tematici, care avea în vedere întreaga istorie a meleagurilor bucureştene, din cele mai vechi timpuri şi pînă în zilele noastre. Redeschiderea va avea loc la 23 ianuarie 1959, (cu prilejul sărbătoririi a 500 de ani de existenţă a oraşului Bucureşti), în Palatul Sutzu, actualul sediu central al Muzeului (monument arhitectural construit în 1833—1835). Patrimoniul muzeistic cuprinde peste 150.000 obiecte, rezultate din săpăturile arheologice, achiziţii şi donaţii, colecţii de stampe, documente şi obiecte de tot felul.
6. În cadrul preocupărilor principale se înscriu: cercetarea istoriei oraşului Bucureşti din cele mai vechi timpuri şi pînă în prezent şi acţiunea de popularizare a descoperirilor, a patrimoniului şi tuturor valorilor Muzeului. Prin expoziţii temporare, conferinţe, simpozioane, lectorate şi publicaţiile proprii se duc activităţi cu caracter cultural-educativ în întreprinderi, instituţii, case de cultură, şcoli, cluburi, etc.
7. Activitatea se desfăşoară în cadrul secţiilor de istorie veche, medie, modernă, contemporană şi socialistă, la care se adaugă sectoarele de restaurare şi cel fotografic. Muzeul coordonează activitatea colecţiilor: „M. şi Dr. G. Severeanu", „Arta comparată", „Expoziţia de numismatică", „Colecţia de artă orientală" şi muzeele: „pompierilor", „Dr. N. Minovici", „Dr. V. Babeş", „Dr. G. Marinescu", „G. Bacovia", „C.I. şi C.C. Nottara" şi „Ştiinţelor experimentale".
8. Întreprinde cercetări arheologice. Numeroase şi valoroase vestigii ale trecutului au fost descoperite la Popeşti, Tei, Căţelul Nou, Giuleşti, Militari, Străuleşti, Fundeni, Bragadiru şi Curtea Veche. Rezultatele acestor cercetări au dus la îmbogăţirea colecţiilor Muzeului şi au constituit obiectul unor studii şi lucrări cu caracter monografic. Cea de a doua latură principală a activităţii Muzeului s-a materializat în reorganizarea expoziţiei şi în ţinerea unei evidenţe stricte şi ştiinţifice a obiectelor aflate în colecţii.
9. Posedă o bibliotecă proprie, la care se adaugă şi un fond de documente de istorie feudală, modernă şi contemporană.
10. Editează, din 1964, publicaţia *Materiale de istorie şi muzeografie*. În 1935 apărea prima sa revistă *Bucureşti*, din care au apărut doar trei volume. În 1965 a editat primul volum din *Istoria oraşului Bucureşti*, iar între 1959—1970 a publicat 27 de lucrări studii şi monografii, cuprinzînd materiale arheologice, documente şi date referitoare la lupta clasei muncitoare şi a maselor populare din Bucureşti.
11. Întreţine relaţii de colaborare cu celelalte muzee cu profil similar din ţară şi efectuează schimburi de publicaţii cu 105 instituţii muzeale din 43 ţări.
13. D.V. Rosetti, Gh. Florescu, în „Boabe de Grîu", II (1931), 1. p. 433; *Muzeul la a 50 ª aniversare*, în „Materiale de istorie şi muzeografie", VIII (1971), p. 22. **(C.P.)**

MUZEUL DE ISTORIE A PARTIDULUI COMUNIST, A MIŞCĂRII REVOLUŢIONARE ŞI DEMOCRATICE DIN ROMÂNIA

1. Bucureşti, Şoseaua Kiseleff, nr. 3, sector 1.
2. Institutul de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R.
3. Director, N. Ciorolu (din 1965), director adjunct, I. Ardeleanu.
4. Între anii 1948—1965 la conducerea muzeului au lucrat C. Agiu, Petre Grossu, Clara Cuşnir-Mihailovici.

5. Organizat inițial (între 1948—1951) ca expoziție permanentă de „Momente din lupta poporului" se transformă din 1951 (cu sediul pînă în 1957 în str. Biserica Amzei nr. 5) în muzeul „Lupta revoluționară a poporului" (1951—1954) și apoi în „Muzeul de istoria Partidului Muncitoresc Român" (1954—1965). La 5 mai 1966, Comitetul Executiv al C.C. al P.C.R. adoptă o hotărîre privind reorganizarea Muzeului de istoria Partidului într-un muzeu al mișcării revoluționare și democratice din România. În urma construirii unei noi aripi moderne, la 7 mai 1966, a avut loc inaugurarea festivă a Muzeului, care are 17 săli cu o suprafață expozițională de cca 6000 m.p. Sînt expuse după criterii cronologice și tematice peste 10 000 fotografii, obiecte și alte mărturii privind lupta poporului român pentru libertate și afirmare națională, pentru progres social-politic, de la primele mărturii documentare pînă în zilele construcției societății socialiste multilateral dezvoltate în țara noastră.
6. Muzeul a organizat sau participat la buna desfășurare a numeroase manifestări științifice interne și internaționale (simpozioane, colocvii, sesiuni, lectorate) consacrate luptei pentru progres social-politic al poporului român, a mișcării muncitorești, a luptei pentru eliberare socială și națională.
7. În actuala formă de organizare, Muzeul are cinci secții: „Secția de istoria mișcării muncitorești și revoluționar-democratice", „Secția de istoria P.C.R.", „Secția de istorie contemporană", „Secția de relații internaționale și organizații de masă", „Muzeul Doftana".
8. De la deschiderea Muzeului în noua sa structură a fost vizitat (pînă în 1976) de peste 8 milioane persoane din țară și de peste 44 000 invitați sau vizitatori străini. Între 1966—1977, colectivul Muzeului a organizat peste 70 de expoziții temporare tematice în țară și străinătate consacrate unor importante evenimente revoluționare interne și internaționale și a dat un sprijin competent în organizarea unor muzee istorice generale în întreaga țară, în special a secțiilor de istorie modernă și contemporană. Cu prilejul aniversării a 25 de ani de la înființare, Muzeului i-a fost conferit la 9 iunie 1973 „Ordinul Muncii cl. I-a".
9. Posedă bibliotecă proprie, arhivă, depozite de materiale.
11. Colaborează cu Institutul de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R., institute și muzee de profil istoric din țară și peste hotare.
13. *Muzeul de istorie a Partidului Comunist, a mișcării revoluționare și democratice din România* (număr special 1967 al „Revistei Muzeelor"), București, 126 p.; *În slujba muzeografiei marxiste*, București, 1974, 226 p.; *Imagini ale unui trecut glorios* (album), București, 1974, 140 p.; I. Ardeleanu, *Doftana — monument al trecutului revoluționar*, București, 1974 (în limbile română, engleză, franceză, rusă și germană); Ion Lupescu, *Muzeul de istorie a Partidului Comunist, a mișcării revoluționare și democratice din România* (album-ghid), București, 1974 (în limbile engleză, franceză, rusă, germană). **(T.U.)**

MUZEUL DE ISTORIE AL R.S. ROMÂNIA
1. București, Calea Victoriei, nr. 12, sector 4.
2. Consiliul culturii și educației socialiste.
3. Director, Florian Georgescu (din 1971).
5. Primul muzeu de istorie al României, creat pe baza colecțiilor Muzeului național de antichități și a altor exponate de valoare din întreaga țară, și-a deschis porțile la 9 mai 1972, în fostul palat al Poștei centrale. În cadrul a 62 săli cu o suprafață de 15.000 m.p., sînt expuse cele mai reprezentative și mai prețioase mărturii ale istoriei R.S. România, din cele mai vechi timpuri și pînă în zilele noastre.
6. În rîndul obiectivelor sale se numără activitatea cultural-educativă și de cercetare arheologico-istorică.
7. Munca se desfășoară în cadrul secțiilor: străveche, veche, medievală, modernă-contemporană, numismatică și tezaur.
8. Amenajarea localului, organizarea întregului muzeu și a expozițiilor destinate unor momente festive și aniversări istorice.
9. Dispune de un laborator de restaurare și bibliotecă.
10. Editează *Muzeul Național*, I, 1974 și *Cercetări arheologice* I, 1975.
11. Colaborează cu institutele de istorie și arheologie din București, Iași. Cluj și cu muzee din țară și de peste hotare. **(C.P.)**

MUZEUL DE ISTORIE AL TRANSILVANIEI
1. Cluj, str. Emil Isac, 2.
2. Comitetul culturii și educației socialiste al jud. Cluj.
3. Director, H. Daicoviciu (din 1973).
4. H. Finály (1859—1897), B. Postá (1898—1919), D.M. Teodorescu (1919—1940), M. Roșca (1940—1944), C. Daicoviciu (1945—1973).
5. Fondat la 23 noiembrie 1859, ca unitate a „Muzeului ardelean", cuprindea la început doar cîteva colecții. În 1872 a trecut sub egida Universității din Cluj; după unirea Transilvaniei cu România în grija „Institutului de arheologie și numismatică", iar din 1929 în patrimoniul „Institutului de studii clasice", în actualul local. Din 1948

devine o secție a „Institutului de istorie" al filialei Cluj a Academiei, cînd își îmbogățește simțitor colecțiile, iar din 1962 apare ca unitate de-sine-stătătoare a „Comitetului de stat pentru cultură și artă". Astfel, se transformă într-un mare muzeu de istorie, în care dezvoltarea societății de pe teritoriul Transilvaniei este prezentată prin variate și valoroase materiale documentare din preistorie și pînă la momentul Unirii de la 1 decembrie 1918.

6. Are ca obiective principale: activitate cultural-educativă de masă, prin expoziții, conferințe etc.; cercetarea în cele mai variate domenii ale istoriei Transilvaniei, perfecționarea continuă a cadrelor sale științifice și îmbogățirea permanentă a colecțiilor.

7. Organizat pe secții: istorie veche, medie, modernă, contemporană și muzeografie, la care se adaugă două colecții de istorie a farmaciei și de tehnică militară.

8. Se preocupă permanent de îmbogățirea colecțiilor și îmbunătățirea expoziției, inventarierea materialelor din depozite și studierea acestora. A organizat expoziții la Köln (1968), Roma (1970) și Liubliana (1971). Efectuează cercetări arheologice în Transilvania, pe care le valorifică prin studii și monografii.

9. Posedă depozite științifice, bibliotecă, arhivă și documente proprii, laboratoare de restaurare și fotografic.

10. Editează, din 1964 *Acta Musei Napocensis* și o colecție de monografii *Bibliotecа Musei Napocensis*.

11. Întreține legături strînse cu toate muzeele, instituțiile de cultură și de învățămînt superior cu profil similar din țară și cu muzee și instituții culturale și științifice din străinătate. Schimburi de publicații cu instituții din țară și de peste hotare.

13. M. Macrea. *Institutul de studii clasice*, în „Gazeta Ilustrată" 9—10, 1937; Fr. Pap, *Din activitatea Muzeului de istorie din Cluj*, (1963—1965), în AMN II (1965), p. 727—737; George Protopopescu, *Muzeul de istorie din Cluj, la 110 ani*, în RM VI (1969), 6, p. 508—511. **(C.P.)**

MUZEUL DE ISTORIE—BISTRIȚA

1. Bistrița, str. Dornei, nr. 5 (sediul) și Armata Roșie, nr. 53 (expoziția).

2. Comitetul culturii și educației socialiste al jud. Bistrița-Năsăud.

5. Fondat la 1 octombrie 1950, în fosta casă a breslei argintarilor, monument arhitectonic din secolul XVI. Reorganizat în 1962. Obiectele expuse ilustrează aspecte din istoria jud. Bistrița-Năsăud de-a lungul timpului.

6. Activitate de popularizare și cultural-educativă bazată pe expoziții, conferințe și simpozioane.

7. Organizat pe secții: arheologie, istorie, numismatică, științele naturii și etnografie.

8. Întreprinde cercetări arheologice și de îmbogățire a colecțiilor în zona înconjurătoare.

9. Posedă depozit de materiale.

11. Colaborează cu instituțiile de profil din țară **(C.P.)**

MUZEUL DE ISTORIE—GALAȚI

1. Galați, str. Alexandru Ioan Cuza, nr. 80.

2. Comitetul culturii și educației socialiste al jud. Galați.

3. Director, Aneta Anghel (din 1976).

4. Paul Pașa (1939—1941), Emanoil Constantinescu (1941—1942), D.L. Stăhiescu (1942—1948), N. Grigoriu (1948—1961), T. Buimistruc (1961—1962), I.T. Dragomir (1962—1976).

5. Despre unele inițiative de înființare a unui muzeu la Galați se poate vorbi din 1890, cînd s-a inaugurat biblioteca V.A. Urechia, în care era adăpostit și un mic muzeu. Încercări s-au mai făcut în 1913 și 1937—1939. Oficial muzeul gălățean a luat ființă la 24 ianuarie 1939, sub numele de „Muzeul Cuza Vodă". După 1944 el și-a îmbogățit mult colecțiile și s-a organizat în mod științific. Secțiile de științe naturale și artă s-au separat în 1956.

6. Activitate de popularizare și cultural-educativă.

7. Organizat pe secții: arheologie, istorie medie, modernă, contemporană și „Galați — personalități politice ale istoriei moderne a României".

8. A reorganizat științific sub conducerea lui I. T. Dragomir, actuala expoziție și depozitul Muzeului, ale cărui colecții au fost mult sporite. A organizat muzeul memorial „Costache Negri" de la Mînjina (1968), secția de istorie modernă și contemporană (1971); expoziții temporare: „50 ani de la marile răscoale țărănești din 1907", „Anul revoluționar 1848", „Centenarul Unirii Țărilor Române" etc. Activitate arheologică pe șantierele de la: Barboși, Enisala, Bălteni, Cavadinești etc.

9. Posedă bibliotecă, depozit cu materiale, laborator de restaurare, atelier foto, o mică arhivă.

10. Editează revista *Danubius*.

11. Colaborează cu Institutul de arheologie—București și cu celelalte muzee din țară.

13. I.T. Dragomir, *Dezvoltarea muzeistică în Galați*, în RM VII (1970), p. 35—39. **(C.P.)**

MUZEUL DE ISTORIE NAȚIONALĂ ȘI ARHEOLOGIE—CONSTANȚA
1. Constanța, Piața Independenței, nr. 12.
2. Comitetul culturii și educației socialiste al jud. Constanța.
3. Consiliul științific, prezidat de A. Rădulescu, directorul muzeului (din 1969).
4. C. Brătescu, I. Micu, Carol Blum, V. Canarache (1957—1969).
5. Înființat în 1879, la Palatul administrativ, constînd dintr-o mică colecție de inscripții, reliefuri, statui etc. Sediul său a fost mutat pe rînd, la gimnaziul Mircea cel Bătrîn, Școala normală de băieți, pe terasa primăriei din Piața Ovidiu, într-o anexă a Cazinoului (acvariul de azi), din 1956 pînă în 1977 în localul din str. Muzeelor, nr. 23, ca muzeu de arheologie, iar din 1977 sub numele actual, în clădirea Primăriei din Piața Ovidiu. Abia după 1956 se poate vorbi la Constanța de un adevărat muzeu cu o expoziție mare, bine organizată și cu exponate dintre cele mai valoroase și variate, datînd din cele mai vechi timpuri și pînă în sec. X—XII e.n. Redeschiderea lui a avut loc în 1958, sub înfățișarea unei noi instituții muzeistice și de cercetare. În aceeași perioadă de timp colecțiile Muzeului s-au îmbogățit simțitor prin săpături și descoperiri arheologice, achiziții și donații.
6. În atenția „Muzeului" stă în primul rînd munca de popularizare a exponatelor și descoperirilor sale, pe care o face prin expoziții de tot felul, conferințe și simpozioane. Desfășoară o bogată activitate de cercetare arheologică.
7. Schema organizatorică se bazează pe secțiile: comuna primitivă, greco-romană, romano-bizantină, feudală, modernă și contemporană. La acestea se adaugă secțiile muzeistice: „Edificiul roman cu mozaic", „Muzeul Callatis—Mangalia", „Cetatea Histria" și „Monumentul de la Adamclisi".
8. Pe lîngă munca de reorganizare a Muzeului și a depozitului au fost înființate noi anexe. A dus și duce o susținută muncă de cercetare arheologică, prin săpăturile din Tomis, Callatis, Hîrșova, Bugeac, Sacidava, Rasova, Limanu, Techirghiol, Corbu și în colaborare cu Institutul de arheologie din București la Histria, Capidava și Adamclisi. Începînd din 1964 organizează anual sesiuni științifice de comunicări privind istoria și arheologia Dobrogei. Rezultatele cercetărilor au fost și sînt valorificate prin studii și lucrări cu caracter monografic, publicate în revista de specialitate sau separat.
9. Muzeul posedă o bibliotecă de specialitate, un depozit științific bine organizat, laboratoare de restaurare și fotografic.
10. Editează revista *Pontica*. A publicat numeroase broșuri și lucrări monografice cu privire la rezultatele săpăturilor arheologice și la colecțiile Muzeului.
11. Colaborează strîns cu Institutul de arheologie—București, cu celelalte muzee de istorie, arheologie și instituții de profil similar din țară. Muzeul procedează la un schimb intens de publicații cu instituții cu profil similar din țară și de peste hotare.
13. V. Canarache, *Muzeul de arheologie Constanța*, 1967; A. Rădulescu, *Muzeul de arheologie din Constanța după 10 ani de activitate*, în Pontice I, (1968), p. 29—42. **(C.P.)**

MUZEUL DE ISTORIE—ROMAN
1. Roman, str. Cuza Vodă, nr. 33.
2. Comitetul culturii și educației socialiste al municipiului Roman.
3. Director, Vasile Ursachi (din 1957).
5. Înființat la 1 septembrie 1957 și-a format și îmbogățit colecțiile prin activitate proprie.
6. Activitate cultural-educativă și de cercetare arheologico-istorică a zonei Romanului, precum și popularizare și publicare a rezultatelor obținute.
7. Are ca nucleu principal secția de istorie, la care se adaugă secția de artă plastică din str. M. Eminescu, nr. 3.
8. A organizat muzeul și a întreprins cercetări arheologice în așezările geto-dacice și carpice de la Răcătău, Brad-Negri, Aldești și Gabăra, în cetatea medievală a Romanului și în unele așezări din comuna primitivă.
9. Posedă bibliotecă și depozite cu materiale pentru studiu.
11. Colaborează cu institutele de arheologie din București și Iași și cu muzeele din Bacău, Piatra Neamț, Iași și altele. **(C.P.)**

MUZEUL DE ISTORIE—SIGHIȘOARA Sighișoara, Piața Muzeului nr. 1. Înființat în 1899 și reorganizat în 1960, Muzeul este instalat în clădirea „Turnul cu ceas", monument istoric din sec. XIV. Cuprinde colecții de arheologie, istorie, etnografie, artă și ceasuri. Exponatele ilustrează istoria cetății Sighișoarei de-a lungul existenței sale. **(C.P.)**

MUZEUL DE ISTORIE ȘI ARTĂ—ZALĂU
1. Zalău, str. Pieții, nr. 9.
2. Comitetul culturii și educației socialiste al jud. Sălaj.
3. Director, V. Lucăcel (din 1951).
5. Înființat în 1951 pe baza colecției liceului din Zalău; o primă expoziție în 1952. Pe parcurs au avut loc cîteva reorganizări ale expoziției de bază, ultima datînd din 1971.
6. Activitate cultural-educativă și de cercetare istorico-arheologică.
7. Cuprinde secțiile: istorie veche, cu exponate mai ales din epocile dacică și romană, artă populară și artă plastică contemporană.

8. Participă activ la cercetări arheologice în castrele romane de la Buciumi, Românești, Tihău și în așezările de la Zăuan (neolitic), Derșida (bronz), Stîrciu și Marca (dacice) și Panic (daco-romană).
9. Posedă depozit de materiale documentare.
10. Sub egida Muzeului au apărut cîteva lucrări arheologico-numismatice, printre care: *Tezaure monetare din nordul Transilvaniei, sec. XVI-XVIII*, 1970; *Castrul roman de la Buciumi*, 1972; *Inscripții și monumente sculpturale în Muzeul de istorie și artă Zalău*, 1975; din 1977 apare *Acta Musei Porolissensis*.
11. Colaborează cu Institutul de istorie și arheologie din Cluj-Napoca și cu muzee de profil similar din țară.
13. *Repertoriul Muzeelor* în „Revista Muzeelor, 1964—1974", p. 31. **(C.P.)**

MUZEUL DE ISTORIE ȘI ETNOGRAFIE—FOCȘANI

1. Focșani, str. Karl Marx, nr. 1.
2. Comitetul culturii și educației socialiste al jud. Vrancea.
3. Director, Georgeta Carcadia.
4. V. Nămoloșeanu, Gh. Constantinescu.
5. Înființat în 1951 cu profil mixt. Din 1954 a devenit muzeu de istorie și etnografie, formă sub care funcționează în prezent.
6. Se ocupă permanent de organizarea expoziției și de activități cultural-educative.
7. Cuprinde secțiile de istorie și etnografie.
8. A luat parte la cercetările arheologice din județ, în special la cele din așezarea de la Cîndești.
9. Dispune de bibliotecă și depozit cu obiecte arheologice și etnografice.
11. Întreține relații de colaborare cu institutele de istorie și arheologie din București și Iași, precum și cu multe muzee similare din țară. **(C.P.)**

MUZEUL DE ISTORIE ȘI ETNOGRAFIE—LUGOJ

1. Lugoj, str. N. Bălcescu, nr. 2.
2. Comitetul culturii și educației socialiste al jud. Timiș.
3. Consiliul științific alcătuit din 12 membri, avînd ca președinte pe Ioan Stratan, directorul muzeului (din 1950).
4. Ioan Boroș (1905—1931), Tr. Simu (1932—1948).
5. Pentru crearea muzeului s-au făcut încercări încă din 1905, cînd a luat ființă „Reuniunea de muzeu a Comitetului Caraș-Severin", cu sediul la Lugoj. Pînă în 1949 n-a existat decît un nucleu muzeistic cu o colecție de obiecte redusă și eterogenă. Din 1968 dispune de o clădire adecvată, care adăpostește expoziția permanentă de istorie și etnografie.
6. Are ca preocupări munca de popularizare și cultural-educativă, de cercetare arheologică și istorică a zonei Lugojului.
7. Dispune de o secție de arheologie-istorie și alta de etnografie.
8. Reorganizarea muzeului după metode noi și cercetări arheologice, în special referitoare la epoca paleolitică.
9. Bibliotecă și un depozit de materiale pentru cercetare.
11. Colaborează cu Institutul de arheologie—București și cu celelalte muzee din țară.
13. Ghidul Muzeului, 1967. **(C.P.)**

MUZEUL DE ISTORIE—TÎRGU NEAMȚ

Tîrgu Neamț, str. V.I. Lenin, nr. 37. Înființat în 1957 și reorganizat în 1969 cuprinde exponate arheologice, în special din epoca feudală, descoperite în zona orașului și la Cetatea Neamțului. **(C.P.)**

MUZEUL DE ISTORIE—TURDA

1. Turda, str. B.P. Hasdeu, nr. 2.
2. Comitetul culturii și educației socialiste al jud. Cluj.
5. Înființat în 1951, în Palatul princiar (construcție din sec. XV) în care se țineau ședințele dietelor din Transilvania. Cuprinde colecții de arheologie și istorie veche, ilustrînd evoluția vieții omenești din această zonă.
6. Activitate cultural-educativă și de cercetare.
7. Organizat în două secții: istorie și etnografie.
8. Întreprinde cercetări arheologice în așezările de la Porolissum—Turda, Petrești, Bădeni, Soporul de Cîmpie și Moldovenești.
9. Depozit de materiale.
11. Colaborează cu Institutul de istorie și arheologie din Cluj-Napoca, și cu muzee din țară.
13. *Repertoriul Muzeelor din Republica Socialistă România* în „Revista Muzeelor, 1964—1974", p. 27. **(C.P.)**

MUZEUL DELTEI DUNĂRII

1. Tulcea, str. 9 mai, nr. 4.
2. Comitetul culturii și educației socialiste al jud. Tulcea.
3. Director, Gavrilă Simion.
5. Întemeiat oficial la 11 noiembrie 1949, cu aspect eterogen, dispunînd de exponate de arheologie-istorie, științele naturii și artă. Din 1964 s-a reorganizat secția de științe naturale, iar în 1975 cea de istorie.
6. Activitate cultural-educativă și de cercetare.
7. Organizat în următoarele secții: istorie, științele naturii, etnografie, artă.

8. A organizat expoziţia de arheologie-istorie şi de ştiinţele naturii folosind metode de expunere modernă şi a efectuat cercetări arheologice în 11 aşezări din epoca halstattiană şi traco-getică din judeţ.
9. Are bibliotecă, depozit de lucru, laborator de restaurare şi fotografic.
10. Editează revista *Peuce*.
11. Colaborează strîns cu Institutul de arheologie—Bucureşti şi cu celelalte muzee din ţară.
13. *Repertoriul muzeelor din Republica Socialistă România* în „Revista muzeelor, 1964—1974", p. 24 **(C.P.)**

MUZEUL DOFTANA
1. Comuna Telega, jud. Prahova, str. Muzeul Doftanei, nr. 51.
2. Secţiune (din 1952) a Muzeului de istorie a Partidului Comunist, a mişcării revoluţionare şi democratice din România.
3. Şef de secţie muzeu, Al. Iacob (din 1975).
4. În conducerea muzeului au lucrat: G. Petrov, Gh. Ionescu, Ion Manta şi alţii.
5. Construit între 1894—1897 pe terenul unei foste saline părăsite, în vederea adăpostirii unui penitenciar. În 1907, aici au fost încarceraţi ţărani, participanţi la răscoală. După primul război mondial, fostul penitenciar a fost transformat în închisoare pentru deţinuţii politici. Numeroşi militanţi ai mişcării muncitoreşti revoluţionare, ai Partidului Comunist Român au fost deţinuţi pînă în 1940 între zidurile închisorii. În noaptea de 9/10 noiembrie 1940, în urma unui puternic cutremur, închisoarea s-a dărîmat curmînd viaţa unei părţi din deţinuţi, între care Ilie Pintilie, membru al C.C. al P.C.R. Fostul penitenciar Doftana, reconstruit parţial, a fost transformat, din noiembrie 1949, într-un impresionant muzeu care evocă viaţa şi activitatea desfăşurată de militanţii comunişti între zidurile închisorii. În 1955 s-a inaugurat expoziţia permanentă de mărturii şi documente istorice, care este frecventată în permanenţă de numeroşi vizitatori din ţară şi străinătate.
13. Ion Ardeleanu *Doftana, monument al trecutului revoluţionar*, Bucureşti, 1974, 34 p. + 45 pl. **(T.U.)**

MUZEUL FĂLTICENILOR
1. Fălticeni, str. 23 August, nr. 2.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Suceava.
5. Înfiinţat în 1914 de un grup de intelectuali în frunte cu prof. V. Ciurea; a funcţionat pe lîngă liceul „Nicu Gane". Din 1933 funcţionează în actualul local.
6. Activitate cultural-educativă.
7. Organizat în secţii: istorie, etnografie, artă plastică. **(C.P.)**

MUZEUL GOLEŞTI (COMPLEXUL MUZEISTIC)
1. Comuna Ştefăneşti, sat Goleşti, judeţul Argeş.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Argeş.
3. Director, Vasile Novac.
5. Complex muzeal organizat între anii 1958—1970 în fostul conac al familiei Golescu, construit în 1640.
7. Cuprinde *secţia istorie şi memoriale* înfiinţată în 1958, în care sînt expuse piese de mobilier şi obiecte personale ale membrilor familiei de cărturari Golescu. *Secţia pedagogică*, inaugurată în 1963, în încăperile unde, în 1826, Dinicu Golescu înfiinţase „Şcoala slobodă obştească". Sînt prezentate documente de reconstituiri ale metodei Lancaster, adaptată la şcoala Goleştilor. *Secţia de etnografie şi artă populară* (din 1962) este formată din patru interioare ilustrînd zonele etnografice din Drăgăneşti-Olt, Muscel, Vîlcea, Argeş.
8. Muzeul pune la îndemîna publicului documente variate privind viaţa şi activitatea uneia din familiile ilustre de cărturari ale Ţării Româneşti — Goleştii. **(G.P.)**

MUZEUL JUDEŢEAN—ARAD
1. Arad, Piaţa George Enescu, nr. 1.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Arad.
3. Director, Nicolae Roşuţ (din 1976).
4. Mircea Zdroba.
5. Întemeiat în 1892, în clădirea teatrului, sub denumirea „Muzeul de relicvii 1848—1849"; acum se află instalat în Palatul culturii, unde s-a reorganizat în 1954 şi şi-a fixat profilul de muzeu judeţean. În 15 săli sînt expuse piese ilustrînd trecutul judeţului din cele mai vechi timpuri şi pînă în epoca modernă.
6. Acţiuni cultural-educative şi de popularizare, precum şi activitate de cercetare, arheologică în special.
7. Organizat în secţii de: arheologie, istorie, etnografie, artă, memoriale.
8. A reorganizat expoziţia în formă actuală şi a înfiinţat unele puncte muzeistice în oraş şi judeţ. Întreprinde săpături arheologice în aşezări din epoca dacică şi prefeudală.
9. Posedă bibliotecă şi depozit cu materiale necesare studiului.
10. Editează revista *Ziridava*.
11. Întreţine legături cu institutele de istorie şi arheologie din Bucureşti şi Cluj-Napoca şi cu muzeele cu acelaşi profil din ţară. **(C.P.)**

MUZEUL JUDEŢEAN—ARGEŞ
1. Piteşti, str. Horia, Cloşca şi Crişan nr. 44.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Argeş.

3. Director, Radu Stancu.
4. Iulian Rizea.
5. Întemeiat la 28 octombrie 1928 şi menţionat în statutul „Ateneului Popular G. Ionescu-Gion". Cunoaşte o serie de transformări şi reorganizări; cea mai importantă în 1956. În patrimoniu piese privind istoria populaţiei argeşene din cele mai vechi timpuri pînă azi.
6. Activităţi cu caracter cultural-educativ şi de cercetare.
7. Cuprinde secţiile: istorie, ştiinţe naturale şi artă.
8. Reorganizarea muzeului pe secţii, completarea colecţiilor şi participarea la munca de cercetare arheologică din judeţ.
9. Are bibliotecă, depozit şi laborator de restaurare.
10. Publică revista *Studii şi comunicări*.
11. Colaborează cu Institutul de arheologie — Bucureşti şi cu celelalte muzee din ţară. **(C.P.)**

MUZEUL JUDEŢEAN—BOTOŞANI

1. Botoşani, str. Unirii, nr. 13.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Botoşani.
3. Director, Pavel Sadurschi.
4. Şimeon Raţă.
5. Întemeiat în 1953, fiind constituit din colecţii de istorie şi ştiinţele naturii. În 1968 colecţiile de ştiinţele naturii au fost preluate de Muzeul din Dorohoi, de la care a primit în schimb materiale şi obiecte de arheologie şi istorie.
6. Acţiuni cu caracter cultural-educativ şi de cercetare.
7. Cuprinde secţiile: istorie. etnografie, artă plastică şi memoriale.
8. Participă la cercetările arheologice din cuprinsul judeţului, printre care se remarcă cele de la Ripiceni, Truşeşti şi Cucorăni.
9. Posedă bibliotecă şi depozit cu materiale de studiu şi pentru expoziţie.
11. Colaborează cu institutele de istorie şi arheologie din Bucureşti şi Iaşi.
13. *Repertoriul muzeelor din Republica Socialistă România* în „Revista Muzeelor, 1964—1974" p. 59. **(C.P.)**

MUZEUL JUDEŢEAN—BRAŞOV

1. Braşov, Piaţa „23 August", nr. 30.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Braşov.
3. Director, Titus Haşdeu (din 1972).
4. Ion Podea (1950—1962), Mircea Muşat (1962—1964), Caius Teodorescu (1964—1969), Mircea Băltescu (1969—1972).
5. Muzeul de istorie propriu-zis, instalat într-o clădire din sec. XIII-XIV, cunoscută sub numele de „Casa Sfatului", a fost întemeiat în 1948, pe baza colecţiilor „Muzeului săsesc al Ţării Bîrsei" deschis în 1908 şi ale „Muzeului Astra" (1937). De el depind şi muzeele cetăţilor Braşov şi Rîşnov. Exponate privind istoria judeţului din cele mai vechi timpuri şi pînă în zilele noastre.
6. Cercetare ştiinţifică şi activitate muzeistică, cultural-educativă.
7. Activitatea se desfăşoară în cadrul secţiilor: istorie veche şi arheologie, istorie modernă şi contemporană, etnografie, artă, memoriale.
8. De la înfiinţare a realizat expoziţia de bază a muzeului şi muzeele cetăţilor Braşov şi Rîşnov, de artă, etnografie-Rupea şi Săcele, cîteva mici muzee săteşti, Casele memoriale „Gh. Dima" şi „Mureşenilor". Întreprinde cercetări arheologice în aşezări din orînduirea comunei primitive, epoca geto-dacică şi feudală din judeţ.
9. Dispune de bibliotecă, arhivă, depozite de materiale, laborator de restaurare şi foto.
10. Editează din 1967 revista *Cumidava*. A publicat şi lucrări cu caracter monografic privind unele momente din istoria jud. Braşov.
11. Colaborează cu Institutul de arheologie — Bucureşti şi cu celelalte muzee din ţară; întreţine relaţii de schimb de publicaţii cu instituţii similare de peste hotare. **(C.P.)**

MUZEUL JUDEŢEAN—CARAŞ-SEVERIN

1. Reşiţa, str. Văliugului, nr. 103.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Caraş-Severin.
3. Director, Ilie Uzum.
5. Înfiinţat în 1962. Muzeu cu profil arheologic şi istoric.
6. Acţiuni cultural-educative şi de cercetare.
7. Muzeul cuprinde colecţii de arheologie, etnografie, arte plastice, istoria tehnicii şi ştiinţe naturale.
8. A organizat expoziţia în forma actuală şi a realizat cercetări arheologice de teren în aşezări din comuna primitivă—Tincova, Cornea, Dealu Mare, Peştera Popovăţ etc.
9. Posedă bibliotecă şi depozit de materiale.
10. Editează revista *Banatica*.
11. Colaborează cu Institutul de arheologie-Bucureşti şi cu muzee din ţară. **(C.P.)**

MUZEUL JUDEŢEAN — COVASNA — SF. GHEORGHE

1. Sf. Gheorghe, str. 16 Februarie, nr. 10.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al judeţului Covasna.
3. Director, Székely Zoltán (din 1947).
4. Custozi-diriginţi 1879—1925; directori: Csutak Vilmos (1926—1936), Herepsi János (1938—1944), Lőrincz Albert (1945), Szabédi László (1946—1947).

5. Fondat în 1879, în conacul de la Imeni (jud. Covasna). În 1911—1912 se construiește localul care adăpostește muzeul actual. Expozițiile permanente de arheologie-istorie, etnografie, științele naturii și artă plastică s-au deschis în 1920, ele fiind după aceea reîmprospătate și reorganizate (1949—1950).
6. Activitate cultural-educativă și de cercetare arheologico-istorică.
7. Cuprinde secțiile: arheologie-istorie, etnografie, științele naturii, artă plastică, muzeu în aer liber, istoria breslelor la Tg. Secuiesc, expoziția „Gabor Aron", Revoluția de la 1848—1849 și două case memoriale.
8. Cercetări arheologice în așezările neolitice de la Ariușd și Leț; epoca bronzului, la Ciomortan, Zăbala; epoca fierului și cea dacică la Reci, Cernat, Covasna; în castrele romane de la Comolău, Olteni și în alte centre din secolele IV-X e.n. ca Sf. Gheorghe, Bezid, Cristur etc.
9. Dispune de bibliotecă și depozit de studiu.
10. A editat: *Múzeumi Értesitö*; *Múzeumi Jelentés*; din 1969 publică revista *Aluta.*
11. Colaborează cu institutele de arheologie și istorie din București, Iași, Cluj-Napoca și cu muzeele de profil similar. Întreține relații și schimburi de publicații cu instituții muzeale din străinătate.
13. Z. Székely, în „Revista Muzeelor" VII (1970), p. 40—42. **(C.P.)**

MUZEUL JUDEȚEAN DE ETNOGRAFIE ȘI ISTORIE LOCALĂ — CARANSEBEȘ
1. Caransebeș, str. Bistrei, nr. 2.
2. Comitetul culturii și educației socialiste al jud. Caraș-Severin.
3. Director, Petru Bona (din 1976).
4. Farkaș Valter (1965—1971) și Ana Pop (1971—1975).
5. Înființat în 1962, beneficiind de donații din partea muzeelor: din Timișoara, Lugoj și Reșița, precum și de achiziții și materiale rezultate din recentele cercetări arheologice.
6. Activează pe tărîm cultural-educativ și de popularizare și întreprinde muncă de cercetare istorică și etnografică.
7. Funcționează secțiile de etnografie și istorie locală, prima fiind unică în județ.
8. Are în grija sa restaurarea și conservarea castrului roman de la Tibiscum și a donjonului feudal de la Turnu Ruieni, la care se adaugă prospectarea arheologică și etnografică de teren.
9. Dispune de bibliotecă, depozit și laborator fotografic și de restaurare.
10. A publicat volumul *Studii și comunicări de etnografie și istorie*, 1975.
11. Colaborează cu institutele de arheologie din București și Cluj-Napoca și cu majoritatea muzeelor din țară.
12. *Repertoriul muzeelor din Republica Socialistă România în* „Revista Muzeelor, 1964—1974" p. 56. **(C.P.)**

MUZEUL JUDEȚEAN DE ISTORIE— BUZĂU
1. Buzău, str. Unirii, nr. 178.
2. Comitetul culturii și educației socialiste al jud. Buzău.
3. Director, N. Vrapciu (din 1970).
4. Tr. Barbu (1952—1957), N. Dumitrașcu (1960—1961), Păun Basamac (1961—1965), Mircea Mocanu (1965—1969).
5. Fondat în 1952, se dezvoltă treptat cu îmbogățirea patrimoniului, căpătînd o formă mai bine organizată în anii 1964—1965. Expoziția de bază cuprinde materiale privind epocile: comuna primitivă, feudală și modernă. În 1971, la secția epocii moderne s-au expus o serie de documente și fotocopii cu aspecte din lupta clasei muncitoare locale.
6. În preocupările de bază ale muzeului se înscriu: cercetarea tuturor vestigiilor și a evenimentelor istorice locale și popularizarea lor prin expoziții permanente, itinerante și conferințe.
7. Funcționează în prezent cu secțiile de istorie și etnografie.
8. Activitatea „Muzeului" constă în organizarea de expoziții, expuneri și conferințe, cercetări arheologice în centrele de la Lapoș, Cîrlomănești-Nișcov, Smeeni, Cîndești, Gherăseni.
9. Dispune de un fond de publicații ce se ridică la peste 5000 volume.
11. Colaborează cu Institutul de arheologie-București și cu celelalte muzee de istorie județene din țară. **(C.P.)**

MUZEUL JUDEȚEAN DE ISTORIE— PIATRA NEAMȚ
1. Piatra Neamț, Piața Libertății, nr. 1.
2. Comitetul culturii și educației socialiste al jud. Neamț.
3. Director, C. Stupeanu (din 1974).
4. Constantin Mătasă (1934—1971), V. Mihăilescu-Bîrliba (1971—1974).
5. Înființat în 1935, sub numele de „Muzeul arheologic", pe baza colecției lui C. Mătasă, donată statului în 1947; se reorganizează în 1960, într-un nou local, cînd i se adaugă secții de: științe naturale, devenită apoi muzeu independent, artă și casa memorială „Calistrat Hogaș".
6. Activitate cultural-educativă și de popularizare, însoțită de o susținută cercetare arheologico-istorică.
7. În componența sa intră: Muzeul arheologic, casele memoriale „Mihail Sadoveanu" și „Calistrat Hogaș", „punctul muzeistic Durău", com. Ceahlău și colecția de artă.
8. Reorganizarea muzeului și a secțiilor adiacente, la care se adaugă activitatea arheologică în așezările din epoca neolitică

şi geto-dacică de la Frumuşica, Izvoare, Calu, Tîrpeşti, Costişa, Cozla, Bîtca Doamnei etc.
9. Dispune de bibliotecă şi depozit cu materiale pentru studiu.
10. Editează din 1969 revista *Memoria antiquitatis*.
11. Colaborează cu institutele de arheologie din Bucureşti şi Iaşi şi cu celelalte muzee din ţară. Schimburi de publicaţii cu instituţii muzeale din străinătate.
13. C. Mătasă, *Muzeul arheologic Piatra Neamţ*, în MA I, (1969), p. 399—403. **(C.P.)**

MUZEUL JUDEŢEAN DE ISTORIE — PRAHOVA
1. Ploieşti, str. Teatrului, nr. 10.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Prahova.
3. Director, V. Teodorescu (din 1972).
4. N. Simache (1955—1972).
5. Întemeiat în 1954, ajunge curînd, pe baza achiziţiilor şi a cercetărilor arheologice din judeţ, să-şi alcătuiască o cuprinzătoare şi variată colecţie arheologico-istorică, ilustrînd dezvoltarea judeţului din cele mai vechi timpuri pînă azi. Reorganizat în 1975.
6. Activitate cultural-educativă şi de cercetare arheologică.
7. Cuprinde secţiile: istorie veche, medie modernă, contemporană. „Ceasul de-a lungul vremii", etnografie şi memoriale.
8. Pe lîngă numeroasele achiziţii şi organizarea diferitelor secţii „Muzeul" a întreprins o serie de cercetări arheologice la Tîrgşor, Budureasca, Gherăseni etc.
9. Dispune de bibliotecă cu peste 9000 volume şi manuscrise, depozit cu materiale pentru studiu şi laborator de restaurare.
10. Publică revista: *Studii şi materiale privitoare la trecutul istoric al jud. Prahova.*
11. Colaborează cu Institutul de arheologie-Bucureşti şi celelalte muzee din ţară. **(C.P.)**

MUZEUL JUDEŢEAN DE ISTORIE ŞI ARTĂ—BACĂU
1. Bacău, str. Karl Marx, nr. 23.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Bacău.
3. Director, Ion Mitrea (din 1976).
4. Iulian Antonescu (1957—1971), Viorel Căpitanu (1971—1974), V. Florea (1974—1976).
5. Întemeiat în 1957, reuşeşte după doi ani de cercetări arheologice şi achiziţii să deschidă prima sa expoziţie. Posedă o bogată colecţie de arheologie, istorie şi artă. Din 1969 secţia de ştiinţe naturale devine muzeu independent.
6. Activitate de popularizare şi cultural-educativă. Efectuează cercetări arheologico-istorice şi de artă.
7. Muzeul funcţionează cu secţiile de istorie şi artă, la care se adaugă două case-muzeu, „N. Enea" şi „G. Bacovia" şi secţia de etnografie de la Răcăciuni.
8. A organizat, pe lîngă actuala expoziţie a muzeului, şi expoziţii privind viaţa şi opera lui V. Pârvan, A.D. Xenopol şi N. Iorga. Prin rezultatele cercetărilor arheologice de la Curtea Domnească din Bacău, Buda, Lespezi. Răcătău etc. a contribuit la cunoaşterea culturii daco-getice, carpice şi a perioadei formării poporului român.
9. Dispune de bibliotecă şi depozit de lucru.
10. Din 1968 publică revista *Carpica*.
11. Colaborează cu institutele de arheologie din Bucureşti şi Iaşi, ca şi cu celelalte muzee din ţară. Păstrează contacte şi cu instituţii de profil de peste hotare.
13. Iulian Antonescu, în „Revista Muzeelor" III (1964), p. 252—254. **(C.P.)**

MUZEUL JUDEŢEAN DE ISTORIE—TELEORMAN
1. Alexandria, str. Dunării, nr. 188.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Teleorman.
3. Cornel Beda.
4. Em. Rosenthal, A. Marinescu.
5. Înfiinţat în 1951, cu profil arheologic şi etnografic.
6. Activitate cu caracter cultural-educativ şi de cercetare.
7. Funcţionează cu secţiile de istorie şi etnografie. Filială la Roşiorii de Vede: „Răscoala ţăranilor din 1907".
8. Paralel cu strîngerea obiectelor şi organizarea expoziţiei, a sprijinit şi participat la săpăturile arheologice de la Alexandria, Orbeasca, Zimnicea etc.
9. Dispune de o mică bibliotecă proprie de specialitate şi de depozit cu materiale arheologice din săpături.
11. Colaborează cu Institutul de arheologie—Bucureşti şi cu muzeele de istorie din judeţele învecinate. **(C.P.)**

MUZEUL JUDEŢEAN—DÎMBOVIŢA
1. Tîrgovişte, str. Muzeului nr. 4.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Dîmboviţa.
3. Director, Mihai Oproiu (din 1977).
4. I. Gioglovan, G. Mihăiescu, Cleopatra Ionescu.
5. Întemeiat în 1944, avînd la bază o colecţie arheologică redusă. Muzeu de istorie, profilat mai ales pe arheologie.
6. Acţiuni cu caracter cultural-educativ, desfăşurînd în paralel şi activitate de cercetare.
7. Cuprinde o secţie de istorie cu exponate aparţinînd diferitelor epoci: din comuna primitivă şi pînă în evul mediu dezvoltat.
8. A organizat expoziţia, îmbogăţind-o cu achiziţii şi descoperiri noi şi a întreprins o

serie de cercetări şi săpături arheologice în aşezări din epoca neolitică, dacică şi prefeudală, din cuprinsul jud. Dîmboviţa.
9. Posedă bibliotecă, fototecă şi laborator de restaurare.
10. Editează revista *Valachica*.
11. Colaborează cu Institutul de arheologie—Bucureşti şi cu muzee de istorie din ţară. **(C.P.)**

MUZEUL JUDEŢEAN HUNEDOARA—DEVA
1. Deva, B-dul. Dr. Petru Groza, nr. 39.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Hunedoara.
3. Director, Mircea Valea (din 1963).
4. Octavian Floca.
5. Înfiinţat în 1882 şi reorganizat în 1970, în clădirea „Magna Curia", monument istoric din sec. XVI. Secţia de istorie cuprinde o bogată colecţie arheologică din epoca dacică şi romană, monede antice şi medievale, exponate din epoca medie, modernă şi contemporană. La acestea se adaugă o colecţie etnografică şi de artă (picturi, icoane pe sticlă).
6. Activitate cultural-educativă şi de cercetare.
7. Are două secţii principale: istorie şi ştiinţele naturii.
8. A reorganizat expoziţiile permanente de istorie şi ştiinţele naturii şi a întreprins o serie de cercetări arheologice, în special în aşezări şi cetăţi dacice din judeţul Hunedoara. A înfiinţat mai multe puncte muzeistice: „Muzeul de arheologie Ulpia Traiana Sarmizegetusa", „Castelul de la Hunedoara", „aşezarea romană de la Micia", „Cetatea Devei" etc.
9. Dispune de o bibliotecă cu peste 20.000 volume, arhivă şi depozit cu materiale pentru studii.
10. Publică anuarul muzeului—*Sargetia*.
11. Colaborează cu institutele de istorie şi arheologie din Cluj-Napoca şi Bucureşti şi cu muzee din ţară şi de peste hotare. **(C.P.)**

MUZEUL JUDEŢEAN—IALOMIŢA (SLOBOZIA)
1. Călăraşi, str. Progresului, nr. 90 (secţia de istorie).
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Ialomiţa.
3. Director, Maria Jugănaru (din 1976).
4. Niţă Anghelescu.
5. Înfiinţat în 1951 cu profil istorico-arheologic. Reorganizat din 1968, sub actualul nume cuprinde exponate din neolitic şi pînă în sec. XIX.
6. Activitate de cercetare şi valorificare a materialelor arheologice prin expoziţii şi publicaţii.
7. Pe lîngă muzeul din Călăraşi, cu profil istorico-arheologic, a mai luat fiinţă casa memorială „Gh. M. Vasilescu" şi „Muzeul de etnografie a Bărăganului", la Slobozia, formînd în prezent Muzeul judeţean Ialomiţa cu sediul la Slobozia.
8. A efectuat cercetări arheologice în aşezări din epocile neolitică, bronz, fier şi prefeudală: Grădiştea, Coslogeni, Andolina, Alex. Odobescu, Călăraşi, Vl. Ţepeş, Independenţa, Rasa etc.
9. Dispune de bibliotecă şi depozit cu materiale pentru cercetare.
11. Colaborează cu Institutul de arheologie—Bucureşti şi cu muzee din ţară.
13. R. Şt. Ciobanu, în RM IV, (1970), p. 329—331. **(C.P.)**

MUZEUL JUDEŢEAN—MARAMUREŞ
1. Baia Mare, str. 1 Mai, nr. 8.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Maramureş.
3. Director, Valeriu Achim (din 1974).
4. Preşedinţi ai consiliului de conducere: Stoll Béla (1899), Törökfalvi Pap Zsigmond (1900—1902), Schönherr Gyula (1903—1907); directori: Aurel Coza (1919—1920), Traian Tănase (1933—1940), Szasz Carol (1950—1952), Kovács Elena (1952—1960), Luţas Maria (1960—1963), Bandula Octavian (1963—1966), Aurel Socolan (1966—1974).
5. Ideea înfiinţării unui muzeu la Baia Mare datează încă din 1886. În anul 1889 s-a organizat o expoziţie de istorie cu obiecte şi acte de arhivă, iar la 29 august 1898 a luat fiinţă un comitet pentru organizarea unei instituţii muzeale. După această dată s-au adunat treptat diferite obiecte arheologice, etnografice şi de artă, care formează nucleul muzeului deschis în 1905, în localul primăriei orăşeneşti. În timpul războiului (1940—1945) activitatea lui a încetat, pentru a fi reluată în 1950. Din 1954 a primit un local propriu unde se organizează expoziţia de bază a secţiei de istorie.
6. Se ocupă cu munca de popularizare, de întreţinere a monumentelor istorice şi cu activitatea de cercetare a istoriei judeţului Maramureş.
7. Cuprinde secţiile: istorie, artă, etnografie şi minerit.
8. În rîndul realizărilor sale se înscriu: efectuarea de săpături arheologice, organizarea de expoziţii, restaurarea monumentelor istorice din judeţ şi a obiectelor arheologice descoperite.
9. Posedă bibliotecă proprie cu 9.000 volume şi laborator de restaurare.
10. Editează revista *Marmatia*.
11. Colaborează cu Institutul de arheologie-Bucureşti şi cu celelalte muzee din ţară. **(C.P.)**

MUZEUL JUDEŢEAN—MIERCUREA CIUC
1. Miercurea Ciuc, str. Dosza, nr. 2—Cetatea Mikó.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Harghita.
3. Director, Iános Pal (din 1964).
4. D. Kovács (1950—1964).
5. Înfiinţat la 23 decembrie 1949. În patrimoniu piese privind istoria judeţului.
6. Activitate cu caracter cultural educativ şi de cercetare.
7. Cuprinde secţiile: istorie, etnografie, artă, ştiinţele naturii.
8. Reorganizarea muzeului pe secţii şi completarea colecţiilor
9. Dispune de bibliotecă.
11. Colaborează cu muzeele de profil din ţară. **(C.P.)**

MUZEUL JUDEŢEAN—OLT
1. Slatina, str. Ionaşcu, nr. 73.
2. Consiliul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Olt.
3. Director, Mihail Butoi (din 1964).
4. Ion Moroşan (1952—1953 şi 1957—1961), M. Butoi (1954—1957).
5. Întemeiat în 1952; dispune de o valoroasă colecţie de arheologie şi etnografie.
6. Acţiuni cultural-educative şi de cercetare arheologico-istorică în cadrul judeţului.
7. Funcţionează cu secţiile de istorie şi etnografie.
8. A colecţionat şi achiziţionat numeroase piese arheologice şi etnografice, pe care le-a expus în mod ştiinţific. A întreprins unele cercetări arheologice privind epocile: paleolitică, neolitică şi geto-dacică, rezultatele lor fiind valorificate prin studii.
9. Posedă bibliotecă proprie.
11. Colaborează cu institutele de arheologie şi antropologie din Bucureşti şi cu celelalte muzee din ţară. **(C.P.)**

MUZEUL JUDEŢEAN—SATU MARE
1. Satu Mare, Piaţa Libertăţii, nr. 21.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Satu Mare.
3. Director, Doru Radosav (din 1976).
4. Tiberiu Bader (1958—1971), Viorica Ursu (1971—1976).
5. Încercări de organizare au loc în 1890—1891. O primă expoziţie cu donaţii de la particulari se deschide în 1905, pentru ca în 1918 să ia fiinţă „Muzeul municipiului Satu Mare". În 1958 primeşte o clădire în stil neogotic unde se reorganizează (1967) expoziţia de istorie, căreia i se adaugă, în 1969, cea de artă plastică.
6. În obiectivele muzeului se înscriu: cercetarea istoriei, etnografiei şi artei sătmărene, valorificarea ştiinţifică şi popularizarea patrimoniului.
7. Activitatea se desfăşoară în cadrul secţiilor: istorie, artă plastică, etnografie şi artă populară. Filială de istorie la Carei.
8. Organizarea sub forma actuală, cu o expoziţie îmbogăţită şi cu mai multe secţii de lucru. Cercetări arheologico-istorice şi etnografice în Ţara Oaşului şi Cîmpia Someşului.
9. Dispune de bibliotecă şi depozite cu materiale de studii.
10. Editează culegerea de articole sub numele *Satu Mare. Studii şi comunicări*, I. (1969).
11. Colaborează cu institutele de arheologie şi istorie din Cluj-Napoca, Bucureşti, Iaşi, cu muzee din ţară şi de peste hotare. **(C.P.)**

MUZEUL JUDEŢEAN—SUCEAVA
1. Suceava, str. Ştefan cel Mare, nr. 33.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Suceava.
3. Director, Octavian Monoranu (din 1974).
4. J. Fleischer (1900), A. Peyersfeld (1901—1916), N. Turtureanu (? —1933), R. Gassauer (1933—1940), Em. Iliuţ (1943—1950), W. Stransky (1950), Gr. Foit (1950—1962, 1967—1974), Al. Vasilescu (1962—1963), Oct. Monoranu (1963—1967).
5. Pe baza descoperirilor arheologice din oraşul Suceava şi împrejurimi a luat fiinţă în 1899 „Societatea muzeul", care a fost recunoscută ca muzeu la 4 ianuarie 1900, cînd s-a şi deschis oficial. Între 1900—1932 s-a perindat prin mai multe localuri, pentru ca în 1932 să fie adăpostit în „Casa naţională", iar în 1968 în actualul local. Colecţiile muzeului s-au îmbogăţit simţitor după 1944, cînd au luat fiinţă noi secţii.
6. Muzeul are sarcina de popularizare a cunoştinţelor cultural-ştiinţifice prin expoziţii temporare, itinerante, conferinţe, simpozioane etc. Totodată efectuează cercetări arheologico-istorice în jud. Suceava.
7. Are următoarele secţii: istorie, ştiinţele naturii, artă plastică, artă popuară şi „Casa memorială Ciprian Porumbescu".
8. A întreprins cercetări arheologice la Botoşani, Udeşti, Siret şi mai ales în oraşul medieval Suceava.
9. Posedă bibliotecă şi un bogat fond arheologic de cercetare, la care se adaugă colecţiile numismatice şi de documente.
10. A publicat revista *Studii şi materiale-istorie*; M. D. Matei, *Studii de istorie orăşenească medievală (Moldova sec.XIV-XVI)*, Suceava, 1970.
11. Colaborează cu celelalte muzee din ţară şi în special cu institutul de arheologie—Bucureşti şi cu cel din Iaşi. Întreţine schimburi de publicaţii cu instituţii de peste hotare.

13. A.V. Peyersfeld, *Das Städtische Museum in Suczawa*, în „Jahrbuch des Bukowiner-Landes-Museums, XVII-XVIII", 1909—1910, p. 59—66. Gr. Foit şi colaboratorii, *Muzeul Sucevei-Ghid pentru vizitatorii Muzeului regional Suceava*, 1956. **(C.P.)**

MUZEUL JUDEŢEAN—TÎRGU MUREŞ

1. Tîrgu Mureş, str. Horia, nr. 24.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Mureş.
3. Consiliul ştiinţific format din 14 membri, sub conducerea lui Valeriu Lazăr (din 1974).
4. Aurel Filimon (1932—1940); Andrei Bordi (1940—1944); Paul Dragoman (1949—1974).
5. A luat fiinţă din contopirea „Muzeului de artă industrială a secuimii" deschis în 1886 şi a celui de „arheologie-etnografie", întemeiat în 1934. S-a reorganizat în 1968. Colecţiile sînt expuse în două clădiri, monumente de arhitectură.
6. Obiective principale: cercetare, colectare, popularizare.
7. Muzeul activează cu secţiile: arheologie istorie feudală, istorie modernă şi etnografie.
8. Colecţionarea de obiecte etnografice, arheologice şi ştiinţele naturii, coroborată cu munca de cercetare şi valorificare a acestora prin publicaţii şi prin expunere. A sprijinit săpăturile arheologice de la Cristeşti, castrul roman de la Brîncoveneşti şi cimitirul scitic de la Ozd. Între 1949—1971 a organizat 70 expoziţii.
9. Posedă bibliotecă, arhivă şi depozite cu materiale de cercetare.
10. Editează colecţia *Studii şi materiale* şi anuarul *Marisia*.
11. Colaborează cu institutele de arheologie şi istorie din Bucureşti şi Cluj-Napoca, cu celelalte muzee din ţară şi cu Institutul de studii istorice şi social politice de pe lîngă C.C. al P.C.R.
13. P. Dragoman, *Ghidul expoziţiei istorice permanente de la origini pînă în epoca migraţiilor*, Tg. Mureş, 1958. **(C.P.)**

MUZEUL JUDEŢEAN—VASLUI

1. Vaslui, str. I.C. Frimu, nr. 1.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Vaslui.
3. Director, Constantin Popescu (din 1974).
5. Întemeiat la 1 octombrie 1974. În patrimoniu piese privind istoria judeţului din cele mai vechi timpuri pînă la zi.
6. Activitate cu caracter cultural educativ şi de cercetare.
7. Cuprinde secţiile: istorie veche şi arheologie, medie, modernă şi contemporană, precum, şi etnografie.
8. Înfiinţarea şi organizarea actualului muzeu ca urmare a cercetărilor proprii. Are în subordine complexul arhitectural „Podul Înalt".
9. Dispune de bibliotecă şi laborator foto.
11. Colaborează cu celelalte muzee de profil din ţară. **(C.P.)**

MUZEUL JUDEŢEAN—VÎLCEA

1. Rm. Vîlcea, str. Argeş. nr. 35.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Vîlcea.
3. Director, P. Purcărescu.
5. Înfiinţat la 14 august 1955, pe baza unor achiziţii şi descoperiri arheologice.
6. Acţiuni cultural-educative şi de popularizare.
7. Organizat pe secţii: istorie, artă plastică şi etnografie, rezervaţie de arhitectură populară.
8. A achiziţionat şi adunat numeroase obiecte de arheologie şi istorie, cu ajutorul cărora s-a realizat actuala expoziţie. În colaborare cu Institutul de arheologie—Bucureşti a efectuat săpături la Rm. Vîlcea, în aşezarea dacică de la Ocniţa, Stolniceni etc.
9. Dispune de bibliotecă, depozit şi laborator de restaurare.
11. Colaborează cu Institutul de arheologie—Bucureşti şi cu muzee de istorie din ţară. **(C.P.)**

MUZEUL JUDEŢULUI—GORJ

1. Tîrgu Jiu, str. Griviţei, nr. 8.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Gorj.
3. Director, Elena Udrişte.
5. Înfiinţat în 1894. Reorganizat şi completat cu noi exponate în 1954, cînd expoziţia a fost orînduită după norme muzeistice moderne.
6. Activează pe linie cultural-educativă şi în domeniul cercetărilor de arheologie şi istorie.
7. Organizat pe secţii: istorie, etnografie, colecţie de icoane şi sculptură în lemn (sec. XVII-XVIII) şi memoriale, rezervaţie de arhitectură populară.
8. A participat la munca de cercetare arheologică din judeţ, mai ales la săpăturile din castrul de la Bumbeşti.
9. Dispune de bibliotecă şi depozit cu materiale de studiu.
11. Colaborează cu Institutul de arheologie—Bucureşti şi cu celelalte muzee din ţară. **(C.P.)**

MUZEUL MEMORIAL „NICOLAE BĂLCESCU"

1. Comuna Bălceşti, judeţul Vîlcea.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Vîlcea.
3. Director, Horia Nestorescu-Bălceşti (din 1968).
5. Muzeul este deschis din 1961 în fostul conac al familiei Bălcescu.

7. În cele opt săli sînt expuse documente și corespondență de familie, ediții ale operelor lui Nicolae Bălcescu, tablouri înfățișîndu-l pe marele democrat revoluționar. **10.** Editează revista *Studia et acta musei Nicolae Bălcescu.* **(G.P.)**

MUZEUL MILITAR CENTRAL

1. București, str. Izvor, nr. 137, sector 6.
2. Ministerul Apărării Naționale.
3. Director, general maior C. Antip (din 1975).
4. În cadrul Consiliului de conducere al „Muzeului" între cele două războaie mondiale au figurat prestigioase personalități cultural-științifice ca: V. Pârvan, N. Iorga, I. Andrieșescu, I. Ursu, C.I. Moisil; istorici militari ca generalii Radu Rosetti, C. Ștefănescu-Amza, Gr. Costandache și alții. Directori după 1957: col. A. Maltopol, col. I. Focșăneanu, col. C. Nicolae, col. C. Frunză, col. M. Militaru.
5. Printre manifestările muzeale ce au precedat „Muzeul" notăm inițiativa conservării încă din perioada regulamentară a obiectelor cu caracter militar (mai cu seamă piese vechi de artilerie) scoase din dotarea armatei și depuse spre păstrare la „Arsenalul armatei" (punîndu-se treptat bazele unui muzeu al artileriei, ale cărui exponate vor constitui partea istorică a secției militare din cadrul Expoziției naționale din 1906); la 6 iulie 1919 a avut loc deschiderea expoziției „Ligii Culturale și a armatei" care, din 15 noiembrie 1919, avea să se constituie în *Muzeul Militar*, cu sediul într-unul din pavilioanele „Expoziției" din Parcul Libertății, unde va funcționa pînă în 1942 cînd, temporar, a fost închis. Muzeul militar din București, în urma înființării unor secții militare pe lîngă muzeele regionale din țară, devine din 18 decembrie 1923 muzeu militar *național*. Redeschis la 9 mai 1957, sub actualul nume în localul fostei „Școli superioare de război" (Bd. N. Bălcescu 5—7) se va muta în 1959 în vechiul local al „Școlii militare de infanterie" din Dealul Spirii unde funcționează și astăzi. În noua sa formă tematică și expozițională, realizată în 1975, „Muzeul" înfățișează pe o suprafață expozițională de cca. 20 000 mp. lupta poporului român, de-a lungul veacurilor, pentru păstrarea ființei naționale, pentru libertate și neatîrnare, pentru apărarea independenței și suveranității țării.
6. Acțiuni cultural-educative și de cercetare.
7. Cuprinde un sector de istorie militară (cu 4 sectoare pe epoci istorice) și un sector de colecții.
8. A colecționat și achiziționat numeroase piese privind istoria militară națională.
9. Biblioteca, organizată în 1924, cuprinde astăzi peste 50 000 cărți, periodice, albume, 7 000 hărți, 5 000 documente și peste 400 000 fotocopii și clișee originale.
10. Editează publicații și ghiduri. Între 1937 și 1942 a apărut seria I-a a *Buletinului Muzeului Militar Național*; seria a II-a după 1968 sub titlul *Studii și materiale de muzeografie și istorie militară.*
11. Colaborează cu institutele de specialitate și muzeele de profil din țară și de peste hotare. **(T.U.)**

MUZEUL „LUPTA PENTRU INDEPENDENȚA NAȚIONALĂ" — GIURGIU

1. Giurgiu, str. Dorobanți, nr. 16.
2. Comitetul culturii și educației socialiste al jud. Ilfov.
3. Director, V. Vrabie.
4. Gh. Rădulescu.
5. Înființat în 1950. Colecțiile de istorie sînt reprezentative pentru istoria Giurgiului și împrejurimilor. Reorganizat în 1977 cu profil privind lupta pentru independență.
6. Activitate de popularizare și cultural-educativă.
8. A reușit ca prin eforturi proprii să realizeze întreg materialul pentru expoziție și să ia parte la săpăturile arheologice de la Giurgiu, Izvorul, Malul Roșu, Zimnicea etc. A recuperat o serie de tezaure antice descoperite întîmplător.
9. Posedă bibliotecă, depozit, laborator foto și de restaurare.
11. Colaborează cu Institutul de arheologie—București și cu celelalte muzee din jud. Ilfov. **(C.P.)**

MUZEUL MIXT—SEBEȘ

1. Sebeș, Parcul 8 Mai, nr. 4.
2. Comitetul culturii și educației socialiste al jud. Alba.
5. Înființat la 15 martie 1951, în „Casa Zapolya", monument arhitectonic din sec. XVI. Colecțiile de istorie adăpostite în 10 încăperi oglindesc realități locale începînd din comuna primitivă și pînă în epoca modernă.
6. Acțiuni cultural-educative și de popularizare.
7. Cuprinde secțiile: istorie, științe naturale, artă plastică și o colecție de etnografie.
8. În rîndul realizărilor sale se înscriu: efectuarea de săpături arheologice în zonă, organizarea de expoziții etc.
9. Posedă bibliotecă și depozit de materiale.
11. Colaborează cu Institutul de istorie și arheologie din Cluj-Napoca, cu muzee de profil din țară. **(C.P.)**

MUZEUL MIXT—TECUCI

1. Tecuci, str. 23 August, nr. 37.
2. Comitetul culturii și educației socialiste al jud. Galați.
5. Înființat în 1934, pe baza unor colecții particulare într-o clădire construită în stil

românesc la sfîrşitul secolului trecut. Colecţiile de istorie cuprind piese din trecutul judeţului.
6. Acţiuni cultural-educative şi de popularizare.
7. Cuprinde secţiile: paleontologie, arheologie şi numismatică.
8. Participă la săpăturile arheologice de la Poiana, Cetăţuia, Munteni.
11. Colaborează cu Institutul de istorie şi arheologie din Iaşi şi cu muzee de profil din ţară. **(C.P.)**

MUZEUL MUNICIPAL—MEDIAŞ
Mediaş, str. Viitorului, nr. 46. Întemeiat în 1950, în clădirea mănăstirii franciscanilor, datînd din sec. XVI. Organizat pe secţii: istoria oraşului Mediaş, etnografie şi ştiinţele naturii. Colecţia de istorie, instalată în Turnul aurarilor, cuprinde exponate referitoare la istoria oraşului. **(C.P.)**

MUZEUL NAŢIONAL DE ANTICHITĂŢI
1. Bucureşti, str. I.C. Frimu, nr. 11, sect. 1.
2. Academia de ştiinţe sociale şi politice a R. S. România, Institutul de arheologie.
3. Consiliul ştiinţific, prezidat de D.M. Pippidi, directorul Institutului (din 1971).
4. Comitet arheologic prezidat de N. Mavros şi Al. Odobescu (1864—1881); directori: Grigore Tocilescu (1881—1909), George Murnu (1909—1910), Vasile Pârvan (1910—1927), Ion Andrieşescu (1927—1935), Vl. Dumitrescu şi Scarlat Lambrino (1935—1944), Teofil Sauciuc-Săveanu, Ion Nestor, C. Balmuş, Hortensia Dumitrescu (adj.) şi Gh. Ştefan (1944—1956), Em. Condurachi şi Dorin Popescu-adj. (1956—1970).
5. Despre un prim nucleu al **MNA** se poate vorbi încă din 1834, cînd Alexandru Ghica a înfiinţat la Şcoala naţională-Bucureşti (Colegiul Sf. Sava) un Muzeu naţional, care cuprindea piese de istorie naturală şi o importantă colecţie arheologică. Oficial „Muzeul" a fost fondat la 23 noiembrie 1864, prin decretul nr. 1648, dat de Alexandru Ioan Cuza. Prin donaţia de antichităţi, monede, medalii, vase greceşti, statui, reliefuri a lui N. Mavros, colecţiile **MNA** se îmbogăţesc simţitor. Ulterior, acestui prim fond i se vor adăuga numeroase colecţii particulare, printre care sînt de menţionat cele de la Cezar Bolliac, Mihail Ghica, Dimitrie Sturdza, Mihail Kogălniceanu, N. Beldiceanu, D. Papazoglu, D. Butculescu, Duiliu Zamfirescu, Mihail Sutzu, colecţia de vase greceşti Kalinderu şi altele. Muzeul poseda şi o secţie de artă bisericească, devenită în 1931—1935, „Muzeul de artă religioasă". Pentru început **MNA** a fost adăpostit în aripa dreaptă a Universităţii, pentru ca apoi să se mute definitiv în aşa-numita „Casa Macca", unde se află şi astăzi. Secţia de artă religioasă se va instala în „Casa Creţulescu" (str. Ştirbei Vodă), pentru ca mai tîrziu să intre în patrimoniul Muzeului de artă al R. S. România. Ca urmare a numeroaselor descoperiri arheologice şi a achiziţiilor de antichităţi de mare valoare, **MNA** reuşeşte să-şi întocmească cea mai mare colecţie de obiecte arheologice de tot felul, monede, opere de artă greco-romană, inscripţii greceşti şi latineşti etc. După 1949 depinde de Academie, ca secţie a Institutului de istorie, iar din 1956, ca secţie a Institutului de arheologie.
6. **MNA,** pe lîngă menirea sa de a servi ca instituţie de colectare, păstrare şi organizare a antichităţilor descoperite în România, a deţinut şi funcţia de „institut" de cercetare arheologică pe plan naţional. Încă din 1881, odată cu venirea lui Gr. Tocilescu la conducere, au loc intense cercetări de teren. Atribuţiile sale de instituţie de cercetare cresc în mod simţitor în vremea lui V. Pârvan, cînd se pun bazele cercetării ştiinţifice a arheologiei româneşti. Rolul său va creşte în această privinţă după 1949, ca urmare a integrării sale în noul sistem de organizare a Academiei. În acest timp ia parte activă la marele avînt al dezvoltării activităţii ştiinţifice din ţara noastră, desfăşurînd una dintre cele mai bogate şi mai vaste campanii de săpături şi cercetări arheologice. Din 1956 sarcina de cercetare va fi preluată de Institutul de arheologie, **MNA** devenind o secţie a acestuia, cu scopul de preluare, păstrare şi organizare a materialelor arheologice existente şi a celor provenite din săpăturile recente. În 1971, o parte din cele mai de seamă colecţii arheologice, au fost predate Muzeului de istorie a României proaspăt înfiinţat.
7. Pînă în 1956, era organizat pe secţii şi sectoare, corespunzătoare epocilor istorice: comuna primitivă, greco-romană şi parţial celei feudale, la care se adaugă sectorul numismatic, biroul de desen şi laboratorul de restaurare.
8. A adunat în colecţiile sale şi a organizat în mod ştiinţific cele mai valoroase descoperiri arheologice din România, fapt care a permis să se defăşoare pe plan naţional o bogată şi variată cercetare arheologică.
9. A dispus de cea mai însemnată bibliotecă de arheologie din România, preluată de Institutul de arheologie.
10. În decursul existenţei sale de peste un secol, sub patronajul **MNA** s-au editat numeroase lucrări şi reviste de arheologie. Din rîndul acestora ar fi de menţionat în mod deosebit: *Dacia. Recherches et découvertes archéologiques en Roumanie*; *Studii şi cercetări de istorie veche*; *Materiale şi cercetări arheologice privind istoria României.*

11. A colaborat cu toate muzeele din ţară şi cu principalele instituţii cu profil similar din străinătate, prin schimburi de publicaţii, contacte între cercetători, vizite şi comunicări.
13. R. Vulpe, *Muzeul naţional de antichităţi*, în *Boabe de grîu*, I (1930), 3, p. 133—146; Dorin Popescu, *Centenarul Muzeului naţional de antichităţi*, în *SCIV* XV (1964), 4, p. 449—455; Vl. Dumitrescu, *Muzeul naţional de antichităţi*, Bucureşti, 1968, 103 p. **(C.P.)**

MUZEUL ODORHEIU SECUIESC
1. Odorheiu Secuiesc, Bd. 1 Mai, nr. 29.
2. Consiliul popular municipal din Odorheiu Secuiesc.
4. Haáz Ferenc Rezső (1949—1952), Erdélyi László (1952—1954), Ferenczi Géza (1954—1964), Iános Pál (1964).
5. Înfiinţat în 1949 pe baza unor colecţii adunate încă din sec. XVIII şi mai ales între anii 1906—1913 („Colecţia etnografică a Colegiului din Odorhei"). După această dată colecţiile s-au îmbogăţit simţitor şi s-a reorganizat expoziţia într-o formă nouă.
6. Are ca primă preocupare popularizarea materialelor muzeistice şi apoi pe aceea de cercetare istorică şi muzeistică.
7. În cadrul muzeului funcţionează secţiile: istorie, artă populară, artă plastică şi ştiinţele naturii.
8. În rîndul principalelor realizări se înscriu: organizarea „Muzeului" şi unele cercetări arheologice privind epocile paleolitică şi neolitică din zona respectivă.
9. Dispune de bibliotecă, arhivă şi fototecă.
11. Colaborează cu celelalte muzee din regiune şi în special cu Muzeul de istorie al Transilvaniei din Cluj-Napoca. **(C.P.)**

MUZEUL OLTENIEI
1. Craiova, str. Maxim Gorki, nr. 44.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Dolj.
3. Director, Luchian Deaconu (din 1973).
4. Şt. Ciuceanu (1915—1927), M. Demetrescu (1927—1946), C.S. Nicolăescu-Plopşor (1946—1952), I. Firu (1952—1973).
5. Fondat în 1915 sub denumirea de „Muzeul de antichităţi şi etnografie". În 1927, odată cu includerea colecţiilor de ştiinţe naturale, devine „Muzeul Olteniei"; reorganizat după 1946.
6. Preocupări cultural-educative, de popularizare şi de cercetare.
7. Cuprinde secţiile: ştiinţele naturii istorie, etnografie şi memoriale.
8. Reunirea într-un singur muzeu, a principalelor colecţii aflate în oraşul Craiova şi reorganizarea acestora, după specific, într-o ordine şi formă ştiinţifică, modernă. A colaborat substanţial la cercetările arheologice din Oltenia (Valea Dîrjovului, Bîrca, Coşoveni etc.).
9. Dispune de bibliotecă, arhivă şi depozit de lucru.
10. A editat *Studii şi cercetări*.
11. Întreţine relaţii de colaborare cu Institutul de arheologie Bucureşti şi cu muzee similare din ţară. **(C.P.)**

MUZEUL ORĂŞENESC—BICAZ
1. Bicaz, str. Barajului, nr. 1.
2. Consiliul popular al oraşului Bicaz.
3. Director onorific, Mihai Matei (din 1976).
4. M. Dragotescu (1959—1968), Al. Radu (1968—1970), V. Orăşeanu (1970—1971), Natalia Puiu (1971—1972), Elena Petrişor (1972—1976).
5. Înfiinţat în 1960, ca urmare a marilor transformări ale zonei Bicazului, prin construirea hidrocentralei şi ridicarea barajului şi a lacului de acumulare. Cercetările arheologice şi etnografice întreprinse cu acest prilej au dus la formarea primelor colecţii ale „Muzeului", reprezentate prin exponate din epocile: paleolitică, neolitică, getodacică şi feudală, îmbogăţite apoi cu dovezi ale transformărilor înnoitoare actuale ale Bicazului.
6. Activitate cu caracter cultural-educativ şi de îmbogăţire a colecţiilor existente, prin colaborări la cercetările arheologice din zonă şi prin achiziţii.
7. Cuprinde colecţiile de istorie şi arheologie, etnografie şi exponate privind construcţia hidroenergetică de la Bicaz.
8. Reorganizarea muzeului şi amplasarea lui într-o clădire mare, adecvată, şi participarea la unele cercetări arheologice din zonă.
11. Colaborează cu Institutul de arheologie Bucureşti şi cu Muzeul din Piatra Neamţ.
12. *Repertoriul Muzeelor din Republica Socialistă România* în „Revista Muzeelor, 1964—1974", p. 71. **(C.P.)**

MUZEUL ORĂŞENESC—CARACAL
1. Caracal, str. Negru Vodă, nr. 1.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al Jud. Olt.
3. Director, Şt. Chiţu.
5. Înfiinţat în 1949 pe baza unor achiziţii arheologice din împrejurimile oraşului Caracal şi din fostul judeţ Romanaţi.
6. Activitate cultural-educativă şi de popularizare.
7. Dispune de o secţie de istorie cu aspecte din istoria locală, o secţie de etnografie şi cîteva memoriale.
8. A organizat expoziţia de bază şi a participat la cercetări arheologice în zonă.
9. Posedă bibliotecă şi depozit cu obiecte de arheologie şi numismatică.

11. Colaborează cu celelalte muzee şi mai ales cu Institutul de arheologie-Bucureşti. **(C.P.)**

MUZEUL ORĂŞENESC—CÎMPULUNG

1. Cîmpulung, str. Negru Vodă, nr. 127. Întemeiat în 1951, într-o clădire din sec. XVIII. Cuprinde secţiile: istorie, „complexul feudal Negru-Vodă" (fosta casă domnească), ştiinţele naturii, artă plastică, etnografie şi memoriale. Secţia de istorie posedă colecţii de obiecte şi materiale din aşezarea getică de la Cetăţeni, din castrul roman de la Jidava şi din epoca feudală de la Cîmpulung şi Cetăţeni. Muzeul a sprijinit cercetările arheologice efectuate la Cetăţeni şi Jidava, îngrijindu-se totodată şi de activităţi cultural-educative. **(C.P.)**

MUZEUL ORĂŞENESC—CORABIA

1. Corabia, str. Cuza Vodă, nr. 64.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Olt.
3. Director, Marcelian Ghigheanu (din 1957).
4. Gh. Bumbea (1951—1957).
5. Înfiinţat în 1951, avînd ca punct de plecare un mic fond de obiecte arheologice şi o colecţie de ştiinţe naturale. De pe urma săpăturilor arheologice şi a colecţionării, muzeul posedă astăzi piese istorico-arheologice din epoca neolitică şi pînă în perioada romano-bizantină şi obiecte de etnografie.
6. Obiective principale: popularizare şi sprijinire a cercetărilor arheologice din S. jud. Olt, în special pe cele referitoare la cetatea romană de la Celei-Sucidava.
7. Organizat în două secţii: istorie şi etnografie, la care se adaugă şi o colecţie de ştiinţele naturii.
8. A contribuit la îmbogăţirea colecţiilor şi a organizat expoziţia de bază. A sprijinit operaţia de amenajare şi întreţinere a ruinelor cetăţii romane de la Celei-Sucidava.
9. Depozit de materiale arheologice din cetatea de la Celei.
11. Colaborează cu Institutul de arheologie-Bucureşti şi cu celelalte muzee cu profil similar. **(C.P.)**

MUZEUL ORĂŞENESC—CURTEA DE ARGEŞ

Curtea de Argeş, str. Sîn-Nicoară, nr. 1. Înfiinţat în 1969, cu o secţie de istorie şi etnografie. Secţia de istorie dispune de o colecţie de exponate din neolitic, pînă în epoca medievală. Cele mai de seamă obiecte, vase şi monede se referă la istoria oraşului din sec. XIII-XIV, acestea fiind în principal descoperiri făcute în săpăturile arheologice de la Curtea Domnească. **(C.P.)**

MUZEUL ORĂŞENESC DE ISTORIE — AIUD

1. Aiud, Piaţa Republicii, nr. 24.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Alba.
3. Director, Lidia Chiţu (din 1966).
4. După reorganizare: Dankanits Ádám (1955—1957), Lazăr Valeriu (1957—1964), Takács Matilda (1964—1966).
5. Înfiinţat în 1796 în cadrul fostului colegiu „Bethlen Gábor" sub numele de „Raritatum et rerum naturalium museum"; colecţia de istorie şi arheologie devine independentă în 1862, ca urmare a activităţii lui P. Szathmáry. Se îmbogăţeşte treptat ca urmare a săpăturilor arheologice, numărînd în 1951 un total de 5 490 obiecte. În 1941, colecţiile muzeale au fost transferate în „Casa Bethlen" din complexul „Biserica Cetate" din Aiud unde ia fiinţă în 1951 „Muzeul raional de istorie Aiud" cuprinzînd exponate privind istoria raionului din comuna primitivă pînă în epoca contemporană. Din 1968 s-a reorganizat în actuala formulă.
6. Desfăşoară activitate cultural-educativă şi de cercetare, urmărind istoria zonei Aiud de-a lungul veacurilor, prin raporturi arheologice şi îmbogăţirea patrimoniului muzeal.
7. Organizare pe secţii: comuna primitivă, sclavagism şi feudală timpurie.
8. Colaborează la cercetările arheologice din Aiud, Ciumbrud, Cicău, Cheile Poienii, Lopadea Veche etc.
9. Dispune de depozite de materiale şi bibliotecă.
11. Colaborează cu Institutul de istorie şi arheologie din Cluj-Napoca, Muzeul de istorie al Transilvaniei şi alte muzee din ţară.
13. Lidia Chiţu şi colaboratorii — *Muzeele aiudene la 175 ani de la înfiinţare*, în „Apulum" X (1972), p. 863—870. **(C.P.)**

MUZEUL ORĂŞENESC—TÎRNĂVENI

Tîrnăveni, str. Stadionului, nr. 2. Înfiinţat în 1966 cu două secţii: arheologie şi ştiinţele naturii. Exponate din epocile: neolitic, bronz, geto-dacică, romană, feudală şi etnografie. **(C.P.)**

MUZEUL REGIUNII PORŢILOR DE FIER

1. Drobeta-Turnu Severin, str. Independenţei, nr. 2.
2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Mehedinţi.
3. Director, M. Davidescu.
4. Al. Bărcăcilă.
5. Înfiinţat la 13 mai 1912 de Al. Bărcăcilă, pe baza colecţiilor de antichităţi strînse la Tr. Severin, începînd din 1836. Din 1926 funcţionează în clădirea din apropierea castrului roman Drobeta. Reorga-

nizat într-o formă nouă, modernă şi cu exponate mult îmbogăţite, s-a redeschis în mai 1972.

6. Activitate cultural-educativă şi de cercetare.

7. Cuprinde secţiile: ştiinţele naturii, istorie, etnografie, artă, memoriale şi un acvariu.

8. A întreprins cercetări arheologice în castrul Drobeta, ca şi în alte obiective din zona Porţilor de Fier.

9. Posedă bibliotecă, depozit cu materiale de studii şi laborator de restaurare.

11. Colaborează cu Institutul de arheologie — Bucureşti şi cu celelalte muzee din ţară.

MUZEUL SĂTESC—ORLEA

Înfiinţat în 1952 pe baza unor mici colecţii, adunate din localitate şi împrejurimi de învăţătorii din comună, încă dinainte de cel de-al doilea război mondial. Localul în care este instalat a fost construit prin contribuţia locuitorilor comunei. Colecţia de arheologie şi numismatică cuprinde vase, opaiţe şi monede antice, din epoca dacică şi romană în special. Reprezintă un mijloc însemnat în munca de educare şi culturalizare. **(C.P.)**

MUZEUL TIPARULUI ŞI AL CĂRŢII VECHI ROMÂNEŞTI

Tîrgovişte, str. Justiţiei, nr. 3—5. Înfiinţat în 1967 ca o secţie a Muzeului de istorie din Tîrgovişte. Este găzduit într-o clădire a fostei cetăţi de scaun, ridicată de Constantin Brîncoveanu. Prezintă istoria tiparului românesc de la 1508 (apariţia în limba slavonă a „Liturghierului lui Macarie") pînă în 1830. Are în patrimoniu incunabule, manuscrise din sec. XV — XVIII, cărţi liturgice, xilogravuri. Catalogul de carte veche românească, aflat în posesia lui, este publicat de Dan Simonescu şi Victor Petrescu în „Tîrgoviştea, vechi centru tipografic românesc", Tîrgovişte, 1972, 134 p. **(G.P.)**|

MUZEUL ŢĂRII CRIŞURILOR

1. Oradea, str. Stadionului, nr. 2.

2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Bihor.

3. Colectiv de conducere alcătuit din şefii de secţii, prezidat de director, Sever Dumitraşcu (din 1974).

4. S. Ştirban (1948—1951), Vlad Spoială (1951—1961), L. Galamb şi T. Jurcsák (1961—1965), Virgil Giurcă (1965—1974).

5. Întemeiat ca o colecţie muzeală în 1872, devine un mare muzeu după al doilea război mondial; funcţionează după reorganizarea din 1964—1971 în „Palatul Baroc" (construit în 1762—1766).

6. Activitate de cercetare, valorificare, conservare şi muncă de popularizare şi cultural-educativă.

7. Cuprinde secţiile: istorie, artă, etnografie şi ştiinţele naturii.

8. Printre realizări se înscriu: înfiinţarea şi organizarea actualului complex muzeal cu cele patru secţii, două case memoriale şi patru mici muzee orăşeneşti şi săteşti.

9. Dispune de bibliotecă, depozite şi trei laboratoare de restaurare.

10. Publică o colecţie de „Caiete de comunicări", din care au apărut mai multe numere. Editează revista *Crisia.*

11. Întreţine raporturi de colaborare cu institutele de arheologie şi istorie din Bucureşti, Cluj şi Iaşi şi cu muzee din ţară şi străinătate, cu care face schimburi de publicaţii. **(C.P.)**

MUZEUL UNIRII—ALBA IULIA

1. Alba Iulia, str. Mihai Viteazul, nr. 12—14.

2. Comitetul culturii şi educaţiei socialiste al jud. Alba.

3. Director, Gheorghe Anghel (din 1971).

5. Înfiinţat la 2 octombrie 1887 din iniţiativa „Societăţii de istorie, arheologie şi ştiinţele naturii" a jud. Alba. A fost substanţial reorganizat în 1975, cînd primeşte numele de „Muzeul Unirii". Se află instalat în două clădiri, monumente de arhitectură, clădirea Babilon şi sala Unirii.

6. Întreprinde cercetări de arheologie şi istorie şi desfăşoară o susţinută activitate cultural-educativă.

7. Munca se desfăşoară în cadrul secţiilor. Cele de istorie şi arheologie sînt predominante, cuprinzînd numeroase şi valoroase colecţii de antichităţi daco-romane şi documente româneşti ce înfăţişează lupta poporului român pentru unitate naţională. Paralel funcţionează şi cîte o secţie de etnografie şi artă populară.

8. A dat o formă organizatorică nouă şi a dedicat Unirii o sală specială. Întreprinde cercetări arheologice în judeţ, dintre care se remarcă cele din cetatea dacică de la Piatra-Craivii şi Apulum.

9. Posedă o mare bibliotecă cu documente şi cărţi vechi, depozite cu materiale, laborator de restaurare şi foto.

10. Editează revista *Apulum.*

11. Colaborează cu institutele de istorie şi arheologie din Cluj-Napoca şi Bucureşti şi cu muzee din ţară şi străinătate.

13. *Repertoriul Muzeelor,* în „Revista Muzeelor, 1964—1974", p. 43. **(C.P.)**

MUZEUL UNIRII—IAŞI

Iaşi, str. Lăpuşneanu, nr. 14. Înfiinţat în 1955, ca o secţie a Muzeului de istorie a Moldovei, şi-a deschis porţile în 1959, cu prilejul centenarului Unirii Moldovei cu Ţara Românească. Este adăpostit în 14

săli ale vechiului palat al lui Al.I. Cuza. Cuprinde un material bogat și felurit privind lupta pentru unitate națională a românilor. Atrag atenția îndeosebi obiecte ce au aparținut unor personalități de seamă ale României moderne: Al.I. Cuza, M. Kogălniceanu, V. Alecsandri. A publicat ghidul Muzeului, pliante și ilustrate. **(G.P.)**

MUZEUL VALEA HÎRTIBACIULUI
1. Agnita, str. 23 August, nr. 29.
2. Comitetul culturii și educației socialiste al jud. Sibiu.
5. Întemeiat în 1957 pe baza unei bogate colecții de exponate legate de istoria breslelor.
6. Activitatea de popularizare și cultural-educativă bazată pe expoziții, conferințe și simpozioane.
7. Cuprinde secțiile: istorie, arheologie, numismatică, etnografie, artă plastică.
11. Colaborează cu instituțiile de profil din județ și în special cu Muzeul Brukenthal. **(C.P.)**

MUZEUL „VASILE PÂRVAN"—BÎRLAD
1. Bîrlad, str. Sterian Dumbravă, nr. 1.
2. Comitetul culturii și educației socialiste al jud. Vaslui.
3. Director, Vasile Palade (din 1959).
4. Conservator, Iacob Antonovici (1914—1925); directori: C. Ursu (1925—1946), Dimitrie Tarază (1946—1957), Gh. Popescu (1957—1958), M. Davidescu (1958—1959).
5. Fondat la 12 aprilie 1914, pe baza unei mici colecții de arheologie și de artă, s-a dezvoltat treptat, pentru a deveni, după 1956, „Muzeul" actual, cu o expoziție bogată, organizată științific într-un local adecvat.
6. Are ca obiective: popularizarea exponatelor și acțiuni cultural-educative, precum și obiective de cercetare.
7. Organizat pe secții: istorie, artă și științele naturii.
8. Organizarea științifică a expoziției actuale și a depozitului.
9. Dispune de o bibliotecă proprie și laborator de restaurare.
11. Colaborează cu institutele de arheologie din București și Iași și cu celelalte muzee din țară. **(C.P.)**

SECȚIA ISTORIE-GEOGRAFIE A INSTITUTULUI PEDAGOGIC—SUCEAVA
1. Suceava, str. Arini, nr. 1.
2. Ministerul Educației și Învățămîntului.
3—5. A luat ființă în anul universitar 1964/1965, pe lîngă Facultatea de filologie. Din anul universitar 1970/1971 a devenit „Facultatea de istorie-geografie", pînă în anul 1974 cînd s-a transformat în „Secția de istorie-geografie a Facultății de învățămînt pedagogic Suceava". Cadre didactice: Vasile G. Ionescu (din 1970), Nicolae Corivan (1966—1971) (1971—1975, profesor consultant), Dumitru Ciurea (1964—1967), Alexandru Vasilescu (1964—1970), Ion Agrigoroaie (1966—1968), Mihai Iacobescu (1967—1975), Octav Monoranu (1966—1975), Nicolae Ursulescu (din 1965), Elvira Dobrescu (din 1973), Grigore Foit (1964—1966), Mihai Lazăr (din 1969). **(Șt. Șt.)**

SECȚIA DE ISTORIE ȘI ARHEOLOGIE A ACADEMIEI DE ȘTIINȚE SOCIALE ȘI POLITICE
București, str. Onești, nr. 11, sector 1. Cuprinde 24 membri titulari și 19 membri corespondenți. A luat ființă în 1970 odată cu Academia de științe sociale și politice a R. S. România, avînd drept scop îndrumarea, coordonarea și controlul activității în domeniul cercetării istorice din centrele științifice ale țării. Conform „Statutului" Academiei secția asigură orientarea tematică și de conținut, coordonarea și controlul activității unităților de cercetare științifică; analizează și avizează propunerile pentru planurile de cercetare științifică elaborate de unitățile de cercetare; studiază stadiul dezvoltării cercetării științifice, rezultatele și contribuția cercetării la rezolvarea problemelor dezvoltării sociale, face propuneri pentru perfecționarea activității; organizează sesiuni științifice, dezbateri, simpozioane, consfătuiri, cu participarea membrilor Academiei și a altor cadre de specialitate, asupra problemelor majore ale dezvoltării cercetării științifice; analizează principalele lucrări elaborate de unitățile științifice, face recomandări cu privire la conținutul acestora și urmărește aducerea lor la îndeplinire; asigură orientarea lucrărilor fundamentale, de sinteză, care sînt realizate prin cercetare interdisciplinară; analizează activitatea publicațiilor unităților de cercetare și face recomandări cu privire la orientarea tematică și de conținut a acestora. Secția este condusă de un președinte (Șt. Ștefănescu) ajutat de un birou, din care fac parte conducătorii unităților de cercetare. **(Șt.Șt.)**

SECȚIA DE ȘTIINȚE ISTORICE A ACADEMIEI R.S. ROMÂNIA
Înființată la 1 august 1867, odată cu transformarea „Societății Literare Române" în „Societatea Academică". A funcționat pînă în 1890 în clădirea Universității, apoi în localul actual din Calea Victoriei, nr. 125. Din primii ani secția de istorie a desfășurat o activitate prodigioasă pentru valorificarea patrimoniului cultural național prin: inițierea publicării unor colecții de documente interne *(Acte și documente)* (vezi sub voce) și externe (colecția Hurmuzaki), editarea operei unor cărturari de seamă (Miron

Costin, Dimitrie Cantemir, Nicolae Bălcescu), deschiderea de șantiere arheologice (unde s-a evidențiat contribuția lui Gr. Tocilescu, V. Pârvan ș.a.), protejarea monumentelor, înregistrarea și conservarea inscripțiilor, constituirea colecției numismatice (legată de numele lui D. A. Sturdza, M. Sutzu, C. Moisil). Rezultatele cercetărilor s-au dezbătut în ședințe săptămînale și în sesiuni estivale anuale. Publicarea lor s-a făcut în *Analele Academiei Române*, apoi, din 1886, în *Memoriile secțiunii istorice*, seria a II-a, 1886—1920 (din 1912 cu o ediție selectivă în limba franceză), seria a III-a, 1922—1947. Între 1919—1947 s-a editat seria *Studii și cercetări publicate de Academia Română* (cu o ediție paralelă în limba franceză). Evidența documentelor aflate în patrimoniul Academiei s-a înregistrat în seria *Creșterea colecțiilor*. Din 1879, cînd s-a emis „legea de organizare" a Academiei Române, și pînă în 1947, secția de istorie a funcționat cu 12 membri titulari și mai mulți corespondenți și onorifici. Secția a beneficiat de contribuția celor mai reprezentative nume ale istoriografiei românești: George Barițiu (primul președinte al secției), Mihail Kogălniceanu, Alexandru Papiu Ilarian (care în 1868 a rostit primul discurs de recepție în Societatea Academică Română), Alexandru Odobescu, George Sion, Vasile Alexandrescu-Urechia, Dimitrie A. Sturdza, Bogdan Petriceicu Hasdeu, Grigore Tocilescu, Alexandru D. Xenopol, Dimitrie Onciul, Ioan Bogdan, Nicolae Iorga, Vasile Pârvan, Constantin Giurescu, Constantin Moisil, George Murnu, Andrei Rădulescu, Radu Rosetti, Ion Nistor, Ioan Lupaș, I.C. Filitti, Silviu Dragomir, Nicolae Titulescu, P.P. Negulescu ș.a. Membrii străini: Edgar Quinet, G. Vegezzi-Ruscalla, F. Dalin, Otto Bendorf, Th. Mommsen, Alf. Rambaud, K. Lamprecht, C. Jirecek, E. Picot, A de Gubernatis, L. Léger, Alf. von Domaszewski, G. Schlumberger, H. Foçillon, H. Pirenne, Ch. Bémont, J. Carcopino, O. Górka ș.a. Secția de istorie a inițiat mai multe călătorii de studii și misiuni științifice în străinătate în urma cărora a fost adus un valoros material documentar privitor la istoria românilor. În vederea constituirii unor grupuri de lucru permanente în arhivele străine, la inițiativa lui Nicolae Iorga, s-au creat, după primul război mondial, școlile române de la Roma și Paris (Fontenay-aux-roses) ca și Casa romena de la Veneția. Membrii lor și-au publicat rezultatele cercetărilor în *Ephemeris daco romana* și *Diplomatarium italicum* (Roma), *Mélanges de l'école roumaine en France* (Paris-Văleni de Munte). Activitatea pe plan extern a membrilor secției s-a concretizat prin participarea la congresele internaționale de istorie de la Roma, Berlin, Londra, Oslo, Zürich, cele de bizantinologie de la Belgrad și București ca și cel de orientalistică de la Londra. Secția de istorie a Academiei a primit numeroase donații care i-au îngăduit, pe lîngă achiziționarea unor piese de excepțională valoare pentru cultura românească, instituirea mai multor premii pentru răsplătirea lucrărilor de excepție (Heliade Rădulescu, Năsturel ș.a.). În 1948, prin reorganizarea Academiei, secția de istorie (pînă în 1957 s-a intitulat „de științe istorice, filozofice și economico-juridice) a cuprins un număr nelimitat de membri, activitatea ei desfășurîndu-se și în cadrul filialelor din Cluj și Iași. Beneficiind de sprijinul larg al statului, secția de istorie a fost în măsură să organizeze un program amplu de cercetări. Astfel s-a trecut la investigarea sistematică, pe întreg teritoriul țării, a vestigiilor arheologice, adunarea într-un corpus a tuturor documentelor interne *(Documente privind istoria României* — din 1965 — cele medievale — *Documenta Romaniae Historica)*, elaborarea unor lucrări de sinteză privind istoria patriei, cea mai reprezentativă fiind *Tratatul de istoria României*. Sub egida secției au apărut următoarele periodice: *Studii*, *SCIV* (*SCIVA* din 1974), *Dacia*. De asemenea din 1964 colecția pluridisciplinară „Bibliotheca Romaniae Historica", condusă azi de Ștefan Ștefănescu și Ștefan Pascu. Au fost așa valorificate în primul rînd rezultatele activității de cercetare a membrilor institutelor de profil din București, Cluj și Iași. Nume de prestigiu ale noii școli marxiste românești de istorie figurează ca membri și membri corespondenți ai secției de istorie: Constantin Daicoviciu, Andrei Oțetea, Petre Constantinescu-Iași, Emil Condurachi, David Prodan, Ștefan Pascu, Constantin C. Giurescu, Ion Nestor, Mihai Berza, Dionisie Pippidi, C.S. Nicolaescu-Plopșor, Vasile Maciu, Gheorghe Ștefan, Ștefan Ștefănescu. Secția acordă următoarele premii: Vasile Pârvan, Nicolae Bălcescu, Nicolae Iorga și Ștefan Gheorghiu. Secția de istorie a Academiei reprezintă un nucleu de cercetare care, prin activitatea plină de dăruire a membrilor săi, prin rezultatele obținute în valorificarea tezaurului documentar privitor la istoria poporului român ca și prin misiunile științifice îndeplinite peste hotare se situează în avangarda vieții culturale din România. **(D.B.)**

SOCIETATEA NUMISMATICĂ ROMÂNA

1. București, str. Madrid, nr. 8 bis, sector 1.
2. Persoană juridică, cu statut propriu.
3. Comitet, în frunte cu un președinte. Em. Condurachi (din 1958).

4. Preşedinţi: Mihail Sutzu (1903—1933), Const. Moisil (1933—1958).
5. Ia fiinţă la 28 decembrie 1903, fiind recunoscută persoană juridică la 30 martie 1961. S-a dezvoltat treptat, numărînd peste o mie de membri. A creat filiale la Cluj, Timişoara, Craiova, Tg. Mureş, Petroşani, Constanţa, Iaşi, Braşov.
6. Obiective: dezvoltarea ştiinţei numismatice şi a disciplinelor înrudite, răspîndirea ei în rîndul maselor, îndrumarea numismaţilor şi colecţionarilor amatori.
7. Întruneşte membri de diferite profesiuni, cercetători, amatori şi colecţionari.
8. Ţine şedinţe lunare de comunicări. A organizat între 1933—1937 cinci congrese de numismatică, iniţiază „batere" de medalii comemorative sau în legătură cu evenimente însemnate.
9. Mulţi dintre membri posedă colecţii şi arhive proprii.
10. A editat: *Buletinul Societăţii numismatice române* şi *Cronica numismatică şi arheologică*.
11. Colaborează cu institutele de arheologie şi de istorie, cu principalele muzee din ţară şi cu societăţi similare de peste hotare.
13. Al. Cantacuzino, în BSNR, XVI (1921), p. 7—8; Constantin Moisil, în CNA V (1924), p. 54—59 şi XVII, 1943, p. 200—208. **(C.P.)**

SOCIETAS PHILOHISTORUM TRANSSYLVANIAE
Asociaţie întemeiată în 1792 sub patronajul gubernatorului G. Bánffy. Şi-a propus editarea unor izvoare istorice inedite sau existente în ediţii rare sau învechite pentru a pune astfel la dispoziţia istoricilor materialul necesar scrierii unei istorii critice şi pragmatice a Transilvaniei. Graţie societăţii, J.K. Eder a putut edita cronica lui Ambrosius Simigianus şi părţi din *Ruinae Pannonicae* ale lui Christian Schesaeus. Asociaţia este aproape necunoscută şi deloc cercetată. Ea şi-a încetat existenţa în primii ani ai veacului al XIX-lea. **(A.A.)**

SOCIETATEA DE ŞTIINŢE ISTORICE DIN R. S. ROMÂNIA
Bucureşti, str. Spiru Haret, nr. 12, sector 7. Asociaţie profesională a cadrelor didactice din învăţămîntul mediu şi universitar şi a cercetătorilor care au ca specialitate istoria. Are ca obiectiv stimularea studierii istoriei, perfecţionarea pregătirii profesionale şi progresul procesului de predare a istoriei în învăţămînt. **S.Ş.I.** a luat fiinţă la 10 februarie 1968 din secţia de istorie a „Societăţii de ştiinţe istorice şi filologice", constituită la 9 iunie 1949. La sfîrşitul anului 1971, societatea avea circa 3 500 membri, încadraţi în cele 43 filiale şi 37 subfiliale răspîndite în întreaga ţară. Organul superior de conducere a **S.Ş.I.** este „Conferinţa pe ţară a societăţii", convocată odată la 4 ani. Între conferinţe, este condusă de un „Consiliu" ales, format din 50 membri, avînd în frunte un „Birou". Preşedinte — pînă în 1977 — Petre Constantinescu-Iaşi, reales fără întrerupere în funcţie din anul 1949. Îşi desfăşoară activitatea în cadrul a trei secţii: istoria României, istoria universală, metodică. Membrii **S.Ş.I.** prezintă comunicări şi referate în cadrul unor şedinţe periodice (lunare sau bilunare) de comunicări sau în sesiuni ştiinţifice tematice sau aniversative organizate pe plan local, regional sau republican. Manifestările ştiinţifice mai importante organizate de societate: sesiunile consacrate metodologiei cercetării în istorie (Ploieşti, 1961; Bacău, 1968; Tg. Mureş, 1969; Bucureşti, 1970); sesiuni comemorative sau aniversative (Rm. Vîlcea, 1969; Tr. Severin, 1971; Bucureşti, 1971); sesiuni consacrate perfecţionării şi modernizării predării istoriei (Cluj, 1965; Constanţa, 1967; Timişoara, 1970; Sibiu, 1971). Din 1968 a organizat anual la Vălenii de Munte, Breaza, Piatra Neamţ, Cluj, Suceava, Constanţa etc. cursuri de vară destinate informării şi documentării profesorilor de istorie din învăţămîntul de cultură generală. Rezultate mai importante ale cercetărilor întreprinse de membrii **S.Ş.I.** sînt publicate în primul rînd în revista societăţii *Studii şi articole de istorie* şi, de asemenea, în broşuri, culegeri de studii, monografii locale etc. **S.Ş.I.** este membră a „Uniunii societăţilor ştiinţifice" ale cadrelor didactice şi a „Asociaţiei oamenilor de ştiinţă din R. S. România", prin aceasta din urmă afiliată la „Federaţia mondială a oamenilor de ştiinţă". **(I.C.)**

VEREIN FÜR SIEBENBÜRGISCHE LANDESKUNDE
Ideea înfiinţării unei societăţi a saşilor transilvani menită să cultive şi să propage ştiinţele şi îndeosebi istoria patriei aparţine lui Johann Filtsch (1753—1836) şi s-a născut în atmosfera intelectuală şi în climatul spiritual sibian de la sfîrşitul veacului al XVIII-lea, favorizat îndeosebi de personalităţi pătrunse de ideile iluminismului ca episcopul Müller, rectorul Bruckner, istoricii Eder, Filtsch, fostul gubernator Brukenthal. În 1790 J. Filtsch a elaborat un proiect pentru înfiinţarea societăţii; acest plan, ca şi altele ce i-au urmat, nu s-a realizat. Abia încercarea din 1840 se va realiza graţie avîntului revoluţionar al tinerei generaţii de istorici saşi paşoptişti. În ziarele germane din Transilvania din 14 septembrie 1840 a apărut un apel semnat de D. Gräser, S. Gräser şi J. Fabini în care personalităţile marcante ale vieţii social-culturale, ştiinţifice săseşti erau invitate să

se întrunească la 8 octombrie 1840 la Mediaş în vederea constituirii unei asociaţii pentru cultivarea cunoaşterii patriei. Această întrunire s-a ţinut în zilele de 8 şi 9 octombrie la Mediaş cu participarea a 83 de membri. J.K. Schuller a prezentat statutele asociaţiei care au fost acceptate după dezbateri vii. Statutul a fost aprobat de guberniul Transilvaniei abia în vara anului 1841. Prima adunare generală s-a ţinut la 19—20 mai 1842 la Sighişoara. Aici s-au ales preşedintele, secretarul, casierul şi consiliul. Preşedinţii asociaţiei au fost: Joseph Bedeus von Scharberg (1842—1858), Joseph Franz Trausch (1858—1869), Georg Daniel Teutsch (1869—1893), Friedrich Teutsch (1894—1932), Friedrich Müller-Langenthal (1933—1941). Printre realizările de seamă ale asociaţiei se numără, pe lîngă activitatea statutară (adunări generale, comunicări, acţiuni de popularizare), publicarea celor două reviste *AVSL* şi *KBL*, istoria saşilor de Teutsch (v. *Geschichte des sächsischen Volkes*), colecţia de documente (v. *Urkundenbuch*), publicarea cronicii transilvane a lui Georg Kraus, dicţionarul graiului săsesc, lucrări generale privitoare la mineralogia şi flora Transilvaniei (asociaţia avea şi o secţie pentru ştiinţele naturale). Începînd cu anul 1843 s-au cooptat şi membri de onoare din străinătate (Joseph Chmel, Georg Waitz, Theodor Sickel, Alfred Harnack, Rudolf Virchow, Georg Droysen, Walter Giesebrecht, Alfons Huber, Karl Lamprecht, Thomas Mommsen, Hermann Oncken, Heinrich Sybel, Michael Tangl, Heinrich Treitschke, Walter Wattenbach ş.a.).

H. Herbert, *Geschichte des Vereins für siebenbürgische Landeskunde*, în AVSL, XXVIII, 1898, p. 139—236; E. Briebrecher, *Der Verein für siebenbürgische Landeskunde*, în „Deutsche Geschichtsblätter", XIII, 1912, p. 322—336; Harald Zimmermann, *Bemerkungen zur Geschichte des Vereins für siebenbürgische Landeskunde*, în vol. *Studien zur Geschichtsschreibung im 19. und 20. Jahrhundert*, Köln, Graz, 1967, p. 24—55 (Siebenbürgisches Archiv, VI). **(A.A.)**

IZVOARE

ACTE ŞI DOCUMENTE RELATIVE LA ISTORIA RENASCEREI ROMÂNIEI. ACTES ET DOCUMENTS RELATIFS À L'HISTOIRE DE LA RÉGÉNERATION DE LA ROUMANIE, Bucureşti, 1889—1909, 10 vol. Publicarea colecţiei a fost iniţiată la împlinirea a 30 de ani de la constituirea statului naţional român şi s-a încheiat în 1909, anul semicentenarului Unirii Principatelor. În cele zece volume ale colecţiei au fost cuprinse îndeosebi documente referitoare la procesul istoric al formării României moderne. Colecţia a fost iniţiată de D.A. Sturdza, principalul ei realizator, la volumele ei mai lucrînd C. Colescu-Vartic (vol. I, VI), Dimitrie C. Sturdza (vol. II, III, IV, V, VII), episcopul Ghenadie Petrescu (vol. II, III, IV, V, VII) şi J.J. Skupiewski (vol. VIII, IX, X). Documentele redactate în limba franceză sînt publicate în limba originală, sau în original şi în traducere franceză; cele redactate în limba română, indicele şi lista documentelor sînt publicate numai în limba franceză. Volumele colecţiei sînt următoarele: Vol. I (1391—1841) 1900, 1099 p.; Vol. II (1844—1856), 1889, 1132 p.; Vol. III (1856—1857), 1889, 1229 p.; Vol. IV (1857), 1889, 1107 p.; Vol. V (1857), 1890, 1122 p.; Vol. VI, partea I-a (1857), 1896, 1065 p.; Vol. VI, partea II-a (1857—1858), 1896, 687 p.; Vol. VII (1856—1858), 1892, 144 p.; Vol. VIII (1858—1859), 1900, 1167 p.; Vol. IX (1857—1859), 1901, 626 p.; Vol. X (tabla cronologică a actelor şi documentelor şi indicele colecţiei) 1909, 639 p.

Colecţia reprezintă pînă astăzi principala sursă de informaţie edită pentru cercetătorii perioadei de formare a statului naţional român. **(D.B.)**

ACTE ŞI FRAGMENTE CU PRIVIRE LA ISTORIA ROMÂNILOR. Valoroasă culegere de documente externe publicată de N. Iorga, în urma investigaţiilor întreprinse în arhivele străine.

Vol. I (Bucureşti, Imprimeria Statului, 400 p. + LXI) cuprinde 112 documente din Biblioteca naţională şi din Arhivele naţionale din Paris, din anii 1353—1772, şi alte 578, păstrate în Biblioteca regală şi arhiva secretă regală din Berlin din anii 1526—1768; documente din arhivele Radzwill, ale lui Ioan Sobieski, din anii 1526—1768, şi altele. *Vol. II* (Bucureşti, Imprimeria Statului, 740 p. + XCI) cuprinde alte 1389 documente conservate la Berlin, din anii 1594—1821. *Vol. III* (Bucureşti, Imprimeria Statului, 107 p. + V) cuprinde 94 documente din anii 1260—1507, descoperite în arhivele şi bibliotecile din Weimar, Viena, Dresda, Nürnberg, Milan, Parma, Turin şi Veneţia. **(F.C.)**

ACTE ŞI LEGIUIRI PRIVITOARE LA CHESTIA ŢĂRĂNEASCĂ, Bucureşti, Ploieşti, 1907—1908, I-XII, 12 vol. Seria I. I-IV, 4 vol. De la Vasile Lupu pînă la 1866, adunate de D.C. Sturdza Scheianu: I. *Legi şi acte de la Vasile Lupu pînă la Gr. Ghica şi Barbu Ştirbei*, Bucureşti, 1907, 750 p.; II. *Legi şi acte din perioada luptelor pentru Unire şi pînă la legea de tocmeli agricole din 1866*, 1907, 1128 p.; III. *Statistici din epoca regulamentară*, Bucureşti, 1907, 367 p.; IV. *Broşuri şi extrase româneşti şi străine, 1772—1872*, Bucureşti, 1907, 794 p. Seria II. I-VIII, 8 volume. Din domnia regelui Carol, adunate de Radu Rosetti: I. *Legile de tocmeli agricole. 1872—1893*, Ploieşti, 1907, 1372 p.; II. *Legile pentru vînzarea bunurilor Statului. 1866—1881*. Partea I-a, Bucureşti, 1907, 919 p.; *Legile pentru vînzarea bunurilor Statului. 1881—1886*. Partea II-a, Bucureşti, 1907, 444 p. + 1 pl.; IV. *Legile pentru vînzarea bunurilor Statului. 1889*. Partea III-a, Bucureşti, 1908, 842 p. + 1 pl.; V. *Legile pentru vînzarea bunurilor Statului. 1890—1892.*

Partea IV-a, Bucureşti, 1908, 368 p.; VI. *Creditul agricol 1881—1906*, Bucureşti, 1907, 502 p.; VII. *Legile asupra băncilor populare şi a obştiilor săteşti. 1903—1906*, Bucureşti, 1908, 112 p.; VIII. *Cassa rurală din 1897*, Ploieşti, 1908, 361 p.

Instrument de lucru de o mare bogăţie informaţională, indispensabil pentru înţelegerea istoriei problemei agrare în România. **(G.P.)**

ADUNAREA IZVOARELOR VECHIULUI DREPT ROMÂNESC SCRIS. Principala colecţie de izvoare juridice scrise, care s-au aplicat în ţările române pînă în anul 1865. Pe baza ei se poate studia vechiul drept românesc, originile sale, influenţele suferite din afară, evoluţia de-alungul veacurilor. Cunoaşterea acestor izvoare este indispensabilă pentru clarificarea unor probleme de istorie socială, economică, culturală şi îndeosebi instituţională. Colecţia constituie o importantă contribuţie la istoria culturii naţionale: primele pravile oglindesc procesul de înlocuire a limbii slave cu limba română; cele din secolul al XVIII-lea şi al XIX-lea înregistrează unele influenţe ale limbii greceşti asupra limbii române. Importante pentru evoluţia organizării justiţiei româneşti sînt actele judiciare, iar pentru raporturile agrare, ca şi pentru viaţa orăşenească în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, cele două volume de legislaţie, agrară şi urbană.

Pînă în prezent au apărut zece volume, şi anume: I. *Legiuirea Caragea (1818)*, Bucureşti, 1955, 339 p., ediţie îngrijită de un colectiv condus de acad. Andrei Rădulescu; II. *Pravilniceasca condică (1780)*, Bucureşti, 1957, 268 p., ediţie întocmită de acelaşi colectiv; III. *Codul Calimach (1816—1817)*, Bucureşti, 1958, 1016 p., ediţie întocmită de acelaşi colectiv; IV. *Sobornicescul hrisov (1785, 1835, 1839)*, Bucureşti, 1958, 110 p., ediţie alcătuită de acelaşi colectiv; V. *Manualul juridic al lui Andronache Donici (1814)*, Bucureşti, 1959, 183 p., ediţie întocmită de acelaşi colectiv; VI. *Cartea românească de învăţătură (1646)*, Bucureşti, 1961, 431 p., ediţie alcătuită de acelaşi colectiv; VII. *Îndreptarea legii (1652)*, ediţie întocmită de acelaşi colectiv; VIII. *Legislaţia agrară a Ţării Româneşti (1775—1782)*, ediţie întocmită de Valentin Al. Georgescu şi Emanuela Popescu, Bucureşti, 1970, 236 p.; IX. *Acte judiciare din Ţara Românească (1775—1781)*, publicate de Gh. Cronţ, Al. Constantinescu, Anicuţa Popescu, Theodora Rădulescu şi C. Tegăneanu, Bucureşti, 1973, 1050 p.; X. *Legislaţia urbană a Ţării Româneşti (1765—1782)*, ediţie întocmită de Valentin Al. Georgescu şi Emanuela Popescu, Bucureşti, 1975, 316 p. **(D.M.)**

ANALECTA LAPIDUM VETUSTORUM ET NONNULLARUM IN DACIA ANTIQUITATUM. AD GENEROSUM ET ILLUSTREM DOMINUM WOLFGANGUM KOVACHOCIUM, REGNI TRANSSYLVANIAE CANCELLARIUM SUMMUM. Authore Stephano Zamosio, Hanoviae, 1598, 52 p. Lucrarea terminată de Ştefan Szamosközy la 20 februarie 1593 în oraşul Padova, unde îşi făcea studiile, conţine o colecţie de inscripţii din epoca Daciei Romane. Inscripţiile sînt reproduse în cadrul unei expuneri ample despre istoria provinciei. Este o operă de erudiţie la nivelul lucrărilor umaniste de acest gen din Europa, avînd menirea să atragă atenţia asupra vestigiilor romane din Transilvania. Constituie prima lucrare de epigrafie şi numismatică tipărită de un transilvănean. **(L.D.)**

ANCHETA INDUSTRIALĂ DIN 1901—1902. Publicată de Ministerul agriculturii, comerţului, industriei şi domeniilor. Serviciul statisticii generale. Text paralel român-francez. I-II, 2 vol., Bucureşti. I. *Industria mare*, 1904, 8 + XLVII + 174 +119 p. II. *Industria mică şi mijlocie. Inventarul statistic al meseriilor*, 1903, XI + 995 p. Prima de acest gen din România. A stabilit 62 188 unităţi industriale dispunînd de o forţă motrice de 60 744 C.P., în care lucrau 169 198 persoane (13,8% din totalul populaţiei). Cuprinde lista industriilor, numărul persoanelor ocupate în ficcarc ramură, repartiţia geografică, data înfiinţării stabilimentelor. În prefaţă se prezintă tehnica de lucru. Ancheta s-a făcut pentru stabilirea capacităţii industriale a României, pentru posibilitatea încheierii de convenţii avantajoase în străinătate, ca şi în scopul definirii politicii economice a ţării. Folosirea unor repere adesea discutabile a dus la unele concluzii lipsite de fundament real. În ansamblu rămîne însă un instrument de lucru absolut necesar pentru aprecierea potenţialului economic al României la începutul secolului XX. **(G.P.)**

ANUL 1848 ÎN PRINCIPATELE ROMÂNE, Bucureşti, 1902—1910, 6 vol. Publicarea colecţiei a fost iniţiată la împlinirea a 50 de ani de la revoluţie, ea tipărindu-se „cu ajutorul Comitetului pentru ridicarea monumentului lui Ion C. Brătianu". Volumele cuprind 17 documente anterioare anului 1848, alte 2 916 din 1848, 152 din 1849, 12 din 1850 şi 1 din 1851, precum şi extrase din scrieri privind revoluţia ale lui Jules Michelet şi A. Ubicini, în total 3 100 piese interne şi externe. Primul volum este

precedat — p. I-LXXVII — de relatarea sărbătoririi semicentenarului zilei de 11 iunie 1848 în Bucureşti şi în provincie, de un articol al lui N. Kretzulescu şi de un grupaj de articole ale lui C. Colescu-Vartic, precum şi de relatarea inaugurării monumentului pompierilor din Dealul Spirii la 16 septembrie 1901. În ultimul volum sînt cuprinse amplul studiu al lui S. Albini privind desfăşurarea revoluţiei în Principatele Române (p. I-CXXXVIII), o bibliografie a evenimentelor revoluţionare (p. 309—325) şi un indice de nume şi locuri al celor şase volume (p. 327—402). Documentele sînt publicate în limba originală: română, franceză şi germană.

Volumele colecţiei sînt următoarele: Vol. I (1839—1848 iunie 19), 1902, LXXVII + 734 p.; Vol. II (1848 iunie 21—iulie 27), 1902, 813 p.; Vol. III (1848 iulie 28—august 30), 1902, 810 p.; Vol. IV (1848 august 31—octombrie 3), 1903, 756 p.; Vol. V (1848 octombrie 4—decembrie 31), 1904, 868 p.; Vol. VI (1848 iunie 1—1851 martie 6), 1910, 402 p.

Colecţia cuprinde cel mai bogat fond documentar edit referitor la desfăşurarea revoluţiei din 1848 în ţările române. **(D.B.)**

ARHIVA GHEORGHE GRIGORE CANTACUZINO, publicată de I.C. Filitti, Bucureşti, 1919, 352 p. + 3 tab. genealogice + planşe. Una din cele mai importante colecţii de documente medievale privind Ţara Românească. Cuprinde 750 documente şi rezumate din perioada 1451—1850, grupate pe moşiile familiei Cantacuzino, în ordine alfabetică; Andrăşeşti, Băleni, Floreşti, Măgureni etc. Vezi de acelaşi: *Îndreptări la Arhiva G.G. Cantacuzino*, în vol. *Alte note critice*, Bucureşti, 1938, p. 14—16. **(N.S.)**

ARHIVA ISTORICĂ A ROMÂNIEI. „Collecţiune critică de documente asupra trecutului român, începînd de la timpii cei mai depărtaţi şi pînă la anul 1800", publicată de Bogdan Petriceicu Hasdeu. A apărut între 1865 şi 1867, la Bucureşti. Tom I, partea I-a, 1865, 184 p. (275 documente); Tom I, partea II-a, 1865, 192 p. (documentele nr. 276—340). Tom II, 1865, 176 p. (21 documente). Tom III, 1867, 283 p. + XLIV (75 documente). La sfîrşitul acestui tom se publică un „registru analitic-cronologic" al documentelor din tomurile precedente. Tom IV, *Materialuri pentru istoria colonielor româneşti în Galiţia. Inserţiuni şi documente*, f. a., 120 p. B.P. Hasdeu îşi propusese „a reproduce cu timpul, treptat, unul cîte unul, toate documentele inedite sau publicate, pămîntene şi străine, privitoare la istoria română, de la epoca cea mai veche şi pînă la anul 1800 esclusiv".

Volumele sînt structurate astfel: *Documente inedite neromâne* (se publică originalul şi traducerea); *documente inedite române* (se reproduc în chirilice, cu excepţia celor din anii 1700—1800); *documente publicate neromâne* (traduceri „vulgarizate"); *documente publicate româneşti* (se fac trimiteri la ediţiile respective, se exceptează cărţile vechi şi rare); *fragmente documentali* (se reproduc pasajele privitoare la români).

Instrument valoros pentru istorici şi filologi. **(G.P.)**

CĂLĂTORI STRĂINI DESPRE ŢĂRILE ROMÂNE. Menită să pună la îndemîna cercetătorilor relaţiile de călătorie ale străinilor care ne-au vizitat ţara, reprezintă o categorie importantă de izvoare care întregesc şi suplinesc celelalte surse istorice. Colecţia se integrează în efortul organizat al istoriografiei româneşti de a crea o bază documentară cît mai largă pentru istoria patriei. Iniţiată de Institutul de istorie „N. Iorga" încă din anul 1954, colecţia este rodul muncii unui colectiv de specialişti, dintre care cel mai însemnat aport au adus: Maria Holban, Matilda Alexandrescu-Bulgaru-Dersca şi Paul Cernovodeanu. Descrierile se publică în traducere, cu note foarte bogate şi studii introductive; pentru unele relaţii mai puţin cunoscute se dau şi textele originale. Colecţia a fost concepută în 10 volume masive, care să cuprindă toate relaţiile de pînă în sec. XVIII.

Din acestea au apărut pînă acum 6 volume, după cum urmează: I, 1968, XLIX + 587 p. (1330—1544); II, 1970, XXXVIII + 688 p. (1551—1583); III, 1971, XVIII + 767 p. (1583—1595); IV, 1972, XXX + 634 p. (1596—1621); V, 1973, XXX + 701 p. (1623—1659); VI, 1976, VIII + 823 p. + 23 il. (1652—1666). **(N.S.)**

CHESTIUNEA DUNĂRII, I-II, 2 vol., Bucureşti, 1883. I. *Acte şi documente*, XVI + 912 p. + h. + tab. (anii extremi, 1792—1883); II. *Regulamente de navigaţie, poliţie fluvială şi supraveghere între Galaţi şi Porţile de Fier*, XIX + 612 p. (anii extremi, 1879—1883).

Se publică sub egida Ministerului afacerilor străine. Documentele nu au cotă sau rezumat, ci numai o listă sumară la începutul volumelor. Lucrarea este preţioasă prin bogăţia materialului şi imaginea completă pe care o oferă asupra regimului juridic internaţional al Dunării. **(G.P.)**

COLLECŢIUNE DE TRATATELE ŞI CONVENŢIUNILE ROMÂNIEI CU PUTERILE STREINE DE LA ANUL 1868 PÎNĂ ÎN ZILELE NOASTRE, întocmită de M. Mitilineu. Bucureşti, 1874, XXII + 365 p. Cuprinde traducerea în limba română a acestor acte edite. La sfîrşit, o listă a ţărilor cu care s-au încheiat tratate înlesneşte parcurgerea volumului. Sînt incluse şi textele a patru tratate încheiate cu Poarta otomană între 1391—1529, considerate apocrife. **(G.P.)**

CONFERINŢE ŞI CONGRESE ALE PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN. După 23 August 1944, în scopul cunoaşterii de către un public cît mai larg din ţară şi străinătate, a fost editat în tiraj de masă conţinutul lucrărilor, conferinţelor şi congreselor Partidului Comunist Român. Lucrările Congresului P.M.R. (al VI-lea al P.C.R.) din februarie 1948 ca şi documentele conferinţelor şi congreselor de partid după 1964 au fost editate integral, cuprinzînd deci atît rapoartele generale cît şi textul luărilor de cuvînt, al hotărîrilor adoptate.

Conferinţa naţională a P.C.R. Rezoluţie. Editura P.C.R., 1946, 14 p. Pornind de la principalele teze cuprinse în raportul C.C. al P.C.R. la „Conferinţă" pe baza dezbaterilor şi hotărîrilor adoptate de conferinţa naţională a P.C.R. din octombrie 1945, „Rezoluţia", după ce face un bilanţ al drumului glorios parcurs de Partid, a succeselor hotărîtoare obţinute în primul an după Eliberare, trasează principalele obiective politice şi organizatorice ce stăteau în faţa partidului în acea etapă: consolidarea şi dezvoltarea regimului democraţiei populare, creşterea rolului P.C.R. în viaţa social-economică şi politică a ţării, desfăşurarea cu succes în continuare a procesului revoluţionar democratic, care avea să asigure condiţiile trecerii la o nouă etapă superioară a acestui proces, etapa revoluţiei socialiste.

Congresul Partidului Muncitoresc Român, 21—23 februarie 1948, Editura P.M.R., 264 p. Lucrările congresului de unificare organizatorică, politico-ideologică, într-un partid unic al clasei muncitoare se refereau totodată la sarcinile revoluţiei socialiste într-o primă etapă (consolidarea Republicii Populare, naţionalizarea principalelor mijloace de producţie industrială, a băncilor şi comerţului, trecerea la socializarea agriculturii etc.).

Congresul al II-lea P.M.R., 23—28 decembrie 1955. Conţine lucrările Congresului al VII-lea al P.C.R. Făcînd bilanţul succeselor înregistrate în construcţia societăţii socialiste (100% în industrie, finanţe şi comerţ exterior, 35% în agricultură, peste 80% în comerţul interior), s-au dezbătut sarcinile pentru desăvîrşirea construcţiei socialiste în România, prin atragerea ţărănimii la socialism. S-a adoptat un nou statut al partidului.

Congresul al III-lea al Partidului Muncitoresc Român, 20—25 ianuarie 1960. Editura Politică, 1960, 760 p. Conţine textul lucrărilor celui de al VIII-lea Congres al P.C.R. Relevînd succesele realizate în industrie, îndeosebi în unele ramuri ale industriei grele, congresul şi-a fixat ca obiectiv principal dezvoltarea bazei tehnico-materiale a socialismului şi încheierea procesului de transformare socialistă a agriculturii, făurirea societăţii socialiste unitare în întreaga economie în vederea desăvîrşirii construcţiei socialismului.

Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, 19—24 iulie 1965. Editura Politică, 1965, 863 p. Făcînd bilanţul cincinalului 1960—1964, s-au dezbătut directivele de dezvoltare a României în vederea continuării pe o treaptă superioară a procesului de desăvîrşire a construcţiei socialiste în toate domeniile de activitate, economică, ştiinţifică şi culturală, precum şi în domeniul construcţiei de partid şi de stat. Se fundamentează documente şi se adoptă măsuri corespunzătoare pentru intensificarea industrializării socialiste şi trecerii la un vast program de automatizare, la crearea unei puternice industrii chimice (petrochimice, de îngrăşăminte, mase plastice etc.).

Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român, 6—12 august 1969. Editura Politică, 1969, 781 p. Făcînd bilanţul marilor realizări în făurirea şi desăvîrşirea construcţiei socialiste în ţara noastră, s-au dezbătut şi adoptat hotărîri istorice privind trecerea la etapa societăţii socialiste multilateral dezvoltate. Congresul desemnează ca secretar general al P.C.R. pe tovarăşul Nicolae Ceauşescu.

Conferinţa naţională a Partidului Comunist Român, 19—21 iulie 1972. Editura Politică, 1972, 564 p. Lucrările Conferinţei au relevat avantajele imediate şi de perspectivă ale asigurării unui ritm înalt de creştere cantitativă şi calitativă a producţiei industriale, necesitatea impulsionării prin noi măsuri organizatorico-politice şi social-economice a producţiei agricole.

Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român, 25—28 noiembrie 1974. Editura Politică, 1975, 864 p. Lucrările Congresului relevă posibilităţile realizării şi depăşirii sarcinilor iniţiale ale cincinalului, necesitatea însuşirii şi aplicării ultimelor rezultate ale revoluţiei tehnico-ştiinţifice, considerată o temelie a asigurării unui progres rapid, al lichidării într-o perioadă istoriceşte scurtă a decalajului ce desparte

încă România de grupul țărilor avansate. Congresul adoptă în cursul lucrărilor sale Programul Partidului Comunist de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Volumele cuprinzînd lucrările congreselor și conferințelor P.C.R. după 23 August 1944, pe lîngă valoarea lor documentară intrinsecă, oferă specialiștilor, publicului larg, posibilitatea urmăririi și înțelegerii etapelor parcurse de partid și întregul popor român în amplul efort de instaurare a puterii populare, de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, de punere a temeliilor social-economice și politice ale înaintării României spre comunism. **(T.U.)**

CORESPONDENȚA LUI ȘTIRBEI VODĂ, publicată de Nicolae Iorga.
I. *Corespondență politică,* București, 1904, X + 655 p. Ordonată pe corespondenți, apoi pe țări: Principele Serbiei, Alexe Karagheorghevici (1849—1854), Gr. Al. Ghica, domnul Moldovei (1849—1855), Philippsborn, agent muntean la Viena (1849—1856), Coronini, feldmareșal, comandant al trupelor austriece de ocupație în Țara Românească, dr. Weil și baronul Zedlitz, agenți ai Țării Românești la Viena (1856). Apoi, corespondența cu personalități din Franța (1854—1859), Prusia (1850—1855), Rusia (1848—1853), Turcia (1849—1856). Cu excepția unei piese în limba germană, restul corespondenței este în limba franceză.
II. *Mărturii istorice privitoare la domnia lui Știrbei Vodă,* publicate prin îngrijirea și cu cheltuiala lui Nicolae Iorga. București, 1905, 755 p. Cuprinde: corespondență consulară franceză (1849—1851) de la Ségur, Poujade, Huet. Extrase din ziare despre Știrbei Vodă („Le Danube“, „Österreichische Zeitung“, „Ost-Deutsche Post“, „Wanderer“, „Kölnische Zeitung“, „National“, „Fremdenblatt“, „Journal des Débats“, „Pester Lloyd“, „Morning Chronicle“, „Frankfurter Zeitung“, „Augsburger Zeitung“, „L'Indépendance belge“). Afaceri politice (complotul lui C. Șuțu și emigrația de la 1848). Cumpărarea de mobilier la Viena pentru noul teatru din București. Problema spitalului Pantelimon. Plan de întemeiere a unei bănci în Principate. Plan de întemeiere a unei căi ferate și a unei burse. Bugete și acte financiare. Carantine. Acte personale. Șase scrisori de la Știrbei Vodă. Cu un indice toponomastic și altul de materii. Piesele sînt în limbile română și franceză. **(G.P.)**

CRONICARII GRECI CARII AU SCRIS DESPRE ROMÂNI ÎN EPOCA FANARIOTĂ, de C. Erbiceanu, București, 1888, LXXII + 361 p. Volumul cuprinde: textul original și traducerea — așezate paralel — a cronicilor lui Chesarie Daponte, Nicolae Chiparissa, catalogul istoric al romeilor însemnați, redactat de C. Daponte, viața lui N. Mavrogheni, scrisă de profesorul Theodor, *Despre originea românilor*, cronica lui Naum Rîmniceanu, precum și cronica lui P. Depasta. Fiecare text este urmat de note explicative. Rod al unor investigații laborioase în bibliotecile din țară, lucrarea lui C. Erbiceanu aduce și astăzi servicii celor ce studiază istoria epocii fanariote. Textul introductiv cuprinde un succint istoric al școlilor grecești din țările române precum și informații despre viața și opera cronicarilor editați. **(F.C.)**

CRONICARI MUNTENI, vol. I-II, București, 1961, editată de Mihail Gregorian. Colecție de cronici ale Țării Românești, cuprinzînd: Istoria Țării Românești de stolnicul C. Cantacuzino, Letopisețul cantacuzinesc, cronicile lui Radu Popescu, Radu Greceanu și Anonimul brîncovenesc. Destinată marelui public, colecția reproduce de regulă un singur manuscris sau textul de bază al edițiilor critice (cînd există). Un amplu studiu introductiv, datorat lui E. Stănescu, tratează *Valoarea istorică și literară a cronicilor muntene* (p. V-CXXVI.) **(F.C.)**

CRONICELE ROMÂNIEI SAU LETOPISEȚELE MOLDOVEI ȘI VALAHIEI, editate de Mihail Kogălniceanu și apărute în 1872, la București, ca a II-a ediție — revăzută, înzestrată cu note, biografii și facsimile, — a *Letopisețelor Țării Moldovii,* publicate la Iași, între 1845 și 1852. Constituie prima culegere națională de izvoare narative. „Noi vedem — scria în 1852, în *Prefața* la *Letopisețele Țării Moldovii,* Mihail Kogălniceanu — că în toate părțile unde este ceva progres, straturile, ocîrmuirile, societățile, învățații, cu deosebită emulație, se ocupă cu adunarea, cu publicarea, cu cercetarea cronicilor, hrisoavelor, actelor, în sfîrșit a tuturor rămășițelor seculilor trecute. Numai după această uriașă lucrare națiile au putut ajunge a avea o istorie“.
Ediția din 1852 a *Letopisețelor* cuprindea opera lui Grigore Ureche, a lui Miron Costin, N. Costin, I. Neculce, Acsinte Uricarul, Nicolae Muste, Alexandru Amiras, Ioan Canta, Enachi Kogălniceanu, Gheorgachi Logofătul.
În 1872, M. Kogălniceanu dădea la lumină — în condițiile în care se crease România ca stat modern — *Cronicele României*. Lucrărilor incluse în vechea ediție, el le adăuga „mai multe opere istorice necunoscute pe la anul 1850“ — „*Tragodia sau Eteria grecească*“ *din 1821,* de Alexandru Beldiman, două opere în versuri ale lui Enachi Kogălniceanu, versuri românești de Dosoftei etc. În prefața la această nouă ediție, trecînd

în revistă progresele în direcţia modernizării statului român şi în mişcarea literar-istorică, M. Kogălniceanu considera că „timpul a sosit ca şi România să aibă o istorie naţională". (Şt. Şt.)

CRONICILE MEDIEVALE ALE ROMÂNIEI. Colecţia cuprinde izvoare narative interne de cel mai mare interes pentru istoriografie. Constituie o împlinire în zilele noastre a unui deziderat al înaintaşilor, marii noştri istorici N. Bălcescu, N. Iorga, I. Bogdan, D. Onciul, un „Corpus Chronicarum Romaniae". Iniţiativa alcătuirii acestei monumentale colecţii, care va cuprinde toate cronicele ţării, aparţine Institutului de istorie al Academiei, azi Institutul de istorie „N. Iorga" din Bucureşti, instituţie în care s-a şi realizat majoritatea volumelor apărute. Întrucît foarte puţine cronici se mai păstrează în forma lor originară, cele mai multe circulînd în diferite copii manuscrise, au fost necesare ediţii critice, care, pe lîngă textul de bază, cel mai bun, să redea şi principalele variante, transmise de tradiţia tuturor manuscriselor, respectîndu-se toate cerinţele textologiei moderne. Fiecare cronică este precedată de un amplu studiu introductiv, în care se analizează întreaga operă a autorului, ideologia sa, valoarea istorică a cronicii, izvoarele utilizate, filiaţia şi stema manuscriselor, limba şi stilul. După textul propriu-zis urmează un indice analitic, de mare utilitate pentru cititori. Colecţia CMR se adresează în egală măsură specialiştilor şi marelui public interesat de istoria veacurilor de mijloc ale patriei. Pînă la sfîrşitul anului 1975 au apărut următoarele volume: I. *Repertoriul manuscriselor de cronici interne privind istoria României*, întocmit de Ioachim Crăciun şi Aurora Ilieş, Bucureşti, 1963, 503 p.; II. *Cronicile slavo-române din secolele XV-XVI, publicate de Ion Bogdan*, ediţie revăzută şi completată de P.P. Panaitescu, Bucureşti, 1959, XIV + 332 p.; III. *Istoria Ţării Româneşti. 1290—1690. Letopiseţul Cantacuzinesc*, ediţie critică întocmită de C. Grecescu şi D. Simonescu, Bucureşti, 1960, LXII + 251 p.; IV. *Radu Popescu. Istoriile domnilor Ţării Româneşti*, introducere şi ediţie critică întocmite de C. Grecescu, Bucureşti, 1963, CIX + 338 p.; V. *Cronica Ghiculeştilor. Istoria Moldovei între anii 1695—1754*, text grecesc însoţit de traducere românească, cu prefaţă, introducere, glosar şi indice. Ediţie îngrijită, de Nestor Camariano şi Ariadna Camariano-Cioran, Bucureşti, 1965, LIX + 808 p.; VI. *Cronici şi povestiri româneşti versificate (sec. XVII-XVIII)*, studiu şi ediţie critică de Dan Simonescu, Bucureşti, 1967, 351 p.; VII. *Nicolae Stoica de Haţeg. Cronica Banatului*, studiu şi ediţie critică de Damaschin Mioc, Bucureşti, 1969, 365 p.; VIII. *Radu Greceanu. Istoria domniei lui Constantin Basarab Brîncoveanu voievod (1688—1714)*, studiu introductiv şi ediţie critică întocmite de Aurora Ilieş, Bucureşti, 1970, 279 p.; IX. *Cronica anonimă a Moldovei. 1661—1729 (Pseudo-Amiras)*, studiu şi ediţie critică de Dan Simonescu, Bucureşti, 1975, 170 p.; *Supliment I. — Georg Kraus. Cronica Transilvaniei. 1608—1665*, traducerea şi studiul introductiv de G. Duzinchievici şi E. Reus-Mîrza, Bucureşti, 1965, XXXIV + 604 p. (D.M.)

CRONICI TURCEŞTI PRIVIND ŢĂRILE ROMÂNE. EXTRASE, 2 vol.: I. (sec. XV — mijlocul sec. XVII), volum întocmit de Mihail Guboglu şi Mustafa Mehmed, Bucureşti, 1966, 562 p.; II. (sec. XVII — începutul sec. XVIII), volum întocmit de Mihail Guboglu, Bucureşti, 1974, 539 p.
Ambele volume încep cu cîte o introducere în care se scoate în evidenţă importanţa acestor izvoare narative externe pentru istoria României, cuprinzînd adesea ştiri unice referitoare la evenimente importante din trecutul poporului român, din lupta sa de secole pentru independenţă. Se fac, de asemenea, consideraţii interesante pe marginea istoriografiei otomane.
Vol. I cuprinde extrase, în traducere românească, din 24 de cronicari, dintre care mai importanţi: Enverî, Orudj, Tursun-bei, Aşik-paşa-zade, Idris Bitlisi, Nasuh Matrakci, Mustafa Gelalzade, Sa'adeddin, Mustafa Selaniki, Ibrahim Pecevi. *Vol. II* are extrase din opt cronicari, însă mult mai cuprinzătoare; între ei, Solakzade, Hagi Ali, Silahdar. Volumele nu au indici.
Colecţia, proiectată a apărea în trei volume, este de cea mai mare importanţă pentru istoriografia românească. (D.M.)

DESBATERILE PARLAMENTARE. Publicate în volume separate sau periodice astfel: *Desbaterile Obşteştii Adunări din Ţara Românească şi Moldova* pentru anii 1831—1845, în „Analele Parlamentare ale României", 13 volume, 1890—1906; *Buletinul şedinţelor Adunărei ad-hoc a Moldovei*, Iaşi, 1 octombrie—30 decembrie 1857; *Monitorul Adunării ad-hoc*, Bucureşti, 17 octombrie 1857—4 ianuarie 1858 şi *Procès verbaux des séances de l'assemblée ad-hoc de la Roumanie*, Bucureşti, 30 septembrie—10 decembrie 1857; în *Monitorul oficial* s-au publicat: *Adunarea electivă a Ţării Româneşti* (sesiunile 1859—1867), *Adunarea legislativă a Ţării Româneşti* (sesiunile 1859—1861), *Adunarea legislativă a Moldovei* (sesiunea 1859—1860), *Camera deputaţilor Moldovii* (sesiunea 1859—1866), *Adunarea deputaţilor* (sesiunile

1866—1881), *Senatul* (sesiunile 1864—1881). De la 15 noiembrie 1881 s-au publicat în volum separat.
Întocmite pe baza proceselor-verbale ale şedinţelor forurilor reprezentative ale ţării, relatările cuprinse în dezbateri oferă o frescă preţioasă pentru înţelegerea epocii moderne şi contemporane. Se pot urmări geneza legislaţiei române moderne, discuţiile în jurul fiecărui proiect, formarea grupărilor politice, mai tîrziu a partidelor politice şi punctele de vedere exprimate de membrii acestora în probleme majore ale vieţii politice, economice, sociale, ale organizării de stat. Un complement indispensabil al desbaterilor parlamentare îl constituie materialele de arhivă privitoare la discuţiile desfăşurate în secţiunile Adunării deputaţilor şi ale Senatului. **(G.P.)**

DEUTSCHE FUNDGRUBEN DER GESCHICHTE SIEBENBÜRGENS, I-II, Cluj, III, Braşov, 1839, 1840, 1860. Primele două volume (382+309 p.) au fost editate de contele Joseph Kemény, al treilea (414 p., cu titlul uşor schimbat: *Deutsche Fundgruben zur Geschichte Siebenbürgens*) de Eugen von Trauschenfels.
Colecţia conţine izvoare narative scrise în limba latină şi germană cu privire la istoria Transilvaniei în veacul al XVII-lea; unele izvoare conţin referiri şi la veacurile XVI şi XVIII. Întrucît doar o mică parte a acestor izvoare a fost republicată, colecţia îşi păstrează utilitatea şi valoarea cu toate defectele editoriale (greşeli de tipar şi de copiere, reproducerea unei singure copii fără a se încerca ediţii critice prin confruntarea variantelor etc.). **(A.A.)**

DIN ARHIVA LUI DUMITRU BRĂTIANU. ACTE ŞI SCRISORI DIN PERIOADA 1840—1870, publicate cu o schiţă biografică de Al. Cretzianu, Bucureşti, 2 vol., 1933—1934.
Volumele reunesc unele acte şi îndeosebi corespondenţa primită şi întocmită de Dimitrie C. Brătianu, documentele reprezentînd în ansamblu o importantă colecţie de izvoare privind perioada revoluţiei de la 1848 şi a formării şi organizării statului român modern.
Primul volum (367 p.) cuprinde documente din anii 1840—1853, al doilea (318 p.), documente din anii 1855—1872. Editorul a aşezat în partea iniţială a volumului I studiul său introductiv *Dumitru Brătianu* (p. 3—96), cea mai importantă biografie consacrată pînă acum acestei personalităţi. Cele două volume sînt însoţite, fiecare, de cîte o listă a documentelor — dar nu şi de rezumatele lor —, iar la sfîrşitul celui de-al doilea se găseşte indicele numelor de persoane. **(D.B.)**

DIN VREMEA RENAŞTERII NAŢIONALE A ŢĂRII ROMÂNEŞTI. BOIERII GOLEŞTI, Bucureşti, 1939. I. XII + 356 p. + 26 pl. Cuprinde o introducere, un istoric al familiei Golescu, în manieră romantică, indice toponomastic şi de materii pentru cele patru volume. II. 414 p. + 8 pl. Scrisori adnotate şi publicate de George Fotino, în număr de 199, pentru anii 1834—1849, în limbile română, franceză, greacă. Cu caracter privat dar cu numeroase referiri la viaţa politică a Ţării Româneşti, la care boierii Goleşti au luat parte activă. III. 413 p. + 6 pl. Scrisorile nr. 200—390, din anii 1850—1852. IV. 437 p. + 8 pl. Scrisorile nr. 391—643, din anii 1853—1871. Apar ştiri despre Bălcescu, corespondenţă de la membrii familiilor Racoviţă, Grădişteanu, Rosetti, Brătianu. **(G.P.)**

DOCUMENTA ROMANIAE HISTORICA. Corpus-ul de documente interne medievale, DRH, de interes naţional deosebit, apare sub egida Secţiei de istorie şi arheologie a Academiei de ştiinţe sociale şi politice şi sub îndrumarea unui comitet de redacţie format din: Ştefan Pascu, Mihai Berza, Ştefan Ştefănescu, Constantin Cihodaru, Francisc Pall şi Damaschin Mioc.
Corpus-ul este alcătuit din patru serii, şi anume: seria A, Moldova; seria B, Ţara Românească; seria C, Transilvania şi seria D, Relaţii între ţările române. Primele două vor merge pînă la instaurarea regimului turco-fanariot (1711, respectiv, 1716), cea de-a treia pînă în anul marii răscoale populare din Transilvania (1437), iar ultima pînă la sfîrşitul veacului al XVII-lea. Toate actele se publică în limba originală (slavă, latină, română, greacă, germană, maghiară) şi cele în limbi străine şi în traducere românească. Editarea se face pe baza celor mai moderne metode de publicare, la nivelul exigenţelor diplomaticii şi arheografiei contemporane. Actele din colecţia DRH conţin date importante despre viaţa economică (economie rurală şi orăşenească, agricultură, cu tehnica şi ramurile ei, meşteşuguri, comerţ, minerit), istoria socială (demografie, relaţii de producţie, luptă de clasă), istoria politică, instituţii, istoria culturii etc. Colecţia prezintă interes în primul rînd pentru specialişti (istorici, lingvişti, jurişti, economişti, sociologi), dar şi pentru marele public, dornic de a cunoaşte trecutul patriei. Fiecare volum are, pe lîngă lista rezumatelor în limbile română şi franceză, un indice analitic de nume şi materii.

Pînă la sfîrşitul anului 1975 au apărut următoarele volume:

— *Vol. I, seria B. Ţara Românească (1247—1500)*, întocmit de P.P. Panaitescu şi Damaschin Mioc, Bucureşti, 1966, 639 p.

— *Vol. II, seria B. Ţara Românească (1501—1525)*, întocmit de Ştefan Ştefănescu şi Olimpia Diaconescu, Bucureşti, 1972, 600 p.
— *Vol. III, seria B. Ţara Românească (1526—1535)*, întocmit în cadrul seminarului de paleografie slavă, condus de Damaschin Mioc, Bucureşti, 1975, 449 p.
— *Vol. XI, seria B. Ţara Românească (1593—1600)*, întocmit de Damaschin Mioc, Ştefan Ştefănescu, Marieta Adam, Constantin Bălan, Maria Bălan, Saşa Caracaş, Ruxandra Cămărăşescu, Olimpia Diaconescu şi Coralia Fotino, Bucureşti, 1975, 744 p.
— *Vol. XXI, seria B. Ţara Românească (1626—1627)*, întocmit de Damaschin Mioc, Bucureşti, 1965, 596 p.
— *Vol. XXII, seria B. Ţara Românească (1628—1629)*, întocmit de Damaschin Mioc, Bucureşti, 1969, 864 p.
— *Vol. XXIII, seria B. Ţara Românească (1630—1632)*, întocmit de Damaschin Mioc, Bucureşti, 1969, 831 p.

— *Vol. XXIV, seria B. Ţara Românească (1633—1634)*, întocmit de Damaschin Mioc, Saşa Caracaş şi Constantin Bălan, Bucureşti, 1974.

— *Seria A. Moldova, vol. I (1384—1448)*, întocmit de C. Cihodaru, I. Caproşu şi L. Şimanschi, Bucureşti, 1975, 605 p.
— *Vol. XIX, seria A. Moldova (1626—1628)*, întocmit de Haralambie Chircă, Bucureşti, 1969, 800 p.

— *Vol. XXI, seria A. Moldova (1632—1633)*, întocmit de Constantin Cihodaru, Ion Caproşu şi Leon Şimanschi, Bucureşti, 1971, 734 p.

— *Vol. XXII, seria A. Moldova (1634)*, întocmit de Constantin Cihodaru, Ion Caproşu şi Leon Şimanschi, Bucureşti, 1974, 488 p. **(D.M.)**

DOCUMENTE BÎRLĂDENE, vol. I-V, Bîrlad, 1911—1924, Huşi, 1926 (ultimul volum). Colecţie de documente privind istoria oraşului Bîrlad, editată de Ioan-Iacov Antonovici. Volumele au următorul cuprins:

Vol. I, 1911, 436 p. *Cărţi domneşti de scutiri, acte de proprietate, inscripţii şi însemnări adunate de la bisericile din oraşul Bîrlad* (documente din anii 1712—1901, inscripţii şi însemnări de pe cărţi de la bisericile Domnească, Sf. Dimitrie, Vovidenia, Sf. Ilie, Sf. Gheorghie, Sf. Haralambie şi Mina, Sf. Neculai (Iaşanu), Sf. Neculai (Tuchilă), Sf. Voevozi, Sf. Spiridon, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Trei Ierarhi).

Vol. II, 1912, 407 p. + XX p. *Actele de proprietate ale Casei Obştiei Tîrgului Bârlad* (documente din anii 1495—1863).

Vol. III, *Acte de proprietate de ale moşiilor Pălădeşti*, 1915, 394 p. (documente din anii 1546—1767).
Vol. IV, *Acte de la mulţi şoltuzi şi dregători ai Bîrladului şi alte acte vechi de prin secolii XV, XVI, XVII, XVIII, XIX*, 1924, IV+382 p. (documente din anii 1434—1844).

Vol. V, *Diverse*, 1926, 326 p. (Condici de socoteli ale bisericilor Sf. Neculai (Tuchilă) şi Sf. Voevozi, Şcolile din Bîrlad în 1847 etc.).

Fiecare volum are un indice de persoane şi locuri (uneori şi de materii). Volumul VI, anunţat în prefaţa ultimului volum, n-a mai apărut. Deşi cuprinde izvoare de interes local, colecţia este utilă pentru cercetările de istorie economică şi socială a Moldovei medievale. **(F.C.)**

DOCUMENTE BUCOVINENE, vol. I-VI, Cernăuţi, 1933—1939 (ultimul volum, la Bucureşti, 1942). Corpus de documente privind istoria Bucovinei, întocmit de Teodor Bălan:

Vol. I, 1507—1653, 1933, 298 p.; Vol. II, 1519—1662, 1934, 216 p.; Vol. III, 1573—1720, 1937, 257 p.; Vol. IV, 1720—1745, 1938, 299 p.; Vol. V, 1745—1760, 1939, 264 p.; Vol. VI, 1760—1833, 1942, 504 p.

Fiecare volum are un indice de nume—persoane şi locuri — şi materii. Corpus-ul cuprinde atît documente inedite cît şi publicate privind Bucovina. După însăşi mărturia autorului, „prin publicarea documentelor s-a urmărit în primul rînd cunoaşterea listei stăpînilor satelor de la prima menţiune a satului pînă în prezent" (vol. VI, p. 5). Colecţia cuprinde un material valoros, indispensabil cercetării istoriei Moldovei în epoca medievală. **(F.C.)**

DOCUMENTE BUCUREŞTENE PRIVITOARE LA PROPRIETĂŢILE MĂNĂSTIRII COLŢEA, publicate de Ion Ionaşcu, Bucureşti, 1941, X + 444 p. + 11 pl. Cuprinde 268 documente şi rezumate de documente din perioada 1577—1897, cele mai multe în limba română, cu bogate ştiri privind istoria oraşului Bucureşti în această perioadă. Documentele au fost păstrate în arhiva eforiei spitalelor civile din Bucureşti. Rezumat în limba franceză. **(N.S.)**

DOCUMENTE DIN ISTORIA MIŞCĂRII MUNCITOREŞTI DIN ROMÂNIA (1821—1921), 6 volume, Bucureşti. I. *1821—1878*, 1971, 989 p.; VI. *1916—1921*, 1966, 790 p.; V. *1910—1915*, 1968, 1085 p.; III. *1893—1900*, 1969, 895 p.; II. *1879—1892*, 1973, 949 p.; IV. *1900—1909*, 1975, 1006 p. Colecţie de documente, elaborată de membri

şi colaboratori ai Institutului de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. Cuprinde un vast material referitor la programele şi activitatea revoluţionară a mişcării muncitoreşti şi socialiste din România de-a lungul perioadei 1821—1921, perioadă de formare şi afirmare politică a proletariatului din România, oferind o amplă imagine a premiselor ideologice şi organizatoric-politice care au pregătit condiţiile istorice ale creării Partidului Comunist Român. Documentele şi materialele incluse sînt, în majoritate, publicate integral sau în ample extrase, fiind însoţite de comentarii, adnotări şi precizări critice. În redarea fragmentară a unor documente, cititorul este avertizat conform uzanţelor ştiinţifice; de cele mai multe ori, conţinutul pasajelor necuprinse în colecţie este redat sub forma unui rezumat prescurtat. Colecţia cuprinde, în afara unor reproduceri din presă şi din culegeri mai vechi de documente, numeroase materiale inedite, deosebit de importante în special pentru perioada avîntului revoluţionar ce a premers creării P.C.R., care permit cunoaşterea mai aprofundată a rădăcinilor istorice, a tradiţiilor de luptă şi a continuităţii mişcării muncitoreşti şi socialiste din România între anii 1821 şi 1921. Fiecare volum este însoţit de adnotări şi indici de nume, geografic, de organizaţii şi instituţii. **(T.U.)**

DOCUMENTE DIN ISTORIA PARTIDULUI COMUNIST DIN ROMÂNIA. Volumele din colecţie cuprind, fragmentat şi selectiv, reproduceri după documente de partid în perioada ilegalităţii, extrase din presa ilegală, din rezoluţii, circulare, declaraţii şi apeluri, dintr-o serie de broşuri sau scrisori ale C.C. al P.C.R., precum şi din dezbaterile proceselor unor luptători antifascişti etc. O parte din documente au fost elaborate în afara teritoriului ţării, în conformitate cu unele directive ale Internaţionalei Comuniste, fapt care explică susţinerea unor teze sau aprecieri care nu ţineau întotdeauna seama, iar uneori se găseau chiar în contradicţie cu realităţile istorice obiective din România. În ciuda lipsei unor criterii ştiinţifice clare şi a unor operaţii de selectare, în unele cazuri arbitrare (de natură să provoace confuzii sau înţelegerea unilaterală sau schematică a unor procese şi fenomene social-politice, a unor poziţii şi momente importante din activitatea P.C.R. în anii 1921—1944), volumele au contribuit, la vremea lor, la cunoaşterea mai aprofundată a activităţii P.C.R., stînd la baza majorităţii studiilor şi articolelor de istorie contemporană publicate înainte de 1960.
Primul volum privind întreaga perioadă 1917—1944 (pînă la 23 August 1944) a apărut în mai 1951, cu prilejul sărbătoririi a 30 de ani de la crearea P.C.R., în Editura P.M.R. (375 p.), iar ediţia a II-a în Editura politică, în 1953 (405 p.).
Începînd din anul 1953 a apărut o nouă ediţie, concepută pe baze mai largi, din care au fost editate în cadrul Editurii politice următoarele volume: Vol. I. 1917 — 1922, 1953, 437 p.; Vol. II. 1923—1928, 1954; Vol. III. 1929—1933. Partea I-a (1929—1931), 1954, 608 p.; Vol. IV. 1934—1937, 1957, 528 p.
În cadrul colecţiei au mai fost editate, pentru uz intern, partea II-a a volumului III (1932—1933), precum şi o culegere de documente consacrate lucrărilor Congresului V al P.C.R. Publicarea colecţiei în forma şi conţinutul său prevăzut iniţial s-a dovedit necorespunzătoare noilor exigenţe ştiinţifice mult sporite, ceea ce a determinat iniţierea editării unei noi lucrări (vezi *Documente din istoria mişcării muncitoreşti din România*, primul volum în 1966). **(T.U.)**

DOCUMENTE ISTORICE TRANSILVANE, publicate de Ioan Lupaş, vol. I. 1599—1699, Cluj, 1940, XVI + 522 p. Cuprinde o *prefaţă* (p. III-X), în care sînt expuse planul colecţiei ce urma să fie adusă pînă în sec. XVIII şi principiile de editare, o bibliografie (p. XI-XVI) incluzînd colecţiile de documente şi lucrările folosite, iar în continuare (p. 1—484), 206 documente istorice, începînd cu scrisoarea lui Mihai Viteazul din 4 noiembrie 1599 privind convocarea Dietei Principatului şi încheind cu un raport al unor comisari din 20 noiembrie 1699 privitor la opoziţia populaţiei româneşti faţă de unirea bisericească. Primele 31 documente se referă la perioada lui Mihai Viteazul (1599—1600), celelalte la românii transilvăneni, raporturile principilor Transilvaniei cu domnii Ţării Româneşti şi Moldovei în sec. XVII, iar ultimele la perioada instaurării stăpînirii habsburgice în Transilvania. Fiecare document este însoţit de un regest, trimiteri la colecţiile de unde a fost reprodus; textul este dat în limba din original, cu alfabet latin, cele slavone şi maghiare avînd traducere românească. Se dau facsimile, în final există o „tablă a numelor" (p. 485—505) şi cuprinsul (lista documentelor, p. 507—522). Colecţia a fost întreruptă după primul volum datorită împrejurărilor istorice de după 1940. **(N.E.)**

DOCUMENTELE LUI ŞTEFAN CEL MARE, publicate de Ioan Bogdan, Bucureşti, 1913, 2 vol. (vol. I, XLVI + 518 p.; vol. II, XXI + 611 p.). Culegerea, iniţiată de Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii cu prilejul

aniversării a patru sute de ani de la moartea lui Ştefan cel Mare, a fost realizată de I. Bogdan la un nivel ştiinţific ce o situa printre cele mai reuşite lucrări ale genului pe plan internaţional. Munca asiduă în arhivele şi bibliotecile naţionale a fost completată de autor cu investigaţii de durată în arhivele din Austro-Ungaria şi Rusia. Documentele sînt publicate cu interesante comentarii referitoare la vechile aşezăminte ale Moldovei, la vechea toponimie, făcîndu-se efortul identificării satelor de demult cu cele contemporane. Indici de nume de persoane şi geografici uşurează folosirea colecţiei, după cum indicii de cuvinte slave şi româneşti sînt de cea mai mare utilitate pentru istoria vechiului drept românesc. **(Şt.Şt.)**

DOCUMENTE MOLDOVENEŞTI. Iniţiată de Mihai Costăchescu, unul din cei mai laborioşi editori români de surse diplomatice medievale, colecţia era planificată să cuprindă toate documentele moldoveneşti interne şi unele externe (tratate ale Moldovei cu alte state), pînă în secolul al XVII-lea. Planul atît de grandios şi care întrecea posibilităţile unui singur om a fost doar parţial realizat, publicîndu-se, în cinci volume, toate documentele dintre anii 1374 şi 1527, cunoscute la data apariţiei lor. Fac excepţie documentele de la Ştefan cel Mare, publicate anterior de Ioan Bogdan. Volumele sînt: 1. *Documentele moldoveneşti înainte de Ştefan cel Mare*, vol. I, 1374—1437, Iaşi, 1931, 559 + XXXVI p.; 2. *Documentele moldoveneşti înainte de Ştefan cel Mare*, vol. II, 1438—1456, Iaşi, 1932, 956 + XXVIII p.; 3. *Documente moldoveneşti de la Ştefan cel Mare*, Iaşi, 1933, 328 + XII p.; 4. *Documentele moldoveneşti de la Bogdan Voevod*, 1504—1517, Bucureşti, 1940, 560 + XXIV p. + 5 pl.; 5. *Documentele moldoveneşti de la Ştefăniţă Voevod*, 1517—1527, Iaşi, 1943, 640 + VIII p. Textele originale, în limba slavă, sînt fidel redate, iar traducerile cît se poate de corecte. Fiecare document este urmat de consideraţiuni arheografice, bibliografice şi de largi excursuri de geografie istorică sau de genealogie. Cît priveşte metoda de reproducere a textului slav, cu transcrierea cuvintelor prescurtate, aşa cum sînt în original, fără a fi desfăcute, ca şi coborîrea în rînd a literelor suprascrise între paranteze, face dificilă lectura. **(D.M.)**

DOCUMENTE PRIVIND ISTORIA MILITARĂ A POPORULUI ROMÂN. Corpus de documente consacrat istoriei armatei române, alcătuit, în cadrul „Centrului de studii şi cercetări de istorie şi teorie militară", de un colectiv avînd drept coordonator pe C. Căzănişteanu. Pînă în 1975 au apărut următoarele volume: vol. I, iunie 1878 — noiembrie 1882, Bucureşti, 1974, 469 p.; vol II, noiembrie 1882 — decembrie 1885, Bucureşti, 1974, 445 p.; vol III, ianuarie 1886— mai 1888, Bucureşti, 1975, 487 p.; vol. IV, mai 1888 — iunie 1891, Bucureşti, 1975, 510 p. Volumele cuprind documente inedite din ţară şi din străinătate, alături de legi, ordine şi dispoziţii, tipărite în publicaţiile oficiale ale timpului, totul alcătuind o bază de informaţie solidă şi în cea mai mare parte inedită pentru studiul structurilor militare române. **(F.C.)**

DOCUMENTE PRIVIND ISTORIA PARTIDULUI COMUNIST ŞI A MIŞCĂRII MUNCITOREŞTI REVOLUŢIONARE DIN ROMÂNIA (mai 1921—august 1924), Bucureşti, 1970, 750 p. Constituie începutul unei noi ediţii, ştiinţifice, a colecţiei „Documente din istoria Partidului Comunist din România" (din care au apărut, între anii 1953 şi 1957, patru volume). Noul volum, elaborat în cadrul Institutului de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R., cuprinde principalele documente şi materiale programatice privind activitatea P.C.R. în anii 1921—1924, acordînd un spaţiu şi o atenţie specială lucrărilor Congresului I şi II. Prin numărul relativ mare de documente inedite, prin valoarea deosebită a majorităţii materialelor publicate, lucrarea se înscrie ca un important şi indispensabil instrument de lucru pentru toţi specialiştii perioadei 1921—1924. Sînt incluse şi documente privind activitatea organizaţiilor revoluţionare de masă din rîndul tineretului, femeilor, lupta pentru realizarea unităţii de acţiune a clasei muncitoare în cadrul organizaţiilor profesionale. Pentru a facilita înţelegerea unor probleme dezbătute (în cadrul unor congrese, conferinţe) s-a adoptat criteriul grupării tematice a materialelor. Volumul cuprinde în încheiere adnotări critice, indici de nume, de organizaţii, congrese, conferinţe, consfătuiri, întreprinderi şi instituţii, ziare şi reviste, denumiri geografice. **(T.U.)**

DOCUMENTE PRIVIND ISTORIA ROMÂNIEI, Bucureşti, 1951—1960, Editura Academiei R.P.R., 32 vol.
În noile condiţii create dezvoltării culturale după 23 August 1944, apărea ca imperios necesară realizarea unei colecţii exhaustive de documente interne medievale de pe întreg teritoriul patriei, care să constituie o bază solidă de informare pentru istorici. Iniţiată de Academie, colecţia a fost întocmită de un numeros colectiv de istorici şi arhivişti din Bucureşti, Cluj şi Iaşi.
Comitetul de redacţie: Ion Ionaşcu, L. Lăzărescu-Ionescu, Barbu Câmpina, Eugen Stănescu, D. Prodan, Mihail Roller (redactor

responsabil). La înfăptuirea colecţiei au contribuit în mod deosebit: Damian P. Bogdan, Mihail Costăchescu, Mihail Dan, Ion Donat, Alexandru Elian, Maria Holban, Damaschin Mioc, Francisc Pall, Petre P. Panaitescu, Ştefan Pascu, Mihail Regleanu, Ion Sabău, Aurelian Sacerdoţeanu şi Emil Vîrtosu.
Colecţia este divizată în trei serii, pe provincii istorice:
A. Moldova
1. Veac. XIV-XV, vol. I (1384—1475), 1954, LXXI + 530 p.
2. Veac. XV, vol. II (1476—1500), 1954, XLVIII + 343 p.
3. Veac. XVI, vol. I (1501—1550), 1953, LXXVII + 696 p.
4. Veac. XVI, vol. II (1551—1570), 1951, XLVI + 333 p.
5. Veac. XVI, vol. III (1571—1590), 1951, XCIII + 660 p.
6. Veac. XVI, vol. IV (1591—1600), 1952, LXVII + 470 p.
7. Veac. XVII, vol. I (1601—1605), 1952, LXVIII + 454 p.
8. Veac. XVII, vol. II (1606—1610), 1953, XC + 548 p.
9. Veac. XVII, vol. III (1611—1615), 1954, LVII + 362 p.
10. Veac. XVII, vol. IV (1616—1620), 1956, LCII + 612 p.
11. Veac. XVII, vol. V (1621—1625), 1957, LXIX + 472 p.

B. Ţara Românească
1. Veac. XIII — XV (1247—1500), 1953, XLIX + 431 p.
2. Veac. XVI, vol. I (1501—1525), 1951, XLIII + 325 p.
3. Veac. XVI, vol. II (1526—1550), 1951, LXXXII + 531 p.
4. Veac. XVI, vol. III (1551—1570), 1952, LXXXV + 548 p.
5. Veac. XVI, vol. IV (1571—1580), 1952, LXXXVI + 628 p.
6. Veac. XVI, vol. V (1581—1590), 1952, LXXVIII + 639 p.
7. Veac. XVI, vol. VI (1591—1600), 1953, LXXIX + 564 p.
8. Veac. XVII, vol. I (1601—1610), 1951, XC + 790 p.
9. Veac. XVII, vol. II (1611—1615), 1951, LXIX + 610 p.
10. Veac. XVII, vol. III (1616—1620), 1951, CI + 788 p.
11. Veac. XVII, vol. IV (1621—1625), 1954, LXXVII + 795 p.

C. Transilvania
1. Veac. XI—XIII, vol. I (1075—1250), 1951, LV + 428 p.
2. Veac. XIII, vol. II (1251—1300), 1952, C + 523 p.
3. Veac. XIV, vol. I (1301—1320), 1953, LXVIII + 442 p.
4. Veac. XIV, vol. II (1321—1330), 1953, LXXX + 419 p.
5. Veac. XIV, vol. III (1331—1340), 1954, LXXV + 611 p.
6. Veac. XIV, vol. IV (1341—1350), 1955, CXXV+ 737 p.

Volumele sînt precedate de scurte prefeţe şi de rezumatele documentelor în limbile română, franceză şi rusă; ele se încheie cu numeroase facsimile.

Colecţiei i se adaugă două volume de *Introducere*, consacrate unor discipline auxiliare istoriei. *Vol. I*, 1956, 670 p., cuprinde studii de paleografie slavo-română (Damian P. Bogdan), paleografie latină (S. Jakó), paleografie chirilică românească (Emil Vîrtosu), paleografie greco-română (Al. Elian), cronologie (Ion Ionaşcu, Francisc Pall). *Vol. II*, 1956, 638 p., cuprinde studii de diplomatică slavo-română (Damian P. Bogdan), diplomatică latină (Francisc Pall), sigilografie (Emil Vîrtosu, Sigismund Jakó). De asemenea s-au mai editat două volume de *Indici* de locuri ai seriei B. *Ţara Românească*: *Vol. I*, veac. XIII—XVI, 1956, 166 p.; *Vol. II*, veac. XVII (1601—1625), 1960, 142 p., întocmite de un colectiv: Ion Donat (responsabil), S. Caracaş, Gh. Cioran, N. Ghinea, M. Kandel, Gr. Popescu, Th. Rădulescu.

Colecţia a stat la baza redactării a numeroase studii de istorie medie românească şi a unor capitole din *Tratatul de Istoria României*. Principalele obiecţii ce i se aduc: a) nu se reproduc documentele şi în limba lor originală (latină, slavă, greacă), ci numai în traducere românească, lipsind astfel pe specialiştii români de posibilitatea verificării exactităţii traducerilor, iar pe cei străini, îndeosebi slavişti, de posibilitatea consultării colecţiei; b) lipsa de unitate în ceea ce priveşte traducerea aceloraşi termeni şi unele traduceri inexacte; c) neincluderea în colecţie a unor documente, azi pierdute, dar editate de alţii în colecţii mai vechi; d) inexistenţa indicilor pentru celelalte serii (Moldova şi Transilvania) şi a unor indici onomastici şi de materii pentru întreaga colecţie. Aceste lipsuri au dus la abandonarea colecţiei şi la apariţia uneia noi: *Documenta Romaniae Historica*. **(D.M.)**

DOCUMENTE PRIVIND ISTORIA ROMÂNIEI. RĂSCOALA DIN 1821, Bucureşti, 1959 —1 962, 5 vol. Colecţie întocmită în cadrul Institutului de istorie „N. Iorga", prin grija unui comitet de redacţie alcătuit din: Andrei Oţetea (redactor responsabil), Nichita Adăniloaie, Nestor Camariano, Ioan Neacşu, Sava Iancovici şi Alexandru Vianu, membri. Volumele cuprind materiale privitoare la viaţa şi activitatea lui Tudor Vladimirescu, situaţia pandurilor, condiţiile

economice, sociale şi politice existente în ţările române în preajma anului 1821, desfăşurarea şi urmările evenimentelor revoluţionare. Deşi documentele se extind în timp între anii 1802 şi 1839, accentul de greutate cade firesc pe anul 1821. Cel de-al patrulea volum conţine documente privind activitatea Eteriei în Principatele Române, iar cel de-al V-lea izvoarele narative referitoare la evenimentele din 1821. Volumul III este însoţit de indicii primelor trei volume, iar IV şi V au fiecare cîte un indice de nume, locuri şi materii; volumele I şi V sînt precedate de *introduceri*, iar III şi V de glosare. Fiecare conţine şi o listă de rezumate a documentelor; în volumul III această listă privind primele trei volume este tradusă şi în limba rusă; o traducere a rezumatelor în limba rusă figurează şi în IV. Documentele sînt publicate în limbile română şi franceză în original, în original şi traducere cele ruseşti, greceşti şi germane, şi în româneşte cele turceşti.

Volumele colecţiei sînt următoarele: Vol. I (1802 octombrie 27—1821 martie 31), 1959, 442 p.; Vol. II (1821 aprilie 1—1821 noiembrie), 1959, 407 p.; Vol. III (1821 decembrie 7—1840 februarie 20), 1960, 551 p.; Vol. IV (1813 iulie 15—1829 martie 2), 1960, 351 p.; Vol. V (Izvoare narative), 1962, 626 p.

Conţinînd peste 800 de documente, în mare majoritate inedite, colecţia reprezintă cea mai importantă sursă de informaţie în privinţa evenimentelor revoluţionare din 1821. **(D.B.)**

DOCUMENTE PRIVIND ISTORIA ROMÂNIEI. RĂZBOIUL PENTRU INDEPENDENŢĂ, Bucureşti, 1953—1955, Editura Academiei R.P.R., 9 vol. Colecţia a fost realizată de către un colectiv al Institutului de istorie „N. Iorga", comitetul de redacţie fiind alcătuit din V. Cheresteşiu, V. Maciu, M. Roller (redactor responsabil) şi S. Ştirbu. În cele 9 volume (primul fiind format din două părţi) sînt cuprinse 11 133 documente. În partea I-a a volumului I sînt cuprinse documente referitoare la starea economică şi social-politică a României în anii premergători izbucnirii războiului, precum şi peste 400 documente privind activitatea cercurilor revoluţionare, iar în partea II-a documente din anii 1875—1876, anterioare proclamării independenţei. În celelalte volume au fost incluse, în ordine cronologică, documente privind istoria militară, politico-diplomatică şi socio-economică din perioada ianuarie 1877—3 martie 1878, la care s-a mai adăugat textul tratatului de la Berlin. Fiecare volum este precedat de lista rezumatelor documentelor în limba română şi cu o traducere în limba rusă. Documentele sînt publicate fără a se reda versiunea originală în limba străină, ci numai traducerea în română. Colecţia nu are indice (preconizat să fie publicat în volumul X, care n-a mai apărut).

Volumele colecţiei sînt următoarele: Vol. I, partea I-a (1871—1880), Bucureşti, 1954, XCVII + 903 p.; Vol. I, partea II-a (1875—1876), Bucureşti, 1954, C + 561 p.; Vol. II (1 ianuarie—9 mai 1877), Bucureşti, 1952, CCLXVII + 669 p.; Vol. III (9 mai—15 iunie 1877), Bucureşti, 1953, CCVIII + 758 p.; Vol. IV (15 iunie—15 iulie 1877), Bucureşti, 1953, CLXX + 601 p.; Vol. V (16 iulie—31 august 1877), Bucureşti, 1953, CC + 694 p.; Vol. VI (1 septembrie—15 octombrie 1877), Bucureşti, 1953, CCXII + 694 p.; Vol. VII (16 octombrie—30 noiembrie 1877), Bucureşti, 1954, CCI + 785 p.; Vol. VIII (1 decembrie 1877—15 ianuarie 1878), Bucureşti, 1954, CLXIV + 594 p.; Vol. IX (16 ianuarie—1 iulie 1878), Bucureşti, 1955, CXIV + 385 p.

Deşi selecţia documentelor nu este totdeauna judicioasă, volumele reprezintă cea mai amplă colecţie de izvoare documentare referitoare la cucerirea independenţei statului român modern. **(D.B.)**

DOCUMENTE PRIVIND RELAŢIILE AGRARE ÎN VEACUL AL XVIII-lea. *Vol. I, Ţara Românească*, Bucureşti, 1960, 960 p.; *Vol. II, Moldova*, Bucureşti, 1966, 794 p. Colecţie tematică, publicată de Institutul de istorie „N. Iorga" (în colaborare, pentru cel de-al doilea volum cu Institutul de istorie şi arheologie din Iaşi). Au apărut prin grija unui comitet de redacţie alcătuit la primul volum din V. Mihordea, Ş. Papacostea, Fl. Constantiniu, iar la cel de-al doilea din V. Mihordea (redactor responsabil), Ioana Constantinescu şi Corneliu Istrate. Colecţia cuprinde un valoros material — în imensa majoritate inedit — privind relaţiile dintre stăpînii de moşii, laici şi ecleziastici, şi ţăranii liberi sau şerbi (rumâni, vecini) aşezaţi pe moşiile lor, hotărîri domneşti privind regimul de obligaţii ale ţărănimii faţă de stăpînii de pămînt, manifestări ale rezistenţei ţărănimii faţă de exigenţele boierilor şi mănăstirilor etc. **(F.C.)**

DOCUMENTE PRIVIND UNIREA PRINCIPATELOR, Bucureşti, Editura Academiei. Sub egida Institutului de istorie „N. Iorga".

I. *Documente interne (1854—1857).* Volum întocmit de Dan Berindei (responsabil), Eleonora Alexiu, Trifu Selea, Apostol Stan, 1961, XLIV + 779 p., cu rezumatul documentelor şi indice general (toponomastic şi de materii) semnat de Dan Berindei. Cuprinde 841 documente în limba română, 342 pentru Moldova şi 499 pentru Ţara

Românească, scoase din Arhivele statului din Bucureşti şi Iaşi. Rapoarte, adrese, petiţii, ordine, procese verbale privind reîntoarcerea revoluţionarilor exilaţi, lupta pentru Unire, căimăcămiile lui T. Balş şi A. Ghica, pregătirea alegerilor pentru adunările ad-hoc, activitatea acestora.

II. *Rapoartele consulatului Austriei din Iaşi (1856—1859)*. Culegerea documentelor, studiul introductiv, rezumatele, notele şi indicele general de Dan Berindei, 1959, LIX + 550 p. Cuprinde 480 de documente în limbile germană şi franceză reprezentînd copiile dactilografiate ale rapoartelor consulului austriac Gödel Lannoy aflate la Biblioteca Academiei. Privesc: ocupaţia austriacă, atitudinea potrivnică a Austriei faţă de Unire, ca şi interesele ei economice aici, „problema transilvană", imixtiunea directă a acestei ţări în politica Principatelor.

III. *Corespondenţă politică (1855—1859)*. Culegerea documentelor, studiul introductiv, rezumatele, notele şi indicele de Cornelia Bodea, 1963, XLVIII + 700 p. Cuprinde 416 piese — corespondenţă politică particulară, în limbile franceză, română, polonă, datorată lui: Mihail Kogălniceanu, Vasile Mălinescu, Dimitrie Rallet, Costache Negri, Vasile Alecsandri, Dimitrie Bolintineanu, Grigore Ioranu, Dionisie Pop Marţian, Ştefan Golescu, Ion Bălăceanu, Sadyk Paşa, Gradowicz etc. Defineşte atitudinea fruntaşilor politici, atmosfera din străinătate, starea de efervescenţă naţională care a dus la actul Unirii. **(G.P.)**

DOCUMENTE PRIVITOARE LA COMERŢUL ROMÂNESC (1473 — 1868), editate de Dumitru Z. Furnică, Bucureşti, 1931, 557 p. Cuprinde 290 documente păstrate la Arhivele statului, Biblioteca Academiei şi fostul Muzeu al Camerei de comerţ. Într-o scurtă prefaţă, N. Iorga subliniază valoarea deosebită a unora dintre documentele publicate, ca de pildă cele turceşti — aflate în traducere la Biblioteca Academiei — şi mai ales actele de la Hagi Constantin Pop din Sibiu. Volumul cuprinde numeroase planşe, precum şi un indice de nume şi materii; figurează, de asemenea, şi 11 scurte biografii ale unor mari negustori şi bancheri. **(F.C.)**

DOCUMENTE PRIVITOARE LA ECONOMIA ŢĂRII ROMÂNEŞTI. 1800—1850, culese de Ion Cojocaru, Bucureşti, 1958, I—II, VII+1076 p. 779 documente + 14 facsimile. Cu indici de materii, locuri, persoane şi un glosar. Începe de fapt cu un document din 14 iulie 1801. Are o orientare „miscelanee", înfăţişînd documentele cele mai „concludente". **(G.P.)**

DOCUMENTE PRIVITOARE LA FAMILIA CALLIMACHI, publicate de N. Iorga, 2 vol.: I, Bucureşti, 1902, CCXII + 604 p.; II, Bucureşti, 1903, XXXVIII+760 p. *Volumul I* se deschide cu o prefaţă despre istoria familiei Callimachi: locul de origine, Cîmpulungul, prezentarea întemeietorului familiei, Toader Calmăşul, ajuns vornic de Cîmpulung, apoi pîrcălab de Hotin, la începutul secolului al XVIII-lea; prezentarea fiului acestuia, Ioan, ajuns dragoman al Porţii; istoria celor patru domni din familie: Ioan Teodor (1758—1761), Grigore Ioan (1761—1764 şi 1767—1769), Alexandru Ioan (1795—1799) şi Scarlat Alexandru (1806 şi 1812—1819), faptele lor de politică internă şi externă şi sfîrşitul lor tragic. Urmează cele 744 de documente: 298 acte interne din Biblioteca Academiei dintre anii 1757—1822; 260 rapoarte ale consulilor austrieci din Iaşi şi Bucureşti dintre anii 1795—1822; 61 acte interne din diverse colecţii; 64 rapoarte ale consulilor francezi din Bucureşti şi Iaşi dintre anii 1806—1821; apoi rapoarte din Constantinopol ale ambasadorilor saxoni, olandezi, englezi etc. Documentele sînt fie reproduse integral, fie în extrase sau rezumate. Cele în limbile engleză, olandeză, suedeză şi greacă au şi traduceri în limba română. *Volumul II* are şi el o prefaţă cu precizări de amănunt asupra familiei Callimachi şi asupra unor familii înrudite, proprietăţile pe care le au, relaţiile cu străinii. Conţine 1 172 de documente, din care cele mai importante sînt cele cinci condici ale vistieriei, apoi cele 369 documente din Muzeul Czartoryski dintre anii 1758—1769; 249 rapoarte ale trimişilor austrieci la Poartă din anii 1741—1821; 161 documente interne din arhivele de la Cernăuţi din anii 1710—1815; 60 rapoarte suedeze din Constantinopol dintre anii 1741—1812; apoi rapoarte olandeze din Constantinopol, daneze din Varşovia, prusace din Varşovia, alte documente interne din Iaşi, Bistriţa ş.a. Urmează indicii de nume, de lucruri şi o listă de neologisme. Sînt şi unele facsimile în afara textului.

Documentele sînt foarte importante pentru istoria Moldovei în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea şi la începutul celui următor, îndeosebi a istoriei sale politice, interne şi externe, raporturile cu Poarta; de asemenea, istoria sistemului fiscal, bugetul ţării pe cîţiva ani, veniturile şi cheltuielile domniei, obligaţiile fiscale ale diferitelor clase şi categorii sociale ale vremii. **(D.M.)**

DOCUMENTE PRIVITOARE LA ISTORIA ARDEALULUI, MOLDOVEI ŞI ŢĂRII ROMÂNEŞTI. Acte şi scrisori. Publicate de Andrei Veress, vol. I—XI, Bucureşti, 1929—1933. Încă înainte de primul război

mondial Veress a publicat un volum de documente privind relaţiile dintre Ungaria şi Transilvania, pe de o parte, şi Moldova şi Ţara Românească, pe de altă parte. Prezenta colecţie cuprinde documente din arhive străine, care se referă la relaţiile dintre Transilvania, Moldova şi Ţara Românească între 1527 şi 1690.

Prefaţa la primul volum, semnată de C.C. Giurescu, precum şi introducerile scrise de autor la fiecare volum s-au tipărit în limbile română şi franceză. Fiecare volum este însoţit de lista documentelor, de lista scriitorilor şi destinatarilor, de lista arhivelor de unde provin documentele şi de indicele general. Colecţia cuprinde peste 4 500 documente (rapoarte ale ambasadorilor străini, scrisori ale domnilor români sau ale principilor transilvăneni, corespondenţă, tratate de alianţă etc.) care se referă cu precădere la relaţiile de ordin politic între ţările române în secolele XVI—XVII. Documentele ce nu sînt scrise în limbi de circulaţie mondială au fost publicate atît în limba originalului cît şi în traducere românească. Volumele colecţiei sînt următoarele: Vol. I (1527—1572), 1929, XXXII + 372 p.; Vol. II (1573—1584), 1930, XVI + 356 p.; Vol. III (1585—1592), 1931, XVI + 364 p.; Vol. IV (1593—1595), 1932, XXIV + 352 p.; Vol. V (1596—1599), 1932, XXX + 400 p.; Vol. VI (1600—1601), 1933, XVI + 532 p.; Vol. VII (1602—1606), 1934, XVI + 348 p.; Vol. VIII (1607—1613), 1935, XXIV + 352 p.; Vol. IX (1614—1636), 1937, XXVI + 410 p.; Vol. X (1637—1660), 1938, XVI + 338 p.; Vol. XI (1661—1690), 1939, XXIV + 484 p. **(L.D.)**

DOCUMENTE PRIVITOARE LA ISTORIA ECONOMICĂ A ROMÂNIEI. Colecţie de documente interne consacrată istoriei economice a României, editată de Arhivele statului. Comitetul de redacţie al colecţiei: Ion Paraschiv, Andrei Oţetea, Manea Mănescu.

Vol. I. Statistică. Ţara Românească şi Moldova, Bucureşti, 1960, 319 p. (Redactorii volumului: Manea Mănescu, Gh. Ungureanu, M. Regleanu, N.N. Constantinescu, Fl. Boeraş, I. Mărcuş). Documentele tipărite se referă la organizarea şi funcţionarea Oficiului (apoi Direcţiei) de Statistică, instrucţiuni şi rapoarte conţinînd date şi determinări cantitative privind economia. Volumul are trei părţi: A. *Ţara Românească*, 1857—1862; B. *Moldova*, 1859—1860; C. *După Unirea ţărilor române*, 1859—1865.

Vol. II. Oraşe şi tîrguri, 1776—1861. Moldova, seria A, IX + 553 p. (redactorii volumului: Gh. Ungureanu, Gh. Dăscălescu, M. Gheorghiu, Gh. Rohr).

Nouă prin orientare, valoroasă prin materialul pus în circulaţie, colecţia n-a mai fost, din păcate, continuată. **(F.C.)**

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RELAŢIILE ŢĂRII ROMÂNEŞTI CU BRAŞOVUL ŞI CU ŢARA UNGUREASCĂ ÎN SEC. XV ŞI XVI, publicate de Ioan Bogdan, vol. I., 1413—1508, Bucureşti, 1905, 400 p.

Volumul cuprinde un total de 312 documente (250 slave şi 62 latineşti), toate referitoare la relaţiile economice, politice şi culturale dintre Ţara Românească şi Transilvania în epoca amintită. Marea majoritate sînt emise de cancelaria domnească, unele însă de mari dregători, de prelaţi ai bisericii sau de organe administrative. Textele documentelor sînt precedate de un studiu corespunzător de diplomatică slavo-română, în care se descrie fondul de documente aflat la Braşov, bibliografia documentelor, particularităţile lor externe şi interne, peceţile. Volumul se încheie cu un indice de nume şi materii, precum şi un glosar de cuvinte slave cu traducerea lor.

Este prima ediţie de documente slavo-române publicată ştiinţific, după o metodă bine gîndită şi cu respectarea riguroasă a normelor internaţionale de editare a izvoarelor diplomatice. **(D.M.)**

DOCUMENTE PRIVITOARE LA TRECUTUL ROMÂNILOR DIN ŞCHEI, publicate de Sterie Stinghe, Braşov, 1901—1906, 5 vol.

Marea majoritate a documentelor sînt româneşti, cîteva în latină, germană şi maghiară. Fiecare volum este deschis de o prefaţă referitoare la documentele incluse, problematica şi informaţia istorică pe care o conţin, de un *Cuprins* cu regestele acestora. La sfîrşitul volumelor se găsesc: *Index* (nume de persoane) şi erată. Documentele publicate prin străduinţele istoricului braşovean privesc istoria bisericii Sf. Nicolae din Şcheii-Braşovului, situaţia românilor din Braşov şi satele din vecinătate, lupta lor pentru drepturi politico-naţionale în perioada 1700—1868.

Volumele sînt următoarele: Vol. I (1700—1783), Braşov, 1901, XXIV + 361 p. (142 doc.); Vol. II (1784—1810), Braşov, 1902, XL + 374 p. (215 doc.); Vol. III (1812—1845), Braşov, 1903, XXVI + 360 p. (127 doc.); Vol. IV (1846—1868), Braşov, 1903, XXXII + 368 p. (147 + 3 doc.); Vol. V (1701—1795), Braşov, 1906, XVI + 284 p. (97 doc.). **(N.E.)**

DOCUMENTE PUTNENE, publicate de Sava Aurel, 2 vol.: Vol. I: *Vrancea, Odobeşti, Cîmpuri. Publicate cu un studiu introductiv despre Vrancea*, Focşani, 1929, XLI + 223 p.;

Vol. II: *Vrancea, Ireşti, Cîmpuri. Publicate cu un studiu introductiv despre proprietatea colectivă vrînceană*, Chişinău, 1931, XLV + 256 p. Ambele volume cuprind 425 documente dintre anii 1443—1857, cele mai numeroase şi mai bogate în ştiri fiind cele din sec. XVIII şi din prima jumătate a sec. XIX. Deosebit de utile şi astăzi, prin bogata lor informaţie, sînt cele două studii introductive privind Vrancea şi organizarea sa în veacurile trecute. **(N.S.)**

DOCUMENTE ROMÂNEŞTI DIN ARHIVELE BISTRIŢEI (SCRISORI DOMNEŞTI ŞI SCRISORI PRIVATE), publicate de N. Iorga. Părţile I—II, Bucureşti, 1899—1900: Partea I-a, CXVI + 103 p.; Partea II-a, XLIX + 146 p. Lucrarea cuprinde 404 documente (382 româneşti şi 22 slave). Cele româneşti sînt dintre anii 1587 şi 1781, iar cele slave dintre 1517 şi 1620. Cele mai multe sînt reproduse integral, unele însă în regeste şi rezumate. Partea doua se încheie cu un indice de nume şi materii. Documentele sînt importante pentru conţinut şi pentru formă, îndeosebi pentru studierea limbii române în secolele XVI—XVII. **(D.M.)**

DOCUMENTE ŞI REGESTE PRIVITOARE LA RELAŢIILE ŢĂRII ROMÂNEŞTI CU BRAŞOVUL ŞI UNGARIA ÎN SECOLUL XV ŞI XVI, publicate de Ioan Bogdan, Bucureşti, 1902, 347 p. Volumul cuprinde în traducere românească 228 documente integrale şi 197 de rezumate ale unor acte slave, scrisori domneşti, de boieri, de prelaţi, precum şi unele tratate comerciale. Primul document este din 6 august 1413, un privilegiu comercial acordat braşovenilor de Mircea cel Bătrîn, iar ultimul este de prin 1556, de la Pătraşcu cel Bun. Lucrarea are ca introducere un studiu de istorie diplomatică. Sever criticată de istoricii vremii, îndeosebi de Gr. Tocilescu pentru metoda de publicare, inexactitatea unor traduceri, lipsa de precizie în datare etc., fapt pentru care I. Bogdan reia publicarea aceloraşi documente, dînd o ediţie foarte bună a lor. **(D.M.)**

ERDÉLYI TÖRTÉNELMI ADATOK (Izvoare istorice transilvănene), Cluj, 1855—1862, 4 volume: I, 1855, 372 p.; II, 1856, 402 p.; III, 1858, 360 p.; IV, 1862, 380 p. Colecţie de izvoare narative şi documentare iniţiată de contele Mikó Imre, care, în primul volum, într-un studiu introductiv amplu, trece în revistă realizările istoriografiei maghiare transilvănene la mijlocul secolului trecut şi situaţia în care se afla publicarea izvoarelor referitoare la această ţară. Primele trei volume au apărut sub redacţia lui Mikó Imre, cel de al IV-lea sub acea a lui Szabó Károly. Cuprinde cronici şi scrieri memorialistice maghiare din Transilvania feudală (Cronica lui Borsos Tamás, Memoriile lui Nagy Szabó Ferenc, Toldalagi Mihály, Cronicile lui Sepsi Laczkó Máté şi Segesvári Bálint, însemnările lui Haller Gábor, Bánfi György, Kálnoki István şi Enyedi István), hotărîri dietale, acte oficiale şi corespondenţă ale principilor Transilvaniei, precum şi alte documente privind istoria acestei ţări şi relaţiile sale externe, inclusiv legăturile cu Moldova şi Ţara Românească. **(L.D.)**

GENEALOGIILE DOCUMENTATE ALE FAMILIILOR BOIEREŞTI, publicate de Paul Grecianu, vol. I, Bucureşti, 1913, 424 p. + 54 p. indici şi glosar; vol. II, Bucureşti, 1916, 443 p. + 26 p. indici şi glosar. Cuprinde genealogiile cîtorva familii boiereşti din Ţara Românească. Materialul este organizat alfabetic. Primul volum cuprinde 53 de nume de familii, între care mai însemnate: Alexeanu, Arion, Asan, Bălăceanu, Bălcescu, Băleanu, Balş. Volumul II are 18 nume de familii, dintre care mai importante: Basarab, Beldiman, Bengescu, Berindei, Berivoescu. La fiecare nume se reproduc în rezumat, extrase sau chiar integral numeroase documente referitoare la familia de care se ocupă; urmează apoi un erudit comentar al autorului şi în fine ample liste genealogice.
Lucrarea este de un real folos pentru cunoaşterea trecutului clasei stăpînitoare din Ţara Românească. **(D.M.)**

HURMUZAKI, COLECŢIA ~ (titlul exact: **Documente privitoare la istoria românilor culese de Eudoxiu de Hurmuzaki)**, amplă colecţie de izvoare documentare externe, iniţiată de *Eudoxiu Hurmuzaki*. Convins de necesitatea aşezării istoriei naţionale pe o largă bază de informaţie, a început prin 1845 să transcrie documente privind istoria românilor, păstrate în arhivele de la Viena, iar, mai tîrziu, a cercetat şi alte depozite arhivistice. Rodul acestor investigaţii, care au durat un deceniu, a fost un fond de 6 000 de documente, rămas, la moartea autorului (1874), lui D.A. Sturdza, care, la rîndul lui, l-a trecut Academiei Române. Pentru tipărirea lor s-a instituit o comisie formată din M. Kogălniceanu, Al. Odobescu, T. Rosetti, D.A. Sturdza şi I. Slavici (secretar), care a beneficiat de sprijinul Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice, al cărui titular era Titu Maiorescu. Primul volum (publicat în legătură cu comemorarea morţii domnului Moldovei, Grigore Ghica, a cuprins material din perioada 1750—1818 şi a fost numerotat ca al VII-lea) a apărut în 1876. Academia Română a înţeles însă că aportul documentar a lui Hurmuzaki, deşi remarcabil, rămî-

nea insuficient. Pentru a depista materialele privitoare la istoria României, păstrate în străinătate, au fost trimişi istorici români pentru a face cercetări în biblioteci şi arhive sau au fost angajaţi copişti pentru a transcrie documentele. Între 1876 şi 1942 au apărut 45 volume în care s-au tipărit documente din arhivele de la Paris, Roma, Veneţia, Florenţa, München etc., precum şi izvoare publicate anterior care conţineau informaţii despre români (lista depozitelor de arhive, a colecţiilor şi arhivelor de familie, precum şi a publicaţiilor din care s-au extras documente la A. Sacerdoţeanu, *Colecţia „Hurmuzaki“*, în „Revista Arhivelor", XII (1969), 2, p. 40—43, 47—51). La întocmirea volumelor au participat istorici români de renume precum N. Iorga (10 vol.), I. Bogdan, N. Densuşianu, I. Nistor. Volumele cuprind uneori documente variate, ca sursă şi conţinut, alteori numai corespondenţă diplomatică şi rapoarte consulare:

I, 1: 1199—1345, ed. N. Densuşianu, Bucureşti, 1887, XXX + 701 p.
I, 2: 1346—1450, ed. N. Densuşianu, Bucureşti, 1890, XLVIII + 889 p.
II, 1: 1451—1575, ed. I. Slavici, Bucureşti, 1891, XLIV + 824 p.
II, 2: 1451—1510, ed. N. Densuşianu, Bucureşti, 1891, XLVII + 729 p.
II, 3: 1510—1530, ed. N. Densuşianu, Bucureşti, 1892, XL + 748 p.
II, 4: 1531—1552, ed. N. Densuşianu, Bucureşti, 1894, XXXIII + 756 p.
II, 5: 1552—1575, ed. N. Densuşianu, Bucureşti, 1897, VIII + XXXII p.
III, 1: 1576—1599, ed. C. Esarcu (I. Slavici), Bucureşti, 1880, XXX + 600 p.
III, 2: 1576—1600, ed. I. Slavici, Bucureşti, 1888, XXXII + 575 p.
IV, 1: 1600—1649, ed. I. Slavici, Bucureşti, 1882, XXXVI + 708 p.
IV, 2: 1600—1650, ed. I. Slavici, Bucureşti, 1884, XL + 686 p.
V, I: 1650—1699, ed. I. Slavici, Bucureşti, 1885, XXII + 547 p.
V, 2: 1650—1699, ed. I. Slavici, Bucureşti, 1886, XXVI + 406 p.
VI, 1700—1750, ed. I. Slavici, Bucureşti, 1878, XXIV + 697 p.
VII, 1750—1818, ed. I. Slavici, Bucureşti, 1876, XXIII + 585 p.
VIII, 1376—1650, ed. I. Slavici, Bucureşti, 1894, XLVIII + 540 p.
IX, 1: 1650—1747, ed. I. Slavici, Bucureşti, 1897, LI + 691 p.
IX, 2: 1751—1796, ed. I. Slavici, Bucureşti, 1899, XXI + 438 p.
X, 1763—1844, ed. N. Iorga, Bucureşti, 1897, CXXXII + 694 p.
XI, 1517—1652, ed. N. Iorga, Bucureşti, 1900, CXLVI + 883 p. + XLI.
XII, 1: 1594—1600, ed. N. Iorga, Bucureşti, 1903, LXXXIX + 616 p.
XII, 2: 1600—1602, ed. N. Iorga, Bucureşti, 1903, p. 617—1281 p.
XIII, 1592—1837, ed. A. Papadopulos-Kerameus, Bucureşti, 1909, 48 + 619 p.
(XIII bis) volumul anterior, tradus de G. Murnu şi C. Litzica, 1914, XLIX + 520 p.
XIV, 1: 1320—1716, ed. N. Iorga, Bucureşti, 1915, XLVII + 766 p.
XIV, 2: 1716—1777, ed. N. Iorga, Bucureşti, 1917, p. 767—1828.
XIV, 3: c. 1560 — c. 1820, ed. N. Iorga, Bucureşti, 1936, XLIII + 588 p.
XV, 1: 1358—1600, ed. N. Iorga, Bucureşti, 1911, LXXVIII + 775 p.
XV, 2: 1601—1825, ed. N. Iorga, Bucureşti, 1913, CIII + p. 777—1943.
XVI, 1603—1824, ed. Nerva Hodoş, Bucureşti, 1912, 1265 p.
XVII, 1825—1846, ed. Nerva Hodoş, Bucureşti, 1913, 1183 p.
XVIII, 1847—1851, ed. Nerva Hodoş, Bucureşti, 1916, IV + 586 p.
XIX, 1: 1782—1797, ed. I. Nistor, Bucureşti, 1922, IV + 916 p.
XIX, 2: 1798—1812, ed. I. Nistor, Cernăuţi, 1938, 872 p.
XX, 1812—1822, ed. I. Nistor, Cernăuţi, VIII + 917 p.
XXI, 1828—1836, ed. I. Nistor, Bucureşti, 1942, 726 p.
Supl. I, 1: 1518—1780, ed. Gr. Tocilescu, Bucureşti, 1886, LXXI + 1003 p.
Supl. I, 2: 1781—1814, ed. A. Odobescu, Bucureşti, 1885, XLVIII + 757 p.
Supl. I, 3: 1709—1812, ed. A. Odobescu, Bucureşti, 1889, XIII + 596 p.
Supl. I, 4: 1802—1849: ed. D.A. Sturdza, D.C. Sturdza şi O. Lugoşianu, Bucureşti, 1891, XXXI + 596 p.
Supl. I, 5: 1822—1838, ed. D.A. Sturdza, C. Colescu-Vartic, Bucureşti, 1894, XXIV + 664 p.
Supl. I, 6: 1827—1849, ed. D.A. Sturdza, C. Colescu-Vartic, Bucureşti, 1895, XXXI + 633 p.
Supl. II, 1: 1510—1600, ed. I. Bogdan, I. Skupiewski, Bucureşti, 1893, XXII + 652 p.
Supl. II, 2: 1601—1643, ed. I. Bogdan, I. Skupiewski, Bucureşti, 1895, XXXII + 624 p.
Supl. II, 3, fascicola I: 1641—1703, I. Bogdan, I. Skupiewski, Bucureşti, 1900, 312 p.

În editarea colecţiei nu au existat norme de transcriere şi editare care să oblige pe autori la o prezentare uniformă a materialului

tipărit. De regulă, volumele au o tabelă cronologică cu rezumatul documentelor, uneori există o prefaţă şi un indice. Parcurgerea colecţiei este anevoioasă nu numai din pricina lipsei oricărui plan în publicarea izvoarelor, ci şi din cauză că în cuprinsul unui volum se introduc anexe lipsite de orice legătură. Astfel, spre exemplu, vol. XVIII cuprinde corespondenţă diplomatică şi rapoarte consulare franceze (1847—1851), iar în apendice, două documente din 1595 şi 1599 şi documente diplomatice ruseşti din anii 1817—1821! În transcrierea documentelor s-au strecurat numeroase greşeli, astfel că textele sînt de utilizat cu precauţiile de rigoare.
În 1962 a apărut seria nouă a colecţiei, sub titlul *Documente privind istoria României, Colecţia Eudoxiu de Hurmuzaki (serie nouă)*, din care au apărut următoarele volume: Vol. I. Rapoarte consulare ruse (1770—1796), sub îngrijirea lui A. Oţetea, Bucureşti, 1962, 812 p.; Vol. II. Rapoarte consulare austriece (1812—1823), sub îngrijirea lui A. Oţetea, Bucureşti, 1967, 1020 p.; Vol. III. Solidaritatea românilor din Transilvania cu mişcarea lui Tudor Vladimirescu, documente culese şi publicate de A. Oţetea, Bucureşti, 1967, 687 p.; Vol. IV. Rapoarte diplomatice ruse (1797—1801), sub îngrijirea lui A. Oţetea, Bucureşti, 1974, 681 p. Fiecare volum cuprinde o prefaţă (uneori şi studiu introductiv), rezumatul documentelor, documentele şi indici de persoane şi locuri. În vechea serie a colecţiei au fost editate 30 782 documente, iar în cea nouă 1847. Materialul tipărit oferă ştiri de cel mai mare interes, indispensabile scrierii istoriei poporului român, şi face din colecţia *Hurmuzaki* una dintre cele mai valoroase ediţii de documente. **(F.C.)**

INSCRIPŢIILE MEDIEVALE ALE ROMÂNIEI. Vol. I. Oraşul Bucureşti. 1395—1800, întocmită de Alexandru Elian, redactor responsabil, Constantin Bălan, Haralambie Chircă, Olimpia Diaconescu, Bucureşti, 1965, 927 p.

Colecţie iniţiată de Institutul de istorie al Academiei, cu menirea de a cuprinde izvoarele epigrafice medievale de pe teritoriul României.

Lucrarea se deschide cu un cuvînt înainte al acad. A. Oţetea, urmat de o amplă introducere (p. 11—44), un adevărat studiu al lui Al. Elian asupra inscripţiilor noastre medievale, a însemnătăţii lor pentru istoriografia românească. Se află cuprinse în volum 1 250 de inscripţii de pe teritoriul oraşului Bucureşti, în limbile română, slavă, greacă, armeană, ebraică, latină, germană, rusă, arabă şi turcă, avînd limite cronologice anii 1395—1800. Le premerg liste cronologice cu rezumatele inscripţiilor în limbile română, rusă şi franceză. Inscripţiile sînt culese de la diferite monumente istorice, din muzee, colecţii particulare, cimitire etc. Fiecare din ele se publică cu data, descrierea, textul în limba originală şi în traducere pentru cele străine, apoi bibliografia. Volumul se încheie cu un glosar slav, lista abrevierilor, bibliografia generală şi indicii de nume, localităţi şi materii. Prin ştirile de un interes aparte pe care le cuprind izvoarele noastre epigrafice medievale, colecţia prezintă o importanţă deosebită pentru istoriografia românească. **(D.M.)**

ISPISOACE ŞI ZAPISE (DOCUMENTE SLAVO-ROMÂNE), publicate de Gheorghe Ghibănescu, 13 vol., Iaşi-Huşi, 1906—1933. Documente moldovene, aşezate în general în ordine cronologică, privind sec. XV— prima jumătate a sec. XIX. Documentele slave sînt publicate cu text slavon şi traducere română; unele originale româneşti sînt reproduse cu litere chirilice. Documentele sînt însoţite de note despre problemele mai importante (obiceiuri, echivalenţe monetare, preţuri etc.), ca şi despre satele şi persoanele pomenite. Fiecare volum e prevăzut cu un indice. Colecţia are următoarele volume: Vol. I, partea I-a (1400—1600), 1906, II + 253 p., 79 doc.; Vol. I, partea II-a (1601—1631), 1907, VII + 258 p., 139 doc.; Vol. II, partea I-a (1631—1641), 1909, 264 p., 166 doc., între care şi unele nedatate dintr-o perioadă anterioară anului 1631; Vol. II, partea II-a (1641—1651), 1910, 260 p., 152 doc.; Vol. III, partea I-a (1651—1663), 1910, 266 p., 183 doc.; Vol. III, partea II-a (1663—1675), 1912, IV + 190 p. + 74 p., 115 doc. şi un glosar slavo-român; Vol. IV, partea I-a (1675—1692), 1914, 270 p., 171 doc.; Vol. IV, partea II-a (1692—1694), 1915, IV + 276 p., 18 doc. dintre 1673—1700, multe doc. din sec. XVIII şi cîteva spiţe genealogice; Vol. V, partea I-a, 1921, 248 p., doc. dintre 1600—1793, cele mai multe hotărnicii; Vol. V, partea II-a (incompletă), 1923, 128 p., 95 doc., 1695—1793; Vol. V, partea II-a (sfîrşit), *Roşieştii şi apa Idricului. Studiu şi documente*, Huşi, 1924, LXXXIV + de la p. 129—240; despre satele de pe Valea Idricului şi proprietarii lor, cu o spiţă a familiei Costachi; doc. 1793—1817; Vol. VI, partea I-a, *Documentele moşiilor de peste Prut: Petrosul Şepteliceni, Visterniceni şi Sorocatîrg (1730—1837)*, 1931, 183 p., 69 doc., pe moşii, cu un istoric al moşiilor şi proprietarilor lor din sec. XVI, note genealogice despre familiile Şeptilici, Albotă, Boul, Arbore etc.; Vol. VI, partea II-a, *Documentele moşiilor de peste Prut: Slobozia Bălţilor, Chirca-Luţeni, Slobozia Doamnei şi Hotăr-*

nicenii (Ceale doao ceasuri), 1933, VII + 264 p., 95 doc., 1643—1881, cu un istoric al moşiilor şi proprietarilor lor din sec. XVI; doc. privitoare la moşiile familiei Ureche din Moldova. **(N.S.)**

ISTORIA ROMÂNILOR DE V.A. URECHIA, I—XIII, 14 volume, Bucureşti, 1891—1902. I. *Seria 1774—1786*, Bucureşti, 1891, 606 p. + il. II. Anexă la vol. I, Bucureşti, 1892, 538 p. + 60 facsimile. III. *Seria 1786—1800*. Anii 1786—1791, text şi anexe, Bucureşti, 1892, 666 p. + il. + pl. IV. *Seria 1786—1800*. Anii 1792—1793, text şi anexe la vol. IV şi la cel precedent, Bucureşti, 1892, 559 p. + facsimile. V. Anii 1793—1796, Bucureşti, 1893, 565 p. + il. VI. Anii 1791—1796, anexe la vol. V, Bucureşti, 1893, 906 p. VII. Anii 1796—1800. Text şi anexe, Bucureşti, 1894, 616 p. + il. VIII. *Seria 1800—1821*. Anii 1799—1806, Bucureşti, 1897, 747 p. + il. IX. *Seria 1800—1830*. Anii 1806—1812, Bucureşti, 1896, 715 p. + 6 il. X a. Anii 1812—1821. Text şi anexe, Bucureşti, 1900, 1125 p. X b. Anii 1812—1819. Bucureşti, 1902, 504 p. XI. *Seria 1800—1834*. Anexe la volumele precedente, Bucureşti, 1900, 988 p. XII. *Seria 1800—1830*. Anii 1818—1821, Bucureşti, 1898, 534 p. + facsimile. XIII. *Revoluţiunea lui Tudor Vladimirescu, 1821—1822*, Bucureşti, 1901, 399 p. + il.
Reprezintă cursul ţinut la facultatea de litere din Bucureşti „după documente inedite". Materialele au fost culese cu ajutorul comitetului de studenţi. E un amestec de naraţiune onestă cu documente, abordînd toate aspectele vieţii societăţii româneşti dintre anii 1774—1821. Polemizează cu A.T. Laurian, A.D. Xenopol, Fl. Aaron. Majoritatea documentelor sînt extrase din condicile domneşti aflate la Arhivele statului din Bucureşti. Transcrierea e defectuoasă. Atît la documente cît şi la ilustraţii prea adesea sursa este omisă. Titlurile volumelor sînt de asemenea neconforme uneori cu conţinutul lor. Indicii sînt simple table de materii. La reproşul contemporanilor că este „prea greu de citit şi urmărit" a replicat că dificultăţi resimt numai cei „nedreprinşi a manipula documente". A încercat „o istorie totală", dar nu a putut da decît un produs hibrid, stufos, care cere multă circumspecţie din partea cercetătorului. Rămîne doar un punct de referinţă pentru investigarea epocii cuprinse între anii 1774—1821. **(G.P.)**

IZVOARELE CONTEMPORANE ASUPRA MIŞCĂRII LUI TUDOR VLADIMIRESCU, Bucureşti, 1921, Academia Română, XVI + 421 (423) p. Volumul, alcătuit de N. Iorga cu prilejul centenarului revoluţiei din 1821, reuneşte principalele izvoare narative referitoare la evenimentele din 1821, impunîndu-se şi astăzi ca o importantă sursă de informare pentru istoricii amintitei revoluţii. Nicolae Iorga a publicat drept introducere la naraţiunile contemporane evenimentelor din 1821 cuvîntarea rostită de el, la 5 iunie 1921, în cadrul Academiei Române.
În volum sînt cuprinse următoarele izvoare narative:
I. Cronica revoluţiei din 1821 de *Ioan Dîrzeanu*, biv vel serdar (p. 3—185); II. Memoriu despre mişcarea lui Tudor Vladimirescu de *Chiriac Popescu* (p. 187—224); III. Revoluţia lui Tudor Vladimirescu de *Mihai Cioranu* (p. 225—321); IV. Istoria jăfuitorilor Ţării Româneşti... (p. 323—350); V. Istoria lui Tudor de *C. Izvoranu* (p. 351—381).
Sub rubrica *Documente*, mai figurează două proclamaţii ale lui Tudor Vladimirescu din luna martie 1821. O „tablă a numelor", un „adaus la tabla numelor", „tabla lucrurilor", un glosar şi lista documentelor cuprinse în izvoarele narative întregesc volumul. Dintre cronicile editate de Iorga, doar cea a lui Dîrzeanu a fost reeditată în cadrul colecţiei *Documente privind istoria României. Răscoala din 1821*. **(D.B.)**

IZVOARELE ISTORIEI ROMÂNILOR, vol. I—XV, Bucureşti 1934—1939, colecţie de izvoare narative externe privind cucerirea Daciei, retragerea administraţiei romane din Dacia, epoca migraţiilor şi a formării statelor feudale româneşti, editată de G. Popa-Lisseanu. Fiecare volum cuprinde un studiu introductiv care discută valoarea informaţiilor oferite de izvor, textul în original, după una din ediţii, traducerea în limba română, indice onomastic şi toponomastic. Cuprinsul volumelor este următorul: Vol. I. *Faptele ungurilor* de secretarul anonim al regelui Bela, 1934, 134 p. + 1 hartă; Vol. II. *Descrierea Europei orientale* de geograful anonim, 1934, 69 p. (tratat de geografie, cu numeroase informaţii de caracter istoric, redactat probabil de un călugăr în anul 1308 şi editat de O. Górka); Vol. III. *Românii în poezia medievală*, 1935, 31 p. (cuprinde pasaje din *Gesta Friderici* de Godefridus din Viterbium, *Cîntecul Nibelungilor*, *Weltchronik* a lui Rudolf din Ems, *Weltchronik* a lui Jansen Enikel, cronica în versuri a lui Ottokar din Stiria, *Carmen de regno Ungariae destructo per Tartaros*, scrisoarea lui Emericus Alamannus, *Le Laude* ale lui Jacopone din Todi, *Il Dittamondo* a lui Fazio degli Uberti, *La sfera* a lui Stagio Dati şi Tolosani, geografia lui Francesco Berlinghieri, *Historia regum Francorum a* lui Philippe Musket, poema diaconului Ioan din Adria-

nopol și *Stavromachia* lui Stephanus Taurinus); Vol. IV. *Cronica ungurilor* de Simon de Keza, 1935, 134 p. (cuprinde și un excurs privind alfabetul secuilor); Vol. V. *Cîntecul de jale a lui Rogerius*, 1935, 103 p. Vol. VI. *Descoperirea Ungariei mari* de Ricardus, 1935, 24 p.; Vol. VII. *Cronica lui Nestor*, 1935, 238 p. (numai traducere în limba română, făcută după traducerile franceze și germane ale cronicii); Vol. VIII. *Ambasadele* lui Priscus, 1936, 147 p.; Vol. IX. *Vieața împăratului Aurelian* a lui Flavius Vopiscus, 1936, 112 p.; Vol. X. *Istoria romană prescurtată* a lui Eutropius, 1936, 156 p.; Vol. XI. *Cronica pictată de la Viena*, București, 1937, L + 251 p.; Vol. XII. *Brodnicii*, 1938, VIII + 87 p. (Izvoare rusești și bizantine, diplome ale regilor unguri și bule papale în care sînt menționați brodnicii); Vol. XIII. *Războiul cu goții* de Ammian Marcellin, 1939, 114 p.; Vol. XIV. *Getica* lui Iordanes, 1939, 170 p.; Vol. XV. *De aedificiis* a lui Procopius din Caesarea, 1939, 133 p. + 1 hartă. Corpus-ul lui Popa-Lisseanu a pus la îndemîna cercetătorilor și a marelui public preocupat de istorie un șir de texte de cel mai mare interes pentru istoria poporului român, mai ales din perioada „mileniului întunecat". Principalele obiecții ce s-au adus acestei colecții au fost că autorul nu a dat textul original după manuscrise — deci nu a încercat o ediție critică — și că, în loc să excerpteze informațiile despre români, a publicat textul integral al izvorului. În fapt, Popa-Lisseanu a folosit întotdeauna edițiile cele mai bune, vrînd să ofere cititorilor și imaginea de ansamblu a operei. Trebuie acceptată deci aprecierea din raportul lui Silviu Dragomir prin care se propunea premierea de către Academia Română a acestei colecții: „E o operă mare, lucrată cu răbdare și migăleală, care va face neprețuite servicii istoriografiei române". **(F.C.)**

IZVOARE PRIVIND ISTORIA ROMÂNIEI — FONTES HISTORIAE DACO-ROMANAE, București, 1964, 1970, 1975, 3 vol. Pentru a veni în sprijinul specialiștilor și al cercetărilor din domeniul istoriei vechi a României, un colectiv de filologi alcătuit din Vl. Iliescu, V. Popescu, R. Hîncu, H. Mihăescu, ajutați de A. Frenkian, N. Marinescu, A. Piatkovski, T. Simenski și T. Vasilescu, sub conducerea lui Gh. Ștefan și H. Mihăescu, a publicat — în original și traducere — două volume cu extrase din autorii clasici, referitoare la Dacia.

Primul volum, apărut în 1964, cuprinde, în cadrul a 787 p., toate izvoarele grecești și latinești despre istoria veche a României, de la Hesiod pînă la sfîrșitul sec. III e.n., respectiv pînă la părăsirea Daciei de către romani. Vol. II, 765 p., continuă publicarea izvoarelor referitoare la istoria țării noastre, de la sfîrșitul sec. III pînă în prima jumătate a sec. X e.n. Al treilea volum, 568 p., publicat în 1975 de A. Elian și N.-S. Tanașoca, cuprinde scriitorii bizantini din sec. XI–XIV. Fiecare volum în parte are cîte o introducere explicativă și comentarii de ordin general, la care se adaugă o serie de note istorice. **(C.P.)**

MATERIAL PENTRU ISTORIA OLTENIEI SUPT AUSTRIACI, 3 vol. Colecția cuprinde documente din arhivele din Viena, culese de C. Giurescu în timpul studiilor în capitala austriacă. Ele sînt de cea mai mare importanță pentru istoria României, constituind „o adevărată mină de informații asupra vieții oltenești din prima jumătate a veacului al XVIII-lea", ca și asupra „istoriei administrative și fiscale, asupra vieții economice, religioase și sociale" (C.C. Giurescu).

Vol. I (1716—1725), București, 1913, 690 p., cuprinde 428 documente în diferite limbi (germană, latină, italiană, franceză). *Vol. II* (1726—1732), București, 1944, 542 p., publicat de C.C. Giurescu, cuprinde 214 acte, unele în limba română. *Vol. III* (1733—1739), București, 1944, 405 p., publicat de C.C. Giurescu, cuprinde 303 acte, mai ales referitoare la războiul austro-turc încheiat prin pacea de la Belgrad. Colecția are și un indice general alcătuit de Gh. Georgescu, Gh. Ionescu, Fl. Stănculescu, cu o prefață și o erată de C.C. Giurescu, București, 1947, 74 p. **(D.M.)**

MONUMENTA COMITIALIA REGNI TRANSSYLVANIAE. ERDÉLYI ORSZÁGGGYŰLÉSI EMLÉKEK. Redactor Szilágyi Sándor, Budapesta, 1875—1899, 21 vol. Colecția conține hotărîrile dietelor Transilvaniei între 1540 și 1699, corespondența oficială, rapoarte și alte materiale legate de dietele și relațiile externe ale curții princiare, publicate în limbile originalelor: maghiara, latina și germana.

Volumele sînt următoarele: I (1540—1556), 1876, 598 p.; II (1556—1576), 1877, 578 + VI p.; III (1576—1596), 1877, 510 p.; IV (1597—1601), 1878, 590 + IX p.; V (1601—1607 și în anexă 1591—1601), 1879, 600 p.; VI (1608—1614), 1880, 560 p.; VII (1614—1621), 1881, 568 p.; VIII (1621—1629 și în anexă 1561—1616), 1882, 544 p.; IX (1629—1637), 1883, 604 p.; X (1637—1648 și în anexă 1615—1635), 1884, 534 p.; XI (1649—1658 și în anexă 1555—1658), 1886, 486 p.; XII (1658—1661), 1887, 546 p.; XIII (1661—1664 și în anexă 1640—1659), 1888, 588 p.; XIV (1664—1669 și în anexă

1630—1659), 1889, 488 p.; XV (1669—1674 și în anexă rapoartele iezuitului Millye János), 1892, 586 p.; XVI (1675—1679), 1893, 700 p.; XVII (1679—1682 și în anexă 1603 și 1681 și însemnările lui Török Ferenc și ale lui Mathias Miles), 1894, 492 p.; XVIII (1683—1686), 1895, 608 p.; XIX (1686—1688 și în anexă 1635—1682), 534 p.; XX (1688—1691), 1897, 492 p.; XXI (1692—1699 și în anexă 1663—1696 și *Regestrum regni Transsylvaniae* de la începutul secolului al XVII-lea), 1889, 472 p. Fiecare volum este însoțit de un studiu introductiv amplu scris de autor; nu au indice. **(L.D.)**

NICOLAE TITULESCU. DOCUMENTE DIPLOMATICE, București, 1967, 996 p. Culegere selectivă de documente editată de un colectiv de redacție format din: George Macovescu, redactor responsabil, Dinu C. Giurescu, Gheorghe Ploeșteanu, George G. Potra, Constantin I. Turcu. Cuprinde 491 documente, în cea mai mare parte inedite, referitoare la principalele aspecte ale activității ilustrului diplomat român în perioada 1920—1939. Un amplu studiu introductiv semnat de George Macovescu marchează principalele momente și comandamentele activității diplomatice a lui Nicolae Titulescu. Documentele incluse în volum ilustrează poziția diplomatului român față de o serie de importante evenimente internaționale sau de probleme ale politicii externe românești între care: negocierile privind reparațiile și datoriile de război, problema optanților, situația financiară și economică a României și Europei interbelice, dezarmarea și limitarea armamentelor, convențiile de definire a agresiunii, proiectul pactului celor patru, Mica Înțelegere, tentativele de restaurare a Habsburgilor, Înțelegerea balcanică, reluarea relațiilor diplomatice româno-sovietice, proiectele de pacte regionale de asistență mutuală, agresiunea Italiei împotriva Etiopiei, remilitarizarea zonei renane, aspecte ale poziției și relațiilor diplomatului român cu alte forțe politice din țară etc. Documentele volumului pun în evidență orientarea și trăsăturile politicii externe a României îndeosebi în anii 1933—1936, ca și o serie de trăsături ale personalității politice a lui Nicolae Titulescu. Volumul cuprinde un indice mixt de nume și materii și un sumar al documentelor. Deși are o serie de lacune în privința selectării documentelor ca și a aparatului critic, volumul este un instrument de lucru deosebit de prețios nu numai pentru cercetarea activității lui N. Titulescu, ci și a diplomației române, fiind cea mai cuprinzătoare culegere de documente publicată pînă în prezent cu privire la politica externă interbelică a României. **(I.C.)**

NOTES ET EXTRAITS POUR SERVIR À L'HISTOIRE DES CROISADES AU XV SIÈCLE. Colecție de documente (date în rezumate, fragmente sau regeste) de cel mai mare interes pentru studiul cruciadei tîrzii, una din principalele direcții de cercetare în activitatea lui N. Iorga.
Vol. I (Paris, E. Leroux, 1899, extras din „Revue de l'Orient latin", IV—V, 581 p.) cuprinde extrase din socotelile Caffei din anii 1374—1447, ale Perei din anii 1390—1403, ale coloniei genoveze din Famagusta din anii 1391—1449, păstrate mai ales în arhivele din Genova și Veneția.
Vol. II (Paris, E. Leroux, IX + 599 p.) cuprinde documente variate din arhivele de la Viena, Vatican, Neapole, Florența, Raguza, din secolele XIV—XV — între care socotelile Camerii apostolice din anii 1418—1455, ale regelui Alfons al Neapolului din anii 1432—1457, documente privind istoria politică între anii 1395—1453 etc.
Vol. III (Paris, E. Leroux, extras din „Revue de l'Orient latin", VI—VIII, 95 p.) cuprinde documente de istorie politică din anii 1436—1453, precum și diverse scrieri (tratate, proiecte, corespondență) consacrate cruciadelor din secolul al XV-lea.
Vol. IV (București, 1915, VI + 379 p.), ca și următoarele, cuprinde documente păstrate în arhivele din Viena, München, Dresda etc. privind mai ales relațiile economice și politice ale statelor creștine cu Imperiul otoman în anii 1340—1475.
Vol. V (București, 1915, 351 p.) include documente din anii 1476—1500.
Vol. VI (București, 1916, 219 p.) cuprinde acte din perioada 1501—1543, iar în apendice alte opt documente din anii 1396—1503. **(F.C.)**

PRESA MUNCITOREASCĂ ȘI SOCIALISTĂ DIN ROMÂNIA, 3 volume în 6 tomuri, București. *Vol. I* (1865—1900), 1964. Partea I-a (1865—1889), XIX + 641 p.; Partea II-a (1890—1900), 744 p.; *Vol. II* (1900—1916), 1966, 1968. Partea I-a (1900—1907), XVI + 903 p.; Partea II-a (1907—1916), VIII + 757 p.; *Vol. III* (1917—1921), 1971, 1973. Partea I-a (septembrie 1917—iunie 1919), 710 p.; Partea II-a (iulie 1919—mai 1921), 686 p.
Culegere antologică privind presa muncitorească și socialistă apărută în România înaintea creării Partidului Comunist Român. Lucrarea a fost elaborată sub egida Institutului de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R., de un numeros colectiv de autori. Fiecare organ de presă inclus în culegere are un studiu introductiv

de prezentare a datelor bibliografice şi a rolului jucat de acesta în cadrul mişcării muncitoreşti şi socialiste a epocii; urmează apoi prezentarea unor fragmente, însoţite uneori de facsimile, dintr-o serie de articole de fond, dări de seamă, poziţii de principiu ale unor organizaţii muncitoreşti şi socialiste, inserate în organul de presă respectiv, precum şi redarea unor fragmente de articole ce vădesc rolul cultural-ştiinţific, participarea la lupta de opinii şi la viaţa politică din epoca respectivă. Toate volumele au scurte introduceri privind cadrul şi rolul jucat de presa muncitorească şi socialistă în epoca respectivă şi cuprind în încheiere o rubrică de adnotări, indici de numiri geografice, de nume, de ziare şi reviste, de instituţii şi congrese.
Lucrarea se dovedeşte un instrument de lucru valoros şi indispensabil pentru toţi specialiştii epocii moderne a României, ai istoriei vechii mişcări muncitoreşti şi socialiste din ţara noastră. **(T.U.)**

PROGRAMUL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN DE FĂURIRE A SOCIETĂŢII SOCIALISTE MULTILATERAL DEZVOLTATE ŞI ÎNAINTARE A ROMÂNIEI SPRE COMUNISM, Bucureşti, 1975, 221 p. Document programatic, elaborat pe baza hotărîrii „Conferinţei naţionale a P.C.R." din 19—21 iulie 1972, de către o comisie de redactare sub preşedinţia secretarului general al P.C.R., tovarăşul Nicolae Ceauşescu, şi adoptat la cel de-al XI-lea Congres al P.C.R. **Programul** — cartă fundamentală ideologică, teoretică şi politică a Partidului — întreprinde o amplă analiză materialist dialectică şi istorică a istoriei României. În elaborarea Programului, se arată în prefaţă, s-a avut permanent în vedere „prezentarea într-o formă închegată, unitară a gîndirii teoretice, ideologice şi politice a Partidului Comunist Român" (op. cit., p. 7). **Programul** cuprinde 14 părţi; primele două se referă la lupta poporului român, a forţelor progresiste şi revoluţionare, a clasei muncitoare, a Partidului Comunist pentru libertate socială şi naţională, împotriva fascismului şi războiului; pentru înfăptuirea insurecţiei naţionale armate antifasciste şi antiimperialiste (partea I-a) şi la lupta Partidului Comunist pentru instaurarea puterii revoluţionare democratice, a unei noi orînduiri sociale (partea II-a). Celelalte 12 părţi se referă la obiectivele fundamentale ale etapei următoare a istoriei României socialiste, la rolul conducător al Partidului şi statului în edificarea societăţii socialiste multilateral dezvoltate, adîncirii democraţiei socialiste, politica Partidului în problema naţională, activitatea ideologică şi politico-educativă, principiile fundamentale ale trecerii în viitor spre societatea comunistă, schimbările petrecute în raportul de forţe pe plan mondial, tendinţele dezvoltării lumii contemporane, demonstrînd că viaţa socială, acţiunea legilor obiective deschid perspectiva măreaţă a trecerii a noi şi noi popoare pe calea spre socialism, viitorul aparţinînd societăţii socialiste. Se reafirmă principiile fundamentale ale politicii externe a României; solidaritatea internaţională a P.C.R. cu partidele frăţeşti, cu toate forţele democratice şi antiimperialiste, cu statele socialiste, cu ţările în curs de dezvoltare, cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială.
În cele două părţi introductive, cu caracter de retrospectivă istorică, este înfăţişată, de pe poziţiile socialismului ştiinţific şi în lumina ultimelor concluzii ale ştiinţei istorice marxiste, existenţa milenară şi permanentă a poporului român în spaţiul carpato-dunărean, rolul maselor largi populare şi a marilor personalităţi politice şi culturale „în lupta îndelungată şi grea pentru progres social, împotriva exploatării şi asupririi sociale şi naţionale, a dominaţiei străine, pentru apărarea fiinţei sale, a libertăţii şi neatîrnării, pentru o viaţă mai bună, mai demnă" (op. cit., p. 8).
Sînt relevate contribuţiile originale ale poporului român la patrimoniul culturii şi civilizaţiei universale, de-a lungul secolelor, rădăcinile istorice ale dezvoltării progresiste a ţării, saltul calitativ realizat ca urmare a transformărilor revoluţionare declanşate de Insurecţia din August 1944.
Prin conţinutul, concluziile şi implicaţiile generalizatoare, **Programul** reprezintă o călăuză teoretică pentru întregul front ideologic, pentru toţi oamenii muncii din ţara noastră. „Programul este carta teoretică, ideologică şi politică a Partidului, document de bază care dă răspuns celor mai complexe probleme ale muncii şi luptei poporului şi partidului nostru, ale perspectivelor dezvoltării viitoare a ţării" (op. cit., p. 215). **(T.U.)**

QUELLEN ZUR GESCHICHTE DER STADT KRONSTADT (resp. BRASSÓ apoi BRAŞOV-KRONSTADT), I—VIII, Braşov, 1886—1926. Vol. I: *Rechnungen aus 1503—1526*, 1886, XI + 769 p.; vol. II: *Rechnungen aus 1526—1540*, 1889, 885 p.; vol. III: *Rechnungen aus (1475) 1541—1550 (1571)*, 1896, X + 1124 p.; vol. IV: *Chroniken und Tagebücher*, I: *1143—1867*, 1903, XCVII + 647 p.; vol. V: *Chroniken und Tagebücher*, II: *1392—1851*, 1909, CVIII + 833 p.; vol. VI: *Chroniken und Tagebücher*, III: *1549—1827*, 1915, CIX + 772 p.; vol. VII: *Chroniken und Tagebücher*, IV: *1684—1783*, 1918, CLXXII +

759 p.; vol. VIII/1: *Annales ecclesiastici*, I: *Schriften des Mag. Marcus Fronius*, 1926, 188 p. Editorii de seamă: J. Gross, W. Seraphin, F. Stenner, A. Tontsch, F. Herfurth, C. Nussbächer, O. Netoliczka. Datorită poziţiei economice, politice şi culturale a Braşovului medieval, culegerea de izvoare privitoare la istoria oraşului depăşeşte mult cadrul de interes local. Dacă primele trei volume sînt revelatoare pentru întinsele legături economice ale Braşovului, dar mai ales cu Ţara Românească şi cu Moldova, următoarele sînt deosebit de grăitoare pentru istoria politică, socio-economică şi culturală a Braşovului, Transilvaniei, a Ţarii Româneşti şi Moldovei. Colecţia nu este încheiată şi ar trebui continuată atît cu publicarea socotelilor cît şi cu cea de izvoare narative (de o inestimabilă valoare pentru istoria veacului al XVIII-lea). **(A.A.)**

QUELLEN ZUR GESCHICHTE SIEBENBÜRGENS AUS SÄCHSISCHEN ARCHIVEN I/1: *Rechnungen aus dem Archiv der Stadt Hermannstadt und der Sächsischen Nation*. Mit Mitteln der Sächsischen Universität hg. vom Ausschuß des Vereins für siebenbürgischen Landeskunde, I: (c. *1380—1516)*, Sibiu, 1880, XX + 679 p. Editori: W. Capesius, H. Herbert, St. Kast, Fr. Teutsch.

Condica de venituri şi cheltuieli ale Sibiului dintre anii 1380 şi 1516 reflectă poziţia pe care oraşul a deţinut-o nu numai în cadrul local, ci şi în ansamblul celor trei ţări: Transilvania, Moldova şi Ţara Românească; deosebit de sugestive sînt legăturile economice ale Sibiului cu cele două ţări române transcarpatice, dar şi cu alte ţări europene. Pe lîngă importanţa lor istorică (economico-socială, a preţurilor, cultural-politică, militară), socotelile acestea sînt ilustrative şi din punct de vedere dialectologic (pentru evoluţia graiului săsesc). **(A.A.)**

RAPOARTE, CUVÎNTĂRI, ARTICOLE, ale tovarăşului Nicolae Ceauşescu, Bucureşti, vol. 1—3, *România pe drumul desăvîrşirii construcţiei socialiste*: 1.—19 iulie 1965—10 septembrie 1966, 1968, 623 p.; 2.—16 septembrie 1966—6 decembrie 1967, 1968, 614 p.; 3.—15 septembrie 1968—13 martie 1969, 1969, 950 p.

Vol. 4—15, *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate*: 4.—10 aprilie 1969—21 iunie 1970, 1970, 997 p.; 5.—2 iulie 1970—7 mai 1971, 1971, 943 p.; 6.—8 mai 1971—25 februarie 1972, 1972, 974 p.; 7.— martie 1972 — decembrie 1972, 1973, 1023 p.; 8. — ianuarie 1973 — iulie 1973, 1973, 813 p.; 9.— august 1973—martie 1974, 1974, 1159 p.; 10.—20 martie — noiembrie 1974, 1974, 989 p.; 11.—25 noiembrie 1974— septembrie 1975, 1975, 1191 p.; 12.— octombrie 1975 — mai 1976, 1976, 679 p.; 13.— mai 1976 — decembrie 1976, 1977, 734 p.; 14.—ianuarie 1977—septembrie 1977, 1977, 784 p.; 15.—septembrie 1977—martie 1978, 1978, 672 p. — Culegerea *Rapoarte, cuvîntări, articole* conţine întreaga operă scrisă, rezultată din activitatea publică a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, în calitate de conducător al partidului şi statului, începînd din luna iulie 1965. Oglindind modificările calitative în orientarea politicii generale a P.C.R. şi a României socialiste, caracterul transformărilor structurale din ultimul deceniu, culegerea are, în funcţie de etapa construcţiei socialiste, două părţi ce se continuă fără nici o întrerupere: seria *România pe drumul desăvîrşirii construcţiei socialiste* (vol. 1—3 privind perioada iulie 1965 — martie 1969) şi *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate* (începînd cu vol. 4, din aprilie 1969 şi pînă la zi). Prin publicarea integrală a tuturor rapoartelor la congresele şi conferinţele naţionale P.C.R., la principalele reuniuni politice interne şi internaţionale, a cuvîntărilor, interviurilor şi declaraţiilor de presă, articolelor apărute în presa politică internă şi internaţională culegerea îmbracă caracterul unor opere complete. Întreaga operă teoretică, concepţia politică a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, pune în evidenţă o puternică personalitate, o gîndire originală, refractară închistării şi dogmatismului, receptivă la nou, neabătut partinică, intransigentă faţă de ideologia burgheză; ea reprezintă expresia marxismului creator aplicat la condiţiile concrete ale României contemporane. Prin profunzimea analizei şi prin forţa de sintetizare şi generalizare, gîndirea social-politică şi întreaga operă teoretică şi practică a tovarăşului Nicolae Ceauşescu reprezintă un aport preţios la îmbogăţirea tezaurului gîndirii materialist-dialectice şi istorice, a practicii construcţiei socialismului. Sînt reflectate pe larg preocupările pentru întărirea partidului, a rolului său conducător în sistemul societăţii noastre, pentru perfecţionarea ştiinţifică a organizării şi conducerii planificate a economiei şi întregii vieţi sociale, a funcţiilor şi activităţii statului, ale organizaţiilor de masă şi obşteşti, pentru dezvoltarea sistemului închegat al democraţiei socialiste, pentru întărirea unităţii şi prieteniei dintre oamenii muncii români şi cei ai naţionalităţilor conlocuitoare. Întreaga activitate a omului de stat aduce o contribuţie de incontestabilă autoritate la afirmarea României socialiste ca factor de progres şi civilizaţie în lumea contemporană, la creşterea prestigiului ei internaţional. În domeniul relaţiilor internaţionale, activitatea tovarăşului

Nicolae Ceauşescu, se distinge prin promovarea consecventă a principiilor suveranităţii şi independenţei naţionale, egalităţii în drepturi, neamestecului în afacerile interne ale altor state, promovării neabătute a relaţiilor de prietenie şi colaborare cu toate ţările socialiste, cu statele care au păşit pe calea dezvoltării independente, cu mişcările de eliberare naţională, cu toate forţele antiimperialiste şi progresiste, de lărgire a cooperării cu toate statele fără deosebire de orînduire socială sau mărime, de realizare a unei noi ordini economice şi politice internaţionale. Opera politico-istorică a tovarăşului Nicolae Ceauşescu în culegerea *Rapoarte, cuvîntări, articole*, oglindeşte pe larg contribuţia hotărîtoare, clarviziunea eminentului om politic, rolul conducător deschizător al unei noi ere în dezvoltarea şi afirmarea plenară pe plan politico-ideologic a P.C.R. şi a României socialiste. *Rapoarte, cuvîntări, articole* reprezintă, în acest sens, principalul izvor documentar pentru înţelegerea succeselor şi a prestigiului deosebit de care se bucură P.C.R. şi poporul român pe plan internaţional. Întreaga perioadă istorică de după 1965 poartă amprenta puternicei personalităţi a secretarului general al Partidului Comunist Român şi preşedinte al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceauşescu. Cele peste 10.000 de pagini, tipărite în această perioadă sînt o prodigioasă enciclopedie a gîndirii revoluţionare, a teoriei noastre social-politice moderne. Texte alese din opera tovarăşului Nicolae Ceauşescu, însoţite de ample prezentări biografice, au fost editate în numeroase ţări şi limbi străine: *Izabrana Dela Savremenih Državnica* (cu o prefaţă de Dimce Belovski), Belgrad, 1970; *For a Policy of Peace and International Cooperation*, Paris—Geneva—München, 1971; *Heiwa to kokusai kyooryoku no seisaku* (cu o prefaţă de Goichi Kusano), Tokio, ed. I-a 1971, ed. II-a 1973, ed. III-a 1974, ed. IV-a 1975; *Para onde vai a Romenia*, Rio de Janeiro, 1971; *Pour une politique de paix et de coopération internationale*, Paris—Geneva—München, 1971; *Rumänian auf dem Weg des Sozialismus Reden-Aufsätse-Interviews* (cu o prefaţă de Waldemar Besson), Freiburg im Breisgau, 1971; *Scritti Scelti. La Romania sulla via verso il socialismo e nella lotta contro l'imperialismo*, Milano, vol. I—1971, vol. II—1972, vol. III—1973, vol. IV—1974, vol. V—1975, vol. VI — 1976, vol. VII—1977, vol. VIII—1978; *The Man, his Ideas, and his Socialist Achievements* (cu o prefaţă de Stan Newens), Londra, ed. I — 1972, ed. II — 1973; *El Pensamiento de paz de una sociedad contemporánea* (cu o prefaţă de Guillermo Nolasco Juárez), Buenos Aires, 1972; *Seçmeler Inceleme*, Istanbul, 1973; *I exoteriki politiki tis Rumanias. Irini — anexartisia — diethnis sinergasia* (cu o prefaţă de Christos Xanthopoulos-Palamas), Atena, 1974; *'Al-ialam' al-'arab min'al-mashriq ila-l-maghib'abra mukhtarat li-l-rais Nicolae Ceauşescu* (cu o prefaţă de Dikran Tosbath), Beyrouth, 1975; *A Roménia a caminho do socialismo. Discursos politicos* (cu o prefaţă de Francisco do Costa Gomes), Lisabona, 1975; *Il nuovo corso-per una collaborazione internazionale* (cu o prefaţă de Giancarlo Elia Valori), Milano, 1975; *Rumania ante el mundo contemporáneo*, Mexico, 1975; *Irini ke sinergasia sta Balkania ke se olon ton kosmo* (cu o prefaţă de Constantin Tsatsos), Atena, 1975; *Cambiare il mondo. Per un nuovo ordine internazionale*, Milano 1976; Artykuly i przemowienia 1965—1976, Varşovia, 1977; Ausgewählte Schriften, Berlin, 1977. **(T.U.)**

RĂSCOALA ŢĂRANILOR DIN 1888. Documente şi mărturii privind istoria Republicii Populare Române, Bucureşti, 1950, IX + 562 p. Volum îngrijit de Mihail Roller şi structurat astfel: documente cu privire la cauza şi desfăşurarea răscoalei; ziarele din 1888 despre răscoală; documente privind procesele răscoalei.
Editorul consideră răscoala drept o urmare a „neînlăturării resturilor iobage". Transcrierea documentelor este defectuoasă, unele nu au cotă (o notă subînţelege că ar fi din colecţia M. Roller). Extrasele din ziare sînt simple fraze. Are indice toponomastic.
Este un material eteroclit, adunat fără nici o normă ştiinţifică, în care cercetătorul se orientează anevoie. **(G.P.)**

RĂSCOALA ŢĂRANILOR DIN 1907. Documente publicate de Mihail Roller, I—III, 3 volume, Bucureşti. I. 1948, XV + 908 p.; II. *Documente din arhiva Ministerului justiţiei şi a Ministerului instrucţiunii şi cultelor*, publicate de V. Ion /*Documente şi mărturii pentru istoria României*, îngrijite de M. Roller/, 1948, 510 p.; III. 1949, 227 p.
Materiale publicate de M. Roller cuprinzînd documente de la Academia Română — arhiva D.A. Sturdza — şi o bibliografie a articolelor apărute în epocă cu privire la 1907. Indice toponomastic pentru cele trei volume. Lucrarea nu întruneşte exigenţele ştiinţifice necesare pentru a mai fi consultată profitabil azi. Lipsa cotelor, a rezumatelor, transcrierea defectuoasă, caracterul eteroclit al volumului III fac din ea un instrument de lucru în cea mai mare parte neutilizabil. **(G.P.)**

REZOLUŢII ŞI HOTĂRÎRI ALE COMITETULUI CENTRAL AL PARTIDULUI MUNCITORESC ROMÂN, 1948—1950, Bucureşti, 1951, 311 p. Culegere selectivă a celor mai importante rezoluţii

şi hotărîri adoptate de conducerea Partidului, începînd cu rezoluţia congresului al VI-lea (din 23 februarie 1948) şi încheindu-se cu hotărîrea plenarei C.C. al P.C.R. din 12—13 decembrie 1950 privind anularea ratelor de împroprietărire în urma reformei agrare din 1945. Textele rezoluţiilor şi hotărîrilor sînt identice cu cele apărute în presa vremii, fără a fi însoţite de note, indici sau alt aparat critic. De un deosebit interes în cadrul acestor documente de partid sînt: rezoluţiile privind naţionalizările din iunie 1948, rezoluţia plenarei din 3—5 martie 1949 privind sarcinile transformării socialiste a agriculturii, rezoluţia biroului politic al C.C. al P.C.R. din decembrie 1948 în chestiunea naţională, rezoluţia plenarei din iulie 1950 privind rezultatele verificării membrilor de partid şi primirea noilor membri de partid, hotărîrea plenarei din octombrie 1950 asupra planului de electrificare a ţării, hotărîrea plenarei din 12—13 decembrie 1950 privind lansarea primului plan cincinal de dezvoltare a economiei naţionale etc. **(T.U.)**

STUDII ŞI DOCUMENTE CU PRIVIRE LA ISTORIA ROMÂNILOR, Bucureşti, 1901—1916, 31 vol. Amplă colecţie de studii şi documente, tipărită de N. Iorga între anii 1901—1916, ilustrînd în chipul cel mai remarcabil marele efort întreprins de autor de a da o nouă bază de informaţie istoriei naţionale şi de a o valorifica prin urmărirea corelaţiei dintre istoria românească şi cea europeană. Volumele cuprind izvoare româneşti şi străine, publicate integral sau în regeste (uneori prea concise), precum şi cercetări, a căror documentare şi întindere le conferă adesea un caracter monografic. I—II. *Socotelile Bistriţei (Ardeal). Acte relative la istoria cultului catolic în Principate*, adunate şi tipărite cu o prefaţă despre propaganda catolică pînă la 1500. Bucureşti, 1901, XLIX + 536 p. III. *Fragmente de cronici şi ştiri despre cronicari*, adunate şi tipărite cu o prefaţă despre istoria munteană în legătură cu istoriografia sîrbească. Bucureşti, 1901, LXXXI + 104 p. IV. *Legăturile Principatelor Române cu Ardealul de la 1601 la 1699*. Povestire şi izvoare. Bucureşti, 1902, CCCXIX + 345 p. V—VII. *Cărţi domneşti, zapise şi răvaşe*. Tipărite în întregime sau ca regeste şi întovărăşite de note explicative. Partea I. Bucureşti, 1903, VII + 721 p. VI. Partea II. Bucureşti, 1904, XI + 661 p. VII. Partea III. (În introducere are) *Istoria literaturii religioase a Românilor pînă la 1681*, Bucureşti, 1904, CCXLIII + 383 p. VIII. *Scrisori de boieri şi negustori olteni şi munteni către casa de negoţ sibiană Hagi Pop*, publicate cu *Note genealogice asupra mai multor familii*, Bucureşti, 1906, LXXI + 201 (—203) p. IX. *Povestiri, scrisori şi cronici*, Bucureşti. 1905, 223 (—225) p. X. *Braşovul şi Românii*. Scrisori şi lămuriri, Bucureşti, 1905, 453 (—455) p. XI. *Cercetări şi regeste documentare*, Bucureşti, 1906, 305 (—307) p. XII—XIII. *Scrisori şi inscripţii maramureşene*. I. Scrisori din *Arhiva grecilor Sibiului, din Arhiva protopopiei neunite a Făgăraşului şi din alte locuri*, Bucureşti, 1906, LXVII + 303 p. II. *Inscripţii şi însemnări*, Bucureşti, 1906, 335 p. XIV. Hîrtii din *Arhiva mănăstirii Hurezului precum şi din a protopopiei Argeşului, din a boierilor Brâncoveni şi altor neamuri, găsite în casele proprietăţii din Brâncoveni* şi publicate cu o introducere, note şi indice. Bucureşti, 1907, XLV + 386 p. XV. *Inscripţii din bisericile României*, adunate, adnotate şi publicate. Vol. I, Fasc. I, Bucureşti, 1905, VIII + 314 p. Fasc. II, 1907, p. 315—374. Vol. II: 1908, 381 p. + 1 pl. XVI. *Chemarea lui Constantin-Vodă Mavrocordat către Olteni. Trei scrisori privitoare la Ienăchiţă Văcărescu. Un manuscript de leacuri. Două acte privitoare la Unire. O moşie a lui Mihai Viteazul: Bîrca din Dolj. Un memoriu de advocat al lui Mihail Kogălniceanu (1847). Mărunţişuri istorice. Documente amestecate. Acte botuşănene şi dorohoiene privitoare mai mult la familia Cananău. Alte mărunţişuri istorice. Documente comunicate de d-l Simionescu Rîmniceanu. Din actele expuse la expoziţia istorică din Iaşi. Documente ale familiei Palade. Un catastif de dajde ale oraşului Galaţi (C. 1683). Pomelnicul românesc al mănăstirii Bisericani. Inscripţii şi însemnări. Documente amestecate.* Varia. *Miscellanea*, Bucureşti, 1909, IX + 453 p. XVII. *Însemnări din bisericile Maramureşului* culese de Ioan Bârlea, Bucureşti, 1909, 245 p. XVII. *Constatări istorice cu privire la viaţa agrară a Românilor*, 1908, 91 p. *Scrisori şi alte acte privitoare la Unirea Principatelor*, tipărite în amintirea semicentenarului, Bucureşti, 1910, 104 p. XIX. *Documente felurite. Cîteva inscripţii şi însemnări de biserici. Condica de menziluri a lui Scarlat-Vodă Callimachi*, Bucureşti, 1910, 130 p. XX. *Scrisori ale lui Gaşpar Vodă Gratiani şi rapoarte privitoare la răsboiul turco-german din 1683—1699. Acte polone privitoare la răsboiul cu turcii din 1620—1. Miscellanea. Acte din Arhive austriace privitoare la întîmplările din Ţerile noastre şi din Ardeal după moartea lui Mihai Viteazul. Acte din alte arhive în legătură cu corespondenţa austriacă precedentă*, Bucureşti, 1911, 540 p. XXI. *Documente interne. Miscellanea*, Bucureşti, 1911, 613 (—615) p. XXII. *Documente interne*, Bucureşti, 1913, 471 p. XXIII. *Acte străine din Arhivele Galiţiei, vechii Prusii şi Ţerilor-de-jos*, Bucureşti,

1913, 517 (—519) p. XXIV. *Basarabia noastră.* Scrisă după 100 de ani de la răpirea ei de ruşi. Vălenii de Munte, 1912, 175 (—178) p. XXV. *Corespondenţa lui Dimitrie Aman*, negustor din Craiova (1794—1834). Bucureşti, 1913, XV + 253 (—255) p. XXVI. *Chestiunea Dunării.* Istorie a Europei răsăritene în legătură cu această chestie, Vălenii de Munte, 1913, 259 (—262) p. XXVII. *Istoria Statelor balcanice în epoca modernă*, Vălenii de Munte, 1913, IV + 413 p. XXVIII. *Chestiunea Mării Mediterane.* Istorie a Europei de Miază-zi în legătură cu această chestie. Vălenii de Munte, 1914, 264 p. XXIX. *Del Chiaro. Istoria delle moderne revoluzioni della Valachia*, Bucarest, 1914, 256 p. + 1 pl. XXX. *Viaţa şi domnia lui Constantin Brâncoveanu*, Bucureşti, 1914, 213 (—215) p. XXX. suplimentar. *Observaţii ale unui nespecialist asupra istoriei antice*, Bucureşti, 1916, 213 p. XXXI. *Serbia la 1871—2. Două memorii ale lui Teodor Văcărescu*, Bucureşti, 1916, 107 (—111) p. **(F.C.)**

STUDII ŞI DOCUMENTE PRIVITOARE LA REVOLUŢIA ROMÂNILOR DIN TRANSILVANIA ÎN ANII 1848—49, I-IV, patru vol. I. *Documente din arhivele ministerelor de război, justiţie şi interne din Viena*, publicate de Silviu Dragomir, Sibiu, 1944, LV + 354 p.; 158 de documente în limba germană cu scurte regeste în limba română. II. *Documente din colecţiile Academiei Române, Asociaţiunii transilvane şi ale Muzeului ardelean*, publicate de Silviu Dragomir, Eugen Hulca şi Lazăr Nichi, Sibiu, 1944, XXXII + 602 p.; 480 documente în limbile română, maghiară, germană, latină; provin din colecţiile Papiu-Hodoş, Csányi (Academia Română), arhiva „comitetului naţiunii române", colecţiile Mikó, Ladislau Kövári (Muzeul ardelean), documente Avram Iancu, parţial publicate de G. Bariţiu (Muzeul Unirii—Alba Iulia). III. *Documente din arhivele statului (Budapesta), arhiva Kossuth 1848—1849*, publicate de Silviu Dragomir, Cluj, 1946, 320 p.; 147 documente în limbile maghiară şi germană privitoare la români.
V. *Istoria revoluţiei.* Partea întîi. *În ajunul revoluţiei. Primăvara libertăţii. Mişcarea politică la românii din Banat şi Ungaria pînă în toamna anului 1848*, de Silviu Dragomir, Cluj, 1946, IV + 409 p.

Culegere de incontestabilă valoare documentară pentru comprehensiunea evenimentelor revoluţionare din 1848. Bogăţia informaţiei şi acurateţea editării sînt umbrite de absenţa indicilor, care, din motive independente de voinţa editorilor, nu au văzut lumina tiparului (vol. IV care trebuia să-i cuprindă n-a mai apărut). Ultimul volum reprezintă începutul unei sinteze de frumoasă ţinută ştiinţifică asupra revoluţiei transilvane. **(G.P.)**

SURETE ŞI IZVOADE, publicate de Gheorghe Ghibănescu, 25 volume, Iaşi-Huşi, 1906—1933. Una din cele mai importante colecţii de documente privind sec. XV—XIX, relative în cea mai mare parte la Moldova. Documentele slave sînt publicate cu textul slavon şi traducerea românească, iar unele din cele româneşti, cu litere chirilice. Fiecare volum cuprinde rezumatele documentelor în ordine cronologică, precum şi un indice sumar. Unele volume poartă ca subtitlu numele familiei sau regiunii la care se referă documentele publicate.

Colecţia are următoarele volume: I, 1906, III + 417 p.; documente moldovene şi cîteva muntene, 1411—1786, cele mai multe din sec. XVI; II, 1907, VIII + 420 p.: documente moldovene, 1433—1634, şi unul muntean din 1660; III, 1907, VIII + 363 p.: documente relative la domnia lui Vasile Lupu, 1633—1653, şi două muntene; IV, 1908, 372 p.: documente moldovene, 1488—1760, cele mai multe din sec. XVII, şi unul muntean; V, 1908, XI + 392 p.: documente moldovene, 1423 — sfîrşitul sec. XVII, şi cîteva muntene din acelaşi secol; VI, 1908, XXXII + 291 p.: documente din Ţara Românească, 1474—1715, referitoare la Gorj, cele mai multe din sec. XVII, precum şi catalogul vămilor Ţării Româneşti pe anul 1827; VII, 1912, CCLXXIV + 342 p.; volum apărut sub titlul *Cuzeştii*: despre satele de pe valea Elanului şi proprietarii lor, despre familia Cuza începînd din sec. XVII pînă la Alex. Ioan Cuza; 283 documente 1488—1814, şi o spiţă genealogică a familiei Cuza; VIII, 1914, VII + 426 p. + o spiţă genealogică a familiei Racoviţă: documente moldovene, 1400—1828, cele mai multe din sec. XVIII, cîteva muntene, inscripţii relative la familia Racoviţă; IX, 1914, XX + 408 p. + o spiţă genealogică a familiei Catargi: 141 documente basarabene, 1437—1816, şi 4 muntene, 1615—1632; X, 1915, CLXXI + IV + 572 p. + o spiţă genealogică a familiei Răşcanu la care se referă şi introducerea şi documentele (1443—1868), cele mai numeroase din sec. XVIII—XIX; XI, 1922, 170 p.: documente basarabene, 1515—1825, publicate fără ordine, printre care şi fragmente de catagrafii din 1771, 1814, 1815 etc.; XII, *Dorohoiul. Studiu şi documente*, 1924, XXXII + 130 p. 1 plan: documente, 1466—1851, şi un scurt studiu relative la Dorohoi; XIII, *Documentele Româneştilor—Iaşi*, 1923, 90 p.: documente privind satul şi proprietarii săi,

1433—1832; date genealogice despre familia Ciolan; XIV, *Şendriçeni—Dorohoi. Studiu şi documente*, 1925, LXXVI + 123 p.: documente relative la sat;. 1611—1860, şi date genealogice despre cîteva familii boiereşti (Orăş, Rugină, Dubău, Gherghel etc.); XV, *Vasluiul. Studiu şi documente*, 1926, LI + 342 p.: documente şi rezumate de documente relative la oraş, 1407—1843, precum şi citate din cronici şi călători străini; în introducere o schiţă istorică despre oraş; XVI, *Fereşti—Vaslui. Studiu şi documente*, 1926, XLIV + 179 p.: documente şi regeste, 1400—1753, şi ştiri despre familia Racoviţă; XVII, *Drăceni, Rîseşti, Răbîia, Leuşeni şi Ghermăneşti-Fălciu*, 1927, LXXVIII + 299 p. + 1 spiţă genealogică a familiei Michiu: istoricul localităţilor amintite, documente şi regeste, 1533—1868, cele mai multe din sec. XVIII—XIX; XVIII, *Documente slavo-române între 1230—1548*, 1927, III + 258 p.: documente moldovene, 1393—1546, şi unul muntean din 1546; cîteva inscripţii şi însemnări de pe cărţi, sec. XIII—XIV; date genealogice despre beneficiarii actelor publicate; XIX, *Documente slavo-române între 1546—1587*, 1927, VI + 255 p.: documente moldovene cu date genealogice; XX, *Documente slavo-române între 1587—1618*, 1928, II + 271 p.: documente moldovene; 1443—1613; XXI, *Documente slavo-române între 1400—1653*, 1929, II + 284 p.: documente moldovene, cele mai multe din sec. XVII, şi două muntene din 1620 şi 1642; XXII, *Documente slavo-române între 1412—1722*, 1929, IV + 214 p.: documente moldovene, cele mai multe din sec. XVII, şi două muntene din 1623 şi 1624; XXIII, *Başoteştii şi Pomîrla. Studiu genealogic şi istoric*, 1929, VI + 88 p. + 1 arbore genealogic: despre familia Başotă, sec. XV—XIX, şi o schiţă istorică a satului Pomîrla; XXIV, *Documente slavo-române între 6936 (1428)—7265 (1757)*, 1930, II + 238 p.: documente moldovene, cele mai multe din sec. XVII—XVIII, şi unul muntean din 1620; XXV, *Neamul Kogălnicenilor (schiţă genealogică) şi documente Kogălniceneşti între 1529—1878*, 1932, CCCII + II + 320 p. + un arbore genealogic: despre membrii familiei Kogălniceanu începînd din sec. XVII, insistînd îndeosebi asupra vieţii şi activităţii lui Mihail Kogălniceanu; cele mai multe documente din sec. XVIII—XIX. **(N.S.)**

SZÉKELY OKLEVÉLTÁR (Documente privind istoria secuilor), vol. I-VIII, Cluj (ultimul apare la Budapesta), 1872—1934. Colecţia de documente privind istoria secuilor a fost iniţiată de Comisia clujeană a Societăţii istorice maghiare. Cele 8 volume cuprind diplome, acte, lustre militare, statute etc., privitoare la viaţa economică, politică şi socială din satele şi oraşele secuieşti, din secolele XIII—XVIII. Volumele însoţite de indice au fost editate de Szabó Károly (I—III); Szabó Károly şi Szádeczky Lajos (IV); Szádeczky Lajos (V—VII) şi Barabás Samu (VIII).
Colecţia are următoarele volume: I (1211—1519), 1872, 360 p.; II (1520—1571), 1876, 348 p.; III (1270—1571), 1890, 368 p.; IV (1264—1707), 1895, 374 p.; V (1296—1603), 1896, 340 p.; VI (1603—1698), 1897, 480 p.; VII (1696—1750), 1898, 459 p.; VIII (1219—1776), 1934, 452 p. **(L.D.)**

URICARIUL, colecţie de documente interne şi externe, publicate de Teodor Codrescu, între anii 1852—1895, 25 vol. De valoare inegală, izvoarele editate au constituit la data apariţiei lor o bază de informaţie însemnată pentru istoria României. Marea varietate, absenţa oricărei ordini în editare, ca şi a indicilor de nume şi locuri fac anevoioasă utilizarea acestei preţioase colecţii.

Volumele colecţiei sînt următoarele: I, ed. I-a, 1852, ed. a II-a, Iaşi, 1871, 412 p., documente din anii 1714—1834, în a doua ediţie, supliment din anii 1526—1826; II, ed. I-a, ed. a II-a, Iaşi, 1889, 287 p., documente din anii 1404—1852 documente privind comerţul, moşii ale Sf. Mormînt, şcoala din Botoşani, rufetul ocnei; III, ed. I-a, 1853, ed. II-a, 1892, 288 p., documente din anii 1396—1821; IV, Iaşi, 1857, 456 p., documente din anii 1389—1822; VI, Iaşi, 1875, 500 p., documente din anii 1461—1854; VII, Iaşi, 1886, 399 p., documente din anii 1365—1836; VIII, Iaşi, 1886, 400 p., documente din anii 1370—1860; IX, Iaşi, 1897, 500 p., documente din anii 1445—1887; X, Iaşi, 1888, 450 p., documente din aniii 1435—1876, în anexă corespondenţa lui Mihai Sturdza din anii 1842—1844; XI, Iaşi, 1899, 403 p., documente din anii 1387—1879; XII, Iaşi, 1889, 455 p., documente din anii 1520—1886; XIII, Iaşi, 1889, 399 p., documente din anii 1493—1889; XIV, Iaşi, 1889, 413 p., documente din anii 1432—1889; XV, Iaşi, 1889, 412 p., documente diplomatice din anii 1876—1877 şi documente din anii 1655—1846; XVI, Iaşi, 1891, documente din anii 1424—1890; XVII, Iaşi, 1891, 499 p., documente din anii 1560—1891; XVIII, Iaşi, 1892, 530 p., documente din anii 1487—1633; XIX, Iaşi, 1891, 497 p., documente din anii 1597—1868; XX, Iaşi, 1892, 418 p., documente din anii 1433—1891; XXI, Iaşi, 1892, 432 p., documente din anii 1570—1862; XXII, Iaşi, 1893, 494 p., documente din anii 1164—1893; XXIII, Iaşi, 1895

416 p., documente din anii 1462—1820; XXIV, Iaşi, 1895, 644 p., documente din anii 1512—1781; XXV, Iaşi, 1895, 482 p., documente din anii 1487—1856. **(F.C.)**

URKUNDENBUCH ZUR GESCHICHTE DER DEUTSCHEN IN SIEBENBÜRGEN I: *1191—1342. Nummer 1—582.* Hg. vom Ausschuss des Vereins für siebenbürgische Landeskunde, Sibiu, 1892, XXX + 620 p. (autori: Franz Zimmermann, Carl Werner), II: *1342—1390. Nummer 583—1259.* Hg. vom Ausschuss des Vereins für siebenbürgische Landeskunde, Sibiu, 1897, 759 p. (autori: Franz Zimmermann, Carl Werner, Georg Müller), III: *1391—1415. Nummer 1260—1785.* Hg. vom Ausschuss des Vereins für siebenbürgische Landeskunde, Sibiu, 1902, VIII + 763 p. (autori: aceiaşi ca la vol. II), IV: *1416—1437. Nummer 1786—2299.* Auf Grund von Vorarbeiten Michael Auners und Georg Müllers bearbeitet. Hg. vom Ausschuss des Vereins für siebenbürgische Landeskunde, Sibiu, 1937, X + 723 p. (autor: Gustav Gündisch), V: *1438—1457. Nummer 2300—3098*, Bucureşti, 1975, LX + 640 p. cu 9 planşe (autor: Gustav Gündisch).

Culegerea reprezintă cea mai valoroasă realizare a societăţii *Verein für siebenbürgische Landeskunde*; graţie pregătirii de specialitate a autorilor ei, ea este de nivel ştiinţific mondial, putînd concura în privinţa tehnicii editoriale cu cele mai prestigioase ediţii de documente. Istoricul colecţiei completează şi oglindeşte însăşi evoluţia asociaţiei tutelare. Ideea publicării unor documente săseşti apare în Transilvania la începutul veacului al XIX-lea; ea se loveşte însă de opoziţia autorităţilor locale care bănuiesc în publicarea privilegiilor săseşti o ameninţare a acestora din partea conducerii ţării; astfel, culegerea de documente şi copierea lor continuă să fie o preocupare a unor savanţi izolaţi (Soterius, Haner în sec. XVIII, Reschner în sec. XIX). Exista totuşi o colecţie de documente publicată de istoricul german August L. Schlözer în anexă la istoria sa, a saşilor transilvani, *Kritische Sammlung zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen*, I—III, Göttingen, 1795—1797 (cf. AVSL, XXVII, 1897, p. 263—330). Îndată după constituirea societăţii *Verein für siebenbürgische Landeskunde*, ea şi-a propus mai întîi elaborarea regestelor după documentele publicate, cerînd totodată copii după documentele inedite de la arhive, biblioteci sau persoane particulare din Transilvania. Redactarea finală a colecţiei a revenit lui G.D. Teutsch (peste 3 000 de piese documentare); în septembrie 1854, Teutsch a prezentat lucrarea în manuscris adunării generale a societăţii; revizuirea ştiinţifică şi pregătirea pentru tipar şi-a asumat-o arhivarul vienez Friedrich Firnhaber, lucrarea apărînd la Viena în 1857 (*Urkundenbuch zur Geschichte Siebenbürgens*, I). Îndată după apariţia acestui volum se sugerează în cadrul adunării generale din 1859 necesitatea depistării documentelor din arhivele străine (Viena, Budapesta, Vatican), dar mijloacele băneşti ale asociaţiei nu pot satisface aceste cerinţe. De aceea, începînd cu 1866, se iniţiază seria colecţiilor de documente locale; dar, pe cînd cea pentru Bistriţa (autor Friedrich Storch) şi Mediaş (autori Rudolf Theil şi Carl Werner) a rămas nepublicată, cea a Orăştiei (A. Amlacher, în AVSL, XV, 1880, p. 162—228, 231—295, 415—585) nu a rezistat unei critici severe, semnată de Franz Zimmermann, *Das Brooser Urkundenbuch. Eine Kritik*, Sibiu, 1880, 22 p.

Începînd cu anul 1875, asociaţia dispune de un specialist eminent în editarea documentelor în persoana lui F. Zimmermann. R. Theil propune adunării generale a societăţii din 1877 redactarea unui *Codex diplomaticus Saxonum Transsilvanorum*; propunerea este acceptată şi sprijinită în transpunerea ei practică; misiunea este încredinţată lui Zimmermann care a onorat-o în condiţii optime. După aproape patru decenii de întrerupere, în anul 1975 a apărut, sub auspiciile Academiei R.S. România, cel de-al cincilea volum al prestigioasei colecţii. Editorul său a respectat criteriile şi tehnica de publicaţie ale celorlalte patru volume, adăugînd de data aceasta un cuvînt înainte şi o prefaţă bilingvă şi regeste în limba română; îmbunătăţiri se constată şi la indicele de locuri şi nume proprii. **(A.A.)**

534 DOCUMENTE ISTORICE SLAVO-ROMÂNE DIN ŢARA ROMÂNEASCĂ ŞI MOLDOVA PRIVITOARE LA LEGĂTURILE CU ARDEALUL. 1346—1603, publicate de Gr. G. Tocilescu, Viena, 1905—1906, 551 p. Volumul cuprinde documente din arhivele Braşovului, Sibiului şi Bistri-

ţei. El se desparte în două părţi inegale ca număr de documente şi întindere: prima, cu 472 documente, se referă la relaţiile Ţării Româneşti cu Ardealul şi Moldova, iar cea de-a doua, cu 62 documente, se referă la relaţiile Moldovei cu Ardealul şi Ţara Românească. Şi aceste părţi se divid în două, după criteriul emitentului: a) acte emise de domn şi b) acte emise de mitropoliţi, boieri, şoltuzi şi pîrgari ş.a. Prefaţa lui I. Bianu explică împrejurările editării volumului. Textul slav al documentelor este reprodus în transcriere aproape fotografică, cu prescurtări şi litere suprascrise. Transcrierile sînt în general exacte, cu unele confuzii între ierul mare şi cel mic. Traducerile urmează fidel originalul slav. Descrierea arheografică este foarte sumară: materialul, arhiva, numărul şi dacă are pecete. Volumul are la început rezumatele documentelor, reproduse apoi şi în fruntea fiecăruia din ele. Nu s-a încercat datarea actelor nedatate. Lucrarea lui Gr. G. Tocilescu este preţioasă pentru istoriografia românească mai ales pentru faptul că are documente ce nu se află în alte colecţii (I. Bogdan, St. Nicolaescu). Poate fi utilizată cu folos şi astăzi. **(D.M.)**

INSTRUMENTE DE LUCRU

BIBLIOGRAFIA ANALITICĂ A PERIODICELOR ROMÂNEŞTI, Bucureşti, Editura Academiei. Sub egida Bibliotecii Academiei R. S. România şi a Institutului de istorie „N. Iorga“. I. *1790—1850.* Întocmit de Ioan Lupu, Nestor Camariano, Ovidiu Papadima, 1966—1967, XIX + 1247 p.; II. *1851—1858.* Întocmit de Ioan Lupu, Dan Berindei, Nestor Camariano, Ovidiu Papadima, 1970—1972, X + 1344 p.

— Repertoriu bibliografic ordonat după sistemul de clasificare zecimală. Instrument de lucru de o inestimabilă valoare, unic în lume, care oferă o frescă completă a vieţii societăţii româneşti din epocă. Volumele sînt însoţite de lista periodicelor excerptate cu abreviaţia folosită şi cota de la Biblioteca Academiei, ca şi de indici: a) autori, traducători, prelucrători; b) pseudonime şi criptonime identificate; c) nume de persoane, de instituţii şi geografice. **(G.P.)**

BIBLIOGRAFIA ISTORICĂ A ROMÂNIEI, I. 1944—1966, Editura Academiei, Bucureşti, 1970, 386 p. Comitetul de redacţie: Şt. Pascu, I. Crăciun, B. Surdu. Autori: I. Crăciun, Gh. Hristodol, M. Ştirbu, L. Báthory, Gh. Iancu, G. Neamţu, Gh. Dumitraşcu.

— Lucrarea aparţine seriei de volume bibliografice pe care Academia de ştiinţe sociale şi politice le pregăteşte pentru a cuprinde întreaga literatură istorică românească „de la primele scrieri şi pînă în zilele noastre“. Cuprinde bibliografia istorică românească între august 1944 şi august 1969, cu circa 8 000 de titluri: monografii, culegeri de studii, documente, sinteze, articole mai importante. Referinţele bibliografice permit cunoaşterea realizărilor istoriografiei începînd cu 1944 pentru istoria României, partea întîia, şi istoria universală (partea a doua). Istoria României este împărţită pe capitole: A. Probleme generale (I. probleme teoretice ale istoriei, ştiinţa politică, sociologia. Istoriografia. Viaţa, activitatea şi concepţiile unor istorici români; II. Izvoare istorice; III. Ştiinţe auxiliare ale istoriei); B. Istoria României pe epoci (I. Istoria străveche şi veche; II. Istoria medie; III. Epoca modernă şi contemporană cu lucrări generale; IV. Istoria modernă; V. Istoria contemporană); C. Istoria locală; D. Istoria statului şi dreptului; E. Istoria bisericii; F. Istoria culturii (I. Probleme generale; II. Instituţii de cultură; III. Istoria învăţămîntului; IV. Istoria ştiinţelor; V. Istoria artelor; VI. Istoria scrisului şi a cărţi). Partea a doua — Istoria universală — cuprinde: 1. Probleme generale, situaţia ştiinţelor istorice. Istoriografie; 2. Istoria veche; 3. Istoria medie; 4. Istoria modernă; 5. Istoria contemporană. Indicii alfabetic şi de autori înlesnesc folosirea acestui preţios instrument ştiinţific de lucru pentru cercetători, profesori, oameni de cultură care au în preocupări realizările istoriografiei româneşti după 1944. Introducerea acad. Ştefan Pascu este o punere în temă asupra concepţiei care a stat la baza acestei bibliografii istorice.

— *IV. Idem, 1969—1974*, Editura Academiei, Bucureşti, 1975, 514 p. Comitetul de redacţie: Şt. Pascu, Bujor Surdu. Autori: Gh. Hristodol, M. Ştirbu, L. Báthory, Gh. Iancu, N. Bocşan, L. Jordaky.

— Repartizarea titlurilor pe probleme are o serie de modificări faţă de primul volum. *Problemele generale* sînt împărţite în următoarele rubrici: probleme teoretice şi metodologice ale ştiinţelor sociale; istoriografia, viaţa, activitatea şi concepţiile unor istorici români; bibliografii; izvoare istorice; ştiinţele auxiliare ale istoriei. Partea II-a, care cuprinde studiile de sinteză pe epoci istorice, istoria locală şi istoria culturii, este în linii mari identică în criteriile care au stat şi la baza alcătuirii primului volum. În partea a III-a apar ca rubrici noi: viaţa, opera, activitatea şi concepţiile unor oameni

de ştiinţă şi cultură români şi instituţii de cultură. Cronologic, ultimele materiale excerptate se opresc în luna august 1974 inclusiv. **(T.G.)**

BIBLIOGRAFIA LOCALITĂŢILOR ŞI MONUMENTELOR MEDIEVALE DIN BANAT, alcătuită de Nicolae Stoicescu, Timişoara, 1973, 192 p. (editată de Mitropolia Banatului).
— Întocmită după aceleaşi principii ca şi celelalte două bibliografii (mai puţin indicii cronologici şi de ctitori), lucrarea cuprinde localităţile şi monumentele din judeţele Caraş-Severin şi Timiş. **(N.S.)**

BIBLIOGRAFIA LOCALITĂŢILOR ŞI MONUMENTELOR FEUDALE DIN ROMÂNIA. I. ŢARA ROMÂNEASCĂ (MUNTENIA. OLTENIA, DOBROGEA), alcătuită de Nicolae Stoicescu, 2 vol., Bucureşti, 1970, 800 p. (editată de Mitropolia Olteniei). A apărut, într-o primă formă, în revista *Mitropolia Olteniei*, în anii 1964—1966, şi apoi într-un număr restrîns de extrase. Lucrarea a fost refăcută şi completată. Cuprinde informaţia publicată pînă în 1968, precum şi cîteva mii de indicaţii de documente, catagrafii, planuri şi gravuri, aflate la Arhivele statului Bucureşti şi Academia R. S. România, relative la localităţi şi monumente. La fiecare monument se face şi un scurt istoric, iar la sfîrşitul vol. II se găsesc 3 indici: ctitori, monumente de arhitectură şi troiţe (ultimele două cronologice). Cartea este apreciată de specialişti drept un preţios instrument de lucru pentru cercetătorii istoriei locale şi ai monumentelor medievale. **(N.S.)**

BIBLIOGRAFIA LUCRĂRILOR ŞTIINŢIFICE ALE CADRELOR DIDACTICE. UNIVERSITATEA BUCUREŞTI. SERIA ISTORIE, 2 volume, Bucureşti, 1970, XXIX+659 p. Întocmită de Sanda Cândea, bibliografia cuprinde titlurile lucrărilor de istorie (cărţi şi articole) elaborate de 151 de cadre didactice ale Facultăţii de istorie a Universităţii din Bucureşti de la înfiinţarea acesteia (1864) pînă la sfîrşitul anului 1968. Lucrările sînt grupate cronologic după numele autorilor, aşezaţi alfabetic. Lista studiilor fiecărui cadru didactic este precedată de cîteva date biografice (data naşterii, studii, funcţii, titluri şi distincţii). Concepută ca instrument de lucru, bibliografia evidenţiază contribuţia corpului didactic al Facultăţii de istorie a Universităţii Bucureşti la progresul istoriografiei româneşti. **(N.S.)**

BIBLIOGRAFIA ROMÂNEASCĂ VECHE, 1508—1830. Cele patru volume ale colecţiei cuprind titlurile tuturor cărţilor cunoscute tipărite la noi între anii 1508 şi 1830. La fiecare carte se dau: titlul şi descrierea bibliografică, dedicaţiile, prefeţele şi epilogurile, în limba română şi în traducere, în cazul celor străine. La sfîrşitul fiecărui volum se află un indice de titluri de cărţi şi un indice de nume.
— *Vol. I (1508—1716)*, Bucureşti, 1903, 572 p., a fost întocmit de Ioan Bianu şi Nerva Hodoş şi cuprinde titlurile a 176 de cărţi slave, slavo-române şi româneşti, în marea lor majoritate de caracter religios, precum şi 282 facsimile; *Vol. II (1716—1808)*, Bucureşti, 1910, 570 p., întocmit de aceiaşi, cuprinde 578 de titluri de cărţi descrise şi 146 facsimile; *Vol. III (1809—1830)*, Bucureşti, 1912—1936, 777 p. Primilor autori li se adaugă Dan Simonescu. Cuprinde 772 de cărţi descrise şi 142 facsimile, *Vol. IV (1508—1830)*, adăugiri şi îndreptări, Bucureşti, 1944, 372 p., întocmit de Ioan Bianu şi Dan Simonescu. Cuprinde 489 de titluri şi 55 facsimile.
— Colecţia este de mare importanţă pentru istoria culturii româneşti vechi (istoria cărţii, a tiparului, a bibliotecilor, a şcolilor şi a bisericii). **(D.M.)**

BIBLIOGRAFIA TRANSILVANIEI ROMÂNEŞTI. 1916—1936, întocmită de Ioachim Crăciun, Bucureşti, 1937, 366 p. (Bibliotheca Bibliologica 15) (şi în *Revue de Transylvanie*, 1937).
— Bibliografia conţine studii referitoare la istoria Transilvaniei apărute în perioada 1916—1936. Materialul, ordonat tematic după epocile istoriei Transilvaniei, care, notează autorul, „au fost alese după epocile principale ale istoriei românilor în general", urmărind să integreze fenomenul de istorie transilvăneană în istoria generală a României, totodată şi istoriografia transilvăneană în circuitul ştiinţific naţional şi internaţional.
— Cuprinde 4056 referinţe bibliografice, organizate pe temele de mai sus, o introducere, lista abrevierilor, indici de autori şi nume. Este prima sinteză de bibliografie istorică românească realizată la nivelul exigenţelor ştiinţei moderne. **(N.B.)**

BÜCHERKUNDE ZUR VOLKS-UND HEIMATFORSCHUNG DER SIEBENBÜRGER SACHSEN, München, 1960, XX + 579 p. Bibliografia este alcătuită de istoricul sas Hermann Hienz şi reprezintă de fapt ediţia a II-a a lucrării sale *Quellen zur Volks— und Heimatforschung der Siebenbürger Sachsen*, Leipzig, 1940, XVIII + 301 p. Bibliografia reproduce 5 902 titluri bibliografice, împărţite după cum urmează: A: *Transilvania în general*: 1) istoria veche; 2) ţara şi locuitorii ei, statistici; 3) numele, originea şi colonizarea saşilor; 4) colonizări mai tîrzii; 5) istorie generală şi politică; 6) istorie juridică, constituţională şi administrativă; 7) istorie militară; 8) istorie cul-

turală; 9) etnografie şi folclor; 10) viaţa economică; 11) viaţa bisericească; 12) educaţie şi învăţămînt, problema tineretului; 13) viaţa ştiinţifică; 14) viaţa artistică; 15) probleme sanitare; 16) asociaţii culturale. B: *Regiuni administrative*: 1) Cele şapte Scaune; 2) Cele două Scaune (Mediaş şi Cincul); 3) Districtul Braşovului; 4) Districtul Bistriţa-Năsăud. C: *Localităţi* (în ordine alfabetică). **(A.A.)**

CATALOGUL DOCUMENTELOR GREŢEŞTI DIN ARHIVELE STATULUI DE LA ORAŞUL STALIN (BRAŞOV), scos de Direcţia generală a Arhivelor statului. Întocmit de Dumitru şi Elena Limona, Bucureşti, 1958. — *I. XII + 803* p. + îndreptări şi adăugiri. Introducere, rezumatele dezvoltate a 2 498 documente din anii 1577—1854, indice general toponomastic şi de materii. Piesele provin din fondurile „Mihail Ţumbru" şi „Acte diverse greceşti" şi au, în majoritate, conţinut economic. Mai privesc situaţia refugiaţilor din Ţara Românească la Braşov în 1821, activitatea companiei oierilor săceleni aflată în fiinţă în 1821 etc. *II. VIII +* 429 p. + 8 facs. Introducere, rezumatele dezvoltate a 1 638 documente din anii 1774—1837, indice general toponomastic şi de materii, glosar. Piesele provin din fondurile „Mihail Ţumbru", „Anastase Persu", „Ion Leca", „Sterie Trandafir" şi oglindesc relaţiile economice ale acestora cu Ţara Românească, Lipsca, Viena etc. **(G.P.)**

CATALOGUL DOCUMENTELOR MOLDOVENEŞTI. Apărut în cadrul Direcţiei generale a Arhivelor statului, „Catalogul documentelor moldoveneşti" este unul din cele mai preţioase instrumente de lucru pentru istoricii medievişti care se ocupă de trecutul Moldovei. Pînă la sfîrşitul anului 1975 au fost publicate cinci volume, cuprinzînd toate actele moldoveneşti aflate în Arhiva istorică centrală a statului dintre anii 1387 şi 1700. Redă fidel conţinutul documentelor în rezumate destul de ample, aranjate cronologic, urmate de o descriere arheografică exactă, precum şi de o bibliografie a fiecărui document în parte. Fiecare volum se deschide cu o prefaţă care cuprinde lămuriri asupra fondurilor, a modalităţilor de lucru etc. şi se încheie cu un indice de nume şi de lucruri.
— Volumele publicate sînt următoarele: 1. *Catalogul documentelor moldoveneşti din Arhiva Istorică Centrală*, vol. I, 1387—1620, Bucureşti, 1957, 576 p. O contribuţie deosebită la alcătuirea volumului au avut: Ileana Leonte, Mihai Fănescu, Mihai Regleanu, Veronica Cute şi Lucia Papadopol. 2. *Catalogul documentelor moldoveneşti...*, vol. II, 1621—1652, Bucureşti, 1959, 566 p., întocmit de: Mihai Regleanu, Iulia Gheorghian, Veronica Vasilescu şi Doina Duca. 3. *Catalogul documentelor moldoveneşti ...*, vol. III, 1653—1675, Bucureşti, 1968, 692 p. + 18 planşe, întocmit de: Mihai Regleanu, Doina Duca, Constanţa Negulescu, Veronica Vasilescu şi Cornelia Crivăţ. 4. *Catalogul documentelor moldoveneşti din Direcţia Arhivelor Centrale*, vol. IV, 1676—1700, Bucureşti, 1970, 647 p. + 25 planşe, întocmit de: Mihai Regleanu, Doina Duca-Tinculescu, Veronica Vasilescu şi Constanţa Negulescu. 5. *Catalogul documentelor moldoveneşti...*, Supliment I (1403—1700), Bucureşti, 1975, 486 p., întocmit de Maria Soveja, Mihai Regleanu, Doina Tinculescu, Marcel Ciucă şi Gabriela Birceanu. **(D.M.)**

CATALOGUL DOCUMENTELOR REFERITOARE LA VIAŢA ECONOMICĂ A ŢĂRILOR ROMÂNE ÎN SECOLELE XVII—XIX. Documente din Arhivele statului Sibiu. Scos de Direcţia generală a Arhivelor statului. Întocmit de Dumitru Limona. *I. Bucureşti, 1966, 581 p.* Introducere, rezumatele a 2 536 documente (în limbile română, germană, greacă, latină, italiană) dintre anii 1694—1813, indice toponomastic şi de materii. Cuprinde o parte din arhiva Companiei negustorilor greci din Sibiu aparţinînd caselor: Stratu Siguli, Ioan Marcu şi fiii, Manicati Safranu, Nic. Dim. Paciurea etc. *II. Bucureşti, 1967, 518 p.* Introducere (rezumat în limba franceză), rezumatele a 2 430 documente (în limbile română, greacă, germană, maghiară; bilingve, trilingve) dintre anii 1813—1858, indice toponomastic şi de materii, glosar. Cuprinde corespondenţa comercială a negustorilor, membri ai companiei greceşti din Sibiu, Nic. Dim. Paciurea, Manicati Safranu etc. **(G.P.)**

CATALOGUL DOCUMENTELOR ROMÂNEŞTI DIN ARHIVELE STATULUI DE LA ORAŞUL STALIN (BRAŞOV). A apărut sub auspiciile Direcţiei generale a Arhivelor statului. Întocmit de un colectiv al Arhivelor locale. I. Bucureşti, 1955, XLVII + 598 p. Introducere — semnată de C.A. Stoide — , rezumatele a 3 758 documente dintre anii 1521—1799. Piesele provin din fondurile: Privilegii, Stenner, Actele Magistratului. Acte judecătoreşti, Acte dominiale, Acte administrative, Acte Bran, Acte în depozit, Succesiuni, Casa de comerţ Ioniţă Dan, Acte Petcuţ Şătraru şi Teodor Ciurcu, Gavril Hriste Lipovanul, Acte I. Leca, Acte Boghici etc. Cuprinde şi o prezentare a scriitorilor actelor româneşti de pe lîngă Magistrat, din vechiul Braşov: preoţi mireni, dascăli la biserica Sf. Nicolae din Şchei, din Ţara Bîrsei. Lucrarea nu a fost continuată. **(G.P.)**

CATALOGUL DOCUMENTELOR TURCEŞTI, întocmit de Mihail Guboglu, 2 vol.

I, Bucureşti, 1960, 683 p. + 40 facs.; II, Bucureşti, 1965, 655 p. + 18 facs. Instrument de lucru, realizat în cadrul Direcţiei generale a Arhivelor statului din R.S. România.
Cele două volume sînt precedate de cîte o introducere, în care se arată valoarea pe care o prezintă pentru istoria noastră fondul de documente turceşti din Arhivele statului, de asemenea date de paleografie şi diplomatică osmană, necesare înţelegerii conţinutului documentelor. Urmează catalogarea, redîndu-se în rezumate destul de ample conţinutul documentelor, apoi descrierea arheografică şi bibliografia. Primul volum însumează 3 045 rezumate de documente din sec. XVI—XX (1558—1913), iar al doilea, 2 003, rezumînd documente din sec. XV—XIX (1455—1829). Volumele se încheie cu un important glosar de turcisme, cuvinte persane, arabe, greceşti etc., urmat de cîte un indice general (nume şi lucruri). **(D.M.)**

CATALOGUL DOCUMENTELOR ŢĂRII ROMÂNEŞTI. Instrument indispensabil cercetării în fondul vechi arhivistic românesc. Este în intenţia Direcţiei generale a Arhivelor statului să cuprindă rezumatele tuturor documentelor medievale din Ţara Românească. *Vol. I. 1369—1600*, Bucureşti, 1946, 322 p., întocmit de Ion-Radu Mircea. Cuprinde rezumatele a 1 848 documente, aflate în aşa-numita „Secţie istorică" a Arhivelor statului din Bucureşti. Volumul se deschide cu o prefaţă cu explicaţii asupra fondurilor, precum şi cu unele elemente de diplomatică. Fiecare document rezumat are o completă descriere arheografică. În afară de un tabel de corespondenţă între numărul documentului şi al pachetului din fond cu numărul din „Secţia istorică", volumul beneficiază şi de un preţios indice general (nume, locuri şi materii). *Vol. II. 1601—1620*, Bucureşti, 1974, 834 p., întocmit de Maria Soveja, Doina Duca-Tinculescu şi Reghina Dragomir, sub îngrijirea lui Mihai Fănescu. Cuprinde 1 179 de rezumate ample şi judicios alcătuite, urmate de descrierea lor arheografică; de asemenea o listă de corespondenţă şi un indice de nume şi materii. Se încheie cu un număr de 30 de facsimile, ilustrînd variatele grafii ale epocii. **(D.M.)**

CATALOGUL MANUSCRIPTELOR GRECEŞTI, Bucureşti, 1909, IV + 563 p. + 15 pl., întocmit de Constantin Litzica. Cuprinde următoarele secţiuni: I. Manuscripte istorice şi geografie (istorie şi geografie; documente, socoteli, scrisori); II. Cărţi de şcoală (filozofie, gramatică, retorică, epistolografie, teme, dicţionare, cărţi de ştiinţe, miscelanee); III. Literatură, Florilegii, Proverbe, Maxime; IV. Drept; V. Teologie (manuscripte biblice, scriitori bisericeşti, liturgice, miscelanee teologice); VI. Miscelanee; VII. Varia. Cu indice al cotelor din Biblioteca Academiei (azi schimbate —n.n.), cronologic, onomastic şi de opere. Fiecare secţiune este ordonată cronologic. Cuprinde descrierea a 830 piese dintre secolele XI—XIX. **(G.P.)**

II. CATALOGUL MANUSCRISELOR GRECEŞTI, Bucureşti, 1940, 205 p., întocmit de Nestor Camariano. Cuprinde descrierea pieselor intrate în Biblioteca Academiei după 1909, repartizate în opt secţiuni: I. Teologie (Vechiul Testament, Noul Testament, cărţi liturgice, Sfinţi Părinţi şi vieţi de sfinţi); II. Istorie (istorice, scrisori, documente); III. Drept; IV. Medicină; V. Traduceri în limba greacă modernă; VI. Cărţi de şcoală; VII. Miscelanee; VIII. Varia. Primele 100 manuscrise reprezintă reproducerea broşurii lui C. Litzica *Manuscripte greceşti din Biblioteca Academiei Române*, publicată în *Studii şi schiţe greco-române*, I, Bucureşti, p. 79—104. Cuprinde numerotaţia în continuare a volumului I, cu nr. 831—1066. Are indice toponomastic.
— Volumele reprezintă un instrument preţios de lucru atît pentru istorici cît şi pentru lingvişti. **(G.P.)**

CATALOGUL MANUSCRIPTELOR ROMÂNEŞTI. Instrument de lucru fundamental pentru cunoaşterea unei însemnate părţi a fondului de manuscrise conservat la Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România. Iniţiat de I. Bianu, catalogul cuprinde deocamdată patru volume: *Vol. I*, întocmit de Ioan Bianu, Bucureşti, 1907, 746 p. (mss. nr. 1—300); *Vol. II*, întocmit de Ioan Bianu şi R. Caracaş, Bucureşti, 1913, 666 p. (mss. nr. 301—728); *Vol. III*, întocmit de Ioan Bianu şi G. Nicolaiasa, Craiova, 1931, 656 p. (mss. nr. 728—1061); *Vol. IV*, întocmit de G. Strempel (redactor responsabil), Fl. Moisil, L. Stoianovici, Bucureşti, 1967, 701 p. (mss. nr. 1062—1380).
— La fiecare manuscris se dă descrierea arheografică, conţinutul şi însemnările marginale. Indicii de nume şi materii din fiecare volum înlesnesc folosirea catalogului. **(F.C.)**

CODUL GENERAL AL ROMÂNIEI, 1856—1942. I—XXX, 38 volume. Întocmit, după textele oficiale, de Constantin Hamangiu, vol. I—X, (în colaborare cu G. Alexianu şi C. St. Stoicescu vol. XI—XVIII; ultimele volume realizate numai de cei doi). Cu indice alfabetic şi cronologic la fiecare volum. I. *Codurile, 1856—1920*, Bucureşti, f.a., ediţia III-a, 1316 p.

II. *Legi uzuale 1393—1906*, Bucureşti, f.a., ediţia III-a, 1024 p.
III. *Legi uzuale 1903—1908*, Bucureşti, f.a., ediţia III-a, 880 p.
IV. *Coduri, legi, decrete şi regulamente cuprinzînd a doua parte din legislaţiunea anilor 1861—1906*, completare la vol. II şi III, Bucureşti, 1941, ediţia III-a, 1102 p.
V. *Legi uzuale septembrie 1908 — septembrie 1909*, cu un supliment II pentru anul 1909 şi anexe cuprinzînd acte din 1393—1909, Bucureşti, f.a., ediţia II-a, 1029 + XXVI p.
VI. *Legi uzuale 1909—1910*, cu un supliment III pentru anul 1910, Bucureşti, f.a., ediţia II-a, 984 p.
VII. *Supliment IV 1910—1912*, Bucureşti, f.a., 1552 p. + XXII p.
VIII. *1913—1918* (greşit 1916), Bucureşti, f.a., 1216 + CXXXIII p. Cu indice alfabetic general pentru cele şapte volume precedente.
IX şi X. *Legi uzuale 1919—1922*. Bucureşti, f.a., 1287 p.
XI şi XII. *Legi noi de unificare 1922—1926*, Bucureşti, f.a., 1223 p.
XIII şi XIV. *Legi noi de unificare 1922—1926*, Bucureşti, f.a., XX + 1293 p. În anexă, legi şi regulamente din 1927—1928.
XV şi XVI. *Legi uzuale 1926—1929*, Bucureşti, f.a., XV + 1318 p.
XVII. *Legi uzuale 1929*, Bucureşti, f.a., XII + 1307 p.
XVIII. *Legi uzuale 1930*, Bucureşti, f.a., X + 1055 p.
XIX. *Legi uzuale 1931*, Bucureşti, f.a., XV + 941 p. Aici este omagiat postum Constantin Hamangiu. Totodată, direcţia colecţiei defineşte volumele ca o „strădanie vrednică de cel mai mare interes".
XX. *Legi uzuale 1932*, Bucureşti, f.a., XI + 947 p. Cuprinde şi repertoriul general alfabetic al tuturor legilor, convenţiilor, decretelor etc. din volumele precedente în vigoare la 31 decembrie 1932. Cu două anexe din anii 1895 şi 1927.
XXI. *Legi uzuale ... 1933*, Bucureşti, 1934, X + 987 p. + 15 p. La acest volum şi la următoarele două se publică un „mod de întrebuinţare" al colecţiei.
XXII. *Legi uzuale ... 1934*, Bucureşti, 1935, X + 841 p. + 14 p.
XXIII. *Legi şi regulamente ... 1935*, Bucureşti, 1936, XI + 1051 p. + 14 p.
XXIV_1. *Coduri, legi ... 1936*, partea I, Bucureşti, 1937, VII + 910 p. + 10 p.
XXIV_2. *Legi, decrete-legi ... 1936*, Bucureşti, 1937, VIII + 959 p. + 9p.
XXV_1. *Coduri, legi ... 1937*, Bucureşti, 1938, IX + 1148 p. + 9 p.
XXV_2. *Coduri, legi ... 1937*, Bucureşti, 1938, XV + p. 1149—2423 + 14 p.
XXVI_1. *1938*, Bucureşti, 1938, XVI + 1088 p. + 13 p.
XXVI_2. *1938*, Bucureşti, 1939, XI + p. 1089—2175 + 12 p.
XXVI_3. *1938*, Bucureşti, 1939, VI + p. 2176—2846 + 6 p. În anexă, legea timbrului din 1927 cu modificările pînă în 1938, nepaginată.
XXVII_1. *Coduri ... 1939*, Bucureşti, 1939, X + 1933 p. + 8 p.
XXVII_2. *Coduri ... 1939*, Bucureşti, 1940, X + p. 1934—2178 + 11 p.
XXVII_3. *Coduri ... 1939*, Bucureşti, 1940, IX + p. 2179—3008 + 10 p.
XXVIII_1. *Coduri ... 1940*, Bucureşti, 1940, XVI + 1085 p. + 18 p.
XXVIII_2. *Coduri ... 1940*, Bucureşti, 1941, XXVIII + p. 1086—2260 + 38 p.
XXIX_1. *1941*, Bucureşti, 1941, XX + 1107 p. + 28 p.
XXIX_2. *1941*, Bucureşti, 1942, XX + 1108 + 31 p.
XXIX_3. *1941*, Bucureşti, 1942, XI + p. 2127—2577 + 14 p.
XXX_1. *1942*, Bucureşti, 1942, XL + 1228 p. + 58 p.
XXX_2. *1942*, Bucureşti, 1943, XX + p. 1229—2371 + 60 p.
XXX_3. *1942*, Bucureşti, 1943, XXIV + p. 2372—3148 + 31 p.
XXX_4. *1942*, Bucureşti, 1944, XLIX + p. 3149—4323 + 55 p.
Instrument de lucru indispensabil pentru investigarea organizării juridice a României moderne. Cercetătorul găseşte textele primitive ale legilor, modificările ulterioare, decretele, convenţiile, deciziile şi regulamentele derivate din ele ca şi articolele din legislaţia străină — în primul rînd franceză şi belgiană—cu care au corespondenţă **(G.P.)**.

DICŢIONAR AL MARILOR DREGĂTORI DIN ŢARA ROMÂNEASCĂ ŞI MOLDOVA (sec. XIV—XVII), Bucureşti, 1971, 456 p. Alcătuit de Nicolae Stoicescu, dicţionarul oferă datele esenţiale pentru circa 950 mari dregători din Ţara Românească şi Moldova pînă în 1700: numele părinţilor, al soţiei, al descendenţilor şi rudelor mai apropiate, cursus honorum, faptele mai de seamă săvîrşite, data morţii, locul înmormîntării şi ctitoriile. Fiecare articol este însoţit de o notă bibliografică unde se indică izvoarele şi principalele lucrări relative la dregătorul respectiv. Dicţionarul este un preţios instrument de lucru, constituind o bază de pornire în viitoarele cercetări asupra boierimii, clasa conducătoare a societăţii feudale româneşti. **(N.S.)**

INDICI CRONOLOGICI. Publicat sub auspiciile Direcţiei generale a Arhivelor statului; 24 vol. Cuprinde repertoriile principalelor fonduri de documente ale Arhivei istorice centrale din Bucureşti. În interiorul fiecărui fond, documentele sînt aranjate

cronologic, cu indicarea datei şi locului emiterii şi, de obicei, numele satului sau obiectul actului. Volumele sînt deosebite ca mod de prezentare şi deci inegale ca valoare. Mai de preţ sînt ultimele două apărute (nr. 1 şi 3), cel al Episcopiei Buzăului şi cel al Mitropoliei. Cel din urmă, cu rezumate exacte şi suficient de ample, cu diferite liste auxiliare, cu un indice general (de nume şi lucruri), analitic şi riguros întocmit, constituie un adevărat model al genului. Prefeţele volumelor conţin o descriere exactă a fondurilor, cu numărul documentelor originale, al condicilor, al planurilor de moşii ş.a.

1. *Mitropolia Ţării Româneşti*, 2 vol.: I, 1961, 706 p.; II, 1961, 766 p., cu un număr de 16 007 doc. dintre anii 1364—1890, întocmit de Ion Şucu şi Maria Rănoiu.
2. *Episcopia Argeş*, 1954, 156 p., cu 2 676 doc. dintre anii 1451—1893, întocmit de I. Şucu.
3. *Episcopia Buzău*, 1958, 448 p., cu 5 184 doc. dintre anii 1428—1880, întocmit de M. Regleanu.
4. *Episcopia Rîmnic*, 1951, 236 p., cu 3 826 doc. dintre anii 1472—1880, întocmit de I. Şucu.
5. *Mănăstirile: Sf. Apostoli—Bucureşti, Arnota—Vîlcea, Băbeni—Rîmnicu Sărat, Baia de Aramă—Mehedinţi şi Banu—Buzău*, 1950, 164 p., cu un total de 2 651 documente descrise, dintre anii 1526—1885, întocmit de Ion Gh. Vasile.
6. *Mănăstirile: Bistriţa—Vîlcea şi Bradul*, 1948, 136 p., cu un total de 2 320 documente descrise, dintre anii 1491—1885, întocmit de Claudia Mihăilescu.
7. *Mănăstirile: Brîncoveni, Brebu, Bucovăţ, Buliga şi Butoiul*, 1949, 81 p., cu un număr de 1 464 documente descrise, dintre anii 1490—1876, întocmit de Ion G. Fănuică.
8. *Mănăstirile: Căldăruşani şi Căluiul*, 1953, 95 p., cu un număr total de 1 230 documente descrise, dintre anii 1505—1882, întocmit de V. Antoniu.
9. *Mănăstirile: Cîmpulung, Căscioarele, Cernica, Cetăţuia, Cheia, Ciocanul, Ciolanul, Ciorogîrla, Clocociov*, 1949, 178 p., cu 2 997 documente descrise, dintre anii 1413—1885, întocmit de Ion. G. Şucu.
10. *Mănăstirile: Comana, Cornetul, Cotmeana şi Cotroceni*, 1952, 261 p., cu 3 439 documente descrise, dintre anii 1408—1873, întocmit de Ileana Leonte, M. Fănescu şi L. Papadopol.
11. *Mănăstirile: Cozia, Crasna, Dălhăuţi, Dealul, Deduleşti, Dintrunlemn, Sf. Ecaterina—Bucureşti şi Fedeleşciori*, 1947, 180 p., cu 3 045 documente descrise, dintre anii 1386—1883, întocmit de A. Sacerdoţeanu.
12. *Mănăstirile: Găvanul, Sf. Gheorghe—Buzău, Sf. Gheorghe Nou—Bucureşti, Ghighiu, Glavacioc, şi Golgota*, 1953, 87 p., cu 1 122 documente descrise, dintre anii 1441—1883, întocmit de Ion Şucu.
13. *Mănăstirile: Govora, Gruiu, Hagi-Dima, Hanul Greci şi Hotărani*, 1958, 96 p., cu 747 documente descrise, dintre anii 1477—1862, întocmit de Iulia Gheorghian şi Constanţa Negulescu.
14. *Mănăstirile: Hurezi, Iordăcheanu şi Sf. Ioan din Bucureşti*, 1951, 177 p., cu 2 946 documente descrise, dintre anii 1487—1867, întocmit de Radu S. Greceanu.
15. *Mănăstirile: Sf. Ioan din Focşani, Jghiabul, Jitia, Jitianul, Lainici, Măgureanu—Bucureşti, Mărcuţa şi Mărgineni*, 1958, 248 p., cu 3 676 documente descrise, dintre anii 1486—1873, întocmit de Iulia Gheorghian şi Ileana Leonte.
16. *Mănăstirile: Mihai Vodă—Bucureşti, Mislea, Motru, Nămăeşti, Nifon, Nucetul*, 1949, 179 p., cu 2 896 doc. dintre anii 1495—1884, întocmit de Radu S. Greceanu.
17. *Mănăstirile: Pantelimon, Pasărea, Plătăreşti, Plumbuita, Poiana Mărului, Polovragi, Predeal*, 1950, 93 p., cu 1 436 doc. dintre anii 1502—1883, întocmit de Ion G. Comănescu.
18. *Mănăstirea Radu Vodă—Bucureşti*, 1948, 544 p., cu 8 342 doc. dintre anii 1497—1879 întocmit de Ileana Leonte.
19. *Mănăstirile: Rîmnicul Sărat, Rîncăciov, Răzvan, Răteşti, Recea, Rogoz, Sadova, Sărindar, Sf. Sava—Bucureşti, Seaca-Muşeteşti şi Şegarcea*, 1951, 186 p., cu 3 037 doc. dintre anii 1495—1875, întocmit de Ileana Leonte.
20. *Mănăstirile: Slobozia lui Enache, Snagov, Spirea din Deal, Sf. Spiridon Vechi, Sf. Spiridon Nou*, 1954, 175 p., cu 2 400 doc. dintre anii 1437—1872, întocmit de Ion G. Vasile.
21. *Mănăstirile: Stavropoleos, Strehaia, Surpatele, Suzana, Tîrgşor, Ţigăneşti*, 1955, 139 p., cu 2 120 doc. dintre anii 1428—1876, întocmit de Ion G. Vasile.
22. *Mănăstirile: Tismana şi Trivalea*, 1952, 164 p., cu 2 494 doc. dintre anii 1369—1880, întocmit de Ileana Leonte.
23. *Mănăstirile: Văcăreşti, Valea, Vieroşul, Viforîta, Zamfira şi Zlătari*, 1952, 248 p., cu 3 888 doc. dintre anii 1506—1874, întocmit de Ion Şucu.
24. *Actele Arhivei Militare (Arhivele statului Timişoara)*, 2 vol.: vol. I (1724—1800), 1952, 180 p., cu 2 658 doc.; vol. II (1801—1815), 1955, 301 p., cu 3 865 doc., întocmit de Grigore Popiţi. **(D.M.)**

INTRODUCERE ŞI BIBLIOGRAFIE LA ISTORIA DREPTULUI ROMÂN, de Valeriu Şotropa, Cluj, 1937, 232 p.
— Partea I-a cuprinde o *Introducere în istoria dreptului român*, în care abordează

aspecte teoretice şi metodologice ale istoriei dreptului român: definiţie, diviziuni, izvoare, ştiinţe auxiliare, metoda de cercetare, periodizare, origini, influenţe.

— Partea a II-a, *Bibliografia lucrărilor relative la istoria dreptului român*, conţine referinţe bibliografice la această temă, organizate sistematic după criterii tematice, de conţinut şi formă.

— Bibliografia conţine 1 840 referinţe bibliografice, aparţinînd unei perioade de aproximativ un secol de cercetări în domeniul istoriei dreptului român, fiind o completare utilă la bibliografia istorică românească. **(N.B.)**

INVENTARUL ARHIVELOR STATULUI BUCUREŞTI — CERNĂUŢI — CHIŞINĂU— CLUJ — CRAIOVA — IAŞI — NĂSĂUD— TIMIŞOARA — BRAŞOV, Bucureşti, 1939, 420 p. Lucrare colectivă cuprinzînd descrierea arhivistică a fondurilor de arhivă din oraşele anunţate în titlu. Situaţia sinoptică pentru fondul arhivistic românesc era: 165 419 documente, 103 255 hărţi, planuri aflate în condici şi registre, 1 475 173 dosare condici, 47 454 cărţi. **(G.P.)**

ISTORIA LUMII ÎN DATE, Bucureşti, 1969, 615 p., întocmită de un colectiv alcătuit din: Horia C. Matei (istoria veche), Florin Constantiniu, Marcel D. Popa (istoria medie), Nicolae C. Nicolescu, Gheorghe Rădulescu (istoria modernă şi contemporană), sub conducerea acad. Andrei Oţetea. Constituie un instrument de lucru pentru orientarea rapidă în istoria universală, cuprinzînd cele mai importante date — însoţite de lămuriri sumare asupra evenimentelor — din domeniile economic, social, politic, militar şi cultural, de la începuturile umanităţii (precedate de o succintă enumerare a vîrstelor geologice ale pămîntului) pînă la 1 ianuarie 1968. În anexă figurează liste de împăraţi romani şi bizantini, papi, califi, precum şi de şefi de stat şi prim-miniştri ai Angliei, Franţei, Italiei, Germaniei, R.D. Germane, R.F. Germania, Cehoslovaciei, Poloniei, Ungariei, Rusiei, U.R.S.S., Iugoslaviei, Bulgariei, Albaniei, Imperiului otoman, ai ţărilor române (Ţara Românească, Moldova, Transilvania), apoi ai României. **(F.C.)**

ISTORIA ROMÂNIEI — GHID BIBLIOGRAFIC. Editat de Universitatea din Bucureşti — Biblioteca Centrală Universitară, întocmit de Sanda Cândea, Bucureşti, 1968, 519 p. Instrument de orientare istoriografică întocmit în special pentru studenţi, ghidul pune la îndemîna acestora ca şi a cadrelor didactice din învăţămîntul mediu şi superior un corpus de indicaţii istoriografice utile activităţilor didactice şi ştiinţifice. Alcătuit din două părţi. Partea I-a cuprinde: lucrări de referinţă, bibliografii, cataloage, izvoare, tratate şi lucrări de sinteză, lucrări generale de istorie locală. Partea II-a cuprinde studiile de istorie (apărute pînă în 1965 inclusiv), repartizate după epocile istorice la care se referă. În final sînt înseriate lucrări de: istoria culturală, istoria ştiinţei româneşti; societăţi culturale şi ştiinţifice, drept, literatură, folclor, presă ş.a. Anexa menţionează periodicele şi culegerile de istorie, care apar sau care şi-au încetat apariţia, cu precizarea centrelor de cercetare şi informare ştiinţifică şi reţeaua indicelui de autori. **(T.G.)**

ISTORIA ROMÂNIEI ÎN DATE, Bucureşti, 1971, 525 p., elaborată de un colectiv compus din: Horia C. Matei (istorie veche), Florin Constantiniu, Marcel D. Popa (istoria medie), Nicolae C. Nicolescu, Gh. Rădulescu (istoria modernă şi contemporană), sub conducerea lui Constantin C. Giurescu. Lucrarea cuprinde cele mai importante date, cărora le adaugă lămuririle necesare, din domeniul istoriei economice, sociale, politice, militare, culturale, artistice şi sportive de la procesul de antropogeneză în spaţiul carpato-dunărean pînă la 1 ianuarie 1970. În anexă figurează lista domnilor Ţării Româneşti şi ai Moldovei, a voievozilor, principilor şi guvernatorilor Transilvaniei, precum şi a şefilor de stat şi ai preşedinţilor Consiliului de Miniştri români între 1859—1970. **(F.C.)**

ISTORICII ŞI ŞTIINŢA ISTORICĂ DIN ROMÂNIA 1944—1969, de Robert Deutsch, Bucureşti, 1970, 678 p. Lucrarea este o bibliografie în care sînt cuprinse marea majoritate a studiilor de istorie care au apărut în România între 1944 şi 1969. Cum pe bună dreptate afirmă autorul, ea „este o reflectare fidelă a afirmării ştiinţei istorice româneşti, a procesului maturizării ei în cei 25 de ani de la eliberare...". O introducere necesară şi utilă explică sistemul de referinţe adoptat de autor, mai puţin obişnuit în tehnica bibliografică. Cuprinde date despre: învăţămînt şi istorie, studiul istoriei în şcoala de cultură generală, în învăţămîntul superior ş.a.

Bibliografia se împarte în patru mari grupări: I) Ştiinţa istorică; II) Istoria României; III) Istorie universală şi IV) Alte ramuri ale istoriei. Materialul din grupările II—III este organizat pe capitole de istorie veche, medie, modernă şi contemporană, iar ultima cuprinde disciplinele auxiliare (arhivistică, diplomatică, cronologie, paleografie ş.a.). Are un apendice, în care se reproduc numele membrilor Societăţii de ştiinţe istorice din R.S. România, organizaţi în filiale şi subfiliale în princi-

palele oraşe ale ţării şi un indice de autori. **(D.M.)**

ÎNALTUL DIVAN 1831—1847. INVENTAR ARHIVISTIC, editat de Direcţia generală a Arhivelor statului, Bucureşti, 1958, 563 p. + VI. Cuprinde o introducere (semnată de I. Şucu cu un istoric al acestui for judecătoresc creat la 1 septembrie 1831), rezumatele a 2 089 acte (hotărîri la apeluri, hotărîri netranscrise, împăciuiri), indice general toponomastic şi de materii, glosar, facsimile (semnăturile membrilor Înaltului Divan 1831—1847).

Piesele reprezintă hotărîri la apelurile făcute la lucrările Divanului civil politicesc şi vremelnicesc din Bucureşti, Divanului Civil din Craiova, Divanului Comercial din Bucureşti şi Craiova, Departamentului pricinilor străine şi veliţilor boieri (anterioare anului 1828) etc. **(G.P.)**

ÎNCERCARE DE BIBLIOGRAFIE A ISTORIEI ROMÂNILOR, elaborat de T.G. Bulat, fasc. I—II, Rm. Vîlcea, 1919, 175 p. (numerotarea paginilor în continuare).

— Lucrarea, rămasă neterminată, cuprinde 2 460 de numere repartizate astfel: ştiinţe ajutătoare (metodologie, geografie istorică, filologie, paleografie, cronologie, heraldică, numismatică, genealogie, arheologie, bibliografii), izvoare (colecţii de documente, documente, cronici, tratate politice), istorie generală şi politică, istorie culturală, istoria dreptului, constituţiei şi administraţiei, istoria războiului şi a armatei, istorie economică, istorie bisericească, istoria educaţiei, şcolii şi ştiinţei. Efortul remarcabil al autorului nu poate fi valorificat satisfăcător din pricina absenţei unor criterii riguroase de sistematizare şi a indicilor, care urmau să încheie lucrarea. **(F.C.)**

ÎNDRUMĂTOR ÎN ARHIVELE STATULUI DIN IAŞI. Lucrare colectivă sub egida Direcţiei generale a Arhivelor statului. I. Iaşi, 1947, IV + 96 p. Cuprinde descrierea fondurilor: Mitropolia Moldovei (1813—1900), pergamente (1399—1793), documente referitoare la viaţa şi activitatea oamenilor de seamă (Vasile Alecsandri, Gheorghe Asachi, Samson Bodnărescu, Damaschin Bojînca, Grigore Cobălcescu, Mihail Kogălniceanu, Costache Conachi, Vasile Conta, Ion Creangă, Al. I. Cuza, Manolache Drăghici, Mihai Eminescu, Gheorghe Ghibănescu, B.P. Hasdeu, Calistrat Hogaş, Nicolae Iorga, Titu Maiorescu, Costache Negruzzi, Petru Poni, A.D. Xenopol etc.), acte de stare civilă (din 1832), arhiva comitetului central de inspecţie şcolară (1849—1941), catagrafii (1820—1860), arhiva secretariatului de stat (1832—1860), un istoric al bibliotecii arhivelor. II. Bucureşti, 1956, 194 p. Cuprinde descrierea fondurilor: Vistieria Moldovei (1763—1861), hătmănia Moldovei (1825—1832), Departamentul pricinilor streine (1824—1832), arhivele isprăvnicatelor, comisiile revizuitoare a catahrisurilor din Moldova (1830—1831), Divanul împlinitor al Moldovei (1828—1832), nazîria ţiganilor domneşti (1830—1844), Ministerul de justiţie (1832—1862), casele obşteşti din Iaşi (pînă la Regulamentul Organic), Miliţia Moldovei (1832—1860), Comitetul sănătăţii (1832—1861), Societatea pentru învăţătura poporului român (1867—1949), Comisia epitropicească (1834—1835, 1840—1865), Divanul de întărituri (1851—1862). Se adaugă mici studii de prezentare a unor unităţi arhivistice şi a istoricului arhivelor. Indice toponomastic şi de materii. III. Bucureşti, 1959, 183 p. Cuprinde descrierea fondurilor: *arhive departamentale*, Departamentul secretariatului de stat (1832—1857), Ministerul de interne (1831—1862); *arhive administrative*, Vornicia de obşte (1828—1832), Sfatul popular al regiunii Iaşi (1828—1949), Sfatul popular al oraşului Iaşi (1832—1950). Rezidenţa ţinutului Prut-Iaşi (1938—1941), Camera de agricultură Iaşi (1925—1948); *arhive economice şi industriale*, prima societate de economie din Iaşi (1871—1948), Societatea creditului funciar urban din Iaşi (1893—1951), societatea de binefacere şi ajutor reciproc „Ion Niculi“ din Iaşi (1906—1951), societatea de binefacere „Fraterna română“ din Iaşi (1909—1952), Banca populară a profesorilor din Iaşi (1939—1948), întreprinderea industrială de stat „Ţesătura“ din Iaşi (1902—1947); *arhive silvice*; Direcţia regionalei a II-a silvice din Iaşi (1880—1918); *arhive sanitare şi sociale*, Spitalul orăşenesc clinic de adulţi din Iaşi (1814—1942), Casa asigurărilor sociale, Iaşi (1912—1949), Camera de muncă din Iaşi (1927—1949), Institutul de igienă din Iaşi (1929—1949), spitalul mixt din Bivolari-Iaşi (1937—1944), spitalul „Dimitrie Borş“, din Tg. Frumos (1940—1945), Institutul antirabic Iaşi (1940—1947); *arhive juridice*, Divanul domnesc (1786—1862), Tribunalul criminalicesc (1789—1861), Divanul de apelaţie al Ţării de jos (1827—1845), Divanul de apelaţie al Ţării de sus (1827—1945), tribunalele judeţene, Judecătoria ajutătoare a ţinutului şi oraşului Iaşi (1835—1844), Judecătoria de muncă Iaşi (1933—1946), Tribunalul de comerţ Iaşi (1827—1833), Tribunalul de comerţ Galaţi (1827—1860), Curtea administrativă Iaşi (1930—1948),

Colegiul avocaţilor din Iaşi (1865—1914); *arhive şcolare, arhive bisericeşti, arhive culturale*. Indice toponomastic şi de materii. IV. Bucureşti, 1970, 233 p. + 79 il. Cuprinde descrierea fondurilor: documente (1399—1967), manuscrise (1502—1961), planuri, hărţi, desene de arhitectură (din 1776), stampe şi fotografii, sigilii, foi volante (1742—1967). Indice general toponomastic. **(G.P.)**

ÎNDRUMĂTOR ÎN ARHIVELE STATULUI. JUDEŢUL MARAMUREŞ, Bucureşti, 1974, 335 p. Editat de Direcţia generală a Arhivelor statului. Întocmit de Vasile Căpîlnean, Ioan Sabău, Coloman Oszoczki, Adalbert Balogh şi Vasile Schrek. Prezentare excelentă a fondurilor documentare astfel grupate: I. *Administrative* a) Prefectura judeţului Maramureş (documente privind voievodatul maramureşean, secolele XIII — XIV); b) Primăria oraşului Baia Mare (diplome, privilegii — primul datează din anul 1347); c) Primăria oraşului Baia Sprie (arhiva din anii 1376—1848 se păstrează la Cluj); d) Primăria oraşului Sighet (parţial documentele se află în posesia Consiliului popular municipal), materiale din anii 1472—1920); e) Consilii naţionale române locale; f) Prefectura plăşii Ardusat (documente disparate din anii 1945—1950); g) Pretura plăşii Baia Mare (documente disparate din anii 1923—1950); g) Pretura plăşii Hideaga (documente din anii 1927—1928); i) Pretura plăşii Lăpuş (documente din anii 1925, 1945—1950); j) Pretura plăşii Mănăştur (materialul din anii 1876—1941 distrus; se păstrează cel din anii 1942—1943, 1948); k) Pretura plăşii Seini (documente din anii 1945—1950); l) Pretura plăşii Şomcuta Mare (documente din anii 1940—1950). II. *Fonduri judecătoreşti:* Judecătoria mixtă Baia Mare (1863—1934). III. *Fonduri economice:* colecţia de documente ale breslelor (1581—1903); direcţia minelor şi uzinelor Baia Mare (1669—1948); diferite exploatări miniere; banca oraşului Baia Mare (1862—1944). IV. *Fonduri muncă şi asigurări sociale.* V. *Fonduri şcolare şi eclesiastice.* VI. *Fonduri şi colecţii familiale* a) Familii; b) Colecţia diplome maramureşene (84 diplome, din care sînt publicate doar 19 de I. Mihaly (vezi sub voce); c) Colecţia documente, varia 1649—1941; d) Colecţia registre de stare civilă, 1791—1950. Documentele aflate în fondurile de arhivă din Maramureş sînt în limbile română, maghiară, germană şi latină. **(G.P.)**

MANUSCRISELE SLAVE DIN BIBLIOTECA ACADEMIEI R.S.R., vol. I, Bucureşti, 1959, XIX + 406 p., întocmit de P. P. Panaitescu. Primul volum din catalogul manuscriselor slave din Biblioteca Academiei, proiectat a se realiza în trei volume. Se deschide cu o introducere în care se discută importanţa acestor manuscrise pentru cultura românească veche, ca şi pentru cea a altor popoare din jur; se trece apoi la istoricul formării fondului de manuscrise, vechimea lor, provenienţa, circulaţia, limba şi paleografia, cuprinsul (literatură religioasă, istorică, juridică, beletristică), însemnările şi valoarea lor pentru istorici, metoda folosită în alcătuirea lucrării. Urmează descrierea unui număr de 300 manuscrise, cu vechimea lor, de cine au mai fost descrise, cuprinsul fiecăruia şi, deosebit de important, reproducerea însemnărilor, apoi descrierea arheografică. Catalogul este un instrument de lucru de mare utilitate pentru istorici, îndeosebi pentru cei ai culturii. **(D.M.)**

MONOGRAFIILE ORAŞELOR, COMUNELOR ŞI MĂNĂSTIRILOR DIN ROMÂNIA ÎNTREGITĂ (BIBLIOGRAFIE). 1855—1938, de G. T. Niculescu-Varone, Bucureşti, 1939, 58 p. - Lucrarea cuprinde liste bibliografice privind monografiile oraşelor, comunelor, mănăstirilor, schiturilor, judeţelor, precum şi un subcapitol de „generalităţi". Materialul este ordonat alfabetic, fiecare grupaj bibliografic fiind însoţit de indici de autori. **(D.B.)**

QUELLEN ZUR VOLKS- UND HEIMATFORSCHUNG DER SIEBENBÜRGER SACHSEN v. **BÜCHERKUNDE.**

REPERTORIUL BIBLIOGRAFIC AL LOCALITĂŢILOR ŞI MONUMENTELOR MEDIEVALE DIN MOLDOVA, de Nicolae Stoicescu, Bucureşti, 1974, 984 p. Editat de Direcţia patrimoniului cultural naţional. — Alcătuit după aceleaşi criterii ca şi bibliografia privind Ţara Românească, *Repertoriul* ... cuprinde circa 3 000 de localităţi şi 6 000 de monumente existente în Moldova din sec. X pînă la mijlocul sec. XIX (se are în vedere Moldova din această epocă, inclusiv partea de la răsărit de Prut). Un indice cronologic şi un altul de ctitori încheie lucrarea. **(N.S.)**

REPERTORIUL DOCUMENTELOR ŢĂRII ROMÂNEŞTI PUBLICATE PÎNĂ AZI. I 1290 — 1508, întocmit de Marta Andronescu, Bucureşti, 1937, 234 p. (vol. XVI din „Buletinul Comisiei istorice"). — Publică 803 rezumate de documente, cu indicaţia lucrărilor unde au fost editate sau rezumate; în afară de documente interne, rezumă toată corespondenţa domnilor Ţării Româneşti cu Braşovul şi Sibiul, publicată de I. Bogdan, Gr. Tocilescu, S. Dragomir etc. Amplă bibliografie a lucrărilor utilizate. Volumul nu a mai fost continuat. **(N.S.)**

SCHRIFTSTELLER-LEXIKON ODER BIOGRAPHISCH-LITERÄRISCHE DENKBLÄTTER DER SIEBENBÜRGER DEUTSCHEN, de Joseph Trausch, I—III, Braşov, 1868, 1870, 1871; vol. IV: **SCHRIFTSTELLERLEXIKON DER SIEBENBÜRGER DEUTSCHEN,** de Dr. Friedrich Schuller, Sibiu, 1902. Primele trei volume pornesc de la lucrarea lui Seivert, *Nachrichten von siebenbürgischen Gelehrten und ihren Schriften*, Pressburg, 1785. Trausch reproduce la fiecare autor prezentarea lui Seivert, la care adaugă completările şi rectificările sale; pe lîngă acestea, a inclus şi numeroşi alţi eruditi saşi, omişi de Seiver sau care s-au afirmat după moartea acestuia. La rîndul său, Schuller a procedat asemănător cu articolele semnate de Trausch; Schuller însă se mulţumeşte doar cu simple completări biobibliografice.
— Lexiconul prezintă în total peste 1 200 de învăţaţi saşi sau germani care au activat în Transilvania, Ţara Românească şi Moldova. În general se dau principalele date biografice, urmate de liste de lucrări care însă nu au pretenţia să cuprindă exhaustiv opera celui prezentat. Cu toate inexactităţile şi greşelile de datare sau de deformare a unor nume proprii, lexiconul este un instrument încă indispensabil cercetării istoriei culturale a saşilor din Transilvania. **(A.A.)**

PERIODICE

ACTA MUSEI NAPOCENSIS. Revistă a Muzeului de istorie al Transilvaniei, din Cluj-Napoca. A fost înființată în 1964 în vederea editării rezultatelor cercetărilor arheologico-istorice referitoare, mai ales, la teritoriul Transilvaniei. Fondator Constantin Daicoviciu. Colegiul de redacție: P. Bunta, H. Daicoviciu, Șt. Ferenczi, M. Macrea, Șt. Pascu, G.A. Protopopescu, I.I. Russu, B. Surdu și L. Vajda.
Are ca scop publicarea de studii și materiale de arheologie și istorie, din cele mai vechi timpuri și pînă în epoca modernă și contemporană. Pînă în 1975 au apărut 12 volume, numărul de pagini de la un volum la altul oscilînd între 441 și 691.
Printre colaboratori: A. Bodor, P. Bunta, E. Chirilă, I. Crișan, C. Daicoviciu, H. Daicoviciu, N. Edroiu, G. Ferenczi, L. Fodor, I. Glodariu, N. Gudea, K. Horedt, M. Macrea, D. Protase, I.I. Russu, M. Rusu, I. Winkler etc. **(C.P.)**

ALUTA. Publicație a Muzeului din Sf. Gheorghe, condusă de un colectiv de redacție. A luat ființă în 1969 ca o consecință a îmbogățirii activității de cercetare a Muzeului. Au apărut volumele: I, 1969, 360 p.; 1970, 435 p.; II, 1970, 217 p.; III, 1971, 608 p.; IV, 1972, 334 p.
Are ca scop publicarea de studii, comunicări, rapoarte, note de arheologie, istorie și etnografie, referitoare la teritoriul județului Covasna **(C.P.)**

ANALE DE ISTORIE. Revistă de istorie pentru probleme contemporane și ale mișcării muncitorești. Este publicația Institutului de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. Apare la București, sub denumirile: *Analele Institutului de Istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R. (1955—1966)*, *Analele Institutului de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R. (1966—1969)* și sub actualul nume (din 1969). Apariție trimestrială pînă în 1956 și apoi bimestrială. Condusă de un colegiu de redacție; tiraj mediu de 12 000 exemplare. Redactori șefi: Nicolae Petrovici (1955—1965), Titu Georgescu (1966—1971), Gheorghe Matei (1971—1976).
Revista a adus o contribuție importantă la dezvoltarea istoriografiei românești contemporane și îndeosebi a istoriei Partidului Comunist Român și a mișcării muncitorești, democratice, antifasciste pe temeiurile teoretice, filozofice ale materialismului istoric. Publică: a) studii cu caracter teoretic privind evoluția mișcării muncitorești, revoluțiile populară și socialistă, construcția socialismului, sinteze despre mișcarea muncitorească internațională; b) documente inedite din arhivele țării și de peste hotare despre mișcarea muncitorească din România; c) lecții și consultații în sprijinul propagandiștilor și cursanților din învățămîntul ideologic; d) evocări și memorii biografice din activitatea unor personalități proeminente ale mișcării progresiste, militanți revoluționari, combatanți antifasciști; e) recenzii și note bibliografice; f) viața științifică din țară și de peste hotare circumscrisă la profilul revistei (vezi sumarele numerelor din anii 1955—1968 inclusiv, în nr. 1/969 al revistei). Aria în timp a publicației este cuprinsă între primele manifestări ale socialismului sub forma sa utopică după 1830 și etapa construcției socialismului cu semnificațiile sale istorice și teoretice pînă la zi.
Printre colaboratori: I. Babici, N. Copoiu, Fl. Dragne, T. Georgescu, I. Iacoși, Gh. I. Ioniță, G. Matei, M. Mușat, P. Nichita, A. Petric, I. Popescu-Puțuri, M. Roller, M. Stănescu, Gh. Surpat, Gh. Țuțui, G. Unc, Gh. Zaharia ș.a. **(T.G.)**

ANALELE ACADEMIEI ROMÂNE. Publicație editată de Societatea Academică Română (1867—1879), Academia Română

(1879—1948), Academia Republicii Populare Române (1948—1965), Academia Republicii Socialiste România (din 1965). Apariţie anuală. Prima serie — *Analele Societăţii Academice Române* — a apărut în 11 tomuri; pînă la tomul IX inclusiv cuprinde atît dezbaterile, cît şi memorii şi notiţe, iar tomurile X şi XI sînt structurate în două părţi: *Secţiunea I*: Sesiunile anilor 1877 şi 1878 şi *secţiunea II*: Memorii şi notiţe. A doua serie a apărut în anii 1879—1920 în 40 tomuri — primele 8 cuprinzînd în secţia I dezbaterile iar în a II-a memorii şi notiţe, iar următoarele 32 au fiecare cîte trei părţi: *Dezbaterile Academiei*, *Memoriile Secţiunii Istorice* şi *Memoriile Secţiunii Ştiinţifice* — ea continuînd însă în privinţa dezbaterilor pînă în 1947 cu încă 15 tomuri (tomurile XLI—LXV). A treia serie a apărut în anii 1923—1948 şi a cuprins: *Memoriile Secţiunii Literare*, *Memoriile Secţiunii Istorice* şi *Memoriile Secţiunii Ştiinţifice*. A patra serie cuprinde *Analele Academiei Republicii Populare Române*, urmate din 1965 de *Analele Academiei Republicii Socialiste România*, în care materialele nu mai sînt împărţite pe secţiuni. În **AAR** sînt cuprinse memoriile şi notiţele prezentate în faţa forului academic de membrii săi sau de specialişti din afară, ori — în dezbateri — procesele verbale ale sesiunilor şi şedinţelor de lucru. În cea de-a doua şi cea de-a treia serie, în care materialele au fost divizate pe secţiuni, au apărut în cadrul *Memoriilor Secţiunii Istorice* 60 tomuri, însumînd cîteva zeci de mii de pagini. **(D.B.)**

ANALELE BANATULUI. BULETINUL MUZEULUI DIN TIMIŞOARA. A apărut (1928—1931) sub direcţia lui Ioachim Miloia, director al Muzeului, ca organ al instituţiei condusă de el. S-a înfiinţat cu scopul, mărturisit: „reconstruirea profilului istorico-artistic al Banatului, pentru a deştepta în public interes şi dragoste pentru trecutul nostru". Apariţie trimestrială.
Cuprinde studii de istorie veche şi arheologie, de istorie medie şi modernă, îmbrăţişînd mai ales aspecte politice şi culturale. Publică şi surse despre trecutul Banatului; înregistrează mişcarea artistică din Banat. Printre colaboratori: I. Boroş, V. Bugariu, C. Daicoviciu, I. Miloia, P. Nemoianu, P. Olde, Tr. Topliceanu, I. Vuia ş.a. **(D.M.)**

ANALELE BRĂILEI. „Revistă de studii şi cercetări culturale locale" (1929—1940). Condusă de un comitet de direcţie în frunte cu ing. Gh. T. Marinescu. Apariţie: 1929, şase numere pe an; 1930—1932, trimestrial; 1933—1937, anual (anunţată însă tot trimestrial); 1938, trimestrial; 1939, trei numere; 1940, două numere. Editorii precizau: „nu va fi o publicaţie de popularizare, dar nici în stilul publicaţiilor de strictă specialitate". În cuprins: studii, note, însemnări bibliografice, medalioane ale unor personalităţi, recenzii, micromonografii de comune privind istoria politică, economică şi culturală, demografia şi etnologia Brăilei. Printre colaboratori: G. Călinescu, I.C. Filitti, N. Iorga, Al. Marcu, D. Panaitescu Perpessicius, M. Sebastian, V. Voiculescu, I. Vîrtosu etc. **(G.P.)**

ANALELE DOBROGEI. Publicaţie trimestrială a Societăţii culturale dobrogene. A apărut la Constanţa între anii 1920—1938, sub direcţia prof. univ. C. Brătescu, membru corespondent al Academiei Române. Alături de beletristică şi de studii de geografie, climatologie, etnografie şi folclor, a acordat un spaţiu amplu problemelor de istorie locală, publicînd studii şi articole privind trecutul Dobrogei, cercetări de toponimie dobrogeană, relaţii ale călătorilor străini, extrase din alte izvoare narative privind Dobrogea etc. Între colaboratori: I. Bărcăcilă, V. Bogrea, C. Brătescu, N. Iorga etc. **(F.C.)**

ANALELE MOLDOVEI. Revistă de cercetări istorice, publicaţie trimestrială, cu apariţia neregulată (între 1941—1943 s-au tipărit 3 volume). Director C.A. Stoide. În paginile ei au fost publicate studii şi documente privind istoria Moldovei, în genere de interes restrîns sau local, dar nu mai puţin valoroase. Printre colaboratori: C. Cihodaru, C.A. Stoide, C. Turcu. **(F.C.)**

ANALELE UNIVERSITĂŢII BUCUREŞTI. Seria „Istorie" apare în cadrul *Analelor Universităţii Bucureşti* începînd din 1951. În perioada iulie 1951—1970 a apărut anual, iar din 1972 apare de două ori pe an. Este editată sub îngrijirea unui comitet de redacţie, redactori şefi fiind, de regulă, decanii în funcţie ai Facultăţii de istorie Bucureşti.
În cadrul publicaţiei este valorificată o parte din producţia ştiinţifică a cadrelor didactice ale facultăţii, în principal comunicările şi referatele prezentate în cadrul sesiunilor de comunicări, simpozioanelor ştiinţifice precum şi unele lucrări sau referate meritorii ale unor studenţi, prezentate în cursul procesului de învăţămînt. **(T.U.)**

ANI. Revistă de cultură armeană, condusă de H. Dj. Siruni, sub patronajul lui Nicolae Iorga. Apariţie: 1935—1938, trimestrial; 1941 „anuar de cultură armeană", anual (volum omagial Nicolae Iorga); 1942—1943, anual (un singur tom, volum omagial Gh. Balş). Ilustrată. „Revistă de caracter enciclopedic" (N. Iorga). Rubrici în cuprins

Armenii în România, Figuri de armeni în Ţara Românească, Izvoare armeneşti despre români, Autori români despre armeni, Din istoria armenilor, Teritoriul armenesc, Armenii în coloniile lor, Armenii în viaţa altor popoare, Influenţa străină asupra culturii armene, Istoria medicinii armene. Recenzii, medalioane, polemici.

Între colaboratori: Gr. Avakian, A. Ciobanian, N. Iorga, K.H. Zambaccian etc. Din străinătate: Josef Strzygowski (Austria), Valerii Brussov (U.R.S.S.), Amedée Gastoué, Georges Dumezil, Fr. Macler (Franţa) etc. **(G.P.)**

ANUARUL COMISIUNII MONUMENTELOR ISTORICE. Publicaţie a Comisiunii monumentelor istorice, editată de secretarii comisiei amintite, Alexandru Lapedatu (1914—1915) şi Victor Brătulescu (1942—1943). Au apărut anual, doar 4 numere. Scopul înfiinţării era de „a informa publicul asupra activităţii Comisiunii monumentelor istorice“ şi de a întregi „Buletinul Comisiunii monumentelor istorice“ prin publicarea proceselor verbale ale şedinţelor comisiei, rapoartelor întocmite de membrii ei, ca şi a dărilor de seamă şi a însemnărilor mărunte cu privire la monumentele istorice din toate epocile, materiale care nu puteau fi cuprinse în buletin. Printre autori: I. Antonovici, Al. Bărcăcilă, C. Bobulescu, C. Daicoviciu, I. Ionaşcu, N. Iorga, I. Nestor, V. Pârvan, T. Sauciuc Săveanu, D. Tudor, R. Vulpe. **(N.S.)**

ANUARUL COMISIUNII MONUMENTELOR ISTORICE. SECŢIA PENTRU TRANSILVANIA. Publicaţie a Secţiunii pentru Transilvania a Comisiunii monumentelor istorice; preşedinte Al. Lapedatu, secretar: C. Daicoviciu. Au apărut la Cluj, 4 vol.: 1926—1928, 1929, 1930—1931, 1932—1938. Conţinut amestecat, în care se evidenţiază un interes sporit pentru arheologie, istorie veche, istoria artei, istoria culturii, în general studierea monumentelor istorice din Transilvania; cuprinde studii, rapoarte de săpături, rapoarte asupra excursiilor arheologice, asupra stării monumentelor, rapoarte despre activitatea Comisiunii, ilustraţii.

Printre colaboratori: A. Borza, N.D. Covaci, C. Daicoviciu, S. Dragomir, Al. Ferenczi, V. Literat, I. Lupaş, M. Macrea, I. Marţian, Şt. Meteş, I. Moga, Em. Panaitescu, A. Popa, D. Popescu, M. Roska, D.M. Teodorescu, V. Vătăşianu. **(N.B.)**

ANUARUL INSTITUTULUI DE ISTORIE ŞI ARHEOLOGIE CLUJ-NAPOCA. Publicaţie a Institutului de istorie şi arheologie al Facultăţii de istorie-filozofie a Universităţii Babeş-Bolyai. În perioada 1921—1945 a apărut sub titlul de *Anuarul Institutului de Istorie Naţională*, publicat de Al. Lapedatu şi I. Lupaş (din 1938 numai I. Lupaş). Între anii 1958—1971 a apărut sub titlul *Anuarul Institutului de istorie din Cluj*. Comitetul de redacţie: C. Daicoviciu, redactor responsabil, D. Prodan, L. Banyai, V. Cheresteşiu, I. Winkler, I. Kovacs; secretar de redacţie: B. Surdu; din 1965 în comitetul de redacţie Şt. Pascu, M. Dan. Din 1971 apare sub titlul *Anuarul Institutului de Istorie şi Arheologie Cluj-Napoca*; în comitetul de redacţie şi B. Surdu, secretar de redacţie Al. Neamţu; din 1973 comitetul de redacţie: Ştefan Pascu, redactor responsabil, V. Vătăşianu, I.I. Russu, I.H. Crişan, A. Egyed, I. Cicală; secretar de redacţie: Al. Neamţu, din 1975 secretar de redacţie: A. Răduţiu. Apariţie anuală. Profilată pe studierea fenomenului istoric românesc, cu deosebire a istoriei românilor transilvăneni, revista a apărut încă din 1921 cu orientarea programatică de a prezenta istoria românilor transilvăneni în contextul istoriei generale româneşti. Pînă în 1945 a publicat şi unele teze de doctorat susţinute de membrii institutului. Seria veche, apărută în 10 volume, abordează îndeosebi problemele istoriei politice a Transilvaniei, adăugînd efortului de interpretare şi exegeză un la fel de remarcabil efort de punere în valoare a surselor documentare privitoare la istoria românilor transilvăneni. Un spaţiu important consacră problematicii istoriografiei locale şi celei străine care a scris despre Transilvania, istoriei culturii, relaţiilor cu popoarele învecinate, momentelor de răscruce ale istoriei moderne, mişcării naţionale a românilor, legăturilor dintre ţările române, luptei pentru realizarea unităţii naţionale, vechimei elementului românesc în Transilvania, colonizărilor străine, luptei comune a românilor din toate ţările pentru libertate naţională. La acestea se adaugă preocupări de teorie a istoriei, cercetări în domeniul ştiinţelor auxiliare şi înrudite: toponimie, filologie, statistică, istoria dreptului, numismatică, diplomatică, bibliografie istorică. Noua serie, apărută după Eliberare, reluînd problematica istoriei României şi în cadrul acesteia a istoriei transilvănene, adaugă realizărilor de pînă atunci noua interpretare marxistă a istoriei, lărgind cîmpul cercetării îndeosebi asupra problematicii economice şi sociale. Studiile apărute acum au precizat evoluţia economică a Transilvaniei în diferite epoci, relaţiile sociale şi lupta de clasă, instituţiile sociale, juridice, politice, culturale, momentele principale ale luptei democratice şi progresiste pentru libertate socială şi naţională, apari-

ţia relaţiilor de producţie capitaliste, a clasei muncitoare şi lupta acesteia împotriva exploatării, principalele momente ale istoriei mişcării muncitoreşti şi luptei Partidului Comunist Român pentru independenţă, neatîrnare şi o lume mai dreaptă. Revista a pus în valoare o serie de surse noi ale cercetării vieţii economico-sociale a satului transilvănean, a inaugurat cercetări de demografie istorică, istoria istoriografiei transilvănene, istoria instituţiilor evului mediu din Transilvania.

Rubrici principale: 1921—1945: Studii, Note şi observaţii istorico-filologice, Miscellanea, Dări de seamă, Necroloage, Addenda-Corrigenda; 1958—1975: Studii, Miscellanea, Recenzii, Cronica istorică.

Printre colaboratori: 1921—1945: N. Bănescu, G. Bogdan-Duică, V. Bogrea, V.L. Bologa, Th. Capidan, I. Crăciun, M. Dan, C. Diculescu, S. Dragomir, N. Drăganu, I. C. Filitti, K. Horedt, Al. Lapedatu, I. Lupaş, Şt. Meteş, I. Moga, A.A. Mureşianu, A. Neamţu, G. Oprescu, P.P. Panaitescu, Şt. Pascu, T.V. Păcăţian, D. Prodan, S. Puşcariu, R. Rosetti, V. Şotropa, V. Vătăşianu 1958—1975: S. Belu, Gh. I. Bodea, L. Botezan, I. Bozac, I. Cicală, I.H. Crişan, M. Dan, T. Hăgan, S. Jako, L. Jordaky, I. Lupaş, L. Maior, C. Mureşan, A. Neamţu, Şt. Pascu, I. Pervain, D. Prodan, A. Răduţiu, I.I. Russu, D. Suciu, B. Surdu, P. Teodor, V. Vătăşianu ş.a. **(N.B.)**

ANUARUL INSTITUTULUI DE ISTORIE ŞI ARHEOLOGIE „A.D. XENOPOL". Publicaţie a Institutului de istorie şi arheologie al Academiei R.S.R., filiala Iaşi. Înfiinţat în 1964, ca urmare a intensificării cercetărilor de istorie şi arheologie de pe tot întinsul Moldovei. Apariţie anuală. Au apărut următoarele volume: I, 1964, 212 p.; II, 1965, 326 p.; III, 1966, 264 p.; IV, 1967, 260 p.; V, 1968, 280 p.; VI, 1969, 324 p.; VII, 1970, 430 p.; VIII, 1971, 554 p.; IX, 1972, 660 p.; X, 1973, 698 p. Comitetul de redacţie: J. Benditer, C. Cihodaru (I—VIII), M. Petrescu-Dîmboviţa (I—IV), C. Anghelescu, L. Boicu, N. Corivan (IV—VIII), D. Ciurea, N. Grigoraş (VI—VIII). Secretari ştiinţifici: L. Boicu (I—III) şi I. Caproşu (IV—VIII). Redactori responsabili: Val. Popovici (I—IV), M. Petrescu-Dîmboviţa (IV—VIII).

În cuprins studii de istorie şi arheologie. Este structurat pe următoarele secţiuni: studii, comunicări şi note, studii documentare, recenzii şi note bibliografice, cronică ştiinţifică. **(E.C.)**

ANUARUL INSTITUTULUI DE STUDII CLASICE. Revistă editată sub egida Universităţii din Cluj, avînd în frunte un colegiu de redacţie: C. Daicoviciu (director), Şt. Bezdechi, T. Naum, Em. Panaitescu, D.M. Teodorescu. Au apărut la Cluj şi Sibiu, începînd din 1928, următoarele volume: I, 1928—1932, 179 p.; II, 1933—1935, 304 p.; III, 1936—1940, 350 p.; IV, 1941—1943, 328 p.; V, 1944—1948, 416 p. A publicat o serie de studii, comunicări, note, recenzii din domeniul istoriei, arheologiei clasice greco-romane, a civilizaţiei geto-dace, din epoca migraţiilor, ca şi contribuţii din domeniul epigrafiei, filologiei clasice etc.

Printre colaboratori: Şt. Bezdechi, V. Bogrea, E. Condurachi, C. Daicoviciu, K. Horedt, N. Lascu, M. Moga, T. Naum, M. Roşka, V. Russu etc. **(C.P.)**

APULUM — ACTA MUSEI APULENSIS. Revistă a Muzeului Unirii din Alba Iulia. Directori şi redactori responsabili: I. Berciu (fondator), Al. Popa, Gh. Anghel. Tradiţia muzeistică şi de cercetare arheologico-istorică moştenită de oraşul Alba Iulia a prilejuit înfiinţarea revistei în 1939. După o întrerupere (1949—1960) seria a fost reluată şi reorganizată în 1961. Apariţie anuală din 1969; s-au publicat volumele: I, 1939—1942, 367 p.; II, 1943—1945, 440 p.; III, 1947—1949, 208 p., IV, 1961, 311 p.; V, 1965, 66 p.; VI, 1967, 722 p.; VII, 1969, 590 p.; VIII, 1970, 594 p.; IX, 1971, 752 p.; X, 1972, 870 p.; XI, 1973, 939 p.; XII, 1974, 706 p.; XIII, 1975, 797 p..

În paginile publicaţiei au apărut numeroase studii, comunicări, materiale, note de arheologie, istorie veche, medievală, modernă şi într-o măsură mai mică etnografie şi ştiinţe ale naturii. Volumul VII a fost editat ca omagiu semicentenarului Unirii (1918—1968).

Printre colaboratori: N. Dunăre, K. Horedt, M. Macrea etc. **(C.P.)**

ARCHIV DES VEREINS FÜR SIEBENBÜRGISCHE LANDESKUNDE. Principalul organ ştiinţific al societăţii *Verein für siebenbürgische Landeskunde*; apare într-o periodicitate neindicată în 3—4 fascicole (= 1 vol.) cu peste 500 p. în medie pe volum. I—IV, 1843—1851, Sibiu, seria nouă: I—L, 1853—1944, Braşov (1853—1871), Sibiu (1872—1944), Bistriţa (1944).

Conţine articole de istorie politică, economică, cultural-bisericească, de lingvistică, rapoarte despre activitatea societăţii tutelare, izvoare narative şi documentare. Pri-

mele volume au fost tipărite gratuit de mari tipografii sibiene (G. v. Closius, M. v. Hochmeister, Th. Steinhaussen) şi braşovene (J. Gött); începînd cu anul 1870 volumele au fost puse gratuit la dispoziţia membrilor societăţii. Îndată după apariţia revistei, ea a intrat într-un fructuos schimb de publicaţii; cărţile şi periodicele primite în schimbul ei au intrat începînd cu 1871 în fondurile bibliotecii Muzeului Brukenthal. **AVSL** avea atunci 78 parteneri de schimb; la începutul secolului nostru întreţinea relaţii de schimb cu peste 300 de parteneri din Europa, America de Nord şi de Sud. Indicele întregii reviste a fost publicat în vol. L, 1941—1944, p. 573—612.

Printre colaboratori: M.J. Ackner, H. Heinrich, J Höchsmann, G.E. Müller, Fr. Schuller, Fr. Teutsch. **(A.A.)**

ARCHIVU PENTRU FILOLOGIA ŞI ISTORIA. Revistă editată de Timotei Cipariu, la Blaj. A apărut între 1 ianuarie 1867—20 octombrie 1870 şi 25 noiembrie 1872 (40 numere). Apariţie 10 pe an, tipărite în tipografia S. Filstich din Sibiu.

T. Cipariu îşi propusese să publice „tot ce poate ilustra, codifica şi determina vreun punct din istoria românului sau a altor popoare cu care istoria lui e împreunată, civilă sau bisericească". Programul revistei avea în vedere în esenţă cultivarea limbei şi a istoriei naţionale; conţinut variat, cuprins în studii, notiţe, dări de seamă în legătură cu activitatea Societăţii academice române. Pe lîngă bogatul conţinut filologic, sînt publicate studii de istorie veche, medie, modernă, arheologie, epigrafie, diplomatică, etnografie, texte din autori antici referitoare la români, manuscrise, biografii, etimologii etc. Publicaţia, în ciuda exagerărilor latiniste, rămîne valoroasă ca mărturie a cercetărilor în domeniul istoriei şi filologiei în secolul trecut. **(N.B.)**

ARHEOLOGIA MOLDOVEI. Publicaţie a Institutului de istorie şi arheologie, al filialei Iaşi a Academiei de ştiinţe sociale şi politice, avînd în frunte un comitet de redacţie: M. Petrescu-Dîmboviţa (responsabil), A. Florescu, N. Gostar, Al. Andronic, D. Tudor şi I. Ioniţă.

Apare la Iaşi, din 1961, pentru a valorifica rezultatele cercetărilor arheologice din Moldova obţinute de colectivul Institutului ieşean. Apariţie anuală, în 1975 a apărut numărul VIII, II şi III fiind grupate într-un volum. Paginele volumelor variază între 308—529.

Prezintă studii şi materiale de arheologie, istorie veche şi medievală, urmate de note şi cronică.

Dintre colaboratori: Al. Andronic, M. Florescu, N. Gostar, I. Ioniţă, Eug. Neamţu, A. Niţu, M. Petrescu-Dîmboviţa, V. Spinei, D. Teodor, S. Teodor ş.a. **(C.P.)**

ARHIVA GENEALOGICĂ. Revistă editată de Sever Zotta. A apărut la Iaşi 1912—1913, la început lunar şi apoi trimestrial; în total 11 numere. Înfiinţată pentru „a trezi şi a mări în cercurile largi ... interesul pentru istoria, viaţa şi viitorul familiilor".

A publicat numeroase studii de genealogie despre familiile: Cuza, Hurmuzaki, Hasdeu, Cantemir etc., precum şi documente şi însemnări bibliografice. **(N.S.)**

ARHIVA GENEALOGICĂ ROMÂNĂ. Publicaţie a Cercului genealogic român avînd redactori pe George D. Florescu şi Ion Ionaşcu. A apărut la Bucureşti un singur număr în 1944.

Înfiinţată cu scopul de a continua activitatea începută de „Arhiva genealogică" pentru „a cunoaşte originea familiilor şi şirul strămoşilor". **(N.S.)**

ARHIVA ROMÂNEASCĂ. Revistă editată de Mihail Kogălniceanu, la Iaşi. Primele două volume au apărut în două ediţii: tom I, 1840, ed. II-a 1860, 286 p.; tom II, 1845, ed. II-a 1862, 320 p. Din 1939 apare o nouă serie, sub egida „Fundaţiei culturale Mihail Kogălniceanu", cu următoarele volume: vol. III, 1939, 338 p.; vol. IV, 1940, 394 p.; vol. V, 1940, 372 p; vol. VI, 1941, 480 p; vol. VII, 1941, 402 p; vol. VIII, 1942, 492 p; vol. IX — apărut în două părţi, 1943—1944, 457 p.; vol. X, 1945—1946, 498 p. Noua serie, volumele III—X au avut ca director pe Mihail I. Kogălniceanu, redactor C.I. Andreescu, secretară de redacţie pe Sanda Diaconescu şi următoarea „conducere": Mihail Costăchescu, N. Georgescu-Tistu, Constantin Moisil, D. Panaitescu Perpessicius, D. Popovici, Aurelian Sacerdoţeanu, Aurel V. Sava, Dan Simonescu, Emil Vîrtosu, G. Zane. Înfiinţată în 1840 cu menirea de a cuprinde „scrieri şi acte vechi ce ar putea desluşi istoria românească", **A.R.** a fost cea dintîi revistă istorică română. Primele două volu-

me au următoarele subîmpărţiri: a) literatură istorică, b) acte istorice, c) buletin. După reapariţie, revista era structurată în: a) articole, b) discuţiuni şi note, c) recenzii; se adaugă acum la fiecare volum un indice de documente şi un indice analitic.
Printre colaboratorii noii serii: C. Andreescu, D. Berindei, G. Brătianu, I. Corfus, G.D. Florescu, I. Ionaşcu, G.T. Kirileanu, Al. Lapedatu, R. Rosetti, V. Slăvescu, C. Stoide, H.D. Siruni, G. Zane etc. **(D.B.)**

ARHIVA SOMEŞANĂ. Revistă istorică-culturală. Editată de Virgil Şotropa, la Năsăud între 1924—1940.
Apariţie 1—3 numere pe an. Vol. I, 1924—1926, nr. 1—6, 70+60+79+100+76+93 p.; Vol. II, 1927—1929, nr. 7—10, 95+144+135+151 p.; Vol. III, 1929—1931, nr. 11—14, 486 p.; Vol. IV, 1931—1936, nr. 15—18, 477 p.; Vol. V, 1936—1937, nr. 19—21, 702 p.; Vol. VI, 1937—1938, nr. 22—23, 520 p.; Vol. VII, 1938—1939, nr. 24—25, 482 p.; Vol. VIII, 1939—1940, nr. 26—27, 378 p.
A publicat materiale documentare, studii şi note privind istoria districtului năsăudean, lupta românilor din aceste părţi împotriva nobilimii şi Imperiului habsburgic, istoria graniţei militare năsăudene, viaţa şi activitatea unor personalităţi politice şi culturale româneşti care s-au ridicat sau au trăit în aceste părţi, legăturile românilor năsăudeni cu Moldova.
Reapare în 1972, I, cu titlul *Arhiva Someşană. Studii şi comunicări*, sub egida Muzeului năsăudean (Năsăud, 1972, 284 p.).
Între colaboratori: Vasile Bichigean, Ştefan Buzila, Nicolae Drăganu, Iulian Marţian, Iuliu Moisil, Aurel A. Mureşianu, Iosif E. Naghiu. **(N.E.)**

ARHIVELE BASARABIEI. Revistă de istorie şi geografie a Basarabiei, publicată la Chişinău, între 1929—1939 de profesorul Toma G. Bulat. În paginile ei au fost tipărite un mare număr de documente inedite privind istoria Moldovei şi, mai ales, a Basarabiei, precum şi studii de istorie locală, sprijinite pe informaţii noi; interes prezintă şi studiile de geografie istorică şi toponimie. **(F.C.)**

ARHIVELE OLTENIEI. Publicaţie iniţiată de cercul „Prietenilor Ştiinţei" din Craiova. A apărut între 1922—1943, la început, sub direcţiunea d-rului Ch. Laugier, comitetul de conducere fiind format din: Şt. Ciuceanu (Craiova), T. Bulat (Rm. Vîlcea), Al. Bărcăcilă (Tr. Severin), secretar de redacţie, C.D. Fortunescu (Craiova). În 1930, C.D. Fortunescu a devenit directorul revistei. Apariţie trimestrială şi apoi bimestrială. Revista şi-a propus — şi a rămas consecventă programului ei — să publice cercetări asupra trecutului provinciei din dreapta Oltului ca şi informaţii referitoare la manifestaţiile culturale ale prezentului. „Înseamnă însă aceasta că ne vom limita numai la publicaţiile referitoare exclusiv la Oltenia? — scria în *Primul cuvînt* Ch. Laugier. Desigur că nu; suntem o părticică dintr-un tot, o regiune dintr-o ţară, şi tot ce atinge ţara, toate progresele ştiinţei, toate mişcările şi manifestările sociale ne ating şi pe noi; regionalism nu înseamnă exclusivism". „Regională" numai ca loc de apariţie, **AO** s-a dovedit, prin conţinutul ei, una din cele mai bune publicaţii ale ţării. Revista cuprindea: studii, comunicări şi documente, cronica ştiinţifică, recenzii. Printre colaboratori: I. Donat, I.C. Filitti, I. Ionaşcu, N. Iorga, I. Minea, St. Nicolaescu, C.S. Nicolăescu-Plopşor, A. Sacerdoţeanu, B. Theodorescu, D. Tudor, Al.Al. Vasilescu, E. Vîrtosu. **(Şt.Şt.)**

ARTA ŞI ARHEOLOGIA. Publicaţie de istoria artei şi arheologie. A apărut la Iaşi (1927—1938) sub direcţia lui O. Tafrali; în total au fost editate 14 fascicole. În program, O. Tafrali justifica înfiinţarea revistei prin interesul mărit de care începuse să se bucure arta şi arheologia în România. A urmărit publicarea de studii, note şi rapoarte, cu rezultate din domeniul arheologiei, artei antice, bizantine şi vechi româneşti **(C.P.)**

BALCANIA. Revistă a „Societăţii Macedo-Române", apoi, începînd de la vol. II—III a „Institutului de studii şi cercetări balcanice" din Bucureşti. Începînd din 1938 au apărut, anual, următoarele volume: vol. I, 1938, VII + 278 p.; vol. II—III, 1939—1940, 452 p.; vol. IV, 1941, 564 p.; vol. V, 1942, 434 p.; vol. VI, 1943, XXI + 586 p.; vol. VII, 1 şi 2, 1944, 551 p.; vol. VIII, 1945, 380 p.
Director: Victor Papacostea; secretar de redacţie: Emil Condurachi. Publicaţia a cuprins a) studii, b) miscelanee şi c) recenzii; începînd de la vol. VI subdiviziunile sînt următoarele: b) istorie, c) artă şi cultură, d) filologie şi folclor, e) miscelanee, f) recenzii. Volumele VII şi VIII au indici. Articolul-program schiţează un plan sistematic pentru dezvoltarea cercetărilor de istorie balcanică în România.
Printre colaboratori: N. Bănescu, D. Berciu, S. Dragomir, Al. Elian, I. Nestor,

A. Oțetea, P.P. Panaitescu, Fr. Pall etc. **(D.B.)**

BANATICA. Publicație a Muzeului de istorie a județului Caraș-Severin. Apare la Reșița din 1971 (pînă în 1975, trei numere). Comitetul de redacție: H. Daicoviciu, I. Uzum, N. Deleanu, Al. Someșan, Wollmann Volker, C. Feneșan, I.I. Russu.
Programatic își propune integrarea istoriei locale în circuitul istoriei naționale. Pe lîngă rubricile de istorie veche, medie, modernă și contemporană, istoria culturii, numismatică, epigrafie are și o cronică arheologică destinată repertoriilor arheologice și rapoartelor de săpături.
Printre colaboratori: N. Bocșan, C. Brătescu, N. Cordoș, N. Deleanu, C. Feneșan, N. Gudea, L. Gyemant, G. Lazarovici, Șt. Matei, I. Popa, D. Protase, I.I. Russu, I. Șerban, I. Uzum. **(N.B.)**

BATTHYÂNEUM. Publicație apărută sub redacția lui Gyárfás Tihamér la Brașov. Vol. I, 1911, 172 p.; vol. II, 1913, 168 p. Preocupări privind istoria culturii transilvănene în epoca feudală. Studii cu privire la Codex Aureus de la Alba-Iulia, la alte cărți manuscrise miniaturate și tipărituri rare, la unele monumente și vestigii de artă feudală bisericească și laică. La rubrica izvoare de istoria culturii s-au publicat valoroase documente. **(L.D.)**

A BIHARMEGYEI RÉGÉSZETI ÉS TÖRTÉNELMI EGYLET ÉVKÖNYVE. Anuarul Societății de arheologie și istorie din comitatul Bihor. Editat de „Societatea de arheologie și istorie din comitatul Bihor", înființată la Oradea în 1885. Începînd din 1888 au apărut următoarele volume: vol. I (1885—1888), 1888, 152 p.; vol. II (1888—1892), 1893, 84 p.; vol. III (1896—1897), 1897, 72 p.; vol. IV (1901—1902), 1902, 92 p.; vol. V (1903—1909), 1909, 88 p.; vol. VI (1913), 1913, 100 p. Anuarul a apărut sub redacția secretarilor societății: Hegyesi Márton (vol. I), Karácsonyi János (vol. II—III), Németh Gyula (vol. IV), Kiss Kolos Jenő (vol. V) și Peszeki Ferenc (vol. VI).
În afară de părțile oficiale (protocoale, rapoarte ale conducerii societății) a publicat studii de arheologie și istorie a epocii feudale din părțile orădene, izvoare, contribuții la istoria culturii etc.
Printre colaboratori: Bunyitay V., Karácsonyi J., Fraknói V., Németh G. etc. **(L.D.)**

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ. Publicație oficială a Bisericii Ortodoxe Române, lunară, apoi trimestrială. A apărut la București (1874—1881, 1882—1916, și din 1921). Primul „comitet redactor", care a îngrijit apariția revistei, a fost alcătuit din fostul episcop de Argeș, Ghenadie, de ierodiaconul Ghenadie Enăceanu și protosinghelul Silvestru Bălănescu. La reapariție în 1921 a fost condusă de un comitet în care figurează episcopul Vartolomeu, ca director, prof. dr. Ioan Mihălcescu, prim redactor, și arhimandritul Scriban, secretar de redacție. În prezent, revista este condusă de un comitet prezidat de patriarhul Iustin Moisescu. Alături de probleme de dogmă, etică, viață bisericească etc., revista a acordat un spațiu amplu istoriei bisericii române, în ultimele două decenii preocupările de istorie lărgindu-se simțitor prin publicarea de izvoare sau studii care depășesc prin conținutul lor limitele stricte ale istoriei ecleziastice. **(F.C.)**

BUCUREȘTII VECHI. Publicație a societății istorico-arheologice „Bucureștii Vechi", ocazionată de „Luna Bucureștilor". Număr unic, 1930—1934.
Studii referitoare la trecutul orașului în epoca medievală și modernă. Informații cu caracter economic, social și politic; aspecte urbanistice. **(N.S.)**

BULETIN ȘTIINȚIFIC. Publicație a Secțiunii de științe istorice, filozofice și economico-juridice a Academiei R.P.R. A apărut la București (1948—1952), cîte 4 numere anual comasate în general cîte două sau trei: I, 1948—1949, 244 p.; II, 1950, 91 p.; III, 1951, 63 p.; IV, 1952, 110 p. Redactor responsabil: P. Constantinescu-Iași; membri ai comitetului de redacție: C. Moisil, M. Ralea, M. Roller, David Prodan. Tomul I a apărut fără redactor responsabil și comitet de redacție.
În cuprins în principal comunicări ale membrilor titulari și corespondenți ai Academiei. În periodic s-au mai inserat și dări de seamă privind activitatea secției care-l publica. Printre colaboratori: C. Balmuș, D. Berindei, G. Călinescu, E. Condurachi, P. Constantinescu-Iași, Al. Graur, B. Lăzăreanu, C. Moisil, D. Prodan, M. Roller, A.V. Sava, Gh. Ștefan. **(D.B.)**

BULETINUL COMISIEI ISTORICE A ROMÂNIEI. Publicație a Comisiei istorice a României, avînd președinte pe I. Bogdan (1915—1916), apoi pe N. Iorga (din 1924); membri: D. Russo, I. Nistor, S. Pușcariu, Al. Lapedatu; secretar: R. Caracaș. Apariție anuală, cu o întrerupere între 1917 și 1923. S-au publicat 16 numere: I, 1915, 343 p.; II, 1916, 272 p.; III, 1924, 171 p.; IV, 1925, 225 p.; V, 1926, 315 p.; VI, 1927, 148 p.; VII, 1928, 119 p.; VIII, 1929, 150 p.; IX, 1930, 195 p.; X, 1931, 137 p.; XI, 1932, 102 p.; XII, 1933, 182 p.; XIII, 1934, 198 p.; XIV, 1935, 229 p.; XV, 1936, 170 p.; XVI, 1937—1938, 281 p.

Scopul înfiinţării buletinului a fost de a contribui „la progresul ştiinţei istorice în ţara noastră". Iniţiatorii au pornit la drum cu „ferma credinţă că lucrările noastre deschid o eră nouă atît în ce priveşte publicaţiunile de izvoare istorice române şi metodica lor specială, cît şi în ce priveşte publicarea monumentelor noastre literare vechi" (I. Bogdan). Ca profil, fiecare tom se divide în două părţi: a) studii; b) documente. În cuprins studii de istorie medie, metodologie, diplomatică, critică a textelor, cronici, condici de venituri şi cheltuieli ale unor domenii feudale, multe documente, în special interne ş.a.

Printre colaboratori: A. Antalffy, I. Bogdan, C. Giurescu, C.C. Giurescu, N. Iorga, C. Marinescu, P.P. Panaitescu, D. Russo ş.a. **(D.M.)**

BULETINUL COMISIUNII MONUMENTELOR ISTORICE. Publicaţie a Comisiei monumentelor istorice. Apare la Bucureşti (1908—1945); întreruptă în 1945, publicarea buletinului a fost reluată sub denumirea *Buletinul monumentelor istorice* iar din 1974, în urma contopirii cu „Revista Muzeelor", *Revista muzeelor şi monumentelor*, ca organ al Direcţiei monumentelor istorice şi de artă. Primul comitet de redacţie (1908): I. Kalinderu, Gr. G. Tocilescu, Gr. Cerkez, N. Gabrielescu, G. Gîrboviceanu şi Al. Lapedatu (secretar); ultimul, din 1970 condus de un redactor şef, Lucian Roşu. Membrii comitetelor de redacţie erau şi membrii Comisiei monumentelor. Apariţie trimestrială, cu unele excepţii (1916—1923, 1927, 1932 etc.); are 114 fascicole (pînă în 1945) şi 16 numere (1970—1973).

Buletinul a fost înfiinţat ca „să contribuie la progresul studiilor istorice, arhitectonice şi artistice, cu specială privire la monumentele noastre istorice, şi să rămîie, pentru cei viitori, o arhivă de icoane cît mai credincioase, sub toate raporturile, a stării în care se găsesc azi monumentele noastre străbune". Vechiul buletin cuprindea: o parte ştiinţifică (monografii, studii, materiale şi inscripţii privitoare la monumentele istorice) şi una oficială (rapoarte anuale, procese verbale ale şedinţelor „Comisiunii" şi referate privind restaurarea monumentelor). Unele numere au fost dedicate integral studierii arhitecturii medievale din Muntenia (N. Ghika-Budeşti) şi Moldova (G. Balş). După 1970 este acordată o mai mare atenţie arhitecturii civile şi celei populare, neglijate în general de vechiul buletin.

Printre colaboratori: G. Balş, V. Brătulescu, V. Drăghiceanu, N. Ghika-Budeşti, N. Iorga, A. Lapedatu, D. Onciul **(N.S.)**

BULETINUL MUZEULUI JUDEŢULUI VLAŞCA „TEOHARI ANTONESCU". Publicaţie neperiodică a Muzeului judeţului Vlaşca „Teohari Antonescu", Giurgiu. Au fost editate la Bucureşti, sub îngrijirea lui D. Berciu, volumele: I, 1935, 64 p.; II, 1937, 108 p.; III, 1945, 31 p.

În cuprinsul lui au fost publicate în principal rapoarte ample de săpături şi studii de sinteză referitoare la neoliticul din sudul ţării. **(E.C.)**

BULETINUL MUZEULUI MILITAR NAŢIONAL. Publicaţie, cu apariţie neregulată, a Muzeului militar naţional, tipărită între anii 1937—1942. Director maior Traian Popa-Lisseanu.

Destinată iniţial să prezinte cu precădere colecţiile muzeului şi să publice studii consacrate acestuia, revista şi-a lărgit progresiv tematica, tratînd probleme de istorie şi muzeografie militară, de numismatică şi artă şi chiar de educaţie patriotică şi ostăşească. Cercetările privind istoria armatei româneşti se remarcă prin efortul de înnoire a perspectivei de analiză a fenomenului militar. **(F.C.)**

BULETINUL SOCIETĂŢII NUMISMATICE ROMÂNE. Publicaţie periodică a „Societăţii numismatice române". Apare la Bucureşti (1904—1907, 1911—1916, 1919—1947 şi din 1974), bianual, lunar şi în sfîrşit trimestrial. Conducerea a fost asigurată de un colegiu de redacţie în frunte cu G. Severeanu (1904—1907), C. Moisil (1911—1947) şi E. Condurachi (din 1974). Pînă în 1947 s-au editat 95 numere în XLI ani de apariţie. Numărul de pagini a variat de la 4—6, la primele ediţii, pînă la 40—50, la cele mai multe din fascicole. În 1974, cînd s-a reluat apariţia, primul fascicol însumează nr. 96—120, anii XLII—LXVI(1948—1972). Din cuprins: studii, note şi informaţii de numismatică, medalistică, metrologie, sigilografie, gliptică şi dări de seamă privind activitatea societăţii. Este prima publicaţie românească de numismatică. **(C.P.)**

BULLETIN DE LA SECTION HISTORIQUE DE L'ACADÉMIE ROUMAINE. Publicaţie, în general anuală, a Secţiunii istorice a Academiei Române. A apărut la Bucureşti (1912—1947). Au fost editate 27 tomuri însumînd cîteva mii de pagini dintre care primele 20 (1912—1939) sub redacţia lui N. Iorga, iar următoarele 7 sub cea a lui N. Bănescu. Înfiinţat printr-o hotărîre din 5 mai 1912 a Academiei Române, buletinul urma să cuprindă rezumate în limbi de circulaţie universală ale comunicărilor prezentate în cadrul înaltului for academic. În cuprins rezumate, dar uneori şi texte în extenso ale comunicărilor prezen-

tate în şedinţele secţiei istorice a Academiei. (D.B.)

BURIDAVA. Publicaţie a Muzeului judeţean Vîlcea, sub conducerea unui colectiv de redacţie, avînd ca redactor pe P. Purcărescu. A apărut un prim volum în 1972, 40 p.
Este destinată publicării rezultatelor cercetărilor arheologice şi de istorie (studii, note, informaţii, rapoarte de săpături arheologice din judeţul Vîlcea) realizate de muzeul vîlcean (C.P.)

CARPICA. Publicaţie a Muzeului de istorie din Bacău, condusă de un colectiv de redacţie. A luat fiinţă în 1968 ca o consecinţă a dezvoltării cercetărilor de arheologie şi istorie din jud. Bacău. Au apărut anual următoarele volume: I, 1968, 358 p.; II, 1969, 366 p.; III, 1970, 171 p.; IV, 1971, 445 p.; V, 1972, 294 p.; VI—VII, 1973—1974, 245 p.; VII, 1975, 346 p.
În cuprins studii de istorie, rapoarte de săpături şi descoperiri arheologice din epoca veche şi medievală, lucrări de etnografie. (C.P.)

CELE TREI CRIŞURI. Revistă a asociaţiei culturale „Marea Reuniune a Celor Trei Crişuri", sub conducerea lui Roman Ciorogariu, George Bacaloglu, Alexandru Pteancu; director fondator: George Bacaloglu. A apărut la Oradea (1920—1944), bilunar şi apoi lunar. Revistă de cultură, cu o rubrică permanentă de istorie naţională. Publică îndeosebi studii privind istoria Transilvaniei şi în special a Bihorului. Contribuţii de istoria culturii.
Printre colaboratori: N. Bănescu, G. Bogdan-Duică, V. Bogrea, O. Beu, Al. Ciura, R. Ciorogariu, Gh. Ciuhandu, S. Dragomir, N. Iorga, I. Lupaş, C. Pavel etc. (N.B.)

CERCETĂRI ISTORICE. Revistă de istorie (1925—1947), fondată de Ilie Minea, mai întîi ca buletin al „Seminarului de istorie a românilor" a Universităţii din Iaşi, apoi cu subtitlul „revistă de istorie românească" ca periodic al Institutului de istorie naţională „A.D. Xenopol"-Iaşi. Cele 17 volume apărute fără o periodicitate regulată, cuprind studii privind istoria medie şi modernă a României. Profesor şi îndrumător al multor dintre colaboratori, I. Minea a imprimat revistei aspectele specifice ale propriei sale personalităţi ştiinţifice. Subiectele tratate îmbrăţişează o arie vastă mergînd de la cercetări de mare întindere consacrate unor probleme importante ale istoriei naţionale pînă la precizări sau rectificări de cronologie. După moartea fondatorului (1943), revista a apărut sub direcţia lui Alexandru Boldur (vol. XVII—XX), cu titlul „Studii şi cercetări istorice". Printre colaboratori: N. Bejenaru, Gh. Brătianu, D. Ciurea, E. Condurachi, N. Corivan, M. Costăchescu, E. Diaconescu, N. Grigoraş, P. Nicorescu, A. Oţetea, G. Pascu, Dan Simonescu, G. Zane etc. În 1970 apare, ca serie nouă, în urma înfiinţării şi dezvoltării Muzeului de istorie al Moldovei. Au apărut anual volumele: I, 1970, 366 p.; II, 1971, 411 p.; III, 1972, 367 p.; IV, 1973, 428 p.; V, 1974, 299 p. Are ca scop editarea de cercetări de muzeografie, arheologie şi istorie, referitoare la teritoriul Moldovei, în general, şi cel al Iaşului în special. (C.P.)

CODRUL COSMINULUI. Buletin al Institutului de istorie şi limbă de pe lîngă Universitatea din Cernăuţi. A apărut, anual, între anii 1924—1935, avînd ca director pe Ion Nistor şi secretar pe Vasile Grecu.
Alături de studii de filologie, a publicat studii şi articole de istorie privind îndeosebi perioada medievală din istoria României, datorate mai ales membrilor corpului didactic al Universităţii din Cernăuţi. (F.C.)

COLUMNA LUI TRAIAN, „politică—istorie—ştiinţele economice—drept—medicină—ştiinţe naturale — poesia — literatură poporană—bibliografie". Apare bisăptămînal la Bucureşti (1870—1875, 1876—1877, 1882—1883). Director B. P. Hasdeu. Continuare a foii *Traian* (1869—1870), al cărei program îl menţine: combaterea guvernului personal, înarmarea ţării, descentralizare, românizarea gurilor Dunării, apărarea românismului de pe versantul Carpaţilor, respingerea ingerinţelor diplomaţiei în afacerile ţării, simpatie pentru popoarele latine din Occident, încurajarea industriei naţionale etc.
Printre colaboratori: C. Esarcu, M. Gaster, G. Missail, A.I. Odobescu, Al. Papadopol-Calimachi, D.A. Sturdza, G.D. Teodorescu, Gr. G. Tocilescu. (G.P.)

CRISIA. Publicaţie a Muzeului Ţării Crişurilor, cu sediul la Oradea. Editată anual sub îngrijirea unui colectiv de redacţie avînd ca redactor responsabil pe Sever Dumitraşcu. A luat fiinţă în 1971, odată cu sporirea şi îmbogăţirea activităţii Muzeului. Au apărut volumele: I, 1971, 66 p.; II, 1972, 213 p.; III, 1973, 325 p.; IV, 1974, 360 p.; V, 1975. Urmăreşte publicarea rezultatelor cercetărilor de istorie şi arheologie, prin studii şi materiale referitoare la judeţul Bihor. (C.P.)

CRONICA NUMISMATICĂ ŞI ARHEOLOGICĂ. Publicaţie periodică editată de „Societatea numismatică română". Editată la Bucureşti (1920—1929, 1934—1936, 1938—1945) sub conducerea lui Constantin Moisil, iniţial lunară sau bilunară şi apoi trimestrială. În cei 19 ani de apariţie au fost publicate 136 numere, fiecare avînd frec-

vent 15—20 p. În primul an a purtat numele de *Cronica numismatică*.

În cuprins: studii, note şi informaţii de numismatică, arheologie, medalistică, sigilografie, gliptică etc. **(C.P.)**

CUMIDAVA. Publicaţie a Muzeului judeţean — Braşov. Editată anual sub îngrijirea unui colectiv de redacţie avînd ca redactor responsabil pe Titus Haşdeu. A luat fiinţă în 1967, datorită dezvoltării activităţii muzeale în jud. Braşov. Au apărut volumele: I, 1967, 286 p.; II, 1968, 431 p.; III, 1969, 365 p.; IV, 1970, 644 p.; V, 1971, 861 p.; VI, 1972, 277 p.; VII, 1973, 368 p. Primul volum a apărut sub numele *Culegere de studii şi cercetări*.

În cuprins: studii, comunicări, note de arheologie, istorie, artă, etnografie, ştiinţele naturii şi muzeografie **(C.P.)**

DACIA. *Revue d'archéologie et d'histoire ancienne. Nouvelle serie.* Revistă de arheologie şi istorie veche. Editată la Bucureşti de Muzeul Naţional de Antichităţi (1924—1947), avînd subtitlul *Recherches et découvertes archéologiques en Roumanie*. Cu actualul titlu apare sub egida Institutului de arheologie al Academiei (1957—1970) şi al Institutului de arheologie al Academiei de ştiinţe sociale şi politice (din 1970). Apare sub conducerea lui V. Pârvan (fondator şi director, I—II, 1924—1925), I. Andrieşescu (III—IV, 1927—1932); Vl. Dumitrescu (V—VIII, 1935—1940); seria nouă (1957—1970) un comitet de redacţie: C. Daicoviciu şi E. Condurachi (redactori responsabili), D. Berciu, M. Comşa, Vl. Dumitrescu, K. Horedt, I. Nestor, M. Macrea, M. Matei, M. Petrescu-Dîmboviţa, D.M. Pippidi, D. Popescu, Gh. Ştefan şi R. Vulpe. Din 1971: D.M. Pippidi (redactor şef), Gh. Diaconu (redactor şef adjunct), P. Alexandrescu, M. Comşa, N. Constantinescu şi A. Vulpe. Din seria veche (1924—1947) s-au publicat 12 volume (I—XII), de la nr. III fiind grupate cîte două într-un volum. Seria nouă (din 1957) apare anual. Numărul de pagini publicate variază de la un volum la altul între 322 şi 599 p.

Prima revistă românească de arheologie şi istorie veche fondată de V. Pârvan, ca urmare a avîntului luat de cercetarea arheologică şi istorică din ţara noastră, după reorganizarea acesteia pe plan naţional. Publicaţie în limbi străine avînd în cuprins la început mai ales rapoarte de săpături şi prezentări de descoperiri arheologice apoi şi studii de arheologie, istorie veche şi medievală, note şi informaţii, dări de seamă, cronici de descoperiri monetare etc.

Printre colaboratori: I. Andrieşescu, I. Barnea, D. Berciu, Gh. Bichir, M. Coja, E. Comşa, C. Daicoviciu, Gh. Diaconu, Vl. Dumitrescu, O. Floca, Gr. Florescu, K. Horedt, M. Macrea, M. Matei, B. Mitrea, S. Morintz, I. Nestor, C.S. Nicolăescu-Plopşor, V. Pârvan, M. Petrescu-Dîmboviţa, D.M. Pippidi, D. Popescu, E. Popescu, C. Preda, D. Protase, I.I. Russu, Th. Sauciuc-Săveanu, Gh. Ştefan, D. Tudor, A. Vulpe, R. Vulpe, E. Zaharia. **(C.P.)**

DACIA ISTORICĂ. *Studii şi cercetări.* Apare la Cluj, bilunar (1937—1938) din iniţiativa lui Iosif Şchiopul. Conform programului publicat în primul număr îşi propunea „să revie asupra cercetării critice a textelor vechi, a tuturor izvoarelor cari se refer la o epocă ce cuprinde în cadrele ei secolul descălecării ungurilor în Panonia şi secolele următoare pînă la finele secolului al XVIII-lea."

În cuprins: studii, note pe marginea documentelor, puneri la punct, toponimie, istorie şi topografie, recenzii, însemnări.

Printre colaboratori: A. Doboşi, I. Grecu, I.E. Naghiu, V. Popa şi mai ales I. Şchiopul. **(N.E.)**

DANUBIUS. Publicaţie a Muzeului de istorie-Galaţi. Editată anual sub îndrumarea unui colectiv de redacţie condus de I.T. Dragomir. A luat fiinţă în 1967 în vederea publicării rezultatelor cercetărilor de istorie şi săpăturilor arheologice întreprinse de muzeul local. Au apărut volumele: I, 1967, 279 p.; II—III, 1969, 202 p.; IV, 1970, 300 p.; V, 1971, 330 p.; VI—VII, 1972—1973, 301 p. Are ca scop publicarea de studii, note şi rapoarte de arheologie şi istorie veche, legate de trecutul judeţului Galaţi şi împrejurimi. **(C.P.)**

DIN ACTIVITATEA ŞTIINŢIFICĂ A MUZEULUI RAIONAL MEDIAŞ. Publicaţie neperiodică a Muzeului raional Mediaş. Apare (1953—1956) sub îngrijirea unui comitet de redacţie condus de Constantin Cocoş (1953) şi Emil Szuchy (1953—1956). Au fost editate fascicolele: I, 1953, 17 p.; II, 1953, 35 p.; III, 1955—1956, 93 p.

În cuprins studii referitoare la rezultatele săpăturilor şi cercetărilor arheologice din împrejurimile Mediaşului şi zonele învecinate. **(E.C.)**

DIPLOMATARIUM ITALICUM. Publicaţie a Şcolii române din Roma. Au apărut (1925—1940), la Roma, din iniţiativa lui V. Pârvan, patru volume.

În cuprins contribuţii istorice şi documentare la evul mediu românesc, pe baza izvoarelor descoperite în arhivele italiene. Se remarcă în mod deosebit studiile despre istoria relaţiilor ţărilor române cu statele învecinate şi marile puteri europene, cu papalitatea, activitatea misionarilor cato-

lici în țările române, românii în izvoarele italiene din evul mediu.
Printre colaboratori: M. Berza, N. Buta, G. Călinescu, D. Găzdaru, C. Isopescu, A. Mesrobeanu, I. Moga, Fr. Pall, C. Radu, V. Vasiliu. **(N.B.)**

DOLGOZATOK AZ ÉRDELYI NEMZETI MÚZEUM ÉREM-ÉS RÉGISÉGTÁRÁBÓL. TRAVAUX DE LA SECTION NUMISMATIQUE ET ARCHÉOLOGIQUE DU MUSÉE NATIONAL DE TRANSILVANIE. Revistă de numismatică și arheologie, redactată de Pósta Béla. A apărut la Cluj (1910—1919) în două fascicole a cîte 20 de coli fiecare. Au fost editate următoarele volume: I, 1910, nr. 1, 120 p.; II, 1911, nr. 1—2, 322 p.; III, 1912, nr. 1—2, 376 p. și un supliment de 36 p.; IV, 1913, nr. 1—2, 436 p.; V, 1914, nr. 1—2, 470 p.; VI, 1915, nr. 1—2, 332 p.; VII, 1916, nr. 1, 180 p. și nr. 2, 192 p.; VIII, 1917, nr. 1—2, 256 p.; IX, 1918, nr. 1—2, 306 p.; X, 1919, nr. 1, 152 p.
În cuprins dări de seamă despre săpături arheologice și descoperiri monetare, studii privind arheologia epocii de bronz și de fier, istoria Daciei preromane și romane etc.
Printre colaboratori: A. Buday, I. Kovács, F. László, M. Roska. **(L.D.)**

DROBETA. Publicație a Muzeului regiunii Porților de Fier, cu sediul la Drobeta-Turnu Severin. Apare sub îngrijirea lui Mișu Davidescu. Primul volum, editat în 1974 (335 p.) a fost închinat celei de a XXX-a Aniversări a eliberării României și cuprinde studii, comunicări, note și evocări.
Are ca scop publicarea rezultatelor cercetărilor de arheologie, istorie și muzeografie din județul Mehedinți. **(C.P.)**

EPHEMERIS DACOROMANA. Publicație a Școlii române din Roma, întemeiată de V. Pârvan. Au fost editate zece volume (1923—1945), fiecare însumînd peste 400 p. Înființarea Școlii române din Roma și formarea unor cadre de specialiști în domeniul arheologiei și antichității clasice grecoromane au necesitat apariția acestei reviste, destinate a publica unele lucrări și studii de amploare din domeniul arheologiei, istoriei, literaturii și filozofiei antice. **(C.P.)**

ERDÉLYI MÚZEUM (Muzeul Transilvan). Revistă a Societății muzeului ardelean *(Erdélyi Múzeum Egylet)*, înființat în 1859. Editat la Cluj (1874—1947) în 52 fascicole. La început (1874—1878) a apărut ca revistă generală, între 1879 și 1882 ca organ al secției de științe istorice, apoi între 1883 și 1917 al secției de filozofie, lingvistică și istorie și în sfîrșit între 1930 și 1947 iarăși ca publicație generală periodică a societății. În funcție de aceasta se schimbă și titulatura revistei, între 1884 și 1891 cu titlul *Az Erdélyi Múzeum*. Din seria veche (1874—1882) au apărut 9 volume cu cîte 9 sau 10 fascicole pe an, iar seria nouă cu cîte 4 (1884—1888, 1937—1947), 6 (1889—1891, 1908—1914, 1930 și 1934), 5 (1906—1907), 3 (1915—1916 și 1931—1933), 9 (1892), 10 (1893—1905) fascicole pe an. Redactorii responsabili ai revistei au fost: Finály Henrik (1874—1882), Schilling Lájos (1884—1887), Hegedüs István (1888—1890), Szinnyei József (1891—1892), Szádeczky Lájos (1894—1905), Erdélyi Pál (1906—1917), György Lájos (1930—1940) și Szabó T. Attila (1941—1947).
Ca orientare, revista a acordat prioritate articolelor de istorie străveche, veche și medie, precum și din domeniile științelor auxiliare istoriei. A avut și o bogată parte informațională (recenzii, note critice, bibliografii). **(L.D.)**

ERDÉLYI TÖRTÉNELMI ÉRTESITÖ (Vestitorul istoric transilvan). Publicație de istorie trimestrială editată de Veress Endre la Cluj (1912—1914) și consacrată „luptei împotriva prejudecăților istorice" și popularizării colecției *Fontes Rerum Transylvanicarum*. Din revistă, în cei doi ani, au apărut doar trei numere, an I, 1912, nr. 1—2, VIII + 64 p. și an II, 1914, nr. 3, p. 65—78, publicîndu-se printre altele prefața și lista documentelor apărute în *Fontes*, unele izvoare străine privind istoria Transilvaniei la sfîrșitul secolului al XVI-lea, extrase din socotelile orașului Brașov și recenzii **(L.D.)**

ERDÉLYORSZÁG TÖRTÉNETEI TÁRA (Magazinul istoric al țării Transilvaniei). Publicație de izvoare transilvănene (1540—1619) editată la Cluj: vol. I (1540—1600), 1837, XXV + 2568; II (1566—1613), 1845, XIII, 292 p. sub redacția lui Kemény József și Nagyajtai Kovács István.
Cuprinde cu precădere izvoare narative, ca memorii și cronici (Cronica lui Bors János, însemnările autobiografice ale lui Gálfi János, consilier princiar, notele lui Mindszenthi Gábor, memoriile lui Borsos Tamás din Tîrgu Mureș), hotărîri dietale, scrisori și alte documente. În volumul I au fost publicate o serie de izvoare privind relațiile Transilvaniei cu Țara Românească în perioada lui Mihai Viteazul, precum și unele scrisori ale acestuia din anul 1599. **(L.D.)**

FILE DE ISTORIE. Publicație a Muzeului de istorie Bistrița-Năsăud, avînd ca redactor responsabil pe Șt. Dănilă. Au apărut volumele: I, 1971, 351 p.; II, 1972, 251 p.; III, 1974, 472 p.
Urmărește publicarea de studii, articole și comunicări, referitoare la istoria județului Bistrița-Năsăud. **(C.P.)**

FILE VÎLCENE. Publicaţie a Societăţii „Prietenii Muzeului Bălcescu" de la Bălceşti pe Topolog, avînd ca redactor pe Horia Nestorescu-Bălceşti. A apărut la Piteşti, 1972, 207 p.

Tematica volumului care cuprinde 15 studii şi articole, este variată, tratîndu-se însă predominant probleme referitoare la trecutul judeţului Vîlcea. Printre colaboratori: D. Bălaşa, D. Berindei, Ş. Cioculescu, G.D. Iscru, H. Nestorescu-Bălceşti, O. Papadima. **(D.B.)**

FORSCHUNGEN ZUR VOLKS-UND LANDESKUNDE. Publicaţie a Centrului de ştiinţe sociale Sibiu a filialei din Cluj a Academiei. Revista apare anual, din 1959 şi bianual din 1964; redactor-şef Carol Göllner. Găzduieşte contribuţii ale unor oameni de ştiinţă români, germani şi maghiari, scrise în limba germană, cu rezumat în limba română.

În cuprins articole din domeniul istoriei social-politice, economice, culturale, literare, al etnografiei, folclorului şi al lingvisticii; un spaţiu considerabil e rezervat rubricilor de discuţii ştiinţifice, adnotări şi recenzii, evocări ale unor personalităţi din viaţa ştiinţifică, comunicări legate de activitatea colectivului de cercetători sibieni. Tematica articolelor publicate de revistă se orientează cu predilecţie spre trecutul şi prezentul populaţiei germane din România, spre lupta populaţiei germane purtată împreună cu românii şi maghiarii pentru dreptate şi libertate naţională şi socială.

Printre colaboratori: P. Binder, B. Capesius, N. Dunăre, C. Göllner, G. Gündisch, C. Irimie, N. Lupu, Th. Nägler. **(A.A.)**

GENEALOGIAI FÜZETEK (Caiete de genealogie). Revistă iniţiată şi redactată de Sándor Imre şi Köpeczi Sebestyén József. Editată la Cluj (1903—1914) în 12 volume cu un număr de pagini variind între 100—200 p. Apariţie lunară (1903—1907) şi bilunară (1908—1914). Rol însemnat în dezvoltarea cercetărilor de genealogie, heraldică şi sfragistică din Transilvania la începutul secolului al XX-lea. **(L.D.)**

HISTORICA. Publicaţie a Centrului de istorie, filologie şi etnografie — Craiova al Academiei de ştiinţe sociale şi politice din R. S. România. A apărut la Craiova (1970) sub redacţia lui G. Ivănescu. Au fost tipărite volumele I, 1970, 199 p.; II, 1971, 321 p.; III, 1974, 330 p.

În cuprins, studii şi note de arheologie şi istorie veche, precum şi aspecte politice, economice şi culturale din viaţa Olteniei. **(C.P.)**

HRISOVUL. BULETINUL ŞCOALEI DE ARHIVISTICĂ. Publicaţie cu o apariţie anuală (1941—1947) condusă de Aurelian Sacerdoţeanu. Au fost tipărite şapte tomuri: I, 1941, 568 p.; II, 1942, 306 p.; III, 1943, 164 p.; IV, 1944, 160 p.; V, 1945, 216 p.; VI, 1946, 195 p.; VII, 1947, 258 p. Programul buletinului a fost cel al Şcoalei superioare de arhivistică din Bucureşti: promovarea disciplinelor auxiliare istoriei (paleografia, diplomatica, cronologia, sigilografia, heraldica, numismatica, genealogia, arhivistica). Din el nu vor lipsi nici lucrările de metodă (descrieri de fonduri arhivistice, bibliografii, repertorii), studiile de erudiţie, ediţiile de texte, dările de seamă critice.

Printre colaboratori: C.I. Andreescu, M. Berza, D.P. Bogdan, C. Grecescu, M. Guboglu, S. Jako, A. Sacerdoţeanu, H.Dj. Siruni, H.H. Stahl, E. Vîrtosu ş.a. **(D.M.)**

A HUNYADMEGYEI TÖRTÉNELMI ÉS RÉGÉSZETI TÁRSULAT ÉVKÖNYVE. (Anuarul Societăţii de istorie şi arheologie din comitatul Hunedoara). Apare la Arad, Budapesta, Cluj şi Deva, 1882—1914 (22 volume). „Societatea de istorie şi arheologie din comitatul Hunedoara" a luat fiinţă la 13 mai 1880, primul său secretar a fost Róbert Kún. Ea a început în anul 1882 să publice anuarul de mai sus.

Printre problemele abordate în coloanele anuarului se aflau istoria Daciei preromane şi romane, statornicirea dominaţiei statului maghiar în părţile hunedorene, istoria social-economică în epoca feudală, meşteşugurile, comerţul, breslele, apariţia industriei mecanizate etc. Un loc aparte ocupă în coloanele unor numere răscoala condusă de Horea, Cloşca şi Crişan, precum şi publicarea documentelor. **(L.D.)**

IOAN NECULCE. Buletinul Muzeului municipal din Iaşi. Editat sub conducerea lui Gh. Ghibănescu. Apariţie: 1921—1933, nouă fascicole, ultima în două părţi. Partea a doua din fascicola a noua scoasă sub auspiciile cercului ieşenilor din Bucureşti.

A editat cu precădere documente, prinse în rubricile: Studii, documente, lucruri, persoane (biografii, arbori genealogici), marginalii pe cărţi vechi, inscripţii, Iaşii în cronicari şi călători străini. Desbateri ştiinţifice, prezentări de cărţi, recenzii, varia. Între colaboratori: N.A. Bogdan, T.T. Burada, S. Calimachi, M. Costăchescu, C. Gane, Gh. Ghibănescu, C.I. Karadja, I. Minea, G. Zane, S. Zotta etc. **(G.P.)**

ISTROS, REVUE ROUMAINE D'ARCHÉOLOGIE ET D'HISTOIRE ANCIENNE. Publicaţie a Facultăţii de litere, Bucureşti,

sub îngrijirea unui comitet de redacţie: V. Christescu, Vl. Dumitrescu, Gr. Florescu şi Radu Vulpe, condus de Scarlat Lambrino. S-a înfiinţat în 1934, ca urmare a „lipsei unui periodic în care specialiştii români să-şi poată publica lucrările referitoare la istoria străveche şi veche". Cuprinde studii referitoare la epoca neolitică şi mai ales la epoca greco-romană, ca şi numeroase recenzii. **(E.C.)**

KORRESPONDENZBLATT DES VEREINS FÜR SIEBENBÜRGISCHE LANDESKUNDE. Organ al asociaţiei *Verein für siebenbürgische Landeskunde* menit să creeze un contact ştiinţific larg cu membrii ei sau cu alţi interesaţi în trecutul istoric al Transilvaniei. Revista a apărut între 1878—1941, între 1878—1931 ea apare lunar (apariţie neregulată în timpul primului război mondial), apoi din 1932 trimestrial sub titlul principal *Siebenbürgische Vierteljahrsschrift*, continuînd însă numerotarea volumelor, ajungîndu-se în 1941 la 64 volume. **Sbg. Vjschr.** e considerată a fi seria a II-a a lui **Kbl.** Revista a apărut la Sibiu 1878—1936, 1941 şi Iaşi (1937—1940) avînd ca redactori următorii istorici: Franz Zimmermann (1878—1879), Johann Wolff (1880—1886), Johann Roth (1887—1891), Adolf Schullerus (1892—1927), Rudolf Spek (1928—1930), Karl Kurt Klein (1931—1941).

Revista publică mici comunicări ştiinţifice din domeniul istoriei politice, socio-economice şi culturale şi din cel lingvistic; un spaţiu însemnat e rezervat recenziilor, adnotărilor bibliografice şi comunicărilor legate de activitatea organului tutelar.

Între colaboratori pe lîngă editori: O. Folberth, G. Gündisch, K. Horedt, R. Huss, G. Kisch, L. Klaster, G.E. Müller, K. Reissenberger, A. Scheiner, F. Teutsch. **(A.A.)**

MAGAZIN FÜR GESCHICHTE, LITERATUR UND ALLE DENK— UND MERKWÜRDIGKEITEN SIEBENBÜRGENS. Im Verein mit mehreren Vaterlandsfreunden harausgegeben von Anton Kurz, I-II, Braşov, 1844, 1847, X + 446 p. (I), 512 p. (II); III/1, Braşov, 1852, 96 p. hg. von Josef Trausch; Neue Folge, I-II, Braşov, 1859—1860, 258 p. (I), 256 p. (II), hg. von Eugen von Trauschenfels.

Publicaţie prestigioasă a generaţiei de istorici revoluţionari paşoptişti; publică îndeosebi material statistic, studii de istorie socio-religioasă, politică şi culturală; conţine ediţii de valoroase izvoare mărunte.

Între colaboratori, pe lîngă cei trei editori: G.F. Marienburg, F. Müller, F. Obert, F. Schuler von Libloy. **(A.A.)**

MAGAZIN ISTORIC. Revistă lunară de cultură general istorică. Apare la Bucureşti începînd din aprilie 1967 sub îngrijirea unui colectiv redacţional. Primul director al revistei a fost D. Almaş, iar redactor şef Constantin Antip. Din 1969, revista apare sub conducerea lui Cristian Popişteanu, redactor şef, Nicolae Minei, redactor şef adjunct şi al unui comitet de redacţie format din: D. Almaş, C. Antip, V. Cândea, T. Georgescu, Dinu C. Giurescu, Şt. Pascu, M. Petrescu-Dîmboviţa şi Şt. Ştefănescu. Revista apare într-un mare tiraj care trece cu regularitate de 100 000 exemplare (în cazul unor numere speciale atingînd şi chiar depăşind 200 000 exemplare).

Conţinutul revistei, în afara accesibilităţii sale, se remarcă prin numeroasele aspecte inedite puse în circulaţie, de la reproducerea unor fragmente de jurnale, documente şi relatări memorialistice, pînă la înserarea unor studii şi articole semnate de specialişti privind evenimentele sau episoade politice semnificative din istoria patriei şi universală. Revista se remarcă, de asemenea, prin bogatul şi interesantul material ilustrativ cuprinzînd reproduceri policrome după stampe, portretistică istorică naţională şi universală, capodopere ale artei şi civilizaţiei universale etc. **(T.U.)**

MAGAZIN ISTORIC PENTRU DACIA. Publicaţie de caracter istoric, apărută la Bucureşti între anii 1845—1847 (5 volume) sub conducerea lui Aug. Treboniu Laurian şi N. Bălcescu.

Alături de studii istorice, revista îşi propunea un amplu program de tipărire sistematică a surselor istorice naţionale, împărţite în poezii şi tradiţii populare, legiuiri şi documente, cronici, inscripţii, descrieri ale „obiceiurilor private". „Descoperirea, cercetarea şi adunarea lor (a izvoarelor — n.n.) — scria N. Bălcescu — este scopul acestei publicaţii".

În paginile „Magazinului" au fost publicate pentru prima oară, Letopiseţul cantacuzinesc, *Istoriile domnilor Ţării Româneşti* ale lui Radu Popescu, cronica lui Radu Greceanu şi alte izvoare narative şi documentare. Dintre studiile lui N.Bălcescu, apărute în această revistă, sînt de amintit cunoscutul *Cuvînt preliminariu despre izvoarele istoriei românilor* (1845) şi studiul său fundamental *Despre starea soţială a muncitorilor plugari în Principatele române în deosebite timpuri* (1846), iar dintre contribuţiile lui A.T. Laurian *Discurs introductiv la istoria românilor* (1845). Remarcabil prin modernitatea concepţiei, „Magazinul" se înscrie printre publicaţiile care se află la temelia istoriografiei române moderne. **(F.C.)**

MARMAŢIA. Publicaţie a Muzeului judeţean Maramureş. Apare la Baia Mare (din 1969), sub îngrijirea lui Aurel Socolan şi Carol Kaesó. Au apărut volumele: I, 1969, 97 p.; II, 1971, 382 p.
Are ca scop editarea de studii, comunicări, note de istorie, arheologie şi etnografie, referitoare la teritoriul jud. Maramureş. **(C.P.)**

MATERIALE DE ISTORIE ŞI MUZEOGRAFIE—BUCUREŞTI. Publicaţie a Muzeului de istorie a oraşului Bucureşti, avînd în frunte un comitet de redacţie: Fl. Georgescu (redactor responsabil), P. Cernovodeanu, A. Cebuc, P. Daiche, P. Panait, M. Cantilli, A. Duţu, M. Constantiniu. Reorganizarea muzeului pe baze noi şi transformarea lui într-un centru de cercetări istorico-muzeistice au prilejuit înfiinţarea unei publicaţii anuale proprii în 1964. De la nr. V se intitulează Bucureşti. Au apărut volumele: I, 1964, 408 p.; II, 1965, 269 p.; III, 271 p.; IV, 1966, 500 p.; V, 1967, 364 p.; VI, 1968, 385 p.; VII, 1969, 300 p.; VIII, 1971, 464 p.
Cuprinde rapoarte şi cercetări arheologice, studii şi materiale de istorie referitoare la oraşul Bucureşti şi zonele învecinate, articole de muzeografie, comunicări şi recenzii. **(C.P.)**

MATERIALE ŞI CERCETĂRI ARHEOLOGICE. Publicaţie a Institutului de arheologie al Academiei de ştiinţe sociale şi politice, avînd în frunte un comitet de redacţie: Em. Condurachi (redactor responsabil), Vl. Dumitrescu (redactor principal), I. Nestor, Gh. Ştefan, D. Berciu, B. Mitrea, C.S. Nicolăescu Plopşor, M. Petrescu Dîmboviţa, D.M. Pippidi, D. Popescu, R. Vulpe, Eug. Comşa, M. Comşa şi M. Matei. Primul volum, *Materiale şi cercetări arheologice privind istoria veche a R.P.R.* a apărut în 1953 din necesitatea publicării rezultatelor arheologice mult sporite şi îmbogăţite în urma reorganizării şi extinderii din 1949 a muncii de cercetare arheologică din România. Apariţie anuală, bianuală şi la intervale mai mari. S-au editat volumele: I, 1953, 815 p.; II, 1956, 716 p.; III, 1957, 312 p.; IV, 1957, 376 p.; V, 1959, 794 p.; VI, 1959, 983 p.; VII, 1961, 680 p.; VIII, 1962, 802 p.; IX, 1970, 532 p.; X, 1973, 366 p.
Publicaţie destinată exclusiv publicării rapoartelor preliminare de săpături arheologice şi a unor rapoarte monografice sau definitive, ca în cazul primelor două volume. **(C.P.)**

MÉLANGES DE L'ÉCOLE ROUMAINE EN FRANCE. Culegere de studii iniţiată de Nicolae Iorga şi cuprinzînd lucrările membrilor Şcolii române de la Fontenay-aux-Roses. Apariţie anuală: două părţi în anii 1923—1926, 1929, 1934. Imprimată la Văleni de Munte, difuzată în Franţa din 1933 pînă în 1936 prin librăria Gamber din Paris. Cuprinde studii de istorie universală, elenistică, istoria Sud-Estului european, bibliografii, folclor, călători străini despre România, lingvistică, filologie, mitologie, arheologie, românii în istoria universală, relaţii româno-franceze, sociologie.
Între colaboratori: O. Boitoş, I. Breazu, N. Corivan, C.C. Giurescu, Sc. Lambrino, C. Marinescu, V. Mihordea, I. Muşlea, Gr. Nandriş, P.P. Panaitescu, N.I. Popa, D. Popescu, A. Sacerdoţeanu. **(G.P.)**

MÉLANGES D'HISTOIRE GÉNÉRALE. Publicaţie a Institutului de istorie generală a Universităţii din Cluj sub conducerea lui C. Marinescu. Primul volum apare în 1927, ca omagiu închinat lui Nicolae Iorga, cu scopul de a se adresa opiniei ştiinţifice străine. Au fost editate două tomuri (1927 şi 1938).
Cultivă fenomenul de istorie universală şi de istorie a românilor în contextul istoriei universale. Concentrează cercetările româneşti de istorie universală: istorie veche, bizantinologie, istoria Occidentului medieval, estul şi sud-estul Europei în evul mediu, relaţiile ţărilor române cu alte state, bibliografia călătorilor străini în România, bibliografia contribuţiilor româneşti la istoriografia universală.
Printre colaboratori: St. Bezdechi, G.I. Brătianu, G. Bulat, I. Crăciun, C.C. Giurescu, C. Göllner, N. Iorga, C. Marinescu, Fr. Pall, P.P. Panaitescu, C. Petranu, I. Podea. **(N.B.)**

MEMORIA ANTIQVITATIS. ACTA MUSEI PETRODAVENSIS. Publicaţie a Muzeului arheologic Piatra Neamţ, avînd în frunte un comitet de redacţie: V. Mihăilescu Bîrliba (redactor responsabil), Şt. Cucoş, Dan Monah, A. Buzilă, Gh. Tănase, I. Vătămanu, Dan Miţă. In 1969 s-a editat primul volum. Apariţie anuală. Au fost tipărite volumele: I, 1969, 438 p.; II, 1970, 593 p.; III, 1971, 599 p.; IV-V, 1972—1973, 414 p.
Înfiinţarea revistei răspunde unei necesităţi, fiind determinată de amploarea cercetărilor de arheologie şi istorie din jud. Neamţ. Cuprinde studii şi note de arheologie, istorie şi etnografie, legate în special de trecutul jud. Neamţ, din cele mai vechi timpuri şi pînă în epoca modernă şi contemporană. Cuprinde rubricile: Studii şi materiale, Note şi discuţii, Muzeografie, Recenzii şi Cronică. **(C.P.)**

MITTEILUNGEN DES BURZENLÄNDER SÄCHSISCHEN MUSEUMS. Publicaţie a Muzeului săsesc al Ţării Bîrsei cu profil istoric şi etnografic. Apare la Braşov (1937, 1938, 1940, 1944; primul volum are titlul: *Jahrbuch des Burzenländer Sächsischen Museums* şi apare în 1927. Volumele conţin cîteva rapoarte de săpături arheologice şi studii remarcabile privind viaţa meşteşugărească a Braşovului medieval.
Printre colaboratori: A. Eichhorn, W. Horwath, A. Prox, H. Schroller, J. Teutsch, G. Treiber. **(A.A.)**

MUZEUL NAŢIONAL. Publicaţie a Muzeului de istorie al R. S. România, fiind condusă de un comitet de redacţie în frunte cu Fl. Georgescu. Înfiinţată în 1974, în vederea publicării rezultatelor activităţii întreprinse de specialiştii muzeului. Au apărut: I, 1974, 326 p.; II, 1975, 628 p. Are ca scop publicarea de studii de arheologie, istorie şi muzeografie, note şi comunicări, documente, cronici şi recenzii. **(C.P.)**

MUZEUL REGIONAL CRIŞANA. Publicaţie neperiodică a Muzeului regional Crişana. A apărut la Oradea 1968, 59 p.
În cuprins o singură lucrare de numismatică geto-dacică. **(E.C.)**

OLTENIA. Documente. Cercetări. Culegeri. Tipărită sub îngrijirea Arhivelor statului din Craiova. Director C.S. Nicolăescu-Plopşor. A apărut sub forma a 11 cărţi (numerotate I-XI) între 1940—1944. Primele 4 cărţi au cuprins materiale istorice diverse referitoare la Oltenia. De la cartea a V-a s-a trecut la *Monografia judeţului Dolj*, publicîndu-se pentru acest judeţ izvoare istorice, demografice, cărţile V, VII VIII, XI), folclorice (cartea IX-a), documente (cărţile VI, X).
Printre colaboratori: A. Bărcăcilă, D. Bălaşa, I. Cîncea, N.G. Dinculescu, Octavian Iliescu, D.T. Mândroceanu, I.I. Mazilescu, Maria Petrescu, C-tin Stănică etc. **(Şt.Şt.)**

OLTENIA-STUDII ŞI COMUNICĂRI ISTORICE. Publicaţie a Muzeului Olteniei, cu sediul la Craiova. Editată sub îngrijirea unui colectiv de redacţie, condus de Luchian Deaconu. A apărut un prim volum, 1974 (232 p.) cu scopul de a publica comunicările ţinute la sesiunea Muzeului din 16—18 noiembrie 1973.
În cuprins studii şi comunicări de istorie şi arheologie, privind teritoriul Olteniei. **(C.P.)**

PEUCE. Publicaţie a Muzeului „Delta Dunării", cu sediul la Tulcea. Editată de un colectiv de redacţie coordonat de I. Gheorghe şi G. Simion. Au apărut anual (din 1970), 4 volume: I, 1970, 369 p.; II, 1971, 409 p.; III, 1972, 412 p.; IV, 1973—1975 324 p. Volumele I şi III sînt dedicate exclusiv ştiinţelor naturii, II şi IV — istorie. În cuprins studii, materiale, comunicări de istorie veche, rapoarte de săpături arheologice; contribuţii de etnografie şi muzeografie. **(C.P.)**

PONTICA. Revistă a Muzeului de arheologie — Constanţa, întemeiată de V. Canarache (1968). Editată sub conducerea unui comitet de redacţie: A. Rădulescu (redactor responsabil), R. Vulpe, M. Pascu, P. Diaconu M. Bucovală, R. Ocheşeanu, C. Scorpan, M. Irimia. A fost înfiinţată în 1968 cu numele de *Pontice — Studii şi materiale de istorie, arheologie şi muzeografie*; începînd cu vol. III (1970) îşi ia actualul nume. Au apărut anual volumele: I, 1968, 507 p.; II, 1969, 442 p.; III, 1970, 398 p.; IV, 1971, 388 p.; V, 1972, 587 p.; VI, 1972, 421 p.; VII, 1974, 462 p.; VIII, 1975, 464 p.
În cuprins: studii, comunicări şi note de arheologie şi istorie veche, referitoare la zona Dobrogei în general şi a jud. Constanţa în special. **(C.P.)**

RAPORT ASUPRA ACTIVITĂŢII MUZEULUI NAŢIONAL DE ANTICHITĂŢI. Publicaţie neperiodică sub egida Muzeului Naţional de Antichităţi. Au apărut două volume: *Raport asupra activităţii Muzeului Naţional de Antichităţi în cursul anului 1915*, Bucureşti, 1916, 52 p. şi *Raport asupra activităţii ştiinţifice a Muzeului Naţional de Antichităţi în anii 1942 şi 1943*, Bucureşti, 1944, 87 p.
În cuprins: rapoarte cu privire la rezultatele a numeroase săpături arheologice şi despre unele cercetări de suprafaţă. **(C.P.)**

REVISTA ARHIVELOR. Organ al Arhivelor statului, avînd drept scop intenţia ca „Arhivele" să nu rămînă o instituţie moartă, ci una de susţinere şi promovare a ştiinţei istorice româneşti, prin publicarea, cît mai larg posibilă, a bogatului tezaur arhivistic naţional, prin activitate ştiinţifică susţinută. A apărut între anii 1924 şi 1946 anual, a avut apoi o întrerupere în apariţie de 11 ani, reluîndu-şi activitatea în 1958, într-o nouă serie, mai întîi semestrial, apoi trimestrial. Pînă la sfîrşitul anului 1975 au apărut 37 tomuri. A avut în fruntea sa pe C. Moisil, iar apoi pe A. Sacerdoţeanu. Seria nouă apare sub conducerea unui comitet de redacţie, în fruntea căruia s-au perindat pe rînd I. Paraschiv, V. Arimia şi S. Hurmuzache.
R.A. publică studii şi comunicări de istorie, articole şi note din domeniul disciplinelor auxiliare, îndeosebi de arhivistică, precum şi izvoare şi instrumente de lucru. Materialele editate sînt în general de înaltă ţinută

ştiinţifică, revista fiind de un real folos istoricilor.
Printre colaboratori: V. Arimia, I. Bianu, D.P. Bogdan, I. Conea. I.C. Filitti, I. Ionaşcu, N. Iorga, I. Leonte, I. Minea, C. Moisil A. Oţetea, Fr. Pall, P.P. Panaitescu, M. Regleanu, A. Sacerdoţeanu, M. Soveja, C.A. Stoide, C. Turcu, Gh. Ungureanu, E. Vîrtosu. **(D.M.)**

REVISTA DE ISTORIE (STUDII). Publicaţie sub egida Institutului de istorie şi filozofie al Academiei (1949—1953), a Institutului de istorie (1953—1958), a subsecţiei de ştiinţe istorice al Academiei şi a Institutului de istorie din Bucureşti (1959—1963), a Secţiei de ştiinţe istorice a Academiei R.S.R. (1963—1970) şi a Secţiei de istorie şi arheologie a Academiei de ştiinţe sociale şi politice a R.S.R. (din 1970).
S-a înfiinţat în 1948 sub numele de *Studii* purtînd subtitlul „revistă de ştiinţă, filozofie, arte"; în ianuarie 1949 noul subtitlu a fost „revistă de ştiinţă şi filozofie", în iulie 1949 cel de „revistă de istorie şi filozofie", iar din 1955 cel de „revistă de istorie". Din 1974 a luat actualul titlu.
A apărut sub îndrumarea unui colectiv de redacţie condus de redactori responsabili: Mihai Roller (1948—1952), Victor Cheresteşiu şi Aurel Roman (1953—1955), V. Cheresteşiu (septembrie-decembrie 1955), Andrei Oţetea (1956—1958), Petre Constantinescu-Iaşi (1958—1964), director al colegiului de redacţie), Eugen Stănescu (1959—1963), redactor şef, A. Oţetea (1964—1972), Vasile Maciu (din 1972). Din comitetele de redacţie au făcut parte personalităţi de seamă ale istoriografiei româneşti, între care: Lucreţiu Pătrăşcanu, Petre Constantinescu-Iaşi, Constantin Daicoviciu, Andrei Oţetea, Mihai Roller, George Oprescu, David Prodan, Miron Constantinescu, Barbu Cîmpina, Mihai Berza, Victor Cheresteşiu, Ştefan Ştefănescu, Ştefan Pascu, Ladislau Banyai, Alexandru Elian, Eugen Stănescu, Ion Ionaşcu, Mircea Petrescu-Dîmboviţa. Conducerea actuală, comitet de redacţie: Vasile Maciu, redactor responsabil, Ion Apostol, redactor responsabil adjunct, Nichita Adăniloaie, Ludovic Demeny, Gheorghe I. Ioniţă, Vasile Liveanu, Aurel Loghin, Traian, Lungu, Damaschin Mioc, Ştefan Olteanu, Aron Petric, Ştefan Ştefănescu, Pompiliu Teodor.
Între 1948 şi 1954 revista a apărut în 4 numere anual, între 1955—1973, în 6 numere, iar din 1974, lunar. Pînă în 1975 au apărut 28 de tomuri, grupînd 118 numere de revistă şi cîteva zeci de mii de pagini.
Profilul revistei fiind diferit, lucrul s-a reflectat şi în conţinutul ei. Din momentul în care a căpătat caracterul de revistă istorică, a cuprins rubrici de studii şi articole, studii istoriografice, documente, recenzii, însemnări bibliografice, precum şi de cronică.
Între colaboratori, cei mai de seamă istorici români contemporani. **(D.B.)**

REVISTA DE PREISTORIE ŞI ANTICHITĂŢI NAŢIONALE. Publicaţie a Facultăţii de istorie şi filozofie a Universităţii — Bucureşti. Apariţie neregulată (1937—1940), la Bucureşti sub conducerea lui I. Andrieşescu. Au fost tipărite volumele: I, 1937, 47 p. II-IV, 1940, 158 p.
Înfiinţată în 1937, ca urmare a creşterii volumului săpăturilor arheologice din România. Din cuprins, în exclusivitate studii de arheologie şi rapoarte de săpături. **(C.P.)**

REVISTA INSTITUTULUI SOCIAL BANAT-CRIŞANA. Revistă a „Institutului Social Banat-Crişana", filială a „Institutului Social Român" condus de D. Gusti. Director: C. Grofşoreanu. Apariţie neregulată; în cadrul numerelor se individualizează două serii: buletin istoric şi buletin sociologic. Primul număr apare la Timişoara în 1933, cu colaborarea unor intelectuali din Timişoara şi Arad; încetează în 1945 şi reapare, pentru scurt timp, în 1946. În total au fost tipărite 15 tomuri.
Conţinutul este variat: istorie, istoria dreptului, sociologie, statistică, sociografie, probleme social-politice, culturale, artistice, literare, economice, geografie; reproduce portrete ale unor personalităţi care au avut un rol în viaţa Banatului; de asemenea reproduceri după stampe, hărţi, schiţe, materiale etnografice, lucrări de artă.
Printre colaboratori: T. Birăescu, V. Birou, T. Botiş, A. Bugariu, C. Buracu, Aurel Cosma junior, Gh. Cotoşman, N. Firu, C. Grofşoreanu, Tr. Mager, V. Motogna, A. Peteanu, C. Rudneanu, Ion Stoia-Udrea, V. Şotropa, N. Tomiciu, Tr. Topliceanu. **(N.B.)**

REVISTA ISTORICĂ. Publicaţie prestigioasă de specialitate (1915—1946) tipărită sub auspiciile Casei Şcoalelor. Din anul IV (1918) a fost editată de N. Iorga „cu concursul mai multor specialişti", formulă ce se păstrează pînă în iunie 1932, după care publicaţia apare „sub conducerea lui N. Iorga" pînă la moartea savantului; în anii 1941—1946 revista a apărut avîndu-l ca director pe N. Bănescu şi ca „fondator" pe N. Iorga. A apărut la Bucureşti trimestrial în cîte un număr triplu, aşa încît cele 12 numere anuale să fie cuprinse în cîte patru caiete pe an; anii 1941—1946 a apărut cîte un volum anual. În total au apărut XXXII ani calendaristici, fiecare însumînd pînă la 400 pagini.
Principala tribună de specialitate a lui

N. Iorga, conţinînd studii, articole şi preţioase „dări de seamă", precum şi rubricile „cronică" şi „notiţe", în care N. Iorga şi-a dezvăluit atît extraordinarul orizont istoric, cît şi capacitatea excepţională de a cuprinde în lectura sa publicaţiile istorice.

Printre colaboratori, în afara prezenţei copleşitoare a lui N. Iorga, care scrie cea mai mare parte a studiilor şi aproape în întregime celelalte rubrici, mai colaborează printre alţii I. Andrieşescu, D. Berciu, I. Bianu, C. Bobulescu, V. Bogrea, Gh. Brătianu, T.G. Bulat, Al. Ciorănescu, I.C. Filitti, D. Furtună, C.C. Giurescu, R. Ilie, C. Karadja, Al. Lapedatu, V. Mihordea, V. Motogna, D. Onciul, P.P. Panaitescu, V. Papahagi, A. Sacerdoţeanu, H. Dj. Siruni. **(D.B.)**

REVISTA ISTORICĂ ROMÂNĂ. Publicaţie trimestrială sub egida Institutului de istorie naţională, apărută la Bucureşti (1931—1947) din iniţiativa unui grup de universitari alcătuit din G.I. Brătianu, N. Cartojan, C.C. Giurescu, S. Lambrino, P.P. Panaitescu, Al. Rosetti (din comitetul de direcţie mai făcea parte şi G.M. Cantacuzino). În conducerea revistei a mai intrat V. Papacostea. Din 1940, revista a apărut sub direcţia lui C.C. Giurescu.

Organ al „noii şcoli de istorie", născută ca o reacţie faţă de ceea ce fondatorii revistei numeau „vechea şcoală de istorie", romantică, reprezentată de N. Iorga, **R.I.R.** îşi propunea să acorde o atenţie deosebită problemelor de istorie socială, economică şi culturală, să respecte cu rigurozitate adevărul istoric şi să studieze raporturile dintre cultura poporului român şi cele ale popoarelor străine, punînd în lumină specificul românesc şi restituind împrumuturilor din afară adevăratul lor rol. Revista nu a urmat însă programul stabilit şi s-a cufundat tot mai mult într-o istorie evenimenţială, lipsită de semnificaţie. Alături de rubricile „Articole", „Miscellanea" şi „Recenzii", revista a publicat un buletin bibliografic sistematic care, înregistrînd întreaga producţie istoriografică românească din acei ani, constituie un excelent instrument de lucru.

Pentru publicarea studiilor mai ample a fost înfiinţată în 1937 „Biblioteca Revistei Istorice Române", în cadrul căreia au apărut pînă în 1940, patru volume.

Printre colaboratori: D. Bodin, D. Bogdan, G.I. Brătianu, N. Cartojan, I. Corfus, C.C. Giurescu, C. Grecescu, I. Ionaşcu, S. Lambrino, P.P. Panaitescu, V. Papacostea, D. Russo, I.D. Suciu, D. Tudor. **(F.C.)**

REVISTA ISTORICĂ ROMÂNO-ELENĂ. Publicaţie săptămînală condusă de un comitet de redacţie. Editor T. Rubini. Apare la Bucureşti (1904; 1910—1911). Bilingvă. Au apărut 23 de numere.

Revistă de propagandă filo elenică; discută insistent şi pătimaş problema Macedoniei. Publică incidental materiale de istorie. Printre colaboratori: N.G. Dossios, Gr. Tocilescu. **(G.P.)**

REVISTA MUZEELOR. Publicaţie sub egida Comitetului de stat pentru cultură şi artă — Consiliul culturii şi educaţiei socialiste. Apare la Bucureşti (1964—1973), la început (1966—1967) trimestrial, apoi cîte 6 numere pe an. Au fost tipărite, sub îngrijirea unui colectiv de redacţie, condus de Lucian Roşu, 10 numere, fiecare avînd între 90—100 p. Din 1974 apare combinată cu ***Buletinul Monumentelor istorice***, cu titlul ***Revista muzeelor şi monumentelor***.
Se editează din 1964, ca urmare a dezvoltării activităţii muzeistice din R.S. România şi a întemeierii a numeroase muzee judeţene, orăşeneşti şi săteşti. Conţinut foarte variat, cuprinzînd studii, note, dări de seamă, rapoarte de arheologie, istorie, muzeografie, etnografie, ştiinţele naturii, artă etc. **(C.P.)**

REVISTA PENTRU ARHEOLOGIE ŞI FILOLOGIE. Publicaţie cu o apariţie neregulată (1882—1885, 1891, 1893—1894, 1902—1903, 1909—1914), avînd în frunte ca directori pe G. Tocilescu (1882—1909) şi E. Kretzulescu (1909—1914). Au fost tipărite 14 numere, fiecare în jur de 400 p.
Revista a fost fondată ca urmare a intensificării cercetărilor de arheologie şi filologie şi a formării unor specialişti competenţi în domeniu. În cuprins: studii şi articole de arheologie, istorie veche şi filologie.
Printre colaboratori: N.I. Apostolescu, I. Bărbulescu, D. Burileanu, N. Densuşianu, G. Ionescu-Gion, N. Locusteanu etc. **(C.P.)**

REVISTA ROMÂNĂ DE STUDII INTERNAŢIONALE. Publicaţie periodică a Asociaţiei de drept internaţional şi relaţii internaţionale (A.D.I.R.I.) şi a Academiei de ştiinţe sociale şi politice. Apare trimestrial începînd din anul 1967, în două serii paralele (română şi în limbi străine). Articolele seriei în limbi străine („Revue roumaine d'études internationales") sînt tipărite în limbile engleză, franceză, rusă, germană sau alte limbi de circulaţie internaţională. Este condusă de un comitet de redacţie în frunte cu un redactor şef, N. Fotino (din 1974). Revista, care se bucură de contribuţia unor prestigioşi colaboratori din domeniul istoriei, politologiei, dreptului, economiei şi filozofiei, ca şi de a unor personalităţi marcante din viaţa politică şi diplomatică, dezbate îndeosebi probleme ale relaţiilor internaţionale contemporane, ale dreptului internaţional şi ale istoriei diplomaţiei ro-

mâneşti şi străine. Seria română (cu un tiraj mediu de 600 exemplare) se difuzează prin librării; seria în limbi străine (cu un tiraj mediu de cca. 1 200 exemplare) se trimite în schimbul altor publicaţii, unui număr de 350 institute, asociaţii sau personalităţi, precum şi numeroaselor biblioteci din străinătate, fiind inclusă în catalogul O.N.U. pentru publicaţiile periodice, de la Geneva.
Revista conţine în afara rubricii de studii şi articole, rubrici documentare de politică externă românească, note şi comentarii, recenzii, bibliografii, cronici etc.
Printre colaboratori: D. Berindei, E. Campus, I. Ceauşescu, Fl. Constantiniu, G.G. Florescu, V. Moisuc, D. Tuţu. **(T.U.)**

REVUE DE TRANSYLVANIE. Publicaţie editată sub auspiciile „Astrei", la Cluj-Bucureşti, apoi la Sibiu. Director: Silviu Dragomir. Redactor şef: D.D. Roşca (din 1934), Ioachim Crăciun (din 1937), G. Sofronie (1941—1944). Apariţie: 1934—1944, zece tomuri, trimestrial (cu excepţia anului 1940 cînd au apărut numai primele două numere). Din 1941 redacţia mutată la Sibiu, patronată fiind şi de Centrul de cercetări privitoare la Transilvania.
Publicaţie destinată străinătăţii. Cuprinde: studii de istorie, demografie, bibliografie, politică curentă, statutul bisericii în Transilvania, învăţămîntul naţional, folclor. Rubrici ample de desbateri, note, dări de seamă, replici, recenzii.
Între colaboratori: N. Bănescu, O. Beu, O. Boitoş, I. Breazu, T. Capidan, C. Daicoviciu, A. Decei, S. Dragomir, N. Drăgan, O. Ghibu, V. Jinga, I. Lupaş, S. Manciulea, I. Moga, Şt. Pascu, P.P. Panaitescu, Z. Pâclişanu, C. Petreanu, E. Petrovici, S. Puşcariu, G. Sofronie, etc. **(G.P.)**

REVUE DES ÉTUDES SUD-EST EUROPÉENNES. Publicaţie sub egida Institutului de studii sud-est europene. Revistă, publicată în limbi străine de circulaţie internaţională, creată în 1963, avînd de atunci o apariţie regulată şi afirmîndu-se pe plan mondial printre cele mai importante periodice ce-şi consacră activitatea zonei sud-est europene.
Comitetul de redacţie este format din: Mihai Berza, redactor şef, Alexandru Duţu, redactor şef adjunct, Emil Condurachi, Al. Rosetti, H. Mihăescu, Costin Murgescu, D.M. Pippidi, Al. Elian, Valentin Georgescu, Fr. Pall, Mihai Pop şi Eugen Stănescu. Au mai făcut parte din comitetul de redacţie Emil Petrovici, Victor Papacostea, Paul Stahl şi Mircea Voicana (ca cel dintîi secretar de redacţie). În fiecare an calendaristic au fost publicate cîte patru numere, uneori, în primii ani, grupate în cîte două caiete anual. În 13 ani de apariţie — pînă la încheierea anului 1975 — au fost publicate 52 de numere în 42 de caiete, fiecare an de apariţie însumînd peste 600 pagini.
Reflectînd preocupările diversificate ale Institutului de Studii sud-est europene, revista publică studii şi cercetări în domeniul istoriei, filologiei, artei, folclorului, sociologiei, instituţiilor etc., dominant impunîndu-se însă materialele de istorie. În afara unei rubrici de studii, în ultimii ani avînd deseori un caracter tematic, revista conţine o rubrică de miscelanee, alta de cronică, precum şi recenzii şi notiţe bibliografice.
Printre colaboratori: N. Bănescu, Al. Graur, V. Grecu, M. Holban, I. Nestor, P.P. Panaitescu, V. Papacostea, T. Sauciuc-Săveanu, E. Vîrtosu. Revista s-a bucurat de numeroase şi prestigioase colaborări străine, dintre care semnalăm pe: M. Andreev, Robert Auty, Zivko Avramovski, I. Dujcev, Marcel Emerit, Milutin Garasanin, Keith Hitchins, Joh. Irmscher, V. Laurent, Paul Lemerle, Robert Mandrou, Walter Markov, A.F. Miller, A. Mirambel, N. Pigulevskaya, Steven Runciman, Eric Tappe, Fr. Thiriet, N. Todorov. **(D.B.)**

REVUE HISTORIQUE DU SUD-EST EUROPÉEN. Publicaţie trimestrială (1914—1947), apărută la Bucureşti între 1914—1924 sub titlul *Bulletin de l'Institut pour l'étude de l'Europe sud-orientale*, avînd drept fondatori şi directori pe N. Iorga, G. Murgoci şi V. Pârvan. Din 1924, revista apare sub direcţia lui N. Iorga, avînd ca secretar pe C. Marinescu. Între 1941—1947, revista este condusă de un comitet de direcţie alcătuit din I. Nistor şi N. Bănescu, Gh. Brătianu fiind director, iar M. Berza secretar de redacţie.
Destinată, la început, studiului sud-estului european sub toate aspectele, revista se îndreaptă cu precădere asupra istoriei, care rămîne singura ei preocupare, subliniată şi de titlul adoptat în 1924. Sub direcţia lui N. Iorga, apoi a lui Gh. Brătianu, preocupările revistei depăşesc considerabil aria sud-est europeană, pentru a aborda probleme de istorie universală. Găzduind în paginile ei contribuţii de remarcabilă valoare, semnate de specialişti consacraţi şi asigurînd o amplă informare bibliografică — în revărsare tumultoasă cît rubrica a fost asigurată de N. Iorga, selectivă şi riguroasă, cînd aceeaşi rubrică a beneficiat de contribuţia masivă a lui M. Berza şi D.M. Pippidi —, *RHSEE* s-a numărat printre cele mai bune reviste româneşti de istorie şi s-a bucurat de un mare prestigiu peste hotare.
Printre colaboratori: M. Berza, G.I. Bră-

tianu, E. Condurachi, V. Costăchel, M. Emerit, N. Iorga, C. Marinescu, V. Papacostea, V. Pârvan, D.M. Pippidi, V. Sacerdoţeanu etc. **(F.C.)**

REVUE ROUMAINE D'HISTOIRE. Publicaţie sub egida Secţiei de istorie şi arheologie a Academiei de ştiinţe sociale şi politice a R.S.R. Apare la Bucureşti (din 1962). Iniţial revista a fost publicată în două numere pe an, numerele au crescut la patru pe an în 1964, iar apoi chiar la şase în anii 1965—1974; din 1975 apar patru numere pe an. Pînă la sfîrşitul anului 1975 au fost publicate 72 numere în 71 de caiete, unii ani de apariţie depăşind 1 000 de pagini. Comitetul de redacţie este format din: Em. Condurachi, redactor responsabil, N. Fotino, redactor responsabil adjunct, Ladislau Bányai, Mihai Berza, Dan Berindei, Leonid Boicu, Virgil Cândea, Damian Hurezeanu, Şerban Papacostea, Ştefan Pascu, Ştefan Ştefănescu, membri, şi Vasile Netea, secretar de redacţie. În perioada 1962—1972 A. Oţetea a fost redactorul responsabil al revistei, iar redactori responsabili adjuncţi au fost în 1962—1963 Mihai Berza şi în 1964—1967 Eugen Stănescu. Au mai fost membri ai comitetului de redacţie: P. Constantinescu-Iaşi, C. Daicoviciu, David Prodan, Victor Cheresteşiu, Miron Constantinescu, Vasile Curticăpeanu, Al. Elian, Gh. Matei, Mircea Petrescu-Dîmboviţa, Valerian Popovici şi Eugen Stănescu.
Revista — publicată în limbi străine de circulaţie internaţională — este destinată a informa pe specialiştii străini asupra stadiului de dezvoltare a istoriografiei române. În revistă sînt cuprinse rubrici de studii, note şi discuţii, recenzii şi note bibliografice, viaţa ştiinţifică.
Printre colaboratori: D. Berindei, M. Berza, E. Condurachi, P. Constantinescu-Iaşi, Fl. Constantiniu, A. Decei, I. Donat, Al. Elian, C.C. Giurescu, V. Maciu, D. Mioc, I. Nestor, A. Oţetea, P.P. Panaitescu, Şt. Pascu, Ş. Papacostea, I. Popescu-Puţuri, D. Prodan, I.I. Russu, E. Stănescu, Şt. Ştefănescu, Gh. Zaharia, Gh. Zane. La revistă au mai colaborat şi specialişti străini ca: Jacques Bertin, L. Cerepnin, P. Chaunu, R. Ciasca, G. Duby, Alph. Dupront, Marcel Emerit, Fr. Furet, J.A. Gierowski, Keith Hitchins, Halil Inalcik, J. Irmscher, J. Macurek, Hugh Seton-Watson, Zsolt Trócsányi. **(D.B.)**

ROMANOSLAVICA. Revistă a Asociaţiei slaviştilor din R.S.R. Editată cu scopul de a promova studiile de slavistică şi istoria slavilor. Apare (din 1958) la Bucureşti sub conducerea unui comitet de redacţie care s-a schimbat de mai multe ori în cursul apariţiei revistei; în fruntea comitetului s-au aflat pe rînd Emil Petrovici, Petre Constantinescu-Iaşi, Alexandru Rosetti.
Apariţie neregulată. Au fost tipărite, pînă în 1975, 18 volume, unele de profil eterogen (istorie, lingvistică, filologie, folclor etc.), altele numai de istorie (vol. V, XI, XIII şi XV) sau numai de lingvistică, filologie. Unele tomuri (II, IX, XVI) au fost consacrate congreselor internaţionale ale slaviştilor. Cuprinde articole şi în limbi străine (franceză, rusă).
Volumele de istorie conţin studii şi articole interesante referitoare la relaţiile dintre poporul român şi popoarele slave, referitoare la istoria slavilor, apoi documente şi manuscrise slave din ţară sau din străinătate ş.a.
Printre colaboratori în domeniul istoriei: D.P. Bogdan, N. Ciachir, V. Costăchel, L. Djamo, Tr. Ionescu-Nişcov, E. Lăzărescu, P. Mihail, P.P. Panaitescu, Şt. Ştefănescu, Al. Vianu, C. Velichi ş.a. **(D.M.)**

SARGETIA-ACTA MUSEI REGIONALIS DEVENSIS. Publicaţie sub egida Muzeului jud. Hunedoara. Apare (din 1937, cu o întrerupere, 1941—1956) la Deva, sub îndrumarea unui comitet de redacţie condus de Petre Tîrău, în trecut, şi Octavian Floca, în prezent. Anual au fost editate volumele: I, 1937, 214 p.; II, 1941, 164 p.; III, 1956, 231 p.; IV, 1966, 272 p.; V, 1968, 669 p.; VI, 1969, 308 p.; VII, 1970, 313 p.; VIII, 1971, 276 p.; IX, 1972, 268 p.; X, 1973, 442 p. Tradiţiile muzeistice şi de cercetare a antichităţilor din zona Devei şi a Hunedoarei au permis înfiinţarea revistei încă din 1937. În primele trei volume s-au publicat numai studii, rapoarte, informaţii şi note de arheologie şi istorie veche. Începînd cu vol. IV se adaugă şi articole de istorie medie şi modernă, etnografie, ştiinţele naturii şi cultură. **(C.P.)**

SATU MARE, STUDII ŞI COMUNICĂRI. Publicaţie neperiodică sub egida Muzeului de istorie Satu Mare. Apare (din 1969) sub redacţia lui T. Bader. Au fost tipărite volumele: I, 1969, 240 p. şi II, 1972, 402 p. În cuprins studii de arheologie, istorie, etnografie şi artă. **(E.C.)**

SIEBENBÜRGISCHE PROVINZIAL-BLÄTTER. Publicaţie neperiodică (1805—1824), editată la Sibiu de Johann Filtsch, volumele (cinci la număr) au în medie 300 p.
Revista continuă într-un fel *Siebenbürgische Quartal-Schrift*, dar, în comparaţie cu ea, se observă o sporire calitativă a articolelor, pasul acesta marcînd de fapt progresul înregistrat de istoriografia săsească la începutul veacului trecut.
Printre colaboratori: J.M. Ballmann, J.K. Eder, L.J. Marienburg. **(A.A.)**

SIEBENBÜRGISCHE QUARTAL-SCHRIFT. Publicaţie neperiodică (1790—1801) editată la Sibiu mai întîi de Johann Filtsch apoi împreună cu J.K. Eder şi Johann Binder.

Revista — cu o vădită orientare iluministă — este primul periodic ştiinţific din ţara noastră care-şi propune stimularea şi publicarea de lucrări privitoare la trecutul şi prezentul Transilvaniei. Volumele revistei au în medie 400 p. Se remarcă numărul mare de articole publicate anonim.

Printre colaboratori: S. Brukenthal, J.K. Eder, G.M. Gottlieb von Herrmann, J. Seivert (publicaţii postume), A. Wolf. **(A.A.)**

SINAI. Anuar de studii iudaice, publicat la Bucureşti, (1928—1931) de M.A. Halevy.

Obiectivele fixate de editor în programul revistei erau astfel definite: istoria evreilor şi contribuţia lor la cultura românească. Studiile, publicate în limbile română şi ebraică, se remarcă prin abundenţa informaţiei noi. **(F.C.)**

STUDIA BIBLIOLOGICA. Publicaţie a Universităţii din Bucureşti (Institutul pedagogic, Facultatea de filologie, secţia de biblioteconomie). Dirijată de Dan Simonescu şi Corneliu Dima Drăgan.

Apariţie: 1965 (I), 1967 (II), cu un supliment bibliografic George Călinescu; 1969 (III), cu trei părţi: I. Dedicată prof. Dan Simonescu, III. Supplementum philologicum.

Cuprinde prelegeri, comunicări, referate, documente, note din domeniul biblioteconomiei, bibliografiei, istoriei şi teoriei literare datorate cadrelor universitare şi studenţilor secţiei. Cu rezumate în limbile franceză, germană sau engleză. Imprimat prin xerox. **(G.P.)**

STUDIA ET ACTA MUSEI „NICOLAE BĂLCESCU". Publicaţie a Muzeului memorial „Nicolae Bălcescu" din Bălceşti pe Topolog. Apare (din 1969) sub îngrijirea lui Horia Nestorescu-Bălceşti, directorul muzeului. Au fost tipărite volumele: I, 1969, 423 p.; II, 1970—1971, 772 p.

Publicaţia răspunde unei tematici privind pe Nicolae Bălcescu şi perioada formării statului naţional român. În cuprins următoarele rubrici: a) Studii şi comunicări, b) Documente, c) Evocări, d) Muzeografie, e) Miscellanee şi f) Recenzii; volumele mai cuprind: lista documentelor, lista ilustraţiilor şi cîte un indice general. **(D.B.)**

STUDIA ET ACTA ORIENTALIA. Publicaţie a Secţiei de studii orientale a Societăţilor de ştiinţe istorice şi filologice din R.S.R. cu sediul la Bucureşti. Apariţie anuală (din 1957), cu unele întreruperi, avînd redactori responsabili pe Vlad Bănăţeanu (1957) şi Mihail Guboglu (din 1959). Au apărut şase tomuri.

Scopul publicaţiei este a de face cunoscute publicului: istoria, arta, literatura, filozofia şi etnografia popoarelor orientale, precum şi influenţa orientală în cultura şi arta poporului român şi legăturile acestuia cu popoarele orientale. Articolele şi notele sînt publicate în limbile franceză şi engleză. **(N.S.)**

STUDIA UNIVERSITATIS „BABEŞ-BOLYAI". Publicaţie cu profil eterogen sub egida Universităţii din Cluj-Napoca. Primele numere au apărut în 1956 sub titlul *Buletinul Universităţilor „V. Babeş" şi „Bolyai"* seria ştiinţe sociale, din 1958 — *Studia Universitatum „Victor Babeş" et „Bolyai"*, Historia, iar din 1959 sub actualul nume. Apariţie anuală (1956—1962 şi din 1974) şi bianuală (1962—1974). Revista este condusă de un colectiv de redacţie în frunte cu redactori responsabili: Raluca Ripan şi Bányai Laszlo (1956—1958), Constantin Daicoviciu şi Takács Lajos (1958), C. Daicoviciu — redactor responsabil şi Ştefan Péterfi — redactor responsabil adjunct (1959 — 1968), Ştefan Pascu — redactor şef şi Ştefan Péterfi, Gheorghe Marcu, A. Negucioiu — redactori responsabili adjuncţi (din 1969). Comitetul de redacţie al seriei de istorie: B. Cselényi, N. Lascu (pînă în 1973), Şt. Pascu, C. Mureşan (redactor responsabil), N. Edroiu, (secretar de redacţie). În 21 ani (pînă în 1975) au apărut 33 fascicole cu un număr de pagini variind între 130 şi 180. Revista are rubricile: Studii; Recenzii; Cronica. Publică studii de istorie veche, medie, modernă şi contemporană, cu privire specială la Transilvania, istoria artei, legăturile ţărilor române cu alte ţări ale Europei etc.

Printre colaboratorii seriei de istorie: A. Bunea, B. Cselényi, E. Csetri, C. Daicoviciu, N. Edroiu, C. Enea, S. Goldenberg, I. Kovács, A. Magyari, L. Maior, C. Mureşan, A. Neamţu, Şt. Pascu, P. Teodor, M. Ţoca, V. Vesa etc. **(N.E.)**

STUDII ŞI ARTICOLE DE ISTORIE. Publicaţie a Societăţii de Ştiinţe istorice din R. S. România, respectiv (înainte de 1968) a Secţiei de istorie a Societăţii de ştiinţe istorice şi filologice. Editată la Bucureşti (din 1955).

Publicaţia apare sub conducerea unui comitet format din membri ai consiliului de conducere al Societăţii, apariţia sa fiind asigurată de Secretariatul ştiinţific al Societăţii. După apariţia unei prime culegeri cu titlul *Comunicări şi articole de istorie* (181 p., 1955), din 1956 apare sub numele actual avînd mulţi ani caracterul şi aspectul unor culegeri de articole pe teme variate de

istoria României şi universală. Între 1956—1961, apar primele trei volume (I, 1956, 352 p.; II, 1957, 612 p.; III, 1961, 505 p.). Între 1962—1966 apare anual (IV, 1962 440 p.; V, 1963, 533 p.; VI, 1964, 387; VII, 1965, 427 p.; VIII, 1966, 442 p.); în anii 1967—1970 apare semestrial (IX, 1967, 368 p.; X, 1967, 290 p.; XI, 1968, 288 p.; XII, 1968, 253 p.; XIII, 1969, 330 p.; XIV, 1969, 351 p.; XV, 1970, 282 p.; XVI, 1970, 267 p.; XVII, 1971, 142), iar începînd din 1972 s-a trecut la o apariţie trimestrială, cu un număr redus de pagini (40 de coli editoriale într-un an). Are ca obiectiv principal sprijinirea activităţii de informare şi îndrumare ştiinţifică şi metodică a profesorilor de istorie din învăţămîntul general şi liceal. Publică comunicări şi referate prezentate în cadrul unor sesiuni, simpozioane sau conferinţe metodice organizate în cadrul Societăţii, precum şi o serie de studii şi articole comandate unor specialişti privind probleme de istorie şi metodologie. **(T.U.)**

STUDII ŞI CERCETĂRI DE BIBLIOLOGIE. „Culegere ocazională", sub egida Bibliotecii Academiei R. S. România şi a Editurii Academiei R. S. România. Condusă de un comitet de redacţie. Apariţie: 1955 (I), 1957 (II), 1960 (III), 1961 (IV), 1963 (V), 1969 (IX), serie nouă.
În cuprins: istoria bibliotecilor româneşti, biblioteconomie, bibliografie, manuscrise, stampe, numismatică, informare ştiinţifică. În anii 1966—1968 a apărut publicaţia trimestrială *Studii şi cercetări de documentare şi bibliologie*, trei tomuri, a Centrului de documentare ştiinţifică a Academiei şi a Bibliotecii Academiei. Sub conducerea unui comitet de redacţie.
A publicat „memorii ştiinţifice originale, note preliminare, sinteze asupra realizărilor în documentologie şi bibliologie": indexare coordonată, sistematizare a materialului documentar, clasificare, prezentări de biblioteci româneşti şi străine, traduceri automate, cataloage, carte românească veche, depozite, cataloage de subiecte, fişe perforate, terminologie, informatică, fonduri de biblioteci româneşti, informare selectivă, programarea la computer a lucrărilor de bibliotecă. **(G.P.)**

STUDII ŞI CERCETĂRI DE ISTORIA ARTEI. Publicaţie a Institutului de istoria artei al Academiei R.S.R. (1954—1970) şi al Academiei de ştiinţe sociale şi politice (din 1970). Editată sub conducerea unui comitet de redacţie. Apariţie: 1954—1957, trimestrial; 1958—1963 bianual. Din 1964 în două serii, bianuale fiecare: 1. *Artă plastică*. 2. *Teatru. Muzică. Cinematografie*. Ilustrată. Cuprinde studii, documente, critică de artă, cronică, recenzii. **(G.P.)**

STUDII ŞI CERCETĂRI DE ISTORIE. Publicaţie editată de Academia R.S.R., filiala Cluj, sub conducerea unui comitet de redacţie: C. Daicoviciu, redactor responsabil, D. Prodan, L. Banyai; din 1957 şi V. Cheresteşiu; secretar de redacţie: Şt. Pascu. A apărut la Cluj în 1950 sub titlul *Studii şi cercetări ştiinţifice*, cuprinzînd cercetări din toate sectoarele de activitate ale Filialei Cluj a Academiei. Între 1954 (nr. 3—4) — 1955 apare cu titlul *Studii şi cercetări ştiinţifice. Seria 3. Ştiinţe sociale*, publicînd studii din domeniul istoriei şi al ştiinţelor sociale. Apariţie anuală.
Conţinut amestecat: istorie veche, medie, modernă şi contemporană. Rubrici: Studii; Comunicări; Recenzii şi Dări de seamă; Cronica istorică.
Printre colaboratori: C. Daicoviciu, M. Dan, S. Jakó, Al. Neamţu, Fr. Pall, Şt. Pascu, D. Prodan, D. Protase, I.I. Russu, B. Surdu. **(N.B.)**

STUDII ŞI CERCETĂRI DE ISTORIE MEDIE. A apărut sub egida Institutului de istorie şi filozofie al Academei Republicii Populare Române, avînd în frunte un comitet de redacţie compus din: Gr. Preoteasa, redactor responsabil, D. Prodan, B. Câmpina, I. Ionaşcu, L. Lăzărescu-Ionescu. Şi-a propus să apară semestrial; au apărut doar două numere: I, 1950, 250 p.; II, 1951, 185 p.
Revista avea drept scop „să cerceteze în primul rînd problemele legate de naşterea, dezvoltarea şi destrămarea orînduirii feudale pe teritoriul României". La baza cercetărilor va sta „concepţia marxist-leninistă..."
Printre colaboratori: V. Costăchel, O. Iliescu I. Ionaşcu, Gh. Ionescu, E. Vîrtosu ş.a. **(D.M.)**

STUDII ŞI CERCETĂRI DE ISTORIE VECHE. Publicaţie a Institutului de arheologie al Academiei de ştiinţe sociale şi politice a R.S.R. Apare la Bucureşti (din 1950). Din 1974 are titlul *Studii şi cercetări de istorie veche şi arheologie*. Apariţie bianuală (1950—1964) şi trimestrială (din 1964). Editată sub îngrijirea unui comitet de redacţie în frunte cu un redactor responsabil. C. Balmuş (1950—1951), Gh. Ştefan (1952—1956), E. Condurachi (1957—1970), D.M. Pippidi (1971—1972), S. Morintz (din 1973). Din comitetele de redacţie au făcut parte: I. Barnea, D. Berciu, E. Comşa, M. Comşa, C. Daicoviciu, Vl. Dumitrescu, M. Matei, B. Mitrea, I. Nestor, C.S. Nicolăescu-Plopşor, M. Petrescu-Dîmboviţa, D.M. Pippidi, D. Popescu, Gh. Ştefan, R. Vulpe. Conducerea actuală: S. Morintz

(redactor responsabil), M. Babeş, I. Barnea, P. Diaconu, Al. Păunescu, R. Popa.
Pînă în 1956, în numerele din prima parte a fiecărui an, s-au publicat rapoarte preliminare de săpături, iar în cele din partea a doua, studii de arheologie şi istorie veche. Restructurată, din 1957, întreaga revistă este afectată editării de articole de arheologie, istorie veche şi medievală. Prin conţinutul valoros şi variat s-a impus atît în ţară cît şi peste hotare. În cuprins rubricile: Studii; discuţii şi note; cronică şi recenzii. Printre colaboratori: M. Babeş, I. Barnea, D. Berciu, Gh. Bichir, M. Chiţescu, E. Comşa, M. Comşa, E. Condurachi, N. Constantinescu, I.H. Crişan, C. Daicoviciu, Gh. Diaconu, P. Diaconu, Vl. Dumitrescu, K. Horedt, C. Mateescu, M. Matei, B. Mitrea, S. Morintz, I. Nestor, C.S. Nicolăescu-Plopşor, M. Petrescu-Dîmboviţa, D.M. Pippidi, D. Popescu, E. Popescu, C. Preda, D. Protase, I.I. Russu, D. Tudor, N. Vlasse, Al. Vulpe, R. Vulpe etc. **(C.P.)**

STUDII ŞI CERCETĂRI DE NUMISMATICĂ. Publicaţie a Institutului de arheologie al Academiei de ştiinţe sociale şi politice a R.S.R. Apare la Bucureşti (din 1957) sub îngrijirea unui comitet de redacţie condus de un redactor responsabil: C. Moisil (1957—1958), E. Condurachi (1958—1971), B. Mitrea (1971—1973). În comitetele de redacţie: E. Condurachi, O. Floca, O. Iliescu, M. Macrea, B. Mitrea, C. Preda, Szekély Zoltan. Conducerea actuală: C. Preda (redactor responsabil), Gh. Poenaru-Bordea (redactor responsabil adjunct), O. Iliescu şi M. Chiţescu (membri). S-au publicat şase volume: I, 1956, 498 p.; II, 1958, 527 p. III, 1960, 638 p.; IV, 1968, 546 p.; V, 1971, 483 p.; VI, 1975, 308 p.
În cuprins: studii de numismatică antică şi medievală, sigilografie, metrologie, glipticǎ şi medalistică. Materialul este împărţit în următoarele rubrici: I Studii şi cercetări; II Discuţii, note şi însemnări; III Descoperiri monetare; IV Studii numismatice în România; V Note bibliografice; VI Cronică; VII Indice.
Printre colaboratori: I. Barnea, M. Chiţescu, O. Floca, O. Iliescu, E. Isăcescu, B. Mitrea, C. Moisil, Gh. Poenaru-Bordea, Gh. Popilian, C. Preda, Z. Székely, E. Vîrtosu. **(C.P.)**

STUDII ŞI COMUNICĂRI. Publicaţie a Muzeului judeţean Argeş, avîndu-l în frunte ca redactor responsabil pe R. Stancu. Ia fiinţă la Piteşti în 1969, ca o consecinţă firească a nivelului de dezvoltare la care a ajuns Muzeul şi munca sa de cercetare din ultima vreme. Apariţie anuală. S-au publicat volumele: I, 1968, 238 p.; II, 1969, 302 p.; III, 1971, 287 p.; IV, 1972, 410 p.
În cuprins, studii, note şi rapoarte de: arheologie, istorie, ştiinţele naturii şi muzeografie, referitoare la jud. Argeş. **(C.P.)**

STUDII ŞI COMUNICĂRI. Publicaţie a Muzeului Brukenthal, avînd în frunte un comitet de redacţie: Iuliu Paul (redactor responsabil), C. Göllner, N. Lupu, Th. Nägler. În trecut a fost condusă de N. Lupu (redactor responsabil), M. Avram, T. Ionescu, C. Irimie, H. Krasser, L. Periş. Apare la Sibiu (din 1956). Primele 11 numere, publicate între 1956—1958, cuprind de la 42 la 98 p. fiecare; vol. 12, 1965, 280 p.; 13, 1967, 366 p.; 14, 1969, 480 p.; 15, 1970, 338 p.; 18, 1974, 303 p.
În cuprins: o gamă variată de studii, comunicări, note şi materiale de arheologie, istorie, etnografie, ştiinţele naturii, artă şi muzeografie. **(C.P.)**

STUDII ŞI MATERIALE. Publicaţie a Muzeului din Suceava, avînd în frunte un colectiv de redacţie: Gr. Foit, Mircea Ignat, Mircea Hrişcă. A luat fiinţă în 1969 ca urmare a nivelului de dezvoltare la care a ajuns activitatea arheologică şi muzeistică în judeţul Suceava. Au apărut volumele: I, 1969, 104 p.; II, 1971, 215 p.; III, 1973, 322 p.
Este dedicată publicării studiilor de istorie şi arheologie privind în special epoca medievală din nordul Moldovei. **(C.P.)**

STUDII ŞI MATERIALE. Publicaţie neperiodică a Muzeului regional Tg. Mureş (din 1965). Au apărut volumele: I, 1965, 110 p.; II, 1967, p. 197; III—IV, 1972, 590 p.
În cuprins studii referitoare la: ştiinţele naturii, istorie, etnografie, muzeologie. **(E.C.)**

STUDII ŞI MATERIALE DE ISTORIE CONTEMPORANĂ. Culegere de studii şi articole, cu apariţie neregulată, elaborată în cadrul colectivului de istorie contemporană a Institutului de istorie „N. Iorga". Au apărut, la Bucureşti, volumele: I, 1956, 323 p.; II, 1, 1958, 343 p.; II, 2, 1962, 503 p. Abordează o problematică diversă privind momente şi aspecte importante din istoria contemporană a României.
Printre colaboratori: E. Campus, Gr. Chiriţă, E. Cimponeriu, R. Deutsch, M. Fătu, N. Fotino, S. Fuchs, I. Grămadă, V. Liveanu, T. Lungu, A. Petric, V. Popovici, Al.Gh. Savu, D. Turcuş, T. Udrea ş.a. **(T.U.)**

STUDII ŞI MATERIALE DE ISTORIE MEDIE. Publicaţie a Institutului de istorie „N. Iorga" al Academiei de ştiinţe sociale şi politice a R.S.R. Apariţie anuală (din 1956) sub conducerea unui comitet de re-

dacţie format din: F. Constantiniu, L. Demény, D. Mioc, Ş. Papacostea şi Şt. Ştefănescu. În trecut, redactor responsabil Barbu Câmpina (1956—1959), apoi comitet de redacţie: A. Oţetea, redactor responsabil, D. Mioc şi Şt. Ştefănescu. Pînă în 1975 au apărut opt volume, însumînd 3 645 p.: I, 1956, 370 p.; II, 1957, 540 p.; III, 1959, 386 p.; IV, 1960, 583 p.; V, 1962, 639 p.; VI, 1973, 446 p.; VII, 1974, 424 p.; VIII, 1975, 257 p.

A luat fiinţă din necesitatea înzestrării medievisticii româneşti cu un organ ştiinţific de înaltă ţinută, expresie a progreselor obţinute în acest domeniu al cercetării istorice. S-a reorganizat în 1971 ca profil şi conducere, după o întrerupere de zece ani în apariţie. Cuprinde studii şi materiale de istorie medie românească şi universală. Are şase diviziuni: a) Studii şi articole; b) Comunicări, note, discuţii; c) Izvoare şi instrumente de lucru; d) Addenda et corrigenda; e) Recenzii şi prezentări; f) Revista revistelor de istorie medie. Printre colaboratori: M. Berza, Fl. Constantiniu, A. Decei, A. Elian, M. Holban, D. Giurescu, L. Lehr, R. Manolescu, D. Mioc, C. Nicolescu, A. Oţetea, Fr. Pall, P.P. Panaitescu, Ş. Papacostea, Şt. Pascu, D. Prodan, D. Simonescu, N. Stoicescu, Şt. Ştefănescu. **(D.M.)**

STUDII ŞI MATERIALE DE ISTORIE MODERNĂ. Publicaţie a Institutului de istorie „N. Iorga" al Academiei de ştiinţe sociale şi politice a R.S.R. Apariţie neperiodică (din 1957) sub conducerea unui comitet de redacţie în frunte cu Gh. Haupt şi Gh. Georgescu (I); N. Adăniloaie şi D. Berindei (II, III, IV şi V); Andrei Oţetea (III). Au apărut volumele: I, 1957, 473 p.; II, 1960, 323 p.; III, 1969, 538 p.; IV, 1973, 462 p.; V, 1975, 276 p.

S-a înfiinţat în 1957 în vederea publicării rezultatelor unor cercetări privind perioada istoriei moderne. Ca şi „Studii şi materiale de istorie medie" a avut o întrerupere de zece ani. Cuprinde studii şi materiale de istorie modernă, în unele volume realizîndu-se grupaje tematice.

Printre colaboratori: N. Adăniloaie, D. Berindei, C. Bodea, L. Boicu, Gh. Georgescu-Buzău, V. Maciu, G. Penelea etc. **(D.B.)**

STUDII ŞI MATERIALE DE MUZEOGRAFIE ŞI ISTORIE MILITARĂ. Publicaţie anuală a Muzeului Militar Central. Apare la Bucureşti (din 1968) sub conducerea unui comitet de redacţie, al cărui responsabil este directorul Muzeului: între 1968—1975, col. V. Militaru, din 1975, general-maior C. Antip.

Revista publică studii şi cercetări consacrate istoriei militare a poporului român (armament, bătălii, organizare militară, personalităţi etc.), precum şi studii de istorie militară generală. Contribuţiile publicate se înscriu în curentul de reînnoire de informaţie şi de perspectivă pe care îl cunoaşte istoriografia militară din ţara noastră. **(F.C.)**

STUDII ŞI MATERIALE PRIVITOARE LA TRECUTUL ISTORIC AL JUD. PRAHOVA. Publicaţie anuală a Muzeului de istorie al jud. Prahova. A apărut la Ploieşti (din 1968) sub îngrijirea unui colectiv de redacţie condus de N. Simache. Au fost tipărite volumele: I, 1968, 165 p.; II, 1969, 231 p.; III, 1970, 292 p.; IV, 1971, 264 p.

Publică studii, note şi materiale de arheologie, istorie şi etnografie, legate de actualul teritoriu al jud. Prahova. **(N.S.)**

STUDII VÎLCENE. Publicaţie a cercului „Prietenii istoriei" de pe lîngă Arhivele Statului, filiala Vîlcea. A apărut la Rm. Vîlcea (din 1971), sub îngrijirea unui colectiv format din Constantin Apostol, Petre Bardaşu, Nicolae Ciurea-Genuneni, Horia Nestorescu-Bălceşti şi Corneliu Tamaş, fiind editat de Muzeul memorial „Nicolae Bălcescu". Au fost editate volumele: I, 1971, 224 p.; II, 1972, 224 p.; III, 1974, 210 p. Volumele cuprind peste 50 de studii şi articole, majoritatea privind istoria judeţului Vîlcea. Colaborează cercetători locali şi alţii din alte centre.

Printre colaboratori: Petre Bardaşu, D. Berciu, Damian Bogdan, Gh. Dumitraşcu, Gh. Simeanu, Corneliu Tamaş, Mih. Toartă. **(D.B.)**

TERRA NOSTRA. Culegere de materiale privind istoria agriculturii în România. Sub redacţia lui Eugen Mewes. Apare din 1969 (I); 1971 (II); 1973 (III).

Volum tematic înmănunchind numeroase studii care prezintă aspecte polivalente ale istoriei agriculturii în România de-a lungul secolelor. **(G.P.)**

TESAURU DE MONUMENTE ISTORICE PENTRU ROMÂNIA. „Atît din vechiu tipărite cît şi manuscripte, cea mai mare parte străine, adunate, publicate cu prefaţiuni şi note ilustrate de A. Papiu Ilarian", Bucureşti, Tom. I, 1862, 396 (398) p. Tom. II, 1863, 401 (404) p. Tom. III, 1864, 405 (408) p.

În introducere se subliniază necesitatea publicării izvoarelor istorice privind România, eforturile anterioare, preocupările în acest sens ale istoriografiei europene. În primul tom se publică izvoare documentare, epigrafice şi narative interne şi externe, în număr de 15, cele mai multe referitoare la domnia lui Mihai Viteazul: fragmente din cronicile lui Baltazar Walther, Biselius,

J. Aug. Thuan, Matei al Mirelor, poemul lui Stavrinos, apoi memoriul lui Mihai Viteazul înaintat împăratului Rudolf II etc., textele fiind date în limba și grafia originalului, toate izvoarele însoțite de traducere românească. Tomul II înmănunchează izvoare narative românești (Dionisie Eclesiarhul, Ienache Văcărescu) și străine (Ioppecourt, Okolski) referitoare la istoria Moldovei și Țării Românești, condicele actelor emise de domnii Const. Al. Ipsilanti și G. Caragea și 7 documente polone. Ultimul tom cuprinde 4 documente din arhivele berlineze privind domeniile lui Petru Rareș, Mihai Viteazul, Gh. Ștefan, chorografia lui G. Reichersdorfer, fragmente din A. Verancici, Gorecki, Lasicki, Paprocki, precum și izvoare narative și documentare interne și externe referitoare la răscoala lui Horea (1784): 2 broșuri germane, extrasele lui N. Bălcescu din presa franceză despre răscoală, portrete și siluete ale conducătorilor răscoalei. **(N.E.)**

THEODOR CODRESCU. Revistă lunară editată și alcătuită în întregime de Gh. Ghibănescu. A apărut între anii 1915—1916, 1934—1936. Neobosit editor de izvor, Gh. Ghibănescu a voit să asigure o difuzare mai rapidă și mai largă surselor tipărite de el, decît o putea face în cadrul unor mari colecții. Revista a publicat documente slavo-române, însoțite de traduceri, și române, hotarnice, inscripții de biserici, de moșii, pomelnice, spițe de neam și recenzii. De cuprins variat, materialul documentar dat la iveală e, mai ales, valoros pentru istoria locală. **(F.C.)**

TIBISCUS. Publicație a Muzeului Banatului. Apare la Timișoara (din 1970) sub îngrijirea unui comitet de redacție, condus de Traian Bunescu și Marius Moga. Au apărut volumele I, 1971, 236 p.; II, 1972, 330 p.; III, 1974, 295 p.

Are ca scop editarea de studii de arheologie, istorie și muzeografie, referitoare la teritoriul județului Timiș în special, și al Banatului în general. **(C.P.)**

TÖRTÉNELMI ADATTÁR. Csanád-egyházmegye hajdana o albe s jelenéhez. Havi folyoirat (Magazin istoric cu privire la trecutul și prezentul bisericesc din comitatul Cenad. Apare la Timișoara, lunar (1871—1872) sub redacția lui Arhmayer T. și Szentklaiay J. Au fost editate volumele: I, 1871, 1—12, 672 p.; II, 1872, 1—12, 698 p.

În revistă s-au publicat documente medievale de mare interes din fondurile arhivelor episcopiei de Cenad (vol. I) și din Arhiva Transilvaniei aflată atunci la Alba Iulia (vol. II). Printre acestea este și conscripția din 1561 cuprinzînd comitatele Zărand, Békés, Cenad, Solnocul exterior, Csongrád și Arad. Revista publică o informare despre izvoarele privind istoricul parohiilor din episcopat, dînd astfel date interesante despre toate așezările cuprinse în ea. **(L.D.)**

TÖRTÉNELMI ÉS RÉGÉSZETI ÉRTESITÖ. A DÉLMAGYARORSZÁGI TÖRTÉNELMI ÉS RÉGÉSZETI TÁRSULAT KÖZLÖNYE. (Vestitor de istorie și arheologie. Comunicările Societății de istorie și arheologie din sudul Ungariei). Apare la Timișoara anual (1875—1917). Au fost tipărite între 1875 și 1884 10 volume (seria veche) și între 1885 și 1917, 33 de volume (seria nouă). Redactorii „Vestitorului" erau secretarii din totdeauna ai Societății.

Societatea de istorie și arheologie din sudul Ungariei a luat ființă în 1872 la Timișoara. „Vestitorul" publica studii referitoare la istoria Banatului în perioada Daciei preromane și romane, la istoria stăpînirii otomane, la procesul de dezvoltare economică a Provinciei de după alungarea turcilor, precum și studii de interes mai larg, cuprinzînd întreaga istorie a Daciei. Se publicau izvoare de mare importanță, recenzii și dări de seamă despre diferitele lucrări. Un loc important ocupau studiile privitoare la trecutul meșteșugului și comerțului în orașele Timișoara, Caransebeș, Lugoj, sau cele referitoare la colonizarea Banatului de austrieci și dezvoltarea demografică a provinciei. Începînd cu volumul VII (1891) din seria nouă, care apărea în 4 fascicole pe an, s-au publicat și unele lucrări independente, mai cu seamă culegeri de izvoare din secolul al XVIII-lea și repertorii arheologice. **(L.D.)**

TÖRTÉNETI LAPOK (File de istorie). Apare la Cluj (1874—1876), cu următoarele volume: I, 1874, nr. 1—52, 860 p.; II, 1875, nr. 1—39, 1492 p.; III, 1876, nr. 1—53, 745 p.

Redactată de publicistul de orientare radicală K. Papp Miklós, revista săptămînală își propunea să răspîndească cunoștințele istorice și să publice unele studii sau izvoare deosebit de valoroase. Revista avea un caracter mai complex de istorie social-economică, de istoria culturii și civilizației, de istorie literară; cu predilecție publica memorii, corespondență și alte izvoare savurate de publicul larg, dar și unele studii mai scurte. Revoluția de la 1848 ocupa un loc aparte în tematica ei. Printre colaboratori: E. Jakab, K. Szabó, J. Szinyei, S. Szilágyi etc. **(L.D.)**

TRANSILVANIA. Foaia Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român; editată de Comitetul Asociaţiunii. Apare la Braşov (1868—1882) şi Sibiu (1882—1946), în 1879 nu apare, iar în 1880 editată cu titlul *Analele Asociaţiunii transilvane*. Apariţia: 1868—1898, bilunară; 1898—1901, 10 numere pe an; 1902—1906, 6 numere pe an; 1907—1910, 4 numere pe an; 1911—1913, 6 numere pe an; 1914—1934, lunară; 1935—1946, 6 numere pe an.

Redactori: 1868—1889, G. Bariţiu; 1890—1891, Ion Popescu; 1892—1895, Zaharia Boiu; 1896—1906, Cornel Diaconovich; 1907—1914, director O. Tăslăoanu, comitetul de redacţie: Al. Bogdan, S. Dragomir, O. Ghibu, I. Lapedatu, V. Stanciu; 1915—1922, director Andrei Bârseanu, comitetul de redacţie: S. Dragomir, I. Lapedatu, V. Stanciu; 1918, redactor şef Ion Georgescu; 1923—1926, redactor şef Ion Georgescu; 1934—1941, comitetul de redacţie: Iuliu Moldovan, Gh. Preda, N. Colan, H. Petra-Petrescu; 1941—1946, redactor Ion Breazu, comitetul de redacţie: C. Daicoviciu, S. Dragomir, St. Manciulea, I. Muşlea, S. Oprean, Ionel Pop, P. Rîmneanţu.

Revistă de cultură, a oferit un spaţiu însemnat în paginile sale istoriei: generalităţi privitoare la studiul istoriei, istoria românilor în toate epocile (veche, medie, modernă, contemporană), istoria bisericii, istoria culturii române, istorie universală, documente, izvoare, bibliografii, artă, monumente, instituţii, societăţi, limbă, literatură, biografii, etnografie, folclor, arhive, istorie locală, relaţii cu alte state, românii de peste hotare. Rubrici: articole, studii, recenzii, note, prelegeri, dări de seamă, cronici ştiinţifice, biografii, monografii, bibliografii.

Printre colaboratori: I. Agîrbiceanu, A.P. Arbore, I. Bianu, L. Blaga, G. Bogdan-Duică, V. Bogrea, O. Goga, N. Iorga, C. Moisil, T.V. Păcăţian, Z. Pâclişanu, S. Puşcariu, ş.a. **(A.M.)**

TRANSSILVANIA A) *Periodische Zeitschrift für Landeskunde*. Redigiert von Joseph Benigni von Mildenberg und Carl Neugeboren, I-II, Sibiu, 1833, 1837; III, Braşov, 1838. B) *Beiblatt zum „Siebenbürger Boten“*. I-XXII, Sibiu, 1840—1861. C) *Wochenschrift für siebenbürgische Landeskunde, Literatur und Landeskultur*. Neue Folge, I-III, Sibiu, 1861—1863. Publicaţie cu periodicitate neregulată şi profil ştiinţific şi de popularizare; conţine unele articole de mare valoare istorico-ştiinţifică (îndeosebi ultima serie editată de Eduart Albert Bielz). Între colaboratori: W. Schmidt, G. Seivert, F. Schuler von Libloy, J.K. Schuller. **(A.A.)**

ŢARA BÎRSEI. „Revistă regională“, scoasă la Braşov cu sprijinul municipalităţii şi al „Astrei“, de Axente Banciu. Apariţie: 1929—1938, şase numere pe an. Destinată să redea „vechiul prestigiu“ Braşovului. Cuprinde domenii variate: istorie, literatură, folclor, muzică, geologie, antropologie, politică curentă, teatru. Rubrica de istorie inserează: cronici, documente, recenzii, bibliografii, biografii, statistici, studii de istorie transilvană şi locală.

Între colaboratori: Gh. Bogdan-Duică, V. Căliman, I. Colan, N. Iorga, C. Lacea I. Lupaş, I. Muşlea, A.A. Mureşianu, S. Puşcariu, A. Sacerdoţeanu, I. Şchiopul, S. Stinghe, ş.a.

Indice bibliografic întocmit de Gabriela, Dogaru, Braşov, 1971, 109 p. **(G.P.)**

VALACHICA-STUDIA VALACHICA. Publicaţie a Muzeului judeţean—Dîmboviţa sub îngrijirea unui comitet de redacţie: M. Alexandrescu, V. Berbecan, Eug. Fruchter, I. Gavrilă, R. Gioglovan, C. Manolescu, G. Mihăiescu (redactor responsabil), I. Vasiliu. A luat fiinţă la Tîrgovişte în 1969 ca urmare a intensificării muncii de cercetare desfăşurată de Muzeul din Tîrgovişte. S-au publicat volumele: I, 1969, 295 p.; II, 1970, 353 p.; III, 1972. 429 p.; IV, 1973, 405 p. *(Scripta Valachica)*; V, 1975, 322 p. *(Chronica Valachica)*.

Din cuprins fac parte studii, note şi informaţii de istorie, arheologie şi etnografie, repartizate în cadrul rubricilor; Studii şi cercetări — Note şi comunicări — Cronică şi recenzii. **(C.P.)**

ZIRIDAVA — Studii şi cercetări. Publicaţie a Muzeului judeţean—Arad, sub îngrijirea ştiinţifică a lui Ov. Olariu şi E. Dörner. A fost înfiinţată în 1967, ca rezultat al extinderii activităţii muzeistice şi de cercetare din jud. Arad. S-au publicat volumele: I, 1967, 160 p.; II, 1968, 168 p.

Din cuprins fac parte studii, note şi comunicări de istorie, muzeografie, istoria artei şi a culturii. **(C.P.)**

SINTEZE

ESSAI DE SYNTHÈSE DE L'HISTOIRE DE L'HUMANITÉ, de Nicolae Iorga. Apărută la Paris, în 4 volume între anii 1926—1928 (Librairie Universitaire, J.Gamber, éditeur), această sinteză de istorie a omenirii, intitulată modest de autorul ei încercare, este încununarea unui lung şir de lucrări pregătitoare, care au sintetizat diverse aspecte ale istoriei europene; alături de ele, sintezele de istorie a imperiului bizantin, apoi a celui otoman — pentru a nu mai vorbi de cele de istorie naţională —, dăduseră, prin ele însele şi prin zonele învecinate de studiu pe care le implicau, o bază pe cît de amplă pe atît de solidă, pentru ca N. Iorga să încerce o privire de ansamblu asupra trecutului întregii omeniri.

— *Prefaţa* (vol. I, p. V-X) închide în ea concepţia pe care este clădită lucrarea: ea reprezintă germenele comunicării prezentate, un deceniu mai tîrziu la Zürich, despre permanenţele istoriei. Faptele istorice — afirmă N. Iorga — se repetă, similitudinea lor fiind decisă de constantele pe care le reprezintă pămîntul, rasa şi raţiunea umană. Acolo unde izvoarele lipsesc, istoria poate reconstitui evenimentele alegîndu-le — fireşte pe baza criteriului asemănării — din alte zone geografice sau perioade istorice. Efortul de reconstituire reclamă participarea istoricului însuşi la viaţa publică, căci, fără această experienţă personală, demersul său este condamnat să rămînă limitat dacă nu eronat.

— Primul volum, consacrat *Istoriei vechi* (388 p.), urmăreşte, pe aceste principii, istoria chaldeilor, egiptenilor, asirienilor, israeliţilor etc., apoi a lumii greceşti, care, victorioasă în încleştarea cu perşii, creează monarhia universală prin Macedonia, destrămată apoi în „regalităţi naţionale". Atenţia se îndreaptă apoi spre istoria Romei: biruitoare în confruntarea cu Carthagina, Roma străbate succesiv diverse forme de monarhie, de la cea dintîi, a lui Caesar, pînă la integrarea creştinismului în imperiu, sfîrşitul antichităţii fiind marcat de „creştinismul imperialist". De-a lungul întregului volum, antichitatea orientală şi cea clasică sînt urmărite într-o unitară succesiune.

— Vol. II: *Istoria evului mediu* (570 p.) este axat pe formele de unitate ale lumii medievale: Biserica creştină cu cele două forţe ale ei, Papalitatea şi Imperiul, rivale dar complementare; Imperiul legitim — Bizanţul — şi celălalt occidental — de uzurpare —, regalităţile, fragmente de imperiu, iar nu creaţii naţionale, şi, în sfîrşit, statele cetăţi şi „Romaniile" populare, păstrătoare ale amintirii imperiului într-un „no man's land" situat între acest Imperiu şi lumea barbară.

— Vol. III: *Istoria modernă* (528 p.) este prezentată prin conflictele dinastice, într-un moment cînd dinastiile îşi consolidează puterea, renaşterea unificatoare a antichităţii şi continuatorul Bizanţului — Imperiul otoman —, împotriva căruia lumea creştină organizează cruciada tîrzie.

— Vol. IV: *Istoria contemporană* (498 p.) începe cu revoluţia americană, continuă cu cea franceză şi cu istoria naţiunilor care încearcă să-şi soluţioneze conflictele în marele război din 1914—1918.

— Structurată pe o viziune preponderent europocentristă, lucrarea aduce un plan inedit de organizare a materialului, care exclude compartimentele naţionale pentru a se întemeia pe factorii de unitate şi sinteză. Prima şi, deocamdată, singura istorie universală scrisă de un român, *Essai de synthèse* integra istoria românească — căreia i se rezerva locul cuvenit — în istoria universală: „Mă simţeam mîndru ... că am putut astfel situa naţiunea mea în acel complex al istoriei universale din

care era exclusă pînă acum" (N. Iorga, *O viață de om, așa cum a fost*, vol. III, București, 1934, p. 149). În 1934, Iorga însuși își socotea lucrarea „opera cea mai grea și mai însemnată, poate și mai riscată, din scrisul mieu științific" (*Ibidem* p. 145). **(F.C.)**

GESCHICHTE DER DEUTSCHEN IN DEN KARPATHENLÄNDERN, I-III, Gotha, 1907—1911. Sinteza semnată de istoricul bucovinean Raimund Friedrich Kaindl (1866—1930) face parte din colecția *Allgemeine Staatengeschichte*, dirijată de Karl Lamprecht. Vol. I *Geschichte der Deutschen in Galizien (Polen und Ruthenien) bis zum Jahre 1772*, XXI + 369 p. nu privește decît indirect istoria României. Vol. II *Geschichte der Deutschen in Ungarn und Siebenbürgen bis 1763, in der Walachei und Moldau bis 1774*, XI + 421 p. și vol. III *Geschichte der Deutschen in Galizien, Ungarn, der Bukovina und Rumänien seit etwa 1770 bis zur Gegenwart*, XIX + 497 p. prezintă istoria politică, social-economică și culturală a germanilor de pe teritoriul țării noastre. Volumele sînt însoțite de hărți, statistici și liste bibliografice; ultimul volum conține un indice cumulativ de materii, nume de persoane și localități. Cu tot caracterul ei sintetic, opera lui Kaindl rămîne pînă astăzi cea mai complexă și competentă prezentare de ansamblu a tuturor elementelor germane de pe teritoriul României. **(A.A.)**

GESCHICHTE DER SIEBENBÜRGER SACHSEN FÜR DAS SÄCHSISCHE VOLK Vol. I, Brașov, 1852—1858 (6 fascicole), 807 p., ed. a II-a, Leipzig, 1874, IV + 341 p. + IV + 417 p. (2 volume legate împreună); ed. a III-a, cu subtitlul *Von den ältesten Zeiten bis 1699*, Sibiu, 1899, XI + 523 p.; ed. a IV-a, cu același subtitlu, Sibiu, 1925, XIX + 610 p. Vol. II, *1700—1815. Von den Kuruzzenkriegen bis zur Zeit de Regulationen*, Sibiu, 1907, XXXIV + 467 p. Vol. III: *1816—1868. Von den Zeit der Regulationen bis zur Einführung des Dualismus*, Sibiu, 1910, XVI + 523 p. Vol. IV: *1868—1919. Unter dem Dualismus*, Sibiu, 1926, XVI + 424 p. (Acest volum a apărut și ca lucrare independentă sub titlul *Die Siebenbürger Sachsen in den letzten 50 Jahren, 1868—1919*, Sibiu, 1926, LXIV + 430 p.)
— În lipsa unei istorii a sașilor și a unei culegeri de documente publicate, *Verein für siebenbürgische Landeskunde* a lansat un concurs cu premii pentru redactarea unei istorii popular-științifice a sașilor, concurs cîștigat de sinteza lui G.D. Teutsch, prezentată în 1851, la Rupea, Adunării generale a societății și publicată în șase numere consecutive ale revistei AVSL. Lucrarea a fost apoi revizuită și adăugită de autorul ei și de fiul acestuia, Fr. Teutsch, care a continuat-o în trei volume pînă în ultimele două decenii ale veacului nostru, completînd și primul volum pentru ultima ediție. Este o realizare istoriografică tipică pozitivismului german, datorită instrucției autorilor ei în școala istoriografică germană a lui Ranke, Treitschke, Wattenbach, Giesebrecht ș.a. Prezintă realitatea istorică în toată complexitatea ei cu convingerea idealistă că o fac „așa cum a fost", într-o formă populară, accesibilă publicului larg de cititori. Bogăția informației este impresionantă și în puține locuri depășită astăzi; tributară concepției idealist-pozitiviste. **(A.A.)**

GESCHICHTE DES OSMANISCHEN REICHES NACH QUELLEN DARGESTELLT, de Nicolae Iorga, I-V, Gotha, 1908—1913, XX + 486 p. (I), XVII + 453 p. (II), XX + 479 p. (III), XVIII + 512 p. (IV), XX + 633 p. (V)/*Allgemeine Staatengeschichte*, hg. von Karl Lamprecht, Erste Abteilung: Geschichte der europäischen Staaten, XXXVII, 1—5/.
— Sinteză științifică de o solidă construcție, bazată pe o informație impresionantă (mai puțin pe izvoarele orientale în limba originală), care înfățișează istoria Imperiului osman nu din punct de vedere evenimențial, ci ca o parte determinantă a istoriei universale. Iorga își expune punctul de vedere, diferit de cel al lui Cantemir, Hammer și Zinkeisen, afirmînd: „Pentru noi în timpul nostru, istoria turcească este prea serioasă pentru a o privi doar anecdotic și poetic, și prea mare pentru a o putea privi din punct de vedere al micului amănunt". Lucrarea își păstrează și astăzi valoarea și utilitatea științifică. **(A.A.)**

GESCHICHTE DES RUMÄNISCHEN VOLKES IM RAHMEN SEINER, STAATSBILDUNGEN, de Nicolae Iorga I: *Bis zur Mitte des 16. Jahrhunderts*, II: *Bis zur Gegenwart*, Gotha, 1905, XIV + 402 p. (I), XIII + 541 p. (II)/*Allgemeine Staatengeschichte*, hg. von Karl Lamprecht, Erste Abteilung: Geschichte der europöschen Staaten, XXXIV, 1—2/.
— Una din primele sinteze de istorie științifică a românilor scrisă de un specialist român într-o limbă de circulație europeană. N. Iorga a scris lucrarea la cererea lui K. Lamprecht, redactorul și coordonatorul unei colecții impresionante de istorii naționale. Noua concepție despre istoria românilor, nu ca un șir de evenimente și domnii, ci ca o evoluție complexă a unui

neam, este expusă de autor în prefaţa la primul volum; urmează, conform obiceiului colecţiei pentru care a fost scrisă, o introducere bibliografică — serioasă şi competentă selecţie a principalelor izvoare, sinteze şi studii necesare înţelegerii istoriei românilor. Lucrarea propriu-zisă se deschide cu o schiţă reuşită a cadrului etnic-geografic în care s-a consumat trecutul românilor de la primele dovezi despre existenţa umană şi pînă la data redactării. Această operă este prima sinteză a lui N. Iorga elaborată pe o profundă cunoaştere a izvoarelor şi a literaturii de specialitate. Prezintă istoria românilor pornind de la graniţele etnice, trecînd deci peste cele politice, cărora le acordă un loc secundar, întrucît nu au reuşit să împiedice evoluţia unitară a neamului românesc.
— Lucrarea a fost tradusă în limba română în 1922—1928: *Istoria poporului român*, trad. din lb. germ. de Otilia Teodoru-Ionescu, I-IV, 1—2. **(A.A.)**

GESCHICHTE DES TEMESER BANATS, I-III, Leipzig, 1861. Lucrarea istoricului bănăţean Leonhard Böhm (1833—1924) este prima încercare de la Franz Griselini încoace de a prezenta istoria Banatului într-o sinteză atotcuprinzătoare.
— *Vol. I* (XIV + 415 p.) este consacrat istoriei politice a Banatului din cele mai vechi timpuri pînă în zilele autorului. Böhm întreprinde următoarea periodizare a istoriei politice a Banatului: I pînă la 1456, II 1456—1553, III 1553—1695, IV 1695—1716, V 1716—1745, VI 1745—1780, VII 1780—1848, VIII 1848—1860.
— *Vol. II* (IV + 324 p.) se ocupă de descrierea geografică (climă, conformaţia solului, ape, munţi, peşteri, bogăţii minerale, fosile şi ape minerale) şi de etnografia Banatului; se încheie cu un capitol consacrat „urmelor de antichităţi romane şi barbare" care se găsesc în Banat.
— *Vol. III* întruneşte numeroase hărţi ilustrative şi explicative la primele două volume. Istoria lui Böhm, care în dispunerea materialului este influenţat de opera lui Griselini, reprezintă o remarcabilă sinteză a istoriei şi descrierii Banatului prin căldura patriotică cu care sînt prezentate geografia şi bogăţiile naturale ale zonei natale. În tratarea istoriei politice e mult mai rezervat, adoptînd adesea un stil cronicăresc. **(A.A.)**

ISTORIA POPORULUI ROMÂN, sub redacţia acad. Andrei Oţetea (Bucureşti, Editura ştiinţifică, 1970, 455 p.), avînd un comitet de coordonare alcătuit din A. Oţetea, I. Popescu-Puţuri, I. Nestor, M. Berza, V. Maciu, iar ca principali autori, în afară de cei de mai sus, pe R. Vulpe, I. Donat, Şt. Ştefănescu, Ş. Papacostea, A. Deac, T. Georgescu, Gh. Matei, Fl. Constantiniu, S. Ulea, M. Popescu, R. Niculescu, D. Micu.
— Lucrare de sinteză a istoriei României, din cele mai vechi timpuri pînă în zilele noastre, potrivit prefeţei îşi propune să fie „o călăuză în istoria naţională, accesibilă oricărui cititor, fără să sacrifice adevărul istoric sau să nesocotească exigenţele unei lucrări ştiinţifice". Întemeiată pe cele mai noi rezultate ale cercetătorilor istorici, lucrarea urmăreşte istoria poporului român, mai ales sub aspectul unităţii procesului de dezvoltare a societăţii româneşti şi a luptei pentru independenţă naţională şi emancipare socială. Pe lîngă o ediţie de masă în Biblioteca de istorie (Bucureşti, 1972, 658 p.), lucrarea mai are o traducere italiană (*Storia del popolo romeno*, Roma, Editori Riuniti, 1972 p.) şi alta engleză (*History of the Romanian People*, New-York, Twayne Publishers Inc, 1974, cu o prefaţă de Sherman D. Spector, 673 p.). **(F.C.)**

ISTORIA ROMÂNIEI (vol. I-IV, Editura Academiei, Bucureşti, 1960—1969), prima sinteză de mari proporţii a istoriei României, întemeiată pe concepţia materialismului dialectic şi istoric, avînd un comitet de conducere alcătuit din P. Constantinescu-Iaşi, Em. Condurachi, C. Daicoviciu, A. Oţetea, D. Prodan, |M. Roller|, T. Bugnariu, I. Nestor, Gh. Ştefan, L. Banyai, M. Berza, V. Cheresteşiu, |B.T. Câmpina|, V. Maciu, Şt. Pascu, Gh. Matei, V. Popovici, N. Fotino (secretar).
— Apariţia **I.R.** a fost încununarea unui efort de aproape două decenii de aşezare a istoriei naţionale pe o bază de informaţie considerabil lărgită prin publicarea corpusului de documente medievale şi a unor colecţii tematice, ancheta istorică, destinată să valorifice aceste noi surse, fiind călăuzită de concepţia marxist-leninistă. În chip firesc, **I.R.** reflectă stadiul istoriografiei române care la începutul anilor '60 cînd au apărut cele patru volume intra ea însăşi într-o nouă fază a dezvoltării sale. Nouă prin abundenţa informaţiei inedite, prin soluţiile oferite problemelor fundamentale ale istoriei româneşti, **I.R.** a însemnat un remarcabil progres în cunoaşterea trecutului naţional. Cele patru volume apărute sînt axate pe periodizarea marxistă a istoriei României, avînd drept criteriu formaţiunea social-economică (comuna primitivă, sclavagismul, feudalismul, capitalismul şi socialismul).
— *Vol. I* (Bucureşti, 1960, 889 p.). Comitet

de redacţie: C. Daicoviciu (red. resp.), E. Condurachi, I. Nestor, Gh. Ştefan (red. adjuncţi), M.D. Matei (secretar). Cuprinde istoria spaţiului carpato-dunărean din cele mai vechi timpuri pînă în secolul al X-lea. Valorificînd rezultatele intenselor campaniei de săpături arheologice, autorii au dat o imagine nouă asupra culturilor materiale din spaţiul carpato-dunărean din epocile pietrei şi ale metalelor. Un amplu capitol prezintă şi discută dovezile continuităţii daco-romanilor la nord de Dunăre şi urmăreşte, documentat şi argumentat, geneza poporului român. Autori principali ai vol.: C. Daicoviciu, I. Nestor, M. Petrescu-Dîmboviţa, D. Popescu, D.M. Pippidi, Gh. Ştefan.
— *Vol. II* (Bucureşti, 1964, 1155 p.). Comitet de redacţie: A. Oţetea (red. resp.), M. Berza, |B.T. Câmpina|, Şt. Pascu (red. resp. adjuncţi), Şt. Ştefănescu (secretar). Cuprinde istoria formaţiunilor politice româneşti în secolele X-XVI. Este prima încercare de a da o expunere sistematică a structurilor societăţii feudale de pe teritoriul românesc şi de a prezenta funcţionarea sistemului economic al marelui domeniu şi a exploatării ţărănimii. Procesul de constituire a statelor feudale şi, apoi, al luptei dintre autoritatea domnească şi forţele de fărîmiţare feudală constituie cadrul istoriei social-politice. Nou şi amplu sînt înfăţişate luptele pentru apărarea independenţei, mai ales a celor purtate de Mircea cel Bătrîn, Iancu de Hunedoara, Vlad Ţepeş, Ştefan cel Mare şi Mihai Viteazul. Autori principali, Şt. Pascu, |B.T. Câmpina|, D. Mioc, M. Berza, Şt. Ştefănescu, N. Stoicescu, C. Mureşan, E. Stănescu, C. Cihodaru.
— *Vol. III* (Bucureşti, 1964, 1260 p.). Comitet de redacţie: A. Oţetea (red. resp.), D. Prodan, M. Berza, (red. resp. adjuncţi), Fl. Constantiniu, Liviu Ştefănescu (secretari). Cuprinde istoria ţărilor române de la începutul secolului al XVII-lea pînă la revoluţia din 1848. Se admite existenţa unui regim nobiliar în secolul al XVII-lea, întrerupt de perioada de afirmare a autorităţii domneşti. Pe baza documentelor nou descoperite, se încearcă o expunere a politicii de reformă a domnilor fanarioţi. Masive şi informate sînt capitolele despre începuturile luptei de emancipare naţională şi socială în Transilvania Inochentie Micu, răscoala lui Horea şi Supplex, precum şi despre revoluţia din 1821. Autori principali: M. Berza, P.P. Panaitescu, A. Oţetea, D. Prodan, Al. Elian, I. Corfus, Ş. Papacostea, L. Boicu, C. Şerban, I. Crăciun.
— *Vol. IV* (Bucureşti, 1964, 861 p.). Comitet de redacţie: P. Constantinescu-Iaşi (red. resp.), V. Maciu (red. resp. adjunct), |V. Cheresteşiu|, D. Berindei, N.N. Constantinescu, Tr. Lungu (secretar). Îmbrăţişează perioada 1848—1878, dînd o relatare amănunţită a celor trei mari momente ale perioadei: revoluţia, unirea, independenţa. Autorii întreprind o analiză circumstanţiată a forţelor social-politice angajate în luptă, precum şi a mobilurilor şi rezultatelor acţiunilor întreprinse de ele. Autori principali: D. Berindei, V. Maciu, V. Popovici, Gh. Georgescu-Buzău, N. Adăniloaie, C. Mureşan. **(F.C.)**

ISTORIA ROMÂNIEI. Compendiu, Bucureşti, 1969, 727 p. + il. + h. Autori: Miron Constantinescu, Constantin Daicoviciu, Ştefan Pascu. Au colaborat: Hadrian Daicoviciu, Traian Lungu, Ion Oprea, Aron Petric, Alexandru Porţeanu, Gheorghe Smarăndache.
— Volumul constituie o sinteză privind istoria României, întemeiată pe concepţia materialist-istorică şi destinată deopotrivă publicului larg şi specialiştilor. Autorii au fost preocupaţi de a înfăţişa „o autentică şi nealterată realitate istorică“, urmărind evoluţia societăţii omeneşti pe teritoriul României ca parte integrantă a istoriei europene. Se propune următoarea periodizare a istoriei României: *epoca veche* (comuna primitivă şi orînduirea sclavagistă dacă şi romană), *perioada de trecere la feudalism* (avînd drept caracteristică modul de producţie tributal, în care evoluează obştiile pastoral-agricole autohtone şi populaţiile migratoare), *epoca medie* (între secolele XI-XVIII), *epoca modernă* (extinsă între mijlocul secolului XVIII şi primul război mondial; mişcarea revoluţionară condusă de Tudor Vladimirescu şi revoluţia de la 1848 reprezentînd momente culminante ale acestei epoci) *epoca contemporană* (subdivizată în: a) perioada dintre primul război mondial şi proclamarea Republicii Populare Române; b) orînduirea socialistă). Fiecare capitol este completat de o utilă addenda „Probleme, izvoare, bibliografie“, care informează asupra stadiului cercetărilor. Volumul se înscrie pe linia eforturilor istoriografiei marxiste de prezentare obiectivă a istoriei ţării noastre.
— Versiune franceză, Paris, 1970. **(G.P.)**

ISTORIA ROMÂNILOR, de Nicolae Iorga. Vol. I-X (11 tomuri), Bucureşti, 1936—1939. Ultima şi cea mai amplă sinteză de istorie naţională datorată marelui istoric român. Scrisă spre sfîrşitul vieţii. **I.R.** face sinteza reînnoirii fundamentale a bazei de informaţie a istoriei româneşti — realizată în cea mai mare parte graţie eforturilor de investigaţie, în arhivele din ţară şi mai ales din străinătate, întreprinse de Iorga însuşi — şi a direcţiilor de cercetare şi punctelor de

vedere noi desprinse din izvoarele recent descoperite.

— În studiul *Strămoșilor* (vol. I, 1, 269 p.), Iorga folosește rezultatele școlii românești de arheologie, pentru a prezenta culturile străvechi, rasele locale — în primul rînd tracii, cărora li se adaugă sciţi, sarmaţi și cimerieni —, relaţiile băștinașilor cu cetăţile elenice și, în sfîrșit, sintezele de rasă și de cultură. Romanizarea pecetluiește cu *Sigiliul Romei* (vol. I, 2, 357 p.) întreaga dezvoltare ulterioară a spaţiului carpato-dunărean, astfel că și după retragerea administraţiei imperiale, *Oamenii pămîntului* (vol. II, 343 p.), păstrînd amintirea Romei, se organizează în așa-numitele *Romanii* populare și supravieţuiesc fluxurilor etnice venite din stepele nord-pontice. Din aceste „Romanii", prin colaborări cu bulgarii, maghiarii, pecenegii, cumanii, se va ajunge la creaţia politică proprie *Ctitorilor* (vol. III, 363 p.), întemeierea ţărilor românești. Confruntate cu primejdia agresiunii otomane, ţările române vor găsi în *Cavaleri* (vol. IV, 451 p.) pe reprezentanţii străluciţi ai cruciadei tîrzii, cărora le vor urma *Vitejii* (vol. V, 427 p.) din a doua jumătate a secolului al XVI-lea În secolul următor, Iorga crede că poate distinge opera *Monarhiilor* (vol. VI, 518 p.), care, în diverse ipostaze — bizantină, românească, orientală, de partid și culturală —, ar fi urmărit consolidarea autorităţii centrale. Odată cu instaurarea domniilor fanariote se desfășoară ampla politică de reorganizare și renovare a *Reformatorilor* (vol. VII, 351 p.), pentru ca pe măsura dezvoltării luptei de emancipare naţională și socială *Revoluţionarii* (vol. VIII, 398 p.) de la 1821 să pregătească lupta *Unificatorilor* (vol. IX, 401 p.) de la 1848 și 1859, desăvîrșită de cea a *Întregitorilor* (vol. X, 498 p.). Expunerea se oprește la anul 1938.

— Titlurile volumelor arată că periodizarea — în măsura în care Iorga o admitea — urmează seriile de mari personalităţi ale poporului român. Viziunea autorului este precumpănitor politică și culturală; istoria economică și socială ocupă un loc cu totul modest, iar în unele volume lipsește cu desăvîrșire. Erudiţia impresionantă a autorului îl împinge la lungi divagaţii care îngreunează adesea lectura, în timp ce avalanșa datelor și a amănuntelor estompează evenimentele principale și marile linii ale procesului istoric. Superioară prin abundenţa informaţiei și ideile noi risipite de-a lungul lucrării, **I.R.** rămîne însă în urma primei sinteze din 1905 *(Geschichte des rumänischen Volkes...)* în ceea ce privește imaginea de ansamblu a istoriei românești și limpezimea expunerii. Lucrarea a apărut și într-o ediţie franceză sub titlul *Histoire des Roumains et de la romanité orientale*, București, 1937—1945. **(F.C.)**

ISTORIA ROMÂNILOR, elaborată de Constantin C. Giurescu, București, 1935—1947, vol. I:XVIII + 597 p. (ediţia a III-a), vol. II, partea I și a II-a: VIII + 801 p. (ediţia a III-a); vol. III, partea I și a II-a: VI + 1154 p.

— Amplă sinteză a istoriei patriei cuprinzînd perioadele străveche, veche și medievală, ultimul volum oprindu-se în preajma evenimentelor revoluţionare din 1821. Iniţial, sinteza a fost prevăzută să analizeze în trei volume istoria României pînă la tratatele de pace de la sfîrșitul primului război mondial inclusiv. Cel dintîi volum se încheie cu domniile lui Mircea cel Bătrîn și a lui Alexandru cel Bun, cel de-al doilea cu sfîrșitul secolului al XVI-lea, iar cel de-al treilea se oprește în preajma anului revoluţionar 1821. Ultimele două volume sînt împărţite în cîte două părţi; în prima, expunerea este cronologică, în cea de-a doua se supune analizei vechea organizare a ţărilor române, viaţa economică, culturală și arta. Volumele sînt bogat ilustrate, însoţite de hărţi și au fiecare cîte un indice; toate capitolele cuprind și cîte o bibliografie. Prin accesibilitatea, claritatea și întocmirea ei, lucrarea s-a bucurat atît de interesul specialiștilor cît și de cel al publicului larg, primul volum cunoscînd cinci ediţii. **(D.B.)**

ISTORIA ROMÂNILOR, de Constantin C. Giurescu și Dinu C. Giurescu, Editura știinţifică și enciclopedică, București, 1974, vol. I, 338 p. Primul volum din seria de opt a unei ample sinteze în curs de elaborare, care reluînd parţial sinteza anterioară a acad. C.C. Giurescu și completînd-o cu noile cuceriri ale istoriografiei române din ultimele trei decenii, urmează să înfăţișeze istoria patriei pînă în „vremea noastră". Primele cinci volume vor trata perioadele pînă la 1821, iar ultimele trei istoria modernă și contemporană. Primul volum se referă la pămîntul românesc, așezările străvechi (din paleolitic pînă în perioada bronzului), istoria veche, perioada migraţiilor și se încheie cu întemeierea Ţării Românești și a Moldovei. O atenţie specială este consacrată problemei continuităţii și primelor formaţiuni statale românești. Fiecare capitol este împărţit în subcapitole și însoţit de o amplă bibliografie; de asemenea, volumul este bogat ilustrat, are numeroase hărţi și un indice general. **(D.B.)**

ISTORIA ROMÂNILOR DIN DACIA TRAIANĂ, de A.D., Xenopol, ediţia I: Iași, 1888—1893, 6 volume; ediţia popu-

lară „corectată şi adaosă", Iaşi, 1895—1896, 12 volume; ediţia a II-a, Bucureşti 1913—1914, vol. I-V; ediţia a III-a îngrijită de I. Vlădescu, Bucureşti, 1925—1930, 14 volume.

— Cea dintîi amplă sinteză a istoriei poporului român realizată de A.D. Xenopol în anii 1888—1893, în şase masive volume, în care a fost tratată istoria patriei pînă la dubla alegere a lui Alexandru Ioan Cuza. Primul volum cuprindea istoria veche — Xenopol pornind expunerea de la mărturiile lui Herodot — şi perioada migraţiilor, în cel de-al doilea expunerea se oprea după cea de-a doua domnie a lui Petru Rareş, iar al treilea se oprea în preajma preluării domniei de către Matei Basarab şi Vasile Lupu; volumul al patrulea se sfîrşea înaintea perioadei fanariote, în cel de-al cincilea era tratată această perioadă, încheindu-se cu anul revoluţionar 1821, iar ultimul volum înfăţişează „epoca românismului", de la restabilirea domniilor pămîntene şi pînă la dubla alegere a lui Cuza, fiind însoţit şi de un indice al întregii sinteze. Xenopol nu s-a mulţumit numai să expună cronologic faptele, ci, prin introduceri, capitole-bilanţ, analize ale „stărilor" economice, politice şi culturale, a căutat să pătrundă în profunzimea fenomenelor istorice. Lucrarea sa a reprezentat totodată o pledoarie pentru continuitatea şi unitatea poporului român şi un act de propagandă culturală — sugerat chiar prin titlu — pentru realizarea desăvîrşirii unificării statale a României. Premiată de Academia Română, lucrarea a cunoscut o ediţie populară şi primele cinci volume dintr-o nouă ediţie în timpul vieţii autorului, precum şi ediţia postumă îngrijită de I. Vlădescu, care a împărţit cele şase volume ale primei ediţii în 12, adăugîndu-le şi alte două volume care reprezentau monografia lui A.D. Xenopol consacrată *Domniei lui Cuza Vodă.* **(D.B.)**

ISTORIA ROMÂNILOR ŞI A CIVILIZAŢIEI LOR, de Nicolae Iorga, traducere din limba franceză de Al. Lascarov-Moldovanu, Bucureşti, 1929, 304 p.

— Scrisă de N. Iorga pentru informarea străinătăţii, lucrarea constituie o frumoasă sinteză a istoriei românilor, din cele mai vechi timpuri şi pînă la desăvîrşirea unităţii naţionale. După prezentarea cadrului geografic al naţiunii române se vorbeşte de formarea poporului român, dominaţia popoarelor stepei, viaţa politică a românilor înainte de întemeierea Domniilor, civilizaţia românească în veacurile XV şi XVI, elementele civilizaţiei româneşti în epoca modernă, renaşterea românească în veacul al XIX-lea prin ideea naţională militantă. În încheierea lucrării este dată o tabelă cronologică a domnilor. **(Şt.Şt.)**

CUPRINS

ÎN PREGĂTIRE

- Enciclopedia României (vol. I)

*

- Dicționar de istorie a României
- Dicționar de artă veche românească
- Dicționarul folcloriștilor români
- Calendare și almanahuri românești (1733–1918). Dicționar

*

- Scriitori români. Dicționar
- Scriitori greci și latini. Dicționar
- Scriitori francezi. Dicționar
- Mic dicționar de muzică

*

- Dicționar cronologic al științei și tehnicii universale
- Dicționar de drept constituțional și administrativ

Lei 37